Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

OPVS AVREVM,

ORNATVM OMNI LAPIDE PRECIOSO SINGVLARI, NOVISSIME editum, atque diligentissimè à pluribus erroribus emendatum.

Super Euangelijs totius anni, secundum vsum Romanæ Curiæ, & ordinis fratrum Prædicatorum.

CVM OCTO MILLE DVBIIS, TAM IN PRIMA, quàm in secunda parte huius operis exactissimè declaratis, ac sensu quadruplici sacræ scripturæ.

Authore Fratre ANTONIO DE GISLANDIS *de Iaueno, ordinis Prædicatorum.*

Cum Indice locupletissimo dubiorum.

FACULTAD DE TEOLOGIA Univ. de Deusto BIBLIOTECA

VENETIIS, Apud Iacobum Leoncinum.
M D LXXIIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

DECLARATIO SVPER HOC OPERE IN DVBIIS sacrorum Euangeliorum inuenendis.

T FACILIVS quærenti solutionem alicuius dubii occurrat quod optat, in hac tabula ponentur solum aliquæ dictiones principales circa quas proponuntur plura dubia, uel etiam quando declaratur quid significat talis dictio. Ita tamen quod omnia dubia occurrentia circa materiam talis dictionis, ibi sub eadem in dictione inuenies, uerbi gratia, sub hac dictione Eucharistia continebuntur omnia dubia quæ possunt occurrere circa sacramentum corporis & sanguinis Christi, quo ad institutionē, materiam, formam, ministrum, consecrationem, missam, & defectus, quæ dubia ponuntur in dominica in ramis palmarum, quoniam ibi in Euangelio passionis describitur, quod dominus Iesus instituit hoc sacramentum, & ipse sumpsit & manducare dedit suis discipulis in ultima cœna, & ponuntur ibi circa hanc materiam dubia 242. Similiter sub hac dictione matrimonium, ponitur institutio & omnia alia dubia occurrentia circa matrimonium & eius impedimenta, ac quid sint consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, ordo sacer, uotum, seruitus, & huiusmodi. In dominica 19. post Pen. in Euang. Similiter est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias, ubi ponuntur dubia 124. & sic de aliis dictionibus. Sciendum tamen ubi ponitur .d. denotatur dominica. Numerus immediate sequens denotat, quota est ad. Aduentus. epi. Epiphania. quad. Quadragesimæ. pasc. Pascha. pen. Pentheccosten. ubi ponitur in ui. i. Vigilia. Vbi ponitur in fe. i. in Festo. ubi ponitur fe. denotatur feria. Et ubicunque post omnes quotationes ponitur o. significat quod de materia illa plura dubia exponuntur in eodem euangelio. Et quando in diuersis euang. tractatur de tali materia ponitur in medio quotarum una parenthesis talis) uerbi gratia. Hæc dictio adoratio in fe. epi. 58.o]do. 2. post oct. epi.]do. 1. quad.]. i. in festo epiph. dub. 38. & seq. item dom. 2. post oct. epi item domi. 1. quad. & ita intelligatur de singulis quæ sic reperientur. Verum quia ex posui etiam quædam euangelia secundum ord. præd. Sicut domi. 3. aduen. in oct. epi. & fe. 5. post primam dom. quad. Ideo post quotationes ponitur sic ord. præd. i. secundum ordinem prædicatorum. Non autem posui in hac tabula omnes dictiones contentas & declaratas in ipsis euangeliis, quia quando qui leget aliquod euangelium, si in eo sit aliqua dictio in hac tabula non inserta in expositione dicti euangelii inuenet. Vbi etiam ponitur in com. i. in communi apost. i. apostolorum. 1. mar. i. unius mart. plu. mar. i. plurimorum martyrum. confes. i confessorum. uirg. i. Virginum. post ponitur principium euangelii. i. hæc mando, uel ego sum uitis uera, & sic de aliis, ubi ponitur de mor. i. de Mortuis. & ut sup. de principio euangeliis post posito.

F. ANGELI ROCCH. EREM. S. AVGVstini Profess. Con. de Camerino
TETRASTICHON.

Adsit, qui cupit arcanos cognoscere sensus
Scripturæ Sacræ, scandere & astra poli:
Interpres Gisslandus enim demissus ab alto
Explicat hos, monstrat sidereamq; uiam.

TABVLA HVIVS OPERIS AVrei ornati super Euangelijs totius anni, dubiorum declarationem tam primæ, quàm secundæ partis complectens.

De litera A.

Absoluere sab. dom. 3. quadragesimæ 33.]
Item in cathe. S. Petri. 40.o.
Acetum. do. in ra. pal. 96.
Accusatio. [sab. do. 3. quad. 18.o] do. in ra. pal. 543.o.
Adiurare. do. in ra. pal. 551.
Admiratio. do. in ra. pal. 458.o.
Adorare. in epi. 58.o]do. 2. post oct. epi. 10.o] do. 1. quad. o]fe. 6. do. 3. quad. 44.o.
Adulcerium. fe. 4. do. 3. quad 73.o]sabb. do. 3. quad. 4.o.
Agonia. fe. 4. hebdomadæ sanctæ. 37.]
Agnus Dei. in oct. epi. 3.o.
Alabastrum. fe. 5. de pas. 9.
Ambitio. do. 16. post pen. 22.o.
Amen. do. 1. aduen. 21.o]fe. 5. do. 1. quad. or. præd. 12.o]do. 5. post pen. o.
Amicitia. fe. 6. do. 4 quad. 29.o.
Anna. do. inf. oct. nati do. 14.
Anathematizare. do. in ra. pal. 488.
Angariare. ibid. 621.
Angeli. fe. 4. quatuor temporum aduen. o] in vig. na. do. 18.o]in me. no. nati. do. 41.o] in vig. epi. 2.o]do. 1. quad. 44.o] in vig. sancti Io. Bap. 30.o.
Anima. fe. 5. do. 2. quad. 22.o. in vigil. S. Ioan. Bap. 27.o.
Apostolus. fe. 5 pen. 5.o] do. 4. post pen. 13.o
Aqua uina. fe. 6. do. 3. quad. 25.o.
Arbor. do. 7 post pen. 9.o.
Architriclynus. do. 1. post oct. epi. 2 1.o.
Arimathia. do. in ra. pal. 755.
Aromata. in die pasc. 10.o.
Articuli fidei. fe. 3. pasc 53.
Asina & pullus. do. 1. aduen or. præd. 7.o.
Astrologi. fe. 4. cinerum 33.
Augustus. in me. no. na. do. 1.
Aurum. in epi. do. 11.
Azima. do. in ra. pal. 52.o]Ibid. 58.o.

De litera B.

Baptismus. do. 3. aduen. 16.o]sab. quatuor temporum aduen. 11.o] in oct. epip. o]in oct. epi. ord. præd. o] fe. 6. pasc. 11.o] in die ascen. 14.
Beatitudines. in communi plu. mart. descendens Iesus. [Item videns Iesus turbas. o.
Beelzebub. do. 3. quad. 50.o.
Bella. in communi plu. mart. Cum audi. prælia. o.
Bethania. do. 3. aduen. 23.
Bethphage. do. 1. aduen. ord. præd. 2.o.
Bethsaida. sab. de pas. 28.
Bilinguis. do. 23. post pen. 62.
Bissus. fe. 5. do. 2. quad. 7.
Blasphemia. fe. 4. do. 3. quad. 113.o.
Bona. fe. 5. do. 2. quad. 4.o.

De litera C.

CAdus. do. 8. post pen. 27.
Cahos. fe. 5. do. 1. quad. 51.o
Calix. do. in ra. pal. 374.
Cayphas. fe. 6. de pas. 10.o] dom. in ra. palmarum. 440.o.
Chananei. fe. 5. do. 1. quad. 5.o.
Capharnaum. do. 2. post oct. epi. 16.
Capilli. in communi vnius marty. nihil operatum. 17.o
Character. do. in ra. pal. 166.o.
Charitas. do. 17. post pen. 11.o.
Caro. sab. 4. temporum aduen. 19.o.
Cathedra. fe. 3. do. quad. 2.o.
Cathinum. do. in ra. pal. 74.
Cæcus. do. in 50. 18.o.
Cœlum. do. 1. aduen. 24.]in oct. epi. ord. præ. 15.o]fe. 6. cine. 17.]fe. 3. do. 1. quad. 31.]fe. 3. do. 2. quad. 33.
Cœna. do. 2. post pen. 5.o.
Censu. do. 22. post pen. 14.o.
Centuriæ. do. 2. post oct epi. 27.o.
Chana. do. 1. post oct. epi. 2.
Choreæ. in decollatione sancti Ioannis Baptistæ. 28.o.
Chorus sab. do. 2. quad. 33.]do. 8. post penthecost. 28.
Christiani cur sic vocantur in circunci. 18.o.
Christus absconditur. do. de pas. 52.
Christus agnus. in oct. epi. 3.o.
Christi anima quæ cognoscit. do. 4. post octa. paschæ. 20.
Christus apparuit post resurrectionem. fer. 2. pas. 46.]fe. 4. pasc. 18.o.
Christus ascendit in sello ascen. 25.o.
Christi conceptio. in vig. nati. do. o.

Christi corpus verum. post resurrectionem. fe.3.pas.27.
Christus descendit ad inferos.do.in ra.palmarum.723.o.
Christi disperatio.do.inf.oct.epi.o.
Christi diuinitas.in natiui.domi.o] in octaua epiph.o.
Christus dormit.do.3.post oct.epi.7.o.
Christus fleuit.do.9.post pen.o.
Christus homo.do.in ra pal.722.
Christus manducauit.fe.5.de pas.4.
Christus mortuus.fe 4.do.1.quad.13.
Christus nascitur.in me.no.na.do.o.
Christus orat.fe.6.do.4.quad.142.
Christus passus.do.de pas.56.o] do in ra.palma.567.o.
Christi resurrectio.in die pas.24.o] fe.2.pas.46.]fe.4.pas.2.o.
Christus ruina. do.inf.octa.natiuitatis domini.4 o.
Christi sanguis.fe 3.pasch.29.o] de mortuis. Ego sum panis 12.
Christus sedet a dextris.in die ascen.6.
Christus sepultus. dominica in ramis palmarum 784.o.
Christus tentatur.do.1.quad.o.
Circuncisio.in circuncisi.do.1.o]fe.2.dom.4.quad.14.
Ciuitas.fe.6.quatuor temporum aduen.4. fe. 3.do.1.quad.3.o]sab.cine.36.] dom.in ra. pal.379.o.
Claritas.sab.do.1.quad.10.o.
Claues in cathedra sancti Petri.33.o.
Cogitationes.do.3.quad.53.o]fe.4.do.3.quadrag.65.o.
Coinquinari.fe.4.do.3.quad.120.
Colaphus.do.in ra.pal.47.4.
Collis.sab.4.temporum.aduen.18.
Columba.in oct.epiph.28. [Ibidem ordinem prx.19.o.
Commotio.fe.3.do.quad 3.o.
Concilium.fe 6.de pas.o.
Confessio.do.13.post pen.26.o.]in cath.sancti Petri.
Confringi.fe.6.do.2.quad.31.
Communi.ibid.
Consilium.fe.6.de pas.o.
Contemptus.do.14.post pen.190.
Contentio.fe.4.hebdo.sanctæ.2.o.
Contumelia.do.23.post Pen.40.o.
Conuitium.ibid.
Conuiuium.fe.5.do.2.quad.13.o] in vig.sancti Mat.13.
Cophinus.do.4.quad.43.
Corbona.do.in ra.pal.15.o.
Corpora esse simul. dominica in octaua paschæ 22.50.
Correctio.fe.3.do.3.quad.3.o.
Credere.do.1.post oct.epi.35.] fe.2.domi.2. quadragesimæ 11.o]fe.5.do.2.quad.64.fe. 2.do.4.quad.17.o.
Criminator.do.23.post pen.61.
Crucifigi. do.de pas.56.] do.in ramis palmarum 600.o.
Crux.do.in ra.pal.641.o.
Culpa.fe.4.do.1.quad.26.
Custodia angelorum.do.1.quad.47.o.

De litera D.

DAmnati.do.2.post oct.epi.54.fe.5.dom. 2.quad.32.o.
Decapolis.do.11.post pen.3.
Decimæ.do.10.post pen.30.o.
Decurio.do.in ra.pal.753.
Dæmones.do.3.quad.o] fe.4. do.3. quad.65. fe.5.do.3.quad.o.
Dænarius do.in 70.10.o] do.in ramispal.26.
Derisio.do.in ra.pal.59.]do.23.post penthecost.39.o.
Desertum.do.1.quad.o.
Detestari.do.in ra.pal.487.
Detractio.fe.4. do.4.quad.71.] dom.23.post pen.40.o.
Deus.in nati.do.o]do.in 60 3.
Diabolus.do.1.quad.11.o]fe.2.1.quad.53.o] fe.5.do.1.quad.ord.prad.40.o.
Dies.do.in 70.5.o]fe 6.do.1.quad.o.
Digitus Dei.do.3.quad.64.
Dilectio.fe.6.cine.o.[do.12.post pen.5.o.
Discipuli.in com.apo.Designauit dominus.e.
Disputatio.do.inf.oct.epi.4.o.
Diuitiæ.fe.4.cine.30.do fo.8.post pen.37.o.
Diuites.fe.1.do.2.quad.55.o.
Diuortium.fe.4.do.3.quad.83.o.
Doctoratus.fe.3.do.2.quad.30.o.
Dolor Christi.do.in ra.pal.604.
Dominari.fe.4.do.2.quad.35.o.
Dominica fe.6.do.1.quad.1.o.
Dominus vobiscum.fe.6.in parasce.2.
Dos.do.in oct.pasc.51.o.

De litera E.

ECce in epi.dominica 13.] fe.4.do.2.quadragesimæ 1.

Edictum in media nocte nati.domi.1.
Effren.fe.6.de pas.22.
Elect.do.in.70.31.32.
Emaus.fe.2.paschæ 4.
Encenia. fe.4.de pas.1.
Essei.do.3.aduen.15.
Ethnicus.fe.3.do.3 quad.22.
Eucha. dom.in ra.pal.88.o]fe.4.pent.27.]de mor Ego sum panis.o.
Exaltari.fe.2.do.2.quad.21.o]fe.3,do.2,quadrag.34.] sab de pas 62.
Exultare.do.2.post octa.pas 12.
Exorcismus.do.2.quad.37.

De litera F.

FAntasma.sabbato cinerum 13.
Fasciculi.do.4.post octa.epiph.14.
Fatuitas.do.5.post pent.21.o.
Fauus mellis.fe.3.pas.49.
Febris.fe.5.dom.quad.9.
Festuca.do.1.post pent.52.o.
Festum.do.inf.oct.epiph.5.o]fe.6.do.1.quadrag.o.fe.3.do.4 quadra.o] fe.3. de passione 16.o.
Fides.do.2.post oct.epiph.43.o]do.1.50.35. o.fe.6.do.3.qua.31.]fe.3.pas.51. [in cath. S.Petri.20.o]in communi.1. mar.nihil opertum.27.
Filateriæ.fe.3.do.2.quad.15.o.
Fimbriæ.fe.3.do.2.quad.17.o.
Flere.do.2.post oct.epiph.54.
Forum.do.70.8.
Fratres domi.fe.4.dom.1.quad.4.4.
Fructus, fe.6.quatuor temporum aduen.15.o [do.in.60.16.o
Fugere persecutionem.fe.6.de pas.10.] do.in ra.pal.436.o.
Fulgur.in communi pluri.martyrũ. Qui vos audit 13.
Furtum.fe.4.dom.3.quad.94.o.

De litera G.

GAbatha.in parasceue 62.
Galilæa.fe.3.de pas.2.
Gallina.in festo S.Stepha.25.
Gaudere.do.2.post oct.pas.11.
Gazofilacium.sab.do.4.quad.19.
Gehenna. in communi.1.marty. nihil opertum.11.o.
Generatio.do.1.aduen.20.]fe.4.dom.1.quadrag.7.o.
Genetosus.in commu.confess.Homo quidam nobilis 10.
Genesareth.sab.cinerum 29.
Genimen vitis.do.in ra.pal.333.
Gentes.in epiph.38.] fe.5.do.1. quadragesimæ 18.o.
Gentiles.sab.de pas.20.
Gethsemani.do.in ra.pal.352.
Gladius. do.inf.oct. nati.domi.12.] do.in ra. pal.400.o.
Glorificare in aurora nati.dom.10.
Grabatum.fe 6.do.1.quad.23.
Gratia dei.fe.6.do.3.quad.28.o.
Golgatha.do.in ra.pal.62.2.
Gula.fe.5.dom.1.quad.9.o.fe.4.do.3.quadragesimæ 38.

De litera H.

HAbraham. fe.6. quatuor temporum aduen.48.]fe.5.do.2.quad.25.o] do.de pas.41.
Heleemosyna.fe.6.cinerum.18.o.
Hely .do.in ra.pal.684.
Helyas.sab.do.1.quad.18.o] fe.2.do.3. quadrag.37.o.
Heretici. do.4.post octa.epiph.13.]fe.3. do. 3.quad.43.
Herodes.in vig.epiph.o]in epiph.o.
Herodiani.do.12. post pen.6.
Hydria.do.1.post oct.epiph.15.o.
Hierusalem.do.1.aduen.or.prad.4.
Hymnus.do.in ra.pal.335.
Hypocrita.fe.4.cine.19.
Holocaustum in fest.purificat.21.
Homicidium.fe.4.do.3.quad.705.o.
Hora.domi.1.[post oct.epiphaniæ. ha.11.o] fe.3.do.4.quad.43.o] fe.5. in cœna do.1.] in vig.ascen.4.
Hostia.in festo purifi.21.
Hostium.fe.3.pent.2.o.
Humilitas.fe.3.do.2.quad.33]in festo sancti Michaelis 12.o.

De litera I.

IActantia.do.10 post pen.8.o.
Idropisis.do.16.post pen.8.o.
Ieiunium.fe.4.cinerum.o]do.1.quad.6.
Ignis.fe.2.do.1.quad.44.o.
Illusio.do.in ra.pal.590.
Imagines sanctorum.fe.6.dom.3.quadragesimæ.63.o.
Inanis gloria. fe.6.cinerum.14.o.
Incantatio.do.3.quad.191.

Indignatio.do.in ra.pal.27.
Infideles.do.2.post pen.35.o.
Infremere.fe.6.do.4.quad.120.o.
In illo tempore in parasceue 1.
Inimicus.fe.6.cinerum 4.o.
Innumeris resistere in parasceue 28.
Innocentes in festo eorum.o.
Instinxit.fe.6.do.4.quad.157.o.
Interficere.do.in ra.pal.42.4.o]ibid.514.
Inuenta res.fe.4.do.3.quad.90.
Ionas.fe.4.do.1.quad.10.o.
Ioannes.do.2.aduen.o]dom.3.aduen.o [fe.6. quatuor temporum aduen.7.o]sabba.quatuor temporum aduent.o] in nati.do.13.o] in octa.epiph.o]in festo sancti Ioan euangel.3.o.
Ira.fe.2.do.3.quad.48.o.
Israel.in vig.epiph.4.
Iuda, in epiph.3.
Iudas.do.in.506.in ra.pal.505.o]in vig.ascen sio.27.]in die ascen.13. in communi Apostol. Ecce nos relinquimus.8.
Iudæa.fe.3.de pas.1.
Iudicare.fe.2.do.1.quadrage.o] do.in ra palma.541.o] sab.do.4.quad.13.o] do.1.post penth.19.o.
Iudicium.do.1.aduen.o]fe.2.do.1.quad.o] in communi apost.Ecce nos relinquimus omnia.8.o.
Iugum Christi.in communi plu.mart.Confiteor tibi.28.
Iuramentum in decollatio.sancti Ioannis Baptistæ.34.
Iusiurandum in festo sancti Ioan.Bapt.55.

De litera L.

Lachrymari.fe.6.do.4 quad.117.
Laudare in auro.nati.10.
Lazarus fe.5.do.2.quad.15.o]fe.6.do.4.quadragesimæ.o.
Leges.fe.4.do.3.quad.23.o.
Legio.do.in ra.pal.488.
Lætra.do.13.post 7.o.
Leprosus.do.2.post oct.epiph.6.o.
Libamen in festo purifi.21.
Liber.fe.5.do.1.quad.ord.præd.6.o.
Liberari.ibid.
Licostratos.in parasceue 62.
Ligare in cathedra sancti Petri 36.o.
Loculus.fe.5.do 4.quad.13.
Lucifer.fe.2.do.1.quad.57.o.
Lumbi.in communi confess.Sint lumbi.o.
Lumen.in nati.do.30.]sab.do.4.quad.107.
Lux.in nati.do.21.o]fe.4.do.4.quad.18.]sabba.do.4.quad.o]sab.de pas.72.o.
Luxuria.fe.4.do.3.quad.73.

De litera M.

Magi.in epiph.8.o.
Magister.fe.3.do.2.quad.28.o.
Magnificat.fer.6. quatuor temporum aduentus 23.
Maledicere.fe.4.do.4.quad.68.o.
Mammona.do.8. post pent.37.o.
Mandatum.do.17.post pent.6.o.
Mansiones in festo apostol. Philippi & Iacobi.4.o.
Manus domini.in festo.sancti Ioannis Baptistæ 29.
Margarita in communi virg.Thesauro abscondito.13.o.
Maria.in vig.nati.do.o] in medi.noct. na.do. 20.o]in epiph.51.]do.inf.oct.epiph.27.
Martyres.in communi vnius mar. Nolite arbitrari.13.o.
Matrimonium.fe.4.do.3.quad.82.o.dom.19. post Pent.12.o]in communi apostol. Ecce nos relinquimus.22.] in desponsatione.o.
Mendacium.fe.5.dom.1.quad.o]ordi.prædicat.47.o.
Mensa.fe.3.do.1.quad.13.o.
Meretrices.sab.do.2.quad.42.
Messes.fe.6.d.3.quad.119.o.
Messias.ibid.93.]in vig.sancti Andr.24.
Metreta.do.1.post oct.epiph.17.
Militia cœlestis exercitus in me.no. nati. domini 68.
Minimus.fe.2.do.1.quad.62.o.
Ministerium in festo assump.13.
Ministrare.fe.4.do.2.quad.38.
Ministrari.ibid.
Miraculum.do.2.ad 10.o.]do.inf. oct.epi.2.] do.1.post oct.epiph.9.o]fe.2.do.3.quadragesimæ 5.o.
Misericordia.fe.6.quatuor temporum aduen. 35.]do.1.post pent.o.
Mysterium.do.in 60.25.o.
Mons. sabba.quatuor temporum aduen.17.o] do.1.quad.59.o.
Mors Christi.do.in ra.579.[103.
Mulierum ornatus.do.2.aduen.25.o.
Mulier peccatrix.fe.5.de pas.o.
Mundus.in nati.do.48
Murmuratio.do.in 70.24.o]fe.4.pent.4.o.
Mutus.do.3.quad.47.o.

De litera N.

Naym.fe.5.do.3.quad.o.
Natus in sylois.in festo ascen.5.
Nazareth. fer.4. quatuor temporum aduentus 7.o]do.inf.oct.nati.dom 23.]in 6.epipha.9.o.
Negotiatio.in communi confess. Homo quidam nobilis 24.
Nicodemus venit.no. in festo tri.o.
Ninivitæ.fe.4.do.1.quad.21.o.
Nobilis.in communi confes.Homo quidam nobilis 6.o.
Nomina in circumcisione do.5.o] in vig.sancti Andreæ 33.o.
Nummisma do.22.post pent.25.
Nummularius.fe.3.do.1.quad.14.o.
Nummus.ibid.
Nuptiæ do.1.post octauam epiph.o] do.19. post pen.12.o.

De litera O.

Obliuiscitur Deus. fe.6.quatuor temporum aduen.45.
Occidere.do.in ra.pal.424.o] do.5. post pen the.9.o.
Ociosus.do.in 70.9.
Octauianus.in me.no.na.do.2.
Oculus.do.in 70.29.
Odium.do.14 post pent.3.o.
Oleum in communi virgin. Decem virginibus 17.
Onus in communi plurimo.mar. confiteor tibi.34.
Opera charitatis.fe.2.do.1.quad.34.
Oratio.fe.6 cinerum 38.o.
Orbis in media nocte nati.3.o.
Orphanus.in vig.pen.9.
Osanna.do.1.aduen ord.præd.23.
Oues.fe.5.do.1.quad.16.]fe.4. de pas.11.o.] do.1.post oct.paschæ.o] fe.3.pen.
Ouile.dom.1.post oct.paschæ 40.o]fe.3.post penth.o.

De litera P.

Patientia.do.in 60.35.o.
Palmas dare.do.in ra pal.474.
Palmites in communi apost.Ego sum vitis.o.
Panis.do.1.quad.6.o.] do.4 quad.24.o.
Parabola.do.4.post oct.epiph.o]do.in 70.o] do.in 60.o]fe 5.do.2.quad.o] domi.1.post oct.pas.1.]fe.6.do.2.quad.o]sab. domi.2. quadrag.o.
Paraclitus.do.3.post oct.pas.9.
Paralysis.fe.6.pent.10.
Parapsis.do.in ra.pal.73.
Parturierit.do.2.post oct.pas.14.o.
Pascha.do.in ra.pal.o.
Pastor.do.1.post oct.pas.o.
Pastores in aurora nati.do.o.
Pater Christi.in vig.nati.do.11.] do.inf.octa. nati.do.1.] do.inf oct epi.11.o]fe.5.do.1. quad.ord.præd.37.]fe.2.do.2.] quad.18.o.
Pax fe.3.pas.6.o.
Peccatores.fe.4.do.4.quad.77.]fer.5.de passione 18.
Peccatum.fe.5.do.1.quad.ord.præd.13.o.fe. 2.do.2.quad.2.o]fe.6.dom.4.quad.165.o] do.de pas.o]fe.5 de pas.o.
Pedagium.do.3.post pen.o.
Pedes lauit.fe.5.in cœna dom.o.
Pœna.fe.4.do.4 quad.9.o.
Pœnetralia.do.24 post pen.28.
Pœnitentia fe.5.de pas.26]do.in ra.pal.497.] do.2. post pen 32.
Periurium in decolla.sancti Io.Bap.57.o.
Personæ diuinæ.in fe.tri.43.]in fe.apost.Philippi & Iacobi 39.
Pharisæus.do.3 aduen.15.] fe.5.de pas.o.
Pilatus.sab.4 temporum aduen.3.
Piscari.fe.4.pas.9.o.
Plorare.do.1.post oct.paschæ.1.
Pontificatus.fe.3.do.2.quad.30.o.
Possessio rerum.fe.5.do.2.quad.4.o.
Prædicare.fe.5.do.1.quad.11.o]fe.5.dom.3. quad.25.fe.3.do.4.quad.6.]dom.in ra.palmarum 37.o.
Prælatio.do.1.post oct.paschæ.o] in 6.apost. Petri & Pauli.7.o.
Præmium.do.in 70.12.o.
Præses in me.nocte nati.do.6.
Præsumptio.do.10.post pent.4.o.
Prætores.in parasceue 32.
Prætorium.Ibid.31.
Princeps mundi.in fe.penth.33.
Probatica piscina.fe.6.do.1.quad.o.
Procidere in epiph.60.o.
Procurator.do.in 70.19.o.
Profiteri in me.no.nati.do.10.o.
Proles.fe.4.quatuor temporum.aduen.25.
Propheta.fe.2.do.3.quad.23.
Prouerbium.do.4. post oct.pas.17.
Proximus.fe.6.cinerum.o.

Prudentia.in communi apostо.Ecce ego mitto 4.o]in communi plu.mart. confiteor tibi.7.in communi virg. Decem virginib.9.
Publicani.fe.6.cinerum.9.o]fe.3.do.3.quad. 23.]do.3.post pen.1.
Pugillaris in nati.sancti Ioan. Bab.14.
Pulmentarium.fe.4.pasc.21.
Punitio.fe.4.do.4.quad.11.o.
Purificatio.in fe.purific.o.
Purpura.fe.3.do.2.quad.6.

De litera R.

RAboni.fe.5.pasc.20.
Rami.do.1.aduen.ord præd.21.
Reconciliatio do 3.post pen.35.o.
Regina austri.fe.4.do.1.quad.23.o.
Regnum Dei.do.1.aduen.19.fe.5.pen.18.do. 2.post oct.epiph.49.o]do.3.post octa.epi. 1.fe.2.do.1.quad.30.o.
Regulus.do.2.post oct.epiph.35.]do.20.post penth.o.
Res.in nati.do.20.o.
Res perdita. in communi virg. Thesauro abscondi.7.
Restitutio.do.22.post pen.9.o.
Resurrectio.do.in 50.14.] fe.4.do.1.quadr2. 18.o]fe.5.do.4.quad.22.] fe.6.do.4.quad. 28.o]do.in ra.pal.78.o]fe.3.pasc.48.
Rex Christus.do.1.aduen.ord.præd.14.o.

De litera S.

SAbbatum.fe.6.do.1.quad.28.o.
Sacerdos.do.2.post oct.epi.22.o.
Sacrificium. do.2.post oct.epi.23.o] in festo purifi.11.
Sadducei.do.3.aduen.15.
Sagena.in communi virg. Thesauro abscondito.6.o.
Salomon.fe.4.do.1.quad.25.o.
Saluator.fe.3.do.2.quad.59.fe.6.do.2.quadrag.10.
Samaria.fe.6.do.3.quad.o.
Samaritana.ibid.
Sanare.do. 2.post oct.epi.14.o.
Sanguis in nati.do.64.o.
Sapiens in festo sancti Stephani o.] in communi plu.mar.Confiteor tibi.7.
Sca.sanctæ Catherinæ de Senis.13.o.
Satagere in assump.21.
Sathanas.do.3.quad.o]in communi plu.mar. Qui vos audit.11.
Sator.do.in 60.30.o.
Scandalum.do.1.aduen.14.]fe.4.dom.3.quadragesimæ 44.o.
Scarioth.do.in ra.pal.45.o.
Scenophegia.fe.3.de pas.4.
Scisma.fe.4.do.4.quad.44.
Scribæ.in epiph.31.[do.in 12.pal.442.
Sæculum.do.in 70.5.o.
Seducere.fe.3.de pas.27.
Semen.do.in 60.11.o.
Seminare.ibid.
Semita.sab.4.temporum ad.15.
Seniores.fe.4.do.quad.o] do.in ramis palmarum 442.
Sequi Christum.do.2.post oct.epi.3.o] do.3. post oct.epi.o]do.in 50.36.o.
Sepultura.fe.2.do.1.quad.33.] do.3.in ramis palma.522.o.
Seruire Deo.do.1.quad.72.o.
Seruus peccati.fe.5.do.1.quad.ordinem prædica.13.o.
Sincera in vigilia sancti Io.Bap.46.
Sichar.fe.6.do.3.quad.4.
Sydon.fe.5.do.1.quad.30.] do.11.post penthe.2.
Symeon.inf.oct.nati.do.3.o.
Simphonia.sab.do.2.quad.34.
Synagoga.fe.5.do.3.quad.2.o.
Sindon.do.in ra.pal.770.
Sinus Abrahæ.fe.5.do.2.quad.35.o.
Sydon.do.1.aduen.ord.præd.93.
Syria in media noctæ nati.do.8.
Solicitudo.do. 14.post pen.24.8.
Soluere.fe.3.o]quad.29.o.in cathedra sancti Petri.36.o.
Somnia.do.in ra.pal.566.o.
Somnus.ibid.564.o.
Sors.ibid.632.o.
Spelunca.fe.6.do.4.quad.134.
Spinæ.do.in 60.25.o.
Splendor in nati.do.30.
Spiritus.fe.4.do.1.quad.17.o]fe.6.do.3.quadrag.90.o]inst.octa.ascen.3.[in festo penthe.6.o.
Stadium.fe.6.do.4.quad.3.
Statuta.fe.4.do.3.quad.23.o.
Stella.in epi.15.o.
Stola.sab.do.2.quad.23.
Stridor dentium.do.2.post oct.epi.54.
Stultitia.do.5.post pen.22.o.
Stupor.fe.6 pen.35.
Susurratio.do.24.post pen.63.

De

De litera T.

TAlentum.do.21.post pen.6.o]in communi confess.Homo quidam peregre.4.o.
Templum.fe.3.do.1.quad.10.o.fe.2.dom.4. quad.5.o]fe.3.do.4.quad.o.
Tempus.do.1.post oct.epi.o.
Tenebræ.in nati.do.26.o] do.2.post oct.epi. 52.o.sab.do.de pas.73.
Terremotus.sab.sanctæ.6.o.
Testimonium.in nati.do.35.o]fe.4.do.3.quadrag.103.o]do.in ra.pal.452.
Testis.fe.4.do.3.quad.105.o. do.in ramis palma.452.
Thesaurus in epi.55.o.
Thesaurisare.fe.4.cine.30.o.
Tetrarcha.sab.4.temporum aduen.5.
Thus.in epi.56.
Tiberius.sab.quatuor temporum aduen.2.
Timor.fe.6.pen.38.o]in festo sancti Ioan.Baptistæ.60.o.
Tyrus.fe.5.do.1.quad.1.o.do.11.post pen.1.
Trabs.do.1.post pen 53.o.
Traditiones seminorum.fe.4.do.3.quad.3.
Trahi ad Christum.fe.4.pen.8.o.
Transfiguratio.do.sab.do.1.quad.o.
Tres personæ diuinæ.in nati.do.o.
Throni.12.fe.4.hebdomadæ sanctæ.16.
Tributum.do.22.post pen.15.o.
Tristitia.do.in 12.pal.357.
Tristis.fe.4 cinerum.17.o.
Tumultus.do.in ra.pal.19.
Turbatio.fe.6.do.4.quad.123.

De litera V.

VAh.do.in ra.pal.646.
Vallis.sab.quatuor temporum aduen.17
Vectigalia.do.3.post pen.
Venari.fe.4.paschæ.9.o.
Veniale peccatum.fe.4.do.3.quad.56.
Ventus.sab.cinerum.5.o] do.42.post pentheosten.46.o.
Verbum.do.1.aduen.25.o] fe.4.quatuor temporum aduen.58.] in nati.do.o] do.3.quadrag.93.o.
Veritas.fe.5.do.1.quad.ord.præd.4.o],in parasce.48.o.
Vestes.do.2.aduen.20.o.
Via.sab.4.temporum aduen.5.
Vicijs.sab.cine.36.Villa ibid.
Villicus.do.8.post pen.3.o.
Vinea.do.in 70.o]fe.6.do.2.quad.o.
Vinum.do.1.post oct.epi.8.o.
Visitatio Elisaber.fe.6.quatuor temporum aduen.o.
Vita.in nati.do.19.o]fe.2.do.1.quad.67.in festo assump.29.o.
Vitis.in communi apost.Ego sum vitis.o.
Vlnæ.in purifi.40.
Vocati.do.in 70.31.
Voluntas. dom.in 12.pal.370.o] de mortuis. Omne quod dat mihi pater.5.o.
Votum.fe.4.do.3.quadragesimę.20.dom.19. post pen.66.
Vsura.in communi confessо. Homo quidam nobilis.69.o.
Vxor.in desponsatione.o.

De litera Z.

ZAcheus in dedicatio.Eccles.o.
Zizania dominica quarta post octa.epiphanię.o.

FINIS.

Universidad de Deusto
Biblioteca

R. D. D. IOANNI LVDOVICO RVVERE,
DEI GRATIA EPISCOPO TAVRINENSI:

Fr. Antonius de Giſlandis Theologus, artiumq; doctor ordinis Prædicatorum Taurinenſis ciuitatis, ac pranitatis hæreticæ Quæſitor.

S. P. D.

REPETENTI mihi ſæpenumero memoriam optime antiſtes vetus dulceq; commercium noſtrum, familiaremq; conſuetudinem quando ſacerdotium præpoſiti agebas in eo ſacroſancto diui Ioannis templo, cui nunc dignißimus merito Pontifex Præſides, memini interloquenti prudentiam tuam ſæpe a me conuitio efflagitaſſe, tum diſcendi ſtudio, tū in primis religione motus, vt nonnulla Euang. dubia tibi ſoluerem. atque iturus Venetias ad Synodum generalem pro diffinitione prouinciæ noſtræ Longobardiæ diligenter, & exactè inquirerem in vrbe illa nobilium Bibliothecarum Florentiſſima librum aliquem interpretantem aperteq; exponentem nodos Euangelicos. Id cum feciſſem nec aliquid propoſito tuo ſatisfaceret reperiſſem pro mea in te beniuolentia ſtatui votum tuum ex mina doctrina mea, a Deo mihi conceſſa pro viribus explere. Nanq; cognoſcebam generoſiſſimam ſtirpem tuam ſemper diuinarum ſcientiarum ſtudio ſummopere flagraſſe, præſertim teue rendiſſimum quondam Chriſtophorum collegij doctorum arcis ſancti Angeli, (Cui nunc tu ex nſtitutione Iulij Pontificis maximi præſides) ſplendidiſſimum lumen, ac deſideratum Domini icum Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ meritiſſimos Cardinales, nec non omnes conſanguineos tuos & fratres, vt Magnificum Martinum vici noui condominum Riualbæ principem, qui in monte regali, & Cherij ampliſſimos magiſtratus geſſit ab eiſq; immenſa munera cum vexillis & inſignibus honorificis retuleris, denique nobiliſſime familiæ tuæ literaria virtus, ita inſita innata, copioſaq; fuit, vt facilius a Ioue fulmen, ab Hercule clauam eripere, quàm ſapientiæ amorem a ſtemmate tuo antiquiſſimo poſſimus. Nonne fulget conſpicuus inter alios celeberrimus nepos tuus Joannes Franciſcus a te merito ſucceſſor deſignatus, natus ex integerrimo Stephano Cinzani domino & vici noui condomino, ac præclariſſima matrona Lucheſſa Sumtus fuit bonarum literarum cognitionem in Gymnaſijs Bononienſibus Thaurinatibusq; haunem Iacobum alterum ſæculi noſtri Alcibiadem vici noui condominum filium olim magnifici Franciſci, & meritiſſime Mariæ celeberrimæ neptis, famigerati, Iuſtitia, Prudentia, Temperantia, Sanctitate. R. D. D. Amedei ex Romagnani Marchionibus Epiſcopi Montisregaliis, & ſapientiſſimi Cancellarij, Illuſtriſſime Sabaudiæ domus, cuius tui nepotis laudes & præconia Pariſienſis Achademia, & Papienſis in artibus & legibus abunde experta eſt ſilentio quoque ſciens inuoluo innumeros alios e maiorum tuorum decantata progenie clariſſimos, ne prolixa mea Epiſtola ingentes ſacrasq; occupationes tuas non impediam, quos quidem maximis virtutibus tuis amas, ſectaris & imitaris. Igitur hoc qualecunq; diuina gratia ac officina contextum opus tibi dedico Candidiſsime iudex in quo (omnis liuor abſit) Euangelica dubia veras in ipſis interpretationes, vna cum quadruplici ſenſu in medium adducam, ſoluamq; precipue inſerendo varia ſacratiſsimorum doctorum dicta, maxime doctiſsimi & Angeli doctoris Thomæ Aquinatis qui inter alios ita fulget, vt inter Stellas, Luna minores. Vale.

QVI credit in me ſicut dicit ſcriptura flumina, de ventre eius fluent aquæ viuę. Ioā. 7. q. quidē dictum ſumitur teſte Hieron. in prologo Gen. ex Prou. 5. c. vbi hī Deriuentē fontes tui foras, & in plateis aquas tuas diuide. Expoſiturus p ca tholica vtilitate anni totius ſacroſancta Euāgelica quæ dictim in ſacro Miſſarū officio decantantur, non quidem ex meo id aggredi tritico tentans, ſed meo ex ſpicis poſt terga ſacrorum doctorum mentium lectis excuſiſque in horreo repoſito Chriſti verba ex Ioā. Euāgelio aſſumpſi, in quibus fides cum Dei dilectione præmittitur. ibi, qui credit in me opere fidem approbando, & proximi charitas commendatur, ibi de ventre eius fluent aquæ viuę. quæ quidem verba vt ſacri exponūt doctores ſpirituali ſenſu accipiēda ſunt, fides autem & bonitas cuiuſcunque ad proximos deriuari debet, & hoc innuit Salomon dicēs, fontes tui foras deriuentur. i. ſapientia ab ali quo hauſta, alijs communicetur per doctrinā, in plateiſq;. i. in locis publicis ſana inſtruatur doctrina, nec obſtat q. ibidem ſubditur, habeo eas ſol⁹. nec ſint alieni participes tui quia ex hoc ſolum excluduntur increduli & illuſores, vt dominus præcipit Matt. 7. ſanctum non debere proiici canibus, neque margaritas porcis, alieni. n. a Deo & veritate nullo modo participes efficiantur fidelis doctrinę, venter quidem vt Auguſ. exponit interioris hominis eſt conſcientia cordis eius, fons autem qui manat de ventre eſt beniuolentia qua vult conſulere proximo, bibunt ergo qui credunt in domino, ſi autem putet quis quod bibit ſoli ipſi debet ſufficere non fluit aqua viua de ventre eius, ſi autem proximo feſtinat conſulere, iō non abeunt in ſicco flumina quia manat, flumina aūt & nō flumen dicit dñs, vt Chry. ait, copioſitatē & vbertatem inſinuans viuentēq; aquam dicit agērem ſemper ſpūs. n. gratia cū in mentē intrauerit & firmata fuerit oī fonte magis manat & neq; deficit, neq: euacuat, neque ſtat, pro paruitate igitur ingenij mei non cōfidens in propriis viribus hoc opus aggreſſus ſum, in quo dicta ſacrorū p dubiis occurrentibus ſatisfactione interſerui, annū & diē qñ hiſtoriæ Euangel. geſte, aut verba prolata fuerunt quantū fas fuit reperire annotaui, hiſtoricū ſenſum breuibus clauſum verbis ſuppoſui, poſtquā dubia ꝓpoſui & ſolui demum ſenſus tres ſpūales, ſi oēs vel aliquos ipſa Euāgelia patiantur aggregaui, qui & quibus appellentur nominibus, & quæ ipſis ſacra euangelia exponi poſſint iuxta doctrinā Angelici doctoris inferius declarabo. Opis vero aſſumpti intentio fuit, vt cū literis dediti fideles deuoti, ac in ſacra ſcriptura curioſi poſt illi⁹ diei Miſſam auditam in prandio, in quo non ſolū faucibus fercula miniſtranda ſunt, ſed vt & auribus eſurientibus propinetur verbū Dei vaniloquia ac ſcurilia verba quæ vt plurimū de conuiuiis miſcentur euitantes libellū hūc oculis offerant, & quæ in Euangelio audito dubis ſint enucleata proſpiciant ſicque tres principales hois ſenſus viſus, auditus & guſtus vno tpe ſatiabuntur, verumtū cū aliquod euāg. ſeu hiſtoria in eo cōtenta fuerint præfigurata in veteri teſta. in eo qui dicetur ſenſus allegoricus nō ponā id ꝙ figurat, ſed id in quo figuratū eſt, vt ſenſus allegoricus ſit potius illarum auctoritatū vet. teſt. figurantiū, q̄ euang. figurati. Procedā aūt ſm ord. Romanæ curiæ, vt voto ſatisfaciā illius q. me ad ſcribendū impulit, nō prætermittā tñ aliqđ euāg. ex vſu ord. Præd. interpoſitū, ſed tabulā in fine apponā, vt facilius inueniri quodlibet poſſit. Tabula inſuper vniuerſalis ordine alphabetico totū concludet opus in qua materiæ pro earum diuerſitate hoc in libro digeſtæ, quibus in locis exarate ſint deſcribentur.

Cur præter alias ſcientias ſacra ſcriptura quatuor ſenſibus exponatur.

ANgelicus doctor in qđlibetis qđlibet. 6. q. 6. ar. 1. & 2. & in 1. part. q. 1. ar. 10. & in prologo primi ſententiarū. ar. 5. & ſuper epiſtol. ad Gala 4. c. lect. 6. talē aſſignat rōnē ſacra ſcriptura ad hoc diuinitus eſt ordinata, vt p eā nobis veritas manifeſtet neceſſaria ad ſaluē, manifeſtatio aūt vel expreſſio alicui⁹ veritatis, pōt fieri de aliquo reb⁹ & verbis, in quantū. ſ. verba ſignificāt res, & vna res pt eſſe figura alterius. Auctor āt rerū nō ſolū pt verba accōmodare ad aliqd ſignificandū, ſed ēt res pōt diſponere in ſignā alterius, & ſm hoc in ſacra ſcriptura manifeſtat veritas dupliciter, vno mō ſm q. res ſignificātur p verba, & in hoc conſiſtit ſenſus literalis & hiſtoricus, ſub quo cōtinet ſenſus parabolicus, qa p voces

ces significat aliqd ꝓprie, & aliqd figuratiue, nec est literalis sensus ipse figura, sed id ꝙ est figuratum. Non n. cum scriptura nominat dei brachium est literalis sensus quam in Deo sit membrum huiusmodi corporale, sed id ꝙ p hoc membrū significatur. s. virtus operatiua, & ita sensu literali sacræ scripturæ nunquā pōt subesse falsum. Alio mō ſm ꝙ res sunt figuræ aliarū rerū, & in hoc consistit sensus spūalis, & sic sacræ scripturæ plures sensus cōpetunt. vnde ad sensum literalem totum id pertinet, quod ex ipsa verborū significatione recte accipitur sensus vero qui ex figuris accipitur spiritualis vocatur, veritas igitur quam sacra scriptura per figuras rerum tradit ad duo ordinatur. s. ad recte credendum & ad recte operandum. Si ad recte operandum sic est sensus moralis, qui alio nomine tropologicus dicit ſ quo vocabulo in seq. vtar.] Si autem ad recte credendum oportet distinguere ſm ordinem credibilium. Vt. n. dicit Diony. 4. c. cœlestis Hierar. status Ecclesiæ medius est inter statum ecclesiæ triumphantis. Vetus ergo testm figura fuit noui, vetus simul & nouum figura sunt cœlestium, sensus ergo spūalis ordinatus ad recte credendum potest fundari in illo modo figurationis quo vetus testm figurat nouū, & sic est allegoricus sensus vel typicus, secundū ꝙ ea quæ in vet. test. contigerunt exponūtur de Christo & eccl ſia, vel pōt fundari in illo modo figurationis quo nouū simul & vetus significant ecclesiā triumphantē, & sic est sensus anagogicus. Aduertendum tn est ꝙ leo, vitulus, aquila & homo, quibus significantur 4. Euangelistæ, & hircus caprarum quo significatur rex Græcorum, & aliæ huiusmodi similitudines, per quas aliæ personæ a Christo in scripturis designantur, non fuerunt res aliquæ, sed similitudines imaginariæ ad hoc solū ostē disse vt ille personæ significarentur. vñ talis significatio non pertinet ad nisi sensum historicū, sed ad Christum designandū et illa quæ in rei veritate contigerunt ordinantur sicut vmbra ad veritatem, & ideo talis significatio qua per huiusmodi res Christus, aut eius mēbra significantur, sicut rubus ardens & non consumens, virga Aaron quæ floruit & huiusmodi significant semper virg. Mariam quæ protulit fructum inuiolata &c. huiusmodi faciunt altū sensum præter historicum. Si alicubi vero inueniatur ꝙ Christus significat per huius imaginarias similitudines, talis significatio nō excedit sensum literalem, sicut Christus significatur per lapidem qui excisus est de monte sine manibus. Dan. 11. aduertendum quoq; est ꝙ quatuor isti sensus non attribuuntur sacræ scripturæ vt in qualibet ei parte sit illis quatuor sensibus exponenda, sed quandoque istis quatuor, quandoque tribus, quandoque duobus, quandoque vno tantum. In sacra n. scriptura pręcipue ex prioribus posteriora signi ficantur, & ideo quandoque in sacra scriptura secundum sensum literalem dicitur aliquid de priori quod potest spiritualiter de posteriori bus exponi, sed non conuenitur. Inter omnia autem quæ in sacra scriptura narrantur, prima sunt illa quæ ad vetus testamentum pertinēt, & ideo quæ secundum literalem sensum ad facta veteris testamenti spectant possunt quatuor sensibus exponi. Secunda vero sunt illa quæ pertinent ad statum præsentis Ecclesiæ, in quibus illa sunt priora quæ pertinent ad ea pat respectu eorum quæ pertinent ad membra, quia ipsum corpus verum Christi, & ea quæ in ipso sunt gesta, sunt figura corporis Christi mystici, & eorum quæ in ipso geruntur, vt in ipso .s. Christo exemplum viuendi sumere debeamus. In Christo etiā futura gloria nobis præmonstrata est. vnde ea quæ ad literam de ipso Christo capite dicuntur, possunt exponi, & allegorice referendo ad corpus eius mysticum, & moraliter referendo ad actus nostros, qui secundum ipsum debent reformari, & anagogice inquantum in Christo est nobis iter gloriæ demonstratum, sed quando secundum literalem sensum dicitur aliquid de Ecclesia, non potest exponi allegorice, nisi forte ea quæ dicuntur de primitiua ecclesia exponantur quantum ad futurum statū Ecclesiæ præsentis possunt tamen exponi moraliter & anagogice, ea vero quę moraliter dicuntur secundum sensum literalem non consueuerunt exponi nisi allegorice, illa vero quę secundum sensum literalem pertinent ad statum glorię, nullo alio sensu consueuerunt exponi, eo quod ipsa non sunt figura aliorum, sed ab omnibus aliis figurata.

EXPOSITIO EVANGELIORVM TOTIVS ANNI,

Secundum ordinem Romanæ Curiæ, & ordinis Fratrum Prædicatorum: ædita a fratre ANTONIO DE GISLANDIS de Ianeno, sacræ Theologiæ & artium minimo doctore, Inquisitore Thaurinensi, dicti ordinis Prædicatorum.

DOMINICA PRIMA IN aduentu domini.

Erunt signa in Sole, Luna, & Stellis. Luce 31. Matthei. 24. & Marci. 13.

Hęc verba dixit. D. Iesus anno ætatis suæ. 33. die. 22. Martij. feria 3.

HISTORICE.

Aduentus suæ maiestatis magna cum potestate futuri, Dominus signa in cœli luminaribus, syderibusque præcedere debere prædixit: gentiū quoque turbationem in terris, ac pelagi confusionem sonitus: quibus terrigenæ rabescent: cœlorum namque commouebuntur virtutes. Iussit vero ut talibus fieri exordientibus superius capita erigentes prospicerent: quoniam tunc quo redimerentur prętto tempus aduenerat, ficulneæ cæterarumque arborum similitudine: quas cū fructificare conspicerent æstatem non longe fore scirēt: ea etiam signa fieri cum cernerēt, omnipotētis regnū adesse agnoscerent: eāque generationem minime prætereundum, donec cuncta completa fuissent: quoniam eius uerba perpetua forent: cęlum uero terramue præterire debere.

Licet nunc dubiorum dilucidatio. Dubitatur igitur primo: quę signa futura sunt in cœli luminaribus: Respondeo. ꝙ Matheus. 24. & Marcus. 13. dicūt ꝙ sol obscurabitur: & luna non dabit splendorem suum. stellę eę; erunt decidentes e cœlo. Iohelis etiam. 2. cap. habetur qđ Sol conuertetur in tenebras & Luna in sanguinem, id est colorem sanguineum.

Dubitatur qūo stellę cadent de cęlo. R. Origenes super Mattheum dicens: Dicet aliquis: sicut in magnis ignibus succendi incipiētibus teneb ę ex fumo plurimo videntur extolli: sic in consumatione mundi ab igne qui succēdendus est, obscurabuntur etiam lum naria magna, marcescēte stellarum lumine: cui quum earum corpus cum exaltari nō ualeat: sicut primum cum a lumine ipso portatum extollebatur, cadet de cęlo. & ita secundū peragendo lumen stellæ dicuntur de celo cadere. vide dominica. 24. post trinitatem, dubio. 36.

Dubitatur cur potius dominus noluit signa apparere in sole luna, & stellis, ꝙ in aliis creaturis. Respondet sanctus Vincentius in sermone primo huius dominicæ: ꝙ ista luminaria a toto mundo videntur. Et ideo ut totus mundus agnoscere posset adesse iudicium, uoluit dare illa signa in rebus manifestissimis.

Dubitatur. Quæ erit illa prętura & quarū gentium: Respon. Theophilus super Mattheū ꝙ uniuerso populo terræ præstura. i. communis miseria erit, ut tabescant timore & expectatione malorum irruentium mundo: Et Iaco. de Voragine in sermone super hoc euangelio dicit, ꝙ erit maior præstura quam unquam fuerit in mundo: quia erit præsiua q ꝙ dicitur a premo premis: maior quam tyrānorum & hęreticorum fidelis persequentium, et quām hypocritarum: & hæc erit persecutio Antichristi.

Dubitatur. quia videtur ꝙ non debeāt precedere aliqua signa aduentum domini ad iudicium: quia primum aduentum domini talia signa non pręcesserunt, ergo nec secundum debent præcedere. Item. 1. Thessa. v. dicitur dies domini sicut fur, ita in nocte venier, & sic erit occultus: & per consequens nulla signa præcedent. Respon. sanctus Tho. super. 4. sen. di. 48. q. 1. ar. 4. q. 1. ꝙ Christus ad iudicandum veniens, in forma gloriosa apparebit propter

auctoritatem quæ iudici debetur, sed ad iudiciariam dignitatem pertinet habere aliqua iudicia, quę ad reuerentiam & subiectionem inducant. Ideo ante iudicium multa signa præcedent: vt corda hominum in subiectionem vẽturi iudicis inducantur, & ad iudicium pręparentur huiusmodi signis commoniti: & tamẽ dies domini dicitur uenire sicut fur: quia ignoratur determinatum tempus, quod per illa signa cognosci non poterit, & in primo aduentu christus venit occultus quamuis determinatum tẽpus esset prius præcognitum a prophetis: & ideo non oportebat huiusmodi signa in primo aduentu apparere: sicut apparebunt in secundo aduentu, in quo veniet manifestus quãuis determinatũ tẽpus sit occultũ.

6 Dubitatur quæ erit illa cõfusio sonitus maris & fluctuum. Respondet Eusebius super Mat. quod hic docetur principium transmutationis vniuersi, ex defectu substantiæ humidę. Hac enim primo congelata uel deuorata non amplius audietur sonitus maris: nec contingent arenam fluctus eius causa exuberantis siccitatis: & sic nec tẽpestas nec fremitus maris ulterius audietur: & illo modo talis sonus dicitur confundi: sed Theophilus & Iacobus de uoragine, ubi supra dicunt, q̃ mare & eius fluctus dabunt sonitus terribiles & in confuso, ideo q̃ erit quasi quædam confusio & sic dicit glo. in hoc loco.

7 Dubi. quomodo arescent homines. Respõ. q̃ sicut dicitur Prouer. 17. Spiritus tristis exsiccat ossa: & quoniam tunc homines propter timorem malorum instantium & expectationem maiorũ futurorum erunt tristes, ideo arescent, id est exsiccabuntur.

8 Dubitatur. Quando uidebunt filiũ hominis uenientem: ante resurrectionem corporũ uel post. Respõ. quod Matth. ubi supra dicit q̃ in cælis apparebit signum filii hominis i. erux multo solis radiis clarior, & hoc post mortem antichristi ad consolandum electorũ & ad terrorem reproborum: sed post resurrectionem corporum uenient filius hominis. i. Christus & tunc videbunt eum.

9 Dubitatur. Cur veniet in nube Respõ. quia in eius ascensione angeli dixerunt q̃ veniet quemadmodum ascendit: sed ipse ascendit in nube quia nubes suscepit eum ab oculis eorum. ideo veniet in nube.

10 Dubitator. an veniet corporaliter. Respõ. quod ex hoc euangelio habetur q̃ veniet cũ corpore. quia dicitur: tunc uidebunt filium hominis. sed filius hominis non est sine corpore & etiã Theophilus ubi supra, dicit, q̃ veniet cum corpore: quia quod uidetur, corpus est: sed uidebunt eum, ergo veniet cum corpore: quia etiam cum eo ascendit. ut Augustin. inserit in homelia.

11 Dub. An videbitur in corpore glorioso uel ne. Respon. Origenes ubi supra. q̃ sicut transformatus fuit in monte solum propter tres: ita transformabitur & apparebit in gloria multa in consummatione mundi: ut oẽs eum uideant in forma gloriosa.

12 Dub. An videbitur in maiestate diuina uel humana, respõ. Aug. primo de trinitate, quod uisio filii hominis exhibebitur etiam malis: sed uisio formæ dei non nisi mundis corde, & ita iusti uidebunt in maiestate diuina & humana: sed iniqui solum in maiestate humana.

13 Dub. An reprobi cognoscent tunc Christũ esse deum. Respõ. sanctus Tho. super. 4. distin. 48. q. 1. ar. 3 quod manifeste impii cognoscẽt esse deum. non per hoc q̃ diuinitatẽ eius uideãt: sed p manifestissima diuinitatis indicia.

14 Dubit quæ erit illa potestas magna. Rñd. quod ut habetur Ioan. 6. erit potestas iudiciũ faciendi in forma humana, quia dedit ei potestatem iudiciũ facere: quia filius hominis est.

15 Dubitatur. ad quod veniet. Respon. quod vt ex supradictis patet: veniet ad iudicandum mundum.

16 Dubit. Quomodo poterunt in fine mundi apostoli leuare caput: cum tunc in monumẽtis sint. Respon. Eusebius super Mat. dicens. di citautem hoc ad discipulos suos, non tamquã ad eos qui durare deberent in uita ista usque ad terminum mũdi: sed quasi uno corpore existente ipsis & nobis & posteris usque ad consummationem mũdi creditoris in Christum.

17 Dubi. cur sic debent leuare capita. Respõ. Gregorius in homel. ista q̃ hoc dicitur ad cõsolationem electorum: quasi dicat dominus: cum plagę mundi crebescunt: leuate capita. i. exhilarate corda: quia dum finitur mũdus cuius amici non estis: prope est redemptio quã quæritis. In scriptura enim sacra sæpe caput pro mente ponitur, quia sicut capite regitur membra: ita cogitationes mẽte disponuntur: capita itaque leuare est mẽtes nostras ad gaudia patriæ cælestis erigere & hæc est ignorãtia quę dicitur omopasia, quæ est attributio unius partis alteri.

18 Dubi.

18 Dubitatur: quia dum arbores producunt fructum est æstas & hic dicit q̃ est prope. Respõ. q̃ hoc debet intelligi sic ut dicũt Mat. & Marcus ubi supra, uidelicet cum ramus ficus fuerit tener & nata folia fuerint: quæ omnia sunt signa proxima fructus producẽdi in arbore, & quæ postmodum paulatim progrediuntur ad maturitatem, tunc scitis eid est cognoscetis p huiusmodi signa q̃ estas proxima est: & ita per signa supradicta cognoscetis prope esse regnum dei. i. gloriã cœlestem in quo electi ipsi erunt.

19 Dubi. Nunquid & nunc prope est regnum dei. Psal. 154. dicitur prope est dominus omnibus inuocantibus eum sed nihil aliud est regnũ dei nisi ipse deus. ut dicitur 16ã. 17. quo niam hæc est vita æterna ut cognoscant te solum uerum deum. Respon. quod semper prope est dominus ad gratiam infundendam: ut sonãt uerba psalmi: sed hic intelligitur quo ad fruitionẽ ipsius dei cum anima & corpore resuscitando.

20 Dubitatur: Quia nõdum illa generatio cui tunc dominus loquebatur transiuit sed & plures alię. Respon. Eusebius super Mat. quod dicit nouam generationem ecclesiæ suæ sanctæ ostendens duraturũ populum fidelium usque ad id tempus quo uisa sint omnia & euentus uerborum saluatoris oculis apprehendat.

21 Dubitatur. Quod ydioma est amen. Resp. sanctus Tho. super Isa. 25. cap. q̃ est græcum & significat fine defectu. quandoque tamen est hebræum & sic significat. s. verum, verè, & fiat. & sic ut significatuere accipitur in euangelijs.

22 Dubitatur. Cur nullus trãstulit amen in latinum Respon. S. Tho. super Ioan. cap. 3. quod propter reuerentiã Christi sępius utentis eo.

23 Dubitatur: cur solum a Ioanne replicatur amen amen. Respon. san. Tho super Isa. c. 25. quia ipse Io. altiora in euangelio suo narrat quam alii euãgelistæ. Vide feria. 5. primæ dominicę quadragesimæ dubio decimo.

24 Dubit. quia uidetur q̃ cœlum & terra non transibunt: quia Psal. 148. dicitur Statuit ea in æternum & in sæculum sæculi. & Eccle. 1. c. Terra in æternũ stat Respõ. sanctus Tho. super epistola ad Hebræos. q̃ cœlum & terra quantum ad substantiam essentialem ipsorũ non transibunt, sed solum quantum ad qualitates & operationes accidentales quas habent, uidelicet quantum ad motum ex quo causatur generatio & corruptio.

25 Dubitatur. Quomodo verba Christi non transierunt: quia semel emissum uolat irreuocabile verbum. Respon. quod prolatio verborum transiuit, sed significata eorum non transibunt: quoniam infallanter adimplebuntur: non transibunt itaque absque ueritate subsequente.

ALLEGORICE.

Hoc nobis euãgelium destructionem ydolatriæ significare potest. & suceptionem fidei Christi in mundo & sic signa fuerunt in sole: id est Christo, qui est sol iustitiæ, annunciato pastoribus per angelos & magis per stellam & miracula per ipsum facta, ut homines ad eius fidẽ conuerterentur. Ité & in luna. i. sem per uirgine Maria de qua dicitur Apoc. 12. c. signum magnum apparuit in cœlo, mulier amicta sole & luna sub pedibus eius. signa magna fuerunt q̃ per aurem concepit & post partũ inuiolata permansit. Item in stellis. i. sanctis apostolis & martyribus. Act. 5. ca. per manus autem apostolorum fiebant signa: & in terris: id est hominibus terrene uiuentibus, pressura gentium talia credere nõ ualentium, qua præmebantur cum martyres superare nequirent quinimo potius ab eis superabantur, Dat ismo dicente de sancto Vincentio martyre, Victi sumus: prę confusione sonitus maris. i. scientia rum mundi & fluctuum eius. i. sapientium: aret scentibus talibus hominibus idest nullum hãbitum radicale in quo fides ipsa fundari posset, habẽtibus, seu quasi deficientibus: prę timore cultus ydolatriæ, quo erant imbuti de perdendi, & expectatione tali. quod tamen postea superuenit uniuerso orbi: quoniam in omnem terram exiuit sonus eorum: nam uirtutes cœlorum. i. sanctorum quæ erant a deo mouebantur: id est manifestabantur & apparebant in ipsis sanctis, quæ apparitio uidebatur quidam motus: his autem fieri incipientibus. i. fidem catholicam annũciare incipientibus: respicite & leuate capita uestra i. mentes vestras ad deum habete, propter imminẽtia tormenta quæ inferent, ne ipsam fidem annuntietis, habentes totam fiduciam uestrã in domino, sicut beatus Stephanus, qui intuens in cælum, vidit gloriam dei: quoniam appropinquat redẽptio uestra: quia ifari onere carnis depositio per martyrium, collegio angelorum

siombus

sonibus illatis ne timueritis: quia per huiusmodi afflictiones uberiores fructus producetis sicut ficulnea, uitis: & aliquæ aliæ arbores quædam, dum rami aliqui putantur uberiores fructus producunt: & ex earum pullulatione cognoscitur æstas delectabilis. ita & dum mébra nostra præscidentur & corpora cruciabũtur, plures ad fidem cõuertentur, ut patuit in pluribus martyribus dum paterentur: & tunc cognoscetur uera æstas, quę est fides catholica: & uestris corporibus deficientibus, regnum dei propinquius efficietur. Amen. i. uere dico uobis, generatio hæc. i. apostolorum. & eorum doctrinam sequentium non præteribit: id est non deficiet, donec omnia fiãt: id est compleãtur, scilicet usquequo omnis mundus catholicam fidem acceperit, cœlum. i. imperiũ: & terra. i. eidem imperio subiecti, transibunt. i. de ydolatria ad fidem. sicut Cõstantinus tempore sancti Siluestri: cũ sibi adhærẽtibus, uerba autem mea. i. fides quę in uerbis meis fundat nõ transibit, donec mundus finiatur: quia post mundi finem non erit fides: sed clara uisio.

TROPOLOGICE.

Fideles instruuntur ut bene operentur: qm̃ præmia uirtutibus debẽtur: nec exemplo peccantium a uia ueritatis deuient: quoniã erunt signa in sole. i. diabolo qui transfigurat se in angelum lucis. & in luna. i. ecclesia peruersorum, & stellis. i. hominibus peruersa dogmata predicantibus & uitia suadentibus: quoniã in extremo iudicio clare demonstrabitur, q̃ fuerunt tenebræ & nõ luminaria: & in terris. i. hominibus terrene uiuentibus pressura: quoniam prementur a peccatis propriis, quia faciens peccatum seruus est peccati: præ confusione sonitus maris. i. honorum mundi quo sonant in auribus hominum: & fluctuum. i. diuitiarum quæ fluctuant & hęc inducũt ad peccatum, arescentibus talibus. i. nihil utiriditatis ex charitate habentibus: præ timore uitã honores & diuitias admittendi: & expectatione, qm̃ uelint nolint expectabũt ea perdere: quoniã sic supereueniet uniuerso orbi: in promissis spem ponentibus. nam uirtutes cœlorum. i. angeli ad custodiam talium deputati, mouebuntur dolentes de eorum perditione. his autem fieri incipientibus. i. dum talia incipietis uidere uos iusti respicite, ne cecitate ducti in foueam cadatis: & leuate capita uestra. i. erigite mentem uestram ad deum eam a terrenis eleuantes. quia sic agendo, appropinquat redemptio uestra. Videte ficulneam. i. exemplum capite in arboribus: quia ex bonis fructum producentibus & non ex malis & aridis cognoscitur æstas. Ita & uos cum uideritis. i. recte iudicaueritis hæc fieri per malos: & ab eis uos auerteritis, scitote quoniam prope est regnum Dei: cœlum. i. honores: & terra. i. diuitiæ terrenæ transibunt: uerba autẽ mea. i. opera bona: quę propter uerba mea operati estis non trãsibunt sine præmio: quoniam ut dr̃ Apoc. 14. c. opera illorũ sequuntur illos.

ANAGOGICE.

Gloria excellens beatorum & pœna acerbissima damnatorum, ex sancti euãgelii uerbis demonstratur, quoniam post resurrectionem erunt signa magnæ gloriæ in sole. i. Christo: quia ipse illuminabit supernam hierusalem septempliciter quam illuminet mundum nunc sol naturalis: & in luna. i. super uirgine Maria: quæ illuminata ab ipso Christo super omnes choros angelorum gloriosa sedebit: & in stellis. i. angelis & beatis omnibus qui tanto lumine fruentur, & uersa uice in terris. i. in inferno qui est in centro terræ: pressura. i. inextimabilis pœna premens gentium damnatarum præ confusione: quoniam nullus ibi ordo erit: sed omnia confusa: sonitus maris, scilicet est diaboli terribiliter sibilantis: & fluctuum eius. i. sequacium eius aliorum dęmonum: arescentibus hominibus damnatis in igne præ timore, qui uidentes turbabuntur timore horribili & expectatione perpetua talium tormentorum, quæ supereuenient uniuerso orbi damnatorum. nam uirtutes cœlorum mouebuntur stupẽtes de ineffabili gloria beatorũ, & intollerabili pœna damnatorum: his autẽ fieri incipientibus dũ iudicabuntur omnes: respicite uos electi deũ, ipsum in quo est uera beatitudo uestra, et leuate capita uestra omnem iocunditatem accipiẽtes: immo præsens est redemptio uestra a tanta miseria pœnarũ uidete ficulneam. s. semper uirginem Mariã: & omnes arbores. i. sanctos, qui iam producunt fructum. i. fruuntur fructu suorum operum glorioso, scientes æstatem iucundissimã regnum s. dei aduenisse: amen dico uobis q̃ hæc generatio beatorum & damnatorũ quantum ad præmia & pœnas, non præteribit donec omnia fiant. i. sine fine gaudebunt iusti & impii pœnas luent. Cœlum & terra transibunt.

bunt cessante eorum motu, quę in corporibus uestris causabat corruptionem: uerba autem mea: id est laudes uestrę quę sunt uerba mea, cum ego sim caput uestrum, non trãsibunt. i. nunquam cessabũt cum sanctis spiritibus una uoce clamare dicentes. Sanctus, sanctus, sanctus, altissimum sine fine laudando: qui est benedictus in sæcula sæculorum amen.

DOMINICA. I. ADVENTVS SE cundum ordinem prædicatorum.

Cum appropinquasset Iesus Hierosolymis: & uenisset Bethphage. Mat. 21. Marci. 11. Lucæ. 19. & Ioannis. 12.

Historia huius Euangelij facta fuit anno Christi. 33. dominica quæ fuit die. 20. Martij.

HISTORICE.

Prope Hierusalem cum factus esset Iesus ex Bethphage montis oliuarum. duobus discipulis ut in castellum quod cõtra eos astabat pergerẽt imperauit: æque asinę alligatæ pullum unã cum matre soluta ad se deducerent: rogantibusque fortassis aliquibus cur id agerent: responderent, dominũ his indigere: quos statim dimittendi sibi cura esset. Illo enim sic asino insedendo uenire debere, olim uatis eulogium præcinebat regis sui mansuetudinẽ edocens. iussa uero discipuli perficientes, animalia indumentis eorum operta: ut desuper sederet adduxerunt. Ipso igitur sic Hierosolymam uersus incedente, a turbis plurimis uia uestibus ramisque arborum strata est: ac a præeuntibus sequentibusque conclamatum. osanna benedicto Dauid nato, qui in nomine adueniret domini.

1 REspondẽdum nunc est dubiis. Dubitatur igitur, unde tunc ueniebat Iesus Resp. Magister Histo. Scho. quod dicitur Ioan. 12. c. ueniebat ex Bethania quo in loco die præcedenti, scilicet sabbato cœnauerat in domo Simonis leprosi. Martha ministrante & Lazaro quem a mortuis suscitauerat discumbente: & ibi Magdalena effudit unguentũ pciosum.

2 Dubitatur. quid est Bethphage. Respõ. Nicolaus de lyra: quod est una uilla quæ erat sacerdotum: qui licet nil proprij in possessionibus haberent, habebant tamẽ domos ad habitandum, ut dicit Remigius super Mat. & ad bestias nutriendum quando non uacabant seruitio diuino: & distabat a Hierusalem per unum miliare, & erat in monte Oliueti uidelicet in latere. ut dicit Magi. Hi. Scho.

3 Dubitatur. qui fuerũt duo discipuli missi? Respon. Magister histo. scho. quod creduntur fuisse Petrus & Philippus, ad significandum q̃ ipsi primum adduxerunt gentes ad Iesum Petrus Cornelium & eius domum, & Philippus Samariam.

4 Dubitatur. cur dicit hierusalem esse castellum cum esset ciuitas? Respon. Sanctus Vincentius post Lyram, q̃ hierusalem erat clausa triplici muro cum propugnaculis & fortalitijs admodum castri; ideo dicebatur castellum: & est hic ultimum unum grammaticæ quod dicitur Tapnosis: ut si mare appelletur gurges, & per figurã hyperbole excusatur hoc uitiũ.

5 Dubi. cum alii prophetæ uocauerint Hierusalẽ ciuitatem: cur dominus uocat eam castellũ? Respon. q̃ merito sic eam potuit uocare: quia debebat priuari dignitate ciuitatis propter occisionem summi sacerdotis Iesu Christi episcopi ipsius ciuitatis: quemadmodum seruatur h quæ ciuitas interficiat episcopũ, priuatur dignitate episcopali, & licet hierusalem adhuc non eum morti tradidisset: tñ quia de proximo hoc factura erat, ideo quasi iam factum esset quod animo conceperant, uocat eam castellum.

6 Dubitatur. cur dicit quod est contra uos? Respondeo contra uos: id est ex opposito uobis: quia hierusalem erat ex opposito montis oliueti: in quo tunc erat dñs cum discipulis.

7 Dubitatur. cur alias cum ueniret hierusalẽ nunquam uenit in asina & pullo? Respondet Beda in homelia, quod hoc ideo fecit, ut per hoc clarescceret q̃ non inuitus, sed sponte pateretur. & in asino uenire & a turbis rex appellari & laudari uoluit: ut quisque cognoscceret ipsum esse Christũ, quem illo uenturũ tali mõ prophetia olim premissa signauerat.

8 Dubitatur. cur in sic uili iumento uenire uoluit? Respondet Iacobus de uoragine. quod sicut in natiuitate habuit pauperem matrem, in uita pauperẽ socieratem, in thalamo pauperem lectum & strictum id est crucem, post mortem pauperem sepulturam: quia in alieno sepulchro positus fuit: ita & nunc uoluit habere pauperem equiturarum: uidelicet asinam & pullum.

9 Dubitatur. cur alligabatur asina, & an similiter pullus ligaretur & in quo loco & cuius erãt. Respondet magister hist. scho. q̃ hęc

animalia erant communia pauperibus, qui propria iumenta non habebant, & pullus etiã ut dicunt Marcus & Lucas erat ligatus & hoc ia biuio ante domum cuiusdã: ut refert Marc. & alligabantur ne disperderentur & qui eis uti uoluisset cito inueniret eos.

10 Dubitatur. an ali quis discipulis soluentibus aliquid dixerit. Respon. Marcus & Lucas q sic. & Marcus quidem dicit quod domini, id est qui illo die pro suo usu uolebant, seu domini qui eos pauperibus concedebant ad hoc deputati. de hoc interrogarunt cur solue bant eas. Lucas uero dicit q fuerunt quidam de astantibus. & discipuli responderũt prout in mandatis habuerant a domino, & sic dimiserunt eos.

11 Dubitatur. ad quem referuntur illa uerba confestim dimittet eos. Respõ. q possunt referri ad illum cui loquebantur discipuli qui auditis uerbis ex parte Christi confestim dimisit, uel possunt referri ad Christum qui peracta uia in hierusalem, cõfestim dimisit eos.

12 Dubitatur. quis fuit propheta de quo hic fit mentio. Respon q fuit Zacharias. ca. 9 cuę prophetię, cuius uerba ad literam sunt ista. Exulta satis filia syon: iubila filia hierusalẽ: ecce rex tuus uenit tibi iustus & saluator, ipse pauper & ascendens super asinam & super pullum filium asinæ.

13 Dubitatur. quæ est filia syon. cum syon esset turris & res inanimata. Respon. q in similibus loquutionibus sunt plures figuræ. uidelicet methaphora, quando nomen unius rei ponitur pro nomine alterius: ut hic hierusalẽ appeliatur filia syon: quia sicut filia protegitur a matre, ita hierusalẽ a forsitan syõ. Item figura prosopopeia cum quis loquitur rei inanimatæ. cum dicitur: dicite filiæ syon. Item figura methonomia quando continens ponitur pro contẽto, quia hic appellatur Hierusalem filia syon, cui ciuitati non debebat dici ecce rex tuus sed hominibus existentibus in ea.

14 Dubitatur quis fuit ille rex. Respondet. Lyra quod Christus: quia etiã doctores Hebræi exponunt hanc literam de Christo.

15 Dubitatur quia dicit uenit tibi. i. ad utilitatem tuam. ut exponunt doctores. nunquid uenit pro aliis quam pro iudæis. Respon. q principaliter uenit propter populũ Israel & post pro omnibus aliis gentibus. nam dixit non sum missus. s. principaliter, nisi ad oues quæ perierunt domus Israel. Matthei. 15.

16 Dubitatur. quia non dicitur uenisse ad utilitatem hierusalem, quia propter eius morte fuit destructa. Respon. q uenit ad eius utilitatem, quia ad utilitatem eorum qui crediderunt ex iudæis.

17 Dubitatur: quomodo potuerit simul sedere super pullum & asinam. Respõ. q Mat. Lucas magister Histori. Scho. & Lyra dicunt, ipsum primo sedisse super pullo qui nondum erat domitus nec applicatus humanis usibus & potuit fieri: & ut post sederit super asinam relicto pullo qui erat lasciuus. & sic nõ simul sed successiue sedit super utrumque.

18 Dubitatur. quare asina dicitur subiugalis. Respon. Magister Hist. Scho. q quidam putãt eam subiugalem dictam: quia omnium domino exposita erat, sed subiugalis est græcum nomen: quia asina latine, græce subiugalis dicitur, & utrumque nomen ob eandem causam institutum est. Hoc enim iumentum primum insedit homo, & a sedendo asinum dixit. Vnde asinus quasi asidus: & græcus dixit subiugalem.

19 Dubitatur. cur imposuerunt super eos uestimenta sua. Respon. ut decentius Christus super eos sederet.

20 Dubit. quia dicit in singulari plurima autẽ turba, & in plurali strauerunt. Respon. q hic est figura anthitosis. quando numerus pluralis ponitur pro singulari, & etiam nomina significantia multitudinem: ut turba & populus possunt coniungi cum utroque numero.

21 Dubi. cur sternebant ramos in uia, qui uidebantur impedire transitum. Respondet Lyra. q uiriditas ramorum erat signum magnæ letitię, nec erant rami magni sed frondes. ut Marcus dicit: quare non impediebant, sed potius iocunditatem præstabant.

22 Dubitatur. unde erat illa turba quæ ramos sternebat. Respon. magister Histo. Scho. quod multi ueniebant cum Iesu ex Bethania, qui sequebantur propter miracula, & multi uenerunt ex hierusalem scilicet plebecula, & uxori hierosolymorum, & turba multa quæ uenerat ad diem festum, & ut Ioannes dicit, portantes ramos oliuarum, uenerunt obuiam ei.

23 Dubitatur. quid significat Osanna. Respõ. Remigius super Matth. Ma. Histo. Scho. & Lyra, quod est nomen hebræum compositum ex duobus uocabulis, scilicet ytegro & curruptor uidelicet ex osli. hebraeo, qđ Latinæ est salua,

& anna. quod est aduerbium optandi apud hebræos. & latine dicitur utinam, uel obsecro, & ita deberet dici Osanna: & remoto per corruptionem dicitur Osanna, id est utinam uel obsecro salua filio Dauid. i. Christo, qui erat ex progenie Dauid.

24 Dubitatur. quam laudẽ attribuebant Christo. Respon. q secundum Mat. laudantes dixerunt: Benedictus qui uenit in nomine domini. secundum Marcum. benedictum regnum patris nostri Dauid secundum Lucam, pax in cęlo & gloria in excelsis. secundum Ioan. benedictus rex israel qui uenit in nomine domini.

ALLEGORICE.

Hæc historiæ præfigurata fuit & prænuntiata Zacha. 9. ca. ut dictum est. Dub. 12. Item. 1. Regum. 19. quando Dauid triumphans cum capite Goliæ uenit hierusalem, & a populo laudatus, unde uersus. Hostẽ qui strauit laudatur carmine Dauid. Item. 4 Regum. 5. quando Helyseus redit cum pallio Helyæ & duplici spiritu & adoratus fuit a prophetis, unde uersus. Gloria natæ dei tibi conuenit huic Helysei. Item Leui. 26. quando Moyses dixit filiis Israel: sumetis uobis sportulas palmarũ frõdesq; arboris pulcherrimæ & letabimini. Item 3. Regum. 1. quando Dauid dixit ponite filium meum super mulam meam & ungite eum regem. sic hodie Christus rex fuit salutatus: unde uersus. Carmen hebræorum te laudat Christe sonorum.

TROPOIOGICE.

Voleus Hierosolymam uenire. i. habere pacem cum deo, transeat per Bethphage, peccata sua confitendo ueniat ad mõtem oliueti operа misericordiæ implendo. mittat duos discipulos intellectum s. & uoluntatem, ut soluant asinam sensualitatis & adducant ad Iesum sal uantem, & imponat desuper uestimenta uirtutũ, & sedeat audiendo prædicatores & sternat uestimenta animæ, ut corpus spiritui seruiat: cedat ramos de arboribus. i. sanctorum scripta diligenter mẽte reuoluat, quibus stantes ne cadant roborantur. Ipsi ne diutius faciant hortantur resurgẽtes ut uirtutibus exerceantur instruuntur, & laudes bene gestorum deo attribuantur.

ANAGOGICE.

Designatur ex hoc euangelio triumphus Christi, quando peracto unmersali iudicio cœlestem hierusalem ascendet per Bethphage. i. per confessionem fidelium ad montem oliueti, eos ungens exultationis oleo: duabus comitatus naturis angelica & humana, sedens sup thronum glorię præeuntibus angelis & sequẽtibus iustis cum suis palmis uictricibus: cantantibus & deum laudãtibus, qui in æternum est benedictus. Amen.

DOMINICA SECVNDA Aduentus.

Cum audisset Ioannes in uinculis opera Christi Mat. 11. & Luc. 7.]

Historia huius euangelii facta fuit anno Christi. die. 31. decembris.

HISTORICE.

Intellectis domini gestis Ioannes uinculis constrictus, rogauit duobus ad eum discipulis transmissis, an ipse qui uenturus esset foret. an uero quis alius expectandus mundo esset: quibus dominus imperauit, ut quę audissent ac in uitri essent Ioanni referrẽt: asserens cæcos depulsis tenebris clare intueri: claudos incedere: lepra respersos sanari: sonos percipere surdos: defunctos in uitã redire: egenosque euangelium annunciare: illũque fore felicem, qui scandalum non pateretur in eo. quibus abscedentibus, turbas dominus de Ioanne allocutus est, quod in deserto prospecturi accessissent, & an ab his harundo uento iactata, seu uir mollibus indutus qui regum palatia frequentãt uisi fuissent. an uero prophetam quẽ piam prospexissent. subinferens ipsos nedũ propheta, sed excellẽtiorẽ fuisse cõspectos.

1 ALiqua dubia soluenda sunt. Dubitatur in quibus uinculis tenebatur Ioannes. Respondet Marcus vj. capitulo, quod in uinculis fuit positus ab Herode eo q eum arguebat propter herodiadem quam tulerat Philippo fratri suo uxorem.

2 Dubitatur. a quibus audiuit Iohannes opera Christi. Respon. magister histo. scho. post Lucam. c. vij. quod hæc audiuit Ioannes a suis discipulis, qui continue ueniebant ad eum uisitandum & idem sentit Glo. in hoc loco.

3 Dubitatur. cur discipuli Ioãnis opera Christi retulerunt ipsi Ioanni. Resp. glo q ex quadam emulatione hæc retulerunt: dicentes q Christus faciebat multa miracula idem dicit Beda super Matth.

4 Dubitatur. cum Ioannes baptizasset Chri-

stum & dixisset. Ecce agnus dei, cur nunc quærit an sit ipse qui uenturus est. Respon. Greg. in homel. quòd Ioannes non interrogabat Iesum per discipulos an uenisset ad saluandum mundum, quia hoc prædicauerat ipse Ioānes sed quærebat an sicut per se uenerat ad mundum saluandum, ita per se descendere uel let ad infernum ad liberandum sanctos patres: ut sicut fuerat præcursor eius annuncian do Christi natiuitatem mundo: ita etiam ipse Ioannes moriens fieret eius præcursor apud sanctos patres in inferno, eis annuntiando eius aduentum: unde Hiero. dicit hic. Ioānes non dicit tu es qui uenisti, quia sciebat ipsum ad saluādum uenisse sed dicit: tu es quę uenturus es: scilicet ad infernum. Lyra uero post magistrum hist. sch. dicit, quòd Io. nō dubitauit ipsum esse redempturum per se sanctos patres, cum esset plusquam propheta hoc sciebat: nec hoc quæsiuit quasi dubitaret: sed propter suos discipulos dubitantes quasi eis dubitantibus & interrogantibus a Ioanne an Christus esset messias responderit: uadatis ad eum & nos ipsi eum de hoc interrogate. & ita
5 etiam tenet Chrysostomus in hoc loco.

Dubitatur, cur Ioannes misit discipulos ad Christum. Respon. Chrysostomus hic quòd fecit ex fraternali charitate: sciens se in breui moriturum: ut sui discipuli post eius mortem
6 non remanerent in incredulitate.

Dubitatur, qui fuerint illi discipuli missi. Resp. quòd nomina eorum nullibi legi.

7 Dubitatur cur duos misit & non plures. Respon. Chrysosto. in ho. & Iacobus de uora. in sermone hodierno, quod misit duos quosdam quos nouerat fortassis alijs persuasibiliores existentes. ut insuspicabilis interrogatio fieret: & ex rebus ipsis discerēt distantiā inter ipsum & Iesum. Misit autem duos, quoniā in ore duorū testiū stat oē uerbum: nec misit oēs discipulos, quia ubi multitudo ibi confusio: & etiam ut ostenderet se esse mēbrū Christi, qui mittebat discipulos binos prædicare.

8 Dubitatur, quid audierant & uiderāt quæ debebant renunciare Ioanni. Respōdet Cirillus super Matthæum quod discipuli Ioannis audierant Ioannē prophetas legentem, & ipsum Christum uiderunt dicta prophetarū adimplentem. Ideo dixit, nunciate Ioanni quæ auditis ab eo de propheris: & uiditis a me fieri iuxta prophetata ipsa, potest etiam esse ut discipuli Ioannis cum uenerant ad Christum inuenerant eum prædicantem: & post prædicationem languidos curantem: & ita dixit eis ut renunciarent Ioanni, quæ audierant ab ipso predicantem: & uiderant scilicet miracula ab ipso facta.

9 Dubitatur, cur Christus non respondit clare, quòd esset saluator mūdi. Respondet Chrysostomus in homel. dicens. Christus autē nescens mentem Ioannis, non dixit quoniā ego sum: quia per hoc rursus obsisteret hoc audiē tibus: excogitassent enim & si non dixissent quod iudæi ad ipsum dixerunt, tu de teipso testimonium perhibes. Ideo a miraculis fecit eos dicere insuspicabilem doctrinam faciens & manifestiorem, testimonium enim quod est a rebus, credibilius est testimonio quod est a uerbis.

10 Dubi. quomodo potuerunt cognoscere p ista miracula quod Christus esset saluator mūdi. Respon. Iacobus de uoragi. sermone primo huius dominicę: quod ista miracula clare demonstrant Christum fuisse uerum saluatorem mūdi. Primo quidem ratione prophetię. Esa. 35. ca. dicentis. Deus ipse ueniet & saluabit nos: tunc aperientur oculi cœlorum: & aures surdorum patebunt: tunc saliet sicut cervus claudus: & aperta erit lingua mutorum. Secūdo ratione multitudinis & abundantiæ: quamuis enim ante Christum multa miracula facta fuerunt, Christus tamen in maiori abundantia ipsa fecit. Io. 15. Si opera non fecissem in eis scilicet in abundantia, quæ nullus alius fecit &c. Tertio ratione singularis potentiæ: quia Christus imperio miracula faciebat. Vn de Ambrosius: si Thobias lumen recepit, hoc fuit angeli non hominis medicina. si Helias mortuum suscitauit, ipse rogauit. si Helisæus leprosum mundauit ualut figura mysterij nō auctoritas præcepti.

11 Dubi. quomodo surdi audiūt & ceci uidēt. Respon. quod illi qui fuerant ceci & surdi, sanati uident & audiunt.

12 Dubi. quo modo pauperes euangelizantur. Respon Lyra, id est denuntiantur habere regnum cælorū: & Iaco. de uora sermone primo huius dominicæ: euangelizantur, id est per euangelium illuminantur & conuertuntur: adeo ut dicit hic Hieron. quod inter diuites & egenos in prædicatione, nulla distantia sit.

13 Dubi. multi ante Christum & post nō fuerunt scandalizati in Christo: qui tamen non

sunt beati. Respondet Iacobus de uoragi. q Christus dixit prædicta uerba ut tangeret discipulos Ioannis, qui erant inuidi & incredu li. unde semel ut dicitur Matt. 10. c. se adiunxe runt cum pharisęis dicentes: quare nos & pharisæi ieiunamus frequenter, discipuli autē tui non ieiunant: & scandalizabantur in eo, tam quia Ioannes fuerat austerę uitæ Christus autem late comedendo & bibendo ex his quæ sibi apponebantur, tamen etiam quia credebant ipsum esse purum hominem, uidentes eū passibilem, & ideo eos tangendo in generali dicebat, licet faciam multa miracula quo ad cęcos: claudos &c. Et ex hoc possit cognosci diuinitas mea: tamen quia sum passibilis & uitæ cōmunis, beatus é id est nos mihi adhærentes: & alij credentes per miracula: beati eritis si non fueritis scandalizati in me, cū patiar. & ita ista uerba non dicuntur absolute: sed habent relationem ad suprascripta dicta Christi & miracula: & ita licet multi sint dānati Christum ignorātes, ad tales non dirigebantur uerba Christi, sed solum ad eos qui eū nouerant & in ipsum crediderant qui essent beati si non scandalizarentur in eo.

14 Dubitatur, quid est scādalizari. Resp quòd scandalum iuxta gl. super illud Matthe. 18. c. ue mundo a scandalis, est dictum uel factum minus rectum, prębens alijs occasionem ruinę & ita in Christo non poterat esse scandalum, aliquod uel aliquid quod haberet alijs dare materiam scandali.

15 Dubi. cur Christus noluit laudare Ioannē præsentibus suis discipulis. Respon. Grœcus & Chrysostomus super Matt. hoc fecit: ut nō uideretur homini adulari.

16 Dubitatur: ut quid uoluit eum laudare coram turbis. Respon. Cyrillus & Chryso. super Matt. quod dominus hoc fecit, tāquam cognoscens secreta hominū: cognouit enim aliquos dicturos: si usq; hodie ignorat Ioannes Iesum qualiter eum nobis ostendebat dicens, Ecce agnus dei ut igitur sanaret hanc passionē quā eis acciderat. damnum quod ex scandalo procedebat excusic laudando Ioan. firmitatem & stabilitatem.

17 Dubi. de quo deserto hic loquitur. Respon. quod ut habetur Matt. iij ca. Ioan 1. loquitur de deserto Iudeæ: nam ibi dicitur in diebus illis uenit Ioannes baptista prædicans in deserto Iudeæ: quod erat trans Iordanem.

18 Dubi. quō uiderūt Ioannē in deserto cum esset in carcere. Respon. hic gl. dicens: non autem tunc exierāt in desertum ad hoc ut uiderent Ioannē, nec enim erat tūc in deserto sed in carcere: sed prætereuntū referunt: quia frequenter exierat populus in desertum uidere Ioannem, cum adhuc esset in deserto.

19 Dubi. cur potius ipsum dixit non fuisse harundinem quām aliam arborem. Respon. Iacobus de uoragine in sermone quod Christus uolens ostendere firmitatem & immobilitatē Ioannis dixit ipsum nō esse harundinem: quoniam harundo habet radices in arena & timet uentum pluuiam, & flumen, & quia Ioannes non potuit flecti uento quando pharisæi uolebāt eum habere pro Christo, Respondēs non sum ego Christus: nec potuit commoueri pluuia quando positus fuit in carcerem propter Herodiadē: nec potuit per flumen a soliditate iustitię eradicari, quando fuit decapitatus: ideo ueraciter non fuit harundo: quæ prædicta tria timet: quæ nulla alia arbor omnia in se complectitur.

20 Dubitatur, Quid intelligitur per mollibus uestitū. Respon. Grego. in homel. q molles uestes dicuntur uestes prætiosę quibus nō indueba tur Ioan. sed uestibus factis de pilis camelorū.

21 Dubitatur. an sit peccatum uti prætiosis uestibus. Respon. S. Tho. secunda secundę. q. 169. art. 1. q potest esse peccatum ex inordinato affectu per superabundantiam & per defectū. & quantum ad superabuntiam contingit inordinatio affectus tripliciter. uno modo p hoc quod aliquis ex superfluo cultu uestium hominum gloriam quærit, prout scilicet uestes & alia huiusmodi pertinent ad quendam ornatum. Alio modo secundum quod homo per superfluum cultum uestium quærit delitias, secundum quod uestis ordinatur ad corporis fomentum. Tertio modo secūdum quòd nimia sollicitudinem apponit ad exteriorem uestitū cultum: eriam si non sit aliqua inordinatio ex parte finis. Ex parte autem defectus similiter potest esse duplex inordinatio per affectum. Vno modo ex negligentia hominis, qui non adhibet studium uel laborem cum ad hoc q exteriori cultu utatur secundum quod oportet. Vnde Philoso. dicit in 7. Ethic. quod ad mollitiem pertinet quòd aliquis trahat uestimentum per terram, ut non laboret eleuando ipsum. Alio modo ex eo quòd ipsum defectū ipsum. Alio modo ex eo quòd ipsum defectū exterioris cultus ad gloriā ordinat. Vnde dicit Augustinus in lib. de sermone domini in monte.

monte, non in solo rerum corporearum nitore atque pompa: sed etiam in ipsis sordibus & latosis esse posse iactantiam & eo periculo fiorē, quo sub nomine seruitutis dei decipit: & Phi. in 4. Ethi. dicit q̄ semper abundātia & inordinatus defectus ad iactātiā pertinet.

22 Dubitatur, quia uidetur quòd prælati ecclesiæ qui utūtur preciosis uestibus peccent S. Tho. secunda secundæ. q. 169. art. 3. ad ij. q̄ illi qui in dignitatibus constituuntur: uel ēt ministri altaris prætiosioribus uestibus quā cæteri induuntur: non propter sui gloriā, sed ad significandam excellentiam sui ministerij uel cultus diuini: & ideo in eis nō est uicium.

23 Dubitatur, quia uidetur quod aliqua religiosi mendicantes qui utuntur uilibus uestibus peccent. Resp. Sanctus Tho. loco prædicto: quod non semper qui utitur uilioribus uestibus quām cæteri peccat. si enim hoc facit propter iactantiam uel superbiam: ut se cæteris præferat, uitium superstitionis est: si autem facit propter macerationem carnis, uel humilitatem spiritus ad uirtutem temperantiæ pertinet. Precipue autem competit uilibus uestimētis uti his, qui alios & uerbo & exēplo ad pœnitentiā hortantur: sicut fecerunt prophetæ. Vnde quædā gl. Matt. 3. c. dicit. Qui pœnitentiam prædicat, habitū pœnitentię ꝓtendit.

24 Dubitatur, an ornatus mulierum semper sit cum peccato mortali. Respon. S. Thom. loco prædicto. artic. 2. quòd circa ornamenta mulierum sunt eadem attendenda quæ dubio 21. dicta sunt circa exteriorem cultum: & insuper quoddam aliud speciale: quòd scilicet muliebris cultus uiros ad lasciuiam prouocat secundum illud Prouerb. 7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio, præparata ad decipiendum animas: potest tamen mulier licite operā dare ad hoc quòd uiro suo placeat, ne per eius contemptum in adulterium labatur: & hoc potest facere absque peccato. Illæ autē mulieres quæ uiros non habent, nec uolūt habere & sunt in statu non habendi, nō possunt absque peccato appetere placere uirorū aspectibus ad concupiscendum: quia hoc est dare eis incentiuum peccandi: & si quidem hac intentione se ornent ut alios prouocent ad concupiscentiam mortaliter peccant. Si autē ex quadam leuitate uel etiam ex quadam uanitate propter iactantiā quandam, non semper est peccatum mortale: sed quandoq; ueniale & eadem ratio quantum ad hoc est de uiris.

25 Dubi. An mulieres sine peccato nudatis ea pillis possint incedere. Respon. S. Tho. loco prædicto, quòd nō, ut uult Augustinus in epistola ad Possidium dicens, quòd capillos nudare fœminas quas etiam caput uelare apostolus iubet: nec maritatam decet: in quo tamen casu possent aliquę a peccato excusari: quādo hoc nō fieret ex aliqua uanitate, sed propter contrariam consuetudinem, quamuis talis consuetudo non sit laudabilis.

26 Dubi. An mulieres possint uti figmentis in facie ad se colorandū absq; peccato. Rsid. S. Tho. ubi supra, q̄ mulierum fucatio est quædam species fictionis, quę non potest esse sine peccato: non semper tamē est cū peccato mortali, sed solum quando fit propter lasciuiā uel in dei contemptū: & in his casibus loquitur Cyprianus in lib. de habitu uirginum. Sciendum tamen, quòd aliud est fingere pulchritudinem non habitā, & aliud occultare turpitudinem ex aliqua causa prouenientē: puta ægritudine uel aliquo huiusmodi, hoc enim est licitum, quia secūdum Apostolū. 1. Corin. 12. c. quę putamus ignobiliora mēbra corporis esse, his honorē abundantiorem circundamus.

27 Dubitatur: An liceat mulieri uti ueste uirili uel econtra. Resp. S. Tho. ubi supra, quòd non nisi propter aliquā necessitatem uel causa se occultandi ab hostibus, uel propter defectum alterius uestimenti, uel propter aliquid aliud huiusmodi.

28 Dubitatur: An alibi quàm in domibus regū sint mollibus induti. Resp. Lyra: quòd Chrystus non negauit, quin alibi inueniantur sic induti: sed ut plurimum in domibus regum & ducum morantur.

29 Dubitatur: Quia dominus hic dicit Ioannem esse prophetam, & tamen ipse Ioannes negat se esse propheram. Ioan. 1. c. Respon. Iacobus de uorag. post Aug. & Origenem, quod propheta dicitur tripliciter. Vno modo in ꝑticulari: & sic omnis prophetans dicitur propheta siue de præsenti, reuelando secreta: uel de præterito uel de futuro, de quo habet solum prophetando: & isto modo Ioan. negauit se esse propheram, scilicet de aliquo prædictorum temporum solum, quia de præterito prophetauit q̄ Christus ante eum factus erat, de præsenti eum digito demonstrando, & de futuro quando dixit, uenit post me, cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti. Alio modo in speciali quis dicitur propheta, & sic messias

messias uenturus dicebatur propheta. Deutero. 18. propheta suscitabit uobis deus de fratribus uestris; & isto etiam modo negauit Ioānes se esse propheram. 1. Christū. Tertio propheta dicitur in singulari, & sic apud hebræos helisęus dicebatur propheta per figuram authonomasiæ, & sic quoque Ioannes negauit se propheram, scilicet helisæum.

30 Dubitatur. cur dicatur plusquam prophæta Ioannes: respōdet quia de preterito, de præsenti & de futuro prophetauit, alii autē prophetæ solum de una differentia illorum temporum ut dictum est dubio præcedenti.

31 Dubitatur quomodo Ioannes dicitur angelus, & ubi sic dicitur. Respon. q̄ uerba Christi habentur Malachiæ. 3. c. & ut Tytus in commentariis euangeliorum dicit. Angelum appellat hominem non quia natura esset Angelus, homo enim naturaliter erat, sed qa opus Angeli exercebat nunciando Christi aduentum: idem dicunt Gregorius & Hieronymus.

32 Dubitatur, qūo preparauit uiam ante Christum. Respō. Ambr. super Lucam dicens, uiā. In quo non solum nascendi secundum carnē omne fideique nuncio, sed etiā præcursu quo dam parauit passionis. Gloss. uero exponit sic. pparabit uiam. i. per uia redder sibi corda auditorū, penitētiā prædicādo & baptizando.

ALLEGORICE.

Ioannes in uinculis qui ante Christum de mōstrauerat, significat Moysaicam legem quę Christum futurum promiserat, quæ nunc in uinculis alligata non ualens per se clare demonstrare duos discipulos. i. populos ideorum uidelicet atque gentilium ad Christū. i. eius euangelia mittit. ut agnoscant ipsum fore, quem ipsa lex uetus pronuntiauerat futurum, qui populi euangelicam doctrinam audientes & miracula Christi in euangeliis descripta, euangelizantur, i. illuminantur, qui erant pauperes uirtutibus, quoniam sine fide erant & cæci & claudi bonis operibus, surdi, & uita gratiæ priuati, & sanantur per fidem, quæ fuit harundo uento hęreticorum & tyrannorum agitata. prout Apo. 21. c. dicitur qui loquæbatur mecum habebat mensuram harūdineam aureā. i. fidem catholicam. & mēsus est ciuitatē per stadia duodecim millia q̄ sunt articuli fidei 12. & sunt millia quia per se sti sunt, & in deserto huius mundi Christus uestitus est mollibus uestibus s. pietatis & misericordiæ, ut nos in mansionibus regis regū inducat, quæ uetus lex prophæta est & plusquam propheta omnes compræhendens prophetas antiquos: & est Angelus Dei. quia a deo data, Christum annūciauit, & Christo per præcepta & cerimonias ipsum repręsentātes uiam preparauit, cum ipsam soluere non uenerit sed adimplere.

TROPOLOGICE.

Peccator in uinculis peccati constrictus instituitur recurrere ad Christum, mittēdo duos discipulos, intellectum scilicet & uoluntatem ipsum deprecando ut cæcitas, surditas, & cæteri defectus per peccatum induti auferantur & sic euangelizabitur, illuminabitur, & erit pauper relictis pōpis mundi, & beatus deo adhærendo, & iam non erit harundo uolubilis & iactata, neque mollibus uestibus libidinis indutus, sed erit propheta & plusquam propheta, dictis prophetarum & eorum consilijs acquiescendo, & angelus Dei ipsum custodiet ne offendat sed pviā rectā ꝑperatam incedat.

ANAGOGICE.

Contemplari licet uitam futuram postquam a uinculis carnis fuerimus soluti, ad quam ingrediemur cum duobus discipulis post iudicium generale, anima scilicet & corpore, in qua, tecitate depulsa, Deum omnipotentem cernemus sicuti est, audientes laudes & melodias angelicas surditate abiecta, absterſa omni lepra, cęteriſque corporalibus defectibus, in qua & beati erimus relicto huius mundi deserto, nec uento aliquo iactabimur, & nequaquam mollibus uestibus, sed perpetuis induemur, clareq; intuebimur quęcunque per propheras obscure dicta sunt, gaudebimusque cum angelis Dei, qui nobis illuc accedendi uiam prępararunt.

DOMINICA III. ADVENTVS.

Miserunt iudæi ab hierosolymis sacerdotes & leuitas Ioan. 1. Luc. 3. & Marci. 1.]

Hystoria huius euangelij facta fuit anno Christi. 31. die. 15. Aprilis.

HISTORICE.

Ad Ioannem in Bethania transiordanem prædicārem & baptizantem Israelitæ ex hierosolimorum urbe sacerdotes atq; leuitas ex pharisęis miserunt, ut ab eo percunctarentur quisnam foret, cumq; fatus fuisset nequaquā se esse Christum, rogabant an Helyas foret aut

ant falsum prophetā aliquis ipso uero id quo que negocio instabant, ut quis esset ediceret quatenus eis quis eos miserant facerent satis. Respondet se esse clamantis uocem in deserto, ut altissimi uias directas faceret iuxta Esa. 40 uaticinium: cū uero qua potestate baptizaret perquirerent nullus ex nominatis ab eis fore. Respōdet se quidem in aqua baptizare, sed in medio eorum stetisse ipsis ignorantibus qui post ipsum affuturus esset, & si factus ante ipsum fuisset, cuius calciamentorū soluere ligamina indignus existere.

1 TOllere dubia per solutiones restat Dubitatur igitur, cur dicitur miserūt iudei cum omnes hierosolymitæ iudei forent. Respon. quod Lyra dicit quod qui mittebant, erāt ex tribu Iuda. Ideo dicitur miserunt iudæi, verū dici potest quod Hierusalem nō solum iudæi inhabitabant, sed etiam gentiles, ut Pilatus cum sua familia, ideo dicitur iudæi, ne quis crederet Pilatum eos misisse.

2 Dubitatur cur iudæi ad Ioan. miserunt Respon Aug. super Io. quod hoc fecerunt, quia mouebantur excellentia authoritatis, quia ausus est baptizare.

3 Dub. cur potius existimabant Io. esse messiam quām dominum Iesum Christum. Resp. Chryso. in home. quod tribus de causis. Primo propter genus illustre quoniam sciebant Ioan. esse filium summi sacerdotis, & Iesum putabant filium fabri & pauperculę mulieris. Secundo propter habitus asperitatem, quia Ioannes erat indutus de pilis camelorum. i. uestibus ex pilis camelorum contextis. Iesus autem ferebat uestes communes. Tertio propter uictus parcitatem, quia Ioannes habuit durissimo uictum. Christus autem comedebat & bibebat de his quæ apponebantur, & potest addi. Quarta ratio, quia Ioannes stabat in deserto solitarius fugiens consortia hominis Christus aūt conuersabatur cum publicanis & peccatoribus.

Dubitatur cur potius miserunt sacerdotes
4 & leuitas quam doctores uel scribas. Respon. Origenes super Ioan. Quia Ioannes erat de stirpe sacerdotali, ideo potius mittūt ad eum sacerdotes & leuitas tanquam proximiores quam alios nuncios.

5 Dub. cur potius miserunt ab hierosolymis quām ab alis ciuitatibus. Respon ꝙ in hierusalē quæ erat metropolis & caput regni sum-

me urgebat studium legis, & ibi erat famosa opinio ꝙ tempus aduentus messiæ erat de proximo, quia uidebant ablatum regnum. Gene. 49. c. Non auferetur sceptrum de iuda &c. Et quia uidebant impletas hebdomadas. Dani. 9. c. Et ex alia parte considerabant mirabilem nativitatem. Io. & eius sanctitatem, ideo ab hierosolymis miserunt, ut scirent ab eo si erat Christus.

6 Dubitatur: cur nuntii non interrogarēt eū aperte si erat Christus, & cur ipse rendit se non esse Christum, cum de hoc non interrogaretur. Respon. Origenes super Ioann. dicens. Ioan. aūt ut uir discernebat ex quęstione facer dotū & leuitarū dubitationē, ne forte Christus esset baptizans, apertius tñ illud profiteri cauebant, ne temerarii putarentur. quapropter merito ut eorū opinio fallax de eo primitus aboleretur ac subinde ueritas propalaretur qđ non sit Christus ante omnia manifestat. Et uc Chryso. & Lyra hic dicunt, Ioannes admentem & non ad interrogationem eis respondit.

7 Dubi. cur bis replicatur & confessus est. & in medio dicitur & non negauit Resp. Lyr. sic exponēdo. confessus est. s. ueritatē & nō negauit usurpādo sibi diuinum officium quod esset negare Christum, qui est ipsa ueritas & confessus est quia non sum ego Christus.

8 Dubi. cur quęrunt an sit Helias Respon. qa Malachiæ ultī. dicitur Ecce mittam uobis Heliam prophetam antequam ueniat dies domini magnus, & ideo quærebant si erat Helias qui fuerat eis promissus.

9 Dubi. quia Io. negat se esse Heliam & dominus Matth. 11. Dicit Ioannem esse Heliam. Respon. Greg. 2. homelia ꝙ Ioannes in persona Heliæ non erat sed in spiritu Heliæ erat. Vnde Luce. 1. Angelus ad Zachariam ait, & ipse precedet ante illum in spiritu & uirtute Heliæ, ergo quod dominus dicit de spiritu, Ioannes negat de persona.

Dubitatur: cur quærunt an sit propheta. Re
10 spō. Lyra ꝙ erat maxima opinio apud iudæos ꝙ ante Christum mitteretur unus magnus pheta pro eo quod habetur Deutero. 18. prophetam suscitabit dominus deus de fratribus uestris, & tamē ista prophetia intelligitur de Christo, ut exponūt doctores, ideo ipsi interrogauerunt si erat ille propheta.

11 Dub. cur Ioannes dicat se non esse prophetam cum dominus dicat Mat. 11. ꝙ est propheta & plusquam prophetam? Respon. Lyra ꝙ Ioannes

Ioannes respondit ꝙ non erat ille propheta de quo loquitur prophetia, quæ inducta est in præcedenti dubio.

12 Dubita. cur Ioannes dicit se esse uocem. & ubi hoc dicit Esaias? Respon. ꝙ Esa. 40. ca. sic habetur. Vox clamantis in deserto, parate uiā dñi, directas facite in solitudine semitas Dei nostri. Et Ioānes dicitur uox metaphorice, qa ut dicit sanctus Vincentius in sermone, Ioannes uox dicitur propter officium suum, nam uocis officium est manifestare conceptionem mentis, quia ut dicit Philo. 1. Perther. uoces sunt signa earum quæ sunt in anima passionū. Itaq; proprie loquendo magna est differentia inter uocē & uerbum, licet uulgariter pro eodem sumantur, quia uerbum est conceptio mentis antequā per nō exprimatur, sed uoces sunt quæ proferuntur unde in principio logice Petri Hispani dicitur, uox est sonus ab ore animalis prolatus, & ita cum Christus sit uerbum æternum absconditum in mente diuina. Io. 1. In principio erat uerbū apud deū. Ioannes tanq̄ uox ipsum manifestaturus dicēs. Ecce agnus Dei, & sic patet qūo Ioannes est uox.

13 Dub. quia uidetur ꝙ Ioannes melius dixisset habeo uocem, quam ego sum uox? Respō. sanctus Vinceo. in sermone, ꝙ excellentium bonū prædicatoris est, ꝙ non solum os prędicet, sed eius membra, potentiæ, uita, mores, fama, & quicquid ex ipso est, & ita bonus prædicator debet esse totus uox. Et ideo Ioannes bene respondit di. Ego uox, quasi diceret, quicquid in me est totū est uox, qa totū prędicat.

14 Dub. cur uox Ioannis clamantis dicitur esse in deserto & quod est illud desertum? Respon. Lyra super Esa. c 40. ꝙ. secundum templum ædificatum per Zorobabel fuit desertum a quinque quæ erant in priori tēplo ædificato per Salamonem. Primum quia in priori templo erat ignis continuus in altari holocaustorum qui non extinguebatur uento nec pluuia. quāuis esset sub diuo. Secundū archa testamēti. Tertium unctio regum & pōtificū, quia post captiuitatem non instituebantur per unctionem, sed per institutionem regū, quibus subijciebantur. Quartum diuinitas quæ dicebat ibi habitare propter diuina responsa quę ibi dabantur. Quintum secundum Iosephum quidam fulgor subito prosiliens de lapidibus rationalis & super humeralis, quæ erāt ornamenta pontificis, quando deus acceptabat prēces summi sacerdotis, & deus deseruit, indeq̄s

ut dicit Iosephus quo ad prædicta quinque p annos centum & 58. ante passionem Christi. Et ideo iudea dicitur deserta. Esa. 30. c. Lętabitur deserta & inuia, & quantum ad hoc uox clamantis. i. Ioannis erat in deserto.

15 Dub qui dicantur p hariseī? Respon. magister hist. icho. quod in populo ideorum erant tres sectæ a communi aliorum uita & opinione distantes, uidelicet Phariseī, Saducæi & Essei. Phariseī cultu austero & uictu pauco utebantur, traditiones suas statuentes, quibus traditiones Moysi determinabant pictatia chartarum. i. cędulas de membrana excisas in frōte gerebāt & in sinistro brachio circūligatas quibus decalogus inscriptus erat, & hęc dicebantur philacteria, a philaxo quod est consumare & thorat quod sonat legem. Isti etiam maiores fimbrias alijs deferentes spinas eis alligabant, quibus puncti in deambulatione memores mandatorum dei fierent, resurrectionem credebant corporum, & Angelos & spiritus esse fatebantur, & non solum quinque libros Moysi, sed etiam oracula prophetarum recipiebant. Saducæi interpretātur iusti & uendicabant sibi qđ non erat: corporū resurrectionē, negant & animam cū corpore interire dicunt: quinque tantum Moysi libros recipiunt, propheratum uaticinia respuunt, unde Actor. 24. c. Saducæi dicunt non esse resurrectionem mortuorum, neque angelorum neque spirituum. Phariseī autem utrumque cōfitentur. Essei fere in omnibus monasticam agebant uitam, nuptias fastidientes, non quia cōiugia & hominum successionem censerent perimenda, sed cauēdam intemperantiam fœminarum: nullam earum fidē seruare uiro putantes omnia habebant communia: squalorē decus putabant, dummodo in ueste candida semper essent: nulla eis certa ciuitas sed in singulis domicilia habebant, ante solis ortum nihil prophanum loquentes, solem ut mitteretur orantes, post usque ad quintam horā operantes totū corpus aquis cum silentio, & simul edebant, iuramentum habebant pro periurio, nullam ad sectam suam recipientes: nisi post annum probationis, deprahēsum in peccatis a se depellebant, spuere in medium uel in dexteram partem sui uitantes, adeo sabbatum obseruabant ꝙ nunquam ea die alium purgabant, dolabrum ferebant ligneum, quo in loco secretissimo fodiebant terram ad alium purgandum dimissa ueste se diligenter contegentes,

gentes ne splendori diuino facerent iniuriam ob id etiam statim foueam replentes, unebãt quã longissimæ ob uictus simplicitatẽ, morrẽ pro iustitia immortalitate iudicabãt meliorẽ, animas oẽs a principio creatas ꝑ temporibus incarnari, & plura alia hæretica tenebant.

16 Dub.cur.redarguerunt Ioann. pro eo quòd baptizabat. Respon. ꝙ iudæi in magna reuerentia habebant baptismum, quia Ezechiel propheta.36.ca. prædixerat, effundam super uos aquam mundam: & mundabimini ab omnibus inquinamentis uestris credentes: uel ꝙ messias uenturus baptizare deberet qui etiã erat propheta per Moysem promissus uel Helias quem deus mittere debebat. ut dictũ est dub.8. & ideo redarguerent Io. ꝙ si non erat Christus neque Helias neq; ille magnus propheta per Moysem promissus non deberet sibi usurpare officium baptizandi.

17 Dub cur dicit ego baptizo uos in aqua? Respõ.quia solum in aqua baptizabat & non in spiritusancto, ut dicit ipse de Christ. Matth. 3. quasi diceret. ego solum aqua lauo corpus uestrum, sed Christus lauabit animam uestrã.

18 Dub.ubi steterit Christus in medio phariseorum.respon.Lyra exponens illud, Medius uestrum steterit.i.communiter uiuens inter homines quia Christus inter eos in corpore apparuit & communi conuersatione inter homines conuersatus est, sicut patet ex euangeliis.

19 Dub. quo pharisæi nesciebant Christum. Respond.Greg.in homelia.dicens. Per carnẽ dominus apparẽs & uisibilis extitit corpore & inuisibilis maiestate. Et ita pharisęi nesciebant eum quantum ad diuinitatem.

20 Dub.cur dicitur Qui post me uenturus est, cum iam Christus uenisset & eũ baptizasset. Respon.sanctus Tho.super Io.ꝙ post Io. Christus uenturus erat, quia post ipsum erat prædicaturus, baptizaturus & morituras.

21 Dub.quia Ioannes dicit ante me factus est, quia Christus non fuit factus homo ante Ioãnem sed post, nec fuit fiendus deus, quia semper fuit? Respon. Iaco de uoragine in sermone.1.huius dominicæ quod hoc potest intelligi inquantum homo & inquantum deus. Inquantũ enim homo factus est Christus ante Ioan.non tempore sed dignitate, ut sit sensus ante me factus est.i.mihi prælatus. Et etiam inquantum Deus factus est ante Ioannem ante luciferum, & hoc modo factus dicitur impropriæ, ut sit sensus factus.i.genitus, quia deus non est factus.

22 Dubi.quomodo intelligitur ꝙ Ioannes dicit, non sum dignus ut soluam eius corrigiã calciamenti? Respon. Lyra & Iacob. de uora. post Aug.& Chryso.ꝙ hoc metaphorice dicitur, quia Christus nunquam portauit calciamenta.cũ Luc.10. prohibuerit apostolis ipsa portare, & ipse incepit facere & postea docere. Actor.1.& ita cum soluere calciamẽta alicui sit unũ de minimis & uilibus obsequiis, ideo Ioannes dicit se non esse dignum etiam quodcunque minimum uel uile obsequium Christo præbere, secundum quod communiter dicitur de aliquo abiecto comparatiue respectu alicuius excellentis, tu non es dignus osculari terram quam pedibus calcat.

23 Dubi.cum Bethania sit prope hierusalem & citra iordanem, cur dicit euangelista transiordanem. R.glo.ꝙ duæ sunt Bethaniæ, una citra Iordanem prope hierusalem ubi Lazarus fuit suscitatus, & altera ut dicit magi. Historia scho.trans Iordanem Galileæ.

ALLEGORICE

Istud euangelium præfiguratum fuit in ueteri testamento quando Moyses transduxit populum ex Aegypto per mare rubrũ, & figurabat baptismum conferendum per Christũ, quoniam ipse non erat deus sed minister dei, & tamen redargutus fuit a filiis Israel murmurantibus, & dicentibus, utinam mortui essemus per manum dñi in terra Egypt. Exod. 16. Et tamen semp fuit uox clamantis in deserto in quo.40. annis fleterunt ut dirigerent uiam domini, & qui eis prædixit ꝙ dominus mitteret eis prophetam. Deuter.18. qui ante eum factus erat.i. excellentior & dignior eo quod post eum ueturus erat & cuius non erat dignus corrigiam calciamenti soluere, ut acciperet sponsam sanctam ecclesiam Christi quæ reseruabatur ipsi Christo.

TROPOLOGICE

Instruimur ex hoc euangelio, ꝙ ex aliqua adulatione seu redargutione malignorum nõ debemus a stabilitate propositi uirtuosi recedere, sed quanto plus laudamur, tanto magis cogitare debemus fragilitatem nostram & cõtinue debemus uiam dirigere, nec simus singulares sicut pharisei. Sed baptizemur aqua pura, & erit in medio nostrum quem nos nescimus quo ad diuinitatem quæ infinita est. s. Christus qui in medio congregatorum in nomine eius melius existit, cuius non sumus digni soluere corrigiam calciamenti, cum ex ratione humana comprehendi non possit unio diuinitatis cum humanitate.

ANAGOGICE.

Ex his quæ in hoc mundo dei amore toleramus speramus peruenire dirigendo uiam domini ad Christi gloriam, cuius non sumus digni ex meritis nostris, cum non sint condignę passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Sed quia in medio nostrum stat Christus Iesus qui suos non deseret usque ad consummationem seculi, infundet spiritum sanctum quo mediante ex congruo illa ineffabilis gloria trans iordanem huius uitę nobis fruenda dabitur.

FERIA QVARTA QVATVOR temporum aduentus.

Missus est Angelus Gabriel a deo. Lucæ. primo.

Historia huius euãgelii facta est anno Christi, priori usuali, die.25. Martii. scilicet die ueneris.

HISTORICE.

In Nazareth urbe Galileæ, Mariæ semp uirgini, Ioseph ex stirpe Dauid despõsatæ Gabriel nuntius a summo opifice trãsmissus est, qui eam plenam gratiam salutando dominumque secum esse ac inter cæteras benedictam fore mulieres asseruit; cum autem huius nouis turbaretur uerbis, & secum tacita mente reuolueret quonã protenderet huiuscemodi locutio, ab Angelo ne timeret hortata est, quoniam apud altissimũ gratia polleret, quod que conciperet pareretq; natum Iesum prædicit, cui cunctorum creator deus regnum Dauid sui genitoris elargiturus esset, principaretur quoq; absq; fine in Iacob familia. Cumq; ipsa quonam hoc fieri ualeret pacto cum uiri expers esset percunctaretur, spiritum almum superuenturum & excelsi potentiam eã obumbraturam asseruit, & ex ipsa genitum immaculatum filii dei nomen assumere debere: quod uero hęc impossibilia apud summum opificẽ non existerent. Helisabeth eius cognatę senis & sterilis iam mensibus sex nouam in utero conceptam prolem denuntiauit, quibus uirgo semp Maria acquiescens, uti ancillam ultro se diuinæ uoluntatis famulaturam celsi Olimpi nuntio retulit.

1 Est itaque iam dubijs respondendum. Dubi. cur deus non per se dixit semper uirgini ea quæ mihi per Angelũ annuntiare, cum ipsa deo fuerit propinquior, & oibus angelis dignior? Respon.Io.cardi.de tur.cremata in appotilla super euangeliis. ꝙ licet ipsa superior fuerit angelis dignitate ad quã diuinitus eligebatur, tñ quantum ad statũ præsentis uitæ inferior erat angelis, quia etiam ipse Christus ratione passibilis uitæ modicum ab angelis minoratus est, licet ipse nõ indigeret institui ab angelis, quoniam erat simul & uiator & comprehensor, tamen semper uirgo Maria non erat in statu comprehensorum, ideo de diuino mysterio erat instruenda ab angelis, & licet ut dicit Albertus in ea iam Deus habitaret per gratiam, non tamen per corporalem præsentiam ad quam necessaria erat annuntiatio.

2 Dubi. Cur potius angelus quam homo missus fuit ad annuntiandum? Respon. quod propter mittentis & mysterii excellentiam & uirginis ad quam mittebatur puritatem, excellẽtior & purior creatura, quã homo mitti debebat, & talis est angelica, ideo missus est angelus & non homo.

3 Dub.Cur potius Gabriel missus est quàm alius angelus? Respõ.Greg.in ho.d. Ad Mariã uirginem non quilibet angelus, sed Gabriel mittitur archangelus.ad hoc quippe ministerium summum angelum uenire dignum fuerat, qui summum omnium nunciabat qui id circo priuato nomine censetur, ut signetur pnocabulũ in operatione quid ualeat. Gabriel enim dei fortitudo nominatur, ꝑ dei ergo fortitudinem nuntiãdus erat, qui uirturum dominus & potens in prælio ad debellandas potestates aereas ueniebat.

4 Dub.Quid est angelus? Respon.ꝙ est substãtia incorporea & forma subsistẽs a deo creata ut vult.s.Tho.i.par.q.50. Et not.quod sicut dicit Greg. Angelus est nomen officii & non naturæ, nam sancti illi cœlestis patriæ spiritus semp quidẽ sunt spiritus, sed semper uocari angeli nequaquam pñt, quia tunc solum sunt angeli, cũ ꝑ eos aliqua nuntiantur. Vnde & per psalmistã dicitur, Qui facit angelos suos spiritus, acsi aperte dicat: quia eos qui sunt spiritus, cum uoluerit etiam angelos facit.

5 Dub.cur dicitur missus a deo? Respon. Basilius super Lucam.ꝙ angeli ad nos ueniunt nõ quasi ex seipsis, sed ex eo quod diuinę sapien-

tiæ

tiæ cõspiciunt quæ ea quę dispenit de bonis fieri quandoque per angelos manifestat, eos ad nos mittendo.

6 Dub. cur potius uoluit filius dei annuntiari & incarnari in ciuitate quàm in uilla? Respõ. quia cum ciuitas dicatur ciuium unitas, & ipse ueniret unire nos deo, & ad unitate supernæ ciuitatis uocare, nõ potius in ciuitate quã in uilla ad hoc designandam annuntiari & concipi uoluit.

7 Dubit. cur potius in ciuitate Nazareth quã in alia? Respon. Lyra q ut adimpleretur prophætia Esa. 11. Egredietur uirga de radicę Iesse & flos de radicę eius ascẽdet. ubi hebręa ueritas habet & nazareus de radice eius ascẽdet.

8 Dubi. cur potius in Galilęa quã in alia prouincia concipi uoluit? Respon. q Galilea interpretatur uolubilis siue rota, cuius motus ubi incipit finitur. & cum egressus eius fuerit a summo cęlo, & ad summum eius regressus, ut inquit psal. ideo in Galilæa adhoc designandũ concipi & annuntiari uoluit.

9 Dub. cur potius de Virgine concipi uoluit quam per humanum semen? Resp. Anselmus in sermone, quod sic uoluit, ut opera sua perficeret & compleret. Nam quatuor modis potest Deus hominẽ formare, scilicet sine uiro & sine fœmina, sicut fecit Adam, de uiro sine fœmina sicut fecit Euam, de uiro & fœmina sicut nos & reliqua. ut de fœmina sine uiro faceret quod & fecit in hac cõceptione ut eius opera essent perfecta.

10 Dubit. cur uoluit ipsam esse desponsatam. Resp. Ambro. super Lucam, quod hoc uoluit ne uirgo aliqua infamia notaretur fornicationis uel adulterii si concepisset, non desponsata. quid enim iudeis. quid Herodi posset ascribi, si natum viderentur ex adultetio persecuti? & etiã post ut hoc mysterium diabolo cęlaretur, qui conceptũ iudicasset esse diuiũ, si nõ desponsata sine uiro cõcepisset, & etiã ut dicit Orig. in homẽ. fugiẽ. in Aegyptũ uiri solatio frueretur & nato infanti curã gereret Ioseph.

11 Dubit. cur dicit Ioseph. pro domo David & non semper uirginem mariam de qua conceptus est Christus non per Ioseph. qui Christus dicitur esse de fructu uentris David? Respon. Lyra q Nume. 36. habetur. q̃ mulieres in hæreditate paterna succedentes non poterant contrahere matrimonium, nisi cum uiris suæ tribus. ne fieret confusio sortium uniuersæ tribus. ne fieret confusio sortium uniuersæ tribus. ne fieret confusio sortium uniuers

romen eius. & sic omnibus illis nominibus uel saltem aliquo eorum dicebat nomen nec ipsud ostendens Iesus est nomen nouū quia est filius naue uocatus fuit Iesus Respond. S. tho. 3 p q 37.ar.ij.q hoc nomen iesus collatum est Xpo: ut per ipsum omnes saluarentur. Iesum enim interpretatur saluator: in omnibus autem supradictis nominibus euocāmodo significatur hoc nomē Iesus quod est significatiuum salutis. Emanuel enim interpretatur nobiscum deus. per quod designatur cā salutis nostræ quæ est unio diuine & humanæ naturæ. per hoc quod dicitur accelera: spolia: detrahe: significatura quo nos saluauit. sa dia bolo cuius spolia abstulit: q autē dicitur admirabilis cōsiliarius: deus fortis &c. designatur via & terminus nostre salutis inquantum admirabilis diuinitatis consilio ex uirtute ad hæreditatem futuri seculi perducimur: ubi ipse deus erit princeps & sub ipso erit pax perfecta filiorū dei. q aūt dr uir oriēs nomē eius refertur ad incarnationis mysteriū: quia exortū est in tenebris lumē rectis corde: & licet non Xpm perneriit cognouisse hoc nomē iesus sm aliquā particularē & spalē salutē quā attulerunt aliquibus. Hoc tn nomē iesus fuit nouum nomē sm totā suam significationem uidelicet sm rationem spiritualis & uniuersalis salutis Christo impositam, quia nullo ante Christū habuit plenam & uniuersalē significationem huius nominis sicut Christus, quia & Iesus naue saluauit partem populi introducendo, in terram promissionis, tamē uno fuit uirtualis saluator.

27 Dubit. nunquid Christus fuit semper magnus. Resp. f. Vin. in sermone de annunciatione, q non propter hoc dicitur, hic erit magnus, quia non semper fuerit magnus, sed qa sicut erat magnus in cœlo ante incarnationē debuit etiam ostendi magnus in terra coram hominibus per miracula, & Lyra dicit q semper fuit magnus Deus, sed futurus erat magnus homo & magnus propheta.

28 Dubitatur quomodo dedit ei dominus sedem Dauid, quia ipse dixit Pilato Ioānis 18. Regnum meum non est de hoc mundo? Resp. Basilius in homel. di. Non autem in materiali sede Dauid sedit dominus translato iudaico regno ad Herodem, sed sedem appellat Dauid in qua resedit dominus indissolubile regnum.

29 Dubitatur, quia debuisset dicere regnabit in domo Abraham cui fuit facta repromissio, & non in domo Iacob. Itē appellatur rex generum, non ergo regnauit in domo Iacob. Respond. Lyra ad primum, quod in domo Abrahami fuit reprobatus Hismael, & in domo Isaac Esau, sed in domo Iacob omnes duodecim patriarchæ a sanctis doctoribus inter electos computantur. Ad secund. Respon. Beda super Lucam di. dicit dominum Iacob totam ecclesiam uel quæ de bona radice nata, uel quæ oleaster esset, tamen merito fidei in bonam est inserta oliuam, vel potest dici q Iacob dicitur supplantator, & in eius domo regnabit, id est in domo illorum qui supplantant uitia, & iugum eius suaue assumunt.

30 Dubitatur quia uidetur quod semper uirgo dubitauerat de uerbis Angeli cum dixit quomodo fiet istud quoniam Zacharias dubitauit cum dixit. Vnde hoc sciam propter quod fuit punitus perdiditque loquelam. Respond. Ambros. super Lucam di. temperatior est illa responsio quam uerba sacerdotis hoc ait quomodo fiet istud? Ille respondit un de hoc sciam negat ille se credere, & quasi fidei adhuc aliam quærit auctorem. Ista se facere profitetur, nec dubitat esse faciēdum, q quomodo fiat inquirit, quo scilicet modo fiat. ita q hic sunt due dictionis quo, & mō.

30 Dubit. q ita semper uirgo dicit uirum non cognosco. Vt Angelus dixerat, concipies, & ita potuisset post cognoscere uirum. Respon. q sic gloriatur uirum non cognosco. i. non cognoscere proposui.

31 Dub. quia Angelus dixit, spiritus sanctus superueniet in te, quia iam in ea erat spiritus sanctus, quoniam certe uirtutes templū Dei sunt & spiritus sanctus habitat in illis. 1 Cor 3. Respon. f. Thom. 3. par. q. 32. arti. 1. & q. 27 arti. 5. q spiritus sanctus fuit semper in uirgine antequam annūtiaretur ab Angelo quoad perfectionem gratiæ inclinantis ad bonū sed dicitur superuenisse quoad præparandā & formandam materiam corporis Christi.

32 Dubitatur quomodo intelligitur, & uirtus altissimi obumbrabit tibi? Respond. sanctus Thom. 3. par. 32. articu. 1. quid ut Grec. ait decimooctauo. morale. per obumbrationis uocabulum incarnandi Dei utraque natura figuretur, umbra enim a lumine formatur & a corpore, diuinitas quidem lumen est incorporeum, quia ergo diuinitas quæ est lumen incorporeum in utero semper uirginis erat incorporandum, recte enim dicitur uirtus altissimi qui est Christus, obūbrabit tibi. i. corpus in te humanitatis accipiet incorporeum lumen diuinitatis.

33 Dubitatur quia non uidetur magnum cum dicitur uocabitur filius altissimi, quia Ioannis primo dicitur q dedit eis potestatem filios Dei fieri? Respond. Lyra quod tales dicūtur filij adoptiui. Christus autem uocatur filius Dei naturalis.

34 Dubitatur quomodo Helisabeth dicitur cognata semper uirginis. Respond. quod ut dicit Iaco. de uora. in legenda sanctorum de natiuitate semper uirginis quod Ioachim habuit uxorem nomine Annam quæ habuit sororem nomine Hismeriam, quæ Hismeria genuit Helisabeth & Annā semper uirginem Mariam, & ita semper uirgo & Helisabeth fuerunt consobrinę filiæ duarum sororum. sic ideo uocat Helisabeth cognatam semper uirginis Mariæ, quoniam de ueteri lege, ut habetur in uocabulario iuris, cognati uocātur omnes qui per uirilem sexum uel femineum in cognatione sunt coniuncti, agnati uiro qui solum per uirilis sexus lineam connecti sunt in consanguinitate, & ideo ipse duæ dicuntur cognatæ.

35 Dubi. quia per uerba Angeli dando exemplum de Helisabeth non uidetur probari q semper uirgo deberet cōcipere, quoniam Helisabeth sterilis conceperat, quia maius est uirginem parere quam sterilem & maius non debet probari per minus. Respon. f. Thom. 3. par. q. 30. ar. 4. q Angelus inducit conceptum Helisabeth sterilis, non quasi sufficiens argumentum, sed quasi quoddam figurale exemplum, & ad corroborationem huius exempli inducitur ratio ex omni potentia diuina cum dicitur, quia nō erit impossibile apud Deum omne uerbum.

36 Dubitatur cur Helisabeth quæ iam sex mēsibus erat prægnans uocatur sterilis. Respon. Lyra quod Helisabeth iam erat senex & semper usque ad conceptum Ioannis fuerat sterilis & erat iam a tanto tempore nota quod ab omnibus uocabatur sterilis, & ipsa Helisabeth occultabat se, ut dicit Lucas, mensibus quinque & in sexto mense angelus nunciauit semper uirgini.

37 Dubitatur, quia non uidetur uerum quod non sit impossibile apud Deum omne uerbum quoniam Deus non potest peccare nec mentiri, nec facere q contradictoria sint simul uera uel falsa, nec potest uinci, nec q præteritum non sit præteritū, nec potest moueri, nec plura alia? Respond sanctus Thom. prima parte, quæst. 25. arti. tertio & quarto, quod Deus dicitur esse omnipotens secundum potentiam actiuam, quæ dicit perfectionem & non secundum potentiam passiuam, quæ dicit imperfectionem & defectum, & ideo Deus non potest uinci, nec pati, nec moueri quæ pertinent ad potentiam passiuam, nec etiam potest peccare, quia peccare est defficere a perfecta actione, & est deficere in agendo, quod etiam dicit defectum & imperfectionem. quod autem una res simul sit & non sit, uel quod præteritum non fuerit præteritum, quod quasi idem est, Deus non potest facere, quia non habet rationem factibilis, nec passibilis quia implicat, nec potest ab aliquo cogitari seu concipi quod una res simul sit & non sit, nec hoc potest facere Deus, non propter defectum diuinę potentiæ, sed quia res ex se non potest habere aliquam causam q possit fieri.

38 Dubit. cum annuntiaretur q esset mater, cur dixit se ancillam? Respon. Ambro. super Lucam di. ancillam se dixit quæ mater eligitur, nec repentina exaltata promissione est, mitem enim hominem scriptura humilitate debuit etiam ipsa præcurrere.

ALLEGORICE

Præfigurata fuerunt quęcunque in hoc euāgelio continentur in uetori testamento. q Angelus apparuerit, patet quoniam apparuit Abrahe. Genes. 15. Iacob. Genes. 32. Agar angelle Sarre. Gene. 16. gedeoni. Iudi. 6. & pluribus aliis. f. Thobie ac reliquis apparuerunt Angeli. q Gabriel apparuerit patet Lucæ 1, quando apparuit Zachariæ nuntiando Ioannem baptistam esse concipiendum, salutatio Angelica quo ad aue, in canticis canticorum cap. 4. Tota pulcra est amica mea, & sicut aue gratia plena. Hester. c. 15. quando ipsa dixit Assuero, facies tua plena est gratiarum. dominus tecum. Dixit Angelus Gedeoni. Iudi 6. benedicta tu in mulieribus. Iudi. 5 benedicta inter mulieres. Libel. usor aber cinei de turbatione & consolatione Angeli Iudic. 6. Angelus dixit Gedeoni, ne timeas non mo-

rieris de inuentione gratiæ apud Deū. Genes. 6. Noe inuenit gratiam coram domino Deo. Ecce concipies. Genesis. 16. Angelus dixit agar ecce concepisti obi hebreus. ut dicit Nicolaus de Lyr. habet. Ecce cōcipies & paries filium & uocabis nomen eius Hismael, quia filius primo conceptus per abortum periit in pœnam despectionis Sarræ domine suæ. sed post humiliata rursum concepit & similiter talia uerba per Angelum dicta fuerunt matri Sansonis. Iudi. 13. quòd fuerit magnus. psalmus 47. Magnus dominus & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri, id est, in semper uirgine Maria in cuius utero tanquam in ciuitate fuit. Et dabit illi dominus Deus sedem Dauid. psalmus. 131. de fructu uentris tui ponam super sedem tuam. Et regnabit in domo Iacob in æternum. Daniel. 7. potestas eius potestas æterna quæ non auferetur & regnum eius quod non corrumpetur. Virum non cognosco. Iudicum. 10. Filia inepte usque ad mortem uirgo permansit, quæ quando interfecta fuit a patre uirum ignorabat. Spiritussanctus superueniet in te. Prouerbio. 9. sapientia per operationem Spiritussancti ædificauit sibi domum in semper uirgine Maria. Et ita obumbrata fuit a luce diuinitatis mediante corpore Christi ex eius purissimo sanguine formato. Helisabeth sterilis concipiens. Gen. 28. & 21. Sarra uxor Abraæ. Genes. 25. Isaac deprecatus est dominum pro Rebeca uxore sua sterili quæ concepit. Ecce ancilla domini. 1. reg. 25. Abigael quæ fuerat uxor Nabal a rege Dauid in uxorem postulata respondit, ecce famula tua sit in ancillam ut lauet pedes seruorum domini mei.

TROPOLOGICE

Instruimur exēplo Angelicæ creaturę semper uirginem deuote ac reuerenter salutare. Ipsa est enim Maria. i. domina cui genua flectere debemus cum rex regum se humilians ex cœlo descenderit ad terra, instruuntur ut mulieres uirgines tutbentur nec aures porrigant salutationibus uirorum insuitatis frequēter semper uirginem salutātes consequuntur bona quæ sequuntur, auferetur timor diaboli ex, persecutionis ne timeas Dei gratia acquiritur inuenisti, gratiam concipiuntur bonæ cogitationes, pariunt fructum bonorum operum sic salutantes efficiuntur magni ac filii Dei uocātur, quiescunt sedētes, seruiunt Deo regnantes perseuerant usquequo finem bene operando, spiritussanctus in eis superueniet, & Dei uirtute roborantur, & senes sterilis uirituribus ad Deum conuertuntur, nec ex tot bonis collatis superbiunt quinimo ueluti seruā & ancillę Deo obedire satagunt.

ANAGOGICE.

Contemplari licet ineffabilem gloriā semper uirginis quæ Gabrielem Archangelum ad se destinatum concinem agnoscit Iesum filium regem regum se coronantem intuetur regnantem in domo Iacob cuius regni non erit finis. Qui & eam super omnes Angelorū choros exaltauit, & a cunctis supernis ciuibus laudatur & benedicitur in sęcula sæculorum amen.

FERIA SEXTA QVATVOR temporum Aduentus.

Exurgens Maria abiit in montana. Lucæ. 1.

Historia huius Euangelii facta fuit anno Christi primo usuali. die. 4. Aprilis.

HISTORICE.

Festinans semper uirgo ad montem ascendit & Iudæ urbem ingrediens Zachariæ domum petiit, & Helisabeth salutās dixit cuius uocē primo audiuit Helisabeth eius in utero inclusus infans exultauit & ipsa diuino numine repleta uocem exorlendo semper uirginem cæteras inter mulieres eiusque fructū benedictos fore ait nec semeritam fore ut sui domini genetrix ipsa uisitare dignata fuisset, asserens infantem in utero exultasse suo statim ut salurationis uox aures eius attigerat, ipsamque felicem fore eo quòd Angeli uerbis fidem adhibuisset, quoniam cūctaa domino promissa perficerentur. Magnificas itaque semper uirgo gratias decantauit.

1 REstat dubiis occurrere. Dubitatur. Vnde surrexit semper uirgo quando abiit in montana? Respond. Lyra quod a quiete deuotionis & orationis quę erat prę uia omnibus operibus eius.

Dubitatur quia uidetur beatam semper uirginem & dubitasse Helisabeth fuisse prægnantem ex quo ita festinans ad eam uisitandam accessit. Resp. Ambr. super Luc. dicens q hoc fecit non quasi in credula de oraculo nec quasi

quasi incerta de nuntio nec quasi dubitans de exēplo, sed quasi leta pro uoto. religiosa pro officio, festina prę gaudio in montana perrexit.

2 Dubitatur cur dicitur q abijt in montana? Respon. Theophilus super Lucam. quia Zacharias in montanis habitabat.

3 Dubit. quæ erat illa ciuitas iuda? Respond. Magister Histo. schola. q. iuda ibi non accipitur pro tribu iuda, sed pro regno iuda, quoniā Hierusalem per quam forte transiuit semper uirgo eundo ad oppidum in quo morabatur Zacharias quarto miliario ab Hierusalem non erat in tribu iuda, sed in tribu Beniamin.

4 Dubit. cur abijt cum festinatione? Respon. Origen. super Lucam quòd ideo sic abijt quoniam Iesus qui in utero illius erat festinabat Ioannem adhuc in uentre matris sanctificare & ut dicit Lyra ideo abijt cum festinatione ut ostenderet quòd uirgo non debet morari in loco publico, nec ibi contrahere colloquia.

5 Dubitat. cur prius ipsa salutauit Helisabeth Respon. Ambro. super Luc. quòd hoc fecit ex humilitate, & quia erat iunior quæ dicunt deferre senioribus, & etiam causa pietatis, quia uenerat ut adiuuaret.

6 Dub. quomodo Ioannes audiuit uocē semper uirginis qui adhuc non habebat usum auditus nec aliorum sensuum? Respond. Ambro. super Lucam dic. uocem prior Helisabet audiuit. sed Ioannes prior gratiam sensit. illa naturæ ordine audiuit iste exultauit ratione mysterij, illa matre, iste domini sensit aduentum. Et Græcus sic ait, propheta enim parente, ideſt matre acutius uidet & audit salutatque prophetarum. sed quoniam uerbis non poterat, salutat in utero, quod maximum existit in gaudio. Quis unquam nouit tripudium natiuitate antiquius insinuanit gratia quæ naturę ignota extiterant, reclusus uentre miles agnouit dominum, ac regem oriturum uentris regmine non obstante mistyce uisioni inspexit enim non palpebris sed spiritu.

7 Dubitatur quomodo potuit exultare beatus Ioann. sine usu rationis? Respond. S. Thom. in quarta sententij. di. 6. in expositione literæ, quod Ioannes nondum natus habuit usum liberi arbitrij ad illud momentum & Spiritussancti illustrationem per quem cognouit dominum præsentem & gauisus est & fuit accelleratus in eo usus rationis, nec est inconueniens si postea fuit subtractus sicut & raptus Pauli fuit subtractus, quia iste sunt gratie gratis date quæ possunt auferri, immo de facto auferuntur absque culpa, non autem gratia gratum faciens subtrahitur absque culpa.

9 Dubitatur cur non ita dicitur Ioannes repletus spiritussancto sicut dicitur de matre cum Luca primo. cap. dicatur. replebitur spiritu sancto adhuc ex utero matris suæ? Respond. Origenes super. Lucam. di. Non autem dubium est quin quæ tunc repleta est spiritu sancto propter filium sit repleta, non autem antea repletus fuerat spiritu doner abhinere quæ Christum gerebat in utero tūc autem a spiritu erat plenus & resultabat in parente, scilicet matre.

10 Dubitatur cur Helisabeth exclamauit & non submisse dixit? Respond. quod hoc fuit spiritu sancto, quo repleta erat, qui eam maximo cum feruore fecit proferre dicta uerba, & quia magis exprimitur talis feruor uoce magna quam submissa, ideo exclamauit.

11 Dubitatur cum nemo possit clamare nisi uoce magna uidetur superfluum addere uoce magna? Respond. quòd hic est uirtum in grammatica quod dicitur pleonasmos qua si superabundantiam nominis, & in sacra scriptura ubi nihil est superfluum quotiescunq; inuenitur pleonasmos, nomina quæ uidentur superflua important aliquod mysterium, ut dicit Remi. super Marth. Ideo hoc additur uoce magna, quia magna erant quęddam erant per Helisabeth.

12 Dubitatur quomodo intelligitur benedicta tu inter mulieres, require supra feria. quarta temporum. dub. 20.

13 Dubitatur: cur eo. modo ab Helisabeth benedicitur sicut ab Angelo? Respond. Bed. super Lucam. quatenus & Angelis & hominibus ueneranda monstretur.

14 Dubitatur, cur primo Helisabeth benedicit matrem & post filium? Respond Theophilus super Lucam. di. Dixerat benedicta tu inter mulieres, deinde quasi interrogante aliquo subiungit & benedictus fructus uentris tui, ita ꝙ ly & accipitur pro quia, sicut sæpe consueuit sacra scriptura accipere sicut ibi, benedictus qui uenit in nomine domini Deus dominus & illuxit nobis ubi ly & accipitur etiam pro quia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

15 Dub. quis est iste fructus ventris semper virginis? Respon. Origenes super Luc. di. Fructū autem ventris Dei genitricis dominum dicit, quia ne quidquam ex viro secūdum ex sola semper virgine Maria processit, nā qui semē sumpserit ut a partibus fructus eorum existunt.

16 Dubi. cur talis fructus dicitur benedictus? respon. Grecus q hic fructus solus dicitur benedictus, quia absque viro & absque peccato producitur.

17 Dub. cur Angelus non dixit benedictus fructus ventris tui? resp. Lyra q ideo angelus hoc non dixit quia tunc semper virgo nondum cōceperat filium Dei, & ideo nullus adhuc fructus erat in ventre, nunc autē iam fructus erat in uētre, ideo benedictus fuit ab Helisabeth.

18 Dub. cur Helisabeth videt ignorare causam aduentus semper virginis Mariæ dum dicit, vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me? respond. Ambr. super Lucam dicens quōd hoc non quasi ignorans dicit. scit enim esse Sancti spiritus gratiam & operationem videtur mater domini matrem prophetæ ad profectum sui pignoris salutet, sed quasi non humani hoc meriti, secundum diuinæ gratię munus esse cognoscat, ita dicit. vnde hoc mihi, id est qua iustitia, quib. factis, pro quibus meritis.

19 Dub. cur Helisabeth vocat semper virginē matrem domini cum adhuc non peperisset filium? resp. Origenes super Lucam. q hoc fecit prœoccupans euentum ex dicto prophetico, quia iam conceperat dominum & prophetando Helisabeth, q futurum erat. s. q eum pareret eam matrem domini vocauit.

20 Dubit. cum Helisabeth dixit exultauit infans cur addidit in gaudio, cum exultatio non possit esse sine gaudio? respon. q nihil est ibi superfluum, quia secundum grammaticos exultare componitur ab ex & saltare, & est exultatio tam verborum quam membrorum, sed lętitia est mentis gaudium, voluit ergo dicere q saltauit corpore & lętatus est mente.

21 Dubi. quomodo Helisabeth scitit q semper virgo crediderat, angeli verbis? Resp. q ex Spiritu sancto quo erat plena.

22 Dub. cum dominus non fuerit locutus semper virgini, cur Helisabeth dicit, perficientur in te quæ dicta sunt tibi a domino? respon. q dominus locutus fuit per angelū, & quæ per alios facimus per nos ipsos facere videmur.

23 Dub. quia videtur q semper virgo non debuerit cantare Magnificat, prout tamen exponit Lyra, q cantauit, quia solum cantico spirituali debuisset cantare? respon. Cardinalis de mitre cremata super hoc euangelio, q cantica spiritualia possunt dici non solum ea quæ interius canuntur in spiritu, sed etiam ea quæ exterius ore cantantur, inquantū per huiusmodi cantica spiritualis deuotio prouocatur.

24 Dub. quia magnificare est magnum facere, sed Deus non potest fieri maior, igitur non debuit dicere magnificat? respon. Origenes super Lucam, q si consideramus Christū esse imaginem inuisibilis Dei, & animam nostram factam esse ad eius imaginem, vt anima nostra sit imago imaginis videbimus quod sicut pictores depingentes imagines magnifice magnificare dicuntur eos, quorum sunt imagines, ita si nos magnificauerimus animam nostram opere, cogitatione, sermone quę est imago Dei, tūc ipsa imago Dei grandis esse dicitur, vt ipse dominus, cuius imago est in anima nostra magnificetur.

25 Dub. nunquid & corpore magnificabat dominum quia dicit anima mea? Respon. Lyra, quōd hoc non dicit per exclusionem corporis quin & corpore ipsum magnificaret, sed dicit, quia cum labijs magnificaret voluit ostēdere quōd non solus labijs, sed & anima magnificabat, & etiam hic potest esse figura synecdoche, quando accipitur pars pro toto, vt anima accipiatur pro toto homine.

26 Dub. cur dicit exultauit spiritus meus. i anima cum exultare pertineat ad corpus ut dicitur dub. 20. Resp. quod hic est figura euphemismos quæ est verbi pro verbo positio, & ita hic exultare ponitur pro letari.

27 Dub. quōd nō benedicat salutari meo, quia Deus est salutare omnium & non solum semper virginis? respon. Lyra, quōd hoc quod non dicitur in Deo habet respectū ad creationē, q uero dē salutari habet respectū ad recreationē & quōd dicit meo ad humanitatis assumptionem, & sic licet salutem alijs attulerit non tamen ab alijs quam a semper virgine carnem assumpsit. Et illo mō sunt salutare solius semper virginis & non alicuius alterius.

28 Dub. cum Deus cuncta respiciat, & cur dicit respexit humilitatem? Respon. Augustinus in sermone de assumptione, quōd respexit i. approbauit. Multi enim videntur in conspectu hominum humiles esse. sed eorum humilitas a Deo non respicitur. i non approbatur.

29 Dub. cū charitas sit præcipua virtutum. cur non

non dicit quia respexit charitatem? resp. Car. de iure cre. super euangelijs di. quōd licet charitas sit radix meriti, humilitas tamen inter alias virtutes fuit dispositiua ad conceptionē filij Dei & ad exaltationem spiritualem quo niam qui se humiliat exaltabitur, non quia ipsa sola mereatur, sed quia eius est proprium contemnere felicitatem terrenam, nā semper virgo audierat ab angelo, quod ex te nasceretur sanctum vocabitur filius Dei & tamen nihil respondit se esse nisi ancillam. Item cum Helizabeth miraretur personam semper virginis venientis ad se commendaret vocem ipsius salutantis beatificaret eius fidem ex deuotissima humilitate nihil semper virgo reputabat sibi, sed omnia beneficia quæ i ea laudabantur in Deū referebat. Tunc inquit Helisabeth magnificas matrē dñi. Sed magnificat anima mea dñm voce mea phibes exultasse infantē gaudio i vtero tuo. Sed exultauit spūs meus i Deo salutari meo, & ex hoc bene sapiēter & conuenienter semper virgo dixit, quia respexit humilitatem ancillæ suæ.

30 Dub. quia nō omnes generationes beatam dicunt semper virginem Mariam, quia non iudei neque mahometistę? Respond. quōd hic est figura synecdoche & est sensus omnes generationes. i. ex omnibus generationibus aliqui, quoniam vt dicit Lyra ex omnibus generationibus cōuersi sunt aliqui ad fidē Christi, q semper virginem beatam dixerunt. Et etiam vt ipse dicit in Alchorano mahometi plures laudes pronuntur semper virginis Mariæ.

31 Dubita. quia videtur quōd semper virgo in hoc se exaltet & ex inani gloria? Respon. Grecus non beatam se appellat inani vexata gloria. Vnde enim locus in ipsa superbie, qui se ancillam domini nuncupauit, sed sacro tacta spiritu quę futura sunt presciuit, & non per suam virtutem vt dicit hic Theophilus. ostendit se beatam prædicandam. Sed causam assignat dicens: quia fecit mihi magna qui potens est.

32 Du. quæ sunt illa magna quæ sibi Deus fecit? Respondit Theophilus super Lucam dicens, quæ tibi magna fecit, credo vt creatura ederes creatorem famula dominum generares, vt per te mundum Deus redimeret, per te illuminaret, per te ad vitam reuocaret.

33 Dub. cur dicit quæ potens est. respon. Tytus super Lucam, quōd ideo dicit vt si quis diffideret in conceptionis negocio dū virgo manens concepit, retorqueat, miraculum ad potentiam operantis.

34 Dub. quam sanctitatem haber nomē domini? Respon. Basilius in Homel. quōd sanctum dicitur nomen domini non quod in syllabis quandam sanctificatiuam virtutem contineat sed quia quomodolibet Dei speculatio sancta dignoscitur & syncera.

35 Dub. quia videtur quōd in Deo nō sit misericordia. q est tristitia de aliena miseria cū in Deo non sit tristitia? Respon S. Tho. 1. p. q. 21. art. 3. quōd misericordia est maxime Deo attribuenda secundum effectum, non tamen secundum passionis affectum, nam cum misericordia importet tristitia de aliena miseria, acsi esset propria, ex hoc quod si aliquis tristatur de miseria alterius tanquā de propria operatur ad Deum pellendū miseriā alterius tanquam propriam, & iste est misericordiæ effectus. Tristari igitur de miseria alicuius non competit Deo, sed repellere miseriam alterius hoc maxime competit Deo, & sic misericordiæ secundū suum effectū competit Deo.

36 Dub. cur dicit a progenie in singulari, & in progenies in plurali. Resp. Lyra. quōd primo dicitur a progenie. i. iudeorum, quoniam vt dicitur Ioannis 4. salus ex iudeis est, quia incarnatio facta est in semper virgine iudea. Postea dicitur in plurali in progenies. s. omnium gentium, quia beneficium incarnationis se extendit ad omnes gentes.

37 Dub. cur addit timentibus eum? Respond. ne crederes quōd generaliter in omnes gentes esset misericordia eius, & quōd omnes tandem saluarentur & boni & mali. Ideo illud addidit, scilicet timentibus eum, qui, s. vt exponit Grecus penitentia ducti & ad fidem & pœnitentiam conuertuntur, nam qui obstinati sunt incredulitatis uitio clauserunt sibi iuuam pietatis.

38 Dubit. quia cū deus nō habeat brachium, cur dicit fecit potētiam in brachio suo? Resp. quod methaphorice accipitur hoc brachium, quoniam sicut nos operamur per brachiū, sic deus. operatus est mūdum per filium suum. Et ideo methaphorice membra corporalia deo attribuuntur, ut dictum est, ut nos per corporalia trahamur ad cōsiderationem spiritualiū.

39 Dubitatur. quam potentiam fecit deus in brachio, idest in filio suo? Respond. Theophilus super Luc. q fecit potentiam quia natura deuicta est uirgine pariente & deo humana-

to. Greci autem Cyrillus & Lyra dicunt q̃ ponitur ibi fecit pro faciet per emphitheosim, quoniam ut dicit hic Cyrillus aduemens dominus demones in terra dissipauit, & compertos ab eis obedientiæ suæ restituit.

40 Dubitatur, qui fuerunt superbi quos dispersit? Respond. Lyra quòd fuerunt legisperiti & pharisei qui fuerunt superbi mente cordis sui spernentes consilium Dei. Qui postea & ipsi & ceteri iudei per Titum & Vespasianũ anno Christi 41. fuerunt & captiuitati & per orbem dispersi.

41 Dubitatur quis potentes deposuit de sede? Respon. Cyrillus super Luc. quòd potentes & magni sapientes erant dæmones. Gentilium sapientes, Pharisæi & scribæ quos omnes deposuit.

42 Dubitatur. qui fuerunt humiles quos exaltauit? Respond. idem quòd fuerunt apostoli quos exaltauit dans illis potestatem calcandi serpentes & scorpiones, & omnem potestatem inimici similiter ex gentibus ignobiles & humiles per fidem ad apicem uirtutum cõscenderunt.

43 Dubitat. quos esurientes repleuit, & quos diuites dimisit inanes? Respon. Basilius super hoc euangelio in home. dicens. Esuriebat genus humanum exceptis iudeis, hos namque ditauerat legis traditio & sanctorum dogmata prophetarum, quia uero non humiliter hæserunt uerbo humanato dimissi sunt inanes nihil deferentes, non fidem, non scientiam, & spe bonorum priuati sunt & a terrena Hierusalem & a uita futura exclusi, quos uero degentibus fames sitis contriuerat cum hesissent domino repleti sunt spiritualibus bonis.

44 Dubitatur. quomodo deus suscepit Israel puerum suum & quando? Respond. Lyra, q̃ hoc fuit quia Deus suscepit carnem puerilem de populo Israel. & ita hoc beneficium fuit illi populo a deo datum quod hierecolit semper uirgo in illo uersu.

45 Dubitatur. an Deus unquam obliuiscatur alicuius? Resp. Lyra q̃ Deus dicitur recordatus, quia habuit se per modũ recordantis quando filium suum promissum patribus in mundũ misit, & ita Deus methaphorice dicitur recordari quæ tamen omnia actualiter, & præsentialiter ac semper scit: quãdo se habet per modum recordantis.

46 Dubitat. quibus patribus locutus est Deus, & quando locutus fuit Abrahæ? Respõ. Lyra. q̃ per patres nostros intelliguntur Patriarchę & Prophetę quibus deus reuelauit aduentum filii sui in mundum. Abrahæ uero locutus est Genes. 22. dicens. In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ. Et Genes. 17. ca. statuam pactum meum inter me & te, & semen tuum post te in generationibus suis fœdere sempiterno, ut sim Deus tuus & semis tui post te.

47 Dub. cur dicitur in secula? Resp. glo. dicens, quoniam ipsa promissio hereditatis nullo fine claudetur, & usque in finem sæculi credentes non deerunt, & beatitudinis gloria erit perennis.

48 Dubitatur. quia semen Abrahæ sunt iudæi & tamen ipsi non credentes Christo, non gaudebunt promissione eternæ hæreditatis? Resp. secundum Apostolum ad Galathas. 3. non dicit in seminibus quasi in multis, sed quasi in uno & semini tuo q̃ est Christus Iudę; sunt semen carnale, credentes autem Christo sunt semen Abrahę spirituale.

ALLEGORICE.

Hæc uisitatio præfigurata fuit. id est Reg. 25. quando Abigael uxor Nabam festina uenit ad montem & occurrit deinde dans ei donaria quæ erat prudentissima & speciosa, post cuius salutationẽ. Deinde dixit ei benedictus Dominus Deus Israel, qui misit te hodie in occursum meum & benedictum eloquiũ tuũ. Et benedicta tu, ecce audiui uocem tuã & honorau: faciem tuam & magnificauit Abigael. Dauid dicens. Faciens enim faciet dominus tibi domino meo domum fidelem.

TROPOLOGICE.

Instruũtur mulieres ut quãuis sint magnæ & in dignitate constitutæ nõ abhorreant imo festinent uisitare & obsequia præstare cognatis & agnatis suis, nec eas deterreat asperitas uiarum & altitudo montium quinimo exemplo semper uirginis omni cum humilitate & promptitudine seruiant & maxime prægnantibus & in partu laborantibus cum lętitia & exultatione in omnibus magnificantes dñm.

ANAGOGICE.

Exurgere iubemur a terrenis affectibus & contemplari montes scilicet sanctos. Vnde uenit auxiliũ nobis, qui sunt in illo cœlesti hierusalem in qua est sita domus Zachariæ id est agnoscentis deum, quoniam tũc agnoscemus eam sicuti est, & in hoc consistit uita eterna & saluabimus Helisabeth quæ interpretatur dei mei requies ubi requiem æternam consequemur. Benedicemusque Dominum exultantes atque lętantes magnificantes eum, quoniã fecit nobiscum misericordiam, & tunc perfecte cognoscemus omnia perfecta esse quæ seruis suis Dominus promisit dicens. Oculus nõ uidit & auris non audiuit nec in cor hominis ascẽdit quæ præparauit Deus diligentibus se.

SABBATHO IIII. TEMPORVM Aduentus.

Anno quintodecimo Tyberii Cæsaris. Luc. 3.

Historia huius euangelii facta est anno Christi. 30.

HISTORICE.

Tyberij Cæsaris quintodecimo principatus anno Iudæam regente pontio pilato, Herode galileæ dominante, germano uero eius Philippo regionibus ituræe & trachonitidis præsidente Anna & Caypha principatu sungentibus, altissimi sermo Ioanni Zachariæ filio in deserto degentis factus est perambulãs omnem Iordanis regionẽ penitentię lauacrũ quo peccata abluũtur denuntiabat. Esaia propheta sic attestante, uocem scilicet in deserto clamantis esse ut uiam domino præparẽt & eius semitas rectas efficerent, omnem etiam uallem repletum esse & montes ac colles ad ima deduci. Prauaque quoque in directa & in uias planas aspera fieri debere omnemque carnem salutare creatoris prospecturam esse.

1 AD dubia me conuertem. Dubitatur cuius ætatis erat Ioan. quando incepit prædicare? Respondet Lyra q̃ tunc erat triginta an.

2 Dubitatur quis fuit Tyberius Cęsar? Resp. quod fuit ille Imperator qui successit Octauiano Augusto.

3 Dubitatur cur Pilatus dicit pontius & quis miserat eum in iudeam? Ref. Lyra q̃ dicit pontius ab insula quæ dicitur ponthus unde erat oriundus. Iosephus tamen dicit fuisse oriundũ ex lugduno territorio gallie. fuit autem missus a Tyberio Imperatore procurator ad regendam Iudæam.

Dubitatur cur in hoc euangelio designatur tempus Imperatoris gentilis, regnique iudæorum & pontificum? Resp. Origenes super Lucam dicens. Et in prophetico quidem sermone solis iudeis prędicato. Solum iudęorum regnum describitur. Visio inquit, Esaię in diebus Ozie Ioatham Acham regum iuda. At in Euãgelio quod erat prædicandum uniuerso mundo dominũ, describitur Tyberij Cesaris quatorius orbis dominus uidebatur uerum si solum his qui sunt de gentibus esset saluandi satis erat solius Tyberii facere mentionem sed quia oportebat & iudeos credere, ob hoc etiam iudęorum regna describuntur seu tetrarchie.

Dubitatur. quis dicitur tetrarcha? Respon. secũdum Isidorum quod dicitur ille qui principatur seu dominatur super quarta parte alicuius regni. & dicitur a tetras quod est quatuor & archos quod est princeps quasi principãs super quarta parte, & quia Herodes principabatur galileæ quæ est quarta pars regni iuda. Et alii etiãsic principabatur. uidelicet quilibet sup quarta parte, ideo dicuntur tetrarche.

Dubitatur qui fuerunt isti tres scilicet Herodes Philippus & Lisanias? Respon. Beda. super Lucam: quod fuerũt filii illius herodis sub quo natus est Christus. Et primo Archelaus frater eorum regnauerat annis decẽ, sed post accusatus apud Augustum missus fuit in exilium apud Viennam ubi & mortuus est: & ipse angustus illum regnum iudæorum: ut minus ualidũ fieret p tetrarchias dimidere curauit.

7 Du. cum secundum legem non deberet cẽ nisi unus summus sacerdos quomodo hic describuntur duo? Respondet Ambrosius super Lucam, quod Annas fuit princeps sacerdotum isto anno 15. Imperij Tyberij. Cayphas uero anno quo dñs crucifixus e. alijs tribus ut dicit Iosephus, scil. Hismael. Eleazaro & Symone sacerdotio in medio tempore perunctis: sed quia Annas & Cayphas maxime ad passionem domini pertinent. Ideo alijs omissis de istis ab euangelista fit mentio & uterq; eorum fuit solus in anno suo.

8 Du. quomodo fuit factum uerbum domini super Ioannẽ? Resp. Lyra quod uerbum domini fuit quedã reuelatio diuina: scilicet per inspirationem per quam habuit mandatum de prædicatione exequenda.

9 Dubit. cur Lucas nihil dicit de asperitate uitæ Ioannis sicut Matthæus & Marcus. Resp. Ambrosius super Lucam q̃ lucas satis declarauit Ioannem fore ppheta cũ dicit factum ẽ uerbum domini super eum quia ex hoc clare perpenditur ipm fuisse prophetam: cum uerbũ

domini

dñi non legatur factum nisi super prophetis. nullus enim eget iudicio sui q uerbo dei abū dat unusquisq; dicens omnia declarauit.

10 Dubi. Cur factum fuit uerbum domini in deserto? Resp. Theophilus super Lucam quod Ioannes per totum tempus preteritum occultus fuit in deserto: ut nulla suspitio innascatur hominib. ut gratia affinitatis ad Xp̄m uel cō uersationis a teneris annis talia de ipso testaretur prout testatus est.

11 Dub. cur Ioannes potius uenit in regiones circa Iordanem quam in alias? Resp. Orig. super Lucam dicens. Quæ autem loca decebat perambulare baptistam nisi Iordani circūadiacentia. ut si quem pœnitere contigeret protinus occurreret fluenti humilitas ad recipiendum pœnitentiæ baptismum.

12 Du. cum baptismus Ioannis nō remitteret peccata: cur dicitur predicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum? Resp. secundum Gregorium in Homelia hodierna: & alios doctores quod Ioannes licet baptizaret tamen baptismum eius non cōferebat remissionem peccatorum. Sed inducebat ad pœnitentiam per quam remittuntur peccata: sed hoc quod dicitur predicans baptismum pœnitētiæ intelligitur de baptismo Christi quē Ioannes p̄dicabat: & p quē remittunt peccata.

13 Du. ad quid ergo ualebat baptismus Ioannis? Resp. Sanctus Tho. 3. pte. q. 28. & 4. senten. di. 2 quod baptismus Ioānis fuit cōuenienter institutus quadruplici ratiōe. Primo: quia oportebat Xp̄m a Ioanne baptizari, ut consecraret baptismum. Secōo ut xp̄s per baptismū Ioannis manifestaretur. Tertio ut suo baptismo assuefaceret homines ad baptismum Xp̄i. Quarto, ut ad pœnitentiam homines inducēs prepararet ad digne suscipiendum baptismum Christi, & ita erat preparatorius ad baptismum Xp̄i, & ille baptismus erat quedā protestatio & professio uere pœnitentiæ quam imponebat baptizatis.

14 Dub. cur Ioannes dicit se uocem & ubi hoc dicitur in Esaia propheta require in domi. 3. aduētus super euangelio miserūt iudei. du. 12.

15 Dubita. quomodo debent parari uiæ domini & semitæ eius rectæ fieri? Resp. secundum Ambro. super Lucam quod parare uiam domini est predicare fidē rectam & bona opera facere, ut quilibet audientium rectas deo semitas faciat formādo rectas deo semitas faciat formādo in animo rectas cogitationes per seq

monem bonæ predicationis.

16 Dub. que differentia est inter uiam & semitam? Respon. quod uia est illa per quam potest ire currus uel uehiculum ut uolunt grammatici & legiste: & debet ēe lata latitudine octo pedum ubi est recta nō tortuosa, sed in anfractu, i. ubi est reflexa. 16. pedum, semita aūt dr a semis qd est dimidiū quasi dimidiū iter & debet esse latitudinis duorū pedū & sic ē stricta ut alter cū altero simul trāsire non possit.

17 Dub. quomodo omnis uallis implebitur & omnis mons & collis humiliabitur? Resp. Lyra quod sicut uia corporalis dicitur difficilis ad ambulandum propter ꝓfunditatem uallis & eleuationē collium. Ita via spiritualis qua deus graditur super corda fidelis impeditur p depressionē terrenæ cupiditatis & p eleuationem mundane uanitatis, & quia utrōq; impedimētum fuit amotum per aduentum Xp̄i in multis, & maxime in Zacheo & Mattheo, q ad terrenas diuitias quas reliquerunt, atq; in mundi principibus qui colla xp̄o subiecerūt. Ideo methaphorice uallis implete sunt & colles & montes humiliati.

18 Dub. que differentia est inter montem & collem & uallem? Resp. quod colles sunt preeminentiora iuga montium, quasi colla. Et ut dicit Chryso. collis nullum fructū producit. Montes autem sunt tumores terrarum altissimi sic dicti quia sunt eminētes, & uallis dicitur quod uallata sit montibus.

19 Dub. quomodo omnis caro uidebit cum nō possit uidere nisi per animam? Item quia caro bestiarum non uidebit. Item quia etiam oēs homines non uiderunt Xp̄m qui est salutare dei? Resp. sm Chrysostomū super euangelijs, quod carō accipitur hic pro toto homine per figuram synecdochem sicut pars pro toto & secūdum Grego. in Homel. ois caro. i. omnis homo per eandem figuram quando totum ponitur pro parte. Vidit autem omnis homo uel Xp̄m in carne inquantum ex omnibus hominibus tam iudeis quam gentilibus christum uiderūt uel Christum per fidem sicut cōtinue uidebitur usq; ad finē inūdi p aliquos de omnibus nationibus p predictam figuram, uel secundū Grego. in Homel. in die iudicij in quo uidebitur ab omnibus tam beatis quā malis.

ANAGOGICE.

Tota historia istius euāgelij prefigurata fuit Malachie. 3. c. ubi dicitur. Ecce ego mittam angelū meum. i. Ioannem baptistam, ex eius

vita angelica. quod autem hæc prophetia sit de eo patet Matt. 11. ubi saluator hoc de eo exponit, q̄ præparabit uiā ante Xp̄m per prædicationem & baptismū corda hoīm ad Xp̄m suscipiendū inclinando ut potest hic anno 15. imperij Tiberij. qñ iudea tot regib⁹ subiecta erat q̄ u dñis quod significabat ut dicit Greg. in Homel. quod ipsa pro culpa perfidiæ erat dispergenda, qñ omne regnum in seipsum dimisum desolabitur. Et tūc Ioannes fuit angelus, i. nuntius dei, quia factum est uerbum dñi ad eum & impleta est ꝓphetia. Esa. 40. c. uox clamātis in deserto, quia totus Ioānes & eius opera erāt uox ꝓdicans, parate uiā dñi, q̄ est ꝓdicatio Ioannis. Ois uallis implebit. i. apostoli humiles q̄ repleti sūt spiritu sancto, & omnis mōs & collis humiliabitur, qa iudæi superbi humiliati sunt & dispersi & prauæ. i. actiones prauorum fuerunt indirecta in his qui conuersi sunt recte agētes & aspera. i. lex aspera in uias planas. i. in rupū domini quod suaue est & uidit omnis caro salutare Dei. i. ex omni natione homines quæ sub cœlo est quæ habitabant in Hierusalem, ut dicitur Act. 2. uiderunt Christum qui uenerat saluare mundum.

TROPOLOGICE.

Edocemur ut ex hoc euangelio ꝓdicatores libenter audiamus aliosque recta docentes, & uerbis eorum credamus & opere impleamus, ita ut in quintodecimo anno. i. p quindecim gradus bonorū operū ad Deum ꝓficiamus. Primus gradus insinuatur p Tiberium qui interpretatur uidēs & Cæsarem quod interpretatur possidens, ut deū omnia uidentē & possidentē inuocemus contra tētationes mūdi, carnis & dæmonis dicentes. Primū psalmum gradualē. Ad dñm cum tribularer clamaui. Secūdus gradus significatur per Pontium: declinātem cōsilium, & dilatum oc mercatoris, ut declinemus mala cōsilia dæmonis, carnis & mūdi, & adhereamus deo ori malleatoris, q̄ tū omnia fabricauit martello. i. uerbo, qa dixit & facta sunt dicentes secundum canticum gradum. Leuaui oculos meos in mōtes. i. ad deū q̄ habitat montes, i. cœlos. Tertius gradus significat per indāū interpretatam confessionē ut cōfiteamur bonitatē Dei q̄ sua gratia & nō nostris meritis perduxit nos ad hierusalem superiorem dicentes tertium canticum. Lætatus sum in his quæ dicta sunt mihi. Quartus gradus insinuatur per Herodem, idest glorianti in pellibus, ut in iniuriis uindicandis nos gloriosos deo commendemus dicentes. Quartum psalmum. Ad te leuaui oculos meos. Quintus gradus figuratur per galileam. i. rotam ut in tū persecutionum quæ transeunt sicut uoluitur rota, contemnamus Deū inuocantes per quintum canticum. Nisi quia dominus erat in nobis. Sextus significatur per Philippum, id est os lampadis ut a Deo qui illuminat omnem hominem queramus lumen dicentes. Qui cōfidunt in domino. Qui est sextus psalmus. Septimus gradus per ytureā figuratur, id est sublimē, ut ad Deum sublimem qui humilia respicit in cœlo & in terra, & conuertit luctum & in propria nobis facta in gaudium nos consolando dicamus eidem septimum canticum. In conuertendo dominus captiuitatem syon. Octauus significatur per traconitidem, id est tristitiam ut depositā omni tristitia hilariter Deo seruiamus & ei cor nostrum ut dirigat oferāmus, quia sine eo in uanū laboraremus dicentes: nisi dominus ędificauerit domum qui est psal. octauus. Nonus gradus insinuatur per lysaniam. i. tentationem, ut tentationes fugare possimus eis obicientes timorem domini nonum canticum cantantes. Beati omnes qui timent dominum. Decimus per abilinam, id est lugentem significatur ut lugentes in persecutionibus consolemur orantes pro eis ne ab ipsis expugnētur dicentes decimum psal. Sæpe expugnauerunt me. Vndecimus gradus figuratur per annam, idest donum a deo postulātes maximum q̄ nobis cōferte donum potest quod est super omnia opera eius. i. misericordiam humiliter dicentes. 11. psal. De profundis clamaui. Duodecimus significatur per Cayphan. i. inuestigatorem. ut homo in bonis nō se exaltet sed omnia bona attribuat deo inuestigatori cordium dicendo duodecimum canticum. Domine non est exaltatum cor meum. Tredecimus gradus figuratur per Ioannem. i. in quo est gratia. gratias referendo deo de gratia per eum nobis data ipsum depreecantes, ut perseuerantiam in ea nobis cōcedat dicentes. Memento domine Dauid qui est psal. 13. Decimusquartus gradus significatur per Zachariā id est memorantem dei ut memoremur deum & suos ministros honoremus eum honor eis delatus in deum referatur dicendo 14 psal. ecce q̄ bonum. Quintusdecimus & vltimus gradus figuratur per Esaiam. i. salutare domini ut os, cor, anima, & omnia membra nostra resonent dominum saluatorem dicentes ult. psal.

grad.

grad. Ecce nunc benedicite dominum, deprecantes beatum Ioannem baptistam ut intercedat pro nobis, quatenus eius prædicationem ad effectum deducamus dicentes & cantantes cum ecclesia. Dic potens nostri meritis opimis pectoris duros lapides repelle asperū plana, iter & reflexos dirige calles. Vt pius mūdi sator & redēptor mētibus pulsa, limone puris rite dignē ueniēs sacratos ponere gressus.

ANAGOGICE.

Ex hoc sacro euangelio ducimur in cōtemplationē cœlestis curiæ, in qua principabitur summus Deus uidens & possidens omnia, qui nos impiorum consilia declinare fecit, & malleo suo præparauit æterna tabernacula & circundedit, pelle gloriosas ut confiteamur nomini sancto eius qui de tota uolubili huiusce culi nos eduxit, & sublimes fecit, deposita omni tristitia, & deuictis rēmorationibus omnem lachrymam abstersit ut non sit amplius luctus dona ineffabilia cōtulit, ut inuestigari ualeamus eius essentiam sicuti est, ex quas omnis gratia procedit ut ipsius memoremur. semper iubilantes Deo salutari nostro. Amen.

IN VIGILIA NAT. DOMINI.

Cum esset desponsata mater Iesu Maria Ioseph, Matthæi primo.

Historia huius euangelii facta fuit anno Christi primo usuali.

HISTORICE.

Ioseph de mente reuolueret nolle semper uirginem sibi despōsatam traducere, sed cum iustus foret clam eam relinquere, eo q̄ eius intumuerat aluus, quod tamen patratum erat diuino operante numine, dumq; talia cogitās sopori membra dedisset ab angelo responsum accepit, ut nequaquam illa de causa timore afficeretur, quoniam quod eius in utero conceptum erat diuini obumbratione spiritus formatum fuerat pareretque filium, cui ut nomen Iesus imponeret imperauit, quoniam a commissis criminibus suam immunem redderet gentem.

1 NVnc dubia resoluam. Dub. quando fuerit despōsata semper uirgo cum nullus euangelistarum hoc dicat? Respon. Hier. in historia Ioachim & Annæ, quem sequuntur Iac. de uora. & Vin. historialis, q̄ in 14. anno ætatis suæ, dum adhuc maneret in templo cum aliis uirginibus, pontifex pronūtiasset ut uirgines quæ attigissent 14. annū do mū redirent ut nuptui traderent, semper uirgo respondit se hoc posse facere quia uirginitatem deo uouerat: & orationibus cunctis super hoc deum facta est uox cunctis audientibus, ut quilibet de domo Dauid certo die cū uirga sua uenirent in templum & cuius uirga iuxta Esaiæ uaticinū. 11. cap. floreret & super eam spiritus domini descenderet semper uirginem accipere deberet in coniugē. & ita uirga Ioseph floruit & super ipsam spiritussanctus in specie columbę descendit. & ita despōsauit semp uirginē & post Ioseph accessit bethleē unde erat oriundus. ut præpararet necessaria pro nuptiis & semper uirgo fuit in nazareth ad parētes suos. & ibidē angelus gabriel ei apparuit annuntians q̄. esset paritura filiū dei.

Dub. cur fuit desponsata cum uouisset uirginitatem? Resp. sanctus Tho. 3. par. q. 29. ar. 1. & 3 sen. di. 30. q. 2. art. 1. q. 2 quod licet uoluerit uirginitatem hic fuit per uotū simplex. tū ex familiari instinctu spiritussancti credēda ē desponsari noluisse confidens de diuino auxilio quod nunquam ad carnalem copulam perueniret hic tū diuino commissit arbitrio. unde in nullo detrimentum passa est uirginitas.

Dub. cur Xps uoluit de despōsata nasci? Resp. S. Tho. ubi immediate supra. quod hoc cō uenienter fecit. tum propter ipsum tum propter matrem tamē eiam propter nos. Et quidem propter ipsum Xpm quadruplici ratione. Primo ne ab infidelibus tanquam illegitime natus abijceretur. Secūdo ut cōsueto mō eius genealogia describeretur, quia non erat consuetudo apud hebræos ex parte mulierū genealogiam computare. Tertio ad tutelam pueri nati ne diabolus contra eū uehemētius nocumēta procurasset. Quarto ut a ioseph nutriretur. Vnde & pater eius dictus est quasi nutritus. Fuit etiam conueniens ex parte uirginis. ne. l. lapidaretur a iudæis tanquam adultera quā pœnā nedū patiebant nuptæ. sed ēt inuptę. uthabet Deu. 22. c. Secūdo ut ab infamia liberaretur. ut dicit Amb. super Lucā ne temerate uirginitatis adureret infamia. Tertio ut ei a ioseph ministerium exhiberetur. Quarto ut maior perfectio uirginitatis in ipsa ostenderetur dū in ipso matrimonio uirgo permāsit. Tertio ex parte nostra fuit cōueniens. Primo quia testimonio Ioseph comprobatū est Xpm ex uirgine natum. secundo quia ipsa uerba uir-

bū virginis matris magis credibilia redderētur suū uirginitatē asserēdo. tertio ut uirgini sue excusatio tolleret si de fornicatione infamaretur propter suā incautelā. quarto ut nuptias Xps sua natiuitate approbaret item & ut matrimonium & uirginitas honorarentur. Vide du. 17. & 18. in media nocte natiuitatis dñi.

4 Dub. quia euāgelista dicit mater Iesu cū nōdum natus esset Iesus? Resp. quod in utero haberet Iesum quem iam cōceperat anticipatus poterat dici mater Iesu. & istud dictum refertur ad tempus quo scripsit euangelium: & tūc nedum Iesus erat natus sed crucifixus, mortuus & resurrexerat & ad cœlos ascēderat. Nam historiographi scribentes gesta imperatorum, præponūt uitam Caroli imperatoris & describunt natiuitatem, pueritiam & adolescētiam in q̄bus tū nondum erat Imperator.

5 Dub. quomodo intelligitur antequam conuenirent. Resp. Chryso. in Homel. & gl. antequā conuenirent. s. ad carnis cōmixtionē ad quam nunquam peruenerunt. Sanctus autem Vinc. exponit antequam conuenirent. s. ad cohabitandū quod dictū concordat cum dicto Hieron. in historia Ioachin & Annæ supra dub. 1.

6 Dub. a quo semper uirgo fuit inuēta in utero habere. Resp. Ly. q̄ ab ipso Ioseph: & hoc etiam dicit Hieron.

7 Du. quando sic fuit inuēta prægnans? Resp. Chryso. sup Mat. & Hie. in historia. Ioachim quod post annūtiationē angelicam semp uirgo fuit ad uisitandum Helisabeth & cum ea ut dicit Lucas. mansit quasi tribus mēsibus & post cum rediit fuit inuenta a Ioseph prægnās eo quod uterus intumuerat.

8 Dub. quia si Ioseph inuenisset eam habere in utero de spiritussancto, non cogitasset eā dimittere? Resp. gl. q̄ hoc euangelista ex parte sua adduxit ut cū diceret: hīe in utero omnis mala remouerē suspitio a mētibus audiētiū.

9 Dub. quomodo dicatur prægnās de spiritu sancto: Resp. S. Tho. 3. parte. q. 37. ar. 1. quod licet tota trinitas operata sit corpⁿ Christi in semper virgine tamen attribuitur spiritui sancto. Primo quia filius dei incarnatus est propter maximum amorem ad naturam humanā Iob. 3. sic deus dilexit mundum ut filium suū unigenitum daret, & quia spiritussanctus est amor patris & filij ideo sibi attribuit Secūdo attribuit spiritui sancto: quia hoc cōgruit causæ incarnationis ex parte naturę assumptæ quæ assumpta est a filio dei in unitate personæ non ex aliquibus meritis: sed ex sola gratia quæ spiritui sancto attribuitur. 1. Corint. 12. Diuisiones gratiarū sunt, idem autem spiritus. Tertio quia hoc congruit termino incarnationis, quia ad hoc terminata est incarnatio, ut ille homo qui concipiebat esset sanctus & filius Dei sed facere homines filios Dei attribuitur spiritui sancto ad Galat. 4. quoniam estis filij dei misit deus spiritum filij sui in corda uestra clamātem. abba pater. similiter eidē attribuitur facere homines sanctos. quia ipse est spiritus sanctificationis ad Ro. 1. sicut ergo alij sanctificantur per spiritū sanctum spiritualiter ut sint filij dei adoptiui: ita Christus per spiritumsanctum est in sanctitate cōceptus ut esset filius Dei naturalis. Vnde Ro. 1. secundum unam glo quod præmittitur. scilicet qui prædestinatus est filius Dei in uirtute manifestatur per id quod immediate sequitur secundum spiritum sanctificationis. ideſt per hoc q̄ est cōceptus de spiritusancto.

10 Dub. quod egit spiritussanctus in cōceptione Christi. Resp. ut dicit Amb. in li. de spiritu sancto, quod corpus Christi non fuit formatū de spiritusancto tanquam de substantia spiritussancti, sed quia spiritussanctus per potestatem & uirginē suam ex purissimis sanguinibus semper uirginis efficienter formauit corpus Christi ideo dicitur esse de spiritusancto. Et ut dicit. S. Tho. ibidem conceptio non attribuitur soli corpori Christi: sed etiam ipsi Christo rōne corporis. Et ideo dicimus Christū esse cōceptum de spiritusancto, ita ut efficientia spiritussancti referat ad corpus Christi.

11 Dub. an aliquo modo spiritussanctus possit dici pater Christi. Resp. S. Tho. 3. par. q. 33 ar. 3. quod spiritussanctus non potest dici pater Christi nec etiā tota trinitas quoniam nomina paternitatis & filiationis consequuntur generationem uiuentium & præcipue animaliū quæ sic quando illud quod generatur, generatur in similitudinem generantis: & si generatio sit perfecta erit perfecta filiatio: si autem sit imperfecta erit etiam filiatio imperfecta sicut homo inquātum est creatus ad imaginem dei & recreatus in similitudinē gratiæ est quędam in eo similitudo Dei sed imperfecta. Et ideo dicit filios Dei utroq; modo imperfecte & quādo aliquid de aliquo dicitur secundum perfectam rationem illud idem non est dicendum de eo secundum rationem imperfectam. Sicut Petrus dicitur homo secundum perfectam

perfectam rationem hominis: nunquam tamē Petrus dī homo sed secūdūm illā significationē qua pictura hominis dicitur homo. Licet forte ipse Petrus assimiletur homini alteri cum igitur Christus sit filius Dei, secundum perfectam rationē filiationis, quia est de substantia patris generantis & secundum perfectam similitudinem quantum ad diuinitatem, ideo licet sit creatus quātum ad naturam humanā & iustificatus: non tameo propter hoc debet dici filius dei, neq; ratione creationis, neque ratione iustificationis, sed solū ratione generationis ætern æ secundum quam est filius patris solius, & ideo nullo modo debet dici Christus spiritussanctus. nec etiam totus trinitatis quamuis & spiritussanctus, & tota trinitas fuerit principiū effectiuū corporis Christi & animę, qa nō est sm perfectā similitudinē.

12 Dub. quia uidetur quod Ioseph non fuerit iustus uolendo occultare crimen quod credebat commissse semper uirginem: Resp. Hieronymus super Matthenm, quod scriptura nocat eum hic iustū id est uirtuosum, uidelicet ne benignus & mitis existēs uoluit occulte dimittere eā, quę secūdum legem pœnæ subiacere debebat. Origenes tamē & Remigius ac sanctus Vicēnus dicunt quod cum haberet rationes ad utramque partē. s. ex una q erat p̄gnans: ex alia qua cognoscebat eam castā, & sciebat prophetiam Esaiæ. 7. cap. Ecce uirgo concipiet. & Esa. 11. Egredietur uirga de radice Iesse, cogitabat super præmissis quid agere deberet & agnoscendo tantum mysterium & sacramentum timebat se eidem appropinquare. i. eā occulte dimittere uolebat. uide du. 15.

13 Dub. quō intelligit quod nolebat eā traducere. R. Glo. q nolebat eā traducere ī publicū. sed .3. Th. 3. par. q. 29. ar. 2. dicit quod per non traducere iuxta Chrysostomū melius intelligitur diffamare: quam ad domum conducere.

14 Dub. cur tantum steterit in illa cogitatione? Resp. glo. quod ex hoc notatur animus sapientis qui nihil temere uult incipere.

15 Dub. quid ioseph cogitabat. Resp. Aug. in sermone de natiuitate domini dicens intelligēs enim Ioseph Mariæ uterum grauidari turbatur, quod Mariam quam de templo dominj acceperat & nōdū cognouerat grauidam sentiebat secumque cogitabat disputans & dicens quid faciā? prodo, aut taceo. Si p̄didero adulterio non consentio sed uitium crudelitatis incurro, quia secundum Moysi sententiam lapidādam eam cognosco. Si tacuero malo cōsentio. Et cum adulteris portionem meam pono quoniam ergo tacere malum est, adulterium p̄dere peius est. Dimittā ergo eam a cōiugio.

16 Dub. cur semper uirgo nō reuelauit diuinū secretum Ioseph? Resp. Lyr. q talia non sunt reuelanda nisi quantum se extendit uoluntas diuina. Et ideo beata semper uirgo tacuit tenens firmiter q sicut istud secretum fuerat reuelatū sanctę Helisabeth: ut habet Luce. 1. sic reuelaretur alijs competenti tempore ex beneplacito uoluntatis diuinę. Sed Chryso. in Homel. Dicit quod hoc nō reuelauit, quia non estimabat sibi credi a sponso.

17 Dub. cur Ioseph non quæsiuit ab ea quomodo impregnata fuerat? Resp. Lyra. quod p nihilo peccasset, quia ipsi, Mariæ pro se dicenti non credidisset & iterum diuina dispensatione hoc factum est, ut per reuelationem angeli ipse Ioseph ita certificaretur quod de cætero nullo modo dubitare posset.

18 Dubitatur quis angelus apparuit Ioseph? Resp. Aug. in sermone de natiuitate domini quod fuit Gabriel.

19 Dubitatur. cur hic dicit apparuit & non be ate semper uirgini, Respondet gl. quod in hoc quod dicitur apparuit significatur potestas apparentis qui quādo uult, & quomodo uult exhibet se uidendum.

20 Dubi. cur apparuit in somnis & non manifeste sicut alijs? Ref. Chryso. in Homel. dicēs. Ideo autem non apparuit manifeste Ioseph sicut pastoribus, quia nalde fidelis erat. Pastores autem indigebant quasi rudes, semper uirgo etiam indiguit quasi primo de maximis instruenda. Similiter & Zacharias indiguit mirabili uisione ante cōceptionem prolis.

21 Dubi. cur angelus uocat Ioseph nomine p prio? Resp. glo. q quasi notū & familiare sibi.

22 Dub. cur dicit eū filiū Dauid? Resp. Chrys. super mattheum. quod in memoriam p̄missionis Dei ad Dauid ut de semine eius Christus nasceretur.

23 Dubitatur qua ex causa apparuit angelus? Ref. Chrys. super Mar. quod propter tres causas apparuit. Primo ne iustus homo faceret rem in iustam ex proposito iusto. Secundo p̄ pter honorem ipsius semper uirginis. Nam si dimissa fuisset, apud infideles corpi suspitiōe tacere non poterat. Tertio ut intelligens Ioseph sanctam conceptionem, diligentius se custodiret ab alia quam prius.

24 Dub.

24 Dubitatur. cur angelus nō apparuit Ioseph antequam semper uirgo conciperet? Resp. q sibi non apparuit ante conceptionem ne pateretur quę pdius est Zacharias culpam incurrens de conceptione coniugis tam longe. Incredibilior enim erat res uirginem posse concipere quam anum.

25 Dubitatur. cur etiam non distulit annuncia re semper uirgini post conceptionem? Respō. Chryso. in Homel. quod ideo fecit ne si post conceptionem differret in angustia esset. Oportebat autem extra turbationem esse illam matrem quæ omnium conditorem accepit.

26 Dubi. quia uidetur quod sufficeret angelū dixisse Ioseph. noli timere, quia non concepit de adulterio absque hoc quod reuelaret ei diuinū mysterium. Resp. Chrys. in home. q Angelus non solum uoluit a Ioseph timorem auferre, sed & lętitiā uoluit addere, ideo supra naturā eam concepisse dicit cū ait. quod enim in ea natum est de spiritusancto est.

27 Dubi. cum alias Angelus dixerit sē per uirgini quod ex te nascetur. cur hic dicit Ioseph quod in ea natum est & non ex ea. Resp. Nic. de Lyra post gl. quod aliud est nasci in ea & aliud ab ea. Nasci ab ea est prodire in lucem & nasci ex utero. sed nasci in ea idem est quod concipi siue nasci in utero.

28 Dub. quia uocat coniugem eum qua nō copulauerat? Ref. Amb. super Lucam dicens: Nō autem te moueat quod eam coniugem uocat. Non enim uirginitatis receptio: sed coniugij testificatio nuptiarum celebratione declarat.

29 Du. cur non dixit Ioseph pariet tibi filium sicut dixerat Zacharias. Ref. Chrys. super Matth. quod ideo non dixit tibi quia mulier quæ ex uiro concipit marito suo filiū parit, qa magis ex illo est quam de ipsa. Hæc autem quæ de uiro non conceperat non uiro filium peperit, sed sibi tantummodo, uel ut ipse dicit in Homelia, nō dixit tibi, sed indeterminate posuit pariet filiū ut ostenderet q eū parere debebat orbi terrarum uniuerso.

30 Dubitatur cur nō dixit impones tibi nomē sed dixit uocabis? Respon. Rabanus super Euāgelijs quod non dixit impones quia ab æterno impositum est.

31 Dubitatur. cur adit: ipse enim saluum faciet, &c. Respon. Hieronymus super Matthēū quod Iesus hebræo sermone saluator dicitur & ideo dicens. Ipse enim saluum faciet. ethymologium nominis significat. Et ita Christus est uerus homo? & est uerus Deus qui saluum facit populū a peccatis, quia nemo potest peccata dimittere nisi solus Deus.

32 Dubitatur quia Christus saluauit non solum suum populū, scilicet iudaicum, sed etiā gentilem? Resp. Hiero. super Mattheum dicēs q in hoc quod dicit saluum faciet populum suum ostendit enim totius mundi saluatorem & nostræ salutis auctorem saluat quidem non incredulos, sed populum suum hoc est in se credentes saluat, non armis pugnando, sed peccata relaxando.

33 Dubitatur quia uidetur incongruum dicere populū suum in singulari & peccatis eorū in plurali? Respon. q hic est figura sillepsis: ubi ponitur numerus pro numero.

ALLEGORICE.

In ueteri testameto præfiguratū fuit hoc euāgelium quo ad omnes sui partes. et quod semper uirgo inuenta sit in utero habens antequā conueniret. habetur Genes. 1. quod terra absq; omni opere humano cum nondum esset creatus homo protulit herbam uirentem, sic semper uirgo quæ est terra protulit Christū absq; semine & opere humano. Psalm. 82. dominus dabit benignitatem & terra nostra dabit fructum suum quod Ioseph prudens tātum mysterium uoluit eam occulte dimittere nolens eā traducere præfiguratum fuit. 2. Respon. 6. quā do Dauid noluit traducere archam in domum suam ob timore domini. sed cogitauit occulte dimittere eam in domo Obededon gethei. & tandem per Angelum. ideo nōn intelligēs q benedixisset dominus domui Obededō propter archā domini reduxit eā cū iubilo ī domū suam. sic & Ioseph ad monitus nec timeret traduxit archam in qua latuit Christus mensibus nouem. 1. semper uirginem in domum suam. Pariet autem filium, prænunciatum fuit Esa. 7. Ecce uirgo concipiet & pariet filiū, q saluū faceret & populum Zacha. 8. Ecce ego saluabo populum meum. & Zach. 9. cap. Tu quoque in sanguine testamenti tui emisisti uinctos tuos de lacu in quo non erat aqua.

TROPOLOGICE.

Peccatores instruuntur ex hoc euangelio ut desponsent Mariam quæ interpretatur mare amarum. i. p̄nitentiam quę uidetur amara, ut sint Ioseph. i. accrescentes in uirtutibus, nec eā dimittant propter hoc q habet in utero scilicet obseruantias. labores & pœnas, sed sint filii Dauid. i. manus fortes & constantes in perseuerando

seuerando, nec timeant eius a maritudinē quoniam quicquid est in ea a spiritusancto est, & pariet Iesum. ideſt salutem eis acquiret, quoniam per ipsum Christus saluat populum sibi credentem a peccatis eorum.

ANAGOGICE.

Cęlestem gloriam designat hæc desponsatio Mariæ, quæ interpretatur etiam stella maris, ideſt gloria celestis quæ est desponsata: id est promissa Ioseph. i. accrescentibus de uirtute in uirtutē, qui antequam conuenirent. ideſt antequam ea homo fruatur inuenta est in utero. i. in corde hominis ipsam contemplādo ex dono spiritussancti per fidem & spem. Homo uero iustus cum nollet eam traducere reputans se ea suis meritis indignum cū centurione dicendo, domine non sum dignus meis meritis eam obtinere. Admonetur ab angelo per intrinsecam inspirationem in somnis, ideſt inquiere, & solum ab intrinseco, ut non timeat, quia bona quæ facit a spiritu sancto sunt. i. per gratiam dei operatur ipsa. Et ideo non debet diffidere ipsam posse cōsequi, quia ipsa gratia facit eum dignum & sic pariet filiū Iesum ipsa gloria, qui erit rex glorię fortis & potēs & dominus uirtutum, qui populum suū purgatum a peccatis eorum introducet in illā sempiternam gloriam. amen.

1

2

3

IN MEDIA NOCTE natiuitatis domini.

Exiit edictum à Cæsare Augusto. Luc. 2.

Historia huius euāgelij facta est anno Christi primo usuali die. 25. Ianu. 4

HISTORICE.

Maria semper uirgo dū a Nazareth Galileæ urbe cū Ioseph cōiuge i ciuitatē iudę bethleē ut in ea profiterētur, quoniam erant ex regia Dauid stirpe progeniti iussent. Nam iussu Cęsaris augusti uniuersus describebatur mūdus completo partus tempore suum primogenitū enixa est filium & pannis circundatum cum nequaquam alius sibi daretur locus in præsepio reclinauit. Pastoribus autē custodiētibus nocte gregem, illa in regione omnipotentis dei angelus maxima cum luce affuit eisque tā to fulgore territis ut timoré abiicerent impe rauit eum immensum eis gaudium uniuersæ genti afferturum euāgelizaret natum eis uide licet die ipso saluatorem dominum Christum in urbe Dauid. Signum uero quo id cernere 5 6 7

possent dedit quod scilicet infantem in præsepio pannis amictū inuenirent iacentem. Ilico autem Dei omnipotētis magnus exercitus angelo nūtianti additus est deo laudes decārans gloriam siquidē deo altissimo in supernis esse in terris uero hominibus bona uolentibus pacem aduenisse.

TRamite cōsueto ad dubiorum diluci dationem uenio. Dubitatur propter quid augustus illud edictū fecit de descriptione orbis. Resp. sanctus Vincen. in sermone hodierno, quod hoc præcepit Cęsar: ut sciret quot prouinciæ & in prouincijs quot ciuitates, & in ciuitatibus quot homines essēt. & ut dicit Lyr. ut sciret quanta tributa possent singulæ prouinciæ persoluere, & qualiter regerentur sub Romano imperio.

Dub. quare octauianus dictus est Cęsar Augustus? Resp. q; ut habeē in cronicis Octauianus fuit nepos Cæsaris & ab eo adoptatus in filium & in eius honorem assumpsit nomē Cęsaris & quia deuicit Antonium Cleopatram reginam Aegypti et eorum opes trāsuexit Romam: ab aucta republica dictus est augustus & sextilis mēsis in memoriā dictus est Augustus.

Dubi. quia non uidetur totus orbis posse describi, quoniam multa in eo contenta latent humanam cognitionem? Resp. Hic est figura synecdoche quoniam ponitur totum pro parte. quia non præcipit quod describeretur nisi illa pars orbis quæ Romano subiecta erat imperio, ut dictum fuit dubio primo.

Dubit. quia ista descriptio non uidetur prima. quia. 2. Reg. 23. & 1. Paral. 21. Dauid fecit describere populum Israel? Resp. Lyra post Bedam. quod hæc descriptio dicitur prima quantum ad generales descriptiones totius orbis, quia ante istā nulla fuit generalis descriptio, licet aū eā fuerit partiales descriptiōes.

Dub. qui fuit Cyrinus hic nominatus? Resp. quod ex historijs habetur quod fuit unus Cyrinus filius Herculis qui primo inhabitauit Corsicam insulam. Sed fuit per lōga tempora ante Octauianum, sed iste qui hic est nominatus fuit quidam Cyrinus quem Octauianus præfecit Syriæ regioni.

Dub. cur dicitur pręses? Resp. secundum grāmaticos quod dicitur pręses quasi super alios sedens, quia alijs dicitur præesse.

Dub. cur posuit quod Cyrinus erat præses? Resp. Ambro. super Lucam. quod posuit euangelista

gelista ut feriem tēporis designaret, nam si consules ascribuntur tabulis emptionis quanto magis redemptioni omnium debuit tempus ascribi.

Dub. quæ prouincia est Syria? Respon. q; ex historijs habetur Syriam dictam esse à Syrim quæ fuit nepos Abrahæ. Vnde & eius coloni dicti sunt Syrij: & olim dicebatur Assyrij qui fuerunt potētissimi & eorum rex fuit Nabuchodonosor & est in Asia, & Iudæa est prouincia Syriæ. 8

Dub. Quia non omnes poterant ire, scilicet infirmi & debiles ac incarcerati? Resp. q; hic accipitur totum pro parte quia licet dicatur oēs ibant, tamen ut dicit Magister Histo. scho. de qualibet domo solum unus ibat, quia describebantur solum capita domorum. 9

Dub. Quid debebant profiteri? Resp. Lyra. quòd profitebantur dupliciter se esse subiectos Romano imperio. f. scripto, quia eorū nomina scribebantur de mandato imperatoris, & etiam facto, quia soluebant censum imperatori, propter quod in numismate cēsus erat imago imperatoris, ut habetur Mat. 22. cap. 10

Dub. Cur singuli debebant profiteri in suā ciuitatem? Resp. quia cum sub ciuitate contineātur suburbia, ville, castra & oppida. Ideo ex talibus locis veniebant ad ciuitatem, & ēt ut cognosceretur quot ciues erāt ex qualibet ciuitate, & licet ad alias missent ciuitates venirent ad ciuitatē ex qua ipsi vel eorū progenitores erāt oriūdi propter eandem causam. 11

Dub. Cur dicit ascendit autem & Ioseph? Resp. quod quia ex Nazareth cūdo in Bethleem non potest ire nisi ascendendo quia situs Bethleem est altior situ Nazareth. 12

Dub. Cur Ioseph iuit in Bethleem ut profiteretur? Respon. quod ideo quia genus suum oriundum erat ex Bethleem in qua ciuitate natus est Dauid, ut habetur. 1 Re. 16. ideo venit Ioseph ad profitendum ibi quia erat de domo & familia Dauid, ut dicitur in hoc euangelio. 13

Dub. Cur duxit Ioseph semper virginem secum ad profitendum? Resp. Lyra, quia semper virgo erat de eadem tribu de qua erat Ioseph, & ipsa successerat in hæreditate paterna, quoniam Ioachim non habuit nisi illam filiam. Et ideo illam duxit ut simul profiterentur pro hæreditate paterna. Et hoc factum est, ut dicit Chrys super Matthēū, ut adimpleretur prophetia Micheæ. 5. quæ dicit. Et tu Bethleem effrata parvulus es in milibus iuda, ex te mihi egredietur qui sit dominator in Israel, & egressus eius ab initio à diebus æternitatis. 14

Dubitatur. Qui dies fuerunt impleti. Respon. secundum Augusti. super Matthæum quod fuerunt à conceptione Christi usque ad eius natiuitatem dies. 276. quibus stetit in utero virginali. & ita stetit spatio nouem mensium, & adueniente vltimo die dicuntur dies semper virginis impleri ut pareret. 15

Dub. Cur Christus voluit de fęmina nasci, Respon. sanctus Tho. 3. parte. q 31. ar 4. quod licet filius dei potuisset carnem humanā tam de masculo quam de fœmina assumere, tamen fuit conuenientissimum ut de fœmina carnem acciperet, quia sic tota natura humana nobilitata est cum virum suscepit qui est honorabilior sexus. decuit ut de fœmina nasceretur, ut sic appareret quia totū hominem scilicet marem & fœminam liberaret, quia etiam magis veritas carnis Christi appareret quòd si de masculo assumpsisset, quoniam plures errores secuti fuissent quia hoc est naturale & illud fuisset supernaturale & illud qui crediderunt carnem Christi fuisse fantasticam seu quod de cęlis eam adduxerat magis habuisset occasionem confirmandi errorem suum quàm de fœmina nascendo, tum etiam quia sic completa fuit omnis diuersitas generationis humanę, quia primus homo sine viro & fœmina ex limo productus est. Eua ex viro producta fuit sine fœmina. Alij nascuntur ex viro & fœmina. Et hic quartus modus qua si Christo proprius relictus fuit, ut de fœmina sine viro nasceretur, & quia sexus masculinus est nobilior fœminino, ideo sexum masculinum assumpsit, & ne videretur sexum fœmineum contemnere congruum fuit ut carnem assumeret de fœmina. 16

Dub. Cur voluit quòd eius mater esset desponsata. Resp. Origenes in homelia quòd ut hoc mysterium diabolo celaretur credens Christum conceptum fuisse non de spiritu sancto sed per hominem. Vide dubi. 3. in vigilia natiuitatis domini. 17

Dub. Quomodo potuit celari diabolo qui viget perspicacitate intellectus, & ex quę corporaliter fiunt eum non possunt latere, Respond. sanctus Tho. 3. par. q. 28. ar. 1. quod vt Aug. dicit. in 3. lib. de trinitate. Licet diabolus hoc potuisset cognoscere virtute suæ na- 18

turæ prohibebatur tamen uirtute diuina.

19 Dub. u detur q̃ non fuit conueniens Christum nasci temporaliter qui ab æterno natus erat & perfectus: Resp. sanctus Thom. 3. par. quæst. 35. arti. 2. quod cum persona filij Dei semper fuerit perfectissima non indiguit nasci temporaliter propter, sed natus est propter nos homines & propter nostram salutem hodierna die.

20 Dubit. quia cum ista natiuitas fuerit miraculosa non uidetur quod semper uirgo fuerit mater Christi: Resp. Sanctus Tho. ubi supra. ar. 3. q̃ natiuitas Christi partim fuit miraculosa inquantum conceptus fuit sine uirili semine: sed per operationem spiritussancti, & partim fuit naturalis ex parte matris inquantum eius caro ex purissimis sanguinibus semper uirginis formata fuit, & ipse in utero nutritus per nouem menses: & quia ipsum peperit Eue autem productio fuit totaliter super naturalis. ideo semper uirgo dicitur uere mater Christi. Non autem Adam potest dici pater Eue.

21 Dubitatur. An semper uirgo possit dici mater dei? Respond. sanctus Thom. ubi supra. artic. 4. & do. Ioan. de Turre cremata super Euangelijs. quod ex hoc aliqua mulier dicitur mater alicuius quando eum concepit & genuit, sed semper uirgo concepit & genuit personam in qua erant unita natura diuina & humana: & cui personæ attribui p̃t quicquid cõuenit diuinæ naturę uel humanę. Vnde dicimus deum crucifixũ & passum fuisse quia Christus: qui erat deus & homo crucifixus & passus est. & ita cum Christus deus & homo conceptus sit & genitus de semper uirgine Maria. Ipsa uerissime dicitur mater dei, & licet hoc non inueniatur expresse in sacra scriptura quod uocetur mater dei, inuenitur tamen expresse q̃ Christus est deus uerus. 1. Ioãnis ultimo. Et semp uirgo est mater Christi: & sic sequitur ex necessitate quod sit mater dei. & licet hoc nomen deus sit commune patri filio & spiritui sancto, tamẽ aliquando stat siue supponit pro patre licut cũ dicimus deus generat aliquando pro spiritu sancto, sicut cũ dicimus deus descendit in columbæ specie. Ita hic stat pro sola persona filij cum dicitur quod semper uirgo est mater dei, non potest autem dici mater deitatis quia licet deus & deitas sint realiter idem tñ differunt secundũ modum significandi quia deitas significat diuinam naturam in abstracto, unde nõ uidetur stare & supponere pro persona. sicut nec humanitas uidetur supponere pro aliqua persona hominis, sed deus significat diuinam naturam per modũ concreti, id est habentis deitatem sicut homo pro habente humanitatem. & ita potest esse uera locutio pro persona. Et ita ipsa semper uirgo potest dici mater dei: id est habentis deitatem, nõ autem deitatis quæ supponit p̃ natura & ita est mater secundum humanitatem. sed tamen personæ habentis deitatem.

22 Dub. cur Christus nõ statim incarnatus est post peccatum adde: quoniã multo plures saluari fuissent? Resp. Sanctus Tho. 3. par. q. 1. ar. 5. q̃ Christus distulit usq; nunc nasci propter dignitatem uerbi incarnati, quia super illud ad Gal. 4. at ubi uenit plenitudo temporis dicit glos. quanto maior iudex ueniebat tanto preconum series longior præcedere debebat & etiam ne feruor fidei temporis prolixitate tepesceret: quia circa finem mundi refrigescet charitas multorum. Luc. 7. cap. cum filius hominis ueniet putas inueniet fidem in terra. Nec propter hoc plures salui fuissent etiam si in principio mundi incarnatus fuisset, quia etiam tunc quando uenit plures uiderunt per eum miracula fieri qui tamen non fuerunt salui.

23 Dub. quia uidetur quod debuisset differre incarnationem usque ad finem mundi, quia unus aduentus sufficuisset, scilicet in carne & ad iudicium? Resp. sanctus Tho. ubi supra. ar. 6. q̃ si distulisset usque ad finem mundi totaliter dei notitia & reuerentia & morum honestas abolita fuissent in terris: & etiam magis fuit conueniens nunc quàm in finem mundi: quia magis manifestatur diuina uirtus quæ pluribus modis homines saluauit non solum per fidem futuri, sed etiam per fidem præsentis & præteriti & nõ conueniens fuisset utrũque aduentum simul coniũgi, quia primus remittit peccata, & secundus iudicat mundũ & si in uno solum uenisset in carne & ad iudiciũ uniuersi simul perditi essent omnes enim peccauerunt, & egent gratia dei.

24 Dubitatur. cum dicat propheta Esaiæ. 2. capit. de syon exibit lex & uerbum domini de Hierusalem: cur nõ natus est in Hierusalem? Resp. Sanctus Tho. 3. par. q. 35. ar. 7. q̃ conueniẽtius natus est in Bethleem. quia in ea ciuitate natus fuit Dauid cui facta fuerat promissio

missio specialis de Christo ut ex ipso loco nasceretur, & etiam ut Gregorius in Hom. dicit quia bethleem dominus panis interpretatur: & Christus est panis uerus qui de cœlo descendit ergo conueniẽtius natus est in bethleem quam in hierusalem, Prophetias autem Esaiæ allegata intelligitur non de natiuitate uerbi sed de doctrina legis & prædicationis quia ipsam Christus in passione sua elegit sedem regni cum esset rex sedens in throno crucis, & in ea templum ædificauit cum esset sacerdos & ita doctrina prædicationis in ea ortum habuit.

25 Dub. quia uidetur quod conuenientius natus fuisset in urbe Roma quæ erat domina orbis, ut eius fides innotuisset uniuerso orbi? Respon. Sanctus Tho. 3. parte. q. 35. q̃ sicut dicitur in quodam sermone Ephesini concilij. Si maximam Romam elegisset ciuitatem potentia ciuium mutationem orbis terrarum putarent, si filius fuisset imperatoris potestati utilitati ascriberem, sed ut diuinitas cognosceretur orbem formasse terrarum pauperculã elegit matrem pauperiorem patriam quoniam infirma mundi elegit deus ut cõfundat fortia. 1. Corint. 1. Et ideo ut suã potestatem magis ostenderet in ipsa Roma quæ caput mundi erat etiam caput ecclesiæ suæ statuit in signũ perfectæ uictoriæ, ut exinde fides derivaretur ad uniuersum mundum.

26 Dub. quia ex quo ueniebat nos liberare, uidetur q̃ non debuerat nasci sub seruitute qñ præcipiebatur mundũ describi ut tributarius? Resp. sanctus Tho. 3. par. q. 3. ar. 5. 2. q̃ ipse cũ sit conditor temporum elegit sibi tempus qñ nasci uoluit, nec fuit subiectus necessitati temporis sicut alij homines quod sic subiecti nascuntur. Et sicut moriendo nos ad uitam reuocauit, ita subiectus sensui nascitur ut nos liberos redderet, & etiam tempore quo totus mũdus uni principi subditur ut nos congregaret in unum ut esset unum ouile & unus pastor, & etiam tempore quo erat maxima pax, quoniam ipse est pax nostra & inter nos & Deum mediator fuit ad pacem faciendam.

27 Dubitatur. quo anno mundi natus est? Resp. Magister hist. schola. q̃ natus est anno a creatione mundi 5199. Olimpiadis autem 193. ab urbe condita. Anno 752. anno Cæsaris Augusti 42. & regni Herodis 30. 8. Kal. Ianuarij. & est 25. dies Decembris in nocte precedente diem dominicam circa mediam noctem.

28 Dub. quia cum dicat primogenitũ uidetur quod semper uirgo post Christum habuerit alios filios, quia primogenitus dicitur respectu sequentium, & ita non semper fuerit uirgo? Resp. Sanctus Tho. ubi supra. q. 38. ar. 3. q̃ mos diuinarum scripturarum est, ut primogenitum uocent non solum eum quẽ fratres sequuntur. Sed etiam qui primus natus fit, alioquin si non esset primogenitus nisi quẽ sequũtur fratres tandiu secundum legem primogenita non deberentur quandiu alia fuerint procreata quod patet esse falsum cum infra unũ mensem primogenita redimi mandarentur. Adde quod primogenitus dicitur Dupliciter scilicet ante alios genitus, & sic habet respectum ad sequentes. Alio modo antequam nullus genitus, & sic quis potest esse primogenitus & unigenitus & isto modo semper Virgo peperit primogenitum & unigenitum.

29 Dub. an semper uirgo in partu pertulerit aliquos dolores? Resp. Sanctus Tho. 3. par. q. 35. ar. 6. q̃ non, quia Christus egressus est ex clauso utero matris, & sic nulla uiolẽtia meatuum ex quarum operatione dolor causatur ibi fuit, sicut nec aliqua corruptio, sed ibi fuit maxima iucunditas, ex hoc quod homo Deus natus est in mundum. Vnde Esa. 35. Germinans germinabit sicut lilium & exultabit letabunda & laudans.

30 Dub. an ibi fuerit aliqua obstetrix ad leuandum puerum? Resp. Sanctus Thom 3. par. 35. arti. 6. q̃ ipsa semper uirgo puerum pannis inuoluit. Vnde Hieronymus contra Heluidium, nulla ibi obstetrix, nulla mulierculare ũ sedulitas interfuit. ipsa pãnis inuoluit infantem: ipsa mater obstetris fuit. Vnde ille liber de ortu saluatoris est apocryphus, id est dubius in dictis suis, liber etiam de infantia saluatoris non recipitur ab ecclesia.

31 Dub. quibus pannis eum inuoluit? Resp Beda super Lucam. q̃ uilibus dicens, qui totum mundum uario uestit ornatu pannis uilibus inuoluitur.

32 Dubitatur. unde ipsos pannos habuit? Resp. Sanctus Vincentius in sermone hodierno. quod semper uirgo antequam recederet præparauit pauniculos lineos & lineos quos semper portauit, quibus inuoluit infantem.

33 Dubitatur in quo præsepio posuit Christum? Respon. Lyra quod Ioseph ex Nazareth

duxit secum asinum ad portandum uxorem prægnantem, & bouem ad uendendum in bethleem ut ex eo solueret expensas. Vel etiã censum Cæsari. & illis duobus animalibus fecit Ioseph præsepium iuxta se. Vel ut dicit Anctus Vin. vbi supra: cum non inuenissent aliquam domum quæ eos reciperet: & inuenissent vnam porticum in via publica in qua erat præsepes & in qua forenses quandoque ponebant animalia sua. Ibi in illa portica requieuerunt: & asinum & bouem ligauerunt ad illud præsepium & in illo reclinauit puerum.

34 Dubi. Cur non potuerunt reperire hospitium in aliqua domo Ref. sanctus Vincẽtius vbi supra. Quod propter tres rationes. Primo quia fuerunt de vltimis aduenien quia à longe venerant & iam hospitia erant capta. Secundo. quia licet Bethleem esset parua ciuitas abundabat tamen in militibus ciuibus & nobilibus qui erant de genere Dauid qui fuit natus in illa ciuitate, q i & præmiserant nuntios pro habendis hospitijs. Tertio propter auaritiam hospitium, qui videntes Ioseph pauperem cum muliere grauida cogitabant quòd occuparent vnam cameră & quòd modicum lucrarentur cum eis, ideo non inuenerunt hospitium.

35 Dubi. Cur reclinauit puerum inter bestias quę potuissent ipsum offendere. Resp. sanctus Lucas pro excusatione semper virginis. Quia non erat ei locus in diuersorio.

36 Dubitatur. Cur potius non tenebat eum in brachijs. Resp. sanctus Vincentius, quòd posuit in præsepio, quoniam frigus vigebat vt calefaceretur à boue & asino: & tunc impleta fuit prophetia Esaiæ dicentis. Cognouit bos possessorem suum & asinus præsepe domini sui.

37 Dubita. Quid est diuersorium. Respond. Glo. & Lyra post eam quòd est domus inter duos muros, duas habendas ianuas vt scilicet diuersis viis suscipiat aduenientes, & ita sunt hospitia atque diuertunt venientes ab extra ad hospitandum.

38 Dubi. Vbi erant pastores vigilantes, Respon. Magister histo. scholasti. quòd erant vno miliari à longe à Bethleem.

39 Dubita. Cur custodiebant vigilias noctis, Respon. Magister histo. scho. quod mos fuit antiquis in vtroque solstitio scilicet hiemali & estiuali quando sunt longiores & breuiores dies in anno vigilias noctis custodire ob solis venerationem qui mos forte apud Iudæos ex vsu cohabitantium inoleuerat.

40 Dubit. quæ sunt vigiliæ noctis? Respond. idem qui supra, quòd excubantes in castris faciunt quatuor vigilias diuidentes scilicet noctem in quatuor partes. Prima vigilia dicitur concentium in qua omnes simul vigilent. Secunda intempestium, in qua adolescentes vigilant. Tertia gallicantum, in qua viri vigilant. Quarta antelucanum, in qua vigilant senes. Has alter vocat dominus Marci 13.c. dicens. Sero, an media nocte, an gallicantu, an mane.

41 Dubi. Quis angelus apparuit pastoribus? Resp. Orig. super Lucam quòd creditur quòd fuerit Gabriel.

42 Dubitatur. Quia cum in ore duorum stet omne verbum & natiuitas ista fuerat manifestata semper virgini & Ioseph. Videtur quòd superfluum fuit eam annuntiare pastoribus? Respond. Sanctus Thom. 3. parte quæst. 36. articul. secundo. quod hæc natiuitas futurã fuerat manifestata Ioseph & semper virgini antequàm s. Christus nasceretur quia de hoc erãt instruendi, quia ad eos pertinebat reuerentiã exhibere proli concepę in vtero, & etiã obsequi nascituræ, sed quia eorũ testimonium erat domestico tutius habitum suspectum circa magnificentiam Christi. Et ideo oportuit quod alijs manifestaretur extraneis quorũ testimonium suspectum esse non posset.

43 Dubita. Quia videtur quod ipsa natiuitas statim omnibus debuisset esse manifestata. quia dicitur in Psalmo 49. Deus manifeste veniet? Respond. Sanctus Thomas, vbi supra articul. primo. quod non debuit omnibus ipsa natiuitas communiter esse manifesta, quia humana redemptio fuisset impedita, quæ fuit peracta per crucem. 1. Corinth. 2. Si cognouissent nunquàm dominum gloriæ crucifixissent. Et auctoritas allegata intelligitur de aduentu Christi ad iudicium secundum quod gloss. ibidem exponit.

44 Dubitatur. Videtur quod potius debuisset angelus annunciare sacerdotibus in templo qui nouerant legẽ quàm pastoribus? Ref. S. Tho. vbi supra ar. 3. quòd vt Chrys. dicit super Matth. angelus manifestans Christi natiuitatem non fuit Hierosolymã, non requisiuit scribas & pharisæos, erant enim corrupti & præ

& prę inuidia cruciarentur. Sed pastores erãt synceri antiquam conuersationem patriarcharum & Moysem colentes & etiam quia pastores significabãt doctores ecclesię quibus Christi mysteria reuelantur, quæ latebant iudæos. Et ideo conueniencius eis fuit manifestata.

45 Dub. quæ fuit illa claritas quę circumfulsit pastores? Ref. Sanctus Vincen. in sermone hodierno. quod quando Christus natus est corpus suum resplenduit sicut sol quando oritur et nox facta est tãquam meridies & ita claruit & ita claritas illa processit a corpore Christi & illuminauit noctem per uniuersum orbem. Et ita tenet Lyra.

46 Dubit. cur pastores timuerũt aduentum angeli qui non erat malus? Resp. Sanctus Thom. prima secundæ. q. 41. ar. 3. & quæstio. 42. ar. 1. quod licet malum timeatur inquantum est priuatiuum boni amati. tamen etiam bonam timetur non inquantum bonum, sed inquantũ potest infligere malum, & isto modo deus timetur, & hoc modo dico quod timuerunt pastores angelum cum tam subitã claritate apparentem, qui quidem timor dicitur admiratio qui est una ex speciebus timoris quando. s. aliqs considerat aliquod magnũ malum, uel aliquẽ magnum, qui possit tale malum infligere cuius exitum considerare non possit.

47 Dubitatur cũ angelus nõ prędicaret euãgelium, quomodo euangelizabat? Respon. secundum grammaticos quod euãgelium interpretatur bona annũtiatio quoniam eu græce, bonum dicitur latinè & angelus nuntius interpretatur. Ille ergo dicitur euangelizare qui bona annuntiat: & quia angelus annuntiabat bona uniuersalia toti mundo & salutifera, ideo rectè ipse dixit euangelizo.

48 Dub. cur euangelizabat gaudium quod potius deberet pellere ut patet per Boetium ultimo metro primi libri de consolatione? Ref. Sã. Tho. secunda secũdæ. q. 28. ar. 4. q sicut duplex est bonum. s. secundum se, & apparens, & gaudium sit de bono. Ideo etiam est duplex gaudium quod dam de bono secundum se, q non est quidem uirtus: sed est actus charitatis & tale gaudium est bonum, nec de tali intelligit Boetius: gaudium uero de bono apparenti & non existenti quemadmodum sunt bona transitoria est malũ & tale docet pellere Boetius. ut autem gaudium uerum sit, debet habere quatuor conditiones quas tangit apostolus ad Phil. 4. dicens gaudete in domino semper: iterum dico gaudete modestia uestra nota sit omnibus hominibus. Prima cõditio quod gaudium sit de bono hominis increato. Ideo dicit in domino. Secũda quod sit continuũ, ut scilicet nõ interrumpatur per peccatum ideo dicit semper. Tertia quod gaudium sit multiplicatiuum ut qui gaudet de deo, gaudeat etiã de sua incarnatione, ut annunciat hic angelus Item & de contemplatione & de bonis operibus suis & proximi, ideo dicit iterum. Quarto quod gaudium sit moderatũ. scilicet quod non effluat per uoluptates sicut facit gaudium mundi: ideo dicit modestia uestra.

49 Dub. quomodo illud gaudium fuit magnũ? Ref. Iac. de Vora. sermone 6. de natiuitate domini quod fuit magnum quantum ad quadruplicem dimensionem. scilicet altitudinem: p̃ profunditatem: longitudinem & latitudinem: fuit altum quia ascendit usque ad cœlum & angelos lætificauit, qui cælum reliquêres suũ gaudium pastoribus nuntiarunt profundum fuit quia infernum penetrauit & sanctos p̃es lætificauit. Esa. 9. c. habitantibus in regione umbræ mortis lux orta est eis, fuit longum, quia fuit usque in orientem & magos perduxit lætos. & usque ad occidentẽ ubi augustum Octauianum lætificando uisa imagine uirginis cũ puero in sole sibi per Sybillam oũsa eidem thura obtulit, fuit latum, quia perfudit præteritos Ioan. 8. c. Abraham pater uester exultauit prædestinatos & futuros quoniam ut dicit Ambr. in sermone: hæc est gloria natalis domini ut in futurum transeat ad prædestinatos & in perpetuum maneat ad deuotos.

50 Dubi. quomodo fuit gaudiũ omni populo, quia ut dicitur Matth. 2. c. Herodes turbatus est & omnis Hierosolima cum eo? Resp. Beda in Homel. dicẽs. Nõ õi populo iudæorũ neq; õi populo gẽtiũ sed õi populo credẽtiũ & Lyra super illud Matt. 2. õis Hierosolyma. dicit quod hic accipitur pars pro toto per synecdochem. Vnde omnis Hierosolyma accipitur p̃ illa parte quæ fauebat Herodi & ita hic gaudium erit omni populo intelligẽdum pro generibus singulorum, & non pro singulis generũ, quia licet nõ omnes de omni populo gaudium habuerunt de natiuitate Christi. tamen de quolibet populo aliqui gaudisi sunt. Nec etiam angelus dixit, quod est omni populo, sed quod erit. q. a notitia Christi tunc non fuit omni populo, sed postquam in omnem ter-

ram exiuit fides catholica de quolibet populo aliqui crediderunt, qui gauisi sunt. uide in epiphania dub. 28

51 Du Cur dixit natus est hodie cum tũc esset nox? Resp. Lyra. quod qu a illa nox fuit clara sicut dies. Vt dicit Psal. 138. & nox sicut dies illuminabitur, ideo dicitur dies propter claritatem diurnam.

52 Dubi. Cur angelus dixit uobis excludendo angelos & non dixit nobis eos includendo? Resp. Iaco. de Vora. in sermone exponendo dicens. Vobis idest de uestra progenie. Ad Hebreos. 1. Nusquam enim angelos apprehẽdit sed semen Abrahę apprehẽdit. Adde tu quod ideo dicit eo quia uenerat saluare q̃ perierat de hominibus & non de angelis, quia angeli sancti non indigebant cum essent salui nec dęmones poterant saluari ipsorum libero arbitrio in malum obstinato, sed solum homines fidem mediatoris habentes. Vnde in symbolo dicitur. Qui propter nos homines & p̃ter nostram salutem descẽdit de cœlis. Ideo angelus dicit pastoribus natus est uobis.

53 Dubi. quia cum Christus dicatur unctus & dominus Iesus non fuerit unctus in natuitate nec post nisi per Magdalenã uidetur quod angelus non debebat dicere qui ex Christus dominus? Respõdet Cirillus super Lucam dicens. In Christo saluatore unctionem fore celebratã fatemur non tñ figularem sicut olim in regibus ex oleo quasi ex prophetica gratia neq; ad perfectionem alicuius negotij iuxta illud. Esa. 45. Hæc dicit dñs Christo meo Cyro: qui quãquã esset ydolatra dictus est Christus: ut cælesti cẽsura totam occuparet babyloniã prouinciam. Fuit aũt unctus saluator spiritu sancto humanitatis in forma serui, ungens autem ut deus spiritusancto credẽtes in eum. Vnde Esaiæ. 61 ca. Spiritus domini super me eo quod unxerit me.

54 Dubi. cũ Paulus dicat de Christo ad Filip. 2. formam serui accipiens: quomodo angelus dixit Christus dominus. R. f. S. Paulus ad Gal. 4. dicens: Quanto tempore hæres parulus est nihil differt a seruo & tñ est dominus omniũ & ita Christus licet esset uerus dñs. ut dicitur Ioã. 13. Vos uocatis me magister & dñe & bene dicitis sum etenim. eh uenit in hunc mundũ cũ maxima paupertate & in modũ serui.

55 Dub. uidetur q̃ signum datum ab angelo q̃ sit pãnis inuolutus & positus in præsepio nõ sit signũ nati saluatoris? Resp. Beda in Home. q̃ hoc est iudicium assumptæ infirmitatis: q̃ infans & pannis inuolutus est: & paupertatis: q̃ non in hostio sed in præsepio positus inuenitur: figuramque nati saluatoris datur non tyrio excepto in oltro, sed pãnis squalentibus in uolucrum nõ in ornatis auro stratis sed in præsepibus inuẽtũ. Et Lyra. fuit signũ q̃ nõ uenie bat temporaliter regnare ut scribæ iudæorũ credebant Christum uenturum.

56 Dub. cur post uerba angeli uenit multitudo cœlestis exercitus? Respond. Beda in Homel. dicens. Ne parua unius angeli uideretur auctoritas postquam unus sacramentum nouę natiuitatis edocuit, statim multitudo cœlestium agminum affuit.

57 Dub. cur cœlestes spiritus dicũtur militię? Resp. Beda in Homel. dicens. Bene chorus aduenientis angelorum militiæ cœlestis uocabulum accipit qui & ducti illi in prælio qui adde bellandas aereas potestates apparuit humiliter obsecundat & ipse potestates easdem cõtrarias ne mortales tantũ tentare ualeant quãtum uolũt fortiter armis cęlestibus perturbat.

58 Dubi. cur angeli canunt deo gloriam & hominibus pacem? Resp. Beda in Home. dicens. Quia uero deus & homo natcitur: iure hominibus pax & deo gloria canitur.

59 Dub. cur dicunt gloria in excelsis cum etiã in infimis sit gloria Deo quæ est ubicunque? Resp. Lyra quod licet eius gloria ubique reluceat maxime tñ in cœlo empireo. ubi est angelorum & beatorum habitatio.

60 Dubit. cur dicunt hominibus bonæ uolũtatis, cum uenerit ppter peccatores qui sunt male uoluntatis? Resp. quod ut dicitur Esa. 48. c. Non est pax impijs dicit dominus, Christus non uenit pro peccatoribus in peccato obstinatis, sed pro illis qui post peccata cõmissa cõteruntur & dolent.

61 Dub. cur potius dicit bonæ uoluntatis quã boni intellectus? Resp. Lyra. quod ex uoluntate dicitur homo bonus uel malus simpliciter cum ipsa moueat alias potentias ad actus suos: & ideo homo bonæ uolũtatis dicitur bonus homo, & male uoluntaris malus homo, sed secundum bonitatem aliarum potentiarũ dicitur bonus secũdum quid sicut habens per intellectum logicã perfectam non dicitur bonus homo, sed bonus logicus. Bonitas nãque uoluntatis ad omnes alias potentias redundat. Figuræ & prophetię huius natiuitatis Esa. 9. Paruulus natus est nobis M. ch. æ. 5. & Mat. 2.

e. Tu bethleem terra Iuda nequaquam minima es in principibus Iuda ex te exiet dux q̃ regat populum meum Israel. Danie. 12. Lapis abscissus est de monte sine manibus. Esa. 1. cognouit bos possessorem suum & asinus præsepe domini sui. Esa 60. Populus qui ambulabat in tenebris uidit lucem magnam. Psa. 141. de fructu uentris tui ponam super sedem tuã. Psal. 2. Dominus dixit ad me, filius meus es tu, ego hodie genuite te. Et fere tota scriptura ueteris testamenti fuit figura aduentus redemptoris in carnem & salutis per eum præstandæ. Act. 10. unde versus. Virgo parit prolem, lux solem, virgula florem. Lucet & ignescit, sed non rubus ille calescit.

ALLEGORICE.

Hæc sacri euangelij historia designat clarè mutationem ueteris legis in fidem Christi & eius legem, quoniam Deus nouum bellum indicens dæmoni & aeris potestatibus nouam militiam elegit, scilicet christianitatem & in ea omnes uolentes militare describi mandauit. Et sic exijt edictum, id est præceptum imperiale & regale, à Cæsare, id est Deo qui possidet omnes principes Augusto, id est, augente semper beneficia humano generi, ut describeretur uniuersus orbis. i. de uniuerso orbe aliqui ad militiam Christianitatis quę descriptio prima facta est a præside Syriæ Christo sublimi: Cyrino hærede patris & ibant oẽs qui uolebãt huic militiæ ascribi. idest effici Christiani ut profiterentur se uelle sequi Christum, singuli, scilicet de per se, qa baptismus unus in quo describit Christianus alteri non prodest non baptizato in suam ciuitatem, ut unanimes sint in fide catholica, ascendit aũt de relinquẽdo terrena, & Ioseph accrescens in uirtutibus: a Galilæa. i. uolubilitate huius mũdi, & ciuitate Nazareth, idest unctione uitiorum delectatiões uoluptuosas & ungentes abijciendo, in Iudæam cõsistendo dominum Iesum esse Christũ in ciuitate Dauid manu fortiter resistẽdo dæmoni in fide in Bethleem gustando panem suauem, scilicet q̃ suauis sit dominus & profiteãtur fidem Christi cum Maria id est gratia dei illuminatrice desponsata sibi uxore ipsa gratia indissolubili prægnante, ut pariat bonos fructus: & factum est dum essent ibi, scilicet in Christianitate, impleti sunt dies ipsius gratiæ, ut pareret, q̃ extra fidem Catholicã nihil parturitur ad salutem conducẽs & peperit ipsa gratia primogenitum filium, ideit fidem patriam inter uirtutes, & pannis inuoluit bonis. soperibus quibus sine mortua est & reclinauit in præsepio humilitatis custos omnium uirtutum, quia nõ erat ei locus. scilicet fidei in diuersorio hominum. sed uerẽtium se a præceptis domini, & pastores. i. apostoli & doctores & prælati erant in regione illa Christianitatis, uigilates & custoditentes uigilias noctis. i. admonentes gregem suum ne in tenebris peccati decidant suasione principium tenebrarum. Et ecce angelus unicuique ad custodiam deputatus, stetit iuxta illos ad bonum inducendo, & claritas dei circumfulsit illos spiritusancto adueniente & timuerunt timore magno, quoniam facta, est repente de cœlo sonus aduentus spiritus uehementis Et dixit angelus nolite timere, quia confortati statim fuerunt uirtute ex alto, & euangelizauit nt̃ uniuerso orbi gaudium magnum, qual terminatus est Christus dominus saluator mundi, qui in Bethleem pane cœlesti reficiet sibi credentes corpore. s. & sanguine suo, & quod uenerit saluare dedit signum inuenietis infantẽ mansuetum pannis carnis humanæ inuolutũ ut possit comparti, & positum in præsepio, ut omnibus aditus pateat cũ hostia regalis obseruata non sint, & multitudo angelorum de noua religione christiana inchoata incepit laudare deum, decantando gloria in excelsis deo, non nouam gloriam sed quia nouiter per totum orbem decantata est per fideles Christi: & in terra pax hominibus Christianis bonæ uoluntatis perseuerandi in fide Christi.

TROPOLOGICE.

Exemplo christi nati in. lucuntur homines ut religionem ingrediantur in qua uita purius, caditur ratius, surgitur frequentius. Exit ergo edictum. i. consilium ab altissimo Deo auctore & augmentatore omnium bonorum operum, ut de uniuerso orbe aliqui efficiantur religiosi quæ descriptio prima facta est a Christo capite omnium religiosorum, & uadant omnes religiosi Christi noueitates in monasterium ubi emittur uinum. Descendant autem ab allectibus mundi prescientes de uitate in uirtutem deserendi sumptuosas uoluptates quasi uisco lin detinentes & uolubiles, ingredien t

monasteria spiritualis refectionis & maxime unionis: & profiteatur cum Maria ideſt obedientia qua uelut ſtella maris ad portum producit uxore indiuiſibili religioſis prægnãte fructu bonorum operum & cum impleti fuerint dies probationis, pariet filium ſuum primogenitum quod eſt notum ſolenne, & panis uirtutum inuoluat & reclinet in præſepio humilitatis, & nec ſit ei locus in diuerſorio ſeculi, quia ſicut piſcis extra aquam ita religioſus extra clauſtrũ moritur, & habebit paſtores prælatos cuſtodientes eum & alios bonis exortationibus & exemplis nec in nocte peccati ruant, timentes timore magno ne cogantur rationẽ reddere de perditione tratris. Sed ab angelo prælatis depurato timor expellit, et ut gaudeãt ſuadetur, quia omni die religioſis naſcitur Chriſtus per cõtemplationem, & ſignũ ſui ducis ſequantur prætioſas euitando ueſtes & lecti mollitiem in præſepium commutãtes & multitudo angelorum aſſiſtet ipſis in choro cauentibus, ut de eorum ſalute gloriam in excelſis deo decãtent, et in monaſterio pax ſit oibus habentibus bonã uoluntatẽ pſeuerãdi.

ANAGOGICE.

In contemplationẽ cœleſtis gloriæ in qua omnipotens deus electos ſuos deſcribere non deſinit hæc nos natiuitas eleuat, quoniã exiit edictum ab altiſſimo Deo. ideſt ab eo prædinatum, ut ex uniuerſo orbe aliqui ſaluentur & hæc deſcriptio prima facta eſt a Chriſto qui natus eſt tempore quo mundus deſcribitur, ut electos ſuos aſcriberet in æternitate, & ibunt ſinguli quia unuſquiſque ſecundum ſuũ 1 laborem mercedem accipiet, ut profiteantur ſe eius gratia fore ſaluatos in ciuitate ſupernam omnium electorum aſcẽdentes per augmentum uirtutum & meritorum, cum Maria id eſt anima uxore corporis indiuidua prægnante conceptione bonorũ operũ, quod poſt quam impleti ſunt dies. ideſt ſtabilitata uoluntas bene operandi parturit corpore id exquẽte & in lucẽ producente, & tandem ipſa tanquam primogenita beatificatur, corpore in ciuerem redacto quæ poſt iudicium uniuerſale pãnis carnis inuoluetur, & in præſepio paſcue domini reclinabitur, nec locus ei patebit 3 in diuerſorio damnatorũ in quo tot diuertẽt. ut ſtultorum fere infinitus ſit numerus: & paſtores apoſtoli ibi gaudebunt & præmia ſuſcipient de bona cuſtodia ſaluatorum. Et angelus Michael ipſos electos introducet in paradiſum exultationis & claritas Dei circumiuget eos, quoniam fulgebunt iuſti, & timor omnis aberit, erit quinimo ibi gaudium magnũ omni populo electorum uidentium Chriſtum eorum pro ſalute natum & paſſum regem totius præfatę gloriæ, qui licet ex ſignis natiuitatis pannorum & præſepij ac paſſionum purus homo putaretur, tamẽ nunc clariſſimẽ apparet ipſum eſſe filium Dei quem adorat multitudo angelorum eidem gloriam cauentium una cũ hominibus bonę uoluntatis qui iã in ſe dib⁹ ſupernis ſine fine cũ ipſo regnãt in pace.

IN AVRORA NATIVITATIS domini.

Paſtores loquebantur adinuicem Luc. 2.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt die ſupra in media nocte natiuitatis domini.

HISTORICE.

Diſcuſſo a paſtoribus firmatoque conſenſu ut bethleem quatenus euangelizata per angelum intuerentur pergerent celeriter admonentes ſemper uirginem Ioſeph ac infantem in præſepio inuenerunt et quę audierant uera eſſe agnouerunt, uniuerſos autem quibus ea enarrabãt admiratione replebãt. Ipſi uero regreſſi omnipotẽtem deum ex his omnibus quæ contigerant glorificabant. At uero infantis genitrix præmiſſa animo uerſans memoriæ commendabat.

Offerunt ſe dubia ut ſoluantur.

1 Dubitatur, quid mouit paſtores ut irent in Bethleẽ? Reſ. Græcus dicẽs. Quę uiſa ſũt & reata ſtupor ẽ intecerũt paſtoribus, & ſic ouilia ſua omiſerunt & profecti ſunt nocte betleem lucem indagantes ſaluatoris. Lyra uero dicit quod moti ſunt ex deuotione.

2 Dubitatur quomodo paſtores poterant uidere uerbum dictum ab angelo? Reſpond. Beda in Homel. uerẽ quaſi uigilantes non dixerunt uideamus puerum, ſed uerbum quod factum eſt: ideſt uerbum quod ſemper erat uideamus quomodo pro nobis caro factum eſt.

3 Dub. cur dicũt quod fecit dominus cũ angelus eis locutus fuerit & non dominus? Reſpõ. Lyra. quod hoc nõ eſt de textu, quoniam græci & antiqui libri hoc modo habent, ſed tantum quod dominus oſtendit nobis ſupple loquendo

loquendo per angelum.

4 Dubitatur. cur iuerunt feſtinanter? Reſpo. Ambro. ſuper Lucam. Quoniam nemo cum deſidia Chriſtũ reqrit. Lyra uero dicit quod feſtinarũt deſiderio uidendi chriſtum: & ſecũ dario ut citius redirent ad gregem quem ſine cuſtodia reliquerant.

5 Dubitatur. quomodo ex ſola uiſione cognouerũt quod dictum fuerat eis de puero? Reſp. Lyr. quod ipſi fuerunt illuminati, non ſolum exterius: ſed etiam interius de cognitione uerbi incarnati.

6 Dubitatur. qui ſunt illi qui audierũt? Reſp. Græcus qui primitus uiderant & perceperãt angelo nuntiante non ſolum Mariæ & Ioſeph promebant: ſed etiam cæteris: & quod eſt amplius eorum mentibus infigebant.

7 Dubitatur. uidetur quod de aliquo alio mirati ſunt quam de enarratis a paſtoribus: qa dicit & de his quæ dicta &c. Reſp. Lyra quod illa coniunctio: & accipitur ibi pro id eſt ut ſit ſenſus quod mirati ſunt. & ideſt de his quæ a paſtoribus dicta erant.

8 Dubitatur. an conferentia qua ſemper uirgo erat conferens in corde ſuo fuerit alicuius dubitationis in mente? Reſp. dominus Ioãnes de turre cremata cardinalis ſuper hoc euangelio quod non ſed erat delectabilis & admirabilis contemplatio: & prudentiſſima attentio quomodo prophetiæ implebantur in puero 9 nato. Conferebãt enim ut ait Beda in homelia quod acta uidebantur conformia his quæ agenda legerat. Videbat nanque ſe de ſtirpe Dauid ortã, in Nazareth de ſpirituſancto cõcepiſſe. Legerat Eſa. 11. Exiet uirga de radice Ieſſe & Nazareus de radice eius aſcendet & requieſcet ſuper eum ſpiritus domini. legerat etiam Micheæ. 5. cap. et tu Bethleẽ eſſrata ne quaquã parua es ex millibus Iuda, ex te enim egredietur qui ſit dominator in Iſrael, & egreſſus eius ab initio ad diebus æternitatis. Videbat ſe peperiſſe in Bethleẽ filium. Legerat Eſa. 7. c. Ecce uirgo concipiet & pariet filium & uocabitur nomen eius Emanuel. Legerat Eſa. 1. cap. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum: & aſinus præſepe domini ſui uidebat dominum in præſepio quo bos & aſinus ſolent nutriẽdus adnenire, Meminerat ſibi dictum ab angelo Luc. 1. c. Spiritusſanctus ſuperueniet in te: & uirtus altiſſimi obumbrabit tibi, ideoque & quod naſcetur ex te ſanctum uocabitur filius Dei. Legerat modum natiuitatis eius non niſi reuelãte angelo potuiſſe cognoſci. dicẽte Eſa. 53. c. Generationem eius quis enarrabit. Legerat Micheę. 4. Et tu turris nebuloſa filia ſyon ad te ueniet: & ueniet poteſtas prima regnum filiæ Hieruſalem. Audiebat angelicas uirtutes quæ ſunt filiæ ſuperne ciuitatis apparuiſſe paſtoribus in loco quia a conuentu pecorum antiquitus gulegis uocabatur: & eſt uno miliari ad oriẽtem Bethleẽ: ubi etiã nũc tria paſtorũ illorum monumenta in eccleſia monſtrãtur. Nouerat tunc in carne uidiſſe dominum cui una æterna eſt cum patre maieſtas, qui regnũ daret eccleſiæ filiæ ſcilicet cæleſti Hieruſalem. Cõferebat ergo ſemper uirgo hæc quæ faciẽda legerat cum his quæ iam facta cognouit: non tamen hoc ore proniens ſed clauſum ſeruãs in corde. Hęc autem collatio non ſolum fuit beatiſſimæ ſemper uirgini ualde delectabilis: ſed eccleſiæ ſummẽ utilis, quia ſecundum quod dicit Hieron. in ſermone de aſſumptione. Poſt aſcẽſionem filij remanſit ad tempus in terris cum apoſtolis, ut eos plenius inſtrueret de uerbo incarnato de quo erat plenius docta per ſpiritũ ſanctum & familiarius uiderat, & tractauerat de quibus apoſtolos plenius inſtruebat de uerbo incarnato, quod melius exprimere poterat, quia ſecundum quod dicit Hieroni. quod melius nouimus melius proferimus.

Dubitaẽ, quomodo intelligitur ſicut dictũ eſt ad illos: cum non legatur quod eis dictum fuerit ut glorificarẽt & laudarent deum? Reſ. Bed. in Homel. glorificantes & laudantes deũ in oibus quæ audierãt. ſ. ab angelis & uiderãt. ſ. in Bethleẽ, ſicut dictũ eſt ad illos, i. in hoc glorificabant q⁹ non aliud uidentes inuenerãt quam dictum eſt ad illos, ſiue ſicut dictum eſt ad illos gloriam Deo laudeſque referunt. Et enim hoc illis facere dictũ eſt ab angelis non quidem uerbo imperantibus: ſed formam ſuę deuotionis oſſerentibus cum Deo in excelſis gloriam reſonarent dictum eſt.

10 Dubitatur quæ differentia eſt inter glorificare & laudare? Reſ. ſecundum grammaticos: glorificare componitur a gloria & facere: inde glorificare quaſi glorioſum facere: & ẽ gloria frequens fama cum laude. Laudare uero. eſt aliquem propter uirtutem extollere: & laus ipſa uirtus innitens.

ALLEGORICE.

Hæc hiſtoria paſtorum præfigurata fuit in antiquis patribus. ſ. Abraham & cæteris prophetis

phetis qui in ueritate propter propherias uidentes appellati sunt,& qui fuerũt pastores & in spiritu uiderunt deum humanatum. Et hoc modo pastores scilicet patres ueteris testamenti,loquebãtur ad inuicem.i. eadem inspirationem habebant a spiritusancto & cupiebant transire usque in bethleem.ideſt reficiuisione prophetica de saluatore uenturo,ut uiderent hoc uerbum, ideſt filium dei quod factum est caro:quod fecit dominus ex maxima dilectione hominis & ostendit ipsis sanctis patribus & uenerunt festinantes: cum maximo scilicet desiderio expectãtes & clamantes. Festina domine ne tardaueris: & inuenerunt q̃ ex semper uirgine tanquã de radice Iesse oriundus erat ex stirpe Dauid ex qua Ioseph pater putatiuus processit,qui maxima paupertate & humilitate ueniens collocandus erat in præsepio inter bestias. Videntes autẽ cognouerũt quoniã Abrahã uidit & gauisus est.& sic alij prophetę sicut dictum fuerat ad eos p̃ spiritum sanctum. Alij autem audientes has p̃phetias mirati sunt' quod deus tantum se humiliaret. Maria autem.i. sacra scriptura recondebat omnia uerba prophetarum conferens in corde sub cortice literæ celata custodiendo,& ipsi sancti patres ad seipsos reuertentes glorificabant & laudabant deum in omnibus quæ audierant a spiritusancto & uiderant spiritu prophetico sicut dictum est ad illos tantum.s. cognoscentes quantum Deus eis reuelabat.

TROPOLOGICE.

Pastores gregum intellectualium ex historia huius euangelij:imo omnes Christiani instruuntur exemplo horum pastorum per bonam cogitationem transire usq; in bethleem & incarnationem Christi dignis celebrare honoribus:& hoc modo uidebunt hoc uerbum quod caro factum est quod fecit dominus per potentiam suam ut sine uirili semine ex purissimis sanguinibus semper uirginis nasceretur,& ostendit nobis uiam salutis:& uadamus festinantes,nec retro respiciẽtes quoniam nemo mittens manum suam ad aratrũ:& respiciẽs retro aptus est regno dei: & inueniamus Mariam illuminantẽ, & Ioseph uirtutes augmentantem:& cõpariamur puero uagienti in præsepio: & cognoscamus ipsum esse natum propter nos homines,sicut dictum fuit per ꝓphetas admirantes de tanta gratia humano generi collata prout dictum fuit per pastores patres nostros & prophetas & conseruemus has dulces cogitationes conferendo mysteria Christi in cordibus nostris, & reuertamur cũ pastoribus glorificantes & laudantes deum in omnibus quę audiuimus per prędicatores: & uidimus in sacris mysterijs Missæ, sicut dictum est nobis per psal.gustate & uidete quoniam suauis est dominus.

ANAGOGICE.

Transeamus in bethleem supernam & reficiamur pane cœlesti uidẽtes puerum olim in præsepio uagientem sedere à dextris patris in excelsis. Cui assistunt pastores ecclesiæ loquentes adinuicem Deum magnificando cernentes clare hoc uerbum diuinum indutum carne humana festinantes ipsum adorare præsentibus semp uirgine & sanctissimo Ioseph patre putatiuo & cognoscunt quod uerus est Deus:sicut dictum fuit & prædicatum per eos & conseruant omnia uerba alias dicta de ipsa gloria, conferentes præsentiam eius uincere famam, glorificatesque altissimum cum angelicis spiritibus dicẽtes. Sanctus sanctus sanctus dominus deus sabaoth.

IN MAIORI MISSA NATIVItatis domini.

In principio erat uerbum. Ioan.1.

NEquaquam dubia prætexere uolens insoluta & si hoc euangelium ob sublimitatem a nullo exponatur ex sensibus. Dubitatur igitur cum deus non habeat principium cur dicitur in principio? Resp. Orige.super euangelijs dicens. Verbum filium intelligas in principio. i. in patre dictum esse. Et Aug in 6. de Trinitate dicit in principio, sicut dictum est acsi diceretur ante omnia. 1

Dub.quid est uerbum? Resp.secundum grãmaticos quod uerbum est æquiuocum ad quatuor nam sermo oris dicitur uerbum,quia in eius prolatione aer uerberatur Item secũda pars orationis dicitur uerbum per excellẽtiã qa frequẽtius in eius prolatione aer uerberatq̃ i prolatione alicuius alterius partis orationis.Item uerbum capitur pro deceptione,uerbum etiam dicitur dei filius. Et isto ultimo modo accipitur in hoc Euã. Vnde uersus. Hoc nomen uerbum designat quatuor ista. Deceptio 2

ptio pars est & filius atq; loquela. Sed loquẽdo secundum theologos uerbum proprie dicitur id quod intellectus concipit ex re intellecta.& uox exterior si sit significatiua dicitur uerbum inquantum significat mentis conceptum. Vnde uox non significatiua non potest dici uerbum. Et tertio ipsa imaginatio uocis dicitur uerbum,ut uult Sanctus Tho.1. parte q.34.ar.1.subinferens quod uerbum interius conceptum per modum egredientis se habet quod testatur uerbum exterius uocale quod est eius signum & ita conceptio rei in anima est uerbum interius Prolatio autem illius cõceptionis per uocem est uerbum exterius. 6

Dub. Cur euangelista non fecit mẽtionem de patre eum nominãdo sicut fecit de uerbo Resp. Chryso.super Ioannẽ dicens. quod pater manifestus cibus erat & si nõ ut pater tñ ut deus. Vnigenitus autem ignorabatur: ideo decenter eam quæ de isto est cognitionem confestim in initio studit imponere his qui nesciebant eum. 3

Dub.in quibus naturis inuenitur uerbũ?Ref. Sanctus.Tho. in lib.de differentia uerbi diuini & humani.quod uerbum solum ponitur in natura intellectuali:& cum non sint nisi tres naturę intellectuales.s.humana,angelica,& diuina,ideo solum in istis tribus naturis ponitur uerbum.& sic etiam triplex uerbum scilicet humanum.Psal. 13. &.15.dixit insipiens in corde suo non est deus angelicum Zacha. 1.dixit ad me angelus domini qui loquebatur in me,& infra & respondit dominus angelo q̃ loquebatur in me uerba bona. Et est uerbũ diuinum Genes. 1. Dixit deus fiat lux,& facta est lux. Et istud ultimum est uerbũ de quo fit mẽtio in euãgelio.qa istud uerbũ est filiꝰ dei. 4

Dub.quæ differentia est inter uerbum diuinum & humanum:Resp. Sanctus. Tho.in lib. immediate suprascripto q̃ est triplex differentia.Prima est secundum Aug. quia uerbum nostrum prius est formabile quã formatum, qa cum intellectus noster uult intelligere & formare uerbum.Oportet quod ratiocinando illud faciat, & ad ipsum uerbum ratiocinãdo p̃ueniat quod sit cũ discursu rõnis, & sic prius est in potentia quam in actu,sed uerbum diuinum semper est in actu,& uerbum humanum per cogitationẽ formatur, sed uerbo diuino, ut dicit Aug.de trinita. proprie non conuenit cogitatio. Secunda differentia est quia uerbũ nostrum est imperfectum,quia non possumus omnia q̃ sunt in anima nostra uno uerbo exprimere,sed oportet q̃ multis uerbis ea exprimamus sed deus unico actu & se omnia intelligit, & ita unicum uerbum diuinum est expressiuum totius quod in deo est. Tertia differentia est,quia uerbum nostrum non est eiusdem naturæ cum nobis,se i est accidens: Verbum autem diuinum est eiusdem naturæ cum deo,qm̃ in deo est idem esse & intelligere,nõ autem in nobis. 5

Dub.quia non ut q̃ in principio fuerit uerbum.i.filius dei,qm̃ sicut uidemus in animalibus puta in homine pater qui generat filium extat ante filium.si ergo pater in diuinis generat filiũ pater erat anteq̃ filius ei nasceretur. Resp. Sanctus Aug. de uerbis domini. q̃ ista exẽpla sunt de creaturis in quibus cum nihil fit æternum nõ possumus exempla dare quod sunt coæterna.sed si dabimus exẽplũ in creaturis q̃ aliqua sint coæua id est eiusdem temporis & durationis & q̃ uno existẽte semper aliud sit poterimus credere patri coæternum filium. Nam ignis generat splendorem. Dicamus ergo q̃ splendor sit filius ignis tunc quando dabis mihi ignem sine splendore. Dabo tibi patrem sine filio similiter si aliq̃od uirgultum natum fuerit super quem nõne cum imagine sua nascitur,si ergo semper esset uirgultum semper esset imago de uirgulto. Quod autem de alio est utique natum est, potest ergo semper esse generans & semper cum illo q̃ de eo natum est.

Dub.quia ex hoc uideretur q̃ filius nõ eẽt eiusdẽ perfectionis cum patre sicut nec splẽdor cum igne,nec imago cum uirgulto? Resp. Aug.ubi immediate supra dicẽs. Fortassis aũt inuenimus in creaturis quomodo intelligimus filium & coæternum patri & nequaquã minorem sed illud non possumus inuenire in uno genere similitudinum. Iungamus ambo genera,unum unde ipsi dant similitudines,& alterum unde nos dedimus. Deficiunt enim illi similitudines ex his quæ præceduntur tẽpore ab his a quibus nascuntur sicut homo de homine. sed tñ hõ & homo eiusdẽ substantiæ. Laudamus ergo in ista natiuitate equalitatẽ naturæ. Deest equalitas temporis,in illo etiã genere similitudinum quod nos dedimus de splendore ignis & de imagine uirgulti æqualitatem naturæ non inuenies, inuenies coæqualitatem totam ergo ibi quod hic & partibus,singulis & totis singulis inuenitur, & non 7

hoc solum

hoc solum quod in creaturis totū inuenio ibi sed tanquam in creatore.

8 Dub. quia uidetur quod uerbum non processerit creaturas: & sic non fuerit simpliciter æternum. Et quoniā quemadmodū hic dicitur in principio erat uerbum. Ita & Gene. 1. ca. dicitur. In principio creauit deus cœlū & terram, ergo tam uerbum quam creaturæ fuerāt ab æterno uel in principio & ita uerbum nō præcessit creaturas? Resp. Chrys. super Ioannes quod uerbū fuit ab æterno increatum & coæternū patri: & licet in principio dicatur deus cœlum & terrā creasse, & hic dicatur in principio erat uerbum. Tamen magna differentia est inter erat, & fecit seu creauit sicut enim est cū de homine dicitur significat tempus p̄teus tantum. cū uero de Deo dicitur significat id quod est semper & æternaliter. ita & erat cum dicitur de nostra natura significat tēpus præteritum cum autē de Deo dicit̄ æternitatē ostendit. Nota quod non dicit in principio creauit seu fecit uerbum sicut dicit de cœlo & terra, sed dicit erat uerbum.

9 Dubit. quia uidetur quod uerbum non sit deus, quia dicit quod erat apud deum? Resp. Basilius in Homel. quod non intelligitur apud deum quo ad locum cum in circumscriptibilia in loco non ponantur, sed secundum Theo. & Chryso. super Ioannem hoc dicitur ad denotandum quod esset genitus a patre. & quod alia est p̄sona uerbi & alia patris: quia si erat apud deum, ideſt patrem iam non erat pater contra Sabellum qui dicebat eundem esse patrem, filium & spiritum sanctum.

10 Dub. quia dicit, & deus erat uerbū, ergo pater uel spiritussanctus q est deus erat uerbū? Resp. Lyra quod hoc dicitur ad denotandum quod licet uerbum sit apud Deum ut dictum est. Non tamen est aliquid extraneæ naturæ a patre sicut est uerbum nostrum: sed est omnino eiusdem naturę diuinę cum patre & ita hoc nomen deus intelligitur a parte p̄dicati: seu est appositum, ut sit sensus. & uerbum erat deus.

11 Dub. an quelibet persona cōcipiat unū uerbum in diuinis? Resp. Sanctus Tho. 1. parte. q. 27. ar. 1. q. cum deus uno simplici actu omnia intelligat, & similiter omnia uelit in eo: non potest esse processio uerbi ex uerbo neq; amoris ex amore: sed est in eo unū solum uerbum perfectum: & unus amor perfectus. & in hoc eius perfecta fecunditas manifestatur.

12 Dub. cur addit hoc in principio apud deū? Respondit Hylarius. quod quia dixerat quod uerbum erat Deus. Ne quis hoc existimaret esse contra prophetas qui tantum unum Deū prædicauerunt. Euangelista refert ad unum omnia sine cōtumelia, sine a bolitione, sine tēpore dicēs. Hoc erat in principio apud deū, ideſt apud unum in genitum Deum, ex quo ipse unigenitus deus prædicatur esse uel secūdum Theophilū hoc dicit ne suspitio diabolica aliquos conturbaret ne forte cum uerbū deus sit in surrexerit contra patrem ut aliqui fabulantur gentilium & separatus a patre fuerit ipsi patri contrarius. Ideo dicit: hoc erat in principio apud deum, quasi dicat. hoc dei uerbum nunquam a deo extitit separatum.

13 Dub. cur euangelista non addidit dei dicendo in principio erat uerbum dei &c. R. Origenes super euangelijs quod ideo non addidit: eo quia cum unica sit ueritas & unica sapientia per ueritatem demōstratam, erit etiā unicum uerbum quod & ueritatem annuntiat & sapientiā expādit, quæ est sapientia patris & ueritas & uerbum. & sic dicendo uerbum solum intelligitur quod sit dei.

14 Dub. an demostrando Christū possimus ueraciter dicere iste homo fuit in pricipio apud deum? Resp. Sāctus Tho. super epistola ad Ro. 1. quod ista propositio est uera iste homo sēper fuit, quoniam homo supponit suppositū æternum unde ad hebræos ultimo. c. dicitur. Iesus Christus heri & hodie ipse & in sęcula. non esset tamē uera ista propositio cum reduplicatione dicendo iste homo inquantum homo fuit ab initio uel semper qa non secundū q̄ homo sēper fuit sed secundum q̄ filius dei.

15 Dubita. cur potius dicit omnia per ipsum facta sunt quā ex ipso uel in ipso? Resp. S. Tho. 1. parte. q. 29. ar. 8. quod intellectus noster qui ex creaturis in cognitionem creatoris manu ducitur oportet quod unum deum consideret secūdum modum quem ex creaturis assumit. Quadrupliciter autem a nobis consideratur creatura & in eius consideratione quatuor nobis occurrunt. primo consideratur inquantum est res quædam. Secundo inquantum est una. Tertio secundum quod ineſt ei uis ad operādum & causandum. Quarto secundum quod habet habitudinē ad causata: quæ quadruplex cōsideratio etiam nobis circa deum occurit. Secūdū igitur primā considerationē qua deus consideratur absolutè s̄m suum esse. secundū

Hylarium

Hylarium æternitas appropriatur patri, species filio, usu spiritussancto. quoniam æternitas inquantum significat esse non principiatum habet similitudinem cum proprio patris qui est principium non de principio, species siue pulchritudo habet similitudinem cum proprijs, quia ad pulchritudinem tria requiruntur. Primo integritas quia quæ sunt diminuta turpia sunt. Secundo debita proportio siue consonantia. Tertio claritas unde quæ habent colorem nitidum pulchra esse dicuntur & quantum ad primum habet similitudinem cum proprio filij inquantum habet in se perfecte & uere naturam patris & quantum ad secundum inquantum est imago expressa patris. unde uidemus quod aliqua imago dicitur esse pulchra si perfecte repræsentat rem quamuis turpem. Et etiam quantum ad tertium in quantum filius est uerbum quod q dem lux est & splendor intellectus. Vsus autē habet similitudinem cum proprijs spiritussancti. Largo modo accipiendo usum secundum quod uti comprehendit sub se etiam frui prout uti est assumere aliquid in facultatem uoluntatis, & frui est cū gaudio uti. Vsus ergo quo pater & filius se inuicem fruuntur conuenit cum proprio spiritussancti inquantum est amor. Vsus uero quo nos fruimur, similitudinem habet cum proprio spiritussancti inquantum est donum. Secundum autem secundam considerationem dei inquantum consideratur ut unus secundum Augustinus. De doctrina Christiana appropriatur patri unitas, filio æqualitas: spiritui sancto concordia siue connexio. Et ita tria unitatem important ut manifestum est. sed differunt, nam unitas dicitur absolutè non præsupponens aliquid aliud. Et ideo patri appropriatur qui non præsupponit aliquam personam cum sit principium non de principio. æqualitas autē importat unitatem in respectu ad alterum. nam æquale est quod habet unam quantitatem cū alio & ideo appropriatur filio qui est principium de principio connexio autem importat unitatem aliquorū duorum. Vnde appropriatur spiritui sancto in quantū est a duobus & hoc est quod dicit. Augustinus tria esse unum propter patrem, æqualia propter filium, & connexa propter spiritum sanctum. Manifestum est enim quod illi attribuitur unumquodque in quo inuenitur primo, sicut omnia inferiora dicuntur uiuere propter animam uegetariam inquantum primo inuenitur ratio uitæ in illis inferioribus. Vnitas autem statim inuenitur in persona patris etiam per impossibile remotis alijs personis, & ideo aliæ personæ a patre habent unitatē sed remotis alijs personis non inuenitur æqualitas in patre sed statim posito filio inuenitur æqualitas & ideo dicuntur omnia æqualia propter filium non quod filius sit principium æqualitatis patri: sed quia nisi esset patri æqualis filius pater æqualis non posset dici. æqualitas enim eius primo consideratur ad filium. hoc enim ipsum quod spiritussanctus patri æqualis est a filio habet. Similiter excluso spiritusancto qui est duorum nexus non posset intelligi duorum unitas connexionis inter patrem & filium, & ideo dicuntur omnia esse connexa propter spiritumsanctum, quia posito spiritusancto inuenitur ratio connexionis in diuinis personis. Vnde pater & filius possunt dici connexi. Secundum uero tertiam considerationem qua in deo sufficiens uirtus consideratur ad causandum sumitur tertia appropriatio secundum eundem Augustin scilicet potentiæ, sapientiæ, & bonitatis, & ista appropriatio fit secundum rationem similitudinis, si consideretur quod in diuinis personis est potentia sapientia & bonitas. Nam potentia habet rationem principij, unde habet similitudinem cum patre cœlesti qui est principium totius diuinitatis, sed deficit interdum patri terreno propter senectutem. Sapientia habet similitudinem cum filio cœlesti inquantum est uerbum quod nihil aliud est quam conceptus sapientiæ. Deficit autem interdum in filio terreno propter temporis paucitatem. Bonitas autem cum sit ratio & obiectum amoris habet similitudinem cum spiritusancto qui est amor: sed repugnantiam uidetur habere ad spiritum terrenum secundum quod importat uiolentiam quandam & impulsionem: prout dicitur Eza. 26. Spiritus robustorum quasi turbo impellens parietem. Secundum autem quartam considerationem: prout deus consideratur in habitudine ad suos effectus sumitur illud appropriatio secundum Augustinus in libro. de Trini. ex quo, per quem, & in quo. Hæc enim præpositio ex, importat habitudinem quandam causæ materialis quæ non habet locum in diuinis, sicut uerbi gratia dicimus quod ex

farina

farina fit panis, ex lapidibus & cemento fit domus & ex ære fit statua. Aliquãdo vero importat habitudinẽ causæ efficientis, quæ quidem competit Deo rõne suæ potentiæ actiue, vnde appropriatur patri sicut & potentia. Hæc vero præpositio per, designat quidã qñdoque causam mediam sicut dicimus q̃ faber operatur p̃ martellum: & sic hæc ꝓpositio p̃, quandoq; non est appropriatũ, sed proprium filij: sicut hic cũ dr̃ oĩa per ipsũ facta sunt, non q̃a filius sit instrm, sed q̃a ipse est principiũ de principio. Qñq; vero hæc ꝓpositio p̃, designat habitudinem formæ per quã agens operatur, sicut dicimus q̃ artifex operatur per artem. Vnde sicut sapiẽtia & ars appropriatur filio, ita & p̃ quem. Hæc autem ꝓpositio in, denotat p̃prie habitudinem cõtinentis. Continet autẽ Deus res dupliciter, vno modo sm suas similitudines, prout, s. res dicũtur esse in Deo inquantum sunt in eius scientia, & sic hoc qd̃ dico in ipso esset appropriatũ filio. Alio vero modo continentur res in Deo inquantum eas Deus sua bonitate conseruat & gubernat ad finem conuenientem adducendo, & sic in quo, appropriatur spiritui sancto sicut & bonitas. Et sic ex præmissis quæ videbantur hic interseri ꝓpter istam appropriationem: ex quo, p̃ quem, & in quo patet cur potius euangelista dixit omnia per ipsum facta sunt. s. per filium cui appropriatur p̃ quenq̃ ex ipso & in ipso.

16 Dub. videtur q̃ non omnia per verbum facta sunt, quia sapientiæ. j. dicitur Deus morẽ non fecit? Resp. S. Tho. j. par. q. 28. ar. 2. q̃ cũ in Deo nullus sit defectus, sed summa perfectio, Deus non fecit aliquod malum quod cõsistat in defectu actionis, seu ex defectu ipsius agentis. Et ita Deus non est auctor mali, quod est culpa: sed pœnæ Deus cum intendat maximè formam in rebus creans & principaliter quæ est bonum vniuersi, & cum ad ordinem vniuersi requiratur, vt peccatoribus pœna inferatur. Deus est auctor mali quod est pœna, & isto modo Deus morẽ fecit, & ad illud qd̃ obiicitur q̃ Deus mortem non fecit intelligitur q̃ eam nõ fecit quasi per se intentam, sed ad punitionem malorum.

17 Dub. quia mors animalium non est inflicta propter peccatum & tñ causatur a Deo ergo Deus mortem fecit etiã absq; punitione malorum? Resp. S. Thom. vbi immediate supra. Quod qñ rliquod agens sua virtute producit aliquã formã ad cuius ꝓductionem sequitur corruptio & defectus tale agẽs sua virtute causat illam corruptionem & defectum: & cũ ordo vniuersi & bonũ quod Deus principaliter intendit. qui ordo requirit vt q̃dam deficere possint & interdum deficiãt: ita Deus causando in rebus bonum ordinis vniuersi ex consequenti, & quasi per accidens creat mortem & corruptiones rerum, sm illud. 1. Reg. 2. dominus mortificat & viuificat.

18 Dub. videlicet quod dicit euangelista quasi superfluæ, & sine ipso factum est nihil, quia includitur in illa parte omnia per ipsum facta sunt? Resp. Chrys. super Ioan. q̃ additum fuit ne forte aliquis æstimaret q̃ solum ea quæ a Moyse facta fuisse dicuntur per ipsum facta fuisse: ideo addidit, & nihil siue inuisibile, siue visibile factum est quod per ipsum factum nõ fuerit: vel dicendum sm Aug super Ioan. Peccatum super verbum factum non est, manifestum est, quia peccatum nihil est & nihil fiunt homines cũ peccant, quod quidem intelligendum est sm S. Tho. 1. par. q. 49. ar. 2. q̃ in peccato sunt duo. s. entitas aliqua puta motus, & defectus, s. inordinatio, & quantum ad id quod est entitatis & perfectionis Deus est causa peccati: nõ autem quantum ad id quod habet de defectu sicut quicquid est motus in claudicatione causatur a virtute motiua, sed quod est obliquitatis in ea non est ex virtute motiua, sed ex curuitate cruris.

19 Dub. Quia videtur q̃ non quicquid factum est sit in verbo vita, quia inanimata sunt facta, & tamen non habent vitam quia non habent animam sicut terra, aqua, lapides, & huiusmodi. Resp. S. Tho. 1. par. q. 18. ar. 4. q̃ cum viuere Dei sit eius intelligere, & in Deo sit idem intellectus & q̃ intelligitur, & etiam ipsum intelligere eius consequenter quicquid est in Deo vt intellectũ ab eo, est ipsum viuere dei. vel vita eius, sed cum omnia quæ facta sunt a Deo sunt in ipso vt intellecta, sequitur q̃ oĩa in ipso sint ipsa vita diuina: & licet terra, aqua, lapis, & hmõi in seipsis vitam non habeãt cũ sint materialia & sine anima tamen in mente diuina sunt vita, quia in mente diuina hñt esse immateriale, & diuinũ, cum quicquid est in Deo sit ipse Deus.

20 Dubit. quia si res inanimatæ habeant vitã in Deo, videtur q̃ verius sint in Deo quam in seipsis? Resp. S. Tho. vbi supra q̃ si de ratione rerum naturalium non esset materia, sed tantum forma omnibus modis ueriori modo essent res naturales in mente diuina per suas ideas, seu similitudines in seipsis, sed quia de

de ratione rerũ naturalium est materia dicendum quod res naturales uerius esse habẽt sim pliciter in mente diuina quam in seipsis, quia in mente diuina habent esse increatum, sed esse hoc, ut scilicet homo uel equus uerius habent esse in propria natura quam in mente diuina, quia ad veritatẽ hominis pertinet esse materiale quod non habent in mente diuina, sicut domus nobilius habet esse in mente artificis quã in materia, sed tamen uerius dicit̃ domus quæ est in materia q̃ q̃ est in mẽte, quia hæc est domus in actu illa autem quę est in mente artificis est solum in potentia.

21 Dub. quomodo uita sit lux hominum? Ref. Sãctus Tho. 4. cõtra gentiles. c. 13. quod sicut operans per intellectum & per rationem, quã apud se habet res in esse producit, ita etiam qui alium docet per rationem, quam apud se habet scientiam causat in illo, cum scientia discipuli sit deducta a scientia doctoris sicut imago quę tã ipsius. Deus autẽ non solum est causa per intellectum suum omnium quæ naturaliter subsistunt, sed etiam omnis intellectualis cognitio ab intellectu diuino deriuatur. Oportet igitur quod per uerbum dei quod est ratio intellectus diuini causetur omnis intellectualis cognitio. ideo uita erat lux hominum quia scilicet ipsum uerbũ quod uita est & in quo omnia uita sunt manifestat ut lux quædam mentibus hominum ueritatem.

22 Dubitatur. an sit lux brutorum animalium sicut hominum? Ref. Aug super Ioan. dicens. Ex ipsa enim uita illuminãtur homines, pecora non illuminãtur, quia non habent rationabiles mentes quæ possint uidere sapientiã homo autem factus ad imaginẽ dei habet rationalem mentem per quam possit percipere sapientiam, ergo illa uita per quam facta sunt omnia lux est & non quorumcunque animalium sed hominum.

23 Dub. an omnium hominum sit lux? Respõ. Theophi. super Ioannem quod sic, quoniam omnes homines inquantum intellectum & rationẽ recipimus ab eo quod nos condidit uerbo, intantum ab eo illuminari dicimur. Nam ratio nobis tradita per quam rationales dicimur lux est ad opera nos dirigens & non operanda.

24 Dubi. an etiam sit lux angelorum quia hic solum dicit hominum? Resp. Orige. in Hom. dicens, non quicquid dicitur aliquorum illorum solum est, Scriptum est enim de deo q̃ sit deus Abraham Isaac & Iacob. non tamen illorum tantum patrum dictus est deus, non ergo ex hoc quod dicitur lux hominum excluditur quin sit aliorum, quoniam cum dicit faciamus hominẽ ad imaginem & similitudinem nostrã, quicquid ad imaginem uel similitudinem dei factum est intelligi debet per hominem, sic igitur lux hominum lux cuiuslibet rationalis creaturæ est. Chryso. etiam super Ioannem dicit. Ideo autem non adiecit angelorum, quoniam ei de natura humana sermo est quibus uerbũ uenit euãgelizans bona.

25 Dubitatur. cur non præmittit lucem dicendo & lux erat uita hominum? Resp. Origenes in Homel. dicens quod ideo non dicit quia illuminatio præsupponit vitam. & non econtra cum multa habeant uitam quæ non illuminantur cum non habeant intellectum, ut dictum fuit du. 22. nihil autem potest illuminari per intellectum quin habeat uitam.

26 Dubi. quid sunt tenebræ? Resp. sm grãmaticos q̃ tenebre dicũtur a teneo & umbra quasi tenetes umbrã & est etymologia uocabuli, & sũt tenebre & obscuritates. Et S. Th. in de potẽtia dei. q. 3. ar. 6. dicit quod tenebre de quibus dicitur in principio Gen. Et tenebre erãt super faciem abyssi non fuerunt aliquo creatura uel creaturæ, sed sola carentia lucis in aere qui quidem aer qui est corpus Dyaphanum est subiectum lucis quando illuminatur, & tenebrarum quando caret luce. Et quoniã intellectus qui est subiectum scientiæ & per eam illuminatur si est sine scientia remanet sine luce, & dicitur obtenebratus, & ita transsumptiue ignorantia quæ est carentia scientię dicitur tenebre. Et omnis qui non habet ueritatem est in tenebris falsitatis. Et idem sanctus Tho super Esa. 13. dicit q̃ tenebre sunt triplices. scilicet ignorantiæ, culpę & æternæ damnationis, quoniam culpa cõtrariatur gratiæ quæ est lux animæ, & æterna damnatio cõtrariatur gloriæ, & luci inaccessibili sanctorũ.

27 Dub. de quibus tenebris intelligit hic euãgelista: Ref. S. Tho. 4. contra Gene. c. 13. quod intelligit de tenebris ignorantiæ & culpæ, ut dictum est dub 31. Cum uerbum quod est uita manifestet hominibus ueritatem.

28 Dub. quomodo lux in tenebris lucet, quia ubi est lux non sunt tenebre? Respõ. Chryso. super Ioannem quod lux sensibilis non in tenebris lucet sed sine illis. Prædicatio autem Christi in medio erroris regnantis fulsit. Et

Augustinus

Augustinus super Ioannem dicit. Quomodo enim homo positus in tenebris cæcus, præsens est illi soli, sed ipse soli absens est: sic omnis stultus cæcus est: & præsens est illi sapientia sed cum cæco præsens est oculis eius absens est: non quia illi absens est: sed quia ipse absens est ab illa. Et sicut dicit sanctus Tho. vbi supra. lux uerbi lucet in peccatoribus obtenebratis: qui licet habeant lucem præsentem tamen nolentes conuerti ad lucem lux in tenebris lucet.

29 Dubitatur quomodo tenebræ .i. peccatores non comprehenderunt lucem? Resp. sanctus Thomas ubi supra quod hoc non est ex defectu uerbi. quod non omnes homines ad ueritatis cognitionem perueniunt: sed aliqui tenebrosi existunt. Prouenit autem hoc ex defectu hominum qui ad uerbum non conuertuntur nec enim plene capere possunt. Vnde adhuc in hominibus tenebræ remanent uel maiores uel minores secundum quod magis & minus conuertuntur ad uerbum & capiunt ipsum. unde Ioannes ut omnem defectum a manifesta uerbi uirtute excludat cum dixisset quod uita est lux hominum subiungit quod in tenebris lucet & tenebræ eam non comprehenderunt. Non enim tenebræ sunt ex hoc, quod uerbum lucear, sed ex hoc quod aliqui lucem uerbi non capiunt, prout luce corporei solis per orbem diffusa tenebræ sunt et qui oculos uel clausos uel debiles habet.

30 Dub. Quid sit lux & quæ differentia est inter lucem, lumen, splendorem & radium? Respon. S. Tho. in 2. de anima lect. 14. quod lux est qualitas primi corporis alterantis, participatio uel effectus lucis in dyaphano vocatur lumen & si sit secundum rectam lineam ad corpus lucidum vocatur radius, si autem causetur ex reuerberatione medij ad corpus lucens vocatur splendor. Lumen autem est commune ad omnem effectum in dyaphano.

31 Dub. Cur vocat Ioannem hominem, quia Malachiæ 3 c. dicitur de Ioanne. Ecce ego mittam angelum meum: Resp. Lyra quod Ioannes fuit homo conditione naturali. & fuit Angelus ab officio & puritate virginali.

32 Dub. Cur dicit fuit homo qui a sufficiebat dicere fuit Ioannes missus a Deo? Respon. Ly. quod dicit homo quasi diceret, Ioannes est homo. i. uiuit uita hominis secundum dictamen recte rationis.

33 Dub Cur. præcursor saluatoris potius fuit homo q̃ Angelus? Resp. Ly. quod quia aduentus saluatoris hoibus communiter debebat annuntiari conuenientius fuit, q̃ homo annuntiaret, quia homines communiter loquendo magis sunt apti recipere doctrinam hominis quam Angeli, & propter similitudinem naturæ, & propter consuetudinem locutionis & vitæ quæ requiritur inter discipulum & doctorem. Licet quandoque aliquibus excellentibus uiris Angelus excellentia nuntiauerit, sed cum Christi aduentus nedum excellentibus, sed communiter omnibus debebat nuntiari, ideo conuenientius fuit homo præcursor saluatoris q̃ Angelus, & vt Chryso. dicit præconem milit hominem vt cognatam audientes uocem facilius aduenirent.

34 Dub. Quo tempore Ioannes fuit missus a Deo? Resp. quod fuit missus anno 15. Tyberij Cæsaris, quando factum est verbum domini super eum in deserto vt habetur Luc. 3.

35 Dub. Ad quid fuit missus Ioannes? Respõ. Euangelista, quod fuit missus ad perhibendũ testimonium de Christo, vt per Ioannem omnes in Christum crederent.

36 Dub. Quia cum dicatur Ioannis. v. c. Ego testimonium ab homine non accipio, videtur q̃ Ioannes non fuit missus ad perhibendum testimonium? Resp. Origenes in Homi. quod cum sint multe causæ inducentes ad credendum plerunque quidem ex vna non credunt. Ex alia vero credunt & causam habent vt credant. Et licet virtutes prodigiose quas fecit Christus possent prouocare ad credendum eos qui tempore Christi erant, non tamen eos qui post longa tempora fuerunt, quoniam a multis fabulosa quædam existimata fuerũt, & ideo prophetia cum virtutibus plus facit ad credulitatem quam virtutes solum. Et ideo tã Ioannes quam alij prophetæ testimonium p hibuerunt de Christo, vt magis homines crederent Christo. Nec accipit testimonium ab homine, vt ipse indigeret propter se, sed accipit propter nos homines pro quorum salute etiam mori voluit.

37 Dub. Quale testimonium perhibuit Ioannes Christo? Resp. q̃ vt ex Euangelio habetur testimonium perhibuit de Christo prædicando, & dicendo qui post me venturus est &c. Vt clare habetur Ioan. 1. Similiter baptizando & dicendo, q̃ viderat columbam descendentem super eum in baptismo & quod qui miserat eum baptizare, eidem hoc signum dederat

dederat quod Christus baptizaret in spiritu sancto. Item ipse Ioannes dixit & ego uidi & testimonium perhibui, quia hic est filius Dei ut Ioannis. 1. cap. habetur.

38 Dubitatur. Cur potius dixit ut crederent per illum quam in illum? Respon. Beda in Homel. ideo nõ dixit quia maledictus homo qui confidit in homine. sed ut omnes crederent per illum. ideſt per illius testimonium crederent in lucem quæ est Christus Iesus.

39 Dubitat. uidetur quod vanum fuerit testimonium Ioannis quo ad multos qui noluerũt in Christum credere? Resp. Theo. super Ioan. quod si aliqui non crediderunt excusabilis permanet ipse Ioannes. Nam si aliquis claudens se in domo caliginis & ipsum solis radius non illustret ipse causam tribuit & non sol, sic Ioãnes ut omnes crederent missus fuit: sed si minime consecutum est ipse huius rei causa non extitit.

40 Dubitat. Quia Esa. 42. cap. de Ioanne dicitur Dedite in lucem gentium & Mat. 5. c. Dominus discipulis dicit, uos estis lux mundi. Ergo uidetur quod Ioannes sit lux. Et Euangelista dicit, quod non erat lux? Resp. Theo. super Ioannem, quod lux est duplex, scilicet lux per essentiam & lux per participationem. Christus est lux per essentiam. Sed Sanctus Ioannes & alij sancti sunt lux per participationẽ, & ideo Ioannes non erat lux essentialis, sed bene erat lux ut dicunt Esa. & Matth. participative.

41 Dubi. cur semel dixerit, ut testimonium p hiberet de lumine, cur idẽ nunc replicat? Resp. Chry. super Ioannem. quod ideo replicauit, quia cum apud nos maior sit qui testatur eo cui testimonium perhibet & dignior fide esse uideatur ne quis de hoc Ioanne suspicetur hãc suspitionem destruit dicens. Non erat lux sed ut testimonium perhiberet de lumine. Si aũt non propter hoc resumpsit superfluum esset quod dicitur & magis iteratio sermonis quam explanatio doctrinæ.

42 Dubitat. Quia uidetur quod testimonium Ioannis non fit ualidum, quia testimonium unius non valet, cum Matt. 8. c. dicatur quod in ore duorum uel trium stat omne uerbum? Resp. quod Ioannes non erat solus, quoniam deus qui mittebat eum etiam testimonium perhibuit. ut habetur Ioannis. 5. Vbi Christus dixit ego habeo testimonium maius Ioanne, scilicet testimoniũ patris & etiam opera quæ faciebat testimonium perhibebant de eo.

43 Dubit. Quia uidetur quod Christus non sit lux uera quia in spiritualibus, ut dicunt Dionysius & Amb. non inuenitur lux proprie, sed solum metaphorice? Resp. Sanctus Tho. super tertio sen. dis. 14 arti. 2. quod cum lux sit quaelitas per se uisibilis & species quædam determinata in sensibilibus non potest in spiritualibus inueniri nisi æquoce uel metaphorice, quoniam nullum per se sensibile conuenit spiritualibus sed corporalia transferuntur in spiritualia per quandam similitudinem quæ est similitudo proportionabilitatis, & ita in proposito in spiritualibus dicitur lux quod ita se habet ad manifestationem intellectuum, sicut se habet lux corporalis ad manifestationem sensituam, sed manifestatio uerius est in spiritualibus, & ita exponitur id quod dicit Augu. 4. super Genes. ubi dicit non Christus sic dicitur lux quomodo dicitur lapis, sed illud proprie, hoc uti figuratiue hoc est scilicet quantum ad rationem manifestationis, prout etiam dicitur in. 1. canonica Ioan. quod omne quod manifestatur lumen est per quẽ modum etiã dicitur quod omne quod manifestum est clarum dicitur & omne occultum obscurum. Deus igitur est lux uera quantum ad ueritatem eius a quo sumitur similitudo & non quantum ad ueram naturã lucis, per quẽ etiam modum Ioan. 14. dicitur, uitis uera.

44 Dubitatur. Cur additur lux uera cum sufficeret dicere erat lux quæ illuminat? Respondet Augustinus super Ioannes. quod ideo quia & homo humiliatus dicitur lux, sed uera lux est illa quæ illuminat.

45 Dubitat. quia non uidetur quod illuminet omnem hominem quia non Ioannem qui testimonium perhibuit? Resp. Augu. ubi supra quod etiam Ioannes per ipsum fuit illuminatus & dat exemplum dicens. quomodo .n. solumque fit in aliquo corpore radiato ut cognoscatur ortus esse solquem oculis uidere non possumus sicut, uerbi gratia, in montibus altis illuminatis in ortu solis per quos cognoscimus solem ortum esse: quamuis ipsum oculis nostris uidere non possimus, & etiam si qui habent oculos lucidos non sunt idonei uidere solem, quamuis possunt uidere ubi sol resplendet, sic si omnes ad quos uenerat Christus minus erant idonei cum uidere radiauit Ioannem. & per illum confitentem se illuminatum cognitus est ille qui illuminat.

46 Dub. si uult illuminare omnem hominem a

quomodo tot homines sine lumine permanent, & damnantur? Respond. Chrysost. super Ioan. dicit, illuminat omnem hominem quantum ad eum pertinet. si autem quidam mentis oculos claudentes noluerint recipere lucis huius radios, non a lucis natura obtenebratio est eis, sed a malitia eorum qui voluntarie priuant seipsos gratię dono, nam gratia quidem ad omnes effusa est, qui vero nolunt dono hoc frui sibiipsis hanc dicunt reputare exercitatem. vel illuminat omnem hominem, secundum Augustin. sic intelligitur, non quia nullus est hominem qui non illuminetur, sed quia nisi ab ipso nullus illuminatur.

47 Dubitatur. Quia ait Deus vult illuminare, aut non si vult quære non illuminauit? Respon. vult quidem, sed conditionaliter, scilicet vult illuminare volentem illuminari.

48 Dubitatur. Quia ex hoc quod dicit venientem in hunc mundum, videtur quod homines iam fuerunt antequam veniant in hūc mundum? Respond. Lyra, quod hoc non est intelligendum quod homines fuerunt in alia vita antequam venirent in hunc mundum, vel quod animæ fuerint a principio mundi creatæ sicut dixerunt, quidam Hæretici. Sed Euangelista vtitur tali modo loquendi ad denotandum quod alia intellectualis datur ab extrinseco per creationem, & dicitur hic ipsa anima homo, eodem modo quo pars principalior rei, dicitur ipsa res, & est figura synecdochæ.

49 Dubitatur. Quia videtur quod non erat immundo, quia ad Hebr. x. dicitur. Ingrediens in mundum dicit, ergo si ingressus est ante non erat in mundo? Respond. Sanctus Tho. super epistola ad Hebr. x. ca. quòd verbum erat in mundo quasi regens totum, inquantum dicitur esse in omnibus per essentiam, præsentiam & potentiam, sed est extra mundum, quia a mundo non comprehenditur, sed habet bonitatem separatam a toto mundo, a quo causatur bonitas vniuersi, sed propter nos factus humanæ naturæ suppositum, dicitur ingredi mundum propter humanæ naturæ assumptionem, sicut etiam dicitur ad Hebr. 1. vbi dicitur. cum iterum introducit primogenitum in orbem terræ &c. Et Beda dicit, quod in mundo erat per diuinitatem. & in mundum venit per incarnationem. Venire enim & abire est humanitatis manere vero diuinitatis.

50 Dubitatur. Si in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, videtur contemporaneus mundo? Respon. Orige. in Homel. dicens. Non autem putes quod sic erat in mundo, quomodo in mundo est terra, pecora & homines, sed quomodo artifex regens quòd fecit. si ergo erat in mundo, quomodo per quem factus est mundus. Et vt dicit Chrysost. quia non erat in mundo vt mundi contemporaneus propter hoc induxit Euangelista, & mundus per ipsum factus est.

51 Dubitatur. Quid hoc intelligitur nomine mundi? Respon. quòd secundum grammaticos mundus dicitur a moueo moues, quia semper est in motu. Et sic mundus dicitur multipliciter, videlicet vniuersitas creaturarum, scilicet illud quod constat ex quatuor elementis identicis, & sic dicitur mundus quia est in motu. Item mundus quandoque dicitur mundus, quandoque dicitur archætipus, idest princeps figurarum, quia est principipalis figura sensibilis. Item homo quandoque dicitur mundus, vnde & microcosmos dicitur. Item superior & dignior pars mundi, scilicet firmamentum dicitur, quandoque mundus per excellentiam, quia præcipue est in motu, & quia præcipue mundum est nihil habens terrenæ fecis & grauitatis. Item mundi amatores dicuntur mundus. Et isto vltimo modo intelligitur mundus, cum dicitur & mundus eum non cognouit: Et cum dicitur mundus per ipsum factus est, intelligitur mundus primo modo dictus accipiendo mundum pro vniuersitate creaturarum ex quatuor elementis consistentium.

52 Dubitatur. Quia principes Iudæorum, qui erant amatores mundi eum cognouerūt. Vt dicit Chrysost. super Matthæum, q principes, scilicet Iudæorum non per ignorantiam, sed per inuidiam crucifixerunt filium Dei. Ergo cognouerunt eum, & sic mundus eum cognouit? Respond. Sanctus Thom. super prima epistola ad Corin. c. 2. q principes Iudæorum pro certo sciebant ipsum esse Christum promissum in lege quod populus ignorabat, ipsum autem esse verum filium Dei non sciebant pro certo, sed aliqualiter coniecturabant, sed hæc coniecturalis cognitio obscurabatur in eis ex inuidia, & ex cupiditate propriæ gloriæ quam per excellentiam Christi minus videbant adde quod falsi Christiani cum

ui eum non cognoscunt, quoniam factis eum negant.

53 Dubitatur. Cum dicit venit. Vnde venerit cum omnia impleat? Respon. Chrysostom. super Ioan. quod omnia implet per dignitatem, sed venit per humanitatem.

54 Dubitatur. Quomodo venit in propria cum Grego. dicat in Homel. q in alieno nascebatur? Respon. Chrysost. vbi supra quod non intelligitur q venerit in propria, secundum humanitatem, sed secundum deitatem, quia & mundus suus est, & per consequens Iudæa in qua natus est sua est, secundum potestatem, sed exponitur de aduentu ad prædicandum. Nam venit in propria, scilicet patria in qua natus est, & ad propriam, scilicet gentem, de qua natus est & in ea, atque ad eam prædicauit.

55 Dubitatur. Cum semper virgo eum recepit, & similiter Apostoli. cur dicit & sui eum non receperunt? Respond. Bæda in Homel. q per suos intelliguntur homines, quos ipse creauit Iudæos quos peculiarem sibi elegerat in plebem, quibus suæ cognitionis reuelauerat arca num. quos mirificis partum glorificauerat actis, quibus suę legis doctrinam contulerat, ex quibus se incarnandum promiserat, & in quibus se incarnatum vt promiserat ostendit, ipsi eum venien. em ex magna parte recusarunt. Alioquin nullus esset fidelis & superuacua esset eius incarnatio. Nunc autem multi eum ex vtroq; populo receperunt non credendo multi credendo receperunt.

56 Dubitatur qui receperunt eum quibus potestatem dedit filios Dei fieri? Respond. Chrysost. super Ioan dicens. Siue sint serui, siue liberi, siue Græci, siue Barbari, siue insipientes, siue sapientes, siue mulieres, siue viri, siue pueri, siue senes: quotquot receperunt eum omnes, eodem digni facti sunt honore, quicunque ergo eius fidem receperunt credendo, & baptismum suscipiendo, & operibus eius mandata adimplendo eum receperunt.

57 Dubitatur. Quia vt dicit Augustinus de prædestinatione sanctorum posse credere naturæ est, ergo potestas credendi non est a Christo? Respon. q duplex est posse scilicet perfectum & actuum, & tale posse credendi est a Christo. Aliud imperfectum & passi. em & tale est a natura.

58 Dubitatur. Cur non fecit tales ipse filios Dei q daret eis potestatem vt fierent? Resp. Chrysostom. super Ioannem dicens. quod ideo ostenderet multo opus esse studio, vt eam quę baptismo adoptionis formata est imaginem incontaminatam semper custodiamus, simul autem ostendens, quoniam potestatem hanc nullus nobis, vel auferre poterit, nisi nosipsi auferamus. Si enim qui ab hominibus aliquarum rerum dominium suscipiunt, tantum habent robur quantum fere hi qui dederunt, multo magis nos qui a Deo potimur hoc honore, simul autem ostendere vult, quoniam hæc gratia aduenit volentibus & studentibus. Etenim in potestate est liberi arbitrii, & gratiæ operatione filios Dei fieri.

59 Dubitatur. Cum in diuinis non sit, nisi vnus filius vnigenitus, quomodo possunt filii Dei fieri? Respond. Sanctus Thom. super epistola ad Rom. 8. quod illa filiatio non est naturalis, quia solus vnus est filius Dei per naturam, sed est filiatio per adoptionem.

60 Dubitatur quid prodest esse filium Dei per adoptionem? Respond. Sanctus Tho. vbi supra q prodest nobis ad hoc, quod consequimur hæreditatem patris, & regnum eius vna cum filio naturali. quoniam vt ipse dicit non solum filio naturali, sed etiam adoptiuis debetur hæreditas.

61 Dubitatur. Quia per filiationem, talem Dei nihil amplius habemus a creaturis insensibilibus quæ etiam dicuntur filii Dei vt dicitur Ioan 38. c quis est pluuiis pater, aut quis genuit stillas roris, & sic pluuia & stille dicuntur filii Dei? Respon. Sanctus Tho. 1. parte quæst. 33. ar 3. q Deus dicitur pater alicuius creaturæ, secundum similitudinem vestigii tantum, quod reperitur in creaturis, quod quidem vestigium non est aliud, quam similitudo Dei reperta in creatura confuse nos ducens in cognitionem creatoris. Alio modo Deus dicitur pater alicuius creaturæ, secundum similitudinem imaginis, ut in rationabilibus creaturis quæ sunt ad imaginem creatoris, prout habetur Deut 32. Nonne ipse est pater tuus qui possedit, fecit & creauit te. & de istis duobus modis non intelligitur illud dari eis potestatem filios Dei fieri. Alio modo dicitur Deus pater, alicuius creaturæ, secundum similitudinem gratiæ, qui etiam dicuntur filii adoptiui, secundum illud ad

Rom.8. Ipse spiritus reddit testimonium spiritui nostro quod sumus filii Dei. & de ista filiatione adoptionis intelligitur hic, secundum quam nulla creatura dicitur filius Dei, nisi per gratiam, & ita nec irrationales creaturæ, nec homines irrationabiliter, seu bestialiter viuentes possunt dici filij Dei per adoptionem.

62 Dubitatur. Cur potius dicit qui credunt in nomine eius, quam qui credunt in eum? Respond. glos. credere in nomine eius, est credere ipsum esse Deum & Saluatorem. Nam Iesus Græce Saluator dicitur Latinæ. non ergo credendum est syllabis, sed significato nominis.

63 Dubitatur. Cur potius dicit qui credunt in eum, quàm qui amant eum? Resp. quia fides est prima virtutum & fundamentum omnium aliarum virtutum.

64 Dubitatur. Cum sanguis non declinetur in plurali. cur dicit ex sanguinibus? Respon. Aug. & Ly. quod licet Latinæ sanguis non reperiatur in plurali, tamen in Græco bene reperitur. & ideo translator transtulit, prout repperit in Græco non curans de regulis grammaticalibus Latinorum. Priscianus tamen dicit, quod deficit in plurali Iouis vsu.

65 Dubitatur quid significatur per hoc quod dicit ex sanguinibus? Respond. Lyra post Aug. quod homines naturaliter nascuntur & procreantur ex sanguine viri, & ex sanguine mulieris, quia ex semine viri quod est sanguis digestus formatur homo, & ex sanguine menstruo mulieris nutritus, & ita qui solum ex sanguinibus nati sunt, non sunt filii Dei adoptiui.

66 Dubitatur. Quid intelligitur per voluntatem carnis? Respon. Aug. super Ioannem di. carnem pro fœmina posuit. quia cum de costa factus esset Adam dixit, hoc nunc os ex ossibus meis & caro de carne mea ponitur, ergo caro pro vxore, quomodo aliquando spiritus pro marito, quia ille sperare debet ista seruire. quid enim peius est domo, vbi fœmina habet imperium super virum. Et sic illi qui solum nati sunt, & viro & fœmina non sunt filij Dei adoptiui.

67 Dubitatur. Quomodo nascuntur homines ex Deo? Respon. Lyr. quod quodammodo nascuntur ex Deo homines inquantum a Deo gratiam recipientes transuntur quodammodo ad naturam diuinam, quia per donum gratiæ efficiuntur consortes diuinæ naturæ, vt habetur. 2. Petri. 1.ca. per quem maxima & prætiosa nobis promissa donauit, vt per hæc efficiamur diuinæ consortes naturæ. Et sic ex prædictis patet quod filij carnales contrahunt quandam maculam & fœditatem ex modo suæ generationis: non sic autem filij spirituales, sed magis contrahunt nobilitatem.

68 Dubitatur. Quare verbum factum est homo, & non solum caro, & hic dicit, verbum caro factum est? Respond. sanctus Thom. tertia parte. quæstio. quinta. ar. 3. quod caro ponitur hic pro toto homine, sicut ach dicerctur, & verbum homo factum est, & quod in scriptura sacra sic communiter accipiatur, pater. Esa. 11. Et videbit omnis caro salutare Dei. & ad Gal. 2. ex operibus legis iustificabitur omnis caro. & ad Hebr. quinto. qui in diebus carnis suæ. & in psal. 64. ad te omnis caro veniet. in quibus locis caro accipitur pro toto homine. & subdit san. Thom. quod ideo totus homo hic significatur per carnem, quia per carnem filius Dei visibilis apparuit. Et est hic figura grammaticalis quæ dicitur synecdoche.

69 Dubitatur. Quomodo verbum factum sit homo, cum adhuc permaneat verbum? Respondit Chrysostomus super Ioannes dicens. Cum autem audieris verbum caro factum est, ne turberis. neque enim substantiam conuertit in carnem, hoc enim vere imperium est intelligere, sed manens quod est verum formam assumpsit. Quia enim sunt qui dicunt, quoniam fantasmata quædam fuerunt omnia quæ incarnationis sunt eorum blasphemias destruens hanc dictionem factum est posuit. non transmutationem substantiæ, sed carnis vere assumptionem representare volens.

70 Dubitatur. Videtur quod non possumus vere dicere, quòd Deus est homo, vel quod homo est Deus, quia magis conueniunt inter se tres personæ diuinæ, quàm natura diuina & humana. Et tamen non possumus vere dicere quod pater est filius, ergo nec quod Deus est homo, vel econtra? Respondit Sanctus Thomas tertia parte. quæst. decima sexta. art. primo & secundo. quod

quòd præsupposito secundum veritatem catholicæ fidei quod vera natura diuina iuncta est cum vera natura humana, nō solum in persona, sed etiam in suppositio vel hypostasi. Dicimus hanc propositionem esse veram & propriam Deus est homo, & hanc etiam homo est Deus, non solum propter veritatem terminorum, quia scilicet Christus est verus Deus & verus homo, sed etiam propter veritatem prædicationis, quoniam persona filij Dei pro qua supponit hoc nomen Deus est suppositum humanæ naturæ, & de quolibet supposito humanæ naturæ vere prædicatur homo. Ergo ista est vera Deus est homo, & ita etiam homo potest supponere pro persona filij Dei quam dicimus hypostasim, & suppositum humanæ naturæ, & de qua vere prædicatur hoc nomen Deus. Vnde relinquitur quod hæc sit vera & propria, homo est Deus. & licet tres personæ diuinæ conueniant in natura, distinguuntur tamen in supposito. Et ideo non prædicantur de seinuicem. In mysterio autem incarnationis naturæ quidem, quia distinctæ sunt de seinuicem non prædicantur secundum quod significantur in abstracto. Non enim natura diuina est humana, sed quia conueniunt in supposito prædicantur de seinuicem in concreto, dicendo Deus est homo & homo est Deus.

71 Dub. Cur pater & Spiritus sanctus non fuerunt incarnati sicut filius? Respond. sanctus Tho. 3. senten. distin. 1. quæst. 2. ar. 1. quòd decentius fuit filium incarnari, eo quia filius verbum imago, & media in trinitate persona, quia filius cui conuenit nasci, vt qui in diuinitate est Dei filius, in humanitate sit virginis filius, vt non sint plures filij in trinitate, inquantum verbum, quia habet congruentiam ad officium prædicatoris & doctrinæ, quia verbum manifestat docentem, & ipse manifestauit patrem. Ioan. 17. ca. Pater manifestaui nomen tuum, inquantum media persona sibi congruit, vt esset medius ad reconciliandum hominem ad Deum, inquantum est imago patris congruit, vt hominem ad imaginem creatum assumeret.

72 Dubit. An vnquam ante aduentum Christi fuerit factum mysterium istud, scilicet verbum caro factum est? Respon. sanctus Tho. super epistola ad Coll. 1. quòd nullus scivit, nec scire potuit verbum caro factum est. Nam etsi philosophi antiqui, quædam de Christi deitate viderentur dixisse, vel propria, vel appropriata, sicut Augustinus inuenit in libris Platonis, in principio erat verbum &c. Tamen quòd verbum caro factum est nullus scire potuit, quamuis prophetæ scinerint inquantum pertinebat ad Euangelium, & etiam non ita aperte sicut Apostoli scinerunt.

73 Dubitatur. Quid sit maioris difficultatis ad intelligendum verbum caro factum est, vel verbum erat apud Deum? Respond. sanctus Thom. super epistola ad Hebr. 5. quòd cognoscere verbum caro factum est, per simplicem fidem est satis facile. quia potest cadere in imaginatione & aliqualiter in sensu sed verbum erat apud Deum, excedit omnem sensum, & non nisi per rationem potest & cum multa & maxima difficultate comprehendi.

74 Dubitatur. Quæstio intelligitur quòd habitauit in nobis? Respond. Chrysostomus super Ioannem. quod hoc dicitur a Euangelista, ne forte quis suspicaretur, quod natura diuina versa esset in humanam. quoniam quod habitat non est idem cum habitaculo, sed aliud, aliud autem dico, secundum naturam vnitione vera, & copulatione vnum est Deus verbum caro, neque confusione facta, neque destructione substantiarum, vel vt dicit Alcuinus habitauit in nobis. i. inter homines conuersatus est.

75 Dubitatur. Quomodo vidimus gloriam eius cum Exod. 33. dicatur non videbit me homo & viuet? Respon. glo. interlinealis pro ponendo vidimus, ideest intellexim us gloriam eius, ideest maiestatem eius per humanitatem. Et ita hic videre capitur pro intelligere. & bene possumus intelligere & viuere, & vidimus, ideest intelleximus ipso docente & verbis, & miraculis a patre testimonium perhibente.

76 Dubitatur. Quia si est quasi vnigenitus, ergo non videtur quòd sit uere vnigenitus? Respon. Greg. in Homel. quod in sacro eloquio, sicut & quasi aliquando, non pro similitudine ponitur, sed pro veritate, ve hic. Et Chrysostomus super Ioannem exponens dicit. Vidimus gloriam eius quasi vnigeniti, acsi diceret, vidimus gloriam qualem decebat & conueniens est habere vnigenitum & naturalem filium. Consuetudo enim multorum regum, valde ornatum videntium, vbi cum

alijs numeratis non possint uniuersim repte-
sentare claritatem hoc inducunt, quid oport-
ret multa dicere quasi rexabat, & ita euāgeli
sta dicit. Vidimus gloriā eius quasi unigeniti.
77 Dubit. Quomodo Christus erat plenus
gratiæ & ueritatis? Resp. Origenes in Homel.
quod Christus fuit plenus gratia quantum ad
humanitatem, quoniam maximum & princi-
pale gratiæ exemplum quia nullis præcedēti-
bus meritis homo efficitur deus in ipso pri-
mordialiter manifestum est. & plenitudo ue
ritatis ad diuinitatem referetur uel potest in-
telligi quod plenitudo gratiæ nouī testamēti
est per Christum donata & legalium symbo
lorum ueritatem in ipso esse impletam. Vel
ut dicit Theophilus super Ioannem. Christus
dicitur plenus gratia, prout eius uerbum gra-
tiosum erat dicente Dauid Psalm. 44. Diffusa
est gratia in labijs tuis, & ueritate tua quod
Moyses & prophetæ loquebantur, aut opera
bantur in figura Christus autem in ueritate.
78 Dub. Quia uidetur quod Christus non ha-
buerit alias aliquas uirtutes nisi gratiam &
ueritatem quia dicitur plenus gratia & ueri
tate quibus si erat plenus aliæ uirtutes non po
terant in eo capi: Resp. Sanctus Tho. 2. 2. q.
101. art 4. quod spirituales non se excludunt
inuicem, nec una uirtus alteri contrariatur.
Vnde licet unus sit plenus sapientia non per
hoc excluditur quin posset habere iustitiam:
ut patet de beato Stephano de quo dicit quod
erat plenus gratia & fortitudine, ergo non ha
bebat fidem, spem, charitatem, aut alias uirtu
tes. Hoc non sequitur, imo nullus perfecte po
test habere unam uirtutem quin omnes ha
beat, ut dicit idē sanctus Tho. 62. q. 129. ar. 3.
quoniam omnes uirtutes morales sunt connec
xe saltem quantum ad habitum, sed modus
loquendi aliquando est, quod quando quis ex
cellit in una uirtute dicitur plenus tali uirtu
te, ut uerbi gratia dicitur de aliquo est totus
bonus uel est plenus bonitate, uel sic de alijs.
& ita Christus dicitur plenus gratia & uerita
te per excellentiam, quoniam in eo maxi-
mum gratiæ exemplum fuit, & ex eo omnis
gratia diffusa est.

DOMINICA INFRA OCTA. natiuitatis domini.

Erant Ioseph & Maria. Luce. 2.

Historia huius euangelij facta est anno Chri-
sti primo die secunda Februarij feria 5. scili-
cet die Iouis.

HISTORICA.

Ioseph & semper uirgine Iesu genitrice mā
cantibus super his quæ de eo ferebantur a Sy
meone benedicto. Matri Symeon dicit hanc
ruinam multorum ac aliorum erectionem
esse futuram, ac pro signo cui dicetur contra
positum gladium usque eius genitricis ani-
mam transire debere: ut plurimorum
archana cordium denotescant. Eadem autem
superueniens hora Anna quædam Phanuelis
filia orbata marito cui annis septem cōmixe
rat plena dierum ex Aser tribu progenita.
Deo altissimo fine intermisso deseruiens & bri
fiam dominum salutem optantibus de mercē
hac aduenisse, omnipotentis misericordiam
laudare. Parentes uero electi quando ex mā
dato erga infantem peractis Nazareth rediē
runt, augmentabatur autem atque a domino
confortabatur puer sapientia plenus, diuina
eum comitante gratia.

1 IAm ad dubia soluendo me conuerto. Du-
bitatur igitur cum Ioseph non esset pa-
ter Christi. Cur Lucas 2. cap dicit, erant
pater & mater mirantes super his quæ
dicebantur de illo? Resp Beda super Lu
cam dicens, quod patrem saluatoris appellat
non quod uere pater fuerit ei, sed quo ad fa
mam semper uirginis conseruandam pater
fit ab omnibus æstimatus. Lyra uero dicit
quod meruit uocari pater Christi, quia nutri
tius eius fuit.

2 Dubitatur quæ dicebantur de Christo præ
ter quæ mirabantur? Resp. Lyra quod ea
quæ dicebat Symeon. & de pastoribus, ac ma
gis de uisione stellæ, & prædictis a Zacharia
& Helisabeth.

3 Dubita. Quomodo prædixit illis Symeon
eum soli semper uirgini locutus fuerit? Res.
Græcus expositor, dicens laudibus autem di
uinis exhibitis uertit se Symeon ad benedi-
ctionem ad ducendū puerū benedictione igi
tur utrinque donat, occultorum uero præsa
gia dirigit tantum ad matrem, quatenus per
communem benedictionem non primum Io
seph similitudinem patris, per ea uero quæ
dicit matri secretum a Ioseph ductam eam præ
dicat genitricem.

4 Dubit. Quomodo Christus fuit positus in
ruinam multorum cum ipse illuminet omnē
hominem? Resp. Origenes super Luc. dicens
qui sim-

qui simpliciter exponit potest dicere in rui-
nam cum uenisse in fidelium & resurrectio-
nem credentium, qui autem curiosius inter-
pres est dicit nequaquam eum cadere qui an
te non steterit, da mihi igitur quod fuerit il-
le qui steterit in cuius ruinam saluator aduē-
nerit. Et Gregor. hoc declarās dicit quod per
hoc designat ruinam ad infimā quasi non pu-
niendos æqualiter ante incarnationis mys-
terium, & post datam dispensationem & prā-
dicationem. Et licet Christus sit lux. Tamen
ut dicit Chrysost. etiam uelux curbat oculos
debiles & nihilominus non desinit esse lux
sic Christus lux uera malos dissipat, cuius ta
men officio non attribuitur destructio sed eo
rum uesania.

5 Dubitatur. De qua resurrectione intelligi
tur hic? Respond. Chrysosto. dicens resurre-
ctio quidem est cōuersatio noua. Cum enim
lasciuus casus efficitur auarus misericors:
ferox mansuescit, resurrectio celebratur, mor
tuo quidem peccato, resurgente uero iusti-
tia. Lyra autem ad literam exponit hoc di-
cens quod in passione Christi futura multi tu
dæi fuerunt cadentes à ueritate excæcati &
multi illuminati qui prius erant simplices si-
cut apostoli quibus aperuit sensum, ut intel-
ligerent scripturas.

6 Dubit. An Christus dicto uel facto fuerit
causa ruinæ alicuius? Respon. S. Tho. super 4.
sen. di. 28. quod quia aliqui ex factis uel ex di
ctis Xpi sumpserunt occasionē ruinæ dī esse
potius in ruinā & in scandalū, non q̄ dederit
ipse aliquam uel modicam occasionem rui-
næ. Vnde non legitur quod aliquos scandali-
zauerit, sed q̄ aliqui ex dictis uel factis eius
scandalizati sunt nec dicto aut facto aliquem
ad ruinam duxerit, quia alias peccasset con-
tra charitatem. Vide dominicam 2. aduen-
tus dub. 14.

7 Dubita. Cur Christus non uenit in resur-
rectionem omnium à peccato? Respon. quod
quantum in se fuit uenit omnes homines sal
uos facere, sed ille se interimit qui præcepta
mandi seruare contemnit.

8 Dubitatur. Quia uidetur quod non uene-
rit in resurrectionem multorum quoniam li
cet multi sint uocati pauci tamen sunt electi?
Respond. Sanctus Thom. super epistola
ad Rom. 12. c. quod electi dicuntur pauci per
comparationem ad infructuosam multitudi-
nem. Iuxta illud Matth. 7. arcta est uia quę du
cit ad uitam & pauci inueniunt eam. etiam
absolute sunt multi. Apoca. septimo, Vidi ur
bam magnam quam dinumerare nemo po-
terat.

9 Dubitatur. An solum reuenerit in ruinam
& resurrectionem in Israel, uel etiam in gen
tibus? Respond. Gregor. di. maxime his sunt
ex Israel quos necesse erat & priscis bo-
nis carere & pœnas luere grauiores quam
omnes aliæ geotes eo quod dudum prophe-
tatum in eis adoratum & ex eis productum
minime susciperunt, idcirco specialiter mina-
tur ruinam non solum à spirituali salute, sed
etiam propter destructionem urbis, & habi-
tancium eruicatem. Resurrectio uero promit
tur credentibus partim quidem uelut sub
lege tacentibus & ab eius seruitute sublenan
dis, partim uero uelut e consepultis cum Chri
sto & exsurgentibus.

10 Dubitatur. Quia uidetur quod Christus
nō sit in signum sed potius significatum, quia
fuit figuratus & significatus in lege? Respon.
quod ut dicit 1. Petri. 2. Christus mortuus
est pro nobis uobis relinquens exemplum
ut sequamini uestigia eius. In hoc fuit signū
& exemplum agendorum à nobis, & etiam
fuit figuratus & significatus in lege nec est
conueniēs idem esse signum. & significatum
respectu diuersorum.

11 Dubitatur. Quia dicit in signum, in quod
signum fuit positus & si fuerit cōtradictum?
Respond. Basilius in Homel. quod illud si-
gnum fuit crux in qua positus fuit significata
per serpentem æneum quem fecit Moyses &
posuit pro signo cui cruci contradicitur quo-
niam ipsa est Iudæis scandalum. Gentibus
autem stultitia sed nobis credentibus sa-
lus.

12 Dub. Quomodo gladius mater ialis potest
transire animam spiritualem. Resp. sanctus
Tho. 3. par. q. 27. ar. 4. quod illud uerbum
Symeonis, & tuam ipsius animam pertransi
bit gladius. Origenes & quidam alij docto-
res exponunt de dolore quem passa est sem
per uirgo in Christi passione. Vnde Damasce
nus ait dolores quos efflgit partus tempore
passionis sobtilmuit. Aug. uero in libro ue
te. & noui testamenti, & quidam alij dicunt
quod semper uirgo in morte Christi tupo-
re quodam dubitauit quæ tamen dubitatio
non est intelligenda dubitatio infidelitatis
sed admirationis & discussionis, dicit enim

Basilius in epistola ad optimum quòd semper virgo assistens cruci & aspiciens singula post testimonium Gabrielis, post ineffabilem diuinæ conceptionis notitiam, pòst ingentē miraculorum oblationē animo fluctuabat ex vna scilicet parte & ex alia considerans eius mirifica: & sicut gladius transiens iuxta hominem terrorem facit non percutit ita dubitatio mestitiam facit non tamen occidit, quia non sedit in animo sed pertransiit quasi per vmbram.

13 Dubi. Quæ cogitationes reuelate sunt & quomodo. Resp. Lyr. post Greg. nisenum, quòd illa dictio vt, non tenetur hic causaliter, sed consecutiue vel concomitatiue, quia omnibus his supradictis aduenientibus secuta est erga multos cogitationum diuersitas. Alijs dicentibus eum esse deum in cruce. Alijs vero infamijs & criminationibus insistentibus. Glo. autem marginalis dicit quòd ante erat incertum, qui Iudæorū Christi gratiam reciperent, sed audita natiuitate reuelantur cogitationes. Et Herodes alijque turbantur, quidam ad Christi magisterium accedunt.

14 Dub. Cur Anna describitur ex nomine patre & tribu. Respon. Theophilus super Lucam dicens. Immoratur Euangelista circa ante descriptionem & patrem & tribum enarrans testes, quasi multos adducens qui patrem & tribum viderunt vel vt dicunt Gregorius Nisenus & Lyra, vt distinguatur ab alijs quæ forte vocabantur hoc nomine.

15 Dubi. Cur ista anna laudetur à virginitate & alijs, cum alij prophetę inducti ab euangelistis non sic laudētur. Sed solum dicunt sicut dictum est per Esaiam vel Hieremiam &c. Resp. quòd prophetia est gratia gratis data & potest haberi absque gratia gratum faciente sicut habuerūt Balaam & Cayphas. Et vt hæc Anna non credatur ex illis esse describitur eius bona conuersatio ab euangelista. De alijs autem prophetis vere testamenti, non sic fit, quoniam iam approbati erant nec indigebant testimonio euangelistarum.

16 Dubi. Quia videtur quod iste textus implicet contradictionē cum dicit primo quòd non discedebat de templo, & post dicit. & hæc ipsa hora superueniens, quia si superuenit in templo iam discesserat de tēplo. Resp. Lyra. quod non sic intelligitur quod semper esset in templo, sed frequenter sicut communi modo loquendi dicitur de aliquo homine bene frequentante ecclesiam talis semper est in ecclesia, & eodem modo intelligitur die ac nocte, i. frequenter valde, vel quia nō erat ibi interruptio per peccatū mortale.

17 Dubi. An Anna ibidem superuenerit à casu vel alitèr? Respond. Lyra, quod superuenit non à casu neque humana dispositione sed spiritusancti reuelatione, sicut & de Symeone dicetur in festo purificationes.

18 Dubita. In quo confitebatur & quid loquebatur Anna de domino. Respond. Lyra post Gregorium Nisenum quòd confitebatur, id est, gratias referebat deo de tanto beneficio recepto & videndo saluatorem mundi in Israel.

19 Dubit. Cur euangelista non aperte dixit quæ Anna loquebatur. Resp. Gregorius Nisenus quod pśa Anna modicum aliquid & non nimis clarum de Christo differuit. Et ideo euangelista non seriatim induxit quæ ab ea dicta sunt. Lyra tamē dicit quod annunciabat natum esse redemptorem.

20 Dub. Qui erāt illi qui expectabant redemptionem Israel. Respond. Lyra quod erant communiter omnes Iudæi maxime docti in lege qui videbant terminum prophetarum aduenisse & regem alienigenam regnare quod esse non debebat: prædixerat Iacob patriarcha donec veniret qui mittendus erat pro salute mundi. Gen. 49. sicut etiam clare loquitur euangelium in præsenti capitulo. 2. de Symeone iusto & timorato qui expectabat redemptionem Israel & ita iusti & timorati deo seruientes maxime id expectabant.

21 Dubitatur. Quia istud euangelium Lucæ videtur esse diminutum quia ante angelo admonēte Ioseph fugit in Aegyptum cum puero & matre. ergo non stetit in Nazareth. Respon. Beda super Lucam quòd prætermisit hoc loco Lucas quæ a Matthæo satis exposita nouerat dominum videlicet post hoc ne ab Herode necandus inueniretur in Aegyptum à parentibus esse delatum defunctoq; Herode sic demum in Galilęā reuersum Nazareth ciuitatem suā inhabitare cepisse. Solent enim euāgelistæ singuli sic omittere quędam vel ab alijs commemorata uidentur vel ab alijs commemoranda in spiritu præuidebant. vt continuata suæ narrationis seriæ quæ

si nulla prætermisisse videantur, quæ tamen alterius Euangelistæ considerata scriptura quo loco tranlita fuerit diligens rector inueniat.

22 Dubitatur. Quæ sunt illa quę perfecerunt secundum legem domini? Respond. quòd vt habetur Luc. 2. Obtulerunt puerum domino & pro eo par turturum, aut duos pullos columbarum, & semper virgo licet non indigeret purificatione, tamen voluit obseruare quod habetur. Leuit. 12. cap. videlicet quod mulier pariens masculum. post octo dies demum 33. diebus maneret in sanguine purificationis suæ. Et ita perfecerunt omnia quia præsentarunt puerum in templo. & oblationem obtulerunt ad ipsum redimendum, & etiam pro purificatione eiusdem semper virginis, vt cuius declarabitur in euangelio purificationis Deo concedente.

23 Dubi. quomodo Nazareth dicitur ciuitas Christi cum in ea natus non fuerit? Respon. quòd illa dictio suam, refertur ad parentes qui postquàm perfecerūt omnia reuersi sunt in ciuitatem suam à qua & venerant Bethleem cum describi deberent. Potest autem esse & ciuitas Christi quia in Bethleem peregre natus est, & quasi in alieno, vt Gregorius dicit in Homel. sed in Nazareth nutritus, & educatus fuit.

24 Dubit. Cum corpus Christi fuerit formatum de Spiritu sancto. Cur non statim fuit perfectum absque eo quòd creseret? Resp. Theophilus super Lucam dicens, quòd poterat ex ipso vero secundum corpus in mensura maturæ ętatis prodire, sed videretur hoc secundum fantasiam propter ea paulatim crescit.

25 Dubitatur. Quomodo confortabatur, & an à principio habuerit plenitudinem scientiæ. Require infra octauam Epiphaniæ dubio 29.

26 Dubitatur. Quia non videtur quòd Christus esset plenus sapientia quia Luc. 2. dicitur proficiebat sapientia & ætate? Respond. Sanctus Thom. 3. par quæst. 8 artic 12. quòd secundum habitus sapientię & gratiæ augmentatos Christus non proficiebat sed erat plenus sapientia, sed bene proficiebat secundum effectus inquantum sapientiora & virtuosiora opera faciebat quę madmodū etiam secundum processum ætatis perfectiora opera faciebat, vt se verum hominem demōstraret & in his quæ sunt ad homines.

27 Dubitatur. Quomodo gratia Dei erat in illo. Require in principio erat verbum dubio 76.

ANAGOGICE.

Historia huius sacri euangelij prefigurata fuit. 1. Reg. 1. c. & sequentibus de Samuele oblato domino, & Heli sacerdote & Anna prophetante, & ita Samuele qui interpretatur exauditio domini, id est Christo proficiente mirabantur pater & mater de his quę dicebantur de illo. Videlicet cognouerunt omnes à Dan vsq; Berſabeæ quòd Samuel fidelis propheta esset domini & benedixit illi Heli, id est fortis & significat Symeonem qui interpretatur audiens meorem tabernaculi, quia Heli audiuit archam domini capramitta post Symeonem pontifices tabernaculi fuerunt mali sicut Annas & Cayphas. Et Samuel fuit positus in ruinam philistinorum & domum Saul. & in resurrectionem radicis Iesse, quoniam eius filium Dauid vnxit in regem. Et Samueli contradictum fuit à populo petente regem & animam matris eius pertransiuit gladius exprobrationū sterilitatis à fœnenna æmula eius. Et cogitationes cordium filiorū Israel regem petentium reuelate sunt, quoniam derelinquebant dominum ne regnarer super eos. Et Anna prophetauit dicens. Exultauit cor meum in domino. & in fine testimonium Christo perhibuit dicens. Dominus iudicabit fines terræ, & dabit imperium regi suo, & sublimabit cornu Christi sui. Et parentes Samuelis cum perfecerunt sacrificium secundum legem domini reuersi sunt in patriam suam. Et puer Samuel crescebat & confortabatur plenus sapientia ministrando domino accinctus ephot lineo & gratia dei erat in illo.

TROPOLOGICE.

Omne genus hominum instruitur ex hoc Euangelio, & in quocunque statu sic, videlicet parentes filij senes pueri virgines coniugati, & viduæ. Primo parentes dum dicitur. Erant pater & mater mirantes, vt scilicet doceant filios libenter ad ecclesiam & bonos mores doceant, & in seruitio Dei super omnia occupent, vt eius mandata adimpleant, & timeant ipsum offendere, & quòd sint humile.

miles & gratiosi omnibus, quodque literas addiscant, adeo quod merito post posthomines admirari eorum bonam vitam, & mereantur a senioribus benedici, ibi. Et benedixit eis Symeon. Secundo instruuntur filii vt non crescant in ruinam, idest in scandalum multorum male viuendo, & opera mala faciendo suis malis exemplis alios scandalizando, sed potius in resurrectionem aliorum bene operando, vt lux eorum luceat hominibus, nec timeant linguas discolorum contradicentium & dicentium, tu es hypocrita, vel æthicus, aut ptisicus. interim quod iuuenis es, debes lete viuere, tuis esse ante senex quàm puer, qui tu iuuenture vult esse sapiens in senectute erit fatuus & consimilia verba ad malum inclinatoria non currant, sed contradicunt & sint in signum bonum cõtra quod mali emittunt sagittas acutas malarum linguarum. Tertio docentur senes vt sequuntur sanctum Symeonem, vt scilicet sint iusti & timorati, expectantes resolutionem corporis, & redemptionem animæ, & si iuuentute lasciui & peccatores fuerint saltem in vndecima hora, idest in senectute laborent virtuosæ agendo in vinea domini vt mereantur denarium diuinum præmii cælestis accipere. Quarto instruuntur pueri, vt taliter se gerant, quòd eorum vita ab omnibus laudetur & approbetur, ne vitam talem iniquam ducant ad violentam mortem & turpem veniant ne gladius eos interficiens animam matris, ex dolore pertranseat. Sed imitentur puerum Iesum, & proficiant in sapientia sicut proficiunt in ætate, semper aium consortãtes ad bonũ. Quinto admonentur virgines vt virginitatem vsque ad coniugium quando volunt nubere inuiolatam conseruent, & sequãtur Annam filiam Phanuel contẽplantis deũ, vt virginitatẽ suã Deo cõmendent, sicut beata Cæcilia quæ pudicitiam suam domino commendabat dicens. Fiat domine cor & corpus meum immaculatum vt non cõfundar, & perseuerẽt non gloriando se de virtute virginitatis, sed semper se humiliando. Sexto instruuntur viduæ, vt exemplo Annæ persistant in viduitate non nubendo post mortem primi viri ex libidine, sed stent vsque ad annos octuaginta quatuor, id est vsque in vltimum senium. Et continue visitent templa & ecclesias, & Deo seruiant, die ac nocte in ieuniis ad carnem domandam, & orationibus ad perseuerantiam impetrandam, die ac nocte, scilicet orationes non interrumpendo per peccata intermedia, & confiteantur domino ipsi gratias agendo. Semper de illo, & non de fabulis vel lasciuis verbis loquendo. & non cum dissolutis, sed cum viris timoratis expectantibus redemptionem Israel idest vitam æternam. Septimo instruuntur coniugati, vt viuant vxores cum viris suis, & viri cum vxoribus in ebrietate & dilectione cum sint duo in carne vna, & supportent se adinuicem, & intendant procreationem prolis & nutritioni semper postulantes a Deo, vt det eis gratiam suam.

ANAGOGICE.

Omnium sexuum, ætatum, ac statuum hominum magnam gloriam in cælesti patria contemplari, ex hoc Euangelio licet, quoniam ibi electi erunt tanq̃ pater, mater, frater ac soror Christi, & præmia recipiendo, prout in hoc sæculo affectum erga minimos pauperes Christi demonstrarunt, & erunt admirantes de tam sublimi gloria, & benedicentura sancto Symeone, scilicet Deo parte qui eorum orationes exaudiuit, & non patientur ruinam, sed gaudebunt de resurrectione suorum corporum & dotibus gloriosis eorum. Et videbunt q̃ licet contradictum fuerit signo sanctæ crucis. Tamen ipse Christus qui in ea triumphauit, erit fulgens in cicatricibus suis. Et semper virgo cuius animam in passione gladius filii pertransiuit coronabitur ab eo, & cogitationes cordium omnes notæ erunt. Ipsique alii prophetæ vna cum Anna prophetissa luce clarius cognoscẽt q̃ ea quæ viderant per similitudines imaginariis & in enigmate verissima erunt, & facie ad faciem Deum sicuti est videbunt & confitebuntur domino perpetuo cum laudantes, quoniam bonus, quoniam in sæculum misericordia eius: & fruentur sapientia Iesu Christi, qui ex plenitudine dat omnibus affluenter eos sua sempiterna gratia amplectendo.

IN CIRCVNCIS. DOMINI.

Postquam impleti sunt dies octo. Lucæ 2.

Historia huius Euangelij facta est anno primo Christi, die dominica prima, die Ianuarii.

Histo-

HISTORICE.

Christo domino octauo circunciso die Iesus ab angelo primo vocatus, is ipse nouem ab hominibus fortitus est.

1 VEnio ad dubiorum dilucidationẽ. Dubitatur igitur, quia videtur quod nona die Christus circumcisus fuerit, quia dicitur postquã impleti sunt dies octo, sed non implentur nisi finiti sint. ergo post dies octo, idest die nona circumcisus fuit? Resp. q̃ vt dicitur Leui. 12. Infans octo dierum circunci di debebat. Ita Christus octauo die circunci sus fuit, & per figuram sinechdochem fuerunt octo dies accipiendo partem in quo natus est, & vltimum in quo fuit circumcisus, & ita potest exponi, cum impleti essent, idest aduenissent octo dies, vel quod illa dictio impleti, refertur ad tempus in lege determinatum. vt sit sensus. postquam impleti sunt, idest postquam tempus in lege determinatum impletum est, circumcisus est.

2 Dubitatur. Quid est circuncisio? Respon. q̃ circuncisio vt dicit Damascenus est signum determinans Israelæ gentium, cum quibus connumerabatur. vel vt alii dicunt circumcisio est figuralem curationis ab originali, vel secundum grammaticos, circuncisio est abscisio circumcirca facta, & fiebat in carne præputii, ita q̃ pellis abscissa erat ad modum circuli.

3 Dubitatur. Ad quid erat necessaria circuncisio? Respon sanctus Thom. 4. senten. distin. 1. quæst. 2 q̃ fuit ne cessaret propter duo. Primo & principaliter, quia habuit expressionem significationem, quod sacramenta præcedentia. Nam habuit expressam similitudinem oblationis originalis peccati, quantum ad quatuor. Primo quantum ad membrum generationis per quod originale trãsfunditur. Secundo quantum ad figuram circularem, in qua significatur circulus, qui est in quod cessu originalis infectionis, secundum quod persona corrumpit naturam, & natura personam. Tertio quantum ad pœnam quæ erat in circuncisione contra delectationem concupiscentiæ, in qua præcipue viget seminis virtus. Quarto quantum ad sanguinis effusionem in qua significatur passio Christi, per quam pro originali satisfaciendum erat. Et quantum ad hoc conuenit sibi illa diffinitio, quod erat signaculum curationis ab originali. Secundo fuit alia veritas in circuncisione, scil. cer distinctio populi fidelis ab infideli propter fidem eius cordata fuit circuncisio & quantum ad hoc conuenit ei diffinitio Damasceni suprapositra.

4 Dubitatur. Qui videtur q̃ non debebat fieri in præputio quia purgatio originalis est secundum totum hominem, & non secundum vnam partem solum. Item & quia sacramenta debent habere maximam honestatem per se, quam non videtur habere illud membrum? Respond. sanctus Tho. 4. senten. distin. 1. quæst. 1. ar. 3. quæstio 2. q̃ circuncisio erat in signum purgationis originalis peccati. & in signum distinctionis populi ex quo Christus propagandus erat, & in signum castitatis seruandæ, & quantum ad omnia hæc decuit, vt in membro generationis fieret, quia per actum generationis & originale contrahitur, & Christus ab illo populo descendit, & in illo actu castitatis consistit. Et licet peccatum originale, quantum ad essentiam non determinet aliquam partem corporis, neque quantum ad effectum, tamen quantum ad causam determinat membrum generationis per quod transfunditur. Et licet etiam illud membrum quod de se nobile erat fit factum ignobile propter concupiscentiam quæ præcipue in illa parte viget oportuit, vt in illo membro præcipue medicina apponeretur, quia quæ inhonestiora sunt nostra maiorem honestatem habent, vt dicitur 1. Corin. 12.

5 Dubitatur. Quia videtur, quòd octauus dies non requiratur determinate ad circuncisionẽ quia in lege naturæ: & etiam esse in lege gratiæ remedia contra originale peccatum non habent tempus determinatum, & posset accidere q̃ octauus dies esset sabbathum in quo non licebat aliquid operari. Item & proselyti, i. illi qui conuertebantur ex gentibus ad Iudeos circuncidebantur post octauum diem, & sic videtur quod pueri potuissent circuncidi ante & post octauum diem & eis valuisset circuncisio? Respond. sanctus Thom. vbi supra quæstiuncula prima, quod octauus dies erat de necessitate circuncisionis propter concepium quod obligabat, sed non quantum ad effectum sacramenti, quia etiam alio die effectum sacramentalem habebat

bebat, sicut etiam accidit nunc de ministrantibus sacramenta ecclesiæ qui seruant & materiam & formam sacramenti, & aliquando diminuunt aliquid de ritu solennitatis, & tamen sacramentum habet efficaciam. Et octauo die circuncisio fiebat vt dicunt Rabi. Moses & Lyra, quia puer ante octauū diem erat ita tener acsi esset quasi in vētre matris, ideo nō circuncidebatur propter periculum mortis, nec differebatur vltra propter præceptum. & etiam quia si diu distulissent sensissent maiorem dolorem. In lege autem naturæ, vt dicit Hugo de Sancto Victore: sacramenta non habebant tantam determinationem sicut sacramenta legis scriptæ ad quam quodammodo pertinet circuncisio, nec baptismus debuit ita restringi cum sit magis generale & perfectius sacramentum. Nec dies sabbati impediebat circūcisionem quia non erat opus pure corporale sed sacramentale. ut dicitur Ioan. 7. c. Circuncisionem accipit homo in sabbato & non soluitur lex Moysi. Nec est simile de præueniendo & differendo, quia præceptum nullo modo quis transgredi debet vt præueniat sed si transgressus fuerit differendo debet quantum potest illud implere in quocunque tempore.

6 Dubitatur an pueri qui moriebantur ante octauum diem incircuncisi essent purgati à peccato originali? Respond. Sanctus Thom. vbi supra quod Hugo de Sancto Victore dicit, quod illis qui ante octauū diem moriebantur valebat ad salutem remedium quod ante circuncisionem fuerat, scilicet fides parentum cum protestatione, seu aliqua oratio quæ verisimiliter fiebat per parentes cum immineret mors pueri incircuncisi, sicut legitur. 2. Reg. duodecimo. de Dauid qui affligebatur pro filio quem ex Bersabe susceperat.

7 Dubitatur. Cur cum simus in lege gratiæ nunc pueri non possint sine baptismo saluari? Respon. San. Thom. 4 senten. dist. 4. q. 3. artic. 3. quæst. 2. quòd si pueri saluari debeāt oportet quod in eis aliqua causa salutis sit & quia per proprium motum liberi arbitrij saluari non possunt, oportet quod per sacramentum baptismi saluentur. Plus enim valet adulto fides propria quam paruulo fides aliena. Quod enim aliquando fides aliena puero sufficiebat ad salutem cum aliqua protestatione, hoc erat inquantum illa protestatio habebat vim sacramenti, quam vim nunc habet baptismus aquæ. & tertia parte. quæst. 68. art. 1. Nullus potest saluari nisi per Christum, oportet ergo quod si quis debet saluari incorporetur Christo & fiat membrum eius, sed per baptismum hoc fit quoniam ante baptismi institutionē sancti patres Xpo incorporabātur per fidē futuri, in cuius fidei signaculum erat circuncisio, sed ante circuncisionem per solam fidem, vt Gregorius dicit cū sacrificiorum oblatione Christo futuro incorporabantur, sed post aduentum Christi homines Christi incorporantur, sed alio signo manifestatur fides rei iam præsentis quæ demonstraretur quando erat futura, sicut etiam alijs verbis significatur præsens, præteritum & futurum. Et licet sacramentum baptismi non semper fuerit, & sine ipso ante Christi aduentum saluarentur. Fides tamen cuius baptismus sacramentum est semper necessaria fuit ad salutem.

8 Dubitatur. Cur mulieres non circuncidebantur, cum etiam ipse contrahant originale peccatum sicut viri? Respond. Sanctus Thom. 4. senten. dilinctio. 1. articu. 2. quæstio. quod peccatum originale quātum ad culpam & reatum descendit à patre in filios quantum ad prænalitates descendit à fœmina, quia pater est efficiens in generatione & mater materiam ministrat. Circuncisio autem data est contra originale ad tollendum culpam non autem ad tollendum carnis corruptionem. Et ideo viris & non mulieribus data est, & licet peccatū inceperit à fœmina, tamen trāsfusionis originalis peccati cā non fuit fœmina, sed vir: quia si vir non peccasset originale transfusum non fuisset. Ideo dicit Apostolus ad Ro. 15. quòd per vnum hominem peccatum intrauit in mundum.

9 Dubitatur. Cum omnes gentes contrahant peccatum originale, cur circuncisione soli populo Israel data fuit. Respon. san Thom. vbi supra. quæstiuncula prima quod sicut peccatum per Adam in omnes transiit. ita oportebat per Christum sanctificationem à peccato in omnes transire. Vnde ad prærogatiuam sanctitatis eius insignandam oportebat quicquid ad Christum pertinebat specialī sanctitate pollere. Et ideo in populo de quo Christus nasciturus erat oportebat specialiter cultum dei esse & ipsum apud eos signatū, & quia circuncisio vt dictum est supra dubio. 2. & 3. Est signum distinctionis populi dei ab alijs, ideo oportebat populo Israel specialiter circuncisionem datam esse.

10 Dubitatur quod remedium habebant alij populi contra peccatum originale. Rel sanctus Tho. vbi immediate supr quod circuncisio erat remedium contra originale peccatum cum significatione sanctificationis nasciturj seminis. propter quod erat in membro generationis. Et ideo hoc remedium illi tantum populo competebat ex quo Christus nasciturus erat. Apud alios autem manebant adhuc eadem remedia quæ fuerant ante circuncisionem data, quia eis non oportebat specialia sanctitatis documenta & remedia dare.

11 Dubit. Quot remedia fuerunt data contra originale peccatum. Respondet Iacobus de voragine in sermone quòd quinque sunt remedia cōtra ipsum originale peccatū. Primū fuit oblatio quæ incepit ab Abel, & duravit vsque ad diluuium. Secundū fuit sacrificium ad incepit à Noe & duravit vsque ab Abraham. Tertium fuit decimatio quæ incipit in Abrahā & duravit vsq; ad Melchisedech. Quartum fuit circuncisio quæ etiam incipit in Abraham, & duravit vsque ad Christum. Quintū fuit baptismus qui incepit in Christo & durabit vsque ad finem mundi.

12 Dubitat. Cur nunc non est necessaria circuncisio maxime cum dicat dominus Abrahæ Gen. 17. co. eritque pactum meum in carne vestra in fedus æternum. Resp. sanctus Tho. 4 sent. di. 1. q. 2. ar. 5. q. 1. quod cum venit illud quod perfectum est evacuari debet id quod ex parte est si ad idem ordinetur, quia gratia nō facit per duo quod per vnum potest facere sicut nec natura. Circūcisio autem imperfecta erat respectu baptismi tripliciter. Primo quātum ad significationem, quia non ita significabat expresse emundationem totius culpæ originalis sicut ablutio baptismalis. Secundo quantum ad efficaciā, quia non tam abundans gratia ad operandum & reprimendum fomitem in circuncisione dabatur sicut in baptismo. Tertio quantum ad vtilitatem quia nō erat eius vtilitas ita communis sicut baptismi cum haberet determinatum populum, determinatum sexum & determinatum tempus, quod in baptismo non accidit, ideo aduemente tempore plenitudinis debuit cessare baptismo substituto & ita id quod dicitur in fedus æternum intelligitur quantum ad suum significatum & quātum ad id quod ei succedit quod est baptismus.

13 Dubit. An liceat. nōc circuncidi. Respon. sanctus Tho. 3 2. q. 103. ar. 4. quod non, quoniam circūcisio & aliæ cerimoniæ veteris legis sunt quædam protestationes fidei in quæ cōsistit interior dei cultus. fic autē fidem interiorem potest homo protestari factis sicut & verbis. & in vtraque protestatione si aliquid homo falsum protestatur peccat mortaliter quamuis autem sit eadem fides quam habemus de Christo & quā antiqui patres habuerunt tamē quia ipsi præcesserūt Christum, nos autem sequimur eadem fides diuersis verbis significatur à nobis & ab eis nā ab eis dicebatur. Ecce virgo concipiet & pariet filium, quæ sunt verba futuri temporis. Nos autem idem representamus per verba præteriti temporis dicentes quod virgo concepit & peperit, & similiter cerimoniæ veteris legis significabant Christum & nascitum & passurum: nostra autem sacramenta significant ipsum & natum & passum, sicut igitur peccaret mortaliter qui nunc suam fidem protestando diceret credo in Christum nasciturum quod antiqui patres veraciter debebant ita etiam peccaret mortaliter, siquis nunc circuncisionem & alias cerimonias veteris legis obseruaret quas antiqui patres fideliter obseruabāt. Et hoc est quod Augustinus dicit, contra Faustum iam non promittitur nasciturus, passurus, resurrecturus quod illa sacramenta quodammodo personabant sed annūciatur quod natus sit, passus sit resurrexit, quod hæc sacramenta quæ ex Christianis aguntur iam personant.

14 Dubi. Cur Christus voluit circūcidi cum nō cōtraxerit peccatum originale. Respon. sanctus Tho. tertia parte. q. 33. ar. 1. quod propter septē causas Christus voluit circuncidi. Primo vt ostēderet se habere veram carnem humanam. Secundo vt approbaret circūcisionem quam olim deus instituerat. Tertio vt cōprobaret se esse de genere Abrahæ qui circuncisionis mandatum acceperat in signum fidei quam de ipso habuerat. Quarto vt Iudæis excusationem tolleret ne eum reciperent si esset incircuncisus. Quinto ut obediendi virtutem nobis suo commendaret exemplo. Sexto vt qui in similitudinem carnis

Universidad de Deusto
Biblioteka

carnis peccati aduenerat remedium quo caro peccati mundari consueuerat non respueret. Septimo vt legis onus in se sustinens alios à legis onere liberaret secundum illud ad Galatas. 4 Misit deus filium suum factum sub lege vt eos qui sub lege erat redimeret. & licet peccatum originale non contraxerit tamen circuncidi voluit vt nos à iugo legis liberaret, sicut etiam mori voluit dum absque peccato esset vt nos ab æterna morte liberaret.

15 Dub. Cur vocatum fuit nomen eius Iesus cum prophetę nunciauerint alia nomina quatre. Feria quarta quatuor temporum aduentus dubio. 26.

16 Dubi. Cur dicit vocatum est, & non impositum est? Resp. quod vt dicit Lyra iam impositum fuerat ante quando angelus virgini cõcipiendum nunciauit & à deo fuerat sic impositum.

17 Dubitatur. Cur distulerunt vocare cum Iesum vsque in diem octauum. Respond. Lyra quod tunc imponebantur nomina in circuncisione, sicut tunc imponuntur in baptismo, vt patet de beato Ioa. Baptista Luc. 1. c. octauo die venerunt circuncidere puerum & vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et quia circuncisio non poterat fieri vsque ad octauum diem, vt dictum est dubio. 5. ideo non vocauerũt eum ante diẽ octauum.

18 Dubi. Cur nos potius dicimur Christiani ad hoc nomine Christus quam Iesuani ab hoc nomine Iesus. Respon. quòd vt colligitur ex san. Tho. 3 parte. q. 16. ar. 5. & super. 1. c. epistolæ ad Hebr. hoc nomen Christus dat intelligere vtranq; naturam, scilicet diuinam & humanam intelligitur vngens diuinitas & humanitas vncta. Sed hoc nomẽ Iesus solum dat intelligere humanam naturam. & quia Christus idem est quòd vnctus & solam reges, sacerdotes & prophetę vngebantur, & ipse fuit rex, sacerdos & propheta. Ideo fuit vnctus oleo exultationis: quæ vnctio etiã competit Christianis, quoniam sunt reges & sacerdotes. 1. Pet. 2. c. Vos estis genus electum regale sacerdotiũ, & Apoc. 5. c. Fecisti nos deo nostro regnum & sacerdotes. Item habet spiritum sanctum qui est spiritus prophetiæ. Ideo potius dicuntur Christiani à Christo vncto, quam Iesuani à Iesu qui interpretatur saluator, quoniam licet possimus vngi sicut Christus, non tamen possumus saluare sicut Iesus, & licet nunc in præsenti vita Christiani dicamur per gratiam baptismalem in qua vngimur in cęlesti tamen vita Iesuitæ dicemur, id est saluari per gratiam.

19 Dubitatur. Quando primo inceperunt credentes in Christum Christiani vocari. Respond. quod vt habetur Actuum. 11. Primo impositum fuit hoc nomen Antiochiæ. Cum autem dicit Chryso. in homel. vigiliæ epiphaniæ vocarentur, Nazarei.

ALLEGORICE.

Sanctus Vincen. in sermone hodierno allegoriam ponit dicens, Quod hæc historia significat totam passionem Christi ex eius circunstantijs. Primo in hoc quòd Ioseph cum dies octauus aduenisset dixit semper virgini oportet quòd circuncidatur infans, & respondit, fiat voluntas dei. Et tunc Ioseph accessit ad Rabinos vt venirent ad effundendum sanguinem per circuncisionem. Figurat Iudam euntem ad principes sacerdotum dicentem. Quid vultis mihi dare & ego eum vobis tradam. Secundo quando Ioseph venit cum multitudine Iudæorum ad circuncidendum puerum, quoniam tunc mos sic erat sic nunc, In baptismo vt gentes congregentur figurabat turbam magnamq; cum Iuda veniebunt cum gladijs & fustibus. Tertio quando semper virgo præsentabit filiũ rabinis vt circũcideretur. Figurabat quãdo Christus fuit præsentatus Annæ & Cayphæ Pilato & Herodi. Quarto quãdo impositũ fuit nomẽ Iesus, figurabat sentẽtiam contra eũ datã irreuocabilem per quam saluũ fecit populum suum à peccatis eorum. Quinto quãdo eleuauerunt sibi vestes vt circuncideretur. Figurabat nudationem Christi in passione circa crucẽ. Sexto quando Iesus ex dolore circuncisionis clamauit flendo, Figurabat quando Iesus in cruce clamauit voce magno. Septimo quando semper virgo recipiebat sanguinem circũcisionis in panno lini. Figurabat semper virginem stantẽ iuxta crucem in passione recipientem eius sanguinẽ in velo. Octauo quando vnctus fuit vnguento in loco vulneris circumcisionis. Figurabat vnctionem in corpore in sepultura. Nono quando semper virgo cum Ioseph posuerunt filiũ circuncisum in præsepio. Figurabat Ioseph ab Arimathia & Nichodemi ponentes corpus in sepulchro. Decimo quando semper virgo flebat respiciendo puerum flentem in præsepio. Figurabat piam plangẽtem post mortem respiciendo corpus in sepulchro.

IMPOLOGICE.

Ducemur ex hoc euangelio vt post quàm consummati fuerint dies octo, id est, octauo die qui est dies dominicæ resurrectionis qui est post sabbatũ, id est postquam resurrexerimus per baptismũ & in corporati fuerimus Christo resurgentes à peccatis, vt sic permaneamus necesse est etiam si volumus vocari Iesus, id est, saluari vt circuncidamur adhuc pueri, quoniã nisi quis efficiatur sicut paruulus non intrabit in regnum cœlorum, & ita circuncidatur corde omnia terrena respuentes & monitis sancti spiritus acquiescentes & obtemperantes. Circuncidamur auribus ne audiamus vana, oculis ne vanitatẽ videamus, lingua ne loquamur aduersus Deũ & proximũ iniquitatem, gutta vt non inebriemur vino in quo est luxuria, sed vt possimus gustare vt suauis sit dominus, olfactu ne sequamur meretrices spargentes cubilia sua myrrha & cinamomo, manibꝰ, ne dextera nostra repleatur muneribus. sed viam pacis cognoscere valeamus, tactu ne inhonesta tangamus & sic Christum circuncisum imitabimur, & vocabimur saluati adiuuante angelos nobis ad custodiam deputato.

ANAGOGICE.

Ad contemplationem ducimur ex sancti Euangelij historia cœlestis patriæ quæ nõ potest possideri nisi octauo die, id est, cum consummati fuerint omnes dies vitæ nostræ temporalis, & tunc anima deposita carne præputij, id est, onere carnis & corporis satisfactione pro peccatis peracta, veluti puer sine malitia & macula vocatur Iesus, id est, saluata, quod sibi promissum fuerat per angelum testamenti Christum Iesum dicẽtem quòd gaudium est angelis sup peccatoribus pœnitentiam agentibus, quoniam ipsorum ruina reparatur. & sedes eorum qui cum lucifero ceciderunt, implebuntur in vtero matris nostræ cœlestis Hierusalem angelis sociati perpetuo Deum laudabimus dicentes, qm̃ bonus est.

IN VIGILIA EPIPHANIAE Domini.

Defuncto Herode. Matth. 2. c.

Histor. huius Euangelij facta fuit anno Christi octauo.

HISTORICAE.

Post Herodis obitum Dei omnipotentis angelus Ioseph in somnis alloquutus est, vt exurgens puerum eius cum genitrice acciperet, & vt in Israel patriam proficisceretur imperauit cum vita functi essent qui pueri perquirẽtes, qui ita cum illa perfecit. Timore vero Archelai in Iudæa post genitoris Herodis obitum reguantis nequaquam illuc accessit, sed in sopore præmonitus Nazaret Galilææ vrbem veniens eam inhabitauit. vt prophetæ vaticinium diceatis. quoniam Nazareus vocaretur compleretur.

1 SVpereſt dubia resolnere. Dubitatur cum Luc. 14. c habeatur, quod prælatus misit Christum ad Herodem quo modò hic dicitur qd erat defunctus? Resp. Hieronymus super Matthæum dicens. Multi propter ignorantiam historiæ labuntur in errorem putantes eum esse Herodem quo in passione dominus irridetur, & qui nunc mortuus esse refertur. Ergo Herodes illæ qui cum Pilato postea amicitias fecit huius Herodi filius, est frater Archelai quem Tyberius Cæsar Lugdunum relegauit, fratremq; eius Herodem successorem regni fecit.

2 Dubitatur. Cur angelus apparuit insomnis Ioseph & non manifestæ. require in vigilia nati. Domini. dub. 20.

3 Dubita. Quis angelus sibi apparuit? Resp. quòd verisimiliter creditur esse Gabriel, vt patet ex dictis Aug. dub. 18. vigiliæ nativitatis domini.

4 Dubit. Quæ est terra Israel? Respond. q terra Israel erat totũ regnũ Iudæorum quod terra olim cananeorum. Et in principio regni totum vocabatur regnum Israel, sed post diuisionem regni quæ fuit facta tempore Roboam filij Salomonis vt habetur. 3. Reg. 12. Reges qui processerunt ex Salomone dicti sunt reges Iuda & eorum patria dicta est Iudæa. Alij vero reges, id est, Hieroboam, & successores sui dicti sunt reges Israel, & isti obtinebãt Samariam Galilæam & alias regiones. Itaque tota terra Iudæorum dicitur terra Israel & Iacob pater eorum. & etiam aliquando Iudæa dicitur tota illa terra. aliquando vero Iudæa dicitur solum illa pars quæ erat tribus Iuda, scilicet Hierusalem & iacẽs patria, vt in hoc euangelio, & ita illud nomen Iuda

aliquando

aliquando significat totam patriam Iudeorū. Aliquando vero solam illam regionem quæ erat regnum Iuda.

5 Dubi. Cur dicitur in plurali defuncti sunt cum solum Herodes quæreret mortem Iesu? Respond. Hiero. super Matthæum q̄ ex hoc loco intelligimus non solum Herodem, licet etiam sacerdotes & scribas eo tempore necem domini fuisse meditatos. Et Chryso. super Matthæum dicit. quod hoc ideo dicitur, quia consilio eorum factum est vt Herodes quæreret puerum & interficeret, quoniā turbatus est Herodes & omnis Hierosolyma cū eo, vt habetur Matth. 2. c. Vel secundum sanctum Thomam 1.2.q.82.art.2. post Remigiū ponitur numerus pluralis pro singulari, per figuram Antiptosim.

6 Dubitatur. Cur angelus non determinatæ dixit de aliqua parte regni, sed generaliter in terram Israel? Respond. Lyra post glo. dicens, quòd ideo nullam determinatam ciuitatē angelus nominauit, vt ex responsione angelum fruentis cum de loco. Ioseph ex frequenti locutione cum angelo magis consolaretur.

7 Dubitatur. Quomodo dubitabat ire in Iudæam, cum vt habere Luc. 2. Parentes Iesu & per omnes annos irent in Hierusalem? Resp. Augu. de consensu euangelistarum. quod hoc dissoluere non est difficile. Fieri. n. poterat vt per diem festum inter tam ingentem turbam latenter ascenderent mox reuersuri. cum tamen alijs diebus habitare meruerent, vt nec solennitate prætermissa essent irreligiosi, nec in continua mansione perspicui. Iste quoque intellectus patet vt quod Lucas dicit eos per omnes annos ascendere solitos in Hierusalem tunc accipiamus factum cum iam non metueretur Archelaus qui secundùm historiam Ioseph solum nouem annis regnauit.

8 Dubitatur. Cur nō timuit ire in Galileam in qua regnabat Herodes frater Archelai vel etiam ipse Archelaus qui successit in toto regno patris? Respond. secundum glo. quod potuit melius latere cum puero in Nazareth. q̄ in Hierusalē vbi erat caput regni Archelai.

9 Dub. Per quos prophetas dictum est quod Nazareus vocabitur? Resp. Hiero. sup. Matthæum dicens, si sixum de scripturis posuisset exemplum nunquam diceretur quod dictum est per prophetas, sed simpliciter quod dictum est per prophetas, nūc autem pluraliter prophetas vocans, ostendit se non verba de prophetia sumpsisse. Nazarenus interpretatur sanctus, sanctum autem dominum futurum omnis scriptura cōmemorat. Possumus etiam aliter dicere quòd etiam eisdem verbis iuxta Hebraicam veritatem in Esaiæ scriptum sit. Exiet virga de radice Iesse & Nazareus de radice eius consurget. Et Chrysost. in homel. dicit. aut sorte legerunt & aliquos prophetas ita dicentes. qui non sunt nobis canonizat sicut Nathā & Esdras. Et quoniam hoc prophetatum erat, manifestam Philippus dicens ad Nathanaelem quem scripsit Moyses in lege inuenimus Iesum a Nazareth.

10 Dubita. Cum Christus natus sit in Bethleē & nō in Nazareth, cur nō vocatus fuit Bethleemita & non Nazareus? Respond. Sanctus Tho. 3. par. q. 35. ar. 7. allegando Gregorium in homel. dicentem quod per humanitatem quam assumpserat, quasi in alieno nascebatur, non secundum potestatem, sed secundum naturam, nec volunt florere secundum carnis originem, sed secundum virtuosam conuersationem. Et ideo voluit in Nazareth quod interpretatur flos educari & nutriri, & sic Nazareus vocari & nō Bethleemita. Et potius conuenit sibi Nazareus quām Bethleemita. primo quia factus fuit. Dan. 9. c. Item etiā quia floridus, vt dictum est supra Esa. 11. Egredietur virga, id est, semp virgo de radice Iesse, & flos, id est, Christus de radice eius ascender. Item quia conceptus fuit in Nazareth. Item quia ibi nutritus fuisset. Item quia parentes eius, scilicet pater putatiuus Ioseph & mater vera, scilicet semper virgo habebant domicilium in Nazareth. Vnde Lucæ 2. c. dicitur. Postquam perfecerunt omnia secundum legem domini reuersi sunt in ciuitatem suam Nazareth.

ALLEGORICE.

Vt volunt Hilarius & Rabanus, Historia huius euangelij significat prædicationem apostolorum & aliorum discipulorū per totum mundum. Nam Ioseph apostolorū tenet speciem. quia quemadmodum Ioseph Christum circumfert, ita apostoli defuncto Herode, id est populo eius in passione domini deperdito admonentur in somnijs id est, in quiete mentis vt Iudæis prædicent Christum, quoniam Christus missus fuerat ad oues quæ perierunt domus Israel, sed manente hæreditarię infidelitatis dominatu metuunt, & vt Actuū. 14. c. dicitur Paulus & Barnabas dixerunt vobis primum

primum oportebat loqui verbū dei, sed quoniā repellitis illud & indignos vos iudicatis æternæ vitæ ecce cōuertimur ad gentes, & ita ad gentes prædicando apostoli ferūt Christū. Quod Ioseph non vult in Iudeā ire vbi regnabat Archelaus, sed māsit in Nazareth significat q̄ nouissimo tēpore plurimi Iudæorū ad prædicationē Enoch & Heliæ conuertentur. Cæteri ad instinctum antichristi pugnabunt. pars igitur iudex in qua regnabat Archelaus antichristi sequaces ostēdit. Nazareth aūt Galileæ quo trāsfertur Christus partē eiusdem gentis quæ fidē est susceptura designat. Vnde Galilæa transmigratio, Nazareth flos virtutū interpretatur, quia ecclesia quo ardentius a terrenis ad cœlestia transmigrat eo magis virtutum flore & germine abundat.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex hoc euangelio vt si tpe persecutionum fugimus iuxta saluatoris doctrinā ex vna ciuitate in aliā q̄ cessante persecutione & sublatis persecutionibus reuertamur in patriam nostrā, maxime cum possimus proximo subuenire & non vadamus in Iudæam vt simus obstinati, quia super obstinatos regnat Archelaus. i. diabolus, sed habitemus in Nazareth. i. taliter flores bonorū operū producamus vt simus Christo bonus odor, & sic proximum edificemus vt simul postmodū in Nazareth cœlesti florere possimus. Instruimur etiam vt semper vel in quiete vel in persecutionibus & tribulationibus Christum in corde nostro feramus, quia sic associabimur semper virgini Mariæ quę interpretatur illuminatrix, quia erimus in tenebris persecutionum illuminati, & cum Ioseph de virtute augebimur in virtutē, quoniam ipsa virtus in infirmitatibus tribulationū perficitur.

ANAGOGICE.

Trahimur ex historia ista ad supernorum contemplationem, vt defuncto corpore nostro quòd bellum continuum gerit aduersus animam mereamur deferri per sanctum angelum in terram Israel cœlestem, scilicet patriam in qua inuenibimur puerum & matrem eius, nec erit illa gloria Archelai, id est, eorum qui non quærunt aliam gloriam quām mundanam, sed erit in Galileā per transmigrationem, & in Nazareth florentissima, quoniam ibi sancti florebunt sicut lilium & sicut odor balsami erunt ante deum, qui nos vocauit ad ipsam gloriam qui est benedictus in sęcula sæculorum amen.

IN EPIPHANIA DOMINI.

Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudæ. Matt. 2.

Hitto. huius euange. facta fuit anno Christi. j. die 6. ianuarij in die veneris.

HISTORICE.

Iesu in Bethleē inde nato Herode regnante. Magi Hierosolymam exoriente aduenerūt inquirentes vbi nam iudæorum rex foret natus, cuius ipsi sydus splendidissimum eorum viderant in regione, & vt eum adorent proficiscebantur. his nouit turbatus rex omnisque Hierosolymorum populus. Sacerdotum princeps & populi scribas celerius Herodes iubet euocari. eisque imperat vt in quo Christus nasciturus sit locū demonstrent, qui cum in Bethleem iudæ testę prophetia oriturum affirmassent agnouissentque clāculo ā magis diligenter edoctus tempus, visi syderis monuit Bethleem vt pergerent diligentiusq; noiter in lucem aditum puerum perquirerent, protinu que eo inuento ad sui deducerēt notitiam. vt pari eum adoratione prosequatur, Talibus à rege mādatis acceptis cū abiissent stellam ipsorū ducē dum ostēdisset maximo affecti fuerunt gaudio quæ ei & ducatū præbuit & locū nati regis demōstrauit. Domum vero introgressi puerum tanto itinere perquisitum cū Maria semper virgine eius genitrice prospicientes supplices proni adorauerunt & ex his quos detulerant thesauris Aurum thus atque myrrham pro muneribus obtulerunt, & oraculo in somnijs vt Herodem declinarent accepto altero ab eorum tramite regressi sunt in regionem.

GRadatim occurrentia dubia dilucidatio.

1 Dubitatur. Cur euangel. in principio historiæ ponit nomē pueri locum & tempus natiuitatis? Respon. Remigius quòd hoc tria ponuntur ad confirmationem rei narrandæ.

2 Dubita. Cur potius natus est in Bethleem quām alibi. require in media nocte nati. domini. dub. 24.

3 Dubitatur. Cur euangelista addidit iudæ. & an debeat scribi per vnum vel duo. e. Resp.

Hieron. super Matth. & Glo. quòd in hoc loco debet scribi Iudæ per vnum est. & nō per duo, quoniā iudę hic ponitur ad differentiam alterius Bethleem quæ est terra Zabulon, & ita terra Iuda & terra Zabulō sunt distincte, quia alia est terra quam inhabitabat tribus Iuda, & alia quam inhabitabat tribus Zabulon, quæ tamen ambæ sunt in Iudæa quoniam Iudæa complectitur totam terrā quam inhabitabant Iudæi & si dixisset Iudeæ per duo.e. videretur dici ad differentiam alterius Bethleem quæ esset extra terram Iudæorum sed nulla est in terris gentium quæ vocetur Bethleem.

4 Dubitatur. Cur euangelista facit mentionem de Herode qui erat alienigena? Respon. Chrys. super Mat. quod ideo vt impletam de monstraret prophetiam. Gen. 49. c. quæ dicit. Nō auferetur sceptrū de Iuda nec dux de fœmore eius donec veniat qui mittendus est.

5 Dubitatur. Quis fuit iste Herodes & an fuerit ille de quo legitur Luc. 14. in passione domini require in vigilia Epiphaniæ. dub. 1.

6 Dubitatur. Quomodo Herodes erat alienigena? Respond. Ambr. super Luc. dicit. fertur quod Idumęi latrones ingressi Ascalonam antipatrem inter alios adduxerunt captiuum. Is igitur huius mysterijs iudæorum hyrcano Iudeæ regi amicitia copulatur quem pro se ad Pompeium hyrcanus direxit, & quia legationis fructu potitus est per eum gratiam partem regni affectauit. Occiso autem Antipatre filius eius Herodes sub Antonio senatusconsulto iudęis regnare præceptus est in quo claret Herodem nullā affinitate generis iudæorum regnum quæsisse.

7 Dubitatur. Cur dicitur regis. Resp. Chrys. in hom. quòd dicit. Herodis regis dignitatem addens, quia & alius fuit Herodes qui Ioannem interfecit. Et vt ex historijs colligitur, & maxime à Iosepho tres fuerunt Herodes. Primus fuit Herodes ascalonita filius Antipatris, qui primus regnauit in Iudæa post Hyrcanum, & obtinuit regnum Iudæorum dolo, vt dictum est dub. præced. Et iste est de quo hic loquitur euangel. sub quo natus est Christus & qui interfecit innocentes, alius fuit Herodes Antipas qui fuit filius istius sub quo vt habetur Luc. 23. Pilatus est dominus qui etiam fecit decapitare Ioannem Baptistam. vt habetur Matth. 14. Ille adiudicante Cæsare imperatore successit patri in Galilæa, & frater eius Archelaus in Iudæa. Tertius fuit Herodes qui dictus est Agrippa, nepos primi Herodis, a quo Iacobus frater domini occisus est gladio. vt habetur Act 12. Vade versus. Ascalonita necat puero, Antipā Ioannem Agrippa Iacobum claudens in carcere Petrum. Dicitur ergo regis, ad differentiam alterius Herodis qui non fuit rex.

8 Dubita. Quomodo isti magi. f. malefici autem debant venire ad adorandum Christum? Respon. Rabanus super Matth. quod magi sunt qui de singularis rebus philosophantur, sed sermo communis magos per maleficis accipit, qui aliter tamen habentur apud gētem suam, eo quòd sint philosophi caldæorum, & ad huius artis scientiā. Reges quoque ac principes eiusdem gentis omnia sapiunt, & ipsi primum ortum domini intellexerunt. Et vt dicit Iacobus de Vorag. magus perfice dicitur hebraicæ scriba, græce philosophus. & latinæ sapiens siue magister dicitur.

9 Dubitatur. Quot fuerunt isti magi? Resp. quòd licet euangelium de hoc nō faciat mentionem. vna glo. tamen dicit quòd licet dicantur tria munera obtulisse, non ideo non plures quàm tres fuisse probantur. Alia vero glo. dicit tres magi vno itinere adorare veniebāt. Et ita est dicendum q̄ fuerunt tres, & ita tenēt communiter doctores & cū sepulti essent in ecclesia sancti Eustorgij ordinis prædicatorum Mediolani Federicus Mediolanum deuastando ipsorum tria corpora in coloniam deportauit, vbi & nunc requiescunt.

10 Dubita. An illi tres magi fuerūt de magno genere? Respon. glo. quòd fuerunt reges qui venerunt cum magno comitatu.

11 Dubitatur. Quorum regnorū reges fuerūt? Resp. Lyra q̄ aliqui exponunt eos fuisse reges Tharsis & insulæ & Arabū & Sabba, put. dicit Psal. 71. Remigi. tū super Matt. Dicit q̄ varia est opinio de hoc. qū aliqui dicunt eos fuisse Caldeos. Caldei n. stellā p deo colebāt. Et ideo dixerūt q̄ nunc patrius eorū deus ostēdit eis verū deū natū. Alij dicūt eos Persas fuisse, nōnulli dicūt vt ēt refert S. Tho. 3. par. q. 36. ar. 3. de vltimis terræ finibus fuisse. Alij vero dicunt quòd magis credendum est. vt dicit Lyra quod fuerunt nepotes Balaam propter prophetiā eius Nume. 24. Orietur stella ex Iacob &c. Et vt dicit Magister histo. scho. venerūt de finibus Persarum & Caldeorū vbi est fluuius Sabbaa à quo Sabea regio dicitur.

Dubi.

12 Dub. Quo nomine vocabantur dicti magi, Respon. Magister. histo. scho. & Laco. de vora. quòd in Hebræo eorum nomina sunt Appellius, Amelius, & Damascus. in Græco Galgalath, Malgalath, & Saratim. & in latino Gaspar, Balthasar, Melchior.

13 Dub. Quia cum ecce, sit aduerbium demonstrandi & ipsi tertiodecimo die venerunt post natum Christum quomodo demonstrātur per ecce? Respon. Glos. & visa stella statim se ad iter præparauerunt & semper itinerantes tertiodecimo die applicuerunt.

14 Du. Quia non videtur quòd in 13. diebus potuerunt venire ab oriente? Resp. Glo. quod non est mirandum eos in 13. diebus venisse in Bethleem cum æquos arabicos & dromedarios haberent qui scilicet sunt veloces ad iter, qui secundum Hiero. tantum currunt vno die quantum æquus in tribus. Vel vt dicit Remigius puer qui tunc natus est in tam breui spatio temporis de vltimis finibus terræ ad se perducere potuit & etiam si fuerunt successores Balaam: regio eorum, non longe distat à terra promissionis idcirco in tam breui spatio temporis venire potuerunt, & tunc dicuntur venisse ab oriente, quia ab illa regione venerunt quæ in orientali parte Iudæis posita est.

15 Dubita. Cur stella non conduxit eos Bethleem vbi Christus natus erat? Resp. sanctus Tho. 3. part. 36. ar. 8. quòd sicut Aug. dicit in sermone epiphaniæ. Stella quæ magos perduxit vbi erat cum matre semper virgine deus infans poterant eos ad ipsam perducere ciuitatem Bethleem in qua natus est Christus. Sed amen subtraxit se donec de ciuitate in qua Christus nasceretur etiam Iudæi testimonium perhiberent: vt sic geminato testimonio confirmart, sicut Leo papa dicit attentiori fide expectarent quem & stellæ claritas & prophetiæ manifestabat auctoritas, ita ipsa annunciabant Iudæis Christi natiuitatem, & interrogabant locum, credunt & quærunt tanquàm significantes eos qui ambulant per idem & desiderant per spem, vt Aug. ibi. dicit in sermone epiphaniæ. Iudæi autem indicantes eis locum natiuitatis Christi similes facti sunt fabris archæ Noe qui alijs vbi euaderent præstiterunt. & ipsi diluuio pericrunt, audierunt & abierunt inquisitores dixerunt & remanserunt doctores, similes lapidibus militarijs qui viam ostendunt nec ambulant. Divino autem nutu factum est vt aspectu stellæ subtracto magi humano sensu in Hierusalem venerint quærentes in ciuitate regiare gem natum, vt in Hierusalem primo Christi natiuitas publice annuntiaretur secundum Iud. Esa. 2. ca. De syon exibit lex & verbum domini de Hierusalem, & vt etiam studio magorum de longe venientium damnaretur Iudæorum pigritia prope existentium.

16 Dub. Cur magi ante nunquàm venerunt adorare alios reges Iudæorum? Respon. Aug. in sermone epiphaniæ dicens. Cum autem multi nati atque defuncti essent reges Iudæorum, nunquid quenquàm eorum magi adorandum quæsierunt, quia nec quenquam eorum de cœlo loquentem didicerunt. Neque enim huius ætas erat talem eum adulatio humana ferret, non de membris purpura, non in capite diadema fulgebat, non pompa famulantium, non terror exercitus, non gratiosa fama præliorum hos ad eum viros ex remotis terris cum tanto voto supplicationis attraxerunt. iacebat in præsepio puer orta recens, exiguus corpore, contemptibilis paupertate, sed magnum aliquid latebat in parvo quòd illa homines primitiæ gentium non terrā portante sed cœlo narrante didicerant.

17 Dub. Cur magi non timuerunt viuente rege Iudeorum alium annunciare regem natū? Respon. Chrysos. super Matthæum quod magi dum considerabant regem futurum non timebant regem præsentem, adhuc non viderant Christum & iam parati erant pro eo mori. Et vt dicit sanctus Tho. 3. par. q. 36. arti. 8. credendum est magos à Spiritu sancto inspiratos sapienter Christum quæsisse & eidem reuerentiam fecisse & sic eum natum annunciasse.

18 Dub. an Christus natus sit sub dominio stellę? Respon. Aug. contra Faustum dicens. Si autem sub facto stellarum nullius hominis genesim ponimus liberum arbitrium voluntatis ab omni necessitatis vinculo vindicamus, quā tominus illius tēporalem generationem sub astrorum conditione credimus factam qui est vniuersorum æternus creator & dominus. Itaque illa stella quam viderunt magi Christo secundum carnem nato non ad decretum dominabatur, sed ad testimonium famulabatur. Nō ideo Christus natus est, quia illa extitit, sed illa extitit quia Christus natus est. ipse quippe illi, non illa huic nascendi attulit causam.

19 Du. Cur hæc stella eius dicitur, numquid

 alię

alię stellæ non sunt eius. Respon. glo. quod dicitur eius. i. propria eius, quia ipse hanc creauit ad sui ostensionē. Ideoque omnes stellæ sunt eius, quia ab ipso create. Sed hæc propria est eius quia ipsum ostendit & demonstrauit. Et maximus in sermone epiphaniæ dicit bene eius quia specialiter eius annunciabat aduentum, & certe quidem stellæ factę sunt vt mundi huius opera cursusque distingueret, hæc autem prodire iussa est vt ipsum mundi dominum & regni cęlestis adesse rēpus ostenderet.

20 Dubi. An hæc stella visa fuerit à magis in oriente vel potius ipsis existentibus in oriente viderint eam in partibus Israel? Respond. quod quamuis gl. hoc vel nequat sub dubio, tamen sanct. Tho. 3. parte. q. 36. ar. 7. dicit quòd verbum magorum dicentium vidimus stellam eius in oriente non est sic intelligendum quasi ipsis in orientis partibus stella apparuerit exiens in terra Iuda, sed quia viderunt eam in oriente existentem & præcessit eos vsque in Iudæam.

21 Dubi. An hæc stella fuerit creata in principio mundi? Respon. Chrysosto. super Matthæum. quod non fuit vna cœlestium stellarum, sed fuit de nouo creata, primo quia nulla alia stella mouetur motu recto sed circulari ad motum cœli. Hæc autem recto motu & limitali mouebatur ducendo magos. Secundo quia aliæ non lucent nisi nocte. Hæc autem etiam in meridie lucebat. Tertio quia hæc quandoque apparebat & quęs; occultabatur, vt patet quādo magi intrarunt Hierosolymā. Quarto, quia nō habebat motū cōtinuū sicut alię. sed cū oporteret ire magos ibat cū oportebat stare stabat & multis aliis rationibus. vnde sanctus Th. 3. par. q. 36. ar. 7. dicit quod probabilibus videtur qd fuerit de nouo creata non in cœlo, sed in aere vicino terræ quæ secundum diuinam voluntatem mouebatur.

22 Dub. A quibus audierunt magi quod stella illa Christum demonstrabat? Respon. Leo Papa in sermone epiphaniæ dicens. Præterea iam stellæ speciem quem corporem incitauit obtutum fulgentior veritatis radius eorum corda perdocuit. Aug. autem in sermone epiphaniæ dicit, quòd hoc prefectos scierunt ab angelis aliqua mentitis vt reuelationis. & in libro de quæstionibus noui & veteris testamenti dicit, vel Iudæorum natum regem intellexerunt.

23 Dubi. Cur angelus non apparuit ipsis magis sicut apparuit pastoribus ad annuntiandum Christi natiuitatem? Respond. Greg. in Home. dicens. Erisdem autem gentibus Christum cum perfecte esset a vatis apostoli prædicantes eumque parvulum & necdum per humani oris officium loquentem stella gentibus denunciat, quia nimirum rationis ordo poscebat vt loquētem iam deminum loquentes nobis prædicatores & necdum loquētem elementa muta prædicarent.

24 Dubita. Quo tempore stella apparuit magis? Respon. S. Tho. 3. parte. q. 36. ar. 6. quòd de hoc est duplex opinio. nam Chryso. super Matthęum & Aug. in sermone epiphaniç dicunt quod stella apparuit magis per biennium ante Christi natiuitatem, & tunc prę meditantes & te aditer præparantes ab remotissimis partibus orientis perurrerunt ad Christum terciodecimo die a sua natiuitate. vnde & Herodes statim posi recessum magorum videns se ab eis illusum mandauit occidi pueros à bimatu & infra dubitans, ne tunc Christus natus esset, quando apparuit stella secundum quod à magis audierat. Alij vero vt Fulgētius vt etiam refert gl. stellam apparuisse primo cum Christus est. & statim magi visa stella inter arripientes longissimum iter in tredecim diebus peregerunt partim quidem aditi diuina virtute partim autem dromedariorum velocitate, & hoc dico si venerunt ex extremis partibus orientis. Quidam tamen dicunt eos venisse de regione propinqua. vnde fuerat Balaam cuius doctrinæ successores fuerunt. Dicuntur autem ab oriente venisse vt dictum est dub. 14. Quia terra illa est ad orientalem partem terræ Iudæorum, & secundum hoc Herodes non statim recedētibus magis, sed post biennium pueros interfecit. Vel quia dicitur interim accusatus Romam iuisse vel aliquo modo periculorum terroribus agitatus à cura interficiendi pueros destitisse. Vel quia potuit credere magos fallacis stellæ visione deceptos postquām non inuenerunt quem natum putauerunt erubuisse ad se redire, vt Aug. dicit in libro de consensu euangelistarum. Ideo autem non solos binos pueros interficit, sed infra, quia vt Aug. dicit in quodam sermone Innocentium, timebat ne puer cui sydera famulabantur speciem suam paulo super ætatem vel infra transformaret.

25 Dubitatur. An magi existentes in Hierusalem viderent stellam? Resp. Chrysostomus supre

super Matthæum quòd non viderunt eam quoniam cum stella deduxisset magos prope Hierusalem abscondita est ab eis.

26 Dubitatur. Cur sic stella abscondita est ab eis? Respondet Chrysosto. vbi supra quòd vt magi relicti à stella cogerentur in Hierusalem interrogare de Christo simul & manifestare propter duo. Primo ad confessionem Iudæorum, quia gentiles stellæ tantum modo visione confirmati Christum per alienas prouincias requirebant & Iudæi ab infantia prophetias legentes de Christo & in suis finibus natum nō susceperunt. Demum vt interrogati sacerdotes vnde nascitur Christus ad præiudicium suum responderent, de Bethleem, quia qui Herodem docuerant de Christo ipsi ignorabant de illo. Et ideo post interrogationem & responsionem habitam subditur. Et ecce stella quam viderant.

27 Dubitat. Cur Herodes auditis magis turbatus est? Respon. Chrysostomus super Matthæum. Quod ideo quia audiens regem natum Iudæis ex genere Iudaico cum esset ipse genere idumeus ne regno reuoluto iterum ad Iudæos ipse à Iudæis expelleretur & semen eius post ipsum præscinderetur à regno. Semper enim grādis potestas maiori timori subiecta est.

28 Dubi. Videtur quòd non omnis hierosolyma turbata sit, quia nō sanctus Symeon qui Christum expectabat? Respond. Lyra quod hic accipitur pars pro toto quia omnis Hierosolyma accipitur hic pro illa parte quæ fuerat Herodi. Sicut cōmuniter dicitur quando maiores ciuitatis aliquid faciunt, quod tota ciuitas facit, sicut proposito illi qui erant ibi maiores & in regalibus officijs assistentes Herodi cū ipso turbati sunt. Et sunt hic duæ figurę scilicet synecdoche, & methonomia quia continens Hierosolyma ponitur pro contentis hominibus.

29 Dubi. Cur pars Hierosolymorum turbata est? Respond. Sanct. Tho 3. par. q. 36. ar. 2. quod autem Iudæi turbantur qui tamen magis gaudere debuerant, aut hoc est quia vt Chryso. dixit in aduentu iusti non poterant gaudere: iniqui aut volentes fauere Herodi quem pertimebant. Populus enim plus iusto fauet illis quos crudeles sustinent.

30 Dubitatur. Cur Herodes conuocauit principes sacerdotum & scribas populi vt sciret locum natiuitatis Christi? Resp. Lyra quod quia volebat Christum perdere, ideo voluit de loco natiuitatis eius diligenter inquirere, ab illis qui scripturas prophetarum prædictas nouerant de Christo. Et genealogias descendentes à Dauid sciebant.

31 Dubitatur. Qui sunt scribæ? Resp. Remigius super Matthæum. quòd scribę dicti sunt non tantum ab officio scribendi, sed potius ab interpretatione scripturarum. Erat enim legis doctores.

32 Dubitatur, Cur Herodes quæsiuit vbi Christus nasceretur & non vbi natus esset? Respond. Remigius super Matthæum quòd hoc callide fecit, vt posset agnoscere si de rege nato letarentur.

33 Dubitatur. Cum magi quærerent regem Iudęorum, cur Herodes non de regę, sed de Christo quærit vbi nascatur. Respondet Remigius super Mat. quòd Christus græce idē est quòd vnctus latinę. & quia nouerat reges Iudęorum inungi, ideo vocat eum Christum id est regem vnctum.

34 Dubi. Quis fuit propheta de quo hic fit mentio. Resp. quod fuit Michæas. 5. c. suæ prophetiæ.

35 Dubi. Cur non responderunt regi per verba formalia dictæ prophetiæ? Respond. Lyra quòd Matthęus quia debebat scribere responsionem Iudæorum Herodi factam, ideo vt sa prascripsit. Herodes autem erat alienigena & ignorabat scripturas prophetarum. Et ideo scribe sibi respondentes aliqua verba in auctoritate prophetæ mutauerunt, vt planius regi loquerentur. tamen eandem sententiam tenuerunt, vt patet discurrenti per singula. Et primo quidem dixerunt. Tu Bethleem terra Iuda & non effrata, cuius ratio fuit, quia ista ciuitas antiquitus vocata est effrata ab vxore Caleph, sed postea est ibi facta fames magna tempore Elimelech & Noemi vxoris suę propter famem iuerunt ad peregrinandum in terram Moab, vt habetur Ruth. j. cap. Transeunte autem famę facta est maxima abundantia in eadem ciuitate. Et sic vocata est Bethleem id est, est domus panis propter superabundantiæ eorum. Herodes autem ignorabat hanc historiā. Et ideo non dixerūt, tu Bethleē effrata, & nescisset qd esset dictū sed dixerūt, tu Bethleē terra Iuda. i. quæsita est in terra Iuda ad differētiam illius q̄ in terra Zabulon. sicut prædictū est dubio. 3. Similiter qd legitur in auctoritate paruulus es in millibus Iuda mu-

 tauerunt

euerunt dicentes nequaquam minima es in principibus Iuda. Licet enim videatur contrarietas in verbis tamen in eadem sententia quia cum dicitur parvulus est &c. Hoc est dictum tu Bethleem parvulus es vicus in situ & ambitu murorum respectu milium ad te pertinentium, & ratione Christi ex te nasciturj, & illa parvitas sonat in dignitatem, sicut si diceretur Parisius est parva ciuitas in situ respectu multitudinis ad eam pertinentis. Scribe autem Iudæorum respondentes Herodi hanc dignitatem planius expresserunt dicentes, nequaquam minima es, quod autem sequitur in propheta hic & ibi satis concordant, & ista prophetia non potest exponi nisi de Christo. Vnde in eadē vbi dicitur. Ex te egredietur qui sit dominator &c. Translatio chaldaica habet ex te egredietur messias. vnde Chryso. super Matthæum, increpat Iudæos quod non totam prophetiam protulerunt Herodi dicens, sed adhuc ipsam prophetiam precidentes interficiendorum parvulorum facti sunt causa. sic enim scriptum erat & egressus eius ab initio à diebus æternitatis, si ergo integram prophetiam protulissent. Considerās Herodes q̄a venerat rex terrenus cuius dies à diebus sæculi erant in tantum furorem non exarsisset.

36 Dub. Cur propheta non dixit rex vel filius dei sed dux. Resp. Chrysostomus in homel. dicens. Non autem dixit ex te exiet filius dei, sed dux qui pascet populum meum Israel. Oportebat enim in principio condescendere vt non scandalizaretur & quę ad salutē hominum pertinebant prædicare: vt magis inducerentur.

37 Dub. Quia Christus non rexit populum Israel, quia non omnes crediderunt ei? Respon. Chrysostomus in homel. dicens Israel. enim hic dicit eos qui crediderunt ex iudæis. Si autem non omnes Christus rexit, eorum est accusatio, & hic est figura sinecdoche.

38 Dub. Cur prophetia nullam mentionem fecit de gentibus, quæ tamen ab ipso recte sunt mediantibus apostolis? Resp. Chryso. in home. quòd de gētibus interim tacuit ne scandalizaret iudæos.

39 Dub. Cur magi quærunt à iudæis vbi Christus nasceretur cum stella eos perduxisset? Respon. Chrysosto. in homel. dicens. Vide autem ad mirabilem dispensationem iudæ enim & magi scinuicem docent. Iudæa Magis, audiunt quòd Christum in orientis regione stella prædicabat, & magi a iudæis quòd prophetę antiquitus eum nunciauerunt vt geniti testimonio confirmati ardentiori fide expeterent quem & stellæ claritas & prophetiæ manifestabat auctoritas.

40 Dubi. Cur Herodes eum vocauit magos, Respon. Chryso. super Matthæum & Lyra dicentes, occulte autem vocauit eos, vt non viderent iudæi quos habebat suspectos ne forte quasi regem suę gentis amantes proderēt cum filium eius.

41 Dubitatur. Cur ita diligenter perquisiuit, Respon Remigius super Matthæum quòd eo qui calidus erat & timebat ne non reuerterentur ad eum, vt tunc sciret quid ageret de puero occidendo.

42 Dubi. An alia stella tunc apparuerit præter illam quæ magis apparuit? Respondet Iacobus de Voragine in sermone de Epiphania, quòd in Christi natiuitate quædam stella apparuit in aere sicut illa de qua dicitur hic quę erat in firmamento cum fixis, nec in æthere cum planetis sed in aere proxima terrę, vt dictum est dubio. 21. Quædam apparuit in monte, quia secundum narrationem Chrysostomi. magis in montosis existētibus. Quædam stella in forma pueri ad eos descendit. Quædam apparuit in circulo aureo secundum narrationem Innocentij. Quædam apparuit in cœlo, quia sicut refert Albumazar. Quædam puella in cœlo apparuit quæ puerum in vlnis tenebat, & senex iuxta eam erat qui eam non tangebat quem puerum Christiani, vt idem ait dominum suum esse dicunt.

43 Dubitatur. Cur eos iubet diligenter interrogare de puero cum hoc facturi essent absque præcepto? Respondet Chrysosto. super Matthæum. quod eos induceret ad sibi renuntiandum deuotionem promittebat vt patet, quia simulauit se velle eum adorare per figuram antiphrasim, quoniam volebat eum occidere. vt etiam dixit Gregorius in homel.

44 Dubitatur. Cur solum Herodes vocat eum puerum, & non regem vt Magi? Respon. Chrysosto. in home. quia neque principatus nomine eum vocari sustinebat.

45 Dubita. Quid actum post fuit de illa stella? Respond. August. in sermone Epiphaniæ, dicens. Et vt Christo stella plenum redderet obsequium temperauit gradū donec magos perduceret ad puerum: Obsequium præbuit non

non imperium adduxit supplices ostendit amplissimo lumine & tecta nati consedit sicque discessit. Et Glo. dicit sic hæc stella dominicæ natiuitatis nuncia nunquam prius apparuit. sed eam tunc puer istæ creauit & magis præuiam deputauit quæ mox peracto obsequio desinit & in præiacentem materiam redacta est vt communicet tenetur, & etiam hoc vult Magister histo. scho.

46 Dubitatur. Vt quid stella stabat supra vbi erat puer? Respond. August. super Matth. dicens. Steterit supra caput pueri quasi dicens, hic est, vt quia loquendo monstrare non poterat stando demonstraret. Et maximus in sermone Epiphaniæ dicit. Nunquid non dicere videbatur, hic est puer quem natum testabatur è cœlo. hic est rex illæ magnus qui venit cœlesti imperio regnum iocare terrenum.

47 Dubitatur. Cum dixerit euangelista gauisi sunt cur addidit gaudio magno, quia nemo gaudet sine gaudio? Respond. Glo. quòd gaudio gaudet qui propter deum gaudet qui est verum gaudium.

48 Dubitatur. Cur dicit magno? Respond. Glo. quia de magno gaudebant. Et Chrysostomus super Matt. ait quòd per ministerium stellæ intelligebant quoniam dignitas tūc nati regis excedebat mensuram omnium mundalium regum.

49 Dubitatur. Cur dicit valde? Respond. Remigius super Matth. quod quia noluit ostendere quòd magis gaudent homines de rebus perditis supple recuperatis quàm semper possessis.

50 Dubitatur. An in domo viderint Ioseph quia solum dicitur, cum semper virgine Maria matre eius? Respon. Rabanus super Matt. dicens. Diuino autem nutu factum est quòd abesset Ioseph, ne aliqua male suspitionis occasio daretur gentibus ne forte, vt dicit Sanctus Vincentius in sermone putaretur pater pueri.

51 Dubitatur. Quid agebat semper Virgo cū Magi intrarunt domum & quid egerunt Magi, & quæ verba habuerunt ad inuicem? Respond. Sanctus Vincentius in sermone 3. Epiphaniæ. quod vt dicunt Sancti doctores adhuc semper virgo erat in illo portitu vbi pepererat. Cogitare quando semper virgo sensit venire illam malitiam, quòd timuit & abscondit puerum in præsepio, & ipsa orabat, & totum cor contremebat. Reges autem mirabantur eum non viderent ibi palatium nec magnam domum, & aspiciebant se mutuo dicentes. Quid est hoc quòd stella nō monetur, dixit Maximus in sermone quòd stella emittebat radios nouos & clariores, quasi dicentes regibus. Hic est rex quem quæritis, Reges autem descenderunt de animalibus suis. Et vnus eorum veniens ad porticum eleuauit modicum flacciatam siue coopertā extensam ne frigus intret dicens, quis est hic. Et accedentes alij duo reges quando viderūt semper virginem statim habuerunt magnam deuotionem quæ dixit eis. Domini quid placet vobis qui responderunt. Scitis vos vbi est qui natus est rex Iudæorum, quia volumus ipsum adorare. Semper virgo non dixit se nescire, sed dixit. O domini hoc scire deberent magni domini & Rabini & rectores ciuitatis. Et verum dicebat. Et interim reges totaliter in corde fuerunt calefacti inde exeuntes respexerunt stellam pulchriorem, quæ stabat superius immobiliter. Et iterum redierunt ad semper virginem & dixerunt ei. Vos habetis filium, quæ respondet. Ita domini. Et illi. Et ne dim quod peperistis? Respondet. Domini, hodie sunt trede cim dies. Dixerunt reges. O bona iuuencula ostendatis ipsum nobis Tunc semper virgo sciens quod veniebant pro bono, accepit filium de præsepio & ostendit eis. qui dixerunt. Quomodo vocatur? Respondet semper virgo. Iesus, Quo nomine audito procidentes adorauerunt eum dicentes, O saluator vos bene veneritis. O domine tanta est humilitas vestra quòd voluistis venire in stabulo huius mundi miseri. Vos qui estis infinitus in diuinitate, estis restrictus in humanitate. Vos qui estis creator, estis factus creatura. Vos qui estis solus immortalis & impassibilis estis factus passibilis & mortalis. O domine tanta gratia est ista, & silentes osculatur pedes eius. Deinde adorantes semper virginem matrem dicebant. O camera paradisi, templum dei, sacrarium spiritus sancti. O benedicta vos portastis nobis saluatorem. deinde obtulerunt munera. Et vt dicit Chrysosto. super Matth & Sanct. Tho. 3. parte. q. 36 ar. 8. si Magi terrenum regem quærentes inuenissent, fuissent confusi, quia tanti itineris laborem sine causa susceptissent. vade nec adorassent nec munera obtulissent,

nunc autem quia cœlestem regem quærebāt etsi nihil regalis excellentiæ in eo viderent tamen solius stellæ testimonio contenti adorauerunt videntenim hominem & cognouerunt deum & obtulerūt munera dignitati Christi congruentia.

52 Dubita. Cum thesauris sit locus ubi reponitur aurum & quem locum non portauerūt secum. quomodo aperuerunt thesauros. Resp. Lyra quando non intelligitur quòd tunc aperuerunt quin prius aperuerant, quando scilicet de terra sua recesserunt, & munera secum detulerunt.

53 Dubi. Quomodo thus & myrrha dicuntur thesauri? Respō. quòd thesauri intelliguntur quo ad aurum, non autem quo ad thus & myrrham, nisi quo ad figuralem significationem, vt dicitur in expositione spirituali.

54 Dubit. Cum obtulerunt munera? Respon. glo. dicēs quod reges Persarum nunquam sine muneribus adorant, quo more & isti munera obtulerunt, sed magis diuina inspiratione factum est, vt in hoc sit magisterium omnium.

55 Dubi. Cur potius obtulerunt hæc tria munera quàm alia? Respond. Lyra post glo. Augustini & San. Thom. quod obtulerūt aurum tanquam regi. myrrhā tanquam homini mortali, quia corpora defunctorum vngi solent myrrha, & thus tanquam Deo, quia thus ad honorem diuinum concrematur, vel secūdum alios obtulerunt aurum ad sustentationem pauperis matris & filij. Thus contra fœtorem loci, & myrrham ad consolidandum membra pueri.

56 Dubit. An obtulerint alia munera præter ista tria? Respond. Iacobus de Vorag. sermone quinto Epiphaniæ. quod magi quadruplex munus obtulerunt Christo, scilicet munus à corde, quia in eum fideliter crediderunt. munus ab ore, quia ipsum verum deum & hominem confessi fuerunt. Munus à manu quia ei aurum, thus & myrrham obtulerunt, & munus ab obsequio, quia ante eum se prostrauerunt.

57 Dubi. Quid est procidere? Respond. secundum grammaticos. quod procido à pro & cado componitur. inde procidere procul vel ante cadere dicitur. Et quia magi ceciderunt ante in facies suas: ideo dicitur procidentes.

58 Dub. Cur sic procidentes adorauerunt eū? Resp. Iacobus de Voragine in sermone quinto Epiphaniæ. quod vt Christo offerrēt quicquid haberent. quod patet, quia procidentes sibi obtulerunt corpus & adorantes obtulerūt animam, & res temporales munera offerendo, & sic adorauerunt cum adoratione latriæ, quæ soli deo debetur.

59 Dubi. Quot modis sit adoratio latriæ. Resp. Iacobus de Voragine vbi supra quod quinque modis, scilicet mentaliter, quæ scilicet secundum Augustinum consistit in dei cognitione, dilectione & debita subiectione. Secundo vocaliter orando laudando & gratias agendo. Tertio realiter in nostrarum rerum oblatione. Quarto sit personaliter in genu flexione & prostratione. Quinto sacramētaliter in sacrificij immolatione.

60 Dubitat. An isti magi istis quinque modis adorauerint Christum. Respond. Iacobus de Voragine vbi supra qđ sic. Quia primo deum cognouerunt, dulciter amauerunt, seipsos sibi humiliter subiecerunt. Secundo, quia orarunt, laudarunt, & gratias egerunt, vt patuit dubio. 51. Tertio, quia aurum obtulerunt. Quarto, quia in terram se prostrauerunt. Quinto quia pro sacrificio Thus & myrrham obtulerunt.

61 Dubita. An quilibet tria munera obtulerit vel singuli singula. Respon. Lyra post Remigium quod isti non singuli singula obtulerunt. sed singuli tria & singuli cum suis muneribus regem deum & hominem prædicauerunt.

62 Dubitatur. Cur tres tantum venerunt adorare Respon. Gloss. quia in tres partes mundus diuisus est, scilicet Asiam, Africam, & Europam. Et isti tres significabant gentibus de ipsis partibus mundi venientes ad fidem.

63 Dubit. Cur non perquisierint an deberent ire ad Herodem vel non. Quomodo dicitur responso accepto? Respondet glo. dicens, sicut enim Moyses clamat sic isti pio affectu interrogabant quid diuina iuberet voluntas & potest esse figura antiphora quando respondetur tacite quæstioni.

64 Dubitatur. A quo habuerunt responsum? Respondet Gloss. quòd hæc responsio sit per ipsum dominum, quia nullus alius viam reuersionis instituit nisi ille qui dicit, ego sum via.

65 Dubit. Cur Christus aperte & non in somnis eis locutus non fuit? Respond. Glo. quòd nō loquitur ad eos ne ante tempus diuinitas reuelet

reuelerit, & ut vera humanitas habeatur.

66 Dub. an Magi scandalizati sint putantes ipsum nō esse dominum, qui non se poterat defendere ab Herode? Respondet Chrysostomus in Homelia dicens. Intuere autem magorum fidem qualiter scandalizari non sunt in seipsis dicentes si magnus est puer hic. Quę necessitas fuge est, & occulte recessionis. Hæc enim est veræ fidei non quærere causas eorum quæ ueræ percipiuntur, sed suaderi solum ab eis.

67 Dub. cur reuersi sunt per aliam uiam? Resp. glo. ne infidelitati misceantur Iudæorum.

68 Dubitat. Cur non remanserunt cum Christo qui erat deus? Respondet. Chrysost. super Matth. dicens. Si magi Christum quasi terrenum regem quæsissent inuenientes eum apud ipsum quæsissent. Nunc utem adorauerunt & reuersi sunt.

69 Dub. cur nō redierunt ad Herodem cui uidebantur promisisse renunciare. Vbi dicitur cum audissent regem? Respo. Remigius super Matthæum dicens. Audierunt magi Herodē, ut quærerent dominum, sed non ut ad eum reuertarentur.

70 Dubitatur. Cur magi non iuerunt per mundum prædicando Christum natum? Resp. quod necdum tempus erat. Dicit tamen Chrysostomus super Matthæum, quod cum reuersi fuissent in regionem suam manserunt colentes deum magis quam ante & prædicantes multos erudierunt. Et denique cum Thomas iuisset ad prouinciam illam adiuncti sunt ei. Et baptizati ab eo facti sunt executores prædicationis ipsius.

71 Dub. Quid fecit semper uirgo de auro dato ab eis? Resp. Auctor de uita Christi post Sanctum Bernardum & Sanctum Vincentium qđ illud dedit amore dei. Adeo quod in præsentatione domini in templō non habebat unde emeret agnum, sed obtulerunt par turturum aut duos pullos columbarum.

72 Dubita. Cur stella non reduxit Magos in eorum regionem a qua eos eduxerat? Resp. qđ fuit creata ut dictum est dubio. 19. ut Christū offenderet, & ideo eos ignorantes ubi Christus esset ab eorum regione usque ad Christū adduxit. Quo inuento non erat necesse reducere cum uiam scirent uel ab hominibus scire possent reuertendi.

ALLEGORICE.

Ex isto euangelio figuratur conuersio triū partiū mundi ex idololatria ad fidem Christi: & maxime tempore Constantini imperatoris, qui fuit monarcha. Et ita cum natus esset Iesus, idest iam per apostolos & alios mundo ostensus tanquam nouiter natus in Bethleem, quę est domus panis, quia ipse est panis uiuus nos reficiēs, in diebus Herodis regis, idest diaboli tunc per idolatriā regnantis. Ecce subito Deo disponēte magi. i. Constantinus sapiens & imperator regum ac sui principes ab oriente per uisionem apostolorum Petri & pauli quæ fuit a Christo qui est uerus oriēs uenientes Hierusalem ad uisionem pacis Christi dicentes per disputationem sanctā Siluestri cum iudæis. Vbi est qui natus est? quoniam iam credebat in eum, cū mundatus fuit a lepra & baptizatus rex Iudæorum. Hælenę matre Constantini zelante pro Iudæis dicendo ipsum non fuisse Deum & tamen Constantinus ait, uidimus stellam eius in oriente, Quando lux magna in baptismo circondedit eum. Et propterea uenimus adorare eum. Audiens autem diabolus rex iudæorum infidelium turbatus est de tali conuersione ad Christum & omnis Hierosolyma cum eo, idest omnes iudæi sui subiecti per infidelitatem, & congregationes principes sacerdotum & scribæ populi, commouit eos mediante Hælena prædicta ad confundendum simul cultum & fidem Christi. Quærendo ubi Christus nasceretur quem dicebant nondum natum. Ex ipsi a diabolo instigati allegabāt prophetiam Micheæ pro eorum opinione dicentes, adhuc non esse natum regem aut ducem aliquem ex Bethleē qui fuerit magnus dominus. Et licet a Siluestro clare demonstratum esset: quòd Christus in Bethleem natus fuerat qui erat rex & dux non tamen dominans temporaliter nec terrenę. Tunc diabolus etiam uocatis Magis, id est iudæis maleficis diligenter eos instruxit, ut per incantationes interficerent taurum, ut abolerent tempus stellæ, idest luminis quod apparuerat Constantino. Et mittit illos in Bethleem, idest ad Syluestrum uerum panem prædicantem dixit. Ite & antequam assentiatis Siluestro interrogante diligenter de puero, id est Christo & eius fide antequam ei adhærearis ut sic opprimerentur, quia qui inuestigator fuerit maiestatis opprimetur a gloria. & cum inueneritis, id est, & si tandem ipsam fidem esse bonam cognoueritis, renuntiate mihi, vt & ego veniens simulans

mulans adorare eum interficiam, ideſt a cordibus veſtris auferam, qui Iudæi cum audiſſent regem, id eſt Diabolum tales immittentem cogitationes abierunt retrorſum. Et ecce ſtella quam viderat Conſtantinus in Oriente, id eſt in Chriſto ſole iuſtitiæ antecedebat eos, quoniam ex Iudæis tria millia relicto Iudaiſmo crediderunt in Chriſtum, & ſic vſque dum veniens ſteret ſupra, vbi erat puer. Eos illuminando de puero Chriſto Deo & homine, & procidentes adorauerunt Chriſtum. Et apertis theſauris cordium ipſorum obtulerunt. Ipſe Conſtantinus autem, id eſt totum Imperium Occidentale, & alij ſecum thus reuerentiam exhibendo, & myrrham de eorum incredulitate pœnitendo, & reſponſo accepto in ſomnijs, ideſt in interiori homine, adeo confirmati ab eo, quod ipſi ſemper orationibus petebant, per aliam viam quàm idolatriæ, vel Iudaiſmi, reuerſi ſunt in regionem gratiæ quæ eos ducet in ſuam regionem paradiſi, ad quam conſequendam a Deo creati ſunt, ad quam etiam nos perducat Chriſtus a nobis adoratus. Amen.

TROPOLOGICE.

Cum per peccatum ſumus longe a Chriſto inſtruimur vt viſa ſtella, ideſt diuina inſpiratione ſtatim nos accingamus ad pœnitentiã. Et ita exponetur Euangelium, cum natus eſſet Ieſus, quia antequam ad eum veniamus, iam natus eſt nobis per interiorem inſpirationé, qa nec cogitare aliquid boni poſſumus niſi per ipſum, in diebus Herodis regis, ideſt quando ſumus per peccatum ſub regno diaboli. Tunc ſubito vt nos circumfulget lux diuina debemus venire Hieroſolymam, ideſt acceptare pacem nobis per dominum oblatam, & quærere vbi natus eſt rex Iudæ, id eſt quærere dominum, dum prope eſt nobis ſuũ lumen infundendo, maxime viſa ſtella eius, ſcilicet inſpiratione in Oriente, ideſt in corde noſtro, vnde oriuntur bona & mala. Necuremus quòd Herodes, ideſt Diabolus, & omnis Hieroſolyma, ideſt eius ſequaces nos turbent illudentes nobis, & in deriſum habentes propter pœnitentiam, ſed vadamus ad Sacerdotes, Doctores, & Prædicatores, qui ſuis dictis & exortationibus, ac exemplis confirmabunt nos, & mittent in Bethleem ad ſatietatem cœleſtis panis. Inde confitentes Dei bonitatem, & recedamus audito rege, ideſt intellectis tentationibus Diaboli qui nõ ſuperabunt nos, & ſtella cœleſtis luminis & inſpirationis lucidius nobis lucebat, & gaudebimus gaudio magno in domino valde ſublimi, & intrantes domum cordis noſtri inuenimus puerum pacificum cum Maria ſemper virgine matre eius, quæ eſt mater miſericordiæ, quæ eſt ſemper aduocata noſtra, & procidentes in vera pœnitentia adoramus eũ ſyncere, & aperis theſauris cordis noſtri offeremus domino tria munera, ideſt fidem ſanctæ trinitatis: Et ego frater Antonius pro modulo ingenij mei offeram ei ſenſus ſpirituales ſuper iſtis ſanctis Euangelijs, vt mihi reſponſum det per aliam viam non tortuoſam reuertendi in patriam ad quam nos ſua pietate perducat. Amen.

ANAGOGICE.

Signat iſtud Euangelium illam cœleſtem Hieroſolymam in qua naſcitur filius Dei, qui & genitus eſt ante Luciferum. Et in diebus Herodis natus eſt in mundum, ad quam omnes Magi, ideſt ſapientes accedent ad inquirendam verum Deum, regem regum, cuius Stellæ radius in hoc mundo, in quo orti ſunt illuxit eis gratiam ſuam infundendo, & adorabunt eum, qui fecit cœlum, terram, mare, & omnia quæ in eis ſunt. Turbato Herode, ideſt Diabolo, & omni Hieroſolyma, ideſt turba damnatorum, propter inuidiam occupationis ſedium ſuarum a beatis & congregatis omnibus principibus damnationis blaſphemabunt viuentem in ſæcula ſæculorum. Videndo ſe iudicatos æternæ damnationi ab eo quem crucifigi procurauerunt. Verum beati in illa cœleſti Bethleem panis ſuauiſſimi gaudebunt gaudio magno valde. Et intrantes ad cognitionem diuinitatis, videbunt Ieſum hominem & Deum quondam poſitum in præſepio regnantem, cum ſemper virgine Maria matre eius ab ipſo coronata, & ſuper omnes choros Angelorum exaltatam, & ſimul procidentes Deum altiſſimum adorabunt offerentes ei munera, quæ ipſe retribuit nobis. Aurum ſcilicet regalis excellentiæ. Thus diuinalis præeminentię. Et myrrham incorruptibilis eſſentiæ. Qui eos per aliam viam, a ſemita vitiorum in regionem ſuam deduxit, qui eſt benedictus in ſæcula. Amen.

Domi-

DOMINI. INFRA OCTA. EPI.

Cum factus eſſet Ieſus annorũ duodecim Lu. 2. c.

Hiſtoria huius Euangelij facta fuit anno Chriſto duodecimo.

HISTORICE.

Duodenus dominus redeuntibus parentibus perfectis eis quæ religionis erant diei feſti Hieroſolymis remanſit, qui triduo poſtquã ſitus ob eis tandem in templo ſedens inter legis peritos eos audiens atque interrogãs cunctis admirantibus interuentus eſt. Genitrici autem eius aſſerenti eum vna cum patre quæ fuiſſe magna cum meſtitia? Reſpondet non oportuiſſe tanta cum diligentia ipſum perquirere, cum minime ignorare debuiſſent fore neceſſe ipſum inter eſſe debere his, quæ genitoris eius eſſent. Cuius quidem parentes ipſi capere non potuerunt verba, venerunt igitur Nazareth ſimul, ipſo eis in omnibus obſequente. adeo autem incrementa ætatis & ſapientiæ atque gratiæ ſuſcipiebat, vt deo mortalibusque gratus haberetur, cuncta autem pia genitrix memoriæ commendabat ſæpius talia mente reuoluens.

1 HAec dubia nunc diſterẽda ſunt. 6 Dubitat. Quid egit Ieſus à die, quo præſentatus fuit in templo ſancto Symeoni vſque ad annũ duodecimum. Require dominica infra octauam natiuitatis domini. dubio 21.

7 Dub. Cum omnes tenerentur aſcẽdere Hieroſolymam ter in anno vt præcipitur. Exod. 24. c. Et quilibet maſculus deberet apparere coram domino. an parentes Ieſu ter in anno aſcenderent. Reſpon. Lyra. quòd cum his qui erant à longe Hieruſalem cuiuſmodi erant Galilęi diſpenſabantur de duobus vltimis feſtis. Require feria ſexta primæ dominicę quadrageſimæ, dub. 15. & 34.

2 Dubitatur. An in pueritia Chriſtus aliquod miraculum fecerit? Reſpond. Chryſoſtomus ſuper Ioannem quod nullum miraculum egit dominus in pueritia. Hoc tamen vnum prodit Lucas per quod mirabilis videbatur.

3 Dubitatur. Cur dominus annuatim aſcendens Hieroſolymam cum parentibus ad feſtum ante duodecimum annum non diſputauit cum doctoribus? Reſpon. Expoſitor Græcus dicens. Non enim iudicium ſapiẽtiæ tranſcendit ætatis menſuram, ſed quo tempore penes nos diſcretionis rõ pfici cõſueuit duodecimo. ſ. anno Chriſti ſapiẽtia demõſtratur.

8 Dubi. An Chriſtus ſingulis annis cum parentibus iret Hieruſalem. Reſpon. Beda in homelia quòd ſic dicens. Quod autem dominus per omnes annos cum parentibus in paſcha Hieroſolymam venit humanæ eſt, humilitatis indicium.

4 Dubitatur. quid egit Chriſtus à duodecimo anno vſque ad baptiſmum cum nullus de hoc euangeliſta mentionem faciat? Reſpõdet Expoſitor græcus dicẽs. totam intermediam Chriſti vitam quæ eſt inter oſtenſionem ætatis tempus baptiſmatis velut immunem ali-

9 Dubitatur. Quot dies fuerant conſummati. Reſpondeo quòd ſolennitas paſchæ durabat ſeptem diebus. vt habetur Exo. decimo-ſecundo. cap.

10 Dubitatur. Cur Chriſtus remanſit in Hieruſalem abſque licentia parentum. Reſpondet Expoſitor græcus dicens, Ideo autem latenter remanet ne parentes impedimento

eſſent

Universidad de Deusto
Biblioteca

essent disputationi peragendæ cum legis periti. Vel forsitan hoc euitans videatur parentes contemnere si mandantibus eis non pareret, latenter ergo remanet, ne aut retrahatur, aut sit inobediens.

11 Dub. Cur Euangelista vocat parentes Christi Ioseph & semper Virginem. cum Ioseph non fuerit pater eius? Resp. Orig super Lucã dicens. Non autem miremur parentes vocatos quorum alter ob partum, alter ob obsequiũ patris & matris meruerunt vocabula. Et sanctus Tho. 3. parte. q. 28. ar. 1. post Aug. in libro de bono coniugali dicit, q̃ eo modo pater Christi dicitur Ioseph, quo & vir Mariæ intelligitur sine commixtione carnis ipsa copulatione coniugij multo, videlicet coniunctius quàm si esset aliunde adoptatus, neque. n. propterea nõ erat appellãdus Ioseph pater Christi. quia non eum genuerat concumbendo, qñ quidem pater esset etiam ei quem non ex sua coniuge procreatum aliunde adoptasset.

12 Dub. Quomodo Christus cum tanta cura a parentibus nutritus potuit obliuiscendo relinqui? Resp. Bæda in Homel. & habetur in gl. q̃ filiis Israel mos fuit in temporibus festis, vel Hierosolymã confluentes, vel ad propria redeuntes seorsum viri seorsum fœmiuæ incederent infantes q; vel pueri cum quolibet parente indifferenter ire poterant. Ideoq; Mariam vel Ioseph vicissim putasse puerum Iesum quem secum non cernebant cum altero parente reuersum, prout testatur Euangelista dicens. Existimantes autem illum esse in comitatu suo.

13 Dub. Quo in die requirebant eum inter cognatos & notos, & quo die reperiunt eum in medio doctorum sedentem? Resp. glo. dicens. Vno quidem die reuersi sunt a Hierusalem. Secundo die quærunt inter cognatos & notos & non inuenientes. Tertio die regressi sunt in Hierusalem, & ibi tunc inuenerunt eum in tẽplo, & sic post triduum, idest ipso tertio die per figuram synecdoche.

14 Dub. Cur non inuenitur nisi tertio die? Respon gl. quia quæsitus aduentus Christi a patriarchis ante legem non est inuentus, quæsitus a prophetis & iudis sub lege non est inuentus, quæsitus a gentibus sub gratia inuenitur.

15 Dub. Videtur q̃ fuerit ambitiosus sedendo inter doctores? Resp. q̃ non per ambitionem sedebat, sed vt patet in Euangelio sedebat eos audiendo & interrogando.

16 Dubit. Cur audiebat eos cum nihil posset addiscere ab eis cum omnem scientiam haberet? Respondeo, q̃ hoc fecit, vt dicit Origen. super Lucam ad eruditionem nostram, vt doceret quid pueris quamuis sapientes & eruditi sint conueniret, vt audiant potius magistros quàm docere desiderent.

17 Dubit. Cur eos interrogabat cum nihil ab eis addiscere vellet? Resp. san. Th. 3. par. q. 12. ar. 3. q̃ interrogabat, vt dicit Origenes non vt addisceret, sed vt interrogatus erudiret. Ex vno quippe doctrinæ fonte manat & interrogare & respondere sapienter.

18 Dubit. Cur audientes stupebant & admirabantur? Resp. Bæda super Lucam dicens: quod diuina lingua sapientiam prodebat, sed infirmitatem ætas prætendebat humanam. Vnde Iudæi inter alta quæ audiunt, & infirma quæ uident dubia admiratione turbantur.

19 Dub. Quia uidetur quod semper uirgo male fecerit cum redarguere dicendo. fili, quid fecisti nobis sic? Resp. Expositor Græcus dicens. quod non causa reprehendendi dixit illa uerba, sed affectione dicens. Miranda vero Dei genitrix maternis affecta uisceribus. quasi cũ lamentis inquisitionem dolorosam ostendit, ut omnis sicut mater & sidueialiter & humiliter & affectuose exprimit.

20 Dub. Cur semper uirgo uocat Ioseph patrẽ Christi, cum sciret ipsum non esse patrem Iesu? Resp. Origenes super Lucam dicens Nouerat semper uirgo sacrata hunc non esse filium Ioseph, & tamen patrem uocat illius, spõsum suum propter Iudæorum suspitionem æstimãtium ipsum uulgo fore conceptum.

21 Dubitatur. Cur dolentes quærebant eum qui perdi non poterat, cum esset Deus? Resp. Orige. super Lucam dicens. cur autem dolentes eũ quærebant, an ex eo quod periret puer an erranerit. Absit. Nunquid enim fieri potest ut perditum formidarent infantem quem dominum esse cognouerant, sed quomodo tu siquando scripturas legis quæris in eis sensum cum dolore, non quod scripturas erasse arbitreris, sed ueritatem quam intrinsecus habẽt quæris inuentre. Ita illi quærebant Iesum ne forte relinquens eos reuersus fuisset ad cœlos, cum illi placuisset iterum descensurus. Vel ut dicit glo. metuebant ne quod Herodes in infantia eius patrasse dicitur tũc iã in pueritia positũ inuẽta oportunitate alis interficerent.

Dub.

22 Dub Cur dominus redarguit matrẽ? Resp. expositor Græcus dicens. Dum. n Mariã semper uirginẽ increpat dominus quærentem ipsum inter propinquos omissione vinculorum sanguinis apertissime suggerit. ostendens q̃ non contingit mentem perfectionis attingere eum, qui adhuc uagatur in his quæ corpori cõferunt, & quod homo deficit a perfectione per affectum cognatorum.

23 Dub. De quo patre intelligit cum dicit, quæ patris mei sunt? Ref. Græcus expositor dicẽs. Ipse dominus respondit ad omnia, & corrigẽs dictum eius de eo, qui putabatur pater, verũ patrem manifestat docens, non per infima gradi, sed in altum extolli. Et Beda dicit. Et quod potius debebat ei qui est æternus filius mentis oculos attollere cogit.

24 Dub. Quomodo semper virgo non intellexit verbum Christi de patre æterno Ref. Origenes dicens super Lucam. Nesciebant vtrum dicens in his quæ patris mei sunt significaret in templo, an aliquid altius, & quod magis ædificat.

25 Dub. Cum subiectio dicat in potentiam videtur q̃ non debebat esse subditus illis? Resp. Ambrosius super Lucam dicens. Et miraris si patri defert qui subditur matri: Non vtiq; infirmitatis, sed pietatis est ista subiectio.

26 Dub. In quibus erat eis subiectus. Resp. Ba filius in libro religionum dicens. Ab ipsa aũc primæua ætate parentibus obediens quemlibet laborem corporeum humiliter & reuerẽter sustinuit. Cum enim homines essent honesti & iusti egeni, tamen necessariorum penuriam patientes. Manifestum est quod sudores corporeos continuo frequentabat necessaria vitæ sibi quærentes. Iesus autem obediens illis, vt scriptura testatur etiam in sustinendo labores subiectionem plenariam sustinebat.

27 Dub. Quomodo semper virgo conseruabat illa verba, & quid erat illud conseruare? Ref. expositor Græcus dicens. considera prudentissimam mulierem qualiter scholaris sit pueri. Ideo enim vt puero, neque vt viro, sed vt Deo vacabat. Vlterius & illius voces diuinas, & opera reputabat ideirco, vel ex dictis, aut actis ab eo ineffabilem illi patebat, sed sicut ipsum verbum prius in uisceribus, ita nunc eiusdem modos & dicta concipiebat, & in corde suo quodammodo fouebat. Et hoc quidem iã secum in præsenti contemplabatur. Hoc autẽ expectabat in futurum clarius reuelandum, & hac quidem tanquam regula, & lege, & per totam vitam utebatur.

28 Dubitatur. Quomodo Christus poterat proficere. sapientia cum esset plenus sapiẽtia vt dicitur Luc secundo. ca. require infra octauas natiuitatis domini. dub. 26.

29 Dubit. An in scientia profecerit, & an aliquid didicerit? Respondet Sanctus Thom. tertia parte quæst. 9 art. 4. & quæst. 12 ar. 2. quòd in Christo fuerunt tres scientiæ. scilicet diuina, & secundum istam non profecit. Alia fuit scientia infusa, nec secundum illã etiam profecit cum a principio plenariæ fuerit sibi omnium infusa, alia fuit scientia acquisita, quæ proprie est scientia secundum modum humanum, non solum ex parte subiecti recipientis, sed etiam ex parte causæ agentis. Nam talis scientia ponitur in Christo, secundum lumen intellectus agentis, quod est animæ humanæ connaturale. Nam inconueniens videretur q̃ aliqua naturalis actio intelligibilis Christo deesset cum extrahere species intelligibiles a fantasmatibus sit quædam naturalis actio hominis, secundum intellectum agentem conueniens videtur hanc actionẽ in Christo ponere, & ex hoc sequitur quod in anima Christi aliquis habitus fuit, qui per huiusmodi abstractionem specierum potuerit augmentari, ex hoc scilicet quod intellectus agens post primas species intelligibiles abstractas a fantasmatibus poterat alias etiam abstrahere hæc omnia sic probantur. Nam nihil eorum quæ Deus plantauit in nostra natura defuit humanæ naturæ assumptæ a Dei verbo, sed Deus in humana natura plantauit, non solum intellectum passibilem, sed etiam intellectum agentem. Ergo necesse est dicere quòd in anima Christi fuit non solum intellectus possibilis, sed etiam intellectus agens. Si autem in alijs, Deus & natura nihil frustra faciunt, vt philosophus dicit in 1. de cælo & mundo minus in anima Christi aliquid fuit frustra, frustra autem est quod non habet propriam operationem, cum omnis res sit propter suam operationem. ut dicitur in secundo de cælo & mundo. Propria autem operatio intellectus agentis est facere species intelligibiles actu abstrahendo eas a fantasmatibus, vt dicitur in tertio de anima. Quod intellectus agens est, quo est omnia facere. Ergo necesse est dicere, quòd fuerunt aliquæ species intelligibiles, per

actionem

actionem intellectus agentis, in intellectu possibili eius receptæ, quod est esse in ipso scientiam acquisitam quam quidam experimentale nominant, & sic fm illam profecit modo quo dictum est. Quod autem aliquid dicerit offendit Tho. super 5 c. ad Heb. lect. 2. super illo verbo didicit obedientiam ex tempore dicens, quod cuplex est scientia. s. simplicis notitiæ, & secundum hanc nihil didicit. Alia est experientiæ, & secundum istum didicit obedientiam. Et ita glossator dicit, ideſt expertus est, quàm graue sit obedire, quia ipse obediuit in grauissimis & difficilimis, quia vsque ad mortem crucis, non autem aliquid ab aliquo homine, seu ab aliquo Angelo didicit.

30 Dub. quomodo proficiebat ætate, qui fuit ante sæcula, & erit semper? Resp. q̃ quantum ad naturam diuinam non proficiebat ætate, cum esset æternus, sed quantum ad naturã humanam corpus eius augmentabatur sicut alia corpora humana. Et Cirillus super Luc. dicit q̃ Euangelista dixit Iesum proficere, & non verbum.

31 Dub. quomodo potuit proficere in gratia, cũ a principio habuerit plenitudinẽ gratiæ, ut dicitur Ioannis. 1. c. plenum gratiæ? Resp. san. Tho. 3. par. q. 7. a. 12. quod Christus non profecit in gratia, ita quod habitus gratiæ augmẽtaretur in ipso, sed solum quantum ad effectus, ut dictum est infra octauas natiuitatis domini, dubio 27. Et ratio est ista, quia finis gratiæ est unio creaturæ rationalis ad Deũ. Non potest autẽ esse, nec intelligi maior unio creaturæ rationalis ad Deũ, quam quæ est in persona. Et ideo gratia Christi pertingit ad summam mensuram gratiæ. & sic non potest augeri ex parte ipsius gratiæ, nec ex parte Christi, etiam potest augeri, quia Christus secundum quod homo in primo instanti conceptionis suæ fuit uerus & plenus comprehensor. Vnde in eo non potuit esse gratiæ augmentũ. sicut nec in alijs beatis, quorum gratia augeri non potest eo quod sunt in termino, hominũ uero qui sunt pure uiatores gratia potest augeri, & ex parte formę, id est gratię, quia non attingunt summum gradum gratię, & ex parte subiecti, ideſt ipsorum, quia nondum peruenerunt ad terminum.

32 Dub. Quia uidetur quod non profecerit in humanitate, quia a principio fuit conceptus uerus & perfectus homo? Resp. Greg. Nazanzenus in Homelia quod dicitur secũdum hũ humanitatem proficere non quod susceperit augmentum, quę ab initio fuit perfecta, seu ex eo quod paulatim manifestabatur. uide dubio sequenti.

33 Dubit. Quia uidetur quod non proficiebat apud Deum, cum semper uerbum apud Deũ fuerit perfectum? Resp. Expositor Græcus dicens, proficiebat ergo secundum ætatem quidem corpore in uirilem statum promoto. Sapientia autem per eos qui abeo diuina sapiẽtia docebantur, gratia uero qua cum gaudio promouebatur credentes in fine obtinere, quę ab ipso promissa sunt. ut hoc quidem apud Deum ex eo quod assumpta carne, paternum opus peregit, apud homines uero per cõuersionem eorum a cultu Idolorum, ad summę trinitatis notitiam.

34 Dub. Quid audiebat Christus a doctoribus & de quibus interrogabat eos? Resp. san. Vincen. Sermone 4 huius Dominicę dicens materiam autem de qua tunc doctores, & Rabini disputabant, inuenio in epist. glorioſi Hieronymi ad paulinum. 4. c. ubi dicit 12. annos saluator impleuerat & in templo sedens de quæstionibus legis interrogans magis docet, dum prudenter interrogat, dic practicę, quomodo fuerunt rationabiliter quæstiones legis, & quę tunc disputabantur erant de aduentu Messię, quia omnes doctores nullo discrepante sciebat tẽpus aduentus Messię completum, tam ex prophetia Iacob. Gen. 49. Non auferetur sceptrũ de Iuda, nec dux de fœmore eius donec ueniat, qui mittendus est, quia tunc regnabat Herodes. Item ex hebdomadibus Danielis. Modo ponamus disputationes in forma. Cum essent ibi doctores sedentes, & Christus & alij pueri audientes unus doctor proposuit hanc quæstionem. Quid uobis uidetur de aduentu Messię? Responderunt alij quod erat completus, tamen si haberet aliquam prophetiam in contrarium quod proponeret? Resp. ille quod licet crederet aduentum esse completum, tã dubitabat propter prophetiam Aggei. 2. cap. ubi dicitur. hæc dicit dominus Deus, adhuc modicum, & ego mouebo cęlum & terram, & mare, & aridam, & mouebo omnes gentes: & tunc ueniet desideratus cunctis gentibus, sed nondum uidimus illa signa, quia nullum motum nouum uidimus: ergo restat dubitatio. Alij responderunt quod uerum dicebat & quod bonum esset super his cogitare: nesciebantq̃s

sciebantq̃ue quid responderet, tunc Christus reuerenter & humiliter obtenta licentia loquendi dixit. R. domini si recordamini nunc sunt duodecim anni quod cœlum fuit motum per nouam stellam quę duxit tres reges orientis secundum quod ego audiui a parentibus meis. Si uidetur uobis quod iste motus fuerit nouus. Item terra, & mare mota fuerunt tunc quidã ex edicto Cæsaris quilibet ibat ut profiteretur in ciuitatem suam, uideatis si prophetia forte in hoc fuerit impleta, responderunt ipsi inter se uerum profecto dicit, quia de præmissis recordamur, & iste debuit ille motus esse de quo propheta intellexit. Et Christus dixit. Domini parentis si pueri aliquid a nobis quærunt. Alius doctor surrexit postmodũ dicens. domini subito de signo quod dedit Esaias. 9. cap. dicens. Populus qui ambulabat in tenebris uidit lucem magnam, & post paruulus natus est nobis, & filius datus est nobis &c. Num hoc signum debuit esse in natiuitate messiæ regis, sed adhuc non uidimus hoc signum. Igitur hic cadit dubitatio. Alij autem doctores respondebant, quod uerum dicebat, scilicet quod bene in hoc deberent aduertere, & sic libros uoluebant & reuoluebant in templo existentes, tandem dixerunt Christo quid sibi uideretur. Et an in hoc dubitaret. Qui humiliter & cum reuerentia surgens respondit dicens, audiui quod in ciuitate Bethleem in media nocte iam sunt duodecim anni apparuit magna claritas intãtum quod uidebatur sicut meridies iuxtã illud. Psal. 138. Nox sicut dies illuminabitur, & audiui quod angeli apparuerunt pastoribus cum magna luce inter quos unus dicebat. Euangelizo uobis gaudium magnum, quia natus est uobis hodie saluator &c. tunc unus doctor dixit: bene recordo, quia talis fama fuit publicata, & dixit alijs, nũquid recordamini quomodo fuit nobis scriptum de hoc, & tunc dixerunt Iesu fili bonas gratias uobis agimus de hoc, quia ita clarificatis intellectus nostros. Alius doctor dixit suspirans. O domini dubito quod nostrum gaudium & spes nostra sint deperdita nũquid Malachias 3. c. dixit. Statim ueniet ad templum sanctum suum dominator, quem uos quæritis &c. Sed nondum uenit, ergo hic est magna dubitatio, quod adhuc aduentus eius non sit completus. Dixerunt ergo Christo ut diceret super hoc qui sibi uideretur, qui respondit. O R. domini quid possunt dicere pueri inter uos tamen dicam quod audiui a parentibus meis uidelicet quod post miraculum de somne in media nocte in Bethleem apparete quidragesimo die una mulier iuuenis cum puero in brachijs eum baiulans uenit ad templum, & Symeon & Anna prophetissa prædicauerunt eum dicentes, quod ille erat uerus Messias & saluator mundi. Tunc ipsi doctores dixerunt, quod uerum dicebat. Et unus dixit Symeon pontifex erat consanguineus meus & hæc mihi narrauit. Et alius dixit. Anna erat consanguinea mea, & talia uere ab ea audiui. Et tũc dixerunt Christo. O bonæ fili, benedicaris a Deo, & Deus det tibi gratiã bene addiscendi. Deinde surrexit unus Rabi dicens suspirans & flens, hæc omnia cõfiteor esse uera. sed heu quia deperditus est messias. Nunquid recordamini quod illis temporibus propter ipsum interfecit omnes pueros in Bethleem & omnibus finibus eius Herodes rex. Et ita credatis quod etiam messias puer interfectus est, quod audientes alij doctores erant ualde tristes, & tunc dixerunt Christo. Et uos quid dicitis. O fili. Qui cum solita humilitate respondit. R. domi. Memini me legisse Exod. 23. c. Non coques edum in lacte matris suę. Videatis igitur ne forte ista sit prophetia quædam de messia quod non deberet coqui. ideſt mori in lacte matris suæ, ideſt in infantia dum lactaretur a matre sua. Et qđ ita euaserit alijs paruulis occisis ab Herode. Et tunc doctores uirtute diuina illuminati intellexerunt illam propheriam fuisse de Christo & messia & multum laudauerũt eum, quoniã prudenter responderet. Et ipso tunc superuenit gloriosa semper uirgo Maria cum Ioseph.

ALLEGORICE.

Historiam huius euangelij præfigurarunt Samuel & Anna eius mater. 1. Reg. 1. c. Qui Samuel cum ablactatus fuisset non quidem a mammilla secundum Lyram quæ fit in principio tertij anni, sed ablactatione a lacte pueritiæ, quando puer incipit alijs uti cibis communibus & non amplius nutritur lactocinijs quæ fit circa decimum annum, ita quod iam erat duodenus fuit oblatus domino, quoniam tunc pueri incipiunt habere alios pias uires & seruire in templo. s. accendere lampades & huiusmodi. Et ita ascendentibus parentibus Samuelis. s. Helcana & Anna in Sylo, cuius locũ tenuit post Hierosolymam secundum consuetudinem diei festi. ideſt, ut uotum redderent

domino

Universidad de Deusto
Biblioteca

domino propter Samuel obtentum, & ibi cõ summatis diebus sacrificij remansit puer Samuel, qui interpretatur exauditio domini, qui significat Christum qui fuit exauditus a domino in Sylo qui interpretatur dimissio, quia fuit dimissus ille locus, & electa Hierusalem. Et non cognouerunt parentes eius, quia scilicet nesciebant q̃ electus est a domino. Existimantes autem illum esse in comitatu suo. s. credentes quòd esset eiusde qualitatis cum eis venerunt inter unius diei, & requirebant eum inter cognatos & notos. s. vsque quo Anna peperit tres filios, & duas filias, inter quos requirebant eum existimãtes q̃ esset sicut alij filij, & non inuenerunt eum in tali conditione, quoniam erat minister domini accinctus ephot lineo, ideſt veſte alba linea sacerdotali & reuersi sunt in Sylo, quoniam statutis diebus veniebant Helchana & Anna deferentes tunicam quam faciebat singulis annis, & post triduum inuenerunt eum, ideſt post primum diem qui fuit tempus quo erat sterilis, & in tristitia. post secundum, qui fuit tempus quo pariebat filios, & erat gaudens: & in tertio inuenit eum cum esset sine his passionibus in medio doctorum, quoniam vt dicitur. 1. Re. 2. c. Magnificatus est puer Samuel, ideſt Christus apud dominum, audientem illos, & interrogantem, quomã Samuel iudicauit populum & filios Israel in malphat. 1. Re. 7. mater autem eius dixisti, fili quid fecisti nobis sic, ideſt quomodo potuisti euadere in conspectu domini, ita pretiosus? ego & pater tuus dolentes quærebamus te, ideſt inter nos quærentes credebamus te esse unum ex aliis. Et Samuel respondit q̃ in his quæ patris sui sunt. s. Dei oportebat eum esse, & ministrare in templo domini. Et ipsi non intellexerunt mysterium quod locutus est ad eos. Alij vero mirabantur & stupebant, quoniam cognouerunt omnes Adam, usque Bersabeę, q̃ fidelis Samuel propheta esset domini. Et descendit cum eis in Ramatha in qua villa etiam iudicabat Israel, vt habetur 1. Reg. 7. Et erat subditus illis subiectione reuerentiali, & proficiebat sapientia, & ætate ac gratia apud Deũ qui eum uocauerant & homines quis iudicabat.

TROPOLOGICE.

Plurima documenta ex hoc Euangelio eliciuntur. Primũ est festa deuote colere a principio Euangelij usque ibi. Secundum consuetudinem diei festi. Datur etiam modus colẽdi, ut omnia compleamus ad honorem Dei diuina efficia & Missam integre audientes. atq; prædicationes, orationibus insistendo cõsummatisque diebus festis regredi ad exercitium consuetum. quoniam in sudore uultus uescimur pane nostro. Item docemur quærere Iesum per peccatum a nobis amissum, qui debet quæri cum pastoribus festinanter. Luc. 2. c. 1. cum peccator cognoscit se Christum perdidisse statim studeat a peccato resurgere per contritionem. Cum magis quæratur humiliter Matthæi. 2. c. Procidentes adorauerũt eũ, ut homo per pœnitentiam se humiliet Deo. Item cum Magdalena lachrymabiliter. Ioannis 20. Maria stabat ad monumẽtum foris plorans quærendo Iesum. Et ita peccator dolẽter debet quærere Iesum. s. dolendo de peccatis suis, quod notatur ibi. Ego & pater tuus dolẽtes quærebamus te. Item monemur in quo loco debemus Iesum inuenire. s. in templo. Itẽ quando, quia post triduum. i. post peccati contritionem, qui est unus dies, post oris confessionem, qui est secundus dies, post operis satisfactionem, qui est tertius dies, post quos Iesus inuenitur in templo cordis nostri, si tamẽ caste uixerimus quia caste uiuentes templum Dei sunt. Item datur modus retinendi Christum inuentum. ut padamus ad doctores & prædicatores eos interrogantes de necessariis ad salutem & audientes uerba bona ipsorum, quibus resistemus tentationibus uniuersis quibus succumbendo Christum inuentum perderemus. Item docemur, ut relicta affectione parentum temporalium patri æterno adhæreamus. Item quòd res diuinæ sint nobis non in contemptum, sed in admirationem & uenerationem. Item cum semper uirgine uerbum Dei conseruare in corde & opere adimplere. Instruuntur etiam filij pueri, ut honorem, reuerentiam & debitam subiectionem præstent parentibus quod Iesus fecit dum esset subditus illis. Vltimo instruuntur parres, ut sic filios nutriant & educent, ut proficiant non solum augmentatione persone, & ætatis sed sapientia & gratia, ut placeant Deo & hominibus.

ANAGOGICE.

Contemplationi cælestis patriæ iam ex dictis sancti Euangelij uacandum & intuerì spiritualiter in mente nostra Christum qui duodecim annos, compleuit ætatis duodecim Apostolos, & duodecim millia signatos ex omni tribu filiorum Israel coronando, qui cum eis, qui sunt eius partes, quoniam facientes voluntatẽ eius sunt eis pater, mater, frater & soror ascendet ad supernam Hierusalẽ, vbi est perpetua festiuitas & gaudiosa. Cõsummatis omnibus laboribus dierum præsentis sæculi. qui semper remansit in Hierusalẽ supernã & in sinu patris, quãuis p humanitatis assumptionẽ ad nos venerit. Nec cognouerũt parentes eius æqualitatem eius cum patre, sed propter defectus naturæ, quos assumpsit existimantes cũ esse in comitatu suo. i. similem eis quasi putũ hominẽ venerunt inter unius diei, quod est lumen naturæ, per quod non potest comprehendi nec inueniri. Sed oportet reuerti in Hierusalem, & quærere eum per lumen gratiæ in præsenti vita. Et tandem tertio die in alia vita clare reperitur & videtur sicuti est per lumẽ gloriæ sedens in templo diuinitatis in medio sanctorũ doctorũ ecclesiæ eorũ doctrinam, approbando stupentibus cunctis beatis de tam ineffabili gloria, & de humanitate diuinati cõiuncta, & tota generatio humana saluata, q̃ ẽ mater Christi cũ ex carnem assumpserit interrogat quo eis secit sic. Cũ ex eius passione dolens quæreret eũ in triduo mortis compatiẽs ei. Qui respõdit q̃ in his q̃ pater suus volebat oportebat eũ esse, & ita patri ut intraret in gloriam suam, & ipsi non intellexerunt verbũ eũ in cor hominis non ascendat quæ præparauit Christus suis fidelibus per gloriosam passionẽ suã. Descendit tamẽ cũ eis carnẽ assumendo, & se eis subijciendo per humanitatem, & mater eius omnia verba hæc conseruat in corde, nunc in cælis veraciter ipsa esse veritissima agnoscendo. Et Iesus proficit nobis, nos in ætate confirmando gratiam & sapientiam infundendo, vt Deo ipsi & hominibus grati efficiamur ipso concedente. Amen.

IN OCTAVA EPIPHANIAE.

Vidit Ioannes Iesum venientem ad Ioannem. 1. capitulo.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 30. die 7. Ianuarij.

HISTORICE.

Die baptismum domini sequente Ioannes ad se venientem intuitus Iesum hunc agnum Dei scelera auferentem sæculi demonstrauit. Hunc quoque eũ esse de quo ante assatus fuerat uirum, scilicet post se uenire, qui prior ipso foret quem nec ipse agnosceret, se quoque hanc ob causam in aqua baptizando aduenisse ut innotesceret Israelitæ perhibens testimonium, quoniam columbam vidisse quasi spiritum super eum ex æthere descendentem postquam immanentem, quem ipse idem ipse ignorabat. Qui vero eum in aqua baptizare transmiserat. eidem dixisse illum in Spiritu sancto baptizare debere, super quem Spiritum sanctum intuitus fuisset descendere & superstare. Et ipse si quidem Ioannes attestatus est hoc vidisse, & hunc Iesum vere filium fore Dei.

INtendens dubia dilucidare. Dubitatur quæ fuit illa altera dies? Respond. Origenes super Ioannem quod fuit secunda dies. Prima namque fuit quando baptizatus est Iesus, & sequenti die quæ fuit altera. Secunda baptismo fuit altera, in qua historia huius euangelij facta est.

Dubitatur. Ad quid uenit Iesus ad Ioannem postquam baptizatus fuerat? Resp. Chrysostomus super Ioannem. Ne nullus suspicaretur, q̃ ex eadem causa ex qua & alij ad Ioannem uenire, puta confessurus aut in pœnitentiam ablaturus in homine. Præpetem ergo accedit dans Ioanni occasionem corrigendi hanc suspitionem quam & Ioannes per uerba confitetur dicens. Ecce agnus Dei &c. Qui igitur ita purus erat quod peccata absoluere posset, mã nisestum est quoniam non ut confiteretur peccata accedit, sed vt occasionem det Ioanni loquendi de ipso. Venit etiam secundo, ut hi qui priora audierunt tertius recipiant quę prędicata sunt & alia rursus audiant.

Dubitatur. Cur Ioannes dicit Christum esse agnum Dei? Respondit Chrysostomus super Ioannes, quòd hoc dicit innuens quod hic est qui olim quærebatur rem eiuerans prophetiæ Isa. 53. capit. Tanquam agnus ad occisionem duceretur, & vmbra quæ secundum Moysen erat figura. s. cultus eos ducat ad veritatem.

Dubitatur. Cur potius dicitur Christus agnus quam aliquod aliud animal? Respond. Origenes super Mat. Quod ideo quia in oblationibus querebatur mane & vespere offerebatur. Quæ nam autẽ oblatio alia potest esse quotidiana a rationali natura comprehendenda, nisi uerbum ingens agnus typice nuncupatum. Oblatus quidem mane cũ

cum intellectus fertur in Deum. Vespertis uero cum ad corporalia procedimus. Et etiam ut dicit Ly. quia per agnum paschalem expressis figuratur passio Christi.

5 Dub. Cur Christus dicitur agnus Dei? Resp. Theophilus super Euangelijs, quia Deus pater eum dedit pro nostra salute in morte, sicut & nos consuemimus dicere hæc oblatio est talis hois. i. q̃ talis hō obtulit sic & Christus dicitur agnus Dei dantis illum pro nostra salute.

6 Dub. Cur dicit qui tollit, & non qui tollet peccata &c. Respon. Theophilus ubi supra. q̃ quasi hoc semper faciente ipso. Non enim solum tulit nunc cum passus est, sed ex illo tempore usque ad præsens tollit non semper crucifixus. Vnam enim pro peccatis obtulit oblationem, sed semper purgans per illam.

7 Dubit. Cur dicit in singulari peccatum cum omnia peccata tollat? Resp. Lyra post Bedam. q̃ licet ille agnus tulerit omnia peccata, tamen speciali modo pro peccato originali occisus est.

8 Dub. Quando & quibus & quid Ioannes dicit ante? Resp. Theophilus super Euangelijs, quia superius his qui ex Pharisæis venerant Ioannes dixerat q̃ medius uestrum stat quem vos nescitis. hic ignorantibus demonstrat dicens. Hic est de quo dixi.

9 Dub. Quomodo Christus venit post Ioannem. Require dominica 3. aduentus. dub. 20. & 21.

10 Dub. Cur appellat Christum uirum? Resp. Theophil. vbi supra quòd propter ætatis perfectionem.

11 Dubitatur. Quomodo intelligitur qui ante me factus est. Require dominica tertia aduentus. dub. 21.

12 Dub. Cur dicit qui prior me erat? Ref. Grego. in Homel. dicens. Aperte diceret inde me etiam post natus superat quo eum nativitatis suæ tempora non angustant. Nam qui per matrem in tempore nascitur sine tempore est a patre generatus.

13 Dubi. Quomodo Ioannes nesciebat Christum quem annuntiabat? Resp. Chrysost. super Ioannem. Quod ideo dicit Ioannes q̃ nesciebat eum, ut non uideretur ex amicitia propter cognationem ei testimonium perhibere, quia cognatus eius erat secundum carnem.

14 Dubitatur Quia uidetur quòd Ioannes sciuerit eum propter signa in nativitate facta, & Magos adducentes? Resp. Chrysost. vbi supra quòd in deserto conuersatus est Ioannes mira cula vero quæ circa Magos, & quandocunque talia ante multum contigerant tempus Ioanne & ipso valde puero existente. In medio uero tempore ignotus omnibus existebat.

15 Dubit. Cur dicit, sed ut manifestetur in Israel? Resp. Ly. quia totum efficium Ioannes baptizando & prædicando erat ordinatum ad manifestationem Christi. Vnde Chrys. dicit q̃ illa signa quæ fidem dicunt a Christo in pueritia facta, mendacia & fictiones sunt. Vide dub. 31. dominica 1. post octauam Epiphaniæ.

16 Dubit An sine baptismate licebat Ioanni prædicare & inducere turbas ad Christum? Respon. Chrys. super Ioannem q̃ facilius ita factum est nequaquam enim sic concurrissent omnes si sine baptismate p̃dicatio facta esset.

17 Dubit. Cur dicit & testimonium perhibuit Ioannes dicens, quia uidi Spiritum sanctum? Resp. Chryso. ubi supra, quia Ioannes testatus est, ita magnum quid quod sufficiens erat auditores omnes stupefacere. Puta quod totius orbis terrarum solus ipse peccata tolleret uolens credibilius id facere reduxit hoc ad Deū & Spiritumsanctum. Posset enim aliquis dicere Ioanni. Qualiter tu cognouisti eum? Resquod per descensum Spiritussancti.

18 Dub. Cur dicit & mansit super eum? Resp. Greg. secundo Moralium, quòd in cunctis fidelibus Spiritussanctus uenit, sed in solo mediatore semper singulariter permanet, quia eius humanitatem nunquam deseruit ex cum diuinitate procedit.

19 Dub. Videtur etiam quòd in alijs singulariter maneat, quia discipulis dominus dicit Ioannis 14. apud vos manebit? Ref. Gre. vbi supra quod hoc citius cognoscamus si dona spiritus discernamus. In his enim donis sine quibus ad uitam peruenitur non potest spiritussanctus semper in omnibus electis permanet, ut sunt mansuetudo, humilitas, fides, spes, charitas. In illis autem, quibus per ostensionem spiritus non nostra salus, sed aliorum quæritur non semper manet. sed aliquando se a signorum ostensionibus subtrahit, ut humilius eius uirtutes habeantur. Christus autem in cunctis eis semper & continuo habuit præsentem.

20 Dub. Quando uidit Ioannes Spiritum sanctum descendentem & manere super Christum? Resp. quòd in baptismate Christi, ut dicit glo.

Dub.

21 Dubit. Quomodo Ioannes dicit, & ego nesciebam eum. cum Mat. 3. Ioannes dixerit. Ego a te debeo baptizari & tu venis ad me? Resp. Lyr. quod hoc refertur ad tempus præcedens baptismum. Licet Aug. referat ad potestatem excellentiæ in baptismo quã sibi Christus retinuit quæ consistit in quatuor. Primum est qđ ipse solus baptismum institueret. Secundum quod effectum baptismi sine baptismo conferre posset. Tertium quòd meritum passionis eius in baptismo efficaciam haberet. Quartũ est quòd ab aliquo tempore baptismus conferretur in nole ipsius sicut habet Auth. 19. quasi diceret. Ego nesciebam quòd hanc excellentiam prædictam in baptizando sibi retineret solus quantum ad istam excellentiam.

22 Dub. Quis miserit Ioannem baptizare? Respon. Aug. quòd si dicamus pr̃, uerũ dicamus, si dicimus filius, verũ dicimus, manifestius aũt ẽ vt dicamus pr̃ & filꝰ, supple tu, & spũsctũs.

23 Dub. Cur dicit baptizare in aqua. Resp. Ly. quod baptismus Ioannis gratiam non conferebat, sed baptismum Christi significabat, & ad ipsum disponebat.

24 Dub. Quomodo poterat Ioannes videre spiritum sanctum, qui est Deus, qui non potest uideri oculis corporalibus? Ref. quòd uidit in signo uisibili. s. columbæ descendentis. ut patet ex textu.

25 Dub. Quomodo Christꝰ baptizabat in spiritu sancto? Ref. Ly. quòd proprijs ipsius Dei est saluare animas per gratiam spiritussancti.

26 Dub. Quid uidit Ioannes, quia dicit & ego vidi? Ref. Lyr. quod uidit spiritumsanctum descendentem in columbæ specie.

27 Dub. Ad quid cognouit Ioannes quòd esset filius Dei? Resp. quòd ut habetur Mat. 3. c. cognouit ad vocem patris.

28 Dubit. Quomodo descendit spiritussanctus in specie columbæ, & quare potius in tali specie quod in specie ignis sicut Apostolus, uel alia specie, & oĩa alia dubia ad hãc materiã p tinẽtia vna cũ sensibus spũalibus. Require in expositione Euãgelij immediate sequentis & dñica 3. aduentus. & in euãgelio seq. dub. 2.

IN OCTAVA EPIPHA. Secundum ordinem prædicatorum.

Venit Iesus a Galilæa in Iordanem ad Ioannem. Matthæi 3. c.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi. 30. die 6. Ianuarij.

HISTORICA.

Ad Ioannem in Iordane baptizantem eũ a Galilæa Iesus, vt ab eo baptizaretur aduenisset. Id prohibenti Ioanni, & ab eo potius se debere baptizari inquienti imperauit dominus vt quæ in præsentiarum agerentur perficeret, quoniam tali cum modo omnem implere iustitiam deceret. Vt vero Iesus baptismum susceperit statim ex aqua prosiliit. Cœlis autem eidem apertis diuinum super se spiritũ descendentem intuitus est colũbę specie obũbratum uocem quoque e superis hunc suum dilectum esse genitum in quo sibi complacitũ fuisset inquientem audiuit.

SOlito more dubia soluenda sunt.

1 Dubit. A qua uilla Galilææ uenit Iesus? Resp. glo. quod a Nazareth, quoniam ibi habitauit.

2 Dub. In quo loco Iordanis baptizatus fuit Christus? Resp. Auctor de uita Christi, quòd non longe a Hierico, vbi baptizabat Ioãnes dicens. quod de Hierico usq; ad capellam sancti Ioannis vbi habitabat, sunt quasi duo miliaria, & inde usque ad locum Iordanis, in quo baptizatus fuit Christus est quasi unum miliare. Licet nonnulli putent Christum fuisse baptizatum inter Ennon & Salim non lõge a mõte Gelboę in Berhania, quę est supra Iordané tribus leucis de Hierico. uel fuit baptizatus in loco, p quẽ trãsierũt filij Israel Iordanẽ ut colligitur ex dictis Lyr̃ sup Iosuæ. 4. c.

3 Dub. Cur potius Christus uoluit baptizari in Iordane quàm in alio flumine, uel mari rubro, q̃ exiccatũ est? Ref. S. Tho. 3. par. q 39. ar. 4. dicens. q̃ fluuius Iordanis fuit per quem filij Israel in terra promissionis intrauerunt. Hoc autem habet baptismus Christi speciale præ omnibus baptismatibus quòd introducit in regnum Dei, quod per terram promissionis signatur. Vnde dicitur Ioannis 3. cap. nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritusancto non potest introire in regnum Dei. Ad quod etiam pertinet quod Helyas diuisit aquas Iordanis qui erat in curru æneo rapiendus in cœlum ut dicitur 4. Reg. 2. cap. quia scilicet transeuntibus per aquam baptismi, & per ignem spiritussancti patet aduentus in cœlum. Et ideo conueniens fuit quòd Iesus in Iordane baptizaretur, & licet trãsitus maris rubri p̃figurauerit baptismũ quantũ ad hoc, q̃ baptismus delet peccata quando submersit Pharaonem,

nem, tamen transitus Iordanis ipsum præfigurauit quantum ad hoc quod aperit ianuã regni cælestis, qui est principalior effectus baptismi & per solũ Christũ impletur. Et ideo magis conueniens fuit ꝙ in Iordane quam in mari vel aliquo alio flumine baptizaretur.

6 Du. Quia videtur quod solus Christus debuerit baptizari baptismo Ioannis, quia vt Aug. dicit super Ioannem. Ioannes baptizauit vt Christus baptizaretur, sed ꝙ proprium est Christo, non debet alijs conuenire, ergo nulli alij debuerunt illo baptismo baptizari? Respon. San. Tho. vbi supra ar. 4. quòd oportuit alios à Christo baptizari baptismo Ioannis primo. vt Aug. dicit super Ioan. quia si solus Christus baptismo Ioãnis baptizatus fuisset non deessent qui dicerent baptismũ Ioannis in quo Christus est baptizatus dignioreth esse baptismo Christi quo alij baptizantur, vsque adeo vt solus Christus eo baptizari meruisset. Secundo quia oportebat per baptismũ Ioannis alios ad baptismum Christi præparari. vt dictum est dub. præcedenti. Et non solum propter Christum ille baptismus Ioannis fuit institutus, sed etiam propter alias causas dictas in præcedenti dubio.

4 Dubi. Quia non videtur conueniens Christum debere baptizari baptismo Ioannis, qui erat baptismus pœnitentiæ cum Christus nullis peccatis cõmiserit vt indigeret pnĩa? Resp. S. Tho vbi supra ꝙ conueniẽs fuit Christũ baptismo Ioannis baptizari. Primo pp conditionem baptismi Ioannis qui non baptizabat in spiritu, sed solũ in aqua. Christus aũt spirituali baptismate non indigebat qui à principio suæ cõceptionis gratia Spiritussancti repletus fuit & hæc est ratio Chryso. Secundo vt dicit Beda vt baptismũ Ioãnis cõprobaret suo baptismo. Tertio sicut dicit Greg. Nazanzenus, quòd hoc fecit vt sanctificaret baptismum & licet Christus baptismo Ioannis non indigueritamen vt dicit Ambro. super Lucam, nemo refugiat lauacrum gratiæ quando Christus lauacrum pœnitentiæ non refugit.

3 Dubi. Cum alij prophetæ ante Ioannem nõ baptizauerint videtur incõueniẽs ꝙ Ioannes baptizauerit? Resp. S. Th. 3. par. q. 38. ar. 1. quòd cõuenienter Ioãnes baptizabat. primo quia vt Aug. dicit super Ioannẽ, quia oportebat Christũ à Ioãne baptizari vt. baptismum cõsecraret, secũdo vt Chry. dicit sup Ioãnem. cũ Ioãnes missus esset ad Christũ manifestandũ facilius sic manifestauit cõcurrentibus turbis ad baptismũ, quam si per singulos discurrisset. Tertio vt suo baptismo alluefaceret homines ad baptismũ Christi. vnde Greg. in homel. dicit ideo Ioannes baptizat vt præcursio nis suæ ordinẽ seruans, qui nascituri dñm nascendo præueneratbaptizando quoq; baptizatu præueniret. Quarto vt ad pniam hoies inducens præpararet ad dignæ suscipiendum baptismũ Christi. Vnde Beda dicit ꝙ quantũ catheceminis nondũ baptizatis prodest doctrina fidei, tantũ profuit baptisma Ioannis, ante baptisma Christi, quia sicut ille prædicabat pniam & baptismũ Christi prænuntiabat & in cognitione veritatis quæ mundo apparuit attrahebat, sic ministri ecclesiæ primo eruditum, post peccata eorũ redarguunt demũ in baptismo Christi remissionẽ promittũt & licet alij prophetæ nõ baptizauerint. tñ quia Ioannes nõ solũ fuit propheta, sed plusquam propheta. vt dicitur Mat. 2. Fuit enim terminus legis & initium euangelij, ideo magis pertinebat ad eũ verbo & opere inducere hoies ad legẽ Xpi quam ad obseruãtiã veteris legis.

7 Dubit. Cur statim baptizato Christo non cessauit Ioannes baptizare? Respon. San. Tho. vbi supra. ar. 5. quod non debuit baptismus Ioãnis cessare Christo baptizato. Primo quia vt Chrys. dicit si cessaret baptizare Ioannes existimaretur quòd zelo vel ira faceret. Secundo quia discipulos suos in maiorem zelum misisset. Tertio, quia persistens in baptizando suos auditores mittebat ad Christum. Quarto, quia vt Beda dicit adhuc permanebãt verba veteris legis, nec debet pcursor cessare donec veritas manifestetur. Et licet affuisset testimonij Ioãnis descensus colũbæ & paterna vox nõdũ tñ Christus erat plene manifestatus eo baptizato. ideo adhuc necessarium erat quòd Ioannes baptizaret.

8 Dub. Qũo aqua corporalis possit abluere pcãta quæ sunt in aĩa. Reqre dubio. 26. & seqn Fer. 6. paschæ vbi plura dubio declarãt de baptismo & materia, ministro & effectu.

9 Dub. Cur phibebat Xpm baptizari cũ sciret se cẽ destinatũ ad eũ baptizãdũ? Rñ. Chry. in home. dicẽs, qa baptismus pniæ erat, & in demõstrationẽ delictorũ inducebat ne aliqs existimaret ꝙ hac tõe Xps ad Iordanẽ venit. Iõ veniẽti dixit, ego debeo à te baptizari & tu venis ad me. Et idẽ Chry. super Matth. dicit. Vt tu me baptizares est idonea ratio, vt ius

tus efficiar & dignar cælo. vt autem ego te baptizem, quæ est ratio? omne bonum de cœlo descendit in terra, non de terra ascendit ad cælum. Et Hilarius demque à Ioanne baptizari prohibetur, vt Deus, & ita in se fieri oportere, vt homo docet.

10 Du. An Ioannes qui erat sanctificatus in vtero indigebat baptizari? Respon. San. Vinc. in sermone hodierno, quòd licet Ioannes esset sanctificatus in vtero matris, tamen indigebat à Christo baptizari propter characterẽ, quem dat baptismus in anima, scilicet quodam signum pulchrum instar coronæ regalis, quod signum nullus potest habere in paradiso nisi fuerit baptizatus. Vnde nec Abraham, neque alij sancti veteris testamenti habent hoc signum in paradiso.

11 Dubit. Cui Christus dicit sine modo. quasi pro nunc debeat fieri aliàs non? Respon. Hilarius super Matthæ dicens. Pulchre dicit modo, vt ostenderet Christum in aqua à Ioanne, Ioannem à Christo in spiritu baptizandum. Et Chry. super Matthæ dicit in quo etiã ostendit postea Christus baptizauit Ioannẽ, quamuis etiam hic in apochryphis libris scriptũ sit. vt etiam refert S. Thom. 3. par. q. 38. art. 6. addens quod certum est, vt Hieron. dicit super Matth. quod sicut Christus fuit baptizatus in aqua à Ioanne. ita Ioannes a Christo erat in spiritu baptizandus.

12 Dubi. Quomodo in baptismo Christus impleuit omnem iustitiam, & quomodo debent intelligi ista verba? Respon. Chrys. super Matthæ. quod hoc non significat. vt si fuerit baptizatus adimpleat omnem iustitiam, sed sic, id est, quemadmodum baptismatis iustitiã prius facti, impleuit. postea prædicauit, sic & omnem alium iustitiam secũdum illud. Act. 1. c. 1. Cœpit Iesu facere & docere. Hilarius autem sic exponit quod per eum implenda erat omnis iustitia per quem solum lex poterat impleri. At Remigius sic declarat. docet nos implere omnem iustitiam, id est ostendere exemplum omnis implendæ iustitiæ in baptismo sine quo non aperitur aditus regni cælestis. Sanctus autem Vincen. in sermone hodierno dicit quod illud non refertur ad Christum & ad Ioannem, quia Christus non loquebatur pompatice sicut faciunt magni domini qui quando loquuntur personam & actus suos ponunt in plurali.

13 Dubi. quia videtur quod Ioannes non baptizauerit Christum, quia Matthæus dicit, tunc dimisit eum, quia si dimisit ergo non baptizauit? Respon. Remigius super Matthæum exponendo, tunc dimisit eum, id est, ad vltimum assensum præbuit vt baptizaret eum.

14 Du. Cur Christus cõfestim ascẽdit de aqua? Respon. Chryso. super Matth. eum quod hoc pertinet ad mysterium omnium qui postmodum fuerant baptizandi. Et ideo dicit confestim & non dixit simpliciter ascendit, quia omnes qui baptizantur in Christo confestim de aqua ascendunt. i proficiunt ad virtutes & ad dignitatem sublimiorẽ cælestem. Qui enim in aquam ingressi fuerãt carnales & filij Adæ peccatores confestim de aqua ascendunt spirituales filij dei facti.

15 Dub. An cœli fuerint rupti quia dicit aperti sunt cœli. Respon. San. Tho. 3. par. 39. ar. 5. quod vt Hie. dicit sup Matth. cœli aperti sunt non referatione elementorum, sed spiritualibus oculis. Sicut & Ezechiel in principio voluminis sui apertos esse commemorat. Et Lyra dicit quod cœlum non fuit diuisum, sed vi debatur aperiri sicut fit in coruscatione.

16 Dubi. An omnes qui aderant viderunt cœlos apertos? Resp. quod nõ quia dicit tex. aperti sunt ei, & non dicit absolute, aperti sunt. quod dixisset si omnibus patuissent prout eriã Chrys. dicit super Matth. e. quod si ipsa creatura rupta fuisset nõ dixisset aperti sunt ei, quia quod corporaliter aperitur omnibus est apertum. Vnde & Mar. 1. c. dicitur quod Iesus statim ascendens de aqua vidit cœlos apertos.

17 Dubitatur. Quomodo aperti sunt ei cœli cum nihil sit clausum oculis eius? Resp. Chrysosto. super Matt. quòd sicut secundum dispensationem humanam baptizatus est. sic secundum humanam dispensationem aperti sunt ei cœli. secundum autem naturam diuinam erat in cœlis.

18 Dubi. Cum Christus etiam secundum naturam humanam in instanti conceptionis fuerit viator & comprehensor. Ergo sp ei aperti fuerũt cœli? Ref. Remigius sup Matt. quod licet sp fuerint ei aperti cœli tñ hoc primo legitur ꝙ ei aperti fuerunt, quia oibus renatis aperitur ianua regni cælestis. & vt glo. dicit. Tõe tãcus fulgor circũfulsit Christũ in baptismo, vt empyreum videretur cœlum reseratum esse quod ante non adueneratꝫ

19 Dubita. Qui viderunt spiritum dei descendentem sicut columbam? Respond. glos. quod

Iesus, & etiam Ioannes Baptista. vt dicitur Ioannis 1.

20 Dubitatur. Cum semper Spiritussanctus manserit in Christo quomodo nunc descendit. Respond. San. Tho. 3 par. q. 39. ar. 6. quòd sic Aug. dicit. 15. de trini. absurdissimum est, dicere quòd Christus cum 30. iam esset annorum accepisset Spiritumsanctũ, sed venit ad baptismum sicut sine peccato, ita non sine spiritusancto, si. n. de Ioanne scriptum est quod Spiritusancto replebitur ab vtero matris suæ, quid de homine Christo dicendum est, cuius carnis ipsã conceptio non carnalis sed spiritualis fuit, sed in baptismo venit Spiritussanctus super eum ad præfigurandum quod baptizati verè & non fictè accipiant Spiritumsanctum.

21 Dubita. Cur apostolis apparuit in igne & non Christo? Resp. S. Tho. vbi supra. q. super apostolos apparuit in igne ad ostẽdendũ feruoré quo corda eorũ erant cõmouẽda ad hoc quod Christũ vbiq; inter præsturas prædicarẽt. Et ideo etiam linguis igneis apparuit. Secundo etiam vt dicit Chrysost. super Matth. cum oportebat delictis ignoscere quod fit in baptismo, mansuetudo necessaria erat qua demonstrantur in colomba, sed vbi adepti sumus gratiam, restat iudicij tempus quod signatur per ignem.

22 Dub. Quomodo Spiritussanctus qui est inuisibilis visibiliter descendit supra Christũ? Resp. S. Tho. vbi supra quod sicut Chry. dicit super Matt. in principijs spiritualium rerum semper sensibiles apparent visiones propter eos qui nullam incorporalis naturæ intelligentiam suscipere possunt, ut si postea non fiant ex his, quæ semel facta sunt recipiant fidem. Et ideo circa Christum baptizatum corporali specie spiritussanctus visibiliter descendit super omnes baptizandos inuisibiliter postea credatur descendere.

23 Dub. Cur potius in columbæ specie quam in alia descendit? Resp. San. Tho. ubi supra. q propter tria. Primo propter dispõnem quæ requiritur in baptizato, ut. s. non fictus accedat, quia sicut dicitur Sap. 1. c. spiritussanctus disciplinę effugiet fictum. Columba autẽ alias animal simplex est astutia & dolo carẽs. unde dicitur Mat. 10. Estote simplices sicut columbæ. Secundo ad designandum septem dona spiritussancti, quæ columba suis proprietatibus signat. Columba enim secutus fluenta habitat ut inde uiso recipiter: mergat se & euadat quod pertinet ad donum sapientiæ per quam sancti secus scripturæ diuinæ fluenta residentes, vt iterum diaboli euadant. Item columba melliora grana eligit quod pertinet ad bonum scientiæ, qua sancti sententias sacras quibus pascant, eligunt. Item colũba alienos pullos nutrit quod pertinet ad donum consilij quo sancti homines qui fuerunt pulli. i. imitatores diaboli doctrinam nutriunt & exemplo. Item colũba non lacerat rostro, quod pertinet ad donum intellectus quo sancti bonas scientias lacerando non peruertunt hereticorum more. Item columba felle caret quod pertinet ad donum pietatis per quã sancti ira irrationabili carent. Item columba in cauernis petræ nidificat quod pertinet ad donum fortitudinis quæ sancti in plagis mortis Christi qui est petra firma nidum ponunt in suum refugium & specie. Item colũba gemitum pro causa tu habet, quod pertinet ad donum timoris quo sancti delectantur in gemitu pro peccatis. Tertio apparuit Spiritussanctus in specie columbę propter effectum propriũ baptismi quid est remissio peccatorum & reconciliatio ad deum. columba enim est animal mansuetum. Et ideo sicut Chrysos. dicit super Matthæum. in diluuio apparuit hoc animal ramum ferens oliuæ & communis orbis terrarum tranquillitatem annuntians. Et nunc etiam columba apparet in baptismo liberationem nobis demonstrans. Quarto ad designandum communem effectum baptismi qui est constructio ecclesiasticæ veritatis. Vnde dr ad Ephe. 5. q. Christus tradidit semetipsum, vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiã non habentem maculam aut rugam aut aliquid huiusmodi lauans eam lauacro aquæ in verbo vitæ. Et ideo conuenienter spiritussanctus in baptismo demonstratus est in specie columbę quæ est animal amicabile & grecale. Vnde & in canticis canticorum. 5. dicitur de ecclesia. Vna est columba mea.

24 Dub. quia si spiritussanctus apparuit in specie columbæ vel similitudine, aut sicut columba non videtur quòd illa columba fuerit verum animal? Respon. Sanctus Tho. vbi supra. ar. 7. quòd illa columba fuit verum animal, quoniam sicut Christus non vius fuit aliqua fictione. Et ideo verum corpus & non fantastì cum attulerit ita semper scilicet qui est spiritus veritatis non per fantasticam columbam apparuit

sed per veram formatam absque ministerio aliarum columbarum, sed virtute diuina. Et licet dicatur quòd Spiritussanctus descendit sicut columba vel in specie vel similitudine, hoc non dicitur ad excludendum veritatem columbæ, sed ad ostendendum quod spiritussanctus nõ apparuit in spẽ suæ substantiæ.

25 Dubita. An potuerit dicit quod columba esset deus. sicut dicimus de Christo quod est deus? Respond. Aug. in sermone de trini. quod non, quia non sic fuit assumpta à Spiritussancto in vnitate personæ sicut assumpta est humana natura ex semper virgine. Non enim columbam beatificauit Spiritussanctus, aut sibi in personæ suæ vnitatem coniunxit.

26 Dubita. super quem venit columba, quia dicit venientem super se? Respon. quod venit super Iesum. Et rationem assignat Hiero. dicens. Sedit autem columba super caput Iesu, ne quis putaret vocem patris ad Ioannem factam non ad dominum.

27 Dubita. Quid actum sit de illa columba, Respon. Sanctus Tho. 3. part. q. 39. ar. 6. quod peracto officio suo redacta est in primordialem seu præiacentem materiam ex qua formata fuit.

28 Dubita. Cur vox patris non emissa fuit in tempore natiuitatis Christi sicut nunc in baptismate? Respon. Sanc. Tho. vbi supra. ar. 8. quòd in baptismo Christi qui fuit exemplar nostri baptismi demonstrari debuit quod in vero baptismo perficitur. Baptismus autem quo baptizantur fideles consecratur in inuocatione & virtute trinitatis secundum illud Matthæi vlti. c. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris & filij & Spiritussancti. Et ideo in baptismo Christi vt Hiero. dicit mysterium trinitatis demonstratur. Dominus enim in natura humana baptizat, Spiritussanctus descendit in habitu columbę patris vox testimonium perhibentis in filio auditur. Et conueniens fuit, vt in illo baptismo pater declararetur in voce. Et licet in natiuitate esset filius dei. Tamen eius deitas tunc non debuit omnibus manifestari, sed magis occultari in defectibus infantilis ætatis, sed quando iam peruenit ad perfectã ætatem in qua oportebat eum docere & miracula facere & homines ad se conuertere, tunc testimonio patris erat eius diuinitas manifestanda, vt eius doctrina credibilior fieret, & hoc præcipue in baptismo per quẽ homines renascuntur in filios dei adoptiuos.

29 Dubita. Quis formauit illam vocem? Respon. S. Th. vbi supra. quod sicut tota trinitas operata est humanam naturam in Christo & etiam columbã, ita etiam & formationem vocis, sed tamen in voce declaratur solus pater vt loquẽs, sicut naturam humanam solus filius assumpsit, & sicut in columba solus Spiritussanctus demonstratus est, vt patet per Aug. in libro de fide ad Petrum.

30 Dub. Quid singulariter in Christo demonstratum fuit ex illa voce, cum omnes per baptismum efficiamur filij dei? Respon. Hilarius in libro de trinitate dicens. Non solum nomine contestatus est eum esse filium, sed proprietate. multi enim nos filij dei sumus, sed non talis est hic filius. Hic enim & proprius & verus est filius origine non adoptione, veritate, nõ nũcupatione, natiuitate, non creatione.

31 Dubitatur. Quia non videtur vera illa vox cum dicit. filius meus dilectus, quia magis dicta fuit humana natura quam filius. quia ad Ro. 8. dicitur proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum? Resp. Sanctus Tho. prima parte. q. 20. arg. 4 quod dicens Christum dilexit. non solum plus quam totus genus humanum, sed etiam magis quam totam vniuersitatem creaturarum, quia scilicet ei magis bonum voluit, quia dedit sibi nomen quod est super omne nomen, vt deus verus esset nec eius excellentiæ deperiit ex hoc quod deus dedit eum in mortem pro salute humani generis. quinimmo ex hoc factus est victor gloriosus factus est enim principatus super humerum eius, vt dicitur Esaiæ. 9. c.

32 Dubitatur. Quomodo intelligitur illud in quo mihi complacui? Resp Remig. super Matthæum, quod si ad humanitatem Christi referatur sic legatur, in quo mihi complacui, quia illum solum reperi sine peccato. Si verò legatur in quo mihi complacui, subaudiatur placitum meum constituere, vt per eum agerem quæ agenda sunt, scilicet genus humanum redimerem.

33 Dubi. Ad quid venit illa vox patris cũ Christus sciret se esse filium dei absque illa voce, Respon. Beda super Lucam. quod non per hoc ipse filius quod nesciebat docetur, sed nobis quid credere debeamus ostenditur.

34 Dubitatur. cum Lucas dicat vocem dixisse. tu es filius meus. Cur Matthæus dicit, hic est filius meus. Resp. Aug. de consensu Euan. di-

cens, q̃ vtrũq; dictũ ad eundẽ solum explicãdã valet. Vox.n. cęlestis vtrũ horum dixit, sed Matt. ondere voluit ad id valere qd dictũ est. Hic est filius meus vt illis, q̃ potius audiebant indicaretur q̃ ipse esset filius dei. Nõ.n. Christo indicabatur qui sciebat, sed audiebant qui aderant propter quos etiã ipsa vox facta est.

35 Dub. Cũ Lucas dicat in te cõplacuit mihi, cur Mat. dicit in te mihi cõplacui? Resp. Aug. vbi supra dicẽs. Si quæritis quid horũ illa voce sonuerit qd libet accipe deũ intelligas eos qui non eandem locutionem retulerunt eandem retulisse sententiam. Quod enim deus in filio sibi complacuit admonetur aliquis ex eo quod dictum est in te complacuit mihi, seu hoc intelligatur esse dictũ ab oibus euangelistis tanquã diceretur in te cõplacitũ meũ constitui, Hoc est implere quod mihi placet.

ALLEGORICE.

Figurat historia huius euãgelij omnia quæ ad baptismũ nostrũ requiruntur & vtilitates inde emergẽtes. Et subiecta primo quidẽ baptismi, quæ quinq; sunt, s. baptizãs, baptizandus, materia, forma & intẽtio. Baptizans fuit Ioãnes in quo ministri baptismi sanctitas designat. Baptizãdus fuit Christus noster baptismũ cõsecrãs tactu suæ mũdissimæ carnis vim regenerationã cõtulit aquis & p ipsum denotatur, q̃ quilibet baptizãdus debet esse humilis & cũ humilitate apud baptismũ venire, humilitas nãq; Christi in quatuor notatur. Primo, quia venit Iesus s. saluator & auctor salutis & nõ indigẽs salute. Secundo, quia ad Iordanem vbi erat omnium elemẽtorũ subiecit se vili elemento. Tertio, quia ad Iordanẽ. i. hoiem sicut dñs ad seruũ, Rex ad subditũ, sol ad Luciferum. Quarto, vt baptizaretur ab eo. i. fons a riuo. plenitudo a fide. Auctor baptismi ad baptismi ministrũ. Materia fuit aqua magis conueniẽs cõtor cæteris liquoribus ad hoc ptissimum existẽs, ibi ad Iordane. Forma notatur p testimoniũ trinitatis docẽs nos baptizare, in nomine patris & filij & spũssancti. Et ista est forma nostri baptismi. Fuit.n. ibi pr in voce, filius in carne & Spũssanctus in colũbæ specie. Intẽtio cõsequitur formã. voces.n. sunt signa earũ quæ sunt in alia, passionum. Et ideo minister quemadmodũ profert verba, ita debet habere intẽtionẽ correspõdentẽ ad verba. Vtilitates nobis ex baptismo proueniẽtes notãtur. Primo, qa Christus baptizatus cõfestim ascẽdit de aqua p qd notatur in nobis gratiæ infusio. Homo.n. p baptismũ liberatus à culpa ad virtutes statim ascẽdit. Secũdo apertũ est cęlũ p qd notatur p baptismũ ascẽdentis euolatio. Tertio descendit Spũssanctus corporali specie, sicut colũba in ipsum p qd notatur q̃ baptismus facit hoiem tẽplum Spiritus sancti. Quarto vox patris facta est, hic est filius meus dilectus, in quo notatur p baptismũ de filio iræ baptizatus sit filius gratiæ. Et per hanc vocẽ notãtur quinque dignitates & excellentiæ Christi qui fuit auctor nostri baptismi. Cũ.n. dicitur hic est, cõmendatur à vera existentia, quia solus deus hẽt verũ esse oẽ.n. esse à forma est. Deus aũt forma est sine materia. Vñ Exo. 3.c. Qui est misit me ad vos. Cũ dr filius commendatur à similitudinis paternę cõuenientia quia filius dr imago patris. Cum dr meus cõmendatur à substãtiæ indifferentia dicitur enim meus. i. mihi substãtialis. Cũ dicitur dilectus cõmendatur ab amoris benevolentia. Ideo pater diligit filiũ & oĩa quæ hẽt pr dedit in manu filij. Cũ dr. in quo mihi cõplacui. cõmẽdatur à speciali cõplacentia. Vñ nota q̃ placitũ est quieta volũtas. Vñ cõplacui. i. cũ Spũ sancto in filio ẽm naturam assumptã quieui.

TROPOLOGICE.

Quam solerter & reuerenter ad baptismũ & ad alia sacramenta ecclesię accedere debeamus ex hoc sacro euãgelio instruimur. Primo quod sponte & non coacte ipse venit. Secundo quod propter salutem & non propter hypocrisim ibi Iesus quæ est saluator & salus nostra. Tertio quod fugiamus voluptuosas delectationes seculi & volubiles ibi, à Galilæa, quæ est rota volubilis. Quarto quod discutiamus conscientiam nostram & effundamus riuum lachrymarum pro peccatis patratis ibi in Iordanem, qui est riuus iudicij. Quinto vt quæramus meliores sacerdotes & ministros, quoniam maiorem habemus ad eos deuotionem, vbi ad Ioannem qui fuit sanctus ex vtero matris suæ, & doctus quis propheta & plusquam propheta, quoniam sola bonitas vitæ nõ sufficit in ministro, sed in eo debet esse scia discernendi inter peccatũ & peccatũ. Sexto vt intẽtio nostra sit baptizari. i. ablui à peccatis p cõfessione. ibi. vt baptizaretur ab eo. Itẽ edocemur reuerentiã exhibere deo & eius sacramentis & cæteris spectãtibus ad cultum diuinum ibi. Ioannes autem prohibebat eum dicens. Ego à te debeo baptizari & tu venis ad me. Qui licet esset sanctificatus in vtero

vtero & sciret se destinatum vt baptizaret Christum tamen officium sibi iniũctum recusabat multũ. Et ideo cantat Ecclesia, Baptista contremuit & non audet tangere sanctũ Dei verticẽ, sed clamat cũ tremore sanctificet me saluator, & tamẽ nullus eo major inter natos mulierum surrexit. videant magnates illudentes, & cæteri nobiles ac vulgus quam reuerẽ tiam sacris locis exhibeant deambulando per templa, de terrenis & prophanis colloquentes dum diuina celebrantur officia apud altaria, stantes & ipsis brachiis inhærentes. Et plerique dum eleuatur sacratissimum corpus Christi nequaquam genua flectentes. & tamẽ deus sic permittit quod non permittebat in ueteri lege, sed tẽgentes archam Dei uel altaria propinquantes, nisi essent leuitę morte plectebantur, sed aduertant dictum euangelij ibi, sine modo, quoniam tandem implebitur omnis iustitia diuina in futuro iudicio contra tales, id est de ipsis. Instruimur quoque ut cum mũdati fuerimus a peccatis statim relinquamus ea, & mente, & corpore ne ab ipsis contaminemur. ibi baptizatus autem Iesus confestim ascendit de aqua, & sic ũ egerimus aperientur nobis cęli & spiritus sanctus habitabit in nobis, & paterna nox uocabit nos dicens. Venite filij, audite me quoniam gaudium magnũ est in cœlo super pœnitentia peccatorum, & sic complacitum est Deo sic conuerti ab iniquitate ad iustitiam.

ANAGOGICE.

Maxima Dei beneficia nobis collata si mẽtem contemplationi dederimus ex hoc Euangelio perpendemus. Primo quidem mysterũ incarnationis designatur, dum dicitur, venit verbum Dei carnem sumere humanam Iesus vt nos saluaret a Galilæa totam voluendo totam a patre egrediens & ad ipsum regrediens, ad Iordanem ritum iudicium uolens propter nos iudicari a Pilato, à sacerdotibus dicentibus reus est mortis. Ad Ioannem hominem, quia hominem induere dignatus est ut baptizaretur, id est submergeretur a tribulationibus ueum circumdantibus, quoniam aquæ tribulationis intrauerunt usque ad animã eius. Ioannes autem prohibens significat Petrum dicentem, absit a te domine, Iesus dicens. Sine modo, si ita est quod dixit Petro vade retro. non enim sapis ea quæ Dei sunt, sic enim decet nos implere eam iustitiam, & sic Petrus diuinitus baptizatus. i. submersus in mortem cõfestim ascendit de sepulchro, scilicet tertio die, nec passus est Deus Christum suum uidere corruptionem, & aperti sunt ei cœli super quos ascendit & descendit spiritus sanctus ad discipulos per quem missus, & tantum dilectus a patre q̃ data est sibi omnis potestas in cœlo & in terra cum eius virgineus filius sit in quo sibi complacuit redimendo genus humanum per suam sanctissimam passionem.

DOMINICA PRIMA POST octauam Epiphaniæ.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Galilææ. Ioan. 2.

Historia huius Euãgelii facta est anno Christi 31. die 6. Ianuarij.

HISTORICE.

Celebratis in Cana Galilææ nuptiis quibus Dei genitrix semper uirgo intererat, ad quas ipse Iesus eiusque discipuli aduocati fuere. Cum inter conuiuandum uinum defecisset. id mater nato intimauit, cui cum dominus respondisset, nequaquam hoc ad eorum curam attinere, cum eius necdum aduenisset hora. ministris ut quicquid ei imperaret ipsa vt protinus exequerentur iussit. Verum ex ipsius domini iussu cum sex aquæ implerentur hydrias ad Iudæorum purificationem præparatas duarum, seu ternarium capacitatis metretarum, ut hauirent architricinoque proponerent imperauit, gustui autem architricli nus offerens, reique gestæ ignorans exitum, quodque ministri se aquam hausisse ueraciter sciret sponsum increpat architriclinus, quod optimum in finem seruasset uinum more cæterorum aduerso, qui primo recumbentibus bonum potiemo uero uino madefactis deteriꝰ offerunt uinum. Signorum igitur a Christo factorum hoc primum fuit, quo in aperto gloriam ostendens in quem ob id eius crediderunt discipuli.

1 Attentis dubia in medium deducam & soluam.

Dubitatur. Qui fuerunt sponsus & sponsa in his nuptiis? Respondet quod ut colligitur ex dictis Hieronymi super prologo Ioannis Euangelistæ, Sponsus fuit Ioannes Euangelista, & idem videtur sentire Aug. in glo. Et ad hoc faciat quod mater Iesu erat ibi quæ non esset si alterius q̃ Ioãnis fuit nepotis fuisset. Et p̃ hoc uoca-

tus

tur fuit tanquam consanguineus. Item quoq; tenet dominus Albertus magnus super Ioannem. Sponsa vero fuit, vt dicit ide Albertus & refert dominus Cardinalis de Turre Cremata super hoc euangelio, vna de virginibus Deo consecrata quæ postea cum matre Iesu permanserit. Et idem de sponso tenent Sanctus Tho. 2.2.q 186.ar.4. Et Lyra in hoc passu. Et vt dicit Auctor de vita Christi sponsa vocata fuit Anachita.

2 Dubitatur. Quid est Chana Galileæ. Respo. Alcuinus & Magister hist. scho. quod est vicus in prouincia Galileæ in qua villa dicit Landulphus de vita Christi ostenditur locus vbi steterunt hydriæ, & triclinium vbi steterunt mensæ, & descenditur ad ea per plures gradus sub terra, quod accidit forte propter ruinas & frequentes destructiones.

3 Dubitatur. In qua domo fuerunt factæ dictæ nuptiæ? Resp. quod vt colligitur ex præmissis fuerunt factæ in domo Zebedæi cuius filius erat ipse Ioannes euangelista.

4 Dubitatur. An ad has nuptias fuerit vocatus Ioseph vir Mariæ? Respon. Magister hist. scho. Quod Ioseph non fuit vocatus, sed vxor eius. Vnde quidam dicunt Ioseph mortuum. Et semper virginem transisse in custodiam filij sui, quia nec etiam deinceps de eo legitur in euangelio. Semper virgo autem erat tunc quadraginta quinque annorum vt dicit S. Vin.

5 Dubitatur. Cum in nuptijs fiant multæ dissolutiones, quomodo Christus voluit interesse. Respond. quod vt dicit Beda in hom. quod dominus fuit ad nuptias vt ostenderet in nuptijs debita castitate celebratis nullã culpam esse. Item & vt fidem astrueret, & hæresim detrahentium nuptijs extirparet. & discipulos per miraculum post ibi factum in fide confirmaret.

6 Dubitatur. Cur euangelista non ponit proprium nomẽ semper virginis sed dicit, & erat mater Iesu ibi? Respon. quod Ioannes euangelista post omnes alios scripsit, & cũ iam vbiq; esset diuulgatum nomẽ semper virginis, ideo non nominauit eam nomine proprio, sed asseruit eam esse matrem Iesu, quia multi hæretici dicebant contrarium.

7 Dubitatur Cur vocatus fuit Iesus & discipuli eius ad nuptias? Respond quod vt ex præmissis apparet ipse dominus fuit vocatus, qa consanguineus sponsi. Discipuli autem propter honorem magistri.

8 Dubi. an vinum defecerit à cæsu, vel quomodo? Respon. quòd vt potest colligi ex dictis Origenis in quadam homel. hoc diuina dispensatione factum est, vt Iesus inciperet miracula facere vt postmodum discipuli eius crederent in eum.

9 Dubita. Cur semper virgo solum nunc & nunquàm antea rogat filium saltem implicite vt miraculum faciat? Resp. Chrysost. super Ioan. di. dignum autem est quærere vnde venit in mentem matri magnum quid imaginari de filio neque enim ante miraculũ fecerat. Sequitur enim hoc fecit initium signorum Iesus, sed tenebari incipiebat, & à Ioanne & ab aliis quæ ad discipulos dixerat, sed ante hæc omnia ipsa conceptio, & ea quæ post natiuitatem facta sunt maximam ei de puero imposuerunt extimationem. vnde Lucas dicit. Maria autem conseruabat omnia verba hæc conferens in eo de suo. Cuius igitur gratia non ante miraculum eum incitauit. nam antea vt vnus multorum ita conuersabatur vnde non præsumebat mater ei tale quid dicere, quia vero audiuit quod Ioannes ei testificatus est & quod discipulos iam haberet de reliquo confidenter rogat.

10 Dub. Cur saluator non vocat semper virginem matrem vel saltem proprio nomine, sed communi dicens, mulier? Respond. Lyra post Augustũ quòd Christo competebat facere miracula secundum diuinam naturam quã à matre non habuit. Ideo prædicto modo respondendo matri ostendere voluit quòd in hoc nõ tenebatur ei obedire, quia in natura diuina nihil habuit à matre, nec per cõsequens cum ea aliquod esse commune. Ideo dicit, quid mihi & tibi est mulier, quasi dicat virtutem faciendi miracula à te non habeo.

11 Dubit. Cur dicit nondum venit hora mea, cum tamen postea fecerit miraculum? Resp. Lyra post Augu. quia Christus humanitatem in qua passus est traxit à matre. Ideo dicit nõdum venit hora mea, id est, tempus patiendi in natura quã habeo a te, & tũc te recognoscã & tibi conescenda. vnde & tunc eã recõmendauit Ioanni. vt habetur Ioan. 19. c. Chryso. autem exponit sic, sed & propter aliam causam vt non suspicata esset miracula, quæ fiebant. ab his enim qui indigebant rogari oportuerat non à matre, voluit ostẽdere quoniam omnia decenti tempore operabatur non simul omnia faciens, quia confusio quædam

esset.

esset. Et ideo sequitur, nõdũ venit hora mea, id est, non dum cognitus sum his qui absunt, sed neque semot quoniam defecit vinum, sic prius eos hoc sensisse, qui enim necessitatem non præsentit, neque beneficij grandem suscipiet sensum.

12 Dubit. Quia ex his videtur quod Christus subijceretur necessitati temporis, vt non posset aliquid operari nisi aduenijret hora siue tempus? Respond. August. super Ioan. quod ideo dicit. Nondum venit hora mea, quia in potestate habebat quando moreretur. sed nõdum videbat esse opportunum vt illa potestate vteretur, vocandi erant discipuli annuntiandum erat regnum cœlorum. faciendæ erãt virtutes, commendanda erat humilitas domini in ipsa compassione mortalitatis. At vbi tantum fecit quantum sufficere iudicauit. Venit hora non necessitatis, sed voluntatis, non coactionis, sed potestatis. Et Lyra exponit sic. Nondum venit hora mea, id est hora conueniens faciendi miraculum à me solo cognita & huic consonat litera sequens, quia mater Iesu ex eius respõsione nõ oblẽdit petitionem suam repulsam, sed conuenienter dilatã. Vnde sequitur dicit mater eius ministris &c.

13 Dubitat. Quomodo poterat scire semper virgo Christum debere facere miraculũ, quia dixit ministris. quodcunque vobis dixerit facite? Respond. Beda in homel quodcunque vobis dixerit facite quasi diceret. Licet abnegare videatur tamen facier. Noverat enim matrem eum pium & misericordem.

14 Dubitatur. Cur hæc dixit ipsa ministris coram Iesu? Respond Chrysost. super Ioan. quod adduxerat ad eum ministros vt à pluribus fieret petitio.

15 Dubitatur. Quid sit hydria? Respon. Beda & Lyr. quod hydriæ vocantur vasa aquarum receptui parata quoniã aqua græce ydor dicitur. Et August. super Ioan. 3. hydria græco nomine appellatur tanquam si aquarum diceretur.

16 Dubitatur. Quid significat quod dicitur secundum purificationem iudæorum? Respon. Lyra post Alcuinum quòd ista purificatio iudæorum erat inter traditiones seniorũ & phariseorum, & erat vt crebro se lauarẽt facit ad propositum quod habetur Marci. 7. cap.

17 Dubi. Quid est metreta? Respon. Lyra post August. allegando Isid. 16. Ethi. quod est mensura quædam. Mitron enim mensuram dicunt græci. & vt dicit Isidorus metreta capit decem sexta ios & sextarius continet duas libras.

18 Dubitat. Quomodo intelligitur, binas vel ternas? Respond. Beda in homel. quod non ita accipiendum est quod alias binas, alias ternas, sed eædem ipse caperent binas, quæ etiam ternas. Glo. vero dicit binas vel ternas extimantis est hoc dicere vt ipsas diceret binas quasi ternas.

19 Dubit. Cur Christus non fecit miraculum ante implectionem hydriarum? Respon. Chrysosto. super Ioan. di. Si hoc fecisset multo mirabilius fuisset, sed aliud est substantiã in aliã qualitatem transmutare & ipsam substãtiam ex nihilo facere. quod quidem mirabilius est, sed non ita videtur credibile multis. Propterea enim multotiens à miraculorum magnitudine abstinet, volẽs magis credibile esse qđ fiebat, cum hoc & peruersa dogmata euertit, quia enim sunt quidã qui mundi conditorem alium esse dicunt plura miraculorum ex subiectis substantijs facit. si enim contrarius ei esset qui conditor est mundi non vtique alienis vteretur ad proprie virtutis demonstrationem.

20 Dubi. Cur ipse non impleuit hydrias? Respond. Chrysost. super Ioan. quòd ipse non fecit. sed hoc iubet ministris, vt testes haberet eius quod faciebat.

21 Dubi. Cur in numero senario dũtaxat erãt hydriæ. Vide in sensu allegorico.

22 Dubi. Quis erat Architriclinus? Respon. Alcuinus super Ioannem quòd triclinium est ordo trium lectorum. cliuem lectum significat. Architriclinus est princeps triclini. i. primus inter conuiuas qui more antiquo in lectis discumbebant.

23 Dubi. Cur dominus potius præcepit portari aquam vinum factum architriclino quàm cæteris discumbentibus. Respon. Chryso. super Io. quia aliqui possent dicere quòd conuiuæ ebrij erant & sensus iudicantium corruptus vt nescirent vtrum aqua vel vnum esset. Hi autem quibus ministrario conuiuiorũ credita est maxime vigiles sunt vnum opus habentes vt ornate & ordinate omnia disponantur, ideo in testimonium eorum, quæ fiebant dixit dominus, ferte architriclino propter cuius gilantem eius sensum, & non dixit propinate discumbentibus.

24 Dubitat. Cur dominus nihil dixit conuertendo aquam in vinum? Resp. Chrys. & Sanct.

Vincen

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vincen in Sermone 1. huius dominicæ, quod Christus paulatim uolebat cognosci suorum seruorum uirtutem & diuinitatem latentem manifestari. Ideo cum adhuc parus homo erederet nuptiis uinum fecit, absque aliquo verbi præcepto, sed sola voluntate diuinitatis. Vnde nec uolunt ipse reuelare quod factum erat, sed misit hauriri & ferri architriclino.

25 Dub. Cur potius architriclinus uocauit sponsum quam ministros? Resp Chryso. super Ioã. q. ideo quia sponsus maxime poterat conspicere quod fiebat. Ministris autem non fuisset creditum tale testimonium perhibentibus.

26 Dub. Cur sponsus nihil respondit architriclino? Resp. Chryso super Ioan. dicens. q. probabile est sponsus aliquid respondisse, sed Euangelista hoc prætermittit, tangens solum id quod necessarium est scire. i. quando uinum ad quum fecit.

27 Dub. Quia non uidetur quod omnis homo primum bonum uinũ ponat, quia multi sunt non habentes bonum uinum, imo nec aliquod uinum, qui non possunt ponere? Respon. quod sic intelligitur dictum architriclini, omnis homo habens plura una in conuiuiis primo bonum uinum ponit, & post quod deterius est.

28 Dub. Cur ita agunt homines ponendo bonum uinum? Resp Ly. quod tunc sensus est ut uax & potest discernere uini bonitatem & discurrere, non autem cum fuerint inebriati.

29 Dub. Quod nõ quia omnes in conuiuiis inebriantur? Resp secundum grammaticos, & ut dicit Catholicõ. ebrius dicitur ille qui multum bibit aliquando. ebriosus uero qui sæpe inebriatur. cum igitur in conuiuiis ut plurimũ multum bibant homines, & multus potus soleat inducere ebrietatem, ideo dicitur cõ inebriati, ut hic ponatur defectus qui est inebriati pro causa quæ est multum bibere per figuram methonomiæ, licet etiam plerique, & ut plurimum in communis inebrientur, & si non omnes, & est etiam hic figura sinecdoche.

30 Dub. Cur aquam conuersam in uinum uocat architriclinus uinum bonum? Resp. s. Thomas. 3. parte. q. 44. quod ut Chryso. dicit tanta sunt Christi miracula, ut multo his quæ per naturam speciosiora sint. Vinum igitur ex aqua factum uinum ex natura procreatum excedebat bonitate & suauitate.

31 Dubit. Quia non uidetur quod hoc fuerit primum miraculum factum a Christo quia in nativitate apparuerunt Angeli stella, magos perduxit, & plura narrantur facta per ipsum miracula in libro de infantia Saluatoris? Resp. san. Tho. 3. par. q. 43. ar. 3. quod hoc fuit primũ miraculum factum a Christo, ut Euangelium attestatur. Illa uero miracula quæ dicitur fecisse in pueritia mendacia sunt & fictiones cætera autem facta in nativitate fuerunt miracula patris quæ etiam in baptismo uoce protestatus est cum esse filium dilectum. uide in octaua Epiphaniæ. in primo Euang. dub. 15.

32 Dub. Quia uidetur quod alibi ante hoc miraculum fecerit miracula, quia dicitur in textu hoc initium signorum fecit Iesus in chana Galileæ. Ergo alibi fecerat iam miracula? Respon. hoc dicitur non quod alibi antea fecerit, sed quia primum signum ab eo factum, & ibi fit punctus, factum supple fuit in Chana Galileæ.

33 Dub. Cum tantam uirtutem haberet faciendi miracula ante cur expectauit usque ad illas nuptias? Resp. san. Tho. ubi supra quod Christus debuit facere miracula cum uellet incipere docere, sed debuit incipere docere in perfecta ætate & non ante, quæ est ætas. 30. annorum. ideo non ante debuit facere miracula q̃ perfectam ætatem attigisset. Item eius miracula ita debebant diuinitatem ostendere ut crederetur veritas humanitatis ipsius. Et licet a principio uirtus diuina ad miracula facienda esset in ipso, non tamen in pueritia decenter ut dicit Chryso. super Ioannem, debebat incipere miracula facere, quando existimassent fantasma esse incarnationem, & ante opportunum tempus cruci eum tradidissent. Vide in octaua Epiphaniæ in Euang. Venit Iesus a Galilæa. dub. 18. & in Euangelio uidit Iesum Ioannes uenientem. dub. 15. Item dub. 11. in hoc Euangelio.

34 Dub. Quomodo non manifestauit gloriam suã quam oculus uidere, nec auris audire, nec in cor hominis ascendere potest? Resp. quod nõ intelligitur quod manifestauerit gloriam regni cœlorũ. Sed ut dicit Ly. post Alchuinum manifestauit diuinitatis potentiam, quia ipse est rex gloriæ qui sicut dominus elementa mutabat.

35 Dub. Si discipuli sequebantur eum ante nuptias ergo ante credebant in eum? Resp. sanctus Tho. 3. par. q. 43. ar. 3. quod crediderunt in eum discipulorum, non quod tunc primum credidorunt, sed quia tunc diligentius & perfectius crediderint, vel discipulos vocat qui tum ri erant discipuli, sicut exponit Aug. in lib. de consensu euangelistarum. Et Lyra dicit quod aliqui de nouo crediderunt, & illi qui prius crediderant, vt Andreas & alij per hoc in fide solidati fuerunt.

ALLEGORICE.

Chana Galileæ secundum glo. i. zelus trãsmigrationis ibi nuptiæ, q. hi digni sunt Christo qui feruore deuotionis de vitijs ad virtutes, de terra ad cælum transmigrãt. Mater ibi? eius vterus thalamus fuit de quo sponsus processit. Vocatus est Iesus desiderio procedentiũ patrum, & discipuli vt ministri in nuptijs, vinum defecit, quia sensus legis per corporalẽ expositionem phariseorum à sua prisca virtute ceperat deficere, sed Christus aquam in vinum conuertit dum quæ carnalia videbantur spiritualia ostendit & superficiem litere plenam cœlesti virtute videre fecit. Christus. n. in propheris nondum manifestatus quasi vinum in aqua latuit, sed cum operuit eis sensum vt intelligerẽt scripturas vino inebriauit & mentes à carne alienauit. Scripturæ autem sunt lex & prophetæ & psalmi. Hæ omnes secundum literam aqua insipida secũdum spiritum vinum. sex hydriæ sex ætates quarũ nulli defuit prophetiam. Incipit. n. ab exordio mundi, & est prima ætas ab Adam usque ad Noe. Secunda vsque ad Abraham. Tertia vsque ad Dauid. Quarta vsque ad transmigrationem Babylonis. Quinta vsque ad Ioãnem Baptistam. Sexta vsque ad finem mundi. In his ergo ætatibus erant hydriæ, id est corda hominum receptui scripturarũ dei parata posita in exemplum viuendi & credendi, lapidea. i. fortia in Christi lapide, secundum purificationem iudæorum, quia illi tantum populo iudæorũ, lex data est, gratia p Christũ facta est oibus. Videamus quo in singulis ætatibus quasi in hydrijs aqua fuerit & quomodo in vinum muratur. In prima Abel à fratre occiditur, & hic pœnam, illæ laudem accipit. In hac si quis inuocẽt iam Abel sequitur & malitiam Chain fugit aquã effluentem & reficientem bibit. Si vero Christum in eodem à iudæis occisum intelligit de aqua vinũ bibit, sic in alijs omnibus huius ætatis. In secunda. Noe in archa propter iustitiam saluatur, diluuio mundus perit. Si quis hoc exemplo à vitijs se corrigit aquam Gihon bibit, sed si in archa ecclesiam quæ omnia animalia, id est omnes gentes recipit id aquæ baptismum intelligit huiusmodi vinum bibit. In tertia Abraham obediens pro filio offert arietem, qui hinc obedientiam dicit, bibit de hydria tertia aquam, si quis in Isaac diuinitatem intelligit in arietem carnem Christi vinum bibit. In quarta Dauid humilis regnat. Saul superbus ejicitur, in hac si quis discit humiliari aquam bibit, si regnum Christi intelligit vinum bibit. In quinta peccans populis captiuatur, post reducitur. Hinc si quis scit pœnitentia corrigi aquam bibit. Si de captiuitate peccati populum deliberari intelligit vinum bibit. In sexta Christus circumciditur, offertur in quo si quis discit suis sacramentis subijci aquam bibit. si in vera octaua depositionem totius mortalitatis & ad deum intrationem intelligit vinum bibit, spiritualem sensum in scripturis apponere discipulis est aquam in vinum conuertere, binæ metretæ intelliguntur in gentibus & iudæis ipsæ ternæ à tribus filijs Noe disseminate impleuerunt hydrias vsque ad summum, quia nullum tempus fuit à salutari doctrina vacuum. triclinium tres ordines discumbentium, id est doctores continentes coniugati. Architriclinus aliquis legis peritus qui bibit spiritualem sensum legis, vt paulus qui nesciebat vnde esset quia prius nesciebat spiritum in litera. Ministri autem sciebant vt Esaias & cæteri prophetæ. Et tunc vocat sponsum, id est Christum. Architriclinus, id est Paulus quando confessus fuit Christum esse filium dei. Et dicit. Omnis homo primo bonum vinum ponit, id est carnales primo aliqua vera proponunt vt ad falsa descendant. Sed deus primo posuit sub velamine & nunc bonum vinum per Christum dedit aperiendo nobis scripturas & vmbram veteris legis in lucem & veritatem. Manifestando gloriam suam, id est diuinitatem suam propter quod nos omnes qui sumus sui discipuli credidimus in eum.

TROPOLOGICE.

Docemur ex isto Euangelio quotidie nuptias facere, vt. s. anima peccatrix à peccatis recedendo Christum in sponsum assumat, in chana, id est zelo Galileæ transmigrationis à statu peccati ad statum gratiæ, quia ibidem est mater Iesu mater gratiæ, aduocata omnium

Universidad de Deusto
Biblioteca

nium peccatorum. Et vocatur Iesus mediator dei & hominum, vt coniungat sibi animā per gratiam, ad quod discipuli eius, i. prædicatores horrantur peccatores. & deficiente vino feruoris dei propter peccatum. Mater filium orat vt succurrat? Respondit, quid mihi & tibi cum per passionē meam eos redimerim & per baptismum in gratiā reduxerim cur non permāserūt. semper virgo aūt ministris. i. prædicatoribus imperat vt quicquid eis dixerit, id est inspirabit faciant prædicando, Sanctos Dominicum & Franciscum ad filiū adducendo qui cū eorū ordinibus ueluti noui apostoli mundū illuminarūt, & hydrias aqua impleuerūt. i. doctrinā quæ in vinū cōuersa est mundando corda peccatorū sex hydriæ & lapideæ quia in nulla sex ætatum defuerunt homines mali lapidei. & boni eos redarguētes implentes, vsq; ad summū gustat architriclinus. i. pastor ecclesiæ tā mirabilem cōuersionē impiorum, & nescit vnde fit, cū per infinitā & ignotā diuinitatis virtutē iustificetur peccator tā vocat spōsum. s. Christum sibi attribuendo talē virtutē dicens, q alij attrahūt hoīes primo dulcedine aliqui vt eos sibi subiciant & eis seruiant ad eorū vtilitatē. Sed tu non diligis hoīes in bonum tuum, sed ipsorum, & eos de manu diaboli eruis & ad vitam reuocas, quod est initium signorum tuorum, quoniam vsque in primo hoīe Adā sic operatus es & manifestauī gloriam miserationum tuarum, propter quas credunt in te discipuli tui. i. Christiani peccatores per pœnitentiam ad te recurrunt.

ANAGOGICE.

Eleuamur in contemplatione cœlestiū nuptiarum illius cœlestis agni de quō in Apocalypsi, quæ non fiunt nisi in chana. i. zelo, qm zelus domus eius absorbet sanctos Galileæ: quia nisi anima transmigret à corpore nō pōt illis interesse nuptijs, ibi est semper virgo mater Iesu, vt pie creditur in anima & corpore glorioso exaltata super omnes choros angelorum regina cœli ad quas vocatus est Iesus, qa fine ipso factū est nihil. Ac eius discipuli qui relictis omnibus eum secuti sunt. Et licet nūc deficiat vinum corporibus in cinerem redactis. Tamen semper Virgo cum sanctis omnibus orant omnipotentem deum vt vindicet sanguinem eorum & corpora propter ipsum occisa, & dictum est illis nondum venit hora vestra, sed sustinete modicum tempus donec impleatur numerus fratrum vestrorum Christus quoq; matri respondet, quid mihi & tibi deficit cum simus gloriosi & inclyti in corpore & anima. Veruntamen semper virgo præcipit ministris. i. sanctis prælatis & prædicatoribus vt compellant intrare, vt impleatur numerus electorum. quatenus postmodum omnia corpora coniungantur animabus suis & pariter præmia suscipiant. & hoc per sex ætates mundi mollificent corda lapidea vsq; ad summum numerum turbæ magnæ, quam dinumerare nemo potest, cum soli deo cognitus sit numerus electorum in superna fœlicitate locandus. Tunćque aqua tribulationum conuertetur in optimum vinum quod lætificabit corda omnium sanctorum. Nec aliquis architriclinus. i. magnus philosophus & naturalis vnquām potuit scire via naturali quo resurgent corpora semel in cinerem redacta cū de priuatione ad habitum naturaliter non sit regressus quod deus reseruauit in finem mundi, vt corpora qua meruerunt ieiuniis & abstinentiis comedant & bibant super mensa sua in regno Christi dei. & ita initium creationis hominis coniungetur, cum eius glorificatione transacto toto cursu mundi, vbi erit perpetua lætitia cū Christo Iesu domino nostro.

DOMIN. II. POST OCTAVAM Epiphaniæ.

Cum descendisset Iesus de monte. Mat. 8. c. Mar. 1. c. Luc. 5. cap.

Histo, huius euangelii facta est anno Christi. 31. die 14. Iulij.

HISTORICE.

Ad plana cum Iesus ex monte descendisset quamplurime eum circumsteterunt turbę. Leprosus vero quidam tunc aduenies eum pro sua deprecabatur salute protestatis eius fore dicens, quatenus voluntas adesset eum liberandi, cui & se velle dominus respondit & manu tangēs imperādo pristinæ restituit sanitati, & vt nemini miraculum detegeret imperauit, sed vt sacerdotem conueniens q Moyses iniunxerat munus offerret pro eorū testimonio, dominus aūt capharnaum ingresso. Cēturio quidam, q quidam eius puer paralisi dissolueretur enarrauit. Cui cum dominus se statim affuturum & congrua pro sanitate remedia consequenda præstaturū affirmasset. Centurio ipse se tāta præsentia fore indignū, vt in eius domū dñs ingrederetur protestatus est, sed

sed solum eius verbo indigere quo puer sanari poterat sufficere, dicens: q & si ipse dñm agnosceret potentiorem. Tamen forent quibus imperares & qui eius statim iusso parerent. Admiratione aūt Iesu permotus his qui eū sequebantur talem in Israel populo fidem dixit, se minime inuenisse prænūtians ab omnibus multos mundi finibus debere fideliter credere, ac cum Abraham, Isaac & Iacob patriarchis in cœlorum regno recumbere. Regni vero filios exterioribus tenebris in quibus lacrymæ dentiumve stridores afferrent inuolui. Centurioni vero illi Iesus vt abiret iussit quoniam prout crediderat in omnibus eidem eueniret, sicq; ex illa eius puer sanitati restitutus fuit hora.

1 AD dubiorum solutionem me conuerto.

Dubi. Ex quo monte descendebat Iesus? Respon. Hiero. magister histo. scho & Landulphus de vita Christi. quōd descendit de monte Thabor in Galilęa vel ex quodam alio monte excelso in eadem Galilęa.

2 Dub. quid egerat in illo monte? Respon. quōd vt dicitur Matth. 5. c. docebat in eo discipulos suos, & ibidem fecit sermonem qui secundū Aug. dicitur sermo domini in monte.

3 Dubitat. Quomodo turbæ potuerunt sequi Christum quoniam Eccl. 2. dicitur quis est homo vt possit sequi factorem suum? Respond. S. Vincent. in sermone huius dñicæ q sequi Christū pōt esse dupliciter. Aut p æquiparantiā & hoc nō pōt esse q a nullus pōt æquiparari Christo. Aut per similitudinē, & isto modo possumus eū sequi eius doctrinam imitando vt ipse dicit qui sequitur me, scilicet mandata mea seruando non ambulat in tenebris.

4 Dubitatur. Cur turbæ Christum sequebantur? Resp. Orig. in hom. q aliqui sequebantur eum propter charitatē. Aliqui p̄ doctrinam & nonnulli propter curationem & admirationem. Et addit Ly quod aliqui sequebantur, vt insidiarentur sicut Pharisæi.

5 Dubita. Cur hic dicit turbæ in plurali cum alibi dicat in singulari? Respond. Catholicon. quod turba significat multitudinem populi, & cum ex multis populis plures sequerentur Christum. Ideo ad significandum quōd nō solum ex vno populo aliqui Christū sequerētur sed ex pluribus, ideo dē in plurali turbæ multæ qñ etiam ibidē erant plures societates quæ à se inuicem diuidebantur.

6 Dubi. vnde ueniebat ille leprosus? Respon. Lyra. quod erat vnus ex eis qui sequebantur Christum propter miracula quæ faciebat vt curaretur.

7 Dub. In quo loco erat quando eum sanauit? Respon. Ludulphus de vita Christi. quōd inter montem de quo descendit & capharnaum. Et hoc est quod dicit Lucas. 5. c. Cū esset in vna ciuitatum, quia prope erat capharnaū ad lacum cum dimidia contra orientem, scilicet ad tria miliaria.

8 Dub. Cur euangelista non fecit mentionem de loco in speciali? Respon. gl. quōd non exprimitur certus curationis locus vt ostendatur non vnum populum alicuius ciuitatis, sed omnes curare.

9 Dubi. Cur leprosus non accessit ad Christum in monte? Respon. Chyso. super Matth. dicēs. Inter cęteros autem qui montem non ascenderent, & leprosus fursum ascendere non volebat quasi peccatorum baiulans pondus. Lepra enim est peccatum animarum nostrarum.

10 Dub. Quomodo, & qua adoratione Christum adorauit? Respon. quod vt habetur Luc. 5. c. & Marci. 1. c. quod prouidit in faciem, & ita adorauit eum genibus flexis.

11 Du. Cur leprosus adorauit Christum cum non cognosceret ipsum esse deum? Resp. quod vt habetur Matt. 4. c. Christus prędicauit per totam Galilęam & sanauit omnes infirmos in populo, & abijt opinio eius in totam Syriam in aqua, sanauit etiam omnes male habentes, & propter hoc secute sunt eum turbæ multæ de Galilæa & decapoli & Hierosolymis & Iudæa & trans Iordanem. Et ita ille leprosus auditis his credidit verū deum. Et vt pulchræ Athanasius dicit. Adorauit autem leprosus dominum deum existētem in corpore, & neque propter carnem putauit esse creaturam verbum dei, nec pro eo quod verbum erat vilipendit carnem quam veltiebat imo vt in templo creato adorabat omnium creatorem in faciem procidens.

12 Dubit. Quomodo leprosus sciebat quōd dominus poterat eum mundare si volebat? Respon. quōd si sciebat eum esse verum deum, vt dictum est dub. præced. quoniam sic credebat si mitter per consequens sciebat eum omnia posse, & sic sciebat eum se posse mundare.

13 Dubi. Cur dicit ei si vis cum non deberet ignorare voluntatem diuinam paratam sem-

per

Universidad de Deusto
Biblioteca

per esse ad omne bonum Respon. Chryso. super Mat. quod hoc non dixit quasi dubitaret de diuina voluntate, quin sit ad omne bonum parata, sed quid non omnibus expedit corporalis integritas, nesciebat vtrum ei expediret curatio illa propter hoc vt idem Chryso. dicit in homel. non dixit, domine mūda me: sed si vis potes.

14 Dubit. Cur dominus tetigit leprosum cum solo verbo potuisset eum mundare? Respon. Sanc. Tho. 3. par. q. 44. ar. 3. quod Christus venerat saluare mundum non solum virtute diuina sed per mysterium incarnationis ipsius, & ideo frequenter in sanatione infirmorum non sola potestate diuina vtebatur in curando per modum imperij, sed etiam aliud ad humanitatem eius pertinens apponendo. vnde super illud Lu. 4. singulis manus imponens curabat omnes: dicit Cirillus quamuis vt deus potuisset verbo pellere morbos tāgit, tamen eos ostendens propriam carnem efficacem ad præstanda remedia, & vt dicit Damascenus, non solum deus erat, sed homo vnde per tactum & per sermonem diuina signa operabatur vt enim per organum, ita per corpus diuinæ perficiebantur actiones.

15 Dubi. Cum prohibeatur ex lege tangere leprosum, quia tangens efficitur immundus, cur Christus leprosum tetigit? Respon. Lyra post Chrys. in homel. quod in lege non erat prohibitum leprosum tangere ei qui ex statu suo poterat curare sicut Helyas & Heliseus tangendo mortuos ad resuscitandum non fecerunt contra legem. 3. Reg. 19. & 4. Re. 4. & etiā hic fecit Christus vt ostenderet quod non subiacet legi, & quoniam mundo iam nihil est immundum. Et idem Chryso. super Matthæum dicit, quamuis legis literam soluerit propositū tamen eius nō soluit. Ideo tantum lex iussit non tangere leprosum, quia non poterat facere vt lepra non sordidaret tangentem. ergo vetuit tangere lepram non vt leprosi non sanarentur, sed vt tangentes non inquinarentur. Iste aūt tangēs non inquinatus est à lepra, sed ipsum lepram mundauit tangendo.

16 Dubitatur. Cur Iudæi non calumniati sunt quod tangeret leprosum contra legem? Respon. Chryso. in homel. quod quia nondum inuidia decenti erant auditores.

17 Dubi. Cur vius est verbo dicens volo mundare? Respon. Chryso. super Matthæum. quod si tacite eum tetigisset quis scire poterat cuius virtute sanatus esset. Igitur voluntas mundandi facta est propter leprosum, verbum autem propter spectantes.

18 Dubi. Quomodo debet legi dicta verba volo mundare scilicet disiunctim vel coniunctim. Respon. Hiero. exponendo dicens. Non autem vt plerique latinorum putant coniunctim legendum est volo mundare, sed separatim volo, deinde imperans dicat mundare. Ille enim dixerat, si vis, dominus respondit. volo. ille præmiserat potes me mundare, dominus dixit, mundare.

19 Dubi. Cum in alijs signis etiam magis quæ fecit, nunquām dixit volo facere, cur nunc dicit volo? Respon. Chryso. in homel. quod hic propterea apposuit volo, vt opinione plebis, & leprosi de eius potestate confirmaret.

20 Dubitatur. Quantum temporis fuit inter verba & sanitatem. Respon. Chrysosto. in homel. quòd cessit mandanti natura cum decenti velocitate. Ideo sequitur & confestim mundata & lepra eius, sed hoc quòd dicit confestim multum est. tardius velocitate quæ secundum opus est facta.

21 Du. quia cum Mar. 5. c. dominus sanato à demonio dixit vade in domum tuam & annūtia illis quanta tibi fecerit dominus. & hic præcipit huic ne cui dicat. Videtur sibiipsi esse contrarius. Respon. Chryso. in home. quod nulli dicere iubet docens nos negligere ostentationem & honorem, in alio cui iubet dicere erudiuit nos à bonæ mentis esse, non enim illuc diuulgari se iussit, sed dari gloriam deo per leprosum ergo hoc instruit nos nō esse vana gloriosos. per illum autem non esse ingratos, sed omnia ad laudem dei referre. Et vt dicit San. Tho. 2. 2. q. 14. ar. 104. quòd dominus præcepit cæcis ne cui miraculum dicerent non quasi intendens eos per virtutem diuini præcepti obligare, sed sicut dicit Greg. 19. Mora. seruis suis sese sequentibus exemplum dedit, vt ipsi quidem virtutes suas occultare desiderent. Et tamen vt alij eorum exemplo proficiāt & prodantur inuiti.

22 Dubitatur. Cur iubet vt ostendat se sacerdoti? Respon. Hiero. sup Matt. quod mittit eū ad sacerdotes primum propter humilitatem vt sacerdotibus deferre videatur, deinde vt videntes leprosum mundatum si crederent, saluatori saluarentur, si vero non crederent inexcusabiles fierent, & simul ne quòd eo lapsi sunt crimināretur lege interrogare videretur.

Dub.

1 Dub. q̄ minus debebat offerri pro mundatione a lepra? Resp. q̄ vt habetur Leuit. 14. Primo debebant offerre duos passeres viuos cum ligno cedrino vermiculo & yssopo, & si diues erat. Octauo die duos agnos immaculatos, & ouem anniculam vnam tres decimos similes conspersi oleo & sextarium vnum olei, si autem erat pauper agnum vnum & decimam partem simile oleo conspersæ, & sextarium vnum olei & duos turtures, siue duos pullos columbæ.

24 Dubitatur. Cur præcepit dominus vt offerret munus in testimonium illis? Resp. Chrys. super Mat. quod non est intelligendum quod Moyses præcepit in testimonium illis, sed vade tu offer in testimonium illis. Et idē Chryso. in Homel. dicit quod præuidens Christus eos ex hoc nihil profecturos, non dixit in emendationem eorum, sed in testimonium, id est in accusationem & attestationem, quoniā quæ a me erant facienda omnia facta sunt. Et licet eos præuiderim non emendari, non tamen dimisi quæ facere oportebat. Illi autem in propria manserunt malitia.

25 Dubitatur. Cur ecclesia non recipit sacrificia præcepta a Moyse, cum hic ea dominus videatur approbare? Respō. Beda in Homel. quòd tunc Christus corpus suum nondum obtulerat per passionem holocaustum. Non autem oportebat auferri significantia sacrificia priusquam illud quod significabatur confirmatum esset testimonio Apostolorum prædicantium, & fide credentium populorum, quasi dicat, cum nunc Christus obtulerit corpus suum in holocaustum quod præfigurabant sacrificia veteris legis, & ita prædicatum & confirmatum est, non amplius debent offerri sacrificia illa quæ erant hoc sacrificium significantia.

26 Dubitatur. Qui erat capharnaum? Resp. Lyra quòd erat principalior ciuitas prouinciæ Galileæ.

27 Dubitatur. Quis erat iste Centurio & quid agebat in Capharnaum? Respond. Lyra post Aug. de verbis domini quòd erat Gentilis & habebat centum homines sub se in armis pro Romanis ad custodiam ne illi homines rebellarent Romanis. Nam Centurio, vt dicit Remigius super Matth. dicitur qui centum militibus præest.

28 Dub. Vnde conceperat fidem centurio de Christo? Resp. Chryso. super Matth. Quod ille centurio, neque Christum audiuit docentem, neque leprosum cum mundaretur aspexit, sed auditam tantummodo sanitate leprosi plus credidit quàm audiuit.

29 Dub. Quis fuit ille puer? Resp. Luc. 7. c. q̄ erat seruus Centurionis, & q̄ illi erat præcipuus. Et ideo Mat. nominat eum puerum, quia eum diligebat tanquam filium.

30 Dubitatur. Qui in Lu. æ 7. ca dicitur quòd centurio misit ad Iesum seniores Iudæorum. Et hic Matthæus dicit quod ipse accessit, & sic videtur contrarietas? Respondet Augusti. de consensu Euangelistarum dicens. Diligenter aduertentes intelligamus Matthæum non deseruisse vsitatum modum loquendi, si enim ipsa peruentio vsitate dicitur per alios fieri quanto magis accessus per alios fieri potest. Non ergo Matthæus absurde per alios facto accessu centurionis ad dominum compendio dicere voluit ipsum potius accessisse ad Christum quam illos per quos verba sua misit, quia quo magis credidit, eo magis accessit.

31 Dubitatur. Cur centurio tantum pro seruo nihil attinente in affinitate intitat ad dominum? Resp. Chrys. super Mat. dicens. Vide bonitatem centurionis qui pro salute serui solicite festinabat quasi non damnum pecuniæ, sed salutis passurus in animam illius. Nullam enim differentiam æstimabat inter seruum & dominum, quia & si dignitas in hoc seculo diuersa est inter illos vna tamen est illius natura.

32 Dubitatur. Cur centurio non rogauit dominum vt sanaret filium suum, sed solum infirmitatem declarauit? Resp. Chrys. super Matt. quòd sciebat centurio quod potens est ad faciendum, sapiens ad intelligendum, vt misericors ad exaudiendum. Ideo infirmitatem tantum exposuit? Remedium autem sanitatem in potestate misericordiæ eius dimisit, dicens. & male torquet.

33 Dubitatur. Cur centurio non fecit deferre seruum ad dominū, ut uiso eo eidē cōpateretur? Ref. Chry. in Hom. q̄ quidā dicunt, q̄n excusans se in hoc causam dixit p̄p quā non ipsum adduxit, neq; et possibile erat dissolutū eū cū torqueretur, & ad ultima esset expiratio nis portari. Ego aūt signū hoc esse magnę fidei dico qa. n. sciebat q̄ sola iuſctio sufficeret ad restaurationem iacentis superfluum, æstimabat eum ducere.

34 Dub. Cur dūs p̄mittit se iterū ad domū centurionis, cū centurio hoc nō peteret & ē post

fuit? Resp. Chrys. in hom. dicens, quod nũ quam fecit hic facit Iesus. ubique enim sequitur voluntatem supplicantium. hic autem promisit & non solum curare promittit: sed ne ad domum. facit autem hoc ut discamus centurionis uirtutes. Et idem. Chry. dicit sup Matthæum. nisi ille dixisset, veniam & curabo eũ nunquam iste respõderet nõ sum dignus &c.

35 Dubit. Cur a regulo uocatus non solum ire uoluit, sed & eum de incredulitate redarguit hic autem non uocatus ire uult: Respon. glos. ad filium reguli ire noluit ne diuitias honorare uideretur. hic seruile conditionem ne sperneré uideatur mox ire consensit.

36 Dub. Cur dixit ego veniam cum non interderet ire sicut nec iuit, & sic videtur mentiri? Resp. Sanc. Vincen. in sermone ferię quintæ cinerum quod illud ego veniam &c. intelligitur non per præsentiam corporalem, sed per gratiam spiritualem, quoniam Christus semper curabat animam a peccatis curando corpus ab infirmitate.

37 Dub. quomodo Centurio dicit non sum dignus &c. cum alij rogauerint ut ad eos diuerteret & ad eos ibat? Resp. Rabanus super Mat. quod propter conscientiam vitæ gentilis gratiari sed magis dignatione putauit quam iuuari cuius & si fide præditus nondũ tamen erat sacramentis inuctus. Et sanctus Vincentius in sermone tertio dominicę. 3. Aduentus dicit quod duplex est dignitas. Æquiparantiæ seu æqualitatis. Alia est dignitas sufficientię. de prima Centurio dixit quod non erat dignus. Non autem de secunda, nec dixit nolo quod intres sub tectum meum.

38 Dubi Quis magis honorauit deum uel Centurio dicens se non esse dignum &c. Aut Zacheus qui fecit se dignum. Dicitur enim Luc. 9. c. quod excepit Iesum gaudens in domum suam, quia actus sunt contrarij? Respon. Sanctus Tho. 3. par. q. 80. ar. 10. allegando Augustinum quod non litigauerũt inter se Zacheus & ille Centurio, cum alter eorum gaudens susceperit dominum. Alter dicit non sum dignus vt intres sub tectum meum ambo saluatorem honorificantes, quamuis non uno modo addit quod Zacheus ex spe & amore gaudebat. Et Centurio ex timore reuerebatur, quamuis ut ibidẽ dicit San. Tho. amor & spes ad q̃ semper nos scriptura prouocat p̃ferantur timori.

39 Dubit. Quia Luc. 7. c. dicitur quod ex parte Centurionis rogatus fuit Iesus, ut veniret ad domum eius, & sic uidetur contradictio in euangelistis? Resp. Chry. in Homel. dicens, quod quidam dicunt quod non est idem illuc & hic, quod multas coniecturas habet. de illo enim aiũt quoniam synagogam nostram construxit & gentem diligit. De isto autem ipse Iesus ait, neque in Israel tantam fidem inueni. Vnde uidetur iudęum illum esse, mihi uidetur idem hic & ille esse. Sed quando Lucas dicit quod misit ut veniat blanditias iudæorum insinuauit conuenens enim est credere Centurionem volentem abire prohibitum esse a iudæis blandientibus & dicentibus, quoniã nos ædimus & conducimus. sed quando ab eorum imminentia exutus est, tunc misit dicens. Ne estimes quòd propter defidiam non veni. sed quia me indignum estimaui, vt te in domum meam susciperem. Quod autem Matthęus ait non per amicos, sed per se ipsum hoc eum dixisse nihil contrarium est, vterque n. defideriũ viri representauit, & quoniam de Christo decentem opinionem habebat. Conueniens est autem opinari & ipsum postquam misit amicos aduenientę per se hæc dicere. Si autem non hoc dicit Lucas neque illud Matth. non sibi contradicunt, sed complent quæ ab inuicem derelinquebantur.

40 Dub, nunquid sine verbo Christus potuisset sanare seruũ centurionis, quia dicit ei centurio tantũ dic verbo & sanabitur puer meus. Require dominica præcedente. dub. 23. & supra. in hac dominica. dub. 14.

41 Dub. Propter quid centurio adduxit similitudinem q̃ erat sub potestate cõstitutus, quia non videtur ad propositum cũ Christus quo ad miracula nulli subijceretur, quia virtute diuina operabatur? Resp. Chrys. sup Matth. q̃ sic debet intelligi. Et si ego sum sub potestate alterius tamen potestatem habeo iubendi eis qui sub me sunt, sic & tu quamuis sis sub potestate patris. Cinquantum homo habes tũ potestatem iubendi angelis. Et gl. ibidem dicit. Potes per angelorum ministeria sine corporis præsentia dicere infirmitati, vt recedat & & recedet & sanitati vt veniat & venier.

42 Dubit. Quomodo Christus miratus est, qui etiã ante sciebat fidẽ centurionis? Resp. San. Th. 3. par. q. 15. ar. 7. quod cum admiratio proprie sit de aliquo nouo & insolito q̃ non poterat esse in Christo quantũ ad scientiã diuinã & humanã quæ cognoscebat eos in verbo. Et ideo quantũ ad prædictas scientias in eo nõ

cadebat admiratio, sed quantũ ad scientiã experimentalẽ, poterat quotidie aliqua noua occurrere. Ideo secundũ talẽ scientiam in eo poterat admiratio cadere & assumpsit hunc affectũ ad nostrã instructionẽ, vt. s. doceat esse mirandũ quod ẽt ipse mirabatur. Vnde Aug. in primo super Genes. contra Manicheos ait. Quod miratur dominus nobis mirãdum esse significat quibus adhuc opus est sic moneri, omnes ergo tales motus eius non perturbati animi signa sunt, sed docentis magisteriũ. Aliqui etiam exponunt miratus est, id est per modum admirantis se habuit.

43 Dub. Quia dicit quòd non inuenit tantam fidem in Israel. cum antiqui patriarchæ maiorem fidẽ habuerint, & etiã illa tunc semper Virgo & apostoli tantam imo maiorem videbantur habere fidẽ: Resp. d. Cardinalis de turrecremata post Albertũ sup Mat. qd fides dicitur magna dupliciter. s. intensiue, & facilitate credendi. Intensiue possibile fuit q̃ maior fides fuit in multis iudæis ẽ statum ẽt præsentẽ, sed quo ad facilitatẽ credendi non inuenit tantã fidẽ quia Iudæi qui crediderunt per mirula inducti sunt, & edocti per scripturas qui crediderunt, Ille aũt centurio non. Nam vt dicit Chry. super Matt. Credidit Andreas, sed Ioanne dicente. Ecce agnus dei. Credidit Petrus, sed euãgelizante sibi Andrea. Credidit Philippus, sed legente sibi scripturas. Nathanael ex prius diuinitatis signum accipit, & sic fidei confessionẽ obtulit nec valet obiectio de patriarchis, qa vt Hieronymus vult. Hæc verba intelliguntur de Iudæis siue de Israel qui tunc tpis erant & nõ de patriarchis & de alijs præterit s, nec etiam valet obiectio de beata virgine, quoniam secundum Bedã in hom. nõ intelliguntur verba domini de illo priore Israel qui fuit Iacob, nec de alijs eius posterioribus qui sancti inuenti sunt in Israel, & cum semper virgo sancta inuẽta fuerit super omnes de Israel, ideo non intelligitur de ea. Nec etiam vt dicit Albertus vbi supra intelligitur de apostolis quibus tunc loquebatur.

44 Dubit. Quos perquisiuit Christus in Israel in quibus non inuenit tantam fidem? Respon. Origenes. quod Layrus Israelis princeps pro filia sua petens non dixit, dic verbo, sed veni velociter. Nichodemus de fidei sacramento audiens, ait quomodo possunt hæc fieri. Maria & Martha dicunt. Domine si fuisses hic frater meus non fuisset mortuus, quasi dubitantes quòd non vbique posset esse dei potentia.

45 Dubitatur. Cur non facit mentionem nisi de oriente & occidente cum quatuor sint partes mundi? Respon. Augst. de verbis domini quòd per oriens & occidẽs quæ sunt duæ partes mundi ipse totus orbis designatur, & sic est figura synecdoche.

46 Dubitatur. Quomodo multi venient cum Matthæi 20. capitu. dicatur, quod pauci sunt electi? Respon. Sanctus Thomas super epistola ad Romanos. 12. dicens. Quamuis enim electi sunt pauci per comparationem ad infructuosam multitudinẽ secundum illud Matthæi 7. capit. arta est via quæ ducit ad vitam & pauci inueniunt eam, tamen absolute loquendo sunt multi vt dicitur Apocalyp. 7. vidi turbam magnam quam dinumerare nemo poterat.

47 Dubitatur. Quomodo recumbent cum Abraham &cæt cum in cœlis non comedatur nec bibatur? Respond. O. igenes super Matthæ. quòd recumbent non carnaliter iacentes sed spiritualiter requiescentes non temporaliter potantes sed æternaliter epulãtes, & hic est figura quæ dicitur allegoria.

48 Dubitatur. Cur solum nominat Abraham, Isaac, & Iacob, cum in cœlis sint plures alij, sicut Moyses Dauid &c. Respond Rodulphus de vita Christi. quòd illis specialiter fuit facta promissio de terra promissionis per quam patria cœlestis figuratur, & tamen etiam recumbent cum alijs sanctis.

49 Dubitatur. Quid est regnum cœlorum? Resond. Sanctus Thom. super Matthæum quòd regnum cœlorum quadrupliciter dicitur, scilicet Christus. Vnde Matth. 3. capit. Simile est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen. Sacra scriptura. Matth. 13. Simile est regnum cœlorum grano synapis. Ecclesia militans Matth. 13. capit. Simile est regnum cœlorum sagene, missæ in mari. Et ecclesia Triumphans Matthæi. 18. cap. & in hoc euangelio recumbent in regno cœlorum. Et idem Sanctus Thomas super 4 sent. distinct. 49. qu est. 1. ar 3. quæst. 5. dicit quòd regnum dei quasi antonomatice dupliciter dicitur quandoque congregatio eorum qui per fidem ambulant, & sic ecclesia militans regnum dei dicitur. quandoque autem illorum collegium qui iã in fine stabiliti sunt & sic ipsa ecclesia triumphans regnum dei dicitur. Et hoc modo esse in regno dei idem est

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod esse in beatitudine. Nec differt secundū hoc regnum Dei a beatitudine, nisi sicut differt bonum commune totius multitudinis a bono singulari vniuscuiusque.

50 Dubit. Cum cœli nihil videantur conferre ad beatitudinem, cur cœlestis beatitudo regnum cœlorum dicitur? Resp. S. Tho. 12. quæstio 4. 1 7. q secundum Aug. in lib. de sermone domini in monte merces sanctorum non dicitur in corporeis cœlis, sed per cælos intelligitur altitudo bonorum spiritualium nihilo minus tamen locus corporeus. s. cœlum empireum aderit beatis non propter necessitatē beatitudinis, sed secundum quandam congruētiam & decorem.

51 Dub. Qui dicuntur filij regni? Resp. Hieron. super Matth dicens, Filios regni dicit Iudæos quia in eis Deus ante regnauit.

52 Dubit. Quæ dicantur tenebræ exteriores? Resp. Hiero. q qui expellitur a domino foras relinquit lumen & tenebras incurrit.

53 Dub. Cum ignis sit in inferno, quomodo erunt ibi tenebræ? Resp. q ille ignis non lucebit, & ita erunt ibi tenebræ.

54 Dubita. Quomodo in damnatis est fletus & stridor dentium? Resp. san. Tho. in 4. senten. distin. 50. q. 2. ar. 3. q. 3. quod in fletu corporali duo inueniuntur. Vnum est lachrymarum resolutio, & quantum ad hoc fletus corporalis esse non potest, quia post diem iudicij quiescente motu primi mobilis non erit aliqua generatio & corruptio, vel corporalis alteratio. In lachrymarum autem resolutione oportet esse illius humoris generationem qui per lachrymas distillat. Vnde quantum ad hoc corporalis fletus in damnatis esse non poterit. Aliud quod inuenitur in corporali fletu est quædam commotio & perturbatio capitis & oculorum, & quantum ad hoc fletus in damnatis esse potest post resurrectionem. Corpora enim damnatorum non solum ex exteriori affligentur, sed etiam ab interiori secundū q corpus immutatur ad passionem animæ in bonum, vel in malum, & quantum ad hoc fletus carnis resurrectionem indicat, & respondet delectationi culpæ quæ fuit in anima & in corpore, & in 4. contra Gen. c. 40. dicit, quod fletus & stridor dentium in spiritualibus substantiis non nisi metaphoricæ intelligi possunt, quamuis in corporibus damnatorū post resurrectionem nihil prohibeat corporaliter ea intelligi, ita tamen quod per fletum non intelligatur lachrymarum deductio, quia ab aliis corporibus nulla resolutio fieri potest, sed solum dolor cordis cōturbatio oculorum & capitis prout in fletibus esse solet.

55 Dubitatur. Cur Christus sanauit puerum Centurionis non credentem, & Centurioni credenti nullum præmium reddidit? Respon. Rabanus super Matt. dicens. Potest meritum domini famulis suffragari non solum merito fidei, sed etiam studio disciplinæ, ex quibus collige q famulus Centurionis ob meritum domini sui sanatus est Centurio uero propter meritum fidei assecutus est quod postulabat.

56 Dubita. iam in qua hora sanatus fuit puer? Resp Landulfus de vita Christi, ex illa hora, scilicet qua protulit hoc verbum fiat quo etiā verbo omnia creata sunt. Vnde Chrysost. in Homel. dicit. Vbi velocitatem admirare, neque enim solum curare, sed inopinare & in momēto temporis hoc facere virtutem Christi ostendebat.

ALLEGORICE.

Leprosus ille designat genus humanum plenum lepra. & ita exponatur. Cum descendisset Iesus de monte, scilicet de cœlo secutæ sunt eum turbæ multæ. s. Angelorum, & ecce leprosus. i. genus humanum veniens adorauit eum. vti Deum dicens, domine medtator dei & hominum si vis imo quia vis, quia ad hoc descendisti potes. cum sis Deus & homo nisi plenum lepra. i. peccatis in quibus conceptus sum mundare, per præciosum sanguinem tuum. Et ait Iesus volo, quia ad hoc veni, mundare imperatiue, quia in cruce latroni genus humanum representanti dixit. Hodie mecum mundatus a peccatis eris in paradiso, & extendens manum, idest potentiam suam carnem sumendo tetigit humanam naturam qua indutus fuit, & confestim per passionem Christi mundata est lepra, idest abolita sunt peccata humani generis, & præcepit ei dicens, nemini dixeris, idest non superbæ glorieris propter tuam mundationem, sed vade post contritionem de peccatis, ostende te sacerdoti per veram confessionem, qui a Deo habet potestatem ligandi, atque soluendi & offer munus, idest corpus tuum ad suscipiendum pœnitentiam quod præcepit Moyses, idest Christus qui nos eduxit de durissimo Imperio Pharaonis Diaboli infernalis, & hoc erit testimonium, quod dimissa sunt tibi peccata.

Centu-

Centurio autem significat electos ex gentilibus, & ita exponitur. Et cū introisset Iesus ca pharnaū, qd interpretatur ager pinguedinis. i. incarnatus fuisset in agro pingui omni odore virtutū semper virginis Mariæ accessit ad eū Centurio. i. electus quilibet gētilis habēs milites & seruos. i. virtutes naturales quarū copiā vt dicit glo. multi ad dūm venientes secū deferunt, vt Cornelius vir iustus & timēs deū rogās eū, per orationē mentalē dicens domine seruus peccati meus cōgētilis iacet in idololatria in domo gētilitatis paraliticus, omnibus virtutibus dissolutus, & male torquetur à dño suo diabolo qui eum suffocatū tenet. & ait Iesus. Ego per apostolos & prædicatores veniam & curabo eū ab idololatria, & respondens quiliber gentilis electus ait dñe nō sum dignus, vt intres corporaliter sub tectū genti litatis pp abhominationē idololatriæ. meum origine, sed tm dic verbo intrinsecus illuminando & sanabitur ab idololatria puer meus cōgentilis qui post erit cōchristianus. Nam & ego electus à te sum homo qui ante erā sicut bestia idololatra, sub potestate tua constitutus habeo sub me milites potentias aiæ & vires corporis, & dico huic. s. intellectui per voluntatem vade. crede fidei catholicæ & vadit & alio. s. viribus corporis veni subijce te rationi & venit, & seruo meo. i. corpori tac hoc. s. ieiunādo te affligēdo & facit. Et Iesus miratur dicens sequentibus se christianis, nō inueni tantā fidē in populo iudaico qui pp legis obseruātiā intumuit. Et dico vobis qd multi veniēt à diuersis mundi partibus & taliter incedēt in via veritatis. q tandē in gloria cælesti recūbēt eū Abrahā & alijs sanctis. Et filij regni. s. Iudei nolentes credere ejicientur foras in tenebras infidelitatis per quas ad inferni tenebras accedent vbi erit fletus & stridor dentium. Centurioni autem, id est electo à Christo dñs dicit, qm relictis idolis mihi adhæsisti, vade proficiendo in bonum, qm sicut credidisti, fiet tibi remuneratio amplissima, & congētilis tuus sanabitur ab idololatria ob meritū tui. Et ita sanatus est populus Gentilis ex illa hora prima incipit ad fidem Christi conuerti.

TROPOLOGICE.

Leprosus. i. plenus peccatis ex hoc euangelio instruitur vt non ascendat in montem nec leuet oculos ad cœlum, sed cum publicano dicat Deus propitius esto mihi peccatori. Sed quia Christus descendit de monte, carnē assumēdo qui didicit compati miserijs nostris accedat ad eū per contritionē adoret eū cum humiliate, & dicat ei, domine qui me creasti si vis, quia sine te nihil boni agere, imo nec cogitare possum, nec possim esse continens nisi tu dederis, potes per tuam potentiam infinitam me à peccatis mundare inspirando, vt ea relinquā & tunc Christus peccatē tanget. ei cum punctionem immittēdo & dicet volo. qm no lo mortē peccatoris, sed vt cōuertat & viuat, & tūc statim per eius imperiū peccator mundabit ab oibus inquinamentis, sed habita contritione confiteatur peccata, & nemini dicat, scilicet extra cōfessionem se de eis glorificando sed vadat. s. voluntarię, quia confessio debet esse libens & voluntaria ostendat, quia debet esse nuda, quia oportet vt vulnus detegas si curam medicantis expectas, se accusando & non aliorum peccata cōtendo sacerdoti, qui habet potestatē absoluendi, quia confessio debet esse ordinata, & offerat munus. i. satisfactionē, sicut præcepit Christus in testimoniū illis, qa pōt ligare & soluere. Et tūc Christus veniet ea pharnaū, quę interpretatur villa consolationis quia eius anima consolabitur per Christū, & cū infertur de centurione instruimur peccator qualiter ad deum recurrere debet. pro misericordia impetrāda vt mittat Centurionem ad ali quē sanctorū recurrat vt pro eius salute roget & narret Christo statū peccatoris, vt cū puocet ad misericordia. nam peccator est seruus Ioan. 8. qui facit peccatū seruus est peccati. 2. Petri 2. à quo qs superatus est huius & seruus est, & tot dominorū seruit est. vt Aug. ait quot vitiorum qui iacet propter impotentiā bene operādi, cū aliqñ iaceat in luto luxuriæ, aliqñ in igne iracūdię, aliqñ vero in spinis auaritię, & paralysi timoris & tremoris dissoluitur. cū timeat restituere male ablata ne sibi deficiat. Ieiunare ne esuriat confiteri peccata ob verecundiam & male torquetur per afflictionem spiritus rodente cum verme conscientiæ, & quia non potest satiari in peccatis. Et venit dominus per merita sanctorum vt curet eum, & sancti orant pro ipso, & nos non sumus digni vt dominus intret sub tectum nostrum plenum pctōrū, sed solū verbo imperet, & emundet conscientias nostras, vt dignū habitaculum eius efficiamur, & ipse dñs q sub se hēt oēs potestates liberat peccatorem à diabolo & videns bonam fidem in voluntate nostra, nos commendatos ad gratiam recipit & reuer-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rentibus promittit regna cælorum perseueri-
tibus autem & obstinatis comminatur æternã
damnationem & secundum fidẽ ac opera no-
stra facit nobis quoniam unusquisque mercede
accipiet secundum proprium laborem.
& ex ipsa hora qua conterimur sanati remanẽ
mus, queniam in quacunque hora ingemue-
rit peccator omnium iniquitatum suarum
dominus non recordabitur.

ANAGOGICE.

Elevamur in contemplationẽ ex sacro Eua
gelio causæ & effectus incarnationis filij dei.
Exponitur ergo cum descendisset Iesus de mõ
te, idest de excelso carnem humanã assumens se-
cuti sunt eum turbæ multæ Angelorum canẽ
tium gloria in excelsis Deo. & ei tres reges
munera obtulerunt. Et idem semper virgo cũ
Apostolis & discipulis, ac Maria Magdale-
na cum Martha adhæserunt. causa suæ incarna 1
tionis fuit, quia cum esset summus medicus &
in terra magnus iacere ægrotus, in cælis uero
nullus infirmus erat descendit ad terras in qui
bus curauit leprosum. i. mundauit in se credẽ
tes ab omnibus uitiis, & quæ per lepram de-
notantur. Et primo a superbia qui homo in
flatur sicut per lepram inflatur corpus. Ab a-
uaritia inquantum prouocat sitim quia auarus
non implebitur pecunia. A luxuria inquantũ
est morbus contagiosus. Ab inuidia inquantũ 2
cõsumit humidũ radicale. A gula inquantum
redit anhelitum fœtidum. Ab ira inquantum
reddit vocem raucam. Et ab accidia inquan
tum debilitat membra corporis quæ non pos
sunt operari. Item & a peccatis infidelitatis
quæ notantur per paralyticum quem curauit
& quos infideles per Apostolos reducit ad fi
dem aliquos ab Oriente, idest in iuuentute
& ab Occidente, idest in senectute, & ab Au
stro dando temperantiam in prosperis & ab 3
Aquilone concedendo patientiam in aduer-
sis, & hoc per Centurionem, idest Archan-
gelum Michaelem & milites eius Angelos ad
custodiam hominum deputatos, & homines 4
electos in fine resuscitatis eorum corporibus
faciet recumbere in cælesti gloria, reprobos
detrudet in infernum, & dicet Michaeli sicut
credidisti, idest optasti ut sedes expulsorum
Angelorum implerentur, fiet tibi. i. factũ est, 5
quoniam dixit & facta sunt, & si. est puer. i. re
fœrens ruina dæmonum per electos pueros ex
innocentia & puritate.

DOMINICA TERTIA POST octauam Epiphaniæ.

Ascendente Iesu in naviculam. Mat. 8. c. Mar. 4. c. Lu. 8. cap.

Historia huius euangelij, facta est anno Christi 31. i die Augusti.

HISTORICE.

Iesum dominum in nauicula quæ fluctibus ob motum magnum in mari excitato operiebatur dormientem præcibus eius euigilare se cerunt discipuli quatenus eos saluaret periclitantes, quibus ob modicam spem monitis surrexit, uentisque ac mari cum imperasset tranquillitas opportuna reddita est. Qui autem aderant homines admiratione repleti quærebant inter sese qualis hic foret cuius uenti ac maræ iussibus optemperarent.

NEquaquam dubia insoluta dimittere volens. Primo dubitatur quo volebat accedere Iesus quã do ascendit in naviculam? Resp. quod vt habetur in Matth. post hoc Euangelium volebat ire vltra mare Galilææ in regionem Gerazenorum, & vt dicit Ly. volebat ire ad locum magis secretum & desertum. Gerza enim vt dicit glo. est ciuitas Arabiæ iuxta montem Galaath non longe a stagno Tiberiadis. 1

Dubitatur. Cur volebat locum secretum petere. Respõ. Ly. & Rodul. de vita Christi vt aliquantulum ipse, & discipuli quiescerent post labores. vt dicitur Mar. 6. Item & propter orationem vt instrueret prædicatores primo vacare debere contemplationi seorsum, vt inde hauriant in deuotione quod postea effundant populo in prædicatione & etiam vt ostendat q̃ curę mundi sunt fugiendæ, & etiã declinare applausum populi. 2

Dubitatur. Cur turbę non secutæ sunt eum sicut eius discipuli? Resp. quod vt ex supradictis patet q̃ ipse non permisit volens requiescere ipse & discipit eius. 3

Dub. An motus in mari factus fuerit naturalis? Resp. Orig. in Hom. q̃ hęc tempestas nõ ex se orta est sed potestati paruit imperantis eius qui eduxit ventos de thesauris suis. Et ita vt dicit etiã Lyr. hoc fuit factũ uirtute diuina. 4

Dub. Cur discipuli eius secuti sunt eum in nau. Resp. Chry. super Mat. q̃ accepit discipulos in nau secum vt ad vtraq; eos erigeret, & ad hoc quod in periculis non obstupescerent, & in hoc q̃ in honoribus moderata de se assumarent, vt. n. non magna de se speraret pp hoc q̃ aliis dimissis eos retinuerat, permittit eos fluctuari vbi. n. miraculorũ ostio erat plebem permittit adesse, ubi tentationum & timorum arreptio athletas orbis terrarum quos excitaturus erat, hos solos assumit. 5

Dub. Si nauicula operiebatur fluctibus, ergo debebat esse submersa. Resp. q̃ necdum erat submersa, sed erat in proximo, vt submergeretur, quoniam vt habetur Marci 4. c. fluctus mittebatur in nauim, ita vt impleretur nauis, quemadmodum nauigantibus sæpe accidit, vt & ego ipse expertus fui a Neapoli Romã veniendo tempore Sixti Papæ 4. & Ferdinandi Regis q̃nq; nauis cooperitur vnda maris, & in pertransit & nautæ solicite euacuant aquam. 6

Dubit. An Christus vere dormitabat, aut simulabat dormire. Resp. Orig. super Mat. q̃ dormiebat quidẽ corpore, sed vigilabat deitate, demonstrans quia verum humanum portabat corpus. 7

Dub. In quo loco nauis dormitabat? Resp. q̃ vt habetur Mar. 4. c. dormiebat in puppi super ceruical, quod vt dicit Theophi. erat ligneũ, ex hoc vt dicit Chrysost. ostendens suam humilitatem. 8

Dub. Cur excitauerunt eum discipuli? Resp. Orige. in Homel. dicens. O veraces discipuli Saluatorem vobiscum habentes, & de periculo timetis, vita vobiscum est, & de morte soliciti estis, sed respondent paruuli sumus & adhuc infirmi, ideoq; timemus, & ita propter timorem excitauerunt eum. 9

Dubita. Quia videtur discipulos non fuisse modicæ fidei, quia credunt & dicunt domine salua nos. Resp. Chrys. in Homel. q̃ hoc signũ fuit in eum exeitando quod non decentem de ipso opinionẽ habebant. Nouerãt q̃ excitare mare increpare nõdũ aũt q̃ dormiet. 10

Dub. Ad quid imperauit ventis & mari cũ non audiant, neq; intelligant? Resp. Hieron. super Matthæum quod ex hoc loco intelligimus q̃ omnes creaturæ sentiant creatorẽ, quibus enim imperatur seutiunt imperantem, nõ error hæreticorum qui omnia putãt animata sensibilia esse, sed maiestate conditoris cui q̃ apud nos insensibilia sunt ei sensibilia sunt. 11

Dub. Quibus verbis vsus fuit dominus imperando? Resp. Mar. 4. c. dicens quod exurgens commin atus est vento, & mari dixit, tace & obmutesce. 12

Dubitatur. Cur comminatus fuit vento? Respon. Theophil. & super Matthæum quoniam maris tempestatem & fluctus faciebat. vide dub. sequenti. 13

Dub. Cum mare non clamet, cur ei dicit tace & obmutesce? Resp. glo. q̃ ex commotione maris quidam sonitus cõmingit qui videtur esse quædam maris locutio per cuius comminationem nominauit. solent enim poetæ cum habentes eos qui violentia pacem hominum conturbant comminatione pœnarum retinere. & est hic figura metaphoræ. 14

Dub. An tranquillitas statim verba Christi subsecuta est? Resp. Chrys. in Homel. quod omnis confestim soluta est tempestas, & neq; semita turbationis remansit quod quidem extraneum erat, cum enim naturaliter fluctuario terminatur, vsq; ad multum tempus aquæ conturbantur, sed hic omnia soluebantur. 15

Dubit. Qui fuerunt illi homines qui mirati sunt? Respõ q̃ vt habetur Mar. 4. Discipuli timuerunt timore magno, & quod dicebant ad alterutrum, quis putas est iste, quia mare & vẽtus obediunt ei, Lucæ vero 8. dicitur qui timẽtes mirati sunt admirantes dicentes, quis putas hic est quia & ventis & mari imperat, & ita videtur q̃ illi homines qui mirati sunt videntur esse discipuli. Origenes verò dicit nõ esse putandum hic Apostolos significatos, nusquam enim inuenimus præter honorem cognominari & domini discipulos, sed semper aut Apostoli, aut discipuli nominantur. Mirabantur ergo hi homines qui cum eo nauigabant quorum erat nauicula. Hiero. autem dicit. Si quis autem contentiose voluerit eos qui mirabantur fuisse discipulos. Respondebimus recte homines adhuc elati quia necdum nouerant potentiam Saluatoris. 16

Dubitatur. Cur interrogauerunt qualis est hic, cum in terra cognouissent enim & eius miracula vidisset? Respondit Origenes super Matthæum, quod non interrogantes dicunt qualis est iste, sed asserentes, quia iste talis est cui venti & mare obediunt, qualis ergo est iste. i. quantus, quam fortis, quam magnus, iubet omni creaturæ & supergreditur iussionem eius soli homines resistunt, & ideo in iudicio damnabuntur. 17

Universidad de Deusto
Biblioteca

ALLEGORICE.

[Maria] est ecclesia seculi [nauicula] quam Christus ascendit intelligitur arbor crucis cuius auxilio fideles transactis mundi fluctibus perueniunt ad celestem patriam quasi ad litus securum in qua Christus una cum suis ascendit. Vnde prius ait, qui vult venire post me abneget semetipsum & tollat crucem suã & sequatur me. Cum ergo Christus in cruce positus fuisset [motus magnus factus est] quia commote sunt mentes discipulorum de eius passione. [Et nauicula operta est fluctibus.] quia tota vis persecutionis circa crucem Christi fuit vbi. s. morte occubuit. Vnde dictum est [ipse vero dormiebat] suum dormire mori est [Excitant] autem discipuli dominum dũ turbati morte maximis votis resurrectionẽ quẽrũ [dicentes, salua] resurgendo [quia perimus] turbatione tuæ mortis. [Ipse vero] resurgens auertat duritiam cordis eorum. vt alibi legitur [Imperauit autem ventis] quia diaboli superbiam strauit. [Imperauit etiã mari] quia velaniam Indæorum deseruit [& facta est tranquillitas magna] quia sedate sunt mentes discipulorũ visa resurrectione, [& mirati sunt] vita tanta potestatẽ resurgentis & gloria.

TROPOLOGICE.

Ex Euangelio præsenti instruimur vt post peccata suscipiamus pœnitentiam & vt in ea perseuerare valeamus Deũ precibus nostris interpellemus, quoniã [ascendente Iesu in nauiculam] in qua quis pœnitentiã agendo ascẽdit. Dicẽte ipso, si quis vult post me venire tollat crucẽ pœnitẽtiæ. Et ideo [secuti sunt eum] eẽs pœnitentes qui veraciter sunt [discipuli sui & motus magnus] tentationum [factus est in mari] pœnitentiã, quoniã accedenti ad deũ per pœnitentiã necesse est præparare cor suũ ad tentationes, quas duas permittit fieri ad pœnitẽtis humiliationẽ & gratiæ conseruationẽ [ita vt nauicula] pœnitẽtiæ quasi [operiat] fluctibus [tot tentationũ: ipse vero] per modum dormientis certam expectat auxiliũ suũ ad ipsũ subtrahendo, quemadmodũ legitur de beato Antonio a dæmonibus lacerato conquerente de Iesu quærendo vbi erat, cui responsum fuit hic eram sed expectabam certamẽ tuum, pœnitentes autem debent orationibus suscitare eum dicendo [domine salua nos.] quia nisi tu auxiliũ præstiteris [perimus] & nauicula pœnitẽtiæ submergetur, & tũc eis diuina aduenient miseratio quæ increpat timiditatẽ pœnitentiũ & ipse Deus qui dormire videbatur. [Imperabit ventis] i. dæmoni & mari tribulationum [& fiet tranquillitas magna, ita vt admirentur dicẽtes] q̃ magnus est dñs cui dæmones obtẽpũt, & seruos suos ab eis tutos reddit.

ANAGOGICE.

Cœlestem patriam ex sacro eũ contẽplari, licet ad quã caput nostrũ Christus ascendit vt nos eius discipuli sequamur eũ. [Ascendente igit Iesu in nauiculã] i. in cœlũ empireum [sequuntur eũ discipuli eius] quibus æternas mansiones præparauit. [Motus aũt magnus factus fuit] in prælio Archãgeli Michaelis & Angelorum eius contra draconem & eius cõplices, adeo q̃ [nauicula] cęl [operiebatur] superbia Luciferi Deo omnipotẽte certamẽ quiescẽdo expectãte eũ magno gaudio facta in cœlo. [discipuli vero Dei] [sancti Angeli ad ipsum ꝓ volut] [suscitauerũt eũ dicẽtes. dñe salua nos] ne superbia Luciferi nos inuoluat, quia te solum volumus dñm, quibus animatis vt in fide fortes existerẽt [surgens imperauit] Lucifero, & sequacibus suis eos totaliter a regno cælesti expellendo. [& facta est tranquillitas magna] ipsis beatis spiritibus in gratia confirmatis assumptis hominibus ad eorum ordines mirantibus & dicẽtibus [qualis] locus [est hic] requiei nobis terrenis incolis ex sola gratia collatus eius [cui venti & mare obediunt] & cui omne genu flectitur cœlestium, terrestriũ & infernorum.

DOMINICA IIII. POST OCT. Epiphaniæ.

Simile factum est regnum cœlorum homini qui seminauit. Matth. 13. c.

Historiam huius Euangelij seu hanc similitudinem dixit dominus, anno ætatis suæ. 33. die 1. Aprilis.

HISTORICE.

Parabolicæ discipulos dominus alloquens aiebat cœlorum regnum simile esse viro qui bonum quidem suo in agro semen iecisset, sed hominibus sopori indulgentibus eius superueniens inimicus zizania in medio eũ superseminasset tritici recessit, incrementũ aũt herba recipiente cum apparuisset zizania, eius ad eo perquirebant serui, quonam pacto cum purum seminasset triticum zizania mixtum foret quibus cum inimicum id egisse narrasset percunctabantur, an ea colligere debe-

rent

rent qui non acquieuit, ne forte simul & triticum euelleretur, iussit tamen vt messium tempus præstolarent tunc q̃ se messoribus imperaturum primum ex zizania collectos combureremt fasciculos, triticum verò in horreum reconderent suum.

1 DVbitatur. Cum in cœlo nullũ zizania superseminate possit, quomodo regnum cœlorum assimilari potest homini seminanti bonũ semen super quod seminatum sit zizania? Respond. Remigius super Mat. dicens quod regnum cœlorum appellat ipsum filium dei. Vide dominica secunda post octa. epipha. dub. 49.

2 Dub. quid est parabola? Respond. secundum grãmaticos q̃ parabola græce, latinæ prouerbia dicitur, eo q̃ in ipsis sub cõparatiua similitudine figuræ verborũ & imagines veritatis ostenduntur, & est quædam figura grammaticalis quæ dicitur rerum dissimilium comparatio.

3 Dubit. Cur dominus in parabolis loquebatur? Respon. ipse dominus Matth. 13. c. & Luc. 8. c quia discipulis datum est nosse mysterium regni cœlorum, cæteris autem in parabolis, vt videntes non videant & audientes non intelligant. Et Theophi. super Matth. dicit quod loquebatur per similitudinem. Primo quidẽ vt attentiores faceret auditores. Consueuerunt enim homines in obscuris se exercitare & spernere manifesta. deinde vt non caperent indigni qui mystice dicebantur. & Hieronym. in homel. dicit quod familiare est syris & maxime Palestinis ad omnem sermonem suum parabolã iungere, vt quod per simplex præceptum ab auditoribus teneri non potest per similitudinem exempli teneatur. vide dominica in sexagesima dub. 4 & 5. ar. 9.

4 Dub. An hæc parabola in veritate fuerit facta? Resp. Orige. super Mat. q̃ parabola est sermo quasi factus non autem factus iuxta quod dicitur. Possibilis autem fieri rerũ significatiuus per transsumptionem eorum quæ in parabola dicuntur. Enigma vero est processus sermonis in his quæ traduntur quasi facta, quæ tamen non sunt facta nec possibilia fieri. sicut quod dicitur in libro Iudicum. c. 9. quod ligna iuerunt vt ungerent sibi regem. Non est autem ad literam factũ quod dicitur exiit qui seminat. sicut ea quæ narrat historia, possibile tñ fuit fieri.

5 Dubita. Quæ sit interpretatio huius parabolæ & quid significet? Resp. secundum Hieron. Augustin. & Chrysostom. quod homo qui seminauit bonum semen est Christus quia deus & homo in agro suo scilicet in ecclesia sua in qua seminauit bonam doctrinam. cum autem dormirent homines, id est prælati ecclesiæ essent negligentes agere quæ ad eos pertinebant circa subditos & eis commissos, superuenit inimicus, id est diabolus qui semper fuit inimicus hominis & Christi quia ab initio erat homicida & superseminauit zizania, id est errores in medio tritici, id est bonorum, & abijt ne ex eius præsentia cognosceretur error. Cũ autẽ creuisset herba tritici, scilicet veri Christiani professtentes veram doctrinam, & zizaniorum, scilicet falsi hæretici qui in principio obumbrant seipsos, & cum acceperint multam libertatem sermone venenum effundunt, nunc apparent zizanij, tunc accedentes serui fratrisfamilias, id est fideles serui Christi corde & mentis desiderio quærũt quo modo fuerunt seminata zizania & ipso inspirante ac dicente. intelligunt quod diabolus inimicus hominis hoc fecit, & tunc fideles zelantes zelum dei quærunt dicentes, vis imus & colligimus ea, id est de medio fidelium auferamus ne fideles maculent. Et dominus respondit quod non ne forte colligentes zizania, id est homines hæreticos auferentes simul eradicent & triticum, id est illum qui nunc est hæreticus qui in futurum posset effici bonus christianus resipiscendo, sed quod simul vtraque crescere vsque ad messem, scilicet bonos & malos vsque ad iudicium & in illo tempore dicam messoribus, id est angelis vt colligant primum zizania, id est malos vt non timeant boni quod simul eradicentur cum eis, & alligent ea fasciculos ad comburendum in ignem æternum, triticum autem, id est bonos congregent in horreum meum, id est in cœlo in quo omnes electi collocabuntur. Ipse tamen dominus hic nos exponit dicens. Qui seminat est filius hominis, ager est mundus, bonum semen filij regni, zizania filij nequam, inimicus diabolus, messis consummatio seculi messores angeli, & sicut zizania comburuntur sic eos qui faciunt iniquitatem mittent in caminum ignis & iusti fulgebunt sicut sol.

6 Dubitat. Cur diabolus inimicus hominis

non

non præuenit seminando errores antequam deus seminaret veram doctrinam? Resp. Chrysost. super Matthæum dicens, quòd demonstrat hic errorem post veritatem existere & rerum exitus testatur. etenim post prophetas fuerunt pseudo prophetæ, & post apostolos pseudo apostoli, & post Christū antichristus, nisi enim diabolus viderit quid immitteretur vel quibus insidietur non tentat. Propter hoc non dicit q̄ seminet aliquod aliud semen sed zizania quę secundum visum assimilantur alio modo tritico. Adde quod non primum, primum hominem tentauit sed post præceptū earum à deo de non comedendo fructum.

7 Dubita. Quomam dormiebant homines & ipse superseminauit? Respon. Aug. de quæstio. euangelistarum, quòd dormiūt homines quando præpositi ecclesiæ negligentius agunt, aut quando dormitionem mortis acceperunt apostoli tunc superuenit inimicus & superseminauit zizania.

8 Dubitatur. Quomodo post abijt? Respond. Augustinus vbi supra. quòd cum diabolus aspersis primis erroribus falsi q̄; opinionibus superseminasset, hoc est præcedente nomine Christi hæreses superiecisset, magis ipse latuit atque occultissimus factus est.

9 Dubita. Cur non à principio apparent errores & falsitates à diabolo seminate? Resp. Aug. vbi supra. quòd cum homo spiritualis esse cœperit diiudicans omnia, tunc errores incipiunt ei apparere discernit enim quicquid audierit a electerit abhorrere à regula veritatis, sed donec in eisdem perficiatur spiritualibus non potest eum mouere quare sub nomine christiano non multæ hæreticorum extiterē falsitates.

10 Dub. Quid intelligitur per seruos interrogantes quis superseminauit zizania. Respon. Aug. vbi supra dicens. Nec quisquam dicere facile ausus fuerit angelos nescisse quis zizania superseminauerit, magis oportet intelligi homines ipsius fideles seruorum nomine hoc loco signatos.

11 Dub. Quia per bonum semen significātur homines fideles, ergo non possunt significari per seruos? Respon. Aug. vbi supra quòd non est mirum si & bonum semen ipsi dicuntur. Ex diuersis enim significationibus vna res diuersas similitudines recipit, sicut Christus de se ait quòd ipse sit ianua & quòd ipse sit pastor.

12 Dub. Cur fideles quærunt vis imus & colligimus ea? Resp. Aug. vbi supra quòd cum serui dei cognouerint hanc excogitasse diabolum fraudem. cum contra tanti nominis auctoritatem nihil se valere sentiret vt fallacias suas eodē nomine obtegeret potest sibi suboriri voluntas vt tales homines de rebus humanis auferant si aliquam temporis habeat facultatem, sed vtrum facere debeant iustitiam Dei consulunt.

13 Dub. An licite occidantur hæretici cum dominus dicit quòd sinant eos crescere vsq; ad messem? Respon. quòd Chrys. dicit hæreticos non esse occidendos cū quo primo sentiebat Aug. ad Vincentium scribens, sed post fuit opinionis quòd licite possunt occidi. Et ideo S. Tho. 22. q. 64. ar. 2. dicit quod dominus abstinendum mādauit ab eradicatione in zizaniorum vt tritico parceretur, id est bonis. quod quidem fit quando non possunt occidi mali quin simul occidatur & boni, vel quia latent inter bonos, vel quia habet multos sequaces, ita quod sine bonorum periculo interfici nō possunt vt Aug. dicit contra Permenianum. vnde dominus docet magis esse sinendum malos viuere & vltionem reseruandam vsque ad extremum iudicium quàm quod boni simul occidantur. quando vero ex occisione malorum non imminet periculum bonis sed magis tutela & salus tunc licite possunt mali occidi, Vnde Aug. ad Vincentium dicit. Hæc primitus mea sententia erat neminem ad veritatem Christi esse cogendum, verbo esse agendum, disputatione pugnādum, sed hæc opinio mea non contradicentium verbis sed demonstrationum superatur exemplis, legum enim terror ita profuit vt multi dicant gratias domino qui vincula nostra dirupit. quod ergo dominus dixit, finite vtraque crescere vsque ad messem, qualiter intelligendū sit apparet ex hoc quod subditur. Ne forte eo. ziz. era. simili & triticū vbi satis ostendit. vt etiam dicit. Aug. contra Perminianum cum metus iste non subest non dormiat seueritas disciplinæ.

14 Dub. Cur dicit in plurali fasciculos eum non sit nisi vnus fascis damnatorum prout habetur Esa. 24. c. dicentis congregabuntur congregatione vnius fascis & claudentur in carcere. R spon. Sanctus. Tho. in quæ de malo. q. 2. arti. 6. quòd in supplicio damnatorum est aliquod commune omnibus quod respondet cōtemptui dei, puta carentia visionis diuinæ & perpetuitas

perpetuitas pœnę & quātum ad hoc dicuntur cōgregari congregatione vnius fascis, est etiā aliquid in quo differunt secundum quod quidam magis torquentur quam alij, & quantum ad hoc dicuntur colligari sicut zizaniorum fasciculi ad comburendum.

¶ Allegorice & alijs sensibus non exponitur ratione dicta in prologo.

DOMINICA IN SEPTVAGE.

Simile est regnum cœlorum homini patrifamilias qui exiit primo mane. Matth. 20.

Hanc similitudinem locutus fuit dominus anno eius 32. prima die Octobris.

HISTORICE.

Tali dominꝰ parabola discipulos alloquēs 2
vsus est. cœlorum enim regnum ait patri cuidam familias assimilari qui summo egressus mane operarios qui suam colerent vineā conduxit denarium pro diurno labore pacisceus. Cum vero quosdam ociosos circa tertiā, sextā 3
& nonam offendisset horam iussit vt & ipsi pariter in vinea operarentur iustam pro labore mercedem recepturi. Ad vndecimam vero horam cum exissēt alios ocio vacātes redarguit eis vero respondentibus quòd à nemine conducti fuissent imperauit, vt ad suam proficiscerentur vineam. Die trānsacto suo in mandatis dedit dispēsatori vt à nouissimis inchoās vnicuique denarium persolueret diurnū, qui cum iussa perficeret arbitrantibus primis q̄ plus forent accepturi, nec compotes voti aduersus patrefamilias cum murmure ob loquebātur, quòd tantum his qui solum vna operari fuissent hora quantum eis tota laborantibus die persolui mandasset. at quendam eorum compellans amicum clare quòd nulla lacesseretur iniuria demōstrauit cum ex pacto integre promissa recepisset nec sua interesse tantundem si nouissimo daret cum ex suo sibi liceret arbitrio sua contribuere, & si eius nequam oculus intueretur cum tamen ipse bonus existeret, ex his dominus concludens primos vltimos & econtra futuros fore, quoniam quanquam vocati sunt plures, electi tñ pauci existerent.

1 VOlens aliqua declarare dubia.

Dubita. Ad quid introducitur hæc parabola? Resp. Remigius super Matth. quoniam quia dixerat dominus Petro. Multi erunt primi nouissimi & nouissimi primi vt hāc sententiam confirmaret subiunxit hanc similitudinem vbi notandum quod immediate antē istud euangelium, petenti Petro quid esset futurum eis qui reliquissent omnia & secuti eū fuerant, dominus respondit quòd sedituri erant cum eo super sedes 12. & iudicaturi duodecim tribus Israel & subdit quòd quid reliquerit domum &c. propter nomen suum centuplum accepturus esset, & vitam æternam possessurus, & quia non omnes qui talia incipiūt ea prosequuntur. ideo addidit multi erunt primi nouissimi & nouissimi primi. Chryso. vero in homel. dicit quòd composita est hæc parabola vt eos audiores faceret qui in vltima senectute conuertuntur nec æstimarent se minus aliquid habituros.

Dub. An hæc parabola in veritate fuerit facta, & quid est parabola, & cur dominus in parabolis loquebatur. Require dominica. 4. post octauā epiphaniæ dub. 2. 3. & 4. & dominica in sexagesima. dubi. 4.

3 Dub. Quid significat hæc parabola? Resp. Greg. in homel. quòd patrisfamilias similitudinem tenet conditor noster qui regit quos condidit qui habet vineam vniuersam scilicet ecclesiam quæ ab Abel iusto vsque & vltimū qui nasciturus est in fine mundi quod sanctos protulit quasi tot palmites misit, & qui primo mane mūdi quod fuit ab Adam vsque ad Noe, operarios scilicet electos misit in suam ecclesiam factam conuentione cum eis ex denario diurno, id est præmio vitæ ęternę & circa horam tertiam quæ fuit à Noe vsque ad Abraham alios ociosos in foro stantes, id est extra ecclesiam existentes misit ad laborandum in vineā suam promittēs eis pro opere mercedem condignam, & ita illi iuerunt ad laborandum. Et similiter fecit circa sextam horam quæ fuit ab Abrahā vsq; ad Moysen. & circa nonā quæ fuit à Moyse vsq; ad aduentū domini. Circa vndecimam vero horam quæ est à Christo vsque ad finē mundi inuenit gentiles stāte in foro, id est, extra ecclesiam ociosos, id est, non laborantes in vinea & eos increpauit per prædicationem suam & apostolorum & aliorum doctorum, & eos dixit stare tota die ociosos quia à principio mundi vsque ad aduentum Christi non laborabant in ecclesia, quia respondent quòd nemo eos conduxit quia ad eos nullus patriarcha aut ꝓphēta vel prædicator venerat, & ita eos conuertendo misit in ecclesiam laborare. Cum vero

Universidad de Deusto
Biblioteca

autem esset factum, id est finis mundi aduenis
se dixit dominus vineę, id est deus pater pro
curatori suo, id est, Christo voca operarios p
vltimum iudicium, scilicet electos & redde il
lis mercedem suam, id est, vitam æternam in-
cipiens à nouissimis, scilicet paganis ad fidem
conuersis vsque ad primos, scilicet Iudæos, &
2 a qui venerunt circa vndecimam horam, id
est post Christum acceperũt pro mercede sin
gulos denarios. id est, vitam eternam Venien-
tes autem & primi qui fuerũt à tempore Adę,
arbitrati sunt quòd plus essent accepturi pro-
per longitudinem laboris, & tamen nõ plus
acceperunt nisi vitam ęternam & accipientes
murmurabant, id est admirabantur aduersus
patremfamilias quòd tantum præmium daret
his qui solum vna hora laborauerant, quan-
tum eis qui per tam longa tempora defuda-
uerant portando pondus diei & æstus, id est,
per longioris vitæ tempora, carnis suę calore
fatigati existendo. Et ipse respondens vni eo-
rum, scilicet Adæ dixit, amice nõ facio tibi in
iuriam, quia sufficit tibi gloria ęterna quam ti
bi dono ex gratia mea. Nũquid licet mihi ex
meo facere quod volo, vel forte oculus tuus
videndo nequam est, quia ego bonus sum am
plius retribuendo & ex his sequitur cõclusio
euangelica ad cuius propositum parabola in-
troducta fuit.

4 Dubitatur. Quomodo paterfami. exijt qui
vbique est? Respon. quòd non dicitur exijsse
per loci mutationẽ sed per nouã vocationem.

5 Dubitatur. Quomodo tantum præsens se-
culum vnus dies dici possit? Respon. Origenes
super Matth. dicens quòd hoc est quidem ma
gnum quantum ad nos, modicum autem quan
tum ad dei vitam.

6 Dub. Quid est denarius? Respon. Iaco. de vo
ra. post Remi. quod denarius dicitur qui anti-
quitus pro 10. nummis computabatur & figu-
ram regis habebat & circunscriptionẽ, & erat
rotundus & sonorus de argento.

7 Dubi. Quid significatur per primam, ter-
tiam, sextam, nonam, & vndecimam horam?
Respon. quòd ætates mundi prout dictum est
supra. dub. 3. Item & ætates hominis secun-
dum eũdem Gre. Nã hora prima pueritia est.
Tertia adolescentia. Sexta iuuentus. Nona se-
nectus. Et vndecima decrepita vel veterana
vocatur. Et in his omnibus, vt dicit Sanctus
Vincen. in sermone primo. Deus hominem
vocat & in qualibet potest conuerti ad deum,
sed melius & securius est conuerti in prima,
quia bonum est homini cum portauerit iu-
gum ab adolescentia sua, & licet hic non nu-
merentur nisi quinque horæ, tamen omnes
subintelliguntur.

8 Dubi. Quid significatur per forum? Respon.
Origenes super Matth. quòd forum est quic-
quid est extra vineã, id est, ecclesiam Christi.
Et Chrysost. super Matth. dicit quòd iste mun
dus est quoddam forum quoniam in hoc mun
do vendendo & emendo viuunt homines & inui
cem sibi fraudem facientes viã suũ sustentant.

9 Dubitatur. Quis dicitur otiosus? Respon.
Bernar. & Sanctus Vincen. in sermone septi
mo huius dominicę quod otiosus est non so-
lum qui nihil operatur sed etiam qui inutili-
ter operatur. Et Greg. in homil. dicit quiau-
tem sibi vnit qui carnis suæ voluptatibus pa
scitur recte otiosus arguitur, quia fructum di-
uini operis nõ sectatur. Et ita secundũ Chry.
sup Mat. otiosi sunt peccatores. illi enim mor
tui dicuntur. Otiosus igitur est qui opus dei
non operatur.

10 Du. Cur primis solum promittitur dena-
rius & non alijs, sed dicitur eis quod iustum
fuerit dabo vobis? Respon. Chry. super Matth.
dicens quòd solis primis conuenit specialiter
dare denarium, alios autem sub incerto pacto
conduxit dicens quod iustum fuerit dabo vo
bis. Sciens enim dominus quia præuaricatus
fuerat Adam & omnes postmodum in dilu-
uio erãt perituri. certum fecit pactum ad eum
quando dicat neglexisse iustitiam, quia nescie
bat quæ præmia fuerat recepturus, illis au-
tem nõ fecit pactum, quia tantum paratus est
retribuere quantum mercenarij recipere non
sperabant.

11 Dub. quid significat identitas denarij diur-
ni? Respon. Magister histo. sch. quòd eandem
perpetuitatem notat, nullius enim vita ibi
breuior aut lõgior erit alia. Et idem deus om
nia in omnibus.

12 Dubitatur. Quia ex hoc videtur quòd om-
nes sancti essent æquales in præmio? Respon.
Sanctus Vincentius sermone quinto huius do-
minicæ quòd licet omnes habeant eandem
gloriam in paradiso, quia omnes sunt beati
non tamen in illa gloria omnes sunt æquales,
sed aliquis est magis beatus vel minus secun-
dum quòd hic maiorem vel minorem charita
tem habuit. Et ponit duo exempla. Primum
de solę multos æqualiter respiciente, non ta-
men eos æqualiter calefaciente propter di-
uersas complexiones. Secundum exemplum
de rege habente plures filios magnos & par-
uos indutos de eodem brochato vel eodem
panno, sed magni plus habent in vestibus suis
panni quàm parui, ei tamen omnes de sua ve
ste contentantur.

13 Dub. Cur coniungit sextam & nonam ho-
ram simul & non alias? Respon. Chryso. super
Matth. quod quoniam in sexta & nona gene-
ratione vocauit Iudæos & frequentauit cum
hominibus disponere testamenta quasi diffi-
nitio salutis omni tempore iã appropinquãte.

14 Dubitatur. Cur solum redarguit de ociosi-
tate illos de vndecima hora? Respond. Greg.
in homel. quia in tribus primis in quibus he-
braicus populus designatur semper fuerunt
de illo populo laboratores. Sed in vndecima
in qua vocantur gentiles qui transacto tã lon-
go mundi tempore pro vita sua laborare ne-
glexerũt quasi tota die ociosi stabant. Et ideo
merito redarguuntur.

15 Dubitatur. Cur non inuitauit ad totũ opus
operarios nisi in prima hora? Respon. Orige-
nes super Matthæum quoniam quicquid po-
terant operari suo arbitrio reseruauit, pote-
rant enim æquale opus facere in vinea ejus
qui ex mane sunt operati quicunque in tem-
pore breui volebant operantem virtute ad
opus extendere quę ante non fuerat operata.

16 Dubitatur. Quare non dixit illis de vn-
decima hora quod iustum fuerit dabo vobis?
Respond. quod populo Iudaico qui vocatus
fuit in præcedentibus horis nunquam aper-
te promissa fuit gloria cœlestis. Et ideo in-
digebat induci ad laborandum per aliquam
recompensationem. Sed Christus veniens in
vndecima præmia cœlestia laborantibus pa-
tenter repromisit. vt patet Matei 16. capitu.
quicunque crediderit & baptizatus fuerit sal-
uus erit. Et Ioan. decimo capitulo. Ego vitam
æternam do eis, ideo non indigebant aliqua
particulari promissione, sed totum sufficie-
bat apios inuitare ad laborandũ in vinea pro
cui dubio ponit digna ex labore percepturos.

17 Dubitatur. Cum psalmo 4. dicatur, signa-
tum est super nos lumen vultus tui. cur dicũt,
nemo nos conduxit, cum lumine diuino fue-
rint illuminati? Respond. quod hoc non di-
cunt quia non haberent intellectum poten-
tem recipere illuminationem diuinam, sed
quia vt Gregorius dicit in homel. nullus ad

eos sicut ad Iudæos patriarcha, nullus pro-
pheta missus fuerat, quasi dicerent nemo nos
conduxit. i. vitæ nobis, nemo viã prædicauit.

18 Dubitatur. Cur paterfamilias voluit il-
lo sero reddere mercedem, & non expectare
vsque in crastinum? Respond. Chrysostom.
super Matthæum dicens. considera quia sero
non alio mane mercedem reddit. Ergo ad-
huc stante seculo, illo iudicium est futurum
& vnicuique merces sua reddenda, duabus
rationibus. Prima quia ipsa futura beatitu-
do merces est iustitiæ. Ideo non in illo se-
culo fit iudicium, sed ante illud. Deinde ante
aduentum diei illius præmittitur iudicium
ne videãt peccatores diei illius beatitudinẽ.

19 Dubitatur. Quis est procurator patrisfa-
milias? Respond. Iacob. de Vorag. post Re-
migium. quod Christus inquantum deus est
paterfamilias illius vineæ cum patre, sed in-
quantum homo est procurator. Licet Orige-
nes intelligat per procuratorem aliquem an-
gelorum qui positus est super mercedes re-
tribuendas.

20 Dubitatur. Quid procurat Christus? Re-
spond. Iacob. de Vorag. in sermone primo
huius dominicæ quod procurat omnibus, sci-
licet cœlestibus, terrestribus & infernali-
bus. Cœlestibus iustam remunerationem
Matthæ. 25. Venite benedicti patris mei per-
cipite regnum. terrestribus paternam propi-
tiationem. primo Ioann. secundo cap. aduo-
catum habemus apud patrem Iesum Chri-
stum iustum & ipse est propiciatio. Inferna-
libus procurat æternam punitionem. Psalm.
2. Reges eos in virga ferrea.

21 Dubitatur. Cur incipit à nouissimis red-
dere mercedem? Respond. Origenes super
Matthæ. quod primi operarij testimonium
habentes per fidem acceperũt promissionem
dei, pro nobis aliquid melius prospiciente
patrefamilias, vt non sine nobis perficiantur.
Et quia misericordiam consecuti sumus pri-
mi mercedem speramus accipere qui sumus
Christi post nos autem qui ante nos operati
sunt. & vt Chry. super Matt. dicit semp liben-
tius aliqd damus illis qbus gratis donamus
quia pro solo nostro honore donamus.

22 Dubita. Quia videtur quædam iniustitia q
primi plus laborantes nõ acceperint plusquã
nouissimi q minus laborarũt? Ref Chry. super
Matt. quod non mutle actum est. Nam & qui
si prima parte seculi natus est, & non amplius

Universidad de Deusto
Biblioteca

vixit quàm statutum tempus vitæ, & quid illi nocuit si post eius exitum mundus steterit, & qui circa finem mundi nascuntur non minus viuent quàm dies qui numerati sunt eis, & quid illis prodest ad compendium laboris si cito mundus finitur compensum vitæ suæ compleant ante mundum, deinde non est in homine quando nascitur prius aut postea, sed potestatis diuinæ. Nec ille quidem sibi priorem debet locũ defendere q prius natus est, nec ille contemptibilior debet esse qui postea. Et sanctus Tho. super epistola ad Ro. c. 9. Dicit manifestum esse quod iustitia distributiua habet locum in his quæ dantur debito puta si aliqui meruerunt mercedem, vt plus laborantibus maior merces donetur, non autem habet locum in his quæ sponte & misericorditer aliquis dat si aliquis in via dines pauperes inueniens & det vni quod potest vel disponit in elemosynam dare non est iniquus sed misericors, similiter si aliquis duobus æque ipsum offendentibus vni dimittat offensam & non alteri, est misericors vni & iustus ad alterum neutri vero iniquus.

23 Dub. Quia cum Ioannis 15. dicatur in domo patris mei mansiones multæ sunt. quomodo acceperunt singulos denarios? Respon. Sanctus Tho. super. 4. sen. di. 49. q. 1. art. 4. q. 2. & 12. q. 5. artic. 2. quòd vnitas denarij significat vnitatem beatitudinis ex parte obiecti, sed diuersitas mansionum significat diuersitatẽ beatitudinis secundum diuersum gradum fruitionis. Vide supra dub. 13.

24 Dubita. Quomodo debent murmurare respicientes æternam beatitudinem? Respond. Magister histo. scho. quòd vbi non erit murmur inuidentium sed potius admirantium de magnitudine præmij dati nouissimis sicut & primis. Vel vt dicit Chryso. in ho. non oportet ea quæ in parabolis sunt secundum totum inuestigare, sed intentionem propter quam composita est intelligere & nihil vltra scrutari, non ergo inducit hoc vt ostendat aliquos esse inuidia morsos, sed vt ostendat hos tanto potitos esse honore quòd & alijs inuidiam poterant generare.

25 Dubitatur. Quomodo antiqui patres nostri patriarchę portarunt pondus diei & æstus cum nõ vixerint pro omne sęculum? Respon. Chrys. super Matthęum dicens quod si verum est quod diximus du. 22. quia primi & posteriores tempus suum vixerunt & non amplius neque minus & vnicuique mors sua consummatio ipsius, quid est quod dicunt portarunt pondus diei & æstus, quia scilicet magna est nobis virtus ad faciendam iustitiam, cognoscere prope esse finem mundi. illis autem infirmatio erat scire mundi spacia esse lõginqua, quamuis ergo non per omne sæculum vixerint, tamen totius sæculi grauamina pertulisse videntur. Aut pondus totius diei dicit onera legis mandata eius. æstum autem vrentem erroris tentationem quam consuabunt spiritus maligni in eos ad æmulationem gentium eos irritãtes, a quibus omnibus gentiles liberi exiterunt Christo credentes & per compendium gratiæ ad plenum saluati.

26 Dubitatur. Cum multi murmurauerint, cur vni soli responderit? Respon. quod vt dicitur Mar. 13. ca. quod vobis dico omnibus dico, & ita q vni dicitur omnibus simul astantibus dicitur, vel vt dicit gl. vni dicit, quia par erat ominbus murmurandi ratio.

27 Dubitatur. Cur illum murmurantem amicum vocat? Respon. Remi. super Matth. quòd per hunc vnum possunt intelligi omnes qui ex Iudæis crediderunt quos amicos propter fidem nominat.

28 Dubitatur. Quomodo intelligitur, an non licet mihi quod volo facere? Respon. Grego. in hom. dicens quòd stulta est quæstio hominis contra bonitatem dei murmurate conquerendi quippe esset non si dat quod non debet, sed si non daret quod deberet.

29 Dub. Cum ipsi murmurarent per os, cur redarguit oculum dicens, an oculus tuus nequam est? Respon. Remig. super Mat. dicens, quò per oculum vult intentionem intelligi Iudæi namque neque habuerunt oculum, id est, intentionem malam quia de salute gentium dolebant, & est hic figura omopasia.

30 Dubitatur. Quomodo primi possint esse nouissimi, & econtra cum post nouissimos nullus sit, nec ante primos? Respon. quod secundum Remi. super Matthæum. intelligendum est, quod Iudæi qui erant caput vertuntur in caudam. & nos gentiles qui eramus cauda vertimur in caput, & sic primidum primi erant non erant nouissimi. Sed hi qui aliquando fuerunt primi nunc sunt nouissimi & econuerso. Vel vt dicit Chrysostom. super Matthæ. Ideo primos dicit nouissimos & nouissimos primos, & non vt nouissimi digniores sint quam primi, sed vt coequentur & nulla sit inter

inter eos differentia temporis causa.

31 Dubitatur. Cum dicatur ad Rom. 8. c. quos vocauit hos & iustificauit, quomodo hic dicit quòd multi vocati non sunt electi, Respon. Sanctus Tho. super. 4. sen. dis. 17. ar. 1. quæst. 2. quòd vocatio est duplex, quædam exterior vtquæ fit per prædicatorem & hæc disponit ad iustificationem quædam interior, & hæc quidem non pertingit quandoque ad finem suum ex vocati defectu, & hæc vocatio nihil aliud est quam instinctus vel motus ad bonum a deo immissus & de his duabus vocationibus intelligitur hic, quod multi sunt vocati, pauci vero electi. Quandoque autem ista vocatio interior pertingit ad finem, quando scilicet aliquis audit vocantem & venit ad Christum vt dicitur Ioan. 6. ca. Omnis qui audiuit a patre & didicit venit ad me, & hæc vocatio est idem quod iustificatio secundum substantiam sed differt ratione, quia vocatio dicitur secundum quod per infusionem gratię & auxilium homo a peccato retrahitur, sed iustificatio respicit terminum ad quem scilicet prædictæ rectitudinis statum. & sic vocatio sumitur. Ad Roman. 8. quos vocauit hos & iustificauit, vt patet per gl. auxilium enim quod fidei nos vocando deus præstat est gratia quæ facit fidem per dilectionem operari.

32 Dubitatur. Quomodo electi sint pauci cũ Apoca. 7. c. dicatur. Vidi turbam magnam. Require dñica infra octauã trinitatis vñi. du. 8.

ALLEGORICE.

Expositum est dub. 3.

TROPOLOGICE.

Ocium vt in quacunque tẽpore vitemus edocemur, tum ex vocatione dei per omnes ætates tum etiam ex præmij retributione q laborãtibus & non otiosis datur instruimur, vt non murmuremus & quod quilibet contentus sit parte sua.

ANAGOGICE.

Contemplemur quetradmodũ dominus ex sua bonitate tempore vocat ad percipienda æterna præmia quæ ex sua sola gratia dantur & ex modico labore respectu illius infinitæ gloriæ adeo quod non sunt cõdigne passiones huius temporis ad futuram gloriam.

DOMINI. IN SEXAGESIMA.

Cum turbæ plurimæ conuenirent. Luc. 8. a. Matt. 13 & *Mar. vi. 14. cap.*

Historiam seu hanc similitudinem locutus fuit dominus anno ætatis suæ. 32. proxima die Aprilis in sabbato.

HISTORICE.

Turbis plurimis ad se confluẽtibus dominus Iesus hac vsus fuit similitudine inquiẽs, dum semina quidam terræ mandaret quoddam se eius viam cadens a transeuntibus conculcatum fuit & a volatilibus esum. Illud vero supra lapidem iactum & ortum humore deficiente exsiccatum est quoddam quẽ inter vepres dum ceciderat natum ab ipsis suffocatum est. Interram autem bonam emissum centuplum protulit fructum. Voce autem magna clamabat, vt aures habentes hoc perscrutarentur. Stantibus autem discipulis quo hæc protenderet parabola? Respondit eis quidem datum fuisse agnoscere regni cœlestis mysteria. Alijs vero minime nisi parabolicè, vt intuentes nõ agnoscant & nequaquam percipiant audientes. tali vero parabolam interpretatus est modo semen quidem dei verbum fore dixit, & id quidem quod secus cadit viam eos esse qui audiunt sed dæmonis suasione ne credendo consequi salutem valeant obliuioni tradunt. Super petram autem eos qui gaudentes quidem audiunt significari sed radices non habentes, dum aduenerit tentatio succumbunt. Inter spinas vero illos designari qui audito verbo post modum adeo diuitijs & voluptatibus ac solicitudinibus subdantur vt ab eis suffocentur adeo vt ne minimum quidem fructum afferant. Id autem quod bonam sortitum est terram eos figuratiuè designare qui & quam libenter audierunt, & verbum optimo recumbentes corde magna cum patientia plurimum producunt fructum.

1 SEquitur dubia declarare.

Dubitatur. Igitur ad quid introducitur hæc parabola? Respond. Eusebius super Lucam. quod hãc dominus adducit parabolam multitudini, vt eos induceret ad audientiam verborum suorum.

2 Dubita. An hæc parabola & aliæ dictæ Christo contineant veritatem secundum sensum literalem? Respon, quòd vt colligitur ex dictis Sancti Thomę supra in prologo de quatuor sensibus sacræ scripturæ, quòd hæc parabola & aliæ sunt vere secundum sensum literalem, cum sensus literali non sit ipsa figura, sed res figurata, vt dictum fuit ibi.

3 Dub. vbi habitabat deus ante mundi conditionem,

Universidad de Deusto
Biblioteca

stitutionem, quia dicitur exijt? Resp. Sanctus Vincen. in sermone 4 huius dominicæ quòd habitabat in secretissima camera æternitatis suæ in qua etiam habitat modo, vbi sunt pater & filius & Spiritus sanctus, quæ est camera maior cœlo & terra & toto mundo, nec pro se creauit mundum, sed pro nobis ad habitandum.

4 Dubi. Quia cum per parabolas veritas occulteretur. Non videtur quod Christus eis vti debuit qui venit ad docendum veritatem iuxta illud Ioan 7 c. Ad hoc veni & natus sum vt testimonium perhibeam veritati? Resp. do. Car. e turpe cremata super hoc euangelio quòd vt dicit Dionysius in lib. de cœle. hie. impossibile est nobis aliter illius illucere diuinum radium nisi varietate sacrorum velaminum circumvallatum. Et licet veritas parabolis vestita occulteretur infidelibus non tamen fidelibus, quoniam vt ait idem Dionysius radius diuinæ reuelationis propter figuras sensibiles quibus circumuallatur non destruitur sed remanet in sua veritate, vt mentes quibus reuelatio fit nõ penitus ruant in similitudinibus remanere, sed eleuat eas ad cognitionem intelligibilium & per eos quibus reuelatio facta est alij etiam circa hoc instruuntur. Vide dominica quarta post octauam epiphaniæ. dub. 3.

5 Dubita. Quid est parabola, quid enigma. Et an in veritate fuerit factum, sicut narratur in parabolis. Require dominica. 4 post octauam epiphaniæ. dub. 2. & 4.

6 Dubi. Ad quid turbæ multæ conueniebant ad Iesum? Respon. Lyra super Ioan. quòd quidam vemebant ad eum ex deuotione audiendi & addiscendi, quidam vt eum caperent in sermone, & quidam ex curiositate vt viderent miracula, quæ faciebat.

7 Dub Quomodo Christus exijt eũ sic sator, quia vbique est? Resp. Chryso. super hoc euangelio. quod exijt nõ loco sed incarnatione propinquius nobis factus per habitũ carnis, quia non nos intrare non poteramus ad eum peccatis nostris prohibentibus nobis ingressum ipse ad nos egreditur. Exijt igitur qui vbique est nos localiter sed per amictum carnis nobis appropinquauit.

8 Dubit. Cur non omnia Christus loquebatur in parabolis? Resp. Hiero. quod si dixisset cuncta in parabolis absque emolumento populi recessissent, perspicua nisi cet obscuris, vt per ea quę intelligunt prouocentur ad eorum noticiam quæ non intelligunt.

9 Dub. Cur diuersas parabolas locutus fuit? Respon. Hiero. quòd turba non vnius sententiæ est sed diuersarum in singulis voluntatum. Vnde loquitur ad eã in multis parabolis vt iuxta varias volũtates diuersas recipiãt disciplinas.

10 Dubit. Quia videtur quod incorrigienter posit seminat, addatur, seminare? Respon. Aug. super hoc euangelio. quod cum audieris, exijt qui seminat vt seminet non estimes esse identitatem sermonis. Egreditur enim multotiens qui seminat & ad aliam rem, vel vt incidat terram, vel vt incidat herbã, vel vt spinas euellat, vel vt aliam talem quandam diligentiam exhibeat. Hic autem ad seminandum exiuit.

11 Dub. nunquid poterat seminare semen alterius quia dicit suum? Resp. Tytus super Euan. quod non accepit verbum quasi moratũ eum ipse sit naturaliter verbum dei viui. non est igitur suum proprium semen Pauli vel Ioannis sed habet eum acceperint. Christus autẽ hẽt propriũ semen proferens doctrinã ex sua natura. vnde & Iudæi dicebant, qualiter hic literas nouit quas non dedicit.

12 Dub. Cur seminat super petrã & secus viam ac inter spinas, quia sic semen deperditur? Respon. Theop. super euangelijs. quod non dicit quod seminans proiecit aliud secus viam, sed quod semen cecidit. qui enim seminat docet rectum sermonem, sed sermo diuersimode cadit in audientes, vt quidam eorum via dicantur, & quidam petra.

13 Dub. quia aues non solum comedunt semen quod cadit in via, sed etiam aliud quod cadit in terram aratam? Respon. Cyrillus quòd licet volucres comedant aliquando partem seminis quod cadit in terram cultam, hoc solum faciunt in principio quando satum est, quia in paruo tempore humatur & moritur & radicem iacit, non est autem sic de semine quod cadit secus viam quia arida est & inculta quodammodo omnis via eo quod à cunctis conculcatur ac nihil ex seminibus humatur in ea, & ita volucres cœli totum comedunt.

14 Dub. cum petra sit Christus, vt dicitur. 1. Cor. 10. videtur quòd semen quod cadit super petram de magno fructificare. Respon. Beda in homel. quod per petram simul tudinarie diuersa possunt intelligi etiam quasi inter se contraria, nam inquantum petra est fundamentum firmum significat Christum qui est fundamentum fidei. inquantum petra est quid durum significat cor durũ & indomitũ. & ita accipitur hic

hic & non prout est fundamentum.

15 Dub. Quia videtur quod Christus male facit seminare inter spinas & super petram ac viam cũ semẽ deperdatur? Resp. Chryf. super Matthæũ quod increpandus esset agricola qui super sensibiles spinas & petrã ac viã seminaret. Non enim possibile est viã non esse viam, neq; petrã terram fieri, nec spinas non esse spinas. In rõnabilibus aũt secus est, possibile est enim petrã cõuerti in terrã pinguẽ, & viã non conculcari & spinas dissipari, q igitur plus seminis perijt nõ est ab eo qui seminat, sed à suscipiente terra. i. ab anima. Ipse enim qui seminat non diuitẽ, nõ pauperem discernit, non sapientem neque insipientem, sed omnibus loquebatur, quæ à se ipso erant complens, præuidens tum quæ futura erant, vt liceat ei dicere quid me oportuit facere, & non feci?

16 Dub. Cur non omne semen iactatum in terram bonam æqualem fructum producit, quia dicit tricesimum, sexagesimum & centesimũ? Resp. S. Tho. 4. sen. dist. 49. q. 5. art. 2. quòd fructus secundum hoc potest prodire ex semine quòd vis sementina est efficax ad conuertendum humores terræ in suam naturam, & quanto hæc virtus est efficacior, & terra ad hoc paratior tanto fructus vberior sequitur.

17 Dubit. Quia Lucas hic solum facit mentionem de fructu centesimo. Matt. vero et. 1. dicit triplicem fructum. Centesimũ, sexagesimum, & centesimum, & sic vel vnus est diminutus vel intus superfluus. Respon. S. Tho. 4. sen. dist. 49. q. 5. artt. 2. q. Lucas accipit large fructum prout quilibet remuneratio fructus dicitur, vt sic per centesimũ fructũ remuneratio designetur quæ quibuslibet operibus preciosis debetur. Matthæus vero accipit fructũ sm quod semẽ cõuertit humores terræ in sui naturã, vt dictũ est dubio præcedeti. Et ita per spirituale semen quod est verbum dei quod in nobis seminatur quando aliquis magis in spiritualitatem conuertitur à carne recedens tanto in eo est maior fructus verbi dei, scilicet trigesimus, aut sexagesimus, vel centesimus.

18 Dub. An fructus aurea & aureola sint idẽ? Respon. San Tho. vbi supra quod fructus proprie capitur, & vt capitur Matt. 13. c. dicitur ab aurea & aureola, quoniã aurea est præmium essentiale & consistit in gaudio quod habetur de deo. Aureola est præmiũ accidẽtale & consistit in gaudio quod habetur de operũ perfectione, sed fructus consistit in gaudio q habetur de ipsa dispositione operantis sm gradum spũalitatis in quem profecit ex semine verbi dei. Nã qñq; accipitur fructus pro eo qd reficit quasi vltimus finis. & ita dicimur deo frui. Qñque aũt pro eo quod reficit tãtum, sed non sit vltimus finis, & sic virtutes fructus dicũtur inquantũ syncera dulcedine reficiunt vt dicit Amb. & ad Gal. 5. Fructus aũt spiritus est charitas, gaudium pax. &c. Alio modo omne præmiũ qd in futuro hĩ ex nostris laboribus fructus dr. Et sic accipitur Ro. 6. habetis fructum vestrũ in sanctificationẽ, finem vero vitã æternã. Alio ãt mõ & ꝓprie accipit fructus prout ex semine qd est verbũ dei cõsurgit. Vñ quanto aliqs magis conuertit in spũalitatẽ à carne recedes, tãto in eo maior fructꝰ verbi dei est.

19 Dub. Cur fructus solũ debetur virtuti cõtinentiæ & non alijs virtutibus? Respon. S. Th. vbi supra quod fructus est quoddã præmium quod debetur homini ex hoc quod a carnali vita in spiritualẽ trãsit. & ideo illi virtuti præcipue respondet quæ hominem præcipue a subiectione carnis liberat. Hoc aũt facit continentia, quia per delectationes venereas anima præcipue carni subditur. Adeo qd in acta carnali secundum Hiero. nec spiritus prophetie corda prophetarũ tangit nec in illa delectatione est possibile aliq d intelligere. & philosophus dicit in 7. Ethico. Et ideo continentiæ magis respondet fructus quam alij virtuti.

20 Dub. 6. Cur diuersi fructus attribuuntur tribus partibus continentiæ? Resp. San. Thom. vbi supra. quod per continentiam cui fructus respondet homo in quandam spiritualitatem adducitur carnalitate abiecta. Et ideo secundum diuersum modum spiritualitatis quem continentia facit diuersi fructus distinguuntur. Est enim quædam spiritualitas necessaria. Et quædam superabundans. Necessaria quidẽ spiritualitas est in hoc quod rectitudo spiritus ex delectatione carnis non peruertatur, quod fit dum aliquis secundum rectum ordinẽ rationis vtitur delectationibus carnis, & hęc est spũalitas coniugatorũ cui debetur tricesimus fructus. Spiritualitas vero superabundans est per quã homo ab hmõi delectationibus carnis spiritũ suffocãtibus oĩno se abstrahit, sed hoc cõtingit dupliciter. Vel respectu cuiuslibet tpis præteriti, præsentis & futuri, & hęc ẽ spũalitas virginũ cui debet cẽtesimus fructus. Vel secundũ aliquod tempus, & hęc est spũalitas viduarum, cui debetur sexagesimus fructus.

Universidad de Deusto
Biblioteca

21 Dubitat. Cur prædicti diuersi fructus prædictis diuersis gradibus continentiæ assignantur. Respond. sanctus Tho. vbi supra. quod tricenarius numerus ex ductu ternarij in denarium surgit. Ternarius enim est numerus omnis rei. vt dicitur in primo cœli, & habet in se perfectionem quandam omnibus communem, ut est in principij, medij & finis. Vnde conuenienter tricenarius numerus coniugatis assignatur in quibus super obseruationem decalogi qui per denarium significatur non additur aliqua perfectio nisi communis sine qua non potest esse salus. Senarius autem ex cuius ductu denarius in sexagenarium surgit habet perfectionem ex partibus, cum consistet ex omnibus partibus simul aggregatis. Vnde conuenienter viduitati respondet in qua inuenitur perfecta abstractio à delectationibus carnis quantum ad omnes circunstantias quæ sunt quasi partes virtuosi actus, cum nulla.n. persona & nullo loco delectabilibus carnis viduitas vtitur, & sic de alijs circunstãtijs carnis quod non erat in continentia coniugali. Sed centenarius conuenienter respondet virginitati, quia denarius ex cuius ductu centenarius surgit est limes numerorum & similiter virginitas tenet spiritualitatis limitẽ, quia ad eã nihil de spiritualitate adijci potest. habet enim centenarius inquantum est quadratus numerus perfectionem ex figura. Figura enim quadrata ſm hoc perfecta est q̃ ex omni parte equalitatem habet, vtpote habẽs oĩa latera equalia. Vnde competit virginitati in qua quantum ad omne tempus æqualiter incorruptio inuenitur, & sic distinctio fructuum magis accipitur secundum species vel figuras numerorum quàm ſm quantitates eorum. Tamen etiam quantum ad quantitatis excessum potest aliqua ratio assignari. Coniugatus enim abstinet tantum à non sua. Vidua vero à suo & à non suo, & sic inuenitur ibi quædam ratio dupli, sicut sexagenarius est duplex ad tricenarium. Centenarius vero supra sexagenarium addit quadragenarium qui consurgit ex ductu quaternarij in denarium. Quaternarius autem est primus numerus solidus & cubitus, & sic conuenit talis additio virginitati quæ supra perfectionem viduitatis perpetuam in corruptionem adiungit.

22 Dubi. Cum omnes astantes aures haberent cui dominus dicit. Qui habet aures audiendi audiat? Respond. Greg. in Homel. qui cunctis aures habentibus id dicit autem proculdubio cordis requirit. Et ita etiam exponit Basilius. Et Beda similiter dicit, quod quoi iensçunque hæc admonitio vel in euangelio vel in apocalypsi Ioannis interponitur mysticũ esse quod dicitur quæ rendum q̃s à nobis intentius ostenditur. Et Remigius dicit, quòd aures audiendi sunt aures mentis, scilicet intelligendi & faciendi quæ iussa sunt.

23 Dub. quando discipuli interrogauerũt quæ esset parabola? Resp. Beda super Luc. quod vt Marcus ait cum esset singularis tunc interrogauerunt eum, & non mox finita parabola.

24 Dub. quo accesserunt discipuli, quia Matt. 13. cap. dicitur, accedentes discipuli? Resp. Remigius super Matthæum, quod euangelista dicit accedentes, vt ostenderet quod solicitati sunt siue poterant accedere corpore quamuis esset aliquod vel breue spacium inter eos.

25 Dubita. Cur solis apostolis datum est nosse mysterium regni dei sine parabolis? Respon. secundum Greg. Nazenzenum, Bedam Theophilum & Remigium quod apostoli erant digni & volebant quæ dicebantur obseruare. Illi autem Iudæi si qui obseruabant Christum erant indigni tãtis mysterijs edoceri propter eorum malitiam. qui enim legis quam acceperant obedientiam non tenebant instũ fuit, vt noui sermonis participationem non hãberent, sed ab vtroque essent alieni.

26 Dubitatur. Si apostolis datum erat nosse mysterium regni dei, cur interrogant sensum parabolæ? Respond. Hieronymus super Matthæum. quod oportebat vt illi quibus in parabolis loquebatur requirerent quod non intelligerent. & per apostolos quos cõtemptos habebant discernerent mysterium regni quod ipsi non habebant.

27 Dubitatur. An alias parabolas exposuerit discipulis? Respond. Mar. 5. cap. quod sic dicens. seorsum autem discipulis suis disserebat omnia.

28 Dubitatur. Cum verba videri non possint, cur dicit vt videntes non videant? Respond. Rabanus super euangelijs. quod non solũ quæ loquebantur sed etiam quæ faciebat parabolæ erãt, id est signa spiritualium rerum quod hic liquido ostendit cum dicit, vt vidẽtes non videant. Verba nanque videri non poterant, sed audiri.

29 Dubitatur. Cur non vult quòd uidetes videant? Respon. Theophilus super euangelijs. Quod

Quod deus eos fecit videntes, id est intelligentes bonum. Ipsi vero non vident voluntarie se fingentes non videre. Huius ergo gratia hoc eis Christus abscõdit ne maius eis præiudicium generetur si postquàm nouerint Christi mysteria contempserint, qui enim intelligit & postea spernit grauius punietur.

30 Dubitatur. Cum Christus sit semen, id est verbum dei. quomodo potest esse sator? Respon. quòd Christus in quantum prædicat est sator quod vero prædicatur est semen quod est verbum dei.

31 Dubitatur. Quia videtur quod diabolus sit fortior Christo quia rapit quod ille seminauit? Respond. quod non rapit per violentiam sed per tentationes suadendo, adeo quod quando verbum Christi est firmiter radicatum non potest euellere, licet per astutias & fallacias ad id conetur. Et ideo non est fortior Christo.

32 Dubitatur. Quomodo recedunt in tempore tẽtationis, cum Paulus dicat 1. Cor. 10. quod deus non patietur tentari supra id quod possunt, sed quod faciet etiam prouentum &c. Respond. quod apostolis loquitur de tentatione quæ aduenit perfectis quos deus non permittit tentari supra virtutem suæ gratiæ. Licet quandoque eos permittat tentari supra virtutem naturalem. vt dicit sanctus Tho. 2. Cor. 1. Sed hic Christus non intelligit de his. vt ipsemet exponit, sed de illis qui radicem scilicet charitatis nõ habent quia licet aliquando credant, tamen in effectu boni operis per tentationem recedunt.

33 Dubitatur. Quomodo spinæ possunt significare diuitias cum spinę pungant, & diuitiæ delectent? Respon. Greg. in homel. quod diuitiæ veræ spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctionibus mentem lacerant & cum vsque ad peccatum pertrahunt quasi inflicto vulnere cruentant.

34 Dubitat. Quomodo spinæ significant solicitudines & voluptates? Resp. Greg. vbi supra quod dominus duo adiungit diuitijs solicitudines & voluptates, quia per curam mentem opprimunt, scilicet solicitudines, & per affluentiam resoluunt, scilicet voluptates. Suffocant autem semẽ quia importunis cogitationibus guttur mentis strangulant, & dum bonum desiderium intrare ad cor non sinunt quasi aditum vitalis flatus vetant.

35 Dubitatur. Cum semen cadens in terram bonam à nullo suffocetur, cur dicit dominus quod affert fructum in patientia? Respond. quod naturaliter quasi cum quadam patientia terra bona produxit fructum, quia aratur & ligonizatur & paulatim suscipit incrementum, & post flagellatur & excutitur à palea, & ita videtur quòd ibi sit quædam patientia.

36 Dubitatur. Quomodo spiritualiter intelligitur quod dicitur in patientia? Respond. Greg. in homel. dicens, quod terra bona fructum per patientiam reddit, quia nulla sunt, bona, quæ agimus si non æquanimiter etiam proximorum mala toleramus fructum ergo per patientiam reddunt quia cum humiliter verba suscipiunt, post flagella ad requiem cum gaudio suscipiunt.

ALLEGORICE.

Istud euangelium a sancto Vincentio exponitur de incarnatione filij dei. quæ potest dici quoddam seminare, quia quemadmodum ille qui seminat intendit multiplicare fructum propter quod eligit terram bonam non spinosam pet. osam nec arenosam, sic deus pater expectauit vltra quinque millia annorum vereperiret terram bonam dignam & sanctam, scilicet semper virginem. Matiam optimis virtutibus cultam, in qua nunquam fuit aliqua mala herba peccati in qua seminauit hoc benedictum semen quod est verbum dei quod caro factum est, & hoc vt inestimabilem fructum faceret quemadmodum & fecit innumerabilem multitudinem sanctarum personarum apostolorum, discipulorum, martyrum, doctorum, confessorum, virginum, innocentium, pœnitentium, & continentium. (Exijt) ergo deus pater a domo rigoris iustitiæ in qua erat clausus propter peccatũ Adæ, & venit in platẽam latam dulcoris & misericordiæ, (seminare semen suum,) id est, Iesum Christum in agro vteri virginalis. Et istud semen. Primo (cecidit secus viam) in sua natiuitate, quia non natus est in palatio vel domo, sed secus viam, scilicet in diuersorio seu in stabulo. (& conculcatum est,) id est, despectum à Iudæis (Et volucres cæli comederunt illud,) scilicet reges orientis qui quasi aues volantes cito venerunt & ipsum suppliciter adorauerunt & cordialiter susceperunt. (Secundo (cecidit supra petram) scilicet in sua conuersatione, quia Iudæi voluerunt eum pluries lapidare, (& natum,) scilicet in cordibus Iudæorum quando incepit eis prædicare & ipsi dicebant, quia hic est vere propheta qui venturus est in mundum. (aruit)

quia non habuerunt humorē deuotionis, cum non fecerit eos magnos dominos, vt ipsi falsè expectabant de messia. Tertio [cecidit inter spinas,] scilicet in sua passione. Vnde fuit spinis coronatus. Quarto [cecidit in terram bonam].i. in sua tumulatione, quia positus fuit in sepulchro nouo in quo nullus positus fuerat [& ortum,] scilicet resurgendo. [fecit fructum centuplum] sanctos patres liberans & nos omnes redimens & ita impleuit quod dixerat, Ioan. 12. c. Nisi granum frumenti, id est Christus cadens in terra mortuum fuerit ipsum solum manet, quia nisi mortuus fuisset solus fuisset saluus. Si autem mortuum fuerit multum fructum affert. vt patuit.

TROPOLOGICE.

Hic instruuntur prædicatores qui actu volunt prædicare & seminare verbum dei vt [Exeat qui seminat] à cella sua in qua contēplatur, studet & ruminat ac perquirit [semē suū,] id est Christi doctrinam, scilicet cogitādo auctoritate, similitudines figuras & parabolas, nec seminet semen alienum, scilicet poetarum & infidelium, sed solum verbum Christi. Nam & Paulus prædicauit. 37. annis, nec legitur allegasse auctoritates poetarū nisi ter. Et istud semen deperditur per tres partes & solum quarta pars facit fructum, nec propter hoc deberent cessare prædicatores qui prædicent exemplo Christi. Nam vna pars [cadit secus viā]. i. secus corda patentia & apta omnibus cogitationibus acsi essent in via publica [& conculcatur] à cogitationibus transeuntibus, quoniam vsurarius audiens vsuram restituendam disponit restituere, scilicet cogitantes pertranseuntes, scilicet quod in testamento cauebit quod restituet. Item quòd si restitueret efficitur pauper. item quòd non honorifice posset filias maritare cōculcat primam bonam cogitationem. Secunda pars [cecidit supra petram]. s. in homines immisericordes non pios, sed crudeles nihil boni aut equi facientes inimicitias capitales fouentes. &c. & sic verbum seminatum aruit quia non habebat humorem] deuotionis & charitatis. Tertia pars [cecidit inter spinas]. i. diuitias quiuere spinæ sunt, quia acquiruntur cum labore, possidentur cum timore, amittuntur cum dolore. Et quarta pars [facit fructum centesimū] in terram bonam cadens, id est in animas decem præcepta legis seruantes quia decies decem faciunt centum.

ANAGOGICE.

Ducimur ex hoc euangelio in contēplatiōnē creationis rerū quæ dicitur quædam seminario. Et ita [exijt qui seminat] i. deus q creat [seminare]. i. creare in agro huius mundi [semen suum]. i. vniuersas creaturas, in cœlo videlicet in nouē solis nouem ordines angelorum, in terra homines & animantia ac plantas & elementa [Et dum seminat aliud cecidit secus viam]. s. lucifer cum sequacibus [& conculcatū est]. s. ab altis angelis [& volucres cœli]. i. suæ vanæ elationes & superbæ cogitationes [comederunt illud]. i. destruxerūt irreparabiliter adeo quod passio Christi nihil eis profuit [Aliud cecidit super petrā]. s. Adā & Eua. s. super petram inobedientiæ ipsorum & natū] quia eo die quo Adā de terra virgine plasmatus est per peccatū [aruit quia nō habebat humorē] obedientiæ dei & eius grā quæ viuificat animā. [Aliud cecidit inter spinas] & hoc fuit totū genus humanū ab Adā descendens. quod cadit inter pœnas tribulationum, miseriarū, necessitatum, & infirmitatū quæ simul oēs [exorte suffocant illud] per mortē tēporalem. [Aliud cecidit in terram bonam] s. sanctorum angelorum qui superstetterunt in obedientia dei. [& ortum fecit fructum centuplum] s. gloriæ cōfirmate, quia sicut mali fuerunt depranati, ita boni confirmati per gloriā.

DOMINICA IN QVINQVAG.

Assumpsit Iesus duodecim discipulos suos Luc. 18. Matt. 20. Marc. c. 10.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 33. die 16. Martij in die Mercurij.

HISTORICE.

Dominus Hierosolymam ascendens duodecim quos secum assumpserat discipulis quæcunque erga eum opprobria sua in passione Iudæi facturi erant prædixit, cunque ipsi nihil horum perceepissent. Mendicus quidam luminibus orbatus turbam incedentem prope Hierico cum audisset rogabat quisnam tunc illam graderetur viam? cūque ab aliquo quod Iesus Nazarenus foret intellexisset vt sui misereretur vocem extollens deprecabatur. increpatus autem à nonnullis vt sileret, fortius ipse voce qua poterat Dauid filium ad sui misericordiam obsecrabat. Cumque à domino quid sibi postularet fieri percunctatus fuisset respondit

respondit vt exciture depulsa eidem visum restituere dignaretur. Imperauit itaque dominus vt prospiceret cum eius hoc mereretur fides, quæ domini uerba uisio statim comitata est. Gratisuero ille suum prosequebatur benefactorem Deum magnifice egisse cunctis enarrans, qui autem aderant plebei deo omnipotenti laudes accumulabant.

1 TAngenda nunc & soluenda sunt dubia. Dubi. Cur dominus duodecim apostolis suam prædixit passionē? Respondet Theophi. super euangelij. Vt scilicet discipulorum corda confirmaret, ut cum hęc præuiderēt leuius postmodum substituerent, & repentinis non formidarent, & etiam vt ostenderet quod voluntarie pateatur, qui enim præscit & potest fugere. Et non fugit manifestum est quod voluntarie seipsum passionibus tradit. & ut dicit Chrysostomus super Matthæum. tribulatio cum superuenerit expectantibus nobis leuior inuenitur quam esset futura si repentina meniisset.

2 Dubita. Cur dicit ecce? Ref. Chrys. vbi supra quòd id quod dicit. Ecce constantiæ sermo est, vt memoriæ præsentiæ huius in cordibus recordant.

3 Dub. Cur dicit ascendimus? Resp. Chryso. vbi supra. quòd hoc dicit, ac si diceret videte quia voluntarie vado ad mortem, cum igitur videreris me in cruce pendentem ne estimetis me hominem esse tantum. Nam & si posse mori hominis est, velle tamen mori hominis non est.

4 Dubi. Cum multos haberet discipulos, cur hoc solū duodecim prædixit? Resp. Chrys. vbi supra q. hoc ideo fecit, quia semper preciosior thesaurus in præcioſioribus vasis includi tur. Si autem alij audissent passionem Christi futuram viri forsitan turbarentur propter infirmitatem fidei, & mulieres propter mollitiem suæ naturæ, ex qua in tali negotio ad lachrymas excitantur.

5 Dub. Vnde tunc veniebat dominus? Resp. quòd vt colligitur ex Matthæo. capitu. 19. & Marco 10. veniebat de vltra Iordanem ex finibus Iudeæ.

6 Dubitatur. An Iudas qui eum tradidit esset vnus ex his duodecim? Respond Origen. super Matthæ. quòd in duodecim adhuc erat & Iudas.

7 Dubitatur. Cum esset eum proditurus: cur

deo confidit? Respon. Orige. vbi supra dicēs. quoniā adhuc forsitan dignus erat cū aliis seorsum audire quæ passurus erat magister.

8 Dubitatur. Cur secreto hoc eis prædixit? Respond. Chrysostom. super Matth. quoniam nec oportebat hunc sermonem pluribus diuulgari ne turbarentur. Vide feria quarta post secundā dominicam quadragesimæ. dubio tertio.

9 Dubitatur. Cur ante palam dixerit se passurum cur nunc dicit sub secreto? Respond. Chrysostom. in Homel. quòd hoc dictum est quidem & ad multos tamen occulte sicut ibi. Soluite templum &c. Et ibi, signum non dabitur nisi signum Ionæ prophetæ. Discipulis autem manifestiæ exposuit vt hic patet.

10 Dubit. Cur prophetæ dixerunt prædicta de Christo? Resp. Chryso. quòd Esaias hoc prædixerat. c. 50. Obtuli scapulas meas ad verbera, genas meas ad alapas, & faciem meam non diuerti ad sputorum dedecus, sed & crucis patibulum prædixit. cap 53. cum ait, tradidit in mortem animam suam & cum sceleratis deputatus est, sed & resurrectionem eius Dauid prædixit psalm. 15. dicens. Non relinques animam meam in inferno, imo vt dicitur Act. 10. capit. omnes prophetæ huic testimonium perhibent.

11 Dubitatur. Cur Christus voluit pati à gentibus? Respond. S. Thom. 3. par. quæst. 47. ar. 4. quòd passio Christi effectum salutis habuit in Iudæis quorum plurimi in morte Christi baptizati sunt. vt patet Act. 2. & 3. c. postmodū vero Iudæis prædicantibus effectus passionis Christi transiuit ad gentes Et ideo conueniēs fuit, vt Christus à Iudæis pati inciperet, & postea à Iudæis traderibus per manus gentilium eius passio finiretur. Item etiā quia Christus ad ostendendum abundantiam charitatis suę ex qua patiebatur in cruce positus veniam persecutoribus postulauit. & ideo vt huius petitionis fructus ad Iudæos & Gentiles perueniret, voluit Christus ab vtrisque pati.

12 Dubitatur. Cum nullus occidatur nisi tollatur anima, & ipse dicat Ioannis 12 capit. Quod nemo tollat ab eo animam suam ergo non videtur verum quòd dicit hic, scilicet quòd occident eum? Respond. Sanctus Tho. vbi supra ar. 1 quòd persecutores Christi vere occiderunt eum, quia sufficienter causam mortis ei intulerunt cum intentione occidendi eum. & effectu subsequente, quia scilicet

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex illa causa est mors subsecuta, & quod dicitur nemo tollet à me animam meam intelligitur ipso inuito, quoniam voluntariæ passus est. Illud enim dicitur tolli quod ab inuito auferatur qui resistere non potest.

13 Dub. Cur debebat illudi & flagellari & conspui. Require feria. 6. in parasceue, dub. 51.

14 Dubita. Quia videtur quòd ante tertium diem resurrexerit quia mortuus est in parasceue, & solum sabbatum fuit in medio & in nocte dominicę resurrexit? Respon. Isidorus super euangelijs dicens, admiror autem dementiam quærentium, cur Christus ante triduum resurrexit, si enim resurgeret tardius quam prædixerat impotentiæ esset celerius vero est summę virtutis indicium. Si quem enim cum responderit suo creditori post triduum persoluere debitum eadem die satisfacientem videmus non fallacem sed potius vt veridicum eum mirabimur, dicam etiam quod non dixit se post tres dies resurrecturum, sed tertia die habes parasceuen, habes sabbatum vsque ad solis occasum, & post sabbatum resurrexit, & hic est figura synecdoche, quia pars primæ & tertiæ dici accipitur pro tota die. require in die paschę. dub. 3. & 35.

15 Dub. Cur non immediate post mortem resurrexit, vel cur non distulit resurgere vsque ad finem mundi. Require in die paschę. dubio. 31. & 38.

16 Dub. A quibus debebat tradi gentibus? Respon. Rabanus super euangelijs. quòd tradidit dominum Iudas Iudæis ipsi tradiderunt eum gentibus. i. Pilato & potestati Romanorum.

17 Dub. Quomodo apostoli non intellexerunt quæ dicebat eis ita manifeste, cũ Iudæis quibus loquebatur occulte cum dixit oportet exaltari filium hominis. & ipsi respondebant vt habetur Ioann. 12. c. Nos audiuimus ex lege quòd Christus manet in æternum? Respon. Cirillus super euangelijs quod discipuli nondum nouerant exquisite quod prophetæ prædixerant, sed postquàm resurrexerit aperuit eis sensum vt intelligerẽt scripturas. Beda vero alias assignat causas dicens, quòd quia discipuli eius vitam maxime desiderabant eius mortem audire non poterant, Et quoniam non solum hominem innocentem, sed & deum verum sciebant hunc nullatenus mori posse putabant & quia parabolas eum sæpe loquentem audire consueuerant, quotiens aliquid de sua passione dicebat ad aliud allegorice referendum esse credebant. Iudæi vero quia in eius necem conspirauerant etiam cum obscure de passione sua loquebatur intelligant.

18 Dubitatur. Cur in via & non in vrbe, vel villa fecit cęcum videre? Respond. Theophilus super euangelijs. quòd ne incessus domini esset inutilis in via fecit cæci miraculum. Hoc documentum discipulis suis dans, ut in omnibus simus profectui & nihil sit in nobis otiosum.

19 Dubitatur. Quia cum Lucas hic dicat quod cum appropinquaret hiericho illuminauit cæcum. & Mar. 10. cap. dicit quòd cum egrederetur. Matth. vero. 21. cap. dicat quod cum egrederetur duos curauit cæcos videtur magna contrarietas in istis euangelistis? Respond. August. de consensu euangelistarum. Et etiam glos. super Matthæ. quòd his hoc miraculum factum est, semel in vno cæco, cum adhuc veniret hiericho. Iterũ in duobus cum egrederetur. & Lucas vnum & aliud Matthæ. enarrat. Marcus vero ex his duobus quos egrediendo curauit vnum solum voluit cõmemorare qui fuerat in illa ciuitate famosissimus qui ex magna fœlicitate deiectus. vt dicit prædicta glos. notissime erat miserię cęcus neinpe & mendicus. Vnde & nomen eius commemorat & nomen patris eius Barthimęus Thymęi filius. Famositas autem illuminati magnam famam miraculo comparauit.

20 Dubitatur. Cur Lucas non nominat hunc cęcum sicut Marcus? Respond. glos. vt supra quòd Marcus licet illum illuminauerit. Hoc fuit quia fuerat in illa ciuitate famosissimus quod in alijs curatis facile nõ occurrit, nisi & in hiero. Marc. 5. cap. qui & in illo loco nobilis fuit & de archisynagogis, & propter hoc nominantur propter famositatem eorum quæ magnam famam miraculis comparauit.

21 Dubitatur. Cum dominus solum assumpserit duodecim iuxta Hierosolymam, quomodo cęcus audiebat turbam prætereuntem? Respond. quòd vt ex euangelistis colligitur illud verbum assumpsit, non refertur ad ascensionem in Hierosolymis, sed ad secretam locutionem Christi, vt sic intelligatur, scilicet antequàm dominus Hierosolymam ascenderet, assumpsit seorsum seu vocauit duodecim & eis prædixit passionem suam & postmodum cum discipulis & turba ascendit Hierosolymam, & hinc turbam prætereuntem cęcus audiuit.

22 Dub. Cur cęcus interroganit quid hoc esset? Resp.

Resp. quia videre non poterat cum cęcus esset, & sic per se scire non poterat ideo interrogat.

23 Dub. qui dixerunt cęco quòd Iesus transiret? Respon. quod aliqui de turba prætereunte.

24 Dub. vnde scivit cæcus quòd Iesus esset filius Dauid? Respon. Chryl. quod dominus illuminat cęcos. Ideo per lumen dei cognouit. Sed Cirillus super euangelijs dicit quòd quia in iudaismo nutritus fuit non ignorauit quòd de progenię Dauid deus secundum carnem nasceretur.

25 Dub. Cur cæcus vocat eum filium Dauid & non filium dei qui solus potest misereri? Respond. Cirillus super euangelijs quòd Christo vt deo cæcus loquitur dicens. Miserere mei ad de quia etiam erat homo filium Dauid nominat, & ita cæcus vtrunque confitetur & deum & hominem.

26 Dubitatur. Cur qui præibant increpabant cæcum vt tacere? Respon Origenes super Lucam quòd hi qui prius crediderant increpabãt cęcum, vt non appellaret Christum cõtempti bili nomine filium Dauid, sed potius diceret, fili dei miserere mei, Vel vt dicit Chryso. super Matt. Videbant cęci sordidas vestes & non considerabant conscientiæ claritatem. Ecce fatua sapientia hominum existimant enim in iuriam pati magnos si à pauperibus honorentur, quis enim pauper ausus est publicæ diuitem salutare.

27 Dubit. Cur cæcus primo solum clamabat, & post redargutus magis clamabat. Respond. Hilarius. quod primo clamabat, quia cæcus erat. Secundo magis clamabat, quia vocabatur ad lumen accedere.

28 Dubi. Cur dominus permisit eum vetari ne clamaret? Respond. Chry. in homel. quod Christus permittebat eum vetari, vt plus eius desiderium appareret.

29 Du. Cur Iesus steterit, nunquid ambulando poterat eum curare? Respon. Hiero. quod ideo steterit Iesus, quia cæcus quo pergeret ignorabat, multę foueę erant in hierico, multę rupes & præruptæ in profundum vergentia, idcirco dominus stabat vt venire posset.

30 Dubitatur. Cur Iesus iussit illum duci ad se? Respon. Hieron. quod hoc fecit ne turbę prohiberent cęcum ad Iesum accedere.

31 Du. Cur Christus interrogat quid vis tibi fa ciam cum sciret eum velle videre? Respond. Chry. super Matth. quod ideo quærit ne aliquis æstimaret quod aliud volenti acciperet aliud daret. Vel quia calumniatores veritatis Iudæi possent dicere, vt in cæco nato non est hic, sed similis eius voluit vt cæcus prius ostenderet defectum naturæ, & tunc cognoscat gratiæ maiestatem.

32 Du. Cur cæcus solum petijt, vt videret? Respon. Beda in home. quod paruipendit extra lucem cęcus aliquid quærere, quia & si habere cæcus quodlibet potest, sine luce non potest videre quod habet.

33 Dub. Cur cæcus primo & secundo clamãdo non vocauit Iesum dominum, sed nunc cum respondet Iesu dicens: domine vt videam? Respon. Chry. super Mat. quod primo & secundo vocauit eum filium Dauid. Filius ante Dauid cæcus illuminate non potest, nunc autem vocat eum dominum, quoniã licet homines ibu siue domini dicantur, vere autem nemo dominus nisi deus qui cæcos illuminat & quemadmodũ dixit. Fili Dauid suspensa est sanitas, mox autem vt dixit, domine infusa est sanitas.

34 Dub. Cur dicit & respice, nunquid sine vt his poterat eum sanare? Respon. Chryso. vbi supra quod hoc redũdabat in crimen perfidiæ Iudæorum, quis enim propheratum talia dixit, respice imperatiue locutus est, vt ostenderet se verũ deũ qui potest cęcos illuminare.

35 Dubitatur. Quia videtur quod Christus non curauerit cęcum sed fides cęci. Quia dicit, fides tua te saluum fecit? Respond. Chry. vbi supra. quod per fidem vendimur beneficia diffundi tur enim gracia quam suscepit. Et sicut ab aliquo fonte hi quidem paruis vasis modicum aquę hauriunt, hi vero maioribus multum fonte non distinguente mensura & secundum fenestras quæ aperiuntur magis vel minus splendor solis infunditur, ita secũdum capacitatem intentionis hauritur gratia, vel die, fides tua te saluum fecit, id est, causa fuit, vt per me saluus fieres.

36 Dubita. Cur cęcus secutus fuit dominum? Respon. Chryso. in homel. quod sicut ante donationem fuerat perseuerans, ita post donationem non fuit ingratus. Et idem Chry super Matth. dicit. Bonum munus obtulit Christo sanatus, quoniam secutus est eũ hoc enim deus à te requirit secundum prophetam solicitum te ambulante cum deo tuo.

37 Dubi. Cum Christus prohibuerit dæmonia cum curatum se sequi, ut dicitur Luc. 8. c. Cur etiam non prohibuit hunc cęcum? Resp. Chryso. vbi supra neutrum irrationabile puto, illum

Universidad de Deusto
Biblioteca

lum enim mittit preconem vt ex sua confi-
dentia benefactorem prædicet. Erat enim
excellens miraculum videre sane mentis ef-
fectum. Cæcum vero permittit sequi, quo-
niam Hierosolymam ascendebat per crucem
perfecturus altum mysterium, vt recentem
habentes miraculi mentionem non existi-
marent eum infirmitate potius quàm mise-
ricordia pati.

38 Dubitatur. Cur Christus attribuit salua-
tionem fidei cæci cum Iacob. 2. cap. dicatur
Quid proderit fratres mei si fidē dicat quis se
habere, opera autem non habeat nunquid po
terit fides saluare eū sicut n. corpus sine spiri
tu mortuum est, ita fides sine operibus mor-
tua est? Respond. Sanctus Thomas super epi-
stola ad Roma. lectione sexta, quòd fides quæ
est virtus saluat. Nam fides aliquando accipi-
tur pro eo quod creditur secundum illud. Fi-
des autem catholica hæc est, vt vnum deum
in trinitate & trinitatem in vnitate veneremur, & sic manifestum est quod non est vir-
tus. Si autem accipiatur pro habitu quo cre-
dimus sic aliquando est virtus aliquando nō.
Est enim virtus principium actus perfecti.
Actus autem ex duobus principijs dependēs
non potest esse perfectus si alteri principio-
rum desit sua perfectio, sicut equitatio non
potest esse perfecta si vel equus non bene va-
dat, vel sessor equum ducere nesciat. Actus
autem fidei, qui est credere dependet ex in-
tellectu & voluntate mouente intellectum
ad assensum. Vnde actus fidei erit perfectus
si voluntas perficiatur per habitum charita-
tis, & intellectus per habitum fidei. Non au-
tem si habitus charitatis desit, & ideo fides
formata charitate est virtus non autem fides
informis, & fides formata saluat, quia est cum
operibus. non autem fides informis. Et idem
Sanctus Thomas secunda secundæ, quæstio.
178. ar. 1. dicit quòd operario miraculorum
attribuitur fidei propter duo. Primo quidem
quia ordinatur ad fidei confirmationem. Se-
cundo quia processit ex dei omnipotentia cui
fides innititur. Reliqua dubia circa finem
vide.

ALLEGORICE.

Tunc dominus (appropinquat hierico) quæ
interpretatur luna & defectum nostræ muta-
bilitatis designat quando veniens in carne &
passioni appropinquans humanum genus cæ-
cum ex primi parentis peccato ad lucem re-
stituitur & maxime populum gentilem men-
dicantem & sedentem, cum nondum iter sa-
lutis & veritatis ingredi potuisset, cui multi
contradicebant, scilicet Iudæi & post princi-
pes Gentiles ne Christum illuminandus in-
uocaret, nec tamen impugnantium furo-
rem compescuit quominus salutem conse-
queretur. Clamantem autem cæcum tran-
siens audiuit. Quia per humanitatem suam
misertus est, qui per diuinitatis potentiam
mentis nostræ tenebras exclusit. Quod enim
propter nos natus & passus est Iesus quasi tran
sijt quia hæc actio temporalis est. stare autem
dei est immutabiliter cuncta disponere. Cla-
mantem autem cæcum dominus vocat cum
populo gentium per prædicatores verbum fi-
dei mittit. Qui vocantes cæcum animæ quio-
rem esse & surgere atque ad deum venire præ
cipiunt, cum prædicando indoctis spem ea
salutis habere ac de corpore vitiorum erigi
atque ad virtutum studia se accingere dicunt.
Curatus autem Christum sequitur qui abie-
ctis mundi retinaculis expedito mentis gres-
su ad largitorem æternæ lucis properat.

TROPOLOGICE.

Ascensus iste domini in Hierusalem nobis
exemplum præbet ad tribulationes & passio-
nes eor nostrum præparare, & imminentes
de propinquo (duodecim apostolis,) id est
prælatis ecclesiæ reuelare vt ab ipsis consola-
tionem reportemus & feruentiores fiamus
& sic (in hierico) i. in defectibus & cæcitati-
bus nostris (à domino Iesu filio Dauid) & deo
vero illuminabimur, vt videre possimus quod
dulce est derelictis tenebris huius mundi ip-
sum suauem sequi, (& omnis plebs) fidelium
congaudebit & laudem deo dicet.

ANAGOGICE.

Ad supernam Hierosolymam ascēsuri pas-
siones huius temporis æquanimiter tolere-
mus, vt in hierico, id est deficiente vita cor-
porali, illuminemur à gloria dei, vt cum Chri
sto ipsum sequentes in æterna tabernacula,
cum omni plebe electorum ipsum laudare
possimus.

FERIA QVARTA IN CA-
pite ieiunij.

*Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocritæ Matt-
thæ 6. capitulo.*

Verba

Verba huius euangelij locutus est dominus
anno eius. 31. die. 15. Iulij. in die Veneri.

HISTORICE.

Suos dominus admonebat discipulos vt ne
quaquam cum ieiunarent veluti hypocritæ
tristes apparere studerent, qui eorum (vt ho-
minibus ieiunantes videantur) facies extermi
nant, ob quod vere suam pro meritis mercē-
dem iam adepti sunt. Eos autem hortatus
fuit, vt sua cum ieiunarent capita pertingerēt
& lauarent vultus ne terrigenis, sed rerum
opifici ieiunare qui conspirentur qui cuncta
etiam latentia prospectans præmia redditu-
rus esset. Ne etiam in terris thesauros coa-
dunarent inhibuit, qui tineæ erugini ac furi-
bus subiicerentur, quinimo cælestes conaren
tur possidere thesauros nullius amissionis su-
biectos periculo, quoniam ibi eorum figeren
tur corda vbi thesauros haberent.

1 HInc dissoluenda sunt dubia. Dubi
tatur quid est ieiunium? Respon.
san. Tho. 22. q. 147. quia vt Isido
rus dicit. Ieiunium est parsimo-
nia victus abstinentia q; ciborū,
& est duplex. Quoddam naturæ quo quis di-
citur ieiunus antequam comedat, & consistit
in pura negatione, quia non potest ita parum
comedere, quin ieiunium naturæ soluatur.
Aliud est ieiunium quod est virtus, & est il-
lud quo quis ex rationabili proposito a cibis
aliqualiter abstinet. Vnde primum ieiunium
naturæ dicitur ieiunium ieiunij. Secundum
vero quod est virtus dicitur ieiunium ieiunan
tis quasi ex proposito aliquid agentis. Et hoc
ieiuniū adhuc est duplex. f. spirituale, scilicet
abstinere a peccatis, & corporale abstinere. s.
ab escis.

2 Dubitatur. Propter quid institutum fuit
ieiunium? Respond. sanctus Thomas. vbi su-
pra. ar. 1. quod ieiunium assumitur principali
ter ad tria. Primo ad concupiscentias carnis
reprimendas. Vnde Apostolus. 2. Chor. 6. di
cit in ieiuniis multis, in castitate, quia per
ieiunium castitas conseruatur. Vt enim Hie-
ronymus dicit, sine Cerere & Baccho friget
Venus, id est per abstinentiam cibi & potus
tepescit luxuria. Secundo assumitur ad hoc,
quòd mens liberius eleuetur ad sublimia con
templanda. vnde dicitur Danie. 10. q; post
ieiunium trium hebdomadarum reuelatio-
nem accepit a Deo. Tertio ad satisfacien-
dum pro peccatis. Vnde dicitur Iohelis. 2.
conuertimini ad me in toto corde vestro in
ieiunio & fletu. Et hoc est quòd Augustinus
dicit in quodam sermone de oratione & ie-
iunio. ieiunium purgat animam, mentem
sublenat, propriam carnem spiritui subiicit,
cor facit contritum & humiliatum concupi-
scentiæ nebulas dispergit, libidinum ardo-
res extinguit, castitatis vere lumen accendit
& similiter in præfatione dicitur. Qui cor-
porali ieiunio vitia comprimis, mentem ele
uas, virtutem largiris & præmia.

3 Dubitatur. An ieiunium sit necessarium
ad salutem? Respondet sanctus Thom. ter-
tia parte. quæstio. 80 artic. 2. quòd abstinentia
cibi & potus non per se pertinet ad salutem.
Secundum illud ad Roma. 14. non est regnum
Dei esca & potus. Et Augustinus dicit in ter
tio de doctrina Christiana quòd in cibis & po
tibus non vsus rerum, sed libido vtentis cul-
pa est. Et sanctus Thom. 22. quæst. 147. ar. 3.
dicit quod ieiunium secundum se considera-
tum non nominat aliquid eligibile, sed pœ-
nale quoddam. redditur autem eligibile se-
cundum quod est vtile ad finem aliquem. &
& ideo absolute consideratum non est de ne-
cessitate præcepti, sed est de necessitate præ-
cepti vnicuique tali remedio indigenti, &
quia multitudo hominum ut plurimum indi-
get tali remedio, tum quia in multis omnes
offendimus. vt dicitur Iacob. 3. tamen etiam
quia caro concupiscit aduersus spiritum, ut di
citur ad Gala. v. conueniens fuit vt ecclesia ali
qua ieiunia statueret ab omnibus obseruanda
communiter non quasi præcepto subiciens
id quod simpliciter ad supererogationem per
tinet, sed quasi in speciali determinans id q;
est necessarium in communi.

4 Dub. An omnes teneantur ad ieiunium ex
quo est de præcepto ecclesiæ? Respon. sanctus
Tho. 22. quæst. 147. ar. quòd statuta communia
proponuntur secundum quod multitudini cō
ueniunt. Et ideo legislator in eis statuendis
attendit id quod communiter habetur & in
pluribus accidit. Si quid aūt ex speciali cau-
sa in aliquo inueniatur q; obseruantiæ statuti
repugnet, non intendit talem legislator ad sta
tuti obseruantiam obligare, in quo tamen est
discretio adhibenda. Nam si causa sit euidens
per seipsum licite potest homo statuti obser-
uantiam præterire, præsertim consuetud ne
interueniente, vel si non posset de facili recur
sus ad superiorem haberi. Si vero causa sit du-
bia

Universidad de Deusto
Biblioteca

bis debet aliquis ad superiorem recurrere. qui habet potestatem in talibus dispensandi, & hoc est obseruandum in ieiunijs ab ecclesia institutis ad quæ omnes communiter obligantur nisi in eis fuerit aliquod speciale impedimentum, sicut in pueris in quibus maxime est euidens causa non ieiunandi, tum propter debilitatem naturæ. ex quo prouenit quod indigent frequenti cibo & non multo simul sumpto, tum etiam quia indigent multo nutrimento propter necessitatem augmenti quod sit de residuo alimenti. Et ideo quandiu sunt in statu augmenti, quod est vt in pluribus vsque ad finem tertij septennij non tenentur ad ecclesiastica ieiunia obseruanda. Conueniens tamen est vt etiam in hoc tempore se ad ieiunandum exerceant plus vel minus secundum modum suæ ætatis. Quandoque tamen magis tribulatione imminente in signum pœnitentiæ arctioria etiam pueris ieiunia indicuntur, sicut etiam de iumentis legitur Ionę. 3. c. Homines & iumenta non gustent quicquam nec aquam bibant. Et ita intelligendum in senibus & in infirmis & in laboratoribus, qui non possunt aliter viuere & in mendicis quæ non possunt habere cibum necessarium in vna vice & in mulieribus prægnantibus ac lactantibus & nutrientibus fetum seu puerum, quæ nō possunt ieiunare sine periculo ipsarum, seu fetus aut pueri & in peregrinantibus qui non possunt differre peregrinationes necessarias, quia inter tio legislatoris non est propter ieiunium impedire alias pias causas.

5 Dub. Quia cum dominus dicat Luc. 5 non possunt filij sponsi ieiunare quandiu cum ipsis est sponsus & cum sit cum omnibus iustis vsque ad consummationem sæculi Matt. vlti. c. videtur quòd iusti non teneantur ad ieiunium ex præcepto? Respon. Sanct. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 4. quod secundum Aug. duplex est ieiunium quorum vnum pertinet ad humilitatē tribulationis & hoc modo non competit viris perfectis q dicuntur filij sponsi ieiunare. vnde Mat. dicit quòd non lugeant filij sponsi. Aliud autem ieiunium pertinet ad gaudium mentis in spiritualia suspense, & tale ieiunium conuenit perfectis & tenentur sicut alij ex præcepto ecclesiæ.

6 Dubi. An si Adam non peccasset oportuisset ieiunare? Respond. S. Tho. super epistola prima ad Thymo. 4. c. quòd cū corporalis exercitatio ieiunij & huiusmodi in sua natura non sint bona sed pœnalia, si homo non peccasset nihil horum fuisset, sed sunt bona medicinalia sicut enim reubarbarum est bonum inquantum releuat à cholera, sic & ista inquantum comprimunt concupiscentias.

7 Dub. An omni tempore possimus ieiunare? Respond. Sanctus Thomas. 2. 2. q. 147. ar. 3. quod ab ecclesia non est institutum ieiunium in paschali tempore nec in dominicis diebus quæ sunt die lætitiæ, in quibus siquis ieiunaret contra consuetudinem populi Christiani, quæ vt Aug. dicit est pro lege habenda vel est rex, aliquo errore sicut Manichæi ieiunant quasi necessarium tale ieiunium arbitrantes non esset à peccato immunis, quamuis ipsum ieiunium secundum se consideratum omni tēpore sit laudabile secundum quod Hiero. dicit ad Lucinum vtinam omni tempore ieiunare possemus.

8 Dub. An nimium ieiunans peccet? Respon. San. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 2. quod macerario proprij corporis puta per vigilias & ieiunia non est de se accepta nisi inquantum est opus virtutis, quod quidem est inquantum cum debita discretione fit, vt scilicet, concupiscentia refrenetur & natura non nimis grauetur, propter qd & apostol⁹ ad Ro. 12. postquā exhortat exhibeatis corpora vestra hostiā viuente sanctā deo placentē addidit rōnabile obsequiū vestrū. & ita indiscrete ieiunans nimium peccat.

9 Dub. Quomodo frāgitur ieiunium? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 6. quòd ieiunii natura solutur per sumptionem cuiuscūque cibi vel potus aut medicinę, sed ieiunij ecclesiæ soluitur si pluries hō comedat in uno die nisi sumēdo medicinam non aūt pluries bibēdo nisi fieret in fraudē vt nutriret. & ibidē ar. 13. dicit esus carniū aialium in terra nascentiū, nō autē esus piscīū similiter esus onorū & lacticiniorum dictorū animaliū tēpore quadragesimę soluūt ieiunīū. non aūt alijs tēporibus nisi secundū cō suetudinē patrię. Odor autem tā carniū quàm aliorum etiam si pluries odorentur nō soluit ieiunīū quia nō nutrit sed cōfortat. Et 4 sen. di. 15. q. 3. dicit quod ēt nimia anticipatio nonę quæ est hora comedendi tpe ieiunij soluit ieiunīū, non autem nimia retardatio nec nimia comestio, vel auida ardent, lauta, vel studiosa soluit ieiunium, licet tollat meritum.

10 Dubita. Cur actus seruatur ieiunium quadragesimæ, quàm aliorum temporū? Respond. Sanctus Tho. vbi supra. ar. 8. quòd ieiunīū quadragesimæ

dragesimæ est solemne inter alia ieiunia, tum quia obseruatur ad imitationem Christi, tum etiam quia per ipsum disponimur ad redemptionis nostræ mysteria deuotæ celebranda. Et ideo arctius obseruatur.

23 Dubitatur. An ieiunium prosit defunctis? Respond. S. Thom. in 2. sen. dist. 45. q. 2. ar. 3. quod Gregor. posuit ieiunium inter suffragia mortuorum. Licet Aug. illud non posuerit, qa ieiunīū pōt prodesse defunctis rōne charitatis & intentionis in defunctos directe tñ ieiunīū in sui rōne non continet aliquid quod ad charitatem vel ad directionem intentionis pertineat, sed hæc sunt & quasi extrinseca.

22 Dubita. Cur Iudæi non ieiunabant quadragesimā? Resp. Thom. 1. 4. sen. dist. 15. q. 3. ar. 3. quòd Moyses fuit legislator non tanquā dns legis. sed tanquam famulus, Christus aūt tanquam dns, & ideo non inducebat lex vetus ad conformitatē Moysi qui quadraginta diebus ieiunauit, sicut lex noua inducit ad conformitatem Christi qui etiam quadraginta diebus ieiunauit, quia ēt angelorum intētio qui non sunt domini sed serui non est, vt alios in seipsos reducant sed in deum, vt Diony. dicit.

23 Dubitat. Quare non ieiunamus illis temporibus quibus ieiunabant Iudæi? Respond. S. Th. 2. 2. q. 147. ar. 5. q ecclesia non obseruat ieiunia quatuor tēporum nec omo eiusdē tpibus quibus Iudæi nec ēt pp eandē cās, illi enim ieiunabāt in Iulio q est quartus mensis ab Aprili quē primū hñt quia tūc Moyses de scedēs de mōte synai tabolas legis confregit. & iuxta Hieremiā, muri primū sunt rupti ciuitati. In quinto aūt mense q apud nos vocatur agustus, cū pp exploratores seditio esset orta in populo iussi sunt in monte non ascendere & in hoc mense à Nabuchodonosor & postea à Tito templum Hierosolymis est incensum. In septimo vero qui appellatur October Godolias occisus est & reliquię populi dissipate. In decimo vero mēse qui apud nos Ianuarius ēt populus cū Ezechiele in captiuitate positus audiuit tēplum esse subuersum.

24 Dubita. Cur nos ieiunamus solum vsque ad nonam cum Iudæi ieiunarent vsque ad vesperam? Resp. S. Th. vbi supra ar. 7. Quod status veteris testamēti comparatur nocti, status autem noui testamenti diei, secundum illud ad Rom. 13. nox præcessit dies autem appropinquauit. Et ideo in vete. testam. ieiunabant vsque ad noctem non autem in nouo testamento sed solum vsque ad nonam quæ est quasi clarior pars diei.

25 Dubitatur. Cum Christus solum ieiunauerit 40. diebus. cur nos ieiunamus 46. Respon. Gregor. in Hom. q à prima dominica quadragesimæ vsq; ad pascha sex hebdomadę veniūt quarum dies 42. fiunt dum vero sex dominici dies nō ieiunio nisi 39. & ideo alti. 46 supadduntur, vt quadraginta dies ieiunemus.

26 Dubita. Cur ergo in diebus dominicis non comedimus carnes & lacticinia? Repond. q vt ieiunium nostrum conformetur magis ieiunio Christi qui nullum cibum sumpsit q nos naturaliter non possemus, & cum non possimus ab omnibus abstinere saltē abstineamus à carnibus & lactinijs.

27 Dubit. Cur dicit, nolite fieri tristes? Resp. Chrys. q non potest fieri vt sit hilaris qui ieiunat, ideo non dicit nolite esse tristes, sed nolite fieri tristes qui enim per impostūras aliquas fallentes apparent illi non sunt tristes sed fiunt, qui autem naturaliter pp assiduum ieiunium tristis est, non fit tristis sed vere est.

28 Dubit. quid dominus admonet vt non efficiamur tristes? Respon. Maximus in homel. Non vult disciplinæ cœlestis magister irreligiose agi quod fieri pro religione præcipitur, nec patitur inuocantium laborem quibus æternam parat mercedem infructuose iactantiæ vitio deperire. Si enim pro quadam sanctitatis imagine tristitiā simulas omnem fructum promissionis diuini obsequij ostentator amittis.

29 Dub. quis dicitur hypocrita? Respon. Isido. in lib. ethymol. quod hypocrita dicitur fictor vel simulator vel representator alterius personæ. simulat enim se esse quod non est. & dicitur hypocrita quasi hypocrita, ab hyper qđ est sup & crisis qđ est aurū quasi sup auratus quia in superficiæ & exterius videtur bonus cū interius sit malus vel dicitur ab hypos quod est sub & crisis quod est aurum, quasi habens aliud sub auro, habet enim aurum in superficie quia subtus habet aliud, s. lutū, vel cōponitur ab hypo, quod est falsum, & crisis q est iudicium, quia dum intus malus sit bonus se palam ostendit. & ideo de eo habetur falsum iudicium dū falso vultu incedit & simulat quod non est. Nam hypocrita dici non potest pro eo quod foras ostenderit.

30 Dubitatur. An hypocrisis semper sit peccatum? Respon. Sanctus Thom. in 3. sen. di. 16.

q.4.ar.1.q.1.q hypocrita Græce, Latinæ simulator dicitur. ille ergo qui ostendit se virtuosum cum non sit, hypocrita dicitur, & cū ostētare se meliorem quàm sit sit vitium iactantiæ siue verbis, siue factis fiat: vt dicitur in 3. Ethico, ideo hypocrisis semper est peccatum.

21 Dubit. An hypocrisis semper sit peccatum mortale? Resp. S. Tho. vbi supra q. 3. q. hypocrisis habet eandem rationem peccati sicut & mendacium. Mendacium autem non semper est peccatum mortale, sed quando est perniciosum. Et similiter hypocrisis non semper est peccatum mortale, sed quando est perniciosa cadens in nocumentum alterius personæ, dū propter creditam sanctitatem alium defraudat re quam habet vel habere debet, aut in nocumentum fidei & Ecclesiæ, dum propter sanctitatem creditam de ipso ei contra fidem & Ecclesiam creditur.

22 Dub. An abscondens peccatum, vt propriā famam conseruet & vitet scandalum proximorum sit hypocrita: Respō. S. Tho. vbi supra q. 1. q. peccatum occultare sufficit ad vitandū scandalum, sed peccatum sub specie virtutis palliare hypocrisis est, & malum semper, & per hoc quis famam non conseruat, sed futatur.

23 Dub. Quid est faciem exterminare? Resp. Hiero. q. verbum exterminat quod in ecclesiasticis scripturis vitio interpretum tritum est, aliud multo significat quàm vulgo intelligit. Exterminantur quippe exules qui mittuntur extra terminos, pro quo sermone demoliunt semper accipere debemus. Demolitur autem hypocrita faciem suam vt tristitiam simulet, & animo forte lætante luctum gestat in vultu. Exterminant facies suas, idest demoliuntur, dissoluunt, deuenustant dissipans quasi extra terminos humanæ conditionis adducunt.

24 Dub. Quem fructum expectant hypocritæ de suo ieiunio? Resp. Greg. 8. Mora. dicens, q. ora pallescunt corpus debilitare quatitur, pectus interrumpentibus suspirijs vrgetur, nihil quetanto labore, aliud nisi æstimatio humana cogitatur. & August. de sermone domini in monte dicit. Fructus autem ieiunij hypocrita rum manifestatur cum subinfertur, vt apparent hominibus ieiunantes. Amen dico vobis re. mer. suam, idest quam desiderauerunt.

25 Dubit. An sic hypocrita qui non ieiunat & demonstrat se ieiunare? Resp. Chryso. st. super Mat. dicens. Si ergo qui ieiunat & tristem se facit hypocrita est, quanto magis iniquior est qui non ieiunat, sed argumentis quibusdam in facie sua pingit venalem pallorem, quasi ieiunij signum.

26 Dub. Cum supra dixerit dominus in plurali cum ieiunatis, cur nunc in singulari dicit, tu autem cum ieiunas? Resp. quod hic est vna figura quæ dicitur synepteſis. quando numerus mutatur vel persona.

27 Dub. Quia non videtur bene instructum vt semper quandō ieiunamus lauemus faciem & caput vngamus, quia tunc omnes cognoscerēt nos ieiunare? Resp. Hieron. super Mat. Quod dominus loquitur iuxta ritum prouinciæ Palestinæ. vbi diebus festis solent vngere caput præcipit ergo, vt quando ieiunamus lætos & festiuos nos esse monstremus. Et gl. in hoc loco dicit. Ecce non omnis in nouo testamento ad literam accipiūtur. Ridiculū enim est in ieiunio oleo deliberari, sed spiritu amoris eius cuius passionibus debemus participare nos macerando mens debet inungi.

28 Dubit. Cur non vult vt videamur hominibus ieiunātes cum dicatur Mat. v. c. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona? Resp. Chryso. in Home. dicēs, quòd non parvus fructus est humanam gloriā contēnere, per hoc enim aliquis a grauissima seruitute hominum liberatur, & proprius virtutis operator efficitur eam amans, non propter alios, sed propter seipsam. sicut enim nos contumeliam extimamus cum non propter nos, sed propter alios diligimur, ita nec virtutem oportet propter alios sequi, nec Deo propter homines obedire, sed propter seipsum: ideo sequitur, sed patri tuo qui est in abscondito. i. qui est inuisibilis vt dicit glos. vel qui habitat in corde per fidem. sufficit enim tibi. vt Remigius dicit, vt qui est inspector conscientiæ sit & remunerator sunt autem quidam vt Aug. dicit de verbis domini qui faciunt iustitiam coram hominibus vt non videantur ab eis, sed vt ipsa tempora videantur & glorificetur pater qui in cœlis est, non enim suam iustitiam deputant, sed eius cuius fide viuunt.

29 Dubit. Nunquid pater reddat etiam bene operantibus in publico sicut in abscondito? Resp. quod vt dictum est in dub. præcedente. qui in publico bene operantur, vt Deus glorificetur in ipsis operibus merces manet.

30 Dubit. Quia videtur q. dimissa conclusione de vitanda inani gloria se vertat ad impugnationem

tionem diuitiarum, cum dicit, nolite thesaurizare &c. Resp. Chryl. in Home. quod hoc optimo ordine facit, nihil enim ita pecunias cō cupiscere facit vt gloriæ cupido, propter hoc nanque famulorum greges & auro opertos æquos & argenteas mensas expetunt homines, non vt vtilitatem & voluptatem impleat, sed vt multis ostendantur.

31 Dubit. Cur dicit diuitias a tribus demoliri præcisè? Respō. Rabanus super Matt. quod tria ponit secundum diuersitates diuitiarum. Metalla eruginem, vestes tinea demoliuntur, sunt autem alia quæ nec eruginem neque tineam timent sicut lapides preciosi, & ideo ponit generale detrimentum, i. fures qui omnes diuitias rapere possunt. Et Chry. super Mat. dicit omnia bona mūdi tripliciter tollit interitus, aut enim a semetipsis veterascunt & tineant sicut vestimenta, aut ipsis dominis luxuriosæ viuentibus comeduntur, aut ab extraneis vel dolo vel vi, vel calumnijs vel alio iniquo modo diripiuntur, qui omnes fures dicuntur quia per iniquitatem festinant aliena facere sua.

32 Dub. Quia nō oēsqui habent diuitias consumunt, vel perdunt ea? Resp. Chry. super Math. dicens interim quidem dicam quia & si nō omnes perdant tamen multi perdunt. vere autem & male seruatas diuitias & si non corporaliter, spiritualiter tamen perdidisti quia nō proficiunt tibi ad vitam salutis.

33 Dub. An alteri agi impleant hoc præceptū domini quia videtur in cœlis thesaurizare in consideratione syderum? Resp. Aug. de sermone domini in monte dicens. Cœlum hoc loco non corporeū accepe rim, quia omne corpus pro terra habendū est. totū enim mundū debet cōtemnere qui sibi thesaurizat in illo cœlo de quo dictum est Ps. 113. Cœlum cœli domino. i. in firmamēto spirituali eo. n. & terra transibunt, non aūt in eo quod transit collocare debemus thesaurum nostrum, sed in eo quod semper manet.

34 Dub. Cur dominus infert illam cōclusionē vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuū? Resp. Chry. in Hom. dicens. quia non omnis terrenus thesaurus erugine aut tinea destruitur, aut per fures aufertur. Et ideo hoc inducit dicēs, vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuum, acsi dicat & si nihil priorum veniat non paruam sustinebis iacturam inferioribus affixus & eo tum seruus factus & a cœlestibus cadēs, & nihil excelsorū cogitare poteris Et vt dicit Hier. hoc nos solum de pecunia, sed de cunctis possessoribus sentiendum est. Guloſi enim Deus venter est Luxuriosi thesaurus sunt lubrica, amoris libido, huic seruit vnusquisque a quo vincitur, vbi ergo habet cor ibi & thesaurum.

ALLEGORICE.

Hæc præfigurata fuerunt in Iudith quæ extrinsecus simulabat se lætam & vestiebatur vestimentis lætitiæ, & tamen secrete ieiunabat dominum deprecabatur, & sic delusit & prostrauit Holofernem sæpius se lauans & baptizans, vt habetur in lib. Iudith.

TROPOLOGICE.

Caput nostrum Christus est, sitientem pota, esurientem ciba, & sic oleo misericordiæ vnxisti caput tuum. i. Christum qui clamat in Euangelio, quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis.

ANAGOGICE.

Facies quidem lauatur caput autem non, sed inungitur, quia quamdiu sumus in corpore conscientia nostra sordida est in peccatis. caput autem nostrum Christus peccatum non fecit quem vngimus nostris orationibus & in superna patria ipsum cum patre & spiritusancto laudando abluta facie & purgata ab omnibus piaculis.

FERIA V. POST CINERES.

Cum introisset Iesus Capharnaum, accessit ad eum Centurio. requirte dominica 2. post octauam Epiphaniæ.

FERIA VI. POST CINERES.

Audistis: quia dictum est antiquis Matth. 5. c.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 31. die 15. die Iulij. in die Lunæ.

HISTORICE.

Discipulos dominus ad perfectionis statū inducens eos admonet atque hortatur, vt anti quis quibus dictum est vt quis suum diligat amicum & inimicum odiat perfectiores sint, quinimo vt bene inimicis faciant eosque diligant & pro se persequentibus præces fundāt vt filij patris in cœlis existentis digni sint vocari beneficia præstantis sua iustis pariter, & iniquis, quoniam nulla expectatur merces diligentem se si quis amat cum etiam publicanis hoc commune sit pari etiam modo suis salutem impartiri propinquis nil perfectionis ac-

Universidad de Deusto
Biblioteca

acquirit cum & similiter æthnici agant, sed perfectionem eorum patris perfecti adipiscatur. Iubet quoque ne iusta operentur laudem ab hominibus relaturi, quoniam eorum apud patrem obligaretur merces at cum eleæmosini. insistunt ne hypocritarum more huiusmodi prædicent quatenus hominum consequantur fauores imperat, quoniam alia merces eis debetur nulla, patiusque clanculo talia fieri debere, ut ab eo qui occulta prospectat sola præmia consequi valeant, id quoq; in horando seruari oportere vt non palam, sed arbitris remotis altissimo cuncta intuenti, fundantur præces, qui & amplissimam elargietur retributionem.

1 ET nunc ad dubia me conuerto.

Dubit. Quibus antiquis dicta fuerunt præmissa? Resp. glo. quod in toto corpore legis non est scriptum, odio habebis inimicum tuũ, sed hoc dicitur quantum ad traditionem scribarum, quibus visum est hoc addendum, quia dominus præcepit filijs Israel persequi inimicos suos & delere Amalech de sub cœlo.

2 Dub Quis dicatur proximus? Resp. Aug. in primo de doctrina Christiana quod omnis homo est proximus dicens. ꝙ autem nullum homine excepit qui præcepit proximum diligere dominus in parabola semiuiui relicti ostendit dicens proximum, qui erga illum extitit misericors, vt cum intelligamus proximum cui exhibendum esse misericordiæ affectum si indigeret quod nulli negandum esse quis non videat domino dicente benefacite his qui oderunt vos.

3 Dubita. Cum Paul. ad Ro. j. dicat homines quosdam Deo odibiles, an tales nos iubeamur diligere? Resp. Aug. contra Faustum dicẽs. Hæc itaque regula est qua & oderimus inimicum propter id quod in eo malum est. i. iniquitatem, & diligimus inimicũ propter id quod in eo bonum est. i. rationabilem creaturã. audito igitur & non intellecto quod antiquis dictum erat, oderis inimicum tuum ferebantur homines in hominis odium cum non deberent odire nisi vitium præcipiendo vtique vt diligamus inimicos cogit nos intelligere quo modo possemus vnum eundemque hominem & odisse propter culpam, & diligere propter naturam.

4 Dubit. An ex necessitate charitatis inimici debeant diligi? Resp. sanct. Tho. 2. 2. q. 25. art. 8. ꝙ dilectio inimicorum tripliciter potest considerari. Vno modo vt inimici diligantur inquantum sunt inimici & hoc est peruersum & charitati repugnans, quia hoc est diligere malum alterius. Alio modo quantum ad naturam. i. in vniuersali & sic dilectio inimicorum est de necessitate charitatis, vt. s. aliquis diligens Deum & proximum ab illa generalitate dilectionis proximi inimicos suos non excludat. Tertio modo quantum ad naturam in speciali. vt scilicet aliquis in speciali moueat motu dilectionis ad inimicum, & illud non est de necessitate charitatis absolute, quia nec ex moueri motu dilectionis in speciali ad quoslibet homines singulariter non est de necessitate charitatis, quia hoc esset impossibile. Est tamen de necessitate charitatis secundum præparationem animi, vt. s. homo habeat animũ paratum ad hoc quod in singulari inimicum diligeret si necessitas occurreret vel si veniam peteret. Vt dicit idem san. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 8. sed quod absque articulo necessitatis homo etiam hoc actu impleat vt diligat inimicum propter Deum hoc pertinet ad perfectionem charitatis.

5 Dub. An benefaciendum sit inimicis & ꝙ eis orandum de necessitate charitatis? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 25. ar. 9. quod effectus & signa charitatis ex interiori dilectione procedunt & ei proportionantur. Dilectio autem interior ad inimicum in communi quidem est de necessitate præcepti absolutæ, in speciali autem non absolutæ, sed secundum præparationem animi, vt in dub. præce. dictum est, sic ergo dicendum est de signo & effectu dilectionis & exterius exhibendo. Sunt enim quædã signa vel beneficia dilectionis quæ exhibentur proximis in communi, puta cum aliquis orat pro omnibus fidelibus vel pro toto populo aut cũ aliquod beneficium impendit aliquis toti cõmunitati & talia beneficia vel dilectionis signa inimicis exhibere est de necessitate præcepti. Si enim non exhiberentur inimicis hoc pertineret ad fauorem vindictæ contra hoc quod dicitur Leui. 9. c. non quæres vltionem & non eris memor iniuriæ ciuiũ tuorũ. Alia vero sunt beneficia vel dilectionis signa quæ quis exhibet particulariter aliquibus personis, & talia beneficia vel dilectionis signa inimicis exhibere non est de necessitate salutis nisi secundum præparationem animi vt scilicet subueniatur eis in articulo necessitatis. secundum illud Prouer. 25. Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit potum da illi, sed quod præter articulum necessitatis huiusmodi beneficia aliquis inimicis exhibeat pertinet ad perfectionem charitatis per quam aliquis non solũ cauet vinci de malo quod necessitatis est, sed etiam vult in bono vincere malum, quod est etiam perfectionis, dum. s. non solum cauet propter iniuriam sibi illatam detrahi ad odiũ, sed etiam propter suã beneficia intendat inimicum pertrahere ad suum amorem.

6 Dubita. An sit de necessitate charitatis pro inimicis orare? Respon. san. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 8. quod eo modo quo tenemur diligere inimicos eo modo tenemur pro ipsis orare. quomodo autem tenemur inimicos diligere, dictum est supra dubio 4. Ideo necesse est vt in communibus nostris orationibus, quas pro aliis facimus inimicos non excludamus, quod autem pro eis specialiter oremus perfectionis est nõ necessitatis, nisi in aliquo casu speciali.

7 Dub. Videtur quod non sit meritum diligere amicos, quia dominus dicit hic, quam mercedem habebitis? Resp. san Tho. 2. 2. q. 27. art. 7. quod meritoria est amicorum dilectio si propter Deum diligantur & non solum quia amici sunt, & illud verbum domini. Si enim diligitis &c. intelligendum est quando amici diliguntur solum propter se, tunc enim dilectio amicorum apud Deum mercedem non habet quando. s. propter hoc solum amantur quia amici, & hoc videtur accidere quando sic amãtur amici quod inimici diliguntur.

8 Dub. Quæ dilectio est magis meritoria amicorum uel inimicorum? Resp. san. Tho. 2. 2. q. 27. ar. 7. quod dupliciter ille dilectiones cõparari possunt. Vno modo ex parte proximi qui diligitur. Alio modo ex parte rationis ꝓpter quam diligitur. Primo quidem modo dilectio amici præeminet dilectioni inimici, quia amicus & melior est, & magis coniũctus. Vnde est materia magis conueniens dilectioni, & propter hoc actus dilectionis super hãc materiam transiens melior est. Vnde & eius oppositum est deterius. Peius est enim odire amicum quam inimicum. Secundo autem modo dilectio inimici quo. s. ad rationem. s. diligendi quæ ratio est Deus præeminet propter duo. Primo quia dilectionis amici potest esse alia ratio quam Deus, sed dilectionis inimici solus Deus ratio est. Secundo, quia præsupposito quod vterque propter deum diligatur sortior ostenditur esse Dei dilectio quæ animum hominis ad remotiora extendit. s. vsque ad dilectionem inimicorum. Sicut virtus ignis tanto ostenditur esse fortior quanto ad remotiora extendit suum calorem, tanto ergo ostenditur diuina dilectio esse fortior quanto propter ipsum difficiliora implemus sicut & virtus ignis tanto ostenditur esse fortior quanto cõburere potest materiam minus combustibilẽ, sed sicut idem ignis in propinquiora fortius agit quàm in remotiora, ita etiam charitas feruentius diligit coniunctos quàm remotos, & quantum ad hoc dilectio amicorum secundum se considerata est feruentior & melior, quam dilectio inimicorum.

9 Dub. Qui dicantur Publicani? Resp. glos. ꝙ Publicani exactores Romanorum erant quos Iudæi sic vocant, quia de republica curam gerebant. Secundum vero Remigi. Publicani dicebantur ministri Herodis constituti a publico Romanorum Rege ad exigenda vectigalia siue qui publica negocia exercebant, & per fraudes & periuria iniusta lucra, sibi accumulabant.

10 Dub. Cur dicit salutaueritis? Resp. gl. ꝙ salutatio est quædam species orationis.

11 Dub. Qui dicantur ethnici? Resp. Rabanus. quod æthnici sunt Gentiles. Nam æthnos Græce, Latinæ dicitur gens quia tales sunt, vt fuerunt geniti. s. sub peccato.

12 Dub. Quia videtur quòd nullus teneatur esse perfectus. quia Mat. 19. c. dicitur si vis perfectus esse vade & vende omnia quæ habes & da pauperibus, & hoc est de consilio ad quod omnes non tenentur. ergo non omnes tenentur esse perfect? Resp. san. Tho. super epistola ad Heb. 6. quod duplex est perfectio. Vna. s. exterior quæ consistit in actibus exterioribus qui sunt signa interiorum, sicut virginitas, & voluntaria paupertas, & ad hanc non omnes tenentur. Alia est interior quæ consistit in dilectione Dei & proximi. ad Colo. 3. charitatẽ habentes quod est vinculum perfectionis, & ad perfectionem huiusmodi non omnes tenẽtur, sed bene omnes tenentur ad eam tendere, quia si quis nollet plus diligere deum non faceret quod exigit charitas.

13 Dub. Cum Mat. v. c. dicatur. Sic luceat lux vestra coram hominibus. cur hic dominus iubet ne iusticiam faciant coram hominibus? Respon. san. Tho. in q. de malo q. 6. ar. j. quod hic dominus prohibet inanem gloriam in qua. s. aliquis

Universidad de Deusto
Biblioteca

aliquis quęrit ab hominibus glorificari de bonis quæ facit & non ordinauit talem gloriam ad debitum finem, quoniam talis notificatio bonorum laudabiliter ad tria ordinari potest. Primo ad gloriam Dei, per hoc enim quod bonum alicuius manifestatur glorificatur Deus, cuius est principaliter illud bonũ, sicut primi actoris, & sic dicitur sic luceat lux vestra &c. Secundo est vtile ad proximorum salutem qui bonum alicuius cognoscentes ædificantur ad imitandum. 1 Cor. 10. vnusquisque proximi suo placeat in bonum ad ædificationem. Tertio ordinari potest ad vtilitatem ipsius hominis qui dum considerat bona sua ab aliis laudari, de his gratias agit, & firmius in his persistit. Vnde & Apostolus fidelibus Christi frequenter commemorat ipsorum bona, vt firmius in eis persistant. Si quis ergo appetat manifestationem suorum bonorum, vel etiam in huiusmodi manifestatione delectetur, non propter aliquod trium prædictorum erit gloria vana quam dominus isto loco prohibet dicens. Attendite ne iustitiam vestram &c.

4 Dub. Quia videtur quod inanis gloria sit peccatum mortale cum nihil excludat æternam mercedem, nisi peccatum mortale, & hic dicitur alioquin mercedẽ non habebitis &c. Resp. S. Thom. in quæstionibus de malo. q. 9. ar. 1. & 2. quòd gloria importat quandam manifestationem alicuius in bono. si autem manifestatur malum alicuius iam non dicitur gloria, sed ignominia. vnde Amb. super epistola ad Ro. dicit q̃ gloria est clara cum laude notitia. consistit igitur gloria in hoc, quod bonum alicuius multitudini manifestatur. & hoc est secundum maximum sui statum. Secundo modo gloria dicitur secundum aliquem sui statũ prout bonum vnius, uel paucis vel vni soli manifestatur. Tertio modo dicitur etiam gloria, secundum quod bonum alicuius consistit in consideratione sui ipsius, secundum .s. quod aliquis considerat bonum suum sub ratione cuiusdam claritatis, vt manifestandum & admirandum multis, & secundum hoc aliquis dicitur gloriari cum aliquis apperit, vel etiã delectatur circa manifestationem sui boni, vel ad multitudinẽ, vel ad aliquos, siue ad vnũ, vel ad seipsum tantum. Sed vt sciatur quid sit vana gloria vel inaniter gloriari, sciendum est quod vanum tripliciter accipi consueuit, scilicet. Primo pro eo quod non habet subsistentiam secundum quod res falsæ dicuntur vanę. Vnde in Psal. 4. dicitur vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium. Secundo accipitur vanũ pro eo quod nõ habet soliditatem, vel firmitatem. Eccles. 1. c. Vanitas vanitatũ, & omnia vanitas. quæ dicitur propter mutabilitatem rerum. Tertio dicitur vanum, quando aliquid non consequitur finem debitum, sicut dicitur aliquis in uanum medicinam sumpsisse qui non est consecutus sanitatem. Esa. 49. c. In uanum laboraui sine causa & vanę consumpsi fortitudinem meam. Secundum hoc igitur tripliciter potest dici gloria vana. Primo quãdo aliquis gloriatur falso, puta de bono quod non habet. 1. Cor. 4. quid habes quod non accepisti si autem accepisti, quare gloriaris quasi non acceperis. Secundo quando aliquis gloriatur de aliquo bono quod de facili transit. Esa. 9. c. Omnis caro fenum, & omnis gloria eius sicut flos fæni. Tertio modo quando gloria hominis non ordinatur ad debitum finem. Quantum igitur ad duo prima manifestum est q̃ non omnis inanis gloria est peccatum mortale nullus enim diceret cum peccare mortaliter, quia gloriatur de cantu, æstimans se bene cantare cum male cantet, nec enim qui gloriatur quod habeat æquum bene currentem. Sed circa tertium modum vanæ gloriæ videtur esse dubitatio maior. Nam cum vanum sit quod non refertur ad debitum finem videtur gloria hominis, uel non esse vana, si referatur in Deum, vel esse peccatum mortale si non referatur in Deum, sed in ea finis intentionis ponatur, quod autem aliquis actus non referatur ad Deum sicut in finem potest tripliciter contingere. Vno modo ex parte actus. Alio modo ex parte ipsius agentis. ex parte quidem actus eo quod ipse actus non est ordinatus in finem, & sic nullus actus inordinatus est referibilis in vltimum finem, siue sit peccatum mortale, siue veniale, actus enim inordinatus non est cõueniens medium quo perueniatur ad finẽ bonum sicut nec propositio falsa est conueniens medium quo perueniatur ad scientiam verã. Alio modo contingit ex parte ipsius agentis cuius mens non ordinatur actu, vel habitu in debitum finem. Ex hoc enim sequitur quod actus a tali mente procedens ordinatur in aliquid aliud sicut in vltimum finem, & tunc semper actus humanus qui non refertur in Deum sicut in finem est peccatum mortale. Dico aũt mentem hominis non ordinari in Deum actu vel habitu, quia cõtingit quandoque q̃ homo actu non ordinet aliquem actum in Deum, est tamen actus ille de se non continens aliquam inordinationem ratione cuius non sit in Deũ referibilis, & tamẽ quia mens hominis est habitualiter relata in Deum sicut in finem actus ille non solum non est peccatum sed etiam est actus meritorius. sic ergo dicendum est quod si gloria dicatur uana ex hoc q̃ non refertur in Deum sicut in finem propter hoc q̃ mens hominis de aliquo gloriantis non sit conuersa in Deum actu uel habitu, tunc semper manis gloria est peccatum mortale. Sequitur. 2. quã homo gloriẽtur de aliquo bono creato nõ vt relato actu uel habitu in Deum sicut in finem. Si vero gloria dicatur uana ex hoc quod non refertur in Deum sicut in finem ex parte ipsius actus quia. si non est referibilis in finem p̃pter hoc quod est inordinatus sic non semper vana gloria est peccatum mortale, quia quilibet inordinatio glorię facit gloriam non ordinabilem in Deum, puta cum aliquis gloriatur de eo de quo non debet gloriari, uel ultra quam debet uel prętermissa alia circunstantia debita, cum tamen non sequatur peccatum mortale hoc quod quelibet debita circunstantia prętermittitur, sed solum quando actus inordinatus est contra legem Dei, sic ergo dicẽdum est q̃ non semper peccatum inanis glorię est peccatum mortale.

15 Dubit. Quomodo intelligitur quod Deus pluit super iustos & iniustos, & Solem oriri facit &c. Ref. quod Deus in hoc mundo beneficia tribuit iniustis & iustis, similiter pœnas infligit vtrisque.

16 Dub. Cur hoc facit deus? Resp. Aug. de ciuitate Dei. quod omnia bona Deus non propter homines dat, sed propter sanctos, sicut & flagella propter peccatores. sed in bonis non separat peccatores a iustis ne desperent, nec in malis iustos a peccatoribus ne glorientur maxime cum malis bona non prosint, quę male uiuentes ad pręiudicium suum percipiunt nec bonis mala noceant, sed magis prosint ad iustitię lucrum.

17 Dub. Cum Deus sit ubique, cur dicit qui in cœlis est, quasi alibi non sit uel q̃ concludatur loco? Ref. sa. Tho. 3. par. q. 57. ar. 4. q̃ Deus dicitur esse in cœlo non sicut in continente, sed magis sicut in contento. unde non oportet aliquam partem cœli Deo superiorem esse, sed ipsum esse super omnes cœlos, sicut in Psal. 8. dicitur, elevata est magnificentia tua super omnes cœlos Deus. Require feria tertia post secundam dominicam quadragesimę. dubio 30.

18 Dubitatur. Quia consuetudo est quando, quis facit aliquam magnam eleemosynam, pro defunctis, uel alio modo facit proclamare, uel annuntiare ut ueniant ad capiendum. Et hic dominus dicit noli tuba[re] &c? Resp. sanctus Thom. 2. 2. quæst. 132. ar. 2. quod inanis gloria uituperatur circa eleemosinam, propter defectum charitatis quę videtur esse in eo qui prefert inanem gloriam vtilitati proximi, quando propter hoc illud facit, non tamen aliquis uituperatur propter hoc, quod eleemosinam publice facit, quando ex caritate facit quę ad omnes se diffundit.

19 Dubitatur. Quia videtur quod faciens eleemosinam non possit dici hypocrita cum non sit simulator, sed uere faciat? Respond. sanctus Tho. 2. 2. quæstio 32. ar. 2. quod opus exterius naturaliter, significat intentionem, quando ergo aliquis per bona opera quę facit ex suo genere ad Dei seruitium pertinentia non quærit Deo placere, sed hominibus, simulat rectam intentionem, quam non habet, & sic est hypocrita & simulator. unde Greg. 31. Mora. dicit quod hypocritę per causas Dei deseruium intentioni sęculi, quia per ipsa quoque quę se agere sancta ostendunt, non conuersionem quærunt hominum, sed auras fauorum. & ita simulanc mendaciter intentionem rectam quam non habent, quamuis non simulent aliquod rectum opus quod non agant.

20 Dubit. Cum scire & nescire non pertineat ad manus, sed ad intellectum cur dicit nesciat sinistra &c. Respond. quod hic est figura quę dicitur homopasia. Et vt Chrysosto. dicit in Homel. hoc per superabundantiam dicitur, acsi dicat, si possibile est ipsum ignorare, & ipsas manus latere possibile esset, laudabilissimum est tibi.

21 Dubitatur. Quid intelligit dominus per dexteram & sinistram? Respond. Augustinus de sermone domini in monte quod sinistra uidetur significare delectationem laudis, dextera autem significat intentionem implendi prœcepta diuina, cum ergo conscientię faciẽdi eleemosinam misceat se appetitus laudis humanę, sic sinistra conscientia dexterę. Ne sciat ergo sinistra. i. nõ se misceat cõscientię humanę appetitio, ut sit eleemosina tua in

Universidad de Deusto
Biblioteca

absconditos.i.in ipsa bona conscientia quæ humanis oculis de nis nitari non potest,nec verbis aperiri quandoquidem multi multa mentiuntur. Sufficit aũt ibi ad promerendũ præmium ipsa conscientia sibi eo expectas præmium qui solus conscientiæ inspector est.

22 Dub.Quid est eleemosyna:Resp.s.Tho.2.2.q.32.ar.1.q. quidam diffinientes eleemosynam est opus quo datur aliquid indigenti ex cõpassione propter Deum, quod quidem motiuum pertinet ad misericordiam,quoniam date elemosynam est proprie actus misericordiæ, qđ apparet ex ipso nomine. Nã in Græco eleemosyna a misericordia deriuatur sicut in Latino miseratio & omne obsequium impẽsum proximo propter Deum est eleemosyna.

23 Dub.Ad quid est utilis eleemosyna? Resp.s. Tho.super 1.ad Thym.4.sup et illud pietas ad omnia valet.quod eleemosyna, videlicet ad omnia peccata delenda, ad omnia bona promerenda,& ad specialem Dei misericordiam consequendam.

24 Dub.Quia videtur q̃ existens in peccato carnali faciens eleemosynam non possit damnari,quia gl. Ambr.dicit omnis summa disciplinę Christianæ in patris & pietate est quam aliquis si quens si lubricum carnis sequitur, sine dubio vapulabit,sed non peribit:Resp.s.Tho.2.2.q.154.ar.2.ip pet opera pietatis ille qui lubricũ carnis patitur liberatur a perditione æterna inquantũ per hmõi opera disponitur ad hoc quod gratiam consequatur per quã pœniteat,& inquantũ per huiusmodi opera satisfacit de lubrico carnis commisso, non aũt ita q̃ si in lubrico carnis perseueret impœnitens vsque ad mortem per pietatis opera liberetur.

25 Dub Quod est magis proficuum eleemosyna,vel oratio aut ieiunium:Resp.s.Tho.2.4.sen.15.q 2.ar.2.q.2.dicit quod eleemosyna includit in se virtutem orationis & ieiunij duplici ratione.Primo quia eleemosyna cũ constituit cui datur debitorem ad orãdum & ieiunandũ, & alia bona quæ põt faciendũ pro eo qui dedit.Secundo quia eleemosyna propter Deum data,est quasi quædam oblatio Deo facta.Vnde & philo.4.ethi.dicit quod bona opera habent aliquid simile Deo sacratis. Oblatio aũt ipsi Deo facta vim orationis habet. Et similiter inquantum bona exteriora ad corporis cõseruationẽ ordinantur, subtractio exteriorũ bonorum per eleemosynas quasi virtute continet ieiunium quo maceratur corpus, similiter etiam oratio virtute continet ieiunium? quia extensio intellectus ad Deum debilitatẽ corporis parit.Vnde eleemosyna completius habet vim satisf. ctionis quam oratio. & oratio quam ieiunium. Et ideo 1.Thi.4.dicitur corporalis exercitatio ad modicũ vtilis est,& propter hoc eleemosyna magis indicitur, vt vniuersalis medicina peccati quam oratio,sicut Luc.11.c.dicitur.date eleemosynam & ecce omnia munda sunt vobis.& Dan.4. dicitur peccata tua eleemosynis redime. & Thobiæ 4. eleemosyna ab omni peccato liberat. & 1. ad Thi.4.pietas ad omnia valet.& ẽt eleemosyna plus habet de ratione boni quam ieiunũ inquantum immediatius se ad charitatem habet,& inquantum non est singulare bonum facientis,sed commune facienti & perenti eleemosyna plus erit satisfactoria quam ieiunius, similiter & quamuis oratio hominem magis familiarem Deo reddat quam eleemosyna sicut contemplatiua plus quam actiua,tñ intercessorum per eleemosynam multiplicatio plꝰ valet ad impetrandum peccatorum remissionem quam singularis vnius hominis oratio.

26 Dub.Quot sunt genera eleemosynæ:Resp.s. Tho.2.2.q.32.ar.2.quod septem sunt eleemosynæ corporales contra defectus corporales? quæ continentur in hoc versu. Visito,poto,cibo,redimo,rego,colligo,condo.s.visitare infirmos,potare sitientes, cibare famelicos, redimere & incarceratos, vestire nudos, colligere hospites,& sepelire mortuos.Et similiter vij. sunt eleemosynæ spirituales contra defectus aiæ spirituales, & continentur in hoc versu. Consule,castiga,solate,remitte,fer,ora Ita tñ quod sub illa dictione consule,comprehendatur doctrina & consilium.s.consulere.i.docere ignorantes,& consulere.i.date consilium indigentibus,castigare delinquentes.i. corrigere, solare.i. consolari tristes, remittere iniurias nobis factas,ferre.i.supportare inquietos,orare Deum pro omnibus.

27 Dub. Cur eleemosynæ corporales sunt tãtum 7.Resp.s.Tho. vbi supra quod quia cõ sunt contra defectus corporales. Et tales, vel possunt esse in vita uel post mortem. Si post mortem.Corpus põt carere sepultura quod dehonestatur ea, quia adhuc vivit in memoriis hominum. Si autem defectus sint in vita, aut sunt communes respectu eorũ, quibus omnes indigent.Aut speciales propter aliquod accidens superueniens.si primo modo. Aut defectus

qus sunt interiores aut exteriores,interiores autem sunt duo.s.fames cui subuenitur cibando,sitis cui subuenitur potando. Si sunt exteriores sunt duo.s. nuditas cui subuenitur uestiendo. defectus habitationis cui subuenitur recolligendo in domum. Si aute sint defectus speciales, aut est ex causa intrinseca & est infirmitas cui subuenitur uisitando,aut ex causa extrinseca,& sic est incarceratio,seu captiuitas cui subuenitur redimendo.

28 Dub. An eleemosynæ spirituales sufficienter sint enumerate quod sint vij.præcise? Resp. s.Th. vbi supra quod sic. quia spiritualibus defectibus subuenitur dupliciter.Vno modo proscendo auxilium a Deo: & sic est oratio qua quis pro aliis orat.Alio modo impendendo humanũ auxilium & hoc tripliciter. Vno modo contra defectum intellectus, & si quidem sit defectus intellectus speculatiui adhibetur ei remedium per doctrinam. si autem est defectus intellectus practici adhibetur ei remedium per consilium. Alio modo est defectus ex passione appetitiuæ uirtutis inter quos est maximus tristitia cui subuenitur per consolationẽ. tertio modo ex parte inordinati actus qui tripliciter considerari potest.Vno modo ex parte ipsius peccantis inquantũ procedit ab eius inordinata voluntate, & sic adhibetur remedium per correctionem. Alio modo ex parte eius in quem peccatur,& si quidem sit peccatũ in nos remedium adhibemus remittendo offensam, si autem sit in Deum uel in proximũ non est nostri arbitrij remittere,vt Hier.dicit super Mat. Tertio modo ex parte sequente ipsius actus inordinati ex qua grauantur ei conuenientes ẽt præter peccantis intentionẽ, & sic remedium adhibetur supportando maximę in his qui ex infirmitate peccant.ſm illud ad Ro.15.debemus nos infirmiores infirmitates aliorũ portare,& non solum ſm quod infirmi sunt,siue graues ex inordinatis actibus, sed et qſcũq; eorũ onera sunt supportãda ſm illud ad Gal.6. Alter alterius onera portate.

29 Dub.Quæ eleemosynæ sunt meliores spirituales an corporales:Resp.s.Tho.2.2.q.32. ar.3 dicens quod comparatio istarum eleemosynarum põt attendi dupliciter. Vno modo simpliciter loquendo. Alio modo ſm aliquã particularem casum. Primo modo eleemosynæ spirituales præeminent corporalibus triplicitatione. Primo quia id quod exhibetur nobilius est.s. donum spũale quod præeminet corporali ſm illud Pro.4. donum bonum tribuã uobis legẽ meã ne derelinquatis. Secũdo ratione e.q cui subuenitur,quia spũs nobilior est corpore. Vnde sicut hõ magis sibi ipsi dẽt prouidere quantum ad spũm quam quantũ ad corpus:ita & proximo quem debet sicut seipsum diligere. Tertio quantum ad ipsos actus, quibus subuenitur proximo, quia spirituales actus sunt nobiliores corporalibus qui sunt quodammodo seruiles. Alio modo si comparentur eleemosynæ corporales & spirituales, secundum aliquem particularẽ casum in quo quædam eleemosyna corporalis alicui spũali pferatur puta magis est pascendũ fame morientem q̃ docendũ.sicut & indigenti ſm Philosophum melius est ditari quam philosophari, quamuis hoc sit simpliciter melius.

30 Dub.An eleemosyna cadat sub præcepto? Resp.s.Tho.2.2.q.32.ar.5. quod cum dilectio proximo sit in præcepto, necesse est omnia illa cadere sub præcepto,sine quibus dilectio proximi non conseruatur.Ad dilectionem aũt proximi pertinet ut proxime non solum alicuius bonum,sed ẽt operemur ſm illud.1.Ioan 3.c. non diligamus uerbo,neque lingua,sed opere & ueritate.Ad hoc aũt quod uelimus & operemur bonum alicuius requiritur quòd eius necessitati subueniamus,quod fit per eleemosynarum largitionem, & ideo eleemosynarum largitio est in præcepto,sed quia præcepta dãtur de actibus uirtutum,necesse est, quod hoc modo donum eleemosynæ cadat sub præcepto ſm quod actus est de necessitate virtutis.ſ. ſm quod recta ratio requirit. Sm quam est aliquid considerandum ex parte dantis,& aliqd ex parte eius cui eleemosyna datur. Ex parte quidem dantis considerandũ est,ut quod est in eleemosynas erogandum sit & superfluũ, ſm illud Lu.11.c.Quod superest date eleemosynã. Et dico superfluum non solum respectu sui ipsius quod est supra id quod est necessarium in diuiduo.s.suæ personæ,sed ẽt respectu aliorũ quorum cura sibi incumbit, quia prius oportet quod unusquisq; sibi prouideat. & eis quorum cura sibi incumbit, & postea de residuo aliorum necessitatibus subueniatur respectu, quorum dicitur necessarium personæ, ſm qđ persona dignitatem importat, sicut & natura primo accipit cibum ad sustentationem ,pprij corporis quod est necessarium ministerio uitalis nutritiuæ. Superfluum autem erogat ad generationem alterius per uictutem generati-

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiam. Ex parte autem eleemosynam recipientis requiritur q necessitatem habeat aliquin non esset cõquare eleemosyna ei daretur, sed cũ non possit ab aliquo vno oibus necessitatẽ habentibus subueniri, non oĩs necessitas obligat ad præceptum, sed illa sola sine qua ãis qui necessitatem patitur sustentari nõ põt, in illõ casu locũ hẽt q Amb. dicit præce sanæ moreintem si non paueris occidisti, hoc ergo dare eleemosynã de superflua, & dare eleemosynã ei qui est in extrema necessitate est de præcepto. Vñ Basilius dicit, si fateris ea tibi diuinitus prouenisse, & alia bona. An iniustus est Deus inequaliter res nobis distribuẽs. Cur tu abundas ille uero mendicat, ut tu bonæ dispẽsationis merito consequaris. Ille uero paricidæ brauis decoretur. Est panis famelici quem tu tenes, nudi tunica quã in cõclaui cõseruas, discalciati calceus qui pœnes te marcescit, indigentis argentũ q possides inhumatũ quo circa tot iniuriaris quot dare valeres. Et hoc idẽ dicit Amb. in decre. dis. 47. Et ita est dare aliquod tps sicut supradictũ in quo mortaliter peccat non dans eleemosynã. s. qñ apparet euidẽs & urgẽs necessitas, & nõ apparet in promptu qui ei subueniat, & cum quis habet superflua non sibi necessaria secundum statum præsentem, prout probabiliter æstimari potest. nec oportet quod consideret omnes casus qui possunt contingere in futurum, quoniam hoc esset cogitare de crastino quod dominus phibet Mat. 7. c sed dẽt dijudicari superfluũ & necessarium secundũ ea q probabiliter, & ut in pluribus occurrunt, nec oportet expectare vltimam necessitatem & extremam, ut dicit idẽ S. Tho. in 4. dis. 15. q. 2. ar. 1. q. 4. quia tunc forte natura debilitata tamæ & sic non posset iuuari alias autem eleemosynas dare est de consilio.

31 Dub. In quanta quantitate dẽt dari eleemosyna? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 3c. qd abũdãtia eleemosynæ põt cõsiderari & ex parte dãtis, & ex parte recipiẽtis. Ex parte quidem dantis cũ. s. aliquis dãt q est multũ secundũ proportionẽ propriæ facultatis, & sic laudabile est abũdanter dare. Vñ & dñs Luc. 21. c. Laudauit uiduã quæ ex eo q deerat illi omnem victũ quẽ habuit misit. Obseruatis tñ his quæ si prædicta sunt de eleemosyna facienda de necessariis. Ex parte uero eius cui datur est abundans eleemosyna dupliciter. Vno modo quod supleat in tãtum efficienter eius indigentiam, & sic laudabile est abundantes eleemosynam tribuere &c. Alio modo q. 30 specialiter ad superfluitatem, & hoc non est laudabile, sed magis est plurib⁹ indigentibus elargiri. Vnde Agellus. 1. Co. 13. Si distribuero in cibos pauperũ &c. vbi gl. dicit. Per hoc cautela eleemosynæ dãdæ datur uenon uni, sed pluribus detur multis. Pũ &c. & ita intelligitur illud Thobiæ 4. Si multũ tibi fuerit abundanter tribue, ita tamen quod de his quæ sibi & familiæ sunt necessaria, sine quibus uiuere non põt nõ det eleemosynam, nisi forte alicui magnæ personæ quæ in extrema necessitate esset per quem Ecclesia vel respublica sustentaretur.

32 Dub. Qui sunt illi qui debent & licitæ possunt facere eleemosynas? Resp. S. Tho. distinguendo quo ad eos quibus danda est, nam aũt sunt in extrema necessitate uel propinqui. Et sic dicit ipse. 2. 2. q. 32. ar. 7 q in casu extremæ necessitatis omnia sunt communia. Vnde licet ei qui talem necessitatem patitur accipere de alieno ad sui sustentationem si non inueniat qui sibi dare uelit. Et eadem ratione licet habere aliquod de alieno, & potest de hoc eleemosinam dare quinimo, & accipere si aliter subueniri non possit necessitatem patienti, si tamen fieri potest sine periculo debet requisita domini uoluntate pauperi prouidere extremam necessitatem patienti. Aut ille cui danda est non est in extrema necessitate, & tunc quilibet potest facere eleemosinam corporalem uel spiritualem, uel saltem cum uoluntate. ut dicit ipse in 4. sent. dist. 15. q. 5. ar. 1. q. 2. sed eleemosinam corporalem quo ad subueniendum indigenti quo ad res temporales illi qui habent dominium rerum possunt & debet prout supra dictum est eleemosinas facere, sed filiifam. & serui nõ possunt dare eleemosinas, sine consensu dominorum nisi de paruis, uel suis. 2. 2. q. 32. ar. 8. & quando possunt præsumere q placeat patribus uel dominis. Vxores autem nõ possunt dare eleemosinas nisi communes & paruas, sine consensu uiri uel moderatas uiro ignorante & non prohibente uel qñ habeant aliqua præter dotem uel nisi lucrentur. Religiosi autem & Monachi si habent dispensationem a prælato committam, possunt eleemosinam facere de rebus monasterij, secundum quod eis est commissum. Si uero non habent dispensationem quia nil proprij habent, tunc non possunt facere eleemosinam sine licentia Abbatis uel expresse habita uel

uel probabiliter præsumpta, nisi forte in articulo extremæ necessitatis, in quo licitum esset eis furari, vt eleemosynas darent nec propter hoc efficiuntur peioris conditionis. quia sicut dicitur in libro de ecclesiasticis dogmatibus, bonum est facultates cum dispensatione pauperibus erogare, sed melius est pro intentione sequendi dominum iusimul omnia donare & absolutum solicitudine agere cum Christo.

33 Dub. Quibus principalibus danda est eleemosyna. Resp. S. Tho. 4. sen. dist. 15. q. 2. art. 6. q. 3. quod cui magis benefaciendum sit. vt dicit Philosophus. 8. ethicorum. Nõ est facile determinare propter multas diuersitates boni & necessarij. tamen hoc est tenendum quod semper magis reddendum est debitum quam beneficium impendendum, vt ipse ibidem dicit nisi ex parte alterꝰ assit maior bonitas vel necessitas. Et ideo parentibus & propinquis benefactoribus & eis a quibus spiritualia accipit magis debet eleemosynam facere si indigeant & cæteris paribus melioribus magis & magis etiam indigentibus magis, & sic secundum has tres cõditiones debet gradus in eleemosynis constitui, scilicet secundum honestũ, necessarium & debitum, assignare autem in singulis quando vnum alteri eorum præferatur est impossibile, quia singulares eorum conditiones quæ attendendæ sunt, sunt infinitæ & non cadũt sub arte. de his autem vnctio docet & prudentię consilium.

34 Dubit. An peccatoribus sint dandę eleemosynæ? Respon. S. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 9. quod peccatori non est subueniendum inquantum est peccator, id est, vt per hoc in peccato foueatur, sed inquantum homo est, id est, vt natura sustentetur.

35 Du. An eleemosyna sit recipienda a peccatoribus? Resp. S. an. Tho. 2. 2. q. 154. ar. 4. qñod sic dummodo non debet eleemosynas vt pertrahant ad peccatum, & etiam dummodo possint facere eleemosynas iuste, nam si quis daret eleemosynam alicui vt eum inducteret ad hæresim mortaliter peccaret propter intentionem corruptam.

36 Dub. A quibus peccatoribus recipi potest eleemosyna. Resp. S. Tho. vbi supra. quod non est recipienda ab illis, qui propter hoc volunt inducere ad hæresim, vt dictum est dubio præcedenti. Nec etiam ab illis peccatoribus vt dicit idem super. 2. Corin. 8. quando dant ea intentione vt foueantur in peccatis nec ab his qui illicite acquirunt, sicut contingit in rapina, in furto & vsuris, quia cum de talibus homo teneatur ad restitutionem de eis non potest facere eleemosynam nisi in casu extremæ necessitatis, vt dictum est supra. dubi. 32. A simoniaticis vero & meretricibus potest recipi eleemosyna, quia simoniatici non possunt sibi retinere nec restituere danti, ideo tenẽtur eleemosynas facere. meretrices autem licet turpiter agentes agant iniuste & contra legem dei, tamen non iniuste agunt in eo qđ accipiunt, nec contra legem dei, & de his possunt facere eleemosynas, quia etiam iuste pro se retinere possunt.

37 Dub An eleemosynæ sint dandę clericis diuitibus? Resp. S. Th. 4 sen. di. 15. q. 2. ar. 1. quod clericis, etiam si ipsi non indigeant eleemosynæ dantur, vt ministris pauperum & dispensatoribus eleemosynarũ, & ideo quod eis in eleemosynã datur p eos pauperibus trãsmittitur.

38 Du. An aliquis possit sibiipsi facere eleemosynam? Resp. S. Tho. vbi supra. art. 8 q. 1. quod eleemosyna potest dupliciter fieri. s. per collationem alicuius rei temporalis, & hoc modo nullus sibiipsi eleemosinam facere potest nisi forte vt dicit ipse. 2. 2. q. 32. ar. 9. ex persona alterius puta cum aliquis distributor ponatur eleemosynarum potest & ipse sibi accipere si indigeat eo tenore quo & alijs ministrat. Vel potest fieri eleemosyna per exercitiũ alicuius actus spiritualis vel corporalis. & quia homo ratione diuersarũ partium in seipsum agere potest sicut anima mouet corpus & vna pars aĩæ aliã, & vna pars corporalis aliã. Ideo talem eleemosynam aliquis potest facere sibi.

39 Duo. quia videtur quod nõ cõuenienter possimus orare cũ ex hoc videamur velle dispõnem diuinæ prouidentię immutare? Ref. S. Th. 2. 2. q. 83. ar. 2. quod cũ ex eo fit petitio decentiũ & deo oporet sic inducer oratis vtilitatem vt neq; rebus humanis diuinæ prouidentiæ subiectis necessitatẽ imponamus, neq; ẽt diuina dispositione motabile estimemus. Ad huius ergo euidẽtiã considerandũ est quod ex diuina prouidentia non solũ disponitur q effectus fiãt, sed ẽt quibus causis & quo ordine proueniãt. Inter alias aũt causas sunt ẽt quorunda causæ actus humani. Vnde oportet homines agere aliqua non vt per suos actus diuinam dispositionem immutent. sed vt per actus suos impleant quosdam effectus secundum ordinẽ à deo dispositũ, & idẽ ẽt est i naturalibus causis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

& simile est etiam de oratione Non.n.pp hoc oramus vt diuinam dispositionē immutemus, sed vt impetremus q̄ Deus disponit per orationes, sanctorum esse implendum vt.s.hoīes assiduādo mereantur accipere, quod eis Deus omnipotens ante secula disposuit donare. vt Greg.dicit in libro dialogorum.

40 Dub. An oratio sit necessaria? Resp.san.Th. 3.par.q.39.ar.5.q̄ post baptismum necessaria est homini iugis oratio ad hoc quod eo ipso in troeat, licet ei per baptismum remittātur peccata remanet tamen fomes peccati nos impugnans interius & mundus & dæmones qui impugnant exterius, & ideo signanter dicitur Lu. 3.q̄ Iesu baptizato & orante aptū ē cœlū, qa s.fidelibus necessaria ē oratio post baptismū.

41 Dub. An oratio cadat sub præcepto? Resp.S. Tho.in 4.sen.dis.15.q.4.ar.1.q.3.dicens quod oratio cadit sub præcepto & determinatæ & indeterminatæ, determinate quidē ad aliquas orationes ex præcepto tenentur illi qui ex officio sunt medij inter Deū & populū constituti sicut ministri Ecclesiæ. vnde ex officio eis incūbit præces ad Deū in persona totius Ecclesiæ fundere. Et ideo ex statuto ecclesiæ tenentur ad horas canonicas dicendas. Sed indeterminate ad orationem quilibet tenetur ex hoc ipso quod tenetur ad bona spiritualia sic procuranda quæ non nisi diuinitus dantur. Vnde alio modo procurari nō possunt nisi ab ipso petantur & ēt ex hoc ipse quod charitatis præcepto tenetur proximum sicut seipsum diligere tenetur ei in necessitate bene ficus esse nō solum per corporales eleæmosynas, sed etiam per spirituales quarum vna est oratio vt dictū est dub.25.sed omnibus qui Ecclesiæ ministerio non funguntur videtur ab Ecclesia determinatū tēpus orandi statutū esse, cū canonum statuto teneātur diebus festis diuinis officiis.interesse vt ministris pro populo orantibus suam intentionem conforment.

42 Dub. An oratio sit meritoria & semper habeat efficaciā? Resp.S.Tho.2.2.q.83.ar.7.q̄ cōtingit aliquando q̄ oratio pro alio facta non impetrat ēt si fiat piæ & perseueranter, & de pertinentibus ad salutem propter impedimētū q̄ est ex parte eius pro quo oratur secūdū illud Hie.15.c.Si steterint Moyses & Samuel corā me nō est aīa mea ad populū iustū nihilo minus tamē oratio meritoria erit oranti qui ex charitate orat secundum illud Ps.34.Oratio mea in sinu meo cōuertet̄ gl.1.Et si nō ꝓfit ego tamen non sum frustratus mercede mea.

43 Dub. An oratio debeat esse vocalis? Resp.sanctus Tho.2.2.q.83.ar.12. q̄ duplex est oratio communis & singularis. Cōis quidem oratio est quæ per ministros Ecclesiæ in persona totius fidelis populi Deo offertur. Et ideo oportet q̄ talis oratio innotescat toti populo pro quo offertur. q̄ non posset fieri nisi esset vocalis. Et ideo rationabiliter institutum est vt ministri Ecclesiæ huiusmodi orationes ēt alta voce pronuntient, vt ad notitiam omnium possint peruenire. Oratio vero singularis est quę offertur a singulari persona cuiuscunque siue prose, siue pro aliis orantibus, & de hmōi orationis necessitate non est quòd sit vocalis, adiungitur tamen vox tali orationi triplici ratione. Primo quidem ad excitandā interiorē deuotionem quæ mens orantis eleuetur in Deū quia per exteriora signa, siue vocē, siue et aliquotū factorū mouetur mēs hoīs secundū apprehensionē, & per consequēs secundū affectionē. & in 4.sen.dis.15.q.4.ar.2.q.1.dicit quòd pp hoc etiā camus ab Ecclesia instituti sunt. Vñ Aug.dicit de seipso quod flebat vberrimæ in hymnis & canticis suaue sonantis Ecclesiæ, & quòd voces ille instillebant auribus eius & eliquabatur ueritas in cor eius, & ideo in singulari ratione tantū est vocibus & hmōi signis vtendū quantū proficit ad excitandū interius mētē. Si vero mēs p hoc distrahat, vel qualiterūq; impediat est a talibus cessandū. Quod præcipue cōtingit in his quorū mens sine hmōi signis est sufficienter ad deuotionem parata. Vñ psalmista dicebat Ps.26.Tibi dixit cor meū exquisiuit te facies mea. & de Anna legitur. 1.Reg.1. quòd loquebat in corde suo. Secundo adiungit vox orationi quasi ad redditionē debiti vt.s. hō seruiat Deo sm illud totū quod ex deo habet.i. nō solū mēte sed etiā corpore q̄ præcipue cōpetit orationi sm qd est satisfactoria. Vñ dr Osee vl.c.omnē aufer iniquitatem & accipe bonū & reddemus vitulos labiorū nostrorū. Tertio vox adiungitur ex quadā redūdantia ab aīa in corpus ex vehementi affectione sm illud Ps.15.Lætatū ē cor meū & exultauit lingua mea, nec iō ofo vocalis ꝓfertur ad hoc quod aliquid ignotum Deo manifestetur, sed ad hoc quod mens orantis vel aliorum excitetur in Deum.

44 Dub. An attentio requiratur in oratione? Resp.S.Tho.2.2.q.83.ar.12.quòd q.hæc præcipue habet locum in oratione vocali. Circa q̄ sciendum est quòd necessariū dr aliquid dupliciter. Vno modo per quod melius peruenitur ad finem, & sic attentio absolutæ orationi necessaria est. Alio modo aliquid dicitur necessarium, sine quo res non pōt assequi suum finē. Est aūt triplex effectus orationis. Primus quidem cōis omnibus actibus charitate informatis quod mereri & ad hunc effectum non ex necessitate requiritur quòd attentio assit orationi per totum, sed vis primæ intentionis, qa aliquis ad orandum accedit reddit totam orationem meritoriam, sicut in alijs actibus meritoriis accidit. Secundus effectus orationis est ei proprius quod est impetrare, & ad hunc ēt effectum sufficit prima intentio, quam Deus principaliter attendit. Si aūt prima intentio desit, oratio nec meritoria est, nec impetratiua. Illam.n.orationem Deus non audit cui ille qui orat non intendit, vt Gre.dicit. Tertius effectus orationis est quem præsentialiter efficit.s.quædam spiritualis refectio mentis, & ad hoc de necessitate requiritur in oratione attentio. Vnde 1.Cor.14. dicitur, si orē lingua mēs mea, sine fructu est. Sciendum tamen quod triplex est attentio quę orationi vocali potest adhiberi. Vna quidem qua attenditur ad verba ne aliquis in eis erret. Secunda qua attenditur ad sensum verborum. Tertia qua attenditur ad finem orationis. Ad Deū, & ad rē pro qua oratur quæ quidem est maxime necessaria. & hanc etiam possunt habere idiote, & quandoque intantum abundat hæc intentio. qua mēs fertur in Deum, vt etiam omnium aliorū mēs obliuiscatur, sicut dicit Hugo de S. Victore.

45 Dub. An oratio debeat esse diuturna? Resp. S.Th. vbi supra ar.14.quòd de oratione loqui possumus dupliciter. Vno modo secundum seipsam. Alio modo causam suam. Causa aūt orationis est desiderium charitatis ex quo procedere debet oratio quod quidē in nobis debet esse continuum, vel actu, vel virtute. Manet.n. virtus huius desiderij in omnibus quæ ex charitate facimus, sed ipsa oratio secundum se cōsiderata non potest esse assidua, quia oportet alijs rebus occupari. vnuscuiusq; aūt rei quā tas debet esse proportionata fini sicut quātitas potionis sanitati. Vnde & conueniens est, vt oratio tantū duret quantū est vtile ad excitandū interioris desiderij feruorē, cū vero hāc mensuram excedit, ita quod fine tedio durare non possit non est vlterius protendenda.

46 Dub. Quæ sunt partes orationis? Resp.S.Th. vbi supra ar.15. quòd ad orationem tria requiruntur. Quorum primum est, vt orans accedat ad Deū quē orat quòd significatur nōie orationis, quia oratio est ascensus intellectus in Deum. Secundo requiritur petitio quæ significatur nomine postulationis siue petitionis, vt aliquid proponatur determinate quod quidā nominat proprie postulationem, siue indeterminatæ, vt cum quis petit iuuari a Deo, quod nominant supplicationē, siue solū factū narrēt sm illud Io.11. Ecce quē amas infirmat quòd vocat insinuationē. Tertio requiritur rō impetrandi quòd petitur, & hoc vel ex parte Dei, vel ex parte petentis ratio quidem impetrādi ex parte Dei est eius sanctitas propter quam petimus exaudiri sm illud Dane.9.pp temet ipsum inclina Deus meus auré tuā. Et ad hoc pertinet obsecratio quæ est per sacra cōtestatio, sicut cū dicimus, per natiuitatē tuā libera nos domine. Ratio vero impetrandi ex parte petentis est gratiarum actio. quia de acceptis beneficijs gratias agēres meremur accipe potiora, vt in collecta dicit. Et iō dicit gl.1.Thy. 2.quòd in missa obsecrationes sunt quæ præcedunt consecrationem in quibus quædam sacra commemorantur. orationes sunt in ipsa consecratione in qua mens maxime dēt eleuari in Deū. Postulationes aūt sunt in sequentibus petitionibus. gratiarū actiones in fine, in pluribꝰ ēt Ecclesiæ collectis hæc quatuor possunt artē dici. sicut in collecta trinitatis quod dicitur ops sempiternæ Deus. pertinet ad orationis ascensum in Deū, quod dicitur qui dedisti famulis tuis &c. pertinet ad gratiarum actionem qd dicitur præsta quæsumus &c. pertinet ad postulationem, quod in fine proponitur per dominum nostrum. pertinet ad obsecrationem.

47 Dub. An oratio requirat determinatum locū? Resp.s.Tho.super prima Thy.x.quòd oratio mētalis vbiq; pōt fieri, sed signa orationis exterius nō dñi fieri in oī loco, quia hō non debet singularia apparere in exterioribus & propter hoc potest haberi inanis gloria.

48 Dub. Cū dñs dicat hic, intra in cubiculum tuū &c. Cur oramus in ecclesijs cora oibus? Resp.s.Th.vbi supra. quòd ecclesiæ factæ sunt, nō quòd locus sit de necessitate orationis, sed ad bene esse eius, quia oratio requirit solitudinē & quietē, & vt idē dicit. 2.2.q.83.ar.12. quod sicut Chry.dicit super Mat.eo proposito dominus vetat in conuentu orare, vt a conuentu videatur. vnde oranus uhil nouū facere dēt

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod aspiciant homines, vel clamando, vel pectus percutiendo, vel manus expãdendo. Nec tamen vt Aug. dicit in lib. de sermone domini in monte videri ab hominibus nephas est, sed ideo hoc agere vt ab hominibus videaris.

49 Dub. Quia dicit hic dñs ora patrē tuum. an solus Deus debeat orari? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 4 quod oratio porrigitur alicui dupliciter. vno modo quasi per ipsum implenda. Alio modo sicut per ipsum impetranda. Primo quidē modo soli Deo orationem porrigimus, quia ēs orationes nostræ ordinari debēt ad gratiā & gloriā consequendā quæ solus Deus dat secundū illud Ps. 83. Gratiam & gloriā dabit dominus. Sed secundo mō orationē porrigimus sanctis Angelis & hominibus, non vt per eos Deus nostras petitiones cognoscat, sed vt eorū precibus & meritis orationes nostræ fortiantur effectum. Et iō dicitur Apoc. 8. c. quòd ascendit fumus aromatū. i. orationes sanctorū de manu Angeli coram Deo, & hoc ēt patet ex ipso modo quo Ecclesia vtitur orando. nam a sancta trinitate petimus vt nostri misereatur, ab aliis autem sanctis quibuscunque petimus vt orent pro nobis.

50 Dub. An sancti cognoscāt orationes nostras mētales? Resp. san. Th. vbi supra quod beatis, vt Greg. dicit in 11. moral. in verbo, manifestat illud quod decet eos cognoscere de eis quæ circa nos aguntur ēt quantū ad interiores motus cordis. Maxime aūt excellentiā eorū decet vt cognoscant petitiones ad eos factas vel voce, vel corde, & ideo petitiones quas ad eos dirigimus Deo manifestante cognoscunt.

51 Dub. An sancti inferiores debeāt orari? Resp. S. Tho. vbi supra art. 11. quod Deus vult inferiora per oia superiora iuuari. & ideo oportet non solum superiora, sed ēt inferiores sanctos implorare alioquin esset solus Dei misericordia implorāda cōtingit tñ qñq; quòd implorato inferioris sancti efficacior est, vel quia deuotius imploratur, vel quia Deus vult eius sanctitatem declarare.

52 Dub. Cur imploramus sanctos eorum nominibus? cum sola anima sit in paradiso, & ita videtur quod deberemus implorare dicendo anima sancti Petri vel Pauli ora pro nobis? Resp. S. Tho. vbi supra, quod quia sancti uimen tes meruerūt vt pro nobis orarent, ideo inuocamus eos nominibus quibus hic vocabantur quibus etiam nobis magis innotescunt. Et ita tñ ip̄s fidem resurrectionis inhuandam. Sicut legitur Exo. 3. Egò sum Deus Abraham.

53 Dub. An orationes peccatorum exaudiantur a Deo? Resp. S. Th. vbi supra. ar. 16. quòd in peccatore duo sunt consideranda. s. natura quā diligit Deus & culpa quam odit. Si ergo peccator orando aliquid petit inquātum peccator. i. secundum desiderium peccati in hoc a Deo non auditur ex misericordia, sed quandoq; auditur ad uindictam, dum Deus permittit peccatorē adhuc amplius ruere in peccata. Deus .n. quædam negat propitius quæ concederet iratus. ut Augus. dicit orationem uero peccatoris ex bono naturæ desiderio procedentem Deus audit non quasi ex iustitia, quia peccator hoc non meretur, sed ex pura misericordia obseruatis tamen conditionibus quæ in dubio sequenti ponentur.

54 Dub. Quæ obseruanda sunt, vt oratio semper exaudiatur? Resp. s. Tho. in 4. sen. di. 15. q. 4. ar. 2. q. 3. quod gl. super illam parabolam. Luc. 11. ca. quis vestrum habebit amicū &c. dicit qđ quatuor conditiones exiguntur ad hoc, quòd oratio sit efficax. s. ut petatur piè. & pro se, & perseueranter. & ad salutem. Nam aliquid est quod repugnans interpretationi in prouidentia Dei ad quem oratur, & ad hęc impedimenta tollenda ponuntur quatuor conditiones præmissæ. quibus positis semper habet oratio efficaciā impetrandi. potest ergo impedimentū esse orationis uel ex parte orantis, si orationē inordinatē emittat, & ad hoc remouendum dicitur pix, in qua importatur modus latriæ, quæ alio nomine pietas dicitur, secundum q̄ oratio modificari debet, & quandoque aliquis pie petit qui pietatis uirtutem non habet. sicut aliquando aliquis iuste facit, qui iustitiæ habitum non habet, & sic etiam peccatores aliquando possunt pie orare, uel est impedimentum orationis ex eo quod petitur, quia ēt quandoque petenti non expedit sicut Paulo petenti, vt remouerēt ab eo Angelus Sathanę qđ ei non expediebat ad salutē. & iō additur ad salutē, uel impedimentū est ex parte eius pro quo fit qđ impedimentū non pōt esse qñ oratio fit pro seipso, sed pro alio, & iō addit alia conditio. s. quod fiat pro se, uel potest esse impedimentum propter intermedium inter orationem & consecutionem debiti, & hoc excluditur per hoc quod dicitur perseuerāter, possumus tñ a Deo petere bona tēporalia nō vt finem in eis constituamus, vt dicit ipse sanctus Tho. 2. 2. quæ. 83. ar. 6. sed sicut quædam adminicula quibus adiuuemur ad tendendum in beatitudinem inquantum vita corporalis sustentatur.

55 Dub. Pro quibus est orandum? Resp. Sanc. Pau. 1. ad Thy. 2. dicens, Obsecro igitur primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, gratiarum actiones pro omnibus hominibus, pro regibus & omnibus qui in sublimitate constituti sunt. Et S. Tho. 2. 2. q. 31. ar. 2. dicit quod aliquod beneficium est quod possumus omnibus impendere si non in spirituali saltem in generali, sicut cum oramus pro omnibus fidelibus & infidelibus, & idem in 4. sen. di. 18. q. 2. ar. 1. q. 1. dicit quod pro infidelibus oratur. sed ipsi fructum orationis non percipiunt nisi ad fidem conuertantur. similiter & pro excommunicatis orari potest quamuis non inter orationes quæ pro membris ecclesiæ sunt, & tamen fructum non percipiant quandiu in excommunicatione manent, sed oratur vt detur eis spiritus pœnitentiæ vt ab excommunicatione soluantur.

56 Dub. Propter quid fiunt orationes in horis canonicis? Respon. Sanctus Tho. in quodlibetis quodlibe. 7. ar. 18. quod orationes quæ fiūt in horis canonicis est quoddam bonum spirituale quod cadit in bonum commune ad salutem ecclesiæ vt auertatur ira dei a populo. Ezechiel. 13. Nō opposuistis vos murum pro domo Israel vt staretis in prælio in die domini. glo. precibus dimicantes & diuinæ sententiæ resistentes.

57 Dub. Cur cum Christus esset deus orauit? Respon. S. Tho. tertia par. q. 21. ar. 1. quod oratio est quædam explicatio propriæ voluntatis apud deum vt eam impleat, si igitur in Christo esset vna tantum voluntas, scilicet diuina nullo modo competeret sibi orare, quia voluntas diuina per se ipsam est effectiua eorum quæ vult secundum illud psal. 113. omnia quæcunque voluit dñs fecit, sed quia in Christo est voluntas diuina & alia humana, & voluntas humana non est per seipsam efficax ad implendum quæ vult, nisi per virtutem diuinam manifestum est quòd Christo secundum quod est homo & humanam voluntatem habens competit orare, & licet posset perficere omnia quę volebat secundum quod deus nihilominus tamen idem ipse deus existens & homo voluit ad patrem orationem porrigere non quasi ipse esset impotens, sed propter nostram instructionem. Primo quidem vt ostenderet se esse à patre. Ioan. 11. ca propter populum qui circumstat dixi, scilicet verba orationis vt credant quia tu me misisti. Vnde Hilarius in 10. de trinitate dicit, nō prece egit pro nobis orauit ne filium ignoraretur. Secūdo orauit vt nobis exē plū orādi daret. Vñ Ambrosius dicit sup. Luc. Nō insidiatrices apire aures vt putes filiū dei quasi infirmū rogare vt impetret qđ implere nō possit. potestatis .n. actor obediētiæ magister ad præcepta virtutis suæ nos informat exemplo. Vñ & Aug. dicit super Ioan. Poterat dñs in forma serui si hoc opus esset orare silentio, sed ita se patri exhibere voluit pcatorē vt meminisset se nostrum esse doctorem.

58 Dub. Cur Xps pro se orauit cū frueretur & esset cōprehēsor. Resp. S. Th. 3. par. q. 21. ar. 3. q. sicut humana natura in Xpo quędā bona habebat à patre iā præcepta: itaēt expectabat ab eo quædā bona nōdū habita sed præcipienda. Et iō sicut pro bonis iā præceptis in humana natura gratias agebat patri recognoscēdo eum actorē vt patet Matt. 26. & Io. 11. ita ēt vt patre auctorē recognosceret ab eo orando petebat ea q̄ sibi deerāt sm humanā naturā, puta gloriā corporis & alia hmōi, & in hoc ēt nobis dedit exemplū vt de præceptis muneribꝰ gratias agamus & etiam non habita orando postulemus.

59 Du. Ex quo Xps orat, cur nō dicimus Christe ora pro nobis, sed dicimus Xpe exaudi nos? Resp. S. Th. in 4. sen. di. 15. q. 4. ar. 6. q. 2. & di. 45. q. 3. ar. 3. qđ Christus inquātū hō orat pro nobis, sed qa oīo est actus quidā & actus sunt particulariū suppositorū, iō si diceremus Christe ora pro nobis, nisi aliqd adderet, puta Christe secundū qđ homo, videretur hoc ad psonā Xpi referri, qui Xps supponit suppositū æternū cuius nō est orare, & ita videretur esse cōsonū vel errori, Nestorij qui distinxit in Xpo personā filij hois à persona filij dei vel errori arrij qui posuit personā filij minorē patre. Vnde ad hos errores euitādos ecclesia nō dicit Xpe ora pro nobis: sed Xpe audi nos vel miserere nobis.

60 Dub. Cur bruta animalia orant cum careāt intellectu. Nam dicitur psal. 146. Qui dat escam pullis coruorum inuocantibus eum? Respon. sanctus Th. 2. 2. q. 83. ar. 10. quod illi proprie cōuenit orare cui conuenit rationem habere ad superiorem quem deprecari possit, & quia diuinis personis nihil est superius, ideo eis non conuenit orare, & quia bruta animalia non habent rationem similiter illis nō competit orare. Pulli autem coruorum dicuntur

inuocare

Universidad de Deusto
Biblioteca

inuocare deum propter naturale desiderium quo omnia suo modo desiderant consequi bonitatem diuinam. Sic etiam bruta animalia dicuntur deo obedire propter naturalem instinctum quo à deo mouentur, & ita dicuntur deū inuocare improprie inquantum aliquid naturali desiderio desiderant quòd ad deo obtinent, vt etiam ipse dicit in 4. senten. dist. 15. arg. 6. quæst. 3.

61 Dub. An Christus sufficienter docuerit nos orare in oratione dominica? Respon. Sanctus Tho. 2. 2. q. 83. ar. 9. & in 3. sen. dist. 34. q. 1. ar. 6. quòd oratio dominica perfectissima est, quia sicut Aug. dicat ad probā, si recte & congruenter oramus nihil aliud dicere possimus quam quòd in ista oratione dominica positum est, quia enim oratio est quodammodo desiderij nostri interpres apud deum, illa recte solum orando petimus, quæ recte desiderare valemus. In oratione autem dominica non solum ponuntur omnia quæ recte desiderare possumus, sed etiam eo ordine quo desiderāda sunt, ut si hæc oratio non solum instruat postulare, sed etiam sit informatiua totius nostri affectus. Manifestum est autem quod primo cadit in desiderio nostro finis. Deinde ea quæ sunt ad finē, finis aūt nr deus est, in quē nr affectus tēdit dupliciter. Vno quidē modo prout volumus gloriā dei. Alio modo secundū qđ volumus frui gloria eius. Quorum primum pertinet ad dilectionem dei qua deum in seipso diligimus. Secundum vero pertinet ad dilectionem qua diligimus nos in deo. Et ideo prima petitio ponitur [sanctificetur nomen tuum] p quā petimus gloriā deo, & ita petimus qđ nomen eius qđ ip sanctum est. Sanctū etiā apud hoīes habetur. Secūda vero ponitur [adueniat regnum tuum.] gl. 1. manifestetur hominibus, vt, scilicet in nobis veniat, & in Christo regnare mereamur. & ita per eam petimus ad gloriā regni eius peruenire. Ad finem autem prædictum nos ordinat aliquid dupliciter. Vno modo per se. Alio modo per accidens, per se quidem ordinat bonum quod est vtile in finem. Est autem aliquid vtile in finem beatitudinis dupliciter. Vno modo directe & principaliter secūdum meritum quo beatitudinē meremur deo obediendo. Et quantum ad hoc ponitur. [fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra] in qua secundum Augu. petimus obedictiam ad deum vt sic fiat a nobis volūtas eius in terris, sicut fit ab angelis in cœlis. Alio modo ordinat nos instrumentaliter & quasi coadiuuans nos ad merendum & ad hoc pertinet quod dicitur, [panem nostrum quotidianum da nobis hodie.] quia secundum Augu. ibidem per hoc quod dicitur hodie significatur hoc tēpus vbi petimus panem, siue hoc intelligatur de pane sacramentali cuius quotidianus vsus proficit homini in quo etiam intelliguntur omnia alia sacramenta, siue etiam intelligatur de pane corporali, vt per panem intelligatur omnis sufficientia victus. Et hoc idem petebat Prouer. 30. c. diuitias & paupertates ne dederis mihi, sed tantum victui meo tribue necessaria. Per accidens autem ordinamur in beatitudinem per remotionem prohibentis. Tria autē sunt quæ nos a beatitudine prohibent. Primo quidem peccatum quod directe excludit a regno dei. 1. Cor. 6. neque fornicarij &c. Regnum dei possidebunt & ad hoc pertinet quod dicitur [dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus.] Secundo tētatio quę nos impedit ab obseruantiam diuinæ voluntatis, & ad hoc pertinet quod dicitur. [Et ne nos inducas in tentationē] in qua secundum Aug. petimus ne deserti diuino auxilio alicui tentationi vel cōsentiamus decepti, vel cedamus afflicti, nec petimus vt non tentemur, sed vt a tentatione non vincamur. Tertio pœnalitas præsens quæ impedit sufficientiam vitę & quātum ad hoc dicitur. [Sed libera nos a malo.] & sic sunt septē petitiones in oratione dominica.

62 Dubitatur. Cur docuit Christus solum hanc orationem dirigi ad patrem & non ad filium & spiritum sanctum, qui sunt vnus deus cum patre? Resp. Sanctus Thom. in 4. sen. dist. 15. q. 4. ar. 5. q. 3. quod ea quæ sunt essentiæ diuinæ a patre sunt in alijs personis, & ideo fit quædam reductio ab alijs personis in patrem, vt patet per Hilarium. Et propter hoc etiam dicitur pater principium totius deitatis, & sic nos in patrem sicut in principium nō de principio reducens Christus nos ad patrem orationem dirigere per filium docuit.

63 Dubita. Ad quid est vtilis oratio dominica? Respon. sanctus Tho. 12. q. 74. ar. 8. & 2. senten. dist. 24. in litera quod valet contra peccata mortalia & venialia & ita pro mortalibus etiam. [pater noster] dicere debemus & pectus tundere.

64 Dubitatur. An solum verbis orationis dominicæ vti debeamus in orando? Respon. Sanctus Tho. 2. 2. q. 83. ar. 14. & in quarto senten dist.

dist. in. 15. q. 4 ar. 2. q. 2. quod dominus non instituit hāc orationem vt his solum verbis vti debeamus in orando, sed quia ad hæc sola impetrando debet tendere nostræ orationis intentio, qualitercunque eam proferamus vel cogitemus. Et ideo præcepto dominico non obligatur ad verba illa, sed ad res illas petendas à deo.

65 Dubi. an dicens orationem dominicam nullum habens peccatum mētiatur cum dicit [dimitte nobis debita nostra] Respon. S. Thom. in 4. senten. distin. 16. in litera quod hoc non est alicui certū quod omnino si à peccato saltem veniali quantum ad aliquem reatum immunis, si tamen per reuelationem sciat nō peccat dicendo in persona ecclesiæ.

66 Dubita. An non parcens iniuriantibus dicens hanc orationem mentiatur dicendo (sicut & nos dimittimus debitoribus nostris?) Respond. S. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 16. quòd oratio dominica profertur ex persona communitatis ecclesiæ. Et ideo si aliquis nolens dimittere debita proximo dicat orationem dominicam non mentitur, quamuis hoc quod dicit non fiat vtrum quātum ad suam personam. Est tamen verum quantum ad personam ecclesiæ extra quam est merito & ideo fructu orationis caret, quandoque tamen aliqui peccatores parati sunt debitoribus suis dimittere. Et ideo ipsi orantes exaudiuntur.

¶ Sensibus spiritualibus non exponitur ratione dicta in prologo.

SABBATO POST CINERES.

Cum sero esset factum Marc. 6. Matth. 12. c. Ioan. 6. c.

Histo. huius euangelij facta est anno Christi 31. tertiadecima die Aprilis.

HISTORICE.

Discipulis domini quodam sero contra aduersantem ventum remis nauigando insistentibus, Dominus supra mare sicco incedens pede post eos accurrens circa vigiliam noctis quartam dum præterire tentaret eum putauerunt sic ambulantem fore fantasma, & conturbati vocem extulerunt, quos allocutus vt confiderent quoniam eorum esset magister ingressus nauim & statim quieuit ventus. Stupor vero magnus eos inuasit, non enim ad panum miraculum mentis oculos cum obcecati essent apposuerant verum cum e mari egressi Genesareth regionem ingressi fuissent ab eis agnitus est e tota autem regione illa valitudinarios adducentes, vt eius vestis fimbriā tangerent deprecabantur, omnesque qui ea palpassent pristinæ restituebantur saluti.

Obiectionibus respondendum est.

1 Dubit. In quo mari erat nauis illo sero? Respon. Lyra quod in mari Galileæ, quoniam cum transfretassent venerūt in terram Generazeth quod quidem mare dicitur stagnum Generazeth à quadam ciuitate sic nominatū.

2 Dub. An punctualiter nauis esset in medio mari? Respon. quod cum medium appropinquat vni extremorum sortitur nomen eius respectu alterius, sicut aqua tepida dum calefiet appropinquando aquæ bullienti dicitur calida respectu aquæ frigidæ, & ita nauis maris medio appropinquādo relicto littore dicitur esse in medio respectu ripe, quāuis etiam potuerunt in medio esse.

3 Dubit. Cum multi homines essent in terra quomodo est verum quod dicitur & Iesus solus erat in terra? Resp. quod dicitur solus in terra respectu discipulorum qui omnes erant in nauis & etiā potest exponi quod solus erat in terra quia nullus tunc secum erat.

4 Dubitatur. Quomodo vidit eos laborantes in remigando cum essent à longe & esset nox? Respon. quod cum esset deus & esset vbique vidit eos laborantes, quia nihil latere deum potest.

5 Dubita. An ille ventus contrarius fuerit naturalis. Require dominica 3. post octa. epipha. dub. 4.

6 Dub. Quæ est quarta vigilia noctis, & quot sunt vigiliæ noctis. Require in media nocte natiuitatis domini. dub. 40.

7 Dubi. Cur tantum dominus distulit ad eos venire & eis succurrere? Resp. Chryso. super Matthæū dicēs quod tota nocte dimittit eos fluctuari exigens eorum cor post timorem in maius sui desiderium immittēs eos in memoriam continuam. Propter hoc non confestim eis affuit, erudiens eos non cito solutionem inquirere aduenientium malorum sed ferre ea quæ contingunt viriliter.

8 Dub. quid faciebat solus in terra? Respond. Euangeli. supra scripti, eo quia in montem solus abierat orare.

9 Quomodo potuit super mare ambulare cū corpus haberet ponderosum? Respond. Aug. super

Universidad de Deusto
Biblioteca

super Ioan. & Greg. in homel. quod sicut moli corporis vbi diuinitas erat hostia clausa nõ obstiterunt & non apertis ianuis ad discipulos intrauit qui clauso virginis vtero exiuit, & ita nunc virtute diuinitatis Mariæ solidum se præbuit sub pedibus eius, & sic ista ambulatio supra mare fuit miraculosa. Et glo. Bed. super Ioan. dicit Fides catholica & pondus secundum carnem habuisse dominum predicat, & onus corporeum & cum pondere atq; one re corporali incedere super aquas non infusis pedibus.

10 Dub. Quia si ventus erat contrarius non videtur quòd potuerunt a terra recedere? Respon. quòd vt habetur Ioan. 6. c. Nauicula iã erat in mari & longe à terra quando ventus venit contrarius. Nam ibidẽ dicitur mare autem vento magno flante exurgebat.

11 Dubita. Non videtur verum quod voluerit eos præterire cum postmodum ascenderit in nauiculam? Resp. August. de consensu euangelistarum dicens. quomodo ergo eos volebat præterire quos pauentes, ita confirmat, nisi quia illa voluntas prætereundi ad eliciẽdum illũ clamorẽ valebat cui subueniri oportebat.

12 Dubi. Quomodo cognouerunt quòd volebat eos præterire? Respon. August. vbi supra. quod non hoc intelligere potuerũt, nisi quia in diuersum ibat eos volens præterire tanquã alienos a quibus ita non agnoscebatur vt fantasma putaretur.

13 Dubit. propter quid putauerunt fantasma esse? Respon. Glo. interlinearis quòd non putabant verum corpus super aquas incedere.

14 Dub. quid est fantasma? Respond. Secundum grammaticos & catholicon vocabulistã. quòd fantasma dicitur a fasmos quod est apparitio, & est idem quod fasma quod est apparitio, proprie vana & incerta, vt in nocte, sed fasma semper est dubia fantasma autem & fantasia quod idem est, quandoque est dubia quandoque non, nam fantasia est species figurata in animo de rebus cognitis sed fantasma est de rebus incognitis, & est cum aliquid apparet aliud quam sit. & ita est visio vana.

15 Dubitat. Quomodo omnes viderunt eum cum multi essent in terra & aliis regionibus qui non poterant eum videre? Respon. q̃ non omnes absolute loquendo viderunt eum, sed omnes qui erant in naui.

16 Dubi. Cur conturbati sunt discipuli? Resp. Theophil. super euangel. quòd propter magnum timorem, quẽm eis Christus sic ambulando incussit.

17 Dubita. Cur exclamauerunt? Resp. Chrysost. super Matthæum quod prætimore, nam vt dicit glossa interlinearis. Hieron. magni timoris indicium est confusus clamor & incerta vox.

18 Dubit. Quid dixerunt clamando? Respon. quod vt ex prædictis patet confuse clamauerunt nec aliquam vocem articulatam seu significatiuam ediderunt.

19 Dubit. Cur antequam clamarent non fuit eis locutus? Respond Chrysost. super Matth. dicens. Quoniam quanto magis intendebatur timor tanto magis lęrati sunt in eius præsentia.

20 Dub. Cur statim post clamorem locutus est eis? Respond. quòd vt timorem qui iam vehemens erat solueret & fiduciam præberet. vt Chrysost. dicit.

21 Dubit. Cur non dixit nomen suum, sed solum ego sum? Respond. Beda quòd quia familiares eius erant. Ideoque audita voce facile potuerunt cognoscere magistrum siue vt verius est, vt ostenderet se illum esse qui Moysi dixit ego sum qui sum.

22 Dubi. Quomodo statim vt intrauit nauim cessauit ventus? Respon. glo. inter lineris hoc non esse mirum, quia in quocunque per gratiam sui amoris adest, mox vniuersa vitiorum aduersantis mundi & malignorum spirituum bella quiescunt.

23 Dubitatur. An etiam statim cessauerit tempestas maris? Resp. Hieron. dicens tranquillitatem maris fuisse tunc etiam redditam.

24 Dubitatur. Cur post illud miraculum plus & magis stupebat? Resp gloss. margina. quòd miraculo panũ quod esset rex conditor, ostendit ambulando super aquas quòd corpus haberet liberum ab omni grauedine peccati, placando ventos, & vndas & elementis dominaretur ostẽdit, sed carnales adhuc discipuli magnitudinem quidem virtutum stupebant, sed diuinæ maiestatis virtutem non agnoscebant.

25 Dub. Cur dicit plus & magis cum idem significent? Resp. quod plus est comparatiuum huius nominis multum, magis autem est aduerbium comparandi.

26 Dubitatur. Quando fuit factum miraculum de quinque panibus? Respond. quòd secundum Euangelium supra nomina tũ fuit factum immediate ante historiã huius euãgelij.

27 Dub. Cum apostoli viderint miraculum de panibus

panibus quomodo non intellexerat? Respon. Theophi. super euange. quòd non intellexerunt Christi potentiam, quam nunc ex maris miraculo plenius cognouerunt.

28 Dubitatur. Quomodo erat obcecatum cor eorum? Respon. Beda. quod quia adhuc carnales erant di. inirate. agnoscere non poterãt.

29 Dub. Quid est terra genezaret? Respond. Raba. super euange. quòd est terra quæ est iuxta lacum genesar, qui etiam dicitur mare Galilęæ, qui lacus est amplissimus longitudine centum quadraginta stadijs & est Iudæa.

30 Dubitatur. Quomodo cognouerunt eum cum egressi sunt e naui & non ante? Respon. Theophi. super Euang. quod hoc non dicitur de apostolis & discipulis. quoniam ipsi cognouerunt eum in naui, sed de incolis terrę genesareth, vt etiam Matthæi. 1. dicitur.

31 Dubitatur. Quomodo ille incolę cognouerunt eũ? Respon. Beda. quod cognouerunt eum rumore non facti, vel pro signorum magnitudine & vultu plurimis notus erat.

32 Dub. Cur illi incolę percurrerunt totam illam regionem? Respon. Beda. super Matt. quòd ex magna fide quoniam non tantum præsentium salute contenti erant, sed mittebant ad alios per circuitum ciuitates quo omnes currerent ad medicum.

33 Dub. Cur non inuitabant dominum vt iret ad domos in quibus iacebant infirmi sed eos portabant in plateis? Resp. quod ex reuerentia Christi & ex multitudine infirmorum.

34 Dubit. Cur quærebant tangere fimbriam vestimenti eius? Respon. Theophi. super euange. quod quia miraculũ quod circa mulierem e. morroissam contigerant ad autes multorum venerant & multam fidem eis dabat ex qua sanabantur.

35 Dub. Cur non curabat eos verbo absque hoc quod fimbriam eius tangerent. Require dominici. 2. post oct. Epipha. dub. 6. 14.

36 Dub. quæ differentia est inter vicum, villam & ciuitatem? Respon. Catholicon. quod vicus dicitur villa extra ciuitatem & dicitur quia habent vias tantum sine murus, villa à vallis dicitur quasi vallata, quia vallata sit solum vallatione vallorum, & non in muratione murorũ. Ciuitas est hominum multitudo societatis vinculo adunata ab eodem iure viuendi, & ciuitas non laxa, sed habitatores vocantur, sed vrbes ipsa menia sunt, & dicitur ciuitas quasi ciuium vnitas.

ALLEGORICE.

Gloriosa semper virgo Maria dei genitrix nauis est quæ de cœlis ad terras portauit merces magnas ex quibus totũ genus humanum redemptum fuit. [Hæc enim nauis cum sero esset factum (scilicet mundi quia nos sumus in quos finis seculorum deuenerunt [erat in medio mari. Id est, inter partes noui & veteris testi [& Iesus solus in terra] s. de qua dictũ est & terra nostra dabit fructũ suum, quia vir non transibit per eã sed solũ dñs. [& videẽs] boies mũdi [laborãtes in remigãdo & in obtemãdo præcepta legis [quoniam erat eis ventus contrarius] scilicet Iudæis cum tam pluries captiuati fuissent. [Et circa quartam vigiliam noctis, id est, in fine tenebrarum de quibus dicitur, nox præcessit dies autem appropinquauit, quoniam prima vigilia fuit ab Adam vsque ad diluuium. Secunda vsque ad Moysen. Tertia vsque ad Christum. Et in quarta venit incarnatus est & expulsis tenebris dies affluit. [venit ergo ad eos, id est, incarnatus est propter eos. [ambulans supra mare, id est, super gloriosa virgine de ipsa carnem assumendo ex mystico spiramine [Et volebat præterire eos] scilicet qui tunc erant per mortem crucis vt eos redimeret. [at illi vt viderunt ambulantem super mare, id est, per auditum cognouerũt natum de semper virgine saluo eius pudore putauerunt fantasma esse [sicut hæretici quidam qui dixerũt Christum non assumpsisse verum corpus de semper virgine sed transisse per eam sicut per fistulam, [& exclamauerunt illud ex doctrina aliis tradentes oẽs tũ viderunt] s. ex oĩ parte mũdi intellexerũt qm est filius dei & semp virginis cũ in oẽm terram exierit sonus apostolorũ [& cõturbati sunt idololatręq hoc videntes admirati sunt, conturbati sunt & tremor apprehendit eos. [& statim locutus est eis,] id est, hoibus mundtã p se quã per apostolos [& dixit eis, cõfidite] fidẽ cũ ipe habẽtes. [ego sum] q veni liberare vos ab erroribus [nolite timere] eos q occidũt corpus propter nomen meũ [& ascendit ad illos in nauim] s. p nauim scilicet gloriosam per virginẽ mariã aduocatã nostrã. [cessauit vẽtus hæresim, qm cũctas hæreses sola interemit] & plus est magis intra se fluctuabãt] quo pauperes piscatores conuertere potuerũt imperatores, reges, & p philosophos ac sapientes [q̃ ei intellexerũt de panib.] Iudei quos mãducauerũt in deserto qm placuit eis manna. qd significabat hũc verum panẽ q de celo descendit

scendit. [erat enim cor eorum obcecatum,] scilicet Iudæorum attendentium solum ad sensum literalem qui occidit & non ad spiritualem qui viuificat [& cum transfretassent] ex infidelitate ad fidem Christi [venerunt in terram Genezareth] .i. in Christum ortũ de terra virginali per auram excitatam à spiritusancto. [& applicauerunt] quia qui adhæret deo vnus spiritus est [cunque egressi essent de naui] .i. de infidelitate cõtinuo cognouerunt eũ, esse verum deum & verum hominem [& percurrentes vniuersam regionem illam] .i. Christianitatem, [ceperunt in grabatis] .i. in verbis prædicationum, [portare eos qui se male habebant] .i. infirmos in fide, [vbi audiebant eum esse] prædicantes gloriam in qua regnat & eos cõregnare faciet, [& quocunque introibant] quoniam non est deus acceptor personarum [in vicos, villas & ciuitates ponebant infirmos] in fide [in plateis] .i. congregationibus iustorum qui pro eis orationem faciebãt [deprecantes illum, vt vel fimbriã vestimenti eius tangerent] .i. per humilitatem quæ tangi & videri poterant quemadmodum Thomas palpauit. [Quotquot autem tangebant eum,] id est ab eo tangebantur & prædinati erant ad vitam æternam, salui fiebant.

TROPOLOGICE.

Ex præsenti euangelio monemur vt relictis peccatis viam pœnitentia amplectamur qua per nauim significatur eo quod homines per mare huius mundi ad portum paradisi deducit & quemadmodum homines in mari existentes dormiendo quiescendo, & comedendo vadunt ad portum. ita pœnitentes qui dormiunt vel fortiores exurgunt ad laudandum deum & comedũt vt fortiores sint ad seruiendum deo. quiescunt vt fortiores sint ad laborandum vadunt ad paradisum. Sed necesse est pœnitentiam facientibus vt fortes sint contra impedimẽta & pericula occurrentia. Quorum primum in materia huius mundi est multiplex ignorantia, quoniam (erat sero) quia nihil clare videtur & dei est imperfecta cognitio. Secundum impedimentum pœnitentes patiuntur a mundo (quoniam nauis erat in medio mari) nam iste mundus est mare, in quo multi absorbentur. contra quod rogat Psal. dicens, non me demergat tempestas aquæ, ideest peccatum mortale, neque absorbeat me profundum .i. consuetudo peccandi quæ demergit in profundum, neque vrgeat super me puteus os suum .i. ne desperando includat in puteo inferni. Tertium periculum patiuntur à diabolo, quoniam (erat ventus contrarius) .i. tentationes diaboli, Quartum pati ũtur in carne per fantasmatum illusionem, quoniam (putauerunt fantasma esse.) Sed contra ista pericula docentur patientes à mari, vt securi ipsa pericula euadant, quoniam debent habere deo magnam confidentiam quoniam ipse (solus est in terra) .i. potens ad liberandum. (Et videt eos laborantes remigando,) id est, labores & sudores penitentium, (& ambulat super mare) vincendo mundum per passionem suam immittẽdo gratiam & ad hanc fiduciam ipse nos inducit dicendo [confidite & nolite timore ego sum] .i. adiutor vester. Item debẽt recurrere pœnitentes ad orationem clamorosam quoniam [exclamauerunt] quia cõtra conturbationes fantasmatum carnis non possumus prævalere nisi per orationes deuotas. nã quia sapien. 8. c. Et vt sciam quod non possum esse continens nisi tu dederis abij ad dominum & deprecatus sum illum. Item corroborantur per instructionem diuinam, quoniam [dominus veniet ad eos] illuminandum. Circa quartam vigiliam noctis] nam ipsi debent custodire quatuor vigilias noctis, videlicet vt ipsi vigilantes custodiant cogitationes, locutiones, operationes, & sensus corporis [& tunc ascender ad illos in nauim] cum eius sacratissimum corpus recipiant contra quod nõ potest [ventus contrarius] & tũc [plus & magis mirabantur] intra se consolati de diuino auxilio, quoniam ante pœnitentiam [non intelligunt de panibus] propositionis, id est de suauitate eucharistiæ, cum circa diuina [cor eorũ esset obcecatum] semper autẽ meditentur passionem Christi quæ facit transfretare & venire in terram Genesareth,] id est ad portum gratiæ diuinæ per quam perfecte] cognoscunt deũ [& percurrunt vniuersam regionem] meditando passiones & acerbitates quas pro nobis pertulit. [& circũferunt in grabatis] .i. orationibus [omnes male habentes] rogando deum pro peccatoribus se male habentibus [per villas vicos & ciuitates] cuiuscunque conditionis sint, & qui [in plateis] .i. publice delinquunt, [vt tangant vestimenti eius fimbriam] .i. meditentur passionem humanitatis, quæ est vestimentum diuinitatis, nam [quotquot tangunt eam] .i. meditantur [liberantur ab omni languore] & per eam omnia acerba quæ patimur

tur delicia efficiuntur, nec permittit eos in aduersis deficere vnde ad Heb. 12. dicitur. Recogitate eum qui talem sustinuit pro peccatoribus aduersus semet ipsum contradictionem vt non fatigemini animis vestris deficientes. Et Gregor. in Home. si passio Christi ad memoriam reducitur nihil est quod non æquo animo toleretur.

ANAGOGICE.

Contemplanda est illa cœlestis gloria ecclesiæ triumphantis quæ est [nauis] applicata ad cœlestem portum, post [sero] huius sæculi, quę quondam fuerat [in medio mari] i. tribulationum huius sæculi. [Et laborabat in remigando] .i. deo seruiendo, quoniam [erat ei ventus contrarius] demonum tyrannorum & aliorum persequentium. [Et Iesus solus erat in terra] respiciens eorum afflictiones & subueniẽs eis [& venit ad illos] per incarnationẽ. [In quarta vigilia noctis] .i. post legem naturæ. Patriarchas & legem scriptam ad prophetas [ambulans supra mare] nõ infusis pedibus in aliquo delicto qui peccatum non fecit nec inuentus est dolus in ore eius [& qui eos præterijt] per resurrectionem, quoniam ipse est primitiæ dormientium & quem aliquando [putauerũt fantasma esse] per cogitationes non valentes humana ratione tantum mysterium perscrutari, cum tamen [omnes viderint eum] per fidem [& conturbati fuerint de cõsimilibus cogitationibus] sed tamen ab eo vt perseuerent inspirati, & tandem [ascendit ad illos in nauim] paradisi in quo [cessat ventus cõtrarius] quoniam absterfit omnem lachrymã ab oculis eorum &c. [& plus & magis stupent] de tanta gloria, id est admirantur, quoniã in hoc sæculo [non intelligebant] quia in cor hominis non ascendit, de panibus, id est societate cœlesti [cum eorum cor obcecatum esset] non valentes videre nisi per speculum in enigmate [& nunc eum transfretauerunt] in illam terram lacte & melle manantem [Genesareth] ex se auram generantem i. delectationes cœlestes [cognoscunt eum] sicuti est & ipse [quot quot ipsi volebant conuerti ad fidem [per tactum vestimẽti eius,] id est humanitatis passionem sustinentis [sanabat] quoniam huiusmodi eius sanari sunt [in villis, vicis & ciuitatibus] cum non sit personarum exceptio apud deum, & cum ea lętantur [in plateis supernæ Hierusalem in sempiterna sæcula sæculorum.

DOMINICA I. IN XL.

Ductus est Iesus in desertum à spiritu Mat. 4. c. Mar. 1. c. Luc. 3. c.

Histo. huius euangelij facta fuit anno Christi. 30. sexta die ianuarij.

HISTORICE.

Spiritusancto duce Iesus desertum petijt quo in loco à demone tentationibus inuaderetur, cunque diebus quadraginta ieunasset in esuriem incidit. Ex quo dæmoni tentandi occasio successit. quibusdam igitur eidem lapidibus demonstratis, vt ex ijs panis effici iuberet hortabatur, si omnipotẽtis dei filius esset, cunque ad vitam hominis protelãdam solum panem minime sufficere, sed ex ore dei omne procedens verbum necessarium fore respondisset, vt ex sacris cautum scripturis foret. Supra templi pinnaculum sanctæ ciuitatis eum collocauit, vtque si deo natus foret sese præcipitem dimitteret iubet, quoniam dei angeli custodibus id Dauid prænunciante imperatum foret, ne etiam pedis ad lapidis offensionem cum pati finerent, cui cum a quoquam deum tentandum minime fore scriptura attestante demonstrasset, in excelsum eũ montem cum asstampsisset cunctaque mundi regna eorumq; gloriam ostentasset omnia eidem data promisit, si timen eum pronus adoraret à quo redargutum vt tãquam aduersarius ascenderet, eum scriptura solum deum adorandum & eidem tantum famulandum esse pronuntiaret esse cõfusus abscessit, statimque eidem assistentes angeli ministrantes.

LIbet iam ad dubiorũ solutionem deuenire. Dubitatur. Quando fuit Iesus ductus in desertum? Resp. supra scripti euangelistæ quod immediate post baptismum.

Dubitat. A quo spiritu ductus est? Respon. Gre. in Homel. di. quod vere absque vlla quæstione conuenienter accipitur vt à spiritusancto ductus esse credatur, vt illuc sine spiritus duceretur quo hunc ad tentandum malignus spiritus inueniret.

Dubitatur. In quo deserto fletit tunc Iesus? Resp. S. Vinc. in sermone primo huius dominicæ. quod illud desertum est inter Hierusalem & hiericho. de quo dicitur Luc. 10. ca. Qđ homo quidam descendebat a Hierusalem in hiericho. sub quo fluit rinus quem sanauit Heliseus. quod hæbraice dicitur a domini .i. rubrum

Universidad de Deusto
Biblioteca

brum quoniam sanguine interfectorum cruentabatur & erubescebat.

Dubit. Quid agebat Iesus in deserto? Resp. S. Vin. vbi supra, quòd licet euangelistæ nō clare hoc dicant tamen in sequentibus vt Luc. 6. c. patet quid faciebat, nā factum est in illis diebus exijt in montem orare & erat pernoctans in oratione dei, post orationem & dormiens super terram. & ita nocte cōsummabat in somno & otione, in die vero cōtēplabat & orabat.

Dubita. Quā societatē habebat in deserto? Resp. S. Vinc. vbi supra qđ vt dicitur Marc. 1. erat in deserto cum bestijs, quoniam in illo deserto erant leones, vrsi, lupi, & multa alia animalia quę sicut bos & asinus veniebant ad Iesum & suū agnoscebant creatorē. ibidēq; erāt latrones & mali homines qui videntes Iesum venientē ad eū vt quærerent si forte habet pecunias, sed ipse mutabat eorū corda & voluntates & Christo magnā reuerentiā exhibebant.

6 Dubita. Quia vt q̄ spiritussanctus sic maior Christo ex quo ducit eū in desertū? Resp. Chry. super Mat. dicēs q̄ ductus est à spūsancto non quasi minor maioris præcepto, non. n. solū ductus dī qui alicuius prāte ducitur, sed ēt ille q̄ alicuius rōnabili exhortatione placatur, sicut scriptū est de Andrea q̄ inuenit Symonē fratrē suū adduxit eum ad Iesum, & ita Christus adductus est. vt dicit Hieronymus. non inuitus aut captus sed voluntate pugnandi.

7 Dubitat. Cur Christus voluit tentari? Resp. S. Th. 3. p. q. 41. ar. 1. q̄ pp quatuor voluit tentari. Primo vt nobis contra tentationes auxiliū ferret. Vnde Greg. dicit in hom. nō erat indignū redēptori nro q̄ tentari voluit qui venerat occidi. vt sic tētationes nostras suis tētationibus vinceret, sicut morte nram sua morte superauit. Secundo pp nostrā cautelā vt nullus quātūcunq; sanctus se ẽse timet securū & immunē a tētatione. Vñ & post baptismū tētari voluit, quia sicut Hilarius dicit sup Mat. in sanctificatis maxime diaboli tēta menta grassantur, quia victoria magis est ei exoptāda de sanctis. Vnde & eccle. 2. c. dī. Fili accedēs ad seruitutē dei sta in iustitia & timore & præpara aiam tuā ad tentationē. Tertio pp exēplū, vt. s. nos instrueret qualiter diaboli tentamenta vincamus. Vñ Aug. dicit in 4. de tri. q̄ Christus diabolo se tētandū præbuit vt ad superandas tentationes eius mediator esset non solū per adiutoriū verūtā p exēplū. Quarto vt nobis fiducia de sua mia largiretur. Vñ dī ad Hebr. 4. Nō habemus pontificem, qui non possit compati infirmitatibus nostris, tentatum autē per omnia per similitudinem absque peccato.

8 Dub. Quia cū Christus vt dr Io. 3. c venerit opera diaboli dissoluere. cur voluit eius opa. s. tētationes pati? Resp. S. Tho. vbi supra q̄ Christus venerat dissoluere opa diaboli nō ptātuē agēdo, sed magis ab eo & eius mēbris patiendo, vt sic diabolū vinceret iustitia nō prāte. nā Christus se obtulit tētandū sua propria voluntate, sed a diabolo ell vt assumeretur sup pinnaculum templi, vel ē in montem excelsum.

9 Dub. Quia pinnaculū templi nō fuit in deserto, & tñ dicit hic q̄ ductus est in desertū vt tentaretur. ergo nō solum in deserto tentatus fuit? Resp. S. Th. vbi supra. ar. 2. q̄ quidā dīt oēs tentationes factas fuisse in deserto. Quorū quidā dīt q̄ Christus ductus est in sanctā ciuitatem non realiter, sed secundum imaginatiuā visionem. Quidā aūt dīt q̄ ēt ipsa ciuitas sancta. s. Hierusalem desertum dicitur, quia erat derelicta a deo, sed hoc non erat necessariū qa Marcus dicit quod in deserto tentabatur a diabolo, non autem dicit quod solum in deserto.

10 Dubit. Cur voluit in deserto tētari? Resp. S. Tho. vbi supra. q̄ vt dicit Ambr. super Lucam. Christus agebatur consilio in deserto vt diabolum prouocaret qui magis tentat aliquē cum est solitarius nā nisi ille certasset. s. diabol⁹, nō iste vicisset. s. Christus. Item hoc Christus mysterio fecit, vt Adam de exilio liberaret, qui scilicet de paradiso in desertum iectus est.

11 Dub. Cur potius voluit tentari à diabolo q̄ à carne? Resp. S. Tho. vbi supra. ar. 1. q̄ Christus voluit tentari sine peccato, & cum tētatio quæ est ab hoste possit esse sine peccato. quia fit per solam exteriorem suggestionem, tentatio autem quæ est a carne cum non possit esse sine peccato, quia fit per delectationem & concupiscentiam, ideo Christus voluit tentari a diabolo & non a carne.

12 Dubi. Quid volebat diabolus experiri per huiusmodi tentationes? Resp. q̄ volebat experiri vtrū filius dei esset, vt patet ex litera euangelij. qm̄ in duabus primis tentationibus sp dixit. Si filius dei es. & quatenus non esset filius dei sed purus homo vt non frustra tentaret, tentauit eum de gula, vana gloria & auaritia & vsque ad contemptum dei.

13 Du. Quia iam sciebat diabolus Christū esse filiū dei vt dicitur Lu. 4. c. q̄ nō sinebat demonia loqui, quia sciebāt ipsum esse Christū. Resp. S. Tho.

S. Th. vbi supra quod Christus tantū innotuit dæmonibus quantum voluit nō per id qđ est vita æterna, sed per quædam temporalia suæ uirtutis effecta ex quibus quandam coniecturam habebant Christum esse filium Dei, sed quia rursus in eo quædam signa humanæ infirmitatis uiderant non pro certo cognoscebant eum esse filium Dei. Et ideo diabolus eū tentare uoluit. Et ut pulchrē. Chry. dicit super Matth. sciebat dominus cogitationes diaboli, quia uolebat eum tentare audierat enim quia Christus natus est in hoc mundo angelis prædicantibus pastoribus referentibus magis quærentibus. & Ioanne ostendente. Vnde dominus processit cōtra eum non quasi deus sed quasi homo, magis autē quasi Deus & homo nam per quadraginta dies non esurire non erat hominis. aliqñ autē esurire non erat dei. Vnde esuriuit ne manifeste intelligatur Deus.

14 Dubit. quia uidetur quod publice debuisset tentari cum eius tentatio fuerit ad nostrā instructionem & exemplum? Respon. Sanctus Tho. ubi supra. art. 2. quod Christus proponi tur omnibus in exemplum per fidem cum autem fides sit ex auditu & non ex uisu. & ideo ad hoc qđ tentatio Christi esset nobis in exēplum non oportuit qđ ab omnibus uideretur sed sufficiens fuit quod omnibus narraretur.

15 Dubi. Cum occasiones peccati sint uitandę, cur Christus nobis exemplum præbens se obtulit tētationi quæ est maxima occasio peccandi? Resp. Sanctus Tho. ubi supra. arti. quod duplex est tentationis occasio. Vna ex parte hominis, pura cum aliquis peccato se propinquū facit occasiones peccati nō euitās, & talis occasio pcti est vitāda, sicut fuit dictū Loth. Gen. 19. Ne steteritis in omni regione circa Sodomam. Alia occasio tentationis ex parte diaboli est qui semper inuidet ad meliora tendētibus, & talis occasio tētationis nō est vitanda, quoniam ut dicit Chry. super Matt. non solum Christus ductus est in desertū a spiritu, sed omnes filij habentes spiritum sanctū, non enim sunt otēti sedere otiosi, sed spiritus sanctus vrget eos aliqđ magnum apprehendere opus, quod est esse in deserto quantum ad diabolum, quia non est ibi iniustitia in qua diabolus delectatur. nec etiā bonum opus est desertū quantum ad carnem & mundum, quia nō est secundum uoluntatem carnis & mundi talem autem occasionem tentationes dare diabolo non est periculosum, quia maius est auxilium spiritussancti qui est perfecti operis actor, quam est impugnatio diaboli inuidentis.

16 Du. Cur Christus uoluit ieiunare cum non indigeret ieiunio ad effectus ipsius ieiunij? Respō. S. Th. 3. par. q. 40. art. 1. quod sicut Chrys. dicit super Matt. ut discas quam magnum bonum est ieiunium & qualiter seruum est adueersus diabolum & quoniam post baptismum non lasciuię sed ieiunio intendere oportet, & ipse Christus ieiunauit non indigens, sed nos instruens.

17 Du. Cur additur. 40. noctibus cum sufficisset dicere. 40. diebus? Respon. Landulphus de uita Christi. Qđ ideo ne putaretur aliquid in nocte comedisse, & et propter ieiunij iudeorū qđ usque ad stellas & sic nihil comedebāt in die, sed post comedebant in nocte.

18 Dub. An Christus unquam comederit in ipsis. 40. diebus & noctibus? Respon. Greg. in homel. quod ipse auctor omnium. in 40. diebus nullum omnino cibum sumpsit.

19 Dubitatur. Cur nō ieiunauit ultra. 40. dies. Resp. Sanctus Tho. 3. parte. q. 4. arti. 2. quod sicut Chrysost. dicit super Matthæum. Christus non ultra processit ieiunando, quam Moyses & Helyas ne incredibilis uideretur carnis assumptio.

20 Dub. Quomodo poterāt Christus, Moyses, & Helyas sustentari nihil comedēdo per. 40. dies? Isaac. de uoragi. in sermone. quod Moyses ieiunauit sustentatus diuina locutione. Helyas angelica refectione: Christus autem propria uirtute.

21 Dubit. An ipsis. 40. diebus Christus esurierit. Resp. Chrysostō. super Matthæ. q̄ nō in ieiunio sed post ieiunium secuta est esuries.

22 Dub. Cur post. 40. potius esurijt quàm ante? Respon. Sanc. Tho. tertia par. q. 41. ar. 3. quod ut Hilarius dicit super Matthæ. quod cum esurijt dominus non fuit ex subreptione inedię, sed naturæ suæ hominem dereliquit.

23 Dubi. An infra. 40. dies fuerit tentatus unquam a diabolo? Respond. S. Tho. ubi supra. q̄ licet Marc. cap. dicatur quod in deserto. 40. diebus. noctibus & tentabatur a Satana tamen debet sic intelligi in illis. 40. diebus & noctibus ieiunauit quod autem dicitur quòd tentabatur a Satana intelligendum est, nō in illis. 40. diebus quibus ieiunauit, sed post illos eo quod Matthæ. hic dicit & cum ieiunasset &c. Ex quo sumpsit tentator occa-

ſionem accendendi ad ipſum. Veruntamen Beda dicit quod tentabatur quadraginta diebus & 40. noctibus ſed hoc intelligendum eſt non de illis tentationibus viſibilibus quas narrant Matth. & Luc. quæ manifeſte factę ſunt poſt ieiunium. ſed de quibuſdã alijs impugnationibus quas forte illo ieiunij tempore Chriſtus eſt a diabolo paſſus.

24 Dub. Cur diabolus vtebatur illis verbis, ſi filius dei es? Reſpond. Sanctus Tho. vbi ſupra ar. 1. quod Greg. exponens dicit quod quia cognouerat dei filium eſſe venturum, ſed veniſſe per infirmitatem corporis non putabat, aliud explorantis aliud tentatis eſſe & deo ſe profitetur credere & homini conat illudere.

25 Dub. de quibus tentauit diabolus Chriſtũ? Ref. Greg. in homel. q. antiquus hoſtis primũ hominem ex gula tentauit cum cibũ ligni vetiti ad comedendũ ſuaſit, ex vana gloria cum diceret eritis ſicut dij, ex auaritia cum diceret ſcientes bonum & malũ. auaritia enim nõ ſolum pecuniæ eſt, ſed ẽt altitudinis cum ſupra modum ſublimitas ambitur. quibus autẽ modis primum hominem ſtrauit. iſtis modis ſecundo hoſte tentato ſuccubuit; per gulam tẽtat cum dicit. Dic vt lapides iſti panes fiãt. per vanam gloriam cum dicit mitte te deorſum, per ſublimitatis auaritiam cum regna mundi oſtendit dicens. hæc omnia tibi dabo &c.

26 Du. Quia nõ videtur q. Chriſtus peccaſſet in gula faciẽdo de lapidibus panes ad ſubueniendũ naturæ, & ita nõ vẽ quod prima tẽtatio fuit de gula Ref. S. Th. 3. par. q. 41. ar. 4. q. vti neceſſarijs ad ſuſtentationẽ nõ eſt peccatũ gulę, ſed qd ex deſiderio huius ſuſtentationis homo aliqd inordinatũ faciat ad vitium gulæ pertinere poteſt. Eſt aũt inordinatũ quodaliquis vbi poteſt recurſus haberi ad humana ſubſidia pro ſolo corpore ſuſtentando miraculoſe ſibi cibum ſrere velit. Vnde & dñs filijs Iſrael miraculoſe manna præbuit in deſerto vbi aliunde cibus haberi non potuit. & ſimiliter Xps in deſerto turbas pauit miraculoſe vbi aliter cibi haberi nõ poterant, ſed Xps ad ſubueniendum fami poterat aliter ſibi prouidere quã miracula faciendo. Sicut & Ioannes Baptiſta fecit, vt legitur Mat. 3. c. vel etiã ad loca proxima properando. Et ideo reputabat diabolus quod Chriſtus peccaret ſi ad ſubueniendum fami miracula facere attentaret ſi eſſet purus homo.

27 Dub. Cur Chriſtus deus & hõ non proſtra uit diabolum ſua virtute præſumẽtẽ eum tentare? Ref. S. Th. vbi ſupra q. Chriſtus diabolo reſiſtit teſtimonijs legis non poteſtate virtutis, vt hoc ipſo & plus hominem honoraret & aduerſarium plus puniret cum hoſtis generis humani non quaſi à deo ſed quaſi ab homine vinceretur, vt dicit Leo papa.

28 Dub. Vbi habetur, non in ſolo pane viuit homo? Reſpon. quod Deute. 8. c.

29 Dub. Quid eſt verbum procedere de ore dei? Reſp. Raba. ſup Mat. q. procedere verbũ de ore dei dr̃ cum volũtate ſua per ſcripturarũ teſtimonia reuelat, & eſt hic figura quæ dicitur metaphora.

30 Dubi. Cur Chriſtus nõ dixit non in ſo. panino. ſed dixit viuit homo? Reſp. q. non dicit viuo? vt dicit Chry. ſuper Matt. ne videatur de ſe dictum, ſed dicit viuit homo, vt poſſet diabolus dicere ſi filius dei eſt abſcõdit ſe, vt nõ oſtẽdatur quod poteſt, ſi homo eſt aliute excuſarſe non offendatur non poſſe.

31 Du. An diabolus aſſumẽdo Chriſtum eum portauerit. Ref. d. Cardi. de turrę cre. quod ut dicit Alb. magnus ſuper Matt. quidam ſancto rũ uidentur dicere q. aſſumpſit eũ poreãdo ſit per ſe corporaliter aſſumpto corpore vt dicit Greg. in ho. nec eſt mirum ſi ſe ab illo permiſit in montem duci qui ſe permiſit a membris eius crucifigi. Chryſoſtom. autem dicit q. aſſumpſit eũ ducendo poſt ſe. & ita exhortãdo induxit eũ ad hoc vt iret poſt ſe. & Xps ex diſpoſitione ſuæ ſapientiæ iuit cum eo vbi illecupiebat eũ habere ad tentandũ. unde dicit. S. Th. 3. par. q. 41. ar. 1. q. eũ dr̃ aſſumptus à diabolo nõ itelligitur quaſi ex neceſſitate, ſed qa ut Ori. dicit vt ſup Lu. ſequebatur eũ ad tẽtationem quaſi athleta ſpontę procedens.

32 Dub. Cur hieruſalem dicebatur ſancta ciuitas? Ref. Rab. ſuper Mat. quoniam in ipſa erat templum dei, & ſancta ſanctorum & cultus vnius dei ſecundum legem Moyſi.

33 Du. Cur potius in ſanctam ciuitatem quam alibi eũ adduxit? Reſp. quod volens eũ tentare de inani gloria illũ illuc adduxit. vbi nobiliores peritiores Iudæorũ erant ut magis poſſit gloriari ſi aliquod mirabile in conſpectu illorum peragetet.

34 Dub. Cur diabolus cum tentauit in ſanctã ciuitatem? Reſpon. Remig. ſuper Matth. quod ex hoc oſtendit quod diabolus fidelibus Chriſti ẽt in ſanctis locis inſidiatur, & quod nemo confidat nõ poſſe in eis tentari.

Dub.

35 Du. quid erat pinnaculum templi: Reſpon. Remi. ſuper Mar. quod ſedes erat doctorum, tẽplum. n. non habebat culmẽ erectũ ſicut noſtrę domus habẽt, ſed planũ erat deſup more paleſtinorũ, & in ipſo tẽplo tria tabulata erãt & ſciẽdum quia in pauimento pinnaculũ erat, & in vnoquoque tabernaculo pinnaculũ erat, ſiue ergo ſtatuerit eũ in illo pinnaculo quod erat in pauimento ſiue in illis, quæ erant in primo ſecundo vel tertio tabulato. Intelligendum eſt quod in illo ſtatuiſſet eum vnde aliquod præcipitium eſſe potuit.

36 Dubi. Cur ſtatuit eum ſupra pinnaculum? Reſpon. glo. quia in cathedra doctorũ multos deceperat inani gloria. & iõ putauit iſtũ poſitũ in ſede magiſterij inani gloria extolli poſſe.

37 Dub. Quomodo vidẽtibus cũctis ſtatuit eũ ſupra pinnaculũ? Reſp. S. Tho. 3. par. q. 41. art. 4. quod ſicut dicit Chryſo. ſuper Matt. forſitã diabolus ſic eũ aſſumebat vt ab omnibus videretur. Ipſe aũt neſciẽte diabolo inuiſibiliter ſit agebat. vt à nemine videretur.

38 Dubi. In qua ſpecie diabolus Chriſto appatuit? Reſpon. gl. q. hæc omnia corporeis ſenſibus fuerunt completa, quia enim verba adinuicem conferuntur in ſpecie hominis diabolũ apparuiſſe veriſimile eſt.

39 Du. Quia cum vana glorioſi optẽt aſcendere ad alta qũo diabolus de ea Chriſtũ tẽtat dicendo mitte te deorſum? Reſp. S. Th. 3. par. q. 41. ar. 4. q. per humiliationẽ. exterioré frequẽter quærit aliquis gloria qua exaltetur circa ſpiritualia bona. Vñ Aug. dicit in li. de ſermo. dñi in monte q. nõ in ſolo rerum corporearũ nitore atque põpa ſed ẽt in ipſis ſordibus luto ſis eſſe poſſe ſatãtiã, & ad hoc ſignandũ diabolus Xpo ſuaſit ut ad quærẽdum gloriã ſpiritualem corporaliter mitteret ſe deorſum.

40 Dubi. Cur ipſe diabolus non præcipitauit eũ deorſum? Reſ. Hier. ſuper Matt. q. ideo diabolus dixit mitte te deorſum quia vox diaboli qua ſemper hoies cadere deorſum deſiderat perſuadere põt, præcipitare nõ põt. Nec dicit diabolus, vt Chryſo. ſuper Matth. dicit. mitto te deorſum, ſed mitte, ne vim videatur facere oſtendens q. vnuſquiſque noſtrũ libertate arbitrij voluntatis ſua culpa cadat in mortem illius quidem ſuadere, ſed noſtrũ eſt perſuaſiones eius per legis obſeruantia ſuperare.

41 Dub. Quom odo potuiſſet cognoſcere diabolus quod eſſet filius dei, ſi miſiſſet ſe deorſum? Reſp. glo. & Chryſoſto. ſuper Matt. quod miſiſſet ſe deorſum & volaſſet per aerem virtute propria perpẽdiſſet quod eſſet filius dei.

42 Dub. Cur Chriſtus voluit volare per aerẽ ſe deorſum mittendo? Reſp. Chry. ſup Mat. q. volare p aerẽ nõ eſt proprie opus dei, qa nulli vtile eſt. Si aũt aliqs volauerit puocatus, pter oſtentationẽ ſolã hoc facit, & eſt potius ex diabolo quã ex deo. Si ergo homini ſapienti ſufficit eſſe q. eſt & non eſſe neceſſariũ ei apparere qd non eſt, quanto magis filius dei oſtẽdere ſe neceſſariũ nõ habet de quo? nemo põt tantum cognoſcere quantum eſt apud ſe.

43 Du. Cur diabolus vtitur ſcripturis diuinis q. factę ſunt ad noſtram inſtructionẽ? Reſpon. Amb. ſuper Luc. quod ſathanas transfigurat ſe ſicut angelum lucis, & de ſcripturis ipſis diuinis laqueũ fidelibus paret, vtitur teſtimonijs ſcripturarum, non vt doceat, ſed vt fallat.

44 Dub. Vbi habetur, angelis ſuis deus mandauit de te? Reſp. quod in pſal. 90.

45 Dubitat. An illa ſcriptura intelligatur de Chriſto? Reſp. Hiero. ſuper Matth. di. q. non de Chriſto ſed de viro ſancto prophetia eſt. Et ideo dñõ male interpretatur ſcripturas.

46 Dub. Quomodo debent intelligi prædicta verba? Reſp. gl. q. ſic exponẽda ſunt. ait. n. ſcriptura de quolibet bono hoſte q. angelis ſuis, ideſt, adminiſtrationibus ſpiritibus præcepit de ipſo q. in manibus ſuis. i. in auxilijs ſuis tollant eũ & cuſtodiant, ne offendat pedẽ, id eſt, affectum mẽtis ad lapidẽ, id eſt, ad veterẽ legem ſcriptã in lapideis tabulis. Vel per lapidẽ põt intelligi omnis peccati occaſio & ruinæ & ſic hic eſt figura metapho.

47 Du. Cum homo per liberum arbitriũ poſſit cuſtodire ſeipſum. videtur quod fruſtra adhibeatur cuſtodia angelorum? Reſp. S. Th. 1. par. q. 11. ar. 1. q. per liberum arbitrium poteſt homo aliqualiter malum vitare ſed nõ ſufficienter, quia infirmatur circa affectum boni propter multiplices animæ paſſiones.

48 Du. Quia naturalis lex ſatis inclinat hominem ad bene agendũ & per eius cognitionem põt ſe cuſtodire. ergo nõ eſt neceſſaria cuſtodia angelica? Reſ. S. T. ubi ſupra. q. vniuerſalis cognitio naturalis legis, quæ homini naturaliter adeſt aliqualiter dicit hominem ad bonum ſed nõ ſufficiẽter quia in applicãdo vniuerſalia, principia iuris ad particularia opa, cõtingit hoiem multipliciter deficere. Vnde dicitur Sap. 9. c. cogitationes mortalium timide & in certe prouidentiæ noſtræ, & iõ neceſſa-

ria fuit homini custodia angelorum.

49 Dub. Cum sufficienter homo custodiatur à deo, vt dicitur psal. 130. non dormiet qui custodit Israel. non videtur necessaria custodia angelorum? Resp. S. Th. vbi supra, ar. 1. quod ad bonum operandum duo requiruntur. Primo quod affectus inclinetur ad bonum quod quidem fit in nobis per habitū virtutis moralis. Secdo quod ratio inueniat cōgruas vias ad psiciendum bonū virtutis qđ attribuitur prudentiæ. Quantū ergo ad primū bonū immediate custodit hoīem deus infundēdo ei gratiam virtutis, quantū aūt ad ſm deus custodit hoīem sicut vellis instructor cuius instructio ad hominem peruenit nec mediantibus angelis.

50 Dub. Quia cum ad hoc angeli dentur in custodiā vt ab eis custoditos deducant in vitam æternā, & multi dannētur videtur qđ vel male custodiūt, vel quod homo oēs homines ab eis custodiātur? Resp. S. Th. vbi supra, ar. 4. q. psecti & infideles, & et anti Xps non priuantur interiori auxilio toti naturæ humanæ diuinit? cōcesso. s. custodia angelorū per quā & hi nō iuuētur ad hoc q. vitam æternā bonis operibus meretantur, iuuatur tn quātū ad hoc qd ab aliquibus malis retrahūtur qbus & sibipsis & alijs nocere possunt. Nā & ipsi dęmones arcentur p bonos angelos ne nocēāt quantū volut. & simiiter anti Xps non tñ nocebit quantū voler, & cū homo in statu vię istius cōstitutus sit quasi in quadā via multa pericula huiusmodi imminēt, tū ab interiori tū ab exteriori ſm illud psal. 141. in via hac qua ambulabā absconderūt laqueū mihi. Et ideo sicut hominibus per viā non tutā ambulantibus dantur custodes ita & cuilibet homini quādiu viator est custos angelus deputatur, quādo aūt iā ad terminū vię puenerit, iā non habebit angelū custodē, sed habebit in regno angelū corregnantem & in inferno dæmonem punientem.

51 Dub. Quia cum vnus homo possit custodire plures homines, & angelus sit pfectior homine, cur vnus angelus non sufficit ad custodiam plurium hominum? Respon. Sanc. Tho. vbi supra ar. 2. q. ratio quare singulis hominibus dantur singuli angeli ad custodiam est, quia angelorū custodia est quædam executio diuinæ prouidētię circa homines. Prouidētia autem dei aliter se habet ad homines & ad alias corruptibiles creaturas, quia aliter se habent ad incorruptibilitatem. homines enim non solum sunt incorruptibiles quantum ad communem speciem. sed etiā quantū ad proprias formas singulorū q̄ sunt alię rationes qđ de alijs rebus corruptibilibus dici non pōt. Manifestū est aūt quod prouidētia dei est circa illa principaliter quæ perpetuo manēt. Circa vero ea q̄ trāseūt prouidentia dei est inquātū ordinat ipsa ad res ppetuas. sic igitur prouidētia dei cōparatur ad singulos hoīes sicut comparatur ad singula genera vel species corruptibilū rerū. sed ſm Greg. diuersi ordines deputantur diuersis rerum generibus, puta potestates ad arcedos dæmones, virtutes ad mirabilia facienda in rebus corporeis, & probabile est q̄ diuersis speciebus rerum diuersi angeli eiusdem ordinis præficiantur. Vnde etiam rationabile est vt diuersis hominibus diuersi angeli ad custodiam deputentur. Vnus autem homo aliquando sufficit ad custodiam multorum hominum, sicut vnus præficitur vni collegio, & qui prouidet secundum ea quę ex terius aguntur, sed angelorum custodia deputatur hominibus quantū etiā ad inuisibilia & occulta quę pertinent ad singulorum salutē secūdum scriptos. vnde singulis hominibus singuli angeli deputantur ad custodiam.

52 Dubitatur. Quando datur angelus hominī ad custodiam? Ref. Sanctus Tho. ubi supra, qđ sicut dicit Orige. super Matt. super hoc est duplex opinio quidā dixerunt quod angelus ad custodiam homini deputatur à tempore baptismi. Alij uero qđ à tempore natiuitatis. & hanc opinionē Hier. approbat & rōnabiliter Beneficia enim quæ dantur homini diuinitus ex eo quod est Christianus incipiunt à tempore baptismi sicut perceptio eucharistiæ & aliā huiusmodi, sed ea quæ prouideantur homini à deo inquantū habet naturā rōnalem, extūc ei exhibētur ex quo nascēdo talem naturam accepit, & tale beneficiū est custodia angelorum ut ex præmissis patet. Vnde statim à natiuitate habet homo angelum ad sui custodiam deputatum.

53 Dubitatur. An angelus custos hominis aliquando deserat hominem quem custodire debet? Resp. Sanctus Th. prima parte ubi supra. q̄ angelus custos nunquam totaliter dimittit hominem, sed ad aliquid interdū eum dimittit, prout scilicet non impedit quin subdatur alicui tribulationi uel etiā quin cadat in peccatum secundū ordinē diuinorū iudiciorū. & si tn interdum deserit quantū hoīem loco, nō tamen deserit quantū ad effectū custodie, quia ēt cū ē in cœlo, cognoscit quid circa hominem agatur, neque indiget mora tpis ad motum localem, sed statim potest adesse.

54 Dub. An Angelus custos doleat de malo custodito? Resp. s. Th. ubi supra ar. 7. q. metaphorice dolet inquantum uellet bonū eius, & sic videns contrarium metaphorice dicitur dolere cum hoc sit contra voluntatem Angelorum absoluram, cum tn uelint q̄ circa hoc ordo diuinæ iustitiæ seruetur ſm quem quidam pœnis subduntur & peccare permittuntur.

55 Dub. Vbi dicitur, non tentabis dominū deū tuum? Ref. q̄ Deut. 6. c.

56 Dub. Quid est tentare Deum? Ref. san. Tho. super epist. ad Hęb. 3. c. q̄ tentare est experimentum sumere de re, quam quis ignorat, quod quis tentet Deum procedit, ex infidelitate.

57 Dub. An semper sit peccatum tentare deū? Resp. san. Tho. ubi supra, quod aliquando aliquis tentat Deum, non cum intentione tentandi & experiendi ueruntamen se habet ad modum tentantis, qui enim utitur re sua propter utilitatem non tentat proprie, puta si aliquis fugiens currat super æquum suum, & si tentat non tamen cum intentione tentandi, sed quādo ad nihil utile est quod facit, tunc tentat. Item si aliquis exponat se alicui periculo cōpulsus necessitate diuini auxilij non tentat Deum, si autem sine aliqua necessitate tunc tentat Deum. & sic dicit hic dominus, non tentabis dominum Deum tuum, quia necessitas nulla erat quod mitteret se deorsum.

58 Dub. Cur non dixit Christus, non tentabis nec dominum Deum tuum? Ref. Chry. dicens. quod hoc non dixit, sed dixit non tentabis dominum Deum tuum quod poterat dicere omnis homo Dei tentatus a diabolo, quoniam & qui hominem dei tentat deum tentat.

59 Dub. Quis est ille mons in quem assumpsit Christum diabolus? Resp. Magister hist. scholastica. quod est secundo miliario a deserto, in quo ieiunauit undecim a quarantena uersus Galilæam.

60 Dub. Quomodo possibile fuit ex illo monte ostendere omnia regna mundi? Resp. sanct. Tho. 3. par. q. 12. ar. 4. quod ut Chrysost. dicit super Matt. non est intelligendum quod uideret ipsa regna uel ciuitates, uel populos, uel aurū, uel argentum. sed partes terræ in quibus unūquodque regnum, uel ciuitas posita est. diabolus ergo digito demonstrabat. & uniuscuiusque regni honores, & statum uerbis exponebat.

61 Dub. Quę est gloria regnorum mundi? Ref. Remigius super Matthęum quod est aurum, argentum, lapides prętiosi. & temporalia bona.

62 Dubit. Cur diabolus non dixit in hac tertia tentatione, si filius Dei es. sicut in duabus primis? Ref. san. Thom. ubi supra. quod diabolus tentauit Christum. Primo de eo quod appetunt quantuncunque spirituales viri. s. de sustentatione corporalis naturę per cibum. Secundo de eo in quo spirituales uiri, quandoque deficiunt, ut. s. aliqua ad ostentationem operentur quod pertinet ad inanem gloriam. Tertio ad id quod iam non est spiritualium uirorum, sed carnalium. s. ut diuitias & gloriam mundi concupiscant usque ad contemptum Dei. Et ideo in duabus primis dicit, si filius dei es. non autem in tertia quę non potest conuenire spiritualibus uiris, qui sunt per adoptionem filij Dei, sicut & duę primę.

63 Dub Cur post tentationem diuitiarum & glorię uoluit inducere ad idolatriam? Resp. san. Tho. ubi supra, quod diuitias & honores mundi appetere peccatum est quando huiusmodi inordinate appeterentur. Hoc autem prętipue manifestatur ex hoc quod pro huiusmodi adipiscendis homo aliquid inhonestum facit. & ideo non fuit contentus diabolus per suadere cupiditatem diuitiarum & bonorum, sed induxit ad hoc quod propter huiusmodi adipiscenda Christus eum adoraret quod est maximum scelus & contra deum.

64 Dubitatur. An adoratio demonis si homo non cadit sit peccatum, quia dicit si cadens adoraueris me? Resp. sanctus Tho. ubi supra, quòd hoc addidit ut dicit Amb. quoniam habet ambitio domesticum periculum. Vt enim dominetur alijs prius seruit & curuatur obsequio ut honore donetur, & dum uult esse sublimior fit remissior.

65 Dubitatur. An diabolus possit omnia regna mundi dare? Respond. Hieronymus super Matthęum quod arrogans, & superbus deiactantia loquitur, non ei potest omnia regna dare cum sciamus plerosque sanctos uiros a deo reges factos. & ut Chrysost. dicit super Matth. Non diabolus quibus uult diuitias dare non potest, sed his qui volunt ab illo recipere.

66 Dub. Cur diabolus volebat adorari? Resp.

gladi. Ecce antiqua diaboli superbia, sicut. n. in principio voluit se simile Deo facere, ita nunc volebat diuinum sibi usurpare cultum. Et vt dicit san. Tho. 1. Cor. 12. demones ad hoc præcipue anhelant, vt diuinus cultus eis exhibeatur.

67 Dub. Cur demon solum tentauit Christum de tribus uitiis capitalibus cum sint septem uitia capitalia? Ref. f. Tho. 3. par. q. 12. art 4 q. sicut dicit Amb. super Luc. non dixisset scriptura quod consumpta omni tentatione diabolus recessit ab illo nisi in tribus præmissis esset omnium materia delictorum, quia causæ tentationum causæ sunt cupiditatum. s. carnis delectatio, spes gloriæ, & auiditas potentiæ.

68 Dub. Cur Christus non redarguit diabolū in duabus primis tentationibus, sed solum in tertia dicendo, vade Sathana? Ref. san. Tho. vbi supra quod Christus cum passus fuisset tentationis iniuriam dicente sibi diabolo, si filius Dei es mitte te deorsum non est turbatus, nec diabolum increpauit. Quando uero diabolus Dei sibi usurpauit honorem dicens. Hæc omnia tibi dabo si cadens adoraueris me, exasperatus est & repulit eum dicens, vade Sathana. Vt nos illius discamus exemplo nostras quidem iniurias magnanimiter sustinere, Dei autem iniurias nec usque ad auditum sufferre.

69 Dub. Cur non dixit vade retro Sathana, sicut dixit Petro? Ref. Hier. super Mat. quod nō eadem ut plerique putant Sathanas, & Petrus condemnatus est sententia. Petro. n. dicitur, ua de retro me Sathanas, ideſt sequere me qui contrarius es meæ uoluntati. Huic uero audit, vade Sathana & non ei dicitur retro ut subaudiatur vade in ignem æternum qui paratus est tibi & Angelis tuis.

70 Dub. Vol scribitur dominum Deum tuum adorabis & illi soli seruies? Ref. quod Deut. 6. ubi dicitur dominum Deum tuum timebis. i. timore filiali, & ipsi soli seruies seruitute latriæ, & idem scribitur Deut. 10.

71 Dub. Cum in Deutero. dicatur timebis cur hic Christus dicit, adorabis, cum sic ibi non sit scriptum? Ref. quod cum qui timet Deum timore filiali seruiat ei per latriam adorationē cuius ratio specialis est, ut dicit s. Th. in 3. sen. dist 9. q. 1. ar 1. q. 2. ut exhibeatur aliquid Deo in recognitionem seruitutis, sicut feudatarius in recognitione domini. ita Christus totū cōplectens dixit dominum Deum tuum adorabis adoratione. s. latriæ.

72 Dub. Quia non uidetur q. soli Deo sit seruiendum quoniam. 1. Petri 2. dr serui subditi estote dñis? Ref. sm Aug. in 10. de ciui. Dei. q. latriam interpretantur soli seruitutem Deo debitam & illa soli Deo seruiendum est. i. ipsi soli latriam exhibere debemus hominibus autem debetur seruitus, de qua Apostolus loquitur quæ Græce dulia nuncupari solet quæ honor est creaturæ excellenti debitus. Et Beda dicit quod in Græco dulia intelligitur seruitus communis, hoc est siue Deo, siue homini exhibita. cui quā iubemur seruire inuicem. Latria autem uocatur seruitus diuinitatis cultui debita, qua iubemur soli Deo seruire.

73 Dub. An pp dictum Christi reliquerit eum diabolus, quando dixit vade Sathana? Respō. Chry. super Mat. quod sicut ratio abiliter intelligi potest, non quasi obediens præceptore cessit, sed diuinitas Christi & Spiritus sanctus, qui erat in eo exussit inde diabolum.

74 Dub. An diabolus ex toto reliquerit Christum? Ref. f. Tho. 3. par. q. 41. ar. 3. quod sicut dicit Amb. super Lucā. recessit diabolus a Christo usque ad tempus, quia postea non tentaturus, sed aperte pugnaturus aduenit tempore passionis. Et tamen per illam impugnationē videbatur Christum tentare de tristitia & odio proximorum sicut in deserto de delectatione gulæ & contemptu Dei per idololatriā.

75 Dub. An uenerunt Angeli ministrare Christo? Ref. Chry. super Mat. qđ non dixit descendentes Angeli ut ostendat quia semper ad ministerium eius erant in terris, sed tunc præcipiente domino recesserunt ab eo ut locus diabolo aduersus Christū daretur ne forte uidēs Angelos circa eū non appropinquaret ad eū.

76 Dub. In quo ministrabant Angeli Christo? Ref. Chry. ubi supra. q. scire nō possumus utrū ad sanationes infirmitatum, an ad correctiones aiarū an ad effugationem demonū q. ois p. angelos facit vñ eis facientib⁹ ipse facere vi.

77 Dub. Nunquid per se erat potens absq; hoc qđ Angeli ministrarent? Ref. Chry. vbi supra manifestū est qđ non pp necessitatē impotentiæ eius ei ministrabant, sed propter honorē potestatis ipsius, non enim dicitur quod adiuuent eum, sed quod ministrent.

78 Dub. Quia Lu. 4. dī qđ pri⁹ oñdit ei oīa regna mūdi & post statuit eū supra pinaculū tēpli. Hic autem p Mat. dicitur ecōtra? Ref. Aug. de consensu Euangelistarum, quod Lucas has tentationes, non eodem ordine prosecutus est. Vnde incertū est quod prius factū sit utrum regna terræ prius demonstrata sint, & postea in pinnaculum templi leuatus sit, an econuerso, nihil tamen ad rem dum omnia facta esse manifestum sit. Glo. aūr in hoc loco dicit quod id quod dicit Lucas magis uidetur secundum historiam esse, sed Matthe. his refert tentationes secundum hoc quod in Adam facte sunt. Maximus autem quem sequitur Lyra dicit quod euangelistarum hanc ille. Illam uero ille præmittit, quia inanis gloria & auaritia ad inuicem sese gignunt.

79 Dub. Cur Ioannes Euangelista nihil de his tentationibus dicit? Resp. Orige. super Euan. quod quia a Deo exordium fecerat dicens. In principio erat uerbum, tentationem domini nō descripsit, quia deus tentari nō potest de quo erat sermo, quia uero in Matthei euangelio & in Luca generatio hominis scribit, & in Marco. Homo aūt. est qui tēptatur, ideo Matthæus Marcus & Lucas tentationē dñi descripserūt.

80 Dub. An omnes prædictæ tentationes fuerunt factæ extremo die Ieiunij Christi, an uero aliqua per aliquot dies sequentes? Resp. Magister hist. scho. qđ nihil interest nostra scire.

ALLEGORICE.

Tentatio gulæ præfigurata fuit in idolo belis & dracone in babylone quæ pro Deo colebantur, & qui bel multum comedere & bibere dicebatur, qđ idolum Daniel destruxit, & sacerdotes eius interemit, & similiter draconem cui sacerdotes statutis horis cibum adferebant, & Daniel cum massa pillorum pacis & adipis interfecit, significans Christum qui tentationē gulæ superauit quo ad tēptationem inanis gloriæ ꝓfigurata fuit ipsa tentatio in David q. infunda & lapide inter fecit Goliā q. se inaniter iactabat ex ꝓbrādo agminibus Israel quī Dauid Christū significabat q. dęmonē in hac tēptatione superauit. Tertia quoq; tēptatio ꝓfigurata fuit i Dauid interficiēte ursū & leonē suas oues rapientes ouibus recuperatis, & figurabat Christum dęmonem confundentem & a se ejicientem, aduenientibus angelis & eis ministrantibus.

TROPOLOGICE.

Instruimur & docemur ex historia huius sacri euangelij ut cum psalmista quæramus solitudinem, dicēdo ecce elongauit fugiens & mansi in solitudine, & ut arma ad resistendum demoni capiamus, & inter alia sacrum ieiunium continuum, & non acquiescamus gulæ cum esurierimus. sed naturam paucis minimisque contentam recreemus, nec solis faucibus cibū propinemus, sed auribus uerbum dei ministremus. Intelligamus etiam sacram scripturā sane secundum expositionem sacrorum doctorum, ne ex ipsa male intellecta aliquem errorem incurramus. Ipsumque deum pro quacunque gloria temporali, seu diuitijs non relinquamus, sed illi soli in timore sancto seruiamus & puro cum corde veneremur, in tentationibusque semper ad diuinum adiutorium recurramus, quod semper præsto erit angelo ad custodiam deputato semper pro nobis intercedente, & aduersarius Sathanam effugāte.

ANAGOGICE.

Ad cœlestem gloriam non nisi superatis tēptationibus peruenire ualemus ut ex sacro euangelio in contemplationem ducimur, quoniā superatis tentationibus angeli ministrauūt, & ita o potenit pati Christum & intrare in gloriam suam.

FERIA. II. POST. I. DOMINICAM Quadragesimæ.

Cum venerit filius hominis. Matth. 25. c.

Verba huius euangelij locutus fuit dominus anno suæ ætatis. 33. die 21. Martij in die. Martis.

HISTORICE.

Ex gentibus uniuersis coram hominis filio in maiestate sedenti eius angelis stipato salutis, veluti pastor ab hædis oues secernens segregabit, a dextris quosdam, cæteros vero a sinistris statuens. Astabitur autem eos, qui eius a dextris competierunt, quod eisdem humanos patienti defectus misericorditer subuenerint, ipsis autem rogantibus quonam modo id egerint respondebit, ea quæ uni eius minimo contulissent sibijpsi impēsa fuisse arbitrarentur, ea propter ut ab eius benedicti genitore paratum ingrederentur regnum possessuri, reliquos ob impietatem obiurgans quod in egenos fuissent immisericordes in ignem diabolo eiusue spiritibus præparatum mittet æternū, ubi & supplicia patient ppetua iustis feliciter in æterna gloria collocatis.

1 ORdine consueto dubijs respondendum est. Dubitatur Vt quid dominus discipulis prænuntiat iudicem se esse futurum cunctorum? Respondet. Hieroni. super

Universidad de Deusto
Biblioteca

Matthæum. quod post biduum pascha facturus & tradendus cruci & illudendus ab hominibus recte prænittit gloriam triumphatis vt secutura scandala pollicitationis præmio compensaret.

2 Dub. Cum in morte cuiuscunque quotidie iudicium fiat quid est necesse vt vltimum fiat iudicium? Resp. S. Th. 3. par. q. 59. ar. 5. dr. Sciēdū q licet per mortē vita hois terminetur p se remanet tñ ex futuris fin qd depēdēs. vno modo secūdū quod adhuc viuit in memorijs hominum in quibus qnque contra veritatē remanet bonæ famæ vel malæ. Alio mō in filijs q sunt quasi aliqd patris & tñ multorū bonorum sunt mali filij & ecōuerso. Tertio mō quātum ad effectū operū suorū sicut arrius & apostoli. Quarto modo quātū ad corpus q quādoque honorifice traditur sepulturę qnque vero relinquitur insepultū & tādē incineratū solui tur oīno. Quinto mō quātū ad ea in qbus homo suū affectū defixit, puta in quibuscūque tēporalibus rebus quarū qndā citius finiuntur, quædā diutius durāt. Oia aūt hæc subduntur existimationi diuini iudicij, & ideo de his oī bus perfectū & manifestum iudiciū haberi nō potest quamdiu huius tēporis cursus durat, & propter hoc oportet esse finale iudiciū in nouissimo die, in quo perfecte id qd ad vnūquenque hominē pertinet quocunque modo perfecto & manifestissime dijudicetur.

3 Dub. Ad quid veniet filius hominis. Resp. quòd ad iudicandum mundum.

4 Dub. Quando veniet? Resp. ipse Actu. 1. c. dicens. Non est verum nosse tempora vel momēta quæ pater posuit in sua potestate.

5 Dub. quis est iste filius hominis? Resp. quòd est Iesus Christus filius hominis, id est semper virginis Mariæ.

6 Du. Cum ipse sit filius dei, cur non se nominat à digniori dicendo. cum venerit filius dei? Respond. I. y. ec, quia veniet ad iudicium in forma humana & ex hoc vocat se filiū hominis sicut tunc apparebit.

7 Dub. Quæ erit maiestas sua? Respon. Remigi. super Matth. quod maiestatem appellat diuinitatem quæ æqualis est patri & spirituisancto. vel secundum Lyram, maiestas est forma hominis gloriosa in qua iudicabit. Vide dominica. prima aduentus. dub. 11.

8 Dub. Quia enim Io. 19. c. dicatur videbūt in in quem transfixerunt & gl. dicat quod in ea carne in qua crucifixus est veniet, sed crucifixus est in forma infirma & non gloriosa. erāgo in eadem apparebit Resp. S. Th. super. 4. sen. di. 48. q. 1. ar. 2. quod in primo aduentu, quia ad hoc venit vt p nobis satisfaceret apud patrem in forma nostrę infirmitatis apparuit. Quia vero in secundo aduentu ad hoc veniet vt iustitiā patris in hoīes exequatur gloriā, demonstrare debit quæ ineſt ex communione ad patrem, & ideo in forma gloriosa apparebit, & tamē in eadem carne apparebit in qua fuit crucifixus, sed non similiter se habente.

9 Dub. Quia videtur quod debeat apparere in forma gloriosa deitatis. Nam dicitur Eccle sia. 7. c. Noli quærere fieri iudex nisi valeas virtute irrumpere iniquitates sed virtus inuincibilis conuenit Christo secūdum quod deus, ergo in forma diuinitatis iudicabit, Resp. S. Tho. vbi supra ar. 1. quod quamuis Christus secundum quod homo non habeat à se inuincibilem potestatem ex naturali virtute humanę speciei, tamen ex dono diuinitatis ēt in humana natura habet inuincibilē potestatē secūdum qđ cuncta sunt subiecta pedibus eius, vt dicitur. 1. Chor. 15. & ad Heb. 2. & ideo iudicabit quidem in humana natura, sed ex virtute diuinitatis separabuntur omnes.

10 Dubitatur. In quo loco fiet illud iudicium? Resp. S. Th. vbi supra ar. 4. q. 2. quòd qualiter illud iudiciū sit futurū & quot homines ad iudicium conueniāt non potest multum percertitudinem sciri. tamen probabiliter potest colligi ex scripturis, quod circa locum montis oliueti descendet sicut & inde ascendit, vt idē esse ostendatur qui ascēdit & q descendit, nam ascendit in forma gloriosa, & ita in forma gloriosa descendet. & licet vallis Iosaphat quæ est prope montem oliueti non sit sufficiēs ad comprehendendum oēs homines, immo nec tota terra promissionis, sufficit tamen ponere quantūcunque spaciū circa locū illum ad capiēdum multitudinem iudicandorū dūmodo ab illo spacio Christum videre possint qui in aere eminens & maxima claritate refulgens à longinquo inspici poterit.

11 Dub. Quia si peccatores videbunt Christū in maiestate diuina erunt salui, & sic nemo dānabitur. vide dñica. 1. aduentus. dub. 12. & 13.

12 Du. Quæ erit sedes maiestatis suæ? Respon. Orig. super Mat. q sedes eius aut quidā sanctorū pfectiores dicunt de qbus scriptū est psa. 121. quoniam illuc sederunt sedes in iudicio. aut quędā virtutes angelicę de qbus dicit siue thronī

thronī siue dominationes, & secundum Glos. eccle. sia est sedes maiestatis eius in qua tūc apparebit omnipotentia eius.

13 Dub. quæ differentia est inter thronum sedem & cathedram? Respon. S. Tho. in 4. sent. dist. 47. q. 1. ar. 2. q. 3. quòd sedes est iudicis solum regis, & similiter thronus, sed cathedra est doctoris.

14 Dubit. Ad quid venient omnes angeli eius cum eo? Respon. S. Th. vbi supra. quòd sicut ex glo. super illo verbo patet, angeli cum Christo venient non vt iudices, sed vt sint testes humanorum actuum sub quorum custodia homines vel bene vel male egerunt.

15 Dubitat. Quia vt q etiā angeli iudicabunt. nā sanctis post hanc vitā promittitur angelorū æqualitas. Mat. 22. Si ergo hoīes hanc potestatem habebunt vt iudicet multo fortius & angeli? Resp. S. Tho. vbi supra. quòd assessores iudicis debēt esse iudici proportionales vel conformes. iudicium autem filio attribuitur, quia secundum humanam naturam omnibus apparebit tam bonis, quām malis quamuis tota trinitas iudicet per auctoritatē. & ideo etiam oportet vt assessores iudicis humanā naturam habeāt in qua possint ab omnibus bonis & malis videri, & sic angelis non competit iudicare quamuis etiam angeli aliquo modo possint dici iudicare. i. per suæ approbationē. Vñ Io. 5. dr. ptātē dedit ei iudiciū facere. quia filius hoīs est. sed angeli nō cōiciunt in humana natura, ergo nec in iudiciaria ptāte. hoibus aūt permittitur angelorū æqualitas quantū ad præmium essentiale, nihil tñ perhibēt aliquod accidēta le pmiū hoibus exhiberi qđ angelis non dabitur, vt patet de aureola virginū & martyrum, & similiter potest dici de iudiciaria potestate.

16 Dubitatur. Cur potius sedebit quā stabit? Resp. S. Vinc. in sermo. 1. huius diei quoniam iudex sedendo debet dare sententiam.

17 Dub. quia si omnes angeli venient cū Christo videtur quod nullus remaneat in cœlo? Respon. S. Tho. 1. par. q. 113. ar. 6. quòd angeli nō indigent mora temporis ad motum localem statim descendere possunt ad terras ac statim redire in cœlo, nec est mirandum quòd omnes adsint, quoniam vt dicit Chrysosto. in ho. omnes angeli cum Christo aderunt testantes & ipsi quantum administrauerunt missia domino ad hominum salutem.

18 Dubi. Cur angeli dicuntur eius? Resp. q ad denotandum q sunt eius quantum ad creationem. & quantum ad subiectionem non q reperiantur alij angeli qui non sint eius sed quia nullus angelus est quin sit eius.

19 Dub. quæ erunt & vnde illæ gētes quæ congregabuntur ante eum? Resp. gl. interlinearis. quo domnis temporis, omnis conditionis & omnis sexus.

20 Dubi. Quis congregabit istas gentes? Resp. Augu. secundo de ciuit. dei quòd hæc congregatio per mysterium angelicum fiet quibus in primo 49. dicitur. Congregate illi sanctos eius.

21 Dubita. An angeli mali ibidem erunt? Respon. quod sic iudicandi per Christum & ipsi.

22 Dub. ad quid separabit eos ab inuicem? Respon. vt tunc cognoscatur vnusquisque qualis fuerit, quia nunc boni inter malos & econtra versantur, nec bene discerountur ab inuicem cum mali simulent se esse bonos & boni credantur hypocritæ.

23 Dubi. Cur dominus posuit similitudinē de ouibus & hędis? Ref. Chry. in hom. qđ dās hos vocat hædos illos āt oues vt horū infructuositatem ostēdat. nullus. n. fuit ab hædis fructus, horū aūt vtilitatē, multus est. n. ouiū fructus & a lana & a lacte & a fœtibus qui parturiūtur. Noie aūt ouis in scripturis diuinis simplicitas & innocentia solet designari, pulchre ergo hoc in loco oues electi designantur; Hędus autem vt dicit Hiero. lasciuum est animal & fer uens semper ad coitum & semper pro peccatis offertur in lege. Necdicit captis quæ pūt habere fetus & consę egrediuntur de lauacro.

24 Dubitatur. Quid vult intelligi per dexteram & sinistram? Respon. Magister hist. scho. statuentur boni ad dexteram, id est ponentur ad æternitatem, mali ad sinistram, id est recipient quę meruerūt eligendo sinistram. Et Orīge. super Matth. dicit. Sancti qui in dextera, opera operati sunt acceperunt pro mercede suorum dexterorum dexteram regis in qua requies & gloria est. Mali vero propter opera sua pessima & sinistra ceciderunt in sinistram, id est tristitiam tormentorum.

25 Dub. Cur in principio dicit se filium hominis & nunc vocat se regem? Resp. Rodul. de vita Christi. quoniam tunc implebit quæ ad regē pertinent. i. subditos regere, leges condere, transgressores legis punire, & obseruatores præmiare quod tunc apparebit manifeste.

26 Dubita. Cur dicit venite eis qui coram eo sunt? Resp. Orige. vbi supra. quod ideo dicit vt

quicquid

quicquid minus fuerit cum perfectus vniti fuerint Christo consequatur.

27 Du. Cur dicit eos benedictos patris sui? Respon. Orige. vbi supra quod vt eminentia beneficiorum eorum manifestetur, quia prius benedicti sunt à domino qui fecit cœlum & terram. Et gl. sic dicit, id est, beneficio patris mei promoti ad obtinendum gloriam in qua sine fine regnetis.

28 Du. Cur dicit possidete & non accipite regnum? Respon Chry. in homel. quòd dicit possidete, siue hæreditate sicut familiaria bona, siue paterna sicut nra nobis antiquus debita.

29 Dub. Quomodo paratum est iustis regnum à constitutione mundi cum adhuc ipsi non essent? Respond. Hiero. super Matth. quòd hæc iuxta præsentiam dei accipienda sunt apud quem futura iam facta sunt.

30 Dub. Quod regnum est illud? Respon. quòd est æterna beatitudo secundum sanctum Tho. in 4 sen. di. 49. q. 1. ar. 2. q. 5.

31 Du. Quia cum regnum non importet perfectionem nisi in præsidente qui est vnus tantũ, vt patet Philo. 7. ethy. Vel nulla perfectio erit in beatis, sed solum in deo vel æterna beatitudo non potest dici regnum? Resp. S. Tho. vbi supra quòd regnum importat perfectionem & in præsidentem & in eo qui subest, sed in præsidente sicut in perfectionis principio, qui suam rectitudinem alijs imponit, in eo vero qui subest tanquam in accipiente perfectionem ab alio. Sancti igitur qui sunt in patria hoc modo diuinæ prouidétiæ subduntur, quia etiam ipsi prouidentes fiunt sibijpsis, vel etiã alijs secundum quòd omnia alia erunt eis subiecta. Et ideo ad regnum dei pertinent non solum vt existentes sub rege, sed etiam vt reges qui tamen erunt sub vno summo rege. Et ideo dicitur Apo. 5. fecisti nos deo nostro regnum & sacerdotes & regnabimus super terram.

32 Du. Quia aliqui forte non curabunt regnare, sed eis sufficiet quòd salui sint? Resp. Augu. de pœnitentia, quod tales primum fallit, quia eorum nec salus est vlla quorum iniquitas perseverat. Deinde si est aliqua differentia inter regnantes & non regnantes, oportet tamen vt in vno regno sint omnes ne in hostium aut aliorum numero deputentur & exteris regnãtibus ipsi pareant, omnes enim romani romanum regnum possident quamuis non omnes in eo regnent.

33 Dub. Cur dominus non facit hic mentionem de sepultura quæ tamen est vna de operibus misericordiæ? Respon. S. Tho. in 4. dist. 15. q. 2. ar. 3. q. 1. quòd dominus hoc enumerauit illas eleemosynas in quibus maior indigẽtia apparet & vt euidentior appareat iustitia indicantis dum hos pro eleemosynis remunerat & illos pro omissione condemnat. Vide Fer. 6. post cineres. à dub. 18. vsque ad dub. 38.

34 Dub. An facientes eleemosynas spirituales intelligantur pauisse esurientes &c. Respon. Rabanus super Matthæum. quod mystice qui esurientem & sitientem iustitiam pane verbi dei reficit, vel potu sapientiæ refrigerat charitatis agit opera, & qui errantem in domum matris ecclesiæ reuocat, & qui infirmum in fide assumit, & qui in tribulatione ali qua seu carcere tristitiæ oppresso subuenit compatiendo vel consolando veram dilectionem adimplet.

35 Dub. An omnes qui non potuerunt actualiter opera misericordiæ adimplere damnentur? Resp. quòd affectus magis pensatur quàm opus, vide dubio præcedente.

36 Dub. An omnibus electis dicetur esurijsti &c? Respon. Greg. 25. mora. quod his quibus iudex veniens in dextram consistentium dicit esurijsti &c. sunt qui ex parte electorum iudicantur & regnant, qui vitę maculas lachrymis tergunt, qui mala præcedentia factis sequentibus redimentes quicquid illicitum aliquando fecerunt ab oculis iudicis eleemosynarum superindictione cooperunt. Alij vero sunt qui non iudicantur & regnant qui etiam præcepta legis perfectionis virtute transcendunt.

37 Dub. Cur respondebũt iusti dicentes. quando te vidimus &c? Resp. Rabanus super Matthæum, quòd hoc dicunt non diffidentes de verbis domini, sed stupent de tanta subli matione & de maiestatis suæ magnitudine. Vel quia videbitur eis paruum esse quod egerunt. secundum illud apostoli. Non sunt condignę passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

38 Du. Qui sunt minimi fratres Christi? Resp. glo. quòd eius fratres sunt & mater qui faciũt voluntatem patris vt etiam dicitur Mat. 12. c.

39 Dub. Cur tales vocat minimos cum sint eius fratres? Respon. Rabanus super Matth. Propter hoc, quia sunt humiles, quia pauperes, quia abiecti.

40 Du. An benefaciens indifferenter omnibus pauperibus dicatur Christum pauisse? Resp.

Hic.

Hic. super Matthæum. quòd libera nobis erat intelligentia quod in omni paupere Christus pasceretur esuriens sitiens potaretur &c. Sed ex hoc quod sequitur quãdiu fecistis &c. Non mihi videtur generaliter dixisse de pauperibus, sed de his qui pauperes spiritu sunt. ad quos extendens manum dixerat. fratres mei sunt qui faciunt voluntatem patris mei. Et Rabanus super Mat. dicit quod fratrem baptisma facit & mysteriorum communicatio.

41 Du. Quomodo id quod fit minimo fratri sit Christo? Respon. Grego. quòd ea quæ fiunt capiti fiunt & membris, & alibi dignitas quæ defertur ministris, ei cuius sunt ministri exhibetur.

42 Dub. Quomodo possunt mali discedere a Christo cum non sit locus in quo non sit deus? Respon. Orige. quòd licet in inferno deus sit tanquam puniens damnatos per potentiam, tamen dãnati longe sunt ab eo per voluntatem contradicentem, & sicut iustis dixerat, venite, ità & iniustis discedite, Nam propinqui sunt verbo qui seruant dei mandatum, & vocantur vt adhuc propinquiores efficiatur. Lõge autem ab eo sunt & si videantur ei assistere qui non faciunt mandata ipsius, propter hoc audiũt. (discedite) vtqui modo vel videtur esse ante eum postea nec videantur.

3 Dub. Cur non dicit damnatis maledicti patris mei ex quo salutis dicit benedicti patris mei? Respon. Ori. super Matthæum quod benedictionis quidem minister est pater, maledictionis autẽ vnusquisque sibi est actor qui maledictione digna est operatus.

44 Dubi. cum deus solus sit æternus, cur dicit ignem esse æternum? Respon. S. Tho. 1. par. q. 10. ar. 3. quod æternitas vere & proprie in solo deo est quia æternitas immutabilitatẽ cõsequitur, nam ratio æternitatis immutabilitatẽ consequitur sicut ratio temporis motum, sed secundum si aliquam ab ipso immutabilitatem percipiunt secũdum hoc aliqua eius æternitatem percipiant, & sicut dicitur quod terra in æternum stat, & angeli æterni, & montes æterni propter diuturnitatem durationis, & videntes deum dicuntur habere vitam æternam, quia non habet volubiles cogitationes, & ita ignis inferni dicitur æternus propter interminabilitatem tantum, nec in inferno est vera æternitas sed magis tempus, secundum illud Psal. 80. Et erit tempus eorum in sęcula.

45 Du. An erit ignis corporeus in inferno? Respon. S. Tho. in 4. sen. di. 44. q. 3. ar. 2. q. 1. quod quicquid dicatur de igne qui animas separatas cruciat. de igne tamen quo cruciabuntur corpora dãnatorum post resurrectionem oportet dicere quod sit corporeus, quia corpori non potest conuenienter pœna apponi nisi corporea, & idem dicit Aug. in litera.

46 Dub. An ille ignis sit eiusdem speciei cum isto igne? Respon. S. Tho. vbi supra q. 2. quod ignis inferni quantum ad hoc quod habet de natura ignis & eiusdem speciei cum igne qui apud nos est. vtrum autem ille ignis sit in propria materia existens, aut in aliena in qua materia sit, nobis ignotum est, & secundum hoc potest ab igne qui apud nos est specie differre materialiter consideratus, quasdam tamen proprietates habet differentes ab igne isto, sicut quod successione non indiget nec lignis nutritur, sed illæ differentiæ non ostendunt diuersitatem in specie quantum ad id quod pertinet ad naturam ignis.

47 Du. An ille ignis erit sub terra? Respond. San. Tho. vbi supra q. 3. quod secundum opinionem Gre. in 4. dialogorum. & Aug. in 12. super Gen. ad literam ille ignis est sub terra. & Esa. 13. dicitur infernus subtus conturbatus est.

48 Du. Quomodo anima incorporea ab igne corporeo pati possit. Respon. S. Th. vbi supra quod patet omnes prædictos modos in unum colligere vt perfecte videatur quomodo anima ab igne corporeo patiatur, vt si dicamus quod ignis secundum naturam suam habet quod spiritus incorporeus ei coniungi possit vt loco locatum, sed inquantum est instrumentum diuinæ iustitiæ habet vt ipse quodammodo detineat alligatũ, & in hoc veraciter ignis ille est spiritui noxius, & sic anima ignem vt noxium sibi videns ab igne cruciatur. Vnde Greg in 4. dialogo. omnia illa per ordinẽ tangit vt ex dictis eius patet, corpora autem dãnatorum vt dicit idem sanctus Tho. ad Heb. 10. Cruciabuntur ab igne non totaliter consumendo, sed in perpetuum cruciando. Et idem San Tho. 1. par. q. 64. dicit quod flamma & locus non est pœnalis angelo aut animæ quasi afficiens alterando naturam, sed quasi afficiens, voluntatem contristãdo. dum angelus vel anima apprehendit se esse in loco non cõuenienti suæ voluntati.

49 Du. Cur non dicit regnum paratum esse angelis sanctis sicut ignem diabolo, & angelis

eius

eius? Resp. Orig. super Mat. quoniam quātum ad se homines non ad perditionem creauit, peccantes autem contingunt se diabolo, vt sicut qui saluantur sanctis angelis coequantur, sic qui pereunt diaboli angelis comparantur.

50 Dub. Quomodo dęmones qui sunt spiritus pati possint ab igne corporeo? Resp. Augu. 21. ciui. dei dicens. cur enim non dicamus quamuis miris tamen ueris modis etiam spiritus in corporeos posse pœna corporalis ignis affligi. si spiritus hominum etiam ipsi profecto corporei & nunc potuerunt concludi corporalibus membris & tunc potuerunt corporū suorum vinculi insolubiliter alligari, adhærebūt ergo dæmones licet incorporei corporalibus ignibus cruciandi accipientes ex ignibus pœnam, non dantes ignibus uitam ignis autem ille corporibus erit, & cruciabit huiusmodi corpora cum spiritibus dæmonum autem spiritus sine corporibus.

51 Dubit. Cur potius ignis quàm cætera elementa reprobos cruciabit? Resp. S. Tho. in 4. sen. di. 50. quæst. 2. ar. 3. quæst. 1. quod secundum Basilium in vltima mūdi purgatione fiet quædam separatio in elementis, vt quicquid est purgatum & nobile remaneat superius ad gloriam beatorum. Quicquid vero est ignobile & fęculētum, in inferno proijciatur ad pœnam damnatorum, vt sicut omnis creatura dei est beatis materia gaudij, ita damnatis ex omnibus creaturis tormentum accrescat secundum illud Sapien. 5. pugnabit cum illo orbis terrarum contra insensatos hoc etiam diuinæ iustitiæ competit, vt sicut ab vno recedentes peccatum in rebus naturalibus quæ sunt multa & vana finem suum constituerunt, ita etiam multipliciter affligantur ex multis, sed quia ignis est maxime afflictiuus propter hoc qđ abundat virtute actiua, ideo nomine ignis omnis afflictio designatur, vt sit vehemens.

52 Dubita. Cur temporaliter peccauerint cur æterno igni tradendi sunt? Resp. S. Vinc. in sermone qđ qñ peccator moritur in peccato tūc magis obstinatur in eo, & quia illa obstinatio durabit æternaliter in peccatore, ideo etiā pœna erit æterna. & Gre. idem sentit in 33. mor.

53 Dubi. qui sunt angeli diaboli? Resp. S. Tho. 1. par. q. 109. art. 2. quod illi angeli qui adhæserunt ei contra deum quando cecidit de paradiso & qui erunt ei obedientes vsque ad iudicīū.

54 Dubi. quis parauit & quomodo illum ignē diabolo? Resp. gl. quòd præparat. s, id est præordinatus est à constitutione mundi.

55 Dubi. Quomodo Christus esuriuit & sitiuit quando pauperes sui esuriebant & sitiebant? Resp. Orig. super Matth. quòd sicut anima habitans in corpore cum non esuriat quantū ad suam substantiam spiritalem. esurisse tamen corporis cibum quia copulata est corpori suo sic & saluator patitur quæ corpus eius ecclesia cum ipse sit impassibilis.

56 Dubi. Cur iustis singulas species misericordiæ per se dinumerat, non autem iniustis sed binas conglutinat? Respon. Origc. vbi supra, quoniam misericordis iudicis erit beneficta quidem hominum largitur prædicare & ampliare. malefacta autem eorum trāsitoriæ memorari & abolere.

57 Dub. An maior pœna esset Luciferi si nullum dæmonem haberet subditum? Resp. San. Tho. 1. par. q. 109. ar. 2. quod superioribus dæmonibus inferiores subdantur non est ad bonum superiorū, sed magis ad malum eorum, quia cum malefacere maxime aū miseriam pteneat pęesse in malis est magis miserū esse.

58 Dubitatur. Quia videtur quod non sit aliquis ita magnus peccator qui aliquando non fecerit aliquod opus misericordiæ? Respond. Chryso. in home. dicens. Intuere autem quia non in vno tantum vel duobus sed in omnibus misericordiam deseruerunt, nō enim esurientem solum nō cibauerunt, sed neq; quod leuius erat infirmum visitauerunt.

59 Dub. Quia multi sunt qui non omnia opera misericordiæ implere possunt, quia forsassis non habet vnde? Resp. Chryso. in hom. di. Vide qualiter leuia iniungit non enim dicit in carcere eram & non eripuistis me, infirmus & non curastis me, sed non visitastis & non venistis ad me, in esuriendo etiam non præciosam petit mensam, sed necessarium cibum.

60 Dub. Cur tantam meretur pœnam non largiens sua pauperibus? Respon. Chryso. in hom. dicens. Omnia sufficientia sunt ad pœnam. Primo facilitas petitionis. panis enim erat. Secūdo miseria eius qui petebat, paup enim erat. Tertio compassio naturæ, homo enim erat. Quarto desiderium promissionis, regnū enim promisit. Quinto dignitas eius qui accipiebat, deus enim erat qui per pauperes accipiebat. Sexto superabundantia honoris, quoniam dignatus est ab hominibus accipere. Septimo iustitia dationis, ex suis n. à nobis accipit. Sed cōtra oia hæc homines per auaritiā excecantur.

61 Dub. cur iniusti opera misericordiæ simul inuoluant dicentes quando te vidimus esurientem aut sitientem &c. Resp. Orig. super Matthæ. quod iusti immorantur in vnoquoq; verbo, iniusti autem non ita per singula cursim dicunt, quoniam proprium est iustorum benefacta sua relata sibi in facie diligenter & per singula refutare causa humilitatis. malorū autem hominem est culpas suas hac excusationis causa aut nullas esse ostendere leues aut paucas.

62 Dubit. Cur non dicit iniustis quamdiu non fecistis vni de fratribus, sed solū de minimis? Respond. Origenes vbi supra, quòd volens iustorum benefacta ostendere grandia, peccatorum autem culpas non grandes ad iniustos nō abiecit fratrib. reuera enim eius fratres sunt qui perfecti sunt, gratius est autem apud deum opus bonū quod fit sanctioribus quam in minus sanctis, & leuior culpa est negligere minus sanctos quam sanctiores.

63 Dubita. Quia videtur quod deus sit crudelis puniendo sine fine iniquos? Respon. Greg. 25. moral. omnipotens deus quia pius est miserorum cruciatu non pascitur, quia autem iustus est ab iniquorum vitione nō sedatur. & tamen ad aliquid iniqui semper concremantur, vt, scilicet iusti tanto in æternum magis diuinæ gratiæ debitores se esse cognoscant quāto in æternum mala puniri conspiciunt quæ eius adiutorio vitare poterant.

64 Dub. An tunc sancti intercedent pro damnatis maxime sanguine coniunctis? Resp. Gre. 32. moral. quod orant quidem sancti pro inimicis suis eo tempore possunt ad fructuosam pœnitentiam eorum corda conuertere. quomodo ergo tunc orabunt pro illis qui iam nullatenus possunt ab iniquitate commutari.

65 Dubi. An Christiani mali qui manducauerunt panem Christi de quo dicitur quod manducans viuet in æternum patientur aliquam pœnam? Resp. Augu. 21. de ciuita. Dei quod si quis temporalia in corde suo præponit Christo, & si videatur habere fidem Christi nō est tamen in eo fundamentum. Christus cui alia præponitur, quanto magis si committat illicita non præposuisse, sed postposuisse Christum conuincitur. Adde quod illa manducatio sibi non prodest cum indigne sumpserit.

66 Dub. Quod erit illud supplicium æternum quod ibunt iniusti require. dub. 1.

77 Dub. Quę erit illa vita æterna in quam iusti ibunt? Resp. S. Tho. 1. par. q. 19 ar. 2. cum æternitas propriè & verè in solo deo sit cum sit immutabilis, vt dictum est sup. 1. per participationem illa gloria dicetur vita æterna propter suam immutabilitatem & consistere in visione dei secundum illud Io. 17. hæc est vita æterna ut cognoscāt te solum verum deum & quem misisti Iesum Christum.

¶ Alijs sensibus spiritualibus non exponitur ratione dicta in prologo.

FER. TERTIA POST PRIMAM dominicam quadragesimæ.

Cum intrasset Iesus Hierosolymam Matth. 21. c. Mar. 11. c. & Luc. 19

Hist. huius euangelij facta est anno Christi. 33. die 29 martij in dominica.

HISTORICE.

Magna cum pompa Hierosolymam dominus ingressus cum fuisset rei nouitate commoti ciues quisnam hic foret percunctabantur. qui autem dominum commitabantur populi hunc Iesum prophetam esse ex Nazareth Galileæ aiebant, templum autem cum intrasset dominus mensas cathedrasque in templo negotiantium euertit domum suam scriptura testante domum orationis fore dicens, quam tamen speluncam ipsi latronum fecissent. Variis vero infirmitatibus detentos priſtinæ restituit sanitati. Sacerdotum autem principes ac scribę tot tantis miraculis pueris etiam audeis osanna filio Dauid exclamātibus indignatione permoti inquirebant increpando, an tales animaduerterent clamores quibus & se audire professus est, & eo exinfantium ore modo scriptura cantum esse deo altissimo laudes perfici. Verbum itaque egressus illis post habitis Bethaniam regressus est cuius incolas quonam pacto de regnum consequerentur instruebat.

1 Dubitatur igitur vnde dominus veniebat cum ingressus est Hierosolymam. Require dominica prima aduentus secundum ordinem prædicatorum dub. 1.

2 Dubitatur. Quo tempore intrauit Hierosolymam? Respondet Raba. super Matth. quòd ante quinque dies paschæ, quoniam vt narrat Ioan. ante sex dies paschæ venerat in Bethaniam, & in crastinum asino sedens uenit in Hierusalem.

3 Dub. Cur commota fuit ciuitas in introitu Christi? Resp. Hiero. super Mat. quòd cõmouebatur mirans frequentium nesciens virtutem. Et Chry. super Mat. dicit quòd cõmouebantur videntes rem mirabilem homo laudatur quasi deus, sed deus laudabatur in homine, puto autem quòd nec ipsi qui laudabant sciebant quid laudabant, sed spiritus subito ingressus in eos veritatis verba fundebat.

4 Dub. An muri & ædificia commouerentur? Respond. quòd hic est figura methonomiæ. quia ponitur continens, ciuitas pro ciuibus contentis.

5 Dub. An omnes commoti sint, quia dicitur vniuersa ciuitas? Respon. Lyr. quòd factum maiorum dicitur factum totius, vt scilicet intelligatur quòd maiores & principaliores commoti sunt. Et ita est figura synecdoche, quia ponitur totum pro parte.

6 Dubitatur. Cum cognoscerent quòd erat Iesus, cur interrogabant quis est hic? Respond. Lyr. quòd sensus talis est quis est hic. q.d. iste non est talis ac tantus quod talia deberent sibi exhibere.

7 Dubita. Qui erant illi populi qui dicebant quòd erat Iesus &c. Resp. Ly. post Hiero. q̃ populi, id est simplices & vulgares. quoniã alijs ambigentibus vel interrogantibus sola plebecula confitetur.

8 Dub. Cum multi alij prophetæ fuerint videtur quòd non sit magna laus dicendo q̃ est propheta? Resp. Hiero. super Mat. quod a minoribus incipiunt vt ad maiora perueniant. propheram enim dicunt, quem Moyses sui similem dixerat esse venturum.

9 Dubitatur. Cur dicunt Anazareth Galilex? Respond. Hierony. super Matth. quia ibi educatus fuerat, vt flos campi nutriretur in filore virtutem.

10 Dub. Cur primo intrauit templũ antequam alibi diuerteret? Resp. Chrysost. super Matth. quod hoc erat propriũ boni filij vt ad domum curreret patris & illi honorem redderet: Hoc etiam erat boni medici vt ingressus ad infirmam ciuitatem saluandam primum ad originem passionis intenderet. Nam sicut de templo omne bonum egreditur ita de templo omne malũ procedit. si enim sacerdotiũ integrum fuerit tota ecclesia floret, si autem corruptum fuerit tota fides marcida est, sicut enim cũ videris arborem pallẽtibus folijs intelligis quia vitium habet in radice, sic cum videris populum indisciplinatũ sine dubio cognosce, quia sacerdotium eius non est sanum.

11 Du. Quid eiebatur & vẽdebatur in tẽplo? Resp. Lyr. post Hieron. q̃ principes sacerdotum qui erant auari per astutias suas diuersas conabantur excoriare populum. Igitur quia de longinquis partibus aliqui veniebãt in Hierusalem causa deuotionis quia non erat eis licitum alibi sacrificium offerre & non poterãt ex tam longinquo animalia adducere. Et ideo sacerdotes statuerant in templo aliquos de sua familia qui vẽdebant in atrijs templi illa quæ poterant in templo offerri, ne venientes à longe haberent excusationem cessandi ab oblationibus. Similiter quia aliqui veniebant ad templum qui non habebant pecuniam, vnde possent animalia offerenda emere. Ideo sacerdotes statuerant ibi nummularios, qui sub certa cautione pecuniam traderent, & sic nullus excusaretur quin posset sacrificium offerre. Licet enim pro illa accommodatione pecuniæ non acciperent pecuniam vltra sortem, recipiebant tamen aliqua munera vel encenia, & sic patet quod peccabãt ex facto quod erat illicitum, scilicet aliquid accipere vltra sortẽ quantumcunque modicum, & ex loco quia talia exercebant in locis orationi deputatis.

12 Dub. Quomodo Christus solus potuit tantam multitudinem eijcere? Resp. S. Th. 3. par. q. 44. ar. 3. quod Hier. super Mat. hoc attribuit miraculo dicens mihi inter omnia signa quæ fecit dominus hoc videtur esse mirabilius q̃ vnus homo & illo tempore contemptibilis potuerit ad vnius flagelli verbera tantam eijcere multitudinem. igneũ enim quoddam atque sydereum radiabat ex oculis eius & deitatis maiestas lucebat in facie eius adeo q̃ non audebant resistere ei. vt etiam dicit Lyr.

13 Dub. qua erant mense nummulariorum? Respon. quod erant mense super quibus tenebãt nummos ad accommodandum.

14 Dub. Qui dicantur nummularij? Resp. quod sunt campsores nummorum.

15 Dub. quid est nummus? Resp. quod est genus ęris minuti, vt dicit Theophilus.

16 Dub. Cur Matthæus nõ facit mẽtionem de flagello facto de funiculis vt Ioan. 2. c. dicit. Resp. Aug. de cõsensu euangelistarũ, q̃ manifestũ est hoc nõ semel, sed nerũ à dño esse factũ. Sed primũ cõmemoratũ est a Ioanne. hoc aũt vltimum a cæteris tribus & ita prima vice fecit flagellũ, prout narrat Ioannes qui etiam asseri

asserit eum solum eiecit vendentes. Sed Mat. hoc narrat quod eiecit vendentes & ementes.

17 Dub. quæ erant cathedræ vendentium columbas? Resp. Hila. super Mat. q̃ iuxta simplicem intelligentiam columbæ non erant in cathedris, sed in cauis nisi forte columbarum institores sederent in cathedris.

18 Dubitat. Vbi scribitur domus mea &c. Respond. quod Esa. 56. capit. vbi sic habetur. domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis.

19 Dub. Quomodo faciebant de templo speluncam latronum? Respon. Hiero. super Matt. quod latro est qui templum dei in latronum conuertit speluncam qui lucra de religione sectatur. Et Lyra dicit quod non curabãt de cultu dei, sed magis de excoratione populi per astutias suas exquisitas.

20 Dub. Quæ est spelunca latronum? Resp. Lyra. q̃ dicitur esse locus vbi sp. la, quæ latrones rapiunt, congregantur.

21 Dub. vnde accesserunt surdi & claudi ad Iesum? Resp. q̃ consimiles solẽt sedere ad ianuas templorum vt petant eleemosynas ab intrantibus & exeuntibus sicut patet Actuum 3. de Petro & Ioanne ascendentibus in templum &cæt. Qui viso audito miraculo de eiectione vendentium accesserunt ad eum petentes salutem.

22 Dub. Cur nõ sanauit eos antequàm euerteret mensas? Resp. q̃ primo voluit reparare caput, id est templum dei & ad debitũ ordinem reducere & demum membra consolidare.

23 Dub. Cur Christus sanauit eos? Resp. Chrys. super Mat. q̃ hoc dominus fecit quod vt turbę verbis clamabant dominus ostenderet.

24 Dub. Cur principes sacerdotum indignati sunt visis tot miraculis? Resp. Chryso. in hom. quod sicut columba si modicum obliquata fuerit accepto pondere amplius vadit in latus, sic & cor hominis cum peruersum fuerit si alicuius viri iusti opera videat vel audiat non confirmatur, sed magis ad inuidiam concitatur. hoc modo sacerdotes concitati sunt contra Christum.

25 Dubi. Cur sacerdotes interrogant si audiat quæ dicuntur? Respond. Hiero. super Matth. q̃ hoc dixerunt non audentes mittere manum in eum, sed vt calumniarentur eius opera. credentes quod vel responderet q̃ pueri benefaciebant sic clamare. vel q̃ erat eis parcendum si sic clamab ant, quia pueri erant. Et licet audire cum scirent tamen redarguendo dicunt.

26 Dubi Cur adducit testimonium scripturæ? Resp. Chryf. super Matt. q̃ hoc fecit acsi diceret, ex quo mea culpa est. quia isti clamant nun quid mea culpa est, quia ante tot milia annorum hoc futurum propheta dixit.

27 Dub. Quis propheta & vbi hoc dixit? Resp. quod Dauid psal. 8.

28 Dub. Quia videtur quod infantes & lactentes non possint laudare aliquem & ita scriptura adducta non sit ad propositum bi qui laudabant non essent infantes seu lactentes? Resp. Chrysosto. super Mat. h quod isti dicuntur infantes nõ ætate, sed simplicitate cordis, lactentes autem quoniam quali lactis suauitate ita mirabilium delectatione excitati clamabant. Lac enim dicitur opus miraculorum, quia miracula nullum laborem videntibus exponunt, sed videntes admiratione delectant & ad vitã molliter inuitãt. panis autem est doctrina perfectę iustitiæ quam accipere non possunt nisi excitati sensus circa res spirituales.

29 Dubitatur. Cur dereliquit eos cum tunc deberet perseuerare in admonendo? Respond. Chrysosto. super Matth. quod malum hominem melius locum dando potest aliquis vincere quàm respondẽdo, quia malitia non instruitur sermonibus, sed excitatur. Et ideo dominus recedẽdo compescere studuit quis respondendo non compescuit.

30 Dubitat. Cur non remansit in ciuitate, sed iuit in Bethaniam? Resp. Hieron. super Matth. quod dominus tantæ fuit paupertatis, & ita nulli adulatus sit, vt in urbe maxima nullum hospitem nullam inuenerit mansionem, sed in vico paruulo apud Lazarum sororesque eius habitaret.

31 Du. Cur in hoc euãgelio legitur q̃ docebat eos de regno dei cũ nõ sit de textu? Resp. q̃ non oia scripta sunt quæ fecit Iesus, vt habetur Io. vlt. Sed quia Christus semper docebat homines. ideo ecclesia hoc addidit hoc in euãgelio.

32 Dub. Cur sacerdotes non redarguerũt eum de euersione mensarum & cathedrarum? Resp. quod Luc. 20. c. dicit quod sacerdotes interrogauerunt eum, in qua potestate hoc faciebat, sed ipse interrogando de baptismo Ioannis an de cęlo esset an ex hominibus cõfundit eos nescientes respondere.

ALLEGORICE.

Hæc templi purgatio præfigurata fuit primo Hesdræ 6. capitu. vbi habetur quod rex

Darius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Datur præcepit Herodę scibę, ut ipse festa in occurret & templum studiose mundaret, qua mundatio filij Dei purgationem cõueniẽter repræsentat. Et etiam 2. Machabe. 10. capitulo ubi machabeus cũ suis tẽplum purgauerũt.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex hoc euangelio ut sẽper primum quæramus templum & regnum Dei, & in templo taliter operemur orantes nec aliquid aliud in eo agentes nisi ad quod factum est. Vnde & nomen oratorij accepit, ne Iesus ueniens causam habeat nos cum flagellis ab ecclesia sua expellere, si tamen ceci sumus p ignorantiam peccantes aut claudi per impotentiam ueniamus ad eum in templo confitẽtes peccata nostra & sanabit nos ut possimus cum pueris clamare osanna filij Dauid, id est salus nostra per filium Dauid facta est, nec curemus indignationem principum sacerdotũ. ideſt. dæmonum', quoniam ipse Christus nos ab eorum uersutijs protege nosque foris Hierusalem. i. extra potestatem dæmonum docebit de regno Dei.

ANAGOGICE.

Contemplari licet ex sacro euangelio cum Christus triumphans intrauit cœlestem Hierusalem, commota est uniuersa multitudo cœlestis exercitus præ admiratione tanti honoris exhibiti homini crucifixo & tam uilissimã mortem passo, comitãtibus se cum sanctis Patriarchis quos de lacu eduxerat atque clamantibus quod per filium Dauid saluati fuerant a uinculis inferni, & quos introduxit in templum immaculatum dei expulsis. Primo spiritibus malignis, scilicet Lucifero emente uolũtatẽ se sequentiũ, & reliquis nẽdentibus. ideſt adhærentibus eidem contra omnipotentem Deum, mensas & cathedras ac sedes eorum quo ad ipsos euertendo, ut nunquam amplius in eis sedeant, sed illis suis fidelibus assignando, quoniam domus illa domus orationis est, & non spelunca dæmonum, latronum diuinũ honorem furari uolentium. & licet inuidia ducti nunc continue insidientur hominibus ne ad ipsas sedes perueniant tamen per dominum Christum dictum introducantur homines suo sanguine redempti. forisque existenti bus aduersarijs fideles suos influxit dulcissima experiẽtia q̃ suauis sit possessio sui regni.

Magister volumus a te signum uidere Matth. 12. Mar. 3. & Luc. 11. a.

Historia huius euangelij facta est anno ætatis Christi. 31. prima die decembris. in die Iouis.

HISTORICE.

Scribis ac phariseis a domino signum petentibus? Respondit dominus generationi adultere, nullum aliud fore dandum signum q̃ Ionæ prophetæ. Quoniam quemadmodum ipse triduo in cẽti corpore cõmoratus fuerat, ita tot filium hominis diebus in corde terræ immorari debere. Vtrosque nituitas hanc generationem condemnaturos in iudicio cum Iona prædicante pœnituerint cum Hic Ionam excedat. Austri etiam regina quoniam a terræ finibus, ut Salomonis inuerecur sapiẽtia ad uenit in iudicio etiam generationem hanc cõdemnabit & tamen hoc in loco plusquam Salomon est, nequam spiritus cum homine relicto loca per ambulauerit arida, ut nequaquã ubi requiescere ualeat inuenerit, quam reliquerat domum uacantem ornatamque comperiens, altos se nequiores septem spiritus assumens hominem ipsum ingrediuntur. atque inhabitant, ita ut eius ultima prioribus peiora reddantur, quod & pessimæ ipsi continget generationi', eo uero talia memorante, cum eius genitrix fratresque ut ipsum alloquerentur foris præstolarentur idque recessisset manu discipulos ostentans, eos parentes ac fratres compellauit, quoniam sui genitoris cęlos possidentis qui Iussibus paruissent eius germanus soror ac optima parens esset.

Rradu suo dubia enucleãda sunt.

G Dubitatur igit cum in textu dicatur tunc responderunt hoc in euangelio scribitur tunc accesserunt: Respondet, quod euangelista postquam narrauit quemadmodum dominus sanauit dæmoniacum & a iudæis crimina tus fuisset quod in belzebub dæmones expelleret. Ipse quoque rationibus eos cõfudisset, tunc ipsi responderunt ut aliquod eis signum dæmonstraret. Ecclesia uero illam omittens historiam ad quam illud uerbum (responderunt) referebatur, solum hic petitionem signi commemorat, ob quod ait, tunc accesserunt & dixerunt.

2 Dubitatur qui dicuntur scribe. Require in epiphania. dubio. 31.

3 Dubi. Cur uocant dominum magistrum eius discipuli non erant? Resp. Chry. super Matt. q̃ eorum uerba adulatione & yronia plena sunt, & prius quidem conuitiabantur dæmoniacum eum dicentes. nunc autem adulantur uocantes eum magistrum.

4 Du. Cum uiderint miraculum dæmoniaci, cur uolunt signum uidere? Resp. quòd quia signum dæmoniaci poterat fieri per dæmones, quoniam superiores possunt expellere inferiores, ideo uolebant aliquod signum uidere, q̃ a solo Deo effici posset.

5 Dub. q̃ signum uolebant uidere? Ref. Hier. super Matt. q̃ signa postulant quasi quæ uiderant signa non fuerint. Sed in Luca. c. xj. quid petant plenius explicatur. Volumus a te signum uidere de cœlo, uel in morem Helyæ, ignem de sublimi uenire cupiebant, uel in similitudinem Samuelis tempore æstiuo contra naturam loci mugire tonitrua coruscare fulgura, imbres ruere, quasi non possint & illa calumniari ex dicere, ex occultis & varijs aeris passionibus accidisse, nam qui calumniaris ea quæ oculis vides, manu tenes, utilitate sentis, quid facturus ea in his de cœlo ueniunt, utiq; respondebis, & magos in Aegypto multa signa feciſſe de cœlo.

6 Dub. Cur patienter tulit cum conuitiarentur, quod in principe dæmoniorum ejeciſſet dæmonium. Hic uero ubi magistrum appellat conuitiose respondit? Ref. Chry. super Mat. q̃ hoc fecit demonstrans, quod utraque passione erat superior, & neque conuitijs in iram deducitur, neque ab adulatione mollitur.

7 Dub. Cur uocat eos generationem malam? Ref. Chry. super Mat. q̃ ideo quia semper ingrati circa benefactores facti sunt deteriores, quod est ultimæ malitiæ.

8 Dub. Cur uocat & adulteram? Ref. Hier. super Matt. quòd egregie sic eam uocat, quia diuiserat uirum & iuxta Ezech. multis se amatoribus copulauit.

9 Dub. Cum dominus multa postmodum signa fecerit, cur dicit, quod eis non dabitur signum, nisi Ionæ Prophetæ? Ref. S. Tho. 3. par. q. 43. ar. 1. q̃ uerba Christi intelligenda sunt. ut dicit Chry. super Mat. q̃ tunc non acceperunt tale signum, quale petebant. s. de cœlorũ q̃ nullum signum eis dederit. Vel quia signa faciebat, non propter eos, quos sciebat lapideos esse, sed ut alios emendaret. Et ideo non eis, sed aliis illa signa dabantur.

10 Dub. Ad quid dedit eis signum Ionæ? Resp. Raba. super Matt. q̃ ostendit Iudæos ad instar ninuitarũ, & nisi pœnitierent subuersioni proximos, sed sicut illuc dæmonstratur suppliciũ, & dæmonstratur remedium. Ita Iudæi non debent desperare ueniam, si saltem post Christi passionem egerint pœnitentiã, acsi diceret, ut Chry. super Mat. exponit multa beneficia dæmonstraui uobis, nihil horũ uos allexit ad uenerandã meã uirtutẽ quã cognoscentis p pœnã qñ ciuitatẽ uestrã in terrã proiectã uideo tis.

11 Dub. Cur historiam Ionæ appellat signũ? Ref. Chry. super Mat. dicens. Interim aũt dñs sermonem de resurrect. interponit quę cogniturierant per ea quæ postea erant passuri dicens, nisi signum Ionæ Prophetæ. Crux. n. profecto credita non esset nisi signa testan ia habuisset, hac aũt nõ credita & resurrectio utiq; credita non esset, p̃p hoc & signũ hoc vocat, & figurã in mediũ fert ut ueritas credatur.

12 Dub. An Ionas fuerit tribus diebus & noctibus completis in ventre cęti? Ref. q̃ Ionæ. a. dicitur, quòd erat in ventre cęti t ibus diebus & tribus noctibus. posset tñ dici, q̃ inquã tum est figura sepulturæ Christi & mortis, q̃ per figuram synecdochæ accipitur ibi pars p toto, ut in sequenti dub. declarabitur.

13 Dub. Cur Christus mortuus fuerit die veneris circa nonam & resurrexit noctæ dominicę videtur, quod non stetit mortuus nisi una die, cum dimidia & duabus noctibus? Ref. S. Th. 3. par. q. 51. ar. 4. q̃ sicut Aug. dicit in lib de consensu Euangelistarũ. Hoc intelligitur illo scripturarũ usitato loquendi modo, quo a parte totũ intelligitur, ita. s. q̃ unã noctẽ & unã diẽ accipiamus pro uno die naturali. Et sic primus dies cõputetur a prima parte sui qua Christus in 6. feria est mortuus & sepultus. Secũdus aũt dies est integer cũ 24. horis nocturnis & diurnis. Nox aũt sequens pertinet ad tertiũ diem, quoniã Christus, ut idẽ Aug. dicit in 4. de trin. in diluculo resurrexit. Et ita est ibi figura synecdochæ in qua accipitur pars pro toto.

14 Du. Cur dñs dicit in corde terræ? Ref. Chryso. super Mat. q̃ non dicit in terra, sed in corde terræ, ut & sepultum ostenderet, & quod ullus solum mortis apparentiam susciperet.

15 Dub. Cur apposuit tres dies? Ref. Chry. super Matth. quòd ideo ut credatur, quia mortuus est.

16 Dub. Quod signum fuit istud Iudæis? Ref. Amb. quòd sicut Ionæ typus signum dominicæ passionis est, ita etiam grauium quæ Iu-

dæi commiserunt testificatio peccatorum est, simul aduertere, licet & manifestatis oraculum, & pietatis iudicium. Namque ninivitarum exemplo, & denunciatur supplicium & remedium demonstratur. vnde etiam debent Iudæi non desperare indulgentiam si velint agere pœnitentiam.

17 Dub. Cur dicit quòd condemnabunt generationem illam in iudicio: Resp. Chryso. super Mat. ne aliquis æstimaret q̃ talia deinceps futura essent in Iudæis qualia ninivitis contigerant. vt sicut Ionas illos conuertit, & ciuitas fuit liberata a periculo, ita isti post resurrectionem conuerterentur dominus nunc totũ contrarium ostendit, quoniam. s. ex beneficio passionis nullum fructum perceperunt. sed & grauia patientur, vt infra ostendit per exemplum Dæmonis.

18 Dubitatur Cur dicit Niniuitas cum generatione ista resurrecturos fore? Ref. Remigius super Matthæum, quòd ostendit dominus his verbis vnam esse malorum, & bonorum resurrectionem futuram, contra quosdam hæreticos qui dixerunt virum esse resurrectionem bonorum & alterum malorum.

19 Dub. Cur addidit in iudicio: Resp. Remigi. vbi supra, quòd destruitur his verbis fabula Iudæorum qui solent dicere, quod ante iudicium mille annis celebretur resurrectio. aperte his verbis ostendens, quia mox vt celebrabitur resurrectio celebrabitur & iudicium.

20 Dubitatur. Cum Dauid dicat non resurgent impij in iudicio, quomodo dicit quòd resurgent in iudicio? Ref. S. Tho. in 4. sen. dis. 43. art. 1. quòd Psalmi loquitur de resurrectione spirituali qua impij non resurgent in iudicio discussionis conscientiæ. vt Gl. exponit, vel loquitur de impiis qui sunt omnino infideles, qui non resurgent, vt iudicentur, iam enim iudicati sunt.

21 Dub. Cum dominus iudicet quomodo ninivitæ iudicabunt vel cõdemnabunt? Ref. S. Th. 4. sen. dis. 47. q. 1. quòd non condemnabunt potestate iudicii, sed comparatione facti melioris? Require in communi Apostolorum. Ecce nos reliquimus omnia. dub. 18.

22 Dub. Quomodo intelligit, & ecce plusquã Ionas hic? Ref. Hier. super Mat. q̃ hic aduerbium loci nõ pronomen intelligas. q d. Ionas secundum. 70. interpretes triduo prædicauit. ego tanto tempore, ille Assiriis genti incredule, ego Iudæis populo Dei, ille voce locutus est simplici nihil signorũ faciẽs. ego tanta faciens Beelzebub calumniam sustineo.

23 Dub Quæ fuit hæc regina austri? Ref. Hier. super Mat. quod fuit regina Saba. de qua in regum volumine & in Paralipomenon legimus quę per tantas difficultates gente sua & Imperio derelictis venit in Iudæam sapientiam audire Salomonis & ei multa munera obtulit. Et dicitur Austri quia ab illis regionibus venit auster ventus.

24 Dub. Cur adduxit eam in exemplum? Resp. Chry. super Mat. quod illud plus fuit quã prius. Ionas. n. ad illos abiit, regina autẽ austri non expectauit Salomonem ad ipsam ire, sed ipsa ad eum accessit & mulier & barbara, & tantũ remota non mortem formidans sola cupidine verborum sapientum, quasi dicat dominus ibi mulier aduenit, hic ego veni & ipsa quidem a finibus terræ surrexit. Ego autem ciuitates & castra circumeo. & illa quidem de arboribus & lignis disputauit, ego autem de ineffabilibus mysteriis.

25 Dub. Quomodo intelligitur, & ecce plusquam Salomon hic? Ref. Beda quod in illo loco. [hic non] pronomẽ, sed aduerbium loci est & significat. i. in præsentia inter vos conuersatur qui incomparabiliter est Salomone præstantior.

26 Dub. Quia ex hoc quod spiritus immundus redit videtur quod culpa prius per pœnitentiam dimissa redeat? Ref. s. Tho. 3. par. q. 88. ar. 1. quòd Beda super hoc loco dicit timendus est iste versiculus necnon exponendos, ne culpã quam in nobis extinctam credamus per incuriam nos vacantes opprimat. quæ verba debent intelligi non, quod culpa prius dimissa hominem opprimat per reditum reatus præteriti, sed per iterationem actus.

27 Dub. Quis est spiritus immundus? Resp. q̃ secundum omnes expositores est Diabolus, qui est spiritus.

28 Dub. Cur dicitur immundus: Ref. quia perdidit pulchritudinem gratiæ Dei, & immunditia peccati deturpatus est.

29 Dub. A quo homine exiit Diabolus? Resp. Lyra post Hierony. quòd ab homine. i. populo Iudæorum.

30 Dub. Quando exiuit ab ipso populo? Resp. qui supra. quòd q̃n lex data fuit quæ excludebat cultum Dæmonũ, & inducebat ad colendum vnum verum Deum, & quod sic intelligatur de populo Iudæorum, patet ex hoc quod subinfert. sic erit & generationi huic pessimę.

31 Dubi. Quomodo facta sunt nouissima illius populi peiora prioribus? Resp. Chryso. super Matth. quoniam in maiorem nequitiam exciderant nunc volendo occidere Christum, qui eos purgare venerat quàm ante quando occidebant Prophetas eos redarguentes, quia gratius est occidere Christum quàm Prophetas, propter hoc difficiliora passi sunt, quoniã quæ Vespasiano & Tyto contigerunt multo grauiora fuerunt his quæ passi sunt in Aegypto, & in Babylonæ, & sub Antiocho.

32 Dub. Per quæ loca arida ambulat? Ref. Remi. super Mat. q̃ loca arida appellat corda gentium ab omni humore salutarium aquarũ hoc est sanctarum scripturarum & spiritualiũ donorum & ab infusione sancti spiritus aliena.

33 Dub. Quomodo quærebat requiem? Resp. Lyra post Remig. quod Diabolus sperabat & putabat se perpetuam quietem posse habere in Gentili populo.

34 Dub. Quomodo non inuenit requiem in ipso populo? Ref. Remig. super Matt. quoniã apparente Dei filio per mysterium incarnationis suæ gentilitas credidit, quæ cum domino credidisset ille non inuento loco in nationibus dixit. Reuertar in domum meam &c.

35 Dub. in quam domum suam redit? Ref. Remig. vbi supra quòd in populum Iudæorum, quem ante dimiserat. vt dub. 29. & 30.

36 Dub. Quomodo vacabat? Ref. Ly. post Remigi. quòd vacabat templum Iudæorum, ex Christum hospitem non habebat, & erat vacua fide & bonis operibus.

37 Dub. Quomodo erat scopis mundata? Ref. qui supra q̃ habebat Iudæi quandam exteriorem munditiam & erat domus mundata, quia Dei & Angelorum præsidia non habebat.

38 Dub. Quibus erat ornata? Resp. qui supra, q̃ Iudæi ornati erant superfluis adornationibus legis, & traditionibus Pharisæorum.

39 Dub. Quid intelligitur per illos. 7. ipũs. &. Ly. q̃ vniuersitas vitiorũ. quia ante aduentum Christi fuerunt peccatis irretiti, sed post aduẽtũ Christi obstinati in peccato & pp ingerati tudinis vitiũ fuerũt eorũ pctã quasi duplicata.

40 Dubita An nunc ille populus possideatur a pluribus spiritibus immundis quã ante? Resp. Remig. super Mat q̃ multo nunc maiore Dæmonum numero possidentur blasphemantes in synagogis sui Christum Iesum quẽ in Aegypto posuerunt ante legis notitiam, quia illud est venturum non credere, aliud nõ suscepisse qui venerit.

41 Dub. Ad quid venerunt mater & fratres domini? Ref. Theophi. super Mat. q̃ vt dicit Mat. 3 propinqui domini venerant tenere eum, tã quam in furiam versum. Mater vero eius amoris compassione detenta venit ad ipsum.

42 Dub. De quo volebat sibi loqui? Ref. Chry. super Mat. q̃ fratres domini non habebant sibi loqui. sed hoc faciebant ex vana gloria.

43 Dũ. Cur dicit Euangelista (adhuc eo loquẽte:) Resp. Aug. de consensu Euangelistarum dicens. quid est (adhuc.) nisi quando illud loquebatur.

44 Dub. Cur dici fratres domini cum nullos habuerit fratres, quia fuit vnigenitus Dei, & semper virgini? Ref. S. Th. 3. par. q. 28. art. 3. q̃ quidam sicut Hiero. dicit super Matth. fratres domini de alia vxore Ioseph suscepisse. nos autem fratres domini non filios Ioseph, sed consobrinos saluatoris sororis Mariæ matris domini filios intelligimus quę esse dicitur matet Iacobi minoris, & Ioseph & Iudæ, quos in alio euangelij loco fratres domini legimus appellatos. Nã quatuor modis in scripturis fratres dicuntur. s. natura, vt Esau & Iacob. Gente, vt omnes Iudæi fratres inter se vocantur. Deut. 17. non poteris constituere super te hominem alienum qui non sit frater tuus. Cognatione ut qui sunt de vna familia. Gen. 13. dicit Abraham ad Loth, non sit rixa inter me & te, quoniam fratres sumus affectu, & hoc duobus modis. s. in spãli, & sic oẽs Christiani fratres dñi, vt Saluator dicit Ioã. 20. Vade ad fratres meos, & in communi, quia omnes homines ex vno patre nati pari inter nos germanitate cõungimur sicut Malac. 2. dicit nunquid non vnus est pater omnium nostrum.

45 Dub. Quomodo mater & frater stabant foris: Resp. q̃ quia ipse tunc loquebatur ad turbas in quadam domo, in qua hospitatus fuerat, vt patet Mat. 13. c. q̃ post præmissa dicit q̃ illo die exiens Iesus de domo, sedebat secus mare.

46 Dub. Cur ille dixit Iesu, ecce foris stant? Resp. Hiero. super Mat. quod videtur ille qui nunciat non fortuito, & simpliciter nunciare, sed insidias tendere vtrum spirituali operi carnem & sanguinem præferat.

47 Dub. Cur non ingrediebantur domum? Respon. Chry. super Mat. quod propter reuerentiam de foris expectabant.

Universidad de Deusto
Biblioteca

48 Dub. Quia videtur q̃ dominus non magnã æstimationem fecerit de matre dicens, quæ est mater mea? Resp. Chry. super Mat. q̃ hoc nõ dixit matrem & fratres omnino reprobando, sed ostendens q̃ super omnem cognationem temporalem oportet propriam animam præhonorare, neq; enim dixit, vade die ei quod non est mater mea, sed ad eum qui nunciauerat, extendit sermonem, nec vt dicit hic Hilarius fastidiose de matre sua sensisse existimandus est cui in passione positus maxime solicitudinis tribuit affectum.

49 Dub. Cur discipulos matri & fratribus præponit? Resp. Hier. q̃ ideo fecit vt & nos in cõparatione dilectionis carni spiritum præferamus, nec maternum refutat obsequiũ pietatis cuius præceptum est. Honora patrem tuũ & matrem tuam, sed patris se mysteriis vel affectibus amplius quã mi nis debere demõstrat.

50 Dub. Quomodo efficitur quis mater Christi? Resp. Greg. in Homel. dicens. Sciendum nobis est, quia qui Christi frater vel soror est in credendo mater efficitur prædicando, quasi. n. parit dominum qui cordi audientis infundit, & mater eius efficitur, si per eius vocem amor domini in proximi mente generatur.

51 Dub. Quia videtur ex verbis Christi dicentis. Quicunq; fecerit voluntatem patris mei, q̃ mater & frater non faciebant voluntatem patris cælestis? Resp. Tcophi. super Mat. q̃ non negant matrem hoc dicit. Sed ostendens q̃ nõ solũ est digna honore pp hoc q̃ genuit Christum, sed & propter omnem aliam virtutẽ, & Beda in Hom. dicit, q̃ sp virgo verbũ Dei audiuit. & super omnes mortales custodiuit.

52 Dub. Quomodo Deus dicitur esse in cælis? Require feria 6. post Cineres. dub. 17.

53 Dubit. Quomodo Christus potest habere tot matres? Resp. q̃ solum habet vnam matrem carnalem quo ad generationem corporis, sed potest habere plures spirituales quo ad generationem spiritualẽ. Vnde Chry. dicit in Homel. multæ mulieres beatificauerunt sanctam semper virginem illam, & eius vterũ, & optauerunt tales fieri matres quid est igitur qd̃ ,p habeat. Ecce latã vobis constituit viã, & licet nõ mulieribus solũ sed & viris fieri matrẽ dei.

ALLEGORICE.

Peccatores obstinati figurãtur p̃ historiã huius Euangelij, maxime per [Scribas & Phariseos petentes signũ] aliquod vltra sacrã scripturã. sicut diues in Inferno. Lu. 16. qui petebat vt aliqs ex mortuis resurgeret pp̃ fratres suos obstinatos in pctis, & th dñs [non dat aliud signũ, nisi Ionæ Propheræ] q̃ interpretat colũba, qa pctõr veles simplicitatẽ & puritatẽ colũbæ possidere dẽt stare in mari .s. pœnitẽtiæ [tribus diebus]. Prima die p̃ cõtritione. Secda p̃ cõfessione. Et tertia p̃ satisfactionem, & hoc erit signũ qd̃ dimissa sunt ei pcta sua. Alias [viri niniuitæ]. i. hi q̃ peccare desiliũt, vt pœnitẽtiã agant. [Et regina austri]. i. hi q̃ p̃ sapientiã habitã a vero Salomone Christo deserũt pcta [cõdẽnabunt in iudicio], i. eorũ cõparatione cõdẽnandos se demõstrabũt ipsos indurates i pctis. Et cũ a quolibet horũ p̃ baptismũ [exeat ipse immundus & ambulat p̃ loca aridа] .s. in florũ nihil terrenæ humiditatis habẽtiũ [ores teq̃ volendo in eis habitare, & nõ inuenies] pp̃ resistẽtiã eorũ [reuertit tũc in domũ suã] .s. a qua p̃ baptismũ exiuit [& inuenit eã vacantẽ] ab oibus opibus p̃ negligentiã [scopis mũdatã]. .s. a pctõ originali p̃ baptismũ, [ornatã] simulatis virtutibus p̃ hypocrisim. [Tunc assumit alios septẽ ipse neqore se]. .s. Leuiathã q̃ est rex super oes filios superbiæ. Io. 41. c. Mãmona regẽ auaroꝝ. Mat. 6. c. Nõ poteritis Deo seruire & Mãmonæ. Asmodeũ principẽ luxuriæ. Tho. 3. Dẽmõ nomẽ Asmodeus occiderat eos mox vt ingressi fuissent ad eã .s. luxuriã. Beelzebub ducẽ inidorũ. Luc. 11. In Beelzebub principe demoniorũ eiicit dæmonia. Beelphegor Marchionem gulositatis. Ps. 105. initiati sunt Beelphegor, & comederunt sacrificia mortuorũ. Baalberith comitem ire. Iudi. 9. de phano Baalberith conduxit sibi viro, & subdit. Misit dñs spũm pessimũ inter Amalech & habitatores Sichẽ. Et Astaroth dñm accidiæ. 1. Reg. 7. c. Auferte Deos alienos de medio vestri Baalim & Astaroth [q̃ intrantes habitant ibi, & fiunt nouissima hominis illius] baptizati & negligenter agentis [peiora prioribus] quoniã negligenter operans in omne genus labitur peccatorum [& ita fiet generationi huic pessimæ] obstinatorum. [Mater autem & fratres Christi]. i. Iudæi, ex quibus processit [foris stant]. .s. extra fidem catholicam nolentes ingredi ad intellectum spiritualem sacræ scripturæ, sed solum attendentes ad literam quæ occidit, (quærentes loqui sibi), idest Saluatorem futurum expectantes qui iam venit, & licet fatus ex Iudæis sit, tamen propter obstinationem eorum, non introducuntur a domino, sed solum illi (qui faciunt voluntatem patris eius credentes in Iesum Christum filiũ eius quem misit in mundum.

TROPOLOGICE.

Admonemur ex sacro Euangelio vt dimissa curiositate simpliciter credamus articulis fidei, quoniam qui inuestigator fuerit maiestatis opprimetur a gloria. Prou. 25. Quod si noluerimus acquiescere his quæ sunt fidei. [sicut Scribæ & Pharisæi] & voluerimus [quærere signum] idest, miracula videre in veritate exemplo [Ionæ & reginæ austri] nisi egerimus pœnitentiam & sapientiam amplexi fuerimus [in iudicio damnabimur, cum Christus plusquam Ionas, aut Salomon] prædicauerit, & docuerit cuius dictis simpliciter credere debemus, alias [immundus spiritus] qui nos in sacro baptismate reliquit, [nec inuenit locũ] in aliis Christi fidelibus ad nos per baptismũ [mundatos & ornatos] curiositatibus redibit, & destructo fundamento fidei faciet nos ruere in omne scelus, & fient nouissima nostra peiora prioribus, propter infidelitatem, quam ex ingratitudine incurrimus, & ipsam infidelitatem in septem vitia capitalia incidemus, non credentes Deum esse, aut ipsum esse vltorem scelerum. & huiusmodi. & sic licet fuerimus aliquando per fidem, mater, & fratres Christi. [foris] tamen stabimus. i. extra eius fidem & Ecclesiam [quærentes sibi loqui] quandoque in tribulationibus nostris ipsum deprecãdo, nec obtinebimus, quoniam cum voluerimus eum audiendo [facere voluntatem patris sui] ipse quoque in interitu nostro ridebit, & subsanna bit cum nobis, quod timebamus euenerit, docemus, etiã quomodo effici debemus [fratres Christi] eius fidem cum operibus bonis amplectendo [& mater eius] ipsam aliis verbo & exemplo prædicando.

ANAGOGICE.

Pœnitentes ex verbis sacri Euangelij erigunt ur ad contemplandum, ne dum diuinam misericordiam quæ eis succursum dedit, sed & superabundantem eius excellentiam donorũ, & dignitatum, vt eos [cum niniuitis & regina Austri in iudicio] secũ assumat, & eos i magna cõstãtia stare faciat aduersus dæmones q̃ eos angustiauerũt, & q̃ nolebãt auferre labores eo rũ [immũdũ ipsũ] in Inferno detrudẽdo, nec ipsi ampli [foris stabunt, sed cũ matre & fratribus Christi] perpetua apud patrem, cuius voluntatem fecerunt fruentur felicitate.

FERIA V. POST PRIMAM Dominicam Quadragesimæ.

Egressus Iesus fecerit in partes Tyri. Mat. 15. c. Marci. 7. c.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 32. die 8. Maij in die veneris.

HISTORICE.

Ad Tyrios & Sydones q̃s, cum venisset dominus, Chananea mulier quædam voce magna Dauid natum compellens vt sui miseretur supplicabat, cum eius a dæmone filia horribiliter vexaretur quo nullum responsum dãte cum crebriores æderet voces, vt filiæ liberationem impetraret eius discipuli vt voto ei satisfaceret. [qñ vocibus magnis eos turbaret] deprecabantur, cum vero q̃ solũ ad Israel oues deperditas missus fuisset respondisset p̃ius ipsa accedens prona ipsum adorauit qd̃ q̃ opẽ filiæ ferret humiliter deposcebat, verum quia non rectẽ actum esse panem quo liberi nutriri debent canibus vorandum dare eũ affirmasset Iesus, sagax mulier id qñq; fieri licere demonstrauit cum & catelli sub mẽsa micas cadentes dominis inutiles edant commẽdata autem dñs fide eius magna ipsius obtemperauit voluntati statimq; priũ in ea data eius reddita est libertati.

VAria nunc dubia soluenda sunt.

Dubitatur. Vnde egressus est Iesus? Resp. quod vt habetur Matt. 14. venerant transfretando in Genesareth in quo loco multa miracula fecerat, & multa opprobria, a Scribis & Pharisæis sustinuit quos de eorum superstitione redarguebat. ideo tanquam ab ingratis recessit, & sic ab illa patris egressus est, & venit in partes Tyri & Sydonis.

1 Dubita. Cum Tyri & Sydones essent Gentiles, & ipse præcepit Apostolis ne in viã gentium irent. Mat. 10. c. cur ipse contrarium facit illuc eundo? Resp. Chry. super Matt. q̃ primo dicemus, quod non erat obnoxius præcepto, quod discipulis dederat. Secundo, quia neque vt prædicaturus abiit. Vnde Marcus dicit vbi supra, quod occultauit seipsum.

3 Dub. Quæ terræ sunt Tyrus & Sydon? Respond. Remigius super Matthæum. quod fuerunt ciuitates Gentilium. nam Tyrus Metropolis, fuerat Chananæorum. Sydon vero terminus Chananæorum respiciens ad Aquilonem.

4 Dub. Cur accessit ad tyrios & sydonios. Respon. Remigius vbi supra quod vt eos curaret, & idem dicit Hiero. vel vt huius mulieris filiam liberaret a dæmonio, quatenus per eius fidem scribarum & pharisæorum nequitiam condemnaret.

5 Dub. Qui sunt Chananæi. Resp. Lyr. quod fuerunt gentes quæ ante filios Israel habitauerunt in terra promissionis, nec vnquam per Iudæos potuerunt totaliter extirpari & de his erat ista mulier Chananæa.

6 Dub. Quomodo vocabatur ista Chananæa. Resp. q̃ nullibi reperitur eius proprium nomẽ.

7 Dub. de qua ciuitate erat. Resp. quod vt habetur Mar. 7. erat syrophenissa. i. de villa quæ dicitur phenix prouinciæ Syriæ.

8 Dubit. Cur hæc Chananæa clamabat. Resp. Aug. de consensu euangelistarum soluendo repugnantiam quæ videtur esse inter. Matth. qui dixit hanc mulierem veniss ad Iesum dum esset in via. & Marcũ qui dixit q̃ venit in domũ in qua erat Iesus, quod Matth. posset intelligi de domo tacuisse & eandẽ tñ rem commemorasse, sed quoniam dicit discipulos domino ita suggessisse dimitte illã, quia clamat post nos, nihil videtur aliud significare quam post ambulantem dominum mulierem istam deprecatoriam vocem misisse. Intelligendũ est ergo dixisse quidẽ Marcũ q̃ intrauerit vbi erat Iesus cũ cũ prædixisset fuisse in domo, sed quia Matthæus ait q̃ nõ respondit ei verbũ dedit agnoscere q̃ tacuerunt ambo & in eo silentio egressum fuisse Iesum de domo illa atque ita cætera cõtexuntur quæ iã in nullo discordant, & ita vidẽs mulier q̃ Iesus non rndit ei verbũ in domo iuit post eũ clamando vt audiret illam.

9 Dub. Cur non dixit miserere filiæ meæ, sed miserere mei? Resp. gl. q̃ dolor filiæ est dolor matris, & ita dixit miserere mei, quoniam patiebatur propter dolorem filiæ.

10 Dub. Cur non roganit vt sanaret filiã eius? Resp. gl. q̃ enarrando dolorem filiæ implicite rogabat vt eam liberaret, quoniam vulnera detegebat modico. Marcus autem dicit eam rogasse vt dæmonem ejiceret a filia.

11 Dubit. Cur dicit male vexatur a dæmonio? Resp. q̃ dicendo male vexatur. ostendit magnitudinem mali, & dicendo a dæmonio ostendit qualitatem.

12 Dubita. Cur vocat eum dominum & filium Dauid? Resp. gl. q̃ magna fuit fides huius mulieris, quoniam dum dominum vocat credit eum esse deum. dum vero filium Dauid credit esse hominem. & ita credit eum verum Deum & verum hominem.

13 Dub. Cur Christus qui est tantum misericors non respondet ei verbum? Resp. Hiero. super Matth. q̃ hoc non fecit ex superbia seu ex crudelitate, licet ne ipse suæ sententię videretur contrarius per quã iusserat dicens in viam gentiũ ne abieritis. nolebat enim occasionem calũniantibus dare, & sm glo. hoc fecit vt patientiã & perseuerantiã nobis mulieris ostenderet. & vt discipulos ad misericordiã flecteret.

14 Dubit. Cum ipsa non requisierit discipulos vt pro ea orarent. cur orant? Resp. q̃ vt colligitur ex Augu. de quæstionibus euangelistarum ipsa voces deprecatorias emittebat ad discipulos ad quos primo voluerat accedere, sed primo accessit ad Christum, & videns q̃ non respondit ei verbum tunc conuersa est ad discipulos vt pro ea rogarent, quod notatur cum dicitur, quia clamat post nos.

19 Dub. Cur discipuli dicunt dimitte eam? Respon. Chryso. super Matt. quod non fuerunt ausi dicere da ei hanc gratiam. sed dimitte eam sicut nos cum volumus alieni persuadere multotiens contraria dicimus vel vt colligitur ex glo. interlineari. dimitte eam, scilicet quam tenes non exaudiendo, quasi diceretur, si exaudis recederet quam tenes non exaudiendo.

16 Du. Cum Christus venerit pro salute totius generis humani, cur dicit non sum missus nisi ad oues Israel. Resp. S. Vincent. in sermone. q̃ de aduẽtu Christi possumus loqui dupliciter. Vno modo quãtum ad redemptionem vniuersalem & sic Christus venit redimere non solũ Iudæos, sed & oẽs gẽtes quam tñ in ipso fuit, quia pro oẽbus soluit preciũ licet aliquid nolit redimi ex culpa sua. Alio mõ quantũ ad corporalẽ visitationẽ, & ad prædicandũ & ad miracula faciendũ, & sic nõ venit nisi ad oues domus Israel, qm solũ in terra promissionis erat venturus. Et sicut Hier. dicit super Matthæum. Non hoc dicit quin & ad gentes missus sit, sed quod primum ad Israel missus est.

17 Dub. Cum Esa. 49. dicatur dedi te in lucem gentium. videtur q̃ Christus ẽt debuerit prædicare & gẽtilibus. Resp. S. Th. 3. par. q. 42. ar. 1. q̃ Christus fuit lumẽ gentiũ p prædicationẽ & ẽt salus earũ nõ quidẽ p suã propriam, sed discipulorum quos misit gentibus prædicare.

18 Dubit. Cur Christus primo prædicauit Iudæis per se & p apostolos suos quam gẽtibus? Resp.

Resp. S. Th. vbi supra. quod hoc fecit propter tria. Primo vt ostenderet per suum aduentum impleri promissiones antiquas factas Iudęis, non aũt gentilibus. Secundo vt eius aduentus ostẽderetur esse a deo, & ideo quia Iudæi erãt proximiores deo per fidem debitus ordo exigebat, quod doctrina dei ejs primo proponeretur & per eos transmitteretur ad gentiles. Tertio vt auferret Iudęis calumniandi materiam, vt dicit Hiero. super Matthæum. ne ipsi iustam haberent excusationem dicentes ideo se dominum ejecisse, quia ad gentes & samaritanos apostolos miserat.

19 Du. Cur post resurrectionẽ suam misit apostolos ad prędicandum gentibus? Resp. S. Th. vbi supra quoniam per crucis victoriã meruit Xps potestatẽ & dominiũ super gẽtes. vt dicitur ad Philip. 2. quia factus est obediẽs vsque ad mortem crucis, deus exaltauit illum, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, & omnis lingua ei confiteatur.

20 Du. Quia cũ Christus prædicauerit samaritanę & chananeę, videtur q̃ etiã debuerit pdicare alijs gentibus & populis cum instructio multorum prævaleat instructioni vnius vel paucorum? Resp. S. Tho. vbi supra quod sicut Xps non debuit a principio indifferenter gẽtibus suã doctrinã communicare vt Iudæis tãquam primogenito populo ordo debitus obseruaret, ita et non debuit gentiles omnino repellere ne spes salutis eis præcluderetur, & propter hoc aliqui gentilium particulariter sunt admissi propter excellentiam fidei & deuotionis eorum.

21 Du. Cur Iudæos appellat oues? Resp. quia sic vocantur in sacra scriptura. psal. 94. populus eius & oues pascuę eius. & 2. Reg. 24 Dauid dixit, ego sum qui peccaui, isti qui oues sunt quid fecerunt?

22 Du. Quomodo istę oues perierãt? Resp. Rodulphus de vita Christi. q̃ perierant per infidelitatem a deo recedentes.

23 Du. Quomodo hæc mulier adorauit Christum? Resp. Lyra post Hie. q̃ adorauit eũ adoratione latriæ quę solet deo exhiberi. Vnde idẽ Hiero. sup Matt. dicit. Primo vocat eũ filiũ Dauid, & post dñm, & ad extremũ adorauit eũ.

24 Dub. Cur non dixit impetra liberationẽ filiæ meæ, sed dixit adiuua me? Resp. Chryso. super Matth. q̃ non dixit roga, vel deprecare deũ, sed domine adiuua me, q. d. Tu qui es dominus & deus potes sanare absque precibus

25 Dubi. Quomodo intelligitur nõ est bonum sumere panem filiorum &c. Resp. Glo. q̃ filij sunt Iudæi generati & nutriti sub cultu vnius dei per legem. Panis est euangelium miracula & alia quæ ad salutem nostram pertinent. Canes autem vt dicit Rabanus gentiles dicuntur propter idololatriam qui esui sanguinis dediti & cadaueribus mortuorum vertuntur in rabiem.

26 Du. Cur non est bonum sumere panẽ &c? Resp. Glo. quod non est conueniẽs vt ea q̃ pertinent ad salutẽ Iudæorũ auferãtur ab ipsis q̃ sunt filij, & dẽtur gentilibus q̃ sunt canes donec resipiscant, & hoc vniuersaliter.

27 Dub. Cur mulier non fuit contristata cum vocauit eũ canem? Resp. Chry. & Hier. super Matthæum. quod hoc peruenit ex prudentia & maxima humilitate. nam neque contra dicere ausa est, neque tristata in aliorum laudibus neque molestata in proprio vitio, quinimo respondit patienter ad omnia. Ille dicit non est bonum, hæc respondit vtique domine ipse Iudæos filios vocat. Hæc autem dominos ipse canem nominauit hæc aũt nõ se canibus sed catulis canis tum non alient canem me dicis, ergo nutri me vt canem, non possum relinquere mensam domini mei. Christus dicit de pane ipsa fatetur, sed ad minus habeat micam cadentem, quæ non apponeretur dominis.

28 Du. Cur Christus tantum differebat liberare eius filiam? Resp. Chry. super Matt. quoniã præsciebat eam Christus talia dicturam, nec occultare volebat tantam mulieris virtutem.

29 Du. Videtur quod mulier mẽtiat quia Xps qui non põt mentiri, dicit non est bonũ, & ipsa cõtradicit cũ dicit vtique? Resp. Lyra q̃ nõ est cõtradictio, quia intelligũtur respectu diuersorũ vtriusque verba. Nã Christus dicit nõ est bonum sumere vniuersaliter panẽ filiorũ, & mulier respondit vtique particulariter propter meam deuotionem. Præterea Christus loquit de pane. ipsa respõdet de micis panis.

30 Dub. Cur dominus laudat chananeam præsentem. cum Eccl. 11. dicatur. ante mortem ne laudens hominem quenquam? Resp. San. Tho. 2. 2. q. 115. ar. 1. quod laudare hominem ne in tribulationibus deficiet vel vt in bono proficere studeat hoc pertinet ad virtutem, sed laudare aliquem de malo per adulationem. vel si timeatur ne ex hac laude adinanem

Universidad de Deusto
Biblioteca

nem gloriam prouocetur hoc esset peccatum. Modo Christus laudauit hãc mulierem vt consolaretur in suis tribulationibus, & vt proficeret in bono incepto. & vt alij imitarentur suas virtutes.

31 Dubitat. An fides possit esse maior in vno quàm in alio? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 5. ar. 4. q. fides magna vel parua ex duobus attendi põt. Vno modo ex obiecto, videlicet ex parte eius quod creditur. Alio modo fm participationẽ subiecti. s. intellectus & volũtatis à quib. actus fidei procedit. Et primo modo obiectum fidei põt dupliciter considerari. Vno modo fm formalem rationẽ & isto modo formale obiectũ fidei quod proponitur credendum est vnum & simplex, scilicet veritas prima, & isto modo fides nõ est maior in vno quàm in alio nec diuersificatur in credentibus, sed est vna specie in omnibus. Alio modo fm ea quæ materialiter credenda proponuntur & cũ talia sint plura, & possint accipi magis vel minus explicite. secundum hoc vnus homo potest plura explicite credere quàm alius, & ita in vno põt esse maior fides quàm in alio secundum maiorem fidei explicationem. Si vero fides cõsideretur secundum participationem subiecti cũ procedit ex intellectu & voluntate põt dici maior in vno quàm in alio ex parte intellectus propter maiorẽ certitudinem & firmitatem, & ẽt ex parte voluntatis propter maiorem promptitudinem & deuotionem vel confidentiam. Et isto modo fuit magna fides in Chananæa.

32 Dub. Cur dixit Iesus fiat tibi sicut vis? Resp. Chry. super Matt. dicens. Hanc mulierem non parum intulisse in filiæ medicinam, id est magna causa fuit q̃ filia sanaretur propter eius fidem, & propter hoc dominus non dixit sana sit filia tua. sed fiat tibi sicut vis, vt scias quoniam simpliciter loquebatur, & non adulationis, sed multæ fidei erant verba eius.

33 Dub. Cur ad preces discipulorum non sanauit filiam? Resp. Chryso. super Matt. dicens. intende autem qualiter apostolis non impetrantibus impetrat ipsa, tam magna quidẽ est instantia orationis, etenim pro nostris noxij nobis ault magis rogari quã ab alijs pro nobis.

34 Dubit. Quomodo & qualiter impugnentur homines a dæmonibus & alia huiusmodi, require dominica 3. quadragesimæ.

ALLEGORICE.

[Chananæa mulier] significat sanctam ecclesiam de gentibus congregatam, nam [Iesus veniens in finib. Tyri & Sydonis] significat q̃ quandoq; relicturus erat Iudæos & transiturus ad gentes [& mulier] .i. populus gentilium [egressa est a finibus suis] qñ sancta ecclesia recessit a pristinis erroribus gentilitatis [filia] autem sunt animæ fideliũ credentiũ quæ [male vexabantur a dæmonibus] ignorãtes creatorem & adorantes lapidẽ & licet [clamarent] s. cupientes scire veritatẽ naturali instinctu. Tamẽ [dñs non respondit eis verbum] .i. non dedit eis le gẽ sicut Iudæis ex quibus post natus est. Et licet multi pphetæ deprecati fuerint dñm prædicantes conuersionẽ Gentilitũ, tñ [respondit eis q̃ non erat missus nisi ad oues quæ perierant domus Israel] .i. illi populo peculiari primo subueniendũ erat, & cum ipsi Gẽtiles propria uirtute nõ possent erui ab idololatria naturali instinctu petebãt, vt deus eos q̃q; adiuuaret cum suæ creaturæ essent [& respondit non esse bonum sumere panem] .i. sanctã scripturam in qua continebatur lex Iudæorũ [filiorum] .i. patriarcharũ & prophetarũ qui erant tunc tpis [& mittere canibus] .i. infidelibus ea quam margaritas porcis. Ipsa aũt gentilitas dicit (utiq;) hoc posse fieri, ut [catelli] .i. conuersi ad fidẽ qui erãt filij canum .i. infidelium [comedant sub mensa micas] .i. humiliari diuina præcepta percipiant & non patiem. i. tõtam legem mosayca, nec cruftas panis .i. superficiẽ literæ quæ occidit, [sed micas] id est spiritualem sensum in quo proficere ualeant [quæ cadunt de mensa dominorũ suorũ] .i. de intellectu Iudæorum qui tunc erunt quo ad alios cũ seruirent deo cui seruire regnare est, & tamen nunc meretur audire sancta ecclesia de gentibus congregata [magna est fides tua] quia illi credidernnt Christum uenturum tu credis ipsum iam uenisse illi deliqueruot fidem patrum quæ in te translata est. Illi interfecerunt primogenitum cuius erat hæreditas, tu te sibi proiectis & ipsum adoras, illi defecerunt, tu perseueras usque in finem mundi. [Ideo tua gna est fides tua] quia alias fuisti castis nunc effectus es filius cum audias [fides tua te saluum fecit,] id est ex cane filium reddidit? illi ex filijs canes effecti sunt quoniam Christũ circundederunt canes multi. Et ita [ex illa hora] passionis Xpi [sanata ẽ filia] .i. fideles ex gentibus credẽtes quia tũc incepta salus eorũ

TROPOLOGICE.

Instruimur ex hoc euangelio vt in necessitatibus & angustijs non ad diuinos & incanta

tores recurramus sed ad omnipotentem deũ exẽplo huius chananææ, & cũ [deus trãsibit p fines Tyri] .i. est, angustię [Et Sydonis] quæ interpretatur commotio quia eadem subueniet angustijs cõtra nos cõmotis [& ecce mulier chananea] id est, ãra nostra quæ possidet corpus, [a finibus] illarum passionum [egressa] clamet ad dominum vt sui misereatur affectũ eidem demonstrando. & licet [non respondeat verbum] .i. non ita cito votum adimpleat secũm consiliũ Iob. 5. c. Voca si est qui tibi respõdeat & ad aliquem sanctorũ conuertere, Sicut hæc mulier ad apostolos cõuersa est, & ipsi orabũt pro eo, vt dominus ad impleat petitionẽ eius. Et si fortassis anima cogitet [q̃ non est missus nisi ad oues quę perierũt domus suę.] id est, q̃ non exaudit peccatores. non propter hoc deo stat sed humilietur sub manibus dei ipsum deuotissime adorando, & eius adiutorium implorando & solum vnam micam suę gratię postulando, vt ab angustijs liberari valeat. Et licet peccando canis fuerit reuertendo ad vomitum, tamen pœnitendo satisfaciat, & numero filiorum adiungatur, & tunc [ex magna fide.] fiet sibi quod voluerit.

ANAGOGICE.

Eleuamur ex sacro euangelio in contẽplationem abundantis misericordię dei q̃ omnia eius opera excedit qui pertrãsit per fines Tyri & Sydonis propitius exilendo eibus angustijs ex nostris delictis inflictis, quoniã propiciatur oibus intẽptatibus nostris & liuore suo sanat oẽs infirmitates nostras & facit nos post fidere regnum à constitutione mũdi præparatum, & licet solum innocentes diligere deberes, tamen diligit omnia quæ sunt & nihil odit eorum quæ fecit. sed à sanctis pro nobis interpellatus panem angelorum nobis contribuit, & desideria nostra in bonis complet, vt quod recte volumus fiat nobis.

FERIA V. POST I. DOMI. XL. secundum vsum prædicatorum.

Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt ei Iudæis. Ioan. 8. cap.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ. 32. die. 22. Septembris.

HISTORICE.

Iudæis ad Christum conuersis mirime in fide firmis psuadebat dominus vt stabiles, quatenus eius veri efficerentur discipuli starent, ipsi nanque libertate maternali eleuabantur, quoniam Sarre quæ libera fuerat filij essent & non Agar ancillæ, superantq̃ benedictiones p Isaac promissas cũctis bonis præcedentibus operibus consequi posse. q̃ falsum demõstrans dñs illam vere nõ perfectã fore libertatem uiebat, vt in veritatis cognitione optime quæ exittere libertatẽ, q̃ eos veraciter liberos efficeret, cum vero se liberos iactarent, cum Abrahæ geniti forent semine & quidẽ ex libera nec vnquã [mentiẽtes] alicui famulatos esse [cum tamen in Aegypto & in babyloné dirissimis paruissent imperijs, tũc quoque romanis subiecti legibus tributa pensoluerent] dominus seruos omnes qui peccarent edocuit esse, nec eos in domo in æternum permansuros, sed filium qui si eos libertate donaret liberi vere essent, inaniter quolibet gloriãtes q̃ Abrahæ nobilissimi patris diuini nominis inuocatoris & cultoris nati essent redarguit, q̃ nõ operibus imitarẽtur Abrahã quãquã ex eo orti carnali propagatione forent, cũ eũ qui annunciaret eis quod apud patrem viderat veritatem nẽci tradere quærerent qđ ab Abrahã longe fuit, [sed ipsi non Abrahæ opera] veri patris eorum dæmonis perpetrabant. illis siquidem se deum cui relictis idolis deseruẽt patrem habere asserentibus nec se ex fornicatione genitos gloriantibus respondit, æquidẽ eos si deo nati forent eius debere diligere filium ab eo destinatum, cuius tamen sermo cũ cœlestia patris loqueretur nequaquam ab eis carnalia optantibus agnoscebatur. ipsos vero diabolum eorum imitari parentẽ qui inuidia ductus ab initio hominẽ occidit, cũ emulatione eum interficere conantur. publice quoque mentientes ipsum criminãtur diabolum mendacem mẽdacijs progenitorem insequentes. qui ex quod veritatem abiecit non diu permansit sed demersus est. ipsi etiam ei veritatẽ docenti nedum in credulitate detinentur, sed & eius extinctioni laborant.

1 SOlito more dubia dissoluam. Dubi. Cur dominus solum Iudæis credentibus sibi loquitur & non alijs? Resp. quoniam non credentes non immorabantur eius verbis, sed cum eis fidem dedissent tunc audiebant eum.

2 Dubitatur. Cur dicit si vos manseritis? Respond. Auguſt. super Ioann. quia dominus sciebat quod crediderant quidem, sed non permanserunt.

Dub.

3 Dub. Cur dicit vere discipuli mei eritis cũ omnes ei credentes eius essent veri discipuli? Resp. San. Tho. inde uirtutibus in communi. q. 1. ar. 12. q sicut Aug. dicit exponens illud Io. 10. c. Oues meæ vocem meam audiunt. quod est quædam vox Christi quam nullus audit nisi sit vox ouis eius per prædestinationem. hæc scilicet vox qui perseuerauerit in finem, hic saluus erit, & per hunc modum intelligitur, q qui non permaner in sermone Christi non est vere discipulus. quia perseuerare ab eo efficaciter non didicit. potest tamen esse discipulus ad tempus quantum ad temporalem dilectionem dei & proximi.

4 Dub. Cum iam cognouissent veritatem ipsi credendo. cur dicit & cognoscens veritatem? Resp. August. super Ioan. quòd hæc dominus dicit quasi diceret, quia nunc credentes estis manendo videntes eritis, non enim quia cognouerant crediderunt, sed vt cognoscerẽt crediderunt, quid enim est fides nisi credere quod non vides veritas est quòd credidisti videre, si ergo permaneatur in eo quod creditur peruenitur ad id quod videatur, vt scilicet contemplemur ipsam veritatem sicuti est non per verba sonantia, sed per lucem splendentem.

5 Dub. Ad quid valet cognitio veritatis? Ref. Aug. de verbis domini, q ad id quod dominus subiungit. scilicet q veritas liberabit vos. q.d. si non delectat veritas delectat libertas.

6 Dub. Quid est liberari? Ref. Aug vbi supra. quod liberari proprie dicitur liberũ fieri. quo modo sanari sanum fieri. hoc in verbo græco planius est, nam in consuetudine latina maxime in eo consueuimus audire hoc verbum. vt quicunque liberatur intelligatur pericula euadere molestijs carere.

7 Dub. A quibus liberat veritas? Ref. Theop. super Ioan. quod sicut supra infidelibus ait in peccatis vestris moriemini sic manentibus in fide absolutionem annuntiat peccatorum. & August. in 4. de trinit. ait vnde liberabit nisi a morte, & a corruptione, a mutabilitate veritas quippe immortalis, incorrupta incommutabilis permanet. vera autem incommutabilitas est ipsa æternitas.

8 Dub. Cum dominus dixit veritas liberabit vos. cur non responderunt nũquid lex est mendacium & cognitio nostra? Ref. Chrysostom. super Matt. quod nullum horum eis curæ erat, sed de mundanis rebus dolent. nõ enim aliam seruitutem nouerant nisi mundanam respondentes semen Abrahæ sumus nemini seruiuimus vnquam, quasi diceret eos qui de genere sunt Abrahæ qui sunt ingenui non oportebat seruos vocare. nunquam enim seruiuimus.

9 Dubit. An vnquam Iudæi alicui seruierint? Resp. Lyra. post Augu. q Ioseph fuit venundatus in Aegypto. prophetæ sancti in captiuitatem inducti Deus quoque imputat eis q eos adduxit de domo seruitutis & liberauit. quomodo ergo liberauit si nemini seruierũt, imo etiam ipsi qui loquebantur soluebant tributa romanis.

10 Dub. Quid significat amen. require domini ca 1. aduentus. erunt signa. dub. 21.

11 Dubi. Cur nullus euangelistarum transtulit amen? Resp. August super Ioan quod amen interpretatur verum & tamen non est interpretatum. nec græcus hoc interpres aulus est facere vel latinus. nam hoc verbum amen Hebræum est. Non est autem interpretatum vt honorem haberet velamento secreti. non vt esset ligatum, sed ne vilesceret nudatum. vide dominica pr ma aduentus. Erunt signa. dub. 22.

12 Dubitatur. Cur dicit & reduplicat amen? Resp. Aug. vbi supra. q amen quo dammodo si dici fas est iuratio eius est, & inquantum commendatũ sit ex eius geminatione cognoscitur: uerũ dico nobis dicit ueritas. qui utique & si diceret. verũ dico. mẽtiri omnino nõ posset. tamen inculcat, dormientes quodam modo excitat, contemni non uult q dicit his inquit Iudæus græcus diues pauper imperator, & mẽdicus si facit peccatum seruus est peccati. vide dominica 1. aduentus. erunt signa. dub. 23.

13 Dubi. Quomodo faciens peccatum est seruus peccati cum operans sit dominus sui operis? Resp. S. Thom. 3. par. q 48. ar. 4. quod per peccatũ homo dupliciter obligatur, & primo quidem seruitute peccati. ut habetur. 2. Petri. 2. à quo quis superatus, est huic & seruus additus est, quia igitur hominem diabolus superat per peccatum diaboli seruituti homo adijcitur secundo quantum ad pœnæ reatum qua homo peccans obligatur secundum dei institiam. & hæc seruitus quædã est ad seruitutem quidẽ pertinet q aliquis patiatur qd non vult cum liberi hominis sit uti seipso ut vult. & Greg. 4. mora. ait. quisquis se prauo desiderio subijcit iniquitatis domino dudum liberamentis colla supponit, & idem. 25. moralium. quãto autem aliqui liberius peragunt peruersa quæ uolunt, tanto eius seruitio obnoxius obligantur.

14 Dub. cum opera illos sequuntur illos. videtur quod peccatum maneat in æternum cum peccatore, & ita seruus manet in æternũ? Ref. Aug. super Ioan. dicens quod seruus peccator est, domus uero est ecclesia, ideo peccatores non manent in ecclesia in æternũ, & licet plures peccatores intrent ecclesiam tamen non post manent. nec dicit non est in domo sed non manet in domo.

15 Dub. Cum multi patres expellant filios a domibus suis, videtur quod non sit vniuersaliter uerum q filius manet in domo in æternum? Resp. Aug. super Ioan. q hic accipitur filius non absolutę pro quocunque filio sed pro filio dei qui manet in domo dei in æternum.

16 Dubita. nunquid possunt esse uere liberi nisi per filium liberentur? Resp. Augu. super Ioan. q a peccato nõ possunt aliqui liberari nisi ab eo, q uenit sine peccato & factus est sacrificium sine peccato, & iste est Christus filius Dei, qui est mediator dei & hominum.

17 Dubita. cum non sit homo qui non peccet, & sic sit seruus peccati, videtur q nullus homo maneat in domo dei in æternum? Resp. Aug. super Ioan. si nullus erit ibi seruus quis ibi erit. quis gloriabitur mũdum se esse a peccato multum nos terruit, sed adiunxit filius autem manet in æternum. ergo solus in domo sua erit Christus? an forte in hoc quod dicit filius caput & corpus est. Non enim sine causa terruit & spem dedit terruit ne peccatũ amaremus spem dedit ne de peccati absolutione diffideremus. hæc est ergo spes nostra ut a libero liberemur ipse enim precium dedit nõ argẽtum, sed sanguinẽ suũ, & propter hoc subditur. si filius vos liberauit uere liberi eritis.

18 Dubi. A quibus liberabit filius? Resp. q ab his a quibus liberat veritas. require. dub. 7.

19 Dubi. Cum ante Christum multi fuerint liberati a peccato quomodo uerum est q solus Christus liberat? Resp. S. Tho. 3. par. q. 49. ar. 2. q præparatum est homini remediũ ex passione Christi quo se potest tueri contra hostis impugnationes ne deducatur in interitũ mortis æternæ & quicunque ante passionem Christi diabolo resistebant per fidẽ passionis Christi hoc facere poterant licet passione Christi nondum peracta, quantum autem ad aliquid nullus poterat diaboli manus euadere. ut. s.

non descenderet in infernum & sic non haberet ueram libertatem a quo post passionẽ Christi fili se possunt homines eius uirtute tueri.

20 Dubitatur. Cur filij Abrahæ & non alij dicebantur liberi. require supra post historice.

21 Dub. quomodo noverat quod uolebant eũ interficere? Resp. quoniam ut Io. 7. dicit principes & phariſæi miserunt ministros ut apprehenderent Iesum, sed non apprehenderũt eum, unde & redarguti fuerant a pontificibus & phariſæis, & non responderunt quod nunquam sic locutus est homo sicut hic loquitur.

22 Du. Cur dicit sermo meus non capit in uobis, & non potius nõ capitis sermonem meũ? Resp. Aug. super Ioannem exponendo. i. non capit in cor uestrum, quia non recipitur a cor de uestro sic est enim sermo dei fidelibus tanquam piscis hamus tunc capit quando capitur, nec sit iniuria illis, qi i capiuntur ad salutem quippe non ad perniciem capiuntur.

23 Dubi. Quia uidetur q filius ex se sit ignorans quia dicit, quod uidit apud patrem loquitur? Resp. S. Tho. 3. par. q. 42. ar. 6. q in demonstratione patris & auditione seu usione filij non intelligitur nisi q pater comunicat scientiam filio sicut & essentiam, & ad id potest referri mandatum patris per hoc quod ab æterno scientiam & uoluntatem agendorum cum generando. uel potius referẽdum est ad Christum secundum humanam naturam.

24 Dubitat. Si sciebat eos esse filios Abrahæ quod malum erat si opera Abrahæ patris eorum facerent? Resp. Orige. super Io. quod adhuc non nominat patrem ipsorum, licet paulo superius Abraham commemorauit, sed dicturus est alterum patrem eorum. s. diabolum cuius filij erant inquantum mali erant, malũ ergo quod faciunt dominus eis obiurgat & corripit.

25 Dub. Cur dixerunt Iudæi pater noster abraham est? Resp. Aug. super Ioan. quasi diceret, quid tu dicturus es contra abraham. uidebant enim eum prouocare vt aliquid mali diceret de abraham & esset eis occasio faciendi quod cogitabant.

26 Dubit. Cur dominus dicit si filij Abrahæ estis opera Abrahæ facite? Resp. Augu. super Ioan. q ex hoc non negat eorum Origenem ex Abraham, sed facta condemnat caro eorum ex illo erat sed uita non erat.

27 Dubi. quia cum inter opera Abrahæ sit qd ingressus est ad ancillam. & in senectute duxi

alia

alias vxores non videtur dominum benedixisse operæ Abrahæ facite? Resp. Orig. super Io. dicens puto quod hoc dictum æquipollet ei quod est contra opera Abrahæ, facite vt tamē ex historia Abrahæ allegoricè sumpta opera eius spiritualiter prosequamur neque tantum oportet eum qui vult esse filius Abrahæ adire ancillarum coniugia nec post obitū coniugis in senectute aliam ducere coniugem.

28 Dub. Cur cum dixit quæritis me interficere hic addit hominem qui vera locutus sum vobis? Resp. Orig. super Ioan. dicens quod hoc dixit. q. d. non dico filium nō dico verbum, quia non moritur verbum hoc dico, quia quòd videtis potestis occidere, & quem non videtis offendere.

29 Dubita. Propter quam veritatem volebant eum interficere? Respon. Chryso. super Matth. propter hanc, quod est patri æqualis, propter hoc enim Iudæi quærebant eum interficere.

30 Dubitat. Quomodo audiuit hanc veritatem a deo? Respon. Alcuinus super Ioannem, quia ipse qui est ueritas genitus a deo patre erat. Audire enim nihil aliud est quam esse a patre.

31 Dubit. Cur dicit hoc Abraham non fecit, tempore Abraham Christus nondum erat natus? Respon. Orig. super Ioannem quòd in temporibus Abrahæ natus fuerat homo qui quā audierat à domino ueritatem dicebat, non tamen quæsitus est ab Abraham vt eum occideret. Et scias q. spiritualis aduentus Iesu nullo tempore defuit sanctis. Ex hoc igitur comprehendendo omnem hominem qui post regenerationem & cæteras apud se factas diuinitus gratias peccat denuo crucifigit dei filium proprijs reatibus in quos redit, sed hęc Abraham non fecit.

32 Dubitatur: Cur dicit nos facitis opera patris uestri? Resp. Chrysostom. super Matth. dicens quòd hoc dicit dominus uolens eis auferre superfluam gloriam de cognitione & suadere eis ut non ultra spem salutis habeant in cognatione naturali, sed in ea quæ est secundum adoptionem, hoc enim eos prohibebat uenire ad Christum, quia æstimabāt cognationem Abrahæ sibi sufficere ad salutem, & cum natura essent filij Abrahæ secundum opera erant filij diaboli.

33 Dubi. Cur dicunt se non esse natos ex fornicatione? Resp. Aug. super Ioan. quòd consueudo scripturarum est fornicationem spiritualiter appellare cum dijs multis & falsis anima tanquam prostituta subijcitur, quasi dicerent, nos nō sumus idololatræ sed cultores ueri dei, nam unum patrem habemus deum.

34 Dubita. Cur dominus non redarguit eos de hoc quòd dicebant se habere patrem deum. cum falsum dicerent? Resp. Chry super Matt. quod ideo non redarguit quia instare uolebat ut ostenderet ipsos non esse ex deo.

35 Dubit. Quomodo probat ipsos non esse ex deo, ex hoc quòd dicit, si deus pater uester esset diligeretis utique me? Resp. Orig. super Io. quòd hoc probat per regulam consequentiarum, quæ dicit quod a tota conditionali affirmatiua cum distructione consequentis sequitur contradictorum antecedentis. unde bene sequitur, si deus pater uester esset diligeretis me, sed me non diligitis ergo deus pater uester non est.

36 Dubit. Quomodo illa conditionalis est uera, si deus pater eorum esset quod diligerent Christum? Resp. Hilari 7. de trini. dicens quòd ab his qui sibi deum patrem dicerent idcirco se diligendum ait, quia ex deo exisset causam dilectionis ex causa docuit esse nascendi.

37 Dubitat. Quia non uidetur quod Christus processit a patre, quia ab alio procedere repugnat rationi primi principij, & tamen Christus inquantum deus est primum principium, ergo non processit a patre? Resp. S. Tho. 1. par. q. 27. ar. 1. quod duplex est processio. una ab extra sicut in creaturis corporalibus filius procedit a patre & isto modo procedere repugnat rationi primi principij, cum procedens sit diuersum ab eo a quo procedit, alia ab intra. sicut pater in intellectu. cuius actus, scilicet intelligere manet in intelligente, & isto modo in deo intelligimus processionem secundum emanationem intelligibilem inquantū deus, sed intelligendo producit uerbum, quod idem est cum ipso, nec uerbo repugnat ratio primi principij, cum non sit diuersum a patre imo procedere, ut intimum & absque diuersitate per modum intelligibilem concluditur in ratione primi principij, cum enim dicimus ædificatorem principium domus in ratione huius principij includitur conceptio suæ artis, quæ est in mente artificis, & sic includeretur in ratione primi principij si ædificator esset primum principium rerum comparatur ad res creatas ut artifex ad artificata, & cum filius dei sit conceptus patris. ideo est primum principium cum patre.

38 Dubita. Cur dicit neque enim a me ipso ueni, sed ille me misit? Resp. Hilarius super Matthæ. quòd ex hoc docuit originem sibi esse nō à se sed à patre. Orig. autem super Ioan. dicit hæc arbitror dici propter quosdam ex se uenientes & non missos à patre dei quibus in Hieremia dicitur non mittebam eos & ipsi currebant.

39 Dub. Cum loqueretur Iudæis hebraice, & ipsi responderent ei ad propositum. uidetur. quod loquelam eius cognoscerent? Resp. Aug. super Io. quod materialiter bene intelligebant verba, sed quia volebat ea perficere quę Christus dicebat, nec volebant corrigi credendo. ideo dicuntur nō agnoscere eius loquelā, cum ad effectū eam perducere nolint quod bene declaratur cum dicitur, nō potestis audire sermonem meum, quia licet audirēt auribus corporeis inuiti, non tñ audiebant auribus mentis.

40 Dub. Quia videtur q. diabolus sit principiū corporum secundum errorem Manichęorum, quoniam dixit uos ex patre diabolo estis? Respon. Aug. super Io. dicens. q. Iudæi filij erant diaboli non nascendi, sed imitando, qđ patet per hoc quod subditur. & desideria patris uestri uultis facere, ecce unde filij estis, quia talia desideratis non quia de illo nati estis. & vt dicit. S. Th. 1. par. q. 114. arti. 3. quod et si aliqua peccata absq; instinctu diaboli perpetrantur per ea tamen fiūt homines filij diaboli inquantum ipsum primo peccantem imitantur.

41 Dubit. Cur dicit de sideria, & non opera patris uestri uultis facere? Resp. Chrysosto. super Matth. quod sic dicit ostendens quoniam vehementer & ille & ipsi ab occisionibus possidentur, & quia continue eū accusabant, quod non est a deo quasi dicat quod non solum contenta tur de his quos occidit, sed desiderat multo plures occidi.

42 Dub. Cum quādo diabolus peccauit adhuc nullus esset homo quomodo erat homicida ab initio? Resp. S. Tho. 1. par. q. 63. art. 5. quòd sicut Augu. dixit 11. de ciuitate dei cum dicitur quòd diabolus ab initio peccat. non ab initio ex quo creatus est peccare putandus est, sed ab initio peccati, scilicet quia nunquam a peccato suo recessit, & ita hic non est intelligendum quod ab initio creationis suæ interfecerit hominem. sed ab initio hois. i. a primo homine quem interfecit inducendo ad peccatum nec post unquam ab illa uoluntate interficiendi recessit.

43 Dubitatur. Cum non interfecerit hominem violenter ferro aut veneno aut alia vi quomodo dicitur homicida? Respon. Augu. super Io. quod non ferro accinctus diabolus ad hominem venit uerbum malum seminauit & occidit. noli ergo putare non esse homicidiū quando fratri tuo mala persuades.

44 Dub. Quomodo in veritate non stetit? Resp. Aug. 11. de ciui. dei quòd sic accepiendum est quod in veritate fuerit, sed non permanserit.

45 Dub. Quare dæmones dicunt multas veritates, ergo videtur quod veritas ad minus tunc sit in eis? Resp. S. Th. 1. par. q. 94 ar. 2. quòd dæmon per actum procedentē ex uoluntate deliberata qui pōt proprie dici actus eius & qui semper est malus, si aliquando aliquod bonū faciat non tamen bene facit sicut si veritatem dicit vt decipiat, & dū nō voluntarie credit & confitetur. sed rerum euidentia coactus, alius autem est actus eius naturalis qui bonus esse potest & attestatur bonitati naturæ, & tñ tali actu bono abutuntur ad malum, & sic veritas non est in eis, quia vel eam dicunt vt decipiāt, vel ad malum veritate vtuntur.

46 Dub. An diabolus habeat patrem quia dñs dixit mendax est & pater eius? Resp. Aug. super Ioann. dicens in his verbis quidam diabolum putauerunt patrem habere, & quęsierunt quis esset diaboli pater, hic est error Manichæorum, diabolum autem dicit dominus patrem mendacij.

47 Dub. An omnis qui mentitur sit pater mendacij sui? Resp. Augost. super Ioan. quod non. si enim ab alio mendacium accepisti & dixisti, tu quidem mentitus es, sed pater mēdacij non es. ille vero quia non aliunde accepit mendacium quo mendacio tanquam veneno hominem occideret pater est mendacij sicut deus pater est veritatis.

48 Dub. Quomodo diabolus ex proprijs mendacium loquitur. cum proprium nunquam derelinquat suum subiectum nec subiectum sit sine proprio & diabolus in principio suæ creationis non fuerit mendax? Resp. Sanc. Thom. in q. de malo. q. 16. art. 4. quod diabolus dicitur loqui mendacium ex proprijs, non quia mēdaciū sit naturalis proprietas eius, sed quis ex quæ sunt vera non habet a seipso sed a deo.

49 Dub. Cū dñe nūc dicat vos non creditis mihi & supra euangelista in principio dixit. Iesus ad eos q. crediderunt ei Iudæos, videtur contradictio? Respond. Orige. dicens cōsidera

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod potest aliquis secundum aliquam intentionem credere. secundum vero aliam nō credere sicut qui credunt in eum quod sub pōtio Pilato crucifixus est, non autem credunt in natum de semper virgine Maria in eundem credant, & non credunt si igitur hi ad quos loquebatur credebant in eum secundum quod videbatur signorum factor non credebant autem his quæ profunde ab eo dicebantur.

¶ Allegorice & alijs sensibus non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA VI. POST I. DOMIN. Quadragesimæ.

Erat dies festus Iudæorum Ioan. 5.

Histo. huius euangelij facta est anno Christi. 32. die 4. April. in die Sabbat.

HISTORICE.

Iudæorum festo dominus cum Hierosolymam venisset ægrotum quempiā magnā inter multitudinem vna in porticu Bethsaydæ piscinæ qui quinq; habebat porticus quem 38. annis infirmitas detinuerat offendit, mouebatur quidē piscinæ tēporibus quibusdā domini angelo in quā qui primo ingressus fuisset infirmorum dum mortui subijceretur a quacūque opprimeretur ægritudine incolumus euadebat. hunc itaque dominus cum rogasset an bonam optaret valitudinem? Resp. se hominem nō habere qui dum piscinę aqua moueretur in eam dimitteret quoniam cum primum in eam descendere conaretur ab alio præuentus incassum nitebatur, imperauit autem dominus vt suum acciperet lectulum & recederet, qui sospitatem illico nactus iussa perfecit a quibusdam autem cum obiurgaretur Iudæis non licere die sabbati grabatum deferre. in mandatis se id habuisse ab eo qui ei salutem contulerat retulit, sciscitantibus itaque quisnam talia dedisset præcepta se prorsus nescire professus est, cū statim a turba declinasset dominus, præmonitus postmodum in templo a domino vt a reatibus præcaueret ne deteriora pateretur Iudæos conueniens Iesum suæ opificem sanitatis fuisse denunciauit.

1 TRactādi dubia soluenda sunt. Dub. qđ festum erat illo die? Resp. Magister histor. schol. quod probabiliter erat festum Penthecostes, scilicet dationis legis.

2 Dubit. Cur ascendit Iesus Hierosolymam? Respon. Chrysostom. super Matth. dominum semper ascendisse Hierosolymam in diebus festis, vt cum Iudæis dies festos faciens non videatur legi contrarius, & etiam vt multitudinem simplicem quæ illuc conueniebat per signa & doctrinam attraheret.

3 Dubit. Cur piscina illa dicitur probatica & Bethsayda? Respond. Sanct. Vicent. in sermone post magistrum Histor. scho. quòd dicitur piscina latinæ, probatica græce, Bethsayda hebraicæ, piscina dicitur a pisce. quia nullus ibi erat piscis qui figuram cathacresis, sicut mors dicitur parca a parcendo, quia nemini parcit, probatica græce dicitur à probaton græce qđ latinæ dicitur ouis, quoniam in ea lauabātur oues quæ in templo offerebantur vnde probatica, id est ouina. hebraicæ dicitur Bethsayda a Beth quod est domus. & Sayda quòd est gregis siue pecudis inde Bethsayda quasi domus pecudum.

4 Dub. Cur sic cognominatur ipsa piscina? Respon. Magist. Histo. scho. quod quia natinei .s. seruientes leuitis lauabant pecudes in ipsā piscina ante equā immolarentur, & habebat quinque porticus vt ministri possent p plures aditus ad eam descendere in quibus porticibus iacebant infirmi.

5 Dubitatur. Vnde ipsa aqua habebat illam virtutem sanandi infirmos? Respon. secundum Chrysosto. quod angelus domini descendens turbabat aquam & sanatiuam imponebat virtutem, sed magister histor. scho. dicit quod lignum sanctæ crucis fuerat in eodem loco defossum per Salomonem admonitum per reginam Saba, quæ noluerat transire super illud, quia in eo debebat suspendi quædam rex Israel, & ab illo ligno virtutem sanatiuam habebat.

6 Dubita. Quomodo illud lignum talem virtutem habebat tunc cum adhuc Christus non fuisset in eo crucifixus? Resp. S. Vinc. in sermone quod talem virtutem habebat p̄ p̄ significationem, sicut Nu. 21. de serpente æneo quem aspicientes sanabantur a percussionibus serpentum, & hoc propter significationem passionis Christi qui debebat in ligno poni.

7 Dub. Quo tēpore angelus domini descēdebat ad mouendum aquam? Resp. Magister hist. scho. quod hoc tēpus incertum erat licet pluries descenderet interpolatis vicibus. & in signum huius infirmi iacebant in porticibus proprius incertitudinem tpis & cum viderent aquam

aquam moueri intelligebant angelum a lucnisse. & tunc qui prior descendisset in aquam sanabatur.

8 Dub. Quis angelus descendebat? Resp. qđ de hoc nihil scriptum reperi quo scilicet nomine vocaretur, nisi fortassis crederetur esse Raphael qui interpretatur medicina dei.

9 Dubi. Cur angelus ibi descendebat? Resp. Lyra quod quidam dicunt quod propter ligni reuerentiam.

10 Dubi. Quando incepit fieri talis motio per angelum? Resp. Magi. hist. scho. quod hoc incertum est. Lyra vero dicit quòd appropinquante euangelij veritate dominus voluit figuram expressam baptismi, in hac piscina ostendere quæ conueniebat cum baptismo in mundando & sanando virtute dei occulta admonitione angeli, sicut baptismus, sub sensibili elemento mundat animam virtute occulta verbi & cum hoc alias sanat corpus miraculose, & sic ex istis verbis patet quod non diu ante inceperat angelus descendere in piscinam. sanctus vero Vincen. in sermone dicit. quòd piscina incepit sanare infirmos tempore quo Christus baptizatus fuit in Iordane à Ioanne.

11 Dubi. Cur solus sanabatur vnus & nō plures pro qualibet vice? Resp. Lyra dicens quod quia figura deficit à figurato, ideo ista piscina quæ figurabat baptismum non sanabat nisi corpus & vna vice tantum. & non sanabat nisi vnum baptismus autē pertingit ad animam & sanat omnes quotquot veniunt ad ipsum nisi ponant impedimentum.

12 Dub. An angelus visibiliter descendere? Respon. quod inuisibiliter sed tamen ipsum descendisse motio aquæ visibilis declarabat.

13 Dub. ad quid agnoscebatur quod angelus descendisset? Resp. Chryso. super Matth. quòd ab effectu videlicet à sanitate quā aqua tribuebat quæ non erat virtute aqua quantum tunc fuisset ei quasi cōnaturalis, & sic omnis aqua & omni tēpore sanaret & omnes accedentes.

14 Dub. Quam infirmitatem patiebatur iste homo? Resp. quod secundum quasi omnes expositores erat paraliticus.

15 Dubit. quæ fuerat causa infirmitatis huius paralitici? Resp. Ly. & etiam habetur in hoc euangelio. quod propter peccata sua patiebatur quoniam dixit ei Iesus, ecce sanus factus es iam noli peccare, ne deterius tibi aliquid contingat.

16 Du. Cur ex tanta multitudine lāguidorum solum vnum sanauit? Resp. S. Vinc. in sermone hodierno quod Christus in isto maiorem vidit deuotionem quam in alijs nec est credendum Christum sanasse omnes infirmos qui recurrebant a i eum non quin posset omnes curare quantum ad suam potentiam sed ex dispositione ipsorum, quia non habebant deuotionem vel quia sanitas corporis nocuisset animæ, & ideo alios non sanauit, sed solum hunc ab omnibus derelictum solum in eo cōsidente, vel vt dicit Iacobus de voragi. in sermone, quia alij de nouo venerant, hic autem longo tempore steterat.

17 Du. Cum Christus sciret ipsum ibi morari vt sanaretur. Cur de hoc interrogat? Respon. Chry. super Ioan. quòd Christus non quærit vt discat hoc enim superfluū esset, sed vt ostenderet illius patientiam qui. 38. annos habens per vnumquenque annū eripi ab egritudine expectans assidebat & non desistebat.

18 Dub. Cur non statim eum sanauit, sed primo interrogat si vult sanari. Respond. Chry. vbi supra quod ideo quia primum eum familiarem sibi fecit per interrogationem futuræ fidei faciens viam.

19 Dubitat. Cur Christus non dixit ei vis vt ego te sanem? Resp. Chryso. vbi supra quod nondum aliquid magnum imaginabatur ille de Christo quia non viderat virtutes quas faciebat.

20 Dub. Cur non interrogauit an crederet q̄ posset eum sanum facere? Resp. Chry. vbi supra quod dominus non expetit fidem vt in ceteris fecit dicens credis quia possum hoc facere, quia hic nondum eum nouerat manifeste quis esset, nam illi quidem ex alijs eius virtutem cognoscētes conuenienter hęc audierāt.

21 Du. Cur iste non respondit quòd uolebat sanus fieri. Resp. Chry. vbi supra quòd languidus nō turbatus est ad interrogationem Christi nec dixit iniuriari mihi uenisti cum interrogas vtas sanus fieri, sed mansuete respondit dicens, domine hominem non habeo &c. nō enim nouerat quis esset qui interrogabat neque quod curaturus esset eum opinabatur aut tem fortasse utilem sibi fore Christum admittendum eum in aquam.

22 Dub. Cur dominus non dixit ei aliquod uerbum indicans eū sanum factum sed tolle grabatum &c? Resp. August. super Ioannem quod dominus tria dixit, scilicet surge, tolle grabatum tuum & ambula, & surge non operis

Universidad de Deusto
Biblioteca

ris imperium fuit, ſed operatio ſanitatis. Sano autem duo imperauit, tolle grabatum tuum & ambula.

23 Dub. Quid eſt grabatam? Reſp. ſecundum uocabuliſtas & maxime Catholicon. quod dicitur a gra. græco quod eſt caput latinę, & batum quod eſt gradus, & eſt illud ad quod gradimur ut reclinemus caput & eſt genus lecti.

24 Dub. Cur iuſſit ut deferret grabatum? Reſp. Chry. ſuper Io. quod dominus lectum portare iubet, ut credibile faceret miraculum & nullus exiſtimet fantaſiam eſſe quod factum eſt non enim niſi certiſſime & vehementer compacta eſſent membra lectulum ferre poſſet.

25 Dub. Cur non dixit locum ad quem deberet ambulare? Reſp. Lyra quod ſolum dixit ambula ad oſtenſionem diuini miraculi quod per ambulationem quocunque ire voluiſſet oſtendebatur.

26 Dub. Cur languidus reſpondit. ſed ſurrexit? Reſp. Chry. ſuper Io. quod audiens languidus quoniam cum poteſtate & velut iubens dicit ſurge &c. non deriſit. dicens angelus deſcendit & turbat aquam & ſolum vnũ curat, tu autem homo exiſtens ex ſolo præcepto ſperas te magis angelis poſſe, ſed audiuit & nõ diſcredidit ei qui iuſſit & ſanus factus eſt.

27 Dubi. An miraculoſe factus ſit ſanus? Reſpon. Beda quòd ſic dicens multum quidem inter ſanationem domini & quæ a medicis infertur diſtare probatur, hæc enim voce iubentis & mox impletur. illa vero per multa temporis interualla aliquotiens perficitur.

28 Dub Cur non licebat tollere lectum in ſabbato? Reſp. Lyr. quòd iudæi mentiebantur hęc dicentes, quia opera corporalia quæ ſunt ad dei honorem bene poterant fieri in die ſabbati ſicut ſacerdotes in templo corporaliter operabantur, & ita portatio huius lecti erat ad magnificentiam diuini miraculi, & licite poterat fieri.

29 Dub. A quibus abſtinendum erat in die ſabbati? Reſpon. Sanctus. Tho. 2. 2. q. 122. ar. 4. q. in obſeruantis ſabbati duo ſunt conſideranda, quorum vnum eſt ſicut finis, & hoc eſt q homo vacet diuinus. quod ſignificatur in hoc quòd dicit. Mementò vt diem ſabbati ſanctifices. illa enim dicuntur ſanctificari in lege quæ diuino cultui applicantur. Aliud autem neceſſario operum quod ſignificatur cum ſubditur. in ea non facies omne opus & de quo operę intelligatur apparet leuiti. 23 omne opus ſeruile non facietis in eo. Triplex autem eſt ſeruitus, ſcilicet peccati. Et ſic opus peccati dicitur ſeruile. Alias eſt ſeruitus qua homo homini ſeruit. homo autem eſt alterius ſeruus non ſecundum mentem ſed ſecundum corpus, & ideo ſecundum hoc opera ſeruilia dicuntur opera corporalia. tertia autè eſt ſeruitus dei, & ſic opus latriæ poſſet dici opus ſeruile, quia pertinet ad dei ſeruitium, & tale non prohibetur in die ſabbati, & iſto modo ſacerdotes ornabãtur templum, immolabant victimas & cætera exercitia corporalia pertinentia ad cultum diuinum, & non peccabant, ſed alia opera ſeruilia quæ dicuntur primo vel ſecundo modo contrariantur obſeruationi ſabbati inquantũ impediunt applicationem hominis ad diuina, & quia magis impedit homo à rebus diuinis per opera peccati quam per opus licitum ſit corporale, ideo magis contra hoc præceptum agit qui peccati in die feſto, quã qui aliud corporale opus licitum facit non enim qui peccat venialiter in ſabbato contra hoc præceptum facit, quia peccatum veniale non excludit ſanctitatem, quilibet etiam tam ſeruus quã liber tenetur ſibi & proximo prouidere, & præcipue in his quæ ad ſalutem corporeis pertinent, ſecundario etiam in damno rerum vitando ſecundum illud Deutero. 22. nõ videbis bouem fratris tui errantem & præteribis, ſed reduces fratri tuo, & ideo opus corporale pertinens ad ſalutem proprij corporis, vt quod aliquis comedat & alia faciat in quibus ſalus proprij corporis conſeruatur, & propter hoc primi Macha. 2. Macha. non peccauerunt pugnãtes in die ſabbati Nec Hælyas fugiens à facie Hiezabel. nec Mar. 12. diſcipuli Chriſti qui ſpicas colligebant in die ſabbati, quia propter neceſſitatem faciebant, nec opus quod pertinet ad ſalutem corporalem alterius violat ſabbatum. Vnde. Io. 7. dicit Dominus. mihi indignamini quia totum hominem ſanum feci in ſabbato. nec opus corporale quod ordinatur ad imminens dãnum rei exterioris vitandum violat ſabbatũ. Matt. 12. quis ex vobis homo qui habet vnam ouẽ & ceciderit in ſabbato in foueam, nonne tenebit & leuabit eam? Abſtinebant tamen die ſabbati a decoctione ciborum, ſed die præcedenti coquebant, nec accendebant ignem aut aliquod

aliquod tale opus quod poterat fieri die præcedente.

30 Dub. Cur chriſtiani non obſeruant ſabbatum quod continetur in uno decem præceptorum legis? Reſpon. S. Tho. 12. q. 103. a 3. & 4. & 2. 2. q. 122. ar. 4. quòd cerimonialia & iudicialia præcepta legis antiquæ ceſſauerunt poſt paſſionem Chriſti quia erant figuratiua, & adueniente figurato ceſſat figura, præceptum autem de obſeruatione ſabbati quantum ad aliquid erat morale, vt ſcilicet aliquo die cuiuſlibet hebdomadæ homo vacaret diuinis & hoc ratio naturalis dictat, & quãtum ad aliquid. ſ. quo ad diẽ ſabbati determinatã potius quàm alia die erat cęremoniale & iudiciale. & quantũ ad hoc ceſſat. ſ. determinatio diei ſeptimæ, ſed obſeruatur quantum ad primum ſecundum quod erat mortale, quia vna die vacamus diuinis, ſcilicet die dominica.

31 Dubi. Cur potius Chriſtiani vacant diuinis die dominica quam alia die? Reſp. S. Th. vbi ſupra quòd ſabbatum quod ſignificabat primam creationem rerũ mutatum fuit in diem dominicam in quo cõmemoratur noua creatura inchoata in reſurrectione Chriſti, nec obligat ex præcepto decalogi. vt idẽ dicit in 3. ſent. diſt. 37. ar. 5. niſi quantum ad hoc quod eſt de dictamine legis naturæ. taxatio enim illius diei eſt ex inſtitutione eccleſiæ volentis reſurrectionẽ Chriſti, cui noſtram vitam conformare debemus in iugi memoria eſſe.

32 Dub. An ita ſit triſtitia obſeruatio dominicæ ſicut erat ſabbati? Reſp. S. Th. 2. 2. q. 122. ar. 4. quod quia obſeruatio dominicæ non eſt figuralis ſicut fuit obſeruatio ſabbati in veteri lege ideo non eſt ita arcta prohibitio operandi in die dominica ſicut in die ſabbati, ſed quædam opera concedũtur in die dominica quæ in ſabbatis prohibebantur, ſicut decoctio ciborum & alia huiuſmodi, & etiã in operibus quibuſdam prohibitis facilius propter neceſſitatem diſpenſatur in noua quàm in veteri lege, quia figura pertinet ad proteſtationem veritatis, quam nec in modico præterire oportet.

33 Dub. An iudæi ita arcte tenerentur obſeruare alias feſtiuitates ſicut ſabbatum? Reſp. S. Tho. in 4. ſen. di. 11. q. 2. art. 2. q. 3. quòd nulla dies erat a deo celebris quantum ad vocationem ab operibus ſicut dies ſabbati. vnde in prima die ſolennitatis licebat coquere cibos, & alia huiuſmodi facere quod non licebat facere ſabbatis. & quocunque die de ſeptem diebus azimorum vel aliarum feſtiuitatum ſabbatum veniret, dicebatur magnus dies ſabbati propter geminatam ſolennitatem, ſcilicet ſabbati paſchæ. vel alterius feſtiuitatis.

34 Dub. Quas feſtiuitates faciebant Iudæi. Reſpon. S. Th. 12. q. 102. ar. 4. quod in veteri lege erant ſeptem feſtiuitates temporales, & vna continua vt poteſt colligi. Num. 28. & 29. Erat enim quaſi cõtinuũ feſtũ, quia quotidie manę & veſpere immolabatur agnus, & p illud continuũ feſtũ iugis ſacrificij repreſentabatur perpetuitas diuinæ beatitudinis, feſtorũ aũt temporaliũ primũ erat quod iterabatur qualibet ſeptimana, & hæc erat ſolẽnitas ſabbati quod celebrabatur in memoriam creationis rerum. Alia aũt ſolennitas iterabatur quolibet menſe. ſ. feſtum neomeniæ quod celebrabatur ad cõmemorandum opus diuinæ gubernationis, & ſemper in nouitate lunæ. Alia vero quinq; feſta celebrabantur ſemel in anno & recolebantur in eis beneficia ſpecialiter illi populo exhibita. Celebrabatur feſtum paſchæ primo menſe martio ad cõmemorandũ beneficium liberationis ex Aegypto. Et poſt quinquagintã dies celebrabatur feſtum Pentheceſtes ad recolendũ beneficiũ legis datę. Alia vero tria feſta celebrabantur menſe ſeptimo, quia quaſi totus apud eos erat ſolẽnis ſicut & ſeptimus dies. in prima enim die menſis ſeptimi. ſcilicet ſeptembris erat feſtum cubarum in memoriam liberationis Iſaac quando Abraham inuenit arietem hærentem cornibus quem repreſentabat per cornua quibus buccinabãt & erat quaſi quædam inuitatio, vt ſe præpararent ad feſtum expiationis quod celebrabatur decimo die dicti menſis & in memoriam illius beneficij quo deus propiciatus eſt peccato populi de adoratione vituli ad preces Moyſi. poſt hoc celebrabatur feſtum ſcenophegiæ ſeptem diebus ad commemorandum beneficium duæ protectionis & deductionis p deſertum vbi in tabernaculis habitauerunt. vnde in hoc feſto debebant habere fructum arboris pulcherrime, id eſt citrum & lignum denſarum frondium, id eſt mirtum quæ ſunt odorifera, & ſpatulas palmarum & ſalices de torrente quæ diu retinent ſuum virorem. Octauo autem die celebrabatur feſtum cętis atque collectę in quo colligebantur a populo ea quæ erant neceſſaria ad expenſas cultus diuini, & ſignificabatur adunatio populi & pax perfecta in terra promiſſionis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

35 Dubit. Ad quas festiuitates tenebantur ire in Hierusalem,& quotiens & an oēs. Require dominica infra octauam epiphaniæ. dub.7.

36 Dubitat. Cum omnia in figuram contingerent Iudæis quarum festiuitatum erant figuræ dictæ festiuitates iudæorum quæ nūc celebrantur apud christianos? Resp.S.Tho.vbi supra q. 104.ar.3.dicens quòd sabbato vt dictū est succedit dominica festo phase, succedit festū passionis Christi & resurrectionis,festo Pentheco stes in quo fuit data lex vetus succedit festum Penthecostes, in quo fuit data lex spiritus vitæ.Festo neomeniæ succedit festū semper virginis Mariæ in qua primo apparuit illuminatio solis,id est Christi per copiam gratiæ. Festo tubarum succedunt festa apostolorum Festo expiationis succedunt festa martyrū & confessorum Festo tabernaculorum succedit festū consecrationis ecclesiæ.Festo cetus atque collectæ succedit festum angelorum, vel etiam festum omnium sanctorum. Iugi sacrificio succedit iugis celebratio missarū , & hoc ideo quia beneficia illi populo exhibita significabant beneficia nobis concessa per Christum.

37 Dub.Cur Iudæi non calumniabantur quod sabbato sanasset infirmum?Resp.August.super Io.quoniam quasi respōdere posset,quia si cuiuspiam iumentum in puteum cecidisset vtiq; die sabbati crueret illud & saluaret.

38 Dubitat. Cur redarguerunt sanatum q̄ non liceret ferre grabatum? Resp. Augu. vbi supra quòd ideo,quasi dicerent,si sanitas differenda non erat, nunquid & opus fuerat imperandum.quasi dicat quòd non. vide dub.28.

39 Dubitatur . Cur sanatus ad increpationem Iudæorum non statim deposuit lectum & veniam postulauit? Resp.Aug.vbi supra q̄ ille auctorem sanitatis suæ obijciebat calumniatoribus vt patet ex responsione sua quasi diceret quare non acciperem iussionem a quo accepe ram sanitatem,& ita beneficium confessus est.

40 Dubita. Cur Iudæi non interrogauerunt qs esset qui eum sanum fecerat, sed solum qui sibi præceperat? Resp.Chyso.super Ioan. quòd hoc malignæ fecerunt & in medium adduxerunt id quod trangressio æstimabatur.

41 Dubitat.An verum dixerit sanatus dicendo se nescire quis eum sanauerat? Resp quod sic, quia & si fortassis audiuerat famam Iesus,non tamen eum viderat cum 37. annis stetisset infirmus in grabato , nec etiam tunc quando sanatus fuit aliquid sibi dixit quòd ille homo qui eum fecit vocabatur Iesus.

42 Dubit.Cur Christus declinauit a turba?Respon.Chrys.vbi supra,quòd hoc fecit primum quidem vt eo absente testimonium insuspicabile fieret . qui enim adeptus fuerat sanitatē, idoneus erat beneficijs testis demū vt nō plus faceret furorem illorum accendit, solus ei visus eius cui inuidetur non parnam inuidentibus immittit scintillam propterea discedens permisit ab ipsis suum factum examinari .

43 Dub.ad quid sanatus iuit ad templum?Res. Chry.vbi supra , q̄ curatus homo non secessit ad nundinas, neque voluptati aut vanæglorię dedit seipsum, sed in templo conuersabatur q̄ maxime religionis est signum . Nam credendum est quòd illuc accesserat ad referendum gratias deo de sanitate consecuta.

44 Dub. Cur Christus nō omnes quos curauit admonuit ne amplius peccarent sicut hunc? Res.Chry.vbi supra quòd quidam huic paralitico detrahentes dicunt eū Christi fuisse accusatorem,& pp hoc hic audisse, quid igitur dicent de paralitico qui est apud Matthęum.etenim etiam illi dictum est, dimittuntur tibi peccata tua, neque etiam Christus hunc incusat de præteritis, sed ad futurum eum munit solum . Alios igitur curans peccatorum non meminit, quia his paraliticis ex peccatis ægritudines sunt factæ, alijs autem ex infirmitate naturali . vel per hos reliquos omnes admonet cum his autem & illud dicere , quoniam multam vidit inesse animæ huius patientiam,vt valentem suscipere admonitionē eum admonet,tribuit autem ei signum propriæ diuinitatis , dicendo ei non amplius pecces ostendit se scire omnia quæ ab eo facta erant delicta .

45 Dubitatur . Cur accusauit ipsum Iudæis qui tantam gratiam sibi fecerat eum sanando? Respond. Chrysostom. vbi supra , quòd non ita insensibilis erat vt post tantum beneficium & admonitionem maligna mente hoc dicat , si enim detrahere veller sanitatem racens transgressorem dixisset, sed hoc nō fecit. Non n.dixit quoniam Iesus est qui dixit tolle grabatum tuum quod videbatur Iudæis crimen esse , sed dicit quoniam Iesus est qui me sanum fecit.

46 Du. Quomodo cognouit quòd ille qui admonebat eum in templo esset Iesus , Resp. q̄ verisimile est quod post admonitionem interrogauit astantes quomodo vocaretur,cognoscens quod erat ille qui eum sanum fecerat,& ab eis audiuit nomen eius , vel etiam tunc ali quis ipso audiente & vidente vocauit eum Iesum.

ALLEGORICE.

Ex hoc euangelio designatur sanatio & cōuersio populi Iudæorum vel saltem aliquorum ex ipso populo,nam soli illi populo[erat dies festus Iudæorum]quoniam solus diuino cultui vacabat, & ad quē venit Iesus carnem assumendo,in quo populo erat[probatica piscina,] id est, ouina , quia ipsi populus dei & oues eius erant.[quæ habebat quinque porticus,]id est , quinque libros Moysi quibus ille populus claudebatur , & qui demonstrabant, id est,conuincebant infirmos, scilicet peccatores non tamen sanabāt eos, sub ipsis quinque libris erāt cæci carentes lumine scientię, claudi non valentes implere legis præcepta. Aridi non habentes humorem supernę dilectionis . [Angelus autem domini descendit de cœlo,]id est , Christus qui est angelus consilij & turbat aquam eam sanctificādo in baptismo & virtutem tribuendo . qui primo descendit in aquam saluatur[per baptismum] & vnus, id est,in vnitate ecclesiæ. post autem nullus sanatur, quia extra fidem catholicam non est salus.[habebat triginta octo annos in infirmitate]qui numerus est imperfectus cum deficiat a quadragenario qui est perfectus per binarium,quoniam decem præcepta legis quater ducta & per quatuor libros euangelij in quatuor partibus diuulgata , quadraginta constituunt,huic populo deficiebant duo scilicet dilectio dei & dilectio proximi , qua totam legem implent.Et ideo necesse habebat[hominem]id est Christum qui est deus & homo] qui eum mitteret in aquam,]id est,baptizando instruere[vt tolleret lectum,]id est,diligeret proximū,[vt ambularet]in dilectione dei ipsum resurgendo à torpore & ignauia toto corde diligēdo[ille populus nesciebat quis esset Iesus q̄ baptizatus credit in eū quē nō vidit[declinat Iesus a turba]quia in solitudine contemplationis magis cernitur. [in templo inuenit sanatum]scilicet populum credentiū admonet ne post baptismam[amplius peccet ne deterius sibi contingat]propter ingratitudinem , & tunc si delis profitetur, [quia Iesus est qui fecit eum sanum] per fidem suam hæc qua nullus potest sanari.

TROPOLOGICE.

Vt amplectamur pœnitentiam admonemur ex sacro euangelio, nam peccantes[sunt in die festo Iudæorum]vacātes theatris & choreis ac ludis quare cū Christo ascēdant[Hierosolymā].i. a deo petāt introduci in ciuitatē suam vt sibi vniantur , & reperiēt[piscinā,]id est,pœnitentiā q̄ ita sanat a peccatis sicut piscina ab infirmitatibus corporis[quę dr Bethsayda].i.ouia,qa ex pœnitētia de hęlo efficitur qs sicut ouis innocens?quæ habet quinque porticus].i.quinque cōsideraciones inducētes in piscinam pœnitentiæ , scilicet considerationem proprij peccati seueritatis diuini iudicij opportunitatis temporis incertitudinis proprij status & certitudinis periculi mortis[& in his iacet maxima multitudo]considerantes quandoque præmissa. non enim descendunt in pœnitentiam , sed 38. annos habent detenti delectationibus mundi, & formidantes amplecti pœnitentiam & hi licet vellent in aquam turbatam descendere aliquando inspirati a deo [tamen non habent hominem , id est , intellectam qui assentiat diuinæ inspirationi , sed dum immorantur an debeant obedire diuinæ inspirationi] alius venit & accipit eorum coronam [nec sanatur nisi vnus,] quia peccator qui est duorum secundum naturam quidem dei secundum vero peccatum diaboli non potest sanari nisi efficiatur vnius , scilicet dei & quo ad naturæ creationem & quo ad obsecutionem , & tunc surgat Christo imperante & tollat grabatum per satisfactionem , & ambulet post Christum] per dilectionem , nec curet Indæos , id est, peccatores redarguentes & deridentes pœnitentiam , sed vadat ad templum perseuerantiam postulandum, quam inueniet a domino . [& tunc nolit amplius peccare ne deterius sibi contingat sed alijs annunciet[quòd Iesus ipsa pœnitentia mediante salutem eum fecit] vt & ipsi inducantur ad veram pœnitentiam.

ANAGOGICE.

Inducimur ex sacro euangelio in contemplationem cœlestis Hierosolymæ in qua[est dies festus]solennis & perpetuus, & quo [ascendit Iesus] nobis aperiendo ianuam paradisi clausam ob peccatum primi parentis [in qua est probatica piscina] qua oues Christi lōte pascua inueniunt [quæ habet quinque porticus in quibus reficientur electi dei assumptis

corporibus per omnes quinque sensus corporeos, qui ante erant infirmi, quoniam nullus ipsorum comprehendere poterat quæ præparauit deus diligentibus se. Vbi [angeli domini monent] suis laudibus affectus electorum ad deum glorificandum [& saluatur vnus solus] populus prædestinatorum [qui primo ingressus est] cum sponso accensis lampadibus, [qui iussit eos surgere] a somno [& ambulare] de virtute in virtutem vsque ad visionem ipsius in syon [tollentes grabatum] sui corporis & secum in cœlestia deferentes. [Ind gnantibus Iudæis, id est, non credentibus damnatis. [Nec vquam aliquid mali eis continget] abstergente deo omnes lachrymas ab oculis eorum nullusque dolor eos apprehendet sed in æternum regnabunt cum Christo.

SABBATO POST I. DOMINI. Quadragesimæ.

Assumpsit Iesus Petrum & Iacobum & Ioannem. Matthæi. 17. c. Marci. 9. & Luc. 9.

Historia huius euangelij facta fuit anno Christi. 32. 6. die Augusti in die dominica. Licet aliqui dicant quod tunc fuit prælicato per apostolos sed facta in vere.

HISTORICE.

Petro Iacobo ac Ioanni quidam in monte dominus gloriosus demonstratus est solari fulgore eius coruscante facie, indumentisque suis niuis candorem æquantibus. Moyse & Helya secum confabulantibus. Oprabat autem Petrus tali gloria perpetuo fuit, tuberna cula eiusdem tribus construere volens. Ex luci da vero nube eos tegente prosilijt vox hunc Iesum dicens. Dei dilectum natum fore in quo maxime patri complacitum esset, vtque eum audirent iubens his territi protinus discipuli suas corruerunt in facies, a Christo ita que vt timorem abijcerent atque surgerent imperante, cum prospexissent eum solum intuiti sunt, eis verode mõte descendens in mandatis dedit ne quousque mortem deuicisset cuiquam patefacerent visionem.

Absoluenda sunt dubia occurrẽtia.

Dubitatur, quia in textu Matth. dicitur post sex dies assumpsit quid egit ante illos sex dies dominus ad quod referatur id quod dicitur post sex dies. Respon. quod vt dicitur Mat. 16. ca. in fine & Mar. 8. ac Lu 9. dominus promiserat discipulis dicens sunt de hic stantibus, qui non gustabunt mortem, donec videant filium hominis venientem in regno suo. Volens ergo ostendere quid est illa gloria, in quæ postea venturus est in præsenci via reuelabit, vt dicit Chry. sicut possibile erat eos discere, vt neque in domini morte tam doleant. Transactis igitur sex diebus post dictam promissionem illos duxit in montem.

2 Du. quia Lu. 9. c. dicitur. post 8. dies & hic dicitur post sex, ergo videtur inter euangelistas contrarietas? Respon. Hiero super Matt. quod facilis est ad hoc responsio. quia hic medij ponuntur dies, ibi primis additur & extremus.

3 Du. Cur non duxit alios apostolos? Respon. S. Tho. 3. par. q. 45. ar. 3. quod talia mysteria non sunt omnibus exponenda immediate, sed per maiores suo tempore ad alios debent deuenire. Et ideo vt dicit Chryso. super Mat. istos tres assumpsit, quia alij peccatores erant. Lyra vero dicit quod isti tres excellebant alios, quia Petrus excellebat in feruore fidei, & ideo sibi traditæ sunt claues regni cœlorum Ioannes in prærogatiua virginitatis, & ideo erat Christo magis familiaris. Iacobus autem in martyrio assumpto, quia primus inter apostolos martyrio est coronatus.

4 Dubitatur. In quem montem eos duxit? Respo. sanctus Vincentius post Glo. quod in monte thabor.

5 Dubitatur. Cur deorsum eos duxit? Resp. Remi. super Matth. quod sancti viri toto animo & fidei intentione separati debent esse a malis.

6 Dubitatur. Cur potius in monte quam in plano voluit transfigurari? Respon. Remi. vbi vbi supra quia ex quo gloriã volebat eis præostendere futuram vt declararet ipsam non esse quærendam in infirmis voluptatibus huius sæculi, sed in supernis, ideo duxit eos superius in montem excelsum.

7 Dub. Quid sit transfigurari? Respon. Catholicon. quod est transformari, id est, in aliam figuram mutari.

8 Dub. An Christus in aliam figuram mutatus sit? Resp. Hiero. super Matth. dicens. Nemo putet præstinam eum formam & faciem perdidisse, vel amisisse corporis veritatem & assumpsisse corpus spirituale vel aereum, sed quomodo transfiguratus sit. Euangelista demonstrans dicit resplenduit facies &c. vbi

splendor faciei ostenditur, & candor describitur vestium, non substantia tollitur, sed gloria commutatur. transformatio splendorem addidit faciem non subtraxit.

9 Dubit. Cur voluit transfigurari? Resp. san. Tho. 3. par. q. 45. art. 1. quod quia dominus discipulos prænunciata sua passione induceret ad suæ passionis sequelam, & quia oportet ut tendens in aliquem finem ipsum prænoscat, quia sagittator non recte iacit sagittã nisi s. prænoscat signum ad quod eam iacere debet, ita cum per passionem deueniatur ad gloriam conueniens fuit, ut Christus ipsam gloriam ad quam per passionem deuenire debebant eos prænoscere faceret, & propter hoc eram figuratus est ante eos.

10 Dub. Vnde processit claritas illa in facie & candor in vestibus? Resp. S. Tho 3 sen. dis. 16. q. 2. ar. 2. quod ille fulgor non fuit proueniens ex aliqua proprietate corporis glorioſi existẽte in corpore Christi, sed fuit miraculosæ & diuinitus inductus in corpore Christi. fuit tamen ille fulgor eiusdem generis cum fulgore corporum glorificatorũ, tamen ita perfectus, sicut charitas uiæ assimilatur charitati patriæ. & in 3 part. q. 45. art. 2. dicit quod illa claritas derivata est in corpus, a diuinitate, & anima eius.

11 Dub. An naturaliter uel miraculosæ illa claritas ex anima in corpore priuata fit? Resp. S. Tho. 3. par. ubi supra quòd fulgere corporaliter non est miraculosum in corpore glorioso, sed ad corpus Christi in transfiguratione derivata est claritas a diuinitate, & anima eius nõ per modum qualitatis manentis & afficientis ipsum corpus, sed magis per modum passionis transeuntis, sicut cum aer illuminatur a sole vnde ille fulgor tunc in corpore Christi apparens miraculosus fuit sicut & hoc ipsum quod ambulauit super vndas maris.

12 Dub. An sola facies uel totum corpus habuerit claritatem? Resp. quòd ut ex dubio præcedenti colligitur totum corpus lucidum fuit, sed Euangelium non facit mentionem nisi de facie quia est principalis in homine, & etiam quia aliud corpus fere totum tegebatur uestibus, & sic sola facies videbatur, uel per figurã synecdochæ pars ponitur pro toto.

13 Dub. Cum anima Christi a principio fuerit gloriosa cur non transfudit a principio gloriam in corpore? Resp. S. Tho. vbi supra quod a principio conceptionis Christi gloria animæ non redundaret in corpus ex quãdam dispensatione diuina factum est, ut in corpore passibili nostræ redemptionis expleret misteria, quia si redundasset in corpus, corpus fuisset glorioſum, & per consequens impassibile, & ita non potuisset pati, pro salute nostra.

14 Dub. Cur non transfudit in corpus cum nõ dum passio celebrata fuerit? Resp. S. Tho. vbi supra. quod propter passionem non est adempta potestas Christi deriuandi gloriam animæ ad corpus sicut fecit in illa transfiguratione, aliter tamen quàm in corpore glorificato. Nam in corpore glorificato redundat claritas ab anima sicut claritas quædam permanens corpus efficiens, sed in corpore Christi fuit per modum passionis transeuntis, ut dictum est supra dub. 11.

15 Du. Vnde processit albedo in uestibus Xpi? Resp. S. Tho. 3. sen. dis. 16. q. 2. ar 2 quod in uestibus erat splendor ex claritate corporis procedens, & S. Vin. in sermone dicit, quod sicut candela accensa intra lucernam illuminat eã, sic claritas animæ existens interius illuminabat corpus exterius, & per consequens claritas corporis etiam candida faciebat uestimenta. & Damascenus dicit quod vestitus fuit illa stratus per diuinæ lucis participationem.

16 Dubit. An facies plus resplenduerit quàm sol? Resp. quod ut colligitur ex Chrysost. super Mat. multo clarior sole resplẽduit facies Christi, sed quia in hoc mundo nil clarius sole refulget, & nil albius niue inuenitur. ideo euangelista posuit exemplum de Sole, & de niue quo ad uestimẽta quamuis niuem excesserint in albedine.

17 Dub. An erit æqualis claritas Christi, & sanctorum cum etiam sancti fulgebunt sicut sol? Resp. Damasc. quod in sensibilibus est sol. hoc in intelligibilibus est Deus, & in sensibilibus nil est lucidius Sole. ita in intelligibilibus nil est lucidius Deo. & sicut sol qui est lucis fons de facili uideri non potest. lux autẽ eius eo quod ad terram peruenit aspicitur. ita Christus est sicut Sol aeris, & Sancti sicut lux Solis. & ideo S. Tho. ubi supra dicit, quod sicut claritas quæ erat in corpore Christi repræsentabat futuram claritatem corporis eius, ita claritas vestimentorum eius designat futuram claritatem sanctorum quæ superabitur a claritate Christi sicut candor niuis superatur a splendore Solis.

18 Dub. Vt quid apparuerunt Moyses & Helyas? Resp. S. Tho. vbi supra quod apparuerũt tanquam testes transfigurationis.

19 Dub. Nunquid sufficiebant tres discipuli vt essent testes? Resp. S. Tho. vbi supra ar. 3. quoniam Christus transfigurari voluerit vt gloriam suã hominibus ostenderet, & ad eam desiderandam homines prouocarẽt & ad quã adducũtur hoies per Christum nõ solũ q̃ post eũ fuerunt, sed ẽt qui eum præcesserunt. ideo conueniens fuit vt de præcedentibus ipsum testes adessent, scilicet Moyses & Helyas & de sequentibus ipsum, scilicet Petrus. Iacobus & Ioannes, vt in ore duorum vel trium staret omne verbum.

20 Dub. Cur non magis accipit angelos pro testibus quam homines qui perfectius scirebant qualis esset gloria cœlestis? Resp. S. Th. vbi supra q̃ Christus per suã transfigurationẽ manifestauit apostolis corporis gloriam quę ad solos homines pertinet, & ideo conuenienter non angeli sed homines ad hoc pro testibus inducuntur.

21 Dubit. An Moyses & Helyas ibi vere fuerint? Resp. S. Tho. vbi supra quod quædam glo. super illud Luc. 9. erant autem Moyses & Helyas &c. dicit sciendum est non corpora vel animas Moysi vel Helyæ ibi apparuisse, sed in subiecta creatura illa corpora fuisse formata, veruntamen illa glo. dicitur esse sumpta ex libro qui intitulatur de mirabilibus sacræ scripturæ qui non est liber autenticus sed fal̃ q̃ attribuitur Augu. & ideo illi glo. non est standum dicit enim expresse Hiero. super Mat. sic considerandũ est q̃ scribis & pharisæis de cælo signa petentibus dare noluit, hic vero vt apostolorum augeat fidem dat signa de cœlo Helyas inde descendente quo conscenderat & Moyse ab inferis ascendente quod nõ est sic intelligendum quasi alia Moysi suum corpus resumpserit. sed quod anima eius apparuit p aliquod corpus assumptũ sicut angeli apparẽt Helyas autem apparuit in proprio corpore non quidem de cœlo empireo allatum, sed de aliquo eminenti loco in quem fuerat in curru igneo raptus.

22 Dub. Cur solum Moyses & Helyas inter prophetas ibi affuerunt & potius ipsi quã alij prophetæ? Resf. S. Th. 3. par. q. 45. ar. 3. q̃ sicut Chrys. dicit super Matt. Moyses & Helias in medium adducuntur propter multas rõnes. Primo quia turbæ dicebant eũ esse Helyam vel Hieremiam aut vnum ex prophetis, capũta prophetarum secum ducit, vt saltem hinc appareat differentia seruorum & domini. Secundo quia Moyses legem dedit Helyas pro gloria domini emulato fuit vnde per hoc q̃ simul cum Christo apparente excluditur calũnia Iudæorũ accusantiũ Xp̃m tanquã trãsgressorem legis & blasphemia dei sibi gloriã vsurpantẽ. Tertio vt ostendat se habere potestatẽ mortis & vitę & esse iudicẽ mortuorũ & viuorũ p hoc q̃ Moysem iã mortuũ, & Helyã adhuc viuentẽ secũ ducit. Quarto quia sicut Lucas dixit loquebantur secum de excessu quẽ complecturus erat in Hierusalem & de passione & morte suã. Et ideo vt sup hoc animos discipulorum confirmaret, inducit eos in medium qui se morti exposuerunt pro deo. Nam Moyses cum periculo mortis se obtulit Pharaoni. Helyas vero regi Achab. Quinto, quia volebat quod discipuli eius emularẽtur Moysi mãsuetudinem & zelum Helyę. Sexto, prout addit Hilarius vt ostẽderet. f. se per legẽ quã dedit Moyses & per prophetas inter quos fuit Heylas principaliter esse prædicatũ. Ff 7. vt dicit S. Vincen. in sermone, quia nullus aliorum ieiunauit quadragesimam nisi isti duo Moyses & Helyas.

23 Dub. Quid loquebantur Moyses & Helyas cum Christo. Vide dub. præced.

24 Dub. Cur dixit Petrus. quod bonũ ibi erat esse? Resp. Orig. super Matt. quod quia audiuit q̃ oportebat adhuc eũ Hierosolymã ire, adhuc timet ꝑ Christo, sed post increpationem non audet dicere rursus propicius esto tibi, sed idem occulte p alia signa insinuat, quia. n. videbat multam quietem & solitudinem cogitauit ibi conuenientẽ stationem esse ex loci dispositione quod significat dicens. Bonum est nos hic esse vult etiã ibi semper esse, ideo tabernaculorum meminit dicens. Si vis faciamus hic tria tabernacula. Cogitauit enim q̃ si hæc fieret non ascenderet Hierosolymam, & si non ascenderet Christus non moreretur. Ibi enim sciebat scribas insidiari ei. cogitabat etiam quod Helyas oderat quæ in monte ignem descendere fecit. Et Moyses quę intrauit nebulam & deo locutus est, vnde occultari poterant vt nullus peccatorum scirent vbi essent.

25 Dub. An Petrus præmissa dicens errauerit Resp. Hiero. super Matth. quod vt Marc. dicit nesciens qd dicerat errauit, quia si erat tria tabernacula nequaquam seruos cũ domino conferat, sed facat tria tabernacula. Imo unũ patri, filio & spiritui sancto. & Remi. etiam super Mat. dicit q̃ errauit qui voluit vt regnũ cœlorum constitueretur in terra, quod dns promiserat dare in cœlis. Errauit quia oblitus est se & socios suos esse mortales, & absque gustu mortis voluit subire æternam felicitatem. Et Raba. super Mat. dicit quod errauit in eo, qd cœlesti conuersationi tabernacula facienda putauit in qua domus necessaria nõ erat, eũ scriptum sit Apo. 21. c. Templum non vidi in ea.

26 Dub. Cur non voluit facere etiam tria alia tabernacula pro se & socijs? Resf. S. Vin. in Sermone. quòd ideo noluit alia tabernacula facere quasi credendo, quòd Ioannes staret in tabernaculo Moysi, Iacobus cum Helya, & ipse cum Christo.

27 Dub. Cur alij duo discipuli nihil dixerunt? Ref. Orig. super Mat. quod Petrus erat magis feruidus. Et ita dicit ipse, si oportuerit me mori tecum &c. Item solus dixit absit a te domine. f. vt crucifigatis, & solus dixit. Domine non lauabis mihi pedes.

28 Dub. Quomodo poterant discipuli aspicere claritatem Christi qui erat sicut solcum filij Hrael non valerent aspicere Moysem, qui nõ habebat tantam claritatem? Ref. S. Tho. 3. sen. dis. 16. q. 2. ar. 1. quòd claritas illa erat similis glorioſi corporis claritati, quæ visum nõ corrumpit, sed demulcet, & hoc quidem contingit quia est alterius generis quam ista claritas naturalis, prouenit enim ex claritate spiritualis animæ quæ quidem non corrumpit proportionem oculi ad viam aię, sed magis cõfortat.

29 Dub. Cum in monte Synai apparuerit nubes tenebrosa, cur hic apparet lucida? Respõ. Chry. super Mat. quòd in monte Synai comminante domino nubes tenebrosa apparuit, hic autem qui non terrere volebat, sed docere nubes apparuit lucida.

30 Dub. Cur aduenit lucida nubes, & vox de nube? Ref. S. Tho. 3. par. q. 45. art. 4. quod sicut in baptismo, vbi fuit declaratum mysterium primæ regenerationis, ostensa est operatio totius trinitatis per hoc quod fuit ibi filius incarnatus Spiritussanctus in specie columbæ, & pater declaratus in voce, ita fuit in transfiguratione quæ est mysterium secundæ regenerationis, in qua tota trinitas apparuit pater in voce, filius in homine, & spũsctus in nube clara.

31 Dub. Cur Spiritussanctus non apparuit in columba sicut in baptismo? Resp. S. Thom. vbi supra, quod sicut Deus in baptismo dat innocentiam, quæ per simplicitatem columbæ designatur, ita in resurrectione dabit electis suis claritatem gloriæ, & refrigerium ab omni malo quæ designatur in lucida nubæ.

32 Dub. Cuius fuit vox quæ exiuit de nubæ? Resp quòd patris vt dictum est. dub. 30.

33 Dub. Cur Moyses & Helyas non fuerunt attestati Christum esse filium Dei? Ref. Chry. super Mat. quod neque Moyses loquitur neq; Helyas, sed pater omnibus maiorem vocem emittit ex nubæ, vt discipuli credant, quòd a Deo hæc uox erat.

34 Dub. Cur opus fuit nunc reiterare vocem patris quæ in baptismo prolata est? Ref. S. Th. vbi supra. quod adoptio filiorum Dei est per quandam conformitatem imaginis Dei ad filium naturalem, quod quidem fit dupliciter. Primo per gratiam vię quæ est conformitas imperfecta. Secundo per gloriam quæ erit cõformitas perfecta, quia igitur gratiam per baptismum consequimur, in transfiguratione autem præmonstrata est claritas futurę glorię, iõ tam in baptismo quam in transfiguratione cõueniens fuit manifestare naturalem Christi filiationem testimonio patris, qui solus est perfecte conscius illius perfecte generationis simul cum filio & Spiritusancto.

35 Dub. Cur hic dicitur ipsum audite, & non in baptismo? Respond. Sanct. Tho. vbi supra quod Christus uenerat gratiam actualiter dare & gloriam promittere verbo, & ideo conueniebat homines ad ipsum audiendum inducuntur, non autem in baptismo, quia in transfiguratione demonstrabatur gloria quam verbo promittebat.

36 Dub. Cum Christus non venerit terrere, sed docere, ut dictum est dub 29. cur hæc uox terruit discipulos? Ref. S. Tho. vbi supra. quòd illa uox ad discipulos non fuit vana, sed conueniens fuit eos terreri & prosterni ut ostenderetur quòd excellentia illius gloriæ, quæ tunc demonstrabatur excedit omnem sensum & facultatem mortalium, ẽm illud Exod. 33. c. non videbit me homo & uiuet, & hoc est qd Hie. dicit super Mat. quod humana fragilitas conspectum maioris gloriæ ferre non sustinet. & ab hac fragilitate sanantur homines per Christum eos in gloriam adducendo, qd signatur per hoc quod dicit eius surgite nolite timere.

37 Dubitatur. Cur illa uox processit potius de

nubes enim alibunde? Resp. S. Chry. super Mat. quia in nube deus apparere consueuit, & vt crederent quòd vox illa ferretur a deo semper enim apparere solet deus in nube, sicut scriptū est ps. 96. Nubes & caligo in circuitu eius.

38 Dubita. Cum deus omnia diligat, cur dixit hic est filius meus dilectus? Respon. qui supra. quod non solum diligit filiū quia genuit eum, sed quia vnius voluntatis est cum ipso.

39 Dubitatur. Cur dicitur in quo mihi bene complacui? Ref. Gre. in hom. quod omnis qui pœnitendo corrigit aliqua quæ fecit eo ipso quod pœnitet se sibi displicuisse indicat, quia emendat q̄ fecit. Et ops pater humano modo de peccatoribus locutus est dicens. Pœnitet me fecisse hominem, quasi sibimet ipsi displicuit in peccatoribus quos creauit In solo autē Christo sibi cōplacuit, q̄a in solo eo nō inuenit culpā in qua se reprehendat per pniam.

40 Dubita Propter quid sic timuerunt discipuli? Ref. Hiero. super Mat. q̄ ob triplicem causam pauore terrentur, vel quia se esse alle cognouerant, vel quia nubes lucida operuerat eos, vel quia dei patris loquentis vocem audierant.

41 Dubi. Cur potius ceciderunt in facié quam retrorsum? Resp. Remi. super Matt. quòd hoc fuit indicium sanctitatis quia sancti in faciem cadere dicuntur, impij vero retrorsum vt patet Io. 18. c. de iudeis volētibus capere Christum qui abierunt retrorsum & ceciderunt.

42 Dubi. Cur in baptismo audita voce nullus territus est sicut hic? Resp. Chry. super Matth. quia, scilicet & solicitudo & altitudo & silentium erat multum transfiguratio stupore plena & lumen purum & nubes extensa, ex quibus omnibus stupor in eis congregabatur.

43 Dub. Cur Christus accedit ad eos? Respon. Hieron. super Matt. quia illi iacebant & surgere non poterant.

44 Dubitat. Cur eos tetigit? Respon. qui supra quòd vt tactu fugeret timorē & debilitata membra solidentur.

45 Dub. Cur præcipit quòd surgant & non pr timeant? Resp. quæ supra. vt quos manum sanauerat etiam sanaret imperio.

46 Du. Cur post non viderunt Moysen & Helyam? Resp. qui supra. q̄ hoc rationabiliter factum est. Ne si Moyses & Helyas perseuerassent cum domino patris vox videretur incerta cui potissimum daret testimonium.

47 Dub. Cur Christus respondit Petro? Resp. qui supra. q̄ quia imprudenter interrogauerat responsionē dñi non meretur sed potes rūdio pro filio vt verbū dñi cōpleretur qui me misit, ipse de me testimoniū perhibet. q̄ S. Vin. in sermone exponens dicit, q̄ Petrus petebat in illo mōte gloriā suam, & Christus rūdit ei secrete non verbo sed facto ostendens q̄ non poterat fieri quinque rationibus sumptis ex hoc facto. Prima pp aduentum nubis quæ significat pniam quæ fieri debet antequam perueniatur ad gloriam. Secunda pp vocē patris quæ significat obedientiā cum dicit ipsum audite quia oportet obedire præceptis dei antequam perueniatur ad gloriam. Tertia quia caderūt quod significat timorē & humiliationē, quia timēs deū faciet bona, & qui se humiliat exaltabitur. Quarta, quia fecit eos surgere, quod significat quod primo faciet resurgere corpa nīa, & post in gloriā deducet. Quinta, q̄a neminē viderūt nisi Xpm qđ significat quod sola diuina essentia & nulla creatura est obiectum gloriæ. i. essentialis & principalis.

48 Dub. Cur voluit transfigurationem manere occultā? Resp. quia supra. quod ne incredibilis esset pro rei magnitudine & post tantum gloriam apud rudes animos sequeretur scandalū faceret. Et vt dicit Remi. super Matt. Populi hæc audientes impedirent dispensationem passionis eius resistendo principibus sacerdotum, & sic redemptio humani generis retardaretur.

49 Dub. quo iuerant Moyses & Helyas? Resp. Ly. quòd diuina voluntate reducti fuerunt ad loca vnde fuerant abducti.

50 Dubitatur. Cur permittit vt post resurrectionem publicent? Resp. Damasc. Hilarius & Theophi. quia tunc magis efficeretur credibilis, nec aliquod scandalum poterat euenire propter passionem & quia tunc debebant repleti Spiritu sancto, vt testes essent tunc gestorum spiritualium, & ne corda eorum subuerterentur tristitia quinon viderāt, & ne proditor incitaretur ad inuidiæ rabiem si ante resurrectionem publicaretur.

51 Dubitatur. Quomodo apostoli cognouerūt illos fuisse Moysen & Helyam? Resp. Ambr. quòd propter splendorem seu illustrationem prædictæ claritatis.

52 Dub. Cur hoc non præcepit Iesus in monte sed cum descenderent? Respond. quod quia erant adhuc toti stupefacti, ideo non statim dixit eis.

53 Dub. in quo loco discensus dixit eis? Resp. quod in descensu montis Thabor ad occidentem vbi est vna capella cōstructa, vt dixit Landulphus de vita Christi.

ALLEGORICE.

In hac transfiguratione delaratur incarnatio filij dei, & eius modus ad quam intelligendam oportet [assumere Petrum]. i. fidem quia est fundamentum fidei Petrus [& Iacobū] anchoram spei tenentē [ac Ioānem fratrē eius] dilectione dei & Christi suadentē [& ascēdere in mōte excelsum] diuinitatis ne gi auctur a turba, & tunc videbit filium dei [transfigurātū]. i. hoiem factum cum sit in forma dei. [& videbit facié eius] i. animā resplēdere per diuinā fruitionē, [sicut sol & vestimēta sua alba sicut nix]. i. humanitatem ablq; aliquali macula cuiusuis peccati, [& apparebūt ei Moyses] & eius prophetiā de Christo incarnando intelligēdo [& Helyas] zelum euangelij habens [Christum loquendo] annunciantes. [Et tunc Petrus]. i. intellectus noster petit [nesciēs qd diceret]. i. rectē consideret an cum lege Christi debeat etiam obseruari lex Moysi, [vt ei fiat tabernaculum & similiter Helyæ] qui eā zelatus est. [Sed nubes lucida]. i. semper virgo Maria obumbrabit intellectum omnes hę reses interimendo, [& vocem emittet] dicens [hic] Iesus [est filius] quem genui deum & hominem [meus]. absque commixtione virilis seminis [dilectus] a me super omnia [in quo mihi bene complacui] dum ancilla meum genui & omnium creatorem [ipsum fore audiendū] attestando & diuino martyri ignatio sic scribendo, & sic intellectus & voluntas [ceciderūt in facies suas] se ei per fidem subiiciendo. [Et timuerunt valde] ne per persecutiones fidem eis amitterent [sed accessit Iesus] per inspirationem & tetigit [eorum corda per Spiritum sanctum immissum & surgere fecit] a timore hortando, vt fortes essent in bello [& leuantes oculos] mentis [neminem] aduersantem viderunt quem timere oporteret, [sed solum Iesum] itantem a dextris dei eis auxilium ferentem. [qui & præcepit post resurrectionem] vt in vniuersum mundum euntes suam legem prædicarent.

TROPOLOGICE.

Per istam transfiguratiōē instruimur quē modum tenere debemus vt ascēdamus ad gloriam celestem, vt. s. [ascendamus ad montem excelsum] pœnitētiæ, [& seorsum] simus a cōuersatione maiorum & simus [Petrus]. i. obedientes. [& Iacobus]. i. patientes in aduersis. [& Ioannes]. i. continētes vt sic post inuentia mus illā gloriam [resplendentem sicut sol & candida sicut nix. ita tamen vt imitemur] Moysen & Helyam [ieiunijs & abstinentia nostra corpora subiugantes, & in cœlis [tria tabernacula] inueniemus in tribus hierarchijs angelorum [obumbrabimur à nube lucidissima diuinitatis] cognoscemusque Christum [esse filium dei dilectum] & placebimus patri [qui Christum audisse] nobis tunc proderit, sed antequam illuc accedamus [cademus in facié] relinquētes corpora nostra quæ deus [resurgere faciet] in extremo iudicio & iubebit esse absque timore corruptionis, nec aliquid videbimus in quo gloriari valemus [nisi solum Iesum] qui erit omnia in omnibus. nec illam nunc gloriam enarrare possumus, sed postquam resurrexerimus a mortuis.

ANAGOGICE.

Expositum est in tropologico sensu.

DOMINICA II. IN QVADRAG. vt in sabbato præcedente secundum curiam Romanam.

¶ Dominica 2. in quadragesima secundum ordinem prædicatorum vt in feria 5. præced. vbi narratur historia de Chananæa.

FERIA II. POST SECVNDAM dominicam quadragesimæ.

Ego vado & quæritis me. Ioannis 8 cap.

Hæc verba locutus est dominus anno ætatis suæ. 31. die 22. Septembris in die Martis.

HISTORICE.

Scribis & pharisæis dominus ait se ire & ab eis quinque quæri differentiæ in eorum̄ sceleribus decedere, nec ipsum sub sequi eos valere, ipsis autem minimè iuste interpretantibus, sed opinantibus semetipsum interficere debere, quoniam quo iret eos non posse accedere, aiebat illos de imis fore, se vero de excelsis dixit, non autem præsentis sæculi incolam cuius ipsi dulcedine tenerentur ob quod in delictis suis dies claudrent extremos, nisi fidem eius præstarent dictis, cum vero quærebant quisnam foret principium qui eis loqueretur? respond. se esse asserens plurima se de eis fari debere ac iudicare, qui autē cum emiserat veritas actor erat, seque sæculo

Universidad de Deusto
Biblioteca

affectum quæ ab ipso audit, percepisset, cum audiret quod altissimum suum diceret genitorem non cognoscerent ab eis, ait eos tunc ipsius notitiam habituros, cum in altum eum eleuatum fuerint, nec quicquam a se agere sed quæ a patre didicisset se loqui, se cum immorari qui eum miserit, nec solum dimisse, quoniam quæ voluntatis eius forent semper operaretur.

VEritatem enucleare volens quædam dubia soluam.

1 Dub. Quo ibat dominus? Resp. Lyra post Chrysost. quod ibat ad patrem per mortem secundum humanitatem, a quo tamen non recessit secundum deitatem.

2 Dubit. Quomodo eum quæsituri erant qui in infidelitate permansuri erant? Resp. Orig. quod differentiæ sunt eorum qui quærunt Iesum. Nam quidam eum quærunt vt eos ducat ad patrem, non autem omnes pro eorum salute & vtilitate quærunt eum. Nam Aug. exponendo, ait quæritis me non pro desiderio, sed odio, nam & persequentes eum quærebãt capere eũ. Et Lyra dicit quod post mortẽ quæ fierunt eum, vt persequerentur in membris suis.

3 Dub. Cur cum pluribus loqueretur in singulari dixit in peccato vestro moriemini? Respon. Beda. quod peccato vtitur in singulari, sed vestro in plurali, vt idem omnium scelus ostenderetur.

4 Dubita. Cum plures ex his quibus loquebatur crediderint & saluati sint cur omnibus dicebat in peccato vestro moriemini? Resp. Orig. quod hoc non dicebat ad illos qui crediturí erant, sed ad alios quos sciebat non esse crediturós. Qui enim in suo peccato moritur quo vadit Christus nõ potest ire, nullus enim mortuus potest sequi Iesum. Non enim mortui laudabunt te domine.

5 Dubitatur. Cum Iesus iret ad mortem, cur non poterant & ipsi ire ad mortem? Resp. Lyr. quod Christus ibat ad mortem per quam perueniebat in gloriam patris, & ideo licet ipsi possent mori, sicut & post mortui sunt non tamen per ipsam mortem peruenerunt ad gloriam patris.

6 Dub. Cum ad impossibile nemo teneatur. Et hic dicit q̃ ipsi non poterant ire ergo videntur excusabiles? Resp. Orige. hunc passum exponendo q̃ non possunt quia non volunt, si enim voluissent & nõ potuissent non rõnabiliter diceretur eis, moriemini in pctõ vestro.

7 Dub. Ad quid Iudæi dixerunt numquid interficiet semetipsum? Resp. Orig. q̃ Iudæi autem dierãt Christum voluntarie moriturũ p illud quod dicitur Esa. 53. oblatus est quia ipse voluit & tradidit in morte animã suã, quæ scriptura & totũ capitulũ exponitur de Christo ab antiquis doctoribus hebreorũ Et ideo Iudæi derisorie quærebãt de Iesu quẽ reputabãt falsum Christu, nũquid interficiet &c. si. n. seriose loqueret de implctione huius ꝓphetiæ dicerẽt sic, nũquid ex simplici volũtate separabitur alia a corpe q̃ patet ex eo qđ subditur, quo ego vado &c Ipũ. n. poterãt seipsos interficere, sed non poterant animam suam pro voluntate sua tradere, sicut fuit prophetatum de Christo per Esaiã, & in Iesu fuit adimpletã.

8 Dub. Quomodo ipsi sunt de deorsum & ipse de supernus? Resp. Orig. & Chry. in hoc loco erant deorsum. i. terrena & carnalia sapientes & nõ spiritualia sicut ipse qui erat de supernis. Lyr. vero dicit deorsum. i. de massa corrupta originali peccato, ideo habẽt debitũ mortis & necessitatem moriendi pp quod separatio alie a corpore nõ subiacet eorum proprie volũtati Ipse vero de supernis est, quia secundũ deitatẽ habet eandẽ naturã cũ patre secundũ humanitatem anima est immediate a deo per creationẽ & corpus formatũ spũs sancti virtute, & propter hoc habebat plenũ dominiũ super corpus suum separandi aĩam ab ipso & reuniendi, vt dicit Io. 10. ptãtem habeo ponẽdi animam meam & iterũ sumẽdi eam.

9 Dub. Quia Christus erat de mundo saltem quantum ad corpus, ergo non verũ dicit ego non sum de mundo? Resp. S. Tho. 1. 2. q 88. ar. 2. quod erat de mundo per præsentiam corporalem, sed non per mentis affectum.

10 Dub. Cum supra dixerit moriemini in peccato uestro, cur hic dicit in peccatis uestris? Resp. Lyr. quod supra dixit in singulari, quia principale peccatũ eorũ erat persecutio Christi, sed ad hoc sequebantur multa alia peccata & propter hoc hic replicauit in plurali.

11 Dubit. Cur dicit nisi crediderítis quia ego sum? Resp. Aug. sup Io. 8. d. credo qđ illa multitudine quæ dũm audiebant & eos fuisse qui crediturí erant, quasi in omnes processerat illa scelerissima fuia in pctõ vestro moriemini, ac per hoc, & illis crediturí erãt, spes erat ablata, reuocauit ergo eos ad spẽ adiungens, nisi crediderítis quia ego sum &c. ergo si illud crediderítis non moriemini in peccato vestro.

12 Dub. Quia ipsi sciebãt & videbãt Christũ esse ergo non oportebat quod illud crederet? Resp Lyra exponendo post Chrysostomũ si non crediderítis fide formata charitate, quia ego sum vobis in lege & prophetis promissus moriemini in pctõ vestro, scilicet infidelitatis.

13 Dubit. Cur Iudæi interrogauerunt tu quis es? Resp. Aug. super Ioan. quasi dicerent, non enim cũ dixisti nisi crediderítis quia ego sum addidisti quis esses.

14 Dubit. Cum pater sit principium filij quo Christus dicit se principiũ? Resp. S. Tho. 1. par. q. 33. ar. 1. qđ hoc nomẽ principiũ nihil aliud significat nisi illud a quo aliqd procedit. Omne enim id a quo aliquid procedit quocunque modo dicimus esse principium & econuerso, cum ergo pater sit a quo alius procedit sequitur qđ pater sit principium. Et licet apud græcos inueniatur de filio & Spiritu sancto quod principientur, hoc tñ non est in vsu doctorũ nostrorum, quia licet attribuamus patri aliqd auctoritatis ratione principij, nihil tamen ad subiectionem vel minorationem quocunque modo pertinens attribuimus filio vel Spiritui sancto, vt vitetur omnis erroris occasio, & illo respectu filius non est principiũ patris, sed pater est principiũ filij, sed pater & filius & Spiritussanctus, sunt vnum principium omnium creaturarum, & sic intelligitur hic. Et vt Aug. dicit pater est principium filius est principiũ, & tamen non sunt duo principia, sed unum, sicut non sunt duo dij, sed vnus deus.

15 Dub Cur addidit qui & loquor uobis? Resp. Aug. super Io. quasi diceret. vt credatis me esse principium non solum sum principiũ, sed & loquor uobis, nam si principium sicuti est ita maneret apud patrẽ, vt non acciperet formam serui, quomodo ei crederent cum infirma corda intelligibile verbum sine voce sensibili audire non possent.

16 Dubi. Cur Ioan 8. c. dixerit ego non iudico quemquam, quomodo nũc dicit multa habeo de vobis loqui & iudicare? Respon. qui supra quod aliud est non iudico, & aliud habeo iudicare. Non iudico dicit ad præsens, quod autem nunc dicit iudicium futurum dicit.

17 Dub. Cur dicit qui me misit uerax est? Respon qui supra quasi diceret ideo verus in iudicio, quia filius ueracis sum.

18 Dubit. Cum filius sit ueritas, cur dicit patrẽ veracem, quasi esset minor filio, quia veritas dicitur per essentiam, uerax autem per participationem? Resp. qui supra. quod uerax est non participando sed generando veritatem.

19 Dub. Cum filius sit sapientia quomodo dicit quæ audiui ab eo hæc loquor quasi ex se nihil sciat. Resp S. Tho. 1. par. q. 42. ar. 6. quod in auditione filij a patre non intelligitur, nisi quod pater communicat scientiam filio sicut & essentiam.

20 Dubi. Cum ita clare loqueretur quomodo non intelligebant quod patrẽ dicebat deum? Resp. Alcuinus super Io. quod cum audisset uerax est qui me misit non intellexerunt. de quo diceret, nõdum enim oculos cordis apertos habebant quibus patris & filij æqualitas intelligeretur.

21 Dub. Quomodo debebat exaltari? Respon. Aug. super Ioan. dicens quod exaltationem crucis dicit, quia & ibi exaltatus est quando pependit in ligno.

22 Dubit. Quomodo cognouerunt post quam crucifixus est quod esset deus? Resp. qui supra. quod post passionem multi crediderũt, & hoc dixit propter illos qui crediturí erãt. Et Chryso. dicit quod cognouerunt post gratiam signorum resurrectionis & capitalitatis ipsorum, quòd Christus erat filius Dei.

23 Dub. Quia uidetur impotentia in Christo cum dicit, & a me ipso nihil facio? Resp. Lyr. quòd Christus inquantum deus habet totã uirtutẽ operatiuam a patre licet eandẽ quemadmodũ dictũ est superius. dub. 16. Et secundũ quod homo illa natura organũ diuinitati coniunctum. Et ideo nihil poterat operari nisi secundum motum & regulationem ipsius.

24 Dub. quomodo pater docuit filium, quia sic uideretur quod ante fuisset ignorans? Resp. Augu. super Io. quod pater incorporaliter genuit filium, nec eũ sic docuit quasi indoctum genuerit, sed hoc est eum docuisse quod est scientem genuisse. Si enim simplex est natura ueritatis hoc est filio esse quod nosce, quemadmodum ergo pater illi gignendo dedit ut esset, sic gignendo dedit ut nosset.

25 Dubit. Quia ait lector quod pater sit maior filio cum eũ miserit? Ref. qui supra quod cum sint ambo sinful. Vnus tamen est missus, alter misit, quoniam missio incarnatio est, & ipsa incarnatio filij tantum est, non & patris ergo inquit qui me misit, id est cuius auctoritate tanquam paterna incarnatus sum. Misit itaq; pater filium, sed non recessit a filio nec filius a patre, & ita secum est.

26 Dub. Quia Ieſus in paſſione clamauit, vt quid dereliquiſti me. ergo videtur quod pater reliquit eum. Require dominica in ramis palmarum. dub. 684.

27 Dub. Cur dicit quòd facit quæ placita ſunt patri: Reſpon. Chry. ſuper Ioan. quòd quia Iudæi dicebant. ipſum non eſſe ex deo ex hoc quod ſabbatum non cuſtodiebat, ad hoc remouendum dixit quod placita patri faciebat oſtendens quod ſoluere ſabbatũ placitũ erat patri.

28 Dub. Quando incœpit facere quæ placita ſunt patri: Reſpon. Aug. ſuper Ioan. quod non ex quodam initio, ſed ſine initio ſiue fine dei enim generatio non habet initium temporis. ¶ Senſibus ſpiritualibus non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA III. POST SECVNDAM dominicam quadrageſimæ.

Super cathedram Moyſi. Mat. 23. c.

Hiſto. huius euang. facta eſt anno Chriſti 33. die Martis quæ fuit. 22. Martij.

HISTORICE.

Diſcipulos ac turbas admonebat dominus ne opera ſcribarum & phariſæorum ſuper Moyſi cathedram populum inſtruentiũ imitarentur. ſed verbis eorũ crederẽt & audita pficerent. qñ nec ipſi alios docebant opere implebant, quinimo iugum alijs graue imponebant. quod ipſi ad modicum ferre recuſabãt. Si qñ vero boni quicquã operarẽtur id vt laudem ſuarentur humanã peragebant. philacteria fimbrias magnificãt, conuiuiorũ et prima diligunt loca, in ſynagogis etiam honoratiores optant ſedes, ſalutari reuerenter publicæ volunt, & magiſtri vocari, eis vero pſuadebat dominus, vt nequaquã talia appeterent cũ fratres ex vno patre cœleſti omnes forẽt, & quẽ ſolum venerarentur præceptorem, ſed inter ſe qui maiori fulgeret dignitate, is omniũ miniſter aliorum fieret, quoniam exaltari cupitẽtes deprimentur & humilitatem amplectentes maximos conſequerentur honores.

1 Rejcienda ſunt dubia ipſa ſoluẽdo. Dubit. Cur dominus non loquitur ſcribis & phariſæis ſicut diſcipulis & turbis? Reſpon. Chry. ſuper Matth. quod poſtquã dominus ipſos confuderat cũ cuius eſſet filius Chriſtus interrogaſſet, nec fuiſſent amplius cũ interrogare eorũ incorrigibilitatem oſtendẽs, nunc cõuertit ſermonem ad populũ & diſcipulos, nam clerici ſi malefecerint in emendabiles fiũt. Laici vero delinquẽtes facile emẽdantur.

2 Dubit. quæ eſt cathedra Moyſi? Reſp. Sanctus Vincen. in ſermone quod eſt poteſtas regiminis ſæcularis vel prælationis eccleſiaſticæ quam habebat Moyſes. Et vt dicit Lyr. talis poteſtas poſt Chriſti aduentum dicitur cathedra Chriſti.

3 Dubitatur. Qui ſunt ſcribę. vide in epiphania domini. dub. 31.

4 Dubita. Qui ſunt phariſęi. vide dominica. 3. dub. 15.

5 Dub. An omnia dicta per ſcribas & phariſæos debebant ſeruari? Reſpon. Chryſoſt. ſuper Matt. q̃ omnia, ſcilicet q̃ dei ſunt, & quæ deus per Moyſem in lege deduxit.

6 Du. Quia nos nõ facimus omnia quæ deus mandauit per Moyſem in lege fieri, quia non obſeruamus ſcepta cęrimonialia? Reſ. Orig. ſuper Ioan. qđ nõ intelligit omnia quæ continentur in lege ſeruari, ſed oĩa quæ ea corrigũt mores & eſt hic figura ſinecdoche.

7 Du. Cur Chriſtus non monuit eos ſeruare ea quæ continentur in euangelijs? Reſp. q ſupra. quod nondũ erat tempus ſeruandi ſcepta nouę legis ante, ſcilicet paſſionem ſuam.

8 Dub. Cur inducit eos ad audiendum ſcribas & phariſęos qui erant ita mali? Reſpon. quia ſupra. quod quia accuſaturus erat ſcribas & phariſæos in ſequentibus ſermonibus ne videretur apud ſtultos ex hoc eorum principatum capere velle, vel propter inimicitiã hoc facere primum a ſe hanc ſuſpitionem remouet iubens eos, ſcilicet audiri.

9 Dubi. Cur generaliter dicit vt non faciant ſecũdũ opera eorũ, cũ aliq fuerint ſanctiſſimi ſicut Zachatias & Symeõ? Reſp. quod iſti duo iam defuncti erant, & loquebatur ſolum & viuentibus qui mali erant.

10 Du. Cur publicè redarguit in hoc quod non faciunt q̃ dicunt? Reſp. Chryſo. in homel. q̃ maxime accuſatione dignus eſt doctrinæ auctoritatem habens legem tranſgreditur. Primo quidem quia præuaricatur qui alios corrigere debet. Deinde quia peccans maiore pęna dignus eſt propter honorem. Tertio quia plus corrũpit velut in ordine doctorũ peccãs.

11 Dubitatur. quę onera alijs imponebant. Reſpon. Lyra, quia vltra legis præcepta conſtituerent multa ex ſuis traditionibus quæ erant ſubditis grauia & importabilia.

12 Dub. Cur dicit nolunt mouere, & nõ dicit non poſſunt portare? Reſp. Chry. in Homel. q̃ hoc dicit ad reprehenſionem aggrauandã.

13 Dubitatur. Quia uidetur quod faciant aliqua bona opera quæ uolunt vt hoies uideãt? Reſp. Quod licet faciant aliqua opera de genere bonorum, non tamen faciunt ea bona intẽtione, ſed propter laudem humanam, & ita non ſunt bona formaliter.

14 Dubi. Quia qui male agit odit lucem, non ergo uideret quod peccata grauia faciant in conſpectu hominum? Reſp. quod hic eſt figura ſinecdoche, qñ nõ intelligit dñs de omnibus generaliter, ſed de his q̃ videntur bona, vt ẽt ipſe exemplificat de fimbrijs & philacterijs.

15 Dub. quæ erant philacteria. Reſpon. Lyra poſt Hiero. q̃ erant quędam chartę in quibus ſcribebantur decem præcepta legis, & ponebãtur in capite ad modum coronæ, & per hoc ſignificabantur quod debebant legem in memoria habere ſecundum quod habetur Deu. 6. c. dicebantur Aphila q̃ eſt ſeruare & thorà quæ eſt lex, quia erant quædam ſigna ſeruandæ legis.

16 Du. quomodo dilatabant philacteria? Reſ. quod ut uiderentur cæteris magis religioſi faciebant ſibi filacteria lata, ut dicit Lyra. ſicut aliqui nunc religioſi in habitu obſeruant, cũ tamen habitus non faciat monachum.

17 Dubi. Qua dicebantur fimbrie? Reſp. Hiero. ſuper Matt. quod Moyſes inſſerat, ut in 4. angulis palliorum iacinthinas fimbrias facerent ad Iſrael populum diſcerdendũ, ut quomodo in corporibus circunciſio ſignũ Iudaicæ gentis daret, ita veſtis haberet aliquam differentiam.

18 Dubi. Quomodo magnificabant ipſas fimbrias? Reſp. Hie. ubi ſupra quod ipſi captantes auram popularem, atque ex mulierculis captantes lucra faciebant grandes fimbrias, & acutiſſimas in eis ſpinas ligabant. ut uidelicet ambulantes & ſedentes interdum pũ gerentur, & quaſi hac commotione retrahantur ad miniſteria ſeruitutis dei.

19 Dubi. Quia non uidetur eſſe malum quod prælati & doctores teneant loca honorabiliora propter dignitatem quam habent? Reſ. Chryſ. ſuper Matth. quod dominus non uituperat eos qui in primo loco recumbunt, ſed eos qui amant primos diſcubitus, ad uoluntatem u ituperationem referens non ad factũ & ita de cathedris intelligas.

20 Dubit. quia uidetur q̃ ſalutari in foro non ſit malum? Reſp. q̃ hoc de ſe non eſt malum, ſed hoc uelle ſibi reuerenter fieri ut alij aduertant & eos admirentur, & in hoc gloriari ualeant pertinet ad inanem gloriam.

21 Dubit. quid ſignificat Rabbi? Reſp. quod nõ eſt nomẽ hæbraicum & latinæ interpretatur magiſter uel doctor.

22 Dubi. An uocari magiſter ſit malum. Reſp. Lyr. quod deſiderare ſciẽtiam & actum diſcẽdi non eſt malum ſed meritorium, deſiderare autem nomen tantum doctoratus eſt malum & peccatũ ſuperbiæ. ſi autem deſideretur nomen & autoritas magiſterij ad hoc quod ſciẽtia iam habita aliquis melius poſſit uti non eſt malum ſed eſt bonum, quia bonus doctor debet quærere illa quæ faciunt ad efficaciam ſuæ doctrinæ.

23 Dubi. Cur ergo dominus de hoc redarguit eos? Reſp. Chry. ſuper Mat. quod ipſi phariſęi uocarij uolebant & non eſſe nomen appetũt & officium negligunt.

24 Dub. Cur non monet diſcipulos, ut uitent primos recubitus & cathedras & ſalutationes in foro, ſicut quod non uelint uocari magiſtri? Reſp. Chry. in Homel. quod promiſſorum de quibus phariſæos incuſauerat, alia quidem ſicut parua uitia prætermiſit quaſi diſcipuli de his inſtrui non indigentibus, ſed quod erat omnium malorum cauſa. i. Thronum appetere magiſt. ualem hoc in medium inducit ad diſcipulos inſtruendam.

25 Dubi. Cum plures alios doceant & ſic ſint magiſtri quomodo deus ſolũ dr magiſter? Reſ. S. Th. i. pr. q. 117. ar. j. q̃ homo non põt aliũ docere niſi exterius dum adhibet miniſterium, ſicut medicus ſanans, ſed ſicut natura interior eſt principalis cauſa ſanatiõis, ita & interius lumẽ intellectus eſt principalis cauſa ſcien tiæ, ſed utrumque horum eſt a deo. Et ide ſunt de deo dicitur qui ſanat omnes infirmitates tua, ita deo dicitur quod docet omnem hominem ſcientiam inquantum lumen uultus eius ſuper nos ſignatur per quod nobis oĩa oſtenditur, & qa homo docens nõ cauſat lumẽ intellectuale diſcipulo ſicut deus, ideo hò non ita proprie dicit magiſter ſicut deus.

26 Dub. Cur dominus potius nominat cœnas ſynagogas & forum quam alia loca? Reſpon. quod cũ hi qui gloriamani capiunt uelint uideri ab hoĩbus. ideo de his locis diſſernit in quibus ut plurimum ſit congregatio hominũ.

7 Dub. Cur non debemus vocare patrem super terram illum qui nos genuit? Resp. Chrys. super Mat. quòd in mundo quamuis homo hominem generat, tamen vnus est pater, qui eos creauit. non enim initium vitæ habemus, ex parentibus, sed transitum vitæ per eos accipimus.

28 Dub. Cum Paulus dicat se doctorem gentium, cur prohibet vocari patres & doctores magistros? Resp. Hier. super Matth. quòd aliud est esse natura patrem vel magistrum, aliud indulgentia. Nos si hominem patrem vocamus honorem ætati deferimus, non auctorem nostræ ostendimus vitæ. Magister enim dicitur ex consortio veri magistri & ne infinita replicem. quomodo vnus per naturã Deus & vnus filius non præiudicat cæteris, ne per adoptionem Dij vocentur & filij, ita & vnus pater & magister non præiudicat, aliis abusiue vocentur & patres & magistri. Sanctus autem Vin. in Ser. dicit. quòd consuetudinariæ & instrumentaliter non reprobatur, quod alij præter Deum dicantur patres doctores, & magistri ministerialiter & demonistruæ. & sic. 2. ad Thimo. 1. Apostolus se vocat.

29 Dub. An opera bona debeant fieri publicę vt videantur ab hominibus, vel secretę? Resp. S. Vin. in Ser. q. homines sunt in duplici differentia aliqui simplicis vitę, qui solum sibi habent prouidere, & non est necessarium publicare eorum bona opera. Vnde Hiero. in prologo bibliæ ait sancta rusticitas solum sibi prodest. Alij autem transmittuntur a Deo non solum sua purgantes peccata, sed ad alios docendum & verbo & exemplo, tales debent publicare eorum bona opera in exemplum aliorũ. vt dicitur Matt. 5. Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant &c. Nam Christus nunquam prohibuit bona opera manifestari, sed prohibuit ne faciens quærat videri ab hominibus, opera igitur vestra videantur nos vos, propter quod notanter hic Christus dicit, omnia opera sua faciunt, ut videantur ab omnibus ipsi.

30 Dub. An liceat appetere doctoratum, vel pontificatum? Ref. S. Tho. in quodlibetis. quodlibe 3. ar 9. quòd oportet considerare triplicé differentiam cathedræ magistralis ad cathedram pontificalem. Quarum prima est, quòd ille, qui accipit cathedram magistralem non accipit aliquam eminentiam, quam prius nõ habuerat, sed solum oportunitatem communicandi scientiam, quam prius non habebat. Non enim ille qui licentiat aliquem dat ei scientiam, sed auctoritatem docendi. Ille vero qui accipit cathedram Episcopalem accipit eminentiam potestatis quam prius non habebat. Secunda differentia est quòd eminentia, quæ requiritur ad cathedram magistralem est perfectio hominis, secundum seipsum, alia vero est hominis per comparationem ad aliũ. Tertia quod ad pontificalem sit homo idoneus per charitatem excellentem, sed ad magistralem per sufficientiam scientiæ. His ergo consideratis manifestum est, quòd appetere aliquid quod pertinet ad perfectionem suiipsius est laudabile. vnde appetitus scientiæ est laudabilis. Sapien. 6. c. Concupiscentia sapientiæ conducit ad regnum perpetuum. Appetitus autem potestatis super alios est vitiosus. Appetitus tamen doctoratus potest turpitudinem continere ratione præsumptionis, quæ esset si ille qui non est idoneus ad docendum peteret docendi officium, sed hæc præsumptio non æqualiter est in petentibus licentiam ad docendum & in petentibus pontificatum. Nam scientiam per quam aliquis est idoneus ad docendum, potest aliquis scire per certitudinem se habere. Charitatem autem per quam aliquis est idoneus ad officium pastorale non potest aliquis scire per certitudinem se habere. Et ideo semper est vitiosum pontificatum petere, non semper autem vitiosum est petere licentiam docendi, quamuis honestius sit quod per alium petatur, nisi forte ex causã aliqua speciali.

31 Dub. Quæ pœna est doctoris ignorantis? Ref. qui supra, quòd est ambitiosus, & per ambitionem peccat cum appetitus talis honoris sit inordinatus, quoniam. s. aliquis appetit testimonium de excellentia quam non habet, quod est appetere honorem supra suam proportionem. Hoc tenet Glo. in clementina. cũ sit nimis (de magistris) & etiam malorum doctorum doctrina mala est. 1. q. 7. c. conuenientibus. & defectus scientiæ intolerabilis est ẽt in laicis, ut dicit Gl. in c. si forte. de magistris. in 6. & 38. dist. c si in laicis. doctoratus etiã eorum est sine fructu, & cum peccato, ut dicit Zabarella super cle. cum sit de magistris. quia sunt multi doctores nomine, pauci vero re. Et tales dicunt priuari doctoratu, ut dicit do. Panor. extra de magistris. c. 1. in fi. Imo si in doctoratu fuisset idoneus. & post factus esset inutilis

utilis debet degradari a doctoratu. vt in l. grãmaticos. c. de professis. lib. 10. facit lex vt gradatim. in 5. reprobari. ff. de mu. & ho. & in l. sed & reprobari. ff. de excu. tu.

32 Dub. Quia cum Deus non habeat partes si est in cœlis erit ibi totus, & sic non erit vbiq? Ref. S. Tho. 1. par. q. 8. art. 2. quòd totum dicitur ratione partium. Est autem duplex pars. s. essentialis vt materia & forma dicuntur partes compositi & genus & differentia partes speciei. Alia est pars quantitatis in quam. s. diuiditur aliqua quantitas, quod ergo est totum in aliquo loco totalitate quantitatis non potest esse extra locum illum, quia quantitas locati commensuratur quantitati loci. vnde non est totalitas quantitatis si non sit totalitas loci, sed totalitas essentiæ non commensuratur totalitati loci. vnde non oportet illud quòd est totum totalitate essentiæ in aliquo nullo modo sit extra illud, sicut apparet etiam in formis accidentalibus quæ per accidens quantitatem habent. Albedo enim est tota in qualibet parte superficiei si accipiatur totalitas essentiæ, quia secundum perfectam rationem suæ speciei inuenitur in qualibet parte superficiei autem accipiatur totalitas, secundum quantitatem quam habet per accidens, sic non est tota in qualibet parte superficiei, in substantiis autem incorporeis non est totalitas, nec per se, nec per accidens, nisi secundum perfectam rationem essentiæ, & ideo sicut anima est tota in qualibet parte corporis, ita Deus est totus in omnibus & singulis.

33 Dub. Quia non videtur quòd homo cuilibet se debeat subiicere, quoniam ut Aug. dicit in regula, nedum nimium seruatur humilitas regendi frangatur auctoritas? Resp. S. Th. 2. 2. q. 161. ar. 3. q. in homine duo possunt considerari. s. id quod est Dei, & id quod est hominis, hominis est quicquid pertinet ad defectum, sed Dei est quicquid pertinet ad salutem, siue perfectionem, humilitas proprie respicit reuerentiam qua Deo homo subiicitur. Et ideo quilibet homo, secundum id quod suum est, debet se cuilibet proximo subiicere quantum ad id quod est Dei in ipso. Non autem hoc requirit humilitas, vt aliquis id quod est Dei in seipso subiiciat ei quod est Dei in altero. Nã illi qui dona Dei participant cognoscunt se illa habere, secundum illud primæ ad Chor. 2. vt sciamus quæ a Deo donata sunt nobis, & ideo absque præiudicio humilitatis possunt dona quæ ipsi acceperunt præferre donis Dei quæ aliis apparent collata, sicut ad Ephe. 3. Apostolus dicit aliis generationibus non est agnitum filiis hominum. Sicut nunc reuelatum est sanctis Apostolis eius similiter etiam non hoc requirit humilitas, vt aliquis id, quod est suum in seipso subiiciat ei, quod est hominis in proximo. alioquin oporteret, ut quilibet reputaret se magis peccatorem quilibet alio. Cum tamen Apostolus absque præiudicio humilitatis dicat ad Gal. 2. nos natura Iudæi, & non ex gentibus peccatores. potest tamen aliquis reputare aliquid boni esse in proximo, quod ipse non habet, vel aliquid mali in se esse, quòd in alio nõ est ex quo se possit ei subiicere per humilitatem, quæ sicut ceteræ virtutes præcipue interius in anima consistit. Et ideo potest homo secundum interiorem actũ animæ alteri se subiicere, sine hoc quòd occasionem habeat alicuius quod pertineat ad detrimentum suæ salutis. Et hoc est quòd Aug. dicit in regula honore coram vobis prælatus sit vobis, timore coram Deo subtractus sit pedibus vestris, sed in exterioribus humilitatis actibus, sicut & in actibus exterarum virtutum est debita moderatio adhibenda, ne possint vergere in detrimentum alterius. Si autem aliquis quod debet faciat, & alij ex hoc occasionem sumant peccati non imputatur humiliter agenti, quia ille non scandalizat, quamuis alter scandalizetur.

34 Dub. Quia si omnis qui se exaltat humiliabitur, sic se exaltando se humiliat, sed qui se humiliat exaltabitur. ergo qui se exaltat exaltabitur de primo ad vltimum? Resp. Remig. super Mat. sic glossando omnis qui se de suis meritis extollit apud Deum humiliabitur, & qui se de benefactis humiliat apud Deum exaltabitur. Et cum arguitur qui se exaltat humiliatur conceditur, & quando subinfertur, & sic se humiliat negatur, quia non se humiliat, sed violenter humiliatur, & ita non sequitur, quia non ualet consequentia de primis ad vltimum quando consequentiæ intermediæ variantur, sicut hic: quia primo humiliabitur capitur passiue & postmodum humiliat actiue.

Alleyorice, & Tropologice, & Anaggogice.

Significat hæc historia Euangelica pastores & prælatos Ecclesiæ malos (qui sedent super cathedram Moysi) qui fuit saluatus de aqua, & ipsi super cathedram Christi qui nos saluat per aquam, quibus tamen obedire debemus

Universidad de Deusto
Biblioteca

benus propter poteſtatem quam habent a Deo nec curemus ſequi vitam malam, ſed amplectamur eorum ſalutaria monita, & ſuſcipiamus pœnitentias per eos nobis iniunctas quãuis graues, ut ſic humiliati a Deo exaltemur in terra gloria. Amen.

FERIA QVARTA POST SEcundam Domin. Quadrageſimæ.

Aſcendens Ieſus Hieroſolymam. Mat. 20.

Hiſtoria huius Euãgelij facta eſt anno Chriſti 33. die Mercurij. 16. Martij.

HISTORICE.

Hieroſolymam aſcendens dominus, omnia quæ contra eum acturi forent Iudæi opprobria, clam prænunciauit duodecim quos ſecũ ducebat diſcipuli, ſeque poſt mortem tertia reſurrecturum die. Natorum autem Zebedæi genitrix cum adorans poſtulabat ut eius in regno unus ſuorum ad dexteram ſederet filiorũ, & ad ſiniſtram alter: quibus quod quid peterent ignorarent obiurgatis, ſciſcitabatur, an quem ipſe potaturus eſſet calicem, ipſi bibere poſſent, id uero eis affirmantibus ſe poſſe peragere, fidem dedit ſe eis hoc præſtaturum, qui uero petebant patris ſui intereſſe quibus diſpoſuerat elargiri, indignantibus autem decem duos aduerſus fratres, admonuit dominus ne gentium principibus ſimiles eſſent qui ſubditis dominantur, ſed eorum qui exteros præire uellet, omnium ſeruus ac miniſter eſſi ceretur, quemadmodum & ipſe non ſeruiri uenerat, ſed famulari, & ſuam pro pluribus redimendis uitam dare.

IN ſolutione dubiorum require in dominica in quinquageſima. dubia principij, huius Euangelij uſque ad 16. dubium incluſiue.

1 Dub. Cur dicit ecce? Reſp. Chryſ. ſuper Mat. quòd ecce conſtantiæ ſermo eſt, ut memorie præſentia huius in cordibus recõdant.

2 Dub. Cur prædicit eis reſurrectionem? Reſ. Ly. quòd ne Apoſtoli eius morte audita abhorberentur præ triſtitia.

3 Dub. Quæ erat mater filiorum Zebedæi? Reſp. Iacobus de Vorag. quòd fuit Maria filia Sanctæ Annæ ex Salomæ tertio uiro, quam in uxorem accepit Zebedæus & ex ea genuit Iacobum & Ioannem Euangeliſtam. Vnde verſus. Anna ſolet dici tres concepiſſe Marias, quas genuere viri Ioachim, Cleophas, Salomæq;. Has duxere viri Ioſeph; Alphæus, Zebedæus. Prima parit Chriſtum. Iacobum ſecunda minorem. Et Ioſeph iuſtum peperit cum Symonæ Iudam. Tertia maiorem Iacobum voluitq; Ioannem.

4 Dub. Vode venit mater filiorum Zebedæi ad Chriſtum? Reſp. Chryſoſt. ſuper Mat. quòd mortuo Zebedæo uiro ſuo Chriſti veſtigia ſequebatur.

5 Dubitatur. Quomodo adorauit? Reſp. qui ſupra quòd reuerentiam exhibuit ut quod peteret ſibi daretur.

6 Dub. Cur non dicitur in ſpecie quid primo petierit? Reſ. Ly. quòd petiit in generali, ut ex cõceſſione facta in generali primo minus poſſet poſtea ſibi denegari in ſpeciali.

7 Dub. Cur petiit ut ſederent filii cum Ieſu? Reſp. Ly. poſt Hiero. quòd Iudæi æſtimabant Chriſtum regnaturum temporaliter, de quo prophetatum fuerat quòd regnaret, & quia dixerat quòd tertia die reſurgeret, æſtimabat ipſa mulier eum ilico poſt reſurrectionem regnaturum, ideo petiit &c.

8 Dub. Cum dominus ſecreto diſcipulis hoc prædixerit, quomodo potuit ipſa ſcire? Reſp. quod ut Marcus dicit filios id petiſſe, & ita mater ex voluntate filiorum rogauit, & ſibiipſi hoc reuelauerant.

9 Dub. Cur Chriſtus interrogat quid vellet, cum ſciret ipſam hoc velle? Reſ. Ly. quòd non petit ut inſcius, ſed ut petitio ſua poſtea conuenientius oſtendatur irrationabilis.

10 Dub. Quid eis proficiebat ſic ſedere? Reſp. Ly. quòd quærebat ipſos eſſe collaterales & maiores in regno Chriſti & ſuper omnes alios in eius regno.

11 Dub. Cur dominus reſpondet filiis & non matri petenti? Reſpõ. Ly. quia ſciebat præces matris ex filiorum procedere voluntate.

12 Du. Cur potius hoc quàm aliud petebant? Reſp. Lyr. quia primatum cathedræ petebant in quo timebant ſibi Petrum præferri.

13 Dub. Cur arguit eos quod neſcirent quid peterent? Reſpon. Hiero. in Hemel. quòd non eſt mirum, quoniam etiam de Petro dicitur neſciens quid peteret.

14 Dub. Quomodo neſciebant quid peterent? Reſp. Raba. ſuper Mat. quia ſedem gloriæ, quã nondum meretabantur inquirunt, delectabat eos culmen honoris, ſed prius habebant exercere viam laboris.

15 Dub. Quid eſt bibere calicem domini? Reſ. Hiero.

Hier. ſuper Mat. quod calicem in ſcripturis diuinis paſſionem intelligimus, ut in Pſ. 115. Calicem ſalutaris accipiam, ſtatimq; infert quis ſit iſte calix, preciosa in conſpectu domini mors ſanctorum eius, & hic eſt una figura, quę dicitur enigma.

16 Dub. Cur interrogat ſi poſſunt pati cũ hoc ſciret? Re. Chry. ſuper Mat. quod dominus ſciebat eos paſſionem ſuam poſſe imitari. Sed iõ interrogat ut omnes audiamus, quia nemo poteſt cum Chriſto regnare niſi paſſionem Chriſti fuerit imitatus.

17 Dub. Cur ſub enigmate loquitur dominus? Reſ. Chry. in Home. quia ex hoc modo interrogationis magis eos attrahit quàm ſi diceret poteſtis effundere ſanguinem.

18 Dub. Cur de morte eorum loquitur? Reſp. qui ſupra. q; ideo quaſi diceret nos minime de honore & coronis loquimini. Ego autem de agonibus uobis & ſudoribus. Non enim hic eſt præmiorum tempus.

19 Du. Cur dicit quem ego bibiturus ſum? Reſ. Remig. ſuper Mat. ut ex communione ad ipſum auidiores fiant.

20 Dub. Cur ita prompte reſpondent poſſumus? Reſ. qui ſupra, quia iam martyrij libertatem conſtantiamque retinebant bibituros ſe pollicentur.

21 Dubit. Cur dominus dicit biberis & non bibere poteritis? Reſp. quod hoc dicit dominus reſpiciens ad eorum futuram perfectionem.

22 Dub. Quia non uidetur quod calicem domini biberint, cum non fuerint crucifixi, & Ioannes non paſſus fuerit martyrium? Reſpõ. Chry. ſuper Mat. quod paſſionem domini dicimus non ſolum crucifixionem & perſecutionem gentium, ſed omnem violentiam quam patimur contra peccata certantes. Iacobus autem decollatus eſt. Ioannes uero ut Hiero. dicit ſe legiſſe in eccleſiaſtica hiſtoria propter martyrium miſſus eſt in feruentis olei dolium & relegatus in pathmos inſulam, & ita animus martyrio non defuit, & ipſe bibit calicẽ cõfeſſionis, quẽ & tres pueri in camino ignis biberunt, licet pſecutor nõ fuderit ſanguinẽ.

23 Dub. Quomodo non poterat Chriſtus dare ut ſecum ſederent qui erat Deus unus cũ patre? Reſ. Orig. ſuper Mat. ſic gloſſando, non eſt meum dare uobis. i. ſuperbis talibus ſicut uos eſtis, ſed humilibus corde, quibus paratum eſt a patre meo.

24 Dub. Cur non reſpondit eſt affirmatiue uel negatiue? Reſ. Hier. ſuper Matt. quod non dixit. Non ſedebitis ne duos confunderet, nec dixit ſedebitis ne cæteros irritaret.

25 Dub. Cur non petunt ſedere ad dexteram patris, ſed Chriſti? Reſp. ſan. Tho. 3 par. q. 58. ar. 4. quod Chriſtus dicitur ſedere ad dexterã patris inquantum, ſecundum naturam diuinã eſt inequalitate patris, ſecundum autem humanam naturam in excellenti poſſeſſione diuinorum bonorum præ cæteris aliis creaturis, utrunque autem ſoli Chriſto conuenit. Vnde nulli alij conuenit nec Angelo, nec homini ſedere ad dexteram patris, niſi Chriſto, ſedere autem ad dexteram uel ſiniſtram Chriſti, eſt habere excellentiam præ aliis in participando iudiciariam poteſtatem eius. Et ideo filij Zebedei non petebant ſedere ad dexteram uel ſiniſtram Chriſti.

26 Dub. An iſti duo ſedeant nunc ad dexterã & ſiniſtram Chriſti? Reſ. Iacobus de Vorag. in legenda ſanctorum, quod quia per ſiniſtram uita præſens deſignatur, & per dexteram uita beata figuratur, ideo ambo ſedem ad ſiniſtrã quia eorum corpora in hac uita in multo honore & gloria habentur. Et licet corpus beati Ioannis non inueniatur eius tamen ſepulchrum in maxima ueneratione habetur. ſedent ad dexteram quia in cęlo eorum animæ beatificantur, & poſt reſurrectionem contemplantes diuinitatem Chriſti ſedebunt ad dexteram & ad ſiniſtram, quia delectabuntur in viſione humanitatis eius, & etiam poteſt dici quod in præſenti uita ſedent ad dexteram & ſiniſtram, quoniam dextera cœli eſt oriens, ſiniſtra uero occidens. Sedet ergo Ioannes a dextris, quia ſepulchrum habet ex parte orientis. Sedet Iacobus a ſiniſtris, quia quieſcit ex parte occidentis.

27 Du. Quibus paratum eſt ſedere a patre? R. Ly. q; uere humilibus & ſpiritualia ſapientib⁹.

28 Du. Cur indignati ſunt decem contra duos & non contra matrẽ, quæ petebat? Reſ. Chry. in Ho. di. quod decem intellexerunt id hæc petitio duorum fuit, qui dñs eos increpauit.

29 Dubita. Quomodo ad ſe uocauit qui erant præſentes? Reſp. qui ſupra. quia turbati erant uocatione eos conſolatur de propinquo eis loquendo. Erant duo a ſocietate decem ipſos ſeparantes propius ſtabant ſeorſum domino loquentes.

30 Dub. Quia non uidetur malum quod principes

cipes gentium dominentur suis subditis? Ref. Orig. super Mat. quod principes non contenti rationem regere suos subditos violenter eis dominari nituntur quod innuitur cum dicitur principatem exercent, & hoc est malum.

31 Dub. Cur Papa & Prælati exerceant potestatem in subditos contra præceptum domini? Ref. S. Tho. 2. sen. dist. 44. q. 1. ar. 4. & q. 2. in fine libri ad 4. quod potestas dupliciter exerceri potest. Vno modo quantum ad debitum regimen subditorum, & ordinare potestatem suã ad bonum subditorum, & hanc exercere Christus non prohibuit, imo præcepit dando claues Petro, & eidem dicendõ pasce oues meas. Alio modo potestas exercetur ad dominandũ sicut tiranni ad subditos qui ordinant potestatem suam ad utilitatem propriam & non subditorũ, & ut plurimum est ambitiosa quia uolenter super alios uult esse, & hanc dominus prohibuit, nec talem exercere dicunt summi pontifices, & alij Prælati Ecclesiæ, & maxime Papa qui habet utranque potestatem. s. spiritualem & temporalẽ, cum sit rex & sacerdos.

32 Dub. An homo debeat se omnibus inferioribus subiicere. Vide in Euangelio præcedenti dub. 32.

33 Dub. Quia uidetur quod Christus uenit ministrari, quia Martha & Angeli ministrabant ei? Ref. Orig. super Mat. & quod si sibi ministratum fuerit a prædictis, non tamen venit ut ministraret ei, sed ut ministraret, aut fecit & dedit animã suam in redemptionem pro multis.

34 Dub. Cum Christus dicatur saluator mundi uidetur quo d uenit dare animam suam pro omnibus & non solum pro multis? Ref. S. Vincen. in Ser. quod passio Christi potest confiderari secundum sufficientiam & sic uenit dare animam suam pro omnibus sufficienter, imo superabundanter. 1. ad Thi. 2 Vnus est mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, qui dedit semetipsum in redemptionem pro omnibus, uel potest considerari secundum efficaciam, & sic non habet efficaciam in omnibus & sic Christus efficaciter uenit dare animam suam pro multis, sicut si quis solueret precium pro omnibus captiuis redimendis, & aliquis eorũ nollet exire a captiuitate, ille soluisset pro omnibus sufficienter, sed non efficaciter, non ratione sui, sed ratione nolentis liberari, & ita passio Christi non prodest Iudæis saracenis, nec malis Christianis non ratione Christi, sed pp peruersitatem eorũ.

ALLEGORICE.

Vide dominica prima in quinquagesima [per matrem uero filiorum Zebedæi, & filios petentes sedere] significantur amatores seculi & eius gloriæ quæ fluit, [qui adorant]. i. omnibus se subiiciunt, ut eam adipiscantur [& quæ sunt sedere a dextris] exultando in prosperis [& nolunt sedere a sinistris] persecutiones & aduersitates patienter tolerando, & a domino redarguuntur, [quia nesciunt quid petunt] quia in gloria seculi non est uera salus, & ipsam quærentes ut plurimũ quærunt ruinam corporis, & quasi semper animæ, sed gloriam ueram quærentes [bibant calicem] tribulationum Christum imitantes [quod decem,] qui sunt in numero perfecto [indignantur de duobus] qui sunt in primo numero significat quod quandoque hi qui putant se esse perfectos indignantur de incipientibus tendere ad perfectionem quod Christus admonet ut inuicem fratres existant significat prælatos Ecclesiæ discordantes & superbientes ad unionem & humilitatem reducentes.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex sacro Euangelio ambitionẽ, & iactantiam fugiamus, & patienter calicem acerbitatum bibamus, & non indignari fratribus inferioribus, sed charitatiue eos admonere & pro eis quatenus expediat animam ponere Christi exemplo.

ANAGOGICE.

Eleuamur in contemplationem cœlestis patriæ in qua electi repugnabunt cum Christo sedentes super thronos, & dispositum regnum a Christo & patre possidebunt edentes & bibentes super mensa sua, ut qui bibendo calicem eius passionis eidem conformati sunt in uita post mortem participes efficiantur calicis gloriæ eius fugatis omnibus indignationibus. quia omnes sua beatitudine contenta buntur. fratresq; inter se erunt, & omnes filii Dei uocabuntur qui est benedictus in sæcula.

FERIA V. POST SECVNDAM dominicam quadragesimæ.

Homo quidam erat diues. Luc. 16. c.

Hæc uerba locutus est dominus anno ætatis suæ 32. dominica die 29. Septemb.

HISTORICE.

Quidam homo diuitus abundans purpura byssoque amictus splendide diebus singulis epulis operam dabat. Lazarus autem quidã mendicans ulcerum multitudine oppressus pẽnes epulonis ianuam iacens ut famem eius saltẽ leuaret, rogabat ut de cadentibus mensæ sibi aliqua contribueretur portio, nec qui largiretur aderat, compatientes uero canes lambebant ulcera eius, ambobus autem uita functis, cum ex inferijs (in quibus detrusus diues fuerat.) Lazarũ in Abrahæ sinum (quo ab angelis delatus fuerat) intuitus fuisset, patriarcham deprecabatur quatenus ad sitæ linguæ ardentis refrigerium præstandum mitteret Lazarum lactteis guttam ut differret, cum autem id fieri posse negasset pater, quoniam delitijs sua in uita abundasset, & aduersa Lazarus pertulisset, iustumq; fore ut pro gloria pœnas daret, & alter pro laboribus præmia reportaret, nec posse inter eos celebrari commercia cum chaos interesset magnum, eam que ut saltem quinq; eius fratribus, ut eos ne talia post mortem supplicia cruciaret oraret mitteadum, cui si fidem quam sacris scripturis ampliorem darent cum uita excessisset? Resp. quod si Moysi prophetarumq; dictis nõ crederent, nec quoque defunctis si mitterentur acquiescerent.

1 NEcenda sunt dubia & soluenda. Dubitat an ueraciter hæc gesta sint? Respon. Ambr. super Lucam, quod narratio magis quam parabola uidetur, quando etiam nomen exprimitur, parabola uero illa est ubi exemplum ponitur & tacentur nomina.

2 Dubitatur. Cur dominus introducit hanc parabolam? Resp. sicda quoniam dominus supra admonuerat facere amicos de mãmona iniquitatis. Pharisæi hoc audientes deridebãt eum. ideo ut uerbis suis crederent exemplis astruit hanc narrationẽ post uerba deducens.

3 Du. Quis cuius religionis, & unde erat ille diues? Resp. Greg. in Homel. & S. Vincen. in sermone quod nomina reproborum non sunt nota apud deum notitia approbationis, sed deleta sunt de libro Vitæ cognomen sortitur post mortem, quia damnatus quod cognomẽ nunquam deficiet, uillam non ponit quia perpetuo erit incola inferni religione & gẽre iudæus erat, quia ipse Abraham patrem nocat & Abraham ipsum filium nominat. Landulphus tamen dicit quod quidam asserunt hunc fuisse Nabal, quẽ David uoluit occidere quia noluit dare uictualia suis. j. Regum. 25. c.

4 Dubi. An possessio rerum sit homini naturalis? Resp. S. Th. 23. q. 66. ar. 1. quod res exteriores possunt dupliciter considerari. Vno modo quantũ ad earum naturam, & sic nõ subiacent humanæ potestati, sed diuinæ. cui omnia ad nutum obediunt. Alio modo quantum ad usum ipsarum rerum, & sic homo habet naturale dominium omnium exteriorum rerũ, quia ipsis potest uti ad sui utilitatẽ per rationem & uoluntatẽ. Vnde in Psal. 8 dicitur. omnia subiecta sunt pedibus eius. hominis. Et Gen. 1. præsit pisibus maris &c.

5 Du. An liceat homini possidere res exteriores tanquam proprias? Ref. qui supra. ar. 2. quod circa rex exteriores duo cõpetũt homini, quorum unum est potestas procurandi & dispensandi & quantum ad hoc licitum est q̃ homo propria possideat, & est etiam necessæ ad humanam uitam propter tri. Primo, quia est magis solicitus unusquisque ad procurandum aliquid quod sibi soli competit, quam id quod est commune omnium uel multorum, quia unusquisque laborem fugiens reliquit alteri id quo pertinet ad commune sicut accidit in multitudine ministrorum. Secundo, quia ordinatius res humanæ tractantur si singulis immineat propria cura alicuius rei procurandæ, esset autem confusio si quilibet indistincte quilibet procuraret. Tertio qa propter hoc magis pacifice status hominum conseruatur unusquisque re sua cõtentus est, quoniam inter eos qui cõmuniter & ex indiuiso aliquid possident frequenter iurgia oriũtur. Aliud uero qd homini circa res exteriores est usus ipsarum, & quantum hoc nõ debet homo hærede res exteriores ut proprias, sed ut cõmunes, ut. s. de facili alionis eas cõmunicet necessitatibus aliorum. Vnde Ambr. 47. di. ca. sicut hi dicit esuritiũ panis est quẽ tu detines nudorum indumentum est quod tu recludis miserorum redemptio & abiolutio est pecunia quam tu in terram fodis. Et licet ius naturale disponat non esse distinctionem possessionum, non tamen dictum quia esse possidenda cõmuniter, & nihil esse quasi proprũ possidendum, & secundum ius naturale non est distinctio possessionum, sed potius secundum humanum conditum quod pertinet ad ius positiuum, & ita superaddit ius naturali per adinuentionem rationis humanæ.

6 Dub. Quid est purpura? Resp. Ambr. sup Luc. q̃ color regni habitus & conchilia maximis ferro circũcisis emissa, & colore rubei.

7 Dub. Quid est byssus? Resp. qui supra quòd est genus lini candidi & nobilissimi & nascitur in Aegypto.

8 Dubi. An peccatum sit epulari splendide? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 148. ar. 1. & 2. quòd gula non nominat quemlibet appetitū edendi, & bibendi, sed inordinatū, & dicitur inordinatus ex eo q recedit ab ordine rōnis in quo bonū virtutis moralis cōsistit. Ex hoc aūt aliquid dicitur esse pctm quod virtuti cōtrariatur, & illo modo gula est pctm, & qm ordo rōnis cōcupiscentia inordinationis dupliciter tolli pōt. vno mō quā ū ad ea quæ sunt ad finem prout. s. nō sunt ita cōmensurata vt sint proportionata fini. Alio mō quantū ipsum hoē prout. s. concupiscentia hoīem auertit a fine, ebrio. Si ergo inordinatio concupiscentiæ accipiatur in gula secundum auersionē a fine vl imo, sic erit peccatum mortale quod quidem contingit quando delectatio gulæ inhæret nō cāquā fini pp quē deū contemnit paratus. s. cōtra præcepta dei agere, vt delectationes hmōi cōsequatur. Si vero in vitio gulæ intelligitur inordinatio cōcupiscentiæ tm, secundum ea quæ sunt ad finem vtpote quia nimis cōcupiscit delectationes ciborum non tamen ita q pp hoc faceret aliquid contra legē dei est peccatum veniale.

9 Dub. Quia Mat. 15. dicitur quod intrat per os non coinquinat hoiem, & sic vt q non sit pctm gula? Resp. qui supra, q illud dictū Christi intelligitur quo ad naturā cibi, qm Iudæi credebāt quosdā cibos ex sui natura inquinare hoiem & iō contra eos dns prædicta dicit.

10 Dub. Quot modis peccat hō per gulā? Resp. qui supra. ar. 4. quod sm Greg. 30. moral. quinque modis quis in hoc peccat, & continentur in hoc verso. Præpropere. laute nimis ardenter studiose. q sic declaratur, nam in esu duo considerātur. s. ipse cibus qui comedit, & eius comestio, inordinatio ergo cōcupiscentiæ pōt attendi dupliciter. vno mō quantū ad ipsum cibū qui sumitur & sic quantū ad substantiā vel speciē cibi quærit aliquis cibos lautos. i. præciosos quantum ad qualitatē quærit cibos nimis accurate præparatos. s. studiose quantum aūt ad quantitatem excedit nimis in edendo. Alio vero modo attenditur inordinatio concupiscentiæ quantum ad ipsam sumptionem cibi, vel quia præuenit debitū tempus comedendi quod est præpropere, vel quia non seruat modū debitū in edendo, quod est ardenter.

11 Dubi. quæ sunt filiæ gulæ? Resp. qui supra. ar. 6. q quinque. scilicet ptā lętitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium & hebetudo mētis, qm illa uitia inter filias gulæ computātur quæ ex immoderata delectatione cibi & potus cō sequuntur quæ pōt accipi vel ex parte ā q vel ex parte corporis. Ex parte aīæ quadrupliciter. Prima quantū ad rationē eius actus habetur ex immoderatione cibi & potus, & sic filia gulæ ponitur hebetudo sensus pp fumositatē ciborum permanentes caput. Secundo quantum ad appetitū qui multiplicitur deordinatur per immoderātam cibi & potus quæ si sopito gubernaculo rationis, & quantū ad hoc ponitur inepta lætitia, quia omnes aliæ inordinate passiones ad lætitiam & tristitiam ordinantur. Tertio quantū ad inordinatū verbum, & sic ponitur multiloquiū. vt Gre. dicit in pastorali. nisi gulæ deditos immoderata loquacitas raperet, diues ille qui epulonis quotidie splendide dī in lingua guttus non arderet. Quarto quantum ad inordinatum actū & sic ponitur scurrilitas. i. iocularitas quandō prouenions ex defectu rationis quæ sicut nō pōt cohibere verba, ita non pōt cohibere exteriores gestus, vnde ad Ephes. 5. c. supervillud aut stultiloquium dicit Glo. q a stultis scurrilitas dicitur. i. iocularitas quæ risum mouere solet quamuis vtrumq; horum possit referri ad uerba in quibus cōtingit peccare vel ratione superfluitatis q pertinet ad multiloquiū vel ratione inhonestatis q pertinet ad scurrilitatē. Ex parte aūt corporis ponitur immūditia quæ potest attendi, siue secūdum inordinatā emissionē quarumcunque superfluitatum, vel specialiter quantum ad emissionē in sermonis.

12 Dubita. Quia byssus & purpura in eodem sortis mulieris. Prou. 31. inducuntur, ergo videtur q non sint in vituperium huius diuitis? Resp. quod ad demonstrandum victoriam mulieris bonæ contra uitia assignatur sibi purpura uestis regalis & victoriæ. & byssus ad denotandam eius puritatem & innocentiam, sed hic uituperatur ille diues, quoniam eis abutebatur cum non fuerit victor nec innocens.

13 Dub. An liceat facere conuiuia? Ref. Greg. primo moralium. quod celebrari sine culpa conuiuia uix possunt, quia pœnæ semper conuomitatur uoluptas nam cum corpus in refectionis delectatione resolvitur cor ad inane gaudium relaxatur.

14 Dubi. An uti preciosis uestibus sit peccatum? Resp. Sanctus Tho. quodlibe. 10. ar. 19. quod

quod aliter dicendum est de persona publica in qua consideratur status dignitatis & proprię personæ conditio circa quæ duo taliter se debet habere ne auctoritatis dignitas veniat in contemptum nimis vilibus vestibus vtendo, & ne ipse in superbiam efferatur nimis sumptuosas portando, in eo autem qui est priuata persona virtuosum est si propter propriam humilitatem abiectioribus indumentis vtatur, etiam quam status proprius requirat. Vnde Greg. in homel. si abiectio præciosi indumenti virtus non esset. Euangelista de Ioanne vigilanter non dicere, erat indutus pilis camelorum, licitū est tamen vt secūm modum proprie personę pciosis vtatur, sed peccatū est si proprium modū excedat, & quia præciosum dī releuatiue sicut & magnū cū id qđ est preciosum vni non sit alteri pciosum, pciositas vestiū semper sonat in excessum proprij modi & secūm hoc semper est peccatū preciosis vestibus uti. Vnde. Greg. in homel. dicit nemo quippe vestimenta preciosa nisi ad inanē gloriam quærit, vt honorabilior cęteris esse videatur. nam quia pro sola inani gloria preciosum vestimētum quęritur ipsa res testatur, quòd nemo vult ibi preciosis vestibus indui vbi ab alijs non possit videri.

15 Du. Quis fuit ille Lazarus? Resp. Cyrillus super Lucam dicens. quod refert traditio Iudæorum Lazarum quēdam fuisse tunc epm in Hierosolymis extrema pssum inopia & infirmitate, cuius meminit dominus introducens eum in exemplum ad majorem sermonis manifestationem.

16 Dub. Cur iacebat? Resp. quod quia erat vlceribus, plenus, & ex infirmitate, & doloribus non poterat stare vel sedere.

17 Du. Cur nomen pauperis ponitur non diuitis? Resp. Greg. in homel. quod in populo plus solent nomina diuitum quam pauperū sciri, sed dominus nomen pauperis dicit, quia deus humiles nouit atque approbat.

18 Dubit. Cur non recedebat ex quo nullus sibi aliquid dabat? Resp. Chry. super Luc. quod ne diues diceret non vidi nemo mihi nuntiauit. videbat eū iacērem exiens & reuertens.

19 Dub. Cur potius cupiebat saturari quā sanari? Resp. qui supra. qđ ęgrotatio habet aliqđ solatiū si opes habet quanta ergo in illo pœna est in quo inter tanta vulnera non memini dolores plagarum sed famem.

20 Du. Cur nō dabat ei de illis micis quæ cadebant de mēsa? Resp. Ambro. super Lucam. quod diuites sunt ita propriæ conditionis immemores, vt tanquā supra naturam sui de miserijs pauperum incentiua suarum capiant voluptatū, ridēt inopē, insultant egēti, & quorū misereri decet his auferūt. Et Aug. de verbis dñi inexplebilis auaritia diuitū nec timet deū, nec hoīem veretur, non parcit patri, nec amico fidem seruat, viduam opprimit rem pupilli inuadit.

21 Du. Cur canes lingebant eius vlcera? Resp. Greg. in home. quod ad testandum quod nemo ei ad visitandum aderat.

22 Du. An aīæ indigeant portari ab angelis? Respon. Sanct. Thom. in 4. sent. q. 2. ar. 3. q. 1. quod non propter indigentiam, sed propter reuerentiam.

23 Dub. Cur deferūtur ab angelis? Resp. Iacobus de Vorag. in sermo. qđ aīæ & ēt corpora gloriosa post resurrectionē deferūtur ab angelis quātū ad reuerētiā, sicut episcopi portātur qm intronizantur pp custodiā, quoniā angelis suis deus mandauit. & propter lætitiam.

24 Dub. Cur plures angeli portauerunt? Resp. Chrysost. super Lucam. quod vt facerent chorum lętum.

25 Dub. Quid est sinus Abrahæ? Resp. Sanctus Th. in 4. dist. 1. in litera. quod erat tribus patrum in quo distincti erant sancti ab alijs.

26 Dub. Cur potius dī Abrahæ quam Adę, vel aliorum sanctorum? Resp. q supra quia Abrahā primus ab infidelibus loco & ritu se separasse dī. Ideo eius sinus & nō aliorum nominatur.

27 Dub. Vbi situs erat sinus Abrahæ? Ref. Sanctus Tho. in 3. di. 22. q. 2. ar. 1. quod est in inferno, sed quadruplex est infernus. Vnus, scilicet damnatorum in quo sunt tenebræ, & quātum ad carentiam diuinæ visionis & quātum ad carentiam gratiæ, & est ibi pœna sensibilis, & vt dicit Basilius infernus est quidā locus cōmunis in intimo terræ obumbratus vndique & opacus, cuius est quoddam orificium in profundum tendens per quod patet descensus animabus ad mala damnatis. Alius est supra istum in quo etiam sunt tenebræ quantum ad vtranque carentiam, sed non est ibi pœna sensibilis. & dicitur limbus puerorum. Tertius est supra istos in quo sunt tenebræ solum quantum ad carentiam diuinæ visionis non autem gratiæ, sed est ibi pœna sensus & dicitur purgatorium. Alius est magis supra in quo est tenebra carentiæ diuinæ visionis non

autem gratiæ, nec est ibi pœnam sensibilis, & hic dicitur limbus patrum, & etiam dicitur limbus & sinus Abrahæ.

28 Dub. An S Martinus in eum descenderit, & aliæ animæ pro quibus orat Ecclesia? Resp. qui supra. ar. 2. quòd ille locus Inferni euacuādus erat per Christum, quia post liberationem sanctorum patrum factam per Christum, nullus in dictum limbum descendit, & ut dicit S. Th. in 4. dis. 46. q 1. ar. 2. quod idem locus ante aduentum Christi dicebatur, & sinus Abrahæ & limbus Inferni, sinus Abrahæ quantum ad id quod habebat de requie, & limbus quantū ad id quod habebat de defectu. s. carentiam visionis Dei. Fuerunt igitur limbus & sinus Abrahæ ante aduentum Christi, vnum per accidēs, & non per se. & ideo nihil phibet post Christi aduentum esse omnino diuersum a limbo, quia ea quæ sunt per accidens separari cōtingit, & quia ante Christi aduentum sanctorum requies habebat defectum requiei adiunctum idem erat Infernus & sinus Abrahæ, vnde ibi non videbatur Deus, post Christi aduentum sanctorum requies est completa cum Deum videant, & talis dicitur sinus Abrahæ, & nullo modo Infernus, & ad hunc sinum Abrahæ Ecclesia orat fideles perduci, & in eo suscipiēdus erat sanctus Martinus.

29 Dub. An solius Abrahæ sinus ille esset? Resp. Aug. de origine animæ. Ideo sinus dictus est Abrahæ, non quod ipsius tantum sit, sed quod ipse multarum gentium pater sit qui ad imitādum fidei principatum propositus est.

30 Dub. Cur dites dicitur sepultus in Inferno cum sola anima ibi detrusa fuerit? Resp. quod hic est figura synecdochæ vbi totum pro parte ponitur quamuis possit dici in Inferno sepultus quia post resurrectionem erit cum corpore & anima.

31 Dub. quomodo potest dici sepultus in Inferno? Resp. quòd ille sepultus dicitur qui est terræ conditus, & quia in centro terræ est Infernus, ideo qui tibi deputatur dicitur sepultus.

32 Dub. Cur eleuauit oculos? Resp. Chrysostomus quia Lazarus sursum erat, & ipse dives deorsum.

33 Dub. An damnati videant gloriam beatorum? Resp. S. Th. in 4. sen. dis. 50. q. 2. ar. 2. quod damnati ante diem iudicij videbunt sanctos in gloria non hoc modo quod gloriam eorū, qualis sit cognoscant, sed solum cognoscent eos esse in gloria quodam inextimabili, & ex hoc turbabuntur, tum propter inuidiam dolentes de felicitate bonorum, tū propter hoc quod ipsi talem gloriā amiserunt, sed post diē iudicij omnino beatorū uisione priuabuntur, nec tamen ex hoc eorum pœna minuetur, sed augebitur quia memoriam habebunt gloriæ beatorum quam in iudicio vel ante viderunt, & hoc erit eis in tormentum, sed adhuc affligentur in hoc quod videbunt indignos se reputari etiam videre gloriam quam sancti merentur habere, & licet magis differt ab eis dicta gloria quam ea quæ hic aguntur, tamen ea quæ hic aguntur non ita affligerent damnatos in Inferno si viderent, sicut sanctorum gloria inspecta. Vnde non ita ostenduntur damnatis ea quæ hic aguntur sicut sanctorum gloria, quamuis etiam eorum quæ hic agunt ostendantur eis, ea quæ in eis tristitiā augere possunt.

34 Dub. An pateretur plura tormenta? Resp. Chry. ubi supra. quod quēmadmodum Lazarum plures Angeli portabant ita huic infinita tormenta possidebant.

35 Dub. Cur non patiebatur in oculis? Resp. qui supra. quod ideo oculos liberos habebat solos vt alterius lætitiam posset aspicere, ut magis torqueretur, quia non habebat quæ alius haberet, aliorum enim diuitię eorum qui in paupertate sunt, tormenta sunt.

36 Du. Cur prius uidit Lazarum quàm alios pauperes ibidem existentes? Resp. qui supra. qđ licet multi essent pauperes iusti, tamen qui ingrediebatur ad limina eius aspectui occurrit ad eius tristitiam.

37 Dub. Cur non rogauit Lazarum ut ueniret & intingeret &c. Resp. Theophil. super Euangeliis. quod non dirigit sermonem ad Lazarum, sed ad Abraham quia forte erubescebat & putabat Lazarum reminisci malorum, ex propriis iudicans de illo.

38 Dub. Cur clamauit? Resp. Chrysostomus. ubi supra. q magnæ pœnæ magnā uocē reddebant, quā uis tam de oculis eleuatis quàm clamore metaphoricè dicatur.

39 Dubit. Cur uocat Abraham patrem? Resp. Chrysostomus. ubi supra. quod Abraham pater erat natura, sed dives eum amiserat uitio.

40 Dub. Quia uidetur quod pœnituerit dicendo miserere mei? Rō. qui supra dicitur frustra agis pœnitentiam ubi non est pœnitentiæ locus, tormenta re cogunt non mentis affectus.

41 Du. Si Abraham mittere poterat Lazarū? Resp. qui supra dicitur miser. Abraham mittere non potest, sed suscipere potest.

42 Dub.

42 Dub. Quid mouit diuitem petere ab Abraham, ut mitteret Lazarum? Resp. quod quia uidendo Abraham quasi principem eorum qui ibi erant, putaret ipsum esse dominum & præsidentem eorum qui ibidē erant, ideo rogat.

43 Dub. Quid est quod solam linguam petit refrigerari? Resp. Aug. de qō. Euang. quod cum totus arderet & solam linguam uelit refrigerari significat quod scriptum est. mors & vita in manibus linguæ, & quia ore confessio fit ad salutem, quod per superbiam ille non fecit.

44 Dub. Quia anima non habet linguam? Resp. Aug. de origine animæ: quod hoc dicitur metaphoricæ. alias homo haberet pennas proprie quia dicitur si assumpsero pennas meas diluculo, & lingua haberet manus, quia dicitur mors & uita in manibus linguæ.

45 Dub. Quia uidetur quod dives in uita receperit mala, quia erat plenus uitiis. & Lazarus bona, quia uirtutibus plenus erat? Resp. Chrys. vbi supra quod dives recipit ea quæ uera bona esse putabat, & Lazarus mala non quod ad ueritates malas esse putauerit, sed ex censura diuitis hoc dicebat qui inopiam & famam & duram egritudinem æstimabat mala.

46 Dub. Cur damnatum uocat filium? Resp. qui sup. qđ in hoc exprimit manuetudo Abrahę.

47 Dub. Quomodo anima incorporea patitur ab igne corporeo. Vide feria 2. post primam dominicam quadragesimæ. dub. 88.

48 Du. Quomodo damnati reminiscuntur maximę scientiæ cuius recordatio est delectabilis? Resp. S. Th. 4. dis. 5. q. 2. ar. 2. quod in damnatis erit actualis cōsideratio eorum quæ prius sciuerunt ut materia tristitiæ, non autē ut delectationis causa, & licet cōsideratio scientiæ per se sit delectabilis. tamen ex aliquo accidente potest esse tristitiæ causa. quia torquebuntur de hoc quod considerabunt notitiam, quā de rebus speculabilibus habuerunt imperfectam esse, & amisisse summam perfectionem eius quam potuerant adipisci.

49 Dub. An aliquis possit & in hac uita & alia bona habere? Resp. Chrys. ubi supra quod hoc est difficile & de numero impossibilium. nam & si paupertas non urgeat, urgente tamen ambitio si egritudo non stimulat, ira inflammat si tentationes non impetunt, emergunt sæpius cogitationes inique. non est autem paruus labor iracundiam refrenare, compescere illicita desideria, ostentationes sedare, despectionem remittere, uitam asperam ducere. Talia uero non agentem impossibile est saluari.

50 Dub. Propter quid dives recepit bona in uita cum esset malus, & Lazarus mala cum esset bonus, & nunc post uitam econtrario? Resp. Chry. ubi supra. quod dives recepit bona in uita quasi debita. q. d. si quid boni feci. vnde primū debetur, omnia recepisti in illo mundo, epulans, ditatus, oblectatus successibus gaudens. Hic autem si quid mali commisit uniuersa recipit paupertate, fame, & extremis oppressus miseriis, & uterque vestrum hic modus accessit. Hic quidem a peccatis, propter quod & consolationem sortitur, tu uero a iustitia, propter quod immitigabilem perfers pœnā.

51 Dub. Quid est chaos? Resp. secundum uocabulistas quod est profunditas, fossa uel confusa caligo, uel confusio rerum.

52 Dub. Quid intelligit dominus per chaos? Resp. Theophi. super Euangeliis quod significat iustorum a peccatoribus distantiam, ideo bene dicitur quod uiderat Abraham a longe.

53 Dub. Quid significat inter damnatos & electos esse magnum chaos? Resp. Amb. super Lucam quod hoc ideo dicitur, quia post mortem non possunt merita mutari.

54 Du. Cur dicitur firmatum chaos? Resp. Chryso. ubi supra, quia non potest dissolui, agitari uel concuti.

55 Dub. An omnes qui fuerunt diuites in hoc mundo torquerentur in Inferno? Resp. qui sup. quod non torquentur hic quia dives. sed quia misertus non fuit.

56 Dub. Quid est, quod damnati non possunt transire ad iustos nec econtra? Resp. Gre. in Homel. quod iusti ad beatiorē sortem non trāseunt: quia damnatione perpetua constringuntur, nec iusti ad reprobos trāsire possunt, quia electi iam per iustitiam iudicij, eis nullo modo ex aliqua compassione miserentur.

57 Du. Cum in damnatis sit inuidia quomodo hic nolet suos damnari? Resp. S. Tho. in 4. sen. dis. 50. q. 2. art. 1. q. 4. quod tanta in damnatis erit inuidia, quod etiam propinquorum gloriæ inuidebunt, cum ipsi sint in infima miseria, cum etiam in hac uita hoc accidat crescente inuidia, sed tamen minus inuident propinquis quam aliis, & maior esset eorum pœna si omnes propinqui damnarentur & alij saluarentur, quàm si aliqui de suis propinquis saluarentur, & exinde fuit quod dives petit fratres

 fratres

fratres suos cum omnibus alijs damnari.

58 Dub. An damnati tenent homines sicut dę mones faciunt? Resp. S. Th. in 2 sen. di. 6. ar. 3. quod non, quia angeli secundum gradū suę natur̄ erant supra nos vt ex eis aliqua vtilitas nobis conueniret nec hoc per eorum peccatum omnino deperire debuit. vnde dati sunt nobis in exercitum qđ animabus nō cōpetit.

59 Dub. Quomodo habebant Moysem & prophetas qui mortui erant? Resp. Chry. vbi supra, quod per Moysem & prophetas intelligit scripta Mosayca, & prophetica.

60 Dub. Quomodo sciebat q̄ fratres sui non crederent scripturis? Resp. q̄ supra, qm̄ ipse audiēdo scripturas contemnebat, & fabulas esse putabat, ex his quæ passus fuerat ipse quoque dijudicabat de fratribus.

61 Du. Quomodo sciebat q̄ crederēt vni mortuorum si iuisset ad eos? Respon. quod hoc sibi videbatur ex nouitate nuncij miraculose apparentis.

62 Dub. Cum ignoraret statum fratrū quomodo rogat, vt mittat ad eos ne damnētur? Resp. Aug. de cura pro mortuis habenda. q̄ ita illi fuit cura de viuis quamuis quid agerent omnino nesciret sicut nobis est cura de mortuis quamuis quid agant omnino nesciamus.

63 Du. Quomodo Abrahā sciuit diuitē in delictijs vixisse? Resp. qui supra q̄ hoc potuit scire iudicante Lazaro qui de mundo migrauerat. Vel etiam sancti intelligunt ab angelis qui eis præsto sunt quæ hic aguntur, immo etiam nedum præsentia & præterita, sed etiam futura quæ necessarium est eos scire deo reuelante cognoscunt.

64 Du. Quia videtur q̄ magis esset credēdum alicui mortuo apparenti quā scripturis? Resp. Chry. vbi supra dicit quod verum sit q̄ qui non auscultat scripturis, nec mortuis auscultat ostēdunt Iudæi qui volebant occidere Lazarum resuscitatum per Christum. Item deus instituit scripturas qui est dominus angelorum & mortuorum. ideo magis credendum est scripturis quæ sunt domini quā mortuis & angelis qui sunt serui. Præterea si deus sciret q̄ homines pœniteret mortuis apparētibus vtique etiam hoc non omisisset q̄ tanta fecit pro nobis. Vlterius si continue mortui resurgerent. vt peccatores pœniterent, hoc iterum tempore contemnerentur. similiter diabolus in specie mortuorum apparens, multis fallacijs homines seduceret.

ALLEGORICE.

Dines iste Iudaicum populum designat [qui induebatur purpura & bysso] quia superbus ille populus cærimonijs legis vtebatur ad nitorē & non ad vtilitatem [epulabatur quotidie splendide] certos cibos comedens, alios autē immundos reputans. [Lazarus] vero populum gentilem significat [q̄ erat vlceribus plenus,] id est, in peccatis idololatriæ & alijs,] & iacebat ad ianuā diuitis] id est populi Iudæorum quia ille superbus populus cū admittere ad se galia dedignabatur, [qui cupiebat saturari de micis] scripturarum [quę cadebant de mensa,] id est, de intellectu illius Iudaici populi, [& nemo] Iudæorum [illi dabat] quia gētiles despiciebant. [Canes vero] i. prædicatores, scilicet sancti apostoli [lingebant vulnera eius]. i. eorum prædicationibus sanabant eos a cultura idolorum, [Mortuo autē mendico,] id est, populo gentili [portatur ab angelis in sinu Abrahæ] qm̄ vt Christus dicit multi veniēt ab oriēte &c. Et recūbēt cum Abrahā, [mortuus est aūt dives,] id est, Iudæorū populus, [& sepultus est in inferno] quia filij regni eijcientur in tenebras exteriores. [Eleuans aūt Iudæi oculos suos] quia cū ipsi immo sint pp eorū perfidiā gētiles sanctos in gloria propter fidē [conspiciunt a longe,] quia illic attingere non possunt [rogat aūt sibi in lingua subueniri,] quoniā verba leges in ore tenuit, sed opere seruare contempsit. [Abraham autem eum filium vocat] quem tñ a tormento non liberat, quoniā antiqui eorum patres, quia eos à sua fide deuiasse conspiciunt nulla compassione eos à tormentis liberant. quos tñ per carnē filios recognoscunt [habet aūt quinque fratres, [qa ipsi Iudæi sub libris quinque Moysi detinentur. [& hic receperunt bona in vita]. i. terra p̄missionis, & gentiles [mala,] quia plures ab ea expulsi & interfecti sunt. [nunc aūt consolatur] populus Gentilium in fide Xpi: [Et ille cruciatur in infidelitate sua, & inter fideles & Iudæos [cahos magnum] interclusum est, qđ ex parte Iudæorū est duricies cernicis eorū, & perfidia q̄bus nō possunt ad fidem trāsmeare. ex parte fideliū certitudo cū fide de rebus inuisibilibus quibus non possunt ad Iudaismum conuolare. [Habent autem Moysem & prophetas] de Christo loquentes, quos nolunt intelligere, sed signa quæ fecerunt quæ iā in principio fidei Christianæ patrata sunt quibus noluerunt credere, ideo si etiam quis ex mortuis

vtilis eis prædicaret non crederent.

TROPOLOGICE.

Ex sacro Euangelio admonemur ne confidamus in diuitijs quas transeundo relinquim⁹, nec eis abutamur, o p aq̄ misericordiæ impleamus subueniendo egenis, & eos lingua canum nostrorum i. exhortationum lingamus misericordiæ spūalis operibus insistendo. nec ad pompam preciosis utamur uestibus, nec ad libidinem bysso induamur, nec cibo utamur ad ingluuiem, sed ad sustentationem naturæ. si uero infirmi fuerimus fortiter sufferamus & patienter cum Lazaro, petentes nobis subueniri potius quàm alienis inuitis domini uti, ut tandem in sinu Abrahæ collocari ualeamus.

ANAGOGICE.

Gaudiorum æternæ uitæ contemplatio ex sacro occurrit Euangelio, in quas sanctis Angelis, deportabuntur electi, in finumq̄; Abrahæ & sanctorum patriarchārū collocabuntur intuebunturq̄; clare quid Moysi & prophetarum oracula sub uelamine continebāt, laudabuntq̄; Deum altissimum considerantes se tā ta gloria frui & euasisse impiorum cruciatus in Inferno, vbi etiam gutta aqua pro refrigerio non potest obtineri, consolatiq̄; facti os eorum gaudio replebitur, & lingua exultatione, quoniā magnificauit dñs facere cum eis.

FERIA VI. POST SECVNDAM dominicam Quadragesimæ.

Homo erat paterfamilias. Mat. 21. c. Mar. 12. c. Luc. 20. c.

Historia huius Euangelij facta est anno Xpi 33. die 21. Mar. die lunæ.

HISTORICE.

Iudæorum turbis aiebat dominus, hominem quendam patremfamilias uineam plantasse ac cūctis opportunis munisse, agricolisq̄; locasse, cum uero opportunum fructuum percipiēdorum tempus aduenisset pluries patrisfami. seruos (qui ut repottarent fructus aduenerant) supplicijs affecissent, arbitratus quod si filium transmitteret eum reuererentur, ipsum pro fructibus misit. quem uineæ cultores opinari quod ipsius ad eos transiret hæreditas, extra uineam iectum trucidarunt. rogante autem turbas domino, quid agricolis illis paterfa. facturus esset cū trādidissent q̄ impios, prout meruerant necaret, & alijs eam locaret pro his qui annuales congruis temporibus p- solueren redditus. rursus scisitatus est an legisset, quandoque reprobatum lapidem ab operarijs in caput anguli a domino erectum fuisse &c. Silentibus uero ipsis dominus intulit ab eis Dei regnum auferendum fore exhiberiq̄; aliis uberes producentibus fructus, confringiq̄; oportere eum qui super quem uero decideret ipsum conteri necesse esse. Has igitur cum Pharisæi audissent parabolas, aduersus se dictas perpenderunt, & nisi turbarum respectu eum ut prophetā uenerantiū fuissent detenti protinus in eum iniecissent manus.

ERit nunc dubiis respondendum.

1 Dub. Ad quid hanc parabolam dominus introduxit? Resp. Hiero. super Matt. quod ut Iudæos impietatis arguat, & ad gentes regnum Dei deceat transferendum, & ut Chryso. dicit super Mat. quos reos proponit in causa ipsos & iudices petit, ut a nullo merentur solui qui seipsos condemnant.

2 Du. Quæ sit interpretatio huius parabolæ? Resp. [q̄ paterfami.] .i. Deus pater. [plantauit vineam]. i. populum Israel. [& sæpe circundedit] ponendo Angelos custodes. [Et torcular fodit,] quia in Hierusalem sacrificia fieri uoluit [Et ędificauit turrim]. i. templum, [& locauit agricolis]. i. sacerdotibus, & scribis quos constituit super plebē, [& peregre profectus est] dimittendo eos in suo libero arbitrio, [& tempore fructuum]. i. tempore remunerationis [misit seruos suos]. i. prophetas quos male tractauerunt. [Iterum misit plures prioribus] qui fuerūt chorus prophetantium, quos etiam contumeliis affecerūt, nouissime misit filium suum [. i. Christum qui incarnatus est, credens q̄ uererentur eum [edixerunt intra se hic est hæres interficiamus ipsum, & nostra erit hæreditas] quasi quod per ipsum impedirentur sacrificia & oblationes & uolebant illam hæreditatem uictoriarum apud eos remanere, [& ejecerunt eum extra uineam]. i. synagogā, & extra ciuitatem Hierusalem, ubi etiam interfecerunt eum.

3 Dub. Cur Deus dī hō? Resf. Orig. super Mat. q̄ in quibusdam parabolis Deus dicitur homo, sicut si pater cum paruulo filio suo loquatur infantilia ut eum instruat, & ut dicit Chryso. ubi supra. Deus dicitur homo nomine non natura, similitudine non ueritate, qui Angelorum & hominum natura dominus est beni uolentia pater.

4 Qui. Cum sit ubique & immobilis quomodo dicitur profectus? Resp. Hic. ubi supra profectus est non loci mutatione. Nec enim deus alibi, ubi abesse potest quo complentur omnia, sed abire uidetur a uinea, ut uinitoribus libertas operandi arbitrium derelinquat.

5 Dubi. Cur dicit cum tempus fructuum & non fructus? Resp. Rabanus super Matt. quia nullos est fructus populi communes, nec huius uineæ aliquis prouentus inuentus est.

6 Du. Cur misit filiū post seruos? Resp. Chr. in Homel. quod ut ex his quæ alijs fecerant seipsos accusarent, & furorem dimittentes uerecundarentur propter filium aduenientem.

7 Dub. Nunquid ignorabat an eum uererentur? Ref. Hier. ubi supra quod hoc non de ignorātia dicit. quid enim nesciat patrefamilias, qui hoc loco deus intelligitur, sed semper ambigere deus dicitur, ut libera uoluntas homini reseruetur.

8 Dub. quos seruos sic tractarunt? Resp. Hie. quod alios ceciderunt ut Hieremiam, occiderunt ut Esayam, lapidauerunt ut Naboth & Zachariam inter templum & altare.

9 Dub. quomodo Christus filius fuit nouissime missus cum post eum prædicauerunt apostoli & doctores Resp. quod non multo tempore post Christum derelicto populo iudaico apostoli transierunt ad gentiles, & ita quo ad ipsum populum Christus fuit nouissimus, etiam quia ipse adhuc prædicabit usque ad finem mundi per suos prædicatores quibus dicit, qui uos audit me audit Luc. 10.c.

10 Du. An iudæi ueraciter cognouerunt Christum esse hæredem. i. saluatorem? Resp. S. Th. 3 par. q. 47. ar. 5. quod apud Iudæos quidam erant maiores, & hi eorum principes dicebantur, & hi sicut dæmones eū cognouerūt Christum esse promissum in lege per signa quę uidebant, quæ fuerant in lege prædicta, sed mysterium deitatis ignorabant ut Apostolus dicit ad Rom. 1. quia si cognouissent nunquam dominum gloriæ crucifixissent, sed hæc ignorantia nō excusabat eos a crimine, quia erat quodammodo ignorantia affectata, cum expressa signa uiderēt eius deitatis, sed propter odium & inuidiā noluerunt eis assentire. Quidam autem erant minores qui non habebant notitiam scripturarum & hi ignorabant ipsum esse Christum, quamuis quandoque per signa quæ faciebat dubitauerunt an esset Christus, & etiam aliqui crediderunt in eum, quāuis postmodum multitudo decepta a principibus non crediderunt esse deum nec Christum promissum.

11 Dub. qui fuerunt illi qui cogitauerunt eum occidere? Resp. secundum omnes euāgelistas quod fuerunt principes sacerdotum, & seniores populi.

12 Dub. quam hæreditatem uolebant esse suā? Resp. Chry. super Matthęum quod postquam dominus eiecit uendentes & ementes de templo cogitauerunt quod propter eum abolerentur consuetudo conferendi oblationes quam æstimabant esse eorum possessionem & hæreditatem & quam dubitabant perdere. Ideo cogitauerunt quod si interficerent eum semper eorum esset.

13 Dubi. Quid est quod occiderunt extra uineam? Resp. Orig. super Matth. quod tale est scilicet alienum eum esse iudicauerunt a uinea & colonis.

14 Dub. cur interrogat eos quid faciet dominus uineæ? Resp. Hie. ubi supra quod eos dominus interrogat nō q ignoret. qd respōsuri sint, sed ut propria responsione damnentur.

15 Dub. Quomodo prophetauerunt ueritatē respondendo? Resp. Chry. ubi supra di. q uerū responderunt non est eorum qui iussæ iudicaueritt, sed ipsius causæ ueritas enim ipsis uiolentiam fecit. Vel ut dicit Orig. ubi supra. Sicut Cayphas sic & isti non ex se probauerūt contra se, quoniam tollenda ab eis erant eo quia dei, & danda gentibus fructum in tempore daturis.

16 Dub. Cum Marcus & Lucas dicant dominum dixisse malos male perdet, quomodo ipsi hoc respondērūt. prout dicit hic Matt. Ref. Augu. de consensu euangelistarum. q facile potest intelligi uel illorum uocem ita subiunctam, ut non interponeretur illi respondērūt aut illi dixerunt, sed tamē intelligeretur. Aut ideo respōsionem istam domino potius attributam, quia cum uerum dixerunt etiam de illis hoc ipse respondit quod ueritas est, uel ut dicit Chryso. in Home. quia nulla est contradictio, quia utraque facta fuerunt, uidelicet quod primo illi hoc dixerunt post dominus iteranit.

17 Dubi. Quia Lucas dicit eos respondisse absit quod tamen Matt. nec Marcus dicunt? Ref. Augu. ubi supra. q in plebe quæ audiebat intelligamus quosdam respondisse q Matthęus commemorat quosdam uero illud quod Lucas dicit, scilicet absit.

18 Dubi. Quomodo mali male perditi sunt? Respon. Theoph. super Matthæ. quod dominus uineæ est pater filii interempti, & ipse filius interemptus perdidit colonos tradens ipsos Romanis.

19 Dubi. Quibus colonis dedit uineam? Resp. qui supra. quod apostolis, nā si perlegas actus apostolorum inuenies tria millia & quinque millia repente credentium & fructificantium deo.

20 Dubi. Vbi habetur lapidem quem reprobauerunt &c. Resp. quod in psal. 117.

21 Dubit. Quomodo intelligitur? Resp. Lyr. q ad literam intelligitur de ædificatione templi Salomonis in quo quidam lapidis pluries oblatus est in ædificatione. & quia non poterat conuenienter collocari. Ideo pluries reiectus est quasi reprobatus ab ædificantibus. Vltimo autem positus est in consummatione angoli ubi coniungebantur parietes templi, & ideo de illo scribitur in eodem psalmo a domino factum est istud, quia illud non fuit a casu sed ex diuina præordinatione, quia lapis iste figurabat Christum qui multotiēs & multipliciter reprobatus est a principibus sacerdotum, & tamen factus est in caput anguli coniungens Iudæos & Gentiles quasi duos parietes in unam ecclesiam.

22 Dub. Quis est lapis & qui sunt ædificatores? Resp. Chryso. in home. quod lapidem uocant Christum. Ædificatores autem doctores Iudæorum qui Christum reprobauerunt dicentes, hic non est a deo.

23 Dubit. Quia supra per agricolas intelligebantur doctores quomodo, etiam nūc per ædificatores intelliguntur? Resp. Hier. ubi supra quòd uarijs parabolis res eædem concernuntur quos enim supra operarios & agricolas appellauit, nunc ædificatores, id est comentarios vocat.

24 Dubitatur. Quomodo Christus factus est in caput anguli? Respon. Hilarius super Matthęum quia est inter legem & gentes lateris utriusque coniunctio.

25 Dubitatur. Quomodo a domino factum est istud? Resp Orig. super Matth. quod iste lapis donum est donatum a deo ædificio uniuerso & admirabile caput in oculis nostris quæ possumus eum uidere.

26 Dubi. Quomodo debebat ab eis auferri regnum dei quod non habebant? Ref. Orig. ubi supra. quod regnum dei dicit mysteria diuinas scripturas quas tradidit populo illi primo & post uenerunt ad Gentiles, uel ys dicit Lyra. est regimen ecclesiæ quod ablatum est ab eis.

27 Dubita. Quibus gentibus datum est? Resp. Lyra. quod apostolis.

28 Dubi. Quem fructum dei fecerunt apostoli? Ref. quòd conuersionem gentium ad Christum sicut ipse eis præceperat dicens. Io. 15. c. eatis & fructum afferatis, & fructus est uester maneat.

29 Dubita. Cum primo locauerit uineam cur nunc uult dare eam dicens dabitur genti? Ref. Orige. ubi supra quòd non est illis data a quibus ablata est, sed considera quomodo quod datur intelligitur gratis datū quibus ergo locauit non omnino quasi electis & fidelibus dedit. quibus autem donauit cum iudicio electionis donauit.

30 Dub. Quid significatur per cadere super lapidem, & econtra? Resp. Lyra. post Hier. quod cadere super lapidem est peccare, & tamē credere in Christum est habere eius fidem, lapidem uero cadere super aliquem, est Christum pœnitus negare & nullo modo habere eius fidem.

31 Dub. Quæ differentia est inter comminui & confringi? Resp. Chryſ. super Matt. quòd de eo quod confringitur aliquid remanet, quod autem comminuitur quasi in puluerem conuertitur.

32 Dub. Quomodo fidelis peccans confringitur & infidelis comminuitur? Ref. Hier. ubi supra quòd fidelis peccans reseruatur per pœnitentiam ad salutem. Et Lyr. dicit quod nō ita grauiter peccat sicut qui peccat peccato infidelitatis, qui enim Christum negat sic conteritur, vt dicit idem Hiero. vt nec testa quidem remaneat in qua hauriatur aquæ pusillum.

33 Dub. ad quid cognouerant quòd de ipsis diceret? Resp. quòd ex hoc quod dixit eis, auferetur a vobis regnum dei.

34 Dub. Quia non uidetur malum quòd uoluerint eum tenere. quia etiam Samaritani ut habetur Io. 4. c tenuerunt eum? Ref. Lyra. Quod isti nolebant eum tenere ad occidendum. Samaritani autem eum tenuerunt ad audiēdum ipsum docentem.

35 Dub. Cur principes Iudæorum cognoscentes ita manifeste reatum sum quærebāt eum occidere? Resp. Chryſ. ubi supra quod hæc est

differentia

differentia bonorum hominum & malorum, bonus in peccato comprehenſus gemit, quia peccauit, malus autem fremit non quia peccauit, ſed quia comprehenſus eſt in peccato, & non ſolum pœnitentiam non agit ſed magis aduerſus corrigentem irascitur, & ſic fecerint illi principes Iudæorum.

36 Dubi. Cur ergo tunc non occiderunt eum? Reſpon. Tex. quod timuerunt turbas.

37 Dub. Cur deſiterunt propter turbas? Reſp. Cyrillus ſuper Matth. x. quod non refrenauit eos legis præceptum quod diui Deute. 7. Innocentem & iuſtum non occides, ſed compeſcuit eorum nefandum propoſitum plebis timor præferentes diuinę reuerentiæ humanum timorem.

38 Dubit. Cur turbæ ſolum habebant eum ut prophetam & non ut meſſiam? Reſp. S. Vincentius in ſermone quod propter eorum magnam ęcitatem quia cum eſſet dominus omnium prophetarum & creator eorum tamen ſolum reputabant eum ut prophetam, prout etiam Petrus reſpondit Chriſto interroganti. Matt. 16. quem dicunt homines eſſe filium hominis quod alij Ioannem Baptiſtam, alij Helyam, alij Hieremiam, aut unum ex prophetis.

ALLEGORICE.

Expoſitum eſt dub. 2.

TROPOLOGICE.

Admonemur ex hoc euangelio ut gratias nobis a deo datas conſeruare ſtudeamus, & continue laborare in uinea, ſcilicet ſancta eccleſia & fructum reddere temporibus ſuis, & bonas inſpirationes quæ ſunt ſerui & nuncij eius non occidere cõtraueniendo eis per peccatum, & fidem filij eius per quam ſaluamur immaculatam cuſtodire, ne ipſam perdentes Chriſtum occidamus iterum eum crucifigentes, ne cadat ſuper nos & totaliter cõminuat in æternam dãnationem, ſed eum habeamus cum turbis tanquam uerum prophetam eius præcepta ſeruantes.

ANAGOGICE.

Contemplari licet uineam illam cœleſtis gloriæ munitam deo protectore ab eo planta tam cum turri diuinæ contemplationis, & torcular exprimẽte merita ſingulorum locatam lucifero & eius ſequacibus, cui gloriam Chriſti hæredis uſurpare uolentes male perditi ſunt. Et nunc nolis non in noſtris meritis ſed ſola ſua gratia datam, qui ea mediante facimus fructum eius uoluntari obtemperantes, in qua cum eius unigenito rege regum expulſo omni timore turbarum infernalium gaudebimus in æternum.

SABBATO POST SECVNDAM dominicam Quadrageſimæ.

Homo quidam habuit duos filios. Luc. 15.

Hanc ſimilitudinem locutus eſt dominus anno ætatis ſuæ 32. die 27. Auguſti. & die Iouis.

HISTORICE.

Turbas inſtruens dominus hanc propoſuit ſimilitudinem, quendam, ſcilicet hominẽ duos habuiſſe natos, quorum iunior cum paternalium ſibi contingentem portionem bonorum importunius inſtando recepiſſet poſt temporis non multum in remotiſſimis libidiui dedi tus regionibus totam pœnitus conſumpſit, utque fami (quæ maxime urgebat,) occurreret ſuos paſcendo uictum utcunque conquerebat porcorum cibos in uſus cupiens conuertere ſuos, nec uoti compos eſuriæ impellente ad mentem coactus redire animo reuoluebat quãplures in paterna domo mercenarios panibus ſaturari tum ipſe illis in partibus ſamæ deperiret proponens itaque erratorum genitori ueniam precari ad eum properauit, cumque proſtratus ut ſibi indulgeret obſecraret præueniẽs genitor in eius amplexus ruit, ſeruiſque imperauit ut primis eum induerẽt veſtibus, & lautum pararent conuiuium, quoniam interemptum ac deperditum recuperaſſet natum. quibus æpulantibus lætanter cum ex agro ſenior muſicorum ſonum audiſſet frater, reciſſetque ea ob germani aduentum fieri, animo indignatus ingredi recuſabat, obnixe autem roganti patri ut intraret reſpondit, per tot annos eidem obtẽperatum fuiſſe nec eius ullo unquam tempore etiam minimum tranſgreſſum eſſe mandatum. nec tamen hædum ſolum ut cum ſodalibus lætaretur recepiſſe. Huic uero fratri qui ſua turpiter conſumpſiſſet ſaginatum uitulum obtuliſſe ob idque indignari, cuius clemens genitor demulcens iracundiam ait ipſos ſimul ſemper fuiſſe ne quicquam quin particeps fuerit poſſediſſe. Nunc autem recuperati filij periclitantis amore gaudere ac lætari conſentaneum fore.

Non

Non relinquenda ſunt dubia abſque ſolutione.

1 Dub. Ad quid introducitur hæc parabola? Reſp. quod ut ex euangeliſta apparet contra phariſęos & ſcribas prolata eſt ex indignatione aduerſus Chriſtum murmurantes quod peccatores reciperet.

2 Dub. Quæ eſt parabolæ interpretatio? Reſ. q ſecundũ Aug. de quæſtio. Euan. Ambr. & alios duct [Homo habens duos filios.] Deus pater eſt duos habens populos, eũ ſcilicet q ſemper in cultu unius dei perſtitit, & alũ qui ad idola conuerſus fuerat, q ad ipſo deo [perijt ſubſtantia q eũ cõ ingebat.] id eſt, rationabilitatẽ cũ liberi arbitrij libertate cęteraque dei dona uniuerſamque creaturã quæ ad utilitatẽ hominis creata eſt & quę deus eiſdem populis diuiſit, ut qlibet his uteretur. [Iunior autem filius abijt in regionẽ lõginquã.] id eſt, gẽtilis populus in obliuionem dei non localiter ab eo diſcedens ſed affectu. & uires ſuas tanto uelocius conſumens quanto eum a quo date erant deſeruit [uiuendo luxurioſe,] id eſt, pompis exterioribus prodige ſe accommodando. [& fames magna facta eſt in terra.] id eſt, indigentia uerbi ueritatis. [& cœpit egere.] dereliquens theſauros ſapientię dei. [& adhęſit uni ciuium.] id eſt, a diabolo, [religionis illius] cuius villa eſt modus poteſtatis eius [& miſit illum in villam ſuam ut paſceret porcos.] id eſt, immundos ſpiritus qui ſub diabolo ſunt, operari, ſcilicet ea in quibus ipſi gaudent. [& cupiebat ſaturari de ſiliquis.] i. de ſęcularibus doctrinis laudes idolorum concinentibus. [& nemo illi dabat.] ſcilicet ſapere q̃ eſſet ut eius deus [in ſe reuerſus eſt] qui a ſe abſceſſerat. [& dixit ſurgam] quia iacebat [ibo] quia longe erat [ad patrẽ meũ] quia ſub principe porcorum erat. [& ueniet ad patrem] tępore apoſtolorũ ad deũ conuerſus, [& dixit peccaui] pœnitentiam agẽdo de ꝓteritis [in cœlũ,] id eſt, contra cœlũ, ſcilicet cõtra deũ cuius ſedes eſt cœlum [& coram te.] quia nihil deũ poteſt latere qui omnia conſpicit. [iam non ſum dignus uocari filius tuus] quia te dereliquiſſe me ſicut unũ de mercenarijs tuis. id eſt, ſine gratia tua nihil poſſum mereri. [& pater occurrit & oſculatus fuit eũ] ſecum coniũgẽdo. [& iubet proferri ſtolam primã,] id eſt, per baptiſmũ ad innocentiam reſtitui & anulum in manum eius [quo deſponſatur in ſua ſancta eccleſia] & induitur gratia & donis dei [& eius pedes calciantur] ut terrena deſpiciant [& occiditur uitulus ſaginatus,] id eſt, Chriſtus cuius mors noſtra refectio fuit, qua nos mortuos uiuificauit & perditos inuenit. [& ſenior filius erat in agro] i populus Iudaicus extra eccleſiã, [indignatuſque fuit de populo gẽtili,] audiens ſonũ ſuauem ſonãtis eccleſię, & licet ſemper aliqs de illo populo deũ coluerit, & mãdata eius non præterierit, tũ conqueretur [q̃ nunquã ei hędũ dederit,] ſcilicet Chriſtũ qui debebat immolari [quem hædum reputabant] ſed pro populo gẽtili. [occiderit uitulũ ſaginatũ] ꝓ pinguedine bonitatis refertũ, nec aduertebat quod ſemper per patres ſuos deo familiares cum ipſo fuerat & ſecreta dei eius prophetis communicata fuerint, populus autem gẽtilis eius frater, [quia oẽs a Noe progreſſi ſunt] mortuus fuerat & perierat per idolatriam. & nunc reuixit & inuentus eſt eſſe de numero filiorum dei.

3 Dubit. Quomodo congregauit omnia cum poſſeſſiones congregari non poſſint? Reſpond. quod precium bene poteſt congregari.

4 Dub. An ſolum per luxuriam diſſipauerit ſubſtantiam? Reſp. Aug. de quæſt. euang. quod per luxurioſam uitam intelligitur & prodiga.

5 Dub. Cur dicitur fames adueniſſe diſſipata ſubſtantia? Reſp. quia tunc magis opprimebat nihil habentem.

6 Dub. Quando cœpit egere? Reſ. quod quando nihil incepit habere.

7 Dub. Cur paſcebat porcos? Reſp. quia nullam artem exercere ſciebat.

8 Dub. Quid ſunt ſiliquæ? Reſp. Ambro. ſuper Lu. quod eſt genus legumminis intus inanis foris mollis, quo corpus non reficitur ſed impletur ut ſit magis oneri quam uſui.

9 Dub. Cum poſſet ſiliquas cœpere. cur nõ capiebat? Reſpon. quod nemo eas coquebat ut poſſent ab hominibus comedi, ſed eas crudas porcis dabant in eſcam.

10 Dub. An factus fuerat mente captus quia dicitur in ſe reuerſus? Reſp. Ambr. vbi ſupra. qđ in ſe reuertitur: quia a ſe abſceſſerat obedientiam, ſcilicet paternam fugiens.

11 Dub. Quomodo omnes mercenarij abundabant panibus? Reſp. Amb. vbi ſupra. quod ſunt aliq mercenarij boni q̃ conlucunt ad uineã & tales abũdabãt panibus & de his loquitur iſte.

12 Dub. Quomodo peribat famæ q̃ domũ reuerſus eſt? Reſ. quod hic eſt figura hyperbole

ad

ad denotandum magnam famem quam patiebatur.

13 Dub. Cur dicit surgam? Resp. quòd quia iacebat in miseria a qua surgere optabat.

14 Dubita. Cur non dixit famæ sicut vnum de mercenarijs prout præmeditatus fuerat? Resp. Aug. de quæstionibus euangelistarum dicēs, quod cum panem nō haberet vt mercenarius esse cupiebat, quod post oculum patris genetrissime iam dedignabatur.

15 Dubica. Quomodo peccauerat in cœlum? Resp. Aug. vbi supra quòd peccare in cœlum est peccare coram sanctis animabus quæ cœlum possident.

16 Dubitat. Quomodo peccauit coram patre cum esset a longe? Resp. factis dicitur peccasse, coram patre, ad cuius notitiam eius peccatum deuenit.

17 Dubitat. Cur non est dignus vocari filius, cum ab eo fuisset genitus? Resp. quod licet natura filius esset, tamen filiali amore separatus erat patrem derelinquendo.

18 Dubi. Quomodo cecidit super collum filij? Resp. Aug. de qō. euang. quod cadere in collum est humiliari in amplexum filij.

19 Dubi. Cur cadit super collum? Resp. Amb. vbi supra, quod cadit vt iacentem erigat.

20 Du. Cur osculatus est eum? Resp. designandum amorem patris ad filium.

21 Dub. Cur pater non respondet filio? Resp. quòd pater videns eum in tanta miseria, indicauit nō esse opus verbis, sed factis, ideo præcipit seruis vt induāt, & orans misericordiam accepit non verbo, sed effectu.

22 Dubita. An homo per pœnitentiam recuperet pristinam dignitatem, & plura pulchra dubia de pœnitentia. Require feria quinta. de passione.

23 Dubit. Quid sit stola? Resp. secundum Catholiconem & Tortelium, erat indumentum matronarum quod cooperto capite & scapula a dextro latere in sinum humerum mittit. Cornucopia autem dicit quòd apud veteres erat quicquid corpus tegere, & apud græcos indumentum dicitur.

24 Dub. Quomodo erat prima? Respond. quia erat dignior cæteris indumentis quām dissipando bona sua amiserat.

25 Dub. Cur vult dare annulum in manu eius? Resp. Chrys. quod in signum reconciliationis.

26 Dubi. Quid significat ponere calciamenta in pedes eius? Resp. Chryso. vt cooperiret vestigia vt per lubricum mundi istius fixus incedat, aut propter mortificationem membrorū. Viæ enim nostræ curuis in scripturis pes appellat & mortificationis species calciamentis imponitur, quia de animalium mortuorū pellibus conficiuntur.

27 Dub. Cur vult occidi vitulum saginatum? Resp. Aug. vbi supra. vt inexhausta famæ filij esurientis viscera satiet.

28 Dubit. Cur dicit manducemus & epulemur? Respon. Amb. vbi supra, quod vt collende rei quoniam paternus erat cibus.

29 Dub. Quid est manducare & quid epulari? Resp. Catho. & Cornucopia quod manducare se habet ad omnes cibos, sed epulari ad opulentiores & solenniores.

30 Dub. Cur dixit quod mortuus fuerat & reuixerat cum hoc falsum sit? Resp. quod hoc allegorice dicitur, quoniam vnum dicitur & aliud significatur, quia mortuus erat nullā habens virtutem, reuixit cum ad virtutes redijt.

31 Dubit. Cur addit perierat & inuentus est? Resp. Theophi. super Lucam quod quantū ad vitiorum conditionem mortuus fuerat & desperatus. sed quantum ad humanam naturam quæ mutabilis est, & potest à vitijs ad virtutem conuerti dicitur deperditus, quia minus est perdi quām mori.

32 Dub. Quid agebat senior frater in agro? Respon Aug. vbi supra quod in hæreditaria opulentia exercebatur. vel ut dicit Tytus agriculturæ vacabat.

33 Dub. Quid est chorus? Resp. Strabo quod est quidam instrumentum musicum & est pellis cum duabus actuis, & per alteram inspiratur, per alteram vero reddit sonum.

34 Dub. quid est symphonia? Resp. quod est lyra secundum Strabonem. Papias uero dicit quod est lignum concauum ex utraque parte pelle extensa quam virgulis hinc inde musi si ferunt.

35 Dub. Cur indignatus est senior filius? Resp. quod ipse patri retulit causam dicēs. Ecce tot annis seruio tibi &c.

36 Dubit. Cur nolebat ingredi? Resp. quod ex indignatione.

37 Dub. Cur pater egressus est ad eum? Resp. vt eum pacificaret.

38 Dub. An vnquam præterierit mandatū patris? Resp. Aug. vbi supra quod nunquam præterijt mandatum de honore parentum, quia nunquam dereliquit patrem, sed quantum ad allegoricum sensum populus Israel nunquam præterijt mandatum dei, non tamen intelligas de omni mandato, sed de uno maxime necessario, quod nullum alium deum præter vnū creatorem omnium colere uitius est, neq; ista filius in omnibus Israelitis, sed in his intelligitur personam habere. qui nunquam ab uno deo ad simulachra conuersi sunt.

39 Dub. Quomodo nunquam dedit sibi hędū? Resp. Hier. glossando di. nunquam dedisti mihi hædum, id est nullus sanguis prophetæ uel sacerdotis a Romano imperio nos Iudæos liberauit.

40 Dub. Cum quibus amicis nolebat epulari? Resp. Greg. in hom. quod hoc dicitur ex persona principum cum plebe aut populo luda.

41 Dub. Cur insultat fratri iuniori? Respond. Ambr. ubi supra. quod ex inuidia & ambitione & est similis publicano iustificanti se.

42 Dub. Quæ sunt meretrices? Resp. Aug. & superstitiones gentilium cum quibus substantiam dissipant qui relicto uero connubio ueri dei cum dæmone fœda cupiditate fornicant.

43 Dubi. Quomodo filius senior semper erat cum patre vnum tunc esset in agro? Resp. tu semper mecum es, id est non longe discedis a me, & licet nō semper præsentialiter assistere consueuit patris, nūquam tamen abscedebat ab obedientia paterna.

44 Dubi. Quomodo omnia bona paterna erāt filij? Resp. Aug. dist. sic a perfectis filiis habentur omnia ut sint. & omnium singula & singulorum omnia, ut enim cupiditas nihil sine angustia, ita nihil cum angustia charitas tenet.

45 Dubit Quia ex sensu allegorico parabolæ huius uidetur quod sancti innocentes indignentur de sanctis peccatoribus primo post a deo receptis? Resp. Chryso. super Lucam. q̄ non oportet omnia quæcunque parabola continet ad literam pertractare, sed sensum eligientes cuius causa componitur nihil aliud persecutari. Hęc ergo parabola ad hoc est cōposita, ut peccatores nō diffidant reuerti scientes quod magna consequentur. Vnde introducit alios turbatos in eorum bonis, ut indicet non eos inuore tabescentes, sed tanto decore honoratos redeuntes, ut etiam inuidiosi possint aliis fieri.

46 Dubit. Cur oportebat epulari & gaudere? Respond quod oportebat, id est conueniens erat communari, ut paternus demonstraretur affectus dilectione replectus. quod maxime conuiuijs ostenditur in quibus omnia lætā sunt.

Allegoricè & Tropologicè expositum est.

ANAGOGICE.

Contemplari debemus benignitatem omnipotentis dei, qui suæ immensæ misericordiæ peccatores qui eum ita uiliter contempserūt osculabatur eorum colla amplectendo, & primam stolam cādidam gloriæ cœlestis per peccata deperditam restituēdo anulum perfectæ coniunctionis tribuendo pedes ut non lædantur calciando dans eis ut sedeant super mensa sua in regno suo, edentes & bibētes & epulantes lætanter atque gaudiose, exultantes in conspectu domini, & lætitia sempiterna erit super capita eorum, qui quandoque morti tradi erant, & nunc reuixerunt regnantes cum agno in secula seculorum amen.

DOMINICA III. QVADRAG.

Erat Iesus eiiciens dæmonium Luce. 11. cap. Matth. 12. c. Marc. 3. c.

Histo. huius euangelij facta est anno Christi 31. prima die Decemb. die Iouis.

HISTORICE.

Admirantibus turbis & dominum a dæmone obsessum liberasse & eidem reddidisse loquelam, calumniabantur quidam id eum per malignorum spirituū Beelzebub principem operatum fuisse, tentantes uero alij e cœlis portentum requirebant, eorum autem cogitationibus quod obijciebatur minime posse fieri demonstrauit, quoniam nequaquam stabile regnum persisteret dæmonis si foret ulla inter eos discordia, & sese perturbarent cum regnum omne dilabatur si absit unitas animorum eorum quoque filij? non dæmonum auctoritate dæmonia fugant. ideo de ipsis aut recte sentiant iudicab ntur Si dei igitur potētia ad ipsos ager regnum adesse dei in subie asserendum est, dum enim quis suum animis tutatur animum quiete possessi fruitur. Si uero eum superueniēs fortior superet quæcunque in quibus confidebat amittit, addebat etiam eum sibi aduersari qui non secum sentiret, & eum qui non secum colligeret dispergere, immundum etiam spiritum ab hominē fugatum inaquosa aridasq; loca in ambulantem nec ubi quiescat inuenientem personā quam reliquerat ut domum petere quam mundam ornatamque reperiens, septem se peiores assumens

Universidad de Deusto Biblioteca

sunt spiritus suum in ea firmant habitaculum, adeo ut hominis illius extrema prioribus peiora reddantur. Talia domino loquente quædam ex turba mulier nocē exclit, & uentre esse beatum qui eum portauerat & ubera quæ suxerat prædicauit, at Iesus beatos eos fore, qui Dei uerbum audirent & obseruarent, asserit.

SAtis facere dubiis uolens.

1 Dub. Quid sunt dęmones? Resp. sanct. Tho. 1. part q. 115. art. 5. quod sunt substantiæ separatæ intellectuales corporibus non unitæ.

2 Dub. An in eis sit prælatio? Resp. qui & ubi supra. q. 160. ar. 2. quod ut dicit Gl. 1. Cho. 15. quamdiu durat mundus Angeli angelis, homines hominibus, & dęmones dęmonibus præsunt, & naturalis dispositio dęmonum requirit, ut sit in eis prælatio quę tamen non fundatur super iustitiam eorum, sed Dei.

3 Du. An obediant superioribus ex amicitia? Resp. qui supra quod non, sed ex communi ne quitia, quia homines odiunt.

4 Dub. An in ipsis sit scientia? Resp. san. Tho. 1. par. q. 64. ar. 1. quod duplex est cognitio ueritatis. Vna quæ habetur per gratiam, alia per naturam, & illa, quæ habetur per gratiā est duplex. Vna speculatiua tantum sicut cum alicui aliqua secreta diuinorum reuelantur. Alia affectiua producens amorem Dei, quæ pertinet ad donum sapientiæ. Harum cognitionum prima quæ habetur per naturam in dæmonibus est, nec est ablata nec diminuta, quia consequitur ipsam naturam angeli, qui est intellectus uel mens, a qua natura propter simplicitatem suæ substantiæ aliquid subtrahi non potest, ut sic per subtractionem naturalium puniatur, sicut homo punitur per subtractionem manus uel pedis, aut alicuius huiusmodi. Et ideo dicit Dionys. 4. c de dis. no. quod dona naturalia in eis integra manent. unde naturalis cognitio in eis non est diminuta. Alia autem cognitio per gratiam speculati uam non est ab eis totaliter ablata, sed diminuta quia de huiusmodi secretis diuinis tantum reuelatur eis quantum oportet, uel mediantibus Angelis, uel per aliqua temporalia diuinæ uirtutis effecta, ut dicit Aug. 9 de ciuitate Dei. Non autem sic ipsis sanctis Angelis, quibus plura & clarius reuelantur in ipso uerbo. A tertia uero cognitione sunt totaliter priuati sicut & a charitate.

5 Dub. An cognoscant futura? Resp. qui & ubi supra. q. 57. ar. 3. quod futurum dupliciter potest cognosci. Vno modo in causis suis, & sic futura, quæ de necessitate ex causis suis, proueniunt per certam scientiam cognoscuntur ut solem oriri cras quæ uero ex suis causis proueniunt, ut in pluribus cognoscuntur, non per certitudinem, sed per coniecturam sicut medicus præcognoscit sanitatem infirmi quæ uero proueniunt ex causis suis, ut in paucioribus pœnitus sunt ignota sicut casualia & fortuita, & talis modus cognoscendi futura adest Angelis & dęmonibus, & nobis, & tanto magis quam nos cognoscunt quanto magis rerum causas & euentus altius & perfectius cognoscūt, sicut medici qui acutius uident causas melius de futuro statu egritudinis pronosticantur. Alio modo cognoscuntur futura in seipsis, & sic solius Dei est futura cognoscere. & sic dicitur Isa. 12. Annuntiate quæ uentura sunt in futurum, & sciemus quia Dij estis nos.

6 Dub. An dęmones possint bonum facere? Resp. S. Tho. 2. sen. dis. 7. q. 1. ar. 2. quod in dęmonibus remanet naturalis potentia ad bonum, ut remota & indispositis, & peruersa eorum habitum depraua ta qua possent bene facere si uellent, sed uelle nō possunt quia habitus malitiæ ab eorum uoluntate remoueri non potest cum amplius non sint in statu uię, quia quandocunque aliquis peruenit ad terminum uitæ non potest deflecti ab eo sine eo i adhæsit, siue sit bonus siue malus, finis autem Angeli est terminus electionis suæ quæ bono adhesit uel malo. unde sicut homines post mortem in bono confirmantur uel in malo, ita & Angeli post conuersionem & auersionem.

7 Dub. Cur homini detur longior uia, quàm Angelo? Resp. qui supra quod homo erat magis a Deo distans, & oportebat quod in eius cognitionem inquirendo perueniret. Angelus autem statim Dei formi intellectu siue inquisitione in diuina peruenire potuit.

8 Dub. Quia cum dęmones appetant esse uiuere & intelligere quæ sunt bona uidetur, quod habeant bonam uoluntatem? Resp. qui supra. quod cum in Angelis natura sit bona, oportet quod eorum naturalis appetitus bonus sit, qui tum per circunstantias deprauatur quas opponit ut liberatū a uoluntas inquātum uolunt esse & uiuere sub tali deformitate peccati, sicut luxuriosus desiderat uiuere in sua turpi delectatione.

9 Dub.

Dubita. An possint facere aliquem actum bonum? Resp. qui supra. q. omnis actus naturæ dæmonum est bonus, sed actus uoluntatis eorum est malus, actum autem malū cōtingit esse dupliciter. Aut quantū ad substantiā actus, sicut malus actus uoluntatis est fornicari uel mentiri. Aut quantū ad modū agēdi, sicut cū quis appetitu laudis dat eleemosynas. Possunt ergo dæmones aliquem bonum actum ex genere facere ut ueritatem dicere, & huiusmodi nullo tamen modo bona uoluntate.

10 Dubitatur. An se mutuo diligant? Resp. qui supra dist. 6. ar. 4. quod dæmones ex nequitia sua humano generi aduersantur, amicos autē eos esse, qui unius inimici sunt cōsequitur, & ideo ut magis hominibus noceāt quasi ad inuicem confederantur, ut concorditer & ordinate impugnent, sed quantū in ipsis esset non quam concordiam haberent, sed ad aliquid unū efficiendū concordāt, non enim est probabile q. benivolentiā aliquam ad inuicē habeāt, sed solū concordiam ad actum aliquem.

11 Dubit. Cur diabolus tentando primum hominem non assumpsit formam boni angeli? Respon. qui supra. di. 22. q. 2. ar. 1. quod hoc libenter egisset sed permissus non fuit a deo, qui cum aliis species assumere, in quibus magis posset latere prohibuit.

12 Dubi. Cur nunc permittit eum deus in forma boni angeli apparere? Resp. qui supra quod homo post peccatum factus est cautior per experientiam mali. Vnde fraudibus hostis quas quotidie experitur melius resistere nouit.

13 Dub. An à deo mittantur ut impugnēt homines? Respon. S. Th. 1. par. q. 114. ar. 1. quod mali angeli impugnant homines dupliciter. Vno modo instigādo ad peccatum, & sic non mittuntur à deo ad impugnandum, sed aliquando permittuntur secundum dei iusta indicia, aliquando autem impugnant homines puniendo, & si mittuntur a deo sicut missus est spiritus mendax ad puniendum Achab regem Israel. 3. Reg. ult. Pœna enim refertur in deum sicut in primum actorem, & tamen alia intentione dæmones puniuntur puta ex odio & inuidia quam mittantur a deo qui hoc propter iustitiam operatur.

14 Dubita. An omnia peccata procedant ex tentatione diaboli? Resp. qui supra ar. 3. quod aliquid potest dici causa alicuius dupliciter. Vno modo directe alio modo indirecte. Indirecte quidem sicut cum aliquod agens auferens aliquam dispositionem ad aliquem effectum, dicitur esse occasionaliter ex indirecte causa illius effectus, sicut dicatur quòd ille qui secat ligna est causa combustionis eorum, & hoc modo dicendum est quod diabolus est causa omnium peccatorum nostrorum, quia instigauit primum hominem ad peccandum, ex cuius peccato consecuta est in toto genere humano quædam pronitas ad omnia peccata, & sic intelligitur dictum Dion. 4. c de di. no. quòd multitudo dæmonum est causa omnium malorum. Directe autem aliquis dicitur esse causa alicuius q. operatur directe ad aliquod, & hoc modo diabolus non est causa omnis peccati, non enim omnia peccata committuntur diabolo instigante, sed quędam ex libertate arbitrij & carnis corruptione, quia ut dicit Orig. etiam si diabolus non esset, homines haberent appetitum ciborum & uenereorū hmōi circa quæ multa inordinatio contingit nisi per rationē talis appetitus refrenetur, & maxime supposita corruptione naturę.

15 Dubi. An diabolus per peccatum mortale substantialiter inhabitet hoiem sicut Spiritus sanctus p gratiam? Resp. S. Th. quodlibe. 3. ar. 8. quòd diabolū inhabitare hominem pōt intelligi dupliciter. Vno modo quantum ad animā. Alio modo quantū ad corpus, quantū ad animā quidē non pōt diabolus inhabitare hominē substantialiter, quia solus deus illabitur menti. nec ita diabolus causat culpā sicut Spiritus sanctus gratiā. Spiritus enim sanctus interius operatur, sed diabolus exterius suggerit uel quantum ad sensum uel quantū ad imaginationē, dicitur cū inhabitare affectū hominis per affectū malitiæ. non solū quātum ex eius suggestione peccatum per tractatur, sed etiam per quodcunq; peccatū mortale: quia ex quolibet peccato mortali homo seruituti diaboli addicitur, sed quātum ad corpus diabolus potest hominem substanti aliter inhabitare, sicut patet in arreptitijs, sed hoc magis pertinet ad rationem pœnæ quàm ad rationem culpæ.

16 Do. An dæmones possint alligari anulis & ampulis & huiusmodi corporibus per nigromantiam? Resp. qui supra quodlib. 10. ar. 1. quod videmus spiritum corpori alligari, quandoq; quidem naturaliter sicut anima alligatur corpori, quandoq; autem quadam superiori uirtute, sicut p uirtutē, superiorum dæmonum inferiores alligantur arte nigromantiæ imaginibus uel anulis, uel alijs huiusmodi rebus.

17 Du. An habere familiaritatem cum dæmone uel aliquid petere ab eo sit apostatare a fide? Resp. S. Tho. in 2. sen. dis. 8. q. 2. ar. 2. quod sicut graviter peccat, qui illud quod est Dei creaturæ impendit per idololatriæ cultū, ita graviter peccant qui ea quæ a Deo expetenda sunt auxilio dæmonum implorant, & huiusmodi est uaticinatio de futuro. Et similiter est in aliis operibus magicis in quibus complementum operis ex uirtute dæmonum expectatur. In his. n. omnibus est apostasia a fide per pactum initum cum dæmone, uel uerbotenus si inuocatio intersit, uel facto aliquo etiam si sacrificia desint. Non. n. potest homo duobus dominis seruire, ut dicitur Mat. 7. c.

18 Dub. Cur ergo sancti aliqui usi sunt auxilio dæmonum in aliquibus, ut de eis legitur? Resp. qui supra quod Paulus & aliqui alij sancti leguntur aliqua per dæmones fecisse non pacto cum eis inito, sed sicut uirturem diuinam in eis exercentes, sicut etiam officium potestatum cœlestium dicitur dæmones arcere.

19 Dub. An licite possint fieri incantationes ad restringendum sanguinem ex uulneribus, & prosuttis inueniendis? Resp. S. Tho. ubi sup. quod nulla utilitas esse potest pro qua aliquid faciendum sit, quod ab Dei uergat iniuriam, quod contingit quando illud quod ipsius est non ab ipso quæritur, sed cum eius aduersario fœdus initur.

20 Dub. Cur dæmones permittunt se uideri a pueris uirginibus potius quam ab aliis? Resp. S. Tho. q. 6 de po. ar. 10. quod dæmones a uirginibus adnocati aduenunt, ut ex hoc in suæ diuinitatis opinionem homines adducant quasi mundiciam ament.

21 Dub. Quomodo possunt coire cum mulieribus, ut dicitur fieri? Resp. S. Tho. 1. part. q. 51. ar. 3. quod sicut Aug. de ciuitate Dei multi se experti uel ab expertis se audisse confirmant siluanos & faunos quos uulgus incubos uocat improbos, sæpe extitisse mulieribus & earū expetisse concubitum, atque peregisse. Vnde hoc negare impudenter uidetur. si tamen ex coitu dæmonum aliqui interdum nascantur. Hoc non est per semen ab eis decisum, aut a corporibus assumptis, sed per semen alicuius hominis ad hoc acceptum, ut pote quod idē dæmon qui est succubus ad uirum fiat incubus ad mulierem, sicut & aliarum rerum semina assumunt ad aliquarum rerum generationem. ut Aug. dicit in tertio de trinita. ut sic ille qui nascitur non sit filius dæmonis, sed illius hominis cuius est semen acceptum.

22 Dub. An dæmones possint transmutare homines in bestias? Resp. S. Tho. 1. par. q. 114. art. 3. quod omnes transmutationes corporalium rerum quæ possunt fieri per aliquas uirtutes naturales, ad quas pertinent semina rerum naturalium. possunt fieri per operationē dæmonum huiusmodi seminibus adhibitis, sicut cū aliquæ res transmutantur in serpentes uel ranas quæ per putrefactionem generari pñt. Ille uero transmutationes corporalium rerum quæ non possunt uirtute naturæ fieri nullo modo operatione dæmonum, secundum rei ueritatem perfici possunt. sicut quod corpus humanum mutetur in corpus bestiale, aut qđ corpus hominis mortuum reuiuiscat, & si aliquando aliquid tale operatione dæmonum fieri uideatur, hoc non est secundum ueritatem, sed secundum apparentiam tantum.

23 Dub. Quomodo diabolus facit corpus humanum apparere corpus bestiale? Resp. qui supra. q. 94. ar. 4. qđ hoc dupliciter operari pōt. Vno modo ab interiori secundū quod potest mutare fantasiam hominis, & etia sensus corporeos ut aliquid uideatur aliter quā sit. Vnde Arist. in li. de som. & uigil. assignans cām apparitionis somniorum dicit quod cum animal dormit descendente plurimo sanguine ad principium sensitiuum simul decedit motus, i. impressiones relictæ ex sensibilium motionibus, quæ in spiritibus sensualibus conseruantur & mouent principium, ita quod fit quædā apparitio, acsi tunc principium sensitiuum rebus ipsis exterioribus mutaretur. & tanta pōt esse motio spirituum & humorum quod hmōi apparitiones etiam uigilantibus fiant sicut patet in freneticis & in aliis huiusmodi, & sicut hoc fit per naturalem commotionem humorum, & quandoque etiam per uoluntatem hominis qui uoluntarie imaginatur prius sensérat, ita etiam hoc potest fieri uirtute dæmonis quandoq; quidem alienatione a corpore is sensibus, quandoque autem absq; tali alienatione. Alio modo ab exteriore cum. n. ipse possit formare corpus ex aere cui sequatur formæ & figuræ, & illud assumens in eo uisibiliter apparcat. pōt eadem ratione circumponere cuique rei corporeæ quancunque formam corpoream, ut in eius specie uideatur.

24 Dub. An possint dæmones causare pluuias grandines & hmōi? Resp. qui sup. 2. q. per. 2.

quod

quod naturæ corporalis spiali obedit ad motum localē. Vñ & diabolus omnia causare pōt quæ ex motu locali corporum inferiorum peuenire possunt nisi uirtute diuina reprimat. & idem S. Tho. q. 16. de malo. ar. 9. dicit quod omnia quæ uisibiliter fiunt in hoc mundo possunt fieri per dæmones non sola propria uirtute, sed mediantibus actiuis naturalibus.

25 Dub. An dæmones seipsos possint expellere a corporibus? Resp. S. Tho. 3. par. q. 43. ar. 2. quod uirtute superiorum dæmonum, ita dæmones a corporibus expelluntur, quod remanet dominium eorum quantum ad animam. Non enim contra regnum suum diabolus agit, sed Christus expellebat dæmones non solū a corpore, sed multomagis ab anima.

26 Dub. Cur expellendo dæmones dominus permittebat fortius discerpere dæmoniacos? Resp. qui supra. q. 44. ar. 1. quod Christus expellebat eos ab hominibus propter animæ salutem principaliter. & ideo permittebat dæmones quos eiiciebat hominibus aliquod nocumentum inferre, uel in corpore, uel in rebus propter animæ salute ad hominum. s. instructionem, ut etiam patet. dub. seq.

27 Dub. Cur eos permittebat intrare in porcos? Resp. qui supra. quod ut dicit Chrysostomus super Mat. Christus permisit dæmonibus in porcos ire non quasi a dæmonibus persuasus. Sed primo quidem ut instrueret magnitudinem nocumenti dæmonum qui hominibus insidiantur. Secundo ut omnes discernerent, qñ nec aduersus porcos auderet aliquid facere dæmon nisi ipse consenserit. Tertio, ut ostenderet qđ grauiora in illos homines operati essent, quā in illos porcos nisi essent diuina prouidentia adiuti, & propter etiam easdem causas permisit eum qui a dæmonibus liberatus fuit ad horam grauius affligi, a qua afflictione, tamen eum citius liberauit.

28 Du. Qui potestas datur hominibus sanctis dæmones expellendi? Resp. S. Tho in 4. sen. dis. 5. q. 1. art. 1. q. 1. quod hominibus datur potestas talis quantum ad effectum nocumenti corporalis quem in uexatis faciunt, non autē quantum ad effectum spiritualis nocumenti, quod est peccatum expellere & a seruitute dæmonis liberare. Io. 8. c si filius uos liberauerit uere liberi eritis.

29 Dub. An dæmoniaci intelligant uerba quæ per eos loquitur dæmon? Resp. S. Th. 2. 2. q. 165. ar. 2 di. quod ut dicit Aug. 2. sup. Ge. ad literā, neque etiam serpes uerborum sonos intelligebat qui in illo fiebant ad mulierem, nec etiā conuersa credenda est anima eius in naturam rationalem, quandoquidem nec ipsi homines quorum rationalis natura est cum dæmon in eis loquitur sciunt quid loquantur.

30 Du. An dæmonibus minuatur pœna ex hoc quod torquent damnatos? Resp. S. Th. in 4. sen. dis. 47. q. 1. ar. 1. q. 4. quod sicut hominibus per Angelos diuinæ illuminationes deferunt, ita etiam dæmones sunt executores diuinæ iustitiæ in malos, nec in hoc aliquid minuetur dæmonum pœna, quia in hac quod etiā alios torquent ipsi torquebuntur, ibi. n. miserorum societas miseriam non minuet sed augebit.

31 Dub. An dæmones tentantes actualiter homines patiantur ab igne inferni? Resp. S. Tho. in 4. sen. dis. 44. q. 3. ar. 3. q. 3. in fin. quod ut dicit Glo. super illud Iac. 3. Inflammat rotā natiuitatis &c. Diabolus ubiconque sit siue sub aere siue sub terra secum fert tormenta suarum flammarum.

32 Dub. An omnes dæmones sint deputati in infernum? Resp. S. Tho. in 4. sen. dis. 64. ar. 1. qđ dæmonibus duplex locus pœnalis debet. unus quidem ratione suæ culpę, & hic est infernus. Alius autem ratione exercitationis humanæ & sic debetur eis iste aer caliginosus. Procuratio autem salutis humanæ protenditur, usque ad iudicium. Vnde & usque tunc durat ministerium Angelorum & exercitatio dæmonū, unde & usque tunc & boni Angeli ad nos hic mittuntur. & dæmones in illo aere caliginoso sunt ad nostrum exercitium. Licet etiā corū aliqui & nunc in inferno sint ad torquendum eos quos ad malum induxerunt, sed post diē iudicij omnes mali tam homines quam Angeli in inferno erunt, boni uero in cœlo.

33 Dub. An dæmones possint facere miracula? Resp. S. Tho. in de potentia. q. 6. art. 5. quod ad ea quæ sunt supra facultatem naturæ ipsorum dæmonibus a Deo nulla data potestas, quia eū opera miraculosa sint quoddam diuinum testimonium indicatiuum diuinæ uirtutis & ueritatis, si dæmonibus quorum est tota uoluntas ad malum aliqua potestas daretur faciendi miracula Deus falsitatis eorum testis existeret, quod diuinam bonitatem non decet. unde ea tantum interdum opera faciunt quæ miracula hominibus uidentur quando permittuntur a Deo ad quæ eorum naturalis uirtus se posset extendere.

34 Dub. Quomodo dæmones possint ligari cũ non habeant corpora? Resp. qui supra quod vt dicit Aug. 3. de trini. quædam quę mali angeli facere possent si pmitterentur, ꝛõ facere non possunt qa nõ permittuntur. Vnde secũ hoc ligari dicuntur quia impediuntur ab illis agẽdis ad quæ eorum naturalis uirtus se extẽdere posset. solui aũt cũ pmittũtur agere diuino iudicio quæ secũ naturam agere possunt.

35 Dub. Cur dæmones apparent in formis bestiarum & uoces imitantur earum? Resp. S. Th. 2. 2. q. 165. art. 5. quod dęmon non potest assumere figuras ad decipiendum & terrendum homines quas uult, sed solũ prout pmittitur a deo, & quia deum dereliquit, ideo iumẽtis intipientibus similia factus est. Vnde ut habetur in lib. dialogorum. Gre. Datius mediolanensis episcopus corinthi in domo quam malignus spiritus inhabitabat ad quiescendum ingrediens, dum rugitus leonũ, balatus pecudum, mugitus asinorum, sibilos serpentum, porcorum grunnitus, stridoresque sorticem audisset cõtra antiquũ hostẽ magis cœpit clamoribus uocibus dicens. bene tibi miser cõuigit. Tu ille qui dixisti ponam sedem meam ad aquilonem, & ero similis altissimo. Ecce per superbiam tuam poreis & soricibus similis factus, es, & qui imitari deum indigne uoluisti, ecce ut dignus es bestias imitaris, & ex tunc maligni spiritus fugit, necdictam domum ulterius ingressus est.

36 Du. An possint nocere pueris baptizatis? Resp. S. Tho. in sen. 4. di. 4. q 3. ar. 1. q. 2. quod dæmones nõ habent tamã potestatẽ in pueris baptizatis & ab originali mundatis quãtum in illis qui adhuc originale habẽt, neque quãtum ad spiritualia neque quantum ad corporalia, possunt tamen nocere deo permittente.

37 Dub. Cur in baptizandis fit exorcismus ad fugandum dæmonẽ? Resp. S. Th. in 4. sen. di. 6. q. 2. ar. 3. q. 1. q propter peccatũ hominis diabolus accepit potestatem in hoiem, & in oia, quæ in usum hominis ueniunt in ipsius nocumentum. Et ideo quia nulla est cõuentio Christi ad belial. ideo quãdo aliqd sanctificãdũ est ad cultũ diuinum prius exorcizatur, ut libere ent a potestate diaboli, qua illud ad nocumẽtũ hominis assumere poterat deo consecretur, & hoc patet in benedictione aquæ in cõsecratione templi, & in oibus huiusmodi. Vnde cũ propria sanctificatio qua hõ deo consecretur fit in baptismo, oporter q prius etiam exorcizetur q̃ baptizetur. multo fortiori rõne qtã alia res, qa in ipso homine est causa quare diabolus potestate accepit in hoie & in alia quæ sunt propter hominẽ, scilicet pctm originale uel actuale. & hæc signãt ea quę in exercismo dicũtur, ut cũ dicit recede ab eo sathana & huiusmodi. Et similiter ea q̃ ibi fiũt, quia ipsa exsufflatio signat dęmones expulsionem. benedictio aũt cũ manus impositione pcludit expulsio uiã ne redire possit. Sal aũt in os missum & nariũ & auriũ sputo linitio signat re mouendã impedimẽti ipsius dęmonis respectu fidei doctrinę uel addiscẽdę ut dictũ est, sed olei inunctio signat expeditionem hominis in pugna quam aduersus diabolum suscipit, a cuius potestate exemptus est.

38 Du. Cur dæmones ueniunt ad inuocationẽ uirtutis diuinæ? Resp. S. Th. in depo. q. 7 ar. 10. quod in hoc quod ad inuocationẽ diuinæ uirtutis aduenirẽ nolunt intelligi quod nõ sint a diuina iustitia omnino exclusi. non enim sic diuinitatem appetunt ut sum mo deo uelint æquari omnino, sed sub eo diuinitatis cultum sibi ab hominibus exhiberi gaudent. Vide dominica prima quadragesimæ. dub. 66.

39 Du. An magnis uexẽt hoĩes uno tempore quam alios? Respon. S. Tho. 1. par. q. 115. ar. 5. qd ut dr Mat. 4. & 15. dęmones lunaticos uexant quos dñs liberavit, sed dæmones eos uexãt secũ certa augmẽta lunę, qd cõtingit propter duo. Primo ad hoc ut infamẽt creaturam dei. s. Lunã. ut Hiero. & Chry. dicunt. Secũdo quia cũ non possint operari nisi mediantibus naturalibus uirtutibus in suis operibus cõsiderant corporum aptitudines ad effectus intentos. Manifestum est autem quod cerebrum humidissimũ est omnium partium corporis, ut Arist. dicit. Et ideo maxime subijcitur operationi lunę. quę ex sui proprietate habet mouere humorem, in cerebro autem perficiuntur uires animales, & ideo dęmones ẽm certa augmenta lunæ perturbant hominis fantasiã, qñ considerãt cerebrum ad hoc esse dispositũ.

40 Dub. Cur dęmones per nigromanticos ad uocati sub certis constellationibus ueniunt? Resp. S. Th. 1. par. q. 115. ar. 5. quod dęmones sic uocati propter duo ueniunt. Primo ut homines in hunc errorem inducant quod credãt aliquod nomen esse in stellis: Secundo quia considerant secundum aliquas certas constellationes materiam corporalem magis esse dispositam ad effectus pro quibus aduocantur.

41 Dub. Quomodo alliciuntur carminibus & lapidibus & huiusmodi? Resp. qui & ubi supra. quod huiusmodi alliciuntur, non ut animalia alliciuntur cibis, sed ut spiritus alliciuntur signis, inquantum, scilicet hæc eis exhibentur in signum diuini honoris, cuius ipsi sunt cupidi.

42 Dub. Cur faciunt aliquando aliquas leuitates sicut Siluani qui uulgo dicuntur saluani? Resp. s. Tho. 1. 2. q. 89. ar. 4. quod dęmones prouocant homines ad risum, & ad alias huiusmodi leuitates ut homines ad sui familiaritatem attrahant & sic deducãt eos in pctm mortale.

43 Dub. An semper peccent in omnibus quæ agunt? Resp. s. Tho. 1. par. q 64. art. 2. quod actus dęmonis est duplex. quidam. s. ex uoluntate deliberata procedens, & is proprie põt dici actus eius, & talis actus dęmonis semper est malus, quia & si aliquãdo aliquod bonum faciat, non tamen bene facit, sicut cum ueritatẽ dicit ut decipiat, & dum non uoluntarie credit, & confitetur, sed rerum euidentia coactus. Alius aũt actus dæmonis est naturalis qui bonus est se potest, & attestatur bonitati naturæ, & tamen tali bono actu abutuntur ad malum.

44 Dub. An diligant Angelos bonos? Resp. qui sup. q 60. ar. 4 quod dilectio naturalis dicitur esse ipsius finis, non tanquam cui aliquis uelit bonum, sed tanquam bonum quod quis uult sibi, & per consequens alij inquantum est unũ sibi, nec tita dilectio naturalis remoueri potest etiam ab Angelis malis quin dilectionem naturalem habeant ad alios Angelos inquantum cũ eis communicant in natura, sed odiũt eos inquantum diuersificantur secundum iustitiam & nouitiam.

45 Dub. An dæmones possint scire secreta cordium? Resp. s. Tho. in 2. sen. dist. 8. ar. 5. quod cogitationes cordium scire solius Dei est, possunt tamen Angeli & boni & mali aliquas eorum coniicere ex signis corporalibus exterioribus. s. ex immutatione uultus sicut dicit, in uultu legitur hominis secreta uoluntas, & ex motu cordis, sicut per qualitatem pulsus etiã a medicis per passiones animæ cognoscuntur.

46 Dub. An dæmon possit impellere hominẽ in peccatum? Resp. s. Tho. 1. 2. q. 80. ar. 3. qd dispositiue propria uirtute nisi retineatur a Deo potest aliquem inducere ex necessitate ad faciendum aliquem actũ qui de suo genere peccatum est, non. n. potest inducere necessitatem peccandi. quod patet ex hoc quod homo motiuo ad peccandum non resistit nisi per rationẽ cuius usum totaliter impedire põt, mouendo imaginationem & appetitum sensitiuũ, sicut in arreptitiis patet, sed tunc rõne sic ligata quicquid homo agat non imputatur ei ad peccatum, sed si rõ non sit totaliter ligata ex ea parte qua est libera põt resistere pctõ, vñ manifestum est, quod diabolus nullo modo põt necessitatem inducere homini ad peccandũ.

47 Dub. Quis dicat mutus? Resp. Catholicõ. qd dr a mugio mugis. quia quasi mugiat & nõ loquatur. Vox. n. eius non est sermo sed mugitus. uocalem. n. spiritũ p nares quasi mugiẽs emittit. Et Theophi. super euã. g. dicit qd dr mutus ut in pluribus qui non loquit. dr et & qui non audit, sed magis qui non audit nec loquitur, q aũt a natiuitate nõ audiuit ex necessitate non loqt, ea. n. loqmur q̃ p auditũ loq docemur. si qs aũt ex aliqua passione auditũ amiserit hõe nihil prohibet loqui, qui aũt dño oblatus fuit & mutus erat lingua & surdus auditu.

47 Dub. An iste esset surdus & mutus ante introitum dæmonis uel post? Resp. Chryso. super Matt. quod dæmon utrunque auditum operatus est. s. auditum & usum quoniam ut dicit Mar. 12. c Dæmoniacus erat mutus & cæcus & dæmon cecitatem induxit & loquelam abstulit, quod patet quia dicitur & cum eiecisset dæmonium locutus est mutus.

49 Du. Cur admirabantur turbæ? Ref. Cirillus super Luc. qd Deum extollebat multitudo pceniis & gloria quæ Deum decebat, & ita ob magnitudinem miraculi admirabantur.

50 Dub. Quid est Beelzebub? Ref. Beda super Luc. quod erat Deus acharon. Nam Beel quidem ipse Baalzebub autem musca uocatur & inde Beelzebub quasi uir muscarũ. Remig. aũt dicit quod Beelzebub ipse est Beel & Baal, & Beelphegor. Beel fuit pater Nini regis assiriorum. Baal quia in excelso colebatur. Beelphegor loco. i. a monte Phega. Zebub seruus fuit Abimelech filij Gedeonis qui occisis 70. fratribus ædificavit templum Baal, & constituit Zebub sacerdotem in ipso ad abigendas muscas quæ ibi congregabantur, propter nimium cruorem uictimarum Zebub, nanque musca dicitur.

51 Dub. Cur dicunt Beelzebub principem dæmoniorum? Ref. Remig. & Bed. quod propter spurcissimum ritum colendi dicebant eum esse principem dæmoniorum.

52 Dub. Cur obiiciebant domino qd in Beel-

rebub eiiceret dæmonia? Respō. Rem. g. super Mat. quod nihil sordidius inuenientes, quod domino obiicerent hoc ei obiiciebant.

53 Du. Ad quid alij signum de cœlo petebant & quod signum uolebant uidere? Resp. Cyrillus super euangelijs quod aliqui paribus simulatu timoris aculeis petebant ab eo cœleste uidere portentum tentantes eum q d. quamuis ab homine dæmonem ieceris, non tamen hoc est diuinæ operationis argumentum. nondū enim uidimus aliquid prioribus simile miraculis. Moyses enim transduxit populum per medium maris. Iosuæ Solem retardauit in Gabaon. Tu uero nihil horum ostendisti, quę rere enim prodigia de cœlo innuit, quod huiusmodi cogitationibus, tunc temporis afficiebantur erga Christum.

54 Du. quæ anima Christi cognoscat cogitationes hominum? Resp. S. Tho. 3. par. q. 10. ar. 2. quòd anima Christi in uerbo cognoscit omnia existentia, secundum quodcunque tempus & etiam hominum cogitatus quorum est iudex, ita quod de eo dicitur Ioā. 3. ipse. n. sciebat quid esset in homine, quod potest intelligi, non solum quantum ad scientiam diuinam sed etiam quantum ad scientiam eius animæ, quam habet in uerbo.

55 Dub. Cum palam loqueretur, cur dicit uidens cogitationes? Resp. Beda. quod cum cogitarent hoc miraculum posse fieri diuina uirtute, & etiam absque uirtute diuina ipse respondit, nedum uerbis, sed & cogitationibus, ut uel sic compellerentur credere potentiæ eius qui cordis uidebat occulta.

56 Dub. Cur dominus respondendo non allegauit scripturas? Respō. Cyrillus ubi sup. quod scripturas falso exponebant. ideo non ex scripturis, sed ex his respondet quæ communiter accidunt. domus. n. & ciuitas si fuerit diuisa velociter dissipatur, & etiam regnum quo nihil est ualidius, fiemat enim regna & domos subditorum concordia.

57 Dub. Quomodo una domus cadit super aliam propter diuisionem regni? Resp. quod eo quia bella fiunt & pars uicta, uel moritur uel fugit, & deserte relinquuntur domus, & una super aliam. i. post aliam cadit.

58 Dub. Quid est Sathanas? Resp. quod sonat cōtrarius in latino, seu aduersarius, & ita hic capitur pro diabolo, qui est contrarius humanæ saluti & aduersarius.

59 Dub. Quomodo Sathanas potest sibiipsi esse contrarius? Resp. quòd hic capitur numerus singularis pro plurali per figuram synecdoche ut sit sensus quod Sathanas dicitur diuisus, quando dæmones inter se sunt diuisi, ut dicit Cyrillus.

60 Dub. Quòd regnum habet Sathanas? Resp. quod Lucifer habet superioritatem super omnes dæmones usque ad diem iudicij, & illud dicitur regnum eius.

61 Dub. Qui sunt filij de quibus dicitur filij uestri in quo eiiciunt? Ref. Chry. quod dominus per filios intelligit Apostolos qui uirtute Xpi eisdem concessa expellebant dæmones. Vel ut dicit Beda per filios intelliguntur exorcistæ gentis illius, qui ad inuocationem Dei eiiciebant dæmones.

62 Dub. Quomodo hæc ratio concludit cōtra Iudæos? Re. Chry. sic glossando. si filij uestri. i. Apostoli Sathanam in nomine meo conterūt quomodo non habent multam dementiam dicere me a Beelzebub uirtutem habere dānabimini igitur ex fide natorum uestrorum, uel secundum Bedam si expulsio dæmonum in filiis uestris de non dæmonibus reputatur, quare in me idem opus non habeat causam.

63 Dub. Quomodo sequitur quod Apostoli iudices eorum erunt? Resp. Chry. quasi diceret, quoniam ex uobis emanentes mihi obediunt. liquet quod condemnabunt operantes contraria. Et Beda eorum exorcistæ iudices eorum erunt non potestate, sed operatione dum illi expulsionem dæmonum Deo assignant, & uos Beelzebub principi dæmoniorum.

64 Dub. Quis est digitus Dei? Ref. Aug. de qō. Euangel. quod Spiritussanctus dicitur digitus Dei propter participationem donorum quæ in eo dantur uniciuique propria, siue hominū siue Angelorum in nullis. n. membris nostris, magis apparet participio quam in digitis, & hic est figura metaphoræ.

65 Dub. Quia vē qd Spūsctūs sit pars filij, qui dē brachiū & manus? Ref. Amb. super Luc. di. nec tū tibi membrorū cōpactione uestrorū portio quædā uideaē facienda uirturis, induitue enim rei nō pōr esse diuisio, & ideo ad formā unitatis non ad distinctionem potestatis referenda digiti nuncupatio est.

66 Dubit. Quia uidetur qd Christus sit minor Spūsctō, cum in eius uirtute dicat se eiicere dæmonia? Ref. Athanasius quod ad præsens nō renuit dūs gratia suæ humanitatis dicere se minorem Spūsctō, dicens se in eo dæmones eiicere

eiicere quasi non sufficiente humana natura de dæmonum expulsione nisi uirente Spiritussanctu.

67 Dubit. Quomodo peruenit in eos regnum dei si in digito dei eijcit dæmonia? Ref. Chrysosto. sic exponendo. si ego existens in spiritu diuino eijcio dæmones diuina est humana natura in me & aduenit regnum dei. Titus autē sic exponit. peruenit in uos, id est contra uos regnum dei & non pro uobis quia horrendus est perfidis Christi secundus aduentus.

68 Dub. Quis est fortis armatus? Resp. Chrys. quòd fortem armatum uocat diabolum, non quòd naturaliter huiusmodi sit, sed innues ad nquam eius tyrannidem quam pusillanimitas nostra causauit.

69 Dubi. Quæ sunt eius arma? Resp. Theophilus super euangelijs. quòd sunt omnes species peccatorum in quibus confidens inualuit contra homines.

70 Dubitatur. Quod est eius atrium? Resp. Beda quòd est mundus qui in malis positus est in quo usque ad saluatoris aduentum potiebatur imperio, quia in cordibus infidelium sine ulla contradictione quiescebat.

71 Dubita. Quis est fortior eo qui superuenit? Resp. Beda quòd est Christus qui fortiori potentia uictor omnes homines liberando ipsum eiecit.

72 Dubi. Quæ arma Christus sibi abstulit? Respon. Beda quòd sunt eius astutiæ & doli nequitiæ spiritalis.

73 Dub. Quæ sunt eius spolia? Resp. Beda. q sunt ipsi homines ab eo decepti.

74 Dubi. Quomodo dominus distribuit spolia? Resp. Basilius quòd distribuit quia exhibet fideles custodiæ angelorum ad hominum salutem. uel ut dicit Beda. uictor Christus spolia distribuit quod est insignæ triumphantis, quia captiuam ducens captiuitatem dedit dona hominibus, quosdam quidem apostolos, alios uero euangelistas &c.

75 Dub. Quomodo possessi sunt in pace cum non sit pax impijs? Ref. quod dæmones & eis subditi non sunt in pace, id est in bona unitate sed dicitur eos possidere in pace quando absque bello & contradictione alterius eos possident.

76 Dubita. Cur dicit qui non est mecū contra me est? Resp. Chry. sic exponendo. q. d. Ego uolo homines afferre deo, Sathanas autem contrarius. qualiter ergo qui mihi non cooperatur, sed dissipat quæ mea sunt tam mihi consentaneus fieret ut una mecum eijceret dæmones.

77 Dubi. Cur dicit qui non colligit mecum dispergit? Respon. Cyrillus sic exponendo. quasi dominus diceret ego ueni ut filios ab eo dispersos congregem. Et ipse Sathanas cum me cum non sit quæ collegi & saluaui tentat dispergere. qualiter ergo qui meis dispensationibus refragatur uirtutem mihi ministrat.

78 Dubi. An sufficienter dominus per prædictas rationes probauerit se in uirtute dei & non diaboli eijcere dæmonia? Respon. S. Tho. 3. par. q. 43. ar. 2. quòd sic primo quidem per hoc quod Sathanas contra seipsum non diuiditur. Secundo exemplo aliorum qui dæmones eijciebant per spiritum dei. Tertio, quia dæmonium expellere nō posset nisi ipsum ui esset uirtute diuina. Quarto quia nulla conuenientia in operibus nec in effectu erat sibi & Sathanæ, cum Sathanas dispergere cuperet quos Christus colligebat.

79 Dubitatur. Quis est spiritus immundus & cur sic dicitur & unde exit & cætera dubia super hoc. require feria quarta post primam dominicam quadragesimæ. a dubio 26. usque ad dubium 40.

80 Dubit. Quæ fuit illa mulier quæ clamauit? Respon. Landulphus de uita Christi quod dicitur fuisse Sancta Marcella ancilla Sanctæ Marthæ.

81 Dubitat. Cur euangelista eam non nominauit? Respond. qui supra. quia non erat potens nec nobilis, sed pauper & de populari. bus & sic satis ignota, nec profuisset illam nominare.

82 Dubitatur. Cur sic uocem extulit? Resp. qui supra. quia non potuit amplius blasphemias Iudæorum contra Christum sustinere.

83 Dubitatur. Cur hæc mulier locuta fuit Christo & non Iudæis? Respond. Beda. quod loquendo Christo & præsentium Iudæorum calumniam & futurorum hæreticorum perfidiam confundit. Nam sicut tunc Iudæi sancti spiritus opera blasphemando uerum filiū dei negabant sic hæretici postea negādo Mariam semper uirginem Spiritussancti cooperante uirtute nasciturō unigenito deo carnis suæ materiam ministrare uerum consubstantialemque patri filium hominis fateri non debere dixerunt.

94 Dubi. Quomodo per hæc uerba confundit

Iudæos blasphemantes & hæreticos? Respon. Glo. marginalis. quòd verum dei filium patri consubstantialē aduersus blasphemantes confitetur cū matrem ex filio tanquam principio ratione diuinitatis beatificat & cōtra hæreticos verum non fantasticum hominis filium patri subſtantialem testatur cum eum ventre portare, beatūsque lactatum significat.

88 Dubi. Cur dicit ventrem esse beatum? Resp. Beda in homel. dicens, si caro verbi dei secundum carnem nascentis a carne semper virginis matris pronunciatur extranea hac causa venter qui eum portauit, beatificatur.

86 Dubita. Cur beatificat ubera? Respon. Beda vbi supra quòd ex vnius & eiusdem fontis origine secundum physicos vterque vigor seminis, scilicet & lactis manare perhibetur, quæ vero consequentia, vt eius lacte credatur nutritus ex cuius semine negatur conceptus, ergo vt dicit Glo. interlinearis de semine semper virginis potuit concipi, qui eius potuit lacte nutriri.

87 Dub. Quia videtur quod debuisset beatificare filium & non matrem. Resp Landulphus vbi supra, quod & matrem & filium beatificauit commendans eius conceptum & partum corporalem. q d. Beatus venter qui te beatum portauit per quem omnes beatificamur.

88 Dub. Quomodo ausa fuit hæc mulier laudare quem Iudæi blasphemabant? Respon. qui supra quòd suauitate verborum Christi accensa non timuit in altum extollere vocem, adde quòd loquebatur ex Spiritusancto, qui est charitas qui foris mittit timorem.

89 Dub. Cur dominus non confirmauit verba mulieris, sed dixit quinimo beati &c. Resp. Chryso. Quod ideo quia nihil beatæ semper virgini profuisset partus nisi valde bona & fidelis fuisset.

90 Dubita. Quia videtur quòd Christus matrem repudiauerit ex illis verbis? Respond. Chrysostom. quòd hoc non fuit responsum repudiātis matrem se ostēdentis quòd nihil ei partus profuisset vt in dubio præcedente.

91 Dubita. An beata semper virgo designetur beata ex verbis Christi? Respon. Beda in homel. dicens hoc in loco beatæ dei genitricis excellentia commendatur, quia in tanta speculationis custodia domino famulabatur q ipsius humilitati & sanctitati nullus sanctorum pārātur. Beatam igitur matrem suam saluator prædicauit quæ uerbum dei audiuit & supra omnes huius vitæ mortales custodiuit.

92 Dubita. An illa dictio quinimo sit dicta in laudem semper virginis Mariæ? Respon. Beda vbi supra, quod eadem dei genitrix & inde quidem beata fuit, quia uerbi dei incarnandi ministra facta est temporalis, sed inde multo beatior quia eiusdem semper amandi cultor manebat æterna.

93 Dub. Quia cum sola beatitudo sit in visione diuinæ essentiæ quomodo beati sunt qui audiunt verbum dei &c. Resp. Sanctus Tho. 2a. 2æ. q. 3. ar. 2. quòd beatitudo dicitur dupliciter secundum quod diuerse res beatitudinis capaces ad diuersos gradus perfectionis pertingere possunt. Nam in deo est beatitudo per essentiam, quia ipsum esse eius est operatio eius, quia non fruitur alio sed seipso. In angelis autem beatitudo est ultima perfectio secundum aliquam operationem qua coniunguntur bono increato, & hæc operatio est in eis vnica & sempiterna. In hominibus autem secundum statum præsentis uitæ est ultima perfectio secundum operationem qua homo coniungitur deo. sed hæc operatio nec continua pōt esse, & per consequens nec unica & quia operatio intercisione multiplicatur, & propter hoc in statu præsentis vitæ perfecta beatitudo ab homine haberi non potest, sed promittitur nobis beatitudo perfecta quando erimus sicut angeli in cœlo. Est tamen in hac vita aliqua participatio beatitudinis, & quanto operatio potest esse magis continua & una tanto plus habet rationem beatitudinis. Et ideo in actiua uita quæ circa multa occupatur est minus de ratione beatitudinis quàm in contemplatiua uita quę uersatur circa vnū, id est circa ueritatis contemplationem. Et si aliquando homo actu non operetur huiusmodi operationem, tamē quia in promptu habet eam semper potest operari, & quia et ipsam cessationē puta seminis uel occupationis alicuius naturalis ad operationem prędictā ordinat quasi uidetur operatio continua esse.

94 Dub. An surdi qui non possunt audire uerbum dei possint esse beati? Resp. quòd beatitudo non consistit in audiendo tantum, sed in operando, nec auditus est necessarius nisi propter hoc ut homo intelligat & audiat quid debeat operari. Et ideo si surdus operetur iuxta mandata dei quæ per uisus uel signa intelligere potest, eo modo erit beatus quo sunt illi qui per auditum eadem operantur.

95 Dub.

95 Dub. quid est audire uerbum dei? Respon. quod est intelligere uelle & cognoscere mandata & uoluntatem dei.

96 Dubitatur. Quid est custodire uerbum dei? Respon. quod est implere ea quæ præcipiuntur. & cauere ab his quæ ipso dei præcepto prohibentur.

ALLEGORICE.

Figurat hoc euangelium dominū nostrum Iesum Christum [qui ejecit demonium á sanctis patribus qui in limbo erant [surdū & mutum] quoniam non permittebat audire eos melodias angelorum, nec debitas deo persoluere laudes. [& cum eiecisset dæmonium locutus est mutus] cū genus humanū de limbo eductū gratiæ suo referebat redemptori. [& admiratæ sunt turbæ] angelorū dicentiū, quis est iste tā potens qui uenit de ædon tinctis uestibus de bosra? [Quidam autem] ut Iudęi & hæretici ac alij infideles depranabant opera Christi, dicentes ipsum non esse deum, [alij autem,] scilicet falsi Christiani [signum de cęlo petebant] non dantes fidem scripturis & dictis prophetarū. Christus aūt [fortis & armatus] subiugauit principem huius mūdi, & oēs sanctos patres ab eius potestate liberauit ac nos a peccato mundauit, ut non essemus amplius contra deum, sed secum colligeremus fructum bonorum operum, [& cū immūdus spūs exit] ab hæreticis baptizatis [quærit requiem per loca arida] cęterorū fidelū delictorum. [& in quoſ.] i. a malitiæ cogitationum libidinis desiccat, [& non inueniens requiē] cum eidem resistes fortes in fide [assumit septē spūs]. i. omnia uitia capitalia suggerit ipsis hęreticis relapsis qui erant [domus sua] cū essent in pristino errore [quę erat scopis munda & ornata] per hypocrisim fingentes se esse oues fœcundas cum sint lupi rapaces, & sic [eorum nouissima efficiuntur peiora prioribus] cum alios in errores eorum conentur inducere. [Verum mulier quædam de turba] id est ecclesia catholica de turba Iudæorum & Gentilium cōgregata semper uirginis uentrem qui Christum portauit beatificat & laudat uoce excelsa eius laudes cantando. Et meretur exaudiri a Christo dicente. [Beati qui audiunt uerbum dei & custodiūt illud] fidem immaculatam conseruando.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex sacro euangelio q. si habemus [dæmonium] per mortale peccatū quod nos [mutos] facit, ne illud per confessionem purgemus [& surdos] ne monita salutis audiamus saluatorem adeamus & eius uices gerenti sacerdoti confiteamur cū contritione & satisfactione, & sic dimisso peccato dæmonium ejicietur, & tunc loquemur laudē dei. [Et turbæ]. i. boni christian [admirabuntur] de sū laudantes de nostra conuersione, nec curemus linguas detrahentium & nobis improperia dicentium, sed colligamus patientiam cū Christo ne dispergamur á sathana, & ipse armatus uexillo crucis aduersarios disperget [in digito] i. uirtute diuina, [& perueniet in nos regnum dei] & largietur [ac nobis distribuet dona Spiritussancti] prouiso soleꝛter ne [immundum spiritum] permittamus ingredi [domum nostram] dono septemplici [ornatam] & peccatis] mundatam] per confessionem quoniam per recidiuationem [fient nouissima nostra peiora prioribus] superueniente ingratitudinis uitio quod deficeat fontem diuinæ pietatis, sed fortes & stabiles existentes beatificamur [a muliere de turba] quæ est mater nostra sancta ecclesia catholica, quæ nos in uentre suo beato portat & tāquam paruulos uberibus suis nos lactat.

ANAGOGICE.

Ad cœlestem beatitudinem contemplandam eleuamur ad quam expulsis uitijs [per dęmonium] suggestis loquemur diuinas laudes cum sanctis turbis spirituum beatorū. [Beelzebub,] id est Iucifero [principe dæmoniorū una cum suis spiritibus immundis agentibus contra Christum eius membra impugnando in ignem æternum detruso per Christum [armatum fortiorem] uniuersum orbem iudicante, & oēs iniquos damnante, quibus eueniens nouissima peiora prioribus [inextinguibilibus flammis traditi] Electi autem in uentre cœlestis Hierusalem beatificati & saturati ab eius uberibus prœnia [de auditione verbi dei & eius obseruatione] abundantissime reportabunt ab eo qui in ęternum uiuit cum patre & Spiritusancto ac eius intemerata semper uirgine Maria qui ab ea lactatur est ubere de cœlo pleno.

FERIA II. TERTIAE DOMIN. Quadragesimæ.

Quanta audiuimus facta in Capharnaum. Lucæ 4.

Histo.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 33.

HISTORICA.

Rogatus dominus à Iudæis vt sua in patria potentia operaretur cum in Nazareth audisset miranda perpetrasse. Respondit prophetam nullo suo in gente in honorem haberi; Helyas namque famæ orbem opprimente ad nullum vt pasceretur viduarum Israel. (Quamquam plures essent,) sed Sareptanam Sydonię viduam missus fuit Helysei quoque temporibus nullus leprosorũ Iuda, (& si multi essent) sed Naaman Syrus duntaxat curatus est, Ita igitur in synagoga existentes repleti, vt eum præcipitio interimerent ad montis supercilium extra eorum vrbem deduxerunt. At dominus eorum per medium incedens euasit.

IN dubiorum solutionem deueniens.

1 Dubi. Cum ante illud euangelium dicatur Lu. 4. vtique dicetis mihi: medice cura teipsum, quanta audiuimus facta in Capharnaum &c. Cur ecclesia hic dixit dixerunt pharisęi ad Iesum? Resp. quod vt dicitur Mat. 6. ca. Pharisæi de Christo murmurabant eum despiciendo forte dicentes, quanta audiuimus facta in Capharnaum, cur non facit talia hic in patria sua. Et hic dominus in faciẽ eis dixit, q.d. vos dicitis quãta audiuimus &c. replicando eorum dicta. Vel ista dicebant in cogitationibus quas ipse cognoscebat.

2 Dubitatur. Quæ audierant facta in Capharnaum? Respon. quod ea miracula quæ dominus dicit discipulis Ioannis, cæci vident &c. vt habetur Matth. 11. c.

3 Dub. Vbi erat dominus quando hoc sibi dixerunt: Respon. quod erat in Nazareth, vt dicitur ante illud euangelium.

4 Dub. Cur Nazareth dicitur patria domini cum ibi non fuerit natus: Resp. quod ibi fuit nutritus, & ita dicitur patria sua.

5 Dub. Cur volebant quod ibi faceret miracula? Resp. quod propter infirmos plures quos habebant vt sanarentur, Vel vt dicit Iacobus de voragi. vt suis miraculis eorum patria honoraretur, quia alibi & non ibi faciendo videbatur eam despicere.

6 Dub. Cur Christus nolebat ibi facere miracula? Resp. Iac. de Vora. quod ipsi indigni erat, tum propter superbiam, qua eum despiciebant, tum propter eorum incredulitatem, quia in ipsum non credebant. tum propter inuidiam, quia sibi inuidebant.

7 Dub. Quid est miraculum? Resp. S. Tho. 1. par. q. 105. ar. 7. quod nomen miraculi ab admiratione sumitur. admiratio autem consurgit cum effectus sunt manifesti & causa occulta, sicut aliquis miratur cum videt eclipsim solis & ignorat causam potest autem causæ esse actus alicuius apparentis alicui esse nota quæ tamen est alijs incognita. vnde aliquid est mirum alijs, scilicet sicut eclipsim Solis miratur rusticus, non autem astrologus, miraculum autem dicitur quasi admiratione plenum, quod scilicet habet causam simpliciter & omnibus occultam, Hoc autem est deus vnde illa quæ à deo fiunt præter causas nobis notas miracula dicuntur.

8 Dub. Quis potest facere miracula? Ref. qui supra. q. 110. art. 4 quod solus deus quia illud dicitur proprie miraculũ quod fit præter ordinem naturæ, non alicuius particularis, sicut cum quis proijcit lapidem sursum facit contra naturam particularem lapidis quæ est tendere non sursum, sed deorsum, sed totius naturæ creatæ. hoc autem non potest facere nisi solus deus, quia quicquid facit angelus vel quæcunque alia creatura propria virtute hoc fit secundum ordinem naturæ creatæ, & sic non est miraculum.

9 Dub. Quæ differentia est inter signa, miracula, prodigia, & portenta? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 170 ar. 1. quod in miraculis duo possunt attendi. Vnum quidem est id quod fit quod quidem est aliquid excedens facultatem naturæ. & secundum hoc miracula dicuntur virtutes. Aliud autem est id propter quod miracula fiunt, scilicet ad manifestandum aliquid supernaturale, & secundum hoc communiter dicuntur signa, propter excellentiam autem dicuntur portenta vel prodigia, quasi procul aliquid ostendentes.

10 Dub. An miracula semper sint super naturam? Ref. S. Th. 2. sen. di. 18. q. 1. ar. 3. quod miracula quandoque sunt supra naturam, quandoque præter naturam, & quandoque contra naturam, supra naturam dicitur miraculum esse, quando natura non potest in ipsam substantiam facti, sicut diuisio maris rubri, suscitatio mortui & huiusmodi. Illa vero dicuntur præter naturam fieri in quo quidẽ natura potest quantum ad substantiam facti, sed tamen præter operationem naturæ fiunt iussu diuino, & quod talia dicantur miracula contingit ex tribus. Primo propter excessum singularẽ quẽad modũ

modũ sicut ranæ productę in Aegypto in tanta multitudine sicut antea visum non fuerat. Secundo propter hoc quod hora determinata contingunt ad inuocationem diuini nominis. sicut manus Hieroboam extensa contra prophetam arefacta fuit & ara eius diuisa. 3. Reg. 13. Tertio quando aliquid vniuersaliter contingit, sicut in veteri lege de aqua zelotypiæ, quod post potum illius vêter adulteræ diuino miraculo putrescebat. Cõtra naturam autem dicitur fieri quando in re est aliquid contrarium ei quod fit, sicut si graue sursum moueretur, & quod virgo peperit. vel aliquid huius ita quod miraculosa sequatur actus manente contraria natura, quæ scilicet est principium contrarij actus.

11 Du. An omnia miracula sint æqualia, & cõsimili admiratione plena? Resp. Sanctus Tho. 1. par. q. 105. ar. 8. quod nihil potest dici miraculum ex cõparatione diuinæ potentiæ, quia quodcunque factum diuinæ potentiæ comparatum est minimum secundum illud Esa. 44. Ecce gẽtes quasi stella situlæ & quasi momentum stateræ reputatæ sunt. Sed dicitur aliquid miraculum per comparationẽ ad facultatem naturæ quam excedit. Et ideo secundum quod magis excedit facultatem naturæ secundum hoc maius miraculum dicitur. Excedit autem aliquid facultatem naturę tripliciter. Vno modo, quantum ad substantiam facti sicut quod duo corpora sint simul vel quod sol retrocedat aut quod corpus humanum glorificetur, quod nullo modo natura facere potest, & ista tenent summum gradum in miraculis. Secundo aliquid excellit facultatem naturæ nõ quãtum ad id quod fit, sed quantum ad id in quo fit, sicut resuscitatio mortuorum & illuminatio cæcorum & similia. Potest enim natura causare vitam, sed nõ in mortuo, & potest præstare visum, sed non in cæco, & hæc tenent secundum locum in miraculis. Tertio modo excedit aliquid facultatem naturæ quantum ad modũ & ordinem faciendi. sicut cum aliquis subito per virtutem diuinam a febre curatur absque curatione & consueto processu naturę in talibus, & cum statim aer diuina virtute in pluuias densatur absque naturalibus causis, sicut factum est ad preces Samuelis & Helyæ, & huiusmodi tenent infimum locum in miraculis, quælibet tamen horum habent diuersos gradus secundum quod diuersimode excedunt facultatem naturæ.

12 Du. quod est maximum miraculorum? Ref. S. Tho. in 3. sen. di. 3. q. 2. ar. 2. & in 4. sen. di. 11. q. 1. ar. 3. q. 3. quod incarnatio dei est miraculum omnium miraculorum propter motationem quæ est humanæ naturæ ad diuinam personam, quæ præcedit omnes alias mutationes in difficultate.

13 Dub. An gratia miracula faciendi possit alicui sancto communicari? Resp. S. Tho. 3. par. q. 3. ar. 2. quod talis gratia datur animæ alicuius sancti nõ vt propria virtute eis conueniat miracula facere, sed vt per virtutem diuinam huiusmodi miracula fiant & hæc quidem gratia excellentissimæ data est animæ Christi, vt scilicet ipse non solum miracula faceret, sed etiam vt hanc gratiam in alios transfunderet. vnde dicitur Mat. 10. c quod conuocatis duodecim discipulis dedit eis potestatem spiritus in mundorum, vt ejicerent eos & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem, & fiunt à deo per se vtêre instrumẽtaliter eis.

14 Dub. An Christus in pueritia miracula fecerit? Resp. S. Th. vbi supra q. 43. ar. 3. quod sicut Chry. dicit super Ioannem ex verbo Ioannis Baptistæ dicẽtis, vt manifestetur in Israel propterea veni in aqua ego baptizans, manifestum est quod illa signa quæ quidem dicuntur pueritia a Christo facta mendacia & fictiones sunt. Si enim à prima ætate miracula fecisset Christus nequaquã neque Ioannes eum ignorasset neque reliqua multitudo indiguisset magistro ad manifestandum eum.

15 Dub. Cur Christus aliqua miracula voluit esse occultata & quædam manifestata? Resp. Tho. 3. par. q. 55. ar. 1. quod miraculorum dei quædam sunt ne quibus est fides sicut miraculum virginei partus & resurrectionis domini & etiam sacramenti altaris. Et ideo dominus voluit ista occultiora esse, vt fides eorum magis meritoria esset. Quædam vero sunt ad fidei probationẽ, & ista debẽt esse manifesta.

16 Dub. An mali possint facere miracula? Respon. S. Tho. 2. 2. q. 178. ar. 2. quod licet aliqua non vera miracula & ludificabilia possint fieri per magos & per dæmones, vera tamen miracula non possunt fieri nisi virtute diuina & ea operatur deus ad hominũ vtilitatem dupliciter. Vno modo ad veritatis prædicatę cõfirmationem. Alio modo ad demõstrationem sanctitatis alicuius quẽ deus hominibus vult præponere in exemplum virtutis. Primo modo possunt fieri miracula per quẽcunque qui

veram

veram fidem prædicat & nomen Christi inuocat quod etiam interdum per malos fit, & secundum hunc modum etiam mali possunt facere miracula. Vnde super illud Matth 7. Nõne in nomine tuo prophetauimus &c. Dicit Hieronym. Prophetare vel virtutes facere & dæmonia ejicere interdum non est eius meriti qui operatur sed inuocatio nominis Christi, hoc agit vt homines deum honorent ad eius inuocationem fiunt tanta miracula. Secundo autem modo non fiunt miracula nisi à sanctis ad quorum sanctitatem denũciandam miracula fiunt vel in vita eorum. uel etiam post mortem siue per eos siue per alios. Et licet vt dicit idem Sanctus Tho. 2. ad Thes. 2. aliquis habens malam vitam possit miracula facere non tamen potest ea facere prædicans malam doctrinã quia deus nõ est testis falsitatis.

17 Dubi. An miracula facta per malos possint discerni a miraculis factis per bonos? Respon. Sanctus Tho. 3. sen. di. 7. q. 2. ar. 1. quod talia signa tripliciter possunt distingui ad minus. Primo ex efficacia uirtutis operantis, quia signa facta per bonos uirtute diuina fiunt in illis etiam ad quæ virtus actiue naturæ se nullo modo extendit sicut suscitare mortuos & huiusmodi quæ dæmones secundum ueritatem facere non possunt. Secũdo ex utilitate signorum, quia signa per bonos facta sunt de rebus utilibus ut in curatione infirmitatum & huiusmodi. Signa autem per malos facta sunt in rebus nociuis uel uanis sicut quod uolant in aere, uel reddunt membra hominum stupida & huiusmodi. & hanc differentiam assignat beatus Petrus in itinerario clementis. Tertia differentia est quantum ad finem quia signa bonorum ordinantur ad ædificationem fidei & bonorum morum, sed signa malorum sunt in manifestum nocumentum fidei & honestatis & quantum ad modũ differunt. quia boni operantur miracula per inuocationes diuini nominis pie & reuerenter, sed mali quibusdam detramentis sicut quod incidunt se cultris, & huiusmodi turpia faciunt, & ita signa per bonos facta manifesta possunt discerni ab his quæ uirtute dæmonum fiunt.

18 Du. An Antichristus faciet uera miracula? Respon. S. Th. 2. 2. q. 178. arti. 1. quod sicut dicit Apo. 2. Tes. 2. aduentus antichristi erit secundum operationem Sathanæ in omni uirtute & signis & prodigijs mẽdacibus & sicut Aug. dicit. 20. de ciui. dei ambiguum esse solet utrum propterea dicta sint signa & prodigia mendacia, quoniam mortales sensus per fantasmata decipiuntur est, ut quod non facit facere uideatur, aut quia illa etiam si erunt uera prodigia ad mendacium pertrahent, uera autem dicuntur quia ipse res uere erunt sicut magi Pharaonis fecerũt ueras ranas & ueros serpentes, non tamen habebunt ueram rationem miraculi. quia fient uirtute naturalium causarum.

19 Dub. Cum Ioannes Baptista fuerit sanctissimus testimonio Christi, cur non potuit facere aliquod miraculum? Resp. S. Tho. 3. par. q. 88. ar. 2. quod tota doctrina & operatio Ioannis ordinabantur ad Christum qui multitudine signorum & suam, & Ioannis doctrinam confirmauit, si autem Ioannes signa fecisset, homines ex equo Ioanni & Christo adhæsissent & ad eos accessissent. Et ideo ut homines principaliter Christo intenderẽt, non est datum Ioanni ut faceret signum,

20 Du. An conuenienter Christus miracula fecerit? Resp. S. Tho. 3. par. q. 43. ar. 1. quod cum diuinitus concedatur huiusmodi facere miracula propter duo, scilicet ad confirmandum ueritatem quam aliquis docet, & ad ostendendum præsentiam dei esse in homine per gratiam sancti spiritus, ut dum facit miracula creditur deus habitare in eo per gratiam, & utrũque horum circa Christum erat hominibus manifestandum, scilicet quod deus esset in eo per gratiam non adoptionis sed unionis & quod eius supernaturalis doctrina esset a deo ideo conuenientissimum fuit ut miracula faceret. unde ipse dicit Io. 10. si mihi non uultis credere operibus credite.

21 Dub. An miracula facta per Christum sufficienter probauerint ejus diuinitatem? Resp. qui supra. ar. 4. quod sic secundum tria. Primo secundum ipsam speciem operum quæ transcendit omnem potestatem creatæ uirtutis. & ideo non poterant fieri nisi uirtute diuina. unde cæcus illuminatus Ioan. 9. ca. dicebat a seculo non est auditum quod aperuit quis oculos cæci nati nisi esset hic a deo non posset facere quicquam. Secundo propter modum miracula faciendi, quia scilicet quasi ex propria potestate miracula faciebat. Non autem orando sicut alij. Tertio ex ipsa doctrina qua se deum dicebat, quæ nisi uera esset non confirmaretur miraculis.

22 Dub. An conuenienter Christus miracula fecerit

fecerit circa dæmones & omnium creaturarũ genera? Resp. S. Th. vbi supra. q. 44. per totum. quod cum Christi miracula fuerint argumenta quædam fidei quam docebat & erat futurum, vt per virtutem diuinitatis eius excluderet dæmonum potestatem ab hominibus credituris in eum, ideo circa dæmones conuenienter miracula fecit. & quia per trãsmutationem corporum inferiorum non ita demonstrabatur diuinitas Christi, quia etiam ab alijs causis transmutari poterant, ideo conueniens fuit vt per transmutationem corporum cœlestium quæ a solo deo sunt immobiliter ordinata eius diuinitas manifestaretur. Et quia etiam ea quæ sunt ad finem debẽt fini esse proportionata, & Christus venerit vt homines saluos faceret, ideo conueniens fuit vt Christus partim homines miraculose curando ostenderet se esse vniuersalem & spiritualem omnium saluatorem, pertinet etiam ad virtutem diuinitatis, vt omnis creatura sit ei subiecta. & ideo in omnibus creaturarum generibus miracula eum facere oportuit & non solum in hominibus, sed etiam in irrationabilibus creaturis.

23 Dub. Cur prophetæ non sunt accepti in patria propria? Resp. Cyrillus super euangelijs dicens contemnuntur enim quodãmodo semper etiam optima quæq; quoniam non raro cõtigerint alicui, sed suppetũt ad velle, & sic etiã cõtingit in hoibus familiaris. n. quia sp præsto est debita reuerentia priuatur a notis eius, & ita cõtingit prophetis cõpatriotis.

24 Dub. An illud dictum vniuersaliter sit verum? Ref. 1ae. de Ver. in sermone qd sic respõdet. s. quod prophetæ non erant honorati apud cõpatriotas suos sicut apud extraneos. Vel vt dicit Origc. prophetæ non habiti sunt in precio in patria sua, vt patet de Hiere. in Anathot, & sic de alijs.

25 Dub. Cur dominus hic se prophetam implicite dicit. sub illis verbis? Resp. quia sic de eo fuit prænuntiatum a Moyse Deut. c. 18.

26 Dub. Cur dicitur propheta? Resp. S. Tho. 3. par. q. 7. ar. 8. quod propheta dicitur quasi procul fans, uel procul videns inquantum. s. cognoscit & loquitur ea quæ sunt procul ab hoim sensibus sicut & Aug. dicit 16. cõtra Faustum, non põt aũt aliquis dici propheta ex hoc qd cognoscit & annũtiat ea quę sunt pñtia alicui eũ quibus ipse est, & hoc manifestũ est & sm locũ & sm tẽpus. Si. n. in gallia existens annuntiaret alijs ea quæ in Syria aguntur propheta esset, non autem si esset in Syria & ea annunciaret quæ ibi aguntur ipsis Syrijs, & illo modo prophetauit Helisæus 4. Reg. 5. c. quod dixit Giezi quomodo vir descenderat de curru & occurrerat ei &c. Et idem apparet secundum tempus. Nam Esaias præuntiando quod Cyrus rex persarum templum dei esset reædificaturus. Esai. 44. fuit propheta. Esdras autẽ qui hoc scripsit qui præsens erat quãdo reædificabatur in hoc nõ prophetauit.

27 Du. An Christus fuerit propheta? Resp. S. Tho. vbi supra q. propheta est eorũ quæ sunt procul ab homine sensu, cum quibus propheta conuersatur & cõicat in statum viæ, & cum Christus ante passionem nostrum statum attingeret inquantum non solum vt erat comprehensor, sed etiam vt erat viator cognoscebat, & ideo propheticum erat quod ea quæ erant procul ab aliorum viatorum notitia & cognoscebat & annunciabat.

28 Dub. An deus uel angeli nobis annuncientes ea quæ sunt procul a sensibus nostris possint dici prophetæ? Resp. qui supra quòd non, quia in nullo ad nostrum statum attingunt.

29 Dub. An propheta possit esse sine charitate? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 172. ar. 4. q. sic quod apparet ex duobus primo, quia prophetia pertinet ad intellectum & charitas ad uolũtatem, & cũ actus intellectus præcedat actũ voluntatis. Ideo prophetia põt esse sine charitate. Secundo ex fide, quia prophetia datur ad utilitatẽ ecclesiæ & charitas ut homo cõiungatur deo. sed aliquis potest esse vtilis ecclesiæ absque eo quod ipse coniungatur deo cum esse possit instrumentum diuinæ dispositionis. Ergo prophetia potest esse sine charitate.

30 Dubita. An prophetia sit solum de futuro? Ref. S. Th. 2. 2. q. 171. art. 3. quod vt Gre. dicit super Ezechiel. prophetia quædam est de futuro sicut Esa. 7. Ecce virgo concipiet. quędam de præterito. sicut Gen. 1. In principio creauit deus cęlũ & terram. Et quædam de præsenti sicut. 1. Chor. 14. si omnes prophetent intret autem quis infidelis, occulta cordis eius manifesta fiunt, & dum Ioannes Christum demonstrauit dicens. Ecce agnus dei.

31 Dub. An omnis prophetia semper sit vera & semper impleatur? Resp. 2. 2. q. 171. arti. 6. q. diuina pñtia respicit futura sedm duo. s. secundũ q. sunt in seipsis. & secundũ quod sunt in suis causis in seipsis, prout ea præsentialiter

ter intuetur in suis causis, prout uidet ordinem causarum ad effectus. Et quamuis futura contingentia prout sunt in seipsis sint determinata ad vnum, tamen prout sunt in suis causis nõ sunt ita determinata quin possit aliter euenire & quamuis ista duplex cognitio semper intellectui diuino coniungatur, non tamen semper coniungitur in reuelatione prophetica. Vnde in reuelatione prophetica est impressa quadã similitudo diuinæ pœnitentiæ, prout respicit futura contingentia in seipsis. & talia semper eueniunt sicut prophetatur. sicut illud Esa. 7. c. Ecce uirgo concipiet quandoque in reuelatione prophetica est impressa similitudo diuinæ præsentiæ, prout scilicet cognoscit ordinem causarũ ad effectus, & tũc quandoque aliter euenit quam prophetetur. nec tamen prophetiæ subest falsum nam sensus prophetiæ est quod inferiorum causarum dispositio siue naturalium siue humanorum actuum hoc habet vt talis effectus eueniat & secundũ hoc intelligitur verbum Esa. dicẽtis regi Ezechi. dispõe domui tuæ quia eras morieris & nõ uives. 4. Reg. 20. id est, dispositio corporis tui ad mortem ordinatur. Et quod dicitur Ionę 3. c. adhuc quadraginta dies & Ninive subuertetur, id est, hoc merita eius exigunt ut subuertatur. Dicitur autem deus pœnitere metaphorice inquantum ad modum pœnitentis se habet prout, scilicet mutat sententiam & si non mutet consilium. Et ut dicit idem sanctus Th. in 4. sen. di. 46. q. 2. ar. 3 q. 2. quod prophetia comminatoria semper quantũ ad aliquem intellectum impletur. quia ut dicit Au. 21. de ciui. dei. Euersa est Ninive quæ mala erat & bona ædificata est quę nõ erat. Istantibus enim menibus atque domibus euersa est ciuitas in perditis moribus.

Dub. An a dæmonibus possit esse aliqua
32 prophetia? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 172. ar. 5. quod cum prophetia importet cognitionem quandam procul existentem a cognitione humana ut dictum est supra dub. 26. ut cum manifestũ sit quod intellectus superioris ordinis aliqua cognoscere potest, quæ sunt remota ab intellectu inferioris ordinis supra autem intellectum humanum non solum est intellectus diuinus, sed etiam intellectus angelorum, bonorum & malorum, secundum naturæ ordinẽ. Et ideo quædam cognoscunt dæmones etiam sua naturali cognitione, quæ sunt remota ab hominum cognitione quæ possunt hominibus renelare. Simpliciter autem & maxime remota sunt quæ solus deus cognoscit, & ideo prophetia proprie & simpliciter dicta fit per solam diuinam reuelationem, sed ipsa reuelatio facta p dęmones potest fm quid dici prophetia. unde quibus aliquid per dæmones reuelatur non dicuntur in scripturis prophetæ simpliciter, sed cũ aliqua additione, pura prophetæ falsi uel prophetæ idolorum secundum quod dicitur. 3. Re. 18. Congrega ad me uniuersum Israel in monte carmeli prophetas Baal trecentos quinquaginta prophetas lucorum quatuorcentum. &c.

33 Dub. An possit discerni inter prophetiã diuinã & dæmoniã? Resp. qui supra quod aliquibus signis etiam exterioribus discerni potest prophetia dæmonum a prophetia diuina. Vnde dicit Chrys. super Matt. quod quidam prophetant in spiritu diaboli quales sunt diuinatores ex sed discernuntur. quoniam diabolus interdũ falsa dicit spũ inuisanctus nunquam. unde dicitur Deute. 18. si tacita cogitatione respõderis quomodo possum intelligere uerbum quod dominus est locutus. Hoc habebit signum qđ in nomine domini propheta ille prædixerit, & non uenerit hoc dominus non est locutus.

34 Du. Quomodo prophetæ diaboli possunt uera prædicere cum ipse sit mendax & pater mendacij? Resp. qui supra art. 6. quod ut dicit Beda nulla est adeo falsa doctrina quę non ali qua uera intermisceat. Et Chry. super Matth. dicit concessum est diabolo interdum uera dicere ut mendacium suum rara ueritate commendet. Et licet a seipsis habeant tanquam propria, scilicet peccata mendacia, tamen ea quæ pertinent ad propriam naturam non habent a seipsis sed a deo, per uirtutem autẽ propriæ naturæ quandoque uera prænuntiant, quoniam uritur eis deus ad ueritatis manifestationem per eos faciendum.

35 Du. An Helyas creauerit aliquos dies, quoniam dicitur in diebus Helyæ. Respon. Ambr. super Lucam. quod dicuntur Helyæ dies non qđ eius fuerint ? sed quia in eis operatus est.

36 Du. Quomodo claudituꝛ cœlum? Resp. quod ut habetur. 3. Reg. 17. Helias prænunciauit quod nec ros nec pluuia descẽderet. & ita metaphorice cœlum dicitur claudi quando non infundit rorem & pluuiam.

37 Dub. Cur Helyas fecit claudere cœlum? Resp. Ly. 3. Reg. 17. quod ut rabbi Salomon refert & habetur. 3. reg. 16. c. occasione mortis filiorum

filiorum Abiel qui mortui sunt iuxta prophetã sen imprecationem Iosue. ut habetur Iosue 6. de reædificatione hierico, & cum illa imprecatio mortis dictorum filiorum impleta fuisset, & cum etiam Moyses imprecatus fuerit contra idololatras q ros & pluuia perhiberentur, ut habetur Deut. 11. nec ista maledictio Moysi fuisset impleta contra Israel qui iam pluribus annis idololatrabat & idolis seruiebat. Achab dixit Helyæ quomodo impletum est uerbũ discipuli, scilicet Iosue qui fuit discipulus Moysi & tamen uerbum magistri, scilicet Moysi nõ est impletum in prohibitio ne pluuiæ quasi deridẽdo. & tunc Helyas orauit ut non plueret & cognoscẽs se esse exaudi tum dixit. Viuit dominus deus in cuius cõspectu sto, si erit annis his ros & pluuia iuxta oris mei uerba.

38 Dub. quomodo facta est fames magna? Respon. quia terra ob defectum pluuiæ & roris non potuit germinare.

39 Dubit. An illa fames fuerit per vniuersum orbem, quia dicitur in omni terra? Resp. quod in omni terra, scilicet Israel, sed non in omni terra simpliciter.

40 Dubit. Quæ est sarepta sydoniorum? Resp. Lyra. quod est nomen æquiuocum ad syluam & quandam uillam prope syluam existentem & accipitur pro uilla in qua morabatur illa uidua, & quæ uilla est in prouincia Sydoniæ.

41 Dub. Cur deus nisi Heliam pascendum ita longe? Respon. Chryso. quod ex quadam dei dispensatione factum est. fecit enim cũ deus per longum iter pergere usque ad Sydonem, ut uisa mundi peste poscat a domino pluuias.

42 Dub. Cur ad uiduam misit? Respon. quod illa uidua erat deuota unde & meruit quod suscitaretur eius filius qui fuit Ionas propheta, & quia erat libera & nulli subiecta & dei amica.

43 Dubit. Cur non misit eum ad aliquam uiduam in terra Israelis? Resp. quia ibi persecutus fuisset ab Achab qui eum odiebat.

44 Dub. An Helysæus esset dominus leprosorum, quia dicit quod erat sub Helisæo? Resp. quod non dicuntur esse sub eo quasi subiecti, sed quia erant eo tempore quo ipse prophetabat & miracula faciebat.

45 Dub. Quis fuit Naaman Syrus? Resp. quod ille de quo habetur in epistola hodierna 4. Reg. cap. 5.

46 Dub. Cur solus fuit mundatus a lepra? Respon. Quia fidelis & deuotus erat & per illum dederat dominus salutem Syriæ.

47 Dub. Propter quid repleti fuerunt ira? Resp. Lyr. quia præponebat eis Gentiles quos abominabantur sicut canes & Græcus dicit quia prauam eorum intẽtionem redarguerat ideo indignantur.

48 Dub. Quid est ira? Respon. Sanctus Tho. in 4. senten. di. 49. q. 3. ar. 2. quod in ira sunt duo. Vnum quod se tenet ex parte corporis & illud est materiale & est accensio sanguis circa cor. Aliud quod se tenet ex parte animæ & est formale & est appetitus uindictæ.

49 Dub An ira sit peccatum? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 158. ar. 1. quod cum ira sit quędam passio apperitus sensitiui, & uindictæ quæ bene & male potest appeti, & possit circa ipsum ira esse superabundantia uel defectus. quando scilicet aliquis irascitur plus uel minus præter rationem rectam & tunc irasci est illaudabile, si autem aliquis irascitur secundum rationem rectam tunc irasci est laudabile. & ibidẽ art 2. dicit quod si aliquis appetat quod secundum ordinem rationis fiat uindicta est laudabilis appetitus iræ & uocatur ira per zelum, sed si aliquis appetat quod fiat uindicta quali tercunque contra ordinem rationis, puta si appetat puniri eum qui non meruit, uel ultra quam meruit, uel etiam non secundum legitimum ordinem, uel non propter debitum finem qui est conseruatio iustitiæ & correctio culpæ erit appetitus uitiosus, & nominatur ira per uitium. Et sic etiam si motus iræ non immoderate feruescat nec in eius erit ira laudabilis, si autem hoc prætermittatur non erit ira absque peccato, etiam si aliquis appetat iustam uindictam.

50 Dub. An ira mala sit semper peccatũ mortale? Resp. qui supra ar. 3. quod motus ire potest esse peccatum dupliciter. Vno modo ex parte appetibilis, utpote cum aliquis appetit iniustam uindictam, & sic ex genere suo ira est peccatum mortale, quia contrariatur charitati & iustitiæ, põt tamen contingere quod talis appetitus sit peccatum uenale propter imperfectionẽ actus, quę imperfectio attenditur, uel ex parte appetentis. puta cum motus ire preuenit iudicium rationis, uel ex parte appetibilis, puta cum aliquis appetit in alio quo modo se uindicare quod quasi nihil est reputandum, ita etiam quod si actus inferatur non esset peccatũ mortale, puta si aliquis trahat parum aliquem puerum per capillos uel aliquid huiusmodi. Alio modo potest esse mo-

do

de potest esse motus ire peccatum quantum ad modum irascendi, utpote si nimis ardenter irascatur interius, uel si nimis exterius manifestet signa ire, & sic ira ex suo genere nō habet in se rationem peccati mortalis, potest tamen cōtingere quod si peccatum mortale putas si ex uehementia ire aliquis excedat à dilectione dei & proximi.

51 Du. quod est maius peccatum, ira inuidia, aut odium? Resp. qui supra. ar. 4. quod si loquamur de ira quantum ad id quod iratus appetit uidet esse ira minimum peccatorum. appetit enim ira malum pene alicuius sub ratione boni quod est uindicta. Et ideo ex parte mali quod appetit cōuenit peccatum ire cum illis peccatis quæ appetunt malum proximi, puta cum inuidia & odio, sed odium appetit absolute malum alicuius inquantum huiusmodi. Inuidus autem appetit malum alterius propter appetitum proprie gloriæ, sed iratus illud appetit sub ratione iuste uindicte. Ex quo patet quod odium est grauius quam inuidia & inuidia quam ira, quia peius est appetere malum sub ratione mali quam sub ratione boni, & peius est appetere malum sub ratione boni exteriores qđ est honor uel gloria quam sub ratione rectitudinis iustitiæ. Sed ex parte boni sub cuius ratione iratus appetit malum cōuenit ira cum peccato cōcupiscentiæ quod quod tendit in aliquod bonum, & quantum ad hoc etiam absolute loquēdo peccatum ire uidetur esse minus quam concupiscētię quanto melius est bonum iustitię quod appetit iratus quam bonum delectabile uel utile quod appetit concupiscens. Vnde Philo. dicit in 7. ethi. quod incontinens concupiscentię est turpior quam incōtinens irę. & ita beatus Aug. in regula comparat iram ad odium sicut festu cum ad trabem dicens ne ira crescat in odium & trabē faciat de festuca. Sed si loquamur de ira quantum ad inordinationem quæ est secundum modum irascendi ira habet quandam excellentiam supra prædicta peccata propter uehementiam & uelocitatem sui motus. Secundum illud Prouerb. 27. Ira non habet misericordiam nec erumpens furor, & impetum cōcitati spiritus ferre quis poterit? Vnde Greg. dicit. 5. moralium iræ suæ stimulis accensum cor palpitat, corpus tremit, lingua se præpedit, frons ignescit, exasperantur oculi & nequaquam recognoscuntur noti, ore quidem clamorem format, sed sensus quid loquitur ignorat.

52 Dub. quot sunt filiæ iræ? Resp. qui supra. ar. 7. quod sex quas ponit Gre. 5. moraliū quarum sufficientia sic apparet, quoniā ira potest considerari tripliciter. Vnomodo secundum quod est in corde, & sic ex ira nascuntur duo uitia. Vnum quidem ex parte eius contra quē irascitur quem reputat indignum quod sibi tale quid fecerit, & sic ponit indignatio. Aliud autem uitium est ex parte suiipsius inquantum, scilicet cogitat diuersas uias uindicte, & talibus cogitationibus animum suum replet secundum illud Iob. 15. numquid sapiens implebit ardore stomachum suum & sic ponitur tumor mentis. Alio modo consideratur ira secundum quod est in ore, & sic ex ira duplex inordinatio procedit. Vna quidem secundum hoc quod homo in modo loquendi demōstrat iram suam, sicut de eo qui dicit fratri suo racha, & sic ponitur clamor per quem intelligitur inordinata & confusa locutio. Alia autem est inordinatio secūdum quod aliquis prorumpit in uerba iniuriosa qua quidem si sint contra deum erit blasphemia. si autem contra proximum contumelia. Tertio modo consideratur ira secundum quod procedit usque ad factum & sic ex ira oriuntur rixe per quas intelligūtur omnia nocumenta quæ facto proximis inferuntur ex ira.

53 Dub. Quia uidetur quod ex ira odium oriatur. & tamen non ponitur filia irę? Resp. qui supra. quod & si aliquando odium nascatur ex ira tamen habet aliquam priorem causam ex qua directius oritur, scilicet tristitiam, sicut econtrario amor nascitur ex delectatione. Et tristitia autem illata quandoque in iram quā doque in odium aliquis mouetur. Vnde conuenientius fuit quod odium poneretur oriri ex accidia quam ex ira.

54 Du. Quia uidetur quod omnia uitia sint filiæ irę esse cum omnia ex ipsa oriantur. quia glo. super illud Prouerb. 29. cap. Vir iracundus prouocat rixas. dicit Ianua est omnium uitiorum iracundia qua clausa uirtutibus dabitur quies, aperta autem ad omne facinus armabitur animus, & sic non solum illa sex uitia sed omnia alia ex ira oriuntur? Ref. qui supra art. 6. quod ira dicitur ianua uitiorum per accidens, scilicet removendo prohibens, id est, impediendo iudicium rationis per quod homo terrahitur a malis. Dicēte autem per se est aliquorum causa specialium peccatorum suprapositorum. dub. 22.

22 Dub. Quibus homo non irascitur? Respon. S. Tho. 22. q. 46. ar. 7. quod nullo modo potest esse ira ad res insensibiles neque ad mortuos, tamen quia non dolent quod maxime quærunt irati in eis quibus irascuntur, tum etiam quia non est ad eos uindicta cum eorum non fit iniuriam facere.

56 Dub. An ebrij possint irasci? Resp. qui supra art. 4. quod sicut dicit Philo. in libro de problematibus quod illi qui sunt multū ebrij tanquam nihil habentes de iudicio rationis non irascuntur, sed quando sunt parum ebrij irascuntur multum tanquam habentes iudicium rationis sed impedimum.

57 Du. An aliquis possit sibiipsi irasci? Resp. qui supra, artī. 7. quod sicut dicit Philo. in 5. ethi. quædam metaphorice iustitia & iniustitia est hominis ad seipsum inquātum, scilicet ratio regit irascibilem & concupiscibilem. & secundum hoc ēt homo dicit de seipso uindictā facere & per consequēs sibiipsi irasci, scilicet metaphorice. Proprie autem & per se non contingit aliquem sibiipsi irasci.

58 Du. Cur non uolebant Christum interficere in ciuitate? Ref. quod ut habetur Nu. 15. Homo qui colligebat ligna in die sabbati iussus est a deo duci extra castra & lapidari. & 3. Regum. 21. duxerunt Naboth extra ciuitatem, & similiter Stephanū, & finaliter ipsum Christum crucifixerunt extra ciuitatem.

59 Dub. Quia si ciuitas erat ędificata in supercilio montis & illuc duxerunt Iesum, uidetur quod non erat extra ciuitatem? Resp. quod illud relatum non refert ly. in supercilio sed ly. montis, ut ciuitas sit ędificata in monte & supercilium montis superemineat ciuitati & sit extra eam.

60 Dub. Cur uolebant eum præcipitare? Resp. Beda quod ut interficeretur, quia peiores esse cti fuerant in eorum magistro diabolo, qui solum dixit mittere te deorsum, & ipso facto conantur eum præcipitare.

61 Dub. Cur tunc fugit mortem? Resp. Beda. quia nondum venerat hora passionis quæ in parasceue paschę futura extiterat, nec locum passionis adierat qui nō in Nazareth, sed Hierosolymis hostiarum sanguine figurabatur nec hoc genus mortis elegerat qui crucifigendum se a seculo præconabatur.

62 Du. An uisibiliter transiret per medium eorum? Respon. S. Tho. 3 par. q. 44. ar. 3. quod ut Chry. dicit in hoc & quæ sunt humanitatis & quæ sunt diuinitatis ostendit. stare enim in medio insidiantium & non apprehendi diuinitatis eminentiam ostendebat, discedere vero dispensationis approbat mysterium & ita inuisibiliter transibat per medium eorum. ut Aug. dicit.

63 Du. Quo iuit postmodū dominus? Ref. Lyr. post Bedā. quod cū dominus de manibus eorū elapsus de uertice montis descenderet & sub rupe latere uellet subito ad tactum dominicæ uestis saxū illud subterfugit & instar cere solutum quēdā sinū effecit. i. concauitatē in quo Dominicū corpus reciperetur, in quo loco omnia lineamēta & rugę uestis & uestigia pedum in rupe apparent adhuc sicut testantur qui uiderunt. & dicitur quod adhuc ostenditur ibi locus qui dicitur præcipitium & ialtus domini, scilicet p milliare a nazareth contra meridiem uersus Hierusalem.

ALLEGORICE.

Ex hoc euangelio significantur incredoli qui licet audiāt & legant [Christū fecisse multa miracula] non credūt [sed uellet uidere fieri] cū tamen sint indigni propter incredulitatem suam & contēptum sacrarū scripturarū ac prædicatorum, uolentes eos pascere sicut [uidua Helyam] nec merentur sanari a lepra peccatorum, quia non uadunt quærere [Helyseum]. i. Christum sicut facit [Naamā syrus] sed replentur ira contra corripientes [uolentes Christum præcipitare] de cordibus suis. [Ipse autem transiens per medium illorum] uidens se ab eis neglig; suadit] recedendo ab eis suam gratiam subtrahendo.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex historia euangelica ut non simus curiosi nec perscrutare rationem operū dei maxime in his quę sunt fidei, quia non credentes [prophetis] qui hęc prædixerunt non erunt accepti in patria nostra docemur [uiduas] consolari, docētur [uiduæ] homines sanctos reuereri & eis ministrare inuitamur ad dominum quærendum non passibus corporis accedere sed affectibus mentis & lauemur per confessionem & mūdemur a lepra peccatorum nostrorum, & cauere [iram] quæ impedit animum ne possit cernere uerum. & facit nos præcipitare Christum eū blasphemando.

ANAGOGICE.

Diuinam bonitatem contemplemur quæ se diligentes protegit & exaltat & eis dat potestatem claudere cœlum nubibus & aperire portas eius & morbos incurabiles sanan-

di. & in medio eorum fiat visitando per gratiam & confortando vsque ad consummationem seculi.

FERIA III. DOMINICAE TERTIÆ quadragesimæ.

Respiciens Iesus in discipulos Matth. 18.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 32. die. 27. Augusti. in die Iouis.

HISTORICE.

Petro dominus fratri in se peccanti vt errata dimitteret semotis arbitris cum commonendo præcepit quem nisi obtemperaret duobus vel tribus coram testibus rursus redargueret, eo vero in duritia persistente denunciaret ecclesiæ, quod si ecclesiæ subterfugeret iudicium, vti incurabilem euitaret. quoniam quæ diffiniret ecclesia in cœlis confirmarentur se quoque duobus vel tribus suo sub nomine adunatis præsentialiter ad esse promisit. Roganti autem Petro an septies erranti indulgere debere fratri. Respondit quod septuagies septies etiam peccanti fratri veniam largiretur.

SVnt iam dubia soluenda.

1 Dub. Cur ecclesiã addit principio euangelij respiciens Iesus, quod tamen non est de textu. Respond. ante illud euangelium dominus statuit paruulum in medio discipulorum & loquebatur eis & cum loquentes aliquibus soleant eos respicere. ideo dicitur respiciens &c.

2 Dub. Quomodo intelligitur Iy. in te? Resp. Lyr. quod intelligitur dupliciter. Vel quia te solum læsit, vel qa te solum sciente peccauit. Si enim alios læderet vel coram alijs peccaret, nunc non haberet locũ corripere cũ interte & ipsum solum, quia peccata publica sunt in publico arguẽda fm qd dicitur, id est ad Thy. 5. peccãtes corã omnibus argue. & Sanctus Th. 2.2.q.11.ar.4. dicit q dominus loquit Petro de peccato in eũ commisso qd est semp dimittendũ vt fratri redeũti parcatur, non autẽ intelligitur de peccato in proximum vel in deũ commisso quod non est nostri arbitrij dimittere, vt Hiero. dicit.

3 Dubi. Quid est correctio fraterna? Respon. San. Tho. in 4. sen. dist. 19. q. 2. arti. 1. quod est admonitio fratris de emendatione delictorum a fraterna charitate procedens.

4 Dub. Quibus pertinet fraternaliter alios corrigere? Resp. San. Tho. 2.2.q.33.ar.3. quod duplex est correctio. Vna quę est actus charitatis quæ specialiter tendit ad emendationem fratris delinquentis per simplicem admonitionem, & talis correctio pertinet ad quemlibet charitatem habentem. siue sit subditus siue prælatus de hac habetur 24. q. 3. c. tam sacerdotes. vbi dicit tã sacerdotes quam reliqui fideles omnes summã debent habere curã de his quæ pereunt quatenus de eorum redargutione aut corrigantur à peccatis, aut si incorrigibiles appareant ab ecclesia separentur. Est autem alia correctio quæ est actus iustitiæ per quam intenditur bonum commune quod non solum procuratur per admonitionem fratris, sed etiam intentum per punitionem, vt alij a peccato timẽtes desistant, & talis pertinet ad solos prælatos qui non solum habent admonere, sed etiam corrigere puniendo.

5 Dubi. An subditi de necessitate debeant fraternaliter prælatos corrigere? Resp. qui supra ar. 4 quod correctio quę est actus iustitiæ per illationem pœnę non competit subditis contra prælatos, sed correctio fraterna quæ est actus charitatis pertinet ad vnumquemque ratione cuiuslibet personę ad quam charitatem debet habere si in eo aliquid corrigibile inuenitur. actus enim ex aliquo habitu vel potentia procedens se extendit ad omnia quæ continentur sub obiecto illius potentiæ vel habitus, sicut visio ad omnia quæ continentur sub obiecto visus, sed quia actus virtuosus debet esse moderatus debitis circunstantijs, ideo in correctione qua subditi corrigunt prælatos debet modus congruus adhiberi, vt scilicet non protemnia & duritia, sed cum mansuetudine & reuerentia corrigant, nisi vbi imminet periculum fidei, quia tunc publice esse prælati a subditis arguendi. Vnde & Paulus qui erat subditus Petro propter periculum imminens scandali circa fidem petrum publice arguit, & sicut glo. Augu. dicit ad Gala. ipse Petrus exemplum maioribus præbuit, vt siquibi forte relictum transmittem reliquissent non dediguentur etiam a posteroribus corrigi.

6 Dub. An peccator possit alium delinquentem corrigere? Resp. qui supra ar. 5. quod correctio delinquentis pertinet ad aliquem inquantum viget in eo iudicium rationis, peccatũ autem non tollit totum bonum naturæ quin remaneat in peccante aliquid de recto iudicio

rationis, & secundum hoc potest sibi competere delictum fratris arguere, sed tamen per peccatum præcedens huic correctioni quoddam impedimentum auferitur propter tria. Primo quia ex peccato præcedenti indignus redditur vt alium corrigat & præcipue si maius peccatum commisit non est dignus vt aliũ corrigat de minori peccato. vnde Hier. super illud Matth. 7. Quid vides festucam &c. dicit de his loquitur qui cum mortali crimine detẽ neantur obnoxij minora peccata fratribus nõ concedunt. Secundo redditur indebita correctio propter scandalum quod sequitur ex correctione, si peccatum corripientis sit manifestum, quia videtur quod ille qui corrigit non corrigat ex charitate, sed magis ostentationẽ. Tertio modo propter superbiam corripiẽtis inquantum, scilicet aliquis propria peccata parũpendens seipsum proximo præfert in corde suo peccata eius aufferra seuritate dijudicans acsi ipse esset iustus. Vnde Augustinus de sermone domini in monte dicit. Cogitemus cum aliquem reprehendere nos necessitas cogit vtrum tale sit vitium quod nonquam habuimus, & tunc cogitemus nos homines esse & habere potuisse, vel tale quod aliquando habuimus & iam nunc non habemus & tunc tangat memoriam communis fragilitas vt illam correctionem non odium sed misericordiam præcedat. Si autem inuenerimus nos in eodem vitio esse non obmurgemus, sed congemiscamus & non illud ad obtemperandum, sed ad æqualiter deponendum inuitemus. Et ex his patet quòd si peccator eum humilitate corripiat non peccat nec sibi nouam damnationem acquirit. licet per hoc vel in conscientia fratris vel saltem sua pro peccato prę terito condemnabilem se offendat. vt dicitur Ro. 2. in quo alium iudicas teipsum condemnas eadem enim facis quæ iudicas.

7 Dub. Videtur quòd correctio fraterna non sit de præcepto. quia Eccl. 7. dicitur. Considera opera dei quod nemo possit corrigere quẽ ille despexerit, & deus non præcepit aliquod impossibile? Respon. qui supra ar. 2. q correctio fraterna cadit sub præcepto, sed considerandum est quod sicut præcepta negatiua legis prohibent actus peccatorum ita præcepta affirmatiua inuitant ad actus virtutum actus autem peccatorũ sunt secũdum se mali & nullo modo bene fieri pñt nec aliquo tpe aut loco quia fm se sunt coniuncti malo sint vedici

tur. 2. Eth. & ideo præcepta negatiua obligãt semper & ad semper, sed actus virtutũ nõ quolibet modo fieri debẽt, sed obseruatis debitis circunstãtijs quæ requiruntur ad hoc quod sit actus virtuosus, vt. s. fiat vbi debet & qñ debet & fm quod debet, & quia dispositio eorũ quę sunt ad finem attenditur fm rationem finis in istis circunstantijs virtuosi actus præcipue attendenda est ratio finis quæ est bonum virtutis. si ergo sit aliqua talis omissio alicuius circunstantiæ circa virtuosum actum quæ totaliter tollat bonum virtutis hic actus contrariatur præcepto, si aũt sit defectus alicuius circunstantiæ quæ nõ totaliter tollat virtutem licet non perfecte attingat ad bonũ virtutis nõ est contra præceptũ. Vnde & philosopus di. 1 in 2. Ethic. q si paulum discedat a medio non est contra virtutẽ, sed si multum discedatur corrũpitur virtus in suo actu, correctio aũt fraterna ordinatur ad fratris emendationẽ. & ideo hoc modo cadit sub præcepto fm quod est necessaria ad istũ finẽ. non autem ita q quolibet loco vel tpe frater delinquens corrigatur & licet in oibus bonis agẽdis operatio hois nõ sit efficax nisi adsit auxiliũ diuinũ tñ homo debet facere quod in se est. Vnde Augu. dicit in lib. de correctione & gratia, nesciẽs qs pertineat ad prædestinationis numerum & quis non pertineat sic efficere debemus charitatis affectu vt omnes velimus saluos fieri. Et ideo omnibus debemus fraternæ correctionis officium impendere sub spe diuini auxilij.

8 Dubi. An quando timetur ne delinquẽs peior efficiatur si corripitur sit cessandum a correptione fraterna? Respon. qui supra. ar. 6. q duplex est correptio delinquentis. Vna pertinens ad prælatos quæ ordinatur ad bonũ cõmune, & habet vim coactiuam, & talis correctio non est dimittenda propter turbationem eius qui corripitur tũ quia & si propria sponte emendari non velit cogendus est per pœnas vt peccata dimittat tum etiam quia si incorrigibilis sit per hoc prouidetur bono communi dũ seruatur ordo iustitiæ & vnius exemplo alij deterrentur. Vnde iudex non permittit ferre sententiã condemnationis in peccatem propter timorẽ turbationis ipsius vel eius amicorum eius. Alia vero est correctio fraterna cuius finis est emendatio delinquentis nõ habens coactionem, sed simplicẽ admonitionem. Et ideo vbi probabiliter extimatur peccatorũ admonitionẽ non recipit, sed ad

pcio labatur est ab huiusmodi correctione desistendum, quia ea quæ sunt ad finem debet regulari secundum quod exigit ratio finis.

9 Dubitatur, An semper in tali correctione debeat admonitio secretare? Resp. qui supra. ar. 7. quod aut peccata sunt publica & talia sunt publice arguenda, quia non est tantum adhibendum remediū ei, qui peccauit ut melior fiat, sed etiam alijs in quorum notitiam deuenit ut non scandalizentur iuxta illud Apostoli, 1 ad Thymo. 5. peccātes coram omnibus argue, ut & cæteri timorem habeant quod intelligitur de peccatis publicis, ut Augu. dicit in libro de uerbis domini. Si uero sint peccata occulta sic uidetur habere locum quod dominus dicit. Si peccauerit in te frater tuus &c. quando enim te offendit publice coram alijs non solum in te peccat sed etiam in alios quos turbat, sed tamen adhuc de occultis peccatis est distingendum, quia quædam sunt in nocumentum proximorum corporale uel spirituale, puta si aliquis occulte tractet quomodo ciuitas tradatur hostibus, uel si hæreticus priuatim homines a fide auertat, & quia ille qui sic occulte peccat non solum in te peccat, sed etiam in alios oportet statim procedere ad denunciationem, vt hmōi nocumentum impediatur nisi forte aliquis simiter estimaret quod statim per secretam admonitionem posset huiusmodi mala impedire. Quædam uero peccata sunt, quæ solum sunt in malum peccantis & eius contra quem peccatur, & nunc solum attendendum est ut fratri peccanti subueniat. & sicut medicus corporalis sanitatem ęgroto confert si potest sine alicuius membri abscissione. Si autem non potest abscindi nisi membrū minus necessarium ut uita totius conseruetur, ita etiam ille qui studet emendationi fratris debet si potest sic emendare fratrē quantum ad conscientiam ut fama eius conseruetur quę quidem est utilis. Primo quidem & ipsi peccanti non solum in temporalibus in quibus quantum ad multa homo patitur detrimentum amissa fama, sed etiam quātum ad spiritualia, quia præ timore infamię multi a peccato retrahuntur unde quando se infamatos conspiciunt irrefrenate peccant. Secundo debet conseruari fama fratris peccantis, tum quia uno infamato alij infamantur. secundum illud Augu. in epistola ad Plebem hyponensem. cum de aliquibus qui sanctum nomē profitentur aliquid criminis uel falsi insonuit uel ueri paruerit, instant, satagunt, ambisse vt de omnibus hoc credatur, tunc etiam quia ex peccato vnius publicato alij prouocantur ad peccatum, sed quia conscientia præferēda est famę, voluit dominus vt saltem cum dispē dio famę fratris conscientia per publicā denunciationem a peccato liberetur, & sic patet q̄ potest esse de necessitate præcepti q̄ secreta admonitio publicam denunciatione pcedat.

10 Dubita. quia cum deus puniat aliquando peccatores sine præcedente admonitione, & nos ipsum imitari debeamus uidetur qđ non oportet quod pcedat secreta admonitio in correctione fraterna? Resp. qui supra. quod oīa occulta sunt deo nota & hoc modo se habent occulta peccata ad iudicium diuinum sicut pūblica ad humanum, & tamen plerunque deus peccatores quasi secreta admonitione arguit interius inspirādo uel uigilāribus uel dormiē tibus secundum illud Io. 33. per somniū in uisione nocturna quando irruit sopor super homines tunc aperit aures uirorum & erudiens eos instruit disciplina, ut auertat hominem ab his quæ fecit.

11 Du. Quare ergo Ioseph Gen. 37. accusauit fratres suos de crimine pessimo nulla præcedente admonitione? Resp. qui supra. quod credendum est quod fratres suos quandoque admonuerit licet non sit scriptum, uel potest dici quod peccatū publicum erat inter fratres. Vnde dicit pluraliter accusauit fratres suos.

12 Dub. Cur ergo in religionibus quæ tendunt ad perfectionem in capitulis nulla pcedente admonitione secreta fratres proclamant contra fratres de culpis commissis? Resp. qui supra. quod proclamationes quæ in capitulis religionum fiunt sunt de aliquibus leuibus quæ famę non derogant. Vnde sunt quasi quædam cōmemorationes potius oblitarū culparum quam accusationes uel denunciationes, si essent tamen talia de quibus frater infamaretur contra præceptum domini ageret q̄ per hunc modum pcedatum fratris publicaret.

13 Du. Qñ fiunt monitiones per prælatos sub excōmunicationis pœna de peccatis occultis corrigendis reuelādis, an teneantur eis obedire non pcedente secreta admonitione? Resp. qui supra q̄ prælato non est obediendū contra præceptū domini. sic̄ m illud Act. 5. Obedire oportet deo magis quā hominibus. Et iō quando prælatus pcipit ut sibi dicatur quod quis sciuerit corrigendū intelligēdum est pr̄ę ceptum

ceptum sine ullo ordine fraternæ correctionis, siue fiat cōiter ad omnes siue ad aliquem specialiter, sed si prælatus expresse præciperet cōtra hunc ordinem a deo institutū, & ipse peccaret præcipiens & ei obediens quasi contra præceptum dñi agens, unde non esset ei obediendum, quia prælatus non est iudex iudiciorū occultorum, sed solū deus, unde nō habet potestatem præcipiendi aliquid sup occultis nisi inquantū per aliqua iudicia manifestantur, puta per infamiam uel per aliquas suspitiones in quibus casibus potest prælatus pcipere eodē mō sicut iudex secularis uel ecclesiasticꝰ pt exigere iurm de ueritate dicēda.

14 Du. Cum testes inducantur ad aliquid probandū & occulta non possint probari, cur dñt adhiberi testes? Resp. qui supra. ar. 8. q̄ de unō extremo ad illud extremū conuenienter transitur per medium, in correctione aūt fraterna dñs uoluit q̄ principiū esset occultum dū frater frater corriperet inter se & ipsum solū, finem autem uoluit esse publicum, ut. f. ecclesiæ denunciaretur, & ideo cōuenienter in medio ponitur testiū inductis prout primo paucis indicetur pūm fratris qui pñt prodesse & non obesse vt statim sic sine multitudinis infamia emendet, & licet isti testes non probent delictū occultum cū inducuntur ppter eos. Primo vt Hiero. dicit ad ostendendum q̄ hoc sit peccatū de quo aliquis arguitur. Secundo vt dicit Augu. in regula ad continendum de actu peccati si talis actus reiteretur. Tertio vt dicit Chryso. ad testificandum q̄ frater admonens fecit quod in se fuit.

15 Dub. Quia homo manifestans peccata occulta fratris testibus videt quod sit potius ꝓ ditor criminis q̄ corrector vt dicit Aug. ergo non dūr adhibere testes. Resp. qui sup. q̄ post admonitionem secretam semel vel pluries factam quandiu spes probabiliter habetur de correctione per secretā admonitionem procedendum est. Ex quo autē iam probabiliter cognoscere possumus quod secreta admonitio non valet pcedendum est vlterius quantū cunq; peccatum sit occultū ad testiū productionē nisi forte ꝓbabiliter extimaret q̄ hoc ad emendationem fratris non proficeret, sed exinde deterior redderetur, quia ppter hoc esset totaliter a correctione cessandum.

16 Dub. Quia Aug. dicit in regula quod prius ꝓpōato dēt oſtēdi q̄ testibus, sed oſtēdere ꝓlato est dicere ecclesiæ, ergo testiū inductio nō debet præcedere publicam denuntiationem? Resp. qui supra. qđ Aug. intelligit quod prius dicatur prato q̄ testibus scđm quod ꝓlatus est. quædā singularis ꝑsona q̄ magis pōt prodesse quām alij, non aūt quod dicatur ei tanquā ecclesiæ. i. sicut in loco iudicis residenti.

17 Dub. Quia ad proprium peccatū nullus inducit testes ergo nec dēt inducere ad peccatum fratris quē debet diligere sicut seipsum? Rñ. qui supra. quod homo non indiget testibus ad emendationē sui peccati quod tñ pōt esse ne ceffariū ad emendationē peccati fratris. Vnde non est similis ratio de vno sicut de alio.

18 Du. An fraterna correctio debeat esse aspera? ꝙ. S. Th. in 4 sen. di. 16. q. 2. ar. 3. q 3. q̄ sm Greg. in pastorali nonnulla pcta sunt leuiter corrigēda. Nā cū nō malitia, sed ignorātia sola vel infirmitate delinquit, necesse est vt magno moderamine ipsa delicti correctio tēperet. Nonnulla aūt sunt vehemēter increpāda, vt cū culpa ab actore nō cognoscit quanti sit, pōderis ab increpātis ore sentiatur, & cū sibi malū qđ ppetrauit leuigat hoc cōtra se graviter ex corripientis asperitate pertimescat: & q̄uis ille loquat de correctione q̄ prælatis cōpetit tamen etiā in correctione quæ ab alijs fit hoc etiam est obseruādum quāuis fraterna correctio semper magis debeat ad lenitatem accedere, quia non ex auctoritate officij, sed ex charitatis affectu exhibetur.

19 Dub. Qño lucratus erit frater? Resp. Chry. super Matt. q̄ in hoc demōstratur q̄ in inimicitia damnum. est cōe & propter hoc non dicit q̄ ille lucratus est seipsum, sed q̄tu lucratus es eum ex quo ostendit, quoniā & tu & ille damnum patieratis ex discordia.

20 Dub. Qūo in ore duorū vel triū potest stare omne verbū? Resp. S. Tho. 12. q. 105. art. 2. q̄ in negotijs humanis non potest haberi demonstratiua probatio & infallibilis, sed sufficit aliqua coniecturalis probabilitas, secundum quam rector persuadet. Et ideo licet sit possibile duos aut tres testes in mendaciū cōuenire, non tñ est facile nec probabile q̄ conueniāt, & ideo accipitur eorū testimoniū tanquā verū, & pcipue si in suo testimonio nō vacillent vel alias suspecti non fuerint, & ad hoc etiam q̄ non de facili testes a veritate declinarent instituit lex vt testes diligentissime examinarentur & grauiter punirentur qui inuenirentur mendaces, vt habetur. Deutero. 25. fuit tamen aliqua ratio huius numeri de-

terminandi ad significandum infallibilem veritatem diuinarum personarum quę quandoque numerantur duæ quia Spiritussanctus est nexus duorum quandoque exprimuntur tres, vt Aug. di. super illud Io. 8. in lege vestra scriptum est quòd duorum testimonium verum est.

21 Dub. Cui ecclesiæ debet dicit peccatũ frater is? Resp. Chry. super Mat. glossando .i. his qui ecclesiæ præsident vel vt gl. hic dicit .i. cõgregationi fidelium vt maiorẽ erubescentiam patiatur & post sequatur excõicatio quę fieri debet per os ecclesiæ, id est per sacerdotem quo excommunicãte tota ecclesia cũ eo operatur.

22 Dub. Quis dicitur ethnicus? Resp. q̃ Gentilis vel paganus qui non est de populo dei.

23 Dub. Quis dicitur publicanus? Resp. Hier. quod publicani uocantur qui sæculi sectantur lucra & exigunt uectigalia per negotiationes & fraudes ac furta, sed scelera atq; periuria.

24 Dub. An postquam ecclesiã noluerit audire poterit amplius saluari? Resp. Aug. de verbis domini q̃ licet non sit deputandus in numero fratrum eius tamen salus non est negligenda cum & paganorum & Gentilium salutem inquiramus, & ita post excommunicationem ita possunt redire & saluari falsi christiani sicut gentiles.

25 Dubit. Cur comparat eum ethnicis & publicanis? Resp. qui supra quòd in hoc ostenditur maioris esse detestationis qui sub nomine fidelis agit opera infidelium quàm hi qui aperte Gentiles sunt.

26 Dub. Cur addit dñs quæcunq; alligaueritis &c. Resp. Hier. super Mat. quia posset tacite respondere vel cogitare si me despicis & ego te despicio, si me condẽnas, & tu mea sententia condemnaris, ideo potestatẽ tribuit apostolis vt sciant qui talibus condemnantur humanam sententiam diuina sententia corroborari, ideo dicit quæcunque alligaueritis.

27 Dub. Cur hic Petro dicit in cœlis & Mat. 16. dicit apostolis in cœlo? Respon. Orig. super euang. quia ipsi non sunt tantæ perfectionis sicut Petrus.

28 Dub. Cur nõ nominat quem debet ligare, sed dicit indeterminate quemcunque alligaueritis. Resp. qui supra q̃ hoc dicit quasi iudicio eorum qui alligare possunt dimittendo.

29 Dub. Quid significatur per prædicta uerba quæcunque ligaueritis? Resp. Hilarius dicens quòd per hoc ad terrorẽ maximi motus quo ad præsens omnes continentur immobile secuerit[a]tis apostolicæ iudicium demonstratur, vt quos in terris ligauerint .i. peccatorum nodis innoxios reliquerint, & quos soluerint concessionem, scilicet veniæ acceperint in salutem hi in cœlis ligati sunt vel soluti.

30 Dubi. Cur tale quòd incorrigibilis sit sicut ethnicus & quod etiam sit ligatus in cœlis? Respon. Orig. ubi supra. quod vt multitudine iudiciorum dissoluat fratris iram.

31 Dubit. An iniuste ligans vel soluens in terra liget soluat in cęlo? Respon. Aug. de verbis domini. quod injusta uincula dirumpit iustitia cum correxeris & concordaueris cum fratre tuo soluisti: illum in terra, cum soluueris in terra solutus erit & in cœlo.

32 Dub. Quomodo intelligitur si duo ex vobis consenserint &c. Resp. Glo. quod non solum de excommunicatione, sed etiam de omni petitione quæ fit a cõsentientibus in unitate ecclesiæ dat cõfirmationẽ dicens. Iterũ dico vobis q̃ si duo ex nobis cõsenserint super terrã vel pœnitentẽ recipiẽdo vel superbũ abijciendo vel de alia re quam petierint quæ non est contraria ecclesiæ unitati fiet illis &c.

33 Dubit. Cur dicitur esse deus in cœlis cum sit vbique? Resp. Glo. quod per hoc ostendit eum super oĩa esse, & per hoc cõplere eũ posse quod petitur. vel in cęlis .i. in sanctis, qđ natet ad probandũ quod fiet illis quicquid petierint, quia illum apud se habent a quo petunt.

34 Du. Cur dicit in nomine meo? Resp. Chry. super Matth. q̃ ut ostendat se etiam esse datorem simul cum patre.

35 Dub. Cur dicit in medio eorum sum cum adhuc non essent cõgregati? Resp. Orig. q̃ mox, vt aliqui consenserunt Xps inuenitur in eis.

36 Dubi. Cum deus ubiq; sit uidetur q̃ sit in medio quotumcunq; congregatorum in quocunq; nolle fuerint congregati? Resp. deus est ubiq; p̃ ꝑsentiam, essentiã & potentiã, sed nõ per gratiã, sed solum in medio eorum qui in eius nomine congregantur & in sanctis eius.

37 Dubi. An semper qui cõsentiunt de una re quã petũt exaudiantur? Resp. Chry. sup. Mat. q̃ quatuor de causis talia petẽtes et cõsentiẽtes nõ exaudiũtur. Primo qñ nõ expedientia petũt. Secundo quia indigni sunt qui petũt. Tertio quia aduersus eos qui cõtristauerunt oãt vindictam quærentes. Quarto quando petunt miam peccantibus qui non pœnituerunt.

38 Dub. Cur requiritur consensus vt exaudiantur? Resp. Orige. q̃ sicut in musicis nisi fuerit con-

uenientia uocum non delectat audiẽtem, sic in ecclesia nisi consensum habuerit non delectatur deus in ea nec audit uoces eorum & ita est una causa propter quam non exaudimur orantes quia non consentimus nobis per omnia super terram, neque dogmate neque conuersatione.

39 Dub. Cur Petrus interrogat quotiens &c? Resp. Hiero. super Mat. quia dominus dixerat supra videte ne contemnatis vnum ex his pusillis, & adiecerat si peccauerit in te frater tuus & præmium promiserat dicẽs, si duo ex vobis &c. vnde prouocatus Petrus interrogat.

40 Dub. Cur Petrus non expectauit responsionem dñi, sed ipse dixit vsque septies? Resp. qui supra quod Petrus putauit se aliquid magnũ dicere quando dixit vsque septies.

41 Dub. Cur potius dixit septies quam octies vel nouies, Resp. qa sepẽ sunt vitia capitalia, & forte Petrus voluit intelligere an peccãti per omne genus peccari deberet indulgere.

42 Dub. Cur potius dominus respondit septuagesies septies quam millies? Resp. Aug. de verbis domini: quod quia lex in decem præceptis commẽdatur. lex p decẽ & peccatũ per vnde cim significatur quia pctm̃ trãsgressio denarij est septem aũt solent pro toto cõputari quia septem diebus voluitur rẽpus, duo aũt septies undecim fiunt septuagesies septies. omnia ergo peccata dimitti uoluit qui ea septuagesimo septimo numero præsignauit & ut Hiero. dicit septuagesies septies, id est, quadringentis nonaginta uicibus ut totiens peccanti fratri dimitteret quotiens ille peccare posset & ita ponit numerum determinatum pro indeterminato, ut dicit Chrys. & est figura sinecdoche.

43 Du. Cur hoc non obseruatur in hęreticis, qui si relabuntur relinquuntur brachio seculari? Resp. Sanctus Th. 2. 2. q. 11. ar. 4. quod ecclesia secundũ domini institutionẽ charitatẽ suã extẽdit ad oẽs ẽt inimicos & persequẽtes pertinet aũt ad charitatem ut aliquis bonum proximi & uelit & operẽtur & cum duplex sit bonum. s. spirituale. s. salus animę qd principaliter respicit charitas, & tale debet q̃libet alteri uelle ex charitate, & ita quantũ ad hoc hęretici reuertentes quotiescunque relapsi fuerint ab ecclesia recipiũtur ad pœnitẽtiam per quã impenditur eis uia salutis. Aliud uero bonum, scilicet temporale secundario respicit charitas sicut est uita corporalis, possessio mũdana, bona fama, & dignitas ecclesiastica siue secularis, q̃ non tenemur alijs uelle ex charitate in ordine ad salutem ęternam & eorum & aliorum. Vnde si aliquid de huiusmodi bonis existens in uno posset impedire salutem ęternam in multis nõ oporter qđ ex charitate hoc bonũ ei uelimus sed potius ut uelimus eũ illo carere, tũ qa salus ęterna præferẽda est bono tẽporali tũ quia bonũ multorũ præfertur bono unius. Si aũt hæretici reuertẽtes semp reciperentur ut cõseruarẽtur in uita & alijs tẽporalibus bonis posset in præiudicium salutis aliorũ hoc esse, tũ quia si relaberentur alios inficerent tũ etiã quia si sine pœna euaderent alij securius in hęresim laberẽtur. ut dicitur Eccl. 8. c. etenim qa nõ cito profertur cõtra malos sentẽtia absque rõne ulla filij hoim perpetrãt mala. Et iõ ecclesia quidẽ primo recipit tes ab hęresi non solũ recipit ad pœnitentiã sed ẽ conseruat eos in uita, & interdũ restituit eos dispẽsatiue ad ecclesiasticas dignitates quas prius habebãt si uideantur uere cõuersi. & hoc pro bono pacis legitur frequenter esse factũ sed quando recepit interdum relabuntur uidetur esse signum incõstãtiæ eorũ circa fidẽ. Et iõ ulterius redeuntes recipiũtur quidẽ ad pœnitentiã non tñ ut liberẽtur à sententia mortis. Illud aũt dictũ domini Petro q̃ fratri peccãti est semp remittẽdũ ut ei redeunti parcatur nõ intelligitur de peccato in proximũ uel in deũ commisso q̃ non est nostri arbitrij dimittere, ut Hierony. dicit sed etiã in hoc est a lege modus præfiaturus secundum quod congruit honori dei & utilitati proximorum.

¶ Sensibus spiritualibus nõ expoũntur ratione dicta in prologo.

FERIA IIII. DOMIN. TERTIAE Quadragesimæ.

Accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis Matth. 15. c. Marci. 7.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi 32. die. 9. Maij die Iouis.

HISTORICE.

Ad dominũ in Genesareth scribæ pharisęiq; ab Hierosolymis accedentes togabant cur trãsgrederentur eius discipuli sentorũ institutа quia panẽ nõ ablutis manibus edebãt, quibus cur & ipsi diuina cõtẽnerent mandata ob hoim ordinationes respõdit, qm̃ lege cau-

Universidad de Deusto Biblioteca

eius est ut parentibus debitus exhibeatur honor, & filios qui maledicta in procreatores congessissent uita dñe priuari ipsi uero natis suadent q̃ ab eis deo dicata munera parentibus prodesse referãt. debito honore priuantes in diuinorũ contẽptum eloquiorũ ut sua diuinis mãdata pferrent monitis, ideoq; non ab re egregie pnunciaret Esaias uates, hos hypocritas uerbis altissimum colere sed procula corde oĩ potentem existere doctrinas mortaliũ diuina abiecta disciplina instruentes, turbis aũt astantibus clarissime demõstrabat nequaquã quæ edũtur, sed ab ore procedentia hoiem labefactare. phariseis aũt his scandalo percussis discipulis ait, euelli oẽm q̃ nõ a suo esset genitore plãtam necesse fore phariseos quoque nedũ uisu carere, sed & ceterorũ ducis existere, quod si luminibus orbatus ceco dux extiterit, simul cadunt præcipites in foueam. Rogãti aũt Petro ut interpretaretur sub uelamine dicta. eos quoque dixit perspicacitate intellectus carere cum minime ea quæ p eos edũtur intelligerent in uentrẽ digeri & inde efici ex corde aũt p os pessimas egredi cogitationis, homicidia cæteraq; nefanda scelera q̃bus homo inquinatur manibus uero nõ lotis citius cibum sumere nequaquam.

1 IN dissoluendis dubijs nunc insistẽdũ est. Dub. Igitur primo ad quid accesserũt pharisei & scribæ ad Iesum? Resp. quod ut pater in textu ad redarguendum eum propter discipulos.

2 Dubitatur. An solum in Hierosolymis morãtentur scribæ & pharisei? Respon. Chryso. super Matthæum. quod in omnes tribus erant dissemĩati. sed q̃ in metropholi habitãt peiores alijs erãt uelut ampliori fructes honore.

3 Dubit. Quæ sint traditiones seniorum? Respon. quod ut Marci. 7. dicitur & Chrysostomus sup Matthæũ. qd multa noua inducebant sacerdotes & inter alia ea q̃ hic cõtinẽtur de lotione manuũ quãuis Moyses pceperit Deu. 4. c. dicẽs. nõ adijcietis ad uerbũ qd ego propono uobis hodie & non auferetis ab eo.

4 Dub. Vnde assumebant hanc traditionẽ de lauãdo manus? Resp. Chrys. ubi supra qd uerba prophetarũ carnaliter accipientes, q̃ dictũ erat, lauamini mũdi estote corpore lauando seruabant, & ideo statuerant non nisi lotis manibus manducandum esse.

5 Dub. Cur arguebãt discipulos & nõ Xpm? Resp. Lyra qd ipsum in discipulis suis arguebãt tanquã contemptorẽ doctrinæ seniorum ut sic redderẽt eo populo odiosum quasi dicerent, ut dicit. S. Vincen. nõ est culpa discipulorum sed tua, qui es immundus, ideo male nutris discipulos tuos & inuectiuus & malitiose hoc dicebant.

6 Du. q̃ erãt seniores habentes potestatẽ cõdendi tales traditiones? Resp. Lyra q̃ ut habetur Nume. 11. á tpe Moysi de uolũtate dei statuti sunt septuaginta senes qui cum eo iudicarent populum, & ita post obseruatum fuit & creabantur per impositionẽ manus & residebant in hierusalẽ, & ad eos in ambiguis ex alijs ciuitatibus recursus habebatur & eorum determinatio pro lege habebaẽ & inter alias determinationes aliqua ordinabant ad quandam decentiam & honestatem ut hic de lauando manus.

7 Du. Cur discipuli Christi non lauabãt manus cũ ederent? Resp. Chry. super Mat. dicens, quòd iã superflua despiciebant ea solũ quæ sunt necessaria attendẽtes & neque lauari, neque nõ lauari pro lege habentes ut contingebat alterutrum facientes, qui enim & necessarium cibum contemnebant qualiter circa hoc studium haberent.

8 Dub. Cur dominus non excusauit discipulos sed redarguit phariseos? Resp. qui supra. qd nõ excusauit, sed cõfestim reaccusauit demonstrãs q̃m eũ qui magna peccat pro paruis peccatis aliorum solicitum esse non oportet.

9 Dub. Cur non dicit quod bene faciebant non lauare? Resp. qui supra. quod ut non det eis occasionem cadendi.

10 Dub. Cur non dicit q̃ apostoli malefaciebant non lauando manus? Resp. qui supra quod ut non approbet eorum traditiones.

11 Dub. Cur de hac traditione non accusat seniores? Resp. qui supra, quia sicut iniuriatorem cum repulisset.

12 Dub. Cur redarguit eos de trãsgressione diuini pcepti cũ nõ uideãt ad propositum? Resp. Lyr. quod quasi clauum clauo retundendo dicit eos deficere, quia faciebant transgredi mãdatũ dei pp mãdatũ hoim uide infra dub. 19.

13 Dub. ubi scribitur præceptum de honore parentum? Resp. quod Exo. 20.

14 Du. Cur in lege non ponitur aliquod præceptum affirmatiuum de honorando nõs proximos sicut ponuntur præcepta de non nocẽdo etc? Resp. S. Tho. 22. q. 122. ar. 5. q̃ statim ratio naturalis homini dictat quod nulli iniuriã fiat & ideo præcepta decalogi prohibẽtia non cumenta extendunt se ad omnes, sed ratio naturalis non statim dictat quod aliquid sit proprio faciendum nisi qui homo aliquid debet.

15 Du. Cur ergo ponitur præceptum affirmatiuum quo ad filios erga patres? Resp. q̃ supra qd debitũ filij ad patrem adeo est manifestũ qd nulla tergiuersatione potest negari eo qd pater est principiũ generationis & esse, & insuper educationis & doctrinæ, & ideo non ponitur sub præcepto decalogi, ut aliquod beneficium & obsequium alicui impendatur nisi parentibus.

16 Dubitatur. Cur non ponitur præceptum ut parentes, prouideant filijs? Resp. Sanctus Th. ubi supra. quod parentes non uidẽtur esse debitores filijs propter aliqua beneficia suscepta, sed potius ecõuerso. Filius aũt est aliquid patris & patres amant filios ut aliquid ipsorũ sicut dicit Philo. in ethi. unde eisdem rationibus non ponuntur aliqua præcepta decalogi pertinentia ad amorẽ filiorum sicut neque etiam aliqua ordinantia hominẽ ad seipsum.

17 Du. Quo honore debeant parentes uenerari? Resp. Hier. super Matth. dicens. Honor in scripturis nõ tm in salutationibus & officijs deferendis quantum in elemosynis ac oblatione sentitur. Honora inquit apostolus uiduas quæ uere uiduæ sunt. Hic enim honor donũ intelligitur præceperat ergo dominus uel imbecillitates uel ætates uel penurias parentũ considerans ut filij honorent & in uitæ necessarijs ministrandis parentes suos.

18 Du. Cur hic dominus ponit pœnam in honorantium parentes & non præmiũ honorãtiũ eos? Resp. Chrys. ubi supra quod dõs præmiũ prætermittens ponit qd terribilius est. s. pœnã ut ipsos stupefaceret & alios attraheret, dicens qui maledixerit patri uel matri morte moriatur in quo demonstrat eos morte dignos esse, si enim qui uerbo dehonorat parentem morte punitur, multo magis uos q̃ opere, & non solũ dehonoratis parentes, sed & alios hoc docetis, igitur nec uiuere debetis qualiter meos discipulos incusatis.

19 Du. Quomodo intelligitur minus quodcũque ex me &c? Resi. laco. de uora. in sermone quod quia phariseĩ erant anari inducebãt Iudæos qui habebãt parentes ut ea deo deuouerent qui est pater principalis, ac si eis dicerent q̃ tale munus factũ deo sibi proderit ad uitam æternã, & per talem modum phariseĩ

bona illorum cum filijs diuidebant.

20 Dubita. An filij possint uouere deo de bonis paternis? R. sp. Sanctus Th. 2. 2. q. 78. ar. 7. q̃ sub promissione deo facta nõ cadit nisi qd est uirtuosum. Est aũt cõtra uirtutem ut id q̃ est alterius hõ afferat deo. Et iõ non omo põt saluari rõ uoti cũ quis in potestate alterius cõstitutus uouet id qd in potestate alterius nisi sub conditione, si ille ad cuius potestatem pertinet non contradicat.

21 Dubit. Quomodo filius dicens munus qdcunque &c. Nõ honorificauit patrẽ suũ? Resp. qd auferẽdo eis bona q̃ ipsis ministrare debuerant non honorabant eos, sed potius iniuriam inferebant.

22 Dubi. Quomodo irritũ faciebãt mãdatum dei? Resp. gl. q̃ honorare parẽtes erat præceptum dei qd irritũ, id est, uacuũ seu destructũ faciebant inuadendo oppositum eius.

23 Dub. An ttatuta hominum sint seruanda? Resp. Sanctus Th. super epistolam ad Gal. 3. in fin. quod non reprehendũtur quod teneãt traditiones hominum, sed quod propter traditiones. hominum dimittant mandata dei.

24 Dubita. An traditiones hominum seu statuta sint necessaria ad uitam hominum? Resp. Sanctus Tho. 12. q. 95. arti. 1. quod necessarium fuit ad pacem hominum & uirtutẽ quod leges humanę ponerentur, quia sicut Philosophus dicit in primo politice. Sicut homo si fit perfectus uirtute est optimum animalium, sic si sit separatus à lege & iustitia est pessimum omnium, quia homo habet arma rationis ad expellendas concupiscentias, & seuitias quæ non habent alia animalia.

25 Du. Quis põt condere tales leges seu statuta? Resp. S. Tho. 12. q. 60 ar. 3. qd quia lex proprie primo & principaliter respicit ordinem ad bonũ cõmune. Ordinare aũt aliquid ad bonum cõe est uel totius multitudinis, uel alicuius gerẽtis uicẽ totius multitudinis. Et ideo condere legem, uel pertinet ad totã multitudinem uel ad personam publicam quæ totius multitudinis curam habet.

26 Du. Quales dnt esse leges humanæ? Resi. S. Th. 12. q. 95. ar. 3. qd ut Isidorus dicit. erit lex honesta, iusta, & possibilis sdm naturã sedm consuetudinẽ patriæ, loco t pisque conuenies, ne cessaria, utilis, manifesta quoq; ne aliqd p obscuritatẽ in captione cõtineat, nullo priuato cõmodo, sed pro cõi ciuium utilitate scripta.

27 Dubitatur. An semper leges sint obseruan-

dæ

dæ prout uerba sonant? Resp. qui supra. q. 96. ar. 6. quod oīs lex ordinatur ad cōem hominum salutem & intantum obtinet uim & rationem legis. Secūdum uero quod ab hoc deficit, uirtute obligandi nō habet. Vnde iurisperitus dicit q̄ nulla ratio iuris aut æquitatis benignitas patitur, ut quæ salubriter per salutē hominum introducuntur ea nos duriori interpretatione contra ipsorum cōmodū perducamus ad seueritatē. Contingit aūt multotiēs quod aliquid obseruari cōi saluti est utile, ut in pluribus quod tamen in aliquibus casibus est maxime nociuum, quia igitur legislator nō potest omnes singulares casus intueri proponit legē secundum ea quæ in pluribus accidūt ferens intentionē suā ad cōem utilitatem. unde si emergat casus in quo obseruatio talis legis sit damnosa communi saluti non est obseruanda, sicut in ciuitate obsessa statuatur lex quod portæ ciuitatis maneant clausæ, hoc est utile cōi saluti ut in pluribus. Si tamen contingat casus q̄d hostes insequerentur aliquos ciues per quos ciuitas conseruatur damnosissimum esset ciuitati nisi eis portæ aperirentur, & ideo in tali casu essent portæ aperiendæ contra uerba legis ut seruaretur utilitas communis quam legislator intendit.

28 Dub. An princeps subijciatur legibus suis? Resp. qui sup. ar. 5. quod princeps dī esse solutus à lege quantū ad uim coactiuam legis. nullus. n. proprie cogitur a seipso, nec aliquis in principē pōt iudiciū cōdēnationis ferre si cōtra legē agat, sed quantū ad uim directiuam legis princeps subditur legi propria uoluntate. Ex quo patet quod dicitur extra de constit. c. cum omnes. quod quis iuris in alterum statuit ipse eodem iure uti debet. Et sapientis dicit auctoritas, patere legē quā tu ipse tuleris. Vnde quantum ad dei iudiciū princeps non est solutus à lege quantū ad uim directiuā eius, sed debet uoluntarius non coactus legem implere.

29 Du. An leges humanæ possint mutari? Resp. qui supra. q. 97. ar. 2. q̄ sic. si ex hoc aliqua maxima & euidentissima utilitas ex nouo statuto proueniat uel ex eo quod est maxima necessitas ex eo quod lex cōsueta, aut manifestā iniquitatē cōtinet, aut eius obseruatio est plurimū nociua. Vñ dī a iuris perito q̄d in rebus nouis cōstituēdis euidēs debet esse utilitas ut recedat ab eo iure q̄d diu æquum uisum est.

30 Du. Cur uocat pharisæos hypocritas? Resp. Remigius super Matth. quia erant simulatores, quia sub honore dei terrena sibi lucra ac cumulare cupiebant.

31 Dub. Vbi prophetauit Esayas de eis? Resp. Lyr. quod. 29. c. licet sub alijs uerbis tamen est eadem sententia.

32 Dub. An sit peccatum honorare deum labijs? Resp. quod nō. nec hoc dicit dominus, sed quia ore simulabant quod non habebant in corde, ideo eos hypocritas uocat.

33 Dub. Quando honorauerunt deum uerbis & corde longe fuerunt? Resp. Rabanus super euangelijs, q̄ quando dicebant. Magister scimus quia uerax es tunc labijs honorabāt, sed cor eorum longe erat a deo, quoniā miserunt insidiatores ut eum experent in sermone.

34 Dubit. Cū dominus præsens aliter ubiq; sit quomodo cor pōt esse lōge ab eo? Resp. q̄ non dicitur lōge per spacium corporeum, sed per affectum mentis quæ auertitur a deo.

35 Dubit. Quomodo sine cā colebant deum? Resp. Lyr. quod sine causa. i. frustra q̄d sicut medicina quæ non confert sanitatē dicitur sine cā uel frustra propinari, ita cultus ciuinus dī frustra quando nō ducit ad uerā fœlicitatem.

36 Dub. Quia non uidetur esse malum docere doctrinas & mandata hominū maxime quando tendunt ad bonum uniuersitatis? Resp. Rabanus ubi supra quod hoc dominus dicit non proficere quando talia docent cōtemptis præceptis diuinis.

37 Dub. Cur non prosequitur respondere pharisęis, sed ad turbas sermonē conuertit? Resp. qui supra. q̄ augmentata accusatione pharisæorū testimonio prophetæ & illis nō consentientis iam eis non loquitur, sed turbis.

38 Dub. Quia si q̄ intrat in os non coinquinaret hominem nullū esset peccatū gulæ? Resp. S. Th. 22. q. 148. ar. 1. q̄ id q̄d intrat in hoīem per modū cibi sm̄ suā substātiā & naturā non coinquinat hoīe, spūaliter, inordinata aūt ciborū cōcupiscentia spūaliter hoīem coinquinat, & sic dominus loquitur contra pharisæos qui opinabātur q̄d aliqui cibi immūdos facerēt.

39 Dub. Quia cū lege prohiberētur certa animalia comedere, vī q̄d illa comedēdo faciebant cōtra legē. & sic coinquinabātur? Ref. S. Tho. 3. par. q. 40. ar. 4. q̄d Christus uoluit ostēdere per illa uerba q̄ hō non redditur immūdus secundū aīam ex usu ciborum quorūcunq; sm̄ suā naturā, sed solum sēm quandā significationē q̄d aūt in lege quidā cibi dicuntur immūdi hoc est p quādā significationē. Vñ Augustī. dicit contra Faustum si de porco & agno requiratur uerum natura mundus est. dicimus q̄d oīa creatura dei bona est quadā uero significatione agnus mundus porcus immūdus est, & sic figuratiue erāt immūdi cibi, sed adueniēte Christo qui est ueritas figura cessauit.

40 Du. Cur non licet mâducare de cibis idolis immolatis, & quod intrat in os &c. Resp. Hieron. ubi supra. quod ipsi cibi & omnis dei creatura per se munda est, sed idolorum & dæmonum inuocatio ea facit immūda apud eos, scilicet qui cum conscientia idoli. Idolotytum manducat & conscientia eorum cum sit infirma polluitur.

41 Dub. Cur dicebat turbis audite. intelligite cum alterum sufficeret dicere? Resp. Rabanus ubi supra quod ut eos attentiores faciat utrūq; dicit quasi dicat attendite & erigimini mente ad hoc audiendum.

42 Dubit. Quæ sunt quæ procedunt ab ore & coinquināt hoīem? Resp. Lyr. q̄ sunt verba. i. quæ sunt malitiæ interioris significatiua.

43 Dub. Quid est scandalizari & quid est scandalū. require dūcta secunda aduentus. du. 14.

44 Dub. Quotuplex est scandalū? Resp. S. Th. 22. q. 43. ar. 1. q̄ est duplex. s. actiuum & passiuū. Et iterum actiuum est duplex. s. per se & p accidēs. scandalū per se actiuum est quando aliquis suo malo uerbo uel facto. intēdit aliū ad peccandum inducere uel facit tale quid q̄d de sui ratione habet quod sit inductiuum ad peccandum, licet ipse hoc non intendat. s. eū sic inducere puta cum aliquis publice peccat uel facit aliquid q̄ hēt similitudinē peccati, & sic dat occasionē ruinæ, & istud est scandalū actiuū & p se. Actiuū uero p accidēs ē q̄ cū aliquis nō intēdit aliquē inducere ad peccandū nec facit aliquid quod habeat inducere aliū ad peccādum, & tamen alius ex tali facto propter inuidiam uel aliud huiusmodi inducitur ad peccandū uocatur scandalum actiuū, sed per accidēs. Aliud est scandalū passiuū, & est q̄ aliqs ex quocūq; dicto uel facto alterius siue bono siue malo inducitur ad peccādum.

45 Du. An scandalum passiuū semper sit cum actiuo & econtra? Resp. qui supra q̄ quandoq; sunt simul, sicut cum aliquis ex male dicto uel facto dat occasionem ruinæ alteri. & ille alter ex tali occasione peccat. Aliquādo est passiuum sine actiuo, sicut quando præter intentionem operantis & præter cōditionem operis aliquis malo dispositus ex hmōi operæ in

ducitur ad peccandū, puta cū aliquis inuidet bonis aliorū. & tunc ille qui facit hmōi actum rectum non dat occasionem quātum in se est, & ideo hoc scandalū est passiuum sine actiuo, & istud scādalum erat in pharisæis qui de bona doctrina Christi scandalizabantur. quando uero est scandalum actiuum sine passiuo puta cum aliquis uerbo uel facto inducit aliquem ad peccandum & ille non consentit.

46 Dub. An omne scandalum tam actiuū quā passiuū sit peccatū? Ref. qui supra. ar. 2. q̄ scandalū passiuum semper est peccatum in eo qui scandalizatur. Non. n. scandalizatur nisi inquantū aliqualiter ruit spūali ruina q̄ est peccatū, pōt tñ esse sine peccato scandalū passiuū eius ex cuius facto aliquis scādalizatur, sicut cū quis scādalizatur de his q̄ alius bñ facit similiter et scandalū actiuū semper est pctm̄ in eo qui scādalizat, quia uel ipsum opus q̄d facit est peccatum, uel ēt si habeat spēm peccatidimittendum est semper propter proximi charitatē de qua unusquisq; tenetur saluti p̄ximi prouidere & siquis non dimittit contra charitatē agit, pōt tñ esse scandalum actiuum sine peccato alterius qui scandalizatur quando non consentit ut in ruinam cadat.

47 Du. An omne tale scandalū sit semp pctm̄ mortale? Resp. qui. supra. ar. 4. q̄ scandalū passiuū qnq; pōt esse pctm̄ ueniale quasi hūs in pactionem tñ. puta cum aliquis ex inordinato dicto uel facto alterius commouetur motu ueniali peccati, qnq; uero est pctm̄ mortale quasi hūs eū in pactione ruinæ. puta cū aliqs ex inordinato dicto uel facto alterius procedit vsq; ad pctm̄ mortale. Scandalū aūt actiuum si sit per accidēs sicut supra hī dub. 43. pōt esse qnq; quidē pctm̄ ueniale, puta cū aliqs uel dictū uenialis pctī uel actū qui non est sm̄ se pctm̄, sed hēt aliquam in speciem mali cū aliqua leui indiscretione cōmittit, qnq; uero est pctm̄ mortale siue qñ cōmittit actū pctī mortalis, siue qñ conterit saluē proximi ut pro ea conseruanda non prætermittat aliquis facere q̄ sibi libuerit. Si uero scandalū actiuū sit per se prout supra dictum est, puta cum intendit inducere ad peccandum, siquidem intēdit inducere aliū ad peccādū mortaliter est peccatum mortale & similiter si intendat inducere ad peccandum ueniliter per actum peccati ueniālis est peccatum ueniale.

48 Du. Quod est maius pctm̄ scandalū actiuū uel passiuum? Ref. S. Tho. in 4. sen. di. 38. q. 1. ar. 2.

ar.2.q.1.q̃ per se loquendo scandalū actiuum est maius peccatum quam passiuum, quia in unoquoq; genere causa est potior effectu. tñ aliquando potest esse maius passiuum quam actiuum, quando aliquis maioris ruinæ occasionem sumit qui in sibi datur sicut & q̃q; est passiuum peccatum sine peccato agentis.

49 Dubi. An scandalū passiuum reperiatur in viris perfectis? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 43 ar. 5. q̃ scandalū passiū importat quādā cōmotionē animi a bono in eo qui scandalū patit, nullus enim cōmouetur q rei immobili firmiter inhæret. Maiores aūt siue pfecti sūt deo inhærēt & platis inquantū deo inhærent. aūt quantūcunq; uideāt alios inordinate se hre dictis uel factis ipsā a sua rectitudine nō recedūt fm illud ps. 124. Qui cōfidunt in dño sicut mons syō non cōmouebit in æternū &c. Et ideo in his q perfecte deo adhærēt peramore scādalū non inuenit, fm illud ps. 118. Pax multa diligentibus legē tuam & nō est illis scandalum.

50 Du. An bona spūalia uel t̃palia sint dimittenda pp scādalū & quæ pūt dimitti? Ref. qui supra. ar. 7. & 8. q̃ hæc quæstio hēt locū solū de scandalo passiuo & nō de actiuo. Et primo quidem spūalia bona quæ sunt de necessitate salutis hō hēt dimittere pp scandalum proximi, quia nullus debet peccare mortaliter, ut proximus euitet pctū mortale, quia fm ordinē charitatis hō debet plus suā salutē spūalē diligere q̃ alterius, & sic talia bona spūalia nō debent pretermitti pp salutē alterius, & ad euitandū scādalū alterius, sed in bonis spūalib⁹ q̃ nō sunt de necessitate salutis uidet distinguendū quia scandalum quod ex eis oritur quandoque ex malitia procedit cū. f. aliqui uolūt implere hmōi spūalia bona scandala concitando. Sicut hæc fecerūt pharisæi q̃q; uero scandalū procedit ex infirmitate uel ignorantia & hmōi est tēs talū multorū pp qd sunt alia spiritualia bona occultāda, uel et interdum differenda ubi periculū non imminet quousq; rediit ratiōne hmōi scandalū cesset. si aūt post reditā rationem hmōi scandalum duret iam uidetur ex malitia esse, & sic pp ipsum sūt hmōi spūalia opera dimittenda. docere uel itatem, correctio fraterna & hmōi. Quo aūt ad t̃palia bona est distinguendum. aut. n. sunt nostra, & tūc ea dimittere si penes nos ea habeamus tribuendo uel non repetendo si apud alios sint pp scandalum q̃nque quidem debemus quandoque autem non. Si. n. scandalum ex hoc oriatur propter ignorantiam uel infirmitatem aliorū quod supra diximus esse scandalum pusillorum, tūc uel totaliter dimittenda sunt temporalia uel aliter scādalum tedium. f. per aliquā admonitionem. Aliq̃n uero scandalū nascitur ex malitia quod est scandalum pharisæorum & pp eos qui sic scandalizantur non sunt t̃palia dimittenda, quia & hoc noceret bono cōi, daretur. n. malis rapiēdi occasio, & noceret ipsis rapientibus qui retinendo aliena in peccato remanerent. Aut talia bona t̃palia non sunt nostra, sed nobis commissa, uel ad construēdum pro aliis, sicut bona ecclesiæ cōmittuntur prælatis, & bona cōia quibuscunq; reipublicæ rectoribus & talium cōseruatio sicut & depositorum imminet his quibus sunt cōmissa ex necessitate, & ideo nō sunt propter scandalum dimittenda.

51 Dub. An ab omni specie mali sit abstinendum pp scandalū? Ref. S. Th. super epistolā ad Ro. 12. q. aliquid pōt habere speciē malidupliciter. Uno modo fm opinionē eorum qui sunt ab ecclesia precisi, sicut sunt hæretici qui ab ecclesia non tolerantur & sic non est curandum de eis nec de tali specie mali. Alio modo fm opi. eorum qui tolerantur ab ecclesia, sicut tempore apostoli infirmi in fide a. Timantes legalia esse obseruanda adhuc tolerabantur ab ecclesia ante euangelij diuulgationem & ideo nō erat comedendum cum eorū scandalo de cibis in lege prohibitis.

52 Dubita. Cur Christus ita aspere redarguebat pharisæos cum opprobriis qui sine scandalo potuissent prædicare suauiter? Ref. S. Th. 2. par. q. 42. ar. 2. q. salus multitudinis est præferenda paci quorūcūq; singularium hoim & ideo q̃n aliqui sua peruicacissime multitudinis salutem impediunt nō est timenda eorū offensio a prædicatore uel doctore adhoc q̃d multitudinis saluti prouideat. Scribæ aūt & pharisæi & principes Iudæorum sua malitia plurimum impediebant populi salutem, tū quia repugnabant Christi doctrinæ per quam solā poterat esse salus tum quia prauis suis moribus uitam populi corrumpebant. Et ideo dominus non obstante offensione eorum publice ueritatem docebat quam illi odiebant & eorum uitia arguebat prout hic patet.

53 Du. An plātatio Pauli qui dixit ego plantaui & nō pater, eradicabitur? Ref. Hier. q̃ hæc quæstio soluitur ex hoc quod sequitur. Deus aūt incrementum dedit, q̃n alibi ipse Paulus dicit

dicit cooperatores dei sumus, & ita deus cum cooperatoribus suis plantat & rigat.

54 Dub. Quia uidetur q̃ plantatio dei eradicari possit, quia Hiere. 2. dicitur ego te plātaui vineam electam quomodo conuersa est mihi in prauum? Resp. qui supra di. Plantauit quidē deus & nemo potest eradicare plantationem eius, sed quoniam ista plantatio in voluntate proprij arbitrij est. nullus alius eam eradicare poterit, nisi ipse tribuerit assensum.

55 Dub. An peccatum ueniale sit committendum, ut proximus non scandalizetur? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 44. ar. 8. q̃ quidam dixerunt peccatum ueniale esse cōmittendum propter uitandum scandalū, sed hoc implicat contraria: si enim faciendum est iam non est malū, neq; peccatū nā non pōt esse eligibile contingit tñ aliquid propter aliquū circunstantiā non esse peccatū ueniale, quia illa circunstantia sublata peccatum ueniale esset sicut uerbum locosum est peccatum ueniale quando absque utilitate dicitur. Si autem ex causa rationabili proferatur iā nō est ociosum neq; peccatum.

56 Dub. Videtur quod homo teneatur cōmittere peccatum ueniale pp salutem proximi, quia sine dispendio suæ salutis debet procurare salutē proximi? Resp. qui supra q̃ quātuis per peccatū ueniale gratia non tollatur p quam est hominis salus inquantum tamen ueniale disponit ad mortale uergit in detrimentum salutis, & sic non debet committi etiam propter salutem proximi.

57 Dub. Quomodo debent fieri cœci? Respō. Lyra. 1. doctrinam eorum euitare.

58 Dub. Quo dicuntur cæci? Resp. Rabanus eo quia sunt luce mandatorum dei priuati. Sanctus autem Vincen. in sermone dicit, q̃ sunt cæci. non propter ignorantiam literarum, sed propter malitiam quam habebant cognoscendo peccata aliorum, & non sua.

59 Dub. Quo erant duces cæcorum? Resp. Lyra, post Rabanum, quia alios in præcipitium trahunt errantes, & in errorem mittentes.

60 Dub. Quia uidetur q̃ quando cæcus ducit cæcum ubi nulla est fouea, q̃ non ambo in foueam cadant? Resp. q̃ per quodlibet obstaculum cadere possent, neque foueam si adesset uitare possent cum non uideatur ab eis: & qa hoc accidit ut in pluribus.

61 Dub. Cur Petrus dixit edissere nobis parabolam cum Christus nullam tunc dixerit parabolam? Resp. Remig. quia consueuerat dñs loq̃ parabolice, ideo Petrus cū audisset q̃ intrat in os &c. putauit illum parabolice loqui.

62 Dub. Cum solus Petrus interrogauerit cur dñs omnes reprehenderit? Resp. qui supra. q̃ ex persona cæterorum hoc Petrus dixerat, ideo cum alijs redarguitur.

63 Dub. Quomodo erant sine intellectu? Resp. q̃ quia non intelligebant actualiter quæ dicebantur a dño, ideo vocat eos sine intellectu.

64 Dub. Quomodo cibi ingressi per os omnes vadunt in secessum cū ex eis nutriatur corpus & feces solum emittantur? Resp. Hiero. q̃ tenuis humor & linquens esca cum in venis & artubus concocta fuerit & digesta per occultos meatus corporis quos Græci poros uocāt ad inferiora dilabitur & in secessum vadit, & vt Chryso. dicit dominus respondet discipulis fm iudaicam infirmitatem dicit enim quoniā cibus non manet sed egreditur, quamuis & si maneret nō faceret immundum propter hoc autem & Moyses per tantum tēpus dicit esse immūdos quantū cibus intus manet. In vespere enim iubet lauari & mundum esse quasi tēpus digestionis & egestionis dimittens.

65 Dub. An dæmones immittant malas cogitationes in corde? Resp. S. Tho. 2. par. q. 121. ar. 2. q. dæmones non possunt immittere cogitationes interius eas causando cū usus cogitatiue virtutis subiaceat voluntati, dī tñ diabolus incensor cogitationē inquantū incitat ad cogitandū, vel etiam ad appetendū cogitata per modū persuadentis, vel passionē concitantis & etiam hoc ipsum incedere Damascenus vocat immittere, qa talis passio interius fit.

66 Dub. An dæmones & angeli possint cognoscere cogitationes hoīum? Ref. qui sup. q. 57. ar 4. q̃ cogitatio cordis dupliciter pōt cognosci. Uno mō in suo effectu, & sic nō solū a dæmone & angelis, sed et ab alio hoīe cognosci potest. & aliq̃n cognoscitur non solū per actū exteriorē, sed etiā per immutationē vultus & etiam medici aliquas affectiones animi perpulsum cognoscere possunt & multo magis angeli & boni & mali. Vnde Aug. in diuinatione dæmonum dicit, q̃ aliquando hominū dispositiones non solū voce prolatas verum etiam cogitationes conceptas cū signa quædā in corpore exprimuntur ex animo tota facilitate perdiscūr. Alio modo possunt cognosci cogitationes prout sunt in intellectu, & affectiones, put sunt in volūtate, & sic solus deus cogitationes cordiū & affectiones volūtatū cognoscere

poſſcere poteſt cuius ratio eſt, quia uoluntas rationalis creatura ſoli deo ſubiacet & ipſe in ea ſolus operari poteſt qui eſt principale eius obiectum & ultimus finis.

67 Dubitat. An cogitatio illicitorum ſit ſemper peccatum? Reſp. S. Tho. 2. 2. q. 154 ar. 5. q cogitatio de aliquo peccato quãdoque eſt pura ſpeculatiua puta cum aliquis causa diſputationis cogitat de peccatis carnalibus. q. andoque aũt eſt cum aliqua affectione vel concupiſcentiæ uel horroris & ſi quidem ſi ſolum ſpeculatiua non eſt peccatum, ſi autem ſit cum affectione horroris ſimiliter non eſt peccatum, quia tunc homo abhorret peccare, ſi autem ſit cum affectione concupiſcentiæ quia homo cogitando cõcupiſcat perpetrare delictum, tunc eſt peccatum.

68 Dub. Cum ſolę cogitationes ex corde procedant quomodo homicida & adulteria ex ipſo procedunt? Reſp. Gl. quod ex corde exeunt cogitationes male & ex malis cogitationibus preueniunt & malefacta & mala uerba quæ lege prohibentur.

69 Dubita. Quia ſi cogitationes male exeunt non coinquinant, ſed ſolum quando immanent? Reſpon. Chryſoſt. di. quæ cordis ſunt intus in homine manent, & exeuntia inquinant non manentia ſolum imo tunc magis cũ exierint. ſupple ad opus peruerſum perpetrãdũ.

70 Dub. An ſemper homicidium ſit peccatum mortale? Reſpon. S. Th. 12. q. c. art. 8. quod occiſio hominis prout habet rationem indebiti ſemper eſt peccatum, & ita ſemper prohibetur in dialogo nec poteſt cõcedere aliqua lex humana quod licite homo bonus indebite occidatur. Malefactores autem & hoſtes reipublicæ occidi hoc non eſt indebitum, & hoc nõ contrariatur præcepto decalogi, nec talis occiſio eſt homicidium quod præcepto decalogi prohibetur, dummodo mandans occidi tales auctoritatem habeat.

71 Dubi. An homicidium ſit grauiſſimum peccatum? Reſp. S. Tho. 2. 2 q. 13. ar. 3. comparando homicidium blaſphemiæ quod ſi comparentur ſecundum obiecta in qua peccatur manifeſtum eſt quòd blaſphemia quæ eſt directe peccatum in deum præponderat homicidio quod eſt peccatum in proximum. Si autem comparentur ſecundum effectum nocendi ſic homicidium præponderat, plus enim homicidium nocet proximo quàm blaſphemia deo, ſed quia in grauitate culpæ magis attenditur intentio voluntatis pernerſe q̃ effectus operis ideo cum blaſphemus intendat nocumentum inferre honori diuino ſimpliciter loquendo grauius peccat quàm homicida, homicidium tamen primum locum tenet in pœnis inter peccata in proximum commiſſa.

72 Dubi. An interficiens hominem a caſu peccet mortaliter? Reſp. S. Tho q. 1. de malo. ar. 3. quod ſi actui quem homo intendit adiungatur aliquod malum ut in pluribus tunc homo poteſt excuſari a peccato ſicut incidẽs ligna in ſylua per quam raro homo incedit, ſi proijciat ligna & a caſu interficiat hominẽ non videns eum nec intendens tale malũ operari poteſt excuſari a peccato. non autem ſi tali actui adiungatur malum, vt in pluribus & quaſi ſemper poteſt excuſari a peccato.

73 Dubita. Quid eſt adulterium? Reſpon. eſt alieni thori uiolatio, quia ex adulterio aliquis conceptus, ad alterius hæreditatem naſcitur.

74 Dubitatur. An adulterium ſit grauiſſimum luxuriæ peccatum? Reſp. S. Th. 2. 2. q. 154 ar. 11. & 12. quod in quolibet genere peſſima eſt principij corruptio ex quo alia dependent. Principia autem rationis ſunt ea quæ ſunt ſecundum naturam, & ideo ſicut in ſpeculatiuis error circa ea quorum cognitio eſt homini naturaliter indita eſt grauiſſimus & turpiſſimus, ita in agendis, agere contra ea quę ſunt ſm naturã determinata eſt grauiſſimũ & turpiſſimũ, quia ergo in vitijs quæ ſunt contra naturam tranſgreditur homo id quod eſt ſecundum naturam determinatum circa vſum venereum inde eſt quod in tali materia hoc peccatum eſt grauiſſimum poſt quod eſt inceſtus qui eſt contra naturalem reuerẽtiam quam perſonis cõiunctis debemus, per alias autem luxuriæ ſpecies præteritur ſolum id quod eſt ſecũdum rationem rectam determinatum ex præſuppoſitione tamẽ naturalium principiorum. Magis autem repugnat rationi quod alĩ quis uenereis utatur non ſolum id quod conuenit proli generandæ, ſed etiam cum iniuria alterius. & ideo fornicatio ſimplex quæ committit ſine iniuria alterius perſonæ eſt minima inter ſpecies luxuriæ. Maior autem iniuria eſt ſi quis abutatur muliere alterius potestati ſubiecta ad uſum generationis quàm ad ſolam cuſtodiam, & ideo adulterium eſt grauius quàm ſtuprum, & utrunque aggrauatur per uiolentiam propter quod raptus uirginis eſt

grauius quàm ſtuprum & raptus uxoris quàm adulterium, & hæc omnia aggrauatur ſecundum rationem adulterij. vnde ſi quis abutatur uirgine deo ſacrata inquantũ eſt ſponſa Chriſti eſt ſacrilegium per modum adulterij. Vnde Iuſtinianus imperator dicit, ſi quis non dixo rapere, ſed attemptare tantummodo matrimonij coniungendi cauſa ſacratiſſimas uirgines auſus fuerit capitali pœna feriatur.

75 Dubit. Quod eſt grauius peccatum adulterium uiri uel uxoris? Reſpon. S. Thom. 4. ſen. di. 35. ar. 4. quod quantum ad bonum fidei ad quam cõiuges æqualiter ſibi inuicem tenentur. tantum peccat cõtra matrimonium vnius adulterium, ſicut alterius adulteriũ, ſed quantum ad bonum prolis plus peccat adulterium uxoris quam uiri.

76 Dubi. Quæ ſpecies luxuriæ magis contrariatur dilectioni proximi? Reſp. S. Tho. 2. 2 q. 170. ar. 1. quod nulla alia ſpecies luxurię ſicut adulterium. Non enim tanta fit iniuria patri per ſtuprum uirginis quæ non eſt eius connubio deputata quanta fit iniuria uiro per adulterium cuius corporis poteſtatem ipſe habet non uxor.

77 Dubi. Cur deus infundit animam generatis ex adulterio? Reſp. S. Tho. 1. par. q. 118. ar. 2. q in actione adulterorũ illud quod eſt naturæ bonũ eſt & huic cooperatur deus, quod uero eſt inordinate uoluptatis nullum eſt & huic non cooperatur deus. & in 2. ſen. di. 18. q. 2. ar. 1. dicit quod operatio adulterij poteſt dupliciter conſiderari aut ſecundum eſſe mortale, & ſic prout eſt deformis non cooperatur ad ipſam deus ſed prohibet, aut ſecundũ quid eſt in ſpecie naturali, & ſic eſt bonum quoddam & ſic non eſt inconueniens ut tali operationi inquantum bona eſt, deus qui in omnibus operatur animam infundat, & cõplementum apponat.

78 Dubita. Quæ dicitur fornicatio? Reſpon. S. Tho. in 4. ſen. di. 41. q. 1. ar. 4. q. 1. quod fornicatio non importat quãtum eſt de ſe aliam deformitatem niſi quæ ad genus luxuriæ pertinet, eſt enim ſoluti cum ſoluta, & dicitur fornicatio a fornice, quia intra fornices. i. arcus triumphales & in alijs locis ubi homines communiter conuenire ſolebant congregabantur meretrices & ibi polluebantur.

79 Dub. An fornicatio ſit graue peccatum? Reſpon S. Thom. 2. 2. q. 154. ar. 3. quod grauitas peccati ſecundum ſe attenditur ex ratione ſuæ ſpeciei quæ conſideratur ſecundum bonũ cui peccatum opponitur fornicatio autẽ eſt contra bonum hominis naſcituri. & ideo eſt grauius peccatum ſecundum ſpeciem ſuam peccatis quæ ſunt contra bona exteriora ſicut eſt furtum & alia huiuſmodi. minus autẽ eſt peccatis quæ ſunt directe contra deum & peccato quod eſt contra uitam hominis iam nati ſicut eſt homicidium.

80 Dubit. In fornicatione ſimplici quis ipſorum plus peccat? Reſp. S. Tho. in 4. ſen. di. 35. ar. 4. quod cæteris paribus uir quam mulier, quia habet plus de rationis bono quod præualet quibuſlibet motibus corporalium paſſionum.

81 Dubit. An ad probandum fornicationem ſemper requirantur teſtes? Reſp. S. Thom. vbi ſupra ar. 3. quod ſi de fornicatione commiſſa non conſtat, poſſunt eſſe uiolenter ſuſpitiones fornicationis quib. probatis uidetur fornicatio eſſe probata, ut ſi inueniatur ſolus cum ſola horis & locis ſuſpectis & nudus cum nuda.

82 Dubita. An coniuges ſe poſſint inuicem licentiare ad fornicationem? Reſ. qui ſupra. di. 33. q. 1. ar. 3. q. 2. qd mulier hẽt poteſtatẽ in corpore uiri & econuerſo, non ſimpliciter quantum ad omnia, ſed ſolum quantum ad matrimonij uſum & ideo non poteſt contra matrimonij bonũ mulier corpus uiri alteri præbere nec uir corpus mulieris.

83 Dub. An ſemper uir poſſit propter fornicationem uxorem dimittere? Reſp. S. Tho. ſuper 1. ad Cor. 7. quod non in ſeptem caſibus. Primo quando ipſemet eam proſtituit. Secũdo quando ipſe cum alia fornicatus fuit. Tertio quando ei occaſionem fornicandi dedit. Quarto quãdo ipſa credens probabiliter virũ mortuum alteri nupſit. Quinto quando uiolenter ab aliquo oppreſſa fuit. Sexto quando ſub ſpecie uiri fuit ab altero cognita fuit. Septimo quãdo fuit a uiro poſt adulterium manifeſte deprehenſum nihilominus retenta.

84 Dub. An uir occulte adulterans poſſit petere diuortium uxoris manifeſte in adulterio deprehenſæ? Reſp. S. Thom. in 4. ſen. d. ſl. 35. art. 6. quod talis peccat ſic petendo, quia per hoc non auferetur ius excipiendi contra accuſationem uiri uxori adultere quantus deãt ſibi probatio.

85 Dub. An uir poſſit dimittere uxorem fornicatricem ſine iudicio eccleſiæ? Reſp. qui in-

pra

pra quod vir potest dimittere vxorē dupliciter. Vno modo quantum ad thorum tū & sic potest eam dimittere quàm cito sibi constat de fornicatione vxoris proprio arbitrio, nec tenetur reddere debitum exigenti nisi per ecclesiam compellatur. Alio modo quātum ad thorum & cohabitationem, & sic non potest dimitti sine iudicio ecclesiæ.

86 Dub. An eam sic dimittens sine iudicio ecclesiæ possit compelli ad eam recipiendum? Resp. qui supra quod sic nisi possit ei vir incontinenti fornicationem probare.

87 Dub. Quid dicatur diuortium? Resp. qui supra. q. dimissio vxoris quantum ad thorum & cohabitationem quod diuortium non potest celebrari sine iudicio ecclesiæ.

88 Dub. An vir teneatur ex necessitate dimittere vxorem adulterātem? Resp. qui supra. ar. 2. q. dimissio vxoris fornicantis introducta est ad corrigendum vxoris crimen propter talem pœnam. Pœna autem corrigens non requirit vbi emendatio iam præcessit. Et ideo si mulier de peccato peniteat vir nō tenetur eam dimittere. si autem non peniteat tenetur ne peccato eius consentire videatur dum correctionem debitam non apponit, & sic dimittens non ex vindicta, sed vt, s. vitet infamiam vel incertitudinem prolis, & vt dictum est causa correctionis non peccat.

89 Dub. An vir post diuortium possit repetere vxorem? Resp qui supra art 6. q. illud quod inducitur in fauorem alicuius non facit ei præiudicium, vnde cum diuortium fit introductum in fauorem viri non aufert ei eius petendi debitum vel reuocandi vxorem.

90 Dub. An vxor teneatur redire sic reuocata & teneatur ei reddere debitum? Resp. qui supra. quod sic nisi de licentia eius votum continentiæ emiserit.

91 Dub An vir post diuortium adulterans possit compelli ad recipiendum vxorē dimissam? Resp. qui supra q. vxor in tali casu non potest reconciliationem petere nec ad hoc debet cogi secundum rigorē iuris. Iudex tū sēm æquitatē iuris ex officio suo debet eū cogere vt careat periculo animæ eius & scandalo aliorū.

82 Dub. An vxor post diuortium possit alium maritum capere? Resp. qui supra ar. 5. q. quāuis vxor post diuortiū non teneatur viro adultero ad debitum reddendum & cohabitandū, tamen adhuc manet vinculum matrimonij ex quo ad hoc tenebatur, & ideo non potest ad aliam copulam transire viro viuente.

93 Dub. An vxor post diuortium possit votum continentiæ emittere? Resp. qui supra. q. sic ēt viro inuito nisi videatur ecclesiam deceptam fuisse per falsos testes sententiando de diuortio, quia etiam in tali casu etiam si votum professionis emisisset restituetur viro & teneret debitum reddere, sed non liceret ei exigere.

94 Dub. Quid est furtum? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 66. art. 3. quod est occulta acceptio rei alienæ.

95 Dub. Quę requiruntur ad hoc q. aliquid accipiatur furtum? Resp. qui sup. q. tria. Primo quod vsurpet rem alienam & in hoc contrariatur iustitiæ quæ vnicuiq; tribuit quod suū est. Secundo q. sit circa rem possessam & sic distinguitur contra hæmicidium & adulterium, quia si quis accipiat rē alterius non quasi possessam, sed quasi partem sicut amputando mēbrum, vel sicut personam coniunctam, vt si auferat vxorem vel filiam, non habet proprie rationem furti. Tertio, vt occulte vsurpetur alienum, & sic propria ratio furti est vt sit occulta acceptio rei alienæ.

96 Dub. Quot modis cōmittitur furtum? Resp. S. Tho. opuscu. 4 q. furtum committitur quatuor modis. Primò occulte accipiendo, & hæc est quædam proditio. Secundò violenter auferendo & hæc est maior iniuria. Tertiò mercedem non soluendo. Quartò, fraudem in mercationibus committendo.

97 Dubit. Quod est grauius peccatum furtum vel rapinam? Resp. qui sup. 22. ar. 4. & 9 q. illa habent rationem peccati propter inuoluntarium, quod est ex parte eius cui aliquid aufertur, quia nullus patitur iniustum volens. vt probatur in 5. Ethic. in furto autem est inuoluntarium per ignorantiam eius cui aliquid capitur. In rapina autem per violētiam quod est magis inuoluntarium quàm per ignorantiam, quia violentia directius opponitur voluntati quàm ignorantia. Et ideo rapina est grauius peccatum quàm furtum. Et est alia ratio, quia per rapinam non solum infertur alicui damnum in rebus, sed etiam vergit in quadam personæ ignominiam siue iniuriam.

98 Dubi. An capiens occulte rem suam apud alium detentam peccet? Resp. qui supra. ar. 5. q. si talis res est ponens aliquem in cuius manibus deposita fuit, & sic furtim rem suam accipiens apud alium depositam grauat depositarium, quia tenetur ad restituendum eā, vel ad ostendendum se esse innocentem. vnde manifestum

manifestum est quod peccat, & tenetur ad releuandum grauamen depositarij sed qui accipit furti rem suam apud alium iniuste detentam peccat quidem non quia grauet eum qui detinet: & ideo non tenetur ad restituendum aliquid vel ad recompensandum: sed peccat contra omnem iustitiam dum ipse sibi vsurpat suæ rei iudicium iuris ordine prætermisso: & ideo tenetur den satisfacere, & dare operam vt scandalum proximorum si inde exortum fuerit sedetur.

99 Dub. an recipiens rem inuentam committat furtum? Respon. qui supra. quòd circa hoc est distinguēdū: quædā. n. quæ nūquā fuerunt in bonis alicuius sicut lapilli & gemmæ quæ inueniūtur in littore maris: & talia occupanti cōcēdūtur & ea lē rō est de thesauris antiquo tēpore sub terra occultatis quorum nō est alius possessor nisi quod secundō leges ciuiles tenetur inuentor dare medietatē domino agri si in alieno agro inuenerit, ppter quod in parabola Matt. 4. de inuētore thesauri abscondi ti in agro dicitur quòd emit agrū quasi vt haberet ius possidēdi to ū thesaurū: quædā vero res inuentæ fuerunt de propinqui in alicuius bonis: & tūc si quis eas accipiat nō animo rētinendi, sed animo eas restituēdi domino quę eas pro de relictis non habet nō committit furtū. & similiter si pro de relictis habeantur, & hoc credat inuentor licet sibi eas retineat nō cōmittit furtū alias aūt cōmittitur peccatū furti. vñ Aug. in homi. & habetur. 14. q. 5. si quid inueniſti: & non reddidiſti rapuiſti.

100 Du. an hæredes furis teneantur ad restitutionem furti. Resp̄ō. S. Th. q. 4 de malo. ar. 8. quod sic ēt si ad ipsos nihil de furto peruenerit secundum iura canonica licet etiam non cō testata cum parte.

101 Du. an liceat furari tēpore necessitatis? rñ. S. Tho. 2. 2. q. 66. ar. 7. quod ea quæ sunt iuris humani non pūt derogare iuri naturali vel diuino: secundū aūt naturale ordinē ex diuina puidētiā institutū res inferiores sunt ordinate ad hoc quod ex his subueniatur hominum necessitati. Et iō per rerū diuisionē & appropriationē ex iure humano, pcedētē nō impeditur quin hominū necessitati sic subueniēdū ex huiusmodi rebus. Et iō res quas aliqui sup abūdāter habent ex naturali iure debētur pauperum sustentationi. Vnde Ambr. dicit & habetur in decretis. dist. in. 47. esurientium panis est quem tu detines: nudorum indumentum quod tu recludis: miserorum redemptio & absolutio est pecunia quam tu in terrā defodis: sed quia multi sunt necessitatem patientes & nō potest ex eadem re omnibus subueniri cō mittitur arbitrio vnuscuiusq; dispēsatio propriarū rerū vt ex eis subueniat necessitatē patientibus: si tamen adeo sit cui lens vel vrgens necessitas vt manifestum sit instantis necessitatis de rebus occurrentibus esse subueniendum puta cū imminet personæ periculū, & aliter subueniri nō pōt: tūc licite pōt aliquis ex rebus alienis suæ necessitati subuenire siue manifeste siue occulte sublatis: nec hic proprio habet rationem furti vel rapinæ: & in casu simili necessitatis etiam potest aliquis occulte rem alienam accipere vt subueniat proximo sic indigenti.

102 Du. an furtū sit peccatū mortale? Rñ. qui supra. ar. 6. quod sic quia per furtū homo infert nocumētū proximo in suis rebus: & ita cōtrariatur charitati si passim homines sibi inuicē furarentur periret humana societas.

103 Dub. an falsum testimoniū peccatū mortale? Rñ. qui supra. q. 70. ar. 4. quod falsum testimoniū habet triplicē deformitatem. Vno modo ex periurio quia testes nō admittūtur nisi iurati: & ex hoc semper est peccatū mortale. Alio modo ex violatione iustitiæ, & sic ēt est peccatū mortale in suo genere sicut & quælibet iniustitia cū proximo falsus testis suā iustitiā tollat. Tertio ex ipsa falsitate secundum quod omne mendacium est peccatum: & ex hoc nō habet falsum testimonium quod semper sit peccatum mortale.

104 Dubi. cur non prohibētur alia pcā linguæ sicut falsum testimoniū: Rñ. qui supra. q. 122. ar. 6. quòd ea quæ pertinent ad locutiones sicut detractiones & blasphemię & si qua hmōi inter igūtur prohiberi in falso testimonio quod directius iustitiæ contrariatur.

105 Du. an testimonium alicuius possit repelli absq; eius culpa? rñ. qui supra. q. 70. ar. 3. quod testimoniū nō hēt infallibile certitudine sed pbābilē & iō q̄ quid est quod probabilitatē auferat in cōtrariū testimoniū reddit in efficax. Redditur aūt pbabile quòd aliquis in veritate testificanda non sit firmus q̄q; quidē propter culpam sicut infideles infames &c. Item illi qui publico crimine rei sunt qui nec accusare possunt: quandoque autem absque culpa, & hoc est vel ex defectu rationis sicut patet in pueris amentibus, & mu-

fieribus, uel ex effectu, sicut patet de inimicis & personis coniunctis & domesticis. uel etiã ex exteriori conditione, sicut sunt pauperes serui, & illi quibus imperari potest. de quibus probabile est quod de facili possunt induci ad testimonium ferendum contra veritatem. & sic patet quod testimonium alicuius repellitur & propter culpam & absque culpa.

106 Dub. An testes possint pro testimonio ferendo accipere precium? Respond. qui supra q. 71. ar. 4. quod accipiunt non quasi precium testimonij sed quasi stipẽdium laboris expensas, quia nemo militat stipẽdijs suis unquam. ut dicitur. 1. Corint. 9.

107 Du. A quibus capiunt expensas? Resp. qui supra. quod uel ab utraque parte cum sint communes utrique parti, uel ab ea à qua inducuntur.

108 Du. An quilibet teneatur ad testimonium ferẽdũ? Resp. qui supra. q. 70. ar. 1. q. distinguendum est, quia aliquãdo requiritur testimoniũ alicuius. aliquando non requiritur. si requiritur a superiori cui in his quæ ad iustitiam pertinent obedire tenetur, sic in his in quibus secundum ordinem iuris testimonium ab eo exigitur puta in manifestis & in his in quibus infamia præcessit. Manifestum est quod tenetur testimoniũ ferre si autẽ in alijs puta occultis & de quibus infamia non precessit nõ tenetur, si autem requiritur nõ a superiore cui obedire tenetur uel eius auctoritate tunc distinguendum est, quia si testimonium requiratur ad liberandũ hominem uel ab iniusta morte seu pœna uel a falsa infamia, uel etiã ab aliquo dãno tũc tenetur testificari, & etiã finem requiratur tenetur facere quod in se est ut ueritatẽ denuntiet alicui q ad hoc possit prodesse dicitur enim in psal. 81. Eripite pauperem & egenũ de manu peccatoris liberate, & Proverb. 24. Erue eos q ducuntur ad mortem. & Ro. 1. dicitur digni sunt morte nõ solũ qui faciunt, sed etiã qui consentiũt facientibus. ubi dicit glo. consentire est tacere cum possis redarguere. Super his uero quæ pertinent ad cõdemnationem alicuius non tenetur qs ferre testimonium nisi cum à superiori compellitur secundum ordinem iuris quia & si circa hoc ueritas occultetur nulli ex hoc speciale damnum accidit uel si imminet periculum accusato ri non est curandum quia in hoc periculum sponte se ingessit. alia autem ratio est de eo qui periculum imminet eo nolente.

109 Dub. An clerici possint compelli ad testificandũ? Resp. qui supra quod operari & cooperari ad occisionem hominis non competit ministris altaris. & ideo secũdum iuris ordinem compelli non possunt ad ferendum testimonium in causa sanguinis.

110 Du. An quis debeat ferre testimonium de his quæ sibi cõmittuntur per confessionẽ uel sub secreto? Resp. qui supra q. d e his quæ sunt commissa homini in secreto per confessionẽ nullo mõ debet testimoniũ ferre, qa huiusmodi non scit ut homo sed tanquã dei minister, & maius est uinculum sacramenti quolibet hominis præcepto. Circa uero ea quæ aliter homini sub secreto committuntur distinguendum est, quandoque enim sunt talia quæ statim cum ad notitiam hominis uenerint homo ea manifestare tenetur. puta si pertinent ad corruptionem multitudinis spiritualem uel corporalem, uel in graue damnum alicuius personę uel si quid aliud est huiusmodi q quis propalare tenetur uel testificando uel denuntiando & contra hoc debitum obligari nũ potest per secreti commissum quia in hoc frangeret fidem quam alteri debet. quãdoque uero sunt talia quæ quis prodere non tenetur. unde põt obligari ex hoc quod sibi sub secreto committuntur, & tunc nullo modo tenetur ea prodere etiam ex præcepto superioris qa seruare fidem est de iure naturali, nihil autem potest præcipi hõi contra id quod est de iure naturali.

111 Dub. An duorum uel trium testium testimonium sufficiat? Resp. qui supra. art. 2. quod secundum Philosophum. in 1. Ethic. certitudo non est similiter quærenda in omni materia in actibus enim humanis super quibus cõstituuntur iudicia & extinguuntur testimonia non potest haberi certitudo demonstratiua eo quod sunt circa contingentia & uariabilia, & ideo sufficit probabilis certitudo quæ ut in pluribus ueritatem attingat & si in paucioribus a ueritate deficiat. Est autem probabile q magis ueritatem contineat dictum multorũ quam dictum unius. Et ideo cum reus sit unus qui negat sed multi testes asserunt idem cum auctore rationabiliter institutum est iure diuino & humano quod dicto testium fietur omnis autem multitudo in tribus comprehenditur, scilicet principio, medio & fine. Vnde secundum Philosophum in 1. de cœlo omne & totum in tribus ponimus ternarius quidẽ constituitur

constituitur a ferentium cum duo testes conueniunt cum auctore. & ideo requiritur binarius testium, uel ad maiorem certitudinem ut sit ternarius qui est multitudo perfecta in ipsis testibus dñi. & Eccl. 4. dicitur funiculus triplex difficile rumpitur.

112 Dub. An discordia testium præiudicet testimonio? Resp. qui supra, quod in aliquibus principalibus circunstantijs quæ uariant substantiam facti, puta in tempore uel in loco, uel in personis de qbus principaliter agitur aufert efficaciam testimonij, quia si discordant in talibus uidentur singulares esse in suis testimonijs & de diuersis loqui puta si unus dicat hoc factũ esse tali tempore uel loco, alius alio tẽpore uel loco, non uidentur de eodẽ facto loqui, non tñ præiudicatur testimonio, si unus dicat se non recordari, & alius asserat determinatum tempus uel locum. si autem sit discordantia in aliquibus circunstantijs non pertinẽtibus ad substantiam facti puta si tẽpus fuerit nubilosum, uel serenum, uel si domus fuerit picta aut non aut aliquid huiusmodi talis discordia non præiudicat testimonio, quia homines non consueuerunt circa talia multum soliciare. Vnde facile a memoria elabuntur. quinimmo aliqua discordia in talibus facit testimonium credibilius ut Chrys. dicit sup Matt. quia si in omnibus concordarẽt etiam in minimis uiderentur ex condicto eundem sermonem proferre quod tamen prudentiæ iudicis relinquitur discernendum.

113 Du. Quid est blasphemia? Resp. qui supra. q. 13. art. 1. quod est attribuere deo quod ei non conuenit, uel detrahere ab eo quod ei conuenit.

114 Du. Quomodo committitur blasphemia? Resp. qui supra. q. dupliciter põt cõmitti. Vno modo secundum olam opinionem intellectus. Alio modo coniuncta quadam affectus detestatione, & ista talis derogatio diuinæ bonitatis, uel est secundum intellectum tantum uel est etiam secundum affectum, si consistat tantum in corde est cordis blasphemia, si autem exterius prodeat per locutionem est oris blasphemia.

115 Du. Quæ est maior blasphemia attribuere deo quod nõ ei conuenit uel detrahere ab eo quod ei conuenit? Ref. S. Tho. super 1. ad Corint. 15. q. pessimum est attribuere deo quod non facit & laudare in eo quod non est. Vnde dicit Aug. non minori sed maiori forsasse sce lere in deo laudatur falsitas quã uituperetur ueritas cuius ratio est, quia intellectus nunquam potest tantum laudare deum quin deficiat à perfectione eius & iõ si non totaliter intellectus oĩm ueritatem possit de deo intelligere hoc est ad excellentiam dei, sed si attribuo aliquid deo quod nõ habet uel nõ facit, uidetur q intellectus uideatur esse maior deo & intelligat aliqd maius eo qđ sibi falsę attribuit. Et hoc contra illud. 1. Ioan. 2. Deus maior est corde nostro.

116 Du. An aliqua blasphemia committatur in proximum? Resp. S. Th. super epistolã ad Tytum. 3. quod inquãtum dilectio proximi refertur in dilectionẽ dei, & honor proximi in honorem dei, sic & etiam impropriũ est in deũ, & ita apostolus sumit ibi blasphemiam dũ dicit neminem blasphemare pro qualibet maledictione in proximum occulta uel manifesta. 2. Petri. 2. sectas non metuunt introducere blasphemantes.

117 Du. An blasphemia cõtra deum semper sit peccatũ mortale? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 13. ar. 2. quod blasphemia secũdũ genus suũ repugnat charitati diuinæ quia derogat bonitati quæ est obiectum charitatis, & ideo ex suo genere est peccatũ mortale, tñ quãdoq ex blasphemia põt absque deliberatione ex surreptione procedere dupliciter. Vno mõ q aliquis non aduertat hoc qđ dicit esse blasphemia q põt contigere eũ aliqs subito ex aliqua passione in uerba imaginata protũpit quorũ significationẽ non considerat, & tũc est pctũ ueniale. & nõ habet pprie rõnem blasphemię. Alio modo quando aduertit hoc esse blasphemiã considerans significata uerborũ, & tunc non excusatur peccato mortali, sicut nec ille qui ex subito motu iræ aliquem occidit iuxta se sedentem.

118 Du. An blasphemia sit maximum peccatorum. Require supra dub. 70.

119 Dub. Vnde oritur blasphemia? Ref. qui supra. q. 158. ar. 7. quod blasphemia in quã aliquis prorũpit deliberata mente procedit ex superbia hoĩs contra deũ se erigentis, qa ut dicit Eccl. 10. initium superbię hominis apostatare a deo, id est, recedere a uenerationẽ eius est prima superbię pars & hoc oritur blasphemia sed blasphemia in quam aliquis prorumpit ex commotione animi procedit ex ira.

120 Dub. Cur dominus non dicit coinquinare hominem alia quæ prohibentur alijs præce-

ptis de calogi? Resp. quod adorare deos alienos contingitur sub blasphemia & etiam violatio sabbati sub cogitationibus continentur non desiderare rem proximi & non concupiscere vxorem neque alias mulieres, quo ad inhonorationem parentum dixit in principio huius euangelij, vt patet.

121 Dubi. quid est coinquinare? Resp. quod est commaculare fedare similiter peccare, quia primo mala voluntas hominis peccat, deinde committendo talia peccata simul cum ipsis mala voluntas deturpant hominem vtrumque, scilicet animam & corpus.

122 Du. quia videtur quod comedere non lotis manibus sit quedam turpitudo & sic quod coquinet, id est, deturpet hominem? Resp. quod dominus hic per coinquinare vt exemplificauit intelligit de macula peccati, & non de immunditia corporali sola.

4 Sensibus spiritualibus non exponuntur ratione dicta in prologo.

FERIA V. DOMINIC. TERTIAE Quadragesimæ.

Surgens Iesus synagoga. Luæ. 4. & Matth. 8 Marci. 1.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi. 31. die. 16. Iulij in die sabbati.

HISTORICE.

Ex synagoga dominus Petri domum ingressus eius socrum a febribus discipulis intercedentibus in mun̄ reddidit, quæ statim sospes discumbentibus ministrabat, egrotos demum omnes oblatos ex manus impositione transacta die præstitit restituit sanitati. Imperauit autem dæmonibus ipsum dei filium acclamantibus silentium & quoniam Christum eum fore nouerãt obmutescere ille fecit. Die vero illo desertum petijt cum vero a turbis quæsitus & inuentus detineretur ne abscederet, ait se vt alijs oportere dei regnum annuntiare cuius gratia missus esset qđ in synagogis predicabat galileæ.

NOnnulla dubia soluenda sunt.

1 Dubit. Ipsi ut. Cur dicit surgens? Resp. quia sedebat vt patet Luc. 4. quod in synagoga dominus surrexit legere libr̃um Esaiæ & postea sedit & ita surgens de synagoga in qua sedebat intrauit domum Petri.

2 Dub. Quid est synagoga? Ref. Beda sup Lucam. quod synagoga græce latine dicitur congregatio, quo nomine non solum turbarum conuentum, sed & domum in qua ad audiendũ verbum dei conuenientes Iudæi appellare solebant.

3 Dub. Cur nos dicimus ecclesiam quam ipsi dicebant synagogã? Resp. qui supra, quod est differentia inter synagogam quæ congregatio, & ecclesiam quæ conuocatio interpretatur, quia scilicet & pecora & quæque res congregari in vnum possunt conuocari non possunt nisi ratione vtentia. Ideo nouæ gratiæ populum quasi maiore dignitate prędicum rectius ecclesiã quam synagogã nominare apostolicis doctrinis visum est.

4 Du. Cum Symõ esset de bethsaida nec habere tet domum in capharnaum qũo dominus dicitur intrasse in domũ Symonis? Ref. Magister Hist. schol. quod forte habebat domum in capharnaum vt patet et hic, quia socrus. matter vxoris? Petri tui erat febricitans.

5 Dubi. ad quid dominus intrauit domum Petri? Resp. Chryso. in homel. quod cibum sumpturus, quoniam sequitur & ministrabat illis.

6 Du. Cur dominus non liberauit socrum Symonis absque præcibus? Ref. Hier. super Mat. quod modo saluator rogatus modo vltro curat egrotos ostendens se contra peccatorum quoque passiones & precibus semper annuere fidelium & ea quæ ipsi minime in se intelligunt uel intelligenda dare uel non intellecta dimittere secundum illud psal. 18. delicta quis intelligit ab occultis meis munda me domine.

7 Dubitatur. Cur Matthæus non dixit quod imperauit febri sicut hic Lucas? Respon. Chrysostomus, quod illud Marth. est breuitatis hoc autem exquisite interpretationis.

8 Dubitatur. Cur imperauit febri quæ non poterat audire? Respon. Basilius quod in hoc Lucas figurauit sermonem tanquam de præcepto animali sensibili facto sic dicens febri imperatum, & quod febris non emisit imperantis operationem.

9 Dubitatur. quid est febris? Respon. Auicenna. quod est calor extrantus in corde ac sensus & procedens ab eo mediantibus spiritibus & sanguine per venas & arterias in totum corpus & infl mmatur in eo inflammatione quæ nocet operibus naturalibus.

10 Dubitatur. Quomodo Christus stabat sup illã

illam? Ref. quoniam ipsa iacebat, & dominus pedibus stans iuxta illam, ita quod super eminebat, ideo dicitur stare super illam.

11 Dubit. Quomodo poterat ministrare cum tunc reliquisset eam febris. & esset debilis? Respon. S. Tho. 3. par. q. 44 art. 3. quod dominus in istanti infirmis perfectam sanitatem conferebat. Vnde Hiero. super Matth. dicit quod sanitas quæ confertur a domino tota simul redit.

12 Dubita. Quid ministrabat? Resp. quod cibaria ad edendam.

13 Dub. Cur expectabant post solis occasum ducere infirmos ad Iesum? Resp. Orig. quod quia uerecundabantur uel timebãt pharisæos uel quia de die intenti erant circa alia, uel quia putabant non licere sanare in sabbato.

14 Dub. Cur imponebat manus cum solo uerbo sanare posset? Respond. S. Thom. 3. par. q. 44. ar. 3. quod Christus uenerat saluare mundum non solum virtute diuina, sed per mysterium incarnationis eius, & ideo frequenter in sanatione infirmorum non solum potestate diuina utebatur curando per modum imperij, sed etiam aliud ad humanitatem eius pertinens apponendo. Vnde Cyrillus hic dicit quamuis ut deus potuisset uerbo omnes pellere morbos tangit tamen eos ostendere propriam carnem efficacé ad præstãda remedia.

15 Dub. Cur non permittebat loqui dæmonia veritatem dicentia? Resp. qui supra quod miracula in expulsione dæmonum nõ fecit Christus propter utilitatẽ dæmonum, sed propter vtilitatem hominum & ideo prohibuit eos loqui ea quæ ad laudem ipsius pertinebant. Primo quidem propter exemplum, quia vt dicit Athanasius compescebat eius sermonẽ quamuis vera fateretur ut nos assuefaciat ne curemus de talibus etiã si uera loqui uideantur. Nefas est enim vt cum adsit nobis scriptura diuina instruamur a diabolo est enim hoc periculosum quia ueritati frequenter dæmones immiscent mendacia. Secundo, quia sicut Chrys. dicit non oportebat eos subripere officij apostolici gloriam nec decebat Christi mysterium lingua fętida publicari quia nõ est speciosa laus in ore peccatorum. Tertio, quia ut Beda dicit nolebat ex hoc inuidiam accendere Iudæorum. vnde etiam ipsi apostoli iubentur retinere de ipso ne diuina maiestate prædicata passionis dispensatio differatur.

16 Dub. An dæmones sciuerint Christum esse filium dei? Resp. S. Tho. 1. par. q. 64. quod mysterium regni dei quod est implectum est per Christum, omnes quidem angeli a principio aliquo modo cognouerunt maxime ex quo beatificati sunt visione uerbi quam dæmones nunquam habuerunt. Vnde dæmones multominus Christo existente in mundo perfecte mysterium incarnationis cognouerunt: non. n. innotuit eis. ut Aug. dicit, sicut angelis sanctis qui verbi participata æternitate perfruuntur, sed sicut eis terrendis innotescẽdum fuit per quædam temporalia effecta. Si autem perfecte cognouissent & per certitudinem ipsum esse filium dei, & effectum passionis eius nunquam dominũ gloriæ crucifigi procurassent.

17 Dub. Ad quid dominus iuit in desertum locum? Resp. S. Tho. 3. par. q. 40. ar. 1. quod ut daret exemplum prædicantibus quod non semper sederent in publicum. Ideo quandoq; dominus se a turbis retraxit, propter tria autem hoc legitur fecisse, quandoque quidem propter corporalem quietem ut dicitur Marc. 6. quandoque causa orationis, ut Lu. 6. quandoque ut doceat fauorem hominum uitare. vt dicit Chry. super illud Mat. 5. Videns Iesus turbas ascendit in montem.

18 Dub. Vt quid orabat cum esset deus? Resp. Græcus qđ orabat non quod ipse oratione indigeret, sed ut nobis bonæ operationis fieret forma.

19 Dub. Quia videtur contradictio inter Lucã qui dicit q. turbę requirebãt eũ & q. venerũt ad eũ, Marcus dic. q. apostoli fuerũt illi qui iuerunt ad eũ? Ref. Chry. sup Matt. q. nulla est cõtradictio, quia suscepit Xps & post apostolos turbã cõiungi Christi pedibus anhelantẽ.

20 Du. Cur nolebat dimittere turbã? Ref. qui supra q. gaudens eos suscipiebat sed nolebat eos dimittere ut & reliqui doctrinæ eius participes essent tãquam non multo tempore in mundo moraturus.

21 Dub. Qui erãt qui cum detinebãt. Ref. qui supra. q. non aliqui primatum aut scribarum, sed quoscunq; malitiæ fucus non denigrauerat, & illæsam habebant conscientiam.

22 Dub. Cur cum Lucas dicit missus sum. Marcus dicit ad hoc ueni? Ref. Græcus quod non sine mysterio quia Lucas ostendit incarnationem & beneplacitum patris quam appellat missionem. Marcus uero ostendens diuinitatis eius excellitudinem & uoluntariam exinanitionem dicit ad hoc ueni.

23 Dubitatur. Cum Marcus solum dicat vt prædicem, cur Lucas addit regnū dei? Resp. qui supra, quia quod vnus tacuit alius suppleuit.

24 Du. Cum gentes venirēt continuo ad eum cur iræ vult ad eas? Resp. Chry. super Mar. qđ vt præberet nobis exemplū vt perābulemus & requiramus pereuntes sicut pastor ouē perditam & medicus accedit ad infirmum.

25 Du. Cur ita prædicabat in synagogis? Resp. qui supra, vt doceret quod non esse seductor. nam si ingiter inhabitata coleret diffamarent eum, velut latitantem.

ALLEGORICE.

Figurat dominus [egressus de synagoga] q̄ dimisso populo Iudæorum [intrauit domū Symonis] secundum populū gentilem [sanando eū à febribus magnis] idololatriæ & ceterorū peccatorum quibus detinebatur, [& surgēs ministrauit] cā sibi q̄ apostolis, & alijs nūciis ad eū missis, [& cū sol occidisset, id est, Christus sol iusticiæ mortuus fuisset & resurrexisset, imponēdo apostolis manū misit eos sanare infirmos [nec sinebat q̄sque loqui dæmonia] vt in legenda B. Barth. legitur de Astaroth qui nulla responsa dabat [etiam facta die [suæ gloriæ in cœlum ascendendo & [in desertum locū] paradisi à dæmonibus derelicto eundo [requirebant eum] Iudæi tempore euersionis Hierusalem [& voluissent tunc detinuisse eum ne discessisset ab eis] quia talia mala non eis euenissent [& regnum dei] quo ipsi indignos se fecerunt per apostolos prædicatum est gentibus & per eos constituta ecclesia catho. de ipsis gentibus.

TROPOLOGICE.

Si volumus Iesum, id est, salutē instruimur ex hoc euangelio [vt egrediamur synagogam] vitiorum [& ingrediamur domum Simonis] per obedientiam seruando mandata dei, & quatenus affligamur [magnis febribus] libidinis & aliorū sceleru adeamus sanctos cōfessores vt orēt pro nobis [& Christus stans super nos] per gratiā liberabit nos vt dimissis peccatis eidem digne ministremus [cum aūt sol occiderit] .i. dies præterita fuerit memoremur peccatorum illa die cōmissorum, & ducamus conscientiam nostrā infirmā ad Iesum vt imponat manus & eā sanet [& nō finet loqui dæmonia] in tentationem nos inducētia & cum surrexerimus [vadamus in desertum locum] dimissa turba ad orandum patrem in abscondito [euangelizemus regnum dei,] id est, viuamus secundum euangelia vt mereamur introduci in regnum eius.

ANAGOGICE.

Gloriam cœlestem non possumus adipisci ut ex sacro eliciatur euangelio nisi [egrediatur anima à synagoga corporis] cum nullus deum videre possit viuens tunc corpore mortuo [sanabat omnes infirmitates] animę abstergendo omnem lachrymam & luctum ab ea [dæmonibus in inferno obmutescentibus] à laudibus diuinis [& facta die] vniuersalis resurrectionis [Christum requiremus in cœlo deserto] à Lucifero & eius sequacibus, & infinita iucunditate illius gloriæ detinebimur, [& regnum dei] alias nobis euangelizatum contemplabimur [in Galilæa] transmigrationis corporum nostrorum ex cineribus resolutorum, quæ tūc glorioſa resurgent & omnipotentem deum tunc laudabimus voce mentali & corporali in sæcula sæculorum.

FERIA VI. DOMINICAE TERTIę quadragesimę.

Venit Iesus in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar Ioan. 4. c.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 31. in mense Februarij.

HISTORICE.

Absentibus discipulis panes vt emerent dominus samaritanę mulieri quæ vt aquā à fonte super quo sedebat dominus itinere lassus hauriret aduenerat popoſcit potum, quæ admirata rogauit cur ab ea quę Samaritana erat ipse Iudæus [quorum nullum est commerciū cum samaritis] bibere postularet. Domino autē respondenti, q̄ si deī munus perciperet qđ que qs foret, qui vt eius siti succurreret exorabat ab eo fortassis ipsa ꝺfisset, & viuam recepisset aquam, intulit fęmina profundū fore puteum nec quo hauriret aliquod habere instrumentum, quæ siuisque an Iacob Samaritanorum patre præstantior foret qui eis & puteum dedit illū. & ex eius aqua ipse cum suis potatus fuit. cum vero dominus quod illam bibentes aquam rursus siti afficerentur dixisset, seque aquam præbiturum quam potantes non amplius sitirent, sed fontem in eis efficeret in vitam profecturum æternam mulier illa quatenus à siti præseruaretur ventura & labore tam longe aquæ accipiendi vt talem sibi propinaret aquam requisiuit, cum vero vt suū vocaret coniugem iuberentur nullum se maritum habere respondit. cuius respōsum cum dominus verum diceret fore, quoniam quinque copulata fuisset viris eum vero cui coniuebat nequaquam eius coniugem esse. Hunc propheram existimans samaritana ab eo edoceri deprecata est, quo in loco montis, videlicet Samaritanorum an hierosolymorū pater deberet venerari cœlestis. Domino autem asserente futurum fore, neutrobique patrem adorari debere, ipsis Samaritis adorantibus quem ignorarent. Iudæis vero ex quibus salus pendebat prudenter venerantibus quem 4 nouerant, verum vere adorare cupientes spiritu ac veritate id agere necesse fore. Mulier messiam venturum fore dixit qui huiusmodi omnia referaret archana. dominus vero se messiam esse affirmauit aduenientibus igitur discipulis relicto recessit vale, ciuitatemque 5 ingrediens hortabatur ciues vt hominem conuenirent quem Christum fore eius ex dictis comperisset, oblatis autem ei vt comederet cibis à discipulis admiratione repletis quod 6 samaritanam allocutus fuisset mulierem edere recusauit dicens, alium quem ipsi ignorarent cibum habere, eunque inter se quisnam ei detulisset cibaria perquirerent, suum ait cibum fore eius qui eum misserat adimplere voluntatem, quoniam iam afforet tempus messes mittendi vt præmia metentes reporteor, vt cum seminātibus eis fruantur eos autem mitteret fructum eorum qui non seminauerant capere in aliorum labores falcem ponentes, in eum itaque verbis inducti mulieri credidere multi Samaritanorum suis apud se precibus eum biduo detinētes, ex cuius sermonibus multo plures eius fidem dederunt verbis mulieri quod non eius propter loquelam, sed Christi doctrina imbuti, ipsum orbis saluatorem indubie agnoscerent dicentes.

1 QVærendam iam sunt dubia.

Dubita. Vnde veniebat Iesus? Respō. quod ex Iudæa & ibat in Galilæam vt habetur Ioann 4. ante illud euangelium.

2 Dub. quid est Samaria? Resp. Beda quod Samaria est insignis ciuitas prouinciæ Palestinę adeo vt tota regio ei sociata Samaria dicatur. Et vt dicit magister. histo. scho. nunc vocatur Sebaſte illa ciuitas quæ sita est inter Iudæam & Galilæam.

3 Dub. Quæ gentes inhabitabant Samariam? Resp. Chryso. quod olim Israelitę eam inhabitabāt, sed propter eorū peccata à rege Assyriorum ducti sunt in captiuitatem in Babylonem & me eos, & alias gentes in Samariam misit, & volens deus ostendere quod non propter inutilitatem sed propter eorum peccata expulsi fuerant Iudæi immisit leones in barbaros qui eos lędebant quibus auditis rex misit illuc quendam sacerdotem qui eis traderet leges dei, verūtamen vt dicit Lyra adhuc idololatrabant & non recipiebant nisi quinque libros Moysi.

Dub. Quæ ciuitas est Sichar? Resp. Magister histo. scho. quod est Sichē. de qua habetur Gen. 33. sed corrupto vocabulo dicta est Sichar, in qua vt dicit Chrysosto. propter diuinam filiam Iacob Symeon & Leui grauem occisionem fecerunt.

Dubit. Vnde habuit Iacob illud prædium? Resp. Lyra. quod emit ab Hemor principe ciuitatis cum rediret ex Mesopotamia, vt habetur Gen. 33.

Dub. Quando dedit illum Ioseph filio suo? Resp. qui supra quod ut habetur Gen. 48. dedit ei quando dixit, do tibi partem vnam vltra fratres tuos quam tuli de manu Amorrei in gladio & arcu meo.

7 Du. Quomodo erat fons cum infra dicatur puteus? Resp. Aug. super Io. q̄ puteus erat, sed omnis puteus fons, & non ois fons puteus. dī ubi enim aqua de terra manat & vsum præbet haurientibus fons dicitur, sed si in promptu & superficie sit, fons tantum dicitur, si autem in alto & profundo sit, ita puteus uocatur, ut fontis nomen amittat.

8 Dub. Cur dicitur fons Iacob? Resp. Ly. quia Iacob ipsum foderat.

9 Dub. Cur euangelista meminit fontis & prædij? Resp. Theophilus super Ioan. quod primo ut cum audieris mulierem dicētem: quod pater noster Iacob ipsum dedit nobis non admireris. Secundo per id edocemur quod ea quæ patriarchæ propter fidem quam in deo habebant adepti sunt Iudæi propter eorum impietatem perdiderunt & eorum loca gentibus tradita sunt.

10 Dubita. Quomodo fatigabatur Christus cū esset deus? Resp. Lyra. qđ ex hoc apparebat ueritas humanę naturę, quemadmodum & quādo esuriit post ieiunium.

11 Dub. Cur tunc sedebat? Respon. Chryso. super Ioannem quod ut requiesceret ex labore.

22 Dub. Cur super fontem sedebat? Resp. qui supra. quod propter æstum refrigerabat corpus apud fontem.

23 Dub. Cur dicit de hora sexta. Resp. Lyra. quod ad ostendendum causam fatigationis, quia per magnū tēpus ambulauerat pedester.

24 Dub. Cur non iuit in ciuitatem cum discipulis? Resp. Theophilus ubi supra quod ne eos incusaret eum q̄ ad Samaritanos diuertisset cum hoc ipse prohibuisset discipulis.

25 Dub. Cur uenit illuc mulier? Resp. ad hauriendam aquam quam propius non poterat habere.

26 Dubi. An uere Christus sitiret? Resp. Theophilus ubi supra. quod secūdum humanitatē propter laborem & æstum sitiebat.

27 Dub. Cum prohibuerit apostolis conuersari cum gentibus cur ipse locutus fuit samaritanæ? Resp. Chrys. ubi supra. quod non ad hoc uenerat antecedenter ut Samaritanis loqueretur. non tamen quia propter hoc nō uenit aduenientem ad se expelliere oportebat.

28 Dub. Cur Christus non retinuit aliquos ex discipulis secum ut non remaneret solus? Respon. Chrysost. ubi supra quod hoc fecit ex humilitate quia poterat si uellet, aut non omnes emittere, aut abeuntibus illis alios ministros habere, sed noluit, etenim ita discipulos adhuc fecit omnem superbiam conculcare.

29 Dub. An discipuli cum inter facerent portarent secum cibaria? Respon. qui supra quod non, & hoc patet hic quia si detulissent non fuissent emere.

30 Dub. Ad quid cognouit mulier quia Christus esset Iudæus? Resp. Lyr. q̄ ex habitu quem deferebat uide feria. 3. dominicæ. 2. quadragesimæ. dub. 15. 16. 17.

31 Du. Cur Iudæi non coutuntur Samaritanis? Resp. Lyra. post Chryso. quia hoc Iudæis fuerat præceptum ne scilicet iungerent fedus & amicitias cum alijs nationibus tamen Iudæi specialiter abominabantur Samaritanos. tum qui terram eorum occupauerāt, ut dictum est dub. 3. tum etiam quia molesti eis fuerant in reædificatione templi & ciuitatis ut patet Esdræ. 1. libro.

32 Dub. Cum non liceret Iudæis bibere in uasis gentilium & cum eis manducare, cur petijt à Samaritana bibere? Resp. Chrys. ubi supra, quod quia indifferens erat de reliquo tales obseruantias præterire.

33 Dubit. Quid intelligit per donum dei? Respon. Ly. quod gratiā spiritussancti in quo dono alia dona donantur.

34 Dub. Cur dicit si scires quis est &c? Resp. qui supra quod ad ostendendum quod ipse dominus potens est & paratus gratiam spiritussancti dare omnibus petentibus eam fideliter & deuote.

35 Dub. Cum nulla aqua habeat spiritu uitæ quomodo est uiua? Resp. Aug. super Ioan. qd̄ vulgo aqua viua dicitur illa quæ de fonte exit illa enim quæ colligitur de pluuia in lacula vel cisternā aqua viua nō dicitur nec alia aqua separata à fonte, quæ non mouetur.

36 Dub. Cur dicitur uiua? Resp. S. Th. 1. par. q. 18. ar. 1. qd̄ dicitur per similitudine inquantū .n. vī se mouere habet similitudinē vitæ, sed tñ nō est similibus se mouentibus vera ratio vitæ, quia talem motū non habent a seipsis, sed a causa generante. sicut accidit circa motum aliorum grauium & leuium.

37 Dubi. Cur Christus non dedit mulieri gratiam spiritussancti absque petitione? Resp. Ly. quod gratia non datur adultis de communi lege sine motu proprio in deum.

38 Du. Cur gratia ipsa dicitur aqua viua? Resp. Lyra. quia æstum concupiscentiæ refrigerat & per deuotionem humectat.

39 Dub. Cur dicit nunquid maiores &c? Resp. Lyra. q. d. non posses aliunde habere aquam nisi miraculose, & tunc tu es maior patre nostro Iacob quod non videtur verum. quia ipse fodit puteum istum & bibit ex ipso &c. significando abundantiam aquæ.

40 Dub. Cur dicit Iacob patrem Samaritanorum cum non esset? Resp. Chry. vbi supra. quod seipsam impellebat in nobilitatem iudaicam. Samaritani enim Abrahā progenitorē suum dicebant quasi à chaldea existentem, sed & Iacob patrem vocabant quasi ipsum existentem nepotem uel ut dicit Beda patrem suum Iacob vocat, quia ipsa sub lege uixerat Moysi & prædium quod Iacob filio suo Ioseph dederat possidebat.

41 Dub. Cum Eccl. 24. dicatur qui bibunt me adhuc sitient, quomodo dominus dicit, q̄ non sitiet in æternū qui biberit ex sua aqua? Resp. S. Tho. 12. q. 3 3. ar. 2. quod sitis potest dupliciter accipi. Vno modo proprie secūdum quod importat appetitum rei non habitæ. Alio modo communiter secundum quod importat exclusionem fastidij. Primo modo capitur hic quod qui biberit aquam spiritussancti non sitiet

quasi desideret rem non habitam, sed dictum Eccl. intelligitur quod qui deum cognoscit & habet adhuc desiderat cum perfectius cognoscere.

42 Dubit. Quo fit fons salientis &c. Resp. Lyr. quia per gratiam Spiritussanctus inhabitat mentem qui est origo gratiæ facientis hominem salire in vitam æternam, naturalem est enim quod aqua tantum ascendere pōt quantum descendit, & ita gratia de cœlo aduenies animam ad cœlum perducit.

43 Dub. Cur Christo nō asseruit se esse maiorē Iacob? Resp. q̄ implicite hoc dedit intelligere in dando aquam quæ totaliter sitim extinguebat quod non faciebat aqua putei Iacob.

44 Dub. Quam aquam uolebat mulier dicēs: da mihi hanc aquam? Resp. quod materialem quod patet quia dixit, vt non ueniā plus haurire aquam.

45 Du. Cur mulier antequam diceret si scires donum dei non appellauit eum dominum, sed post? Resp. quia in principio credebat eum Iudæum hominem cōmunem utatorē, sed cum audiuit illa verba Christi imaginata fuit eum esse egregiū uirum, & maxime propter oblationem factam de potu aquæ uitæ.

46 Dubita. Cur post nolebat venire haurire aquam? Resp. Aug. super Io. quod eam ad laborem indigentia cogebat & laborem infirmitas recusabat.

47 Dub. Cur iussit vt vocaret virum suum? Respon. Chry. vbi supra. quod quia instabat mulier accipere aquam promissam iussit vt vocaret virum quasi ostendens quoniam & illum oportet his communicare.

48 Dub. Cur negauit se habere uirum cū eum haberet? Resp. qui supra. quod adhuc æstimabat se ad hominem loqui & vt Augusti. vbi supra dicit. Reuera non habebat tunc virum sed utebatur nescio quo non legitimo viro.

49 Dubit. Cur dominus sibi dixit, bene dixisti &c. Respon. Lyr quod hoc dixit exponendo dictum mulieris vt patet quia numerauit quinque viros, & sextum dixit, non esse suum, scilicet legitimum.

50 Dub. Quo cognouit quod prophetа esset? Resp. Lyr. post Chrysost. quod in hoc quod occulta sibi reuelauit.

51 Dub. An vere Christus fuerit prophetа & plura alia dubia de prophetia. require feria 2. dominicæ 3. quadragesimæ. dub. 27. & sequentibus.

52 Dub. An mulier egre tulerit cum Christus sibi dixit quod iste non erat suus vir? Respon. Chry. vbi supra. quod mulier a Christo reprehensa non contristata est neque dimittens fugit, sed admiratur & magis immoratur.

53 Dub. Cur mulier nō interrogat de aliquo tēporali? Resp. qui supra. quod suspicata fuit eū esse prophetam, ideo quærit de doctrina qua debet adorare deum & super hoc solicita non molestatur a siti cum veniisset haurire aquam.

54 Dubita. Qui patres adorauerunt in monte &c. Resp. Lyr. quod Samaritani uocabant patres vetc. testam. suos quia receperant legem Moysi & in parte erant Iudæi, & vt Chry. dicit intelligit de patribus antiquis ab Abraham citra, quia aiunt illuc filium suum obtulisse.

55 Dub. Quis erat ille mons? Resp. Lyr. post Orige. quod est mons Garizim in quo Samaritani ædificauerunt templum cum Iudæi nolent eos habere consortes in reædificatione templi in Hierusalem.

56 Dub. Cur dicebant Iudæi quod Hierosolymis oportebat adorare patrem? Resp. Lyr. q̄ oportebat .i. magis puniebat, quia ille locus erat a deo electus vt esset locus adorationis & sacrificij, vt habetur 2. Parali. 6.

57 Dub. An adoratio requirat determinatum locum? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 84. ar. 3. quod in adoratione principalior est interior deuotio mentis, secundarium autem est quod pertinet exterius ad corporalia signa mens autē interius apprehendit deum quasi non comprehensum aliquo loco, sed corporalia signa necesse est q̄ in determinato loco & situ sint. Et ideo determinatio loci non requiritur ad adorationem principaliter quasi sit de necessitate ipsius, sed secundum quandam decentiam, sicut & corporalia signa.

58 Dub. An adoratio requirat actū corporalē? Resp. qui supra. ar. 2. q. vt Damasc. dicit in 4. qa ex duplici natura cōpositi sumus intellectuali. s. & sensibili duplicē deo adorationem offerimus. s. spūalē, quæ cōsistit in interiori mentis deuotione, & corporalē quæ cōsistit in exteriori corporis humiliatione, & quia in omnibus actibus latriæ, id est exterius refertur ad id quod est interius sicut ad principalius. ideo ipsa exterior adoratio fit propter interiorem ut videlicet per signa humilitatis quæ corporaliter exhibemus excitetur noster affectus ad subijciendum se deo, quia connaturale

Universidad de Deusto Biblioteca

naturale eſt nobis ut per ſenſibilia ad intelligibilia procedamus, & ita adoratio corporalis etiam in ſpiritu ſit, inquantum ex ſpiritua li deuotione procedit & ad eam ordinatur.

49 Dubi. Cum deus ſit vbique cur requiritur determinatus locus cum adorandi? Reſp.qui ſupra.ar.3.quòd nõ requiritur propter deum qui adoratur quaſi loco concludatur, ſed propter ipſos adorantes, & hoc triplici ratione. Primo quidem propter loci conſecrationem ex qua ſpiritualem deuotionem concipiunt adorantes vt magis exaudiantur, ſicut patet ex adoratione Salomonis.3. Reg.8. Secundo propter ſacra myſteria & alia ſanctitatis ſigna quæ ibi continentur. Tertio propter concurſum multorum adorantium ex quo ſit oratio magis exaudibilis. ſecundum illud Matth. 18. vbi ſunt duo vel tres congregati in nomine meo ibi ſum ego in medio eorum.

50 Dubi. Cur adoramus verſus orientem cum Iudæi adorarent verſus occidentem? Reſp.qui ſupra quòd ſecundum quandam decentiã adoramus verſus orientem propter tria. Primo propter diuinæ maieſtatis iudicium quod nobis manifeſtatur ex motu cœli q eſt ab oriente. Secundo propter paradiſum in oriẽte conſtitutum ut patet Geneſ.2.ſecundum literam 70. interpretũ quaſi quæramus ad paradiſum redire. Tertio propter Chriſtum qui eſt lux mundi & oriẽs nominatur Zachariæ 6. & qui aſcendit ſuper cœlum cœli ad orientem & ab oriente etiam expectatur ſecundũ illud Mat. 24.ſicut fulgur exit ab oriente & paret uſque in occidentem, ita erit & aduentus filij hois.

51 Dub. Cur Iudęi adorabant ad occidentem? Reſp.S.Tho.10.ar.4. q adoratio ad occidentem fuit introducta in lege ad excludendã idolatriam. Nam omnes gentiles in reuerentia ſolis adorabant ad orientem ad ortum ſolis. vnde ad hoc excludendum tabernaculum habebat Sancta Sanctorum ad occidentẽ, vt verſus occidentem adorarent. Ratio etiam figuralis eſſe poteſt quia totus ſtatus prioris tabernaculi ordinabatur ad ſignificandum mortem Chriſti quæ figuratur per occaſum ſecundum illud Pſal. 67. qui aſcendit ſuper occaſum dominus nomen illi.

52 Dub. Qui actus debent corpore fieri in adoratione? Reſpond.S.Tho.2.2.q.74.ar.2. quòd genu flectimus noſtram infirmitatẽ deſignantes in cõparatione ad deum. Proſternimur ẽt nos quaſi profitentes nos nihil eſſe ex nobis.

53 Dubita. An aliqua creatura poſſit adorari? Reſpon.qui ſupra.q.8c. quoq; triplex eſt adoratio. vna quæ dicitur latria quæ eſt ſeruitus, quæ ſoli deo debet exhiberi, & eſt uirtus cardinalis & reducitur ad iuſtitiam. Secunda eſt dulia & eſt ſeruitus quæ exhibetur homini. Tertia eſt hyperdulia, & eſt ſeruitus quæ exhibetur alicui excellenti creaturæ. Deus debet ſolus adorari, latria, ſed creaturæ poſſunt adorari dulia etiam ſi ſunt excellentes hyperdulia.

54 Du. Cur ſoli deo debetur latria? Reſ. qui ſupra.q.81.ar.1.quòd cum ſeruus dicatur ad dominũ neceſſe eſt quod ubi eſt propria & ſpecialis ratio ſeruitutis. Manifeſtum eſt autẽ dominium conuenit deo ſecundum propriam & ſingularem quandam rationem, quia ipſe omnia fecit, & quia ſummum in omnibus rebus obtinet principatum, & ideo ſpecialis ratio ſeruitutis ei debetur, & talis ſeruitus nomine latriæ deſignatur apud Græcos.

55 Dubi. An deus poſſit adorari adoratione dulię? Reſpon.S.Th.3.par.q. 25.ar.2. quod deo patri debetur honor latriæ propter deitatem & honor duliæ propter dominium quo gubernat creaturam. Vnde ſuper illud Pſal.7. Domine deus meus in te ſperaui, dicit glo. domine omnium per potentiam cui debetur dulia. deus omniũ per creationẽ cui debetur latria.

56 Dub. An tota trinitas ſit adoranda una adoratione latriæ uel tribus? Reſp. S.Tho.2.2.q. 84. ar. 1. quòd quia una eſt excellentia trium perſonarum unus honor & reuerentia eis debetur & per conſequens una adoratio, in cuius figura legitur de Abraham. Gen.18.quod tres uiri ei apparuerunt Abraham vnum alloquitur dicendo domine ſi inueni gratiam &c.

57 Dub. Cur ter genua flectimus ad inuocationem trium perſonarum? Reſp.qui ſupra.q tria genuflexio ſignum eſt ternarij perſonarũ, non autem diuerſitatis adorationum.

58 Dub. qua adoratione adorari debet humanitas Chriſti? Reſp.S.Tho.3.ſen.di.9.q.1. art. 2.q.1.quod humanitas Chriſti poteſt conſiderari dupliciter. Vel prout intelligitur nõ coniuncta uerbo, & hæc conſideratio eſt intellectu tantum, & ſic non debetur ſibi latria, ſed hyperdulia. Vel prout intelligitur unita verbo, & ſic poteſt honorari honore uno cũ uerbo, & ſic debetur ei latria. uel alio honore a uerbo & ſic debetur ei dulia, & iſto modo loquitur glo. ſuper illud pſ.98. Adorate ſcabellum pedum eius &c. caro Chriſti non eſt adoranda illa adoratione latriæ quæ ſoli deo debetur.

59 Du. An adorari debeat humanitas vna adoratione cum uerbo? Reſp. S.Tho.3.par.q.25. ar.1. quod in eo qui honoratur duo poſſumus conſiderare, ſcilicet. eum cui honor exhibetur, & cauſam honoris, & quia honor debetur toti rei ſubſiſtenti & non partibus, quoniam ſi manus uel pes oſculati in epiſcopis & papa honoretur. hæ partes nõ ſm ſe honorãtur, ſed in eis honoratur totũ. Cauſa aũt honoris eſt id ex quo ille qui honoratur habet aliquã excellentiam. Et ideo ſi in uno homine ſunt plures cauſæ honoris. puta prælatio ſcientiæ & aliqua alia uirtus erit quidem illius hominis unus honor ex parte eius qui honoratur plures tamen ſecundum cauſas honoris. Homo eſt enim qui honoratur & propter ſcientiam & propter uirtutem, ſic ergo in Chriſto cum ſit tantum vna perſona diuinæ, humanæ & naturę, eſt quidẽ eius vna adoratio & vnus honor ex parte eius qui adoratur, ſed ex parte cauſæ qua honoratur, poſſunt dici plures adorationes eſſe, ut.ſ. alio honore honoretur propter ſapientiam increatam, & alio propter ſapientiã creatam. Si autem ponerentur in Chriſto plures perſonæ ſequeretur quòd ſimpliciter eſſent plures adorationes, & hoc eſt quod in ſynodis reprobat, uidelicet in capitulis quintæ ſynodi, & in capitulis Cyrilli.

60 Dub. Qua adoratione adoratur hoſtia conſecrata? Reſp.S.Tho. 4.ſen.di.9.q.1.ar.2.q.6. quod adoratione latriæ.

61 Dub. An adorans hoſtiam non cõſecratam quam credit conſecratam ſit idololatra? Reſp. qui ſupra quod adorans hoſtiam oportet adorare cum conditione, ſcilicet ſi eſt conſecrata, nec tamen oportet quod hæc conditio ſem per ſit actu explicata, ſed ſufficit quod habitu teneat illa. vnde non peccat adorans eam, qa non adorat puram creaturam, ſed Chriſtum ſecundum intentionem ſuam, ſed ſacerdos ſiugens, & non cõſecrans quantum in ſe eſt facit populum idololatrare, quia offert ei puram creaturam ad adorandum.

62 Dub. Qua adoratione debent adorari imagines Chriſti? Reſp.S.Tho.2.2 q. 81.ar.3. q imaginibus non exhibetur religionis cultus ſecundum quod in ſeipſis conſiderantur quaſi res quædam, ſed ſecundum q ſunt imagines ducentes in deum incarnatum. Motus autem

qui eſt in imaginem prout eſt imago non conſiſtit in ipſa, ſed tendit in id cuius eſt imago, & ideo quod imaginibus Chriſti exhibeatur religionis cultus non diuerſificatur ratio latriæ, & ita debet adorari latria.

63 Dubita. Cur imagines faciunt chriſtiani q prohibebantur in vete. lege, vt patet Exo.20. c. Reſp. S.Tho.3.ſent. di.9.q.1.ar.2.q.2.quod ante incarnationem Chriſti cum deus incorporeus eſſet non poterat ei imago poni, ſicut dicitur Eſa.4. Et ideo prohibitum erat in uetere ne imagines fierent ad adorandũ, & præcipue quia proni erãt ad idololatriam ex hoc quod totus mundus idololatriæ inſiſtebat, ſed poſtquam deus factus eſt homo poteſt habere imaginem cum habeat rationem humanitatis aſſumptæ quæ ſimul cum eo adoratur figuram corporalem. Et ideo permiſſum eſt in noua lege imagines fieri.

64 Dub. Cuius auctoritate introducte fuerũt imagines ad adorandũ? Reſp. qui ſupra.3.par: q.25.ar.3.quod apoſtoli familiari inſtinctu ſpiritus ſancti quædam eccleſijs tradiderunt ſeruanda quæ non reliquerunt in ſcriptis, ſed in obſeruatione eccleſiæ per ſucceſſionem fidelium. Vnde ipſe dicit. 2.ad Theſ. 2. ſtate & tenete traditiones quas didiciſtis ſiue p ſermonem, ſcilicet ore prolatum ſiue per epiſtolã, ſcilicet ſcripto tranſmiſſam, & inter huiuſmodi traditiones eſt imaginum Chriſti adoratio. Vnde & beatus Lucas dicit depinxiſſe Chriſti imaginem quæ Romæ habetur.

65 Dubi. Qua adoratione debet adorari crux Chriſti. Reſp. S.Tho.3. ſen. diſt. 9.q.1.ar.2.q. 4. quod crux Chriſti etiam ipſa in qua Chriſtus pependit poteſt dupliciter conſiderari, uel inquantũ crucifixi imago, & ſic adoratur eadem adoratione ſicut crucifixus, ſcilicet latria. Vnde eam alloquimur ſicut crucifixum dicentes. O crux aue ſpes unica. Vel inquantum eſt res quædam, & ſic cum non pertineat ad perſonam Chriſti ſicut pars eius non poteſt eadem adorationem adorari cum uerbo, ſed adoratur, inquantum eſt res quædam Chriſti ratione ipſius yperdolia, ſed aliæ cruces non adorantur niſi ut imago & ideo adoratur tantum latria.

66 Dub. Qua adoratione adorantur claui, lancea & alia inſtrumenta paſſionis eius? Reſp. S. Tho.3.par.q.25.ar.4. quod quantum ad rationem contactus membrorum adoramus nõ ſolum crucem, ſed etiam omnia quæ ſunt Chriſti.

sti. Vnde Damasce. dicit in 4. lib. Preciosum lignum vt sanctificatum tactu sacri corporis & sanguinis decenter adorandum, clauos indumenta lanceam, & sacra eius tabernacula, quę sunt præsepe spelunca & huiusmodi. Ista tamen non representant imaginem Christi sibi crux quæ dicitur signum filij hominis quod apparebit in cœlo. vt dicitur Matth. 24. Ideoque mulieribus dicit angelus. Iesum quæritis Nazarenum crucifixum. non dicit lanceatum sed crucifixum, & inde est quod crucem Christi veneramur in quacunque materia non aut imaginem clauorum vel quoruncunque huiusmodi & sic debent adorari adoratione hyperdulia ratione dicta in præcedenti dubio.

67 Dub. Qua adoratione adorari debet semp virgo mater dei? Resp. qui supra arti. 5. q. cum latria soli deo debeatur & nulli creaturæ purę & semper uirgo sit puræ creaturæ rationalis non debetur ei adoratio latriæ, sed solum veneratio dulię, eminentius tamen quam cæteris creaturis inquantum est ipsa mater dei, & ideo dicitur quod debetur ei non qualiscunque dulia, sed hyperdulia.

68 Dub. Cur non adoratur latria sicut crux cũ Christo coniunctio fuerit? Resp. qui supra, qa crux non est capax veneretionis prout in se non consideratur, sed semper uirgo est secundum seipsam veneretionis capax, & ideo non est similis ratio. Et vt dicit. in 3. sen. di. 9. q. 1. ar. 2. q. 4. quod si consideretur honor qui exhibetur cruci inquantum est res quædam ratione Christi non est tantus quantus ille qui exhibetur semper uirgini, sed cruci exhibetur quidam honor inquantum est imago qui non exhibetur matri.

69 Dub. Qua veneratione debent uenerari angeli & sancti. Require dub. 54.

70 Dub. An reliquiæ sanctorum sint adorandæ? Resp. qui supra. ar. 6. q. sanctos in veneratione habere debemus tanquam mẽbra Christi dei filios & amicos nostros intercessores, & ideo eorum reliquias qualescunque honore congrue in eorum memoria uenerari debemus & præcipue eorum corpora, qui fuerũt templa & organa Spiritussancti in eis habitantis & operatis & sunt corpora Christi configuranda per gloriosam resurrectionem. Vnde & ipse deus huiusmodi reliquias conuenienter honorat in eorum præsentia miracula faciendo non tamen latria eis debetur quo modo Gentiles deos eorum honorabant.

71 Dub. Cur Christus dicit mulieri crede mihi? Resp. Chryso. vbi supra, quia vbique nobis opus est fide mere bonorum operum quæ salutis est medicamentum sine qua nihil quorum est possidere, sed qui tentant assimilantur his qui sine naui pelagus tentant transire, qui parum quidem naturæ sufficiunt. Vltra uero procedentes cito merguntur.

72 Dubitat. Quando veniet illa hora de qua dominus dicti? Resp. Alcuinus super euange. quod illa hora est tempus euangelistæ doctrinæ quod iam instabat.

73 Dubita. Nunquid Hierosolymis & ubique possit adorari deus? Resp. qui supra. quod dominus non intelligit quod in illis locis non debeat adorari, sed quod ablata omni vmbra figurarum veritas pura luce mentes credentium illustratura esset.

74 Dub. An mulier adduxerit suum uirum ad Iesum? Respond. Augustin. vbi supra, quod sic imo hæc audiuit a Christo præsente viro suo.

75 Dub. Cur Christus non respondit mulieri dicenti quod patres adorauerant &c. Respon. Chrys. ubi supra quod hoc erat superuacuum Christo docere & ideo tacuit.

76 Dub. Quomodo Samaritani adorabant qđ nesciebant? Resp. Chrys. quoniam localem & particularem deum æstimabant nihil de eo plus imaginantes quam de idolis. Et ideo cultum dei cum cultu dæmonum miscuerunt.

77 Dubita. Quomodo Iudæi adorabant quod sciebant? Resp. qui supra quod Iudæi detestabantur idola, & colebant ac credebant vnum solum deum creatorem omnium.

78 Dubi. Cum ipse deberet adorari, cur dicit nos adoramus connumerando se cum alijs Iudæis? Resp. qui supra q. hoc facit secundũ opinionem mulieris loquens quasi propheta Iudæus existens. cum tamen manifestũ sit quod ipse est qui ab omnibus adoratur.

79 Dubit. Quia Io. 8. dicitur & dixero quia nescio eum ero similis uobis, & sic uidetur q. nescibant quid adorabant? Resp. Augu. vbi supra q. Christus loquitur non ex persona Iudæorum reproborũ, sed apostolorum & aliorum qui posuerant precia rerum suarum ad pedes apostolorum.

80 Dub. Cum Gentiles iam crediderint, quomodo salue ex Iudæis est? Resp. Chrys. vbi supra. quod per hoc uult ostendere quod ubi terratum inde salutaris facta sunt, scire eum deum

Deum & idola detestari illinc principium habuit & oia alia dogmata, sed & ipsum qđ est apud nos a Iudęis orationis principiũ habuit, vel præsentiam suam salutem, vocat quam dicit ex Iudęis esse secũdũ illud Apostoli ad Ro. 9. ca. ex quibus Christum secundum carnem.

81 Dub Cur dicit quod nũc est illa hora? Resp. qui supra q. prophetę ante longa tpa multa prædixerũt, ideo dicit. Et nũc est ne ęstimes hanc talem esse prophetiã quæ post multũ temporis impleatur res iam instat in ianuis est.

82 Dubit Cur dicit veri adoratores? Resp. qui supra. q. ad distinctionem falsorũ, quoniã qui dã sunt falsi adoratores qui temporalia & caduca quærunt in oratione sua, qui contra hoc quod orant agere non cessant.

83 Dub. Cum supra dixerit solum venit hora. cur nunc addit & nunc est? Resp. Orige. dicẽs Puto primum quidem notare adorationem præter corpus humanam imperfectionem. Secundum vero eam quę fit in uita præsenti per facta quantum licet humanam procedere paruram.

84 Dubi. nunquid veri adoratores adorabunt filium sicut patrem? Respon. quod cum pater & filius vnum sint. Ideo adorabitur pater & filius, & filius cum patre.

85 Dubit. Cur dicit adorabitis patrem & non deum? Resp. Chrys. vbi supra. q. cũ hæc hora venerit, patri aliquis in filium deputabitur, ea propter non dictum est adorabitis deum, sed adorabitis patrem.

86 Du. Quomodo adorat deus in spiritu? Resp. qui supra. quod cũ infra dicat spiritus est deus inde ar. q. deus incorporeus est, & sic oportet incorpoream eius culturam esse hoc est per animam & intellectus puritatẽ nos ei offerre.

87 Du. Quomodo adoratur in veritate? Resp. qui supra quia priora figura erant, scilicet circuncisio, holocaustа & thymiamata nunc autem totum est ueritas.

88 Dub. Quomodo pater quærit adorare in ueritate cum in vete. test. adoraretur in figura? Resp. qui supra. q. si olim uolebat eos uetera bus immorari concessit eis figuram. Hoc tamen fecit eis condescendendo ut per hoc ad ueritatem indocantur.

89 Dub. Quomodo aut per quos pater tales quærit? Resp. Orige. super Ioan. quod per Iesum quærit qui venit quærere & saluare quod perierat quos eruditos ueros cultores efficit.

90 Dub. quid est spiritus? Resp. S. Tho. in 1. sen. dist. 10. q. 1. art. 4. quod spiritus est nomen impositum ad significandum subtilitatem alicuius naturæ. Vnde dicitur tam de corporalibus quam de incorporeis. Aer enim spiritus dicitur propter subtiliratem & exinde attractio aeris & expulsio dicitur inspiratio & respiratio, & exinde ventus etiam dicitur spiritus & exinde etiam subtilissimi vapores per quos diffunduntur virtutes animæ in partes corporis dicuntur spiritus, & similiter incorporea propter suam subtilitatem dicuntur spiritus sicut dicimus deum spiritum & angelum & animam, subtilitas autem dicitur per remotionẽ a materialitate. Vnde ea quæ habẽt multum de materia uocamus grossa, sicut terram & aquam, & ea quæ minus subtilia, sicut aerẽ & ignem, unde cum remoueri à materia magis sit incorporeis & maxime in deo spiritualitas secundum rationem significationis suæ per prius inuenitur in deo & magis incorporeis quam corporalibus.

91 Dub. Quia videtur quod debuisset dicere deus est spiritus & non spiritus est deus? Resp. quod ex hoc dicto non sequitur quod omnis spiritus sit deus quia illa dictio spiritus non ilat distributiue sed determinate pro aliquo spiritu, ut sit sensus quod aliquis spiritus est deus & hoc est uerum.

92 Du. Vnde sciebant samaritani messiam esse uenturũ? Resp. Chrys. ubi supra quod Moysi legem suscipientes ab ipsis Moysi libris hoc nouerant, quia Iacob de Christo prophetizãs dicit Gen. 49. ca. non deficiet princeps de Iuda nec dux de fęmore eius donec ueniat qui mittendus est. sed & Moyses dicit Deut. 18. c. prophetam suscitabit uobis deus de patribus uestris.

93 Dub. Quid est messias? Resp. Aug. ubi supra quod latinæ idem est quod unctus græce Christus, & hebraice messias.

94 Dub. Quæ Christus annuntiabat? Resp. qui supra, quasi mulier diceret, modo uos Iudæi de templo contẽnitis nos de monte cũ illa uenerit & montem spernet, & templum euertet, & docebit nos ut in spiritu & ueritate noverimus adorare.

95 Dub. Quia Xp̃s non annuntiauit qñ erit finis mũdi ergo non oĩa annũtiauit? Resp. qđ annuntiauit oĩa pertinentia ad honorem & adorationem dei. de qua disputabatur.

96 Dub. Cur in principio non dixit mulieri quod erat messias, sicut nunc dicit? Respond. Chryso.

Chryſoſt. vbi ſupra. quod ſi circa principium hoc mulieri dixiſſet videretur ei ex uanitate loqui, nuntiant paulatim in memoria Chriſti eum reducens opportunæ reuelauit ſeipſum.

97 Dub. Cur noluit ſe reuelare Iudæis dicentibus Ioan. 10. ſi tu es Chriſtus dic nobis palam ſicut feciſti mulieri? Reſp. qui ſupra. quia Iudæi non pro addiſcendo quærebãt, ſed pro iniuriãdo, hæc vero ſimplici mẽte loquebat.

98 Dubi. Cur mirabantur diſcipuli q̃ cum muliere loqueretur? Reſp. qui ſupra quod admirabantur ſuperabundantem Chriſti manſuetudinem & humilitatem, quoniam ita perſpicuus exiſtens ſubſtituit loqui cum tanta humilitate mulieri inopi & Samaritanæ.

99 Dub. Cur de hoc non interrogauerunt eũ? Reſ. qui ſupra quod quia nihil ad eos pertinebat quod faciebat.

100 Dub. Cur mulier relinquit hydriam eundo ad ciuitatem? Reſp. Orig. vbi ſupra q̃ non curabat de corporeo ac uiliori propter utilitatem plurium.

101 Dubi. Quid eſt hydria? Require dominica 1. poſt 8. Epiphaniæ. dub. 15.

102 Dub. Cur mulier non uerecundabatur dicere palam quæ commiſerat quæ Chriſtus ſibi reuelauerat? Reſ. Chryſo. vbi ſupra q̃ anima cum ignita fuerit igne diuino ad nihil eorum quæ ſunt in terra de reliquo reſpicit, neque ad gloriam, neque ad verecũdiam. ſed ad vnam ſolam quæ detinet eam flammam.

103 Dub. Cur non dixit hominibus vt crederẽt ſed quod uenirent uidere? Reſp. qui ſupra. q̃ uidere leuius erat quam credere, ipſa tamen noverat quoniam guſtantes de illo fonte eadem paterentur quæ & ipſe.

104 Dub. Cur non dixit uenite uidete meſſiã, ſed hominem? Reſp. Alcuinus vbi ſupra. quod paulatim annuntiauit Chriſtum. Primo vocat hominem ne ſi diceret Chriſtũ auditores trafcerentur & nollent exire, & ut Chryſoſt. vbi ſupra dixit. Licet non manifeſte annuntiauerit non tamen totaliter ſiluit, quid dixit nunquid non ipſe eſt Chriſtus.

105 Dubi. Cur diſcipuli rogabant ut manducaret? Reſp. Chry. vbi ſupra quod quia uidebãt eum fatigatum ex itinere & æſtu qui erat rogabant eum vulgari uoce.

106 Dubit. Quia ex hoc uidebantur temerarij? Reſp. qui ſupra quod hoc non erat temeritatis, ſed amoris cura circa magiſtrum.

107 Dub. Cur non rogauerunt eum manducare in præſentia mulieris? Reſp. Orige. vbi ſupra. quod arbitrabantur actũ fore tempus ad prandium quod erat inter receſſum mulieris ad ciuitatem & aduentum Samaritanorum ad ipſum, non enim coram aliquo aduena ſibi propinabãt eſcas, & ob hoc bene poſitum eſt in textu interea.

108 Dubit. De quo cibo intelligebat dominus quem diſcipuli neſcirent? Reſp. Chry. vbi ſupra quod hominum ſalutem hic cibum vocat oſtendens quãtum deſiderium habeat noſtræ ſalutis, ſicut enim nobis concupiſcibile eſt comedere ita ei ſaluare nos.

109 Dub. Cur non ſtatim reuelauit hoc diſcipulis? Reſ. qui ſupra. quod ubique in queſtionem mittit auditorem ut incipiens quærere quod dicitur & laborans cum ampliori ſuſcipiat deſiderio.

110 Dub. Quomodo diſcipuli neſciẽbãt talem cibum? Reſp. Theophi. ſuper euange. q.d. neſcitis quem cibum uoco ſalutem hominum. Vel neſcitis quod Samaritani credituri ſunt & ſalui fient.

111 Dub. Cur quærunt quis ſibi attulit manducare? Reſpon. Auguſt. vbi ſupra. q̃ non intelligebant quod de ſpirituali cibo loqueretur q̃d ergo mirum ſi mulier illa non intelligebat aquam: ecce diſcipuli non intelligunt eſcam.

112 Dubit. An dominus ſolitus eſſet cibum ab alijs oblatum manducare? Reſp. Theophi. vbi ſupra. quod ſic non quod alieno miniſterio indigeret qui dat eſcam omni carni, ſed ut deſerentes meritum conſequerentur ſimulq; formam tradens non erubeſcere paupertatem neque graue putare ab alijs nutriri proprium enim & neceſſarium eſt doctoribus alios habere procuratores ciborum, ut ipſi de nullo curantes ubi miniſtrationẽ procurẽt ſolicite.

113 Dub. Cur dominus non interrogatus dicit meus cibus eſt &c. Reſp. Augu. vbi ſupra quod audit dominus cogitationes diſcipulorum & ideo inſtruit eos ut magiſter non per circuitum, ſicut mulierem ſed aperte.

114 Dub. Quomodo dicit cibum facere uoluntatem patris? Reſp. Orig. ubi ſupra, quod idoneus cibus filio dei eſt cum actor paternę uoluntatis efficitur hoc uelle in ſemetipſo quod erat in patre, ſolus autem filius perfecti operis paternæ uoluntatis eſt capax. Cæteri uero ſancti nil præter diuinam peragunt uoluntatem, plenam autem & integram facit dei voluntatem

luntatem qui dicit meus cibus &c. proprius enim eius cibus oſtenditur.

115 Dubi. Cum dei perfecta ſint opera ut dicitur Deute. 32. c quomodo dicit ut perficiam opus eius? Reſp. Orig. ubi ſupra quod ad hominem propter tranſgreſſionem factum imperfectum miſſus eſt ſaluator & factus eſt caro ad huius operis perfectionem. Et vt Theophi. vbi ſupra dicit quod opus dei perfecit, ſcilicet hominem noſtram naturam in ſeipſo ſine peccato oſtendens in omni opere perfectam & incorruptam opus etiam dei, ſcilicet legem perfecit, quia finis legis Chriſtus eam ceſſare faciens, omnibus quæ in ea erant perfectis & a corporali cultu in ſpũale reduxit.

116 Dub. De quo tempore hęc loquebatur. quia dixit quod quatuor meſes ſunt &c. Reſp. Magiſt. hiſt. ſcho. quod ex hoc perpenditur fuiſſe in hyeme. & ut dicit Landul. de vita Chriſti, uidetur factum de menſe ianuarij, quia in illa calida regione ſunt meſſes tempeſtiuæ. vnde in feſto penthecoſtes offerebantur frugum primitiæ.

117 Dubit. Quomodo meſſes erant albæ, ſi adhuc erant quatuor menſes? Reſp. Theoph. vbi ſupra quod in prima intelligebat de meſſe materiali hic uero de meſſe intelligibili. Nam hoc dicebat propter Samaritanos uenientes ad ipſum qui erant parati ad credendum.

118 Dub. Quomodo albæ meſſes ſignificant paratos ad credendum? Reſp. Chryſo. ubi ſupra. quod ſicut ſpecie cũ dealbatæ fuerint ad meſſem ſunt paratæ, ita & hi ad ſalutem.

119 Dub. Cur non dicit palam Samaritanos paratos eſſe ad credendum? Reſpon. ſupra, quod non dicit aperte duarum occaſionum gratia. Vnius quidẽ ut manifeſtior fiat ſermo & magis ſub uultum ducat quæ dicuntur. Alterius autem dulcior ſit narratio & permanentior eorum quæ dicuntur memoria.

120 Dub. Quomodo qui metit congregat fructum in uitam æternam? Reſpon. quod hic diuidit terrena a cœleſtibus. ſicut enim ſupra dixerat de aqua, quæ bibit hanc aquam non ſitiet. Ita hic dicit, qui metit cõgregat fructum in uitam æternam.

121 Dub. Quomodo ſimul gaudet qui ſeminat & qui metit? Reſp. qui ſupra. quod hoc dicit ut oſtendat differentiam cœleſtium, & temporalium quoniam ſpiritualibus non ita ſe habet quoniam ſeminantes cum metentibus cõiũcti in mercede, & ideo ſimul lætantur.

122 Dub. Quos intelligit per ſeminantes & metentes? Reſp. qui ſupra. quod prophetæ ſeminauerunt. ſed non illi meſſuerunt ſed apoſtoli. Et Auguſt. dicit quod diſparis temporis labores habuerũt apoſtoli & prophetæ. ſed gaudio pariter perfruentur mercedem ſimul accepti ſunt in uitam æternam.

123 Dub. Quid ſeminauerũt prophetę & quid meſſuerunt apoſtoli? Reſp. Augu. ſuper Ioan. di. Legite labores prophetarum & in omnibus eorum laboribus eſt prophetia Chriſti. ergo iam in Iudæa meſſis parata erat quãdo tot millia precia rerum ſuarum offerebant, & ad pedes apoſtolorum ponentes expeditis humeris a ſarcinis ſecularibus Chriſtum dominum ſequebantur, de ipſa meſſe iecta ſunt pauca grana & ſeminauerunt orbem terrarũ, & ſurgit alia meſſis quæ in fine ſæculi metenda eſt, ad quam metendam non apoſtoli ſeu angeli mittentur.

124 Dub. videtur quod etiam apoſtoli laborauerunt prædicantes per totum orbem? Reſp. Chryſ. vbi ſupra quod dicit. ſalij laborauerũt &c. q d. vbi minor labor eſt maior autem delectatio ad hoc vos reſeruaui & quod laborioſus erat hoc fuit prophetarum, ſcilicet mittere ſemina.

125 Dub. Quomodo in labores aliorum intrauerunt? Reſp. qui ſupra quod ex hoc vult oſtendere quod propheratum uoluntas erat, vt homines ad Chriſtum accederent, & hoc lex ordinabat, & propterea illi ſeminauerũt ut hũc facerent fructum, quia uero apoſtoli homines ad Chriſtum adduxerũt, ideo in laboribus prophetarum introierunt.

126 Dubi. Quia uidetur quædam leuitas in ſamaritanis qui ad verbum mulieris uenerunt ad Chriſtum? Reſp. qui ſupra. quod ſamaritani conſiderabant quod nequaquã mulier grauiter eum admirata eſſet qui eius delicta retulerat niſi magnus quis eſſet & excellens qui prædicabatur ab illa.

127 Dub. cum Iudæi ejicerent Ieſum a ſuis partibus cur Samaritani rogant ut apud eos maneat? Reſp. qui ſupra quod nihil eſt liuore & inuidia deterius, nihil inani gloria diſſicilius, quæ infinita corrumpere conſueuit bona. Ideo Iudæi ſigna magna uidentes in inuidiam exarſerunt & ipſum ejicere uoluerunt, ſed Samaritani iſta ſigna non uidentes & pure credentes uolebant Chriſtum apud ſe manere.

128 Dubit. Cur manſit apud Samaritanos cum

contra-

contrarium præceperit apostolis ne in uiam gentiũ irent? Resp. vt fer. 5. post 1. dominicam quadragesimæ de Chananea. dub. 1. Orig. vero dicit quod in uiam gentium iræ est imbui gentili dogmate & in illo ambulare, & hoc Christus prohibuit ciuitatem uero Samaritanorum intrare est eos qui deseruerint falsam doctrinam acceptare & cum ea derelicta uenerint ad Iesum licet cum eis manere.

129 Dub. Quid significat manere duos dies? Respon. Aug. quod mansit duos dies, id est dedit ei duo præcepta charitatis.

130 Dub. Cur non mansit vltra duos dies? Resp. Chryso. vbi supra quod in his duobus diebus suasit toti ciuitati ut derelicto errore ueritatẽ sequerentur. Et ideo his peractis ad alias ciuitates transit.

131 Dubit. Cur post multo plures crediderunt Christo, propter sermonem eius quam propter uerba mulieris? Resp. quod conueniens erat ut sic rediderant propter uerba Samarinæ quæ a Christo audierat & retulerat quod una uoce audientes ab eo qui illuminat omnem hominem potius debebant credere.

132 Dub. An ratio inductiua ad ea quæ sunt fidei diminuat meritum fidei? Resp. S. Th. 2. 2. q. 2. art. 10. quod ratio humana inducta ad ea quæ sunt fidei dupliciter se potest habere ad uoluntatem credentis. Vno modo quod si ens præcedens, puta cum aliquis, aut non haberet uoluntatem promptam ad credendum nisi ratio humana induceretur & sic ratio humana inducta diminuit meritum fidei quare homo debet credere ea quæ sunt fidei non propter rationem humanam, sed propter auctoritatem diuinam. Alio modo ratio humana se potest habere ad uoluntatem credentis consequenter cum enim homo habet promptam uoluntatem ad credendum diligit ueritatem creditam & super ea excogitat, & amplectitur si quas rationes ad hoc inuenire pöt & quantum ad hoc ratio humana non excludit meritum fidei, sed est signũ maioris meriti & hoc significatur hic. Vbi Samaritani ad mulierem significatur quam ratio humana figurata dixerũt iam non propter tuam loquelam credimus.

133 Dubit. Vnde sciuerunt Samaritani q̃ esset verus saluator mundi. Resp. ubi supra quod primo scierunt credentes per famam & per dictum mulieris annunciantis, & post per pœnitentiam ab ipso audientes & finiter credentes quoniam scirẽ, ut hic accipitur est firmiter & sine hæsitatione credere.

134 Dubi. Cur Christus dicitur Saluator mundi Resp. Chryso. vbi supra quia mundus perditus erat & in maligno positus & in magnis malis & peccatis qui omnia ipse per mortem absoluit & mundum saluauit.

135 Dub Cur dicitur uere saluator? Resp. qui supra. quod angeli quandoque uenerunt saluare & prophetæ, sed hic est uere saluator qui salutem tribuit non solum temporaneam, sed æternam, & non solum in Iudæam vt ante angeli & prophetæ sed in toto orbe terrarum.

ALLEGORICE.

[Venite Iesus Samariam] quæ interpretatur lana domini vt ex ea operarentur pannum ad cooperiendũ peccata [quæ dicitur Sichar,] id est præsentia, quia venit per præsentiam corporalem, cum esset semper præsens per diuinitatem [iuxta prædium &c.] Ioseph venditus Christi figuram portauit, quem iuxta somnium sol & luna omnes stellæ adorant, ad hoc prædium Christus verus heres Iacob venit vt Samaritani cupientes sibi vendicare hæreditatẽ Iacob patriarchæ conuerterẽtur ad Christũ iter Iesu est caro pro nobis assumpta qui enim vbique est quo it, nisi quia non ad nos veniret nisi formã visibilis carnis assumeret: [& fatigatus] ex carne [hora sexta] .i. sexta ætate sæculi in quo nos sumus [iuxta puteum] .i. profunditatem tenebrosam huius mundi [ibi sedit] per humilitatem tanquam doctor & magister vt doceret. [venit mulier de Samaria] .i. ratio humana quæ est sicut lana quæ uellet ordire [haurire aquã] .i. quærere doctrinam & intelligentia [Discipuli autem iuerunt emere cibos] .i. doctores quærere intelligentiam spiritualẽ, Christus doctor ut ratio humana subijciatur fidei [quæritis ab ea potum] .i. magistra discipulo quærit discere non quod indigeat. sed vt discipulus respondendo addiscat, miratur ratio humana qđ auctoritas diuina egeat ipsa cum non simul contantur] quoniam finiti ad infinitum nulla est proportio, & tunc auctoritas diuina ostendit [donum dei] esse intelligentiam diuinarum scripturarum, quam solus deus dat, sed adhuc miratur ratio humana, quomodo cũ [non habeat in quo hauriat,] id est cum non det experimentum in credendis, quomodo potest dare aquam, id est intelligentiam talem, maxime cũ patriarchæ quo ad sensum vacarent circa temporalia quæ eis dabat abundanter & quæ possunt sensu comprehendi. Et dominus ostendit quod habens temporalia adhuc alia desiderat sed qui delectatur dulcedine scripturarũ [non sitit in æternum] terrena, sed talis scripturarum intellectus ducit in fontem uitæ æternæ [& cum hoc vellet statim adipisci rõ humana non pöt nisi voce uirũ, id est, ꝓsentet intellectũ, qũ in ea ordinata intellectus regit animam & cum rõ humana adhuc erraret non percipiẽdo nec ea Christi, iubetur intellectũ subijcere. [qũ quinque uiros habuit,] scilicet quinque sensus corporis, qꝫ antequã quis possit uti rõne nõ regitur nisi sensib. carnis, & qꝫ post huiusmodi quinque sensus adhuc errabat rõ ille error [non erat legitimus uir] & ideo iubetur amouere errorem tanquam uirum adulterum, & tunc rõ humana adheret deo uidedo ꝓ intellectum [quod prophetа est] & qui erit informari de diuinis, & primo de honore dei qui est adoratio, & adeo instruitur p filiũ. & tandem uenit ad oẽs articulos fidei credendum, quod significatur [per messiam] qui dicitur Christus [& continuo uenerunt discipuli, id est, doctores mirantes quod auctoritas diuina de pari disputet cũ ratione humana, [nemo tñ audet aliquid dicere] cum sciãt aoytium esse diuina judicia, & [cũ muliere,] scilicet ratio humana [relicta hydria] i. amore huius sæculi præpeauit annunciare ueritatem quã audierat alijs non intelligentibus ut eos ad salutem adduceret, [& iterũ discipuli] .i. doctores rogã Iesum ut mãducet. i. ut de suis operibus in expositionibus scripturarũ cẽtet an bene dixerint, [qui dicit aliũ cibũ habere mãducare] .i. æternam sattietatẽ ad quam homines adducit [quã nesciunt,] quoniã in cor hominis nõ ascendit, & hortatur eos vt postquam edocti fuerint [sic eum pergant ad metendum labores] credentium ut eos conducant ad uitam æternam, & ita multi postmodum credunt, nedum ratione humana inducti sed lumine diuino illuminati & confirentur Iesum saluatorem mũdi.

TROPOLOGICE.

Qui vult instrui a domino [ueniat Samariã lanam sui intellectus offerẽdo [in ciuitate Sichar] in eius præsentia confitendo errata sua [iuxta prædium Iacob] luctando cũ dæmone, [& Iesum sedentem iuxta fontem] suæ sapiẽtiæ interroget [& puteum altum] diuinorum mysteriorũ per fidem capiat [& hauriat aquã viuam,] scilicet gratiam dei quæ faciet saltare in uitam æternam [& relictis delectationibus quinque sensuum corporalium [& viro adulltero, id est, vitio quod animam facit adulterare [quærat modum orãdi deum] relicta ambitione montis & ciuitatis [adoret in spiritu & ueritate] & alijs prædicet [relicta hydria] temporalis luceri spiritualem cibum, vt multi gustantes credant in Christum.

ANAGOGICE.

Contemplari possumus aquam uiuam ætternæ beatitudinis qui nos inebriauit ab vbertate domus vbi domini in cœlesti Hierusalem & monte altissimo vnde auxilium uenit deum patrem filium & spiritum sanctum clare intuebimur in spiritu & ueritate adorabimus cum cœlestibus spiritibus, & manebimus cum eo duobus diebus post resurrectionem, scilicet animæ & corporis glorificati, ubi erunt multo plures saluati quos nemo dinumerare poterat nisi solus deus cui soli est cognitus eorum numerus assistentes diuinæ maiestati in seculum seculi.

SABBATO DOMIN. TERTIAE Quadragesimæ.

Perrexit Iesus in montem oliueti Ioan. 8.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 32. die. 22. septembr. die martis.

HISTORICE.

Ad dominum populum in templo docentem scribæ & pharisæi mulierem adducunt adulteram tentando rogantes an pœna legis plecti deberet. ut scilicet lapidibus obrueretur, qui cum certas digito in terra literas designasset respondit ut is eorum qui a peccato immunis foret lapides primum in eam congereret, cum rursus in terram literas scalperet templo primoribus exordientibus sigillatim egressi sunt cuncti, mulierem autem alloquens dominus scisciatabatur an accusantium quispiam eam damnasset, qua negante, nec eam dominus condemnandum protulit, iussit tamen vt pacifice pergens in posterum a flagitijs abstineret.

Veritatis lucidius indagandæ causa quædam dubia mouebuntur & soluentur.

Dubitatur. Vnde accessit Iesus in montem oliueti? Respondet. quod vt habetur Ioann. 7. quod ex templo in quo clamauerat. Si quis sitit &c.

2 Du. Quomodo omnis populus venit ad eū? Resp. quod per figuram sine edoche omnis populus, id est maior pars populi.

3 Dubitatur. Cur docet sedendo? Respond. quod doctorum & magistrorum est sedere dum docent.

4 Du. Quid timebat scribis & pharisēis adulterā adducere? Resp. qa erant principatores populi qui ipsum dirigere debebant.

5 Dub. Quid est adulterū. Require ser. 4 dominicæ. 3 quadragesimæ. dub. 73. & sequentibus de materia adulterii.

6 Du. Cur statuerunt eam in medio? Resp. ut uideretur a toto populo astante.

7 Du. Cur quæsunt quid de adultera agēdum censeret, cum lege cautum esset eam lapidari debere. Resp. quod vt possent accusare eum vt patet ex euāgelio.

8 Dub. de quod volebant eum accusare. Ref. Aug. super Io. quia animaduerterant pharisei dominum esse pium & mitem dixerunt apud seipsos, si eam dimitti censuerit aget contra justitiam & legem & sic accusabitur tanquam prævaricator legis. Si aūt dicat ipsam lapidādam a mansuetudine recederet propter quā iam populis amabilis factus est, & ita de credulitate accusabitur.

9 Du. Vbi habetur quod adultere lapidētur? Resp. quod Leuiti. c. 20.

10 Du. Quid scribebat in terra. Resp. Lyra q̄ id quod postea protulit ad maiorem certitudinē, scilicet qui sine peccato est uestrū &c. qua si uideret quod nō lapidaretur nec qđ dimitteretur illesa sed vt Aug. dicit puniatur peccatrix, sed nō a peccatoribus impleatur lex, sed non a prævaricatoribus legis.

11 Du. Cur non statim respondit absque scribere in terra? Resp. Beda. quod scribendo in terra illum se fore monstrauit qui quondam legem in lapide scripsit.

12 Dubit. Cur erexeit se? Resp. Lyra qđ ad eorum importunitatem reprimendā quia perseuerabant importuno interrogantes.

13 Dubit. Cur rursus scripsit in terra? Resp. Alcuinus super Ioā. quod pōt intelligi hoc fecisse dominus iuxta consuetudinem, vt quasi aliquid agens vultu intendens in aliud liberam eis exeundi facultatem daret.

14 Dub. Quid scripsit secundo in terra? Resp. Lyra quod aliq dicunt eadem scripsisse q̄ prius ad ostendū maiorē sui mitatem sententiæ. Alij vero & melius vt videtur dicunt q̄ scribebat eorum peccata vt eos offenderet ineptos ad accusationem huius fœminæ.

15 Dubitatur. Cur seniores primo egredieb̄tur? Ref. glo. quod forte magis rei erant, vel magis culpas suas cognoscebant.

16 Dub. Quomodo poterat scribere peccata omnium in tā breui tēpore? Ref. Lyra qđ non scribebat p singula sed diuina virtute potuit facere q̄ in aliqua figura ab eo protracta qlibet eorū videret sua ꝓpria peccata & nō alia.

17 Dub. Cur interrogat de accusatoribus? Respon. Lyra. quod in hoc mulier examinatur de accusatione & ex consequenti de condemnatione.

19 Dub. Quis dicitur accusator? Resp. quod illæ qui aliquem coram iudice accusat & criminalem sibi mouet quæstionem.

19 Du. Cur talis vocatur accusator? Resp quia ad causam vocat eum quem appellat. vt in c. fortis. de verbo signi.

20 Dub. Ad quid est instituta accusatio? Resp. San. Tho. in 4. sen. dist. 41. art. 1. quæst. 2. quod ne aliquis sustineatur quasi innocens qui culpam habet.

21 Dub. An homo uel peccatū debeat accusari? Resp. qui supra. qđ aliquādo cōtingit q̄ aliquod factū reputatur licitū ex ignorātia alicuius circūstantiæ, & ita cur si homo accusatur quādoque, ita factum ipsum accusari potest.

22 Du. An homo teneatur de necessitate accusare? Resp. San. Th. 22. q. 68. ar. 1. quod si crimen fuerit tale quod vergat in detrimentum reipublicæ tenetur homo ad accusationem. Dummodo sufficienter possit probare quod pertinet ad officium accusatoris, puta cū peccatū alicuius virgit in multitudinis corruptelam corporalem seu spiritualem. Si aūt non fuerit tale peccatum quod in multitudinem redundet, vel etiam si sufficientem probationē non possit adhibere non tenetur ad intentandum accusationem, quia ad hoc nullus tenetur quod non potest debito modo perficere.

23 Dubi. Quomodo accusatio redditur iusta? Resp. qui supra. ar. 3. quod in accusatione duplici ratione contingit esse peccatum. Vno modo ex eo q̄ aliquis iniuste agit contra eum qui accusatur crimina falsa ei imponēdo q̄ est calumniari. Alio nō ex parte reipu. cuius bonū principaliter intēditur in accusatione dum aliquis impedit malitiose punitionē peccati, quod interdum dupliciter contingit. Vno modo fraudem in accusatione adhibendo & hoc pertinet

pertinet ad prævaricationem. nam prævaricator dicitur quasi varicator, quia aduersam partem admittit pro iusta causa sua. Alio modo totaliter ab accusatione desistēdo quod est tergiuersari in hoc enim quod desistit ab hoc quod ceperat quasi tergum uertere dicitur.

24 Du. Quæ pœna debetur ei qui in accusatione defecerit? Resp. qui supra. ar. 4. q̄ qa ille qui male accusat peccat cōtra personā accusati & cōtra Rempublicā. pp utrūque punitur. & hoc est qđ dicit Deut. 19. cūque diligētissime perscrutātes inuenerint falsum testē dixisse cōtra fratrē suū mēdaciū, reddet ei sicut fratri suo facere cogitauit, qđ pertinet ad iniuriā personę, & postea quantū ad iniuriā reipublicæ subditur, & auferes malū de medio tui vt audientes ceteri timorē habeant & nequaquam talia audeant facere, æqualitas itaque iustitiæ hoc requirit, ut nocumētū quod quis alteri intēdit ipse patiatur. Sm illud Exo. 21. c. oculum pro oculo dentem pro dēte. Et ideo iustū est ut ille, qui per accusationem aliquē in periculum grauis pœnæ inducit ipse etiam similem pœnā patiatur, & hæc dicitur pœna talionis.

25 Dubita. An accusatus tenetur dicere ueritatem iudici interrogāti? Resp. qui supra. q. 69. ar. 1. quod cum quis ex debito iustitiæ teneatur obedire suo superiori in his ad quæ ius prælationis se extendit & contrafaciēs mortaliter peccet, ex debito accusatus tenetur iudici ueritatem exponere quam ab eo secundum formam iuris exigit. Et ideo si confiteri nōluerit ueritatem quam dicere tenetur, uel si eam mendaciter negauerit ueraciter peccat, si uero iudex hoc requirat quod nō secundum ordinē iuris non tenetur ei accusatus rēdere, sed pōt uel per appellationē uel aliter subterfugere mendacium tamen dicere non licet.

26 Du. An liceat accusato se defendere. Resp. qui supra. art. 2. quod reo qui accusatur licet se defendere ueritatem occultando quam confiteri non tenetur per aliquos conuenientes modos puta quod non respondeat ad quod respondere non tenetur. non autem licet ei uel falsitatem dicere uel ueritatem tacere quam cōfiteri tenetur, neque etiam aliquem dolum uel fraudem adhibere quia fraus & dolus uim mendacij habent, & hoc est calumniose se defendere quod non licet.

27 Du. De quibus peccatis potest iudex interrogare accusatū secundū formā iuris? Ref. qui supra. quod quando præcessit infamia sup aliquo crimine, uel aliqua expressa indicia apparuerint, uel etiam cū processit probatio semiplena de tali peccato pōt iudex interrogare & accusatus tenetur respondere.

28 Du. An mulier accusata de adulterio penitus occulto teneatur ueritatem confiteri iudici interroganti? Resp. Sanctus Tho. quolib. 5. q. 8. arti 2. quod non, nec debet de hoc ab ea exigi iuramentum de ueritate dicenda, quia occulta solū diuino iudicio reseruantur secundum illud. 1. ad Chor. 4. nolite ante tēpus iudicare quousque ueniat dominus qui illuminabit abscondita tenebrarum.

29 Dubi. An omnibus peccatis requiratur accusator ut puniantur? Respon. Sanctus Tho. 2. 2. q. 67. ar. 2. quod non in notoriis peccatis quæ non solum sunt manifesta iudici, sed etiā aliis ita quod nullo modo reus crimē inficiari potest sed statim ex ipsa euidentia facti conuincitur si autem esset manifesta iudici, & nō aliis, uel aliis & non iudici, tunc esset necessaria iudicij discussio.

30 Du. An Christus faueat peccatoribus quia noluit condanare adulteram Ref. Aug. vbi supra quod non si attendas ad id quod sequitur. unde & amplius noli peccare. Ergo & dominus damnauit sed peccatū non hominē, nam si peccatorū auctor esse dicetur unde & uiuę ut uis, de mea liberatione etto securā ego te q̄ā cumcunque peccaueris etiam a gehenna & infernī tortoribus liberabo non hoc dixit, inēdine ergo qui amant in domino mansuetudinem, & timeant ueritatem etenim dulcis & rectus dominus.

31 Dub. Cur in lege nō introducitur alia mors quam lapidatio? Resp. S. Th. in 3. sen. dist. 38. in litera. q̄ lapidatione nulla pœna est grauior, & dicitur in pœnis Sm locum tenere.

32 Du. Pro quibus delictis infligebatur? Resp. qui supra. quod blasphemis adulteris & filijs inobedientibus debebatur.

33 Dub. An sacerdotes debeant exēplo Christi absque pœnitentia peccatores absoluere? Resp. Lyr. quod nō, quia forte Christus uidit in ea magna contritionem quæ sufficiebat p pœna illius peccati quā sacerdos nō pōt perpendere in confitēte, quia nō uidet cor, cū hō solū videat ea q̄ patent. vt dicitur. 1. Reg. 16.

ALLEGORICE.

[Iesus perrexit in mōtem oliueti]. i. in sublimitatē diuinæ pietatis quā hominibus exhibet [& quod diluculo venit in templū] exorte

mone gratię figurat, & postquã per gratiã incepit habitare in templo suo qđ est ecclesia[populus,] id est, ex oi gente: [venit ad eũ.] id est, crediderint in eũ[& sedens docebat eos] festiuo humilitatẽ incarnationis insinuat[& sedente dño ad eum populus venit,] quia post quã p suscepta humanitatẽ visibilis apparuit cęperunt eũ melius audire & in eum credere. [Adducũt aũt scribæ & pharisęi,] id est, dæmones[mulierem in adulterio deprehensam.] id est, animam per peccatum adulterantẽ[& statuũt eam in medio] id est peccatum eius publicum denũtiat q̃ merito propter pctũ debet lapidari. id est dãnari ut lex vult. [vt possit accusare Christũ] id est de eo conqueri si vcatur. minima. Ipse aũt q̃ venit saluũ facere qđ perierat, [inclinat se deorsum] ad cõpatiendũ[& digito,] id est, potestate[scribit in terra] id est in anima q̃ unitur corpori terreno gratiã suã & in defensione aię peccatricis obiurgat dæmones in malitia obstinatos dicẽs. [Qui sine peccato est vestrũ &c.]& iterum compatiens animæ inclinat aũt suæ pietatis, [& rursus scribit] infundendo gratiam qua perseuerare in bono possit, & hoc uidentes maligni spiritus confusi[vnus post alĩ recedit]& remanet anima cum solo Iesu abiectis fugatis & tunc dominus se erigit ad potestatem quam habet dimittendi peccata, diligẽtique discussione facta quod accusantium nullus animam condemnauit nec ipse eam condemnare vult iã de peccato contritam sed eam in pace dimittit hortando ut de cætero ex gratia habita nolit amplius peccare.

TROPOLOGICE.

Qui vult suorũ peccatorum misericordiam consequi[ad montem oliueti pergit] oleo misericordiæ pauperibus compatiendo[& diluculo uenit in templum] peccata confitendo flarim, & reperiat Iesum crucifixum in cruce sedentem & manus extendentem ad nos amplectendum & docendum, & non timeat dæmones accusantes, quoniam [Iesus se inclinauit] de cœlo ad terras descendendo ut peccatores saluos facerent & faciat sibi inscribi signum sanctæ crucis, ut diabolum non timeat, quoniam ipsa crux Christi dæmones fugat, ut non audeant[mittere lapidem] tribulationũ, licet habeant pessimam voluntatem, sed non sunt timendi, quia nõ possunt nocere nisi permissi, & sic animus purgata a peccato per contritionem & satisfactionem mediantibus operibus misericordiæ non condemnatur a domino, sed vt in pace uadat & firma sit ne amplius peccet præcipitur ne deterius ei contingat.

ANAGOGICE.

Cõtemplari debemus misserationes domini quæ omnia eius excedunt opera quando-quidem cœlestẽ patriã & suæ diuinitatis bonem, non solum puris angelis concessit, sed & hominibus quibuscunque culpa habita discretione sexuum nationum & conditionum etiã his qui in barathrum & spurcitiam maximorum scelerum ceciderunt elargitur misereatus eorum fragilitatem, dummodo eidem corrõtritum offerant, vt exemplo huius adulterio clarissime patet. quam tam misericorditer a rigore legis non contra legem agendo liberauit. pulchræ eius emulis electis qui non zelo sed dei mansuetudinem impugnare volendo eum adduxerant quę meruit audire sententiam suorum criminum absolutoriam dum dicit[neque ego te condemnabo.]

DOMINICA QVARTA QVADRAGESIMÆ.

Abiit Iesus trans mare Galilee Io. 6. c. Mat. 14 & Marci. 6.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi. 32. die. 13. Aprilis die dominica.

HISTORICE.

Magnam cum multitudinem intuitus e monte in quo sedebat dominus fuisset, ex discipulis quendam Philippum interrogauit, quonam pacto panes tot emerent turbis ut sufficeret ad edendum, respondente illo quod si panes ducentis comparent denarijs nequaquam tantæ multitudini satis esse possent. Germanus Symonis Petri Andreas quendam adesse puerum quinque habentem ordeaceos panes ac pisces duos rendit sed hæc pauca fore tot gentibus, dominus itaque ut super fœno quod multum eodem in loco erat sederẽt iussit. Discumbentibus autem hominum quinque millibus præmissis gratiarum actionibus saluator panes ac pisces distribuere iussit, quibus abundanter satietis ex his quæ edentibus superfuerant reliquijs. 12. plenos reportarũt cophinos, quo perspecto signo, hunc verum esse propheram qui in orbem deberet aduenire vniuersũ affirmarunt.

Isto

Isto super euangelio dubia occurrentia soluenda sunt.

1 Dub. Cur abijt Iesus trans mare Galileæ? Respon. Chry. super Ioan. quod cum dominus in die sabbati sanasset iacentem in porticu piscinæ, ut patet Ioan. 5. & increpatur de violatione sabbati, & multa Iesus locutus fuisset Iudæis qui egre tulerant recessit ab eis vt daret locum ire sicut iacula dum in durum aliquid inciderint cum multo impetu iaciuntur, cum non habuerint aliquid obuians dissoluitur cito immissio & quiescit, ita & si cum audacibus hominibus impetuose in certerimus feniunt magis, si autem cessemus facile molimus eorum insaniam, propterea Christus furorem ex præmissis sermonibus natum se cedendo mitigauit in Galileã vadẽs.

2 Dubitatur. Ex quo loco recessit? Respondet quod ex Hierosolymis, ut patet ex dictis.

3 Dubi. An vere illud esse mare? Respon. Alcuinus super Ioan. q̃ erat lacus sed iuxta hebraicum modũ omnis cõgregatio aquarum siue dulcium, (vt ille huius lacus erãt) sine amararum mare nuncupatur.

4 Dubita. Cur dicitur tyberiadis. Respond. qui supra. quod a ciuitate quæ dicitur tyberias, & etiam dicitur mare Galileæ a prouincia Galileæ.

5 Dubitatur. Quomodo illa multitudo poterat sequi Christum. require dominica. 2. post octauam epiphaniæ. dub. 2.

6 Dubitatur. Cur euangelista non exprimit signa quę faciebat dominus? Respon Chryso. super Ioann. quod hic euangelista maiorem partem libri in sermonibus domini consumere studuit.

7 Dubitatur. Cur ascendit in montem? Resp. qui supra. quod propter signum quod ibi fieri debebat.

8 Dubitatur. Cur discipulos secum ascendere fecit? Respond. qui supra quod hoc accusato multitudinis erat non sequentis eum.

9 Dubitatur. Quid agebat dominus in monte? Respond. qui supra. quod discipulos docebat, quoniam solitudo apta est ad philosophiam.

10 Dubita. An in illo paschate Christus post fuit crucifixus? Resp. Beda quod non sed illud fuit in quo Ioannes fuit decollatus, & in alio paschate post vnum annũ Christus passus fuit.

11 Dubitatur. Cur dicit euangelista dies festus Iudæorum? Respond. Theophilus super euang. quia hoc non erat festum Christi sed Iudæorum.

12 Dubitatur. An Christus fuerit in Hierusalem ad hoc festum? Respon. Chryso. ubi supra. quod non.

13 Dubitatur. Cur illuc non accessit? Resp qui supra. quod paulatim soluebat legem occasionem sumens a iudaica nequitia.

14 Dubitat. Cur subleuauit oculos? Respond. Beda. quoniam pudice sedebat cum discipulis attentus non prospiciens hinc inde.

15 Dubitat. Cur Christus tentat philippum cuius mentem nouerat? Respon. Sanctus Th. 2. 2. q. 97. artic. 2. quod non tentauit vt experimentum de eo sumeret, sed ut alijs ostenderetur quod ignorabãt ex Philippi rẽsione.

16 Dubi. Cur alij euangelistæ nihil dicunt de interrogatione Philippi Respond. August. de consensu euan. quod postquam discipuli dixerunt domino ut dimitteret turbas & ille respondisset quod nõ habet necesse ire, & quod ipsi darent eis ad mãducandũ vt refert Matt. intelligitur post hæc verba dominum inspexisse multitudinem & dixisse Philippo quod Ioannes commemorat alij autem euangelistę hoc prætermiserunt.

17 Dubit. Cur philippus non respondit quod Christus diuina potentia eos poterat saturare? Ref. Alcuinus vbi supra q̃ in hoc tarditatẽ suã ostendit, nã si pfecte de creatore intelligeret de eius potentiæ largitate non diffideret.

18 Du. Quia Marcus dicit discipulos hoc dño rũdisse? Resp. Aug. vbi supra. q̃ Philippus locutus fuit ex ore cæterorum, quãquã & plurale numerũ p singulari vsitatissime euãgelista ponere potuerit. & sic est figura synecdoche.

19 Du. Cur potius Philippũ quã alios interrogat? Ref. S. Vinc. in sermone q̃ quia ipse erat simplicior cęteris vt patet ex eius respõsione.

20 Du. quis erat puer habẽs. 5 panes? Ref q̃ vt colligit ex Matt. 13. dicendo nõ habemus hic nisi quinque panes erat vnus ex discipulis.

21 Du. qa alij euãgelistæ dicũt q̃ discipuli rũderũt & Ioãnes dicit qđ fuit Andreas? Resp. Aug. vbi supra q̃ alij euãgelistæ pluraliter numerũ p singulari posuerũt p figurã synecdoche.

22 Dub. qđ mouit Andreã sic respondere? Ref. Chry. vbi supra q̃ quia audierat signũ qđ Helyseus de panibus ordeaceis fecerat. vt habetur. 4. Reg. 4. quod de. 20. panibus paucis centũ homines ascendit mẽte in aliquod excelsum.

23 Dubita. Cur post dixit quia hæc sunt inter

tantos? Reſpon. qui ſupra. quod licet aliquid excelſum Andreas de domino æſtimauerit tamen ad ſummum non potuit peruenire. nam æſtimabat quod de paucioribus pauciora & de pluribus plura facturus eſſet qui miracula faciebat, ſed hoc non erat verum. Similiter enim ei facile erat & de pluribus & de pauciorib⁹ paſcere turbas. Non enim materia ſubiecta indigebat.

24 Dub. Cur non pauit eos abſque illis quinque panibus? Reſp. qui ſupra quod ne panes illi creati & aliæ creaturæ viderentur alienę eſſe ab eius ſapiẽtia ipſis creaturis vtitur ad materiam miraculorum.

25 Dubi. Cur fecit homines diſcumbere cum adhuc non haberent panes? reſpon. qui ſupra. vt diſcas quoniam non entia vt entia ei ſubſiſtunt.

26 Dub. An eſſet ibi tantum fœnum vt quinque millia ſuper eo diſcumberẽt? Reſp. Theophilus. vbi ſupra fœnum, id eſt herba viridis cum eſſet proximum paſcha quod in primo menſe veris perficiebatur.

27 Dubita. Cur Ioannem nullam facit mentionem de mulieribus & pueris? Reſp. qui ſupra. quod ſoli viri numerantur ab euangeliſta, quia legalem conſuetudinem ſequebatur. Etenim Moyſes a 20. annis & ſupra populum connumerauit nulla mentione de mulieribus facta.

28 Dubi. Cur Chriſtus gratias egit? Reſpond. Chryſoſtom. vbi ſupra quod vt oſtendat eos qui comeſtionem incipiunt gratias agere oportere deo.

29 Dub. Cur in aliquibus maioribus miraculis non orabat? Reſp. qui ſupra vt diſcas quod non propter indigentiã orat. ſi enim indigeret orare multo magis in maioribus hoc feciſſet, quia vero illa ex auctoritate facit manifeſtum eſt quod hic condeſcendẽdo nobis orat.

30 Dubita. Cur coram multitudine orabat? Reſpon. qui ſupra. quod vt perſuaderet eis q̃ ſecundum voluntatem dei aduenerat, & ne crederent q̃ eſſet deo contrarius, & orat ſm naturã aſſumptam nõ ſm diuinam vt dicit S. Tho.

31 Dub. Qualiter illi panes multiplicati. ſunt? Reſp. S. Tho. 3. pãr. q. 44. ar. 4. q. illa multiplicatio non eſt facta per modum creationis, ſed per additionem extraneæ materiæ in panes conuerſę. Vnde Aug. hic dicit. unde multiplica de paucis granis ſegetes inde in manibus ſuis multiplicauit quinque panes. Manifeſtũ eſt autem quod per conuerſionem grana multiplicantur in ſegetes.

32 Dub. An ipſe diſtribuerit panes turbis? Reſpon. quod ut habetur Matth. 14. dominus panes diſcipulis dedit & ipſi diſtribuerũt turbis.

33 Dub. quibus manibus multiplicabantur panes? Reſpon. S. Vincen. in ſermone hodierno quod in manibus Chriſti, & in gremijs apoſtolorum miniſtrantium & inter dentes comedentium.

34 Du. An ex panibus habuerint quantum uolebant ſicut de piſcibus dicitur. Reſp. quod ſic ut patet per hoc quod dicitur. ſimiliter ex piſcibus quantum uolebant & ex eo quod ſequitur, ut autem impleti ſunt.

35 Du. An comedendo illi homines biberint? Reſpon. S. Vin. in ſermone hodierno quod ne iſtud prandium uideatur imperfectum cum dei perfecta ſint opera habemus dicere quod biberunt.

36 Dub. An biberit unum uel aquam? Reſpõ. qui ſupra. quod ſicut ex petra exiuit aqua ad bibendum, ut habetur Exo. 17. c. & num. 20. ita de illis panibus & piſcibus exiuit liquor ui refocillabat comedentes.

37 Du. Quia ſi fatiauit ex panibus multiplicatis ut dictum eſt dub. 31. Ergo non ex quinque panibus ſatiauit? Reſp. do. Cardinalis de turre cremata negando conſequentiam, quia materia addita in illos panes conuerſa eſt. Et ideo ex illis quinque panibus dicitur quinque millia hominum ſatiaſſe.

38 Dub. Quia ſicut aquam mutauit in optimũ uinum in nuptijs, ita deberet mutare panes ordeaceos in panes optimi fromenti? Reſpon. qui ſupra negado cõſequentiã, quia ſm Albertũ conuerſio aquæ in uinũ deſtruunt iucunditati nubẽtiũ, & ideo cõueniebat aquã mutari in liquorem iucunditatem facientẽ, ſed ſatura tio & carnibus deſeruiuit neceſſitati eſurientium, & ideo à forma neceſſitati deſeruientis illum panem non mutauit maxime ut dicit hic Chryſ. ne gulę deſeruire uideretur.

39 Dubit. Cur non creauit de nouo panes? Reſpon. qui ſupra quod ut miraculum eſſet magis notum quia talis multiplicatio eorundem panum magis eſt perceptibilis quam creatio.

40 Dubitatur. Cur uoluit ut colligerent fragmenta? Reſp. Chry. ubi ſupra quod hæc oſtẽtatio ſuperflua non ſunt ſed ne fantaſiam æſtimarent quod factum eſt propter quod etiam ex ſubiecta materia miraculum fecit.

41 Dubi. Cur potius apoſtolis quam turbis præcepit vt colligerent fragmenta? Reſpon. Chryſ. quoniam apoſtolos maxime erudire volebat, qui orbis terrarum debeant eſſe magiſtri.

42 Dubi. Cur duodecim cophinos collegerũt? Reſp. qui ſupra. quia nec plus nec minus fecit ſuperfluum eſſe ſed tantum quantum volebat, ſcilicet, 12. Cophinos ſecundum numerum duodecim apoſtolorum.

43 Dubi. Quid eſt cophinus? Reſp. ſecundũ Rabanum in hoc loco & Vocabulitas eſt quoddam vas cauum ex uirgultis aptum aliquid mundare uel ad ſimum portandum, vt dicit gloſ. uel eſt uas uimineum ad opus ſeruile de putatum vnde in partes. 80. Manus eius in cophino ſeruierunt.

44 Dubit. Cur illi homines ante illud miraculũ non appellabãt Chriſtũ prophetã? Rei. Beda hic quod erant carnales & carnaliter intelligebant & ex ſigno facto admirati ſunt, & prorumpunt in illam uocem.

45 Dubitatur. Cur non vocauerunt eũ deum? Reſp. Alcuinus. ubi ſupra. quod nõdum pleni fide nondum deum dicere nouerant, ſed iam multum profecerant ex uirtute miraculi qui cum ſecernentes ab alijs prophetam uocabant ſicut ſciebant in populo illo prophetas aliquando miracula feciſſe.

46 Duo. Quis dicitur propheta & alia de prophetia. Reqre feria. 2. dominicæ tertię quadrageſimæ, dubi. 23. & ſequentibus.

47 Dubitatur. Quis poteſt facere miracula ibidem dub. 7. & ſequentibus.

48 Dubitatur. Cur dicunt qui uenturus eſt in mundum? Reſp. Chryſoſt. ubi ſupra. quod quia propheram quendam principalem expectabant, & ideo quod dicitur hic eſt uere prophe ta in greco cum additione articuli ponitur ad oſtendendum, ſcilicet eum eſſe diſcretum ab alijs prophetis.

ALLEGORICE.

[Quod Ieſus trans mare galileæ abijt] turbidum ſeculum ſignificat quod adijt naſcendo, ealcauit moriendo, tranſijt reſurgendo [& magna multitudo ſecuta eſt eum] credendo. [aſcendit autem in montem] cum cœlum aſcendit [quod diſcipulos in montem ducit & turbã deorſum dimittit] ſignificat q̃ ſimplicibus minora pcepta ſunt cõmittenda perfectioribus altiora [q̃ imminente paſcha reficit] ſignificat quod qui corpore & ſanguine Chriſti cupit ſatiari paſcha celebret tranſeundo ex uitijs ad uirtutes [quod oculis multitudinem uidit veniente] ſignificat dona ſpiritualia, pię cum dominus electis ſuis miſericorditer concedit tunc in eos oculos ſuos dirigit, id eſt, reſpectum pietatis impẽdit [quinque panes] ſignificãt ueterẽ legẽ quæ in Moyſe in quinque libris ſcripta fuit [ordeacei fuerũt] qa in lege uitale animæ alimentum corporalibus ſacramentis obtegebatur ſicut medulla ordei tenaciſſima palea tegitur. Vel quia cum ordeũ ſit cibus ſeruorum & pabulum iumentorum ſignificat quod lex illa data eſt ſeruis & iumentis, id eſt, carnalibus [duo piſces] qui ſaporem ſuauem pani dabant ſacerdotalem & regiam perſonam ſignificabant & qui Ieſum prægurabant qui fuit rex & ſacerdos] quod quinque millia uiri diſcubuerint] ſignificat quod qui quinque ſenſus corporis perfecte regere ſtudent debent eſſe mille, qui eſt numerus perfectus [uiri] dicuntur a uiribus quos fœminea mollicies non corrumpit. [Puer qui panes & piſces habebat] populus Iſrael erat qui ſenſu puerili ea portabat, nec manducabat. [Andreas dicens quid hoc ſunt inter tantos] ſignificat quod lex uetus parum proficiebat quousque eam Chriſtus ſuis manibus ſuſcepit, ſcilicet opere impleuit & eandẽ ſpiritualiter intelligendam eſſe docuit quia lex neminem ducebat ad perfectum [quod frangendo panes multiplicati ſunt] ſignificat quod quinque libri Moyſi multos libros cum exponuntur tanquam frangendo & differendo fecerunt, & quia ignorantia populi erat in lege propterea tentatio domini ignorantiam Philippi demonſtrabat, [ſuper fenum diſcumbebant quia carnaliter ſapiebãt & in carnalibus quieſcebant omnis quippe caro fenum, illi de panibus domini impleantur, qui quod auribus audiunt implent operibus, quid ſunt aũt fragmẽta niſi quæ populus non poteſt manducare. qd ergo reſtat niſi ut ſecretiora intelligentiæ quæ non poteſt capere multitudo illis credatur qui idonei ſunt & alios docere valent ſicut erant apoſtoli. Vnde [& 12. cophini impleti ſunt] [quod aũt nouos panes noluit facere, ſed allatos cumulauit,] ſignificat quia ueterem ſcripturam non reprobauit, ſed aperiendo patefecit [quod poſt ſignum dominum agnoſcunt prophetam] ſignificat quod poſt miracula Chriſti & diſcipulorum uniuerſus

mundus Christum agnouit, [quod ducentorum denariorum panes non sufficiunt &c.] significat quod lex & prophetæ, cum denarijs, id est, decem præceptis legis non sufficiũt nisi Christus agnoscatur qui gratiam elargitus est his qui sub lege & prophetis seruirent.

TROPOLOGICE.

Si volumus Christum imitari oportet [trãs mare abire.] id est, sęculum despicere [& ascẽdere in montem] contemplationis, [& ibi sedere,] id est, quiescere [& habere proximũ paschã] i. de vitijs ad virtutes transire, [& manducare quinque panes ordeaceos,] id est, amplecti pœnitentiam super peccatis commissis per quinque sensus corporis [& duos pisces] dilectione dei & proximi custodientes, [& discumbebãt super fenũ] atisfaciendo pro commissis, [& simus viri] viriliter agendo. & colligamus fragmenta, id est, etiam parua præcepta & consilia obseruemus ne si minima neglexerimus paulatim defluamus [& impleamus duodecim cophinos, id est, per omnes duodecim horas diei occupemus nos in diuinis seruitijs, & cum omnia impleuerimus deũ laudemus qui venturus est in mundum ad iudicandum.

ANAGOGICE.

Contemplemur montes vltrã mare præsentis sęculi, id est, cœlũ in quo Christus sedet ad dexteram patris cũ sanctis apostolis vbi est cõtinuum festũ paschæ, id est, victoriæ eius q licet in altis habitet humilia tamen respicit & videt multitudinem magnã quam dinumerare nemo poterat quam replet & satiat quinque suis plagis gloriosis quas propter ipsam sustinuit, vt per humanitatẽ eius transeant ad diuinitatem [gustando quinque panes,] scilicet præsentiam dei, pulchritudinem eius faciei, societatem angelorum, consortium sanctorum cum eo regnantium, & dulcedinẽ eternæ beatitudinis [& duos pisces] id certitudinẽ conficiẽtiæ & fidelitatis diuinę [fragmenta] diuinorum secretorum percipientes & deum sine fine laudantes in sęcula.

FERIA II. DOMIN. QVARTAE quadragesimæ.

Properat pascha Iudæorum. Ioannis. 2.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 31.

HISTORICE.

Pascha Iudæorum instante hierosolymam dominus ascendit templũque ingressus flagello ex funiculis contexto in eo negotiantes expulit iubens cuncta inde uendenda exportari ne eius genitoris templum negotiorum domum efficerent. eius vero memorati sunt discipuli scriptum fore. zelus domus tuæ me comedit. Iudæis autem scisitantibus qua talia operaretur auctoritate signumque quærentibus respondit, quod si id diuerent templũ in triduo illud rexdificaret, admirantibus Iudæis quod per triduum erigeret quod. 46. annis in constructionem consumpserat, nec sapientibus quod suum templum corpus diceret. Discipuli peracta resurrectione id clarissime perceperunt verbi quę ipsius ac scripturis fidem dederunt quam plures autem eo in festo ob signorum magnitudinem in eum crediderunt quibus tamen semetipsum non credebat, cum omnium corda nosset nec aliquo indigeret instructore apertissime in homine latentia perpendens.

Sigillatim occurrentia declaranda sunt dubia.

1 Dubit. Vt quid dicitur pascha Iudæorum cum nulla alia natio pascha celebraret? Respon. Orige. super Ioan. quod forsan, quia quoddam est pascha humanum eorum, scilicet qui procul a proposito scripturæ celebrant illud. Quoddam vero diuinum & verum quod in spiritu & veritate perficitur ad distinctionem ergo diuini dicitur Iudæorum.

2 Du. An in illo pascha te Christus fuerit passus? Resp. Aleuinus super Io. q bis legitur Christum ascendisse hierosolymã semel in primo anno prædicationis dum adhuc Ioannes non erat missus in carcerem, & de hoc ascensu nũc agitur & iterum illo anno quo fuit passus.

3 Du. An aliqui fuerunt cũ eo? Resp. q discipuli, ut patet ex textu q recordati sunt scripturæ &c. Et ut Beda dicit semper virgo eius mater etiam comitata est eum.

4 Dub. Cur dicit ascendit? Resp. cantes hierusalem ex omni parte ascendere habebãt cum esset in eminenti loco.

5 Du. Cur accessit primo ad templum? Resp. Beda, quod ut daret nobis exemplum vt quocunque properamus domum dei primo ingrediamur dominum deprecaturi.

6 Dub. Quid & quæ uendebat & emebant in templo, & alia dubia ad hæc pertinentia. Require feria. 3. dominicæ 1. quadragesimæ. dubi. 10. & sequen.

7 Du. An his exercerit istos de templo? Resp. Aug. de consensu Euang. manifestum esse non semel sed iterato hoc factum esse à domino, sed primum commemoratur hic a Ioanne. Vltimum vero ab alijs euangelistis.

8 Du. Cur hic dicit domum negotiationis & in alia spelunca latronum. Resp. Chryso. super Ioan. quod illud fecit ad passionẽ veniens, ideo durioribus sermonibus utebatur. Hoc autem in principio signorum fecit unde non ita aspera, sed remissa quodammodo increpatione utitur.

9 Dub. An tunc vsus fuerit flagello sicut & nunc? Resp. Hie. super Mat. quod sic. sic dicẽs. Mihi autem inter omnia signa quæ fecit dominus hoc videtur esse mirabilius quod vnus homo & illo tempore contemptibilis in tantum vt postea crucifigeretur. scribis & pharisæis contra se sentientibus & videntibus lucra sua destrui potuerit ad vnius flagelli uerba tantam ejicere multitudinem.

10 Du. Cũ multa alia peccata contramitteren tur in Israel, cur nõ flagellauit ita peccantes, Ref. S. Vinc. in sermone q hoc fecit ut ostenderet quantum deo displiceret templum esse ad prophana deductum & ad illicita.

11 Dubitatur. Numquid absque flagello potuisset eos ejicere? Respond. quod solo nutu potuisset cum ipse dixerit & facta sunt, sed conuenientius fuit ut cum flagello eos ejiceret ad ostendendum, quod contra dei contemptores nõ solum uerbo agendum est, sed etiã facto.

12 Dubitatur. Vbi scribitur zelus domus &c. Respon. quod psal. 68.

13 Du. Vbi accepit funiculos ad faciendum flagellum? Resp. Lyra. aliquos dicere Christum uti tunc funiculo pro cingulo, quem soluẽs ex ipso flagellum fecisse, & quamuis non habeatur in textu tamen credibile est, cũ ut dicitur Ioan. ultimo. c. non oĩa gesta Iesu scripta sunt.

14 Du. Cur tunc recordati sunt discipuli & nõ ante? Respond. Lyr. quia ex facto Christi recordati tunc fuerant illius scripturæ & impletionis eius de Christo.

15 Dub. Quomodo exponitur illa scriptura? Resp. quod zelus, id est, indignatio uel amor domus tuæ comedit me, id est, fuit causa passionis meæ dum corripiebã Iudæos de irreuerentia domus tuæ.

16 Dub. Cur petebant signum? Respon. Chrysi supra, quod dolentes de suo turpi lucro impedito. Simul autem & per hoc probibere uolentes, opinantur enim eum aut prouocare ad miracula aut cessare ab eis quæ fiebant.

17 Dubitatur. Quod signum dedit dicens soluite templum &c. Respond. Beda quod templum ipsum significabat templum corporis sui in quo nulla prorsus esset macula peccati quasi dicat sicut in animatum templum à uestris commerciis sceleribusque mea ex pia potestate, ita & hoc corporis mei templum cuius illud gestat figuram uestris manibus dissolutum tertia die resuscitabo.

18 Dubitatur. Cur non fecit tunc aliquod miraculum ut faceret? Respon. Chrys. ubi supra. Propterea non dat eis signum sicut & post petentibus signum respondit. uicious generatio mala &c. Sed tunc quidem manifestius tunc autem obscurius respondet idem non autem utique qui non petentes præoccupat & signa dat, hic petentes autem tollet nisi mentem eorum cognouisset dolosam.

19 Dubitatur. Quia uidetur imperare Iudæis ut eum interficiant dicens soluite &c. Respon. Theophi. super Euan. quod nequaquam eos ad homicidium prouocat, sed hoc eis affectantibus non sibi esse abscondituum demonstrat.

20 Dubitatur. Cur potius dat ei signum resurrectionis quam aliud? Respond. Chryso. ubi supra quoniam, scilicet hoc maxime erat quod ostendebat eum non esse hominem potuisse aduersus mortem statuere triumphum & tyrannidem eius longam uelociter dissolucre.

21 Dubitatur. Cum dicatur ad Gal. quia pater suscitauit Iesum a mortuis quomodo hic dicitur ego excitabo, id est, resuscitabo eum? Respond. August. super Ioann. dicens. Sed quid fecit pater sine verbo, quomodo ergo pater resuscitat sic & filius resuscitauit quia filius dixit ego & pater unum sumus.

22 Dubitatur. Quia Christus non stetit mortuus tribus diebus? Respon. quod hoc dicitur per figuram synecdoche in qua accipitur pars pro toto, quia de omnibus tribus diebus stetit mortuus licet non omnibus complatis.

23 Du. quia non uidetur uerum q fecerit 45. annis in constructura templi. quia in 7. annis

Salomon

Salomon conſummauit templum ut habetur. 1. Reg. 6. Reſp. Lyr. poſt Alcuinum. quod hoc dicitur de reædificatione quæ facta fuit ſub Zorobabel per 46. annos impedientibus inimicis. Nam templum Salomonis fuerat deſtructum per Nabuchodonoſor. vt habetur. 4. Reg. vltimo.

24 Dub. Cur addit Euangeliſta quod dicebat de templo corporis ſui? Reſp. Augu. ſuper Io. quia Iudæi caro erant carnalia ſapiebant ille ſpiritualiter loquebatur. ideo de quo templo diceret per Euangeliſtam aperuit nobis.

25 Du. Quia uidetur quod corpus Chriſti fuerit inanimatum ut apolinaris hæreticus dicit quia aſſimilat eum dominus templo inanimato? Reſpon. Theophi. ſuper euange. quod non oportet q̃ ſimilitudo in omnibus currat, quia ſic ſequeretur quod caro Chriſti eſſet lignum & lapides ex quibus tẽplum erat conſtructũ, & falſum eſſet q̃ dominus dixit. Nunc anima mea turbata eſt, & poteſtatem habeo ponendi animam meam, & in manus tuas domine commendo ſpiritum meum.

26 Dub. Cur tunc non intellexerunt diſcipuli? Reſp. Alcuinus vbi ſupra quod ante reſurrectionem non intelligebãt ſcripturas, ſed poſt aperuit eorum ſenſum vt eas intelligerent, & tunc crediderunt ſcripturæ prophetarũ. prædicantium Chriſtum tertia die reſurrecturũ.

27 Dub Cui ſermoni domini crediderũt poſt reſurrectionem? Reſp. qui ſupra. quod illi, ſolute templum hoc &c.

28 Dub. Quæ ſigna tunc fecit Ieſus in Hieruſalem? Reſp. Orige. vbi ſupra quod nõ legitur feciſſe aliquod ſignum in Hieroſolymis niſi forte aliqua ſigna facta ſint quæ in ſcripturis non habentur & niſi expulſio cũ flagello vendentium de templo dicatur ſignum.

29 Dub. Cur illi credentes credebant propter ſigna? Reſp. Chry. ubi ſupra, quia erant groſſi & tales trahuntur per ſigna, ſed rationabiliores trahuntur per doctrinam.

30 Dubit. Cur crediderunt in nomine eius & non in eum? Reſpond. Orige. vbi ſupra quod qui in Ieſum credunt per anguſtam viam vadunt ducentem ad vitam, qui autem credunt ſignis non in eum, ſed in nomine eius credũt.

31 Dub. Cur non credebat ſe eis? Reſp. Orige. vbi ſupra quia non opere implebat quod credebant. & Chryſo. dicit quod non credebat. i. confidebat vt in diſcipulis perfectis nec committebat eis omnia dogmata ut iam firmiter fidelibus fratribus.

32 Dub. Cur non egebat teſtimonio. &c. Reſ. Chryſoſt. vbi ſupra. quod ſcire ea quæ ſunt in corde hominum eſt dei qui ſolus corda plaſmauit nõ indigebat ergo teſtibus ut proprio rum plaſmatorũ mentem addiſceat.

33 Dubit. Quia medici per pulſum & vrinam ſciunt quæ ſunt in homine? Reſp. quod per ea quæ ſunt in homine intelliguntur quæ ſunt in mente hominis.

34 Dub. An anima Chriſti cognoſcat cogitationes hominum. Vide dominica tertia quadrageſimæ. dub. 53.

ALLEGORICE.

[Vendentes in templo] ſignificant prælatos per ſimoniam uendentes dona Spiritus ſancti, qui tandem à Chriſto eijciuntur & flagellantur in inferno a dæmonibus ſubuerſis omnibus eorum menſis diuitiarum quas relinquent alienis & ſepulchra eorum domus illorum in æternum, nec in præſentiarum deus ſemper ſigna contra tales demonſtrat, quia qui ſe permiſit crucifigi etiam permittit talia fieri, ſed poſt reſurrectionem in extremo ac tremendo iudicio omnia manifeſtabit & iuſti reædificabuntur in vitam æternam.

TROPOLOGICE.

Inſtruimur vt ſequamur Chriſtum in paſchate ſacram communionem recipiendo, utque in eccleſijs [non vendamus oues & boues] i. non cogitemus dum ſumus in diuinis officijs terrena nec mercantias aut negotia ſeculária nec de eis ibidem loquamur, ſed zelemus zelum dei ipſum toto mentis affectu deprecantes ut mereamur effici participes meritorum paſſionis eius, & ipſe credet, id eſt committet ſe nobis in myſterio corporis & ſanguinis eius, qui omnium corda nouit.

ANAGOGICE.

Contemplentur cęleſtem Hieroſolymam quam poſt Chriſtum aſcendemus, ſi tamen compatimur ut ſimul regnemus, & tunc perfecte cognoſcemus omnia ſacramenta ſuæ ſacratiſſime paſſionis p quæ ſalui facti erimus, & inebriabimur ab ubertate domus eius & crede ſe omnibus ſanctis ſuam communicando gloriam.

PERIA III. DOMINI. QVARTę quadrageſimę.

Iam die feſto mediante. Ioan. 7. c.

Hiſtoria

Hiſtoria huius enãgelij facta eſt anno Chriſti 32. die 18. Septembris.

HISTORICE.

5 Medio ſolemnitatis ſcenophegiæ die, Chriſtum in templo docentem admirabantur Iudæi quoniam modo ſciret literas quas non didicerat quod perpendens dominus illam non ſuam, ſed eius qui eum miſerat fore doctrinã dicebat nec propriam aucupabatur gloriam eam ex ſe proferendo. Subdit vero eos contra Moyſi agere legem cum morti tradere volentes, cum itaque turba cum dæmoniacũ diceret eo quia a nemine eius perquireretur interitus, aut ex uno a ſe perpetrato opere quod ſabbato, ſcilicet hominem ſanitati reſtituiſſet eos indignari, cum tamen ex hoc legem non præteriret, quoniam nec circuncitio ſabbato celebrata quæ ex patribus talem reportauit conſuetudinem non illicita redditur, non itaque expedire ut ex factæ quenquam diiudicent, ſed eos recto debere vti iudicio. Hieroſolymis quibuſdam ſubmurmurãtibus an hic quem principes ad necem quęrerẽt foret cui tamen palam loquenti nihil violentię inferre auderent ex hoc forſaſſis q̃ eum agnouiſſent eſſe Chriſtum. Quamquam cũ Chriſtus ipſe aduenire ignotus exiſtere, & huius patriam ac parẽtes nollent, dominus vocem extollens eos dixit & ſe & cuius eſſet patriæ ſcire. Veruntamen nõ ex ſe ſe aduenieſſet, ſed ab eo qui verax eſt miſſum fore, quem cum ipſi ignorarent ipſe optime agnoſceret ſi cuius aſſereret contrarium mendacij reus eſſet cuiuſmodi ipſi forent, cum vero apprehendere cupientes ne quaquam in eum manus iniecerũt cum necdũ eius aduenieſſet hora, quinimo ex allantibus in eum quàm plures crediderunt.

Iterur ad dubiorum declarationem aduenient.

1 Dubitatur. Cur primo die non acceſſit ad templum ad docendum? Reſp. Theophi. ſuper Ioannem, quoniam illa die Iudæi his quæ feſti erant magis attendebant. Et ideo expectauit eum poſt attentius audirent.

2 Du. Quod feſtum erat illud? Reſpon. quod vt habetur in hoc 7. cap. erat feſtum ſcenophegiæ.

3 Dub. Quot diebus durabat dictum feſtum? Reſp Lyra. quod ſeptem diebus.

Dub. Quid docebat? Reſp. Chryſoſt. ſuper Ioan. quod hoc euangeliſta non dicit, ſed ad mirabiliter docebat ſolum. Sed Lyra poſt Auguſt. dicit quod legis & prophetarum teſtimonia proferebat.

5 Dub. Cum alias dixerit ut habetur Ioan 7. Hic ſeduxit turbas, quomodo nunc admirabantur? Reſp. qui ſupra quod tanta erat uirtus docentis ut ex eo quod alias dicebant transmutati admirarentur.

6 Dub. An alibi quàm in templo poſſit prædicari? Reſp. quod ſic. ſ. in plateis & locis publicis & honeſtis, non autem in domibus priuatis, ne ſuſpitio hæreſis oriatur, diſtinctio. 30. c. ſi quis extra vnde in aut. de eccleſ. 55. ſi quis in ſua domo illa domus in qua conuenticula celebrantur & occulte prædicatur publicanda eſt, tamen in eccleſijs rationabiliter potius debet prædicari. quia ille locus eſt magis aptus ut patet exẽplo Chriſti qui in templo & ſynagogis prædicabat.

7 Dub. Quia die feſto Ieſus prædicabat? Reſpon. S. Vincen. in ſermone quod erat quarta dies quæ erat media ſeptem dierum.

8 Dub. Quomodo ſciebant cum non didiciſſe literas? Rel. Aug. ſuper Ioan. quoniam multi nouerant vbi natus erat, quemadmodum fuerat educatus, nunquam uiderant literas diſcentem audiebant tamen de lege diſputantem. Et ideo crediderunt vt dicit S. Vincen. illam doctrinam eſſe a diabolo.

9 Dub. Cum eius doctrina eſſet de regno dei quomodo illi non credebant? Reſp. Chryſ. vbi ſupra, quia eorum admiratio erat nequitia plena.

10 Dubi. Quia uidetur contradictio in verbis Chriſti dum dicit, mea doctrina non eſt mea? Reſpon. Aug. vbi ſupra quod ſecundum aliud ſuam dixit, ſecundum aliud non ſuam ſecundum formam dei ſuam, ſecũdum formam ſerui non ſuam, ſicut ſi fiſtula diceret, ut dicit S. Vin. ſonus non eſt meus, ſed ſonantis magiſter.

12 Dubita. An in Chriſto fuerit alia doctrina quam diuina. Vide dominica infra octa. epipha. dub. 29.

12 Dub. Quomodo facientes uoluntatem dei poterant cognoſcere illam doctrinam fore a deo? Reſp. Chryſo. ubi ſupra quod ſi auferẽt iram, inuidiam & odium quod in eo ſine cauſa habebant nihil eſſet quod prohiberet eos cognoſcere quod uerba quæ loquebatur eſſent a deo.

13 Dub. Quid eſt facere uoluntatem dei? Reſpon. Aug. vbi ſupra. quod eſt credere in eum prout ipſe dominus dixit Io. 6. Hoc eſt opus

prout

mei vt credatis in eum quem ipse misit.

14 Dubi. Quomodo loquens a seipso gloriam propriam quærit? Resp. Chryso. vbi supra. q. hoc est unum argumentum insolubile, quasi dominus d. qui aliquam propriam vult instituere doctrinam propter nihil aliud hoc vult quàm vt gloriam acquirat. Si vero ego gloriã eius qui me misit quæro. cuius gratia alicno vellem vos docere? & hoc est quod sequitur, qui autem gloriam quærit eius qui misit illum hic verax est & iniustitia in illo non est.

15 Dubi Cur dixit hic verax est? Resp. Theophilus super Ioannem q.d. verax sum quia doctrina mea continet veritatem.

16 Dubita. Cur addit, iniustitia in eo non est? Resp. qui supra. q.d. iniustitia in me non est, quia alterius gloriam non vsurpo.

17 Dub. Cur dicit nonne Moyses dedit vobis legem & nemo ex nobis facit legem? Respon. Chryso. vbi supra quod Iudæi duas criminationes contra Christum inducebant. Vnam quod sabbatum solueret. Aliam quod patrem suum dicebat deum æqualem seipsum faciens deo. Hoc igitur prius confirmauit dum ostendit quod non est deo contrarius, sed eadem illi docet, de reliquo ad sabbati solutionem instat dicens. Nonne Moyses &c. quasi diceret. lex dicit non occides, vos autem occiditis. & hoc est quod subditur quid me quæritis interficere, ach diceret. Et si ego dissolui legem hominem sanans trãsgressio fuit, sed in salutem, vos autem transgredimini in malum, vnde nõ debeo a vobis de solutione legis diiudicari, in duobus ergo eos corripit, & dicendo quid me quæritis interficere, & ostendendo quoniam occisionem meditantes non sunt digni alium diiudicare.

18 Dubit. Qui fuerunt illi qui dixerunt dæmonium habes? Respond. quod phariſæi & scribæ principaliter & alios instigabant ad sic dicendum.

19 Dub. Cur alia sibi dicebant quæ non erant ad propositum? Resp. Aug. vbi supra quod & si talia non pertinerent ad ordinem, pertinebãt tamen ad perturbationem.

20 Dubita. Cur non fuit dominus in hoc turbatus? Resp. Beda. quod in hoc nobis patientiæ reliquit exemplum vt quotiens nobis ab aliquibus falsa obijciuntur conuicia patienter toleremus.

21 Dubi. Cum Christus multa fecisset opera, cur dicit vnum opus fecit? Respond. Augu. vbi supra. q. d. quid si omnia opera mea uideritis? ipsius enim opera erant quæ in mundo videbant & ipsum qui fecit omnia non videbant feci vnam rem & turbati sunt, quia saluum fecit hominem in sabbato.

22 Dub. Quem hominum sanum fecit in sabbato? Resp. quod ut habetur, Io. 5. fuit ille qui iacebat in porticu probatice piscinæ.

23 Dub. Cur redarguit eos quod admirarentur? Resp quod non admirabantur, sed contur babantur, & de hoc eos redarguit, admiramini, id est turbamini tumultuatis.

24 Dubita. Quomodo circuncisio erat ex patribus? Resp. quod quia fuit data Abrahæ. Vnde ut dicit S. Tho. 12. q. 103. art. 1. circuncisio non potest dici sacramentum legis quasi in lege institutum. sed solum quasi in lege obseruatum, fuit tamen circuncisio a deo instituta, & etiam a patribus ipsam secundum dei præceptum obseruantibus.

25 Dub. An posset fieri in sabbato & alia dubia de circuncisione, quære in festo circuncisionis quasi per totum.

26 Dubi. Cur dicit propterea Moyses & quid ex hoc volebat concludere? Respon. Chry. vbi supra quod sabbati solutio in circuncisione legis obseruatio. Quare ego curans in sabbato legem seruari, nos qui non estis legislatores vltra modum legem defenditis, sed Moyses iubet legem solui propter mandatum quod non erat ex lege, sed ex patribus.

27 Dubitat. Cur dicit totum hominem? Resp. qui supra. quod propter hoc ostendit circuncisionem esse particularem sanitatem. Et ut dicit hic S. Vinc. ex hoc loco emanauit regula Theologalis quod dominus nunquam sanauit aliquem corpore quin sanauerit & mente.

28 Dubi Cur dicit nolite iudicare secundum faciem? Resp. qui supra. quasi dominus diceret. Non quia Moyses apud vos habet maiorem gloriam quam ego ex personarum dignitate feratis sententiam sed a rerum natura. hoc enim est recte iudicare. Nullus autem incusauit Moysem de hoc quod iussit sabbatum solui propter mandatum circũcisionis quod erat aliunde quam ex lege inductum, ergo fide dignior vobis est Moyses qui iubet solui legem a mandato non legali.

29 Dub. Cur Hierosolymite potius murmurabant quàm alij? Respon. quoniam qui magis potiti erant signis hi erant miserabiliores qui deitatis eius signum uidentes maximum, omnia

omnia iudicio corruptorum principum permittebant.

30 Dub. 1. Cur dicebant & nihil ei dicitur? Respon. Aug. vbi supra. quod non plene intelligentes Christi potentiam putauerũt esse principium scientiam quod ei pepercerunt.

31 Dubi. Vnde habebant quod nescirent vnde esset Christus? Resp. qui supra quod hæc opinio apud Iudæos non manifeste nata est, quoniam vtrunque, pronuntiauerunt scripturæ, secundum hominem prædixerunt vnde esset secundum deum latebat impios & quærebat pios. Hinc igitur opinionem in eis generauerat quod per Isaiam 53. c. dictum est generationem eius quis enarrabit.

32 Dubi. Cur dicit dominus, & a meipso non veni? Resp. q supra. qui dñs respondit ad vtrumque dictũ scripturarũ quasi diceret, & me & vnde sum scitis quantum ad humanitatem & locum nationis, & tamen me & vnde sim nescitis quantum ad diuinitatem.

33 Dub. Quid sciebant Iudæi de Christo? Resp. qui supra. quod solus virginis partus quãtum ad humanitatem latebat Iudæos, quo excepto totum nouerant in Iesum quod ad hominem pertinet sciebant ergo quis & vnde esset secundum carnem & effigiem hominis quam gerebat.

34 Dubit Cur addidit, sed verus est qui misit me quem vos nescitis? Resp. Chrys. vbi supra. quod ex propriis sermonibus eos capit, quoniam ipsi dicebant Christus cũ venerit nemo scit unde sit, ostendit se ẽt inde Christum esse quoniam a patre uenit quem ipsi nesciebant.

35 Dubit Cur clamabat Resp. qui supra quod vt eos verecundari faceret.

36 Dub. Cur dicit ego scio eum? Resp. Augu. vbi supra quod vt ostenderet eis vnde possent scire. Vnde dicit ego scio eum ergo a me quæ rite vt sciatis eum, qñ patrem non cognoscit nisi filius & cui voluerit filius reuelare.

37 Dub. Cur dicit & si dixero quia nescio eũ? Resp. Chrys. vbi supra quod est argumentum ducens ad impossibile. nam impossibile est qđ sim similis vobis mendax, quoniam verax est qui misit ergo congruum est, & ipsum veracem esse qui missus est, & ipsum veracem esse qui missus est, ergo si eo eum, & cõtrarium dicens mentirer quod est impossibile, scilicet me mentiri.

38 Dubita. Quia cum omnia à patre sint per creationẽ, videtur quod omnia sciant patrem si Christus qui est ab eo scit eum? Resp. Hilarius 7. de trinitate. quod esse a deo per creationem. non est causa quod deus sciatur, sed esse a deo ut verus filius dei per generationem est ratio quod sciatur deus.

39 Du. Quomodo missus est a patre cũ non sit minor eo cum sit vnus deus cum patre. & vbi que sit, & impleat omnem locum? Respon. S. Tho. 1. par. q. 43. art. 1. quod in ratione missionis duo importantur, quorum vnum est habitudo missi ad eũ a quo mittitur. Aliud est habitudo missi ad terminum ad quem mittitur. Per hoc autem q̃ aliquis mittitur ostenditur processio quædam missi a mittente, vel secundum imperium sicut dominus mittit seruum, vel secundũ consiliũ vt si consiliarius dicat mittere regem ad bellandũ, uel secundũ originẽ ut si dicat qđ istos emittitur ab arbore. Ostenditur ẽt habitudo ad terminum ad quẽ mittitur, vt aliquo modo ibi esse incipiat, uel quia prius ibi omnino nõ erat quo mittitur uel qa incipit aliquo modo esse quod prius nõ erat. Missio igitur diuinæ personæ conuenire põt secũdum quod importat ex una parte processionem originis a mittente, & secũdum quod importat ex alia parte nouũ modũ existendi in alio. sicut filius dicitur esse missus patre in mundum secundũ quod cepit in mundo esse per carnẽ assumptã. & tñ ante in mũdo erat. vt dicitur Io. 1. Et licet missus sit minor mittente qñ mittitur secundũ impiũ aut secundũ cõsilium, quia imperãs est maior & consiliarius est sapientior, non tñ quando procedit secundum originem quæ est secundum æqualitatem & sic est in diuinis. Et licet processio quæ est secũdum motum localem sit secundũ discessum de loco ad locum, non tamen processio diuina quæ est absque omni motu, & etiam non venit in mundum secundum diuinitatem, quia erat in mundo, sed secundum carnis assumptionẽ secundum quem modum non erat in mundo ante incarnationem.

40 Dub. Cur quærebant cum apprehendere? Resp. Chrysolto. vbi supra, quoniam ea quæ dicebat Iudæos territauerunt videlicet quem vos nescitis, quia simulabant se scire.

41 Dubita. Cur non miserunt in eum manus? Resp. Chrys. vbi supra, quia furor eorum inuisibiliter fuit refrenatus.

42 Dub. Quomodo cognitũ est quod volebãt eum apprehẽdere? Resp. quod Christus qui cognoscebat corda eorum hoc potuit iudicare

vel

vel fecerant aliquos actus furiosus pro eum capiendo.

43 Dub. Quæ hora erat illa eius? Resp. Augu. quod illa in qua volebat mori.

44 Dubitat. An Christus subijceretur horæ? Resp. qui supra. quod dominus non est natus sub fato, quia nec hoc de re credendū est quāto magis de illo per quem factus es, si tua hora uoluntas est illius, illius hora quæ est nisi voluntas sua, non ergo horum dicit qua cogeretur mori, sed qua dignaretur occidi.

45 Dub. Cur potius de turba crediderunt quā de phariseis vel scribis? Resp. qui supra quia dominus humiles & pauperes solos faciebat & turbam quæ suam ægritudinem cito vidit & illius medicinam sine dilatione cognouit.

ALLEGORICE.

Iudæi admirantes & conturbati in doctrina Christi significant eos qui scripturæ sacræ nolunt credere nec subdere colla iugo fidei catholicę opinantes ea non esse uera quæ non possunt ab eorum intellectu comprehendi, & ideo non possunt uere cognoscere patrē quē filius reuelauit & tales quærunt apprehendere Christum, id est eius doctrinam destruere, sed nōdum uenit illa hora nec veniet quia licet semper sint hæreses in mundo tamen nū quam prævaluerunt nec prævalebunt contra ecclesiā ut dominus promisit Petro. Multi autem de turba significant simplices qui ad eam quæ sunt fidei non quærunt rationes naturales, sed puro corde credunt in eum.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex sacro euangelio si uolumus patrem cognoscere & eius voluntatem adimplere ut in diebus festis accedamus ad ecclesias in quibus Christus docet per os prædicatorum, nec turbemur si arguimur ab eis quia tunc ueraciter intelligemus unde sit Christus quid ad humanitatem in qua voluit propter nostram salutem nostros subire dolores. & generationem eius æternam ipso reuelante per fidem percipere poterimus.

ANAGOGICE.

Sacrum euangelium in contemplationem nos ducit festi perpetui beatorū in quo Christo docente in uerbo literas quas nunquam didiceramus cognoscemus clare intuentes id quod nunc in enigmate conspicimus aduenie te hora nostrę beatitudinis quæ sine fine durabit.

FERIA IIII. DOMI. QVARTAE quadrag. simæ.

Præteriens Iesus uidit hominem cæcum. Io. 9.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 33. die 27. Septembris, in die sabbati.

HISTORICE.

Iesu domino inter faciendū dum quidam ex utero cæcus ab ipso conspectus fuisset discipulis scisitantibus quinam peccatis parentum, uidelicet an propriis accidisset cecitas, respondit dominus neutrorum delictis hoc cōtigisse sed ut dei in eo mirabilia operanda patescerēt. Se uero opera operari oportere eius à quo mittus esset dum illucesceret dies, quoniam nocte superueniēte nemo opus aliquod peragere ualet, lumenque se mundi fore interim quamdiu in eo permaneret. his ita persolutis ex sputo terrę admixto lutum finxit, quo cæci oculos liniens imperauit ut in piscina syloe eos ablueret, quod cum peregisset lumen statim intuitus est tenebris depulsis cunque rediisset submurmurabant uicini inter se quærentes an ipse idem fuisset luminibus orbatus, aut sibi similis existeret, affirmanti uero se cecum uere fuisse percunctabantur quonammodo nunc uideret. qui cum enarrasset quærebant quo Iesus in essem qui cum se ignorare dixisset ad pharisæos deductus est, ab eisque pari interrogatus modo Iesum suę uisionis auctorem fore narrauit, quoniam uero ea sabbati dies esset, fixabantur aliquibus hunc a deo nequaquam fore hominem qui sabbatum non obseruaret dicentibus, cæteris uero asserentibus nullum similia prodigia peccatorem operari posse cum impii à deo minime audiantur. Rogatus autem qui cecus fuerat ut ediceret sententiam ipsum prophetam esse denuntiauit, cunque parentes conuenissent an hic eorum filius foret ab eis perquirebāt, modūque habite uisionis simul efflagitabant, qui hunc eorum ab eis genitum dixerunt, sed quonam pacto nunc uideret se nescire attestati. sunt. Cunque ab eo rursus ut modum enarraret exigerent, quæsiuit an Christi discipuli efici optarent, quibus indignantibus maledictis eum insectantes se Moysi cui dominus locutus fuisset discipulos fore professi sunt, cunque Iesum confitentem ex synagoga ejecerūt, quod totus in sceleribus genitus eos docere præsumeret, qui postmodum inuentus à domino, an in dei natum crederet requisitus est, cui

ei quisnam foret cum percunctaretur. Resp. dominus se dei filium esse, statimque procidens & se credere dixit & eum supplicitet adorauit.

TO lenda per declarationes dubia se offerunt.

1 Dubit. Vnde progrediebatur dominus? Resp. quod vt habetur Ioan. 8. cap. e templo in quo se absconderat quando eum lapidare voluerant.

2 Dubit. Vbi erat cęcus? Resp. quod sedebat in exitu templi & mendicabat.

3 Dubi. Quid mouit discipulos interrogare de cæco? Resp. Chrys. super Ioan. quod Iesus studiose cæcum respiciebat quod attendentes discipuli interrogauerūt causam cęcitatis.

4 Dub. Cur dominus non requisitus a cæco eum illuminauit? Respō. qui supra quod quia Iudęi in templo sermonum Christi altitudinem non susceperant exiens de templo curauit cæcum sui absentia eorum furorem mitigans & per operationem signi eorum duritiam molliens.

5 Dub. Quid significat rabbi? Resp. August. super Ioan. quod interpretatur magister.

6 Dubit. Cur appellabant eum magistrum? Resp. qui supra, quia discere cupiebant quæstionem quippe proposuerant domino tanquam magistro.

7 Dub. Cum cæcus natus esset ante natiuitatem non peccauerat, cur ergo discipuli sic interrogant. Resp. Chrys. vbi supra quia cum paraliticum sanasset dixisset ei, ecce sanus factus es non vltra pecces. Ideo illi cogitantes quod propter peccatum illud accidisset similiter de isto cæco quærunt qui & peccatum originale contraxerat. & etiam parentes peccauerant cum non sit homo qui non peccet.

8 Dubi. Cur ergo dominus respondit q̄ nec hoc nec parentes eius peccauerant? Resp. August. vbi supra quod hoc dominus respondit inquens hanc non esse causam cæcitatis, sed vt opera dei in illo manifestarentur.

9 Debit. An omnis pœna sit propter aliquā culpam? Resp. S. Tho. 1. 2. q. 87. art. 7. quod pœna dupliciter considerari potest. Vno modo simpliciter ut pœna est. Alio modo secūdum quid videlicet vt est satisfactoria, quæ est quodammodo voluntaria, & secundum hanc aliquis qui non peccauit pœnam voluntarie pro alio portat, sicut in rebus humanis videmus quod aliquis in se transfert alterius debitum. & hoc modo Christus absque peccato pœnā pro nobis sustinuit. Si uero loquamur de pœna primo modo sic semper habet ordinem ad culpam propriam uel originalem uel actualem, & ad actualem quando quis a deo vel ab homine punitur pro peccato commisso. Ad originalem uero dupliciter, scilicet principaliter & consequēter. Principaliter autem pœna peccati originalis est quod natura humana sibi relinquitur destituta auxilio originalis iustitiæ. Sed consequenter ad hoc cōsequuntur omnes pœnalitates quæ ex defectu naturæ in hominibus contingunt.

10 Dub. An omnis pœna sit mala? Resp. qui supra. quod detrimenta quæ patitur homo in uitijs propter sanitatem corporis uel in diuitijs & corpore propter salutem animæ nō est simpliciter mala, sed solum secundum quid prout habet rationem affligendi.

11 Dub. An quis possit puniri pro peccato alterius? Resp. qui supra. ar. 8. quod quo ad detrimentum rerum corporalium vnus aliquando punitur pro peccato alterius, ut in crimine læsæ maiestatis diuinæ & humanæ in quo filij puniuntur pro peccato parentum. & secūdum hoc dicitur Exo. 20. Deus visitat iniquitatem patrum in filios. Et Matt. 23. Vt veniat super nos omnis sanguis iustus &c. Quo vero ad detrimentum animæ nullus punitur pro peccato alterius. & secundum hoc dicitur Ezech. 18. Filius autem non portabit iniquitatem patris, scilicet quo ad pœnas spirituales.

12 Dub. Cur visitat deus iniquitatem patrum vsque in tertiam & quartam generationem? Resp. qui supra, quia tantum cōsueuerunt homines viuere, & se mutuo videre possunt & filii peccata parentum ad imitandum & patres pœnas filiorum ad dolendum.

13 Dubit. Quia uidetur quod opera dei satis erant manifesta creatione cęli & terræ &c. Resp. Chrys. vbi supra. quod hoc de seipso dominus dicit non de patre qui erat notus in Israel & eius opera, sed non erat notum Christum esse dominum.

14 Dubi. Quia videtur quod maior honor dei esset præfernare hominem a malo quam post malum immissum ipsum liberare? Resp. Gre. quod alia est percussio qua peccator percutitur ut sine retractione puniatur. Alia qua percutitur vt corrigatur. Alia qua quisque percutitur non vt præterita corrigat, sed ne uentura committat. Alia propter quam nec præterita

ritz culpa corripitur nec futura prohibetur, sed dum inopinata salus percussionem sequitur saluantis virtus cognita ardentius amatur.

15 Dubi. Cur dicit me oportet operari? Resp. Chryf. vbi supra. quod quasi diceret me oportet manifestare meipsum & ea facere q̃ me manifestant, scilicet ut & dicit Beda infirma saluare, debilia roborare, & homines illuminare.

16 Dubit. Quomodo intelligitur donec dies est? Resp. qui supra, id est donec licet credere hominibus in me donec vita consistit, & hoc ostendit cum dicit venit nox quando nemo potest operari.

17 Dubit. Quia hoc es etiam operantur in nocte? Resp. qui supra hoc intelligitur de nocte de qua dicitur Matt. 25. Proijcite eum in tenebras exteriores ubi nemo potest operari, sed recipere secundum quod viuens operatus est.

18 Du. Quia uidetur quod nunc Christus non sit lux mundi cum non sit in mundo sed cœlo? Resp. Aug. ubi supra. quod dies præsentiæ Christi usque in consummationem sæculi extenderetur ut, ipse dicit Matth. 28. c. Ecce ego nobiscum sum usque ad consummationem sæculi.

19 Dub. Cur ergo dicit donec sum in mundo? Resp. Hier. quod donec dupliciter in scripturis accipitur. Aliquando enim significat tempus determinatum, ut illud ad Gal. 3. propter transgressionem lex posita est donec ueniret semen cui promiserat. Quandoque uero significat infinitum tempus sicut hic. & in precio. 122. Oculi nostri ad dñm deũ nostrũ donec misereatur nostri, quia non est intelligendum quod post impetratam misericordiam oculi auertantur à deo.

20 Dub. Quomodo Christus est lux mũdi &c. de luce require in principio erat uerbum, dub. 43. & sequentibus.

21 Dub. An sine luto potuisset illuminare cecum? Resp. S. Th. tertia par q 44. ar. 3. quod ut Chry. dicit supra Marcum. Manus imponit ceco & spuit uolens ostendere quod uerbum deo operationi adiunctum miracula perficit. Vel etiam ut dicit Aug. ubi supra ad ostendendum quod ipse erat qui ex limo terræ homines formauerat.

21 Dubitatur. Cur non ex aqua sed ex sputo fecit lutum? Resp. Chryf. Ideo ut nihil ascribatur fonti, sed discas quoniam uirtus oris eius, oculos aperuit & plasmauit.

23 Dub. Cur iubet ut lauet? Resp. qui supra. ne uideretur curatio esse ex obtutu terræ, & ut intelligatur ipsum nõ indigere luto ad faciem dos oculos.

24 Dubit. Cur misit eum ad natatoria syloe? Resp. qui supra ut destrueretur Iudæorum reuerentio, conueniens enim erat omnes eum uidere euntem & lutũ super oculos habentẽ.

25 Dubit. Quia uidetur quod aqua syloe haberet uirtutem oculos fabricandi? Resp. qui supra. quod hoc non erat timendum quod, scilicet syloe sumeret hanc gloriam, multi enim lauantes ibi oculos nullo tali beneficio sunt potiti.

26 Dubitatur. Cur cecus illuc accessit? Resp. qui supra quod ex fide quam habebat non contradixit sed simpliciter obedruit, non cogitans de contrario, scilicet quod Christus absque tali missione poterat eum illuminare.

27 Dub. Quid est syloe? Resp. Magister hist. scho. quod est fons ad radicem montis Syon qui non iugibus aquis sed incertis horis ebullit cuius aqui ut exciperentur quasi stagnum non longe à fonte constructum erat quam collectionem modo piscinam, modo natatoriam uocat scriptura.

28 Dub. Cur uicini aliqui dicebant quod hic fuerat cecus? Resp. Chry. ubi supra. quod ceco per longam uiam cunte diligentiores inspectores facti ex inopinabilitate eius quod uiderant non ultra poterãt dicere nõ est hic.

29 Dubit. Cur alii dicebant non est hic? Resp. Aug. ubi supra, quod aperti oculi uultum mutauerant.

30 Dubi. Cur respondit ego sum, cum nullus interrogaret eum de hoc? Resp. Chry. ubi supra. quod ne ingratitudine damnaretur & ob hoc benefactorem non est uerecundatus asserendo se fuisse cecum prædicare.

31 Dubit. Cur interrogarunt eum quo modo eius oculi fuerant aperti? Resp. quod ex admiratione processerunt ad perquirendum modum curationis.

32 Dub. Cur non respond. clare? Resp. Chry. ubi supra. quod modum nec nos scimus nec ipse qui curatus est nouit, sed quod factum est nouerat, modum autem comprehendere non poterat.

33 Dub. Cur non dixit omnia quæ fecerat Iesus in liniendo oculos? Resp. qui supra. quod ueritate usus est quod enim non nouerat non dixit, hæc. n. scisit; quoniam in terra spuit, quoniam autem superuenit per sensum tactus didicit & ex auditu testatus est, quod sibi dixit vade ad natatoria Syloe &c. recognouit .n. vocem eius ex disputatione cũ discipulis.

34 Dub. Cur dixit, quod abierat &c? Resp. qui supra, quoniam ad vnum se præparauerat, si omnia sibi suaderi habuerit.

35 Dub. Cur interrogauit vbi Iesus est? Resp. quod occasionem meditantes, quia iam aduersus ipsum conspirauerant.

36 Dub. Cur Christus aberat? Ref. qui supra. quia non quærebat gloriam suam, neque se ostentare, sed recedebat vt omnis suspitio tolleretur signorum.

37 Dubitatur. Quomodo nesciebat quo fuerat? Resp. Quia non viderat quo fuerat cum esset cecus.

38 Dub. Cur adduxerunt eum ad pharisæos? Ref. Beda quoniam pharisæorum erat approbare opus vel improbare.

39 Dub. Cur Euang. dicit quod erat Sabbatum? Ref. Chry. vbi supra ut sceorum malam mentem demonstraret, & causam propter quam eum quærebant, & quia detrahebant miraculo per extimatã legis præuaricationẽ.

40 Dub. Cur eursus interrogauit eum? Respon. qui supra. vt negaret Iesum hoc fecisse.

41 Dub. Cur non respondet ad plenum sicut ante fecerat? Resp. qui supra. quia iam audierant, ideo succincte loquitur.

42 Dub. An verum esset quod Christus Sabbatum non custodiret. Require fer. 6. primæ dominicæ quadragesimæ. dub. 28. & seq.

43 Dub. Cur non omnes dicebant quod sabbatum non custodiret? Resp. Aug. vbi supra. quia iam quidem inungebantur, id est credebant in eum.

44 Dub. Quid est scisma? Resp. Isidorus in lib. Ethimol. quod dicitur a scindo scindis, quasi scisma dicatur scissura animorum, quando. s. animi aliquorum sunt diuisi.

45 Dub. Qui dicantur scismatici quo ad ecclesiam? Ref. S. Tho. 2. 2. q. 39 art. 1. quod hi qui propria sponte & intentione se ab vnitate ecclesiæ separant.

46 Dub. An omnis peccator sit scismaticus? Ref. qui sup. quod non obedire præceptis ecclesiæ cum rebellione quandam constituit scismatis rationem. Dico autem cum rebellione, cum & pertinaciter præcepta contẽnit, & iudicium eius subire recusat. hoc autem non facit quilibet peccator, vnde non omne peccatum est scisma.

47 Dub. An scisma sit maximum peccatorum Resp. qui supra ar. 2. quod inter peccata quæ sunt in proximum peccatum scismatis videtur esse maximum, quia est contra spiritualia bonum multitudinis.

48 Dub. Cur scismatici traduntur brachio seculari? Resp. qui supra ar. 4. quod excommunicantur, quia se separant ab ecclesiæ unitate. Item traduntur brachio seculari, quia nolunt corrigi ab ecclesia subtersugientes eius iudicium, unde 23. q. 5. c. quasi vos diuinæ & humanæ leges statuerũt, vt ab ecclesiæ vnitate diuisi, & eius pacem perturbantes a sæcularibus potestatibus comprimantur.

49 Dubitatur. Cur quærunt a cæco tu quid dicis ab illo &c? Respond. Aug. super Ioannes. quod quærebant quemadmodum hominem calumniarentur & de synagoga eijcerent.

50 Dub. Cur dixit eum esse prophetam, & non filium Dei? Respon. qui supra. quod quia adhuc inuictus erat in corde, nondum Dei filium confitebatur, non mentiretur tamen. Ipse enim dominus de seipso ait non est propheta sine honore nisi in patria sua.

51 Dub. Cur pharisæi uocauerunt parentes eius? Ref. Chry. super Ioan. quod quia cæcum attonitum facere non ualuerunt per parentes, putabant Christi miraculum annihilare.

52 Dub. Cur pharisæi non crediderunt quod cæcus fuisset usque quo uocauerunt parentes eius? Resp. quod ex inuidia quam habebant contra Christum non poterant credere quod alia signa faceret.

53 Dub. Cur dicunt parentibus quem vos dicitis quia cæcus natus est, & non absolute, quod cæcus natus est? Resp. Chryso. ubi supra quod ex hoc ad negationem eos inducere conantur. Theophilus uero sic exponit. q. d. aut hoc falsum est quod nunc uideat, aut primum quod cæcus fuerit, sed constat hoc esse uerum quod uidet, falsum ergo fuit quod cæcum eum dicebatis.

54 Dub. Cum parentes non responderunt, quemodo nunc uideat? Resp. qui supra. quod hoc pro ueritate factum est ut nullus alius, sed is qui curatus est, & qui dignus fide erat hoc confiteretur.

55 Dub. Cur dicunt ipsum interrogate? Resp. Aug. super Ioan. quasi dicerent, iuste cogerentur loqui pro infante, quia ipse pro se loquen-

qui non posset, cæcum a natiuitate nouimus, sed loquentem.

56 Dub. An parentes scirent cum fuisse illuminatum a Christo? Resp. Alcuinus super euangelii. quod ex eo quod euangelista dicit, q hæc dicebant propter timorem Iudæorum &c. Ostendit illos non per ignorantiam, sed propter metum talia respondisse.

57 Dub. Quæ pœna erat extra synagogam eiici? Resp. Ly. quod erat tanquam si quis esset excommunicatus & reprobatus quod erat maximum opprobrium apud Iudæos.

58 Dub. Cur dicunt da gloriam Deo? Resp. Ly. quod quia uidentes pharisæi quod factum negari non poterat volebant quod cæcus diceret quod illuminatus fuerat magica arte.

59 Dub. Cur dicebat eum non esse a Deo? Respon. Lyr. quod hoc dicebant quasi dicerent hoc non fecit diuina virtute.

60 Dubitatur. Cur cæcus dixit si peccator est nescio? Resp. Alcuinus vbi supra, quod ille vt neque pateret calumniam, neque veritatem celaret non dixit scio iustum, sed dixit si peccator est nescio.

61 Dubitatur. An cæcus sic dicendo timeret pharisæos? Resp. Chryso. ubi supra. quod non, sed voluit Christum a rei testimonio & non a voce ab inuisatione eripere, & suam rationem facere fide dignam ab accepto beneficio. Vnde dicit vnum scio quia cum cæcus essem &c. q.d. nihil modo de hoc dico vtrum sit peccator, sed iterum dico quod manifeste noui.

61 Dubitatur. Cur iterum quærunt quid sibi fecisset? Resp. qui supra. quod fecerunt sicut canes venationem nunc huc nunc illuc inuestigantes quasi dicerent nunquid prestigio aliquo aperuit tibi oculos, nec dixerunt qualiter vidisti dantes occasionem detrahendi contra eius operationem.

63 Dubitatur. Cur cæcus nunc audaciter respondit magis quam prius? Respō. qui supra. quod donec res inquisitione indigebat cæcus remitte loquebatur, quia vero iam vicerat audaciter de cætero eis loquitur.

64 Dub. Cur dixit eis, quid iterum vultis? Respond. qui sup. q.d. non attenditis ad ea quæ dicuntur. vnde vltra non respondebo vobis inaniter interrogantibus, & non volentibus addiscere, sed cauillari quæ dicuntur.

65 Dub. Cur interrogat si volunt Christi discipuli fieri? Resp. Aug. dicens. quid est nunquid & vos, nisi quia iam ego sum. nunquid & vos vultis iam video, sed non inuideo, & hæc loquebatur stomachans aduersus duritiam Iudæorum & ex eco videnet non fecens cæcos.

66 Dub. Qua maledictione ei imprecati fuerunt? Resp. qui supra. quod tu discipulus eius sis, maledictio quidem est si cor discutias non si verba perpendas, tale maledictum super nos & super filios nostros.

67 Dub. An liceat alicui maledicere? Resp. San. Th. 2.2.q.76.ar.1. quod maledicere idem est quod malum dicere quod tripliciter se habet ad id quod dicitur, quia vel per modum enunciationis, & sic fit per verbum indicatiui modi. s. referendo malum alterius quod pertinet ad detractionem. Vnde quandoque maledici detractores dicuntur, de qua detractione dicetur dominica 13. post trinitatem. Alio modo se habet per modum imperantis, vel optantis malum alterius. & si imperet vel optet propter bonum Christi vel multitudinis, vt. s. peccator retrahatur quia conturbat alios secundum ordinem iuris sic licitum est maledicere. Si autem imperet, vel optet inquantum malum & non sub ratione boni, tunc nō licet quia est contra dilectionem proximi.

68 Dub. An liceat maledicere diabolo? Resp. qui supra. quod in diabolo est considerare naturam & culpam, & quantum ad naturam quę bona est non licet ei maledicere, quantum vero ad culpam licet, quia culpa est maledicenda. secundum illud Iob. 3. maledicant ei qui maledicunt diei, sed peccator maledicēs hoc modo diabolo simili ratione indicat se male dictione dignum. & secundum hoc dicitur, Eccles. 21.c. cum maledicit impius diabolum maledicit ipse animam suam.

69 Dub. An liceat maledicere creaturam irrationalem? Resp. qui sup. quod creatura irrationalis potest considerari dupliciter. Vno modo inquantum est creatura Dei & sic maledicere ei est ociosum & vanum, & per consequens illicitū. Alio modo in ordine ad creaturam rationalem, & hoc tripliciter. Primo inquantum ei subuenit & sic Deus Ge. 3.c. dixit homini maledicta terra in opere tuo, vt. s. per eius sterilitatem homo puniretur, & ita etiam intelligitur benedictio ipsius, vt Deut. 28. benedicta horrea tua. Secundo per modū significationis, inquantum significat creaturā rationalem, & sic dominus maledixit ficulneam. Mat. 11.c. in significationem Iudæorū.

Tertio

Tertio per modum continentis. s. temporis vel loci, & sic maledixit Iob diei natiuitatis suæ propter culpam originalem quam nascendo contraxit, vt habetur Iob 4.c.

70 Dub. An maledictio illicita sit semper peccatum mortale? Resp. qui sup. ar. 3. quod secundum suum genus est peccatum mortale, cum secundum se repugnet charitati qua diligimus proximum volentes bonum ipsius, & tanto magis quanto personam cui maledicimus magis amare & reuereri tenemur. Vnde Leuit. 20. dicitur. qui maledixerit patri suo, vel matri, morte moriatur. Contingit tamen aliquando quod est peccatū veniale, vel propter paruitatem mali quod maledicens alteri imprecatur, vel propter affectum maledictionis quando ex leui motu vel ludo, aut ex subreptione aliqua sic maledicit, quia peccata verborum maxime ex affectu pensantur.

71 Dub. Quod est grauius peccatum maledictio vel detractio? Resp. qui sup. ar. 4. quod cum detractor, detrisor, susurro & contumeliosus dicant malum culpæ proximi quod est grauius quam malum pœne quod maledicēs imperat vel optat, ideo detractio in qua denigratur fama proximi est deterior maledictione in qua optatur malum pœne in ea vero in qua imperatur vel infertur potest esse detractione grauior si maius detrimentum inferat quam sit denigratio famæ vel leuior si minus possunt tamen & alia per accidens considerari quæ prædicta vitia vel augent vel minuūt.

72 Dub. An pharisæi essent discipuli Moysi? Resp. Ly. quod erant nomine, sed non re, qui eius opera non imitabantur & eius scripturas non pie interpretabantur. Vnde saluator dixit eis Io. 5. Si crederetis Moysi crederetis forsitan & mihi.

73 Dubi. Vnde sciebant quod Moysi locutus fuerat Deus? Resp. qui sup. quod hoc habebant ex sacra scriptura.

74 Dubit. Quomodo verum dicunt quod nesciunt, vnde sit Christus cum eius patriam sciret? Resp. qui sup. quasi dicerent nullius auctoritatis eum reputamus nec a Deo missum.

75 Dub. Quod est mirabile quod dicebat cæcus? Resp. Ly. quod quia erat inconsuetum cum Iudæi quærerent signa sicut Moyses fecit signa coram populo, quod nunc non credant Christo facienti signum maximum in illuminatione cæci huius, quia nec Moyses nec alius propheta similiter fecerat.

76 Dubit. Cur dicit, scimus quia peccatores Deus non exaudit? Resp. Chry. vbi sup. quod illorum in hoc assumit iudicium propria verba eis in memoriam adducens. q.d. quia hæc & mea & nostra communis est.

77 Dub. An sic verum quod peccatores Deus non exaudiat? Resp. S. Tho. 2.2.q.83.ar.16.q si peccator ex bono naturę desiderio oret exaudit a Deo, non ex iustitia quia non meretur, sed ex pura misericordia, obseruatis tamen quatuor conditionibus. s. vt pro se petat necessaria ad salutem pie & perseueranter. Si autem orando petit aliquid inquantum peccator. i. secundum desiderium peccati in hoc a Deo non exauditur ex misericordia, sed quandoque exauditur ad vindictam, quia vt Aug. dicit, Deus quædam negat propicius quę concedit iratus.

78 Dub. Cur dicit cæcus, si quis cultor est Dei &c? Resp. Chry. vbi sup. quod in hoc non sibi a peccatis eum excusat, sed valde pl ientem Deo ostendit, quia non sufficit Deum cognoscere, sed voluntatem eius facere.

79 Dub. Cur dicit a seculo non est auditum &c? Resp. qui sup. quod in hoc extollit quod factum est. q.d. si confitemini quod peccatores non audit. Hic autem miraculum fecit, & tale quale nullus hominum fecit, manifestum est vtrumque qua hoc fecit maiorem esse, quam quę est secundum hominem virtus, quia nisi esset hic a Deo non posset facere quicquam.

80 Dub. Quia uidetur quod etiam uirtute dęmonis fiunt miracula. Vide dominica 3. quadragesimæ. dub. 33 seq.

81 Du. Cur dicunt in peccatis natus es totus? Resp. qui sup. q hic eius cæcitatem exprobrāt, ostendentes quod propter peccata factus est cæcus, quod rationem non habet.

82 Dubit. Cur in principio non obiecerunt hoc? Resp. qui sup. quia donec expectabant eū negaturum esse fide dignum esse putabant.

83 Dub. Quo ciecerunt eum, quia dicit foras? Resp. Ly. quod a societate aliorum hominum excommunicauerunt.

84 Dubitatur. Nunquid Christus sciebat quod ciecerunt eum? Respond. qui supra. quod licet hoc sciret tamen etiam audiuit auditu corporali.

85 Dub. An a casu Christus inuenerit eum? Resp. qui sup. quod non, sed hoc factum est ex sua uoluntate & ordinatione.

86 Dubitatur. Cur interrogat si credit. cum

eius mentem sciret? Resp. Chrysost. ubi supra. quod non ignorans hoc interrogat, sed vult ab illo se ipsum manifestum facere.

87 Dubit. Cur non interrogat si credit in Christum, sed in filium Dei? Ref. Hilar. & de eo qui sub hac erat dispensatione præcommunibus hominibus esset futurum in ore, ut Christum confiterentur, & filium tamen negarent, id quod proprium Christo est ad fidem poscitur ut credatur in Dei filium.

88 Dub. Cur dicit ceco quis est &c? Ref. Lyra post Chrysost. quod non cognoscebat Christum in facie, quia adhuc eum non viderat, & tamen eum desiderabat videre, ut patet ex eius interrogatione.

89 Dub. Cur non dixit ei Iesus ego sum manifestè? Ref. Theophil. ubi supra. quod circumloquitur ut reducat ei in memoriam sanitatem, & quia ab ipso virtutem videndi acceperit.

90 Dub. Cur dicit, qui loquitur tecum ipse est? Respon. qui supra. quod ex hoc destruitur error Nestorij, quia qui natus est ex Maria virgine est Dei filius & non alius.

91 Dub. Cur ceco primo dixit, credo, & post adorauit? Resp. quod ore fidem suam professus est, & post opere adorando.

92 Dub. Quomodo procidit? Respon. Beda, id est supplex in terra prostratus & non erecta cervice.

93 Dub. Qua adoratione adorauit eum? Resp. quod adoratione latriæ, vide ser. 6. dominicæ tertiæ quadragesimæ. dub. 84 & seq.

ANAGOGICE.

1 Versus est caro nostra lutum patris est sapientia sputum.

2 Reddimur humanum genus hoc medicamine sanum.

TROPOLOGICE.

3 Instruimur de beneficiis acceptis gratias referre, & benefactores pro posse contra emulos aduersantes defendere, protegere & tueri.

ANAGOGICE.

4 Deposita cecitate mentis nostræ, ac onere carnis aggrauati in animam ex luce formatam ad cœlestem Hierusalem Deo illuminante perueniemus, & ipsum Christum esse Dei filium clarissime intuebimur quitandem reformabit corpus humanitatis nostræ, & configurabit corpori claritatis suæ, cum quo sine fine regnabimus, & cum Angelis sanctis in

facies nostras cadentes viuentem in secula seculorum adorabimus.

FERIA QVINTA DOMINICÆ quadragesimæ.

Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naym. Luc. 7.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 31. die 20. Iulij in die dominica.

HISTORICE.

Comitatus dominus discipulis hominumque non paruo numero cum iamque appropinquasset ciuitatis Naym, deferentibus unicum natum nidum, cuiusdam defuncti matri flenti, ac eam associantibus ciuibus obuiauit, quicum pio motus affectu, ut a fleto cessaret impetrasset loculum tangens, illis sancto ut surgeret præcepit, qui illico assis obtemperans reuixit locutusq; fuit quem cum genitrici unum reddidisset omnes timor inuasit astantes, Deumq; magnis extollentes vocibus aiebant magnum aduenisse prophetam. Altissimo suum visitante populum.

Dub. Vnde nunc veniebat dominus? Respond. quod vt habetur Paulo ante istud euangelium quod ex capharnaum veniebat, vbi curauerat seruum Centurionis.

Dub. Vbi sita est ciuitas Naym? Respond. Beda. quod est ciuitas Galilææ in secundo miliario montis Thabor.

Dubitatur. Cur tanta copiosa turba, tunc erat cum domino? Resp. qui supra. quod hoc diuino nutu factum est, vt multi essent tanti miraculi testes.

Dubitatur. Cur hunc defunctum non rogatus suscitauit? Respond. Gregor. Nisenus. quod vt temerariam linguam compesceret, quoniam aliquis de puero Centurionis diceret quod mortuus non erat. Ideo hunc defunctum suscitauit.

Dubitatur. Cur Euangelista immoratur circa qualitates defuncti & matris? Respond. Gregor. Nisenus quod crumine molem brevibus verbis Euangelista explicauit. Mater vidua erat & non sperabat vlterius filios procreare, non habebat in quem aspectum dirigeret vice defuncti. hunc solum lactauerat solus aderat alacritatis causa in domo quicquid matri dulce ac preciosum hic solus exhiberat.

6 Dub. Vt quid extra ciuitatem deferebatur? Resp. Lyra. quod ad sepeliendum quoniã antiquitus loca sepulturæ erant extra ciuitates ne ex cadaueribus inficerentur habitatores ciuitatum.

7 Dubitatur. Cur motus est Iesus misericordia? Resp. Lyra, eo quia erat vidua nec habebat alium filium a quo posset in senectute sustentari.

8 Dub. Cur compati sit quædam passio quæ non cadit in deo quomodo compassus fuit? Resp. Lyr. q̃ compassus fuit tanquam homo.

9 Dub. Cur prohibuit fletum. Resp. Bed q. d. desiste quasi mortuũ flere quem mox viuum resurgere videbis.

10 Dub. Cur tetigit loculum. vide dominica 2. post octa. epiphã. dub. 14.

11 Dub. Cur vocant eum adolescentẽ? Resp. Greg. Nisenus, quod significauit florentẽ tempus horam primam producentem lanuginem iam aspirans ad tempus sponsalium virga generationis successionis ramis baculus senectutis.

12 Dub. Cur steterunt qui portabant? Resp. quia non fuerunt ausi vlterius progredi videntes dominum loculum tangentem.

13 Dub. Quid est loculus? Resp. Bed. q. prout hic accipitur est pherẽtrum in quo deferuntur mortui. Aliquando tamen accipitur pro bursa, vt dicitur Ioan. 12. de Iuda quod loculos habebat.

14 Dubit. Cur statim resedit defunctus? Resp. Tytus super euange. quia diuina potestas est irrefragabilis nullam moram sustinens.

15 Dub. Cur cepit loqui? Resp. qui supra quoniam hæc sunt vere resurrectionis indicia, corpus enim exanime loqui non potest.

16 Dub. Cur dedit illum matri suæ? Resp. qui supra. quod in signum quod vere resurrexerat nam mulier nõ reportasset ad domum defunctum filium inanimatum, & etiam vt eã consolaretur quæ ex eius morte afflicta fuerat.

17 Dub. Cur timuerunt videntes? Resp. Lyr. quod timor accipitur hic pro admiratione vt sit sensus accepit omnes timor, id est admiratio de tanto miraculo facto.

18 Dubi. Cur dicunt eum prophetam magnũ? Respon. Lyr. quia Deut. 18. scribitur. Prophetam suscitauit vobis deus de medio fratrum vestrorum. & ita propheta magnus in lege promissus.

19 Dubitatur. Quid est prophetia & alia cieca propheram & prophetiam. vide ser. 2. dominicæ 3. quadragesimæ. dub. vigesimo tertio. & sequent.

20 Dubita. An per miracula Christus probauerit sufficienter diuinitatem suam, vide vbi immediate supra dub. 7. & sequen. vbi habes ample de miraculis.

21 Dub. Nũquid visitauerat dominus plebem suam? Respond. Lyr. quod sic multotiens, sed non mittendo vniuersalem saluatorem sicut nunc.

22 Dub. Quot resurrectiones factæ fuerunt ante Christi resurrectionem? Resp. Ambr. super Lucam, quod septem. Quarum prima est filij Sareptanæ c. 3. Reg. 18. Secunda filij Sunamitis. 4. Reg. 4. Tertia facta fuit in reliquijs Helisei 4. Reg. 13. Quarta est illa quæ fuit in Naym. Quinto filiæ Archisynagogi. Marci 5. Sexta Lazari. Ioan. 11. c. Septima in Christi passione multa corpora sanctorum surrexerunt. Matth. 27. Octaua fuit Christi, qui iam non moritur in signum communis resurrectionis quæ futura est in octaua ætate quæ non tollitur per mortem, sed indissolubilis permanebit.

ALLEGORICE.

[Iste defunctus] significat hominem peccatis mortuum [qui defertur multis uidentibus] quoniam per locutionis & operis indicium ad multorũ notitiã deuenit, & quasi per ostia ciuitatis effertur. [& est filius vnicus matris suæ] i. ecclesiæ, quæ licet sit ex multis personis collecta tamẽ una sola est [quæ vidua est] per mortem sui sponsi Christi [quæ fuit] pro filio suo cũ peccatis moritur, & meretur propter lachrymas misericordiam vt resuscitetur ad gratiã hic fertur a quatuor. s. a quatuor elementis ad mortem corporalem, uel ab immundis desiderijs & blandimentis sociorum ad interitum aiæ, quitã cũ dus tangit illum, quia superni formidine iudicij tacta conscientia carnales sæpe voluptates coercens ad se reuertitur, [incipit loqui] quia vocanti ad vitam respondet saluatori [& dat illum matri suæ] reuniens ecclesiæ sanctæ, aliisque videntes fratrem pœnitentem ex admirat one dominum glorificant [quoniam magnus prophe ta visitauit plebem suam] verbum suum in corda fidelium immittendo.

Universidad de Deusto
Biblioteca

TROPOLOGICE.

Instruimur pecator qui in anima [defunctus est], exire ciuitatem Naym, id est, commotionem habere relinquendi peccata, & extra castra reperire Christum crucifixum, ad quem portetur per quatuor, scilicet per cõfessionem, contritionem, emendationem, & confessionem, [ut Christus misericors tangat loculum] cordis sui, & causa uocauerit eum per inspirationem [statim resedeat] & fleat commissa peccata [& Christus reddet eum matri suæ] sanctæ, scilicet ecclesiæ per absolutionem sacerdotis [& ex tunc semper timeat deum] timore filiali & glorificet & sic uisitabitur a domino.

ANAGOGICE.

Contẽplemur quod post [exitum Naym,] id est, commotionem huius mundi in quo dei serui affliguntur obuiauimus Christo uenienti in aera, & corpora nostra suscitabuntur in ætate adolescentiæ, [& reddet nos matri nostræ] cœlesti Hierusalem in qua gloria & honore coronabimur [& admirantes] portati ab angelis, tantam gloriam ipsum dei filium, [magnũ prophetam] laudabimus & glorificabimus continue ab ipso uisitati.

FERIA VI. DOMINICAE IIII. quadragesimæ.

Erat quidam languens Lazarus Ioan. 11.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi 32. die Veneris. 11. Martij. 2.

HISTORICE.

Cum in Bethania Lazarum Marthæ & Mariæ germanum detineret languor ad dominũ miserunt una cum fratre ab eo dilecte sorores quemadmodum grauabatur. moratus autẽ diebus duobus dominus eo in loco tertio horatus discipulos fuit die vt secum in Iudæam pergerent, quibus renitentibus quoniam eũ lapidibus obruere uoluerant Iudæi, ait diem duodecim distingui horis in quo ambulans cum a luce dirigatur offensionem minime patitur, licet nocte incedens, quoniam lumine careat offendatur. Lazarum quoque amicum eorum mortem dormire subintulit ad quem excitandum properare se dixit, aientibus autem ipsis cum nequaquam eum de somno mortis dicere perpendissent salutis signum esse quod dormiret aperte decessisse denunciauit sequelam vt eorum confirmaretur credulitas horę mortis non assuisse, compatiens uero Thomas discipulos vt pariter simul cum Lazaro moreretur deprecabatur, aduenięs itaque dominus multos Iudæorũ qui ex Hierosolymis, ut fœrores consolarentur uenerant ostendit. Occurens autem domino Martha, aiebat suũ nequaquam objisse fratrem si præsens dominus astitisset, sed se scire ipsum adeo cuncta quæ optaret impetrare posse, cum vero dominus ipsum resurrecturum fore diceret, ipsa se credere quod in extremo resurgeret die professa fuit. Dominus autem se & uitam & resurrectionem existere dixit, quodque quisque uita fruens & in eum credens a morte in æternum immunis esset, & rogata an his fidem adhiberet: Respon. se credere eum dei filium fore qui hũc in mundum veniset. Mariæ igitur cum Martha dominum adesse nunciasset statim surgens Iudæis comitantibus ad dominũ accessit prostrata autem ad domini pedes lachrymabili afferebat voce germanum suum assuisset mortem minime gustasse, cumq; quæ astabant eiularent perquirebat, quoniam in loco iaceret, ipso itaque demonstrato pias dominus lachrymas effudit. Dicentibus qui aderant quod ualde eum dilexisset, aliquibus autem sub murmurantibus quod hunc a morte eruere potuisset quemadmodum cęco nato lumina reddiderat. Fremens dominus sarcophago appropinquauit a quo cum abstulissent lapidem superpositum Matthæ dicenti ipsum olere cum quatriduo iacuisset intus? Respondit dominus eam intuituram mirabilia dummodo crederet, ejectis autem dominus oculis patri gratias agẽs quod auditus foret propter eum qui circunstat populum quatenus ab eo missum fore crederent. Lazarum alta compellans voce vt egrederetur imperauit, statimque imperantis iussibus optemperans exijt facie velata, manibusque ac pedibus linteis involutus, quo ad imperium domino soluto abijt, quibus inspectis Iudæorum quam plures in eum crediderunt.

1 REmanet ut soluantur dubia.

Dubitatur. Quo languore infirmabatur Lazarus? Respond. Aug de uerbis domini quod eum inuaserat pernicies inimica languoris miserandi hominis corpus quotidie edax febris cõsumebat. Lyra dicit quod erat incurabilis. quidam autem dicunt ipsum incurasse ne sim ex infirmitate quæ curatur somno.

2 Dub. Quæ differentia est inter languorem & infirmitatem? Respond. Lyra quod omnis languor est infirmitas sed non econtra, quia infirmitas curabilis, non dicitur proprie languor.

3 Dub. Quid est Bethania. Vide dominica tertia aduentus. dubi. ulti.

4 Dub. Quid est stadium? Respond. quod est octaua pars milliarij. Vnde uersus. Quinque pedes passum faciunt, passus quoque centum. Viginti quinque stadium si des miliare. Octo facis stadia duplicatum sit tibi leuca.

5 Dubita. Cur appellatur castellum Marię & Marthæ? Respond. Lyra. quia ipse illud inhabitabant.

6 Dubita. Cur euangelista dicit quod Maria erat illa quæ unxit &c? Respond. Alcuinus super Ioann. quoniam plures fœminæ huius nominis erant ne erremus in nomine ostenditur ex notissima actione.

7 Dub. An hæc fuerit illa peccatrix de qua habetur Lucæ. 7. Resp. San. Tho. super Matth. quod Chrysost. Hierony. & Origę. dicũt, quod non fuit illa peccatrix, quia hæc fuit honesta & studiosa circa Christi susceptionem. Augustinus vero & Grego. dicunt hanc esse illam peccatricem, & ita ecclesia in officio Magdalenæ tenet. Vide feria 5. dominicæ de passione. dubi. 6.

8 Dubi. Quotiens vnxit dominum. require ubi immediate supra.

9 Dubi. Cur unxit dominum. Require ibidem. dubio. 13.

10 Dub. Cur sorores Lazari non fecerunt uocare dominum vt veniret sanare Lazarum? Respon. Augu. super Ioan. quod sufficiebat dicere quem amas infirmatur. q. dicerent, nõ amas & deseris. Et Iacobus de Vorag. quod commiserunt Christo nescientes quid magis expediret de saluti animæ ægritudo uel sanitas corporis.

11 Dubit. Cur ipsemet non iuerunt ad Christum? Resp. Chry. super Ioan. quia confidebãt de Christo cum quo habebant magnam familiaritatem. Theo. autem dicit quod quia erãt mulieres non decebat eas de facili domum exire.

12 Dub. Quid intendebant per illa uerba missa? Resp. qui supra. quod per hoc ad miserendum eum attrahere uolebant. adhuc enim ei quasi homini intendebant.

13 Dub. Quia uidetur quod Christus mentitus fuerit dicens. quod infirmitas illa nõ erat ad mortem. cum exea mortuus fuerat? Resp. Theo. super Ioan. quod nõ fuit mentitus quia infirmitas illa non erat ad mortem sed ad miraculum, quoniam ut dicit Lyra. non sistebat in morte propter resurrectionem sequentem.

14 Dub. An solum euenerit infirmitas pro gloria dei? Resp. Chryso. ubi supra. quod euenit aliunde, sed dominus usus est ea in gloriã dei.

15 Dubit. Cur additur diligebat autem Iesus &c. Respon. Aug. ubi supra. ad ostendendum quod cum essent omnes dilecti habebant spẽ in eo qui est dolentium consolator & languentium saluator.

16 Dubi. In quo loco mansit duobus diebus? Respond. quod ut patet Ioan. 10. quod trans Iordanem in quo erat Ioannes baptizans.

17 Dub. Cur non statim iuit ad sanandum esi. Resp. Ly. quod ne a Iudæis calumniantibus diceretur quod illa infirmitas & mors sequens fuissent tantum secundum apparentiam & illusionem & sanitas & resurrectio factę per artem magicam.

18 Dubitatur. Cur sterit duobus diebus? Respon. Lyra, quod ut expectaret mortem Lazari, ut esset quatriduanus in eius aduentu.

19 Dubita. Cur prædicit discipulis se iturum in Iudæam? Resp. Lyr. post Chrysosto. quod quia sciebat eos de hoc terreri, Ideo procedit ut non repentẽ eos conturbet, & ut minus iacula ferirent quæ præuiderentur.

20 Dubi. Cum ex Iudæa fugerit, cur illuc uult redire? Respon. Aug. ubi supra quod discessit ut homo, sed in redeundo quasi oblitus infirmitatem ostendit potestatem.

21 Dub. Cur discipuli recusant ire? Respond. Chrysost. ubi supra. quod quia formidabant pro eo & pro seipsis, nondum enim erant in fide firmati.

22 Dubit. Cur dicit duodecim horæ sunt diei? Respond. Lyra. q. d. quod mutato tempore potest uoluntas mutari uolentium me occidere est enim prouerbium de mutatione propositi. di. 12. horæ sunt diei quod tunc etiam inter Iudæos.

23 Dub. Cur dicit. si quis ambulauerit in die non offendit? Respon. Aug. ubi supra. quod se dicit diem & duodecim horas duodecim apostolos non connumerato Iuda proditore, sed eius successore Matthia quæ horæ illustrantur à die, & per horarum prædicationem credat mundus in diem. q. d. ut dicit Chrys. qui

sibi nihil conscius est nequitiæ nihil patietur versutiæ Qui vero male agit patietur, itaque non oportet formidare, nihil enim dignũ morte gessimus.

24 Dub. Quia non videtur totaliter verum dictũ Christi cũ multi die ambulãtes offendãt? Resp. Lyr. in die, id est sanctæ & iustę, vel in die. i. mecum qui sum lux mũdi faciens diem diuinæ gratiæ & talis non offendit.

25 Dubit. Quomodo ambulans in nocte offendit? Resp. Lyr. in nocte, id est sine mea præsentia offendit. i. debet sustinere pœnam offensę debitam, quia lux non est in eo.

26 Dub. Cur dicit Lazarum dormire qui mortuus erat? Resp. S Th. super epistolam ad Ro. quod in sacra scriptura multipliciter capitur dormire. Primo pro quiete animalium vt hic intelligebant discipuli. Item pro dormitionę gratiæ quæ dicitur quies vitæ æternæ. vt in Psalm. 4. in pace in idipsum dormiam & requiescam. Item pro dormitione contemplationis etiam in hac vita. Canti. 5. c. Ego dormio & cor meum vigilat. Item pro dormitione peccati ad Ephe. 2. Exurge qui dormis & exurge a mortuis. Item pro dormitione negligentię. prouer. 6. Vsquequo piger dormis. Item pro dormitione naturæ: vt hic Lazarus amicus noster dormit. & 1. Thess. 4. nolumus vos ignorare de dormientibus. i. de mortuis.

27 Dub. Cur dominus mortem uocat dormitionem? Resp. Aug. vbi supra, quia dominum dormiebat, licet hominibus mortuus esset q eum tanta facilitate de sepulchro excitauit quanta tu excitas dormientem de lecto.

28 Dub. Cur non dicit amicus meus, sed noster? Resp. quia tam sibi quam discipulis in necessitatibus subueniebat.

29 Dub. Quid est amicitia? Resp. sanctus Tho. 12. q. 65. art. 5. q amicitia addit super amorẽ mutuam redamationem cum quadam communicatione mutuæ: ut dicitur in 8. Ethi. Vnde non potest cum aliquo quis amicitiam habere si differat vel desperet se posse habere aliquam societatem uel familiarem conuersationem cum ipso.

30 Dub. Quæ differentia est inter amorem & amicitiam? Resp. qui supra. 3. sent. dist. 37. art. 2. q ad rationem amoris sufficit q homo velit bonum quodcunque alicui, sed ad rationẽ amicitiæ, oportet quod velit ei hoc bonum quod vult sibi vt, s. velit conuersari cum ipso & consentire in illis quæ maxime amat.

31 Dubit. An sit vera amicitia, quando diligitur aliquis propter vtilitatem? Respon. qui supra. 12. q. 26. art. 4. quod illud quod amatur ratione amicitiæ simpliciter & per se amatur. quod autem amatur amore concupiscentiæ non simpliciter & per se amatur, sed amatur alterius & ideo in amicitia vtilis & delectabilis, vult quidem aliquis aliquod bonum amico, & quantum ad hoc saluatur ibi ratio amicitiæ, sed quia illud bonum refert vlterius ad suam delectationem & vtilitatem: inde est q amicitia vtilis & delectabilis inquantum trahitur ad amorem concupiscentiæ deficit a ratione vere amicitiæ.

32 Dubit. Quomodo potest cognosci si inter aliquos est uera amicitia? Resp. qui sup. opusc. 61. c. 14. q per tria pôt cognosci. s. per immutabilitatẽ qui per nouitate amici superuenięntis non excludit amicum antiquum: imo q nõ reputet eum antiquum respectu noui: quoniã quod antiquatur & senescit prope interitum est: nec minuat gradum dilectionis quem erga eum gerebat. Secundo q aduenięnte prosperitate insperata non reddatur extraneus. Tertio q inopinata aduersitate amicum opprimens non reddat eum alteri ingratum, sed ita in paupertate fidem cum amico habeat sicut in diuitijs habebat.

33 Dubit. Cur dominus vocat Lazarum mortuum amicũ qui non poterat amare? Resp. qui supra: amicus noster non quia amet cum sit mortuus, sed quia amatur.

34 Dub. Vtrum ad seipsum possit esse amicitia: Resp. qui supra. 22. q 25. ar. 4 q proprie ad seipsum non habetur amicitia, sed aliquid maius amicitia, quia cum amicitia vnionem quandam importet: quoniam ut dicit Dionysius amor est virtus vaitiua & vnicnique ad seipsum est unitas quæ est potior vnione ad alium: ideo vnitas quæ est ad seipsum est fundamentum unionis quæ est ad alterum.

35 Dubit. An amicitia possit haberi ad inimicos? Respon. qui supra. q. 22. art. 1. q amicitia se extendit ad aliquem dupliciter. Vno modo respectu sui ipsius & sic amicitia non potest esse nisi inter amicos. Alio modo respectu alterius personę quam quis potest tantum diligere quod propter eam diligit omnia quę illius sunt. s. filios, seruos &c. Etiamsi eum offendant, & ita nos propter deum diligimus inimicos.

36 Dub. vtrum ad irrationales creaturas possit

esse amicitia? Resp. qui supra. 1 par. q 20. ar. 2. quod non: quia non possunt pertingere ad amandum neque ad cõcationem intellectualis uitæ.

37 Dub. an ad uirtutes possit haberi amicitia? Resp. qui supra. 17. q. 25. ar. 2. q non, nec etiã ad charitatem, quia redamare non possunt q est de ratione amicitiæ, ut dicitur in 8. Ethicorum, sed solum amamus homines propter uirtutem: ad eos habemus amicitiam quia redamare possunt.

38 Du. An ad uicios os possit esse amicitia? Respon. qui supra. q. 22. art. 1. q amicitia honesti non habetur nisi ad uirtuosum sicut ad principalem personam, sed eius intuitu diliguntur etiam attinentes, etsi non sint uirtuosi.

39 Dub. Quæ dicitur amicitia honesti, utilis & delectabilis? Resp. Qui supra in. 3. sen. dist. 27. q. 2. ar. 1. & 2. q amicitia delectabilis est q finem suum ponit in usione & perfruitione amici, ita q in tali delectatione ponatur finis amicitiæ. Amicitia uero utilis est quando q diligit amicum propter suam utilitatem, & istę duæ species amicitiæ nahuntur ad mortẽ cõcupiscentiæ, & ita deficiunt a ratione ueræ amicitiæ. Amicitia autem honesti est inclinatione habitus uirtuosi præsupposita inclinatione naturæ, inquantum omne quod facit si militudinem cum aliquo inclinat ad amorem illius & oportet esse cõmunicationẽ in alia.

40 Dubi. Inter quos potest esse uera amicitia? Resp. qui supra di. 32. ar. 1. q inter omnes qui conuersantur simul non autem inter multum distantes licet inter ipsos possit esse amor, sed non amicitia quia non conuersantur simul q est de ratione amicitiæ & eius proprium.

41 Dubit. quomodo potest inter aliquos conseruari amicitia? Resp. qui supra. 22 q. 82. ar. 2. q per amicabilium operum exercitium & meditationem. & ibidem q. 160. art. 1. q per recompensationem beneficiorum amicitia conseruatur.

42 Dub. Quid est magis amicitiæ cõtrarium? Resp. qui supra. q cum uera amicitia fundetur supra uirtutem quicquid est uirtuti contrarium in amico est amicitiæ impeditiuum, & quicquid est uirtuosum est amicitiæ prouocatiuum.

43 Dubitatur. Quæ sunt propria amicitiæ? Respon. ubi supra. quæst. 25. art. 7. quod quinque quia amicus. Primo quidem vult suum amicum esse & uiuere. Secundo uult ei bona. Tertio operatur bona ad ipsum. Quarto conuiuit ei delectabiliter. Quinto concordat cum ipso quasi cum eode delectatur & contristatur.

44 Dub. An amicus pro amico debeat pati aliqua detrimenta? Respond. qui supra. q. 26. art. 2. quod tie corporalia, & in hoc ipso seipsum magis diligit secundum spiritualem metem, quia hoc pertinet ad perfectionem virtutis quæ est bonum mentis, sed in spiritualibus non debet pati detrimentum peccado vt amicum liberet a peccato.

45 Dubit. An amicis peccantibus sint subtrahenda amicitiæ beneficia? Respon. qui supra. q. 25. art. 6. quod non quousque habetur spes sanationis eorum, sed magis est eis auxilium dandum vt recuperent virtutem. quam ad recuperationem pecuniæ perditæ quanto virtus est magis amicitiæ affinis quam pecunia. Sed quando in maximam malitiam incidunt & insanabiles fiunt, tunc non eis amicitiæ familiaritas exhibenda est.

46 Dubita. An propter amicum quis debeat se morti corporali tradere. Respon. qui supra 3. sen. di. 29. ar. 5. quod sic se morti tradere est perfectissimus actus virtutis. vnde hunc actum magis appetit virtuosus quam vitã propriam corporalem.

47 Du. Quia tunc videretur quod magis diligeret amicum quam seipsum? Resp. qui supra q iste actus non contingit ex hoc quod aliquis magis amicum quam seipsum diligat, sed quia iste plus diligit quis bonum uirtutis quam bonum corporale.

48 Dub. An amicitia possit stare inter aliquos cum discordia opinionum? Resp. qui supra. 2. 2. q. 29. ar. 3. quod nihil prohibet aliquos charitatem habentes in opinionibus dissentire, nec hoc repugnat paci, quia opiniones pertinet ad intellectum qui præcedit appetitum qui per pacem uoitur. Nam Hieronymus & Augustí. in aliquibus opinionibus dissenserunt, & etiam Paulus & Barnabas, ut habetur Actuum. 15. cap.

49 Dubita. Cur magis amicus delectatur conuersari cum amico quam esse de per se? Resp. qui supra. 3. sen. di. 39. ar. 5. quod quia magis cognoscit bonum amici quod quasi suum reputat. & quia per usum melius cognoscũtur res quam per alium sensum. quamuis uirtuosus ad seipsum delectabiliter conuersetur inquantum in seipso considerat memoriam & propositũ, & spem bonorum operum quæ ei delectationem ingerunt, vt dicitur in 9. Ethic.

59 Dub.

50 Dubitar. Quid est melius homini amicitia vel consanguinitas? Respon. qui supra. opuscu. 68. c. 8. quod amicitia præponderat consanguinitati. Prouer. 27. melior est uicinus iuxta quam frater procul. Prouerbi. 18. uir amicabilis ad societatem magis amicus est quã frater.

51 Dub. Cur dixerunt discipuli domino de Lazaro. si dormit saluus erit? Respon. Chryso. ubi supra quasi diceret, si dormit non utile est quod uadas ad excitandum enim uolentes impedire eius aduentum ad Iudæam.

52 Dub. Quomodo poterant credere q̃ Christus uellet ire tam longe ad excitandum Lazarum a somno? Resp. Lyra. quod quia adhuc erant rudes & in timore positi, vt patet ex euangelio. Et ideo male capiebant uerba Christi, vel ut dicit Chryso. æstimabant hoc enigma esse qualia multa loquebatur.

53 Dub. Cur Christus dixit quod ibat ad excitandum Lazarum? Resp. Lyra. quia timebant ire in Iudæam ut assecuraret eos dixit non uado ad disputandum cum Iudæis, sed ad Lazarum excitandum.

54 Dubit. Cur manifeste eis dixit nunc quod mortuus erat & non ante? Resp. quia solicitus erat ex uno in aliud eos ducere uolens per somnum mortem intelligere, quibus non intelligentibus aperte dixit.

55 Dubita. Cur gauisus est dominus de morte amici de qua potius dolere debebat? Respon. Lyra quod non est gauisus absolute de eius morte, ideo addidit sed propter uos.

56 Dub. Cur post non dixit uado ut resuscitem eum? Resp. Chryso. ubi supra quod nolebat uerbis prædicere quod per opera debebat certificare. uanam gloriam ubique nos fugere docens.

57 Dub. Cur propter eos gaudebat? Respond. Lyra. q.d ex præsentia mea mors eius fuisset impedita cum mors locũ habere non debeat ubi est uita, & per consequens eius resuscitatio non esset quæ tamen est utilis nobis.

58 Dub. Cur crederent iam discipuli, cur dicit ut credatis? Resp. Augu. ubi supra quod ex miraculis Christi discipulorum ædificabatur fides non ut inciperet esse, sed ut quæ incepe rat creseeret, dicit ergo ut credatis, id est, amplius robustiusque credatis.

59 Du. Cur Thomas dicitur didimus. Resp. q̃ didimus græce, latinæ dicitur dubius.

60 Du. Quomodo intelliguntur eamus & nos & moriamur cum illo? Res. Ly. q̃ Chry sosto. sic exponit. q. d. domino si de tua morte non curas saltem de nostra curare debes qui potius volumus mori tecum quã uiuere sine te. Vel vt dicit Lyra. quod hoc dicebat ex magna dilectione ad Lazarum. q.d. melius est nobis cũ illo mori quam sine illo uiuere. Vel ut dicit Beda hoc ex magna constãcia dicebat, quasi hoc ipse facere posset qui alios hortabatur immemor suæ fragilitatis sicut Petrus.

61 Dub. Cur alij discipuli hoc non dixerunt? Respond. Beda. quod castigati discipuli superioribus domini uerbis non ausi sunt vltra contradicere, sed Thomas præ omnibus socios hortatur.

62 Dub. Quomodo erat quatriduanus. Resp. Chry. ubi supra. quod dominus manserat duobus diebus & ante duos dies uenerat nuncius in qua die Lazarus est defunctus, ipse autem quarta die accessit.

63 Dubi. Cur dominus voluit expectare post mortem quatuor diebus? Resp. Lyr. quod propter certitudinẽ mortis, quia licet sint aliquæ infirmitates latentes quibus uidetur aliquis mortuus ad tempus. Hoc tamen nõ durat per quatuor dies.

64 Dubit. Cur dicit quod tantum manfit monumento? Respon. Lyra, quod quia dato quod ibi potius fuisset uiuus nihilominus in tanto tempore ibidem mortuus fuisset.

65 Dub. Quomodo Iudæi consolabantur sorores; cum iam statuisset quod confitentes Christum extra synagogam fierent? Resp. Chryso. ubi supra. quod propter calamitatis necessitatem, aut quasi nobiles has mulieres reuerentes eas consolabantur, aut quia hi aderant qui non mali erant, multi enim ex ipsis credebãt.

66 Dub. Cur euangelista dicit quod multi ex Iudæis conuenerant &c? Respond. qui supra quod ad ostendendũ quod Lazarus uere mortuus erat.

67 Dubi. Cur dicit quod Bethania erat iuxta hierosolymam quasi stadijs 15. Respon. qui supra ad ostendendum quod non incongruum fuit multos Iudæorum ab hierosolomis adesse.

68 Dubit. Cur Martha non uocauit Mariam quãdo iuit ad Christum? Ref. Theophilus ubi supra, quod uolens astantes latere Christum aduenisse primo non pandit sorori, quoniam si percepisset Mariam obuiam Christo iret & cõmitarentur eam præsentes Iudæi quibus notum fore aduentum Iesu Martha nolebat.

69 Dub.

69 Dubi. Cur primo nunciatus fuit aduentus Christi Marthæ quam Mariæ. Resp. Ly. quia Martha habebat curam domus propter quod sibi primo nunciatus fuit.

70 Dub. quia uidetur quod Maria otiosa esset quæ sedebat & nihil operabatur? Resp. qui supra. quod sedebat cum Iudæis qui uenerãt ad consolandum eas.

71 Dubit. Cum Martha crederet in Christum qui per diuinitatem ubique erat? cur dicit si fuisses hic &c. Respond. Chryso. vbi supra q̃ erat quasi diffidens, quoniam etiam absens si uellet prohibere posset mortem fratris.

72 Dub. Cur non rogat ut resuscitet Lazarum. Respon. Aug. ubi supra quia nesciebat si fratri eius resurgere utile esset.

73 Dub. Cur dicit scio quod quecunque poposceris &c? Resp. quia supra quasi dicat, scio qa potes si uis facere. Verum factas iudicii tui est non præsumptionis meæ.

74 Dub. Cur dicit poposceris a deo & non iuspseris? Resp. Ly. post Chry. quia nõdum cognoscebat quod propria uirtute hoc facere posset, non plene edocta de eius deitate. ideo locuta fuit ut de uirtuoso quodam & approbato uiro.

75 Dubit. Cur non dixit Marthæ petam ut resurgat frater tuus, vel meipso ipsum resuscitabo? Respon. Chry. ubi supra. quod dominus eam docuit utraque quæ nõ cognoscebat, docendo resurget frater tuus, quod medium erat in petendo & iubendo.

76 Du. Cur dixit scio quia resurget in resurrectione &c? Respon. Aug. ubi supra, quia ambiguũ fuit quod Christus dixit non enim dixit modo resurget. Et ideo mora est sic dicere.

77 Dub. Cur resurrectio generalis differtur in nouissimo die? Resp. S. Tho. 4. sen. di. 43. ar. 3. q. 1. quod ut Augustinus dicit in 3. de trini. diuina prouidentia statuit ut corpora grossiora & inferiora per subtiliora & potentiora quodam ordine regantur. Et ideo tota natura corporum inferiorum subiacet uariationi secũdum motum cœlestium corporum. Vnde esset contra ordinem quem diuina prouidentia in rebus statuit, si natura inferiorum corporum ad statum incorruptionis perduceretur manente motu corporum superiorum, & quia secundũ positionem fidei resurrectio erit in uitam immortalem conformiter Christo qui resurgens a mortuis iam non moritur, ut dicitur Rom. 6. Ideo humanorum corporum resurrectio usque ad finem mundi differtur in quo motus cœli quiescit.

78 Dub. Cur resurrectio hominum sanctorũ non erit ante resurrectionem uniuersalẽ omnium, cum ipsi magis coniuncti sint Christo qui ante omnes resurrexit ad uitam immortalem? Resp. qui supra q̃ quamuis caput magis conueniat cum membris conuenientia ꝓportionis quæ exigitur ad hoc quod in membra fluat quãm membra ad inuicem: tamen caput causalitatem quandam habet supra membra qua membra carent, & in hoc mẽbra differunt a capite, & cõueniunt ad inuicem. Vn de resurrectio Christi exemplum quoddã nostræ resurrectionis est ex cuius fide spes nobis de nostra resurrectione consurgit. Nõ autem resurrectio alicuius membri Christi est causa resurrectionis cæterorum membrorũ; & ideo resurrectio Christi debuit præcedere resurrectionẽ aliorum qui oẽs simul resurgere debuerunt in consummatione sæculorum.

79 Dub. Cur ergo semper uirgo & S. Ioannes euangelista iam resurrexerũt, ut pie creditur? Resp. qui supra: q̃ & si aliquibus concessum sit q̃ eorum resurrectio non sit usque ad communem resurrectionem dilata est ex speciali gratiæ priuilegio non ex debito conformitatis Christum.

80 Dub. An resurrectio generalis erit naturalis uel miraculosa? Resp. qui supra art. 3. q. iij. q̃ erit miraculosa simpliciter loquendo, quia nullum principium actiuũ resurrectionis est in natura, neque respectu coniunctionis animæ ad corpus, neque respectu dispositionis quæ est necessitas ad talem coniũctionem: qa talis dispositio non potest a natura induci nisi determinato modo per uiam generationis ex semine. Erit tamen naturalis secundum quid quia ad uitã naturę resurrectio terminabitur.

81 Dub. An resurrectio fiet in instanti uel in tempore? Resp. qui supra, art. 3. q. 3. q̃ in resurrectione aliquid fiet ministerio angelorum: & aliquid uirtute diuina immediate, & ministerio quidem angelorum collectio cinerum, & eorum præparatio ad reparationem humani corporis, diuina uero uirtute anima immediate a Deo corpori unietur: illud ergo quod ministerio angelorum fiet non erit in instanti si instans dicat indiuisibile temporis, erit tamen in instanti si instans accipiatur pro tempore imperceptibili, quod autem fiet uirtute diuina fiet subito. s. in termino temporis quo

angelo-

angelorum opus complebitur, quia uirtus superior inferiorem imperfectionem adducit.

82 Dub. Qua hora fiet resurrectio? Resp. qui supra. q. 4. q. determinata hora ẽporis qua fiet resurrectio sciri non potest ut patet in litera magistri sententiarum. tamen satis probabiliter dicitur a quibusdam q. erit quasi incepto sole existente in oriente & luna in occidente quia in tali dispositione sol & luna creduntur creata, ut sic eorum circulatio cõplecatur pœnitus perreditum ad eundem punctũ unde & de Christo dr q. resurrexit tali hora.

83 Dub. An omnes cognoscent bona & mala quæ operati fuerunt? Resp. qui supra, art. 5. q. 1. q. quia oportet quod testes & accusator & defensor in quolibet iudicio habeant eorum notitiam quæ in iudicio uertantur, & quia in illo communi iudicio omnia opera hominũ in iudicium uenient, oportet q. omnium operum suorum quisque tunc notitiam habeat. unde conscientiæ singulorum erunt quasi quidam libri continentes res gestas ex quibus iudicium procedet, sicut etiam in iudicio humano registris utuntur, & nedum propria cognoscent, sed etiam aliena.

84 Dubit. an boni tunc doleant de malis per eos aliquando perpetratis & mali gaudeant de bonis per eos factis? Resp. qui supra q. sancti in patria erunt ita perfusi gaudio q. dolor in eis locum habere non poterit. Et ideo de peccatis non dolebunt: sed potius gaudebũt de diuina misericordia qua sunt eis peccata relaxata. Et licet mali cognoscent omnia bona quæ fecerunt tamen ex hoc non minuetur eorum dolor, sed magis augebitur quia maximus est dolor multa bona pdidisse unde Boetius dicit in 2. de cõsola. quod summum infortunij genus est fecisse felicem.

85 Dub. An anima ueniet eidem corpori numero, cui uniebatur uiuendo? Resf. qui supra: di. 44. q. 1. ar. 1. q. 1. q. resurrectio dici non posset nisi anima ad idem corpus rediret, quia resurrectio est iterata resurrectio eiusdẽ est autẽ & surgere & cadere. Vnde resurrectio magis respicit corpus quod per mortẽ cadit quã anima quæ post mortem uiuit, & ita si nõ est idẽ corpus q. animam resumit non dicetur resurrectio, sed magis noui corporis assumptio.

86 Dub. An omnia existentia nunc in corporibus nostris, tunc cum corporibus resurgent? Resp. qui supra. ar. 2. q. quicquid pertinet ad integritatem humanæ naturæ hoc totum in corpore resurget, unde oportet q. illa humiditas carnis resurgat in homine quæ ad integritatẽ eius pertinebat, & quia urina, sudor, sanies & huiusmodi. Item semen & lac non sunt de perfectione individui resurgentis nõ resurgent, sanguis autem & alij tres humores quos natura ordinauit & quæ habent formas determinatas resurgent simul cum corporibus, sed humiditates q. sunt in principio trãsmutationis quæ uocantur ros, uel in ꝓgressu transmutationis quæ incipiunt iam dealbari quæ uocantur cambium non resurgent, sed genus humiditatis, q. peruenit ad ultimam perfectionem quam natura intendit in corpore individui quæ iam est dealbata & incorporata membris, quæ uocatur glutem, quia est de substantia membrorum resurget sicut alia mẽbra resurgent. similiter capilli & ungues, non tamen in quantitate capillorum ne sit quantitas immoderata, sed in alijs partibus ut iudicabit necessarium diuina prouidentia, similiter & intestina resurgent & erunt plena non quidem turpibus superfluitatibus sed nobilibus humiditatibus.

87 Dub. in qua ætate resurgẽt? Resp. qui supra q. 1. ar. 3. q. 1. q. homo resurget absque omni defectu humanæ naturæ, quia sicut deus humanam naturã sine defectu instituit, ita absq; defectu reparabit. deficit autẽ humana natura dupliciter. vno modo, qa nõdum perfectionẽ ultimã est consecuta sicut in pueris. Alio modo, qa ab ultima perfectione tã recessit ut in senibus. & ideo in utrisq; reducetur per resurrectionẽ ad statum ultimæ perfectionis qui est in iuuenili ætate ad quã terminat modus augmẽti, & a quo incipit modus decrementi nec loquimur de ætate quantum ad numerum annorum, sed quantum ad statum qui ex annis in corpore humano relinquitur. Vnde Adam dicitur in ætate iuuenili formatus propter talem corporis conditionem quam primo die formationis suæ habuit.

88 Dub. An omnes resurgent sine aliquibus defectibus? Resp. qui supra. q. 3. ar. 1. q. 1. quod omnes resurgent sine defectibus membrorũ, quia non resurgent tanquam monstra, nec cũ aliquo defectu qui. õringit ex egritudinibus, sed corpora dãnatorum resurgũt cum defectibus qui ex naturalibus principijs in humano corpore naturaliter consequuntur, sicut ponderositas, passibilitas & similia in corporibus damnatorum erunt quos defectus ab electorũ corporibus gloriæ resurrectionis excludit.

89 Dub. An omnes resurgent in equali quantitate? Resp. qui supra q. 1. ar. 3. q. 2. quod quilibet resurget in illa quantitate, in qua fuisset in termino augmenti si natura non errasset vel defecisset, quod autem superest, vel quod deficit in homine resecabit vel supplebit diuina potentia sicut in nimis, & in illis qui immoderate magnitudinis fuerunt.

90 Dub. In quo sexu resurgent? Resp. qui supra q. 3. quod sicut resurgent homines in diuersis statutis, ita in diuersis sexibus.

91 Dub. Quis videbitur quædam confusio in priuatiua visione membrorum virilium? Resp. qui supra. quod deerit ibi talis confusio, quia aberit libido incitans ad turpes actus.

92 Dubit. An omnes sensus post resurrectionem erunt in beatis? Resf. qui supra. distin. 43. art. 1. q. 3. & 4. quod aliquem sensum esse in corporibus beatorum omnes ponunt alias uero corporalis sanctorum post resurrectionem assimularetur magis somno quam uigiliæ quod non competit illi perfectioni eo, quod in somno corpus sensibile non est in vltimo actu utile propter quod somnus dicitur vitæ diuiduum in 1. Ethicorum.

93 Dub. Quomodo erit ille sensus? Resf. qui supra, quod per susceptionem a rebus quę sunt extra animam.

94 Dub. Quia videtur quod corpora ipsa sic sentiendo paterentur, sicut accidit in nobis? Resp. qui supra. quod organa sentiendi immutantur a rebus quæ sunt extra animam dupliciter. Vno modo immutatione naturali, quando .s. organum disponitur eadem qualitate naturali qua disponitur res extra animam quæ agit in ipsum sicut cum manus fit calida & adusta ex tactu rei calide vel odorifera, ex tactu rei odorifere. Alio modo immutatione spirituali, quando recipitur qualitas sensibilis in instrumento, secundum esse spirituale, id est species, sine intentio qualitatis & non ipsa qualitas, sicut pupilla recipit speciem albedinis, & tamen ipsa non efficitur alba. Prima ergo receptio non causat sensum per se loquendo, quia sensus est susceptiuus specierum in materia præter materiam .i. præter esse materiale quod habebat extra animam, vt dicitur in 2. de anima. & hæc receptio immutat naturam recipientis, quia recipitur hoc modo qualitas secundum esse suum materiale. vnde ista receptio non erit in corporibus gloriosis. Sed secunda quę per se facit sensum in actu, & non immutat naturam recipientis, & erit ibi immutatio a qualitatibus tangibilibus spiritualis tantum sicut & in corpore, Adæ fuit quod nec ignis urere, nec gladius scindere potuisset, & tamen horum sensum habuisset.

95 Dub. An erit ibi gustus. Resp. qui supra, quod secundum quod est sensus alimenti nõ erit in actu, sed secundum quod est iudicium saporum hoc esse poterit secundum modum dictum in præcedenti dubio.

96 Dub. An erit ibi odor? Resf. qui supra. quod sic qua ecclesia cantat quod odor suauissimus erunt carmina sanctorum. Et licet quidam posuerint quod ibi non erit odor cum non sit nisi quædam fumalis euaporatio quæ non erit tunc. Hæc tamen positio non est uera quod patet ex hoc quod uultures currunt ex odore percepto ad cadauera ex locis remotissimis, nec esset possibile quod euaporatio aliqua pertingeret a cadauere ad tam remota loca, etiam si totum resolueretur in uaporẽ & præcipue cũ sensibilis inequali distantia ad quãlibet partem immutent. Vnde odor immutat medium quandoque & instrumentum sensibile spirituali immutatione sine aliqua euaporatione pertingente ad organum, sed quod aliqua euaporatio requiratur hoc est quia odor in corporibus est humiditate aspersus. un de oportet resolutionẽ fieri ad hoc quod perficiatur, sed in corporibus gloriosis erit odor in sua ultima perfectione nullo modo p humidum suppressus sicut odor fumalis euaporationis facit & sensus odoratus erit in sanctis qui nulla humiditate impedietur cognoscens non solum excellentias odorum, sicut nunc in nobis contingit propter nimiam cerebri humiditatem, sed etiam minimas odorum differentias.

97 Dub. An erit in sanctis laus uocalis? Resp. qui supra quod sic. Vnde Aug. dicit super illud Ps. 149. Exultationes Dei in gutture eorũ q. corda & linguæ non desinent laudare deũ.

98 Dub. An erit ibi auditus? Resp. qui supra. quod sic non pp disciplinam qua scientiam acquirat cum sit sensus disciplinæ, sed ꝓpter perfectionem sensus & delectationem.

99 Dub. Cur Christus dicitur resurrectio? Resf. Ly. quod dicitur resurrectio causaliter. tum quia resurrectio Christi est causa nostræ resurrectionis, tum quia resurrectio generalis futura

tura fiet uirtute Chriſti uocantis mortuos ad iudicium.

100 Dub. Cur Chriſtus dicitur vita? Reſ. Lyra. quia eſt uita per eſſentiam. Propter quod eſt cauſa uitæ omnibus uiuentibus & poteſt dare uitam mortuis, quia quod eſt tale per eſſentiam eſt cauſa omnium aliorum quæ ſunt per participationem, ut habetur 2. Metha.

101 Dub. Quomodo intelligitur qui credit in me etiam ſi mortuus fuerit &c? Reſp. Aug. q̃ ſi mortuus fuerit in carne uiuet in anima do nec reſurgat caro nunquam poſt moritura.

102 Dub. Quomodo intelligitur & omnis qui uiuit &c? Reſ. Alcuinus non morietur in æternum propter uitam ſpiritus & immortalitatem reſurrectionis.

103 Dubit. Cur petit a Martha ſi credit cum hoc ſciret? Reſ. qui ſup. quod hoc ſciebat dominus quem nihil latet, ſed confeſſionem qua ſaluaretur quærit.

104 Dub. Cur Martha non reſpondet ad interrogata? Reſ. Chry. ubi ſup. quod uidetur quod non intellexerit Martha quod dictum eſt, ſed quoniam magnum quid erat intellexit non tamen cognouit quid eſt propterea aliud interrogat aliud reſpondit.

105 Dub. Quid uoluit Martha exprimere in ſua reſponſione? Reſ. Ly. quod exprimit Chriſti dignitatem ſacerdotalem & regiam, nam Chriſtus dicitur unctus unctio autem debebatur regibus & ſacerdotibus. Item exprimit Chriſti diuinitatem cum dicit filius Dei ſi. naturalis. Item ueritatem incarnationis cum dicit qui in hunc mundum uenisti, non per loci mutationem, ſed per carnis aſſumptionem.

106 Dub. Cur Martha uocauit Mariam? Reſp. Lyr. quod ut audiret bonos rumores quos a Chriſto ipſa audierat.

107 Du. Quomodo uocauit eam ſilentio cum dixit magiſter uocat te? Reſp. Aug. ſuper Io. q̃ ſuppreſſam uocem ſilentium nuncupauit.

108 Du. Cur ſilenter uocauit eam? Reſ. Chry. ubi ſup. quia ſi Iudæi ſciuiſſent Chriſtum aduenisse receſſiſſent & non fuiſſent teſtes miraculi.

109 Dub. Cum non legatur quod Chriſtus eã uocauerit, cur dicit Martha? Reſ. Aug. ubi ſup. quod non eſt præſumendum Marthã fuiſſe mentitam. Sed euang. ob breuitatem narrationis illud omiſit, ut etiam dicit Lyra.

110 Du. Cur Maria ſtatim acceſſit ad Ieſum? Reſ. Ly. quod ex magna deuotione, ex qua ut dicit Chryſ. omnibus aſſiſtentibus ſi la lugens & plangens non expectauit ad ſe uenire magiſtrum, neque dignitatem ſeruauit, neque a luctu deterta eſt, ex quo dicit Aug. quod non illam præueniſſet. Martha ſi ei notus fuiſſet aduentus Ieſu.

111 Dub. Cur Chriſtus non uenit cum Martha ad caſtellum? Reſ. Ly. poſt Chry. quod uocantius ibat ut non uideatur ſeipſum injicere miraculo, ſed rogari ab alijs, & ut ex aduentu Iudæorum cum Maria ad ipſum magis celebre & notorium eſſet miraculum.

112 Dub. Cur euangeliſta dicit Iudæos opinatos Mariam ire ad monumentum ut fleret ibi &c? Reſ. Aug. ubi ſup. quod nã rauit ut uideamus quæ occaſio fuerit quod plures ibi eſſent quando Lazarus reſuſcitatus eſt, ut tam grande miraculum quatriduani mortui reſurgentis teſtes plures inueniret.

113 Dub. Cur Iudæi id opinati ſunt? Reſ. Ly. quia credebant eam eſſe ſubito motam ex cõpaſſione fratris ſui, quia non audierant ſuerbum Marthæ.

114 Dub. Cur Maria cecidit ad pedes Ieſu, quod non fecerat Martha? Reſ. Lyr. quod ipſa magis amabat Ieſum & reuerebatur.

115 Dub. Cur non fuit uerecundata ex preſentia Iudæorum ſic cadere ad pedes? Reſ. Chry. ubi ſup quia ex maximo feruore non timuit nec uerecundata eſt, ſed omnia contempſit humana præſente magiſtro, & ſoli ſe dabat ei qui eſt ad magiſtrum honori.

116 Du. Cur dicit ſi fuiſſes hic &c? Reſ. Alcuinus ubi ſup. quaſi diceret dum nobiſcum præſens fuiſti non morbus, non infirmitas aliqua apparere cauſa eſt apud quas uita nouerat hoſpitari.

117 Dub. Quid cogitabat in ſe Maria? Reſp. Aug. de uerbis domini. quod conquerendo apud ſe dicebat. O infidelis conuentio, te adhuc poſito in ſeculo Lazarus amicus moritur. Si amicus moritur inimicus quid patietur? parum eſt ſi non tibi ſoli ſuperi ſeruiunt, ecce tuum dilectum inferi rapuerunt.

118 Dub. Cur Maria non dixit tot uerba ſicut Martha? Reſp Beda. quia conſueto hominum more lachrymans non omnia quæ uoluit & in animo habuit proferre potuit.

119 Dub. Cur Chriſtus non dixit Mariæ tot uerba ſicut Marthæ ut conſolaretur eam? Reſpon. Chry. ubi ſup. quod ei non loquitur nec ea quæ ſorori dixerat, quia turba aderat multa non erat tempus illorum uerborum.

120 Dub. Quid eſt infremere ſpiritu? Reſp. ſecundum Vocabulitas eſt furorem mentis uſque ad uocis tumultum excitare, & imploranto uocem comprimere.

121 Du. Vñ procedebat ille fremitus in Xpo? Reſ. Ly. q̃ ex indignatione eius contra diabolum per cuius ſuggeſtionem mors intrauit in mundum quam erat cito debellaturus.

122 Dub. Qũo Chriſtus turbatus eſt cũ turbatio non cadat in ſapientẽ nirũ, ut probat Seneca? Reſ. S. Tho. in 3. ſen. diſ. 15. q. 2. ar. 2. q. 1. & 2. q̃ turbatio non fuit in Chriſto ita q̃ turbatio inferioris partis peruenit ad ſuperiorẽ partẽ ut eius ordo turbaretur, nec ſic talis turbatio totũ hominẽ occupans cadit in ſapientem uirũ, ſed quemadmodũ in Chriſto delectatio ſuperioris partis non tollebat triſtitiã ſenſitiue partis, ita etiã & ira ſenſitiue partis non impediebat in aliquo uſum rõnis, q̃ ex miſſione diuinitatis unaquaq; partiũ Chriſti aiebat quæ ei propria erat, ut dicit Damaſcenus, & ita una pars non impediebat aliam ſicut accidit in nobis q̃ una impedit aliam.

123 Dub. Cur turbatus eſt? Reſ. Aug. q̃ uoluit eſuriuit, quia uoluit in poteſtate eius ſic affici uel non affici.

124 Du. Vñ proceſſit illa turbatio? Reſ. Lyr. q̃ ex compaſſione Lazari & ſororum eius.

125 Dub. Cur quærebat ubi poſuerunt Lazarum cum hoc ſciret? Reſ. Chry. ubi ſupra. quia non uolebat ſeipſum injicere, ſed omnia ab alijs diſcere & rogatus facere, ut ab omni ſuſpitione eripiat ſignum.

126 Dub. Cur reſpondent ueni & uide? Reſp. qui ſup. quia nondum aliquod ſignum reſurrectionis monſtrauerat. unde ita uidebatur iturus ut lachrymaturus, non ut reſuſcitaturus.

127 Dub. Cur lachrymatus fuit Ieſus? Reſ. Ly. quod ex pietate uidens locum ſepulturę.

128 Dub. Quid oportebat flere quem ſtatim erat reſuſcitaturus? Reſ. qui ſup. quod ad oſtendendum ueram humanitatem ſicut & deitatẽ quia ubi oſtendebat deitatem, oſtendebat & humanitatem & econuerſo, ſicut in natiuitate iacebat in præſepio ut hõ, & faciebat ſtellã in cælo radiare ut Deus mortuusq; ut homo, & fecit obſcurari Solem ut Deus, ita hic reſuſcitat Lazarum ut Deus, & flet ut homo.

129 Dub. Quomodo cognouerunt Iudæi ex lachrymis Chriſti quod diligeret Lazarum? Reſpon. Beda quod conſuetudo hominum eſt charos ſuos flere mortuos, & ſecundum hanc conſuetudinem Iudæi dominũ flere putabãt.

130 Dub. Cur magis mouentur ad lachrymas ex morte amicorum quam ex alijs cauſis? Reſpon. S. Tho. 4 ſen. diſ. 15. ſuper literam. quia dolor amici deperditi eſt magis ſenſibilis, & ideo magis uicinus ad reſoluendum corpus in lachrymas.

131 Dub. Qui murmurabant quod potuiſſet præſeruare Lazarum in morte &c? Reſ. Chryſo. quod quidam ex inimicis Chriſti.

132 Dub. Cur ſic murmurabant? Reſpon. Ly. poſt Chryſ. quod quaſi dicerent ex quo non potuit hoc de Lazaro nec illud de cęco nato potuit nec fecit. Iſti non expectabant ſufficienter, ſed indicabant ante tempus, quia Chriſtus plus fecit, plus enim eſt mortuum ſuſcitare, quãm mortem infirmantis impedire.

133 Dub. Cur replicat Euangeliſta quod dominus fremuit? Reſpon. Chryſ. quod ſtudioſe frequenter replicat ut diſcas quod uere noſtram naturam induit, quia enim hic magis alijs euangeliſtis magna de eo loquitur etiam in rebus corporalibus humiliora dicit.

134 Dub. Quid eſt ſpelunca? Reſp. Beda. quod rupis cauata, & etiam dicitur monumentum eo quod mentem moueat hoc eſt mortuos ad memoriam reuocat.

135 Dub. Cur fremuit rurſus dominus? Reſp. Ly. quod indignatus fuit propter malitiam Iudæorum de factis ſuis murmurantium & talis indignatio eſt uirtuoſa, quia ſicut ad uirtuoſum pertinet applaudere bono, ita & indigna ri contra malum.

136 Dubitatur. Cur fecit amouere lapidem Reſpond. Chryſoſto. ubi ſupra. quod ut eos teſtes faciat miraculi, ut non dicant quod in cæco dixerant non eſt hic, manus enim & acceſſus ad monumentum reſtabantur quod ipſe eſt.

137 Dub. Cur Martha dixit, domine iam fetet &c. Reſpond. Theophil. ſuper Ioan quod hoc dixit tanquam diffidens ueluti impoſſibile credens poſſe fratrem ſuſcitari ob diemum diuturnitatem, uel ut dicit Beda & Lyra non dixit, ex deſperatione, ſed potius ex admiratione.

138 Dub. Cur dominus dixit Marthæ nonne dixi tibi &c? Reſp. qui ſup quod memorat ea de quibus ſecum contulerat & pœne ut obliuiſcenti loquitur.

139 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

139 Du. Cum Marthæ supra dixerit ego sum resurrectio &c. Cur nunc dixit, videbis gloriam Dei? Resp. Chry. ubi supra, quod hic gloriam Dei de patre dicit, ubi de se ipsi Marthę locutus fuerat quod erat resurrectio & uita, quia nolebat interim turbare astantes.

140 Dub. Quæ gloria Dei fuit ibi? Resp. Lyr. post Aug. quod in resuscitatione Lazari fetentis & quatriduani fuit gloria uirtus Dei.

141 Dub. Cur statim non abstulerunt lapidē? Resp. Orig. quod mora ipsum tollendi a sorore defuncti causata est, nisi enim dixisset iam fetet est enim quatrideanus non diceretur. Dixit Iesus tollite lapidem, nunc ergo longe tardius ablatus est, eommodum est igitur nihil interponere inter iussa Iesu & ipsorum executionem.

142 Dubit. Cur orauit patrem cum quo erat unus Deus? Resp. Ly. quod orauit ratione humanitatis secundum quam est minor patre. Vide se. 6. post cineres. dub. 37. & ante & retro de oratione.

143 Dub. Cur gratias agit cum nondum esset resuscitatus? Resp. Ly. quod Deus pater magnificentissimus est, & ideo ex gratiarum actione de præteritis ad præstanda beneficia sequentia prouocatur, quia hoc est proprium magnifici, ut probatur. 4. Ethi.

144 Dub. Cur eleuauit oculos? Resp. Orig. quoniam intelligentiam humanam erexit adducens illam per orationem ad excelsum patrē.

145 Dub. Quomodo fuerat exauditus cū nondum postulasset resurrectionem Lazari? Resp. qui supra quod Christus oraturus erat pro resurrectione Lazari, sed præueniens illius orationem qui solus bonus pater est exaudit dicenda, & pro impletione orationis subdit gratiarum actiones dicens, gratias tibi ago, quoniam exaudisti me.

146 Dub. Cur ergo dicit quod sciebat quod semper eum audiuit? Resp. Chry. vbi sup. quod ut ostendat quod non indiget oratione.

147 Dub. Cur non dixit clare quod non indigebat oratione? Resp. qui supra. quod propter auditorum imbecillitatem. Deus enim non ita dignitatem suam respicit, ut ad salutem nostram, propterea excelsa quidem & magna pauca & ipsa occultata, humilia uero multa circumfluunt eius sermonibus.

148 Dub. Cur dicit, sed propter populum &c? Respond. Hilarius. 3. de trinit. quod Christus non eguit præced. nobis orauit ne filius ignoraretur. Et ideo dicit, sed propter populum &c. cum enim sibi non proficeret deprecationis sermo ad profectum tamen nostrę fidei loquebatur non inops ergo auxilij est, sed nos sumus inopes doctrinæ.

149 Dubitatur. Cur populus magis crederet si orat quām si suscitaret sine oratione? Resp. Lyra, quod multi ex Iudęis dicebant quod in Beelzebub faciebat signa, & hoc remouet per orationem conformando uoluntatem suam cum uoluntate diuina.

150 Dubitatur. Cur clamauit? Respond. Lyra. quod ad declarationem miraculi, quia si dixisset submisse possent dicere aduersarij, quod uerba magica dixisset uel interposuisset. & per hoc tollitur error eorum qui dicebant animas defunctorum latitare in sepulchris. Et ideo clamauit voce magna, quasi animam reuocans a longinquo .i. ab inferno, ut ad corpus rediret.

151 Dubitatur. Cur dixit mortuo, veni foras, qui non audiebat? Respond. Augustinus de verbis domini. quod non tanquam mortuum, sed tanquam sanum, tanquam viuum, tanquam audire paratum de sepulchro euocauit.

152 Dubitatur. Cur dicit ei veni foras? Respond. Chry. sostomus vbi supra. quod non dicit surge tu, sed veni foras tanquam uiuenti loquens.

153 Dubitatur. Cur vocat eum ex nomine? Respond. August. ubi supra. quod ne omnes mortui cogerentur exire. s. qui fuerant tumulati in illo sepulchro.

154 Dubitatur. Cur non dicit in nomine patris mei veni foras? Resp. Chry. s. vbi supra. quod postquam oratis formam acceperat per res auctoritatem ostendit, quoniam ex hoc sapientiæ suæ est per verba quidem condescensionem, per res vero ostendere potestatem.

155 Dubitatur. Cur Lazarus exiuit ligatus? Respond. qui supra. vt non putaretur esse fantasma, & exire ligatus non minus putabatur esse quām resuscitare. Et vt dicit Lyr. per hoc apparet certitudo miraculi inquantum exiuit Lazarus eo modo quo fuerat in sepulchro positus.

156 Dub. Cur statim exijt? Resp. Ly. quia virtus diuina operatur in instanti.

157 Dub. Quid est infula? Resp. Papias quod sunt parua linteola quę mortuum inuoluūt & ligant

latum cingulum cum quo puerum ligant in cuna. vt dicit Catholicon, seu etiam uestis talaria quæ etiam stola dicitur.

158 Dubit. Quomodo poterat exire ligatus? Resp. Ly. q hoc fuit uirtute diuina. vide dubio 155.

159 Dub. Cur præcepit q soluant, cum ipse solo potuisset uerbo soluere? Resp. Lyr. post Chry. q ut accedentes de prope & tangentes ex usu & tactu essent testes miraculi efficaciores.

160 Dub. Qui soluerunt eum? Resp. Alcuinus. quòd discipuli domini, & quibus id dominus præceperat.

161 Dubit. Cur uult quòd sinant eum abire? Resp. Ly. ut ostendatur uere suscitatus & non fantastice per opera uitæ, cuiusmodi est ambulatio & comestio, & consimilia.

162 Dub. Cur non duxit Lazarum secum? Respon. Chry. ubi supra. quod propter humilitatem, neque iubet secum ambulare ad sui demonstrationem.

163 Dub. Cur dicit Euangelista crediderunt ex astantibus? Resp. Orig. quia dominus supra dixerat propter populum qui circumstat dixit ut credant, quia tu me misisti, nullo autē eorum credente hoc dixisset uelut aliquis hominum inscius futurorum, ideo ad hoc remouendum dicitur, multi ergo &c.

164 Du. Cur fuerat facies ligata sudario? Resp. quòd sic erat mos Iudæis mortuos sepelire.

165 Dub. Cum mors sit pœna originalis peccati, cur Lazarus & alij resuscitati, qui semel satisfecerunt pro debito originalis peccati, iterum mortui sunt? Resp. San. Thom. 2. 2. q. 164. ar. 1. quòd ut Aug. dicit. 15. de ciui. Dei, quemadmodum in iusti male uruntur, non tantum malis, sed etiam bonis. Ita iusti bene uruntur, non tantum bonis, sed etiam malis. Hinc sicut iusti bene utantur morte, quānis sit quoddam malum, & sit eis memoria. Prima igitur mors Lazari & aliorum fuit pœna peccati originalis. Secunda autem & si pœnalis fuerit, fuit tamen meritoria. Vel dicendum quod Iesus fuit illius potentiæ, cuius uirtute fuit excitare eos præscius quod iterum mortis sentirent in posterum.

ALLEGORICE.

[Lazarus languens] significat peccatorem, quem dominus resurgere facit a peccato [qui est a Bethania] .i. ab afflictione, quoniam fetens peccatum a peccato afligitur [de castello Mariæ] .i. amare. s. pœnitētiæ. [& Marthæ] .i. prouocātis. s. cōscientiæ, quæ sunt [sorores] peccatoris, & pœnitentia [ungit dominum unguento, & capillis tergit] dum peccatorem ad lachrymas contritionis perducit, [& mittunt ad dominum] .i. prouocant ad misericordiam & tunc dominus dicit q [hæc infirmitas non est ad mortem]. s. æternam per desperationē & obstinationem, [sed pro gloria dei] qui glorificatur in iustificatione impij, [& dominus diligit] peccatorem quia alias non descendisset de cœlis diligit etiam sorores, .i. pœnitentiā & conscientiam bonam, & manet duobus diebus Oze. 6. c. Vuificabit nos post duos dies, & in die tertia resuscitabit nos, quia ipse resurgēs tertia die est causā nostræ resurrectionis, & a morte, & a peccato [post ultrire in iudęam] .i. peccatorem ire ad confessionem, sed prohibetur [propter] iudæos] .i. ad emonos [quærētes dominum lapidare] .i. impedire ne peccatorem liberet. s. dominus autē dicit. 12. horas, esse diei]. i. duodecim articulos fidei catholicæ in quibus siquis ambulauerit credendo & operibus fidem approbando [non offendit] [sed in nocte] infidelitatis [ambulans offendit] peccatorem in fide dormire dicit, quia sine meditāte exurgēte a peccato & saluus erit, & tamen iam mortuus exilit peccato, [& dominus gaudet ut eius misericordiam demonstret in iustificando impium quod alij uidentes conuertunt & credunt. [Thomas autem] i. dubitantes de misericordia dei ad est sintur. [Dominus autem ueniens inuenit peccatorē quatriduanum in monumento] .i. perseuerantem in peccato [& fetētem] per malam famā & rogatus a fratribus peccatoris. s. pœnitentia & cōscientia. [Fremit & lachrymatur] cōcutiendo peccatorum propter horrorem peccatorum [& clamat voce magna] quia difficile surgit quem mores consuetudinis premunt [& peccatori ut exeat foras .i. operare] id est ut peccata detegat per confessionem qui exijt a monumento .i. a carnalibus desideriis in quibus iacebat [& exijt ligatus] quia a molestijs [carnis alienus esse non potest] facies est ligata sudario, quia in hac uita plenam dei misericordiam cognitionem habere non possumus] quod soluitur & abire permittit] significat q post hanc uitam omnia auferuntur uelamina & anima libera a carne ad cœlum uolat. Significat etiam quod Christus peccatorum fautor & prælatis ac sacerdotibus mandat & soluant.

TROPOLOGICE.

Si uolumus a peccato resurgere simus [de castello Bethaniæ] nos affligentes [Mariæ] p pœnitentiam [& Marthæ] per prouocationē ad uirtutes [& ungamus lachrymis pedes Ie su & extergamus] per eleemosynarum largitionem quæ extinguunt peccata sicut aqua ignem, & dicamus domino [ecce quem amas] per naturam infirmatur per culpam. & talis tunc infirmitas non erit ad mortem eternā [& dominus expectabit per duos dies] scilicet a die conuersionis usque ad finem uite nostre ut perseueremus in gratia [& eamus in Iudæam] confitendo peccata, [nec timeamus Iudæos]. i. d emones impugnātes & alios peccatores suis prauis moribus nos lapidantes [sed ambulemus in die] conscientiæ pure & in pœnitentia [quæ habet duodecim horas]. Quarum prima est peccatorum cognitio. Secunda cordis contritio. Tertia emendandi propositio. Quarta occasionum uitatio. Quinta oris confessio. Sexta corporis afflictio. Septima spūalis oratio. Octaua eleemosynarum largitio. Nona debitorum restitutio. Decima iniuriarum remissio. Vndecima fame reparatio. Duodecima eucharistiæ communio, [& sic non ambulabimus in tenebris peccati, nec Deum offendemus, & sic obuiamus domino, & cum eo frememus & lachrymabimur [& eleuatis oculis] ad cœlum deuotissime oremus & nos [ligatos manibus] quo ad bonas operationes [& pedibus] non ualentes ad uirtutes progredi & facie in tenebris peccati offuscata [uoce magna]. i. uirtute infinita [a monumento peccati] in quo iacebamus suscitabit, [& solutos a potestate diaboli liberos sinet abire.] & alij exemplo nostro conuertentur ad dominum & credent in eū.

ANAGOGICE.

Contemplari licet q̄ quemadmodum [dominus ferentem Lazarum suscitauit] ita corpora nostra in cinerem redacta, in nouissimo die resuscitabit ad immortalem uitā, ubi Lazarus cum sororibus dilectis ademit eū sanctis Apostolis & alijs qui crediderunt, quorū [ipse dominus erit resurrectio & uita] cum quibus dulciter loquetur & delitię suę esse cū filijs hominum, & ex odore unguenti plagarum eius totius redolebit paradisus & omnis terror infirmitas aberunt, & erit una dies in atriis domini quæ erit super millia, quæ duodecim habebit horas. i. beatitudines animæ quatuor. s. sapientiam, diuinorum, scientiam creaturarum, memoriam præteritorū, & lætitiam omnium horum. Corporis quatuor. s. impassibilitatem, claritatem, subtilitatem, & agilitatem. Totius compositi quatuor. s. concordiam generalem, abundantiam uniuersalem, plenam satietatem, & certam perpetuitatem. & tunc ambulando in illa luce ineffabili a diuinitate Christi ad eius humanitatem non offendemus nec offendemus saltuique erimus dormientes. s. quiescentes, & solutis omnibus uinculis facie ad faciem Deū excelsum inuebimur, & quicquid petimus nunc tunc obtinebimus & lapide ablato duriciei cordis nostri uoce magna laudabimus ipsum cum ceteris sanctis qui in ipsum crediderunt.

SABBATO DOMINICAE IIII. Quadragesimæ.

Ego sum lux mundi. Ioan. 8. cap.

Hæc uerba dicit dominus anno ætatis suæ 32. die Martis 22. Septembris.

HISTORICE.

Liberata adultera Iudæis dominus attestatus est lucem se esse seculi & qui eum imitaretur minime iret in obscurum, sed uitę lucē intuereturq; aduersantibus uero Iudæis eius asserentibus testimonium nil roboris habere cum a seipso proferret respond. ipsum fore ualidum cum unde uenisset, & quo pergeret sciret quod ipsi ignorabant. secundumq; carnis aspectum iudicarent quod ipse non ageret, & si quenquam iudicaret, suum dixit iustū fore iudicium cum solus non esset, sed cū patre a quo fuerat missus eorumq; cautum esse lege duorum hominum testimonium fore uerum. Et ipse cum genitore idem proferrent testimonium cumq; ubi eius esset pater perquirerent, ait eos nec seipsum, neque suum agnoscere genitorem, quoniam si loquentem agnoscerent, & eius scirent patrem, quæ verba in templi Gazophilatio dominus locutus fuit eos admonens nec a quoquam apprehensus fuit cum necdum eius aduenisset hora.

ORdinem solitum seruare uolens.

1 Dubit. Quomodo Christus est lux mundi, & alia dubia de luce ut de in Principio erat verbum. dub. 21. & seq.

2 Dub. Cur dixit ego sum lux mundi? Resp. Alcuinus super Io. quod quia mulierem absoluit a crimine ne aliqui dubitarent. an ille quem uidebant uerum hominem posset peccata dimittere, dignatur ipse apertius suæ diuinitatis potentiam demonstrare. Ideo dicit ego sum lux mundi.

3 Du. Cur cum Iudæis loqueretur dixit uniuersaliter quod erat lux mundi? Resp. Chry. super Io. dicens qui superius Galilæam ei assererebant & quasi de quodam prophetarum de eo dubitabant uoluit ostendere, quoniā non unus prophetarum est, sed dominator orbis terrarum, ideo dicit. Ego sum lux mundi, non Galilææ, neque Palestinæ, neque Iudeæ supple solum.

4 Dub. Quia si Christus ambularet de nocte uideretur quod sequentes eum ambularent in tenebris? Resp. quod non intelligit de tenebris noctis materialis, sed peccati.

5 Dub. Cur cum dixerit in tempore præsenti qui sequitur &c. dicit in futuro habebit lumen uitæ. Resp. Ly. quod per irradiationē huius lucis eleuabitur intellectus ad uidendum Deum clare.

6 Dub. Cur dicunt Iudæi tu de te ipso testimonium perhibes &c? Resp. qui sup. quod & si uerissimum sit dictum Christi tamen Iudæi dicebant ipsum non habere firmitatem, quia nullus potest ferre testimonium de seipso.

7 Dub. An in ore duorum uel trium stet omne uerbum &c. de testi. Require se 4. dominicæ 3. quadragesimæ. dub. 111. & seq.

8 Dub. Quomodo testimonium Dei solius ualet de seipso? Resp. Ly. quod propter certitudinem cognitionis qua perfecte se & alios cognoscit.

9 Dub. An consequentia Iudæorum ualeat dum dicunt in testimonium &c. Ergo testimonium tuum non est uerum? Resp. Ly. quod non quia Christus erat homo & Deus, nec poterat esse defectus cognitionis, uel inordinatio affectionis in diuina natura uel humana, quia eius testimoniū & de seipso erat firmū.

10 Dub. Quid est lumen uitę? Resp. Lyr. quod est uisio Dei clara.

11 Dub. Cur dicit scio unde uenio & quo vado? Resp. Aug. super Io. quod per hoc patrem uult intelligi. q. d. ut dicit Ly. perfecte cognosco patrem a quo exiui & ad quem reuertar.

12 Dub. Quomodo Iudei nesciebant unde ueniret? Respond. Lyra. quia eius diuinitatem ignorabant.

13 Dub. Quomodo ipsi iudicabant secundum carnem? Ref. Theophil. super Io. quasi dominus diceret, uos quia in carne sum carnē me solā putatis esse, non autem Deum, secundū carnem fallibiliter iudicatis. Et ait dicit Ly. filius Dei non potest esse sine patre & Spiritusancto tres dant testimoniū ut dē 1. Io. 5.

14 Dub. Quid est iudicare secundum carnem? Resp. quod est iudicare per exteriora signa quæ sæpe fallunt, & sic Iudæi uidentes Christum pauperem & filium pauperum. s. semper uirginis, & ut putabatur Ioseph, non estimabant eum esse messiam, de quo scribitur Psal. 71. Quod dominabitur a mari usque ad mare &c. Et Dan. 7. Potestas eius potestas æterna quæ non auferetur & regnum eius quod non corrumpetur, quæ dicuntur de secundo aduentu credebant complenda in primo aduentu, ideo iudicabant secundum carnem.

15 Du. Quomodo Christus non iudicat quenquam qui iudicat uiuos & mortuos? Ref. Aug. ubi supra. quod potest dupliciter intelligi nō iudico quenquam. s. modo, sicut Io. 12. c. dicit, non ueni ut iudicem mundum, non iudicium negando sed differendo. Vel potest intelligi non iudico quenquam. s. secundum carnem, ut ipsi iudicabant.

16 Dub. Cur dicit & si iudico &c? Ref. Chryso. super Ioan. quasi diceret, si nos iudicarem ut ste uos condemnarem, sed nunc tempus iudicij non est.

17 Dub. Quomodo intelligitur iudicium meum uerum est quia solus non sum? Ref. qui supra. quod intelligit de futuro iudicio, ostendens quia non ipse solus eos condemnabit, sed & pater & Spiritussanctus.

18 Dub. Si pater misit eum, quomodo secum est? Ref. Aug. ubi supra. quod missio Christi in carnatio sua est, & tamen a patre non recesserat secundum diuinitatem.

19 Dub. Cur dicit in lege uestra? Ref. Aug. contra Faustum. uestra. i. uobis data.

20 Dub. ubi habetur quod in ore duorum testium stat oē uerbum? Ref. quod Deutero. 19.

21 Dub. Quomodo duorum testimonium uerum est quando mentiuntur? Resp. Ly. uerum est. i. debet reputari uerum.

22 Dub. Cur dicit ego sum qui testimonium perhibeo de meipso & testimonium perhibet de me pater? Ref. Alcuinus ubi sup. q. d. si duorum hominum qui possunt falli & decipi testimonium lex approbat, cur mei & patris

ris testimoniam quod summa stabilitate firmum esse uerum esse non dicitis.

23 Dubit. Cur interrogant ubi est pater eius? Resp. Aug. ubi supra q̃ ipsi patrem accipiebãt carnaliter. q.d. si solus nõ est ubi est pater quẽ dicis quod te misit cum te solum uideamus.

24 Du. Cur non respondit ubi erat patẽ eius? Resp. Theophilus super lo. quoniam non ut scire uolentes, sed ut tentantes quærebant.

25 Dub. Cum dominus dixerit Ioan. 7. Et me scitis & unde sum scitis, cur nunc dicit neque me scitis &c. Resp. Origenes super Ioã. quod hic loquitur quantum ad diuinitatem quam nesciebant supra autem quantum ad humanitatem quam sciebant.

26 Dubi. Quia uidetur quod pater sit filius & econuerso, quia dicit si me scireris & patrem meum sciretis? Resp. Aug ubi supra. hoc dicit non quia pater sit filius, sed quia patri similis est filius.

27 Dubi. Cur dicit dubitative forsitan? Resp. Augustin. ubi supra. quod ut increpet iudæos, sicut dominus redarguens suum seruum dicit, Tu me contemnis, cogita quod forsitan sum tuus dominus.

28 Dub. Cur dicit quod nesciunt patrem cum scriptum sit Psal. 75. Notus in iudæa deus? Resp̃. Lyra post Origenẽ, qd. pater notus erat in iudæa ut deus & creator ac gubernator mũdi. Non autem ut pater quia mysterium Trinitatis non erat plene reuelatum eis.

29 Dub. Quid est gazophilatium? Resp. Alcuinus ubi supra. quod dicitur a Gaza lingua persica quod latine diuitiæ sonat & phila quod est reseruare, quia ibi ut dicit Lyra seruabantur oblationes pro ædificijs templi.

30 Dubi. Cur de hoc facit mentionem euangelista? Respon. Lyra. quod ad ostendendum Iesum tunc fuisse in loco in quo faciliter poterat capi ab eis nisi fuissent repressi a diuina uirtute.

31 Dubi. An Christus subderetur horæ? Resp. Augustinus ubi supra, quod nondum uenerat hora eius, non qua cogeretur mori, sed qua dignaretur occidi.

ALLEGORICE.

Verba Christi tres excellẽtias significant quas habet lex euãgelica super lege ueteri. Prima quia illa lex fuit particularis data soli populo iudæorũ. hæc autẽ uniuersalis data toti mũdo quod notatur ibi. Ego sum lux mundi. Ioan. 1. Erat lux uera quæ illuminat omnem hominẽ uenientem in hunc mundum. Secunda, quia illa erat obscura quia non ostendebat trinitatẽ personarum, Christi incarnationẽ & eius mysteria nisi obscurè & figuratiue. Vnde psa. 81. dicitur. Nesciuerunt secreta ad Christi diuinitatem pertinentia, neque intellexerũt. s. secreta humanitatis Christi in tenebris ambulant. Sed lex euãgelica clarissime de his loquitur, & qui eam sequitur non ambulat in tenebris in qua completur prophetia Esa. 9. c. Populus qui ambulat in tenebris uidit lucem magnã. s. legis euangelicæ quę illuminat totum mundum. Tertia excellentia est utilitatis quã dat seruantibus eam, quia lex uetus non promittebat nisi terrena. Esa. 1. Si nolueritis & audieritis me bona terræ comedetis, sed lex euãgelica promittit gloriam cęlestem omnibus generibus personarũ uidelicet pueris baptizatis. Matt. 19. c. sinite paruulos uenire ad me talium est enim regnum cœlorum, adultis obedientibus. Matth. 7. cap. qui facit uoluntatem patris mei hic intrabit in regnum cœlorum peccatoribus pœnitentibus. Matth. 4. pœnitẽtiam agite appropinquabit enim regnum cę lorum pauperibus patientibus. Matt. 5. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnũ cœlorum. omnibus tandem iustæ uiuentibus. Luc. 12. Nolite timere pusillus grex quoniam placuit patri uestro dare nobis regnum, & hic excellentia denotatur ibi, sed habebit lumen uitæ, scilicet æternæ gloriæ.

THEOLOGICE.

Si peccata euitare uolumus debemus ambulare post Christum & eum rogare ut illuminet intellectum nostrũ & eum qui passus est tanta pro nobis sequamur & per tribulationes huius mundi quæ non sunt condignæ ad superuenturam gloriam, docemur quoque ut uelimus cognoscere unde uenit Christus carnem assumendo, & quo uadit nos conuocẽdo & gratias sibi agere, instruimur etiam iudicia secũdum carnem uitare, & quod qualibet hora simus parati, quia nescimus horam mortis nostræ.

ANAGOGICE.

Intueamur moraliter Christum lucem clarissimam paradisi, quia nunc nos illuminat per gratiam in futuro pro gloriam, & tunc cognoscemus patrem qui eum misit, & spiritum sanctum qui tres dant testimonium in cœlo intuebimurq; cœleste gazophilatium in quo sunt oẽs thesauri sapientiæ & scientiæ absc̃ dẽ,

dni, & ipsis in perpetuum cum Christo luce mundi perfruemur.

DOMINICA DE PASSIONE.

Quis ex uobis arguet me de peccato. Ioan. 8.

Hæc uerba locutus est dominus anno ætatis suæ. 32. die Martis. 22. Septembris.

HISTORICE.

A iudæis quæsiuit dominus, quis eorũ ipsũ peccatum reũ arguere præsumeret, & cum uerax foret, cur ei creditus negabatur eosque q̃ adeo forent dei uerba perlibenter audire, ipsos autem percipere uolentes nequaquam ab ipso esse, conuitiantibus uero quod samarites esset & dæmonio plenus: respõdit se nõ possideri a dæmone, sed honorem suo tribuere genitori, quem ipsi dedecori haberent, & se propriam non quærere gloriam, sed esse qui eam & quæreret & iudicaret, & eum qui eius seruaret mandata in æternum non subiacere morti aduersantibus autem & se agnoscere dicentibus quod dęmoniacus esset cum Abraham cuius nõ erat maior cæteriq̃ prophetæ mortem obijssent, & iactaret eos qui eius custodirent sermonem non morituros? Resp. gloriam suã fore nullam & si se glorificaret, sed se suum glorificare patrem quem suũ ipsi deum asserebant cum tamen eum nequaquam nossent, sed ipse eum notum haberet & se mendacem similem illis fore si eum scire negaret, sed uerè ipsum agnoscere, & eius seruare sermonem. Abraham uero eorum p genitorem exultasse & fugisse gaudium cum diem uidit suum, redarguentibus autem eũ q̃ dum quinquagenarius esset & Abraham se uidisse diceret ~~respõdit se antequam Abraham fuit fide dicens~~ respõdit se antequam Abraham in lucem prodiret esse uolentibus eam hoc eum obruere lapidibus latenter e templo egressus est.

1 Relinquenda non sunt dubia insoluta.

Dub. Igitur cur dominus prædicta dixit iudæis? Resp. Chryf. super Ioan. quod redarguit eos eo quia inimici eius erant & quærebant eum interficere.

2 Dub. Quid ex his uerbis uolebat inducere? Resp. Theophilus super Ioannem. quod. q.d. si dei filij estis, quoniam dicebant se unum patrem habere deũ, utique peccãres debetis hæ rede odio, si ergo me quoque quem exosum habetis non potestis arguere de peccato manifestum est quod propter ueritatem odio habetis, quomodo scilicet dicebat se filium dei.

3 Dubi. Quia uidetur quod Christus habuerit peccatum, quia ex persona eius dicitur in psal. xxi. Verba delictorũ meorum? Respon. dominus Cardinalis de turre cre. quod ut dicit Damasenus in 3. aliqua dicũtur de Christo dupliciter. Vno modo secundum proprietatẽ naturæ & ypostaticam ut cum dicitur factus homo & pro nobis passus. Alio modo secundum proprietatem personalem & habitudinalem, prout. s. aliqua dicuntur de Christo in p sona nostra quę sibi secundum se nullo modo conueniunt, sicut cum corpus Christi qui est caput, & ecclesia quæ sunt eius membra una persona æstimatur & secũdum hoc Christus ex persona membrorum suorum dicit verba delictorum meorum non q̃ in ipso capite fuerint delicta, sed in membris. Et sic apostolus etiam dicit. 2. Chorin. 5. Deus eum qui non nouerat peccatum pro nobis fecerat peccatum. i. hostiam pro peccato sicut Oseæ. iiij. c. dicitur: Peccatum populi mei comedetue. s. sacerdotes qui secundum legem comedebant hostias pro peccato oblatas: & secundum hũc modum dicitur Esa. 53. quod deus posuit in eum iniquitates omnium nostrum, quia scilicet eum tradidit vt esset hostia pro peccatis omnium hominum.

4 Dub. Cur dicit eis uos non auditis cum recte respõderent ad propositũ? Resp. q̃ ipsi bene audiebant ad tria ancũ, & vt caperent eũ in sermone, sed non ad credendũ & opere implendum, vt ipse intelligit in verbis suis.

5 Dub. Cũ omnes essent peccatores: cur eis dicit solum ex Deo non estis? Resp. Aug. super Ioan q̃ non solum erant vitiosi quod est commune omnibus, sed etiam præcogniti q̃ non erant credituri ea fide qua possent peccatorum obligatione liberari.

6 Dub. Qui sunt qui nolunt audire verba dei? Respon. Grego. in homel. quod sunt in triplici differentia. s. qui nec aure corporis volunt ea audire & qui aure corporis audiunt, sed non mẽtis & qui & corpore & mente audiunt & in fletum prorumpunt sed post fletũ ad iniquitatem redeunt, & ita uerba dei non audiunt quia exercere in opere contemnunt.

7 Dub. Cur uocãt eum Samaritanum? Resp. Theophi super Ioan. quod quia ritus hebraicos dissoluebat ut pote Sabbati. Samaritani

enim non perfecte iudaizabant. Vide fer. 6. dominicæ 3. Quadragesimæ. dub. 3. & 21.

8 Dub. Cur dicunt nonne bene dicimus nos quia uidetur q̃ alias sibi hoc dixerunt? Resp. qui supra. q̃ hoc nusquam euangelista dicit ex quo palam est q̃ multa prætermiserunt euangelistæ.

9 Dubit. Quando dixerunt ei q̃ dæmonium haberet? Resp. q̃ hoc habetur. Io. 7.

10 Dub. Cur dicunt eum habere dæmonium? Resp. qui supra q̃ eorum cogitationes reuelabat. Et ut dicit Lyra arreptitium eum appellabant sicut Saul regem. 1. Reg. 18.

11 Dub. Cur non exasperauit sibi conuitiantes sicut alias quando uocabat eos genimina uiperarum &c? Resp. Chry. super Ioan. q̃ ubi oportebat eos docere & eorum superbia subtrahere asper erat, ubi uero exprobrantes oportebat sufferre multa mansuetudine utebatur: erudiens eos quæ quidem ad deum uindicare quæ uero ad nos despicere.

12 Dub. Cur non negauit se esse Samaritanũ? Resp. Aug. ubi supra, q̃ Samaritanus interpretatur custos, & ipse nouerat se esse nostrũ custodem, denique ipse est Samaritanus qui accessit ad sanctum & misericordiam impendit.

13 Dub. Cur negauit se habere dæmonium? Resp. Orig. quia ipsum non habebat nec dæmon in eo aliquid habebat. secũdum id quod habetur Ioã. 14 c. Venit enim princeps mundi huius & in me non habet quicquam, quia etiam quæ delictorum reputata sunt minima dæmonibus adapcantur, a quibus ipse immunis erat.

14 Dub. Cur Iudæi ei conuitiabantur? Respõ. Lyra, q̃ modus eorum qui nescunt rationabiliter respondere est ad conuitia se conuertere & sic agebant iudæi.

15 Dub. Cur dicit sed honorifico patrẽ meũ? Resp. Aug. ubi supra quasi diceret, ne uobis arrogans uidear habeo quem honorificem.

16 Dub. Quomodo honorificauit patrẽ? Resp. Theophilus ubi supra, q̃ ulciscens eum non tolerans homicidas & mendaces se dei ueraces filios appellari.

17 Dub. Nunquid solus Christus honorificauit patrẽ? Resp. Orig. super Ioã. q̃ solus Christus ueritissime uenerat⁹ est patrẽ nullus enim honorans quicquam ex his, quæ non honorantur a Deo honorat patrem.

18 Dub. Quomodo iudæi inhonorarunt eũ? Respõ. Lyra, quoniam attribuebant dæmoni quod uirtuti diuinæ deberet attribui.

19 Dub. Cur dicit non quæro gloriam meam? Resp. Lyra ne Iudæi possent dicere q̃ talia dicere ad iactantiam.

20 Dub. Quia uidetur q̃ gloriam suam quærat cũ q̃rat gloriam patris q̃ una est cũ sua? Resp. Lyra, q̃ dirigit uerba ad intentionem eorum quibus loquebatur: qui reputabant eum quærere honorem mundanum & est sensus: ego non quæro gloriam meam ab honore Dei patris deuiante sicut uos creditis.

21 Dub. Quis quærit gloriam Christi? Resp. Aug. super Ioan. q̃ nullum alium uult intelligi nisi patrem.

22 Dubit. Qũo pater quærit gloriam Christi? Resp. Ly. quia post humiliationẽ in cruce exaltauit illũ & dedit illi nomẽ super oẽ nomen.

23 Dub. Qũo pater iudicat qui omne iudiciũ dedit filio? Resp. Lyra post Aug. q̃ iudicium capitur hic pro dãnatione, non propter mortem Christi Hierusalem fuit destructa: & populus captiuatus per Romanos.

24 Dub. Cur duplicat amen? Respon. Ly. q̃ ad maiorem affirmationem. Vide Dominica 1. Aduentus. dub. 21. de amen.

25 Dubit. Quia nullus eripitur a morte, quomodo ergo seruantes eius sermonem nõ morientur? Resp. Aug. ubi supra, q̃ hic loquitur de morte æternæ damnationis.

26 Dub. Quia Iudas & plures alij seruauerunt sermonem Christi aliquãdo & tamen mortui sunt æternaliter? Resp. Orig. super Ioan. q̃ sic intelligitur si quis seruauerit sermonem meũ in æternum mortem non gustabit in æternũ: quia eo usq; non uidet aliquis mortem quousque Iesu uerbum custodit.

27 Dubit. Quomodo nunc cognouerunt quod dæmonium haberet? Respõ. Lyra post Orig. q.d. prius opinabamur te habere dæmonium, sed modo sumus certi, quia nulla falsitas est a Deo, sed a diabolo qui est pater mendacij, ut tu dixisti, sed Abraham seruauit sermonem Dei qui maior est te & mortuus est. ergo tu dicis quod falsum est, & sic habes dæmonium.

28 Dubit. Quia uidetur q̃ Iudæi uerum dicebante Respõ. qui supra, q̃ decipiebantur in æquiuoco, cum Christus dicebat de morte spirituali & ipsi intelligebant de morte corporali.

29 Dubit. Cur non dicunt nunquid maior es Deo cuius sermonem seruauit Abraham &c? Respon. Orige. ubi supra quod cum æstimarent minorem quãm Abraham.

30 Dub. Cur dicunt quem teipsum facis? Ref. Beda. q.d. Tu qui nulla cura dignus es carpentarij filius de Galilæa tibi subripis gloriam cuius meriti cuiusve dignitatis uis credi.

31 Dub. Cum dñs dixerit mortem non uidebit: cur ipsi dicunt nõ gustabit? Resp. Orig. ubi supra, q̃ hoc protulerunt uelut incauti auditores confundentes Dñicum sermonem.

32 Dub. Quæ differentia est inter uidere mortem & gustare? Resp. qui supra q̃ sicut dominus inquantum panis uiuus est gustabilis est, in eo uero quod est sapiẽtia est uisibilis pulchritudinis sic etiam aduersaria eius mors est gustabilis est & uisibilis. cum ergo quis stetit per Iesum in intellectuali loco mortem non gustabit si statum seruat secundum illud Mar. 9. sunt de his stantibus qui nõ gustabunt mortem. cum autem aliquis sermonem Christi acceperit & custodierit, mortem non uidebit.

33 Dub. Cur dicit si ego glo. meipsum gloria mea nihil est? Resp. Ly. post Chrys. & Bedam. q.d. si quæro gloriam meam præter regulam ueritatis diuinæ ut uos mihi imponitis gloria mea nihil est ideſt, est falsa: quia falsum & non ens conuertuntur.

34 Dub. glorificauit pater filium? Resp. Alcuinus super Ioan. q̃ in baptismo in monte & in tempore passionis & post resuscitando & collocando ad dexteram suam.

35 Dubi. Quia ex hoc uidetur q̃ filius sit minor patre cum ab eo glorificetur? Resp. Aug. quod de isto uerbo calumniatur arrianj fidei nostræ quibus respondet idem Aug. hæretici non legistis & ipsum filiũ dicentem quod glorificat patrem suum.

36 Dub. quia uidetur quod iudęis cognouerãt deum, quia ipsum solum uenerabantur? Resp. Lyra. quod non cognouerunt eum per fidem formatam in qua consistit dei filiatio per adoptionem.

37 Dub. An Christus fuerit arrogans dicendo ego autem noui eum? Resp. Alcuinus ubi supra. q̃ arrogantia non debet ita cauteri quod ueritas relinquatur sed iudicantibus secundũ carnem potuisset arrogans uideri.

38 Dubit. Cur dicit & si dixero quia nescio eum &c? Resp. Lyra post Chrys. q.d. sicut estis mendaces asserentes uos eum cognoscere cũ tamen non eũ cognoscatis, ita essem mendax si assererem me eum ignorare cum inquantũ deus habeam notitiam eandem cum eo & inquantum homo eum clare uideam.

39 Dub. Cur replicat se scio eum? Resp. Theophilus. ubi supra. quasi naturaliter eius cognitionem obtinens.

40 Dub. quis est sermo patris? Resp. qui supra quod sermonem mandata nuncupat.

41 Dub. Cur dicit Abrahã exultasse &c? Resp. Lyra quod respondet primo quæsito per iudæos cum dixerunt, nunquid tu maior es &c. in hoc se maiorem quam Abraham ostẽdens quasi gaudens sit propter beneficium quod habet a me tanquam a maiore.

42 Du. Quomodo Abraham uidit diem Christi: Resp. Aug. ubi supra q̃ quando dixit semo suo quem mittebat. Gen. 24. Pone manũ tuã sub femore meo & iura mihi per deũ cœli, p quod significabatur de genere Abrahæ uenturum in carne deum cœli. Et Lyra dicit quod uidit quando dictum est ei. Gen. 22. In semine tuo benedicentur omnes gentes terræ, & in oblatione Isaac: quia tunc uidit occultum Christi mysterium.

43 Dub. qũo exultauit ut uideret &c. Ref. Aug. q̃ non timuit sed exultauit, ut uideret credens utique exultauit sperando ut uideret intelligendo diem Christi.

44 Dub. quale de hoc gaudium habuit? Resp. qui supra. dicit. quale fuit gaudium uidentis uerbum manens, splendorem pijs mentibus refulgentem apud patrem manentem deum, & aliquando in carne uenturum nõ de patris gremio recessurum.

45 Dub. Cur dixerũt quinquaginta annos &c. Resp. Greg. in Hom. q.d. multa sunt annorum curricula ex quo Abrahã mortuus est & quo modo uidit diem tuum, carnaliter enim hoc intellexerunt.

46 Dubi. Cur potius dicunt 50. quam quadraginta? Ref. Theophilus ubi supra q̃ superuacua est huiusmodi quæstio simpliciter enim prouenit eis occurrit dixerunt. Lyra tamen dicit quosdam dicere quod per quinquagesimum annum nominant iubileum ex reuerentia. q. d. Non uixisti adhuc unum iubileum & Abraham uidisti. Et tamen Christus propter labores & ieiunia uidebat maioris ætatis q̃ esset.

47 Dubit. Cur dicit ego sum & non fuit? Ref. Greg. in Homel. quia præteritum & futurũ tempus diuinitas non habet, sed semper esse habet, nõ ergo sic dixit, antequam Abraham esset ego fui, sed antequam Abrahã fieret ego sum, ẽm illud Exod. 3. cap. Ego sum qui sum.

48 Dubitatur. Cur non dixit antequam Abraham esset? Resp. Aug. ubi supra, quia creatura erat Abraham. Ideo non dixit antequam esset fieret.

49 Dubitatur, cur dixit sum, & non factus sum? Respon. qui supra quod in principio erat uerbum quod fuit genitum non factum.

50 Dub. Cur uoluerunt eum lapidare? Respō. Lyra quod tanquam blasphemum.

51 Dub. cum ex lege mandaretur blasphemos lapidari uidetur q̄ non male faciebant? Res. Lyr. quod non faciebant zelo iustitiæ sed liuore inuidiæ. Item quia non procedebant ordine iuris. Itē qa in loco sacro qđ nō licebat.

52 Dub. ubi abscondit se? Resp. Aug. ubi supra quod non in angulo templi quasi timens aut in domunculam fugiens. Vel post murum aut columnam diuertens, sed celica potestate in uisibilem insidiantibus se constituens per medium illorum exiuit.

53 Dubitatur. Cur fugit cum omnes posset ꝓ fiernere? Resp. Greg. ubi supra quod qui pati uenerat exercere iudicium nolebat.

54 Dub. Cur tunc fugit cum post se sponte obtulerit? Resp. Alcuinus quia nondum uenerat hora passionis eius, & nō elegerat hoc genus mortis.

55 Dubita. Quo iuit egressus de templo? Resp. quod ut habetur Ioan. 9. sanauit cæcum a natiuitate.

56 Dub. Cur potius uoluit crucifigi quam lapidari? Resp. qa mors crucis erat despectissima. Vnde Sapient. 2. dicitur, morte turpissima condemnemus eum.

ALLEGORICE.

Hæc disputatio Christi cum iudæis significat sex pertinentia ad passionem Christi. Primo quod fuit passus innocēter [quia nullos potuit eum redarguere de peccato]. Secundo quod a iudæis fuit tractatus malignanter qa ab eis derisus, ibi [si ueritatem dico uobis quare uos nō creditis mihi.] Tertio, quia fuit despectus enormiter, ibi [samaritanus es tu & dæmoniū habes.] Quarto fuit nobis utilis abundanter, quia per ipsam liberauit nos a morte æterna, ibi. [Si quis sermonem meum seruauerit mortē nō gustabit &c.] Quinto quia fuit sanctis patribus antiquis demonstrata neraciter. [Abraham pater uester exultauit ut uideret diem meum &c.] Sexto quod fuit a sancta trinitate ordinata singulariter. Fut Christus morereture non gladio ut innocēres, non lapidibus ut nunc, non præcipitio ut quando duxerunt eum ad supercilium montis & ipse trans siēs per medium illorum ibat, sed crucifixus. Quia primus homo per lignum peccauerat. Et iste secundus per lignum diabolum uincit & hoc significatur in fine euangelij, ubi demonstrauit se deū cum dicit [antequam Abraham fieret ego sum,] & se passurum non lapidibus sed cruce, quia [abscōdit se] per tunc & quando uellet [& extra templum] quia exiuit de templo.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex sacro euangelio, ut patienter sufferamus quando [arguimur de aliquo peccato] & talem ducere uitam ut non ueniamus arguendi, utque audiamus prædicatores ut ex deo simus & non ex diabolo, utque honorificemus deum, nec quæramus gloriam nostram sed dei & qđ auribus audimus opere impleamus, & licet moriamur omnes morte temporali sicut [Abrahā & prophetæ mortui sunt] taluter agamus ut nō moriamur morte æterna [& exultemus uidere diē] qua Christus nos uocauit ex hoc mundo, nec expectemus [quinquaginta annos] ad bene agendum, ut effugiamus [lapides]. i. tormēta [iudæorū] i. dæmonum, sed [exeuntes de templo] ecclesiæ militantis accedere ualeamus ad ecclesiam triumphantem. Amen.

ANAGOGICE.

Signatur ex præsenti euāgelio illa cœlestis gloria in qua [nullus arguet nos de peccatis] misericorditer relaxatis, erimusque [cū deo] & dæmonium non nobis nocebit, sed cum uero Samaritano custodiente nos fruemur gloria æterna honorificantes deum cuius sermonem seruauimus exultabimusque cum Abraham & alijs prophetis deum clare cognoscentes quem per quinquaginta annos. i. per totum tempus uitæ nostræ solum cognouerāmus in enigmate nec timebimus lapides aduersariorum quoniam protegemur a templo sancto dei.

FERIA II. DE PASSIONE.

Miserunt principes & pharisæi. Ioan. 7.

Hiſtoria huius euangelij facta est anno Christi. 32. die Lunæ 32. Septembris.

HISTORICE.

Dñs satellitibus a principibus & pharisęis ut eum detinerent missis ait parum adhuc cū

poris manere, & se ire ad eum qui semiserat, quandoque uero quæsituri eum forent nec inuenirent. cum non possent ubi esset uenire: ut per quibus inter sese admirantes quærebant, an disperderetur in gentibus an uero qui locus esset in quo existeret quo ipsi accedere nō ualerent, extremo autem celebritatis celeberrimo die clamans dominus omnes sitientes ut ad se uenirēt potaturi inuitabat quoniā teste scriptura, ab his qui in eum crediturі forent aquæ uiuę flumina emanarent de spiritu quem eius accepturi erant fideles intelligens.

4 Dvm iuxta solitum mouebuntur. Du. Igitur cur potius nunc quā ante miserunt ad capiendum le sum? Resp. Chry. super Ioan. q maxime mordebat eos hoc qđ turbæ Christum glorificabant. ut patet Io. 7. cap. ante præsens euangelium.

2 Dub. Quam causam habebant cum capiendi? Resp. qui supra. qđ sabbati solutio apparēs causa erat quam scilicet prætendebant.

3 Dubi. Cur ipsi per se non capiebant Christum? Res. qui supra. qđ non audebant periculum timentes, ministros autem mittunt tanquam periculis expositos.

4 Dubi. Cur dixit eis adhuc modicum uobiscum sum? Resp. qui supra. q. d. quid festinatis me interficere parum expectate tempus. & Augusti. super Ioan. quod modo nullis facere facturi estis, sed non modo quia nolo.

5 Dubita. Cur non tenuerunt eum? Respon. Chryso. ubi supra. quod per illa uerba territi audaciorem turbam & eam studiosiorem & magis auidam fecit ad audiendum, quasi parūo tempore derelicto in quo possent hac doctrina potiri.

6 Dub. Cur dixit uobiscum? Resp. qui supra. q. d. & si persequamini me non tamen cessabo quæ sunt pro uobis dispensans, & ea quæ sunt ad salutem docens & monens uos.

7 Dub. Cur dicit uado ad eum qui me misit? Resp. Theoph. qđ tanquam patri de ipsis conqueturus, quia si missum opprobrijs afficerent non est dubium quod & mittenti facerent iniuriam.

8 Dub. Quia nunquā recessit a patre ergo nō uadit ad eum? Resp. Lyra. posi B. dam. qđ per mortem ibat ad eum qui cum incarnari præceperat, quia corpus suum erat assumptum ad patrem a quo per diuinitatem nunquam recesserat.

9 Du. An iudæi quæsierint & nō inuenerint Christum post eius mortem? Resp. Lyra. post Chry. quod dum ciuitas destrueretur per Romanos tunc eos meminisse Christi & miraculorum eius & prætentiam eius quærere non tamen inuenisse.

10 Dub. Nunquid per mortem poterant ire, quo ipse erat post mortem? Resp. Chry. ubi supra. qđ hoc non intelligitur de morte, quia si in morte manere possent ad eum ire sed intelligebant de eundo ad patrem apud quem erat.

11 Dubi. Cur non dixit quo ego uado sed ubi ego sum? Res. Lyra. qđ sicut ire ad patrem cōuenit ei secūdum humanitatem in qua est mutatio ita esse semper apud patrem cōuenit ei per diuinitatem in qua est idem cum ipso patre in essentia, distinctus tamen in persona.

12 Dub. Cur non dixit ubi ero? Respō. Aug. q semp. ubi erat Christus quo fuerat rediturus, sic redijt ut nos nō derelinqueret. erat enim Christus sm uisibilem carnem in terram sm inuisibilem maiestatem in cœlo & in terra.

13 Dubi. Cur non dixit non poteritis uenire? Resp. qui supra quod tales tunc erant qui non possent, non enim hoc ad desperationem dictum est, & denique hoc dixit Petro, quo ego uado non potes me modo sequi sequeris autem postea.

14 Dub. Cur iudęi inter se quęsierunt quo iturus esset? Res. Lyra, quod quasi dubitantes de hoc quod dicebat quæretis me & non inuenietis, & ubi ego sum non poteritis uenire: arguebāt qđ debebat recedere a iudæa & ire ad gentes sed dicens ubi ego sum &c. Per hoc uidetur q nō debebat a iudæa recedere, qa dixisset ubi ero, & ita patet eorum dubium.

15 Dub. Cur dicunt in dispersionem gentium: & non inter gentes? Resp. Chry. ubi supra. qđ sic gentes uocabant quasi exprobrantes quasi scilicet gentes ubiq; dissemināte & dispersę essent & imperfecte ad inuicem permixtæ.

16 Dubit. Quæ erat illa festiuitas? Resp. Augu. super Io. quod erat scenophegia. id est, tarbernaculorum constructio.

17 Dub. Quis erat ille die nouissimus? Resp. Ly. quod erat dies octauus quia illa solemnitas durabat septem diebus, & in octauo die fiebat festum cœtus uel collectæ.

18 Dubit. Cur dicebatur magnus? Resp. Lyra, quia figurabat congregationem sanctorum in superna felicitate.

Universidad de Deusto
Biblioteca

19 Dub. Cur dominus clamat? Resp. Chryso. quod propter turbæ multitudinem.

20 Dub. Cur non clamauit per dies intermedios? Resp. qui supra. quod ne ea quæ dicebat deperirent eis in illis diebus uoluptati uacantibus.

21 Dub. Cur stabat? Resp. qui supra quod ut uideretur a turbis qui multæ erant.

22 Dubi. Cur dicunt qd iturus erat ad gentes eas docturus? Resp. Aug. & Chrys. quod ipsi uerba Christi non intellexerunt & tamen ex hac occasione salutem nostram prædixerunt.

23 Dub. Cur non dicunt potius ledere gentes & docere? Resp. qui supra. & iam iram iubmiserat & his quæ dicta erant crediderant.

24 Dub. Quia non legitur quod crediderunt? Respō. qui supra. & nequaquam nisi credidissent quæ fiebant ad seipsos de uerbo domini.

25 Dub. Quia Christus non iuit ad docendū gentes ergo non bene dixerunt? Respon. qui supra. & nō iuit per præsentiam corporis, sed bene pedibus suis, misit enim ad nos mebra sua. scilicet apostolos.

26 Dub. Quia Matthei. 5. dicitur & docens sedebat, & hic quod stat? Ref. Lyr. & quando docebat discipulos sedebat, quando prædicabat turbis stabat, & ita etiam nunc obseruatur, prælati enim docentes religiosos sedent, sed prædicando laicis stant.

27 Dub Cur dicit si quis sitit &c. Resp. Chry. ubi supra. ac si diceret neminem necessitate & uiolentia attraho sed si quis habet desiderium multum hunc ego uoco. ut scilicet bibat doctrinam uitæ.

28 Du. in quo loco clamabat? Resp S. Vinc. in sermo. quod in templo. unde ipse dixit ponti fici. Io. 18. ego semper docui in synagoga & in templo.

29 Dub. cum essent præsentes quomodo uult ut ad eum ueniant? Resp. Aug. ubi supra. quod debent accedere non pedibus sed affectibus, non migrando sed amando.

30 Dubitatur ubi habetur in scriptura flumina de uentre &c. Resp Hierony. quod hoc testimonium sumptum est de prouerbijs. Prouer. 5. dermuentur fontes tui foris & in plateis aquas tuas diuide.

31 Dub. Quomodo intelligitur de uentre &c. Vide in prologo.

32 Du. Cur dicit in plurali flumina? Ref. Chrysost. ubi supra. & copiositatem & ubertatem occulte insinuat.

33 Dub. Cur dicit Euangeli. hoc autem dicebat &c. Resp. Aug. ubi supra. quòd exponit ad qualem potum dominus inuitasset.

34 Dubi. cum unusquisque accipiat spiritum post conceptionem, cur dicit & credentes in eum? Respon. qui supra. quod unusquisque hominum habet proprium spiritum, sed dominus hic intelligit de spiritu sancto.

35 Dubita. quando acceperunt spiritum sanctum? Resp. Lyra quod in die pentecostes signo uisibili in igneis lingus.

36 Dubitatur. Cur non dedit eis spiritum sanctum antequam pateretur? Resp. August. ubi supra quod ita disposuit non dare nisi post resurrectionem, nam sequitur nondum erat spiritus datus quia Iesus nō ū erat glorificatus.

37 Dub. Quia Ioan. 20. dicitur quòd dedit eis spiritum sanctum? Respon. sanctus Tho. in 4. sen. di. 7. q. 1. ar. 1. q. 2. & primo habuerunt in munere gratiæ in quo perficiebantur ad ea & ad singulas personas eorum pertinebant in die uero pēthecostes habuerūt in profectum ad promulgationem fidei in salutem aliorū. Vnde dicit in hymno ut uerbi essent ,pflui

ALLEGORICE.

Festum septem dierum signat quadragesimam quæ habet hebdomadas sex & partem de septima, & octaua dies signat festū paschæ quo Christus nos inuitat ad sacram communionem quæ reficit animam sitientem, & facit profluere flumina lachrymarum.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut amplectamur septem uirtutes, tres theologales. s. Fidem, Spem & Charitatem, & quatuor cardinales. s. Prudentiam, Iustitiam, Temperatiam, & Fortitudinem, ut in nouissimo die mortis nostræ uocati a Christo ab eo reficiamur, & inueniamus requiem animabus nostris.

ANAGOGICE.

Septem dies figurant totum tempus uitæ nostræ in quo non bibimus gloriam nisi per fidem, & spem, sed in octaua die quæ erit resurrectionis inebriamur ab ubertate domus dei, quādo iudex dicet electis, esuriui & sitiui &c. & subuenistis mihi. Venite igitur benedicti patris mei percipite regnum æternum.

FERIA III. DE PASSIONE.

Ambulabat Iesus in Galilæam. Ioan. 7 c.

Historia huius euāgelij facta est anno Christi 32.

sti 32. die Veneris 18. Septembris.

HISTORICE.

appropinquāte scenophegie solemnitate nolens Iesus in iudæa conuersari, quoniam ut occideretur a iudæis quærebatur, dum ergo galileam perambularet eius persuadebant fratres quatenus iudæam peteret, ut eius palam opera, quibus tempus adhuc suum non aduenisse respondit, eorum uero semper promptū tempus fore, nec odio ipsi a mundo poterant haberi, cum tamē ipsum odiret eo & eius denūciaret opera mala fere. Imperauitque ut ipsi festo interessent cui non uolebant assistere, sicque in galilea moratus est, post tamen latēter quasi ad festū accessit, a iudæis uero ipso die solenni perquirebatur diuersa de eo susurrantibus & alijs quidem eum bonum dicentibus, cæteris autem quod turbarum seductor existeret submurmurantibus, timore siquidē iudæorū aperte de eo nemo sermocinabitur.

1 INferentur nunc dubia & soluentur.

Dubitatur, quæ patria est iudæa? Resp. Beda quòd est regio palestinę prouincię & est dicta a tribu iuda, quia ex tribu Iuda reges oriebantur & in Hierusalem ciuitate iuda regnabant, etiam patria Beniamin erat iudæa.

2 Dubitatur, quæ patria est galileæ? Resp qui supra. quod est etiam regio dictæ ,puinciæ palestinæ, & galilea græce latinæ lac dicitur, & ita appellata est eo & lacteum populū gignat.

3 Dubita. Nunquid si ambulasset in iudæam non potuisset se tueri ne interficeretur a iudæis? Resp. Aug. super Ioan. quod hoc non faciebat ex impotentia, quoniam quādo uoluit demonstrauit potentiam quam habebat sed infirmitati nostræ præbebat exemplum.

4 Dubi. Quid est scenophegia. Vide feria 6. dominicæ 1. quadragesimæ. dub. 34. & dicitur ascenos quod est umbraculum, & phagin qđ est comedere, quia septem diebus in umbraculis comedebant.

5 Dub. quomodo tempore fiebat illud festū? Resp. quod die 15. Septembris.

6 Dubitatur cur dicit in singulari dies festus cum duraret. 7. diebus? Resp. Aug. ubi supra, & apud iudæos quamuis continuet hoc festū plures diebus dicebatur tamen dies festus in singulari.

7 Dub. Qui dicuntur fratres domini. Vide feria. 2 prime dñicæ quadragesimæ. dub. 44.

8 Dub. Cū discipul. semper essent cum Christo, cur dicunt ut discipuli tui uideant &c. Resp, Theophi. super Io. quod nō dicit de 12, sed de alijs, quoniam multos alios habebat.

9 Dub. Cur dicunt nemo in occulto aliquid facit &c. Respon. Chrysost. super Ioan. & notāt Christum de formidine cum dicunt nemo in occulto &c. & de uana gloria ibi, & quærit ipse in palam esse.

10 Dub. Cur dicit euangelista & fratres domini non credebant in eum? Resp. Chrysost. ubi supra. quod propter ueritatis amorem euangelistæ non uerecundantur dicere ea quæ magistro uidentur ferre iniuriam.

11 Dubit. Quia uidetur quod tempus aduenerat quia apostolus ad Gal. 4. dicit. at ubi uenit plenitudo temporis &c. Resp. Beda. quod non loquitur de tempore natiuitatis, sed de tempore glorificationis.

12 Dub. quomodo tēpus malorum semper est paratum? Respō. S. Tho. 1. ad Corint. 3 quod quando homo suam uoluntatem implet et ā contra deum, tunc est tempus uel dies hominis. Vnde dicitur Hiere. 16. diem hominis nō desiderani tu scis.

13 Dub. Quomodo mundus non potest odisse malos? Resp. ubi supra. q. d. dominus, qualiter mundus odit eos qui eadem cum ipso uolunt & pro eisdem studeant.

14 Dubita. Cur odit Christum mundus? Resp, quia arguit eius opera ut patet in litera.

15 Dubi. Quomodo mūdus potest odire eum a quo creatus est? Respon. quod per mundum intelliguntur homines mundani qui natura quidem sunt creaturæ dei, sed uitio sunt eius inimici.

16 Dub. Cur non retinuit fratres suos secum? Respond. Theophi. ubi supra quod ut demonstraret se non esse inanis gloriæ cupidum, quoniam tales consueuerunt multos habere qui se quantur eos.

17 Dubitatur, Cur uult quòd ascendant ad diē festum? Resp. Lyra ut quasi concedens eis iudaica facere.

18 Dubitat. Quia uidetur quod Christus mentitus fuerit qui dixit non ascendam, & tamen ascendit? Resp. Lyra exponēdo ad diem festū illum, scilicet primum, sed quod postea uenit in medio solemnitatis non est mentitus.

19 Dub. quando erat eius tempus implendū? Resp. Lyr. quod intelligit de tempore doctrinæ per ipsum prædicandæ quod non erat ita aptum in principio solemnitatis in quo uaca-

bat

bat epistolis & letitiæ.

20 Dub.Cur mansit in galileā?Resp.quod ratione dicta in præcedenti dubio.

21 Dub. Cur non ascendit manifeste?Resp.Lyra,manifeste.i. cum magna continua ne daret iudæis occasionem maioris inuidiæ.

22 Dub. Cur ascendit quasi in occulto?Resp. Chry.ubi supra,quia fauorem hominum non quærit, non pompis stipantium se turbarum delectatur.

23 Dubi.Cur quærebant eum?Resp. Ly.quod aliqui ut eum interficerēt & aliqui ut eius bonam doctrinam audirent.

24 Du.Cur dicebant ubi est ille & non ubi est Iesus?Resp.Ly.post Chr.quod inimici ex odio nolebāt eum nominare.Deuoti autem ita reputabant eum famosum & autenticum quod non expediebat eum nominare.q. d.ubi est ille qui tantus & talis est,& facit tot miracula.

25 Dub.Quod murmur erat de eo?Resp. Aug. ubi supra, q̄ cōtētionis erat ut patet in textu.

26 Dub.Qui erant maledicentes?Resp.Chry. ubi supra, quod principes & sacerdotes quod patet,quia dicunt seducit turbas non nos.

27 Dub.an sit peccatū aliquem seducere?Resp. Augu.ubi supra, q̄d si seducere est decipere, nec Christus seductor nec quisquam debet seductor esse christianus. Si autē seducere aliun de aliquem ad aliud persuadendo ducere est quærendum est unde & quo,si a bono ad malum malus seductor est.Si a malo ad bonū bonus est, & utinā sic oēs seductores uocemur.

28 Dubi. quomodo nullus palam loquebatur si illa dicebant?Resp.Ly.post Aug. quod nemo loquebatur palam de eo,scilicet in bonū, sed dicentes quod seducit turbas clarius sonabant,sed bonus est prę timore fusurrabant.

29 Dub.cum omnes essent iudæi cur dicit propter metum iudæorum?Resp.Lyr. quod licet omnes de populo nominare ntur iudæi,tamē speciali modo sic nominabantur illi de tribu iuda, qui grauius mouebantur contra Christum,qui per scripturas debebat esse de tribu eorum, & hunc reputabant Galilæum & ab eis extraneum.

ALLEGORICE.

[Ambulabat Iesus in galileā] ideſt, in suis fidelibus qui transmigrant de uitijs ad uirtutes,[& non in iudæam]ideſt in illis qui confitētur se nosse deum factis autem negant [qui quærunt interficere eum] meritum suæ passionis destruentes, qui libēter uadunt & inuitāt Christum.i. eius membra ad festum tabernaculorum, id est tabernarum sed respondet q̄d tempus satietatis eorum necdū uenit, sed cum apparuerit gloria dei derelinquētes eos in obstinatione quorum tēpus semper in malo exponitur.Iesus ante in bonis duobus diebus manet hic.s. per gratiam & tertia die. i. resurrectionis ascendit cum eis ad festum peregrinum nūc quidem nō manifeste, cum ignoretur quis saluetur sed quasi in occulto cū anima inuisibiliter euolet ad cœlū quærentur aūe insti ab impijs admirātibus & dicentibus.Hi sunt quos aliquādo habuimus in derisum &c. Ecce quomodo cōparati sunt inter filios dei, & palam cum omnibus blasphemabunt uiuētem in sæcula sæculorum.

TROPOLOGICE.

Edocemur ex sacro euāgelio ambulare de uirtute in uirtutem & non manere in obstinatione cum iudæis nec dare fidem fratribus uestris amatoribus seculi,nec terramus tempus nostrum in uanitatibus mundi,nec timeamus improperia malorum, sed duobus diebus.i. tempore nostræ ætatis firmi in fide,ut tertia die cum Christo ascendamus post mortē corporis, nec bona faciamus ad ostentationem, sed ad dei gloriam, atque ut per infamiam & bonam famam ad uitā perueniamus æternā.

ANAGOGICE.

Contemplemur [ambulationem Christi in galilæam] i.totam ueniendo egressus a patre & ad eum cōsummata passione regressus, carnem ex iudæis assumens & tempore accepto passus,gloriam mundi non quærens post resurrectionem manens in galilæa se plurib⁹ discipulis ostendendo,usque quo ascendit in cœlū ad festum sempiternum carnem assumptam collocans ad dexteram patris, quibusdam in hoc sæculo dicētibus & non fuerat uerus deus & alijs q̄ non erat uerus homo, non ascendit manifeste quo ad terminum ad quē terminata fuit eius ascensio, quoniam nubes suscepit eum ab oculis eorum, & tamen non totaliter in occulto cernentibus sanctis angelis & eum comitantibus.

FERIA IIII. DE PASSIONE.

Facta sunt encenia in hierosolymis Ioan.10.

Historia huius euangelij facta fuit anno Christi 33.die 25. Decembris.

Hyemis

HISTORICE.

Hyemis tempore & enceniorum solennitate dum in templi porticu salomonis peram bularet dominus a iudæis rogantibus cor clare non diceret si Christus esset,respondit se satis locutum fuisse nec eos dictis eius dedisse fidem, quoniam ipsius non erant oues quas quæ suæ erant agnoscebat eumq; imitabantur,& quibus æternam conferebat uitam nec a quo quam ab eius poterant euelli manibus: operaq; quæ ipse ageret eidem prohibere testimonium quod a patre esset qui & ipse unū essent cum autem ut eum interficerent lapides sustulissent,respōdit se quamplura eis demonstrasse opera ex patre bona.ob quæ lapidibus eum obruere quærerent,eumq; non ex operibus bonis,sed ex blasphemia assererent ipsum lapidare,quoniam cum purus existeret homo deum se uocaret. Respondit eorum in lege exaratum esse, ego dixi dij estis, quod si hi dij nūcupati sunt quibus deus locutus fuit: nec errorem scriptura contineat, cum ipsum missum & sanctificatum a patre blasphemare dicunt,cuius & opera operatur & eius se filiū appellat operibus igitur ut fidem darent inqt ut intellectu comprehenderēt & fide tenerēt: & patrē in Christo existere &Christū in pre.

1 Egligēda nō est dubiorū solutio.

Dub. Igitur quid sentencenia?Resp.Augu.super Ioan. qd erat sollennitas dedicationis tēpli & dicuntur a cenon græce, quod latinæ dicitur nouum, quia quādocunq; nouum quid fuerit dedicatū encenia uocatur.

2 Dub quæ dedicatio fuit illa templi de qua solennizabant?Resp.Ly.post Alcuinum & Bedam,q̄ non erat illa quæ facta fuit a Salomone quæ facta fuit die 12.Septemb.in Autumno,ut habetur.3.Reg.8.nec quæ facta fuit ab Zorobabel quæ facta fuit in Martio tempore Vernali,sed illa quæ facta est sub Iuda Machabeo quando templum fuerat prophanatū ab Antiocho Epiphane.1.Macha.4. quæ fuit facta die.25.noni mensis qui in maiori parte cōmuniter concurrit cum Decembri apud nos, & ideo ad hoc denotādū addit & hyems erat.

3 Dub.Quæ est porticus Salomonis?Resp.Alcuinus, q̄ ibi rex Salomon ad orandum stare consueuerat & eius nomine cognominabat.

4 Dub. Cum illa porticus fuerit totaliter cōbusta per chaldeos uidetur q̄ non erat illa Salomonis?Resp.Lyra q̄ sic dicebatur,quia fuit reædificata ad similitudinem illius & ita retinuit eius nomen.

5 Dub. Cum Ioann. 7. dicatur q̄ nolebat in iudæam ambulare &c. quomodo nunc ambulat in porticu Salomonis?Resp. Chrys. super Ioannem,q̄ tunc Christus iudæam frequentabat quia passio erat in ianuis.

6 Dub. Cur Iudei dicunt die nobis palam cū semper palam loqueretur?Ref.Lyra post Augst.& Chrysō.quia non ueritatem desiderabant,sed calumniam præparabant, cum ipse palam omnia loqueretur.

7 Dubit. Cur aliquando petunt signum & aliquando dicunt die nobis palam?Resp.qui supra. q̄ cum per sermonem erudiebat dicunt ei qd signum ostendis nobis, cum autem per opera demonstrat dicunt ei si tu es Christus die nobis palā. quasi semp contrariū stantes.

8 Dub. Cur non quærunt si est filius dei?Ref. qui supra.q̄ cum intenderent eum tradere Pilato si accusassent cum q̄ dicebat se filiū dei non curasset Pilatus,sed dicendo q̄ erat Christus.i.unctus.s.rex quia reges inungebātur cū de hoc accusassent eum non poterat eum dimittere Pilatus propter imperatorem Romanum qui sustulerat reges a Hierusalem.

9 Dub.Cur dicit loquor nobis & non creditis?Respō.ubi supra q.d.si operibus non creditis quomodo uerbis credetis.

10 Dub.Cur dicit non estis ex ouibus meis.cū Mat.15.c.dixerit non sum missus nisi ad oues israel &c.Resp. Aug.ubi supra.q̄ quia uidebat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad uitam æternam sui sanguinis prę cij comparatos.

11 Dub.Si non erant ex ouibus suis: cur dicit oues meæ &c.Resp. Theo. super Ioann.q̄ ut inducat eos ut ex ouibus suis efficiantur.

12 Dubit. Quomodo intelliguntur oues meæ uocem meam audiunt? Resp. Alcuinus.i.præceptis meis ex animo obediunt,& ego cognosco eas.i.deligo & sequuntur me per mansuetudinis & innocentiæ uiam incedēdo, & ego uitam æternam do eis ad gaudia æternæ uitę intrando & non peribunt in æternū sicut uos peribitis qui non estis de ouibus meis.

13 Dub. Quia cum tunc Iudas esset ex ouibus Christi & audiret uocē eius &c.& tamen perijt?Resp.Theophi ubi supra. quod ei hoc accidit quia non permansit ex ouibus usque in finem & in æternum & Christus de perseuerātibus usque in finem dicebat,

14 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

14 Dub. Cur ergo dicit & non rapiet eas quis quam de manu mea? Resp. Aug. vbi sup. quod loquitur de ouibus de quibus dicitur, nouit dominus qui sunt eius quas nec lupus rapit, nec fur tollit nec latro interficit.

15 Dub. Cur toties comparat iustos ouibus? Ref. Iacobus de Vorag. quod quia ouis est animal simplex, nulli nocens & multis prodest & lacte & lana, & ita boni catholici debent simpliciter credere his quæ sunt fidei & non quærere rationes philosophiæ nulli nocere, & omnibus prodesse.

16 Dub. Quid est illud maius omnibus quod dedit sibi pater? Ref. Auguſt. ubi sup. quod est æqualitas deitatis cum patre.

17 Dub. Quia videtur quod non semper fuit equalis patri si hoc dedit sibi pater? Ref. qui s. p. q non crescendo sed nascēdo equalis est qui semper natus est de pre filio deus de deo.

18 Dubit. Quid intelligitur hic per manum? Resp. quod metaphorice dicit manus de Deo qui non habet membra corporalia & vt Aug. dicit solent homines vocare manum suam illos per quos operantur & etiam ipsum opus vt a scriptoribus dicitur, vt agnoscant manum suam. i. scripturam suam, sed hoc loco licet filius sit manus patris, quia per ipsum omnia fecit, tamen hoc loco manum patris & filij intelligimus potestatem, ne forte cum hic manum patris ipsum filium dictum acceperimus incipiat carnalis cogitatio etiam filij quærere filium.

19 Dub. Cur dicit ego & pater vnum sumus? Ref. Chry. vbi sup. quod ne forte æstimes, quia ipse quidem imbecillis est, & quod propter patris virtutem omes suæ sint in tuto.

20 Dub. Cur non dicit vnus sum? Ref. Aug. vbi sup. quod per hoc quod dicit unum liberat te ab Arrio, qui posuit pluralitatem naturarum sicut & personarum. Per hoc autem quod dicit sumus liberat te a Sabellio qui posuit vnitatem personæ in Deo vt ille qui est pater sit & filius quod falsum est. Ideo dicit sumus.

21 Dub. Cur Iudæi voluerunt eum lapidare? Ref. qui sup. & etiam patet in textu, quia cum dixit, ego & pater vnum sumus non pertulerunt, sed tanquam blasphemum voluerunt eum lapidare.

22 Dub. Cur non fugit sicut alias? Resp. quod interim quando ratione poterat sedare furorem eorum non fugiebat, sed cum nollent audire, sed de facto procedere, tunc fugiebat sicut post hoc Euangelium dicitur, quod quærebant eum apprehendere, & exiuit de manibus eorum.

23 Dub. Quæ bona operatus fuit? Ref. Alcuinus vbi sup. quod sanare infirmos. & docere populum fuerunt bona opera.

24 Dub. Quare confitebantur eius bona opera dicentes de bono opere non lapidamus te? Ref. Ly. quod tanquam furiosi erant sibi contradicentes, dum bona opera confitentur, & tamen blasphemum dicunt.

25 Dub. Quid est blasphemia, vide se. 4. dominicæ 3. quadragesimæ. dub. 113. & seq.

26 Dub. Vbi habetur ego dixi dij estis? Resp. quod Ps. 81.

27 Dub. Cur ergo dicit quod est scriptum in lege? Ref. Aug. vbi sup. quod hic dominus legem appellat omnes scripturas vete testam.

28 Dub. Cum hi de quibus loquitur psalmista sint dij solum per participationem, & ipse esset Deus per essentiam non uidetur auctoritas inducta ad propositum facere? Resp. Hilar. 7. de trinita. quod hoc allegauit, vt ostenderet quod non blasphemabat dicendo se deū cū scriptura vocet sanctos viros Deos.

29 Dub. Quia videtur quod non semper Christus fuerit sanctus, quia dicit quem pater sanctificauit? Resp. Aug. vbi sup. sanctificauit. i. vt sanctus esset gignendo ei dedit.

30 Dub. Cur dicit si non facio opera patris mei &c? Ref. Chry. vbi sup. quod per hoc vult ostendere quod in nullo minor est patre, quia enim substantiam eius impossibile erat eis videre ab operum paralitate & identitate demonstrationem eius quæ secundum virtutē indissimilitudinis est tribuit.

31 Dub. Quomodo non potest solui scriptura? Ref. S. Th. quodlibe. 12. ar. 27. q quicquid in sacra scriptura continetur verum est, alias qui contra hoc sentiret esset hæreticus.

32 Dub. An miracula per Christum facta sufficienter probauerunt eius deitatem. Vide feria 2. dominicæ 3. quadragesimæ. dub. 21. & ante & post de miraculis.

33 Dub. Cum omnes iusti maneant in Deo, & Deus in eis, quod plus habet Christus dicens ego in patre & pater in me est? Respon. Aug vbi sup. quod iusti sunt per participationē in Deū, sed Xps est in illo tanquā equalis.

ALLEGORICE.

Quod Iudæi circundarent Christum prænuntiauit Dauid Ps. 21. cum dixit circundederunt me canes multi. qm Iudæi vere erant canes inuidi & rabidi contra Christum, nec erant ex ouibus eius, sed diaboli de quibus dicitur Matth 7. Attendite a falsis prophetis qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Lupus autem indutus pelle ouina per tria cognoscitur, per actum quia mordet non autem ouis, per ululatum quia uersus cælum vlulat & ouis uersus terram ad seipsum balat. per cibum, quia lupus comedit carnes & ouis herbas vitentes, & sic tribus modis cognoscuntur hypocritæ a seruis Dei, quia serui Dei non mordent detrahentes, hypocritarum aliqui mordent quando in parte laudant in parte vituperant, aliqui comedunt cum aliorum uitia uituperant & ipsi talia committunt, aliqui consumunt dum aliorum damnant uitam, uituperant famam, iudicant conscientiam. Secundo modo cognoscuntur quia ululant uersus cælū dum infamant uitros sanctos, & sancti non ululant sed balant ad seipsos cognoscentes propriam fragilitatem. Tertio modo per cibum, quia hypocritæ vescuntur carnibus in absconditō deuorantes, id est carnalibus voluptatibus inseruientes. Iusti autem herbis virentibus. i. cœlestibus amenitatibus laudantes.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt si volumus malorum versutias euitare ambulemus in templo Dei & in porticu Salomonis vt simus pacifici cum his qui odiunt pacem, & interfimus encenijs. i. remouemur spiritu & tempore hyemis ut flammas & vitia carnis extinguamus & omes Christi efficiamur, & eius uocem a prædicatoribus audiamus, & eius mandata seruemus nec rapiamur per inanem gloriam quæ bonis operibus insidiatur vt pereant, nec lapidemus Christum in suis membris pauperes despiciendo, sed credamus quia ipse est in patre & pater in ipso, vt eius filij simus.

ANAGOGICE.

Contemplari licet cælestē templum & porticum veri Salomonis in qua encenia celebrabuntur cum nouā faciet omnia gloriosus Deus & erimus in hyemē refrigerij animarum nostrarum, & vitam æternam dabit nobis qui erimus ex ouibus suis nec vnquam aliquis rapiet, aut auferet a nobis. sed omnes erimus dij. & populus Dei, & ipse Deus nobiscum erit nolter Deus qui trinus & vnus

nos beatificabit detrusis in baratro inferni eos qui non erunt ex ouibus suis.

FERIA QVINTA DE passione.

Rogabat Iesum quidam Pharisæus. Luc. 7.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 32. die Veneris. 13. Decembris.

HISTORICE.

Pharisæi cuiusdam precibus condescendens dominus apud eum cum discumberet lubrica quædam mulier id cum agnouisset introgrediens odorifero quod alabastro detulerat vnguento dominicos primo osculata pedes lachrymis rigatos flaui suę capillis tersos vnxit. Pharisæo itaque cogitanti hunc si tamen propheta foret agnoscere debere mulieris eum tangentis feditatem? Ref. dominus secum paucis agere velle verbis, quo assentiēte quendam dixit feneratorem duobus sibi debentibus vni quidem quingentos alteri vero quinquaginta dono remisisse denarios, petijtque quem ex his arbitraretur plus benefacto rem amare. respondente autem pharisæo se existimare eum cui amplioremcontulisset summam, quod iuste arbitratus fuisset affirmauit dominus, & mulierem ostentans Symoni quod eius non lauisset pedes, nec osculum ori præbuisset suumque caput minime vnguēto delinisset obiecit, cum tamen mulier hæc suas lachrymis abluisset plantas & capillis tersisset eisque basia cum dedisset unguento fouisse ob quod quā plura ei dem remittuntur crimina cum amplius dilexerit eum nequaquam is cui pauciora donantur tantum diligat, mulieri vero cum delicta remisisse discūbentium quidam submurmurarunt interris quærentes quisnam hic foret qui scelera remitteret fide autem mulieris collaudata, q eam saluasset, iussit vt in pace abiret.

INsra scripta dubia proponuntur soluēda.

1 Dubit. Quomodo vocabatur ille pharisæus? Resp. quod vt ex textu apparet, & etiam habetur Matt. 26. c. vocabatur Symon leprosus.

2 Dub. Cur rogauit eum, vt secum ederet? Resp. quasi se volens iustificare & de iustitia iactare.

3 Dub. Cur Iesus assensit? Ref. Gregor. Nicenus. quod vt impatiretur pharisæo de iustitia ppria, & non vt aliqd de vitiis eius sortiret.

4 Dub.

Dub. Cum quot generibus hominum manducauit dns? Resp. Lyr. q̄ legitur comedisse cū peccatoribus ut eos ad pœnitentiam uocaret Matth. 9 Secundo cū amicis & familiaribus ut eorum deuotione nutriret ut cum Martha & Maria. Ioan. 12. Tertio cū cognatis pauperibus ut eorum inopia suppleret ut patet de nuptijs in quibus defficiente uino aquam in uinum conuertit. Ioan. 2. Quarto cum pharisæis superbientibus ut eorum superbiam conturbaret prout hic. Adde q̄ manducauit cum apostolis ut eos cōicaret. s. in cena dñi. Io. 13. Luc. 22. Mar. 14. Matt. 26. Item & post resurrectione ut se uerā resurrexisse demonstraret.

5 Dub. An hęc mulier fuerit Maria Magdalena. Vide fer. 6. Dominicæ quartæ quadragesimæ dub. 7.

6 Dubit. An bis unxerit dominum? Respond. Augu. de consensu euangelistarum q̄ sic, & sane quidem q̄ Lucas narrauit, ut in euāgelio hodierno quādo scilicet meruit habere remissionem peccatorum. Vnde Ioannes dicit Maria autem erat quæ unxit dominum unguento & terisit pedes eius capillis suis cuius frater Lazarus infirmabatur iam itaque hoc Maria fecerat, quod autē in Bethania rursum fecit, aliud est quod ad Lucę narrationem nō p tinet, sed pariter narratur ab alijs tribus.

7 Dubita. In qua ciuita e hoc gestum est? Respon. q̄ in Hierusalem in qua morabatur dictus Symon qui fuerat leprosus.

8 Dubit. An hæc peccatrix corporaliter peccauerit? Resp. San. Thomas super Matthęum. q̄ peccauerat corporaliter & spiritualiter, sed postquam ad pedes Iesu uenit & ab ea eiecta sunt septem dæmonia: non fuit peccatrix amplius, nec corporaliter nec spiritualiter, cui opinioni non aduertitur Ambrosius.

9 Dub. Quid est alabastrum? Resp. Beda, quod est genus marmoris candidi uarijs coloribus intercuncti qd ad uasa unguetaria cauari solet eo qd optime seruare ea incorrupta dicatur.

10 Dub. quod unguentum erat illud? Resp. qd fuit preciosum, & ut habetur Marci. 14. c. potuit esse nardi spicati fidelis & nō adulterati.

11 Dub. Cur hæc mulier stabat retro? Resp. Lyra quod præ uerecundia sui peccati nō audebat se anteponere & Greg. Nicenus dicit qd rebus tristem animum ostendebat ueniam implorans.

12 Dub. Cur non uerecūdabat osculari & rigare ac tergere pedes? Resp. Grego. in Homel. quod qa semetipsam grauiter erubescebat intus nihil esse credidit qd uerecundaret foris.

13 Dub. Nunquid sufficiebat quod ueniā peccatorum petijsset? Resp. Greg. in Homel. quod quia oculis terrena concupierat, ideo hos cōterens per pœnitentiam flebat, capillos ad cōpositionem uultus exhibuerat, ideo ipsis lachrymas tergebat, ore superba dixerat: ideo domini pedes osculans in redemptoris sui ueligia hos figebat unguentum sibi pro odore suę carnis exhibuerat hoc ita deo laudabiliter offerebat, quot ergo in se habuit oblectamēta tot de se inuenit holocausta cōuertit ad uitutum numerum numerum criminum ut totum deo seruiret in pœnitentia, quicquid ex se deum contempserat in culpa, & hæc quidē quæ dicta sunt agebatur exterius quæ uero re uoluebat eius intentio multo feruentiora his erant quæ solus deus inspiciebat.

14 Dub. Cur sic cogitauit pharisęus? Resp. qui supra quod inquinari se alieno peccato credebat, quia hunc uera sua iustitia non replebat.

15 Dub. An peccauerit sic cogitando? Resp. qui supra, quod sic, quia non solum peccātem mulierem, sed etiam suscipientem dominum reprehendit, & ipse ueraciter apud se superbus & fallaciter iustus ægram reprehēdit de ægritudine & medicum de subuentione quæ profecto mulier si ad pharisæi pedes uenisse calcibus repulsa discederet.

16 Dub. Cur dominus respondit eius cogitationi? Ref. Titus super Lucam quod ex hoc dominus non solum se prophetam ostendit, sed etiam deum qui nosset cogitationes hominū.

17 Dub. Cur dominus proposuit parabolam de duobus debitoribus? Respō. qui supra. q. d. dominus pharisæo, neq; tu absque debito es, quid igitur si in paucioribus teneris non superbias, quia tu quoque uenia eges.

18 Dub. An peccatores ita cito debeant benigne recipi? Resp. Greg. in Homel. quod districtionem debemus uitijs compassione naturæ si enim feriendus est peccator, nutriendus est proximus, cum uero iam per pœnitētiam peccatrix ipse quod fecit iā nosset proximus peccator non est, quia hic in se punit quod iustitia diuina reprehendit.

19 Dub. Cur pharisęus dixit Christo ut diceret? Resp. glo. quod ex uerbis domini fuit factus ferentior.

20 Dub. Cur cui plus dimittit plus diligit? Resp. quia cui magis beneficium impenditur multo rem causam gratitudinis ad diligendū habet.

21 Dub. Cur dominus improperat pharisæo, quod non dederat aquam pedibus &c? Resp. Amb. super Lucam quasi dominus diceret facilis est usus aquarum, non est facilis lachrymarum effusio in promptis non est usus hoc effudit non prompta lauans lachrymis pedes meos lauit maculas proprias, tersit comis ut per eas sibi assumat sacros sudores, & quibus venata est ad peccatum iuuentutem venata est ad sanctitatem.

22 Dub. Quomodo lachrymæ mundant a peccatis? Ref. Chry. q̄ sicut ubi uehemens imber prorumpit fit serenitas, sic lachrymis effusis apparet tranquillitas & perit caligo reatuū, & sicut per aquam & spiritum, sic per lachrymas & confessionem denuo mundamur.

23 Dub. Quomodo magis peccans potest plus diligere? Resp. Titus ubi sup. q̄ quia contingit sæpius eum qui multum peccauit per confessionem purgari, pauca uero peccantem ex arrogantia non uenire ad cōfessionis remediū.

24 Dub. Quia uidetur quod peccata non per dilectionem, sed per contritionē dimittātur? Ref. quod contritio non pōt haberi de peccatis. nisi ex magna dilectione Dei, qa nisi Deū pctōr diligeret nequaquā se peccasse doleret.

25 Dub. Quia in parabola dixit donū esse causam amoris. Hic autem dicit dilectionem esse causam doni cum dicit remittuntur ei peccata quoniam dilexit multum? Ref. Lyr. quod in parabola loquebatur modo humano, ubi amor ex dono causatur, in applicatione uero parabolæ ad propositum conuertit se ad loquendum de amore Dei erga nos qui non pcedit ex bonis meritis nostris, sed magis causat bonum in bonis. Et ideo conuenienter cōcludit dicto modo.

26 Dub. An per pœnitentiam possit homo redire ad pristinam gratiam? Ref. S. Th. 3. 2. sen. dis. 9. ar. 8. quod multi non uirgines ut Petrus & Magdalena multi etiam uirginibus eminentiores sunt.

27 Dub. An pœnitentia sit sacramentum? Resp. S. Tho. 3. par. q. 84. ar. 1. qd sic. quia sicut Gre. dicitur. & hr. 1. q. 1. c. sacramenta. Sacramentū est in aliqua celebratione cum res gesta ita fit ut aliquid significatiue accipiamus & sancte accipiendum est. cum igitur peccator pœnitēs per ea quæ facit significet se recessisse a peccato. & Sacerdos per ea quæ agit erga pœnitētem, significet opus Dei remittentis peccata manifestum est quod pœnitentia quæ in Ecclesia agitur est sacramentum.

28 Dub. Quæ est materia huius sacramenti? Resp. qui sup. quod sic se habent in hoc sacramento exteriores actus sensibiles sicut aqua in baptismo. & chrisma in confirmatione ipsi igitur actus humani sensibiles sunt loco materiæ.

29 Dub. Cur ministri ecclesiæ non exhibent materiam in hoc sicut in alijs sacramentis? Respon. qui sup. quod cum actus humani sint pro materia huius sacramenti ipsi prouenient ex inspiratione interna. unde non exhibentur a ministro, sed a Deo interius operante, sed cōplementum sacramenti exhibet minister dū pœnitentem absoluit.

30 Dub. Quę est forma huius sacramenti? Ref. qui sup. ar. 4. quod est illud quod sacerdos dicit, ego te absoluo.

31 Dub. Quia uidetur quod peccator esset ligatus si absoluit eum? Resp. q̄ peccata sunt quædam uincula secundum illud Prou. 5. iniquitates suæ capiunt impium & peccatorum suorum funibus quisque constringitur.

32 Dub. Quomodo exponitur ego te absoluo? Ref. qui sup. quod aliqui exponunt. i. absolutū te esse ostendo quæ quidem quantum ad aliquid uera est, sed esset perfectior expositio, ego te absoluo. i. sacramentum absolutionis tibi impendo.

33 Dub. An in absoluendo requiratur impositio manuum sacerdotis? Ref. qui sup. ar. 4. qd non: quia Christus quando dedit potestatem Petro, & etiam aliis Apostolis remittendi peccata nullam de manuum impositione fecit mentionem.

34 Dub. An pœnitentia sit de necessitate salutis? Ref. qui supra. ar. 5. quod sic non absolute, sed ex suppositione, & ita non omnibus est necessaria sed peccato subiacentibus, & ita est necessaria post peccatum.

35 Du. Cur pœnitentia dicitur secunda tabula post naufragium? Ref. qui sup. ar. 6. quod sic metaphoricæ dicitur. Quia primum remedium mare transeuntibus est, ut conseruentur in naui integra. Secundum autem remedium est post nauem fractam, ut quis tabulæ adhæreat. Ita primum remedium in mari huius uitæ est, quod homo integritatem seruet. Secundum autem remedium est si per peccatum integritatem perdiderit quod per pœnitentiam redeat.

36 Du. An pœnitentia de peccato debeat durare vsque ad finem vitæ? Resp. qui sup. ar. 8. q. duplex est pœnitentia vna interior qua homo dolet de peccato commisso, & hæc debet durare vsq; ad finē vitæ, quia si placeret sibi peccasse iam incideret in peccatum. Alia est exterior qua quis per signa exteriora ostendit dolorem de peccatis sicut ipsa verbotenus confitendo & satisfaciendo ad arbitrium absoluentis, & talis non oportet q. duret vsque ad finem vitæ, sed vsque ad determinatum tempus secundum mensuram peccati.

37 Du. An homo continuę pœnitere debeat? Resp. qui sup. ar. 9. q. pœnitere dicitur dupliciter. s. secundum actū & sic non potest semper pœnitere, quia necesse est q. actus pœnitētis sine interior siue exterior interpoletur ad minus somno & alijs quæ ad necessitatem corporis pertinent. Alio modo secundum habitum, & sic oportet q. homo continue pœniteat. s. q. hō debet in proposito gerere q. sem per sibi præterita peccata displiceant, nec aliquid contrarium pœnitentiæ faciat per quod habitualis dispositio pœnitentis tollatur.

38 Dub. An pœnitentia possit iterari? Resp. qui sup. ar. 10 q. aliqui propter dictum Apostoli ad Heb. 6. impossibile est eos qui semel sunt illuminati, & gustauerunt cœleste donum & participes facti sunt Spiritussancti, & lapsi sunt renouari rursus ad pœnitentiam. aliqui in errorem inciderunt dicentes q. post baptismum vtilis est pœnitentia, sed solum semel non tamen pluries qui error est contra id, q. dixit dominus Petro Mat. 18. Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies, & contra Psal. 50. vbi dicitur. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuā. Et secundum multitudinem miserationū tuarum dele iniquitatem meam. Apostolus aūt dicit illa verba contra Iudæos apud quos erāt quædam lauacra ſm legē instituta in quibus pluries se ab immundiciis purgabant, & ita credebant plures eorum per lauacrum baptismi pluries purificari posse ad hoc excludendum. Apostolus scribit Hebræis q. impossibile est eos qui semel sunt illuminati. s. per baptismum rursus reuocari ad pœnitentiam. s. per baptismum qui est lauacrum regenerationis & renouationis Spiritussancti vt dicitur ad Tytum 3. & rationē assignat ex hoc quod per baptismum homo Christo commoritur. Vnde subdit rursus crucifigentes sibimetipsis filium Dei.

39 Dub. An verè dicatur pœnitere qui postea peccat? Resp. qui sup. q. si quis interim q. pœnitet peccat eodem, vel alio genere peccati, vel proponit iterum peccare non dicitur vere pœnitens sed irrisor. q. autem post peractam pœnitentiam peccat aliquis, vel actu, vel proposito non excludit quin prima pœnitentia vera fuerit nunquam. n. veritas primi actus excluditur per actum contrarium subsequentem. sicut. n. vere cucurrit qui postea sedet, ita vere pœnituit, qui postea peccat.

40 Dub. An pœnitentia sit virtus? Resp. q sup. q. 89. ar. 1. q. sic ſm q. consistit in voluntate, & sic cum quadam electione quæ recta est, nec loquimur de pœnitentia prout est passio quædam appetitus sensitiui, nam pœnitens assumit moderatum dolorem a peccatis præteritis cum intentione removendi ea, & ita est virtus, vel actus virtutis.

41 Dub. Quis est proprius actus pœnitentiæ? Resp. qui sup. q. 85. art. 4. q. pœnitentia quæ est virtus proprius actus est propositum emendādi Deo q. contra eum commissum est, & ita est sacrificium quoddam, ſm illud Psal. 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, q. sacrificium offerre est actus voluntatis secundum illud Ps. 53. Voluntarie sacrificabo tibi & sic est in voluntate.

42 Dub. vnde prouenit in nobis pœnitentia & ex quibus? Resp. qui sup. ar. 5. q. de pœnitentia loqui possumus dupliciter vno modo quantū ad habitum, & sic immediate a Deo infunditur sine nobis principaliter operantibus, non tñ sine nobis dispositiue cooperantibus per aliquos actus. alio modo quantum ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur. Quorū actuū primū principium est Dei operatio conuertentis cor ſm illud Tre. 4. Conuerte nos dñe ad te & conuertemur. Secundus actus est motus fidei. Tertius est motus timoris seruilis quo quis timore suppliciorum a peccatis retrahitur. Quartus est motus spei quo quis sub spe venie consequende assumit propositum emendandi. Quintus est motus charitatis quo alicui peccatum displicet ſm seipsum, & non iam propter supplicia. Sextus est motus timoris filialis quo pp reuerentiā Dei aliquis emendam Deo volūtarius offert, & sic patet q. actus pœnitentiæ a timore seruili procedit sicut a primo motu affectus ad hæc ordinato, a timore autem filiali sicut ab immediato & proximo principio.

43 Dub. Quia videtur q. non omnia peccata pœnitentiam tollantur, quia ad Hæb. 12. dr. q. Esau non inuenit locum pœnitentiæ quanquam cum lachrymis quæsiisset eā. & 2. Macha. 9. c. dicitur de Antiocho orabat sceleſtus Deum a quo non erat misericordiam consecuturus? Resp. qui sup. q. 86. art. 1. q. hoc q. aliquod peccatum per pœnitentiā remoueri nō possit pōt contingere dupliciter vno modo q. aliquis de peccato pœniteri non possit, & sic peccata dæmonum & hominum damnatorū non possunt remoueri per aliquā pœnitentiā quia affectus eorum sunt confirmati in malo, ita q. non pōt eis displicere peccatū inquantū est culpa, sed solum quantū ad pœnā quam patiuntur. vñ si habent aliquam pœnitentiam non est cū spe venie, sed cū desperatione, tale aūt nō pōt esse peccatū alicuius viatoris hominis, quia tolleretur libertas arbitrij, & derogaretur virtuti gratiæ per quam moueri potest cor cuiuscunq; peccatoris ad pœnitendū. Alio modo pōt intelligi q. pœnitentia nō possit delere peccatum q. est erroneum, quia repugnat diuinæ misericordiæ de qua dicit Iohel. 2. q. benignus & miseticors est, & patiens & multæ misericordiæ, & præstabilis super malitia. Vinceretur. n. quodammodo Deus ab homine si homo vellet peccatum deleri, q. Deus delere non vellet. & erderogaret virtuti passionis Christi per quā pœnitentia operatur sicut alia sacramenta cum scriptum sit. 1. Io. 2. ipse est propiciatio pro peccatis nostris non solum nostris, sed ét totius mundi, & ita simpliciter dicendum est omne peccatum in hoc mundo deleri posse per pœnitentiā. Esau aūt non vere pœnituit q. patet ex hoc q. dicit venient dies luctus patris mei & interficiam Iacob fratrem meum, similiter ét nec Antiochus vere pœnituit dolebat. n. de culpa præterita nō pp offensam Dei, sed propter infirmitatem corporalem quam patiebatur.

44 Dub. An peccatum possit remitti sine pœnitentia? Resp. qui sup. ar. 2. q. peccatum mortale nullo modo potest remitti sine pœnitētia quæ est virtus de qua dictum est dub 40. sine tamen pœnitentia, quæ est Sacramentum de qua dictum est dub. 27. bene potest remitti, sicut Christus remisit mulieri adulteræ.

45 Dub. An in baptismo remittuntur peccata sine pœnitentia? Resp. qui sup. q. pueris remittitur peccatum originale in baptismo q. non consistit in actuali deordinatione voluntatis, sed in quadam habituali deordinatione naturę. Et ideo remittitur eis peccatum cum habituali immutatione per infusionem gratiæ & virtutum, non autem cum actuali, sed adulto in quo sunt actualia peccata quæ consistūt in deordinatione actuali voluntatis nō remittūtur peccata etiam in baptismo sine actuali immutatione voluntatis, quod fit per pœnitentiam.

46 Dub. An vnum peccatum possit sine alio remitti? Resp. qui supra. ar. 3. quod impossibile est per pœnitētiam vnum peccatum sine alio remitti, quia cum peccatū remittatur per gratiam, cui omne peccatū mortale contrariat, & excludit eam, ideo vnum sine alio non pōt remitti. Item nec sine vera pœnitentia ad q. pertinet deserere peccatum inquantum est cōtra Deum q. est commune omnibus peccatis mortalibus. Nullus igitur pōt pœnitere de vno peccato, secundum hanc rationem q. est contra Deum, nisi de omnibus pœniteat cum omnia sint contra Deum. Tertio, quia hoc est ser contra perfectionem misericordiæ Dei cuius perfecta sunt opera vt dicitur Deut. 32. vn de cuius misereatur totaliter miseretur. Vnde Aug. dicit in libro de pœnitentia quæ dā impietas infidelitatis est ab illo qui iustus & iustitia est dimidiam sperare veniam.

47 Dub. An veniale remittatur sine pœnitentia? Resp. qui sup. q. 87. ar. 1. q. non. Non tñ requiritur quod adhibeat diligentiam ad rememorandum singula peccata venialia. vt singula detestetur sicut requiritur ad remissionem mortalium, sed requiritur quædam virtualis displicentia. puta cum aliquis hoc modo ferk ſm affectum in Deū & res diuinas vt quicq̄d sibi occurrerit quod cū ab hoc motu retardaret displiceret ei & doleret se commisisse, si etiam actu de illo non cogitaret, quod tamen non sufficit ad remissionem peccati mortalis, nisi quantum ad peccata oblita post diligentem inquisitionem.

48 Dub. Quomodo peccata venialia remittantur? Resp. qui sup. ar. 3. quod tripliciter causatur remissio venialium. Vno modo inquantū infunditur gratia & hoc modo per eucharistiam & extremam vnctionem, & vniuersaliter per omnia sacramenta nouę legis, in quibus confertur gratia peccata venialia remittuntur. Secundo per aliquem motum detestationis peccatorum, & sic confessio generalis

Universidad de Deusto
Biblioteca

responsio pectoris, & oratio dominica operãtur ad remissionem peccatorum venialium, quia in oratione dominica petimus, & dimitte nobis debita nostra. Tertio modo per aliquem motum reuerentiæ in Deum, & ad res diuinas, & sic benedictio episcopalis, aspersio aquæ benedictæ, quælibet sacramentalis vnctio, oratio in Ecclesia dedicata, & si qua alia sunt hmõi operantur ad talem remissionem.

49 Dub. An veniale possit remitti sine mortali? Resp. qui sup. art. 4. quod cum ille qui est in peccato mortali careat gratia per quã remittuntur peccata nullo modo interim quod est in peccato mortali potest sibi remitti veniale.

50 Dub. An peccata remissa redeant per sequens peccatum? Ref. qui sup. q. 88. ar. 1. quod in peccato mortali duo sunt. f. auersio a Deo & conuersio ad bonum creatum, & cum cuilibet peccato mortali sit cõmune auerti a Deo, & ex hoc insit ei macula & reatus pœnæ æternæ pp hoc dicitur Iac. 2. qui offenderit in vno factus est omnium reus. Ex parte autẽ cõuersionis peccata mortalia sunt diuersa & interdum contraria. Vnde manifestum est quod ex parte conuersionis peccatum mortale sequẽs non facit redire peccata præterita prius abolita. alioquin sequeretur quod homo per peccatum prodigalitatis reduceretur in habitũ, vel depositionem auaritiæ prius abolitæ, & sic contrarium esset causa sui contrarij, quod est impossibile.

51 Dub. An peccata dimissa redeant per ingratitudinem? Ref. qui sup. ar. 2. quod peccata dimissa per pœnitentiam redire dicuntur inquantum reatus eorum ratione ingratitudinis virtualiter continetur in peccato seq.

52 Du. Ex quibus peccatis ingratitudinis magis dicuntur peccata præterita redire? Resp. qui sup. quod ingratitudo potest committi dupliciter. Vno modo ex eo quod aliquid fit contra beneficium, & sic per omne peccatũ mortale redditur homo ingratus Deo qui peccata remisit, & sic per omne peccatum mortale sequens redeunt peccata prius dimissa ratione ingratitudinis. Alio modo committitur ingratitudo etiam faciendo contra formam beneficij præteriti, quæ si attendatur ex parte benefactoris est remissio debitorum. Vnde contra hanc formam facit qui fratri petenti veniam non remittit, sed odium tenet. Si autem attendatur ex parte pœnitentis qui recipit hoc beneficium inuenitur duplex motus liberi arbitrij. Quorum primus est in Deum qui est actus fidei formatæ, & contra hoc facit homo apostatando a fide. Secundus autem est in peccatum ad quem primo pertinet qd̃ homo detestetur peccata præterita, & contra hoc facit ille qui dolet se pœnituisse. Item pœnitens debet se subiicere clauibus Ecclesiæ per confessionem secundum illud Ps. 30. Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino & tu remisisti impietatem peccati mei. & contra hoc facit ille qui contemnit cõfiteri secundum quod proposuerat. Et ideo dicitur specialiter ingratitudo horum peccatorum facit redire peccata prius dimissa. Vnde versus. Fratres odit, apostata fit, spernitq; fateri, pœnituisse piget pristina culpa redit.

53 Dub. An per peccata venialia redeant peccata dimissa? Ref. qui sup. quod non quia peccans venialiter non facit contra Deum, sed præter ipsum.

54 Dub. An per pœnitentiam restituantur virtutes amissæ per peccatum? Ref. qui sup. q. 89. ar. 4. quod cum per gratiam remittantur peccata pœnitenti gratia infunditur ex qua consequenter omnes virtutes restituuntur.

55 Dub. An operatio virtutum in charitate facta mortificari possit? Resp. qui sup. quod effectus operum virtuosorum quæ in charitate fiunt est perducere ad vitam æternam quod quidem impeditur per peccatum mortale, qd̃ gratiam tollit, & ita mortificari dñr persequens peccatum mortale.

56 Dub. An opera non in charitate facta viuificentur per pœnitentiam subsequẽtem? Ref. qui sup. ar. 6. quod aliqua opera dicuntur mortua effectiue sicut opera peccati mortalis, & talia non viuificantur per pœnitentiam, sed potius abolentur. Aliqua vero dicuntur mortua priuatiue quæ scilicet carent vita spirituali quæ est ex charitate per quam anima viuit, & ita fides sine charitate dicitur mortua, vt dicitur Iaco. 2. Et sic omnia alia opera quæ ex genere bona sunt si fiant sine charitate dicuntur mortua, quia non procedunt ex principio vitæ, & cum transeant nec possint eadem numero iterum resumi impossibile est, quod per pœnitentiam fiant viua, quia non præstatur eis vt iterũ procedant ex principio.

57 Dubitatur. Quot sunt partes pœnitentiæ? Respond. qui supra. quæstione 70. artic. primo. quod sunt tres. scilicet contritio, confessio, & satisfactio, & sunt partes integrales, nec tota pœnitentia consistit in singulis partibus sed in omnibus simul.

58 Dub. Quæ differentia est inter pœnitere & pœnitentiam agere? Resp. San. Tho. in 4. sent. di. 2. q. 2. ar. 3. q. 3. q̃ pœnitere est dolor interior, sed pœnitentiam agere est exterius demonstrare.

59 Dub. Propter quid pœnitentia publicatur uel solemnizatur? Resp. qui supra. dist. 14. q. 1. ar. 5. q. 1. quod propter quatuor. Primo, ut peccatum publicum, publicam habeat medicinã. Secundo, quia maxima confusione in hoc mũdo est dignus qui grauissimum scelus cõmisit. Tertio ut sit alijs ad terrorem. Quarto, ut sit ad exemplum pœnitendi ne desperent qui in grauibus peccatis detinentur.

60 Dubit. Quæ dicitur pœnitentia solemnis? Resp. qui supra. di. 14. q. est illa quæ imponit modo tali. Tales enim pœnitentes in capite quadragesimæ præsentant se cum presbyteris suis episcopo ciuitatis ante fores ecclesiæ sacco indúti, nudis pedibus nullibus demissis, coma deposita, & eis in ecclesia introductis. Episcopus cum omni clero septem psalmos pœnitentiales dicit, & postmodum eis manus imponit aquam benedictam aspergit, & cinere capitibus imponit, cilicio colla eorum cooperit, & denuntiat eis lachrymabiliter qd̃ sicut Adam eiectus est de paradiso, ita ipsi de ecclesia eijciuntur & iubet ministris, ut eos ab ecclesia pellant clero eos persequente cum hoc responsoreo In sudore uultus tui &c. In cęna aũt domini quolibet anno a suis presbyteris in ecclesia reducentur & erunt ibi usque ad octauas paschæ ita tamen quod non communicabunt nec pacem accipiant, & sic fiat quolibet anno quousque aditus ecclesiæ est eis interdictus. Vltima autem reconciliatio episcopo reseruatur ad quam solum spectat solemnis pœnitentiæ impositio.

61 Dubi. An illa solemnis pœnitẽtia possit iterari? Resp. qui supra. q. 2. quod nõ debet iterari propter tria. Primo ne ex iteratione uile fiat. Secũdo propter significationem, quia est figura expulsionis hominis de paradiso quæ est semel tantum facta. Tertio, quia solemnizatio est quasi quædã professio perpetuo pœnitentiam conseruandi. si tamen postmodum peccauerit non clauditur ei locus pœnitentiæ: sed pœnitentia solemnis non est ei iniungenda.

62 Dub. Quibus potest imponi solemnis pœnitentia? Resp. qui supra. q. 1. ar. 5. quod uiris & mulieribus, sed non clericis propter scandalum.

63 Dub. Cur clericus plus peccet quam laicus in eodem genere peccati, cur nõ eis sic imponitur sicut laicis? Resp. qui supra. quod ne ordo ueniat in contemptum. vnde non defertur personæ sed ordini.

64 Dubita. Pro quibus peccatis debet imponi pœnitentia solemnis? Resp. qui supra. q. 3. qd̃ non debet imponi nisi pro peccato quod totam commoueret urbem.

65 Dubi. Cur soli episcopo reseruatur talis solemnis pœnitentiæ impositio? Resp. qui supra quod ideo quia magna peccata indigent maiori cautela ad sui correctionem, & quia non imponitur nisi pro grauissimis peccatis soli episcopo reseruatur.

66 Du. An publica pœnitentia & solemnis sint idem? Resp. qui supra. qd̃ omnis solemnis pœnitentia est publica sed non conuerso, quia publica pœnitentia & nõ solemnis est illa quę fit in facie ecclesiæ sed non cum solemnitate prædicta, sicut peregrinatio per mũdum cum baculo cubitali.

67 Dub. A quo potest imponi publica pœnitentia? Respon. qui supra. quod a simplici sacerdote.

68 Dub. An possit iterari? Ref. qui supra. q. sic.

69 Dubit. Quibus potest imponi? Respond. qui supra. quod uiris & mulieribus & etiam clericis.

70 Dub. Cur dominus non respondit murmurantibus quod peccata dimittere rei? Ref. Greg. in homel. quod cęlestis medicus ægros non respicit quos etiam de medicamento fieri deteriores uidet.

71 Dubitat. Cur sic murmurabant? Respond. Lyra. quia ignorabant deitatem intrinsecus latentem quæ potest peccata dimittere.

72 Dubita. Cur dicit mulieri fides tua te saluam fecit? Respon. Greg. in hom. quia scilicet hoc qd̃ perijt posse se accipere nõ dubitauit.

73 Dubi. Quomodo intelligitur uade in pace? Respon. Theophilus super Lucam uade in pace, idest in iustitia, ei quia iustitia est pax hominis ad deum quasi dicat, operare omnia quæ ad pacem dei te ducunt.

74 Dubitatur. Cur potius attribuit fidei remissionem peccatorum quam alij meritis? Respond. Sanctus Vincen. in sermone, quia nulla pœnitentia pot remittere peccata nisi fit in fide sancta

fide fundata, ideo pœnitentia infidelium non remittit peccata, quia sine fide impossibile est placere Deo.

ALLEGORICE.

Domus in qua discumbit dominus significat ecclesiam, & ibi est Symon. i. audiens merorem qui est confessor audiens peccata q̃ est leprosus, quoniam discernere scire debet inter peccatum & peccatum, & mulier peccatrix. i. anima quæ est in ciuitate, quia eius peccata sunt notoria, retro præ confusione ad pedes Iesu per humiliationem detestando peccata accedit, & lachrymis &c. quærens satisfacere in omnibus in quibus peccauit, & satisfacto integre dominus excusat peccatorem dicendo, sibi esse remissa omnia peccata quæ fecit, & instituit confessorem iudicem, qui secundum æstimationem suam pronuntiat peccatorem debere absolui dum videt contritionem & data pœnitentia mittit eum in pace.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt si volumus liberari & curari a peccatis ea detegamus Christo. i. eius vices gerenti confessori & simus parati omnia confiteri & pœnitentiam iniunctam perficere & satisfactionem impendere, nec verecundemur confiteri quæ non erubuit pertractare & sic ibimus in pace cum Deo, cum quo propter peccatum eramus in bello, ita tamen quod vngamus pedes Christi. i. eius pauperes vnguento eleemosynarum vt ab ipso mereamur commendari.

ANAGOGICE.

Contemplemur infinitam bonitatem Christi qui non dedignatur recipere peccatores, dum recurrunt ad eum, imo ipsos sicut pastor cuem de perditam portat in humeris suis & ad amena gaudia paradisi perducit vbi in pace requiescent, quoniam eorum fides ipsos saluos fecit.

FERIA VI. DE PASSIONE.

Collegerunt Pontifices & pharisæi consilium. Ioan. 11. c.

Historia huius Euangelij facta fuit anno Christi 33. die Sabbati. 12. Martij.

HISTORICE.

Lazaro resuscitato consilio disceptatum fuit a pontificibus & pharisæis quidnam actum esset, cum a Iesu plurima fierent signa cui nisi resisteretur omnes eius reciperẽt fidem. Romanique patriam gentemque ablaturi proficiscerentur, ex consiliarijs vero vnus Cayphas anni illius pontificatu fungens, vnum necesse fore occidi hominem ait, ne gens periret vniuersa, quæ non ex se locutus est, sed ob pontificatus dignitatem prophetice Iesum pro gente moriturum fore prænunciauit, & nedum pro gente, sed & vt dispersos Dei vniret filios, ab ipso igitur sancitum fuit die Iesum fore necidandum qui ea cum percepisset nequaquam cum Iudæis palam conuersabatur, sed in Effren vrbe iuxta desertum suis cum discipulis morabatur.

SAtis faciendum iam dubiis est.

1 Dub. Quæ differentia est inter consilium & consilium? Resp. S. Thom. 2. 2. q. 158. ar. 5. quod concilium est in quo iudices inter se conferunt quo supplicio reos damnari oporteat, consilium autem vt dicit ipse 12. q. 14. art. 3. & sequentibus proprie importat collationem inter plures habitam, & est quædam inquisitio illorum quæ in dubio venimus, & dicitur consilium quasi considium quod multi eõsident ad simul conferendum.

2 Dub. De quibus est consilium? Resp. qui sup. & vbi immediate supra. quod vt Greg. Nicenus dicit, consiliamur de his quæ fiunt in nobis & per nos fieri possunt, & ita consilium proprie est circa ea quæ aguntur a nobis.

3 Dub. An de omnibus quæ aguntur a nobis sit consilium? Resp. qui supra. ar. 4. quod de duobus non consiliamur. i. de rebus paruis, & de his quæ sunt determinata qualiter fieri debent, sicut est in operationibus artium. præter quasdam coniecturales, vt Greg. Nicenus dicit, vt puta medicinalis negotiatiua, & huiusmodi.

4 Dub. Cur cum dominus tanta miracula faciebat consilium contra eum fecerunt? Resp. Lyra. quod audita resurrectione Lazari ex ira & inuidia mori sunt ad tractandum, de eius morte.

5 Dub. Cur in dicto consilio non legitur aliquis dixisse pro Iesu? Resp. Aug. super Ioannem quod plus prædicti homines cogitabant quo modo nocerent & perderent quam quomodo sibi consulerent ne perirent.

6 Dub. Cur solum pontifices & pharisæi hoc consilium fecerunt? Resp. Ly. quod pontifices erant de tribu Leui, Pharisæi autem pro ma-

gna parte erant de tribu Symeon, quia ex illa tribu habuit ortum secta pharisæorum, ideo in figura huius dictum fuit Gene. penul. c. Symeon & Leui fratres basa iniquitatis bellantia in concilium eorũ non veniat anima mea.

7 Dub. Cur dicunt quia hic homo multa signa facit? Resp. Ly. quod hoc erat quod in concilio agitabatur. videlicet an deberent credere Christo qui multo plura fecit quam Moyses, cui tamen credebant, & hoc erat argumentum pro vna parte quod non crederetur sibi erat quia si crederetur sibi hoc esset tanquam Messiæ & Christo qui debebat habere regimen quod credebant fore temporale. Et ideo timebant ne Romanum Imperium procederet contra eos propter omnium in eum credulitatem, & obsiderent eos & tollerent ciuitatem & templum, & gentem Iudæorum captiuarent.

8 Dub. An veraciter inter eos esset timor de Romanis? Resp. Orig. super Ioan. quod fictio erat quæ dicebatur. Quid enim demonstrabat tale? armigeros circumferebat? & equitatum trahebat? nonne deserta persequebatur, sed vt non putentur ob passionem suam hoc dicere totam ciuitatem periclitare dicunt.

9 Dub. Nunquid sacerdos magnus non durabat nisi per annum? Resp. Aug. vbi supra. quod dominus constituerit vt esset vnus solus pontifex qui duraret in vita sua, & alius succederet, tamen post propter ambitiones & contentiones constitutum est, vt essent plures pontifices qui per annos singulos ministrarent, & forte etiam in vno anno plures ministrabant & Iosephus refert quod Cayphas precio sibi sacerdotium vnius anni redemerit.

10 Dub. An Cayphas fuerit verus propheta? Resp. qui sup. quod non quicunque prophetizat propheta est, sicut nec quicunque ius prosequitur iustus est. vide de prophetia, feria 1. dominicæ tertiæ quadragesimæ. dubio 26. & sequentibus.

Dub. Quia dicitur hoc a seipso non dixit a

11 quo ergo dixit? Resp. S. Tho. in 4. sen. dist. 19. in fine. quod in verbo Cayphæ fuerunt quatuor simplicitate immissa per quam veritas passionis Christi cordi eius inspirata fuit, & hæc fuit a Spiritusancto. Secundum fuit falsus intellectus a seipso. Tertium fuit iniqua intentio, nec hoc fuit a Spiritusancto. Quartum fuit vera locutio quamuis non secundum intellectum eius, & hoc fuit aliqualiter a Spiritusancto regulante verba illius vt consonarent inspirationi ab eo factæ.

12 Dub. Cur dicit vos nescitis quicquam &c. Resp. Orig. vbi sup. quasi diceret vos sedentis, & adhuc rem segnius attenditis, sed attentatis vnius hominis salutem pro communi rep. oporteret contemnere.

13 Dub. Cur dicit cum esset pontifex? Resp. Ly. quod protulit illud verbum propheticum nõ ratione sui meriti, sed dignitatis officij.

14 Dub. Cur dicitur nesciens quid diceret. vide dub. 11.

15 Dub. An prophetauerit Cayphas de alijs a Iudæis quando dixit pro gente? Resp. Aug. q. Cayphas de sola gente Iudæorum prophetabat in qua erant oues, de quibus dominus dicit non sum missus nisi ad oues, quæ perierunt domus Israel. Sed Euangelista alias esse oues nouerat, quæ non erant de hoc ouili, quas oportebat adduci.

16 Dub. Quia tunc Apostoli non erant dispersi & gentes non erant oues Christi? Respond. Aug. quod hæc per prædestinationem intelliguntur.

17 Dub. Quomodo intelligitur vt congreget in vnum? Resp. Ly. id est in vnam Ecclesiam ex Iudæis & gentibus constitutam.

18 Dub. Cum ante pluries cogitauerint eum interficere quomodo verum est quod dicitur, quod ab illo die cogitauerunt &c. Resp. Ly. q. cogitauerunt. i. diffinierunt hoc adimplere, quam citius possent.

19 Dub. Cur non ita ambulabat in palam sicut ante? Resp. Aug. vbi sup. quod sic non ambulabat non quia potentia eum defecisset, sed exemplum dedit quo appareret & non esse peccatum si fideles eius oculis persequentiũ se subtraherent, & furorem scelleratorum potius euitarent, quam se ostendendo magis accenderent.

20 Dub. Cur quilibet debeat confiteri fidem, videtur quod non sit licitum fugere tempore persecutionis? Resp. Orig. super Io. quod honestum est imminente agone confitendi Iesum non euitare confessionem, nec recusare subire mortem gratia veritatis, nec minus honestum est non tradere occasionem rameꝝ tentationi, non solum propter certitudinem cuentus proprij, sed ne nos occasionem præbemus, vt alij magis impij ac noxij fiant.

21 Dub. Cur abijt in illam regionem iuxta desertum? Resp. Ly. quia ibi pauci de Iudæis erãt.

22 Dub. Quæ est Effren? Resp. Lyra, q̃ est ciuitas parua & parum populata, & ut colligitur Ex. 47. c. Eccl. erat in tribu Effraim ex qua tribu fuit Hieroboam primus rex Israel.

23 Dub. Cur duxit secum discipulos? Resp. Orige. ubi supra. q̃ ut nullam daret causam perquirentibus eum.

24 Dubita. Quantum temporis moratus fuit in Effren. Respondet q̃ usque ad sabbatum sequens in quo Bethaniam. & in die palmarum ingressus est Hierusalem, ut habetur Io. 12. c.

ALLEGORICE.

Significantur per hoc euangelium tyranni qui concilium cũ suis adhærentibus celebrãt quemadmodum opprimãt aliquos diuites & si sint iusti, ut eorum bona auferant obijcientes eis q̃ sunt rei lesę maiestatis uel proditores aut perturbatores patriæ, & si qui in concilio eos pro iustitia ruere nolunt expellunt a concilio dicentes illud Lucani. Execrandam qui nolet esse pius, & Cayphas qui interpretatur uomens ore iniquam profert contra iustũ sententiam & omnia eius bona in ficũ deuoluunt: adeo ut alij iusti & diuites non audeãt in palam ambulare, sed morantur iuxta Effren quæ interpretatur fructificatio per bona opera & patientiam deo fructificantes.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex præsenti euangelio ut iuxta psalmistam non ambulemus in consilio impiorum ne cum peruersis puertamur, sed potius eorum conuersationem fugiamus & iuxta desertum, id est mũdanos deferentes commoremur in Effren deo soli fructum nostrum offerentes.

ANAGOGICE.

Contemplemur regem regum & dominũ dominantium patientissimum ferentem se a uilissimo ac spurcissimo seruo pontifice sumo niace electo condemnari & sententiam mortis latam ac diffinitam in concilio non infringere, sed usque ad tempus præfinitum decimare, qui omnes conciliares prosternere potuisset sicut turbam eum capere uoletem fraus ut nos a mortis potestate eriperet, & ad regna cælestia perduceret fructuum nostrorum præmia abunda nissime retribuens.

SABBATHO ANTE PALMAS.

Cogitauerunt autem principes sacerdotum Ioan. 12 cap.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi. 33. partim in uigilia, & partim in die palmarum.

HISTORICE.

Lazarum ex mortuis ereptum sacerdotum principes conspirarunt neci dandum, quoniã ob ipsum Iudæorum quam plurimi Christi fidem assumebant. Crastino autem dominus Hierosolimam super asino insidente, ut fuerat uaticinatum plurima quæ ad festum uenerat turba obuiam palmarũ cum ramis procedens uocem extollens Osanna benedictum qui domini in nomine aduenirent israel rex acclamabat, quæ clare postquam gloriam adeptus est agnouerunt discipuli, attestabantur autem cum concomitantes resurrectionem uidisse Lazari pharisæis id nequaquam gratis accipientibus. Philippo siquidem gentiles q̃dem ut Iesum uiderent suggerebãt cum uero una cũ Andrea Philippus domino retulisset horam aduenisse respondit qua deberet clarificari, semen namque tritici certe mandatum nisi occumberet solum permanere. Fructum uero quamplurimum si moreretur asserte dixit eum quoque qui suam diligeret animam eam perditurum fore & odiens in æternam eam reseruare uitam, & eum qui ministrer eius uelle esse eum sequi & secum permanere opertere ait honoreq; ab eis amplos acciperet genitore, utque clarificaretur cum eius turbata foret anima patrem deprecabat, cui cum uox quædam quod ei claritatem contribuerat & rursus clarificaret intonuisset qui bosdam tonitruum factum fuisse, aliquibus uero angelum eum allocutum fuisse affirmantibus, respondit dominus non propter se, sed hanc propter eos uocem aduenisse afforeque mundi iudicium cuius princeps extra ejicere tur trahereque cuncta ad se dum exaltatus foret qua deberet nece pleni insinuãs requisitis autem a turba quonam pacto id fieri posset eum ex legis auctoritate Christus æternaliter fore permansurus ut dum eis diuinum illucesceret lumen incederent ne a tenebris obfuscarentur imperuit, atque quatenus lucis filij fieri mererentur, in lucem crederent, hisque dictis abscendens ab eis se occultauit.

Producen-

1 PRoducenda sunt dubia & soluenda.

Dubitatur. cur Iudæi potius volebant interficere Lazarum quã alios resuscitatos a domino & sanatos? Respon Lyra. post Chrysostomum. quia Lazarus erat nobilis & famosus & ideo eius resurrectio erat magis publica.

2 Dubita. quid tunc mouebat eos potius q̃ ante? Respon. qui supra: quia relicta festinitate instanti omnes ibant Bethaniam.

3 Dubit. cur potius volebant eũ interficere quã expellere, vel alio modo prouidere? Respon. Aug. super Ioãnem. quod tanta erat eius dẽtia miraculi ut nõ possent occultare quod factum est uel negare.

4 Dubitatur nunquid considerabant quòd si interfecissent eum quod adhuc dominus potuisset eũ resuscitare? Respõ. qui supra, quòd ex cæca stultitia credebant eum non posse suscitare occisum quamuis suscitasset mortuos: & tamen Lazarum mortuum & seipsum suscitauit occisum.

5 Dub. cur in crastinum venit Hierosolymã? Respon. Ly. quia illa die quæ erat quinta ante pascha accipiebatur agnus & reseruabatur usque ad uesperam quartæ decimæ diei, & tũc immolabatur, ut habetur Exo. 12. c. Et quia Christus erat uerus agnus immolandus, ideo tunc venit ut figura responderet veritati.

6 Dub. cur tanta turba tunc venerat Hierusalem? Respon. Lyr. quia omnes tenebantur venire Hierusalem ad festum paschę.

7 Dubit. cur alias veniens Hierusalem non venit in asino &c. dubia hoc tangentia? Require dominica prima aduentus secundum ordinem prædicatorũ dub. 7. & sequentibus.

8 Dubitatur cur accipiebant ramos palmarum? Respon. Lyra: post Aug. quod diuina dispositione hoc fecerunt ad designandam victoriam quam Christus de hoste in proximo erat habiturus: unde antiquitus victorum in certaminibus ramus palmæ dabatur.

9 Dub. cur dicit prophetа nolas timere? Respon. Chrysost. super Io. quia reges eorum iniusti fuerunt, & eos obnoxios bellis faciebant sed hic non talis sed mitis & mansuetus.

10 Dubi. quid tunc non intellexerunt discipuli? Respon. Lyra: quòd scilicet illa scriptura intelligeretur de Christo. quia adhuc erant simplices & illiterati.

11 Dubitatur quando fuit Christus glorificatus? Respon. Lyra. quod post resurrectionem quando fuit gloriosus simul in anima, & in corpore.

12 Dubitatur: quomodo sic cognouerunt? Respon. Lyra. quia tunc aperuit eis sensum ut intelligerent scripturas.

13 Dubi cur tunc non reuelauit eis quod erat rex? Respõ. Chrysost. ubi supra: quod scandalizasset eos quod unus rex talia deberet pati.

14 Dub. Ad quid turba testimonium perhibebat de resuscitatione lazari? Respon. quod ut vox vulgi quę ex auditu puenerat confirmaretur per testimonium turbæ quæ viderat.

15 Dubi. quomodo intelligitur quòd nihil p ficiebãt pharisæi? Resp. Ly. quod duplicitur. Vno modo de bono zelo de his qui credidẽrãt sicut de Nicodemo quæ volebãt impedire alios a pfecutione Christi & nihil pficiebãt. Alio modo de malo zelo. quo incredeli ex invidia talia dicebãt nõ valentes retrahere turbã. vnde Aug. ait quod turba turbauit turbã, & inuidet cæca turba si mundus post eum abiit per quem factus est mundus.

16 Dubi. quia totus mũdus nõ ibat post eum? Respõ. quod est sensus hyperbolicus ad exprimendum quod multi sequebantur eum.

17 Dub. quomodo gentiles idololatre veniebãt adorare in Hierusalẽ? Respon. Beda quod templũ prosui sanctitate habebatur in reuerentia a gentilibus qui erant in circuitu Iudæorum ut habetur 2. Macha. 3. & ideo multi ex eis ascendebant adorare in Hierusalem & maxime in solennitate paschali ut patet in eunucho Candacis reginæ.

18 Dub. quomodo gentiles non poterant videre Iesum qui ab omnibus videbatur? Respon. sanctus Vincentius: quod volebant sequi eum eo.

19 Dubitatur. quid nolebant sibi dicere? Respon. quod ut patet ex verbis a Christo prolatis volebant eius doctrinam audire pro eorum salute.

20 Dubi. cur dicebantur gentiles? Respon. qui supra: quod quasi geniti taliter cum non essent circuncisi sicut Iudæi.

21 Dub. Cur potius dixerũt Philippo quàm alteri apostolorum? Respon. Lyr. quod quia uidebant eum mansuetum & pium, vel ut dicit sanctus Vincentius, quia primo moriebantur eum.

22 Dubi. quia cum Bethsaida esset piscina in Hierusalem quomodo erat in Galilea? Resp. quod est nomen æquiuocum ad dictã piscinã

&c

& quandam villam Galileæ. Vnde Philippus erat oriundus.

23 Dub. Cur Philippus non dixit Iesu per se sed primo dicit Andreæ? Resp. Ly. post Chrys. quia Andreas erat principalis quia eo cum esset primus Christi discipulus & per eum Philippus fuerat conuertus, ideo cum eius consilio volebat dicere.

24 Dubit. Cur non respondit dominus quod erat contentus eos audire? Resp. Ly. post Augustinum. quod implicite respondit eorum voluntati prænuntiando eis passionem & resurrectionem suam quasi diceret illi gētiles qui volunt modo venire ad me post mortē meam venient ad me per fidem.

25 Dub. Quomodo nunc Christus fuit clarificatus in visione gentilium? Ref. Ly. post Aug. quod videns dispositionem gentilium ad credendum dicitur clarificatus, quia eius diuinitatem gentiles vbique confessi sunt post eius resurrectionem.

26 Dub. Cur Christus assimilat se grano? Ref. S. Tho. 3. par. q 42. ar. 1. quod se dicebat granum mortificandum in infidelitate Iudæorum, & multiplicandum in fide Apostolorū.

27 Dub. Quomodo granum moritur cum non habeat vitam Resp. quod metaphorice dicitur mori. quia corrumpitur quamuis & animam vegetatiuam habeat virtualiter & multiplicatiuam.

28 Dub. Quomodo ergo moriens multiplicat? Resp. quia corruptio vnius est generatio alterius.

29 Dub. Quomodo amans animam suam perdet eam? Ref. Aug. vbi sup. quod diligens animam suam concedendo ei delectabilia huius vite perdet eam in futuro.

30 Dub. Quid est diligere animam & eam odire? Ref. Chry. vbi sup. quod ille animam suam amat qui eius desideria inconuenientia facit, & odit quia noxia concupiscenti non cedit.

31 Dub. Cur vult quod odio persequamur animam? Ref. Chry. vbi sup. quod quemadmodū eorum qui odio habentur nec vocem audire sustinemus nec visum videre delectat, ita & animam cum contraria mingit quæ Deo nō placent cum vehementia auertere oportet.

32 Dub. Cur dicit in hoc mundo? Ref. Theophil. super Ioannem. quoniam valde onerosum erat audire quod oporteret odire animā & per hoc consolatur quod dicit in hoc mundo temporis indicans particularitatem, non enim in perpetuū iubet animā odio habere.

33 Dub. Quia videtur quod Christus phæ verba dederit occasionem hominibus semetipsos interficiendi? Ref. Aug. vbi sup. quod cum causæ articulus venerit vt hæc conditio proponatur, aut faciendum esse contra Dei præceptum, aut ab hac vita migrandum comminante mortem persecutore ibi oderis in hoc mundo animam tuam vt in vitam æternam custodias eam.

34 Dub. Quid est ministrare Christo? Ref. qui supra. quod non quærere quæ sua sunt, sed quæ Iesu Christi.

35 Dub. Quid est sequi Christum? Ref. qui sup. quod est ambulare vias Christi non suas.

36 Dub. Cur dicit vbi ego sum &c? Ref. Lyra. quod ad ostendendum præmium sequele esse si. ibi vbi est filius Dei.

37 Dub. Cur dicit vbi sum, & non vbi ero? Respond. Ly. post Chrys. quoniam tunc erat in cœlo per fruitionem Dei, imo inquantum Deus erat ipsa beatitudo essentialiter.

38 Dub. Cur potius dicit quod pater talem honorificaret quam ipse. Resp. Chry. vbi sup. quia nondum de eo decentem opinionem habebant, sed maiorem de patre.

39 Dub. Cur dicit animam suam esse turbatā? Ref. Ly. post Chrys. quod quia discipulos ad mortem exhortatus fuerat, ne dicant quod ipse extra dolores existens humanos facile de morte philosophatur. ostendit quod & ipse in agonia sit tamen propter vtilitatem mortem non renuit.

40 Dub. Quia videtur quod Christus non debebat turbari: Vide supra fer. 6. dominicæ 4. quadragesimæ. dub. 122.

41 Dub. Cur dicit quid dicam? Ref. Beda. quasi diceret quid aliud dicam nisi vt membra mea instituantur.

42 Dub. Cur petit saluificari ex illa hora? Respon. Ly. quod secundum appetitum sensitiuum refugiebat mortem quam secundum appetitum rationalem sufferre volebat.

43 Dub. Cuius fuit illa vox? Ref. Ly. quod fuit formata a tota trinitate. Verumtamen dicitur vox patris quia personā eius representabat.

44 Dub. Per quem prolata fuit dicta vox? Respon. Greg. 18. mora. quod huiusmodi verbis per angelum loquitur Deus.

45 Dub. Quando fuit clarificatus &c? Respon. Aug. vbi sup. id est quod cum de virgine natus est. cum miracula multa fecit cum descendente Spiritu sancto in specie columbæ monstratus est, & iterum clarificabit cum resurget a mortuis cum exaltabitur super cœlos Deus & super omnem terram.

46 Dub. Cum sit Deus nunquid semper fuit clarus? Ref. San. Tho. 4. contra Gen. c. 9. quod hoc ad humanam naturam referendum est in qua fuit humilitas passionis & gloria postmodum resurrectionis.

47 Dub. Cur quidam dicebant tonitruum factum, & alij angelum fuisse locutum? Respon. Ly. quod rudiores qui solum sonum vocis audierant. Dicebant tonitruum esse factum. Alij perspicaciores qui articulationem vocis perceperant, dicebant angelum ei fuisse locutū.

48 Dub. Vnde mouebantur dicentes angelum fuisse ei locutum? Resp. Ly. quod ex hoc quia putabant eum purum hominem. Et ideo dicebant angelum ei fuisse locutum sicut in scriptura dicitur quod angeli loquebantur prophetis.

49 Dub. Cur dicit illam vocem non esse factā propter se? Ref. Ly. post Augustinum, quod ex hoc ostendit per illam vocem non sibi indicatum quod iam sciebat, sed eis quibus iudicari oportebat.

50 Dub. Cum iudicium sit futurum in fine mūdi, cur dicit quod tunc erat iudicium mundi? Ref. Ly. post Augustinum. quod duplex est iudicium. Vnum damnationis, quod est præmiorum & pœnarum æternarum. Et illud est futurum in fine mundi. Aliud est iudicium discretionis quando .s. discreti sunt fideles ab obstinatis, & illud fuit in passione Christi.

51 Dub. Cur dicitur iudicium mundi? Ref. qui supra mundi. i. pro mundo inquantum ex diuina sententia mundus a potestate diaboli ereptus est.

52 Dub. Quis est princeps mundi? Ref. qui supra. quod est diabolus.

53 Dub. Cum Deus sit dominus omnium cur dicitur diabolus princeps mundi? Resp. Aug. vbi sup. quod mundus appellatur in malis hominibus qui toto orbe terrarum diffusi sunt, & ita dicitur princeps mundi. i. malorum hominum qui sunt in mundo.

54 Dub. Nunquid & iusti possunt dici mundus? Resp qui sup. quod vt Apostolus dicit 2. Corin. 5 deus erat in Christo mundum reconcilians sibi .i. iustos ex quorum cordibus princeps mundi eiicitur foras.

55 Dubit. Cum iam esset eiectus a cordibus Apostolorum & discipulorum, cur dicit eiicietur? Ref. qui sup. quod tunc erat eiectus ex paucissimis hominibus, sed nunc in multis magnisque populis iam mox eiiciendum esse prædicit.

56 Dub. Quomodo ergo diabolus regnat qui eiectus est? Ref. qui sup. quod aliud est intrinsecus regnare, aliud forinsecus oppugnare. Et ideo tentare non cessat, licet eiectus sit a regno.

57 Dub. Cur dicit conditionaliter si exaltatus fuerit? Ref. qui sup. quod Ly. si dicitur pro cum. i. cum exaltatus fuerit.

58 Dub. Cur dicit omnia traham & non omnes? Ref. qui sup. quoniam non omnium est fides non itaque ad vniuersitatem hominum retulit, sed ad creaturę integritatem. i. spiritum & animam & corpus.

59 Dub. Cum neutrum genus concipiat masculinum videtur quod comprehēdantur sub illo adiectiuo omnia, & etiam homines? Respon. qui sup. quod si sic intelligimus omnia, id est prædestinata ad salutem, aut certe omnia hominum genera secundum innumerabiles differentias quibus inter se præter sola peccata homines distant.

60 Dub. Quomodo trahet cum trahere dicat vim? Ref. Chrysō. quod trahet quasi a tiranno detentos & per seipsos nequientes accedere & illius manus effugere.

61 Dub. Ad quid dixit significans qua morte &c. Resp. quod sunt verba Euangel. ista declarantis exaltationem fore crucifixiorem.

62 Dub. Cur per exaltationem intelligit mortem? Respon. Ly. quia cum fuit crucifixus fuit exaltatus a terra in aere debellando aereas potestates.

63 Dubit. Cur turba dicit audiuimus ex lege, &c. Resp. Ly. post Augustī. quod quasi arguendo quod ipse non esset Christus, si Christus ex lege deberet manere in æternum.

64 Dub. Quia in lege Moysi hoc non habetur, Resp. Ly. quod per legem non solum intelliguntur quinque libri Moysi, sed etiam prophetæ & psalmi.

65 Dub. vbi habetur quod Christus manet in æternum? Ref. Ly. quod Esa. 11. c. Ibi vocabitur nomen eius admirabilis Deus &c. Et Daniel. 6. c. Potestas eius potestas æterna quæ non auferetur, & Micheæ 5. Et tu Bethleem efrata &c. & egressus eius ab initio a diebus æternitatis.

Universidad de Deusto
Biblioteca

65 Dubi. Quomodo intellexerunt quod dicer-
ret de morte sua cum hoc clare non dixerit?
Resp. Augu. ubi supra quia hoc facere cogita-
bant, ideo hoc eum dixisse intelligebant.

67 Dubitatur. Cur non dicunt quod Christus
nihil patitur? Resp. Chryso. super Ioannem q
& passio & resurrectio in multis scripturis si
mul ponuntur, sed dicunt qđ manet in æter-
num, & minimum hoc non erat cõtrarium im
mortalitati enim per passionem non est fa-
ctum impedimentum.

68 Dubita. Cur dicunt quis est filius hominis
cum Christus hic non se dixerit filium homi-
nis? Resl. Lyra. quia cõmuniter sic se uocabat.

69 Dubi. Cur de hoc interrogant. Resp. Chry.
ubi supra. q.d. non dicas q propter odium tuũ
hoc a nobis audimus ecce enim non nouimus de quo
dicis. Vel ut dicit Lyra. q.d. si loqueris de te-
ipso sequitur quod nõ sis Christus. si loqueris
de alio die nobis quis est iste filius hominis.

70 Dub. Cur Christus non respondet ad pro-
positum? Resp. Lyra. q respondet argumento
eorum & eos commendat quod haberent no
titiam de ejus æternitate per scripturas, sed
erat imperfecta. Ideo dicit adhuc modicum lu
men in nobis est. id est agnoscendo æternita-
tem Christi.

71 Dub. Quomodo non habebant perfectum
lumen de Christo? Respondet Lyra. quia non
intelligebant mortem & passionem Christi
præmonstratam per Isaiam 53. cap. tanquam
quis ad occisionem ducetur. & secũdum anti-
quos doctores hebræos totum illud capitulũ
intelligit ad literam de Christo. & Danielis.
9. c. post hebdomadas. 72. occidetur Christus

72 Dub. Cur dicit ambulate dum lucé habe-
tis &c. Ref. Lyra. post Aug. q admonet eos ut
uelint habere perfectam cognitionẽ suæ pas-
sionis & mortis ne tenebræ ignorantiæ & cal
pæ illos comprehendant.

73 Dubit. Quomodo ambulantes in tenebris
nesciunt quo vadunt? Resp. Chrysost. qd quia
nunc iudei multa agunt nescientes quid agãt,
sed ut in tenebris ambulantes putant rectam
incedere uiam, cum tamen quandoque cõtra
uadant. scilicet iudæi credentes Christum uẽ
turum ambulant uiam non rectam.

74 Dubi. In quam lucem uult dominus ut cre
dant? Respondet Lyra. i. in eum qui est lux &
ueritas scilicet in Christum ipsum.

75 Dubit. Quomodo dicit nunc ipsos fieri fi-
lios lucis id est Christi, cum Ioannis. 1. dicat
ipsos filios dei fieri? Resp. Chrys. q hoc dicit
ut ostendat quoniam una & eadem est actio
patris & filij.

76 Dubi. Cur post abijt? Resp. Lyra. quia non
recipiebant eius doctrinam.

77 Dub. quomodo abscondit se? Resp. Lyra. q
non occultando se sed uirtute diuina se red-
dendo inuisibilem eis.

78 Dub. Cur abscondit se cum non demonstra
rent se uelle ei nocere? Respondet Lyra. quod
ipse uidebat eos talia cogitantes, ideo petue
niens abscondit se.

ALLEGORICE.

Concilium sacerdotum significat concilia
imperatorum plurium quærentes extinguere
fidem Christi, honor Christo exhibitus per
turbas significat honorem qui nunc per uni-
uersum mundum ipsi exhibetur qui testimo-
nium perhibent per fidem quod potest mor-
tuos suscitare. Pharisæi indignantes signant
populum iudaicum indignati quod nunc to-
tus mundus credat in Christum ipsis a deo
derelictis. Gentiles adorantes signat conuer
sionem gentium deum perfecte adorantium.
Quod Andreas & Philippus gentiles adde-
cunt ad Christum figurat orbem per aposte-
los ad Christum deductum & granum frumẽ
ti mortuum & fructum afferens, signat innu-
merabilem fructificationem per passiones &
mortem martyrum factam, & in hac ipsos do
mino ministrasse & mundum salusificasse nox
de cælo figurauit sonum aduenientis spiritus
hehementis apostolos clarificantem, nox nõ
propter se ueniens, demonstrat Christum in-
carnatum non propter se, sed propter nos ho
mines & nostram salutẽ. Princeps mundi ej
ectus declarat idola in quibus habitabat cõfrin
genda & annihilanda, turba dicens Christum
mansurum in æternum significat annuntian-
tes fidem Christi usque in finem mundi dura
turam, modicum lumen significat in præsenti
sæculo deũ cognosci per speculum & in enig
mate, tunc uero filios nos lucis fieri quando
uidebimus eum sicuti est Christus se abscon
dens, significat deum recessisse a iudeis in gra
tis & obstinatis retrahẽdo lumẽ gratiæ ab eis.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex hoc euangelio fugere con-
sortia prauorum & cito derelinquere cogita-
tiones pessimas ne in aliquod pessimum faci
nus incurramus, & docemur nostra per cuncta
occurrere redemptori, & testimonium asser-
re per

re per gratiarum actiones de beneficijs nobis
collatis. Itẽ q ad sanctos recurramus quibus
mediantibus Christi gratiam conse quamur.
Item quod tribulationes mundi & mortem
sufferamus ut fructum multũ afferamus nec
condescendamus omni appetitui, sed sensua
litates odiamus, & quod ministerium Christo
eius pauperes pascendo & quod fidem quam
accepimus, usque ad mortem cõseruemus, &
ut non inuacuum gratiam & lumen dei reci-
piamus, sed ambulemus dum lumẽ gratiæ no
bis illucesit, utque abscondamur in abscondi
to faciei dñi, ne a diabolo inuẽti decipiamur.

ANAGOGICE.

Eleuamur in cõtemplationẽ cœlestis Hie-
rusalem ad quam cũ Christo triumphãte onu
sti ramis bonorum operum deum laudantes
ingrediemur testimonium reddẽtes de illius
infinita misericordia qua peccatores cõtinue
recipit, & in illo festo cum sanctis apostolis,
erunt omnes gẽtiles ad fidem conuersi deum
suppliciter adorantes & ipsi ministrantes
qui in hoc mundo tribulationes passi sunt ani
mam suam morti pro Christo dantes, diabolo
extra paradisum emisso, & nobis lumen æter
num & indeficiens in quo ambulabimus per-
petuo erit, Abscondemurque sub protectione
alarum dei nos protegentium.

SABBATHO ANTE PALMAS
secundum ordinem prædicatorum.

Require in uigilia Ascensionis.

Dominica in ramis palmarum euangeliũ.
Cum appropinquasset Iesus Hierosolymis.

Quære dominica prima aduentus secundum
ordinem prædicatorum.

DOMINICA IN RAMIS PAL-
marum in missa.

Scitis quia post biduum pascha fiet &c. Matt.
26. *Mar.* 14. *Luc.* 22. *& Ioan.* 18.

Christi passio peracta est anno eius 33. die
25. Martij feria sexta, scilicet die ueneris quę
dicitur parasceue paschæ.

RElicto sensu historiali ob sui pro
lixitatem, Cum in quatuor euan
gelijs ample descriptus sit, solũ
ad dubia me conuertam.

Dub. Vbi Christus discipulis. di
xit scitis quia post biduum pascha fiet? Resp.
q ut habetur Mar. 14. & Mar. 13. erat in mon
te oliueti.

2 Dub. Quo die erat pascha iudæorum? Ref.
Rabanus super euangelijs. q in quo agnus im
molabatur ad uesperam. hoc est quartadeci-
ma luna primi mensis q pascha illo tunc eue
nit die Iouis quæ fuit octauaquarta Martij.

Dub. Quæ dies appellabatur azimæ? Resp.
qui supra, q festiuitas azimorum succedebat
immediate paschæ quæ fiebat. 15. luna dicti
primi mensis, quando scilicet populus egres-
sus est de Aegypto. Aliquando tamen euan-
gelistæ unum pro alio ponere solent.

4 Dub. Quomodo pascha fuit post biduum?
Ref. Lyra. q dominus prædixit apostolis pas
sionem suam die Martis antequã pararetur,
& ita per duos dies ante diem Veneris.

5 Dub. Cur dicebatur pascha? Resp. Hieron.
quod pascha quæ hebraice dicitur phase a trã
situ nominatur. quia exterminator uidẽs san
guinem in foribus israeliticarum pertrãsierit
nec percusserit eos, uel quia populus a serui-
tute ægyptiaca transiuit ad libertatem.

6 Dub. Si pascha erat quædam dies quomo-
do discipuli petunt ubi uolebat qd pararent
pascha? Resp. q ut colligitur ex sancto. Tho.
tertia parte. q. 46. & primæ Chori. & in plu-
ribus alijs locis. Pascha multipliciter dicitur.
Primo uespera. 14. Lunę primi mẽsis qua im
molabatur agnus. Leuitic. 23. quartadecima
die mensis ad uesperã pascha domini est. Itẽ
tota hebdomada azymorum quæ incipiebat
ipsa quartadecima die primi mensis & dura-
bat septem diebus dicebatur Pascha, ut patet
Exodi. 12. & Leuitic. 23. & ita accipitur Act.
12. uolens post pascha ꝓducere eum populo.
Tertio agnus qui tunc immolabatur dicebatur pascha, ut patet Luc. 22. Venit autem dies
azimorum in qua necesse erat occidi pascha.
Quarto prima dies azimorum scilicet quin-
tadecima dies primi mensis dicebatur pascha
Ioan. 13. c. ante diem festum paschæ. Quinto
panes azimi qui comedebantur dicebantur
pascha. Io. 18. c. non introierunt in prætorium
&c. sed ut manducarẽt pascha. i. panes paschæ
les. Sexto festiuitas epularum. 2. Paralipo. pe
nul. c. non fuit phasę. i. pascha simile huic in
Israel a diebus Samuelis prophetæ. Septimo
Christus dicitur pascha. 15. Cho. 15. Pascha
nostrum immolatus est Christus, & usualiter
dies resurrectionis Christi dicitur pascha, qa
tunc de morte transiuit ad uitam impassibi-
lem. Vnde uersus hebdomadas, hora, dies,
epule, pecus, azima Christus.

7 Dubita.

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 Dub. Cur dicit pascha fiet, & non erit aut vemet? Respon. Orig. super euangeliis, quod dicit fiet hoc est quale nunquam factum fuit.

8 Dub. Cur non ita celebratur pascha certo die mensis sicut annũtiatio nativitatis Christi, circũcisio epiphania & purificatio? Resp. quod ut habetur in rationali diuinorũ officio rũ secũdũ Aug. prędicta festa pertinẽt ad memoriam tantum unde sufficit pro ea memorari quota die mensis natus sit Christus circũcisus &c. Et ideo semper eadem die mensis celebrãtur licet feria uarietur propter mutationem litere dominicalis. Aliqua uero festa sicut Paschę, Penthecostes, Ascẽsionis, & passionis domini pertinent ad memoriam & sacramentum. Verbi gratia Christus passus est 6. feria. ut hominem qui in 7. fer. ceciderat redimeret, & sic de aliis, & sic oportet quòd in diuersis calendis fiant in eadem tamen feria scilicet passio in feria. 6. & resurrectio in dominica.

9 Dubi. Cur non semper celebratur pascha in eodem tempore? Respon. qui supra, quòd pascha nostrum accipitur semper dominica prima post paschа hebręorum quod est semper quartadecima luna, quæ nõ est semp eodẽ tẽpore uel eadẽ die mẽsis imo uariatur secundum annos solares. Ideo & pascha nostrũ non semper est eodẽ tempore nec in eodem die mensis, licet semper ut dictum est eadem feria scilicet in dominica celebretur.

10 Dubi. Cur semp pascha celebratur in die dominico? Resp. q̃ sic fuit statutũ, ut habetur de cõsec. di. 3. c. nosce. & c. sequenti. & ut dicitur in rationali diuinorũ officiorum. Angelus domini in specie pastoris apparuit Hermę doctori præcipiens ut semper pascha die dominico celebraretur.

11 Dub. Cum pascha sit trãsitus & Christus feria sexta transierit, cur non celebratur in ipsa feria sexta? Resp. quòd ut habetur in rationali diuinorũ officiorũ. Primo ne uideremur iudaizare, quia Iudæi tunc pascha celebrãt. I quartadecima luna, quæ tunc erat fer. 6. Secundo quia Christus die dominico resurgẽdo uitam reparauit. Tertio, quia quando fuit crucifixus est tempus luctus. Ideo ecclesia dimittit hoc usque ad dominicam ut solennius agatur.

12 Dubit. Cur prædicit eis quòd traderetur. Require dominica in quinquagesima. dub. j. & sequentibus.

13 Dub. Quando fuerunt congregati principes sacerdotum, quia dicit tunc Resp. Remig. super euangeliis, quod tunc coniungitur superioribus uerbis id est antequàm pascha celebraretur scilicet die mercurij, ut dicit Lyra.

14 Dub. Cur dicitur principes sacerdotũ cum unus solus esset summus pontifex. Require feria sexta de passione dub. 9.

15 Dubit. Qui erant seniores populi. Require fer. 4. dominicæ. 3. quadragesimæ. dub. 6.

16 Dubi. Cur potius congregati sunt in atrio Cayphe quàm alibi? Ref. q̃ propter dignitatẽ, quia erat summus sacerdos illo anno.

17 Du. Cur uolebant Iesum dolo tenere? Ref. qui supra quia nullam in eo mortis causam inuenire poterant dolo occidere nituntur.

18 Dub. Quem tumultũ timebant? Resp. Orig. super euangeliis. quòd populi propter diuersa studia diligentis Christum & odientis credentis & non credentis.

19 Dub. Quid est cumultus? Ref. S. Tho. super Esa. 17. ca. quod est locutio confusa & præcipue multorũ simul. Vnde oritur seditio.

20 Dub. Cur post occiderunt eũm die festo? Resp. Chryf. in homel. quòd furore feruentes immutati sunt a suo proposito, quia enim traditorem inuenerunt in ipsa festiuitate Christum occiderunt.

21 Du. Quomodo comedit cũ Symone leproso quòd nõ licebat secũdũ legẽ? Ref. Hiero. super Mat. quòd iam fuerat mundatus a saluatore, sed nomen pristinum permanebat, ut uirtus curantis appareret.

22 Du. Quę fuit illa mulier quæ attulit alabastrum &c. Vide feria. 5. dominicæ de passione quasi per totum.

23 Dubi. Vt quid dominus passus est unguentum tanti precij super se effundi? Respond. Chryst. quod quia multa erat huius mulieris religio & ineffabile studium ideirco condescendens dominus concessit super caput suũ unguentum effundi.

24 Dubi. Quia uidetur quædam luxuriosa res ungi tali precioso unguento? Respon. Aug. de doctrina Christiana, quod non usus rerum sed libido uentris in culpa est, nam hoc magnum cuiusdam rei signum est, ut etiam dominus eam excusando dicit.

25 Dub. Cũ Ioãnes dicat solũ iudã cõtristatũ, cur Matthe⁹ & alij dicũt discipulos cõtristatos? Respond. Augusti. de consensu Euangelistarum, quod & alij discipuli aut senserunt hoc aut dixerunt aut eis Iuda dicente persuasum

sum sit atque omnium uolũtatem. Matthęus, & Marcus etiam uerbis expectserunt, sed iudas dixerat propter ea quia fur erat cæteri uero propter pauperum curam. Ioannes autem soluit de iuda dixit cuius ex hac occasione furandi consuetudinem credidit imitandam.

26 Dub. Quantum ualebat unus eorum denariorum? Respon. quod olim denarius pro decem nummis reputabatur & pensat siliquas. 18. & siliqua est uigesimaquarta pars solidi.

27 Dub. Quid est indignatio? Respõ. Sanctus. Tho. 2. 2. q. 157. ar. 7. quod est filia ire, & est quando ira est in corde.

28 Dubi. Quomodo illud unguentum fuit deperditum? Respon. Lyra. quod Iudas putabat unguentum perditum, quia nõ habebat apud se precium.

29 Dubi. In quo discipuli fuerunt molesti mulieri? Respõ. Remigius ubi supra: quod ex uerbis Christi ostenditur quod apostoli molesti quid locuti sunt contra eam.

30 Dub. Cur Christus tãtum laudat hanc mulierem? Respon. Chrysostomus quod ut non obtunderet de fiderium mulieris omnia hæc in consolationem mulieris dicit.

31 Dubi. Cur dominus permisit portare loculos? Respõ. dominus Cardinalis de turre cre. Quod propter sustentationem pauperum. Secundo ut haberet unde emeret necessaria, ut pãtet in Samaritana. Tertio ut daret exemplum infirmis eis condescendens ut sibi proui deant. Quarto, quia eius ecclesia loculos habitura erat.

32 Dub. Cur dicit quod pauperes semper haberent? Respond. quia ut dicitur Marci. 14. c. quòd quod alias poterant benefacere pauperibus.

33 Du. Quomodo eum non semper habebunt cum dicat Mat. 27. cap. Ecce ego uobiscum sum usque ad consummationem sæculi? Respon. Lyr. post Hiero. quod hic intelligitur de præsentia corporali, & ibi de esse cum hominibus per gratiam & etiam sacramentaliter in sacramento altaris.

34 Dub. Quomodo hoc fecit ad eum sepelion dum cum adhuc uiueret? Respon. Lyra: quod in hoc facto sepulturam præfiguraut futurã de propinquo. Vnde Ioan. 12. cap. dicitur quod præcepit partem unguenti ad sepulturam suam reseruari.

35 Dub. Cur Christus commisit loculos iudæ qui erat fur? Respon. dominus Cardinalis de turre cre. quod non erat fur quando ei commisit.

36 Dubit. Cur postquàm cognouit ipsum esse furem non eum redarguit? Respon. qui supra quod hoc non sciebatur homo? sed ut deus ipsum esse furem, & non corripuit rationabiliter ut ecclesia fiat tolerare fures, & ut omnem occasionem proditionis auferat cum ex loculis haberet concupiscentiæ mitigationẽ.

37 Dub. cur dicit ubicunque prædicatũ &c. Respon. Chryso. in home. quia sepulchrum & mortem commemorauerat ut non uideatur in tristitiam mittere mulierem rursus eã consolatur per ista uerba.

38 Dubit. Quomodo prædicabitur per totum mundum? Respon. Rabanus super euangelis quod in toto mundo id est in quocunque loco dilatabitur ecclesia per totum, mundum dicetur.

39 Dubit. An uere hoc prædicatum fuerit per totum mundum? Respond. Chryf. ubi supra, quòd ubicunque, terrarum abieris uidebis hanc mulierem famosam effectam quod uirtus prædicantis efficit.

40 Dubit. Cur non promisit huic mulieri nisi quòd diceretur in toto mundo? Respon. qui supra, quòd ex his quæ dixit intelligi potuit quid sibi promiserit, si enim opus bonum fecit manifestum est quod & mercedem dignã accipiet.

41 Dubi. Quando abiit Iudas, quia dicit tunc? Respond. Lyra: quòd feria. 4. scilicet die mercurij cum fuerunt congregati principes.

42 Dubi. Quia post congregationem ponitur de unguento effuso? Respond. Augst. de consensu Euangelistarum quòd recapitulando dictum est.

43 Dubit. Cur dicit Euangelista de Iuda quòd abiit? Respon. Raba. ubi supra, quod ideo dicit quia non coactus, non inuitatus sed sponte sceleratum iniit consilium.

44 Dub. Cur dicit unus de duodecim? Respõ. Chryf. in homelia ac si diceret de primo choro eorum qui sublimiter electi sunt, hæc erat caterua regalis.

45 Dub. Cur dicit Scarioth? Respond. qui supra. quia erat & alius Iudas qui fuit frater Iacobi minoris, ut dicit Ly.

46 Dub. Quid est Scarioth? Respon. Remigius ubi supra, quod scariotha fuit patria in qua ortus fuit Iudas.

47 Dub. Cur non nominat eum proditorem? Resp. Chryso. in sermone. q ut doceat detractiones nescire & accusationes declinare.

48 Du. quid mouit Iudam prodere Christum? Resp. Leo Papa in sermone. q non timoris q turbatione Christum deseruit, sed pecuniæ cupiditate distraxit. Amore enim pecuniæ uilis est omnis affectio & anima lucri cupida etiã pro exiguo perire non meruit nullumque est iniuriæ in illo corde uestigium in quo sibi auaritia facit habitaculum.

49 Du. Cur Iudas nil determinate petijt dicẽs quid uultis mihi dare? Resp. Hiero. q non certam postulat summam ut saltem lucrosa uideretur proditio, sed quasi uile tradens mãcipiũ in potestate emẽtiũ posuit quãũ uellẽt dare.

50 Dub. Cur triginta argenteos ei constituerunt? Resp. Origenes. q tantam mercedem cõstituerũt quantos annos saluator conuersatus fuerat in hoc mundo, & quia Ioseph uenditus præfiguauit Christi uenditionem qui Ioseph ut Hiero. dicit non ut multi putant iuxta. 70. interpretes triginta aureis uenditus est, sed iuxta hebraicam ueritatem triginta argenteis, neque enim poterat seruus preciosior esse quam dominus.

1 Dubit. Qualem oportunitatem quærebat? Resp. Orige. q Lucas manifestius declarat dicens. Vt traderet eum sine turba, idest quãdo populus non erat circa eum sed secretus erat cum discipulis sicut & fecit.

2 Dub. Quæ dicebatur prima dies azimorũ? Resp. San. Tho. 3. par. q. 46. ar. 9. quod quartadecima dies mensis primi quando agnus immolabatur, quæ tunc euenit in die Iouis.

53 Dub Quot erant dies azimorum? Resp. Lyra. quod a uespera. 14. dici usq; ad uesperam, 21. durabant.

54 Dubi. Cur illa die non fuit passus Christus qua immolabatur agnus? Resp. Remigius. quia in eadem nocte mysteria sanguinis & corporis sui discipulis celebranda tradidit, & sic tẽtus a iudæis fuæ immolationis, idest passionis sacrauit exordium.

55 Dubita. An Iudas esset cum alijs apostolis quando petierunt ubi nolebat parari pascha? Resp. qui supra. quod estimat quod sic.

56 Dub. An Christus uel aliquis apostolorum haberent domum ad parandum pascha? Resp. Chry. quod ex his uerbis manifestum est, quoniam non erat ei domus neque tugurium, etti mat quoque neque discipulos habuisse, profecto enim cum illuc rogassent uenire.

57 Dubi. Quod pascha debebat cum apostolis manducare? Resp. Sanctus Tho. 1. Corin. 5. q erat agnus paschalis.

58 Dub. Quid significat azima? Respõ. qui supra. quod dicit ab a quod est sine, & zima qđ est fermentum, & ita panis non fermentatus dicitur azimus.

59 Dub. Ad quem misit dominus discipulos, quia dicit ad quendam? Ref. Augu. de consensu Euangelistarum quod ad eum scilicet quẽ Marcus & Lucas dicunt patremfamilias uel dominum domus qui credit. ut dicit Ly. fuisse discipulus Christi, sed occultus.

60 Dubi. Quia dicendo ad quendam dimittebat eos uagos? Resp. qui supra. quod dominus non dixit ad quendam. Sed Matthæus interposuit studio breuitatis. quoniam ut Marcus dicit, dedit eis signum quod occurreret eis homo lagenam aquæ baiulans &c.

61 Dub. Cur non dixit eis nomen eius ad quẽ eos mittebat? Respon. Theophi. quod ne prodictor cognito nomine domum panderet pharisæis qui eum cœpissent prius quã spiritalia mysteria discipulis traderet.

62 Dub. Quos discipulos misit? Resp. quod Petrum & Ioan. ut dicit Lucas.

63 Du. Cur dicit tempus meum prope est &c. Resp. Chry. in Homel. ut demonstraret quod uolens ad passionem uenit.

64 Du. Cur dominus uoluit celebrare pascha iudæorum? Ref. qui supra quod ut demonstraret quòd usq; ad ultimum diem non erat contrarius legi, sed quod uenerat legem implere.

65 Dub. Cur dixit cum discipulis meis? Resp. qui supra. quod ut sufficiens fieret præparatio & ut ille ad quem mittebat non existimaret eum occultari uelle.

66 Dubit. Cur nos christiani non celebramus pascha more iudaico? Resp. Orig. q Iesus factus est sub lege, non ut eos qui sub lege erãt sub lege relinqueret, sed ut ex lege educeret, sed celebramus in azymis sinceritatis & ueritatis.

67 Dubita. Cur non discubuit ante uesperam? Ref. Remigius. quoniã ad uesperam agnus immolari solebat. Ideo uespere facto discubuit.

68 Dubita. Cur non seruauit legem, quæ præcepit ut stantes edant agnum? Resp. Theo. qđ probabile est prius eos adimplesse pascha legale deinde discubuisse incipiẽte & proprium tradere pascha.

69 Dub. An semp uirgo fuerit in illa cœna? Respõ. sanctus Vincẽ. in sermo. q fuit sed q statim facta cœna recessit antequam dominus diceret desiderio desideraui &c.

70 Dub. Cur dominus dixit in generali quòd unus eorum erat eum traditurus? Resp. qui supra, quòd ut testimonio percussi cordis singulorum qualitas probaretur.

71 Dub. Cur nõ nominauit Iudã? Ref. Leo Papa in sermone: q ut facilius corrigeret penitendo quem nulla deformaret abiectio.

72 Dub. Cur alij discipuli quærũt dicẽtes nunquid ego sum? Resp. Orige. q unusquisque discipulorũ sciebat ex his quæ docuerat Iesus: quoniam ad malũ uertibilis est humana natura & in colluctatione aduersus rectores huius mundi tenebrarum: ideo unusquisque eorum timens interrogauit.

73 Dub. Quid est parapsis? Resp. Rabanus: q est uas escarum quadriangulatum a paribus assibus id est æquis lateribus dictum.

74 Dub. Quia Marcus dicit catinum an idem sit? Respondet qui supra dicens catinum esse uas fictile apeum ad immittẽdũ liquorem & potuit fieri ut in mensa uas fictile quadrangulatum contineretur.

75 Dub. An omnes apostoli intingerent manum in parapside? Resp. Lyr. q sic. sed in eodem uase in quo erant carnes agni paschalis.

76 Dub. Quomodo ergo potuerũt intelligere quis eũ traderet? Rñ. Hie. q Iudas cæteris cõtristatis & retrahẽtibus manũ & interdicentibus cibos ori suo, temeritate & impudentia qua erat proditurus etiam manum cum magistro mittit in parapsidem ut audacia bonã conscientiam mentiretur.

77 Dub. Cur dicit filius hominis uadit? Rñ. Remi. quia humanitatis est ire & redire diuinitatis semper manere & esse, & quia humanitas potuit mori, ideo dicitur filius hominis abire.

78 Du. Cur dicit sicut scriptũ est de illo? Rñ. qui supra, quia quæcũque passus est prius a ꝓphetis prædicta sunt, & ut dicit Lyr. ad consolandum apostolos ut non existimarent infirmitatem quòd passurus erat.

79 Dubit. Vbi scriptum est de illo. vide supra sabbato præcedenti. dub. 71.

80 Dub. Cur dicit per quem traditur, & non a quo? Rñ. Orige. q per hoc ostendit Iudam ministrum esse diaboli a quo tradebatur.

81 Dub. Cur inculpatur Iudas cum ita scriptũ esset, & ita debebat fieri? Resp. Chryso. in homel. quòd quamuis scriptum fuerit passurum esse Christus nihilominus, tamen incusatur Iudas, non enim traditio Iudæ salutem nostram operata est, sed sapientia Christi qui aliorum nequitiis ad id quod nobis expediebat utebatur.

82 Dubitat. Videtur quòd Iudas fuerit antequam nasceretur, quia dicit bonum erat ei si natus non fuisset? Respond. Hierony. quòd sic intelligendum est multo melius esse non subsistere quàm male subsistere, & ponitur positium, scilicet bonum pro comparatiuo scilicet melius.

83 Dub. Quia uidetur quòd non esse sit appetibile, si melius est non esse quàm esse proditorem? Resp. S. Tho. 3. par. q. 5. ar. 2. quod non esse secundum se non est appetibile sed per accidens inquantum, scilicet ablatio alicuius mali est appetibilis quòd malum quidem aufertur per non esse, & sic etiam per accidens non esse dicitur bonum, & carere malo habet rationem boni, ut dicit Philosophus in quinto Ethicorum.

84 Dubitatur. Cur cum alii dicant nunquid ego sum domine: Iudas dicit, nunquid ego sum rabbi. id est, magister? Respond. Hieron. quòd ille qui proditurus est non dominum, sed magistrum uocat quasi excusationem habeat si domino denegato salutem magistrum prodiderit.

85 Dub. Cur Iudas interrogat qui potius debuisset tacere? Rñ. Orig. q hoc fecit uersuto consilio ut similia cæteris interrogando celaret proditionis consilium, & ut dicit Lyr. si non interrogasset aliis interrogantibus reddi disset se suspectum.

86 Dubit. Cur non dixit sibi eius quod erat ipse & quod debebat ex pacto accipere argẽtum. Respon. Chryso. in homel. quòd nihil horum dixit mitissimus Iesus nobis terminos & regulas præfigens.

87 Dub. quia uidetur quod eũ manifestauerit dicẽdo, tu dixisti? Rñd. Remigius, q potest sic intelligi, tu dixisti & non ego, ut adhuc locus pœnitentiæ concederetur dum non apertius eius peruersitas manifestatur.

88 Dubitat. Qua hora cœnæ dedit discipulis corpus & sanguinem suum, quia dicit cœnantibus? Rñ. Lyra. q postq̃ comederant carnes agni paschalis antequam surgerent de cœna.

89 Dubit. Cur distulit usque ad ultimam cœnã instituere hoc sacramẽtũ. Rñ. S. Th. 3. par.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q.74.art.5. quod triplici ratione. Primo quia Christus continetur in hoc sacramẽto & ideo quando in propria specie discessurus erat in sacramentali specie seipsum eis reliquit. Secũdo quia sine fide passionis Christi nũquam potuit esse salus, & ideo oportuit omni tẽpore apud homines esse representatiuum dñice passionis, cuius i ueteri testamẽto erat agnus paschalis cui succesit in nouo testamento eucharistie, ideo conueniens fuit ut celebrato pori sacramento nouum institueretur. Tertio quia ea quę vltimo maxime ab amicis recedentibus dicuntur magis memorię commendantur, & quia nulla oblatio maior est ista, ideo quando discessurus erat instituit eam vt in maiori ueneratione haberetur.

90 Dub. Cum ipse dederit apostolis non ieiunis hoc sacramentum, cur a Christianis ieiunis sumitur? Ref. Aug. ad Ianuarium quod placuit spiritui sancto, & in honorem tanti sacramenti in os Christiani prius dominicũ corpus intrare quam ęteri cibi.

91 Dub. Cur non præceperit quo ordine deberet sumi? Resp. qui supra quod vt apostolis per quos ecclesiam depositurus erat seruaret hunc locum.

92 Dub. An eucharistia sit vnũ de sacramẽtis ecclesię? Resp. S. Tho. 3. par. q. 77. ar. 1. quod sic quia ordinatur ad subueniendum homini in uita spirituali, quæ conformatur uitę corporali ad quam requiritur generatio per quã homo uitã accipit, & augmẽtũ quo homo ducitur ad perfectionẽ. Itẽ & alimẽtum quo homo conseruatur in uita, ita etiã in uita spirituali oportuit esse baptismũ quæ est spũalis regeneratio, & confirmationem quę est spirituale augmentũ, & ita etiam oportuit esse eucharistiam quæ est spirituale alimentum.

93 Dub. An eucharistia sit vnũ vel plura sacramenta? Resp. qui supra. art. 2. quod est unum formaliter sed multa materialiter quia duo concurrunt scilicet spirituali cibus & spiritualis potus. Et ideo i collecta primo dicitur, purificent nos domine sacramenta quæ sumpsimus, & post singulariter dicitur hoc tuum sacramentum non sit nobis reatus ad pœnam ad ostendendum quod est quodammodo multa simpliciter autem vnum.

94 Dub. An hoc sacramentum sit de necessitate salutis? Resp. qui supra. art. 3. quod sic tamen non est eodem modo sicut baptismus de necessitate salutis, quia ad baptismum non ordinatur quis per aliud precedens sacramentum, sicut ordinatur ad eucharistiã per baptismum, & quis potest saluari sine eucharistiæ perceptione dummodo eam habeat in uoto seu desiderio, & tamen pueri non possunt saluari sine baptismo quia non habent aliquo modo baptismum in uoto sicut adulti, qui tamen saluantur sine eucharistię perceptione cum habeant rem sacramenti quoniam ex fide ecclesiæ credunt.

95 Dub. Quod est proprium nomen huius sacramẽti? Rñ. qui supra. ar. 4. q. inquãtũ significat respũ pręteriti prout est memoratiuũ dñice passionis quæ fuit verũ sacrificiũ dicitur sacrificiũ inquãtum vero respectu pñtis, prout est unitatis ecclesiasticę aggregatiuũ uocatur cõmunio, quia per ipsum unimur ad inuicem sed inquãtũ habet significationẽ respectu futuri inquantũ scilicet est præfiguratiuum fruitionis dei quæ erit in patria dicitur uiaticũ, & secũdũ hoc dicitur etiam eucharistia id est bona gratia, quia gratia dei uita æterna.

96 Du. Quæ fuit pcipua figura huius sacramẽti in ueteri testamento? Rñ. qui supra. ar. 6. q. in hoc sacramẽto est tria cõsiderare. 1. id quod est sacramẽtum tãtũ quod est panis & vinum & sic potissima eius figura fuit oblatio Melchisedech qui obtulit panẽ & vinũ. Itẽ quod est res & sacramẽtũ. s. corpus Christi uerũ & ita omnia sacrificia vete. testa. fuerũt figura huius sacramẽti, sed pręcipue sacrificiũ explationis quod erat solẽnius quãdo scilicet pontifex intrabat semel in anno cũ sanguine in sancta sanctorũ. Itẽ & id quod est res tantum scilicet effectus huius sacramenti cuius pręcipua figura fuit manna quod habebat in se omnis saporis suauitatem ut dicitur Sap. 16. c. Sed agnus paschalis quantum ad hæc tria prefigurabat hoc sacramentum. Et quantum ad primum quia manducabatur cum panibus azimis. Quantum ad secundum, quia immolabatur ab omni multitudine filiorum Israel & fuit figura Christi qui propter innocentiã dictus est agnus. Quantum uero ad effectum, quia per sanguinem agni paschalis protecti sunt filij Israel a deuastante angelo, & liberati, ab Aegyptiaca seruitute, & ideo fuit præcipua, figura huius, sacramenti quantum, ad omnia tria, ipsum repræsentans.

97 Du. cur poti° panis & vinũ sit materia hũius sacramẽti q. caro uel alia res? Rñ. q. supra q. 74.

q. 74. art. 1. q. panis & vinum sunt materia cõueniens huius sacramenti. Primò quãtum ad vsum sacramenti qui est manducatio, quia ipsi e cõmunius homines reficiuntur & assumuntur in hoc sacramento ad vsum spiritualis mãducationis. Secundò quantum ad passionem Christi, in qua sanguis a corpore est separatus, & ita in hoc sacramento seorsum sumitur panis, vt sacramentum corporis, & vinum, vt sacramentum sanguinis. Tertio quantum ad effectum, quia uaset ad tuitionem animæ & corporis. Et ideo corpus Christi sub specie panis pro salute corporis, sanguis uero sub specie uini pro salute animæ offertur sicut dicitur. Gen. 10. c. q. anima animalis in sanguine est.

98 Dub. An requiratur aliqua determinata q̃titas panis & uini ad materiã huius sacramenti ultra quam sacerdos non possit consecrare? Resp. qui supra ar. 2. quod quidam dixerunt ut Alexander de hales in 4. q. sacerdos non posset consecrare immensam quantitatem panis & uini, puta totum panẽ qui uenditur in foro aut totũ uinum quod est in dolio, sed hoc non uidetur esse uerũ, quia in omnibus habẽtibus materiã ratio determinationis materiæ sumitur ex ordine ad finẽ, sicut materia ferri est ferrum ut sit apta sectioni. finis autem huius sacramenti est usus fidelium. Vnde oportet quod quantitas materiæ huius sacramenti determinetur per comparationem ad usum fidelium non autem potest esse q. determinet ad usum fidelium qui nunc occurrũt alioquin sacerdos paucos parochianos habens non posset consecrare multas hostias. Vnde relinquitur q. materia huius sacramenti determinetur per comparationem ad usum fidelium absolute. Numerus autem fidelium est indeterminatus unde non potest dici q. quantitas materiæ huius sacramenti sit determinata.

99 Du. An sacerdos possit consecrare unã partem hostiæ sine alia hostia integra remanẽte? Resp. Richar. in 4. senten. distin. 10. q. sic dum modo determinet quam multe consecrare, quia si uellet consecrare dimidiam uel tertiam partem indeterminate nihil consecraret.

100 Du. An si habeat uiginti hostias coram se & non intendat consecrare nisi decem & octo eas consecret? Respondeo prout supra. quod si determinet ad aliquas illarum, scilicet ad 18. quas uideat & uelit consecrare, erunt consecrate. Sinautem non se determinet ad hanc uel illam nulla erit consecrata.

101 Dub. An habens uiginti hostias credens. 18. ante se & intendat consecrare quicquid est ante se consecret? Respõdeo quod omnes uiginti erunt consecrate.

102 Du. An habẽs plurales hostias ante quas intendebat consecrare, & in prolatione uerborum non aduertat nisi de illa quam habet in manibus omnes consecret? Respond. quòd sic propter primam intentionem quæ uirtualiter remanet.

103 Dub. Quę sit propria materia huius sacramenti quo ad panem? Resp. San. Tho. ubi supra ar. 3. q. est panis triticius q. Christus credidit in huius panis specie hoc sacramentum instituisse.

104 Dub. An in pasta facta de tritico possit cõficiꝰ? Resp. q. non, quia non est panis.

105 Dub. An in pane spelcæ, ordei, auenæ farri, uel siliginis possit conficiꝰ? Respon. qui supra q. non. nisi in siligine generata ex grano frumenti.

106 Du. An ex pane tritici mixti cum supradictis uel altero eorum possit conficiꝰ? Resp. qui supra. quòd sic si maneat species tritici, non autem si species mutatur.

107 Dub. An debeat confici ex azimo uel fermentato? Resp. qui supra. quòd latini conficiũt in azimo, ut dicit Grego. in registro, quia dominus sine ulla cõmixtione suscepit carnem, & hæc consuetudo est rationabilior, quia imitatur Christum qui in azimo confecit. Græci tamen conficiunt in fermentato in detestationem hæresis nazareorum, qui legalia euangelio miscebant.

108 Dub. An latinus conficiens in fermentato, vel Græcus in azymo consecrent? Respõ. qui supra. quòd sic.

109 Dub. An sit licitum sic consecrare? Resp. qui supra. q. non, sed sic conficiens grauiter peccaret quasi peruertẽs ecclesiæ suæ ritum.

110 Dubit. Quòd vinum est materia propria huius sacramenti? Respon. qui supra. arti. 3. q. est vinum vitis de quo solo potest conficiꝰ hoc sacramẽtum. Primo quidem propter institutionem Christi qui in vino vitis ipsum instituit. Vnde Lucæ 22. dicit. non bibam de hoc genimine vitis &c. Item, quia vinum vitis magis competit ad effectum huius sacramenti qui est spiritualis lætitia, quia scriptum est psal. 103. quòd vinum lætificat cor hominis.

111 Dub. An in liquoribus pomorũ granatorum, vel aliorũ possit conficí? Rñ. qui supra. q. non, quia liquores non dicuntur proprie vinum, sed secundum similitudinem.

112 Dub. An in aceto facto ex vino vitis possit conficí? Resp. qui supra. q. non, quia vinum fit acetum per corruptionem.

113 Dubit. An de agresto possit conficí? Respon. qui supra. q. non, quia agresta est in via generationis: & ideo nondum habet speciem vini.

114 Dub. An possit conficí de musto? Respon. qui supra. q. sic, quia iam habet speciem vini non tamen debent vuæ integræ huic sacramento misceri.

115 Dub. An aqua sit vino permiscenda? Resp. qui supra. art. 6. q. sic. Primo propter institutionẽ, quia probabiliter creditur q. dominus ipsum instituit in vino aquæ permixtio secundum morem illius terræ. Vnde Prouer. 20. dicitur, bibite vinum quod miscui vobis. Secundò propter representationem dominicæ passionis, quia sanguis & aqua ex eius latere profluxisse legitur. Tertiò ad significandũ effectũ huius sacramenti qui est vnio populi christiani ad Christum, & sic aqua vnitur vino.

116 Dub. An sine aqua possit conficí? Resp. qui supra. art. 7. q. appositio aquæ non est de necessitate sacramenti, nam aqua non seorsum offertur a vino, sed vino permixta per quod ostenditur q. vinum per se pertinet ad hoc sacramentum tanquam de eius necessitate existens. non autem aqua nisi secundum quod adiungitur vino.

117 Dub. An ex pane facto ex farina tritici, & aqua artificiali, s. rosacea uel huiusmodi possit confici hoc sacramentum? Resp. qui supra. q. non, quia non esset uerus panis.

118 Dubit. Quanta aqua debet admisceri vino? Respon. qui supra. art. 8. q. tutius est parum de aqua apponere & præcipue. si vinum sit debile, quia si tanta fieret appositio aquæ, ut solueretur species vini non posset perfici sacramentum.

119 Dub. An sufficiat si aqua ponatur in dolio cum vino, uel in vase? Resp. qui supra. q. oportet aquam vino apponi circa ipsam celebrationem sacramenti.

120 Dubit. An possit confici in Pascha? Respon. qui supra. q. non, quia aqua tollit virtutem vini.

121 Dub. An secundum veritatem sit corpus Christi in hoc sacramento? Resp. qui supra. q. 75. quod uerum corpus & sanguinem Christi esse in hoc sacramento, neque sensu deprehendit potest, sed sola fide quæ auctoritati diuinæ innititur. Vnde super illud Luc. Hoc est corpus meum quod pro nobis traderur, dicit Cyrillus. nõ dubites an hoc uerum sit sed potius suscipe uerba saluatoris in fide eũ enim sit veritas non mentitur. Berengarius autem qui dicebat corpus & sanguinem Christi non esse in hoc sacramento nisi sicut in signo postea coactus est suum errorem reuocare & ueritatem fidei confiteri.

122 Dubi. An post consecrationem remaneat in hoc sacramẽto substantia panis & uini? Respond. qui supra ar. 2. quod licet figura panis & uini uideatur. Tamen ut dicit Ambr. in libro sacramentis. nihil aliud quam caro Christi et sanguis post consecrationem credenda sunt.

123 Dubita. Quid sit de substantia panis & uini post consecrationem? Resp. qui supra. ar. 3. q. non annihilatur, qua deus non est causa tẽdendi in non esse, ut dicit Aug. li. 83. Substantia igitur ipsorum post consecrationem conuertitur in corpus Christi, & licet post consecrationem hæc sit falsa substantia panis est aliquid id tamen in quod substantia panis cõuersa est, est aliquid, ideo non est annihilata.

124 Dubi. Quomodo totus panis & totum uinum potest conuerti in corpus & sanguinem Christi, cum materia semper maneat & formæ subinuicem succedant? Resp. qui supra. ar. 4. q. licet nullum agens naturale possit agere nisi ad immutationem formæ. Deus tamen quia est infinitus actus eius actio se extendit ad totam naturam entis, ut. s. tota substantia eius conuertatur in totam substantiã illius. & hoc agitur diuina uirtute in hoc sacramento nam tota substãtia panis in totam substantiã corporis Christi cõuertitur. unde hoc conuersio non est formalis sed substantialis.

125 Dubitatur. Cur ergo post consecrationem remanent accidentia panis & uini? Respond. qui supra. ar. 5 quod per diuinam prouidentiam hoc rationabiliter fit primo, quia horribile est hominibus comedere carnem hominis & sanguinem bibere. Ideo proponuntur nobis caro & sanguis sumenda sub speciebus illorum quæ frequenter in usum hominis ueniunt, scilicet panis & uini. Secundo, ne hoc sacramentum ab infidelibus irridere

irrideretur si sub specie propria dñm nostrũ mãducemus. Tertio, vt dum inuisibiliter eius corpus sumimus, & sanguinem hoc proficiat ad meritum fidei.

126 Dub. Quia cum per accidentia iudicemus de substãtia, videtur q. hic sit deceptio & sensus decipiatur cum per fidem credamus contra sensum? Resp. qui supra. q. hic nulla est deceptio, quia ibi sunt accidentia quæ sensibus dijudicantur intellectus autem cuius est proprium obiectum substantia, vt dicit in 3. de anima. per fidem a deceptione præseruatur, & etiam fides non est contra sensum, sed est de eo ad quod sensus non attingit.

127 Dub. Cur non sic remanet forma substantialis panis sicut accidentia eius? Respon. qui supra. art. 6. q. si remaneret substantia panis, aut remaneret in eadem materia, & sic ibi esset verus panis: aut separata ab omni materia sic esset forma intelligibilis actu, nec in alia materia posset esse: quia forma non est nisi in propria materia: accidentia autem panis remanent, vt sub eis videatur corpus Christi non autem sub propria specie.

128 Dubit. An hæc conuersio fiat in instanti, vel successiue? Respon. qui supra. arti 7. q. fit in instanti. Primo, quia substantia corporis Christi ad quam terminatur, non suscipit magis & minus. Secundo, quia in hac cõuersione nõ est aliquod subiectum quod successiue ꝑpatetur. Tertio, quia agitur virtute dei infinita.

129 Dub. Quia videtur q. non contineatur totus Christus in hoc sacramento, quia panis cõuertitur in carnem, & vinum in sanguinem, sed in Christo præter hæc erant ossa & nerui, & anima, & diuinitas coniuncta? Resp. qui supra. q. 76. art. 1. q. aliquid est in hoc sacramento dupliciter. Vno modo quasi ex vi sacramẽti, & ita hic ex virtute verborum est corpus cum dicitur, hoc est corpus meum, & sanguis cum dicitur: hic est calix &c. Alio modo ex naturali concomitantia: & sic posito corpore & sanguine ibi est anima. & cum diuinitas assumpserit humanitatem a qua nunquam separata est: ideo est etiam ibi diuinitas, & cum in corpore contineantur nerui, & ossa: ideo etiã ibi sunt nerui, & ossa.

130 Du. Quia aliquando anima fuit separata a corpore, s. a morte usq; ad resurrectionem, ergo uidetur quod anima non contineatur in hoc sacramẽto? Resp. qui supra q. si in illo triduo mortis fuisset hoc sacramentum celebratum non fuisset ibi anima Christi nec ex ui sacramẽti, nec ex reali concomitantis, sed quia Christus resurgens ex mortuis iam non moritur ut dicitur Roma. 6. anima eius semper est corpori vnita. Et ideo ex reali concomitantia est in hoc sacramento.

131 Du. Quia cum corpus maioris quantitatis nõ possit cõtineri sub mensura minoris quantitatis. quomodo corpus Christi quod est magnum potest contineri sub mensura hostiæ & cuiuslibet particulæ eius quæ sunt paruæ? Respõ qui supra q. cum accidentia maneãt post consecrationem patet q. dimensiones panis & uini non conuertuntur in dimensiones corporis & sanguinis Christi, sed substãtia in substantiam, & sic tota substantia corporis est in hoc sacramento ex vi sacramenti, non autem dimẽsiones eius. Vnde patet qđ corpus Christi in hoc sacramento est per modum substantiæ & non per modũ quantitatis, propria aũt totalitas substantiæ continetur indifferenter in parua & magna quantitate, sicut tota natura aeris in paruo uel magno aere, & tota natura hoĩs in paruo uel magno homine. Vnde & tota substantia corporis corporis Christi & sanguinis continetur in hoc sacramento post consecrationem sicut ante consecrationẽ cõtinebatur ibi tota substantia panis & uini.

132 Dubi. An sub utraque specie totus Christus contineatur? Resp. qui supra. art. 2. q. glo. super illud. 1. Chorin. 11. & calicem. dicit q. sub utraque specie. s. panis & uini idem sumit. & ita sub utraq; specie corpus Christi est aliter tamen & aliter, quia ex vi sacramenti sub specie vini est sanguis, concomitanter autẽ ut dictum est dubi. 129. sub specie panis est etiã sanguis cum corpus nõ uinat sine sanguine & sub specie uini est corpus cum sanguis contineatur in corpore.

133 Du. Quia in morte fuit separatus sanguis a corpore, & sic uidetur q. ubi est vnum nõ sit aliud? Resp. qui supra. q. si tũc fuisset celebratũ hoc sacramẽtũ sub specie panis fuisset corpus Christi sine sanguine, & sub specie uini sanguis sine corpore, sicut erat in rei veritate, sed nũc nõ est ab eius corpore separatus, ideo sub utraque specie vtrumque continetur.

134 Dub. Quia uidetur q. si sub utraq; specie contineat q. altera sit frustra. Resp. qui supra. q. nulla est frustra qa hocualet ad repsẽtãdũ passionẽ Christi. in qua seorsũ sanguis fuit a corpore separatus. Vñ in forma cõsecrationis

Universidad de Deusto
Biblioteca

sanguis sit mentio de eius effusione. Secundo, quia est conuenies usui fidelium ut seorsum exhibeatur corpus in cibum, & sanguis in potum. Tertio quantum ad effectum, quia corpus exhibetur pro salute corporis & sanguis pro salute animæ.

135 Dubit. Cur non ita seorsum consecrantur aliæ partes corporis puta manus, caput pedes ossa &c. sicut sanguis? Respon. qui supra, quòd in passione Christi nõ fuerunt aliæ partes corporis ab inuicem separate sicut sanguis. Et ideo seorsum consecratur sanguis, non autem aliqua pars ab alia.

136 Dubitatur. Quia eam tam corpus Christi sit in hoc sacramento per consecrationem panis, videtur quòd non debeat denuo incipere esse per consecrationem vini? Respon. qui supra quòd corpus Christi non est sub specie vini ex vi sacramenti, vt dictum est dubio. 119. sed ex reali concomitantia. Et ideo per consecrationem vini non sic ibi corpus Christi per se sed concomitanter.

137 Dubitatur. An sub qualibet parte panis & vini sit totus Christus? Resp. qui supra. ar. 3. quòd sic sicut sub qualibet parte aeris est tota natura aeris, & sub qualibet parte panis est tota natura panis, cum natura substantiæ tota sit sub qualibet parte dimensionum sub quibus continetur.

138 Dub. Hostia existente integra an sub qualibet eius parte sit totus Christus? Resp. qui supra quòd quidam dicunt, quod non sed solum cum frangitur ponentes exemplum de imagine quæ apparet in speculo, quæ apparet una in speculo integro, sed in fracto apparent singule in singulis partibus quod tamen non est uerum quia indifferenter siue si dimẽsiones sint actu diuise sicut cum aer diuiditur uel panis secatur, uel etiam sint acto indiuise diuisibiles uero potentia sub qualibet parte est totus Christus, nec est omnino simile de speculo, quia multiplicatio huiusmodi imaginum accidit in speculo fracto propter diuersas reflectiones ad diuersas partes speculi. Hic autem non est nisi una consecratio propter quã corpus Christi est in hoc sacrameto.

139 Dubi. Quia cum ille partes possint diuidi in infinitum sequitur, quòd infinities esset in hoc sacramento Christus quod repugnat, & naturæ & gratiæ? Respond. qui supra, quòd numerus sequitur diuisionem, & ideo quamdiu quantitatis manet indiuisa actu, nec substantia alicuius rei est pluries sub dimensionibus propriis, nec corpus Christi sub dimensionibus panis, & per consequens neque infinities, sed toties in quot partes diuiditur.

140 Dubita. Quis si corpus Christi esset totus sub qualibet particula sequeretur, quòd nulla esset distantia inter oculos & pedes, & sic de singulis partibus aliis? Resp. qui supra, quòd determinata distantia partium in corpore organico fundatur super quantitate dimensiua: ipsa autem natura speciei præcedit quantitatem dimensiuam, & quia conuersio substantiæ panis directe terminatur ad substantiam corporis Christi secundum cuius modum proprie & directè est in hoc sacramento: talis distantia partium est quidem in ipso corpore Christi uero, sed non secundum hanc distantiam comparatur ad hoc sacramentum, sed secundum modum suæ substantiæ & cum comparetur ad hoc sacramentum non sub ratione quantitatis dimensiue: sed tolum ratione suæ substantiæ: ideo non oportet quod de natura ipsius sit quantitas positionem habens.

141 Dub. An tota quantitas dimensiua corporis Christi sit in hoc sacramento? Resp. qui supra. ar. 4. quòd cum ipsa quantitas non separetur ab ipso corpore Christi secundum esse: ideo tota est in hoc sacramento, sed non ex vi sacramenti, quia conuersio terminatur ad eius substantiam & nõ ad dimensiones, quòd patet ex hoc quod quantitas dimensiua panis remanet facta consecratione sola substantia panis transeunte, quia tamen substantia corporis Christi realiter non diuiditur a sua quantitate dimensiua & ab aliis accidentibus inde est, quòd ex vi realis concomitantie est in hoc sacramento tota quantitas dimensiua corporis Christi, & omnia accidentia eius.

142 Dubitatur? Quia cum nulla quantitas dimensiua tota contineatur in aliquo toto, & in qualibet eius parte cum tamen totum corpus Christi contineatur sub qualibet parte hostie: quomodo continebitur ipsa quantitas dimensiua in hoc sacramento? Respond. qui supra, quod modus essendi cuiuslibet rei determinatur secundum id quod est ei per se & non secundum id quod est ei per accidens, sicut corpus, & visum secundum quod est album, non autem secundum quod est dulce. licet idem corpus sit album & dulce. Vnde & dulcedo est in visu secundum modum albedinis non secundum modum dulcedinis, quia igitur

igitur ex vi huius sacramenti est in altari sub substantia corporis Christi, quantitas autem dimensiua est ibi concomitanter, & quasi per accidens, ideo ipsa quantitas est in hoc sacramento non secundum proprium modum uidelicet tota sit in toto & singule partes in singulis partibus, sed per modum substantię, cuius natura est tota in toto, & tota in qualibet parte.

143 Dubita. Q cum in uia sacramento remaneat quantitas dimensiua panis & duę quantitates dimensiue non possint esse simul, ut patet per Philosophum 3. metha. quomodo poterit ibi esse quantitas dimensiua corporis Christi? Respõ. qui supra quòd duæ quantitates dimensiuæ non possunt simul esse in eodem, ita quòd utraque sit secũdum proprium modum quantitatis dimensiuæ quantitas igitur dimensiua panis est hic secũdum propriũ modum, scilicet secundum commensurationem quandam: non autem quantitas dimensiua corporis Christi, sed est ibi per modum substantiæ: ut dictum est dubio precedenti.

144 Dubi. An corpus Christi sit in hoc sacramento sicut in loco? Resp. qui supra ar. 5. quod nõ quia locus & locatum oportet esse æqualia. 4. Phi. Sed locus ubi est hoc sacramentum est multo minor quam corpus Christi, & sic non est ibi localiter neque diffinitiue, quia sic non esset alibi, neque circunscriptiue quia non est secundum propriam commensurationem quantitatis proprie.

145 Dubit. An corpus Christi repleat locum specierum panis, cum non sit uacuus, & substantia panis non sit ibi? Resp. qui supra. ar. 5. quòd illæ locus non est uacuus nec propriè est repletus substantia corporis Christi quæ non est ibi localiter, ut dictum est dubio precedenti, sed est repletus speciebus sacramentorum quæ habent replere locum uel propter naturam dimensionum uel saltem miraculose, sicut & miraculose subsistunt per modum substantiæ.

146 Dubi. An corpus Christi sit in hoc sacramento mobiliter? Respond. qui supra. ar 6. quod impossibile est idem esse motum, & quietum, quia sic contradictoria uerificarentur de eodem, sed corpus Christi in cœlo quietum residet ergo nõ est mobiliter in hoc sacramento & non mouetur Christus per se secundum locum ad motum huius sacramenti, sed solum per accidens.

147 Dub. An Christus desinat esse cum sacramentum desinit esse? Respon qui supra quòd non nisi sicut deus desinit esse in aliqua creatura corruptibili per hoc quod creatura corruptibilis desinit esse, & quemadmodũ deus desinit esse dominus creaturæ deficientis.

148 Dubi. An quando manducatur minuatur? Respon. qui supra in opusculo de sacramento altaris quòd non, sed sicut sol non deficit toti mundo lumen suum communicando, sic nec Christus ecclesiam totam pascendo exẽplum de cãdela in qua millesies tantus ignis sumi potest quantus in ea est, nec per hoc minuitur lumen eius, sed potius augmentatur & Christus quia se comedentes in se quodammodo conuertit & mutantur in ipsum non minuitur sed augmentatur.

149 Dub. An corpus Christi in hoc sacramento possit videri ab aliquo oculo corporali? Respondet qui supra. 3 par. q. 76. ar. 7 quod nec ab oculo alicuius viatoris, qui cum sit in hoc sacramento per modum substãtiæ videtur est. Substantia autem inquantum huiusmodi non est uisibilis oculo corporali, nec subiacet alicui sensui nisi mediantibus accidentibus. Nec etiam ab oculo glorificato, quia nihil idem existens potest uideri simul ab eodem in diuersis speciebus, sed oculus glorificatus semper uidet Christum prout est in sua specie Esa. 33 Regem in decore suo uidebunt ergo a nullo oculo corporali potest videri prout est in hoc sacramento.

150 Dubi. An cum in hoc sacramento appareat puer uel caro miraculose id quod apparet sit uerum corpus Christi? Respond qui supra art. 8. quòd mouentibus dimensionibus quæ prius fuerunt quæ sunt fundamenta aliorum accidentium remanet verum corpus Christi in isto sacramento, quia miraculose potest fieri quædam immutatio circa alia accidentia, puta figuram & colorem & alia huiusmodi ut uideatur caro uel sanguis, aut etiam puer.

151 Dubitatur. An quando sic talia apparent in hoc sacramento sit aliqua deceptio? Resp. qui supra, quod non, quia semper sit ad ostendendum quod in hoc sacramento est uere corpus Christi est sanguis.

152 Dubitatur. Quomodo accidentia possunt manere in hoc sacramento sine subiecto? Respond. qui supra. qu. 77. art. primo. quòd hoc uirtute diuina fieri potest, cum enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

effectus magis dependeat a causa prima quòd a secunda. Deus qui est prima causa substantię & accidentis, per suam infinitam uirtutem conseruare potest inesse accidens subtracta substantia per quam conseruabatur inesse sicut per propriam causam sicut etiam alios effectus naturalium causarum potest producere sine naturalibus causis sicut humanum corpus formauit in utero uirginis sine uirili semine.

153 Dub. An quantitas dimensiua panis & uini in hoc sacramento sit aliorum accidẽtium subiectum? Resp. qui supra ar. 2. quod sic, quoniam qualitates non sunt diuisibiles, nisi per accidens scilicet ratione subiecti, & qualitates remanentes in hoc sacramento diuiduntur per diuisionem qualitatis dimensiue, sicut patet ad sensum ergo quantitas dimensiua est subiectum accidentium quæ remanent in hoc sacramento, quoniam cum detur diuinitus accidenti, ut per se sit. Potest etiam per se alterius accidentis subiectum existere.

154 Dubit. Quomodo possunt immutare extrinseca in gustu, tactu & huiusmodi? Res. qui supra ar. 3. quod sicut uirtute diuina datur eis vt possint agere sine forma substantiali, quia a deo sicut a primo agente dependet omnis actio formæ substantialis, & accidentalis, & ideo omne quod poterant agere substantia panis & uini existente, possunt agere substantia panis & uini transeunte in corpus & sanguinem Christi.

155 Dubit. An species sacramentales possint corrumpi? Resp. qui supra. ar. 3. quod sic, quia sensu percipitur hostias consecratas putrefieri & corrumpi.

156 Dubi. An corruptis speciebus sacramentalibus, desinat ibi esse corpus Christi? Resp. qui supra, quod corpus & sanguis Christi succedunt in hoc sacramento substantię panis & uini. Si fiat igitur talis immutatio ex parte accidentium quæ non sufficiret ad corruptionem panis & uini propter talem immutationem non desinit corpus Christi esse sub hoc sacramento, siue fiat immutatio ex parte qualitatis, puta cum modicum immutatur color aut sapor panis vel uini, siue ex parte quantitatis sicut cum diuiditur panis aut uinum in tales partes quod adhuc in eis possit saluari natura panis autem uini. Si uero fiat tanta immutatio, quod fuisset corrupta substantia panis aut uini, non remanet corpus aut sanguis Christi sub hoc sacramento, & hoc tam ex parte qualitatum sicut cum immutatur color, & sapor & aliæ qualitates panis, & uini quod nullo modo possit compati natura panis aut uini, siue etiam ex parte quantitatis puta si pulueriz etur panis vel uinum & in tam minimas partes diuidatur, vt iam non remaneat species panis vel uini.

157 Dub. An corruptio illarum specierum sit miraculosa vel naturalis? Respond. qui supra, quod est naturalis scilicet præsupponit miraculum quod est factum in consecratione scilicet quod retineant esse sine subiecto, quod prius habebant in subiecto, sicut & cęcus miraculose illuminatus naturaliter videt.

158 Dubitatur. An ex ipsis speciebus possit aliquid generari? Respond. qui supra art. 5. quod sic sicut uidetur ad sensum, quia etiam corruptio unius est generatio alterius ut dicitur in primo de generatione necesse est, quod ex eis aliquid generetur cum corrumpantur, non enim omnino disparent, nec in nihilum rediguntur, sed manifestum est quod aliquid sensibile eis succedit.

159 Dubitat. Quomodo ex talibus speciebus potest aliquid generari cum nulla ibi sit materia? Respond. qui supra quod miraculose datur quantitati dimensiue panis, & uini quod sit primum subiectum subsequentium formarum. Hoc autem est proprium materię, & ideo ex consequenti datur ei omne quod ad materiam pertinet, & ideo quicquid posset generari ex materia panis si esset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensiua panis vel uini.

160 Dubitatur. An dictę species sacramentales possint nutrire? Respond. qui supra. art. sexto. quod apostolus primo. Cor. vndecimo. loquens de hoc sacramento dicit alius quidem esurit. Alius autem ebrius est, ubi dicit gloss. quod aliqui sumentes inebriantur, quod non posset contingere si species sacramentales non nutrirent.

161 Dubitatur. An species sacramentales in hoc sacramento frangantur? Respond. qui supra. art. septimo. quod fractio fit per diuisionem quanti, sed nullam quantum ibi diuiditur nisi species sacramentales, quia neque corpus Christi, quod est incorruptibile, neque substantia panis aut uini quæ non manet ergo species sacramentales franguntur.

162 Dubi.

162 Dubitatur. An uino consecrato possit aliquis liquor misceri? Respondet qui supra articulo. octauo. quod sic sicut patet ad sensum, quia species possunt quicquid poterat substantia uini, sed si ibi esset dicta substantia posset aliquis liquor misceri, ergo & ipsi uino consecrato.

163 Dubitatur. An talis liquor permixtus efficiatur sanguis Christi, vel propter talem mixtionem, uinum consecratum desinat esse sanguis Christi? Respond. qui supra, quòd cum corpus Christi, & sanguis remaneant in hoc sacramento, quandiu species manent eodem, numero si igitur fiat tanta permixtio liquoris cuiuscunque, quòd pertingat ad totum, uinum consecratum, & fiat permixtum, erit aliud numero, & non remanebit ibi sanguis Christi si autem fiat tam parua admixtio, quòd non possit diffundi per totum, sed vsque ad aliquam partem specierum desinit esse sanguis Christi sub illa parte uini consecrati, remanebit tamen sub alia.

164 Dubitatur. An liquor appositus, uino consecrato, misceatur substantiæ, sanguinis? Respond. qui supra, quòd non sed bene miscetur speciebus sacramentalibus.

165 Dubitatur. Quia paruus quantuncunque liquor admixtus, cum nullum habeat impedimentum, seu obstaculum, uideretur quod vndique, diffundatur, & ita desinat ibi esse sanguis Christi qui non est ibi simul cum aliqua substantia? Respond. qui supra, quòd quidam moti ratione inducta posuerunt, quod quantuncunque parua fiat extranei liquoris admixtio, substantia sanguinis Christi definit esse sub toto, quæ tamen ratio non cogit quia liquor appositus, adeo potest esse paruus, quod sua paruitate impeditur ne diffundatur per totum, & non solum dimensionibus, quæ licet sint sine subiecto, tamen substant alteri liquori sicut si substantia ibi adesset.

166 Dubitatur. Quæ est forma consecrationis corporis, & sanguinis? Respond. qui supra. quæstione. 78. articulo. primo. quòd corporis est, hoc est enim corpus meum, sanguinis vero, hic est enim, calix &c. Qua vt dicit Ambro. in libro de sacramentis consecratio fit uerbis, & sermonibus domini Iesu. nam per reliqua omnia quæ dicuntur, laus deo defertur oratione petitur pro populo, pro regibus, pro exteris. Vbi autem sacramentum conficitur iam non suis sermonibus sacerdos vtitur, sed Christi, qui dicit, hoc est, corpus meum.

167 Dubitatur. Cur in forma consecrationis non fit mentio de persona ministri sicut in aliis sacramentis? Respond. qui supra, quod forma huius sacramenti differt a formis aliorum sacramentorum, in duobus, primo, quia formæ, aliorum sacramentorum important vsum materiæ, puta baptizationem uel consignationem, sed forma huius sacramenti importat solam consecrationem materiæ quæ in transsubstantiationem consistit, puta cum dicitur, hoc est corpus meum, vel hic est calix sanguinis. Secundo, quia formæ aliorum sacramentorum proferuntur ex persona ministri, siue per modum exercentis actum, sicut cum dicitur ego te baptizo siue per modum imperantis sicut in sacramento ordinis dicitur accipere potestatem &c. siue per modum deprecantis sicut, in extrema vnctione, cum dicitur per istam unctionem, & nostram, intercessionem &c. sed forma, huius sacramenti, profertur quasi ex persona, ipsius Christi loquentis, ut detur intelligi, quod minister, in perfectione huius sacramenti nihil agit nisi quod profert uerba Christi.

168 Dubitatur. Quia Christus ante benedixit panem, & post dixit accipite, & comedite hoc est corpus meum, & similiter fecit de calice, ergo uidetur quod illa uerba hoc est corpus meum &c. non sint de forma huius sacramenti? Respond. qui supra quod intelligendum est ordinem rei gestę sic exprimi posse, accipiens panem benedixit, dicens hoc est, corpus meum, & deinde fregit, & dedit discipulis. Licet idem sensus possit esse in uerbis, euangelii non mutatis.

169 Dub. uidetur quod accipite & comedite sint de forma consecrationis ex quo ea Christus dixit? Res. qui supra quod in his uerbis, accipite & comedite, intelligitur vsus materiæ consecrate qui non est de necessitate huius sacramenti.

170 Dub. An sacerdos dicens solum illa uerba hoc est corpus meum prætermissis omnibus aliis consecret corpus Christi? Rñ. qui supra,

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quòd ut colligitur ex dictis Ambrosij dictis dub. 166. quòd consecraret si ipse proferret cum intentione consecrandi.

171 Dubitatur. An peccaret sic consecrando cum solis illis uerbis? Respondet qui supra. quod sic & grauiter, utpote ritum ecclesiæ non seruans.

172 Dub. Quia cum dicuntur uerba adhuc nõ sit ibi corpus Christi, uidetur quod deberet dici hoc sit corpus meum? Respondet qui supra articolo secundo quod quia ista conuersio non est successiua, sed instantanea ut dictũ fuit dub. 128. & in istis mutationibus instantaneis fieri non est nisi factum esse, ideo non dicitur sic, sed est.

173 Dub. Cur non dicit fiat corpus meum imperatiue, sicut in creatione rerũ dixit, fiat lux? Resp. qui supra quod sermo dei operatus est in creationem rerum qui etiam operatur in consecratione aliter tamen & aliter. nam hic operatur sacramentaliter. id est secũdum uim sacrificationis. Et ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per uerbum substãtiuum indicatiui modi & præsentis temporis. sed in operatione rerũ operatus est solum effectiue, quæ quidem efficientia est per imperiũ suæ sapientiæ. & ideo in creatione rerum exprimit sermo dominicus per uerbum imperatiui modi secundum illud Gene. 1. fiat lux, & facta est lux.

174 Dub. Cur non dicitur hic panis est corpus meum? Respond. qui supra. quod terminus a quo, id est panis in ipso facto esse conuersionis non retinet naturam suæ substantiæ, sicut terminus ad quẽ, id est corpus Christi. & ideo non dicitur hic panis.

175 Du. uidetur quod deberet dici hoc est corpus Christi, ut persona determinatetur, sicut determinatur natura cum dicitur corpus? Respon qui sup. quod per hoc pronomen meum quod includit demonstrationem primæ personæ quæ est persona loquentis sufficienter exprimitur persona Christi ex cuius persona hæc proferuntur.

176 Dub. Cur apponitur hæc coniũctio enim: cum Christus non fuerit ea uius? Resp. qui supra. ar. 1. quod apponitur secundum consuetudinem Romanæ ecclesiæ a beato Petro apostolo deriuatam, & hoc propter continuationes ad uerba præcedentia.

177 Dubit. An enim sit de forma consecrationis? Resp. qui supra. quòd non sicut nec uerba præcedentia formam.

178 Dub. An sacerdos omittens enim in consecrando peccet? Resp. quod sic tanquam non seruans ritum eccl' siæ.

179 Dub. An omnia uerba posita in consecratione sanguinis sint de forma cõsecrationis? Respondet qui supra. ar. 2. quòd sic usque ad hoc quod postea sequitur. hæc quotiescunque feceritis, quæ pertinent ad usum huius sacramenti. unde non sunt de substantia formæ.

180 Dub. Quia in hac consecratione ponitur calix quòd est extra in secum. & sic uidetur, superfluum? Resp. qui supra. ar 3. quòd cum dicitur hic est calix &c. est locutio figuratiua & potest intelligi dupliciter uno modo secundum metonimiam quia ponitur continẽs pro contento ut sit sensus, hic est sanguis meus contẽtus in calice de quo fit hic mentio, quia sanguis Christi in hoc sacramento consecratur inquantum est potus fidelium quod non importatur in ratione sanguinis, & ideo oportuit hic designari per uas huic usui accõmodatum. Alio modo potest intelligi secundũ metaphoram. prout per calicem similitudinarie intelligitur passio Christi. quam ipse calicem nominat Mat. 27. dicens transeat a me calix iste ut sit sensus hic est calix passionis meæ de qua fit mentio in sanguine seorsum a corpore cõsecrato quia separatio sanguinis a corpore fit per passionem.

181 Dub. Quia uidetur quod dictis illis uerbis, hic est enim calix sanguinis mei statim sit ibi sanguis Christi. & sic alia uerba sint superflua quoniam in consecratione panis statim dictis illis uerbis. hoc est enim corpus meũ, est ibi uerum corpus Christi? Resp. qui supra. quòd sanguis consecrat sorsum expresse passionem Christi representat ut dictum fuit dub. 134. Et ideo potius in consecratione sanguinis fit mentio de effectu passionis quam in consecratione corporis quod est passionis subiectum quod etiam designatur in hoc quod dominus dicit quod pro uobis traditur quasi diceret quòd pro uobis passioni subijcitur.

182 Dub. Cur dicitur noui testamenti? Resp. qui supra quia in uere. testa. exhibitus est sanguis in figura Exod. 24. Lecto omni mandato legis a Moyse omnem populũ aspersit dicẽs: hic ẽ sanguis testameti quẽ mandauit ad nos deus. In nouo aũt testiõ exhibitus est in rei ueritate

ritate, unde subditur qui pro uobis effundetur & ita non iam in figura exhibetur.

183 Dub. Quomodo nouum testamentum dicitur æternum cum inceperit a Christo? Resp. qui sup. quod hoc testamentum est nouum ratione exhibitionis. dicitur autem æternũ ratione æternæ Dei præordinationis, quàm etiam ratione æternæ hæreditatis quæ per hoc testamentum disponitur, ipsa etiam persona Christi cuius sanguine testamentum dispouitur est æterna.

184 Dub. Cur ponitur mysterium fidei? Resp. qui sup. quod non ponitur ad excludendum rei ueritatem, ut quidam dixerunt, sed ad ostendum occultationem, quia & ipse sanguis Christi occulto modo est in hoc sacramento & ipsa passio Christi occulte fuit figurata in ueteri testamento.

185 Dub. Cur non dicitur mysterium charitatis sicut fidei? Resp. qui sup. quod dicitur fidei quasi fidei obiectum, quia quod sanguis Christi sit in hoc sacramento sola fide tenetur, est tamen sacramentum charitatis quasi figurationum & effectiuum.

186 Dubit. Quomodo intelligitur quod pro uobis & pro multis effunderetur? Resp. qui sup. quod pro uobis. i. Iudæis, & pro multis. s. gentibus, uel pro uobis manducantibus, & pro multis pro quibus offertur.

187 Dubit. Cum Euangelistæ non dicerunt Christum dixisse tot uerba in consecratione sanguinis, cur dicunt nunc? Resp. qui sup. quod Euangelistæ non intendebant tradere formas sacramentorum, quas in primitiua Ecclesia oportebat esse occultas, ut Diony. dicit in fine cælestis Hierarchiæ. sed historiam de Christo texere. Et tamen hæc omnia fere uerba ex diuersis scripturæ locis accipiuntur, ut habetur extra de celebra. missa. ca. cum Marthæ. nam quod dicitur hic est calix. habetur Luc. 22. c. & 1. Chor. 11. Matt. autem 26. dicitur. Hic est sanguis meus noui testamenti, q pro multis effundetur in remissionem peccatorum, quod autem additur æterni, & iterum mysterium fidei ex traditione domini habetur quod ad Ecclesiam per Apostolos peruenit, secundum illud. 1. Chor. 11. ego accepi a domino quod & tradidi uobis.

188 Dub. Quia cum non hic sit uerum corpus Christi nec sanguis nisi prolato ultimo uerbo, uidetur quod tota uirtus consecrationis sit in eum? Resp. qui sup. ar. 4. quod uis conuersiua quæ est in formis horum sacramentorum sequitur significationem quæ in prolatione ultimæ dictionis terminatur. Et ideo in ultimo instanti prolationis uerborum prædicta uerba consequuntur hanc uirtutem, in ordine tamen ad præcedentia, & hæc uirtus est simplex ratione significati, licet in ipsis exterius prolatis sit quædam compositio.

189 Dub. Quid demonstratur per hanc dictionem hoc, cum dicitur hoc est. n. corpus meũ? Resp. qui sup. ar. 5. quod cum hæc conuersio nõ fiat successiue, sed in instanti ut iam dictũ est, ideo oportet intelligere prædictam locutionem secundum ultimum instans prolationis uerborum, non tamen ita quod præsupponatur ex parte subiecti id quod est terminus cõuersionis. s. quod corpus Christi sit corpus Christi, neque etiam id quod fuit ante conuersionem. s. panis, sed id quod communiter se habet quantum ad utrumque. s. contentum in generali sub istis speciebus quod prius erat panis & quod fit corpus Christi. Et ideo signãter non dixit dominus hic panis est corpus meum, neque hoc corpus meum est corpus meum, sed in generali hoc est corpus meum; nullo nomine apposito a parte subiecti, sed solo pronomine quod significat substantiam in communi, sine qualitate. i. forma determinata, & sic absque determinatione propriæ naturæ.

190 Dub. An dictis uerbis consecrationis panis sic ibi uerum corpus Christi, uel expecter adesse usquequo fiant dicta uerba consecrationis sanguinis? Resp. qui supra. ar. 6. quod statim dictis illis uerbis est ibi uerum corpus Christi absque expectatione consecrationis sanguinis, quia non diceretur hoc est, sed hoc erit si expectaretur sanguinis consecratio, & præterea positio contraria quæ hoc tenet est contra ritum Ecclesiæ quæ statim post prolationem uerborum corpus Christi adorat.

191 Dub. An per hoc sacramentum conferatur gratia? Resp. qui sup. q. 79. quod sic, quia in eo continetur Christus qui contulit mundo uitam gratiæ uisibiliter ueniens.

192 Dub. An effectus huius sacramenti sit adeptio gloriæ? Resp. qui supr. art. 2. quod sic quia Christus per suam passionem aperuit nobis ianuam uitæ æternæ, ideo effectus huius sacramenti ducit nos in uitam æternam.

193 Dub. An effectus huius sacramenti sit remissio peccati mortalis? Resp. qui supra. ar. 4

quod

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod ex passione Christi quæ est fons & causa remissionis peccatorum habet hoc sacramentum quod remittat peccata mortalia dūmodo ex parte recipientis non sit impedimētum.s.obstinatio,vel non habeat contritionē quia sic recipiens non recipit effectum huius sacramenti, imo grauiter peccat.

194 Dub. An per virtutem huius sacramenti remittantur peccata venialia? Resp.qui sup.ar. 4.quòd sic, & quantum ad ipsum sacramentū quod nutrit spiritualiter &restaurat quicquid deperditum est quotidie ex calore concupiscentiæ per peccata venialia. Item & quantū ad rem sacramenti quæ est charitas, quæ operit multitudinem peccatorum.

195 Dub.An per hoc sacramentum pœna peccati remittatur? Resp.qui sup.quod sic non quidem tota pœna remittitur,sed secundum modum & quantitatem deuotionis & feruoris offerentis, vel illius pro quo offertur, licet ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni pœna.

196 Dub. An per hoc sacramentum præseruetur homo a peccatis futuris? Resp.qui sup.ar.6. quod sic vno quidem modo inquantum Christo coniungit per gratiam & roborat spiritualem vitam hominis tāquam spiritualis cibus & medicina, secundum illud Psal.103. panis cor hominis confirmet. Alio modo inquantum est quoddam signum passionis Christi p quam victi sunt dæmones, & sic repellit omnem dæmonum impugnationem.

197 Dub. An hoc sacramentum prosit aliis, quàm illud sumentibus? Resp.qui sup.art.7. q prodest sumentibus, quia dicitur in canonæ missæ. quotquot ex hoc altaris participatione sacrosanctum filij tui corpus & sanguinem sumpserimus omni benedictione cœlesti & gratia repleamur.Item & aliis pro quibus offertur prodest per modum sacrificij.nam dicitur in canonæ missæ,memento domine famulorum famularumq; tuarum, pro quibus tibi offerimus hoc sacrificium laudis pro se suisq; omnibus pro redemptione animarum suarū, pro spe salutis & incolumitatis suæ.

198 Dub. An per veniale peccatum impediatur effectus huius sacramenti? Resp.qui sup.ar. 8.quòd aut peccata venialia sunt præterita,& sic nullo modo impediunt, quia quis potest deuote accedere ad hoc sacramentum post venialia peccata commissa & consequi plenarię effectum huius sacramenti. Aut prout sunt in actu exercita, & sic non totaliter impediunt sed in parte.s.inquantum accedit ad hoc sacramentum aliquis mente distractus,non tamen tollitur augmentum gratiæ habitualis, vel charitatis.

199 Dubi. Quot modis manducatur corpus Christi? Resp.qui sup.q.8.ar.1.q vt Glosl.dicit super illud.1.Chor.11.qui manducat & bibit indigne, duos dicimus esse modos manducandi. Vnum sacramentalem,& alium spiritualē. Sacramentalis manducatio est quando quis sumit hoc sacramentum,& non percipit eius effectum,& est solum talis manducatio sacramentalis & non spiritualis & est imperfecta. Spiritualis autem manducatio est per quam quis percipit effectum huius sacramenti quo spiritualiter homo Christo coniungitur per fidem & charitatem.

200 Dub. An manducatio sacramentalis possit esse spiritualis? Resp.qui sup.quod sic, si pertingat ad eam, nec tunc diuiditur contra spiritualem,sed includitur in ea.

201 Dub. An aliquis possit manducare spiritualiter nō manducando sacramentaliter? Respon.qui sup. quòd effectus sacramenti ab aliquo percipi potest si sacramentum habeatur in voto quamuis non accipiatur in re, & hoc contingit dupliciter. Vno modo propter desiderium sumendi ipsum sacramentum. Alio modo propter figuram sicut dicit Apostol.1. Chor.10. quòd antiqui patres baptizati sunt in nubæ & in mari, & quod spiritualem escā manducauerunt, & spiritualem potum biberunt.

202 Dub. Quia sic videtur quod sacramentalis manducatio sit frustra? Resp.qui sup.quod non est frustra,quia plenius inducit sacramenti effectum ipsa sacramenti susceptio, quàm solum desiderium.

203 Dub. An Angeli spiritualiter manducent hoc sacramentum? Resp.qui sup.quòd dupliciter, contingit manducare Christum spiritualiter.Vno modo in specie propria prout est in cœlo,& sic manducatur spiritualiter ab Angelis inquantum ei vniuntur fruitione charitatis perfecte,& visione manifesta. Alio modo prout est sub speciebus huius sacramenti, put aliquis credit in Christum cum desiderio sumendi hoc sacramentum,quod non competit Angelis,qui & si spiritualiter manducent Christum, non tamen spiritualiter manducāt hoc sacramentum.

204 Dub. Quomodo ergo dicitur panis Angelorum,prout dicitur in Ps.77.cum dicitur panem Angelorum manducauit homo? Resp.qui sup. artic.2 q quia nostra manducatio quodammodo derivatur ab illa manducatione quæ Angeli fruuntur Christo in patria, ideo dicitur homo manducare panem Angelorum.

205 Du.An peccator manducet sacramentaliter hoc sacramentum? Resp.qui supra.ar.3. q circa hoc antiqui errauerunt dicentes,q cito labijs peccatoris contingitur tam cito sub speciebus sacramentalibus desinit esse corpus Christi, sed hoc derogat veritati huius sacramenti, ad quam pertinet quod manentibus speciebus corpus Christi sub eis non desinat, & sic peccator sacramentaliter corpus Christi manducare potest, & non solum iustus.

206 Dub.An infidelis manducans hostiam cōsecratam manducet sacramentaliter hoc sacramentum? Resp.qui sup.q si illud aduerbium sacramentaliter determinat verbum ex parte manducati sacramentaliter manducat,si autē ex parte manducatis, tunc proprie loquendo non manducat sacramentaliter,quia non vtitur eo quod accipit vt sacramento,sed simpliciter cibo,nisi forte intenderet recipere illud, quod Ecclesia conferret, licet non haberet fidem veram circa alios articulos, vel etiam circa hoc sacramentum.

207 Dub. An mus & canis manducantes hoc sacramentum manducent corpus Christi sacramentaliter? Resp.qui sup.q non est dicendū quod animal brutum sacramentaliter corpus Christi manducet.quia non est aptum, vti eo q accipit in sacramento. Vnde non sacramentaliter,sed per accidens corpus Christi manducat, sicut manducaret ille qui sumeret hostiam, consecratam nesciens eam esse consecratam.

208 Dub.An peccator sumens corpus Christi sacramentaliter peccet? Resp.qui sup.q qui hoc sacramentum sumit, ex hoc ipso significat se esse Christo vnitum & membris eius incorporatum, quod quidem fit per eius fidem formam charitate quam nullus potest habere cum peccato mortali, & ideo manifestum est q quicunque cum peccato mortali hoc sacramentum sumit falsitatem in hoc sacramento committit, & ideo incurrit sacrilegium tanquam sacramenti violator, & propter hoc mortaliter peccat.

209 Du. Quia cum peccatores tangebāt Christum in propria specie non peccabant, ergo videtur q sumentes eum in sacramento non peccent? Resp.qui sup.q Christus in propria specie apparens non exhibebat se tangendū hominibus in signum spiritualis vnionis ad ipsum,sicut exhibetur sumendus in hoc sacramento. Et ideo peccatores in propria specie tangentes non incurrebant crimen falsitatis, circa diuina sicut peccatores sumentes hoc sacramentum, & quia Christus adhuc gerebat similitudinem carnis peccati, & ideo conuenienter se peccatoribus ad tangendum exhibebat,sed remota similitudine carnis peccati per gloriam resurrectionis se tangi prohibuit a muliere,quæ defectum fidei circa ipsum patiebatur, secundum illud Io.20. noli me tangere.nondum enim ascendi ad patrem meum (in corde tuo,vt Aug.exponit,& ideo peccatores qui defectum fidei formate patiuntur, circa Christum repelluntur a contractu huius sacramenti.

210 Dub.Videtur quod potius cum sit medicina spiritualis debet dari peccatoribus quod iustis? Resp.qui sup.quod non quælibet medicina competit secundum quemlibet statum infirmitatis,nam medicina quæ datur iam liberatis a febre ad confortationem,noceret si daretur adhuc febricitantibus,ita etiam baptismus & pœnitentia cum sint quædam medicinæ purgatiue dantur ad tollendam febrem peccati.Hoc autem sacramentum est medicina confortatiua quæ non debet dari an liberatis a peccato.

211 Dubitatur. An peccator videndo Christi corpus, seu hoc sacramentum peccet, sicut sumendo? Respon.qui supra. quod non, quia per visum non accipitur ipsum corpus Christi, sed solum sacramentum eius, quia scilicet non pertingit visus ad substantiam corporis Christi, sed solum ad species sacramentales, sed ille qui manducat, non solum sumit species sacramentales. sed etiam ipsum Christum qui est sub eis, & ideo a visione corporis Christi nullus qui sit quidem sacramentum Christi consecutus .s. baptismum repellitur.

212 Dub. An infideles sint admittendi ad videndum hoc sacramentum? Respond. qui supra. quod non baptizati, non sunt admittendi ad inspectionem huius sacramenti,

Universidad de Deusto Biblioteca

ex per Dionysium patet in libro de Ecclesiastica Hierarchia.

213 Dubit. An non habens conscientiam sui peccati sumens hoc sacramentum peccet? Respon. qui sup. quod non habere conscientiam sui peccati potest contingere dupliciter. Vno modo per culpam suam vel per ignorantiam iuris quæ non excusat cum reputat non esse peccatum quod est peccatum, puta si aliquis fornicator reputaret simplicem fornicationē non esse peccatum mortale, vel quia negligēs est in examinatione sui ipsius contra id quod Apost. dicit. Chor. 11. probet autem seipsum homo, & sic de pane illo edat & de calice bibat, & sic nihilominus peccat peccator sumens Christi corpus, licet non habeat conscientiam peccati, quia ipsa ignorantia est ei peccatum. Alio modo potest contingere sine culpa ipsius puta cum doluit de peccato, sed non sufficienter est contritus, & in tali casu non peccat sumendo corpus Christi, quia homo per certitudinem scire non potest, vtrum sit vere contritus, sufficit tamen si in se signa contritionis inueniat, puta si doleat de præteritis, & proponat cauere de futuris, si vero ignorat hoc quod fecit esse actum peccati, propter ignorantiam facti quæ excusat, puta si accessit ad non suam quam credebat esse suam, non est ex hoc dicendus peccator similiter etiam si totaliter est peccatum oblitus sufficit ad eius deletionem generalis contritio, unde non est dicendus peccator.

214 Dub. An sumere hoc sacramentum cum peccato mortali sit grauissimū omnium peccatorum? Resp. qui sup. ar. 5. quod peccatum cōtra diuinitatem Christi est maius, quām contra humanitatem, & illud est maius quām illud, quod committitur contra sacramenta eius, & in sacramentis sicut in isto, illius peccatum, qui ad illud sacramentum accedit ex actuali contemptu cum conscientia peccati est grauius quām in his qui ex quodam timore ne deprehendantur in peccato cum conscientia peccati ad hoc sacramentum, accedunt, & sic patet quod illud peccatum est multum alijs grauius, secundum suam speciem, non tamen est omnium grauissimum.

215 Dub. Quod est grauius peccatum sumentium hoc sacramentum, vel illorum qui occiderunt Christum? Resp. qui sup quod grauius fuit peccatum occidentium Christum, quia illud peccatum fuit contra corpus Christi in sua propria specie, hoc autem est contra ipsum in specie sacramenti. Item & quia illud peccatum processit ex intentione nocendi Christo, non autem hoc peccatum.

216 Dub. Quæ peccata magis reddunt hominem ineptum a perceptione huius sacramenti? Resp. qui sup. quod quanto peccatum est grauius tanto per se reddit hominem ineptum ad sumendum hoc sacramentum, & sic infidelitas quæ est grauius peccatum magis reddit hominem ineptum, & sic de sequentibus secundum suum gradum per se loquendo, sed secundum quid peccatum fornicationis magis reddit hominem ineptum, inquantum. s. per hoc peccatum spiritus maxime carni subiicitur, & ita impeditur feruor dilectionis qui requiritur in hoc sacramento, cum plus tamen ponderet impedimentum ipsius charitatis, quām feruoris eius.

217 Du. Quis magis peccat sumens cum peccato mortali, vel proijciens ipsum in sterquilinio? Resp. qui sup. quod qui proijcit eum in sterquilinio, quia hoc facit ex intentione iniuriam faciendi huic sacramento, quod non intendit peccator. Secundo, quia peccator capax est gratiæ, & sic magis aptus ad suscipiēdum hoc sacramentum, quām quæcunq; alia irrationabilis creatura, vnde maxime inordinate vteretur hoc sacramento qui proiceret ipsum canibus manducandum, vel qui proiceret in lutum conculcandum.

218 Dub. An sacerdos debeat denegare corpus Christi peccatori petenti? Resp. qui supra. ar. 6. quod peccatoribus publicis, sicut publicis vsurarijs, aut publicis raptoribus & huiusmodi non debet sacra communio dari. Occultis vero peccatoribus non debet denegari cū quilibet Christianus ex hoc quod est baptizatus sit admissus ad mensam dominicam, nec potest ei suum iustolli, nisi pro aliqua causa manifesta. Debet tamen sacerdos tales priuatim admonere ne accedant ad sacramentum cum conscientia peccati mortalis, & etiam in publico omnes qui accedunt ad mensam ne aliquis accedat, nisi prius pœnituerit de peccato, sed post pœnitentiam peractam nulli, nec etiam publicis peccatoribus denegari debet sacra communio, præcipue in articulo mortis.

219 Dub. An sacerdos possit dare hostiam nō consecratam peccatori ad eu tandum ne in peccato hostiam consecratam sumat? Resp. qui supra.

supra. quod nullo modo hoc debet facere, quia quantum in se est facit idololatrare illos qui credunt eam esse hostiam consecratam, sine ipsum sumentem, siue etiam alios præsentes.

220 Dub. An hoc sacramentum possit dari alicui suspecto de aliquo crimine, vt per hoc sacramentum purgetur? Resp. qui sup. quod alias hoc fiebat, vt patet. 2. q. 4. vbi dicitur sæpe cōtingit vt in monasterijs monachorum furta perpetrantur, idcirco statuimus, vt quando ipsi fratres de talibus expurgare se debent missa ab Abbate celebretur, vel ab aliquo ex præsentibus fratribus, & sic expleta missa omnes communicentur in hæc verba. Corpus Christi sit tibi hodie ad probationem, sed nunc illa decreta sunt abrogata per contraria documenta Romanorum pontificum. Dicit enim Stephanus Papa. 2. q. 4. c. consuluisti, ferri cādentis vel aquæ feruentis examinatione confessionem extorqueri a quolibet sacri canones non concedunt, & infra occulta delicta & incognita illi sunt relinquenda qui solus nouit corda filiorum hominum, & idem habetur extra de purga. canonica. ex tuarū. de purgat. vulr. dilecti. quia in omnibus videtur esse Dei tentatio. Vnde sine peccato fieri non possunt, & grauius videretur si in hoc sacramento quod est institutum ad remedium salutis aliquis incurreret indicium mortis. Vnde nullo modo corpus Christi debet dari alicui suspecto de crimine quasi ad examinationem.

221 Dubitat. An nocturna pollutio impediat sumptionem huius sacramenti? Resp. qui supra ar. 7. quod quando causæ pollutionis nocturnæ sunt peccata mortalia ex necessitate impeditur homo ne sumat hoc sacramentū, nō autem quando sunt venialia aut nulla, sed ex quadam congruentia impedit propter sediturā vt fluxus seminis vel sanguinis, & etiam propter exagitationem mentis.

222 Dub. An coitus coniugalis impediat sumptionem huius sacramenti? Resp. qui sup. quod si fiat causa prolis procreandæ, vel reddendi debitum non impedit ex necessitate, nisi ex quadam congruentia, si vero voluptas dominatur in opere, tunc prohiberi debet ne accedat ad hoc sacramentum.

223 Dub. Per quantum temporis iste pollutiones impediunt sumptionem huius sacramenti? Resp. qui sup. quod si immunditiæ sint perpetuæ non impediunt per aliquod tempus, si vero cito pertranseant vt pollutio nocturna ex quadam congruentia impedit per illum diem quo hoc accidit, & ita in alijs pollutionibus potest intelligi, quod ad minus per illum diem naturalem abstineat. Vnde & singulariter Deut. 23. dicitur, si fuerit inter vos qui nocturno pollutus sit somno egrediatur extra castra, & non reuertatur priusquam ad vesperas lauetur.

224 Dubit. Quia habita contritione & facta confessione videtur quod homo sit sine peccato mortali, & sic posset communicari? Resp. qui sup. quod licet per confessionem & contritionem auferatur reatus culpæ, non tamen aufertur corporalis immunditia & distractio mentis ex pollutione secuta.

225 Du. An somnium homicidij proditionis vel furti, similiter impediat sumptionem huius sacramenti? Resp. qui supra, quod non, quia non inducunt corporalem immunditiam, nec tantam distractionem mentis, quantam inducit pollutio.

226 Dub. An cibus vel potus præassumptus impediat communicari? Resp. qui sup. art. 8. q. sic. tum propter honorem sacramenti, tū propter significationem vt detur intelligi, quod Christus qui est charitas prius debet fundari in cordibus nostris, tum etiam propter periculum vomitus, excipiuntur infirmi, qui post cibum possunt communicari ne sine communione decedant, quia necessitas non habet legem. vnde dicitur de consec. dist. 2. presbyter. infirmum statim communicet ne sine communione moriatur.

227 Dub. Quia videtur quod in die cœnæ domini possit post alios cibos sumi, quia dicitur de consec. dist. 1. sacramentum altaris, non nisi a ieiunis hominibus celebratur excepto vno die anniuersario quę cœna domini celebratur? Resp. qui sup. quod capitulum illud loquitur secundum consuetudinem aliquando apud aliquos obseruatam, vt representatione dominicæ cœnæ illo die a non ieiunis corpus Christi sumeretur, sed nunc hoc abrogatum est, vnde dicit Aug. in libro responsionū ad Ianuarium, per vniuersum orbem mos iste seruatur, vt. s. corpus Christi a ieiunis sumatur.

228 Dub. An medicinæ & syrupi & huiusmodi impediant sumptionem sacramenti? Resp. qui sup. quod non licet sumere, neque etiam

post

post potum aquæ,vel cuiusque alterius quod sumitur per modum cibi vel potus etiam in quacunque parua quantitate.

229 Dubit. An reliquiæ remanentes in ore si transglutiantur impediant sumptionem sacramenti?Resp.qui sup. quod nō quia non trahuntur per modum cibi, sed per modum saliuæ.

230 Dub. An quando os abluitur aqua uel vino,& aliquid transglutitur impediat communicare?Resp.qui sup quod reliquiæ talium dum modo non trahantur in magna quantitate, sed permixta saliuæ, quod vitari non potest non impediunt.

231 Dub. Quia ex verbis Augustini ad Ianuarium supra positis. quod placuit Spiritui sancto, vt in honorem tanti sacramenti in eos Christiani prius dominicum corpus intraret quam cæteri cibi, videtur quod post baptismum etiā pueri statim deberent sumere corpus Christi? Resp. qui sup.quod dictum Augustini non est intelligendum absolute respectu totius temporis alioquin,qui semel comedisset vel bibisset nunquam posset,postea hoc sacramentum accipere, sed est intelligendum quantum ad eundem diem.

232 Dub. Quando incipit dies in quo homo debet esse ieiunus in sumptione huius sacramenti? Resp. qui sup.quod Ecclesia secundum Romanos diem in media nocte incipit,& si post mediam noctem sumpserit cibum non poterit communicare.

233 Dub. An post cibum sumptum ante mediam noctem oporteat dormire antequam communicet?Resp.qui sup.quod quo ad præceptum Ecclesiæ non refert vtrum dormiat vel non,& an cibus sit digestus vel ne, sed refert quantum ad perturbationem mentis,quā patiuntur homines propter somnolentiam, vel indigestionem,ex quibus si mens multum perturbetur homo redditur ineptus ad sumptionem huius sacramenti.

234 Dub.Cur potius indictum est ieiunium ante sumptionem,quām post?Resp.qui sup. q̄ deuotio circa hoc sacramentum magis impeditur per præcedentia, quām per sequentia. Et ideo sic fuit institutum, quia in ipsa sumptione percipitur sacramenti effectus.

235 Dub. Quantum debent stare ieiuni post sumptionem?Resp.qui sup.quod vt habetur de cons. dist.2.si mane dominica portio editur vsque ad sextam ieiunant, qui eam sumpserūt, & si tertia vel quarta acceperint ieiunent vsque ad vesperam, quod tamen per contrariā consuetudinem est abrogatum, debet tamen esse aliqua mora inter sumptionem huius sacramenti,& reliquos cibos. Vnde & in missa oratio gratiarum actionis post communionē dicitur vt communicantes etiam suas priuatas orationes dicant.

236 Dub. An hoc sacramentum debeat dari non habentibus vsum rationis?Resp.qui sup. ar.9.quod vel quia habent debilem vsum rationis,& quia tales possunt habere aliquā deuotionem huius sacramenti non est eis sacramentum denegandum, aut nullum totaliter habent vsum rationis,& hoc quia vel nunquā habuerunt,& talibus non est exhibendum sacramentum. Vel quia aliquando habuerunt, & tunc sic apparuerit in eis deuotio,cum erāt compotes rationis non debet eis negari in articulo mortis,nisi forte timeatur periculum vomitus, vel expuitionis.

237 Dub. An debeat dari vexatis ab immundis spiritibus? Resp.qui sup. quod sic eo modo sicut dictum est in dubio præcedenti de antē tibus, & eadem ratione. Vnde Cassianus dicit eis, qui ab immundis spiritibus vexantur nunquam meminimus communionem sacro sanctam a senioribus nostris interdictam.

238 Dub.An pueris sit danda eucharistia?Resp. qui sup.quod eadem est ratio de pueris recenter natis, & de amentibus qui nunquam habuerunt vsum rationis quibus non est danda, sed tamen quando pueri aliqualem vsum rationis incipiunt habere, vt possint deuotionē accipere huius sacramenti, tunc potest eis hoc sacramentum conferri.

239 Dub. An liceat quotidie hoc sacramentum sumere?Resp.qui sup. ar.9. quod circa hoc duo possunt considerari. Vnum quidē ex parte ipsius sacramenti,cuius virtus est hominibus salutaris, & sic est vtile quotidie recipere. Aliud ex parte sumentis in quo requiritur magna reuerentia & deuotio ad sacramentū, & quilibet habens eam, & inueniens se paratum ad illud suscipiendum quotidie laudabiliter sumit,sed non inueniens se paratum propter indispositionem corporis, vel animæ, non vtiliter illud sumit. vnde in libro de Eccle.dogmatibus dicitur. quotidie eucharistiæ communionem accipere, nec laudo, nec vitupero.

240 Dub. Quia sicut non licet pluries baptizari: ita videtur, quod non liceat pluries sumere

mere eucharistiam cum baptismus ita significet passionem Christi sicut hoc sacramentum? Respond. qui supra, quod baptismus conformat hominem morti Christi, qui solum semel mortuus est, ideo solum semel baptizamur, sed in hoc sacramento recipit homo ipsum Christum qui manet in æternum. Et ulterius baptismus est spiritualis regeneratio, quæ non reiteratur sicut generatio corporalis, sed hoc sacramentum est cibus spiritualis, unde sicut cibus corporalis quotidie sumitur, ita & hoc sacramentum sumere quotidie laudabile est modo tamen dicto dubio præcedenti.

241 Dubitatur. Quod melius est quotidie sumere uel aliquando abstinere? Respon. qui supra,quod reuerentia huius sacramenti habet timorem amori coniunctum, ex amore prouocatur desiderium sumendi, ex timore autem consurgit, humilitas reuerendi, & ideo utrunque pertinet ad reuerentiam huius sacramenti, & quod quotidie sumatur, & quod aliquando abstineatur, neque enim litigauerunt inter se Zacheus, & ille Centurio, cum alter eorum, gaudens suscepit dominum, Alter dicit non sum dignus ut intres sub tectum meum, ambo saluatorem honorificantes, quamuis non uno modo, ut dicitur de consc. distinctione. secunda. capitulo. quotidie annos tamen præfertur timori. Vnde & cum Petrus dixisset exi a me domine quia peccator ego sum. Respondit Iesus noli timere.

242 Du.Cur ecclesia statuit quod saltē semel in anno communicetur si est laudabile quotidie sumere?Rñ.qui supra,quod secūdū diuersum ecclesiæ statutū diuersa circa hoc statuta emanauerunt,nam in primitiua ecclesia quādo magna vigebat deuotio fidei statutum fuit quod fideles quotidie communicarent, unde Anacletus Papa de consc.di. 1.c.episcopus dicit peracta consecratione omnes communicent sic enim apostoli statuerunt vt sancta romana ecclesia tenet. Postmodum Fabianus Papa de consc.dist.2,c etsi non frequentius, statuit ut saltem ter in anno, scilicet pascha penthecoste,& natali domini cōmunicarent. Sother etiam Papa, ut ibidem habetur dicit in cœna domini esse communicandum. Post refrigescente charitate Innoc.3. statuit quod saltem semel in anno omnes communicent, ut habetur de pœ.& remiss. c.omnis.

243 Dubitatur. Quia uidetur quod pluries deberet in die communicari ex quo est laudabile sumere quotidie hoc sacramentum? Respond. qui supra, quod non est pluries in die communicandum ut saltem per hoc quod aliquis semel in die communicat representetur unitas passionis Christi nisi propter rationabilem causam.

244 Dubit. An liceat omnino cessare a communione? Resp. qui supra ar.11. quod homo tenetur hoc sacramentum sumere non solum ex statuto ecclesiæ, sed ex mandato domini dicentis Matth.26.hoc facite in meam commemorationem.

245 Du. An corpus Christi debeat sumi cum sanguine?Rñ.qui sup.ar.12.q̄ ex parte ipsius sacramēti cōuenit q̄ vtrūq; sumatur.s.corpus & sanguis quia in vtroq; cōsistit perfectio sacramēti, & ideo quia ad sacerdotē pertinet hoc sacramētū cōficere & perficere nullo modo debet corpus sumere sine sanguine.Ex parte uero sumētiū propter reuerētiā & cautelā ne aliquid vergat ad iniuriā tāti mysterii si effunderetur prouide in quibusdā ecclesiis obseruatur,ut populo sanguis sumēdus nō detur,quāuis cū toto Christus sub vtraque spē cōtineatur sumens corpus simul sumat, & sanguinē.

246 Dubit.An Christus sumpserit suū corpus & sanguinē quādo discipulis dedit?Rñ.qui supra.q.81. ar.1. quod licet quidem dicāt quod nō tamen dicendum est quod primo ipse sumpsit & postea discipulis sumendum tradidit. Vnde quidam metrice dicit, rex sedet in cœna turba cinctus duodena se tenet in manibus se cibat ipse cibus,& idem habetur de cons. di.3.c.nec Moyses.

247 Dub.Cum per hoc sacramentum augmētetur gratia & Christus erat plenus gratia, cur sumpsit?Resp. qui sup.quod non sumpsit ut ei augmentaretur gratia, sed habuit quandam spiritualem delectationem in noua institutione huius sacramenti. Vnde Luc.22. dicit. Desiderio desideraui hoc pascha manducare uobiscum &c. Quod Eusebius exponit de nouo mysterio noui testamenti quod tradidit discipulis.

248 Dub.An dederit Iudæ corpus suum?Respon.qui supra. ar.2. quod licet Hilarius super Matthe.dicat quod non tamen dicendum est cū Dionysio in libro cælestis hierarchiæ, quod dedit sicut & aliis apostolis,& idem tenet Chrysost.super Matthæum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

249 Dubitatur. An dominus discipulis dederit corpus passibile uel impassibile? Resp. qui supra. art. tertio. quod tunc tale corpus dedit discipulis quale habuit, sed habuit tunc corpus passibile & mortale, ergo tale dedit eis? impassibili tamen modo erat sub specie sacramenti, quod in se erat passibile, nam species panis & vini sunt illæ quæ in hoc sacramento patiuntur, & uidentur ac tanguntur; non autem ipsum corpus Christi.

250 Dubit. Ad quem pertinet consecratio huius sacramenti? Resp. qui supra. q. 82. art. primo. quod vt dicit Isidorus? & habetur in decretis. distin. 25. c. perlectis. ad presbyterum pertinet istud sacramentum conficere.

251 Dubit. Videtur quod laicus qui est vnitus deo possit hoc sacrificium conficere? Respon. quæ supra, quod licet laicus sit vnitus deo vnione spirituali per fidem & charitatem non est autem vnitus per sacramẽtalem potestatem.

252 Dubitat. Cum laicus possit baptizare cur non potest consecrare? Resp. qui supra, quod perceptio huius sacramenti non est tantę necessitatis sicut perceptio baptismi. Et ideo licet in necessitatis, articulo laicus possit baptizare, non tamen potest hoc sacramentum conficere.

253 Dubit. Cur hæc consecratio non reseruatur episcopo cui reseruantur aliquæ consecrationes quæ non sunt tantæ dignitatis sicut est ista? Respond. qui supra, quod illa quæ reseruantur episcopis consecranda non reseruantur tanquam digniora, sed quia ad ipsum pertinet tradere non solum populo sed etiam sacerdotibus ea quibus possunt propriis officiis uti tanquam principi totius ecclesiastici ordinis.

254 Dubit. An multi sacerdotes possint vnam & eandem hostiam consecrare. Respon. qui supra. ar. 2. quod sic, si omnium intentio feratur ad idem instans consecrationis, sicut noui ordinati episcopo concelebrant ordinanti, quia omnes agũt in persona Christi, & multi sunt vnum in Christo.

255 Dubi. An ad solum sacerdotem pertineat dispensatio huius sacramenti? Resp. qui supra art. 3. quod sic, quia Christus in cœna & consecrauit & aliis ad sumendum dedit.

256 Dubit. Quia beatus Laurentius dispensauit sanguinem Christi, vt habetur in eius legenda, ergo alius quam sacerdos potest dispẽsare hoc sacramentum? Resp. qui supra, quod diaconus potest dispensare sanguinem quem non tangit cum conmeatur in vase sicut tangitur corpus Christi.

257 Dubitatur. An sacerdos celebrans teneatur hoc sacramentum sumere? Respon. qui supra, art. 4. quod sic vt habetur de conse. dist. 2. cap. perlatum.

258 Dubitat. Quia cum episcopus consecrans crisma & alia sacramenta eis non proficiatur, uidetur quod & sacerdos consecrans non debeat sumere? Resp. qui supra, quod non est eadem ratio de omnibus, quia alia consecrata per episcopum nõ sunt sacrificia sicut istud sacramentum est, nam offerens sacrificium debet esse sacrificij particeps.

259 Dubitatur. Quia cum in aliis sacramentis nullus. præbeat sibiipsi sacramentum, quia nullus seipsum baptizat, ergo nec in hoc debet fieri? Resp. qui supra, quod non est simile de vsu huius sacramenti & aliorum, quia alia sacramenta perficiuntur in ipso vsu materiæ, & ideo nullus potest baptizare uel crismare seipsum, unde nec in hoc sacramento sacerdos consecrat seipsum, sed panem & vinum.

260 Dub. An quando corpus apparet in specie carnis, & sanguis in specie sanguinis debeat sumi a sacerdote consecrante? Respond. qui supra, quod non prout vult Hiero super Leuitico, quia ea quæ miraculosa sunt legibus non subduntur, consulendum tamen esse sacerdoti quod iterato corpus, & sanguinem domini consecraret & sumeret.

261 Dubitatur. An malus sacerdos consecrare possit? Respondet qui supra articul. quinto. quod vt dicit Augusti. in libro de corpore domini nihil a bono malus nihil a malo minus perficitur sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo conficitur creatoris, nam propter hoc quod sacerdos efficitur malus non desinit esse minister Christi. Vnde Apostolus primo. Chorin quarto. dicit, nihil mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum, & ante dicit, sic nos existimet homo vt ministros Christi erat ergo certus se esse ministerium Christi, tamen non erat certus se esse iustum.

262 Dubitatur. Quæ missa plus valet boni vel mali sacerdotis? Respond. qui supra articulo sexto. quod quantum ad sacramentum tantum una quantum alia, quantum uero ad orationes, quæ dicuntur in missa, uel respicitur deuotio sacerdotis, & sic melioris sacerdotis orationes

orationes magis impetrant, uel inquantum proferuntur a sacerdote in persona totius ecclesiæ & sic sunt fructuose, licet eius orationes priuatæ non sint fructuosæ secundum illud Prouer. 28. qui declinat aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis.

263 Dubitatur. An sacerdos hæreticus scismaticus uel excommunicatus consecrare possit? Respond. qui supra articulo quinto. quod iuxta Augustinum contra Parmenianum, quod ex vi ordinationis quę in eis manet integra possunt consecrare.

264 Dub. An licite hoc faciant? Resp. qui supra quod non, sed grauiter peccant nec eorũ orationes efficaciam habent.

265 Du. An sacerdos degradatus possit consecrare? Res. qui supra, quod cum character maneat qui est indelebilis possunt consecrare, tamen grauissime peccant.

266 Dubitatur. Quid est character? Respond. qui supra quæst. 63. art. tertio. quod est signaculum quoddam quo aliquid insignitur ut ordinatum ad aliquem finem sicut charactere insignitur denarius, ad vsum commutationum, & milites charactere insigniuntur quã si ad militiam deputati, & reducitur prout imprimitur a sacramentis in secunda specie qualitatis, & importat quandam potentiam spiritualem ordinatam ad ea quæ sunt diuini cultus.

267 Dubitatur. Ad quid dicitur character? Respond. qui supra, quod ad significandum in uisibilem gratiam quæ in sacramento confertur ad configurandum Christo, & ad distinguendum fideles Christi a seruis diaboli.

268 Dubitatur. Quomodo dicitur indelebilis character? Respond. qui supra. artic. quinto. quod cum omnis sanctificatio quæ fit per sacerdotium Christi qui est sacerdos in æternum sit perpetuare consecrata manente, ut patet etiam in rebus inanimatis, quia ecclesiæ uel altaris manet consecratio semper nisi destruantur, cum igitur anima sit subiectum characteris secundum intellectiuam partem in qua est fides manifestum est, quod sicut intellectus est perpetuus & incorruptibilis, ita character indelebiliter manet in anima.

269 Dubitatur. Per quid imprimitur character. Resp. qui supra. art. 6. quod per sacramenta nouæ legis, & non per omnia, sed solum per illa quæ non iterantur, scilicet per baptismum, confirmationem, & ordinem.

270 Dubitatur. Quando imprimitur character in sacramentis? Respond. qui supra in 4. sen. dist. secunda. art tertio. quod in baptismo quando abluitur aqua cum debita forma, in confirmatione quando episcopus imponit manus & ungit, in sacerdotio in porrectione calicis cum debita forma, in diaconatu in datione libri euangeliorum, in subdiaconatu in datione calicis, in accolitatu in forma uerborum episcopi cum archidiaconus tradit vrceos potius quam cum tradit candelabra.

271 Dubitatur. Vtrum licet accipere communionem a sacerdotibus hæreticis uel excommunicatis? Respon. qui supra 3 par. q. 82. ar. 9. quod non, quia licet tales habeant potestatem consecrandi non tamen ea recte utuntur sed vtentes peccant, & qui communicat in peccato sit particeps peccati.

272 Dubitatur. An licet a sacerdotibus peccatoribus eam accipere? Respond. qui supra ar. 10. quod si sunt damnati ab ecclesia non licet si autem supportantur ab ea licet ab eis eam recipere vsque ad sententiam ecclesiæ.

273 Dubit. An hostia consecrata ab hæreticis & excommunicatis debeat adorari? Respon. qui supra, quod sic.

274 Dubitatur. An liceat sacerdoti omnino a consecratione eucharistiæ abstinere? Respon. qui supra, quod non, saltem uidetur, quod celebrare teneatur in præcipuis festis, & maxime in illis in quibus fideles communicare consueuerunt nisi infirmitatis causa.

275 Dubitatur. Quod tempus determinatum est ad celebrandum hoc sacramentum? Resp. qui supra. quæst. 83. artic. secundo. quod quia dominica passio celebrata est a tertia hora vsque ad nonam, ideo regulariter in illa parte diei solemniter in ecclesia celebratur hoc sacramentum, & quia in eo attenditur & representatio dominicæ passionis & fructus eius, ideo secundum utrunque, & quotidie celebratur, & in hora prædicta debet offerri.

276 Dubitatur. An propter quid in die veneris sancta non celebratur? Respond. qui supra quod veniente veritate cessat figura, hoc autem sacramentum est figura quædam & exẽplum dominicæ passionis, & ideo in die quo ipsa passio domini recolitur non celebratur consecratio huius sacramenti.

277 Dubitatur. Ad quid reseruatur hostia consecrata pro ipsa die passionis? Respond. qui supra, quod ne ecclesia ea etiam die sit sine

Universidad de Deusto
Biblioteca

fructu passionis, per hoc sacramentum nobis exhibitum, corpus Christi consecratum in die præcedenti, seruatur sumendum in illa die.

278 Dubitatur. Cur non reseruatur sanguis sicut & corpus? Respond. qui supra, quod propter periculum, & quia sanguis specialius est imago dominicæ passionis.

279 Dubitatur. An illa die per immissionem particulæ hostiæ in uinum, cõuertatur vinum in sanguinem? Respond. qui supra, quod non, quia hoc fieri non posset aliter quam per consecrationem factam sub debita forma uerborum, & ita hic nihil fieret.

280 Dubitatur. Cum non liceat nisi semel in die celebrare, vt dictum est, cur in die natiuitatis domini celebratur ter? Respond. qui supra, quod hoc fit propter triplicem natiuitatem: quarum vna est æterna, quæ quantum ad nos est occulta, & ideo una missa cantatur in nocte, in cuius introitu dicitur, dominus dicit ad me filius meus es tu. Alia est spiritualis, qua scilicet Christus oritur tanquam lucifer in cordibus nostris, & propter hanc cantatur missa in aurora, in cuius introitu dicitur, Lux fulgebit hodie super nos. Tertia est temporalis & corporalis secundum quod visibilis nobis processit ex utero virginali, carne indutus & ob hoc cantatur tertia missa in clara luce in cuius introitu dicitur. Puer natus est nobis, licet econuerso possit dici, quod natiuitas æterna secundum se est in plena luce & ob hoc in euangelio tertiæ missæ fit mentio de natiuitate æterna, secundum autem natiuitatem corporalem ad literam natus est de nocte in signum, quod ueniebat ad tenebras infirmitatis nostræ. Vnde & in missa nocturna dicitur euangelium de corporali natiuitate Christi.

281 Dubitatur. An extra ecclesiam possit conferi hoc sacramentum? Respond. qui supra. art. tertio. quod sic in itinere positis dum modo alia sacra ministeria ad id officium pertinentia ibi affuerint, vt habetur de consecrat. dist. 1. ca. concedimus.

282 Dubitatur. Quæ fuit ratio ordinationis eorum, quæ dicuntur in missa ante, & post consecrationem? Respond. qui supra arti. cu. quarto. quod in missa. Primo præmittitur introitus ante celebrationem huius mysterij quæ est, præparatio quædam ad digne agenda ea quæ sequuntur, & in hoc petitur post diuina misericordia dum dicitur, Kyrie eleison. quod dicitur ter pro persona patris, ter pro persona filii, dum dicitur ter Christe eleison, & ter pro persona spiritussancti, cum dicitur adhuc ter, Kyrieeleison, & hoc contra triplicem miseriam scilicet ignorantiæ, culpæ, & pœnæ. Item post dicitur gloria in excelsis, ut commemoremus cœlestem gloriam ad quam tendemus post præsentem miseriam, & hoc in diebus festis, sed in diebus pro festis & officiis luctuosis quæ ad commemorationem miserie pertinent intermittitur demum sequitur oratio, quam sacerdos pro populo facit ut digni habeantur tantis mysteriis sequitur post institutio populi, quærit dispositiue per doctrinam prophetarum, & apostolorum, & in ecclesia legitur per lectores & subdiaconos, post cantatur a choro graduale, quod significat profectum vitæ, & etiam, alleluia, quod significat spiritualem exultationem, uel tractus in officiis mortuorum uel luctuosis quod significat spiritualem genitum, populus autem perfecte instruitur per doctrinam Christi, in euangelio contentam, quod a diaconis legitur. Et quia credimus, tanquam diuinæ veritati. Lecto euangelio, cantatur Credo, & hoc in festis Christi, & beatæ semper Virginis, & aliis in quibus sit aliqua mentio de symbolo, & sic populo instructo, proceditur ad celebrationem mysterij. Et circa oblationem deo aguntur, scilicet laus populi in cantu Offertorij, per quod signatur lætitia offerentium. Et oratio sacerdotis, qui petit, ut oblatio populi sit deo accepta, deinde circa consecrationem. Primo excitatur, populus ad deuotionem in præparationem. Vnde & monetur pro sursum cor habeat ad dominum, & ideo finita præfatione populus laudat dominum, & primo Christi diuinitatem cum angelis dicens. Sanctus, & post humanitatem cum pueris dicens, benedictus qui uenit in nomine domini. Deinde sacerdos secrete commemorat primo quidem pro quibus hoc sacrificium offertur. Secundo sanctos quorum patrocinia implorat pro prędictis, cum dicit communicantes. Post petitionem, concludit eum dicit hanc oblationem. In qua primo petit consecrationis effectum, cum dicit, quam oblationem. Secundo consecrationem, peragit cum

cum dicit, qui pridie. Tertio excusat præsumptionem per obedientiam Christi, cum dicit, unde & memores. Quarto petit hoc sacrificium esse deo acceptum, cum dicit supra quæ propitio. Quinto petit huius sacrificii effectum. Et primo quantum ad ipsos sumentes, cum dicit, supplices te rogamus. Secundo quantum ad mortuos, cum dicit. Memento etiam domine. Tertio specialiter quantum ad ipsos sacerdotes sumentes, cum dicit. Nobis quoque peccatoribus deinde agit de perceptione sacramenti. Et primo præparatur, populus per orationem communem totius populi quæ est oratio dominica, & priusta quam specialiter sacerdos pro populo offert, cum dicit. Libera nos quæsumus domine. Secundo præparatur populus per pacem quæ datur dicendo, agnus dei, quæ intermittitur in missis defunctorum in quibus sacrificium, offertur non pro pace præsenti, sed pro requie. Deinde sequitur perceptio sacramenti. Primo percipiente sacerdote, postmodum aliis dante. Vltimo autem tota missæ celebratio in gratiarum, actione terminatur populo exultante pro sumptione mysterii, quod signat causatus post communionem, & a sacerdote per orationem gratias referente, sicut & Christus celebrata cœna cum discipulis hymnum dixit, ut dicitur Matth. 26. cap.

283 Dubitatur. Cur sacerdos qui est minister non dicit omnia circa consecrationem sacramenti, sed aliqua dicit diaconus, aliqua subdiaconus, & aliqua chorus? Respondet qui supra, quod in his quæ pertinent ad totam ecclesiam, quædam dicuntur a choro & ab aliis prædictis, sed ea quę ad suum proprium officium pertinent dicit ipse solus.

284 Dubitatur. Cur ipse incipit, gloria in excelsis, & Credo, post chorus prosequitur? Respond. qui supra, quia personam dei gerit, & in signum quod talia peruenerunt ad populum ex reuelatione diuina.

285 Dubitatur. Cur dicit aliqua secrete, & aliqua publice? Respond. qui supra, quod ea quæ pertinent ad se ut oblatio, & consecratio dicit secrete, ea uero quæ pertinent tam ad ipsum, quam ad populum dicit publice, uel aliqua dicit secrete in signum quod circa Christi passionem discipuli non nisi occulte confitebantur Christum.

286 Dubitatur. Cur sacerdos petit perfectio. nem huius sacramenti cum dicit quam oblationem &c. Respond. qui supra, quod petit ut nobis fiat fructuosa, unde signanter dicit ut nobis fiat corpus, & sanguis & hoc significãt uerba quæ præmittit, dicẽs hãc oblationẽ facere digneris benedictã. ſm Augu. id est per quã benedicimur, scilicet per gratiã ascriptã, id est per quã in cœlo ascribimur. ratam scilicet per quã in sanctis Christi cẽseamur, rationabilẽ, id est per quam a bestiali sensu exuamur acceptabilem, id est per quam ut qui nobis ipsis displicemus per hanc acceptabiles unico filio simus.

287 Dubit. Cum hoc sacramentum sit excellentius omnium sacramentorum ueteris legis, cur petitur ut fiat sicut sacrificium Abel. &c. Resp. qui supra, quod dicitur sacrificia antiquorum, fuerunt deo acceptissima ex eorum deuotione petit sacerdos ut hoc sacrificium accepetetur deo ex deuotione offerentium sicut illa accepta fuerunt deo.

288 Dub. Cur petit sacerdos quod hoc sacrificium perferatur in cœlum, cum ibi sit uerum corpus Christi? Resp. qui supra, quod hoc petit pro corpore mystico, quod scilicet, id est hoc sacramento signatur ut scilicet orationes & populi, & sacerdotis angelus assistens diuinis mysteriis deo representet.

289 Dub. quid intelligitur per sublime altare dei? Rñ. qui sup. quod de ecclesia triũphãte intelligitur in quam trãsferri petimus, uel deus intelligitur cuius participationem petimus.

290 Dubit. Cur celebratio huius sacramenti dicitur? Resp. qui supra, quod quia sacerdos per angelum præces ad deum mittit sicut populus per sacerdotem, uel quia Christus est hostia nobis missa a deo.

291 Dubit. Quid significat q̃ diaconus dicit. Ite missa est? Ref. qui sup. quod in hoc licẽtiat populum. q. d. missa est hostia per angelum ad dominum ut sit deo accepta.

292 Dub. Cur lauantur manus in missa? Resp. qui supra. art. 5. quod talis ablutio sit propter reuerentiam sacramenti, ne ad tantum sacramentum aliquis accedat manibus etiam corporaliter iniquinatis.

293 Dub. Cur utitur thurificatione? Rñ. qui supra, q̃ ad reuerẽtiã sacramẽti, ut p bonũ odorẽ depellatur si qd corporaliter & praui odoris in loco fuerit quod posset prouocare horrorẽ. Iteꝛ ad representãdũ effectũ gratiæ, qua sicut bono odore Christus plenus fuit, & ab

ipso deriuat ad fideles officio ministrorū. Et ideo undiq; thurificato altari per quod Christus designatur thurificentur oēs per ordinē.

294 Dubitatur. Cur non lauamus pedes, cum dicatur Exod. 29. Lauabunt Aaron, & filij eius manus suas ac pedes quando ingressuri sunt ad altare? Respond. qui supra, quod ne iudaizemus.

295 Dubitatur. Quia uidetur quòd etiam in ablutione manuum iudaizemus cum similiter præceptum sit in le. uete. de manibus sicut de pedibus? Respond. qui supra, quod ablutio manuum potest, fieri magis in promptu, & quæ magis sufficit ad significandum perfectam mundationem, cum enim manus sit organum organorum. Vt dicitur tertio de anima opera attribuuntur manibus. Vnde in psal. 25. dicitur lauabo inter innocentes manus meas.

296 Dubit. Cur sacerdos facit tot cruces? Respond. qui supra, quod consecratio & acceptatio, & fructus huius sacramenti procedit ex uirtute crucis Christi. Et ideo ubicunque fit mentio de aliquo horum sacerdos crucis signatione utitur.

297 Dubita. Quia uidetur quod postquam est consecratum corpus Christi sacerdos non deberet facere, super eo cruces, quia corpus Christi est dignius sacerdote, & ideo ab eo benedici non deberet? Respondet qui supra, quod non uritur, crucibus ad benedicendum, & consecrandum, sed solum ad commemorandum uirtutem crucis, & modum passionis Christi.

298 Dubit. Cur sacerdos extendit brachia in missa? Respon. qui supra quòd signat extensionem brachiorum Christi in cruce.

299 Dub. Cur leuat manus in orando? Respō. qui supra, quod ad significandum quòd oratio eius dirigitur pro populo ad deum.

300 Du. Cur aliquando iungit manus & orat & inclinat suppliciter? Resp. qui supra, quod signat humilitatem, & obedientiam Christi ex qua passus est.

301 Dubit. Cur iungit pollicem cum iudice post consecrationem? Respon. qui supra, quoniam eis corpus Christi consecratum tetigerat ut si qua particula, digitis adheserit non dispergatur quod pertinet ad reuerentiam sacramenti.

302 Dubitatur. Cur quinquies se uertit ad populum sacerdos? Respond. qui supra quod ad significandum quod dominus in die resurrectionis, quinquies se manifestauit.

303 Dub. Cur septies salutat populum? Resp. qui supra, quod ad significandum septiformem gratiam spiritus sancti.

304 Dubi. Cur episcopus celebrans in prima salutatione dicit pax uobis? Respō. qui supra quod representat personam domini qui post resurrectionem dixit hoc discipulis.

305 Dub. Quid significat quod hostia diuiditur in tres partes & una ponitur in calice? Respon. qui supra, quòd ut Sergius Papa dicit, & habetur de conse. di. 2. c. triforme. Triforme est corpus domini pars oblata in calice missa corpus Christi quod iam resurrexit mōstrat scilicet ipsum Christum & beatam uirginem, uel si aliqui sancti cum corporibus iam sunt in gloria pars comesta ambulantes adhuc super terram quia scilicet uiuentes in terra sacramento uniuntur & passionibus conteruntur, sicut panis comestus conteritur dentibus pars in altari usque ad finem missæ remanens est corpus Christi in sepulchro, quia usque in finem sæculi corpora mortuorum sanctorum in sepulchris erunt quorum tamen animæ sunt in purgatorio uel in cœlo. Hic tamen ritus non seruatur modo, ut scilicet una pars seruetur usque ad finem missæ propter periculum manet tamen eadem significatio partium, quam quidam metrice expressit dicens: Hostia diuiditur in partes, tincta beatos: Plene sicca notat uiuos, seruata sepultos.

306 Dubitatur. An pars missa in calicem possit dari populo? Respon. qui supra, quod non quia panem intinctum non porrexit Christus nisi Iudæ proditori.

307 Dubitat. An sacerdos possit dare partem suæ hostiæ populo? Resp. qui supra in 4. sent. dist. 12. q. 2. art. 2. q. 2. quod sic si non habeat aliam consecratam.

308 Dubitatur. Cur sacerdos post sumptionem sanguinis sumit uinum? Respond. qui supra. 3. par. q. 83. art. 5. quod hoc facit ad abluendum os ne aliquæ reliquiæ remaneant, & eadem ratione perfundit digitos quibus corpus Christi tetigerat, quod pertinet ad reuerentiam sacramenti, & sic præcipitur fieri, extra de cele. missa. c. ex parte.

309 Dubi. An debeat corpus Christi conseruari? Respond. qui supra, quod licet Clemens Papa statuerit, quòd non de conse. dist. 2. c. tribus gradibus, & infra tanta &c. tamen in dicta

dicta distinct. capit. presbyter dicitur, quod oportet pro infirmantibus hostias consecratas seruare.

310 Dubitatur. An sacerdos possit celebrare uno solo præsente? Respon. qui supra, quod in solenni celebratione plures debent esse, ut habetur de consecra. dist. 1. c. hoc quoque in missis tamen priuatis sufficit unum habere ministrum qui gerit personam totius populi catholici ex cuius persona sacerdoti pluraliter respondetur.

311 Dubitatur. An sufficienter possit occurri defectibus circa celebrationem, huius sacramenti? Respond. qui supra. art. sexto. quod sic, & præueniendo ne scilicet periculum accidat, & subsequendo, ut scilicet ad quod accidit emenderur.

312 Dubitat. Quid si sacerdos post inceptam missam moriatur uel infirmetur qd fiet? Resp. qui supra, quod si hoc ante consecrationem accidat non oportet, quod per alium supplea tur, si uero post consecrationem corporis uel sanguinis aut utriusque debet missæ celebritas per alium expleri, ut habetur. 7. q. prima. cap. nihil.

313 Dub. Quid agendum postquàm sacerdos incepit missam & recolit se comedisse uel bibisse? Resp. qui supra, quod si hoc recolit post consecrationem inceptam debet perficere sacrificium & sumere sacramentum, si uero ante consecrationem tutius reputarem, quòd missam inceptam desereret nisi graue scandalum timeretur.

314 Dub. Quid si recolit se esse excommunicatum uel peccatum aliquod commisisse? Respon. qui supra, quòd si hoc recolit post consecrationem debet dolere cum proposito confitendi, & absolutionem ab excommunicatione petendi si sit excommunicatus, & sic per inuisibilem pontificem Christum absolutionem consequetur, quantum ad hunc, actum quod peraget diuina mysteria. Si uero ante consecrationem, dic ut in dub. præcedenti.

315 Dubi. Quid si araneam deprehendat cecidisse in calicem uel aliud uenenosum post cōsecrationem, quid aget? Resp. qui sup. quod si ante consecrationem hoc comprehenderit debet effundi, & abluto calice denuo aliud uinum poni consecrandum. Si uero post consecrationem hoc acciderit debet animal caute capi, & diligenter lauari & comburi & ablutio cum cineribus in sacrarium mitti. Si uero ibi uenenum esse reprehenderit immissum, nullo modo sumere uel alii dare debet ne calix uitæ uertatur in mortem, sed debet diligenter in aliquo uasculo ad hoc apto cum reliquiis conseruari, & ne sacramentum remaneat imperfectum, debet aliud uinum apponere in calicem, & denuo resumere a consecratione sanguinis, & sacrificium perficere.

316 Dubitat. Quia aliquando contingit quod aqua aut uinum non ponitur in calice, quid tunc quando percipit agere debet? Respond. qui supra quod si sacerdos ante consecrationem sanguinis, & post consecrationem corporis percipiat aut uinum, aut aquam non esse in calice, debet statum apponere & consecrare. Si uero post consecrationis, uerba hoc perceperit, quod aqua desit debet nihilominus procedere, quia impositio aquæ non est de necessitate sacramenti, nullo autem modo debet aqua uino iam consecrato misceri, quia sequeretur, corruptio sacramenti pro aliqua parte, ut supra dictum est dub. 163. & sequenti. Si uero post uerba consecrationis percipiat, quod uinum non fuit positum in calice, si quidem hoc percipiat ante sumptionem corporis debet deposita aqua si ibi fuerit apponere uinum, cum aqua, & resumere a uerbis consecrationis sanguinis. Si uero hoc perceperit post sumptionem, corporis aliam hostiam apponere debet iterum consecrandam simul cum sanguine, quod ideo dicitur quia si dixerit sola uerba consecrationis sanguinis non seruaretur debitus ordo consecrandi ut seruaretur id quod habetur septima. quæstione. prima. cap. nihil. Si uero inciperet a consecratione sanguinis, & repeteret omnia uerba consequentia non competerent nisi adesset hostia consecrata cum in uerbis illis occurrant, quædam dicenda, & facienda non solum circa sanguinem sed etiam circa corpus, & debet in fine sumere hostiam iterum consecratam, & sanguinem, non obstante etiam si post sumpserit aquam quæ in calice, quis præceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis, quod præceptum quod hoc sacramentum a ieiunis sumatur.

317 Dubitatur. Quia aliquando contingit quod sacerdos non recordatur se dixisse uerba consecrationis, uel etiam aliqua alia uer

317 Resp.qui supra.quod ex hoc sacerdos non debet mente turbari. Non enim quia multa dicit recolit omnium quæ dixerit nisi forte aliquid in dicendo apprehenderit sub ratione iam dicti, sic enim aliquot efficitur memorabile, vnde si aliquis attente cogitet illud q̃ dicit non tamen cogitet se dicere illud, quod habet minus de periculo non multum recolit postea se dixisse. sic enim fit aliquid obiectũ memoriæ inquantum accipitur sub ratione præteriti, sicut dicitur in libro de memoria. Si tamen sacerdoti constet probabiliter se aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramenti huius non estimo quod propter hoc debeat resumere immutando ordinem sacrificij, sed debet vlterius procedere. Si vero certificetur se omisisse aliquid eorum quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet formam consecrationis, idem videtur esse faciendum quod dictum est dub. præcedenti. in defectum materiæ, vt scilicet resumatur a forma consecrationis &c. per ordinem reiterentur ne mutetur ordo sacrificij.

318 Dubitatur. Quid agendum est cum hostia dilabitur in calice propter frigus? Resp. quod fractio hostiæ consecratæ, & quod vna pars se la mittitur in calicem, respicit corpus mysticum. Ideo huius prætermissio non facit imperfectionem sacrificij, vt per hoc sit necesse aliquid iterare circa celebrationem huius sacramenti.

319 Dubitatur. Quid fiendum est quando sanguis Christi ex negligentia effunditur? Resp. qui supra quod vt habetur de consecra. distinctio. 2. ex decreto Pij Papæ, si per negligentiam aliquid stillauerit de sanguine in tabula quæ terræ adhæret lingua lambetur, & tabula radetur, & igni comburetur & cinis intus altare condetur, & sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si autem super altare stillauerit, sorbeat minister stillam. & tribus diebus pœniteat. Si super linteum altaris, & ad aliud stilla peruenerit decem diebus pœniteat, si vsque ad quartum viginti diebus pœniteat, & linteamina quæ stilla tetigit tribus vicibus minister lauet calice lubrus posito, & aqua ablutionis sumatur, & iuxta altare recondatur, vel a ministro sumatur. quidam autem vlterius partem illam linteaminum inciderunt & comburunt & cinerem in altari, vel in sacrario reponunt.

320 Dubitatur. Quid fiendum cum Christi corpus quis euomuerit, vel sanguinem? Respond. qui suprat. quod vt habetur de consecra. distin. 2. ex pœnitentiali Bedæ presbyteri, si quis ex ebrietate, vel voracitate eucharistiam euomuerit clericus, diaconus, presbyter, vel monachus. 40. diebus pœniteat Episcopus 90. Si autem infirmitatis causa hoc acciderit. 7. diebus pœniteat.

321 Dub. Quid agendum quando sacramentum male custoditum putrefit, vel comeditur a mure vel ab alio animali? Resp. qui sup. quod vt in supradicta dist. habetur ex concilio Aurelianensi talis negligens. 40. diebus pœniteat, & qui perdiderit illud in Ecclesia, vel pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit. 30. diebus pœniteat.

322 Dub. A quibus debet abstinere pœnitens in supradictis casibus? Resp. qui supra. quod debet ieiunare & a communione cessare. Pensatis tamen conditionibus negotij & personę potest addi, vel minui ad pœnitentiam prædictam.

325 Dub. Si in aliquo reperitur hostia quæ cecidit vel aliqua pars quid fiendum est? Resp. qui sup. quod in hoc obseruandum est quod vbicunque species integre inueniuntur sunt reuerenter obseruandæ, vel etiam sumendæ, quia manentibus speciebus manet ibi corpus Christi. Ea vero in quibus inueniũtur si commode fieri potest sint comburenda cinere in sacrario recondito sicut de rasura tabulæ dictum est dub. 319.

324 Dub. An si homo non peccaret post baptismum indigeret eucharistia? Resp. qui sup. q. 88. ar. 6. quod sic. sicut in vita corporali indigeret nutrimento.

325 Dub. An hoc sacramentum habet aliquẽ effectum quo ad defunctos? Resp. qui supra. tertia par. q. 52. ar. 8. quod sacramentum eucharistiæ liberat hominem a purgatorio, inquantum est quoddam sacrificium satisfactorium pro peccato.

326 Dub. An aliquis sacerdos ordinatus credens se baptizatum, cum tamen non fuerit baptizatus celebrando consecret? Resp. qui supra. in 4. sen. dist. 24 q. 1. artic. 2. q. 3. quod talis non est ordinatus. Et ideo non est sacerdos, nec conficere potest, nec absoluere in foro pœnitentiali. Vnde secundum Canones debet baptizari iterato & ordinari, & si etiam in Episcopum promoueatur, illi quos ordinat non habent ordinem, sed tamen pie credi potest,

di potest, quod quantum ad vltimos effectus sacramentorum summus, sacerdos suppleret defectum, & quod non permitteret hoc, ita latere quod periculũ ecclesiæ imminere posset.

327 Dub. Quid intelligit dominus per regnũ cum dixit bibam illud vobiscum in regno patris mei? Resp. Chrys. in hom. quod regnum resurrectionem suam nominat.

328 Dub. Cur post resurrectionem cum apostolis erat bibiturus? Resp. qui supra. quod ne aliqui æstimarent fantasticam esse resurrectionem. Et ideo ipsi apostoli persuadentes hominibus, de Christi resurrectione dixerũt: simul comedimus & bibimus cum eo postquam surrexit a mortuis.

329 Dub. Cur dicũt cum illud bibam nouum? Resp. qui supra. nouum. i. nouo modo nõ quasi corpus passibile habens, & indigens cibo, qa non tunc propter indigentiam comedit & bibit, sed propter resurrectionis certitudinem.

330 Dub. Cur panem benedixit? Resp. Remigius. quod vt ostendat, quia humanam naturã vna cum patre & spiritusancto gratia diuinæ virtutis impleuit, & æternæ immortalitatis munere ditauit.

331 Dub. Cur ad calicem gratias egit? Respõ. qui supra: quod in hoc demonstrat quantum de nostra salute gratuletur pro quibus etiam sanguinem suum funderet.

332 Dub. Cur panem fregit? Resp. Diony. in ec. lesiastica hierar. quod in hoc ostenditur q̃ vnum simplum dei verbum per humanationem compositum & visibile ad nos peruenit, & ad se nostram societatem benigne peragẽs spiritualium bonorum distributorum participes fecit.

333 Dub. Quid est genimen vitis? Resp. quod est vinum, quia vitis generat vinum, & genimen. i. generatio, vel germen dicitur.

334 Dubit. Cur potius dicit in regno patris quàm in regno dei? Resp. Hieron. quia omnis pater nomen est filij, acsi diceret cum crediderint in deum patrem, & adduxerit eos pater ad filium.

335 Dub. Quid est hymnus? Resp. Lyra, quòd est canticum diuinæ laudis.

336 Dub. Quod canticum dictum fuit? Resp Vincentius in sermone, q̃ dixerunt memoriã fecit mirabilium suorum. Surgensis autem dicit, q̃ iudæi post esum agni paschalis dicunt. Laudate pueri dominum: & ita verisimile est, quòd tunc Iesus cum discipulis illum psalmum dixit.

337 Dub. Cum accesserit ad hortum, cur dicitur, q̃ accessit ad montem Olineti? Resp. Lyra, quod quando dicitur quod exierunt in mõtem Olineti: quia hortus in quo fuit captus erat in pede montis Olineti.

338 Dub. Cur prædixit discipulis, q̃ scandalizarentur? Resp. Hiero. q̃ vt cum passi fuerint scandalum non desperent salutem, sed agentes pœnitentiam liberentur.

339 Dub. Quomodo passi fuerunt scandalum in eum? Resp. Lyra, quia dereliquerunt eum propter timorem humanum.

340 Dub. Cur dicit in ista nocte? Resp. qui supra, q̃ eis benedixit certitudinaliter, & determinato tempore vt cognoscant ipsum esse deũ qui potest talia cognoscere propria virtute.

341 Du. Vbi scribitur, percutiam pastorẽ &c. Resp. quòd Zachariæ. 13.

342 Dubitat. Quia Zachariæ 13. non dicitur percutiam, sed percute? Respond. Lyra, post Hiero. quòd eadem est sententia, quia ibi ponitur prophetia acsi propheta loquatur ad dominum dicens: percute pastorem. Hic autem ponitur: acsi dominus loquatur dicens: percutiam.

343 Dub cur inducitur ipsa prophetia Zachariæ? Respon Chrysost. in Homel. quòd suadẽs eis attendere semper quæ scripta sunt simul, etiam ostendens quòd secundum Dei consilium crucifigebatur, & vndique monstrans non alienum se esse a veteri testamento, qui in eo prænunciabatur.

344 Dubitatur cur dixit postquam autem resurrexero, & cætera? Respond. qui supra. vt non permitteret eos in tristibus permanere, & vt audita eius morte aliqualiter remanerent consolati de futura resurrectione.

345 Dubitatur cur potius vult præcedere in Galilæam quam alibi. Respond. Sanct. Tho. 3. part. quæst. 55. artic. 3. quod vt Chrysost. dicit in homel. quòd confestim post resurrectionem in cœlo eis apparuit, neque in longam quandam regionem, vt eis apparere vadit, sed in seipsa gente & in apostere regionibus, & ve a timore iudæorum liberati crederent ei quod dicebatur.

346 Dubit. Cur Petrus non credidit Christo dicenti, quòd scandalum paterentur in eũ? Resp. qui supra, in 2. sentenc. distinctio. 4. articu. 2. quòd Petrus domini prænunciationem accepit non per certitudinem, sed

ad

sed ad comminationem dictam.

347 Dubi. An Petrus mentitus fuerit cum dixit quod non scandalizaretur? Resp. Hieron. quod hoc non est mendacium nec temeritas, sed fides est apostoli Petri, & ardés affectus erga dominum saluatorem.

348 Dub. Quomodo fuit facta negatio Petri cum diuersimode de hoc Euangelistæ tractet? Resp. Aug. de consensu Euang. q tertia negatio Petri fuit inchoata etiam ante primum cantum galli, ante tamen quàm esset consummata gallus cantauit, quia negatio secundum totalitatem suam accepta habet aliquem tractũ temporis. In hoc enim includitur verbum illorum qui dicebant Petro, tu ex illis es, & argumentum quod adducebant ex loquela eius & negatio Petri sequens, & sic patet quod bene potuit inchoari illa negatio antequam gallus primo cantaret, & post terminari. Matthæus ergo Lucas & Ioannes qui dicunt Petrum ter negasse Christum ante primum galli cantum loquuntur habendo respectum ad negationis inchoationem. Marcus autem qui dicit tertiam negationem, Petri esse post primum galli cantum & ante secundum loquitur habendo respectum ad negationis consummationem.

349 Dub. An post verba Christi, Petrus potuerit non scandalizari? Resp. Origen. dicens, quod ad hoc aliquis respondebit, quoniam necesse erat fieri quod prædictum erat Iesu. Alius autem dicet, quoniam qui exoratus a Niniuitis quæ prædixerat per Ionam non fecit, possibile fuit vt repelleret etiam scandalum a Petro deprecante.

350 Dub. An Petrus & alij discipuli dicentes si oportuerit me mori tecum &c. mentiti fuerint? Resp. quod non, quia sic cogitabant forte, dixerunt tamen falsum, quia contrarium accidit.

351 Dub. Quid monit discipulos ad sic dicendum? Resp. Rabanus, quod quia Petrus intellexerat dominum præ timore mortis eũ se præ dixisse negaturum ob hoc dicebat quod licet periculum immineret nullo modo ab eius fide posset auelli: Et similiter alij per ardorem mentis non timuerunt damnum mortis, sed vana fuit præsumptio sine prædictione diuina.

352 Dub Vbi est villa Gethsemani? Resp. Ly q est in pede montis Oliueti.

353 Dub. Cur recessit a cenaculo in quo cenauerat? Resp. Origenes quod vt non caperetur vbi eũ discipulis manducauerat pascha.

354 Dub. Cur dimisit discipulos donec oraret? Respond. Chrysostomus in Homel. quod quia discipuli indiuisibiliter sequebantur Christum, & ei consuetudo erat sine discipulis orare.

355 Dubitatur. Quibus discipulis iussit, vt cederent? Respond. Lyra. quod octo. nam tres assumpsit secum, & Iudas non erat ibi.

356 Dubitatur. Cur potius istos tres adduxit secum, quàm alios. Vide sabbato primo dominicæ quadragesimæ. dub. 3.

357 Dubitatur. Quid est tristitia? Respond. Sanctus Tho. 22. quæstio 5. ar. 1. & q. 42. ar. 3. quod est passio animalis media inter duas passiones, videlicet inter timorem quam sequitur, & iram quam præcedit, & conuenit cum timore quia vtrunque est de malo, sed differt a timore in duobus. Primo, quia timor est de malo futuro, & tristitia de præsenti. Secundo, quia tristitia respicit malum absolute cum sit in concupiscibili. Vnde potest esse de quocunque malo, siue magno, siue paruo. Timor vero cum sit in irascibili respicit malum cum quadam arduitate, seu difficultate, quæ tollitur inquantum aliquid subiacet voluntati. Et ideo non omnia timemus quę sunt futura, de quibus tristamur cum sunt præsentia, sed aliqua, quæ scilicet sunt ardua.

358 Dubitatur. An tristitia possit cadere in virtuosum? Respond. qui supra. tertia parte. quæstio. 46. artic. sexto. quod tristitia laudabilis, quando scilicet procedit ex sancto amore, vt puta cum aliquis tristatur de peccatis proprijs, vel alienis, de qua dicitur. secundo Chor. septimo. quæ secundum Deum est tristitia pœnitentiam in salutem operatur, potest cadere in virtuosum.

359 Dubitatur. De quo contristatus est Christus? Respond. Hieronymus. quod non timore patiendi, qui ad hoc venerat vt pateretur & Petrum temeritatis arguerat. sed propter infidelissimum Iudam & scandalum omnium Apostolorum, & reiectionem populi Iudæorum, & reuerthionem miserę Hierusalem.

360 Dubitatur. Cur non dicit tristis sum, sed tristis est anima mea? Respond. Ambrosius super Lucam. quod non est tristis sapientia, non diuina substantia, sed anima.

361 Dub. Quia videtur quod in Christo non fuerit tristitia, quia Prouer. 13. dicitur, non contristabit iustum quicquid acciderit ei. & Esa. 52. dicitur. de Christo, non erit tristis neque turbulentus? Resp. San. Tho. 3. par. q 15. art. 4. & 6. q eum in Christo fuerit uerus dolor, ita potuit in eo esse uera tristitia, prout anima Christi potuit interius apprehendere aliquid ut nocium, & quantũ ad se sicut passio & mors eius fuit, & quantum ad alios sicut peccatum discipulorum uel ẽt iudæorum occidentium ipsum. Vnde Hieron. super Matth. dicit. dominus noster ut ueritatem assumpti probaret hominis ueræ quidem contristatus est, sed ne passio in animo illius dominaretur dicitur quod incepit contristari, ut passio perfecta intelligatur quando animo, id est rationi dominatur. pro passio autem quando est in choata in appetitu sensitiuo, sed ulterius non se extendit, & sic intelliguntur ille auctoritates scilicet q eius ratio ex nullo accidente cõturbabitur, nec erit tristis secundum passionẽ perfectam, sed bene secũdum propassionem.

362 Dubitatur. Cur dicit usque ad mortem? Respond. Orig. q. d. ut si moriuus fuero moriar & uniuersæ tristitiæ cuius principium tãtum fuit in me.

363 Dubita. Cur uult hos tres apostolos uigilare, & alios iussit sedere? Resp. Origę. q hos tanquam firmiores secum adduxit ut collaborent secum in uigilijs & orationibus, alios uero iussit sedere quasi infirmiores & tamen ẽt hos iussit manere ut unusquisque in gradu suę uocationis consistat.

364 Dub. Cur non uult quòd dormiant? Resp. Hiero. q nõ a somno prohibet cuius tempus non erat imminente discrimine, sed a somno infidelitatis & torpore mentis.

365 Dubitatur. Cur progressus est ab eis? Resp. Lyra. qd uolebat orare & cum oratio sit eleuatio mentis in deum melius fit quando homo est sequestratus ab alijs.

366 Du. Cur longe progressus est? Resp. Ori. quòd nolebat longe fieri, ut uideant cadentẽ in facie & discant non magna, sed humilia de se sapere.

367 Dub. Cur prodicit in faciem? Resp. Origenes. quod hoc fecit laudabiliter se humilias.

368 Dubi. Cur orauit cum esset deus. Vide se. 6. cinerum. dubio. 57. & ante post de materia orationis.

369 Dubi. quia uidetur frustra orasse quia nõ impetrauit? Resp. San. Tho. super epistola ad Hebræos 5. capi. q Christus in omnibus quæ uoluit fieri fuit exaudittus. nam quantum ad appetitum sensualitatis & secundum uoluntatem inquatitum est quidam appetitus naturalis refugiebat mortem, & quantũ ad hoc orabat, ut ostenderet se uerum hominem sed uoluntate consequenti rationem deliberatam uolebat mori. Vnde dicit. Verumamen non sicut ego uolo, sed sicut tu.

370 Dubitat. An in Christo fuerint duæ uolũtates? Respond. Qui supra 3. par. q. 18. art. 1. q sic una diuina & alia humana quia cum assumpserit humanam naturam perfectam ad cuius perfectionem pertinet uoluntas, quæ est naturalis eius potentia sicut & intellectus, ideo in eo fuit uoluntas humana, per assumptionem autem humanæ naturæ nullam diminutionẽ passus est filius dei in his quæ pertinent ad naturam diuinam cui competit uoluntatem habere. & sic etiam in eo fuit uoluntas diuina.

371 Dubi. An Christus secundum uoluntatẽ humanam aliud uellet quam secundum uolũtatem diuinam? Resp. qui supra quòd Christus secundum uoluntatem sensualitatis & secundum uoluntatem rationis quæ consideratur per modum naturæ aliud poterat uelle quam deus, sed secundum uoluntatem quæ est per modum rationis semper idẽ uolebat q deus.

372 Dub. Quia uidetur quòd non uolontarie passus sit cum tristitia contrarietur uolũtati? Resp. qui supra. q. 15. ar. 6. quod nihil prohibet aliquid esse contrarium uoluntati secundum se, quod tamẽ est uolitum ratione finis ad quẽ ordinatur sicut medicina amara non est secundum se uolita, sed solum secundum quod ordinatur ad sanitatem, & hoc modo passio Christi fuit secundum se considerata inuoluntaria & tristitiam causans licet fuerit uoluntaria in ordine ad finem qui est redemptio humani generis.

373 Du. Cur solus Ioannes euangelista non facit mentionem de hac oratione? Resp. Origę. quia Ioannes magis ea quæ competunt Christo secundum diuinam naturam exponit, & alijs magis secundum humanam.

374 Dubi. Cur eius passio calix dicitur? Resp. San Th. 3. par. q 75. ar. 3. quia ad similitudinẽ calicis inebriat & est metaphorica locutio.

375 Dub. Cur petit quod trãseat ad se? Resp. Hilarius quòd pro his qui post se passuri erãt orat dicens. transeat a me, id est quomodo a me bibitur, ita ab his bibatur sine spei differentia, sine sensu doloris, sine metu mortis.

376 Dub. Cur discipuli ita cito dormierunt? Resp. Chryso st. quia tempus intempeste noctis erat & oculi eorum a tristitia erant grauati.

377 Du. Cur arguit Petrũ? Rei. Hilarius, quia præ cæteris non se scandalizandum fuerat gloriatus.

378 Dub. Cur loquitur pluraliter? Resp. Chryso. quia etiam aliorum infirmitatem arguit.

379 Du. Cur primo arguit & post iubet ut uigilent? Resp. Orig. qđ primo excitat eos uerbo ad audiendum, & post præcipit ut uigilent & orent.

380 Dub. Cur dicit ut non intretis intentationem? Rei. Hiero. q. d. ne nos tentatio superet.

381 Dub. De quo spiritu dicit quòd est promptus? Resp. Theoph. quòd de spiritu apostolorum qui promptus erat ad cũ non negandũ.

382 Dubi. An sicut omnium caro infirma est. ita omnium spiritus promptus sit? Respond. Orige. quod non, sed solum sanctorum infidelium aũt & spiritus segnis est et caro infirma.

383 Dubi. Cur ter orauit? Resp. Remigius qđ ter orat pro Petro qui ter cũ negaturus erat.

384 Dub. Cur solus orat? Respõ. Hiero. qđ solus orat pro omnibus, sicut & solus patitur pro uniuersis.

385 Du. Cur secundo inueniens eos dormientes non reprehendit? Respõ. Orig. quia oculi eorum erant grauati, scilicet somno.

386 Dub. Cur eos hortatur ut dormiant? Rei. Chry. in Homel. ut ostenderet quoniam neq; uisum possent sufferre futurorum malorum, & quoniam eorũ non indiget auxilio, & quoniam omnino tradi eum oportebat.

387 Dub. Quia uidetur iniungere contraria dicens, dormite, & statim dicit, surgite eamus? Resp. Aug. de consen. euãg. quòd cum Marcus commemorauerit, ut cum dixisset dormite iam & requiescite: adiungens, sufficit, & deinde inferat. Venit hora ecce tradetur filius hominis, utique intelligitur post illud quod eis dictum est dormite & c. filiuisse dominũ aliquãtum, ut hoc fieret quod promiserat, & tũc intulisse. Ecce appropinquabit hora, propter qđ secundum Marcum positum est, sufficit. ideſt iam requiescite.

388 Dub. Cur dicit, ecce appropinquabit hora? Resp. Chry. in Home. qđ per hoc ostendit quod diuinę dispositionis erat quod gerebat.

389 Dubita. Cur dicit in manus peccatorum? Resp. ut supra, quòd per hoc demõstrat quoniam illorum nequitiæ hoc opus erat, non quod ipse delicto esset obnoxius.

390 Dub. Cur dicit surgite eamus? Resp. Hie. q. d. non nos inueniant quasi timentes ultro pergamus ad mortem, ut cõfidentiam & gaudium passuri uideant.

391 Dubita. Cur non dicit, ecce appropinquabit mihi qui me tradet? Resp. Orige. quia ipse traditor non poterat sibi appropinquare qui se suis peccatis ab eo se elongauerat.

392 Dub. Cur nominat Iudam unum de duodecim? Resp. Theophilus, q hoc non frustra ponitur, sed ad maiorem proditoris redargutionem quòd cum de primo choro existeret contra dominum tu rabiem uersus est.

393 Dub. Cur uenit tam magna turba? Resp. Origenes, quoniã qui putabant in belzebub eijcere dæmonia solere arbitrabantur eum ex quibusdam maleficijs posse effugere de manu volentium eum tenere.

394 Dub. A quo acceperunt cohortem? Resp. Augu. quod cohors non iudæorum sed militũ fuit a præside, igitur intelligitur accepta tanquam ad tenendum reum seruato ordine legitimæ potestatis.

395 Dub. Quomodo persuaserunt uenire milites? Resp. Chryso. quia milites erant pecuniarum gratia omnia facere meditantes.

396 Dub. Cur Iudas dedit signum osculi? Rei. Orige. quod quia aliquando transfigurabatur nec uidebatur nisi ut uolebat. Theophilus autem dicit qđ credebat decipere Christum ut per osculum amicus æstimaretur.

397 Dubit. Cur permisit dominus se osculari cognoscens proditorem? Respon. Rabanus, q hoc fecit non ut simulare nos doceat, sed ne proditionem fugere uideatur simul & illud Ps. 119. complens. Cum his, qui oderunt pacem, eram pacificus.

398 Dub. Cur Iudas osculo uoluit prodere dominum? Resp. Orige. quod omnes proditores veritatis, amare ueritatem fingentes osculi signo utuntur.

399 Dub. Cur vocat eum Rabbi. i. magistrum? Respon. Beda q ex scelerata confidentia magistrum eum uocat.

400 Dub. Cur Iesus vocat Iudã amicum? Rei. Orig. quod dicit improperãs simulationem, hoc enim nomine neminem bonorum in scripturis cognoscimus appellatum. Ad malum enim dicitur. Amice, quomodo huc intrasti. Amice, non facio tibi iniuriam.

401 Dubitat. Quid significat ad quid uenisti? Respon.

Resp. Augu. in sermone de passione q. d. oscularis & insidiaris, ue ut dicit Remigius subintelligitur hoc fac ad quid uenisti.

402 Dubita Cur cum totiens uoluerint capere Iesum nec potuerint, quomodo nunc iniecerunt manus in eum? Resp. Remigius. quod quia ipse permisit.

403 Dub. Cur Petrus percussit seruum pontificis? Resp. Chryso. in Homel quòd eo ardore quo dixerat, si oportuerit me mori tecum &c.

404 Dub. Vnde habeat gladium? Respon. qui supra, q sumpsit a cœna postquam dominus dixerat q uenderent saeculum, peram & tunicã & emerent gladium.

405 Dub. Quomodo uocabatur seruus pontificis? Resp. Ioan. quòd Malchus.

406 Dub. Quam auriculam abscidit? Respon. Ioannes quòd dexteram.

407 Dub. Cur potius auriculam abscidit quã manus uel brachia? Resp. Chryso. quod faciebat impetum ad caput.

408 Du. Cur dominus permisit percutere gladio? Resp. Augu. de consensu euangelistarum. quòd dixit finite usque huc, quia inter rogationem discipulorum dicentium. Domine si percutimus in gladio, & responsionem domini, finite usque huc. Petrus percussit.

409 Dub. Quia multi accipiunt gladiũ qui nõ interficiuntur gladio? Rei. Augustinus contra Faustum, acceperit. ideſt usus fuerit.

410 Dub. Quis dicitur uti gladio? Resp. qui supra. quòd ille qui in sanguinem alicuius armatur nulla legitima potestate.

411 Dub. quid ergo uolebat dominus de gladijs fieri quando pcepit ut eos emerent? Rei. qui supra. quod dominus intulerat ut ferrent non ut feriret.

412 Dub. Quia multi gladio percutiẽtes & interficientes non moriuntur gladio? Resp. San. Tho. 2. 2. q. 40. arti. 1. quod & si nõ semper occidantur gladio materiali, semper tamen suo gladio pereunt, quia pro peccato gladij æternaliter puniuntur nisi pœniteant.

413 Dubi. An interficientes propter iustitiam includantur sub hac pœna? Resp. qui supra, q auctoritate principis interficientis uel dei, ipse non accipit gladium, sed ab alio sibi commisso utitur. vnde ei pœna non debetur.

414 Du. An liceat clericis uti gladio? Rei. qui sup. ar. 7. q nõ, imo est institutum ut effundẽtes sanguinem erijm sine peccato sint irregulares possint am. clerici & prælati ex auctoritate superiores interesse bellis non quidem ut ipsi propria manu pugnent, sed ut militæ pugnantibus spiritualiter subueniant suis exhortationibus & absolutionibus & huiusmodi spiritualibus subuentionibus quòd autem ali qui propria manu pugnent abusionis est.

415 Dub. An Petrus percutiẽs peccauit? Rei. Aug. contra Faustum quod sic fient & Moyses percutiens Aegyptum uterque enim non detestabili immanitate, sed emendabili animositate regulam excessit.

416 Dub. Cur dicit de decem legionibus angelorum? Resp. Hiero. q. d. non indigeo duodecim apostolorum auxilio, etiam si omnes me defenderent, quia possum habere duodecim legiones angelorum.

417 Dub. Cur cum esset deus indigebat angelis? Resp. Orige. quòd non quasi indigens dicebat, sed secundum æstimationem Petri volentis ei auxilium ferre magis enim angeli opus habent auxilio unigeniti filij dei quam ipse illorum.

418 Dub. Quid est legio? Resp. quòd continet sex millia sexcentũ sexaginta & sex homines.

419 Dub. Quot angeli continentur in duodecim legionibus? Resp. quòd septuaginta septẽ millia nouem centum & nonaginta & duo.

420 Du. Cur ponit legiones in angelis qui nõ gerunt bellũ? Resp. Orig. q in angelis est militia cœlestis q militat cõtra legiones dæmonũ.

421 Dub. Cur potius non dixit an putans qđ non possim istos destruere? Rei. Chryso. in Homel. qđ quia multa humanæ infirmitatis ostẽderat nõ uideretur credibilia dicere si dixisset quod eos perdere posset.

422 Dub. quę scripturæ debebãt impleri? Rei. Lyra. quod illæ quæ erant diuinitus reuelate & quæ loquũtur expresse de passione Christi.

423 Du. An quia ita scriptum erat oportebat pati Christum? Resp. Lyra qđ quando aliquid est secundum prædestinationem a deo prædictum oportet illud impleri, tũ enim est necessitas consequentię nõ consequentis, quia diuina prædordinatio non tollit contingentiam.

424 Dubi. Quis magis peccet interficiens iustum cuius anima saluaretur, uel peccatorẽ cuius anima damnatur? Resp. S. Th. 2. 2. q 64. ar. 6 q in pensanda grauitate peccati magis considerandum est id quod est per se quam id qđ est per accidens. Vnde occidens iustum magis peccat. Primo quia nocet ei quẽ plus diligere dẽt. Secũ, q iniuriã infert ei q est minus

dignus.

dignus. Tertio, quia priuat communitatem maioti bono. Quarto, quia magis Deum contemnit, secundum illud Luc. 10. Qui vos spernit me spernit, quod autem anima iusti perducatur ad gloriam & peccatoris ad pœnam hoc est per accidens ad occisionem.

425 Dub. Quis magis peccat occidens corporaliter, vel inducens ad peccatum? Ref. qui supra q. 73. ar. 8. quod occidens corporaliter. quia homicida est per se sufficiens causa corporalis mortis. Spiritualis autem mortis nullus potest esse alteri causa per se, & sufficiens quia nullus spiritualiter moritur nisi propria voluntate peccando.

426 Dub. Cur arguit se capientes dicens, tanquam ad latronem? Ref. Cyrillus. q. d. tunc nō cepistis me quando volebam, & nec nunc possetis nisi me sponte vestris subiicerem manibus.

427 Dubit. Cur dicit tanquam ad latronem? quasi estimarent eum latronem? Ref. Remig. acsi diceret latronis officium est nocere & latitare, ego vero nemini nocui, sed pluries sanaui, & in synagogis semper docui.

428 Dub. Cur non tenuerunt eum cum doceret in templo? Ref. Chry. in Homel. quod non ausi erant propter turba, propter quod & dominus foris exiuit, vt ex loco & tempore daret eis aptitudinem se capiendi.

429 Dub. Quia videtur falsum quod dominus quotidie sederet in templo? Ref. Ly. quotidie id est frequenter.

430 Dub. Cur dicit vt implerentur scripturæ prophetarum? Ref. Chryf. in Hom. quod hoc dicit ad ostendendum causam, propter quam dominus voluit capi.

431 Dub. Cur non expressit nomina prophetarum? Ref. Remig. quod quia omnes prophetæ prædixerunt Christi passionem, ideo non posuit fixum testimonium, sed generaliter dixit impleri vaticinia omnium scripturarum.

432 Dub. Cur discipuli fugierunt? Resp. Ly. q timore prætexiti.

433 Dub. Cur non fugierunt a principio? Ref. Chry. in Homel. quod quando detentus fuit dominus permanserunt, quando autem locutus est hęc ad turbas fugierunt, sciebant enim quod iam non erat possibile effugere eo se voluntarie eis tradente.

434 Dubitatur. An Apostoli fugientes propter timorem fuerint excusati a peccato? Respon. dominus Card. de Turrecrem. super cuā gelijs quod non, sed omnes peccauerunt moraliter fugiendo, quia in illo casu erat suscipienda mors pro fide Christi tuenda, quia tunc de necessitate salutis erat oris confessio facienda, tum quia periclitabatur fides Christi, tum ad instructionem aliorum fidelium, vel ad confirmationem vel ad reprimendum infidelium exultationem. Vnde Glos. super illud. Omnes scandalum patiemini in hac nocte dicit ab vnitate fidei soluentur, & Lyra. i. ruinam in peccatum patiemini propter timorem mundanum.

435 Dub. Quia non videtur quod omnes fugerint, quia Petrus sequebatur a longe & adolescens etiam? Ref. Greg. 4. Mor. quod potuit fieri vt ad horam tenentium loquens, de iuuene amicto syndone manibus elapsus mox reassumpto indumento redierit, & secundum hoc potest dici quod omnes ab illo, tunc fugierunt, sed post Petrus a longe, & ille adolescens redierint.

436 Dub. An liceat prælato fugere tempore persecutionis? Respon. San. Tho. super secundam ad Chor. cap. 11. quod quando quæritur persona prælati tantum debet committere curam gregis alteri, & absentare, & dicitur fuga cautelæ, quoniam fugit pericula vt reseruetur ad maiora sicut Helyas fugit propter reginam Hiezabel. 3. Reg. 19. Quando vero cum prælato totus grex quæritur, tunc debet præponere vtilitatem & salutem gregis saluti corporis sui.

437 Dub. An liceat iustis fugere tempore persecutionum? Ref. qui sup. in opusculo de sacramento altaris. c. 8. quod sic propter tria. Primo, vt persecutor quiescat. Secundo, vt opus præceptum; a domino perficiat. Tertio, vt gloriosiorem coronam acquirat.

438 Dubit. Quia Ioannes dicit, quod ductus fuit Iesus ad Annam primum, & hic dicitur quod ad Cayphan? Respon. Lyra. quod Matthæus non facit mentionem, quod fuerit ductus ad Annam, quia non fuit ibi ductus, nisi propter quandam reuerentiam, quia erat socer Cayphæ, vt ibi dicitur.

439 Dub. Quomodo dixerunt Iesum? Respon. Aug. de quæstio. euangelistarum quod duxerunt eum ligatum.

440 Dubitatur. Quomodo Cayphas erat pontifex &c. vide sabbato Aduenius. dubio septimo.

441 Dub. Ad quid conuenerunt scribæ & seniores

niores in domo Cayphæ? Ref. Lyr. q ad examinandum & iudicandum Iesum.

442 Dub. Qui erant scribæ & seniores populi? Ref. Ly. quod scribæ erāt legis periti, & seniores populi erant iudices populi.

443 Dub. Cur Petrus sequebatur dominum? Ref. Alcuinus q ex deuotione.

444 Dubitatur. Cur sequebatur a longe? Respond. qui sup q propter timorem ne percipereter eius esse discipulus, vt etiā dicit Ly.

445 Dub. Quomodo ingressus est domum pontificis si timebant? Ref. q alius discipulus qui erat notus pontifici eum introduxit.

446 Dub. Quem finem volebat Petrus videre? Ref. Hie. q vel amore discipuli vel humana curiositate scire cupiebat, quid iudicaret de domino pontifex. vtrum eum neci addiceret an in flagellis cesum dimitteret.

447 Dub. Cur quærebant falsum testimoniū contra Iesum, cum eum occidere possent sine eo? Respond. Lyra. quod vt Ioā. dicit ipsi non poterant interficere quenquam. Et ideo vt Pilatus eum occideret volebant inuenire falsos testes.

448 Dub. Cur quærebant sic falsum testimonium? Ref. Ly. quia non inueniebant verum.

449 Dub. Quomodo non inuenerunt falsos reflex cum multi accessissent? Ref. Ly. quod non inuenerunt vt possent eum accusare tanquam dignum morte coram Pilato.

450 Dub. An falsum testimonium semper sit peccatum. require fe. 4. dominicæ 3. quadragesimæ dub. 105. & seq.

451 Dub. Cur non admiserunt tot falsos reflex? Ref. Orig. quod falsa testimonia tunc locum habent quando cum colore aliquo proferuntur, sed nec color inueniebatur qui posset contra Iesum adiuuare mendacia, quamuis essent multi gratiam tribuere volentes principibus sacerdotum, quod ad laudem Iesu cedebat.

452 Dub. Quomodo dicantur falsi testes illi, qui dixerunt quod Iesus dixerat de solutione templi? Resp. Ly. post Hier. quod falsus testis dicitur qui non eo sensu dicta intelligit quo dicuntur, quoniam Christus dixerat de templo corporis sui, & ipsi intelligebant de templo materiali. Item dixerat soluite, & non dixit possum destruere. Item Christus dixit, excitabo illud, & illi dicunt reedificabo, quia ergo mutauerunt verba & sententiam dicuntur falsi testes, & quia etiam procurabant mortem innocentis poterant dici falsi testes.

453 Dub. Cur non accusabant eum de solutione sabbati? Ref. Chry. in Homel. quia multotiens eos super hoc confutauerat.

454 Dub. Quid mouit principem sacerdotum de solio surgere? Ref. Hierony. quod ita præceps & impatiens non inueniens calumniæ locum excutit de solio pontificem, vt vesaniam mentis motu corporis demonstraret.

455 Dub. Cur pontifex dixit Iesu quod non respondet obiectis? Ref. Chry. in Hom. quod hoc dixit volans ab eo inexcusabilem responsionem elicere, vt ex ipsa eum caperet.

456 Dub. Cur Christus ad sibi obiecta tacuit? Ref. qui sup. quod inutilis erat excusabilis responsio nullo eam exaudiente, & ita scriptum erat Esaiæ 53 quasi agnus coram tondente se obmutescet & non aperiet os suum.

457 Dub. Cur sacerdos adiurauit Iesum? Ref. Hiero. quod quanto magis Iesus tacebat tanto magis pontifex furore superatus eum ad respondendum prouocat, vt ex qualibet occasione sermonis locum inueniat accusandi.

458 Dubitatur. Quid est adiurare? Respon. Sanctus Thomas 2. 2. quæst. 90. ar. 1. quod adiurare est per quandam similitudinem iuramenti ad se inducti ad aliquid agendum prouocare.

459 Dub. An indifferenter possit, quis quecunque adiurare? Ref. qui sup. quod non nisi subiectos sibi.

460 Dubitatur. An liceat aliquem adiurare? Ref. qui supra. quod si per talem adiurationē intendit aliquem obligare ad sibi respondendum, vel agendum necessario non sibi subiectum talis adiuratio est illicita, si vero intendat aliquid ab alio obtinere, absque necessitatis impositione talis adiuratio licita est respectu quorumlibet.

461 Dub. An liceat adiurare dæmones? Resp. qui sup. ar. 2. quod cum sit duplex adiuratio, vna per modum reuerentiæ & deprecationis & per hanc non licet eos adiurare. alia per inuocationem diuini dominij, & per hanc licet tanquam inimicos ne nobis noceant spiritualiter vel corporaliter, non tamen propter aliquid ab eis addiscendum, vel obtinendum nisi per aliquam reuelationem diuinam alias hoc pertineret ad aliquam societatem, cum eis habendam.

462 Dub. An liceat adiurare irrationabilem creaturam? Respond. qui supra. ar. 2. quod si

ipsa

Universidad de Deusto
Biblioteca

ipsa adiuratio referatur ad ipsam secundum se sic vana est adiuratio. si autem referatur ad eum a quo irrationalis creatura mouetur & agitur sic potest adiurari per modum deprecationis ad Deum, & adiuratur per modū cōclusionis ad diabolum qui vtitur eis in nocumentum nostrum sicut fit in exorcismis ecclesiæ per quos dæmonum potestas excluditur ab irrationabilibus creaturis.

463 Dub. Cur Christus respondit ad adiurationem? Resp. Lyr. quòd propter reuerentiā diuini nominis inuocati.

464 Dubitatur. Cur Christus respondit. tu dixisti? Respond. Lyr. tu dixisti, s. veritatem.

465 Dubit. quia dicit amodo videbitis filium hominis sedentem, &c. & tamen non viderūt eum sic sedentem? Respond. Lyr. ammodo. i. ex nunc quam primum me videbitis. videbitis sedere in dextris Dei. & hoc quando venient ad iudicium.

466 Dubi. Quomodo intelligitur illa sessio? Respond. Cirilus, quod sedere a dextris Dei, est esse paris honoris cum Deo.

467 Dubit. Cur sacerdos scidit vestimenta? Respondet Lyra. quia consuetudo iudęorum erat quòd cum audirent Deum blasphemari vel maledici scindebant vestimenta.

468 Dubit. Cur hoc fecit pontifex? Respond. Chryso. in homel. quod vt accusationem redderet grauiorem, & quòd verbis dicebat factis extolleret.

469 Dubitatur. Cur dicebat eum blasphemare? Resp. Lyra quia dicebat se filium Dei.

470 Dub. Quid est blasphemia. vide fer. 4. dominicæ tertiæ quadragesimæ. dub. 113. & sequentibus.

471 Dub. Cur dicit sacerdos, quid adhuc egemus testibus? Respond. Chrys. in homel. quod quasi cogens & violentiam inferens ad sentētiam proferendam preuenit auditores dicēs, quid adhuc egemus testibus.

472 Dub. Cur omnes dixerunt eum esse reū mortis? Respon. qui supra quoniam non iuste iudicabant, quoniam ipsi accusantes, ipsi discutientes, ipsi sententiam proferentes.

473 Dub. Cur expuerunt in faciem eius? Respondet Lyra. quoniam mos erat iudeorum super homines pestiferos dignos morte conspuere.

474 Dubit. Quæ differentia est inter palmas dare & colaphis cedere? Resp. q. colaphus est percussio colli, & alapa est percussio genę.

475 Dub. Cur dicunt prophetiza, &c. Respō. glo quòd in eius contumeliam qui se prophetam haberi voluit a populis.

476 Dub. Cur Petrus non est ingressus domū? Resp. Hierony. quòd ne ministris aliqua suspicio nasceretur, sed stetit in atrio.

477 Dubit. Quo tempore Petrus negauit ter Christum? Respond. Aug. de consensu Euangelistarum. quod trina negatio Petri fuit facta inter prædictas domini contumelias.

478 Dub. Cur Petrus negauit propter ancillam? Respond. Lyra quia ipsa erat ostiaria, & aperiēdo Petro cum vidisset eum timide intrantem in atrium habuit de eo suspicionem & ob hoc interrogauit eum.

479 Du. Cur negauit Petrus coram omnibus Respo. Rabanus quia se manifestare expauit.

480 Dub. Cur dixit nescio quid dicis cum intelligeret verba ancillæ? Respon quod sic respondit quasi ostendens non continere veritatem quo ad Iesum quē dicebat se nescire, & talis responsio refertur ad sensum verborum & non ad verba.

481 Dub. Cum Petrus negauerit ter Christū in atrio quomodo dicitur quòd exeunte eo iannam negauit? Respond. Augu. de consensu Euangel. quòd cum foras exiret alia ancilla dixit astantibus, quòd hic cum Iesu Nazareno erat, quod ipse non audiuit sed postea quā rediit dictum est ei, & negauit, & tūc primū gallus cantauit.

482 Dubit. An Petrus possit excusari dicendo non noui hominem. sed q. d. Deum agnosco. Respond. Hieron. quòd hæc excusatio frigola est, si enim iste non negauit ergo mētibus est dominus qui dixerat ter me negabis.

483 Dub. Quomodo fuerunt factæ istæ tres negationes? Respon. Lyr. post Aug. quòd veritas historiæ talis est quòd prima negatio fuit facta ad vocem ostiariæ principaliter. Secunda ad vocem illorum qui stabant ad ignem excitati, tamen ab alia ancilla. Tertia autem facta est multis eum accusantibus inter quos principalis erat cognatus illius, cuius Petrus abscidit auriculam.

484 Dub. Quia videtur quòd Petrus non fuerit hebræus, quia ei dicitur quod loquela sua eum manifestum facit? Respon Lyr. post Hieron. quod erat Hebręus & de Galilæa, & erat vna lingua hebręa in Hierusalē, & in Galilęa sed erat quædam varietas in pronūciatione.

485 Dub. An Petrus negando amiserit caritatem

tatē? Resp. San. Tho. 2. 2. q. 24. ar. 12. q. charitas amittitur vno modo directe per actualem conceptum, & sic Petrus eam nō amisit. Alio modo indirecte committendo aliquid contrarium charitati propter aliquam passionem concupiscentiæ vel timoris, & sic eam amisit, sed eam cito recuperauit, peccauit tamen mortaliter.

486 Dub. Quantum temporis fuit inter secundam & tertiam negationem? Resp. Luc. 22. c. quod quasi spatium vnius horæ.

487 Dub. quid est detestari? Resp. q. deierare, execrari & maledicere.

488 Dub. Quid est anathematizare? Respon. Lyr. i. maledicere sibijpsi si cognouisset illū.

489 Dubit. Cur permisit dominus Petrum sic ter negare? Resp. Theophi. ne. s. extolleret se simulq; ut peccantibus misericors ostendatur tanquam ex seipso instructus humanæ infirmitatis euentum.

490 Dub. Cur Petrus primo negauit solum, secundo iurando, & tertio anathematizando? Resp. Rabanus q. perseuerare in peccato dat incrementum scelerum & qui minima spernit cadit in maiora.

491 Dubita. Quomodo Petrus recordatus est verbi Iesu? Resp. q. vt habetur. Luc. 22. ca. Dominus post galli cantum respexit Petrum, & sic Petrus recordatus fuit verbi domini quo scilicet eum esset negaturus.

492 Dubi. Cur Petrus egressus est foras? Resp. Hier. quoniam in atrio Cayphæ sedens non poterat agere pœnitentiam. Vnde foras egredi tur de impiorum consilio vt pauide negationis sordes maris fletibus lauet.

493 Dubi. Quo accessit Petrus? Resp. Magister Histo. scho. q. abscondit se in quodam sepulchro, & quandocunque gallus cantabat Petrus flebat.

494 Dub. Quomodo dominus potuit respicere Petrum qui erat foris in atrio? Resp. Aug. de consensu Euangelistarum. q. illa respectio non fuit facie corporali sed diuinitus facta sicut dicit conuertere domine respice & exaudi me. Ita dominus conuersus respexit Petrum.

495 Dubitatur. Cur fleuit Petrus? Respondit Chry. quòd non propter pœnam, sed qui a dilectum negauerat quòd molestus erat ei quocunque supplicio.

496 Dubi. Cur non fleuit post primam & secūdam negationem? Resp. Ambr. quia adhuc eū non respexerat dominus.

497 Dub. Quid agit fletus corporalis ad virtutem pœnitentiæ qui est spiritualis? Res. San. Th. in 4. sen. di. 22. q. 1. ar. 1. q 6. quod illud qđ pertinet ad immutationē corporalem potest pertinere ad virtutem sicut materiale circa quod operatur virtus, quia etiam passiones corporales sunt materia virtutum, & sic corporalis fletus potest esse quodā materiale inquantum deo hoc reddit pœnitens quasi debitum pro offensa commissa. Et ideo si per planctum significatur actus pœnitentiæ tunc nihil aliud dicit quam detestationem, si autem dicit materiale pœnitentiæ sic potest esse sensibilem vel corporalem fletum dicere.

498 Dub. Cum condemnassent eum esse reum mortis quomodo dicit Matthæus q. mane facto consilium inierunt, vt eum morti traderent? Respon. Lyra. q. mane consilium inierunt quia ex testimonijs habiti non habebāt aliquid vnde possent accusari corā Pilato sicut reus mortis. Et ideo consulebant quomodo possent eum accusare coram Pilato ut adiudicaretur morti prout postea fecerunt dicentes hūc inuenimus subuertentem &c. & prohibentem tributa dari Cæsari &c.

499 Dub. Quid operati sunt in nocte? Respon. Lyra. quòd a media nocte vsque ad mane illusserunt ei conspuendo & palmis cedendo.

500 Dubitatur. Cur tradiderunt eum Pilato? Respondit Beda, quia eis non licebat eum interficere.

501 Dub. Cur tradiderunt eum vinctum? Rel. Hiero. quod habebant hunc morem vt quem adiudicassent morti ligatum iudici traderēt.

502 Dubi. Cur non occiderunt eum ipsi occulte? Respon. Chrysost quia sic non detraxissent eius gloriæ cum multi eum admirarentur, & propter hoc studuerunt publice & coram omnibus eum occidere.

503 Dubita. Cur dicitur pontius Pilatus præses? Resp. Lyra, quòd pontius erat proprium nomen eius quia nomen de cursu cōmuni preponitur, & hoc nomen satis est commune in Burgundia, quoniam ipse erat oriundus ex Lugduno: vt dicit Magister Histo. Scho. Pilatus erat eius cognomen & præses nomen officij quia præsidebat iudæis missus a Romanis.

504 Dubitatur. Ad quem refertur damnatus esset, cum Iudas dicit, videns autem quòd damnatus esset? Respondit Origenes. quod ad Christum quando vidit eum traditum Pilato, vel ad ipsum Iudam, quoniam tunc

Universidad de Deusto Biblioteca

sensit malum suum & intellexit se condemnatum.

505 Dub. An Iudas uendendo Christum commiserit aliud peccatum quàm proditionis & auaritiæ? Resp. do. Cardinalis de Turrecremata super Euang. quod ultra prædicta commisit simoniam, ut aperte colligitur ex cap. qui studet. 1. q. 1. in Gloss. Item simonia est studiosa uoluntas uendendi uel emendi aliquid spirituale, uel spirituali annexum, sed Iudas habuit hoc studium uendendi. scilicet Christum sanctum sanctorum. ergo simoniam commisit. Item uendendo liberum hominem commisit plagium, ut dicitur in Glo. supradicta. Item commisit uitium infidelitatis extimãdo Christum uendi posse qui est tanti precij & valoris infiniti cui nulla res in precio potest comparari. Item commisit uitium præsumptionis & hæresis extimando Christum esse rem suam quam posset uendere, & ita extimauit se quodammodo esse dominum Christi, quod est hæreticum, & sic fuit proditor auarus, simoniacus, plagiarius, infidelis, & hæreticus.

506 Dub. Quia uidetur quod Iudas fuit saluus quia dicitur pœnitentia ductus? Resp. Lyr. q. eius pœnitentia fuit infructuosa, nec uere pœnituit, quia fuit cum desperatione.

507 Dub. Cur retulit triginta argenteos? Respon. Hiero. quod hoc fecit quasi in potestate sua esset persecutorum immutare sententiam.

508 Dub. Quia uidetur quod uere pœnituit dicens, peccaui tradens sanguinem iustum? Ref. Leo Papa in Sermone, quod sic dicens in impietatis suæ perfidia peritit, quia Iesum non Dei filium, sed nostrę tantummodo conditionis hominem etiam inter extrema mortis suæ pericula credidit, cuius flexisset misericordiam, si eius potentiam non negasset.

509 Dub. An ipso die se suspendit? Ref. Magister histo. scho. quod de hoc dubium est, sed quod ante resurrectionem domini se suspendit habetur super psalmum tertium.

510 Dub. Quid uolunt dicere sacerdotes, dum dicunt quid ad nos tu uideris? Resp. Chryso. in Home. acsi dicant, quid ad nos pertinet si iustus es, tu uideris. i. opus tuum quale fuerit manifestabitur. Alij autem sic intelligunt cuius extimationis reputaris apud nos qui eum quem tradidisti iustum confiteris.

511 Dub. Quid mouit Iudam ad dicendum peccaui? Resp. Orig. quod forsitan Sathanas qui ingressus in eum fuerat præsto fuit ei donec Iesus traderetur Pilato, postquam autem fecit quod uoluit recessit ab eo quo recedente potuit dicere, peccaui &c.

512 Dub. Quomodo retulit 30. argenteos principibus sacerdotum qui erant occupati a mane usque ad horam nonam circa mortem Christi, qui non erant in templo? Ref. Aug. de quæstio. no. & uet. testa. quod forte post horam nonam hoc factum est, ut uideus occisum saluatorem, & ob hoc uelum templi scissum, terram tremuisse, sacra scissa elementa conterrita ipso metu correptus doluerit.

513 Dub. Cur laqueo uitam finiuit? Ref. Rabanus, ut se ostenderet cœlo terræq; perosum.

514 Dub. An liceat seipsum interficere? Ref. san. Tho. 2. 2. q. 64. ar. 5. quod non, quia contra inclinationem naturalem qua omnis res appetit conseruari in esse. Item contra charitatem qua quilibet amat seipsum. Item quia offendit communitatem cuius est pars, & cui se interficiendo iniuriam facit. Item quia peccat in Deum cuius est seruus interficiendo eius seruum.

515 Dub. Quid est corbana? Resp. Lyra. quod idem est quod oblatio Latinæ, & erat locus in templo ad ponendum oblationes factas pro reparatione templi & alijs necessarijs.

516 Dubitatur. Cur non licebat argenteos mittere in corbanam? Respond. quia precium sanguinis erat.

517 Dubitatur. Cur precium sanguinis non licebat mittere in corbanam? Resp. Ly. quod reputabant hoc nefarium, quod pecuniæ quę causæ fuerant mortis hominis, deputarentur ad usum templi.

518 Dub. Cur non ita timebant occidere hominem innocentem? Resp. Lyra. quod hoc eis accidebat ex magna excecatione.

519 Dub. Quid mouit eos ad sic dicendum? Resp. Chry. in Hom. quod a propria conscientia condemnati fuerunt eo, quod occisionem Christi emerant, & ideo hoc ipsi agnoscentes illud dixerunt.

520 Dub. Cur dicitur ager figuli? Ref. Ly. quia fuit emptus a figulo, uel quia in eo erat terra apta ad faciendum uasa fictilia.

521 Dubitatur. Pro quibus peregrinis emerunt? Respond. qui supra. & pro extraneis ad uenientibus Hierosolymam, ut si a casu morerentur possent sepeliri.

522 Dubitatur. Quid prodest sepultura defuncto? Respond. sanctus Thomas in quarta distinctio. 15. quæstio. 2. ar. 3 q. 1. quod secundum quod in memoriam hominum remanet, eum quia in confusionem mortui reputatur, quod insepultus iaceat, & sit fetor & horror uiuis, tum quia aliqui ad orandum pro eo excitantur.

523 Dub. Cur Abraham & alij antiqui tantum curarunt de sepultura? Ref. qui sup. dis 45. q. 2. ar. 3 q. 4. q. ut ostenderent corpora mortuorũ ad Dei prouidentiam pertinere, & propter fidem resurrectionis astruendam, unde uoluerunt in terra promissionis sepeliri ubi credebant Christum nasciturum & moriturum, cuius resurrectio nostræ resurrectionis est causa.

524 Dub. An locus sacer prosit defuncto? Ref. qui sup. q. sic tam patrocinio alicuius sancti, cui corpus sepeliendum quis moriens committit quam patrocinio eorum, qui loco sacro deseruiunt.

525 Dub. An solemnitates sepulturæ prosint defunctis? Ref. qui sup. q. sic per accidens inquantum per huiusmodi homines excitantur ad orandum pro defuncto, uel inquantum ex sumptibus sepulturæ, uel pauperes fructum capiunt uel Ecclesia decoratur.

526 Dub. An in loco sacro sepultura noceat damnato? Ref. qui sup. quod non nisi quatenus hanc sepulturam sibi indignam propter humanam gloriam procurauerit.

527 Dub. An liceat uendere sepulturam in loco sacro? Ref. qui sup. 2. 2. q. 100. ar. 4. q. sic. nõ inquantum est spiritualibus annexa nec uendendo consecrationem.

528 Dub. Quid debet seruari in sepeliendo mortuum? Resp. Aug. super Ioannem. q. mos cuiuslibet gentis est seruandus.

529 Dub. Cur domino inter opera misericordiæ non enumerat sepulturam? Ref. S. Tho. 2. 2. q 32. ar. 2. q. quia non confert mortuo quantum ad sensum, cum post mortem corpus sensum non habeat, sed enumerat solum ea, quæ sunt euidentioris necessitatis.

530 Dub. Cur ille ager uocatus est Acheldemach. i. ager sanguinis? Resp. Lyr. q. ex diuina ordinatione factum est ad memoriam perditionis Iudæ, & passionis Christi.

531 Du. Cur dicitur quod dictum est per Hieremiam cum hoc non sit in textu? Resp. Ly. q. Hiero. uidit hanc auctoritatem in quodam libello Hebraico de uerbo ad uerbum qui dicebatur esse Hieremiæ prophetæ, licet non sit in libro Hieremiæ quem habemus, uel ut dicit ipse Hiero. ista dictio Hieremiam non est de textu, & per prophetam debet intelligi Zacharias quia Zacha. 11. habetur ista sententia licet uerba sint aliqualiter mutata.

532 Dubitatur. Cum precium appreciati & reliqua quæ sequuntur non sunt, nec in Hieremia, nec in Zacharia, cur hoc ponitur Euangelista? Respond. Aug. de consensu Euangelistarum. quòd ex persona Euangelistæ accipiendum est, & mystice insertum, quia hoc ex domini reuelatione cognouerit ad hanc rem quæ de Christi precio facta est huiusmodi pertinere prophetiam.

533 Dub. Cur dicitur appreciari? Respond. Lyra. id est Christi qui fuit appreciatus tali precio.

534 Dub. Cur dicitur quem appreciauerunt a filijs Israel? Respond. qui supra. quia istud precium fuit constitutum inter Iudam & sacerdotes qui erant de filijs Israel.

535 Dubitatur. Cur Christus qui est omnium iudex uoluit stare ante iudicem? Respond. Origenes. quòd ex maxima humilitate.

536 Dubitatur. Cum Christus fuerit accusatus de multis, cur Pilatus solum interrogat, an sit rex Iudæorum? Respond. Lyra, quòd de alijs non curauit Pilatus, sed solum de hoc, quia uidebatur sibi usurpare regnum contra decretum Imperatoris.

537 Dubitatur. Cur respondit tu dicis? Respond. Hilarius. q. d. tu dicis, id est tu dicis ueritatem.

538 Dubitatur. Cur statim respondit Pilato, & non pontifici? Respond. Hieronymus. quòd Pilato, qui innitus promebat sententiam aliqua ex parte respondit, sacerdotibus autem & principibus sacerdotum respondere noluit indignos eos suo sermone iudicans.

539 Dubitatur. Cur non respondit ad accusationem Iudæorum? Respond. Hieronymus. quòd ne crimen diluens dimitteretur a præside, & crucis utilitas differretur.

540 Dubitatur. Ex quo Christus confessus est se esse regem dicendo tu dicis, nunquid iuste Pilatus poterat eum condemnare, tanquam contrarium Cæsari? Respond. Lyra. quòd non, quia expressum quòd re-

gnum suum nō erat de hoc mundo, & sic non erat contrarius Imperatori cuius regnum nō poterat esse nisi de hoc mundo.

541 Dub. An iudex possit iudicare nō sibi subiectum? Respond. S. Tho. 1.2. q. 67. ar. 1. quod nō, nisi sit aliquo modo subditus eius vel per commissionem vel per potestatem ordinariā quia non posset exercere vim coactiuam contra talem per quam constringatur ad seruandam suam sententiam.

542 Dub. An iudex debeat iudicare secūdum veritatem quam nouit? Resp. qui supra. art. 2. quod non, secundum id quod nouit tanquam persona priuata, sed secundum quod est publica. & sic aliqua cognoscit in communi per leges publicas vel diuinas vel humanas contra quas nullas probationes admittere debet, in particulari autem negotio nosceit per instrumēta & testes & alia huiusmodi legitima documenta quæ debet sequi iudicando magis quam id quod ipse nouit tāquam priuata persona ex quo tamen ad hoc adiuuari potest vt distinctius discuriat probationes inductas ut possit earum defectum inuestigare quod si eas non possit de iure repellere debet eas in iudicio sequi.

543 Dub. An possit aliquem iudicare sine accusatore? Resp. qui supra. ar. 3. quod in criminibus non potest aliquem in iudicio condemnare nisi habeat accusatorem tamen publica infamia habet locum accusatoris. Vnde super illud Gene. 4. uox sanguinis fratris tui &c. dicit glo. euidentia perpetrati sceleris accusatore non eget.

544 Dub. An licite iudex possit pœnam relaxare? Resp. qui supra. ar. 4. q. differentia est in ter iudices, quia supremus iudex. scilicet princeps cui est plenariæ publica potestas cōmissa. Si illæ qui passus est iniuriam velit eam remittere poterit reum licite absoluere si hoc publicæ vtilitati viderit non esse nocumentū, sed iudex inferior non habet potestatem absoluendi reum a pœna contra leges a superioris sibi impositas.

545 Dubi. An aliquis teneat ad accusandum? Resp. qui supra. q. 68. ar. 1. quod si crimen negat in detrimentum reipublice, q̄ quis possit sufficiēter probare tenetur ad accusationem, puta si uergit in multitudinis corruptelā corporalem seu spiritualem. alias autem non tenetur accusare.

546 Dub. An accusatio debeat fieri in scriptis? Resp. qui supra. ar. 2. quod sicut habetur. 2. q. 8. c. accusatorum.

547 Dub. An accusatus teneatur dicere interroganti iudici veritatem? Respō. qui supra. q. 69. ar. 1. quod sic, si ab eo exigitur secundum formam iuris aliter mortaliter peccat, si autē iudex exigat quòd non pōt secundum ordinē iuris non tenetur ei accusatus respondere, sed potest vel per appellationem vel aliter licite subterfugere, mendacium tñ dicere nō licet.

548 Dubi. An condemnatus ad mortem possit licite se defendere? Resp. qui supra. ar. 4. quod non, si est condemnatus iustè, si autem iniustè licet, nisi forsitan propter scandalum vitandum cum ex hoc aliqua grauior turbatio timeretur.

549 Dub. Cur pilatus dixit: non audis quanta aduersum te dicunt testimonia? Resp. Chryso. in Homel. quia volebat eum liberare.

550 Dub. Cur præses mirabatur? Resp. Origē. quòd quia diuinum videbatur magno miraculo, vt exhibitus Christus ad criminale iudicium imperturbabilis staret ante mortē quæ apud omnes homines terribilis æstimatur.

551 Dub. Vnde procedit admiratio? Respō. S. Thom. 2. sen. dist. 18. q. 1. art. 3. quod ex duobus, ex hoc scilicet quod alicuius effectus causa occulta est. & ex eo quod aliquid in re videtur per quod aliter esse deberet.

552 Dub. Vnde processerat illa consuetudo q̄ præses unum vinctum absolueret? Resp. Lyra quod in fauorem iudæorum concessum erat a Romanis, vt in solemnitate paschali dimitteretur vnus incarceratus secundum voluntatē eorum in memoriam liberationis eorum de Aegypto, quia in solemnitate paschali fiebat memoria illius beneficij.

553 Dub. Cur ille vinctus dicebatur insignis? Resp. Chry. in Home. insignem hoc est in malitia diffamatum qui & propter homicidium & seditionem damnatus erat.

554 Dubitatur. Cur Pilatus pontius prepposuit Barrabam quam alios duos qui crucifixi fuerunt cum Christo? Respondit Hieron. quòd quia volebat liberare Iesum & non credebat aliquo modo quod peterent liberationem Barrabæ qui erat latro, homicida, & seditiosus, & pessimus, & etiam quia petitio pro condemnatis solebat esse plebis, concessio autem principis nunc autem contrarium gestum est. Princeps enim petit a plebe & plebs ferocior redditur.

555 Dubi.

555 Dub. Cur Pilatus sic quærebat liberationem Christi? Resp. glo. quia sciebat quod per inuidiam, tradidissent eum, vt manifestat Euangelista.

556 Dub. Vnde processit eorum inuidia? Resp. quia ut Ioannes dicit totus mundus post eum abibat, & dubitabant ne omnes, crederent in eum.

557 Dubit. Cur Matthæus dicit Christum & Marcus regem iudeorum? Resp. Remi. q̄ vnum ponitur loco alterius, quia soli reges iudeorū vngebantur. Et Christus idem est q̄ vnctus.

558 Du. Quid est sedere pro tribunali? Resp. Rabanus, p̄ tribunali id est in tribunali quia tribunal est sedes iudicis, solium regis, & sedes doctoris dicitur cathedra.

559 Dubit. Cur vxor Pilati misit ad eum &c. Resp. Rabanus quod diabolus qui procurauerat mortem Christi attendens, patientiam eius & implectionem scripturarum, eius mortem volebat impedire per vxorem Pilati cuius preces, credebat efficaces in conspectu viri sui.

560 Dub. Quid intelligit dicens nihil tibi, & iusto illi? Resp. Lyra. q. d. nullo modo condemnes cum iustus sit, sed magis eum dimitte.

561 Dubit. An illa passio per usum fuerit facta ipsa uigilante? Resp. Lyra. quod hoc non habetur expresse hic, sed tamen videtur quod fuerit in somno, quia Christus fuit præsentatus Pilato valde mane, & domine non ita tempestiue surgunt sicut viri, & huius opinionis sunt Rabanus, Chrysostomus & Hieronymus.

562 Du. Quæ passa fuit per visum? Respondet Lyra, quod diabolus apparuit id est mouens eam terroribus ad liberationem Christi.

563 Dubitatur. Cur talia non est passus Pilatus? Respond. Rabanus, quod diabolus sicut primum per mulierem mortem intulerat, ita per mulierem volebat Christum de manibus iudeorum liberare ne per eius mortem mortis amitteret imperium.

564 Dubit. An in somno quis possit peccare? Respond. Sanctus Thom. prima. par. q 94. ar. quarto. quod non quia tunc homo non habet usum rationis, qui est proprius humanis actus.

565 Dubitatur. An excedens dormitio possit esse peccatum? Respond. Sanctus Tho. super epistola ad Romanus. 13. quod sic quando propter somnum omittit facere, quæ debet & inclinatur ad aliqua mala facienda.

566 Dub. Vnde procedunt somnia? Resp. qui supra. 2. q. 95. art. 6. quod causa somniorum quandoque est interius, quandoque exterius, & interior causa est duplex, una scilicet inquantum ea occurrunt hominis fantasie in dormiendo circa quæ eius cogitatio & affectio fuit immorata in vigilando. Aliquādo ex exteriori dispositione corporis formatur aliquis motus in fantasia conueniens tali dispositioni sicut homini in quo abundant frigidi humores occurrunt in somniis, q̄ sit in aqua uel in niue & propter hoc medici dicunt esse intendendum somniis ad cognoscendum interiores dispositiones causa, etiam exterior est duplex, una corporalis inquantum imaginatio dormientis immutatur, uel ab aere continenti uel ex impressione cœlestis corporis ut sic dormienti aliqua fantasie appareant conformes cœlestium dispositionum. Alia spiritualis & est quandocunque quidem a deo qui aliqua reuelat in somnis quandoque uero operatione demonum aliqua fanta siæ dormientibus apparent ex quibus quandoque aliqua futura reuelant his qui cum eis habent pacta illicita.

567 Dub. An liceat obseruare somnia? Resp. qui supra, quod quando procedunt ex reuelatione diuina, uel ex causa naturali intrinseca siue extrinseca, quantum potest se uirtus talis ostendere non erit illicita somniorum obseruatio. Si autem procedant ex reuelatione demonum cum quibus habētur pacta expressa uel tacita erit illicita.

568 Dub. Cur principes sacerdotum persuaserunt populis ut peterent Barrabā? Resp. q̄ ita eos propria malitia excecauerat & inuidia ut etiam plebem corrumperent.

569 Du. Quomodo populus ita cito se permisit suadere petere Barrabam? Resp. q̄ nihil est uolubilius gente plebis quę ad omnem uentum contrarium flectit habenas.

570 Dub. Cur postquam petierunt Barrabam Pilatus interrogat quid faciam de Iesu &c. Resp. Origenes quod volens eis pudorem incutere tantæ iniquitatis.

571 Dub. Cum lex iubere blasphemos lapidare & ipsi dicebant Iesum esse blasphemum cur petunt ut crucifigatur? Re Rabanus quod ut morte seuissima occideretur, quia crucis mors erat acerbissima.

572 Dubitatur. Cur Pilatus dixit quid enim

Universidad de Deusto
Biblioteca

mali fecit? Resp. Lyra q.d. non allegatis causam sufficientem suæ mortis.

573 Dubitatur. Cur non responderunt Pilato quid mali fecerit, sed dicunt crucifigatur? Respond. Lyra. quod non respondent ratione, sed clamore credentes per clamorem, & tumultum obtinere quod non poterant per rationem.

574 Dubitatur. Cur Matthæus non recitat omnia uerba dicta a Pilato pro liberatione domini, sicut alij? Respond. Augusti. de consensu Euangelistæ. quod Matthæus sub breuitate dixit dicens. Videns autem Pilatus, quod nihil proficeret &c.

575 Dubitatur. Quid quod est Pilatus lauit manus coram populo? Respond. Remigius, quod vt ostenderet se immunem de morte iniusta Christi, quoniam talis mos erat apud antiquos sic se lauare manus cum vellent se ostendere immunes ab aliquo crimine.

576 Dubitat. Cur dicit innocens ego sum? Respon. Hieron. quod iudex qui cogebatur contra dominum ferre sententiam non damnauit oblatum sed arguit offerentes iustum esse pronuncians eum qui crucifigendus est.

577 Dub. Quid uult dicere cum dicit vos videritis? Resp. q.d. vt di. Hiero. ergo minister legum sum vox vestra sanguinem fundit.

578 Dub. An Pilatus propter istas excusationes fuerit innocens de morte Christi? Resp. Sanctus. Tho. 3. par. q. 47. ar. 3. quod non sed peccauit, quia ex timore mundano, quo Cæsarem timuit damnauit eum.

579 Dubitatur. Quis inter omnes magis peccauit in morte Christi? Respond. qui supra. articulo sexto. quod peccatum iudę qui ex cupiditate prodidit Christum, & Iudęorum qui ex inuidia, & odio Pilato tradiderunt fuit maius quam peccatum Pilati qui timore Cęsaris Christum occidit & militum qui mandato præsidis Christum crucifixerunt, sed peccatum Iudę aggrauatur ex amicitia familiaritate & beneficiis Christi.

580 Dubitatur. Cur dicunt sanguis, eius super nos &c. Respond. Chrysosto. in homel. quod ex multa insania quoniam eorum imperus ex perniciosa concupiscentia non permisit eos quæ oportuit inspicere, sed sibi & filiis suis maledicunt.

581 Dubitatur. An hæc imprecatio descenderit in eos & eorum filios? Respond. Hierony. quod perseuerat vsque in præsentem diem super Iudæos, & sanguis domini non auferetur ab eis, & ut dicit sanctus Vincen. in sermone quando masculi iudęorum de illo genere, qui sic clamabant nascuntur habent manum dextram plenam sanguine capiti iunixam.

582 Dubitat. An omnibus iudæis maneat illa sententia? Respon. Chry. in home. quod non, quia misericors deus eorum sententiam non firmauit, sed ex eis, & eorum filiis suscepit qui pœnitentiam egerunt, ecenim & paulus ex ipsis fuit, & multa millia eorum, qui in hierosolymis crediderunt.

583 Dubit. Cur Pilatus flagellauit Christum cum ipsi hoc non quærerem? Resp. August. & Beda ac Lyr. quod ista flagellatio licet hic ponatur post sententiam iudicis tamen fuit ante facta, ut dicit Ioannes. Et hoc fecit Pilatus vt Iudæi essent satiati sanguine eius uidentes eum sic punitum vltra condignum. Et ideo ponitur hic per recapitulationem.

584 Dubitatur. Cur milites congregarunt ad eum uniuersam cohortem &c. Respondet Hieronym. quod hoc fecerunt illudentes ei quia accusabatur, quod erat rex Iudæorum, & induunt eam chlamidem, id est vestem rubeam pro russo limbo quo reges ueteres utebantur, & coronam spineam imponunt pro diademate & calamum dant in manibus pro sceptro regali.

585 Dub. An hęc illusio fuerit facta post sententiam? Resp. Aug. de consensu euang. quod Ioannes dicit quod fuit facta ante sententiam sed Matthæus dicit recapitulando.

586 Dub. Cur in prætorio adduxerunt eum? Resp. Lyr. quod ut magis illuderent etiam in loco parenti, & coram multitudine.

587 Dubitatur. De quibus spinis fecerunt coronam? Respon. Lyr. quod de iuncis marinis ad modum spinarū acutis, & dicit se audiuisse a quodam qui fuerat ultra mare cum sancto Ludouico rege Francię, quod in littore maris senserat punctiuras iuncorum per soturales intermedios.

588 Dubitatur. Cur genua flectebant ante ipsum? Respondet Lyra, quod ut illuderent facto.

589 Dubitatur. Cur dicebant. Aue rex Iudæorum? Respondet qui supra, ut etiam illuderent uerbo.

590 Dubitatur. An illusio seu derisio sit peccatum mortale? Respondet Sanctus Tho. 2. 2. q. 75. artic. primo. quod irrisio non sit nisi de

de aliquo malo uel defectu, quod malum potest esse tam paruum, quod pro ludo accipiūt & paruum secundum se, & sic est ueniale secundum suum genus, aut accipitur paruum, cum sit magnum ratione personæ, sicut defectum puerorum & stultorum parum ponderare solemus, & sic aliquem irridere & omnino parui pendere & uilem estimare ut de eius malo non sit curandum, sed sit quasi pro ludo habendum, est peccatum mortale & est grauissimum irridere Deum. Post autem grauior est irrisio parentum, & deinde iustorum.

591 Dub. Cur spuebant in eum? Respon. Lyra, quod tanquam in personam contemptibilem & uilem,

592 Dub. Cur percutiebant eum in capite? Resp. qui sup. quod ratione contemptus & doloris infligendi, quia ex tali percussione aculei coronæ intrabant caput eius.

593 Dub. Cur exuerunt eum chlamidem? Resp. qui sup. quod solum eam imposuerunt ad deridendum eum sicut falsum regem.

594 Dubi. Cur induerunt eum uestibus suis? Resp. qui sup. ut ductus ad mortem magis cognosceretur in propria ueste quam in aliena.

595 Dub. An etiam abstulerint ab eo coronam spineam? Resp. Orig. quod de hoc nihil Euangelistæ scripserunt, quod si abstulissent utique id scripsissent.

596 Dub. Cur passus est Christus pro liberatione hominis, & non Angeli? Resp. S. Tho. 3. parte. q. 46. ar. 1. quod peccatum Angelorum non fuit remediabile sicut peccatū hominis.

597 Dub. An necessarium fuerit Christum pati pro liberatione generis humani? Resp. qui supra. quod non ex necessitate coactionis, nec etiam necessitate non potente aliter se habere, sed bene necessarium fuit ex suppositione finis. Primo ex parte nostra qui per eius passionem liberati sumus. Secundo ex parte ipsius Christi, qui per humilitatem passionis meruit gloriam exaltationis. Tertio ex parte Dei, cuius diffinitionem circa passionem Christi prænunciatam in scripturis & præfiguratam in obseruantia uete. testa. oportebat impleri.

598 Dub. An fuerit possibile alio modo hominem liberari quam per passionem Christi? Resp. qui sup. ar. 2. quod loquendo simpliciter & absolute Deus potuisset alio modo liberare hominem, qm non est impossibile apud Deum omne verbum. Lucæ. 1. sed ex aliqua suppositione non fuit possibile alio modo liberare hominem, quoniam impossibile est dei præscientiam falli, & eius dispositionem cassari suppositā præscientia & dispositione dei de passione Christi non erat simul possibile Christum non pati.

599 Dub. An passio Christi fuerit conuenientior modus liberandi hominem? Respon. qui supra art. 3. quod sic, quia per passionē Christi multa cōcurrunt ad salutem hominis pertinentia præter liberationem a peccato. Primo ex hoc prouocatur homo ad Deum diligendum, in quo perfectio humanæ salutis cōsistit. Secundo per hoc dedit nobis exemplū obedientiæ, cōstantiæ, iustitiæ, & ceterarum virtutum in passione Christi ostensarum, quæ sunt necessaria ad humanam salutem. Tertio quia per hoc etiam Christus promeruit homini gratiam iustificantem, & gloriam beatitudinis. Quarto, quia per hoc est homini inducta maior necessitas se a peccato obseruandi quo se sanguine Christi redemptum cognoscit a peccato. Quinto quia hoc ad maiorem dignitatem hominis cessit, vt sicut homo deceptus & victus fuerat a diabolo, ita etiā homo diabolum uinceret, & sicut mortem meruit peccando, ita homo moriendo mortem superaret.

600 Dub. cur voluit mori in cruce? Respond. qui supra. art. 4. quod propter exemplum virtutis, vt non timeatur horribilis mors, quia ipse execrabiliori & formidabiliori morte mortuus est. Secundo vt satisfaceret peccato quod per lignum commissum fuerat in ligno voluit suspendi. Tertio, vt aeris natura mundaretur in aere voluit mori. Quarto, vt per hoc nobis ascensus pateret in cœlum. Quinto, vt manibus extensis moriens altera veterem populum, altera eos quæ sunt ex gentibus trahat. Sexto, quia illud lignū in quo confixa sunt membra patientis etiam esset cathedra magistri docentis. Septimo, quia hoc genus mortis multis figuris respondet, nam de diluuio aquarum humanum genus archa liberauit Moyses mare virga diuisit, & Pharaonem prostrauit, & aquam amaram dulcem fecit, & de petra aquam eduxit, & vt Amalech vinceretur circa virgam Moyses expansis manibus extenditur, & lex Dei archę testamenti creditur lignea, vt his omnibus ad lignum crucis, quasi per quosdam gradus veniatur.

601 Dub. Cum Deut. 21. dicatur maledictus

est à Deo qui pedet in ligno. viderut q̃ Christus sit maledictus? Respond. qui supra. quòd sicut Aug. dicit contra Faustum, peccatũ maledictum est, & per consequens mors ex peccato peruenientes. Caro autem Christi mortalis fuit similitudinem habens carnis peccati, & propter hoc Moyses eam nominat maledictum, sicut & apostolus eam nominat peccatum dicens. 2. Chorint. 5. eum qui non nouerat peccatum pro nobis peccatum fecit. s. propter pœnam peccati. confitere ergo male dictum suscepisse pro nobis quem confiteri mortuum esse pro nobis. Vnde Gal 3. Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum.

602 Dub. An Christus omnes passiones humanas sustinuerit? Resp. qui supra. ar. 5. q̃ de passionibus ab intrinseco sicut sunt egritudines corporales non decuit eum pati, sed de passionibus ab intrinseco passus est oēs passiones non quidem fm̃ species, quia multæ passionũ species sibiinuicem contrariantur sicut cõbustio in igne, submersio in aqua, sed fm̃ genus sic, & hoc tripliciter. Vno modo ex parte hominũ. quia passus est a gẽtibus, a iudæis, a malculis & a fœminis. s. accillis accusantibus Petrum a principibus & ministris eorum, & popularibus. Item a familiaribus & notis, s. a iuda proditore & Petro negante. Secundo modo ex parte corũ in quibus homo potest pati s. a suis amicis eum deserentibus in fama per blasphemias contra eum prolatas in honore & gloria per irrisiones & contumelias & illatas, in rebus, quia vestibus expoliatus est, in anima per tristitiam, tedium & timorem, in corpore per vulnera & flagella. Tertio quantum ad corporis membra, quia passus est in capite ex corona pungẽtium spinarum in manibus & pedibus fixuram clauorum, in facie alapas, & in toto corpore flagella. Item secundum omnem sensum corporeum, secundũ tactum, quia flagellatus, & clauis confixus fm̃ gustum fulle & aceto potus, fm̃ olfactũ in loco fetido cadauerum mortuorum appẽsus patibulo, secundum auditum lacessitus vocibus blasphemantium & irridentium, secundum visum videns matrem & discipulum quem diligebat, flentes.

603 Dub. An Christus assumpserit omnes defectus corporales hominum? Respon. qui supra. art. 4. quod illos defectus assumpsit qui consequuntur ex peccato communi totius naturæ, quia venerat ad satisfaciendum pro peccato humanæ naturæ. Et illo modo non fuit conueniens vt omnes defectus, seu infirmitates magnas assumeret, quia non ignorantiam, nec pronitatem ad malum & difficultatem ad bonum, nec lepram nec morbum caducum q̃ quandoque proueniunt ex culpa hominis puta ex inordinato victu quandoque ex defectu virtutis formatiue, quorum neutrum cõuenit Christo, quia caro eius de spiritu sancto concepta est. Alios vero defectus qui communiter in omnibus hominibus ex peccato primi parentis inueniuntur. sicut mortem, famem, sitim, & alios huiusmodi Christus suscepit quos uocat Damascenus naturales & indetractabiles, naturales quidem quia consequitur communiter totam naturam humanam inde tractabiles autem quia defectum scientiæ & gratiæ non important.

604 Dub. An dolor Christi fuerit maior omnibus doloribus? Resp. qui supra q. 46. ar. 6. quod sic, q̃a primo corporaliter fuit Iesus acerbissime in corpore. vt dictum est dub. 602. Item in anima propter peccata omnium hominum pro quibus satisfaciebat patiendo quo tamen ad eos qui sibi erãt incorporati. Item propter peccata iudæorum & aliorum eum crucifigẽtium. Item propter amissionem vitæ corporalis. Secundo ex parte patientis, qui erat optime cõplexionatus, & ex sensu tactus qui maxime in eo vigebat sequebatur maximus dolor, & etiam anima secũdum vires interiores efficacissime apprehendit omnes causas tristitiæ. Tertio ex doloris puritate, quia in aliis patiẽtibus mitigatur dolor ex aliqua consideratione rationis per quandam redundantiam a superioribus uiribus ad inferiores, quod in ipso non fuit quia unicuique uirium permisit facere quod est sibi proprium. Quarto, quia tantam quãtitatem doloris assumpsit quæ esset proportionata fructui, qui sequebatur ex liberatione hominum a peccato.

605 Dub. An fuerit maior dolor quam animæ damnatæ? Resp. qui supra. quod non comparamus eum dolorem dolori animæ separatę qui excedit omne malum præsentis vitæ.

606 Du. An passus sit secundum totam animã? Respon. qui supra. quod sic qura dicitur psal. 87. Repleta est malis anima mea, ubi glo. dicit non uitijs sed doloribus quibus anima carnis compatitur uel malis. s. pereuntis populi compatiendo, non autem fuisset anima eius his malis repleta si non secundum totam animam passus esset. ergo &c.

607 Dub. An tũc anima eius frueretur fruitione beata? Resp. qui supra ar. 18. quod anima tota fruebatur quantum ad sententiam, non aũt ratione omnium potentiarum eius tota anima fruebatur.

608 Dub. An Christus fuerit conuenienti tempore passus? Resp. qui supra arti. 9. quod vt dicitur Io. 13. sciens Iesus quia uenit hora eius vt transeat de hoc mundo ad patrem. & Ioan. 2. dicit nondum venit hora mea. Vbi dicit Aug. vbi tantum fecit quantum sufficere iudicauit, venit hora eius non necessitatis sed uoluntatis conuenienti igitur tempore passus est.

609 Du. Cur voluit mori in iuuenili ætate? Resp. qui supra. quod ut ex hoc magis delectationẽ commendaret quod vitam suam nobis dedit quando erat in perfectissimo statu. Secundo quia non conueniebat quod in eo appareret naturæ diminutio quæ est in senili ætate. Tertio ut in tali ætate resurgens futuram resurgentium qualitatẽ in seipso prænunciaret.

610 Dub. Cur non fuit passus die quo immolabatur agnus, sed in crastinum? Respõ. qui supra q̃ nocte qua agnus immolabatur corporis & sanguinis sui discipulis tradens mysterio celebrandi iudæis tentus & alligatus ipsius immolationis. ideò passionis suæ sacrauit exordium.

611 Du. Cum Marcus dicat quod hora tertia crucifixerunt eum & Ioãnes quod erat quasi sexta, videtur contrarietas? Resp. qui supra. q̃ vt dicit August. de consensu Euang. quod hora tertia clamauerunt iudæi vt dominus crucifigeretur, & ne aliquis cogitationem tanti criminis a iudæis aduersus milites conuerteret. Illi potius inueniuntur eum crucifixisse qui hora tertia vt crucifigeretur clamauerunt.

612 Dub. Cur potius voluit pati in equinoctio quam in solstitio? Resp. qui supra. quod vt dicit Augu. in lib. de quæstio. noui & veteris testamenti. Tunc voluit dominus passione sua mundum redimere & reformare quando eũ creauerat. i. in equinoctio, & tunc dies super noctem creuit, quia per passionem saluatoris a tenebris ad lucem perducimur.

613 Du. An in cõuenienti loco Christus passus sit? Resp. qui supra. ar. 10. quod sic quid vt dicitur Luc. 13. non cadit propheram perire extra Hierusalẽ. Sed Christus fuit propheta ergo loco conuenienti passus est.

614 Dub. Cur potius uoluit pati in Hierusalẽ quàm in Bethleẽ vbi natus est uel in Nazareth vbi fuit conceptus? Resp. qui supra. quod conueniẽtissime in Hierusalem passus est. Primo quia ibidem offerebantur sacrificia quæ figurabant Christi passionem quod est verum sacrificium. Secundo, quia in medio terræ vbi est Hierusalẽ uoluit pati, quia uirtus eius passionis per totum mundum diffundenda erat. Tertio propter eius humilitatem, quia nõ recusauit in loco tã celebri pati. Quarto, ut ostẽderet quod a principibus populi qui morabãtur in Hierusalem exorta erat iniquitas occidentium eum.

615 Dub. Cur extra portam passus est cum sacrificia offerentur in templo? Resp. qui supra. quia vitulus & hircus qui solennissimo sacrificio ad expiationẽ totius multitudinis offerebantur extra castra cremabantur. Secundo, ut daret nobis exemplum exeundi a mũdana cõuersione. Tertio ne putares quod pro illa tantum plebe oblatus esset.

616 Dub. Cur Christus non fuit crucifixus in Hebron vbi sepultus fuit Adam ut dicitur Iosue. 14. qui uenerat eius peccatũ abolere? Resp. qui supra qũ ut ostenderetur quod crux Christi non solum erat in remedium contra peccatum personale ipsius Adæ, sed in remedium etiam contra peccatum totius mundi.

617 Dubit. Cur uoluit cum latronibus crucifigi? Resp. qui supra. arti. 11. quod sicut pro nobis maledictum crucis factus est Christus, sic pro omnium salute inter noxios quasi noxius crucifixus est. Secundo vt quasi in tribunali existens demonstraret illam discretionem omniũ hominũ in iudicio faciendũ, dum vnus qui credidit liberatus est & alius insultans damnatus. Tertio vt denotaretur diuisionem fidelium & infidelium qui tamen uocantur ad eius passionem.

618 Dub. Quomodo dicitur Christus portasse crucẽ suam cum angariauerint Simonem Cyreneum ut eam portaret? Resp. Hiero. qũ egrediens de prætorio Iesus portauit crucem suã. postea obuiam habuerunt Symonem cui portandam crucem imposuerunt.

619 Dub. Vnde erat iste Symon? Resp. Remigius quod erat peregrinus de ciuitate cyrenæ quæ est ciuitas Lybiæ.

620 Dubit. Cur non fecerunt portare crucem Christi vni iudæo? Resp. Hilarius quod iudæus erat indignus, quia fide gentium erat in reli-

quum

quum,& crucem accipere & compati.

621 Dub.Quid est angariare? Resq; est compellere vel iniuste cogere.

622 Dubita.quid est Golgotha? Res. Rabanus q̃ est nomen Syrũ, & interpretat̃ Caluaria.

623 Dub.ad quid dederunt sibi bibere vinum mixtum cum felle? Resp. Lyra quod legitur in quoddam libro hebraico qui dicitur Prouer. 21.ca.date siceram. idest potum inebriatiũ merentibus & vinum his qui amaro sunt animo vt bibant & obliuiscantur egestatis suæ & doloris sui non recordentur amplius. Hac occasione seniores iudæorum statuerant vt condemnatis ad mortem daretur vinum aromaticum ad bibendum,vt facilius tolerarent passionem.In Hierusalem autem erant mulieres deotæ & compassiueque hoc uinum dabant ex deuotione.Iudæi ergo ex nimia crudelitate moti tale vinum datum p̃ Christo & alijs duobus cum eo crucifixis acceperunt sibi,secundum quod dictum erat Amos.2.vinum dãnatorum bibebant, & loco eius posuerunt acetum cum felle mixtum. Et vt dicit Augustinus potuit etiam esse myrrhatum.

624 Du. Quia Matthæus dicit,quod gustauit, & Marcus quod non accepit? Resp. Augu.qđ non accepit vt biberet gustauit autem, & qđ Matthæus dicit, quod noluit bibere,hoc Marcus dicit, quod non accepit, tacuit etiã quod gustauit.

625 Dub.cur gustauit? Resp. Aug.de consensu Euange.q̃ hoc indicat q̃ gustauit pro nobis mortis amaritudinem.

626 Dub. cur noluit bibere? Ref. Hilarius.quoniam ęternæ gloriæ incorruptioni nõ miscetur peccatorum amaritudo.

627 Dub. quia de diuisione vestium discordãt Matthæus & Ioannes? Respon. Augu. de consensu Euang.q̃ hoc a Mattheo breuiter dictũ est,sed Ioannes distinctius explicat, quia de vestimentis fecerunt quatuor partes, quia autem tunica erat inconsutilis miserunt super ea sortes.

628 Dub.cur abstulerunt sibi omnia vestimenta sua? Respon. Chrysost.in homel.quòd hoc agebant quasi circa dehonoratum & omnium vilissimum.

629 Dub.cur non diuiserunt tunicam? Respo. Magister histo.scho. quia erat facta quasi reticulato operæ.Et ideo non poterat bene diuidi cum non haberet aliquam futuram.

630 Dub.cur fecerunt quatuor partes de vestimenti? Ref.Ly.quia quatuor erant milites a qui crucifixerunt eum,& ita vnicuique militi partem vt dicit Ioannes.

631 Dub.Vbi habetur diuiserunt sibi &c. Res. quod in Ps.21.

632 Dub. Quid est sors? Ref.S.Tho.2.2.q.95. art.8. quod sortes proprie dicuntur cum aliquid fit, ut eius euentu considerato aliquid occultum innotescat.

633 Dub. Quot sunt species sortium? Ref.qui sup.quod tres.s.diuisoria,consultoria,& diuinatoria. Diuisoria est cum quæritur iudicio sortium quid cui est adhibendum siue res, siue honor, siue dignitas, siue pœna, aut actio aliqua consultoria cum quæritur quid agere oportet. Et diuinatoria cum quæritur quid sit futurum.

634 Dub. An sit licitum uti sortibus? Ref.qui sup quod aut necessitas imminet,& tunc licitum est eum diei reuerentia sortibus diuinum iudicium implorare, sicut tempore persecutionis qui debeant remanere & qui fugere, aut non imminet necessitas, & tunc in sorte diuisoria,licet uti sortibus, quando alio modo non possunt concordare,& similiter in electione dignitatum temporalium solent sortibus uti,alias autem non licet nec consulere dæmones nec euentus fortunæ expectare.

635 Dub.Cur milites seruabant Iesum? Resp. Ly.quod ne aliqui raperent eum de cruce antequam moreretur.

636 Dubitatur. Cur sedentes eum seruabant Respond.ut magis flarent in quiete, quia crucifixi multum flabant antequam morerentur.

637 Dub. Cur posuerunt causam in scriptis super caput eius? Resp.Ly.quia talis mos erat Iudæorum ut causam scriberent & ponerent super capita damnatorum.

638 Dub.In quo loco erat ipsa scriptura? Ref. Magister Histo.Scho. quod crux super transuersum non habebat lignum aliquod,sed Pilatus cauillam & tabulam affixam cum causa scripta posuit.

639 Dub. Si totus titulus erat scriptus tribus linguis? Resp.qui sup.quod de principio tituli incertum est, sed hic est finis Hebraicè sic. Malcus Iudæorum. Græce basileos exhomoloyson. Et Latinè rex confidentium.

640 Dub.Cur erat scriptus tribus linguis? Respon.qui supra.ut diuersarum linguarum homines, qui conuenerant ad diem festum, illam legere possent.

641 Dub.De quibus lignis erat facta crux? Respon. qui supra. quod ut quidam dicunt quod palmæ,cipressi,oliuæ,& cedri. Vnde quidam metrice dicit. Ligna crucis palma,cedrus, cipressus,oliua.

642 Dub.Quantum fuit alta crux? Resp.qui supra.quod opinio est crucem domini quindecim pedes habuisse in altum,& tabula superposita pedem & dimidium.

643 Dub. Quomodo una crux potuit esse de quatuor lignis? Ref.Landulphus de vita Christi.quod truncus in quo fuit fixa crux creditur fuisse de cedro. Lignum erectum de cipresso, transuersum de palma,& tabula de oliua.

644 Dub. An crucifixerunt latrones cum clauis? Respond.secundum sanctum Thom.tertia parte quæstio.47.artic.1.quod sic cum dicit, quod fuit mirabile in morte Christi, quod uelocius mortuus fuit alijs qui simili passione afficiebantur. Et Pilatus mirabatur si iam obiisset.

645 Dub. Qui erant illi qui blasphemabant Christum? Respõ.Ly.quod nulgares homines circa crucem concurrentes.

646 Dub. Quid significat uah? Ref.Remigius. q̃ est interiectio insultantis siue deridentis.

647 Dub. Cur improperant de destructione templi? Ref.quod exprobrabant ei quod falsi testes confixerant.

648 Dub.Cur mouebant capita? Resp.Glos.q̃ sicut erant mobiles gressu operum, ita & mente & sermone.

649 Dub.Cur dicunt salua temetipsum? Resp. Ly.quasi dicerent non potes te saluum facere,ergo patet falsitas tua.

650 Dub.Cur dicunt descende de cruce Resp. Theophil.quod diabolus eos mouebat ad sic dicendum ad tentandum Christum, quia si de cruce descenderet certus esset, quod esset vere filius Dei, & sic salus, quæ per crucem erat, destrueretur.

651 Dub.Cur non descendit de cruce? Resp. Chry.in sermone.quod quia filius Dei erat, non descendit de cruce, quia ideo uenerat ut crucifigeretur pro nobis.

652 Dub.Cur dicunt alios saluos fecit &c? Respon.Theophil. quod ut eius miracula deprauarent & abolerent quasi ab eo secundum apparentiam fuissent perpetrata.

653 Dubitatur. An reges Israel poterant descendere de cruce, quia dicunt si rex Israel est &c? Ref.Ly.quod non intendebant de quocunque rege,sed de messia.

654 Dub. An si descendisset de cruce credidissent ei? Ref.Ly. quod non, quoniam maiora fecit resuscitando Lazarum a monumento,& tamen non crediderunt ei.

655 Dub.Cur dicunt confidit in Deo &c? Respon.Chry.in Hom. quod ex maxima iniquitate, quia etiam prophetas iustos Deus non eripuit a periculis,& semper ipse prædixerat se talia debere pati.

656 Dubit. Cur dicunt,dicit enim quia filius Dei sum? Ref.qui sup.q̃ ex hoc volebant ostendere quod tanquam seductor & vanæ gloriæ pati deberet.

657 Dub.Cum Lucas dicat vnum solum latronem insultasse, domino quomodo Matthæus in plurali dicit & latrones? Ref.Hiero. q̃ primo vterque blasphemauit deinde uisis signis s.tenebris &c.unus eorum credidit.

658 Dub. Quomodo tenebræ factæ fuerunt? Ref.Diony. in epistol.ad Policarpum. q̃ fuit eclipsis Solis, & ipse existens in Aegypto vidit Lunam ab Oriente, ascendentem versus Meridiem & supponentem se soli.

659 Dub. An illa eclipsis fuerit naturalis,vel miraculosa? Resp. Lyr.q̃ fuit miraculosa,quia tunc Luna erat 15.& opposita Soli,& naturaliter non potest fieri eclipsis Solis nisi tempore coniunctionis, uidelicet in nouilunio, & hoc est quod tunc Dionysius.videns dixit,aut Deus naturæ patitur, aut tota machina mundi dissoluetur.

660 Dub. Quid sint tenebræ, uide in maiori missa nativitatis domini.dub.26.

661 Dub. Quia videtur quod tenebræ non fuerint super mare, quia dicit super universam terram? Resp.quod hic per synecdochen accipitur pars pro toto, & ita etiam fuerunt super mare.

662 Dub. An per vniuersum mundum tenebræ fuerint? Respond. Chrysosto.in Home. quod sic quod nunquam ante factum fuerat.

663 Dub. An unquam aliquis historiographus de hoc aliquid scripserit? Resp.Orig. q̃ phlegon quidam in cronicis suis scripsit in principatu Tiberij Cæsaris tenebras fuisse,sed non lignauit in Luna plena.

664 Dub. Vt quid acciderunt ille tenebræ? Respon.Chry.in Sermone quia non poterat ferre creatura iniuriã creatoris. vnde Sol retraxit radios suos ne videret impiorũ facinora.

665 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

665 Dub. Quantum durarunt ille tenebræ? Resp.Cirillus, q; postquam cruci tradiderunt dominum omnis mundi machina lugebat proprium dominum, & ita statim crucifixo domino inceperunt & duraverunt vsquequo mortuus est.s. vsque ad nonam.

666 Dub. Quod fuit primum verbum dictum in cruce a domino? Resp.San.Vincen.in Ser.de passione q; eleuata cruce orauit pro suis crucifixoribus dicens. Pater ignosce illis quia ne sciunt quid faciunt. Secundo respondit latroni, hodie mecum eris in paradiso. Tertio dixit matri, ecce filius tuus, & discipulo, ecce mater tua. Quarto clamauit heloy. seu hely. Quinto sitio. Sexto consummatum est. Septimo uoce magna clamauit, in manus tuas domine &c.

667 Dub. Cur non omnes Euangelistæ prædicta uerba describunt? Resp. Aug. de consensu Euangelistarum, q; in hoc non est error, quia quod unus omisit alius dixit.

668 Dub. Cur orat eos relaxari cum ipse hoc posset? Resp.Chry. q; ut nos pro persequentibus orare doceret.

669 Dub. Cur hoc dixit cum existerent in acto peccati? Resp.Chry.quod fauet pœnitentibus si uellent post tamam nequitiam reatus perfidiam diluere.

670 Dubitatur. An fuerit exauditus. Resp. Beda. q; sic in eis qui post eius passionem crediderunt.

671 Dub.Cur dicit quia nesciunt quid faciũt, cum ex inuidia & propria malitia eum morti tradiderint? Resp.qui supra. q; non pro illis orat, sed pro eis qui nesciebant, zelum Dei habentes, sed non scientiam.

672 Dub.Quia videtur q; tales possint excusari? Resp.Græcus q; permanentes post crucem in infidelitate nullas per ignorantiam iunari putabit dignis miraculis sonora uoce eum prædicantibus esse Deum.

673 Dub. Cur primo latro redarguit socium & post Christum orat? Resp.Cirilus. q; hic fungitur uice iudicis, condemnatus incipit de ueritate censere, qui coram Pilato per multa tormenta confessus est scelera, quia aliud est homo censor quem latent intima, & aliud Deus qui mentes penetrat. & ibi quidem post confessionem pœna subsequitur. Hæc autem confessio ht ad salutem, sed & Christum pronunciat innocentem dicens. Hic uero nihil mali fecit. q.d. Nouam uidi iniuriam, honestatem damnare cum scelere. Nos uiuentes cecidimus. hic mortuos suscitauit. nos aliena sumus furati. hic & sua iubet tribuere. Beatus igitur latro astante, docebat talia differens, quibus alterum increpabat, sed ut uidit extinctos auditus astantium, redijt conuenienter ad eum qui nouit præcordia. Et ideo dicebat ad Iesum, domine memento mei, dum ueneris in regnum tuum.

674 Du. Quod regnũ docebat latro esse Xpi? Resp.Hier. q; docebat de regno æterno.

675 Dub. Cur meruit ille latro audire q; cum Christo ipso die esset in paradiso? Resp. Græcus. q; tres uirtutes accepit in cruce & seruauit fidem, quia regnaturum Deum credidit quem secum pariter morientem uidit. Spem quia regni aditum postulauit, & charitatem qui fratrem & collationem pro simili scelere morientem de iniquitate sua redarguit.

676 Dub. Quomodo fuit illo die in paradiso cum Christus ad infernum descenderit? Resp. S.Thom.3.par.q.52.ar.4.q. licet descenderit cum Christo ad infernum, fuit tamen in paradiso, quia ibi diuinitate Christi fruebatur.

677 Dub Quis fuit iste latro? Resp. Iac. de Vorag.in Serm.de innocentibus. quod domino fugiente in Aegyptum semper uirgo cum filio fuit comprehensa a latronibus. Quorum unus puerum aspiciens ait, uere dico uobis si possibile esset Deum incarnari dicerem istũ puerum Deum esse, & sic socios suos induxit, ut eos illesos abire permitterent, & iste fuit ille cui dominus dixit in cruce, hodie mecum eris in paradiso. Et iste uocabatur Dismas, & malus uocabatur Gesmas.

678 Dub. Cum Lucas dicat q; stabant omnes noti Iesu a longe. & Ioannes dicat q; stabant iuxta crucem Mater Iesu Maria. &c. Quomodo hoc potest stare? Resp. Aug. de consensu euangelistarum. q; stabant prope, quia tanto inter uallo erant ut iuxta dici possent, quia in conspectu eius præsto aderant, & a longe respectu turbæ propinquius circunstantis cum Centurione & militibus.

679 Dub. Cur nihil aliud dixit Ioanni, nisi pro consolatione semper uirginis? Resp. Chry. quoniam non erat tempus uerborum, sed neque parum erat honorari eum tali honore.

680 Dub. Cur eam commendauit Ioanni? Respon. qui sup. quod conueniens erat matrem existentem dolere, & procurationem quærere, quia ipse abeat discipulo quid. ligebat u

tradidi

tradidit diligentiam habituro.

681 Dub. Cur non uocauit eam matrem, sed mulierem? Resp. Ly. quod ne ex teneritudine nominis maternæ, si exprimeremur aggrauaretur animus uirginis uidentis passionem.

682 Dub. Quid intendebat Christus dicendo discipulo, ecce mater tua? Resp. Ly. q.d. deputo te ad eius obsequium.

683 Dub. Cur Christus clamauit uoce magna dicendo Hely. &c? Resp. Chry. in Homel. quod miraculum tenebrarum sufficiens erat eos cõuertere non solum magnitudine miraculi, sed quia hoc gestum est postquam omnia locuti fuerant quæ uoluerant, & satietatem acceperant contumeliarum, & quia multa malitia & desidia detinebantur, & non nouerunt quę esset causa eius quod gerebatur. & propter hoc ipse postea loquitur clamans ut ostendat se uiuere, & quam ipse hoc miraculum fecit.

684 Dubit. Quid significant illa uerba Hely. & c? Resp. Ly. quod el in Hebræo idem est q; Deus tota litera addita facit signare meus. Et ideo hely idem est quod Deus meus. Lama. idem est quod qua re in Latina Zabatani significat idem quod dereliquisti me, sed debet præponi ei litera ayn. & sonat ficut a. formatum in gutture, & debet scribi azabatani, & tunc significat ut quid dereliquisti me, sed per ignorantiam scriptorum corrupta est litera in Latinis libris.

685 Dub. Quomodo Deus dereliquit Christum? Resp. Glo. quod subtraxit protectionem, sed non soluit unionem quia dimittebat eum in manibus occidentium.

686 Dub. Qui fuerunt qui dixerunt. Ecce Helyam uocat iste. Resp. Hie. quod milites Romani non intelligentes Hebraicæ sermonis proprietatem quia dicens hely, putabant Heliã ab eo uocatum.

687 Dub. Cur bis dixit hely. Resp. quod hic est figura epimenon. & hoc fecit ad maiorem expressionem doloris.

688 Dub. Cur assumpsit dictum psalmistæ. Respon. Chry. in Homel. dicens. uide autem q; usque ad ultimam horam testimonium perhibet ueteri testamento.

689 Dub. Cur Hebraicæ hoc dixit. Respond. qui supra. quod ut eis fieret cognita & manifesta uox eius.

690 Dub. Quæ sunt illa quæ erant consummata. Resp. Ly. quod illa. s. quæ scripta erant de Christo passuro.

691 Dub. Quomodo omnia cõsummata erãt cum nondum esset mortuus? Respondet Lyra. quia pauca restabant ante mortem eius implenda. scilicet eius potatio quæ in prompcu erat.

692 Dub. Quę scriptura debebat cõsummari? Resp. quod illa. Ps. 68. In siti mea potauerunt me aceto. Ideo dixit, sitio.

693 Dub. An uere sitiret? Resp. quod tantum laborauerat & de sanguine emiserat quod corpus eius erat desiccatum & adustum, & propter hoc sitiebat supra modũ, & talis sitis est magnum tormentum.

694 Dub. Quomodo habebant uas aceto plenum? Resp. Ly. quod milites illud portauerunt ut darent crucifixis ad bibẽdum ut citius morerentur: & sic ab eorum custodia citius expe diretur, quoniam talis potatio acceri mortem accelerat, ut aliqui dicunt.

695 Dub. Cur harundini spongiam imposuerunt? Resp. qui supra quoniam tantum erat elevatus a terra quod sola manu nõ poterant attingere ad os eius.

696 Dub. Quid est acetum? Resp. Hilarius. qđ est uinum quod per uitium aut incuriæ, aut uasis acescit.

697 Dub. Cur dicebant sine uideamus an ueniat Helyas? Resp. Rabanus, quia milites praue sonum uocis dominicæ intelligebant. Ideo inaniter aduentum Heliæ expectabant.

698 Dub. Cur dixit, in manus tuas commẽdo spiritum meum, cum esset deus? Resp. Beda q; patrem inuocando filium dei se esse declarat, spiritum uero commendando non defectum suæ uirtutis sed cõfidentiam eiusdem cum patre potestatis insinuat.

699 Dub. Cur uoce magna clamauit? Respon. Chrys. in Homel. ut ostendatur quod secundum eius potestatem id geritur, quia in hoc apertissime se uerum deum esse ostendit, quoniam homines cum moriũtur uix tenuem uocem emittere possunt.

700 Dubi. An illa uox fuerit naturalis? Resp. Lyr. quod non, sed miraculosa.

701 Dubitat. Cur dicitur emisisse spiritum? Respon. Ambro. quod quia non inuitus amisit sed tradidit quod enim emittitur uoluntariũ est, quod amittitur necessarium.

702 Dubitatur. Cur inclinauit caput? Respondit Lyra quod ex hoc modo moriendi ostendit q; moriebat ex obedientia. Chrysostomus aũt dicit non, quoniã expirauit, inclinauit caput, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

pur,sed quia inclinauit caput,cum expirauit.

703 Dubitatur. An diuinitas passa fuerit? Respon. Sanctus Thom. tertia par. q.46. ar.12. quod passio Christi pertinet ad suppositum diuinæ naturæ ratione naturæ, passibilis assumptę, non autem ratione diuinæ naturæ impassibilis. Et licet paulus. 1.Chor.2. dicat dominum gloriæ crucifixum, non tamen est crucifixus secundum, quod dominus est gloriæ,sed secundum quod erat homo passibilis.

704 Dubitatur. Quia uidetur quod deus fuerit occisus propter punitionem quæ secuta fuit ita acerba Iudæis? Respond. qui supra, quod non purum hominem crucifixerunt Iudæi sed deo intulerunt præsumptiones, sicut lacerans chartam principis directam ciuitatibus tanquam inobediens ad mortis sententiam deducetur non tanquam chartam frangens sed tanquam uerbum in ea imperiale dirumpens, non ergo secutus sit Iudæus tanquam purum hominem crucifigens, quod est enim uidebat quasi charta erat, quod autem in ea celabatur, imperiale uerbum erat natum ex natura, non prolatum per linguam.

705 Dubitatur. Quia uidetur quod Christus a seipso occisus fuerit, & non ab aliis, quia dicit Ioan. 12. cap. nemo tollet a me animam meam,sed ego pono eam? Respond qui sup. quæst.47.artic.primo. quod aliquid potest esse causa alicuius effectus dupliciter. Vno modo directa ad illud agendum, & hoc modo persecutores Christi eum occiderunt, quia sufficienter causam mortis ei intulerunt cum intentione occidendi ipsum & effectu subsequente,quia scilicet ex illa causa est mors subsecuta. Alio modo indirecte,scilicet quia non impedit cum impedire posset, sicut si dicatur aliquis alium persundere,quia non clausit fenestram per quam imber ingreditur, & hoc modo Christus fuit causa suæ mortis, quia eam poterat impedire aduersarios reprimendo, & ita intelligitur nemo tollet a me animam meam scilicet me inuito.

706 Dubitatur. Quia non videtur Christum ex obedientia fuisse mortuum, quia non legitur hoc sibi fuisse præceptum? Respond. qui supra.articul.secundo. quod hoc fuit sibi præceptum a patre, vt ipse dicit Ioan. 10. potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumendi eam, & hoc mandatum accepi a patre meo scilicet eam ponendi & sumendi.

707 Dubitatur. Quia si Christus ex obedientia mortuus est cum obedientia importet necessitatem, non voluntarie mortuus est? Respqui supra,quod licet obedientia importet necessitatem respectu eius quod percipitur, tamen importat voluntatem respectu impletionis præcepti,& talis fuit obedientia Christi: quia licet mors naturali voluntati repugnaret. Volebat tamen Christus dei voluntatem circa hoc implere secundum illud psal. 39. Vt facerem, voluntatem tuam deus, meus volui.

708 Dubitatur. An conueniens fuerit Christum ex obedientia mori? Respond. qui supra, quod sic propter iustificationem humanam, vt sicut per vnius hominis inobedientiam peccatores constituti sunt multi,ita per vnius hominis obedientiam iusti constituantur multi,vt dicitur ad Rom.5.

709 Dubitatur. Quia non videtur,quod fuerit obediens quantum ad præcepta veteris legis quæ nos ipsum immutantes non seruamus? Respond. qui supra,quod omnia præcepta veteris legis moriendo impleuit. Et primo moralia quæ in præceptis charitatis sunt dantur, quia mortuus est ex dilectione dei,vt Ioan.13.vt cognoscat mundus,quia diligo patrem, & sicut mandatum dedit mihi pater,sic facio, & etiam ex dilectione proximi secundum illud Gal. 2. Dilexit me & tradidit semet ipsum pro me. Cerimonialia omnia impleuit,quia talia pertinebant ad sacrificia,& oblationes, & ipse fuit verũ sacrificium in morte quod omnia illa sacrificia figurabant. Item præcepta iudicialia quæ ordinabantur ad satisfaciendum iniuriam passis, & ipse mortuus est, vt ipse satisfaceret pro iniuria facta deo,prout ipse dixit in psal. 68. Quæ non rapui tunc exoluebant.

710 Dubitatur. Cur deus pater voluit, quod Christus pateretur iniuste? Resp.qui supra.ar. 3. quod vt passio eius esset causa liberationis humanæ.

711 Dubitatur,quia videtur, quod quæ operati sunt in morte Christi non peccauerint ex quo deus sic volebat? Respon. qui supra,quod eadem actio diuersimode iudicatur in bono vel in malo secundum quod ex diuersa radice procedit pater tradidit Christum, & ipse se tradidit ex charitate, & ideo laudatur. Iudas autem ex cupiditate, & Iudæi ex inuidia,& Pilatus ex timore mundano,& ideo peccauerunt & vituperantur.

712 Dubitatur.

712 Dubitatur. Cur voluit pati a gentibus? Respond. qui supra.art. quarto. quod incepit pati a Iudæis, & post a Gentilibus, & in hoc præfigurabatur effectus passionis eius qui primo fuit in Iudæis quorum plurimi in eius morte baptizati sunt, vt patet Actuum 2.& 3. post Iudæis prædicantibus transiuit ad gentes.

713 Dubitatur. Quia cum passio Christi fuerit singularis quomodo potuit mereri salutem omnium? Respond. qui supra.q.48.artic. primo. quod cum ipse sit caput ecclesiæ cui data est gratia non solum vt singulari personæ,sed vt capiti. Ideo ab ipso ipsa gratia deriuanda erat ad sua membra, & omnibus suis membris meruit salutem.

714 Dubitatur. Quomodo satisfactum est deo per mortem Christi quæ fuit maior offensa quam illa primi parentis? Respond. qui supra. artic.secundo.quod maior fuit charitas Christi patientis quam malitia crucifigentium, & plus potuit Christus satisfacere sua passione quam crucifixores offendere occidendo, & ideo magis valuit passio eius ad reconciliandum deum toti humano generi,quàm ad prouocandum ad iram.

715 Dubitatur. Quia non videtur,quòd Christus redemerit nos a diabolo quia nihil ei soluit pro nobis? Respond. qui supra,quod precium redemptionis non erat soluendum diabolo,sed deo cui offensus fuerat,& cui se obtulit in precium & sacrificium.

716 Dubitatur. Quia deus est causa salutis humanæ ergo passio Christi non fuit operata nostram salutem? Respond. qui supra.articul. sexto. quod deus est causa principalis nostræ salutis,sed humanitas Christi est causa instrumentalis, quia omnes actiones, & passiones Christi operantur instrumentaliter in virtute deitatis ad salutem humanam.

717 Dubitatur. Quo liberauit hominem a diabolo per passionem suam cum adhuc diabolus tentet hominem? Respon qui supra.q. 48.articul secundo.quod liberauit hominem a potestate diaboli cui erat subiectus per peccatum, & etiam sibi præparauit remedium per suam passionem quo aduersus eius tentationes & vexationes etiam corporales se posset tueri.

718 Dubitatur. Quia videtur, quod Christus non liberauit nos a pœna peccati quia adhuc morimur, & mors est pœna peccati, item quia pœnitentibus, imponitur pœnitentia qua non imponeretur si essent liberati a pœna peccati? Respon. qui supra.articulo tertio. quod Christus liberauit nos a reato pœnæ per passionem suam, inquantum passio sua fuit sufficiens, & superabundans satisfactio pro peccatis totius humani generis,sed vt ha beamus hunc effectum oportet, vt configuremur ei cui configuramur per baptismum circa mortem,ideo baptizatis nulla pœnitentia imponitur, quia sunt totaliter, liberati per passionem Christi. Quia vero ipse solum semel mortuus est,ideo semel, per baptismum ei configuramur, sed oportet si post peccamus vt configuremur ei patienti per aliquid pœnalitatis quam in nobis sustineamus,quæ tamen multo minor sufficit, quam peccatum mereatur,& quia est caput nostrum & primo ipse in anima gratiam habuit cum passibilitate corporis, & per passionem ad gloriam immortalitatis peruenit, ita & nos primo accipimus spiritum adoptionis in anima adhuc corpus mortale habentes & postmodum configurati passioni & morti eius in gloriam immortalem perducimur.

719 Dubitatur. Quia non uidetur quod aperuerit nobis ianuam cęli per suã passionem, quia ante Enoch & Helyas translati fuerunt in cœlum. Item nullus introiuit paradisum ante ascensionem Christi, ergo in ascensione & non in passione aperuit ianuam paradisi? Respond. qui supra.articul.5 quod aperire ianuam est remouere, illud impedimentum quod eam claudebat sed Christus, liberauit eos a peccato, quod prohibebat ingressum, ergo aperuit ianuam, nec Helyas aut Enoch ingressi sunt cœlum empireum, sed in paradisum terrestrem vbi creduntur uiuere usque ad aduentum antechristi. Per ascensionem autem suam nos quasi in possessionem introduxit.

720 Dubitatur. An conueniens fuerit ipsum mori? Respond. qui supra. quæst.50. articulo primo.quod sit,vt satisfaceret illi pœnæ impositę pro peccato.Gene. secundo. cap. quacunque die comedetis morte moriemini.

721 Dub. Quia videtur quod in morte diuinitas fuerit separata a carne,quia maior est virtus viuificationis Dei quam animæ:sed corpus mori non potuit nisi anima separata, ergo nec mori poterat nisi diuinitate separata? Respon.qui supra.art.2. quod licet diuinitas

Universidad de Deusto Biblioteca

tas habeat vim viuificandi, hoc est affectiue, & non formaliter. Anima autem habet vim viuificandi formaliter, & ideo ea præsente & vnita formaliter, necesse est corpus viuum esse. Diuinitas autem non potest esse forma corporis, & ideo non est necesse quod manẽte vnione deitatis ad carnem caro sit viua, quia Deus non ex necessitate agit, sed ex voluntate: & ita diuinitas etiam non fuit separata ab anima.

722 Dub. videtur quod Christus fuerit homo in triduo mortuus, quia fuit sacerdos in æternum, & habebat animam & corpus? Respõ. qui supra. art. 4. quod est articulus fidei, quod Christus fuit mortuus, & sic interim quod fuit mortuus non fuit homo, & fuit sacerdos quod conuenit homini secundum animam, cum in ea sit ordinis character & licet haberet animam & corpus, tamen non erant coniuncta sed separata.

723 Dub. Videtur quod Christus non descendit ad inferos, quia non secundum corpus, quia iacuit in sepulchro, nec secundum diuinitatem, quia vbique est, nec secundum animam, quia cum sit incorporea nõ potest moueri localiter, quia hoc est corporũ, vt probatur 6. Phisi.? Rei. qui supra. q. 52. quod est articulus fidei, Christum descẽdisse ad inferos, & non secundum diuinitatem, neque secundum corpus ratione dicta, sed secundum animam: sed non eo genere motus quo corpora descendunt, sed eo quo angeli mouentur, qui ita mouentur localiter sicut sunt in loco.

724 Dub. an fuerit conueniens quod ad inferos descenderet? Resp. qui supra, quod sic vt victo diabolo per passionem victos eius eriperet, qui detinebantur in inferno.

725 Dub. An descenderit in omnem partem inferni? Resp. qui supra, art. 2. quòd per suum effectum descendit ad infernum damnatorũ de sua incredulitate & malitia illos confortãdo ad purgatorium eis spem gloriæ consequẽdæ dando, & in limbo eis lumen æternæ gloriæ infundendo. Quantum vero ad essentiam solum descendit ad locum inferni in quo iusti detinebantur.

726 Dub. Quãtum stetit anima Christi in inferno? Resp. qui supra. ar. 4. quod tandiu mansit in inferno, quandiu corpus in sepulchro.

727 Dub. quia sicut nos liberauit per passionẽ suam, ita potuit liberare sanctos patres absq; descensu ad inferos? Respon. qui supra. arti. 2. quòd sicut passio Christi applicatur viuentibus per sacramenta configurantia nos passioni Christi: ita etiam applicata est mortuis p descensum ad inferos.

728 Dub. An liberauit pueros qui decesserãt cum peccato originali? Resp. qui supra. arti. 2. q non cum eius passio non habuerit locũ, nisi in his qui fuerunt membra eius.

729 Dub. cum sola anima descenderit ad inferos, cur dicimus q Christus descendit? Resp. qui supra. art. 3. quòd licet non descenderit totum quod pertinet ad humanam naturam, s. corpus quod iacuerat in sepulchro, tamen totus Christus descendit, quia masculinum genus refertur ad personam. Neutrum autẽ genus pertinet ad naturam, in morte igitur licet anima fuerit separata a corpore, neutrum tamen fuit separatum a persona filij Dei: & ita tota persona filij Dei descendit ãd inferos per animam sibi unitã & ita totus Christus & eadẽ ratione totus fuit in sepulchro, quia corpus unitum personæ filij dei fuit ibi.

730 Dub. Quòd fuit illud uelũ scissum? Resp. Orige. q duo erant uela: unũ quòd uelat sctã sanctorũ. Aliud exterius siue tabernaculi siue templi. Illud ergo quod erat foris scissum est.

731 Dubi. Quid significat scissio dicti ueli? Respon. qui supra. vt mysteria ab initio mundi, vsque ad finem publicarentur, & quæ vsque ad aduentum domini rationabiliter fuerãt occultata; ideo scissum est.

732 Dub. Cur potius exterius quàm interius velum scissum est? Respond. qui supra. q cum venerit quod perfectum est, tunc auferetur ẽs interius velũ, vt videamus quæ interius sunt occulta, scilicet veram Archam testamenti, & sicut ipsa se habet natura uideamus Cherubin & alia.

733 Dub. Quo tempore scissum est? Resp. Aug. de consensu Euangelistarum quòd veraciter scissum est cum dominus expirauit, licet Lucas præoccupando narrauit quòd quando crucifixus est.

734 Dub. Vt quid terra mota est? Resp. Hilarius quia capax huius mortui esse non poterat.

735 Dub. Cur petre scisse sunt? Resp. qui supra qm omnia valida & fortia dei uerbum penetrans, & potestas æternæ virtutis irruperat.

736 Dub. Cur monumenta aperta sunt? Resp. Lyra. quòd ex terremotu ad denotandum qd ex remotu ad denotandũ q resurrectio Christi ppinqua erat & aliorũ cũ ipso resurgẽtiũ.

737 Dub.

737 Dub. An hæc signa solũ in Hierusalem facta sint? Resp. quod quo ad monumentorum apertionem solum in Hierusalem facta fuisse videntur quoniam dicatur multa corpora sanctorum surrexerũt, similiter petre non legitur alibi scisse, quãmuis prope Gaietam in regno neapolitano dicatur quidam mons petrosus ex toto tunc scissus quem ego vidi, & per scissuram transiui, & multi naute ex deuotione capiunt de lapidibus illius fracture dicentes eos valere ad parturientes mulieres eis succurrendo in partu.

738 Dub. Si tunc corpora sanctorum surrexerunt? Rñ. Hieron. q non, sed quando Christus resurrexerit, & ita Matthæus dicit q exeuntes de monumentis post resurrectionem eius venerunt in sanctam ciuitatem.

739 Dub. quæ est sancta ciuitas? Resp. Ly. post Hierony. quod est Hierusalem.

740 Dub. Cur appellatur sancta? Resp. qui supra quod propter templum & sancta sanctorum, & ob distinctionem aliarum vrbium in quibus idola colebantur.

741 Dub. An illa resurrectio sanctorum fuerit omnibus publica? Rñ. Hieron. q non, sed solum apparuerunt his, qui videre merebantur & hoc innuit Matthæus dicens. Et apparuerunt multis & sic non omnibus.

742 Dub. An illi sancti resurrexerunt iterum morituri? Resp. S. Tho. 3. par. q. 53. ar. 3 quod Remig. tenet q resurrexerunt non iterũ morituri. Sed Aug. ad Enodium tenet contrariũ q post mortui sunt, & Hieron. super Matt. dicit q sicut Lazarus resurrexit, sic & multa corpora sanctorum surrexerunt vt dominum ostenderent resurgentem. Tamen in sermone de assumptione hoc tub dubio relinquit. Opinio autem Augustini nititur efficacioribus rationibus.

743 Dub. quia Lucas dicit q Centurio viso q magna voce expirasse admiratus fuit, Matthæus autem dicit, q viso terremotu & his quæ fiebant dixit. vere filius dei erat iste? Rñ. Aug de consensu Euang. q ista non sunt contraria in hoc enim, q Matthæus non solum dixit, uiso terremotu sed addidit his quę fiebant integrum locum fuisse demonstrauit Lucæ, vt diceret Centurionem ipsam domini mortem fuisse miratum, quia & hoc inter illa est quæ tunc mirabiliter facta erant.

744 Dub. Quia Matthæus dicit Centurionem dixisse uere filius dei erat iste, & Lucas dixit eum dixisse, vere hoc homo iustus erat? Resp. qui supra, quod debemus intelligere fortasse Lucam exprimere voluisse sententiam Centurionis quomodo dixerit Iesum filium dei, forte enim non eum vnigenitum equalem patri. Centurio intellexerat, sed ideo filium quia iustum crediderat, sicut multi iusti dicti sunt filij dei.

745 Dub. Quia Matthæus dicit quod Centurionem, & eos qui cum eo erant hoc dixisse Lucas autem dicit, solum Centurionem dixisse? Resp. qui supra, quod non est contrariũ cum unus dicit quod alius tacet.

746 Du. Quia Matthæus dicit q timuerũt valde, & Lucas q glorificauit deũ. Rñ. qui supra quod non sunt contrarij quoniam quis non intelligit deum timendo glorificasse.

747 Du. Cur ille mulieres secutæ fuerãt Iesũ a galilea? Resp. Lyr. quod ex deuotione quam habebant ad audiendum verbum eius.

748 Du. Quæ ministrabãt Christo? Rñ. Hiero. q necessaria vitæ suæ de eorum facultatibus.

749 Du. Cur talia ministrabãt ei? Rñ. qui sup. q consuetudinis Iudaicæ fuit quod mulieres necessaria vitæ administrarent doctoribus, & præceptoribus.

750 Dub. Quæ fuerũt istæ Mariæ? Rñ. Ori. & Ly. q Maria Magdalena fuit soror Lazari sed Maria iacobi fuit soror semp virginis matris domini quæ fuit mater Iacobi minoris & Ioseph prout Marcus dicit quam Ioãnes vocat mariã Cleophe à patre siue à gẽtilitate familiæ tale cognomẽ habẽs mater filiorũ Zebedei. s. Iacobi maioris & Ioãnis fuit vxor Alphei, quam Marcus vocat Maria Salome. vide ser. 4. dominicæ. 2. quadragesimæ. dub. 3.

751 Dub. Qua hora fuit illud sero quod dicit factum esse? Resp. Lyr. quod fuit circa vesperam eiusdem feriæ. 6.

752 Dub. Cur dicit Euangelista Ioseph fuisse diuitem? Rñ. Hiero. & Ly. q ex hoc ostenditur q de facili potuit accedere ad Pilatum.

753 Dub. Cur Marcus & Lucas dicunt q erat decurio? Rñ. quod ex causa dicta in precedẽti dubio. Marcus dicit etiam quod fuit nobilis.

754 Dub. Quid significat decurio? Rñ. Beda q erat de curia Imperatoris uel præsidis, siue decurio, id est de ordine curiæ, dicitur etiam decurio qui præest decem viris.

755 Du. Quæ est Arimathia? Rñ. Lucas q est ciuitas Iudeæ, & Remigius Beda & Ly. dicũt q ipsa est ramatha. Vnde fuit helchana pater

Samuelis,ut habetur.1.Reg.1.

756 Du.Cur exprimit nomen eius,scilicet Ioseph?Resp.Lyr. quia erat homo famosus.

757 Dub.Quomodo erat de discipulis Iesu cũ inter apostolos non numeretur? Resp. Christ. quòd non erat ex duodecim apostolis ,sed ex septuaginta.

758 Dub.Cur dicitur quòd erat expectans regnũ dei?Ref.qui supra.i. credẽs doctrinæ dei.

759 Dub. Quem metum iudæorum habebat iste Ioseph?Ref.Lyra, quod ne expelleretur de synagoga,quia vt dicitur Io.12. ex principibus multi crediderũt in Iesum, sed propter phariſæos non confitebantur ne de synagoga ejicerentur & vt dicit Lucas hic non contenterat actibus iudæorum contra Christum.

760 Dub.Quemodo aurus fuit accedere ad Pilatum?Resp.Lyra.q. licet prius fuisset discipulus Christi occultus propter metum iudæorũ, tamẽ post exemplo mortis Christi animatus ostendit se publice esse Christi discipulum,& vt dicit Aug.'de consensu Euangelistarum, in extremo illo officio funeri exhibendo minus videtur curasse de iudæis.

761 Dub.Cur petit corpus Christi?Resp.Lyr. quòd vt sepeliret illud honorifice.

762 Dub. Quia cum esset iam mortuus nunquid sine licentia poterat capere corpus? Respon.Lyra q. non, eo quod corpora damnatorum non poterant sepeliri nisi de licentia præsidis.

763 Dub. Cur Pilatus mirabatur si iam obijsset?Resp.Theophi.quia putabat q. diu viueret in cruce sicut & latrones in patibulo viuebant diu.

764 Dub. Cur interrogauit Cẽturionẽ si iam obijsset?Resp.qui supra.q. interrogauit si mortuus esset,scilicet ante horam, qua cæteri mori consueuerunt.

765 Dub.Cur ita de facili Pilatus donauit corpus Ioseph?Resp.Ly.q.quia erat homo nalés & nobilis Pilatus ei voluit acquiescere, & ẽt quia sciebat Christum crucifixum iniuste.

766 Dub. Cur Ioseph non expectauit vsq; in crastinum ad petendum corpus? Resp6.Lyra. quia erat dies sabbati, in quâ non licebat aliqua operari, & ideo Ioseph venit illo sero q. erat ante sabbatum.

767 Dub.Vbi accepit corpus Ioseph?Ref.Hieron.quòd depositi illud de cruce.

768 Dub. Videtur quod Ioannes aljis euangelijs sit contrarius qui dicunt solum Ioseph sepelire Christum,& ipse dicit Nichodemus interfuisse? Resp. Augu. de consensu euangelistã.quòd Ioannes in hoc aljis non repugnat. Neq; enim qui Nichodemum tacuerunt affirmauerunt a solo Ioseph dominum sepultum quamuis solius commemorationem fecerint.

769 Du. Quia Ioãnes dicit q. sepelierũt eum cũ linteis,& alij quòd inuoluit sindone?Resp. qui supra quòd in hoc Ioannes non repugnat aljis,qa quod illi vna sindone a Ioseph inuolutum dixerunt non propterea prohibuerunt intelligi & alia lintea potuisse afferri a Nichodemo,quamuis & propter sudarium quod capiti adhibebatur & infilitas quibus corpus totum alligatum est, quia omnia de lino erant, etiam si vna sindõ ibi fuit veracissime dici potuit ligauerunt eum linteis,lintea quippe generaliter dicuntur quæ lino texuntur.

770 Dub.Quid est sindon?Respõ.quod dicitur linteum amictorium mulierum quo humeri cooperiuntur,& quandoque simpliciter dicitur pro panno lineo,vt dicit Catholicon.

771 Dub.Cur emit sindonem Ioseph? Respõ. quòd forte propter honorem domini voluit nouam sindonem habere.

772 Dub.Ad quid Nicodemus attulit mixturã &c?Resp.Augu.quia illa apta sunt corpus maxime conseruare,& quãplurimum & non permittere cito subijci corruptioni.

773 Dub. Cum ita modicum deberet stare in monumento,cur vngere eum volebant? Resp. qui supra. q. adhuc vt de nudo homine disponebant ,multam tamen dilectionem demonstrabant.

774 Dub. quis erat mos iudæorum sepeliendi?Resp Augu.quod consuetudo illius gentis erat vt mortuorũ corpora varijs aromatibus condirentur vt diutius seruarentur illæsa.

775 Dub.Cur non sepelierunt Iesum magis a remotis?Resp.Chry.quod breuitate temporis vrgebãtur. Nona enim hora mortuo Christo deinde accedentibus ad Pilatum & deponentibus Christi corpus vespera imminebat. Et ideo ponit eum in proximum monumentũ.

776 Dub. Cur in monumẽto nouo posuerunt eum? Respon. Lyra. quòd si aliquis fuisset ibi ante sepultus calumniari posset à iudeis quòd ille surrexisset, & non Christus.

777 Dub.Cur fuit positus in monumento excisso in petram?Resp. S.Tho.3.par.q.55.ar.2. quia si ex mulcis lapidibus ædificatum fuisset, tumulum fundamentis suffossis sublatus fuisset dicereturꝫ

778 Dub. Cur Ioseph fecerat excidere monumentum in Petra? Resp.quia erat diues fecerat sumptuosum monumentum,ut dicit Lyr.

779 Dub.Cur aduoluit saxum magnum? Ref. Lyr.quod ut non posset de facili amoueri ne aliquis ueniens posset rapere corpus Christi.

780 Dub.Quomodo erat factum illud monumentum?Ref.Magister hist.scho.q. ut Beda dicit,fuit domus rotunda de subiacente rupe excisa ante altitudinis ut uix homo manu extẽsa culmen possit attingere introitum habens ab Oriente.In parte uero eius aquilonari locus domini corporis de eadem petra factus est.6. pedes habens longitudinis tribus palmis altius cætero pauimento eminens , quasi sarcophagus,patulus erat locus ille a latere meridiano. Color uero monumenti & loculi rubricando,& albo dicitur esse permixtus.

781 Dub.Qui erat altera maria cum Magdalene?Resp.Marcus quod erat Maria Iosephi, id est eius mater.uide dub.500.

782 Dub. Cur supradictum sit quod iuxta crucem fuerunt tres Mariæ Hic dicitur solum de duabus Resp.Orig.quia mater filiorum Zebedei forsitan usque ad crucem peruenire potuit Ille autem quasi maiores in charitate ne que his quæ postea gesta sunt defuerunt.

783 Dub. Cur sedebant contra sepulchrum? Ref.q. secundum Marcum aspiciebant ubi poneretur corpus Iesu,ut ei possent congruo tẽpore,ut dicit Beda deuotionis munus offerre.

784 Dub. Videtur quod Christus non debuit sepeliri,quia dicitur in Ps.87. Factus est sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber,sed corpora inclusa in sepulchris non sunt libera? Ref.S.Th.3.par.q.55.ar.1.quod conueniens fuit Christum sepeliri ad comprobandum ueritatem mortis, non.n.in sepulchro aliquis ponit nisi qñ iam de ueritate mortis cõstat, & tamen fuit inter mortuos liber in hoc, qđ per inclusionem sepulchri non potuit impediri quin ab eo resurgendo exiuerit.

785 Dub.An conuenienter in horto fuit sepultus? Ref.qui sup.ar.1.quod sic ad significandũ quod per mortem & sepulturam eius liberamur a morte quàm incurrimus per peccatum Adæ in horto Paradisi commissum.

786 Dub.An conuenienter fuerit sepultus in sindone munda?Resp.dominus Cardinalis de Turrecremata. quod sic quia corpus eius erat mundissimum.

787 Dub. Quia cum mors eius fuerit turpissima uidetur quod non debebat ita honorifice sepeliri?Resp.S.Tho. ubi supr.quod glorioſæ debebat sepeliri , quia dicitur Esa.11. & erit sepulchrum eius gloriosum. Licet eius mors fuerit despecta in qua eius commendatur patientia,sed in sepultura honorifica considera tur uirtus morientis qui contra intentionem occidentium etiam mortuus honorifice sepelitur.

788 Dub.An conuenienter fuerit in alieno sepulchro tumulatus?Ref.qui sup.quod sic,quia ut Aug.dicit in quoddam sermone, ideo sic voluit sepeliri, quia pro aliorum moriebatur salute.

789 Dub. Cur eius corpus non fuit incineratum iuxta illud Gen.3.Puluis es & in puluerem reuerteris quod fuit datum in pœnam peccati sicut mors quam ipse sustinuit pro liberatione nostra?Resp.S.Tho ubi supr.ar.3. quod hoc non fuisset conueniens,quia dicitur Ps.15. Non dabis sanctum tuum uidere corruptionem , quod Damascenus exponit in 4. lib.de corruptione quæ est per resolutionem in elementa, tum quia talis putrefactio prouenit ex infirmitate naturæ illius quod putre fit,& sic mors Christi eius naturæ infirmitati ascriberetur noluit corpus suum qualitercunque putrefieri aut resolui,sed bene uoluit mori, quia nulla utilitas ex eius incineratione prouenisset.

790 Dub. Quantum stetit Christus in sepulchro.Ref.qui sup.ar.4 quod duabus noctibus & una die,quoniam ut dicit Aug.in 4.de trin. a uespere sepulturæ usque ad diluculum resurrectionis.36. horæ sunt.i.nox tota cum die tota, & noctæ tota.

791 Dub. Qua hora egressus est de sepulchro. Ref.qui sup.q. ut dicit Aug. in 4.de trin. in diluculo resurrexit in quo aliquid lucis appareret,& tñ adhuc aliquid remanet tene noctis.

792 Dub. Quæ fuit illa altera dies post parasceuen. Ref.Iy.quod fuit dies sabbathi.

793 Dub. Cur principes sacerdotum a Pilato petierunt custodiam sepulchri. Ref.Hie.in ho me.qñ non sufficerat eis Christum crucifixisse nisi sepulchrum custodirent,& quantum in illis est manus imponerent resurgenti.

794 Dub. Cur uocant Christum seductorem. Ref.qui sup.q. licet in nece domini immẽsum facinus perpetrassent,tñ non sufficiebat eis, nisi etiam post mortem eius conceptæ nequi

Universidad de Deusto
Biblioteca

tiæ exerceant famam eius lacerantes, & quē innocentem sciebant seductorem uocent.

795 Dub. An uere Christus fuerit seductor. Resp. qui sup. quod sic non a ueritate in errorē mittens, sed a falsitate in ueritatem, a uitiis ad uirtutes, a morte ad uitam ducens.

796 Dub. An dominus dixerit post tres dies resurgam. Resp. Remigius. quod Iudæi dixerūt eum hoc dixisse, quia dixerat sicut fuit Ionas tribus diebus in uentre.

797 Dub. An Christi discipuli fuerint fures, & Christum furati fuerint. Resp. Rabanus. q̄ erant fures spiritualiter, quia ab ingratis Iudæis scripta uetere. & noui testamenti ablata in usum Ecclesiæ conferebant, & saluatorem eis promissum illis noctæ dormientibus. Hoc est infidelitate torpentibus abstulerunt gentibus credendum tradentes.

798 Dub. An nouissimus error fuerit peior priore. Resp. qui supr. quod sic, quia peior fuit cōtēpt' pœnitētiæ i Iudæis q̄ error ignorātiæ.

799 Dub. Cur non combusserunt eum ut nullus cum furaretur. Resp. quod nefas erat apud Iudæos corpora defunctorum comburere.

800 Dub. An custodia sepulchri fuerit expediens. Resp. Chry. in home. quod sic ipsis tamē nolentibus, quoniam est irrefragabilis demōstratio resurrectionis facta per ea, quæ prætēderunt. quia. n. custoditum est sepulchrū nulla fraus facta est si aūt fraus facta non est manifeste & irrefragabiliter dominus surrexit.

801 Dub. Quid sibi nult dictum Pilati. Ite custodite sicut scitis. Resp. Rabanus. q. d. sufficit uobis quod consensi in necem innocentis. De cætero uero error uobiscum permaneat.

802 Dub. Cur ipsi Iudæi sigillārunt sepulchrū Resp. Chry. in home. quod Pilatus non permisit ut sui milites sigillarent quia potuissent dicere quod milites permisserunt quod discipuli corpus domini furarentur, & ita resurrectionis infringere fidem, nunc hoc dicere nō possunt cum ipsimet sepulchrum sigillassent.

803 Dub. An uerisimile sit quod discipuli furati fuerint dām. Resp. Remig. dicens. si custodes dormierūt quo furtū uiderunt, si nō uiderunt quo testes fuerūt. Et ideo Iudæi dicentes militibus ut hoc dicerent dātes eis copiosam pecuniam quod uoluerūt facere nō potuerūt.

ALLEGORICE.

Passio domini quantum ad singulas partes in ueteri testamento, uel prænunciata, uel figurata fuit cum omnia in figuram contigerent illis. Veruntamen significabatur per ipsam passionem Christi capitis omnium fidelium passio omnium sororum membrorum, qui pro eius nomine martyrium sunt. qui a notis parentibus, fratribus, filijs, & cognatis tradebantur ad mortem, ludibrio habiti ab omnibus persequentibus cæsi, flagellati, consputi. ut Petrus & Paulus ac Dionysius cruci affixi. ut decem milia martyres & diuersis generibus mortis interempti pro persecutoribus orantes, ut Stephanus. Et tū tandem animabus separatis corpora eorū honorifice in pace sepulta fuerunt, ut corpus sanctæ Catherinæ ab Angelis deportatū in summitate mōtis Synai miraculis maximis a Deo illustrati qui ubique terrarum magna in ueneratione habentur una cum eorum sepulchris diuersorum aromatum speciebus redolentibus.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut nostrum imitantes caput obedientes simus usque ad mortem quantuncunque acerbissimam patienter pro nomine Iesu omnia tormentorum genera cum eius ueneratione supponantes, & etiam pro proximo nostro unam propriam offerentes cum maiorē hac dilectionem nemo habeat, nec si delinquimus etiam quouis graui scelere desperemus sicut Iudas, sed emendemus pœnitentes & singula quæque in passione domini gesta si mente reuoluamus omnia crimina doceamur euitare, & quascunque uirtutes amplecti.

ANAGOGICE.

Si ad gloriam æternæ beatitudinis nobismus peruenire ut aduersa patiamur necesse est, quoniam sic oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam, qui ut ad eam nos secum perduceret tanta passus est, & uilissimæ quæque, ut nil plus mortalis homo hoc in uita pati possit. Natura igitur & innocentia Christi patientis demonstrant incomprehensibilem, ac inextimabilem illam fore fidelitatem, quæ nullo modo in cor hominis ascendere potest omnique lætitia plenam, ad quam adipiscendam suo precioso sanguine nobis aditum dedit.

FERIA SECVNDA HEBDOmadæ sanctæ.

Ante sex die Paschæ uenit Iesus. Ioan. 12.

Hiſto-

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 23. die. 19. Martij. s. sabbato ante palmas.

HISTORICE.

Domino Bethaniæ ubi Lazarum uitæ reddiderat sexta ante paschā die Martha ministrante cœnauit ipso secum discumbēte Lazaro. Maria uero Iesu pedibus prouoluta eosdē precioso perunxit unguento, nitidisque suis terſit capillis adeo ut effusi unguenti odore tota redoleret domus. Iuda autem qui eum erat proditurus submurmurante satius fuisse illud uēditū fuisse unguentū, cuius preciū q. trecentū foret denariorū indigentes refouissent, nec tamen ea eius erat opinio, sed cū loculos ferret & ex his, quæ eius demandabantur custodię subtrahere, ex ea quoque pecuniæ portionem furtim auferret. Dominus his perceptis ut eam sinerent imperauit, quatenus eius unguentum reseruaret sepulturæ, cum nunquā eis deessent egeni, ipsum uero non semper habituri forent. Plerique uero Iudæorum Iesum fore in Bethania audiētes illuc non eius tantum gratia, sed ut ereptum a morte Lazarum cernerent aduenerunt.

1 Erga dubiorum solutionem insistendum est.

1 Dub. Cur ante sex dies paschæ Iesus Bethaniam aduenit? Resp. Alcuinus. quòd ut appropinquante passione approquinquaret loco passionis cum prope esset Hierusalem.

2 Dubi. Cur euangelista dicit ubi fuerat Lazarus mortuus? Respon. qui supra. quod ad insinuandum quòd Iesus illuc aduenerat ut resuscitatio Lazari memoriæ omnium arctius imprimeretur.

3 Dub. Cur fecerunt ei cœnam? Resp. Theophilus super Ioan. quòd 10. die mensis agnū Iudæi capiunt immolandum in festo Paschæ, ex tunc enim festiuitatis præibant solemnia, quapropter in die quæ est. 10. mensis & præcedit sextum diem ante Paschā epulātur splēdide & exordium festi hanc diem constituū quo fit ut Iesus quoque pergens Bethaniam conuiuaretur.

4 Dub. Cur Martha ministrabat? Resp. qui supra quòd ob magnam fidelitatem, quoniam non famulabus imponit ministerium, sed ipsamet fuscepit.

5 Dubitatur, In qua domo fuit] facta hæc cœna? Respon. qui supra quod per hoc quod Euangelista dicit, quod Martha ministrabat insinuat quod in illius domo erat conuiuium: quamuis Lyra dicat, qđ fuit factum in domo Symonis leprosi.

6 Dub. Cur dicit quod Lazarus unus erat ex discumbentibus? Resp. Theophilus quod per hoc innuitur ueræ Lazari resurrectionis signum.

7 Dub. An hæc Maria fuit illa quæ unxit: caput in domo Symonis, videlicet. 5. de passione dubi. 1. & 6.

8 Dub. Quod unguētum fuit & an solum unxerit pedes domini. Vide dominica palmarum. 22.

9 Dub. Cur dicit domum repleram ex odore unguenti? Ref. Lyra quod ad denotandum preciositatem unguenti.

10 Dub. Cur exterſit tam precioſum unguentum? Resp. Lyra. quòd hoc ordine conuerſo facti fuit quām hic ſcribatur, quia primo lauit pedes & exterſit capillis & poſtea unxit.

11 Dub. Cur dicit uenit & nō uenditum fuit? Resp. Lyra quod uenit. i. uēditur habet enim ſenſum paſſiui ſub uoce actiua. Vnde verſus. De re quæ uenit, gratia nulla uenit.

12 Dub. Cur Iudas dixit quod uenderetur. 30. denariis? Resp. qui ſupra, quia tantū ualebat.

13 Dub. Quia iudas non probatur eſſe fur ex eo quòd portaret ea quæ mittebantur? Resp. Alcuinus, quia portabat miniſterio, ſed exportabat furto.

14 Dubitatur. Vnde cognouit turba quòd dominus eſſet in Bethania? Reſpond. Lyra quod ſatis de facili poterat cognoſcere cum Bethania eſſet prope Hieruſalem.

15 Dubit. Vt quid uolebant uidere Lazarum? Reſpond. Lyra. quòd viſores ſuſcitati fieri capiebant, expectantes etiam de inferis Lazaro referente perpendere, & quia mirabiliſſimum erat uidere quatriduanum mortuum ſuſcitatum comedentē, & bibentem, & alia opera faciēntem.

Alia dubia huius euangelij. Require dominica palmarum.

ALLEGORICE.

[Quòd ante ſex dies uenit dñs Bethaniā] ſignificat q. ille qui ſex diebus omnia fecerat. & ſexto die hominē creauit ipſe ſexta mūdi ætate ſexta feria, ſexta hora redimere mundū uenerat, [cœna dominica] hōdie eſt eccleſię quæ per dilectionem operatur [Martha miniſtrans] eſt fidelis anima quæ opera ſuæ dēuotionis domino impendit. [Lazarus unus erat

Universidad de Deusto
Biblioteca

ex discumbentibus]cum hi qui post peccatorum mortem resuscitati sunt ad iustitiam una cum eis qui in sua permanserunt iustitia de præsentia ueritatis exultant & cœlestis gratię muneribus aluntur. Et bene[in Bethania]celebratur quæ interpretatur domus obedientiæ, cum Ecclesia sit obedientiæ domus [unguentum autem]iustitia fuit, ideo libera fuit [erat autem unguentum nardi pistici].i.fidelis,iustus autem ex fide uiuit[quod caput & pedes unxit]& Christum qui est caput & pauperes qui sunt ei membra uncti intelliguntur [domus impleta ex odore unguenti]mundus est impletus bona fama.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut[ante sex dies Paschæ].i.ante communionem [ueniamus Bethaniam].s. ad obedientiam Ecclesiæ, confitendo peccata nostra & pœnitentiam obedientes impleamus [& faciamus cœnam eum Christo] eum in corde nostro suscipiendo. [& Martha ministret].i.pauperibus eleemosynę & operæ misericordiæ impendentur,[& Lazarus].i peccatora peccato resuscitatus [discumbat cum Iesu] dominica sectando uestigia [& capillis tergat]superflua dando pauperibus[& domus].i.anima [impleatur odore unguenti]nec gratiam acceptam amore lucri perdamus sicut [Iudas]sed [eam seruemus usque in diem sepulturæ]semper pauperibus benefaciendo.

ANAGOGICE.

Eleuamur in contemplationē cœlestis Bethaniæ, ubi ab omnibus Deo obeditur, ubi Lazarus & alij electi cum Deo super Christi mensam sedent edentes & bibentes in eius regno,& unguento bonorum operum totus redolet Paradisus,impio Iuda ac cæteris murmurantibus & Deum blasphemantibus uiuentem in secula seculorum.

FERIA II. HEBDOMADAE sanctæ,secundum ordinem prædicatorum.

Ante sex dies Paschæ. Ioan.12.c. proxi immediate supra, & post ipsum.

Cogitauerunt autem principes Sacerdotum, ut in sabbato sancto ante palmas, secundum Romanam curiam.

FERIA TERTIA HEBDOMADE sanctæ.

Erat Pascha & azima post biduum. Mar.14. in rami.

1 DVbium unum solum eliciam,scilicet quis erat Symon Alexandri pater & ruphi?Resp.Hiero. quòd ipsi duo erant discipuli Christi.Et ideo Symon merito filiorum suorum commemoratur, & ut dicit Theophilus ad maiorem fidem & affirmationem.nam homo ille adhuc uiuebat q poterat omnia quæ circa crucem facta sunt enarrare.

FERIA QVARTA HEBDOMADE sanctæ.

Appropinquabat dies festus.Luc.22.c.Vt supra in dominica palmarum.

ISte dubiorum solutiones in medium assumendæ sunt.

1 Dub.Cur Lucas bis nominat calicē cū alij Euangelistæ solum semel illum nominent? Resp.Aug. de consensu Euangelistarum quòd illud quod dixit antequam panem daret præoccupauit ut solet,sed utrunque cōiunctum eandem sententiam facit.

2 Dub. Quid est contentio? Ref.S.Tho.2.2. q.36.ar.1. quòd contendere est contra aliquē tendere. Vnde sicut discordia contrarietatē quandam importat in uoluntate, ita contentio in locutione.

3 Dub. An contentio sit peccatum mortale? Resp.qui sup.quòd si contentio accipiatur, secundum quod importat impugnationem ueritatis & inordinatum modum sic est peccatum mortale.Et ab Ambrosio sic diffinitur,contentio est impugnario ueritatis cum confidentia clamoris. Alio modo est peccatum ueniale si excedat modum in impugnando falsitatem.

4 Dub.An Apostoli contendentes de primatu peccauerint mortaliter? Resp.qui sup.quòd non contendebant cum intentione impugnādi ueritatem sed inordinate contendebant, de quo non erat contendendum,s.de primatu quia nondum erant spirituales.

5 Dub. Vnde oritur contentio? Resp.qui supra.ar.2.quòd est filia inanis gloriæ, ut dicit Greg.31.mora.

6 Dub. Quas rationes adducebant quilibet Apostolorum de primatu pro se? Resp.S.Vin. in Ser.3.fe.3. dominicæ 2. quadragesimæ. q Petrus allegabat promissionem sibi a domino factam. Andreas q erat primus Christianus,& ideo debebat esse maior.Ioannes dicebat q erat uirgo & magis dilectus a domino. Iacobus maior eius frater dicebat q erat primogenitus,& sic non pertinebat Ioanni, sed sibi.Iacobus minor Symon & Thadæus dicebant ad eos pertinere, quia erant filij primæ sororis semper uirginis Mariæ.Matthęus dicebat q reliquerat tot pecunias & diuitias, & Petrus reliquerat nauiculas cum rethibus suis. Philippus dicebat q fuerat primus uocatus a domino.Bartholomęus quòd erat de regali stirpe. Thomas q erat doctor & abyssus scientiæ,& ipsi omnes ignorantes,Iudas Scarioth quòd erat procurator eorum & quòd iā erant sibi subditi, quia dominus commiserat sibi dispensationem uictualium, & ideo debebat esse maior, & ita quilibet allegabat p se.

7 Dub. Quid mouit Apostolos de primatu contendere? Resp.Ly.quia Christus prædixerat quomodo debebat tradi ad mortē, iō quilibet q rebat qs esset cōueniētior in primatu.

8 Dub. Cur adduxit in exemplum reges gentium? Ref.Chry. q ut rem uituperandam ostēdat,quoniam gentilium est ambire primatū.

9 Dub. Cur dicuntur benefici? Ref.Cirillus, quia blandi sermones eis offerunt a subditis.

10 Du. Cur uult quòd maior fiat sicut minor? Resp.Ly.quòd decebat eos illum esse aptiorē ad præfidendum qui esset uere humilior.

11 Dub.Cum discipuli omnes fuerint quomodo dicit eos permānisse in suis tentationibus? Ref. Ly. quia iam Iudas exierat ut proderet.

12 Dub.Cur disposuit eis ut edant &c? Ref. q sup.quia docuerat eos esse humiles in prælatura. hic ostendit magnitudinem præmij bene præsidentium.

13 Dub.Quod regnum disposuit eis? Ref.Beda.quòd regnū Dei qđ non est de hoc mūdo.

14 Dub. Quia in regno cœlorum non editur nec bibitur? Ref.Beda,quòd non uictus & potus eis præmij loco spondetur, sed communicatio gratiæ cœlestis & uitæ.

15 Dub.Quæ mensa eis præponitur? Resp.qui sup.quòd sic metaphoricæ loquitur hic, sicut de cibo & potu,& est cœlestis gloria quę proponitur omnibus sanctis ad fruendum.

16 Dub.Quid sunt.12.throni de quibus loquitur? Ref.Amb.super Lucam.quòd non sunt tā quam aliqua corporalis receptacula sessionis, sed sm quia diuinam similitudinem iudicat Christus cognitione cordium non interrogatione factorum uirtutem remunerans.

17 Dub.Nūquid & Iudas sedebit cū aliis? Ref. Beda. q antequam dominus hæc diceret exisset credendus est.

18 Dub. Cur potius Petro dixit,ecce Sathan quām alijs? Resp.Theophil.q eo quia fortior alijs erat,& superbire poterat in his quæ pro missa erant a Christo.

19 Du.Cur post orationem Christi pro Petro factam Petrus negauit Christum? Ref.Theophil. q dūs non rogauit ut Petrus non caderet, sed ut in casu non remaneret.

20 Dub. Quo intelligitur aliquando conuersus? Ref.qui sup.q.d.cum me negato plorauerit,ac pœnituerit corrobora cęteros.

21 Dub.Quo Sathanas cribrauit Apostolos sicut triticum? Ref. Beda quòd uentilando eos concutiebat tentationū impulsu,& sicut in tali concussione remanet palea,& transit farina sic Iudas remansit Diabolo ad pœnam æternam.alij uero Apostoli transierunt ad gloriā.

22 Dub.Quomodo Petrus debebat confirmare cum soli Deo pertinebat? Ref.Theophi.cōfirma.i.corrobora.

23 Dub.Quando misit eos sine sacculo & pera? Resp.quòd ut habetur Matt.10.& Luc.10. quòd quando misit eos ante faciem suam prædicare in omnem ciuitatem & locum, quo erat ipse uenturus.

24 Dub.Cur sic eos misit? Resp.Glo.quoniam prædicatores uerbi debent esse absoluti a solicitudine temporalium.

25 Dub. Quid uult intelligere per sacculum, & peram & uirgam? Ref.qui sup.quòd in sacculo portantur pecuniæ, in pera uictualia, & quod qui Dei habene auxilium baculi præsidium non quærant.

26 Dub.Cur nunc uult ut tollant sacculum,& peram,quæ ante prohibuerat? Ref.Aug.contra Faustum, quòd nulla instantia præcipientis, sed ratione dispensantis pro temporum diuersitate præcepta,uel consilia, uel permissa murantur.

27 Dub.Cur postquam portauerunt sacculum & peram penuriam passi sunt? Resp.Chryso.q sicut qui docent natare circa principium quidem manus suas supponentes attētius sustentant suos discipulos, postea plerunque manū abstrahentes iubent ut sibi opitulentur quinimo & paululum mergi permittunt, ita & Christus facit discipulis, in exordio quidem præsto in cunctis eis aderat parans eis uberrime affluentiam omnium,at ubi oportebat & proprias uires ostēdere subtraxit eis aliquātulum

Universidad de Deusto
Biblioteca

tulũ gratiã iubẽs eis, ex se nõnulla peragere.
28 Dub. Cur uult quòd emant gladium cũ primo loqueretur de sæculo & pera? Resp. Ly. exponendo, & qui non habet. i. gladium uendat tunicam & emat gladium.
29 Dub. Cur Apostoli non ita responderunt se habere sæculum & peram sicut gladium? Resp. Ly. quia erant animati ad defensionem sui magistri.
30 Dub. Vnde habebant gladios? Resp. qui sup. quòd habebant duos magnos cultellos ad scindendum carnes.
31 Dub. Cur dixit eis, satis est? Resp. Theophi. quòd noluit eos dominus reprehẽdere quasi non intelligẽtes, sed dicẽs satis est, eos dimisit.
32 Dub. Cur solus unus gladius euaginatus fuit? Resp. Beda quòd gladius euaginatus ostendit licentiam se defendendi & audaciam Petri magistrum defendentis, non euaginatus autem significat quòd perfectior est patientia quam defensio illicita.
33 Dub. An Christus indiguit Angelo ad confortandum? Resp. qui sup. quòd creator creaturæ suæ non eguit præsidio, sed homo factus sicut propter nos tristis est, ita propter nos cõfortatur.
34 Dub. Quis fuit ille Angelus? Resp. Landulphus ait quòd fuit Michael.
35 Dub. Cum foueretur diuinitate & omnes uideret Angelos, quomodo tunc solum unus sibi apparuit? Resp. Lyr. quod iste apparuit sibi in specie corporali.
36 Dub. Cum confortatio fiat per instructionem, & Christus non indigebat instrui, quomodo confortabat eum? Resp. S. Tho. 3. par. q. 22. ar. 4. quòd non fuit per modum instructionis illa confortatio, sed ad demonstrandum proprietatem humanæ naturæ.
37 Dub. Quid est agonia? Resp. quòd est certamen uel pugna.
38 Dub. Quis ergo pugnabat cum Christo? Respon. qui sup. q. 18. ar. 6. quòd hæc pugna erat quædam reluctatio sensualitatis mortem horrentis & rationis ipsam acceptantis, quia uirtute diuina quælibet pars permittebatur agere & pati, quod erat sibi proprium.
39 Dub. An uerum sanguinem sudauerit? Resp. Aug. quòd sic.
40 Dub. Quomodo potuit sudare sanguinem? Resp. quòd hoc fuit supernaturaliter factum, ut iam tunc suum sanguinem pro salute nostra effundere inciperet.
41 Dub. Videtur quòd differant Euangelistæ de eo quod dominus dixit Judæ? Resp. Aug. de consensu Euãg. quòd dominus primo dixit Judæ, Iuda osculo filium hominis tradis. deinde quod Matthæus dicit. Amice ad quid uenisti, & post dixit quòd Ioan. dicit quem quæritis.
42 Dub. Cur dominus sanauit auriculam precisam? Resp. Ly. quod ex maxima charitate.
43 Dub. Cur Pilatus misit Christum ad Herodem? Resp. Theophi. quod in hoc secutus est legem Romanam, quæ iubebat quẽlibet a principe suæ iurisdictionis condemnari.
44 Dub. Quid agebat Herodes in Hierusalem? Resp. Ly. quod uenerat ad solemnitatem, cum esset Iudæus, quia pater suus fecerat se circuncidi. ut dicit Iosephus.
45 Dub. Cur Herodes gauisus est uiso Iesu? Resp. Theophil. quod propter curiositatem, & sperabat aliquod signũ uidere. ut dicit Euang.
46 Dub. De quibus interrogauit eum Herodes? Resp. S. Vin. in Ser. passionis. quod interrogauit eum dicens audiui quod scis conuertere aquam in uinum, & iussit portare magnũ unas aquæ ut eam conuerteret. Et Christus nihil respondit. Item audiui quod scis multiplicare panes, ideo fac coram me, & ipse nihil respond. Item audiui quod scis ambulare super aquas, & nihil respondit. Et Herodes dixit ei, nescis quia potestatem habeo liberandi te. Et Christus nihil respondit.
47 Dub. Cur noluit respondere Herodi, uel facere miracula coram eo? Resp. Ambr. super Luc. quod credulitas Herodis non merebatur audire diuina, & dominus iactantiam declinabat.
48 Dub. Qualiter spreuit eum Herodes? Resp. Ly. quòd reputando eum idiotam & fatuum.
49 Dub. Quomodo illusit ei Herodes? Resp. Ly. quod induendo eum ueste alba sicut tunc induebantur fatui.
50 Dub. Cur Herodes remisit Iesum ad Pilatum? Respon. qui sup. ut honoraret Pilatum sicut ipse eum honorauerat.
51 Dub. Cur facti sunt amici? Resp. qui supra. quod propter reuerentiam hinc inde factam.
52 Dub. Quam inimiciciam habebant? Resp. qui supra. quòd Pilatus occiderat certos Galileos subiectos Herodi, ut habetur Luc. 13.
53 Dub. Qui fuerunt isti Galilæi. Respon. Magister histor. schol. quòd fuit quidam magus de Galilæa qui dicebat se filium Dei & multos seduxerat, & dum sacrificarent sibi tanquam

quam filio Dei in monte Garizin Pilatus superueniens eos interfecit miscendo sanguinem eorum, cum sanguine sacrificiorum.
54 Dub. Quæ mulieres flebant. Resp. quòd sicut per uirgo cum aliis dictis a Matthæo, & multæ aliæ sequaces earum.
55 Dub. Cur potius mulieres quàm uiri flebant. Resp. Cirillus, amans lachrymarum est semper sexus fœmineus, & mentem habens flexibilem ad pietatem.
56 Dub. Cur flebant. Resp. Theophil. quod ex compassione.
57 Dub. Cur uocat eas filias Hierusalem cum essent ex Galilæa. Respon. Beda. quod non solum mulieres Galileæ, sed etiam plures de Hierusalem adhæserant domino.
58 Dubitatur. Cur non uult quòd fleant super se. Respond. Lyra. quod non prohibet compositionem, sed prædicit aliam luctus causam in obsidione per Titum & Vespasianum.
59 Dub. Cur dicit super filios &c. Resp. Ciril. quòd per hoc significabat mulieres in futuro liberis esse orbandas.
60 Dub. Quando uenerunt dies illi. de quibus dominus dicit. Respond. Lyra. quòd fuit 42. anno post passionem Christi quando fuit obsessa Hierusalem.
61 Dub. Cur dicit beatæ steriles &c. Resp. qui sup. quia agiliores erunt ad fugiendum, quàm grauidæ.
62 Dub. Cur dicit beatos uentres &c. Resp. Ly. quia mulieres habentes pueros in obsidione crudeliter suos affabant filios.
63 Dub. Quomodo dicent montibus, cadite super nos. Respond. Beda. quod Iosephus refert insistentibus sibi Romanis certatim Iudæos cauernas montium colliumq; petiisse spelunceas.
64 Dubitatur. Quid intelligit dominus per lignum uiride & aridum. Respond. Lyr. quod Christus est lignum fructiferum, & ideo inde ignum abscissione per mortem. Populus autem Iudaicus est lignum aridum infructiferum, & per consequens dignum abscissione per mortem, & combustione gehennæ, quæ est pœna extrema & maxima.
65 Dub. Qui erant illi, qui percutiebant pectora sua. Resp. qui sup. quod fuerunt illi qui fuerant decepti a legisperitis petẽtes Christum crucifigi & Barrabam dimitti.
66 Dub. Cur percutiebant pectora sua. Resp. Beda. quod uel quia eum quem in uita dilexerant iniuste occisum dolebant, hinc cursu mortem impetrasse meminerant hunc in morte amplius glorificatum tremebant.

Alia dubia occurrentia quære in die palmarum.

FERIA QVINTA IN COENA domini.

Ante diem festum Paschæ. Ioan. 13.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 33. die 24. Martij.

HISTORICE.

Suam dominus agnoscens peruenisse horam, quæ hac ex uita ad genitorem transeat, sciens quoque omnia a patre sibi tradita potestati, & quoniam ad eum a quo egressus est reuertitur, suis omni dilectione prosecutis quos in fine plurimum dilexit. Iuda iam diabolo insistente, ut eum proderet deliberato, uestibus exutis & linteo accinctus cœna peracta discipulorum pedes aqua lauare exorsus est. Primum, resistenti Petro & post assentienti eius pedes abluens mundos ipsos quanquã non omnes propter proditorem fore dicit. Omnium autem pedibus lotis, iterum recumbens ait, se eorum cum dominus & magister ab eis uocaretur, & esset, abluisse pedes eiusq; exemplo de eis dederat. Alterum alterius pedes lauare debere.

NVnc dubia sunt soluenda.

1 Dubit. An hæc hora cogeret Christum ex hoc mundo transire. Resp. Ly. quòd non, quoniam non fatalis erat hæc hora, sed a patre determinata.

2 Dub. Quo uult trãsire ad patrẽ q semp est cũ pre. Resp. q sup. q. trãsit nõ p loci mutationẽ, sed sicut dr a pre uenisse absq; hoc nostrã naturã mortalẽ, ita dr ad patrẽ redire faciẽdo ipsam consortem paternæ gloriæ per immortalitatem in sua resurrectione.

3 Du. Cur dr scies, nũquid ari nõ sciebat. Resp. Chry. sup. Io. q nõ soli tũ sciebat, sed & olim.

4 Du. Quæ erat dies ãi festũ paschæ. Resp. Ly. q erat. 14. luna i cuius uespa imolabat agn9.

5 Dub. Quos uocat suos. Resp. q sup. i. discipulos q sui erãt fm familiaritatis rõnem, qm & alij sunt sui fm conditionis rationem Io. 1. c. Et sui eum non receperunt.

6 Dub. Cur dicit qui erant in mundo. Resp. quia etiam

etiam habebat alios defunctos scilicet, Abraham? Isaac &c.

7 Dub. quomodo in finem dilexit eos? Resp. Lyra. quia in morte specialia eis signa dilectionis ostendit.

8 Dubitatur. Quia non videtur cœna facta, quia post ablutionem iterum recubuit? Respon. Augu. quod non erat totaliter facta, sed ad continuentium mensam vsumque perducta, & iam comederant agnum paschalem.

9 Dub. Quomodo misit diabolus in cor Iudæ vt traderet eum? Resp. quod suggerendo per cogitationem.

10 Dubi. Cum in die præcedenti iam fecisset pactum de eum tradendo cur Euangelista hic hoc dicit? Respon. Chry. vbi supra, quod quasi stupens interserit, quoniam dominus eum qui se proditurus erat lauit.

11 Dub. Cur dicit sciens quia dedit ei omnia pater in manus? Respon. Augu. quoniam loquens Euangelista de tanta domini humilitate prius eius celsitudinem voluit commendare. Et ita vt dicit Lyr. ex hoc patet in Christo pleniudo scientiæ & potestatis.

12 Dub. Quæ sunt quæ dedit sibi pater in manus? Resp. Aug. quod etiam ipsos persecutores & proditorem vt dicit Origenes.

13 Dubitatur. Quomodo exiuit a patre? Respond. Sanctus Thom. prima par. quæst. 42. articul. quinto. quod exitus filij a patre est secundum modum processionis interioris prout verbum exit a corde & manet in eo, & talis in diuinis est secundum distinctionem relationum non secundum essentialem aliquam distantiam.

14 Dubitatur. Si semper est cum patre quomodo dicitur ad nos venire? Resp. Aug. quod nec deum cum inde exiret, nec nos deserens eum rediret.

15 Du. Cur nõ expectabãt surgere post cœnã? Rñ. Chry. q̃ hæc omnia facit ex humilitate ostẽdens q̃ cũ oĩ studio oportet talia facere.

16 Dub. Vbi posuit vestimẽta sua? Rñ. Lyr. q̃ ponit id est deponit vt conuenientius hoc ministerium exhiberet.

17 Dub. Cur præcinxit se? Resp. Chry. vt nihil omitteret de his quæ ad hoc officium requiruntur.

18 Dub. Cur ipse misit aquam in peluim? Respõ. Lyr. ut propriis manibus omnia exequetur & non per mysterium aliorum.

19 Du. An discipuli haberent pedes immundos? Resp. qui supra, quod habebant eos lutẽ sos quoniam discalciati incedebant.

20 Dub. Cur non permittebat eis pedes eorum extergere? Resp. Ly. quod ideo vt impleret humilitatis officium.

21 Dub. An solũ cœpit lauare & non pfecit? Rñ. Chry. q̃ omniũ lauit pedes etiam Iudæ.

22 Dub. An omnes simul lauerit, quia dicit cœpit lauare pedes discipulorum? Rñ. Lyr. quòd euangelista narrat factum in generali & post in particulari, cum dicit venit ergo ad Symonem Petrum, & ita lauit pedes vnius, & post pedes alterius.

23 Dub. A quo incepit lauare? Resp. Origẽ q̃ a iunioribus, & ultimo venit ad Symonẽ Petrum minus aliis indigentem lotura pedum, licet Aug. dicat quòd incepit à Petro.

24 Dub. Cur Petrus permisit sibi lauari pedes antequam recusaret dicens. Domine tu mihi lauas pedes? Resp. Lyra. quod sic intelligitur tu mihi lauas pedes, id est disponis lauare. q. d. nullo modo licet.

25 Dub. Cur sic Petrus recusabat? Resp. quod ex magna reuerentia quam habebat ad Iesum. Vnde & Lucę. 5. capit. dixit in principio suæ conuersionis, exi a me, quia homo peccator sum domine.

26 Dub. Cur dicit Iesus, quòd facio tu nescis, cum sciret quòd volebat sibi lauare pedes? Resp. quòd verba Christi non referuntur ad factum sed ad mysterium.

27 Dub. Quod mysterium erat istud? Ref. Ly. q̃ in hoc erudiebat eos vt virtutẽ capescerent humilitatis ut postea ipse dominus exposuit & hoc ignorabat Petrus.

28 Dubit. Quomodo post sciuit hoc Petrus? Resp. Lyr. quod postquam dominus eis dixit, scitis quæ fecerim uobis.

29 Dub. Cur potius hoc elegit tempus ad lauandum quàm aliud? Respon. Origenes, quoniam tunc futura pro hominibus dispensatio imminebat, nec ante opportunum erat, nec post dispensationem quia spiritu sancto superueniente eorum loti sunt pedes.

30 Dub. Cur dicit Petrus non lauabis mihi pedes in æternum. Resp. Augu. q. d. hoc nunquam patiar hoc quippe in æternum non fit quod nunquàm fit.

31 Dub. Cum primo dixerit, tu mihi lauas pedes, cur secundo acriter dixit non lauabis in æternũ. Resp. Orig. quòd secundo non solum Christum arguit, sed & condiscipulos ut non permitterent

permitterent se lauari nec fuit exterritus altitudine facti, ut dicit Augusti.

32 Dub. Cur non acquieuit Iesus Petro? Ref. qui supra, quia non erat expediens Petro prorsum respondsum.

33 Dub. An Christus lauerit totum petrum, quia ei dicit, si non lauero te? Ref. Aug. q̃ hoc ita dictum est, si non lauero te cum de solis pedibus ageretur, quomodo dici solet calcas me quando sola planta calcatur.

34 Dub. Quomodo Petrus non permittendo sibi lauari pedes debebat priuari habere partem cum Christo. Resp. Lyr. quod si intelligamus de lotione corporali pedum ipsius Petri dicendum, quod sicut aliquid est illicitum non ex natura sua, sed tantum, quia prohibitum, ut patet de esu ligni vetiti primi parentis, ita similiter aliquid est necessarium ad salutem non ex natura sui, sed propter præceptum dei prælati, & sic erat in proposito. Ex quo enim Christus uolebat simpliciter hoc facere Petrus de necessitate salutis tenebatur sustinere.

35 Dubi. Cur post permisit Petrus sibi lauari pedes. Resp. Chry. ubi supra quod postquàm comminatus est ei id quod maxime timebat, sed separari ab eo tunc permisit.

36 Dubit. Cur non lauit sibi manus & caput. Resp. Origẽ. quod manus noluit lauare contemnens quod dicebatur quòd discipuli sui non lauant manus cum panem manducant. Caput autem submergi nolebat in quo imago & gloria patris extiterat, satis est autem ei vt pedes lauandos porrigeret.

37 Dub. Cur cum primo nollet ex reuerentia Petrus quod sibi lauaret pedes, nunc nullam reuerentiam habendo vult ut lauet manus & caput. Resp. Lyr. quod hoc dixit, quia potius sustineret illa lauari quã a Christo separari.

38 Dub. Cur Petrus non ita petiit lauari cętteras partes corporis sicut illas. Resp. qui supra. quod pedes sunt inferior pars corporis, manus media, caput superior. Et ideo per expressionem istarum partium intelligitur totum corpus.

39 Du. Quomodo Apostoli fuerant loti quia dominus dicit, qui lotus est nõ indigebat &c. Resp. Aug. q̃ ex hoc colligitur quod apostoli fuerant baptizati a Christo.

40 Dub. Cum totus homo abluatur in baptismo, cur adhuc unlt lauare pedes. Resp. Augu. quod licet totus lauetur homo in baptismo. Veruntamen cum rebus humanis postea viuitur utique terra calcatur, ipsi itaque humani affectus sine quibus in hac mortalitate nõ viuitur quasi pedes sunt vbi & quasi humanis rebus afficiuntur, ut si dixerimus, quia peccata non habemus ipsi nos decipiamus. Si autem confitemur peccata nostra qui pedes discipulorum lauit nobis peccata dimittit usq; ad pedes quibus conuersamur in terra.

41 Dubit. Cur dixit non estis mundi omnes. Respon. Aug. quod hoc quid scit non quæramus ipse Euangelista patefecit dicens, sciebat enim quisnam traderet eum &c.

42 Dub. Si erant mundi, cur lauare vult. Resp. Orige. vt mundus mundificetur adhuc sicut dicit Ioannes.

43 Dub. Cur lauit Iudam quem non mundauit. Resp. quod ex humilitate, & vt retraheret eum a proditione.

44 Dub. Cur post accepit vestimenta sua. Respon. Lyra. quod sicut administrandum congrue debent uestimenta deponi, ita ad docendum honeste debent assumi.

45 Dubitatur. Quomodo mundi erant cum adhuc, non mundasset eos, per passionem suam. Respond. Chrysosto. quod eos dicit: mundos non erutos a peccatis victima nondum oblata, sed quia iam ab errore Iudaico eruti erant.

46 Dubitatur. Cur iterum recubuit. Respondet Lyr. quia sedendo debet doctor docere.

47 Dubi. Cur dicit scitis quid fecerim uobis. Respon. Augu. quod memor dominus se promisisse Petro, quod sciret postea adimplet promissum eos de hoc docendo.

48 Dubitatur. Quoniam vt plurimum uocabant eum rabbi, & hic dicit, quòd uocabant eum dominum. Resp. quod uocauerunt eum dominum pluries, & maxime quando dixerunt, nunquid ego sum domine.

49 Dubitatur. Cum soli Petro promisisset se causa lotionis dicturum, cur postmodum omnibus dixit. Resp. quod sicut omnium pedes lauit, ita omnes docet.

50 Dubitatur. Cur ipse se laudat dicendo, & benedicitis. Respondet Augustinus quòd homo non debet se laudare, & extollere, quia periculosum est, & cauere debet superbire, sed ille qui est super omnia quantumcunque se laudet non se extollit excelsius, nec potest recte dici arrogans deus. Nam nobis sapientiam, denegabit si non se laudando

quasi

qua si arrogantiam vitare voluerit, cum nemo cum cognoscat si ipse non indicet.

51 Dub. Cur prius non facit exhortationem, & post lauare pedes? Resp. Ly. quòd est conuenientior modus docendi: quoniam in moralibus magis mouet facta, quàm verba, vt patet Exod. 7. Ethicorum. Et ipse incepit facere, & post docere. Actuum. j. cap.

52 Dub Videtur quòd male doceat dicens: sicut ego feci ita & vos faciatis, quia redarguit Petrum quod pertinet ad superiorem? Resp. Lyr. quòd exemplum dedit humilitatis & de hoc intelligit nec hoc refertur ad præceptum, sed ad officium.

53 Dubit. Cur dicit si ego dominus &c. Resp. Chry. quòd a maioribus rebus accipit exemplum vt quod minus est operemur. Nam ipse quidem dominus est, & seruis facit, nos autem ad conseruos facimus si fecerimus, & ideo minus facimus quàm ipse.

54 Du. Cur dicit vt quēadmodum ego feci. &c. Resp. Beda. quia si præcepisset & nō fecisset & posset forsassis aliquis de eo cōqueri, quòd aliis imponit quod non vult vt ipse sustineret.

ALLEGORICE.

[Quid est? Christus cœnat cū apostolis] signat quòd prandium, id est intentio antiquarum scripturarum præteriit [& cœna] id est noua mysteria recondita in nouo testamento profunt [qui cœnant cum Christo] egent lauacro non quidem corporis, & animæ sed pedum id est eorum, quæ necessario terræ hærent [quod incepit lauare, & post finiuit loturam] signat quia pedes apostolorum fuerunt contaminati, quoniam omnes scandalizati sunt in illa nocte in eo, sed post perfecit loturam, scilicet post resurrectionem, purgans eos vt vitra non fedarentur [posuit vestimenta sua] qui cum in forma dei esset semet ipsum exinaniuit. [præcinxit se linteo] qui formam serui accepit [misit aquam in peluim ut lauaret pedes discipulorum] qui in terra sanguinem fudit, quo immunditiam dilueret peccatorum. [Linteo quo erat præcinctus pedes quos lauerat tersit] qui carne qua erat indutus euangelistarum vestigia confortauit, [& linteo quidem vt se præcingeret posuit uestimenta quæ habebat,] vt autem formam serui acciperet quando semetipsum exinaniuit non quod habebat posuit, sed quod non habebat accepit: crucifigendus sane suis expoliatus vestimentis, & mortuus in uolutus est in linteis, & tota eius passio nostra purgatio est: [quòd ad Symonem Petrum venit] signat neminem etiam magnum non indigere lauari [quòd Petrus primo recusat & post ablutur] demonstrat volentes perquirere rationes fidei antequam baptizentur, sed tamen a deo moniti ulterius non quærentes vt habeant partem cum domino baptizantur [quòd petit lauari manus & caput & dominus non lauat nisi pedes] signat baptismum non esse iterandum, sed quod affectiones terrenæ abluende sunt, [quod non omnes mundi sunt] ostendit non omnes baptizatos mundos fore, qui scilicet produnt dominum cui fidem promiserūt [quòd expleta lotione accepit vestimenta sua & sedit] signat quòd post tres dies passionis resurrexit accipiens vestimenta immortalitatis, & ascendit in cœlum, sedetque ad dexteram patris [quod dicit bene se vocari dominum & magistrum, & sic eorum laudasse pedes, & ita ipsos aliorum pedes lauare debere] signat quòd doctrinam quam ab eo acceperunt fideī, propter quam mundati sunt, aliis prædicent & similiter mundentur, & tunc poterunt vocari magistri eorum, quos ad salutem perducent.

TROPOLOGICE.

Ex hoc euangelio instruimur vt diligamus proximum usque ad mortem & custodiamus ne diabolus immittat cogitationes sine intellectu in cor nostrum [surgamus a cœna] ut non semper nascemus epulis [& ponamus uestimenta nostra] pauperes induendo, [linteum accipiamus] misericordiæ, [& ponamus aquam in peluim] id est eleemosynam abundanter largiamur, [& lauemus pedes nostros] misericordiis pauperum [& tergamus eos] bonis operibus, nec reluctemur ut Petrus, cum immisse nobis fuerint bone cogitationes, [nec lauemus caput] perquirentes vitia prælatorum [nec manus] perquirentes peccata proximorum [sed solum pedes] id est nostra errata [simulque mundi] seruantes per nos in baptismo promissa resumamusque uestem [baptismalem cum erraverimus per pœnitentiam] doceamusq; proximum uerbo & exemplo Christi præceptum adimplendo.

ANAGOGICE.

Ex his quæ dominus gessit adhuc mortalis contemplari possumus quid facturus est electis suis nunc immortalis, gloriosus atque triumphans uere enim ex his quæ gessit demonstrari potest, quod dicitur oculum non videre, autem non audire, nec in cor hominis ascendere posse, quæ largietur gaudiorum his, qui eius exemplo, via humilitatis regnum fuerint mercati cœlorum.

FERIA. VI. IN PARASCEVE.

Egressus est Iesus trans torrentem Cedron. Ioann. 18. m in die Palmarum.

ALia circa passionem domini uidēda sunt dubia & soluenda.

Dub. Cur in principio passionis non dicitur in illo tempore sicut aliis diebus quando legitur passio? Resp. sanctus Vincen. in sermone hodierno quod quotidie per totam hanc septimanam fuit facta memoria passionis Christi, sed tanquam res diu præterita, & ita dicebatur in illo tempore, sed hodie recitatur, ut præsens & oculariter visa. Et ideo hodie non dicitur in illo tempore, sed dicitur, egressus est Iesus in præsenti, & ratio differentiæ est quia res præsens plus mouet corda hominū quàm præterita & plus pungit nunc ictus nuscse quàm olim vulnus datum.

Dub. Cur cum legitur passio nunquam populus salutatur in dominica neque fer. 3. neque fer. 4. neque hodie dicendo dominus vobiscum? Resp. quòd ut colligitur ex rationali diuinorum officiorum quòd cum representatur tempus dominicæ quòd præcipue post cœnam cum discipulis factam incepit, & eo tempore dominus discipulos non salutauerit, sed potius eos ad orandum pluries excitauerit, ideo in lectura passionis populus non salutatur, sed potius quòd oret insinuatur.

3 Du. cur defecit faces & laternas? Rñ. Theophi. ne Christus latens in tenebris fugeret.

4 Dub. Cur interrogat quem quærerent cum hoc sciret? Respon. Theophi. quod hoc quærit non ignorans, quia sciebat omnia quæ ventura erant super eum, sed ostendere volens quoniam cum præsens esset ab eis videri non poterat vel discerni.

5 Du. Cur dixit ego sum? Rñ. Chry. sup Ioā. q̄ ostendens quoniam non solū comprehēdere eū nō possent, sed videre in medio existentem non possent nisi ipse concederet.

6 Dub. Cur dicitur q̄ Iudas stabat cum ipsis? Resp. quòd ex hoc quod etiam Iudas ignorabat eum nisi ipse concederet.

7 Dub. Cur ceciderunt in terrā? Resp. Lyr. q̄ hoc ex diuina ordinatione gestum est vt declararetur virtus diuinitatis eius.

8 Dub. Cur secūdo quæsiuit quid quærerent? Rñ. qui sup. quoniam nec prima uice ad eius vocem eum cognoscere, potuerunt donec posti quando voluit.

9 Dub. Cur ceciderit retro? sum? Rñ. Greg. super Ezechielem q̄ qui retro cadit, nec videt sicut iniqui qui capiunt in tempore suo.

10 Dub. Cur præceperit & alios sinant abire? Resp. vt discipulis eius non noceant.

11 Dub. Cum Iudas dānatus sit quomodo nō perdidit ex eis quenquām? Rñ. Ly. quòd iam exceperat Iudam vt Ioan. 17. ideo hic non amplius replicat Euangelista.

12 Dub. De qua perditione intelligit hic dñs? Rñ Ly. q̄ de vtraq; s. spirituali & corporali.

13 Dub. Quis fuit ille discipulus qui introduxit Petrū? Resp. Aug. q̄ nō est temere affirmādum quia tacetur, solet autem se idem Ioannes significare, & addere quem diligebat Iesus forsassis autem & hic ipse est.

14 Dub. Cur non ponit nomen suū si est Ioannes? Resp. Chry. vbi supra q̄ humilitatis gratia, nam & hic magnam rectitudinē enarrat quomodo omnibus fugiētibus ipse sequitur.

15 Dub. Cur hoc scripsit euāgelista? Resp. qui supra, quòd volens describere negationem Petri coactus est sui ipsius meminisse & vt dicas quoniam certius enarrat ea, quæ facta sunt in atrio quasi intus existens.

16 Dubitat. Cur dicit, quòd erat notus pontifici? Respon. qui supra, quod in hoc succidit propriam laudem, non enim hoc quasi magnum quid de seipso ponit.

17 Dubitat. Quomodo erat notus pontifici? Respond. Lyra. quia forte missus a patre suo pluries portauerat pisces pontifici, uel forte quia aliquis de cognatione eius ibi seruiebat vel aliqua alia causa.

18 Dub. De quo pontifex interrogat Iesum de discipulis? Resp. Chry. ubi supra quod forte vbi erant, uel cur eos collegit.

19 Du. Cur sic interrogat de discipulis? Resp. qui supra, quòd quasi seditiosum & nouarum rerum factorem redarguere uolens nullo alio attendente ei quàm eius discipulis.

20 Dub. De quo interrogat de eius doctrina? Resp. Theophi. q̄ utrum sit a lege discrepans

&

& aduersa Moysi, vt exinde occasione concepta vt dei emulum perdat.

21 Dub. Cur dominus non respondit de discipulis? Resp. Ly. quod pro tunc nil boni eis poterat respõdere, quin principaliorẽ inter eos statim audierat ipsum in sua psentia negasse.

22 Dub. Cur respondit doctrina sua? Resp. qui supra, eo quod erat sana.

23 Dub. Cur dicit ego palam locutus sum mũdo? Resp. Lyra. quod ad denotandum q̃ non erat suspecta quia talis in angelis & lateribus docetur non in loco publico & sacro.

24 Dub. Quia videtur q̃ non semper palam locutus sit. quia aliquando discipulis secreto locutus fuit? Respon. August. super Ioannẽ. q.d. q̃ si coram tot discipulis locutus fuit. non in occulto locutus fuit.

25 Dub. Cur dicit interroga eos qui audierũt? Resp. Lyra. q.d. paratus sum testimonium eorum subire.

26 Dub. An licite minister dederit alapã Christo? Resp. S. Tho. 2.2. q. 65. art. 5. q̃ non cum non haberet super eum potestatem, nec causam verberandi quæ ambo concurrunt vt licite quis verberetur.

27 Dub. Cum Christus dixerit Mat. 15. si quis te percusserit in maxillam præbe ei & alterã, videtur q̃ male fecit redarguere percutientẽ? Resp. Aug. q̃ illud perceptum & plura alia quę ibi ponuntur non dantur absolute, sed secundum præparationem animi vbi uideretur expedire ad honorem dei & utilitatem ecclesię alias non, imo expedit aliquando iniuriantibus respondere ad ipsorum & aliorum instructionem sicut fecit hic Christus.

28 Dub. An iniuriantibus liceat resistere? Resp. qui supra q̃ aliquãdo sic etiam facto ne detur occasio malis male agendi.

29 Dubita. Cur dicit si male locutus sum &c? Resp. qui supra. q.d. si male egi potes testimonium perhibere & non me percutere.

30 Dub. Quomodo adducunt Iesum ad Cayphã in prætorium cum in prætorium habitaret Pilatus? Resp. Lyra. q̃ vitio scriptorum dicit ad cayphã, sed debet scribi a Caypha. i. a domo Cayphæ in prætorium, & ita dicitur in græco, & ad illud recurri debere, quia Ioan. scripsit euangelium in græco.

31 Dub. Quid est prætorium? Resp. quod est locus in quo sedes prætoris posita est.

32 Dub. Qui dicuntur prætores? Resp. qui supra. q̃ prætores dicuntur quasi præceptore eo quòd ciuibus præcepta donent.

33 Dub. Quia Matthæus dicit quod duxerunt Iesum ad domum Cayphæ, & hic dicitur ad domum Annæ? Resp. Augu. de consensu Euange. q̃ ad ipsum Cayphã ab initio ducebatur ad quem in extremo productus est, sed nulla mora interposita est quin occidendus Pilato traderetur, quia hoc iam antea Cayphæ visum fuerat.

34 Dubitatur. quomodo timebant contaminari ingredientes prætorium. Ref. Lyra quod in ingressu domus hominis gentilis.

35 Dubita. Quomodo verum dicunt quòd eis non licet interficere quenquam cum secundũ legem deberent blasphemos lapidare? Resp. Lyra, quòd Romani retinuerant sibi causam sanguinis, sed dimiserant quædam minora iudæis iudicanda.

36 Du. Cur dicit Pilatus, accipite eum vos & secundum legem uestram iudicate eum? Ref. qui supra, quod nõ morti traderetur cum eis potestas ablata fuisset sanguinis.

37 Dub. Quod dictum Christi fuit impletũ? Resp. qui supra, quod illud Matth. 20. ca. scilicet tradetur gentibus ad illudendum & crucifigendum quia Pilatus gentilis & milites gentiles Christum crucifixerunt.

38 Dubitatur. Cur dicit regnum meum nõ est de hoc mundo, cum sit rex regum & dominus dominantiũ? Resp. qui supra, quod in hoc non negat se esse regem, sed ut tollat occasionem calumniæ temperat suam respõsionem, quod scilicet non quærit huius mundi temporalem dominationem.

39 Dub. Cum dicit si regnum meum esset de hoc mundo &c. Resp. qui supra quoniam omne regnum temporale habet firmitatem non solum ab ipso rege cum sit vnus solus homo, sed etiam a ministris contra aduersarios pro ipso pugnando.

40 Dubitatur. Cur dicit, ego in hoc natus sum &c. Respondit. Augustin. quod temporalem natiuitatem suam hic commemorat, quasi dicat veni in mundum per carnis assumptionem, ut testimonium perhibeam veritati, id est docendo & radicando veritatem in cordibus fidelium.

41 Dubita. Cui veritati testimonium perhibet? Respon. August. quod sibijpsi, eius quippe vox est, ego sum veritas.

42 Dubitatur. Cur accusatus quod esset malefactor nihil respondit, & nunc interrogatus de

de regno respondit? Respon. Chryso. quod in hoc suam humilitatem ostendit ferendo silentem cum eum malefactorem appellabant, sed de regno Pilato respondens eum erudit & ad altiora deducit.

43 Dubitatur. Nunquid non omnes sunt ex veritate cum veritas omnes creauerit, cur igitur dicit omnis qui est ex veritate? Resp. Aug. q̃ quo ad creationem omnes sunt ex veritate, sed non omnes sunt quibus vt obediant veritati ex ipsa veritate præstatur.

44 Dubitatur. Quid est audire vocem Christi? Respon. qui supra, quod est interioribus auribus audire & obedire præceptis eius.

45 Dubitat. Cur talia deduxit coram Pilato? Ref. Lyra, quod quia Pilatus quærebat de regno, ideo ostendit se regnare spiritualiter in eis qui sibi obediunt, & tale regnum non impediebat imperatoris Romani dominium de quo quærebat Pilatus.

46 Dub. Cur Pilatus non expectauit responsionem cum quæsiuit, quid est veritas? Resp. Alcuinus super Ioan. quia forte Pilatus non erat dignus audire, uel ut dicunt Augu. & Chryso. sibi tunc venit in mentem consuetudo iudæorum de dimittendo vnum in pascha. Ideo vt liberaret eum non expectato responso quoniã indigebat tempore exiuit ad Iudæos.

47 Dub. Cur quærit Pilatus, quid est veritas. cũ ipse sciret diffinitionem veritatis? Resp. Lyra, quod non propter hoc quærit, sed quærit quę est illa veritas cuius uirtute & participatione homines efficiuntur de regno Christi.

48 Dub. Quid ergo est talis veritas? Resp. qui supra. quod est quædam impressio & participatio veritatis diuinæ.

49 Dub. Quæ est diffinitio veritatis? Resp. S. Tho. 1. par. q. 16. art. 1. quod cũ veritas principaliter sit in intellectu & secũdario in rebus secundum quod comparantur ad intellectum vt ad principium. Et ideo in quantum considerantur secundum quod est intellecta sic diffinitur ab Aug. in lib. de vera relig. quod veritas est qua ostenditur id quod est. Ad veritatem autem rei secundum ordinem ad intellectum pertinet diffinitio Anselmi. s. quod veritas est solum mẽte perceptibis. & Auicenna sic diffinit veritas vnuiscuiusque rei est proprietas sui esse quod stabilitum est ei. quod autem dicitur, quod veritas est adequatio rei & intellectus potest ad vtrumque pertinere.

50 Dub. Cur Pilatus audito sermone Iesu magis timuit? Ref. Beda quod non timuit legem iudæorum, quia alienigena erat, sed magis timuit ne filium dei occideret.

51 Dub. An Pilatus ipse flagellauerit Iesum? Respon. quod non per se, sed per suos milites & ministros.

52 Dubi. Cur iussit eum flagellari? Resp. Lyra, quia videbatur sibi durum innocentem interficere. ideo vt satisfaceret iudæis hoc fecit.

53 Dub. Cur Iesus exiuit? Resp. qui supra. q̃ ex præcepto Pilati.

54 Dub. Vade exiuit & quo iuit? Respon. qui qui supra, quod ex domo Pilati ad locum vbi stabant iudæi.

55 Dubitatur. Cur voluit Pilatus vt portaret coronam spineam & purpureum vestimentũ Resp. qui supra quod vt iudæi mouerentur ad compassionem sensibiliter videntes eum illusum & flagellatum.

56 Dubitatur. Cur dicit, ecce homo? Resp. qui supra, quasi dicat, si in aliquo errauit vltra cõ dignum punitus est debet vobis sufficere.

57 Dubitatur. Cur dicit non haberes in me potestatem? Ref. qui supra. q̃ in hoc arguebat Pilati peccatũ si qui non acceperat potestatem deo condemnandi in noxis, sed magis eos liberandi.

58 Dub. Quæ lex iubebat Iesum mori? Resp. qui supra, quod cum dicerent Iesum esse blasphemum, lex contra blasphemos quod debebant lapidari habetur Leui. 24. cap.

59 Dub. Cur quærebat Pilatus vnde esset Iesus? Resp. qui supra vt sciret si esset ex origine diuina secundum veritatem.

60 Dub. Cur adhoc nõ respondit Christus? Respon. qui supra, quia Pilatus erat idolatra & generationem diuinam capere nõ potuisset.

61 Dub. Cur dicunt omnis q̃ se regẽ facit &c. Resp. qui supra. quod quia Christus confessus fuerat se esse regem.

62 Dub. Quid est licostratos & Gabatha? Ref. qui supra. quod licostratos est nomen græcum & est idem quod lapidum stratura, & dicitur a lichos quod est lapis & stratos quod est pauimentum siue stratura, & idem significabat Gabatha. q̃ est hebræum & ille locus erat ante domum Pilati, scilicet locus de lapidibus præparatus.

63 Dub. Cum Marcus dicat quòd hoc fuit hora tertia, & hic dicat quasi hora sexta, uidetur contradictio? Resp. qui supra. quod erat inter tertiam & sextam, & quia medium ab utroque

que extremorū potest denominari. Ideo Marcus dicit, hora tertia, & Ioannes hora sexta.

64 Dubit. Cur dicit ecce rex vester cum supra dixerit ecce homo? Rñ. qui supr. q.d. Mirū est & hunc hominem abiectū, & flagellatum dicitis sibi velle, vsurpare regnum Iudæorum.

65 Dub. Cur dicit regem vestrum crucifigam? Rñ. qui sup. q.d. ex quo eum regnare formidatis, & iam de hoc fuit fama magna erit vobis verecundia, q̄ morte moriatur sic abiecta.

66 Dubit. Cur nolebant quod scriberetur rex Iudæorum? Resp. qui supra, quod propter eorum verecundiam, quia gentiles hoc reportarent ad diuersas partes orbis.

67 Dubit. Cur dicunt, sed quia ipse dixit rex sum Iudæorum? Resp. qui supra, quia titulus sic correctus non sonabat in coꝝ verecūdiā.

68 Dub. Cur Pilatus noluit mutare titulum? Resp. qui supra, quia hoc ita a deo sic ordinatum fuerat per titulum, psal. 58. & duorum præcedentium, qui loquuntur de passione Christi qui talis est. Ne corrumpas tituli inscriptionem.

69 Dub. A quo Christus habuit illam vestem inconsutilem? Resp. Gotofredus in suo pantheon dicens metrice. Mittitur a cœlis puero dignissima vestis. Hæc inconsutilis miro colore fuit, hanc pater a cœlis misit non fœmina uenit. Longa fuitque brevis puero crescente recreuit.

70 Dub. Quæ scriptura debebat impleri? Rñ. illa psal. 68. In siti mea potauerunt me aceto.

71 Dub. Quomodo discipulus accepit semper virginem in suā? Rñ. Bed. quod in suam curā.

72 Dubit. Cur ille dies sabbati erat magnus? Resp. Lyra. quoniam dies sabbati occurrens infra octauam paschæ erat solemnior, quoniam tunc festum duplicabatur.

73 Dub. Quomodo non fregerunt crura Iesu qui erat in medio latronum? Rñ. q̄ licet mortuus esset tamen unus militum ut dicit Lyra a dextris & alius a finistris latronum hinc inde crura simul fregerunt.

74 Dubit. Cur ex quo Christus mortuus erat aperuit miles latus eius? Respon. Theophilus quod ut complaceret Iudæis circa, corpus exanime contumelias inferendo.

75 Dub. In quo loco fuit lanceatus? Resp. Sanctus Vincen. quod non in loco neque in ea parte in qua pingi solet, sed inferius infra mollitiem carneam & ossa pectoralia, & sic sursum ascendit ad cor.

76 Dubitatur. Vbi scribitur, et non comminuetis ex eo, & uidebunt in quem transfixerunt? Respond. quod primum scribitur Exo. 12. Et secundum zachari. 12.

77 Dub. qui fuit ille miles qui lanceauit? Rñ. Isac. de uoragi. q̄ uocatus fuit Longinus qui aliqualiter cecutiens erat, & dum vna gutta sanguinis Christi eius perfudisset oculus ex tunc clare vidit, & conuersus ad fidem tandem pro Christo martyrium susceptit.

78 Dub. Quando uidebunt in quem transfixerunt? Resp. Ly. q̄ in futuro iudicio in quo conuincer Iudæos de peccato suæ mortis.

79 Dub. Cur exiuit sanguis & aqua? Rñ. Lyr. quod sanguis exiuit ad nostram redemptionem, & aqua ad nostram ablutionem.

80 Dubit. An illa aqua quæ exiuit fuerit vera aqua? Rñ. S. Tho. 3. par. q. 66. ar. 4. quod sic.

81 Dub. Cur dicit euangelista, qui uidit testimonium perhibuit? Rñ. Chrysost. q.d. non ab aliis audiuit sed ipse præsens vidit.

82 Dub. Cur dicit & uerum est testimonium eius? Resp. Chrysost. quod conuenienter hoc dicit, conuitium Christi enarrans, non magnam ali quod admirabile signum, ut sic suspectus sermo redderetur, sed ipse hoc dicit hæreticorum ora præcludens, & futura personans mysteria, & eum qui iacebat in eis inspiciens thesaurum.

83 Dub. Cur dicit vt & vos credatis? Respon. Augu. quia ille qui vidit scit, & eius credat testimonio qui non vidit.

Alia require in dominica palmarum.

SABBATO SANCTO PASCHAE.

Vespere autem sabbati. Matt. 28. Marci. 16. Luc. 24. & Ioan. 20. ca.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi. 33. die. 27. Martij in dominica.

HISTORICE.

Dominica quæ dicitur prima sabbati ut dominicam intuerentur sepulchrum, Maria Magdalene altera cum Maria uenit & terremotu facto domini angelus cuius aspectus ut fulgur apparebat, & uti nix candidum indumentum habens veniens ex cœlo lapidem a monumento reuoluit super eumque sedit exterritis præ timore custodibus & ad mortuorum instar redactis. Verum ut non timerent ipse fœminę angelus imperauit, seque scire quod Iesum cruci damnatum quærerent, sed

ab eo ipsum abesse loco, eiusque in signum depositionis locum demonstrauit. Iussitque vt eum iuxta promissa ad lucē rediisse discipulis nūtiarēt quodq; in galilæa ipsos pueniret vbi quemadmodū prædixerat eū cernerent.

Vbia soluenda hęc sunt.

1 Dubit. Quando lucescit illud vespere? Resp. Ly. q̄ vespera quę incepit illucescere in principio diei sequentis sabbati.

2 Dub. Cur dicitur prima sabbati? Rñ. Ly. q̄ omnes dies septimanę denominabātur a sabbato, ita q̄ dies immediate sequens sabbatū dicebatur prima sabbati, & alia secūda sabbati, & sic deinceps vsq; ad sextam sabbati.

3 Dub. Si erat vesper declinās ad noctē quę lucescit? Rñ. Aug. de cōsensu Euāg. quod initiū noctis non lucescit in die sabbati, sed ipsa nox sabbati in luce incipit terminari & vsitatus modus loquendi est diuinæ scripturæ a parte totum significare uespere, ergo noctem significauit cuius extremum est diluculum, diluculo enim uenerunt ad monumentum.

4 Dub. qui fuit altera Maria? Resp. Magister hist scho. quod Maria Salome.

5 Dub. Cū essent duæ, cur dicit Euāg. venit in singulari Rñ. Beda, quoniam istæ duæ mulieres significabāt populū iudaicū & gentilē venientes ad fidē, & quia non est nisi una ecclesia catholica, ideo dicitur uenit in singulari, & hic est uera figura quę dicitur anthiptosis.

6 Dub. Cur terremotus factus est? Rñ. Chryso. quod mulieres exurgerent, & vigilarent, nam uenerant ut unguentum mitterent, & quia in nocte hæc gerebantur probabile est quasdam obdormisse.

7 Du. Vnde causatur terremotus. Rñ. S. Th. sup psal. quod principaliter a deo, secūdario aūt a uento impellente aliū uentum intra terram.

8 Dub. Si in tota terra potest esse terremotus. Resp. qui supra quod non, sed per ducenta miliaria ad plus nisi miraculose.

9 Dub. quātū pōt durare terremotus? Rñ. qui supra, quod per 40. dies & quādoq; per annū.

10 Dubita. In quibus locis magis fit terremotus? Respond. qui supra, quōd in locis cauernosis circa mare, & in aliis quia per frigus clandit poros terrę & impellit vapores.

11 Dub. An terremotus noceat animalibus? Resp. qui supra, quōd sic eis qui portant caput iuxta terram, quia uapor egrediens est uenenosus, & inficit.

12 Dub. An p terremotū diuisa fuerit aliqua pars terrę? Rñ. qui sup. fm Senecā q̄ sic. f. Sicilia a Calabria, & Hispania ab Africa.

13 Dub. An terremotus hodie factus fuerit naturalis. Rñ. Ly. q̄ fuit factus virtute angeli descēdētis de cęlo, quia corporalia obediunt angelis ad nutum quātum ad motum localem.

14 Dub. Quid indigebat dominus angelo? Respon. Lyr. quōd non indigebat ad resurgendū sed ibi aduenit ut ostenderet sepulchrum uacuum & dominum surrexisse.

15 Dub. Cur reuoluit lapidē cū Christus ex se potuisset reuoluere in resurgendo. Rñ. Beda. quōd reuoluit non vt domino egressuro ianuam pandat, sed ut egressus eius iam facti hominibus præstet iudicium.

16 Dub. Quis fuit ille angelus? Resp. q̄ creditur Gabriel fuisse qui incarnandum annuncia uit, & Ioannis baptistæ conceptionem.

17 Dub. Cur dicit q̄ Angelus reuoluit & non quōd uoluit Angelus lapidem. Resp. Seuerus in sermone paschæ, quōd lapis aduolutus probauit mortem, sed reuolutus extitit resurrectionis assertor.

18 Du. An angel' esset lassus qū sedebat. Rñ qui supra q̄ sedebat & si nulla ei inesset lassitudo, ut fidei doctor, & resurrectionis magister.

19 Dub. Cur sedebat supra petram. Resp. qui supra, quōd ut soliditas sedentis daret credentibus firmitatem.

20 Dub. Cur habebat aspectū ut fulgur. Resp. Lyr. quod ut incuteret terrorem custodibus.

21 Dub. Quia Marcus dicit q̄ uiderūt iuuenē in monumentis sedentē in dextris, & hic dicitur q̄ sedebat super lapidem reuolutum. Respon. Theophilus, q̄ illū quē uiderunt super lapidem sedentem prius ipsum etiam intus in monumentum postmodum viderunt.

22 Dub. Cur habebat uestimēta sicut nix. Rñ. Lyr. q̄ ad dandum consolationē mulieribus.

23 Dub. Cur uestitur angelus. Rñ. Seuerus ubi supra, quoniā nostrum habitum, nostram formam in resurrectione præfigurat, ubi homo ipsa corporis sui claritate uestitur.

24 Dubit. Quomodo exterriti sunt custodes. Resp. Rabanus, q̄ ex timoris anxietate.

25 Dubit. Quomodo facti sunt uelut mortui. Respon. Hiero. q̄ ex timore perteriti ad instar mortuorum stupefacti iacebant.

26 Dub. Cur Angelus admonet mulieres ne timeant? Rñ. Hiero. quia cū milites & mulieres timerent angelus non custodes, sed ipsas

consolatur dicens, nolite timere uos.

27 Dubitatur. Cur dixit Iesum crucifixum? Resp. Lyra. quòd ad differentiam aliorum qui uocabantur hoc nomine Iesus.

28 Dub. Cur quærebant mulieres dominum in sepulchro qui totiens prædixerat le resurrecturum: Resp Seuerus ubi supra. quod quia earũ fidẽ seua passionis procella turbauerat.

29 Dub. Cum deus ubique sit, cur dicit angelus non est hic. Resp. Raba. quod non erat ibi per præsentiam carnis.

30 Dub. Cur angelus dixit, resurrexit sicut dixit. Resp Chrys. q.d. & si mihi non creditis illius mementote uerborum.

31 Dub. Cur demonstrauit eis locum in quo positus fuerat. Respon. Hier. q.d. si meis uerbis non creditis uacuo credatis sepulchro.

32 Dub. Cur præcepit mulieribus angelus ut discipulis nuntiarent resurrectionem. Resp. Seuerus ubi supra, quasi dicat, reuertere ad virum mulier iam sanata, & suade fidem quæ perfidiam ante iam suasisti. refer huiusmodi resurrectionis indicium cui ante, consilium ruinæ dedisti.

33 Dub. Cum angelus ante non fuisset locutus mulieribus quomodo dixit, ecce prædixi uobis. Respon. quod hoc uerbum prædixi refertur ad id, quod euenire debet uidelicet, quod eum uisuri essent in galilæam, quod nũc annuntiare est prædicare.

ALLEGORICÆ.

[Vespera sabbati] illuminatur per Christum ut in diem dominicam luceat, & clarescat in ecclesia quod in synagoga Iudeis obscurantibus fuscabatur [quod mulieres sero uenerunt ad sepulchrum] significat, quòd mulier sero currit ad ueniam quæ mature cucurrit ad culpam [quòd fœminæ præcedunt apostolos] significat quod ecclesiarum typum ad dominicam deferunt sepulchrum, [maternum unum nomen in duas geminatur fœminas] quia ecclesia in duobus populis ueniens una esse figuratur [motus terræ] resurrectionis est uirtus quia resurgente uirtutum cœlestium domino inferorum trepidatio commouetur, [quod angelus de cœlo alloquitur mulieres] significat quod resurgente Christo terrenis redditur cœleste commertium, [reuolutio lapidis] reserationem sacramentorum Christi signat, [quod angelus super lapidem sedit] significat legis cerimonias submitti, aduenientе ueritate in fulgure uultus] terribilitatem dei ad peccatores [& in candore habitus] blanditias eius ad pios significantur, [quod custodes timuerunt] significat eos qui fiduciam amoris non habent [quod facti sunt uelut mortui] significat eos qui resurrectionis ueritatem credere nolunt [quod angelus ostendit locum ubi positus erat] significat eum qui resurrexit eundem esse qui & sepultus [quod iubentur mulieres discipulis nuntiare resurrectionem] significat uniuersale gaudium toti mundo aduenientes, ex spe resurrectionis per apostolos nuntiatum, [quod in galilæa uidendus est dominus] significat quod de morte ad uitam transmigrauerat.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut defunctis opera pietatis exhibeamus urque quęramus orationibus cum angelis loqui & quod quærramus Iesum ungere odore bonorum uirtutum, & credamus scripturis & prædicatoribus nobis annuntiatibus ueritatem.

ANAGOGICÆ.

Eleuamur ad cõtemplandum illam lucem inextimabilem sabbati requiei dei, ubi intuebimur semper uirginem cum suis sororibus & cunctis electis ubi colloquemur cum cœlestibus spiritibus angelicis, & Christum in gloria triumphantem amplectemur sicut prædixit nobis, qui uiuit in sęcula sæculorum. Amen.

Explicit prima pars huius operis a prima dominica aduentus usque ad sabbatum sanctum inclusiuè.

FINIS.

SECVNDA PARS

HVIVS OPERIS AVREI ORNATI

super euangelijs à die sancto Paschæ usque ad finem totius anni: edita, & quàm diligentissimè à pluribus erroribus correcta, & emendata, cum plurimis dubijs exactissimè declaratis.

IN DIE SANCTO PASCHAE.

Maria Magdalena & Maria Iacobi. Marci. 16. ca. Matthæi. 28. Lucæ. 24. Ioan. 20.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 33. die. 27. Martij in dominica.

HISTORICÆ.

Aromatibus pro Iesu unguẽdo emptis Magdalena & Salome, ac Maria Iacobi, dum ad sepulchrum prima accederent sabbati valde mane, & a quo appositus reuolui posset lapis secũ quærerent, quoniam magnus admodum erat ipsum a sepulchri ostio submotum conspexerunt. Monumentũ itaque ingresse in stuporem uerse sunt eo quod quẽdam alba amictũ stola adolescentẽ in dextris sedere perspexerunt. His uero eas benigne alloquens ut timorem abijcerent insit, sibiq; notũ fore ait eas ut crucifixo pietatis impenderent opera aduenisse uerum cum surrexisse & ab illo abesse loco cũque locum eis demonstrasset in quo positus 4 fuerat uacuum, imperauit ut Petro alijsque in timarẽt discipulis, q eos in galilæam præiret ubi & ab eis quemadmodũ dixerat cernerẽt.

1 RDINIS prioris uestigia insequens quæ dã declarabo dubia.

Dub. Quia Marcus dicit tres aduenisse 6 Marias, & Matthæus solum duas? Resp. Beda. quòd Matthæus tam mulieribus quam de hora qua uenerunt obscurus posuit breuitatis causa. Sed euangelistæ alij quo ordine factum sit euidentius ostendunt demonstrantes tres 7 aduenisse Marias.

2 Dub. Cur semper uirgo non uenit cum mulieribus ad monumentum? Resp. Iaco. de Voragi. in sermone paschæ q triplici de causa. Prima quia non potuisset uidere sepulchrum filij quin doloris gladius eius animam perforasset. Secunda, quia in parasceue, & sabbato tantum fleuerat & se macerauerat q præ debilitate uenire non potuisset. Tertia quia sciebat ipsum surrexisse & quod in monumento non reperiretur.

3 Dub. Cur præ cæteris mulieribus iste tres sole uenerunt? Resp. qui supra. quòd propter multa beneficia istis collata, q a Maria Magdalenæ. 7. dæmonia ejecerat. Marthã eius sororẽ á fluxu sanguinis liberauerat: Lazarum eius fratrem quatriduanum mortuum suscitauerat, & semper dulciter eam apud pharisæũ, sororem, & iudam excusauerat. Item Maria Iacobi ei tenebatur, quia eius nepos erat & tres eius filios. s. Iacobum, Simonem & Iudã apostolos fecerat. Item Maria Salome eidem tenebatur, quia etiam nepos suus erat & etiam duos suos filios. s. Iacobum & Ioannem apostolos fecerat.

Dubita. Quando emerunt aromata? Resp. Lyra. q post uesperam sabbati, quia die sabbati non licebat ea emere sed emerunt cum transisset sabbatum.

5 Dubitatur. cur simul uenerunt ad monumẽtum? Resp. S. Vinc. in sermone Paschæ, quòd propter maiorem testimonij ueritatẽ & propter decentiam & honestatem, quia decet matronas ire bene associatas.

Dubitatur. Cur uenerunt ut ungerẽt Iesum cum scirent ita magnum lapide claudere monumentum? Resp. qui supra quò credebãt corpus Christi adhuc esse in monumento & si nõ possent eum ungere saltem possent monumẽtum tangere, & ibi eũ flere, & credebant deo esse possibile reuoluere lapidem.

Dubitatur. Cur uenerunt ita mane? Resp. qui supra. quia propter milites, quasi ipsi tunc somno profundatis.

8 Dubitatur. Quæ fuit una sabbatorum? Respon. Theophilus, quòd fuit prima dies post sabbatum sicut Gene. 1. dicitur dies unus,

id est, primus.

9 Du. Quomodo erat valde mane, quia sequitur orto iam sole? Resp. S. Vincen. vbi supra. valde mane venientibus est incipiunt venire, & orto iam sole, quando ad monumentum peruenerunt.

10 Dub. Quid proderant illa aromata corpori Iesu? Resp. Theoph. quòd habent virtutem desiccatiuam, humiditatem corporis absorbentia. Vnde incorruptum corpus conseruant.

11 Dubitatur. Quæ aromata fuerunt illa? Respon. quòd vt colligitur ex euangelio Ioan. & Lyra. ac Landu. de vita Christi fuerunt Myrra, Aloes, Gutta, & Cassia, Cinamomũ, & Balsamum, & Thus.

12 Dub. Quis confecit istud vnguentum? Ref. Landulphus vbi supra. quod Magdalena fecit vnguẽtum ex Myrrha, Aloe & Thure. Maria Iacobi ex Myrrha Gutta, & Cassia, Salome ex Myrrha Cynamomo. Maria ex Balsamo.

13 Dubita. vbi erant quando vi lerunt reuolutum lapidem? Respond. quòd prope monumentum.

14 Dub. An ipte tres potuissent reuoluere lapidem? Resp. qui sup. 2. quòd non, quia dicitur fuisset tam magnus quòd vix a viginti hominibus moueri posset.

15 Dubit. Cur Marcus non facit mentionẽ de terremotu? Resp. quòd quia iam Matthæus ho dixerat, ideo breuitatis causa dimittit.

16 Dub. Cur dicitur lapis magnus? Resp. Seuerus in sermone paschæ. quoniam erat plus magnus merito quam forma quoniam creatoris mũdi corp⁹ & claudere & operire sufficiebat.

17 Dub. Quomodo introierunt in monumentum, cum Matthæus dicat quòd angelus vocauit eas vt accederent & viderent locum &c? Resp. Lyra exponendo in monumentum. i. intra clausuram quæ erat circa monumentum.

18 Dub. Quem iuuenem viderunt sedentem in dextris? Respõdit Lyra. quod angelum, qui sic vocatur, sicut Act. 1. ecce duo viri astiterunt &c.

19 Dub. Quot angeli fuerunt visi? Resp. Augu. de consensu Euang. quod tres vnus extra monumentum, intra tamen clausuram sedens super lapidem reuolutum & intra monumentũ apparuerunt duo. Vnus ad caput, Alius ad pedes vbi positum fuerat corpus Iesu, vt dicitur Ioann. 20. cap.

20 Dubitatur. Cur nõ apparuit angelis in forma seni uel infantis? Respon. Seuerus vbi supra quòd vident iuuenem vt cernerent nostræ resurrectionis ætatem.

21 Dubitatur. Cur potius sedebat in dextris quam in sinistris? Respon. qui supra, quia resurrectio recipit nil sinistrum.

22 Dub. Ex qua materia erat illa stola? Resp. qui supra. quòd non ex mortali vellere, sed ex virtute vitali splendẽs cælesti lumine non colore terreno dicente propheta. ps. 103. Amictus lumine sicut vestimento.

23 Dubita. Cur obstupuerunt? Respond. Lyra, quod inuaserat eas pauor ex insolita apparitione angeli.

24 Du. An necessarium fuerit Christum resurgere? Respon. San. Tho. 3. par. q. 53. ar. 1. quòd sic propter diuinam iustitiam, vt quia humilitas fuerat usque ad mortem crucis exaltaretur usque ad gloriosam resurrectionem. Secundo vt confirmaretur fides nostra circa diuinitatẽ eius, quia cum mortuus fuerit ex infirmitate nostra, nunc viuit ex virtute dei. Tertio propter spem quia ex quo ipse resurrexit & nos speramus resurgere. Quarto ad informationẽ vitæ nostræ vt in nouitate vitæ ambulemus. Quinto ad complementũ nostræ salutis, quia traditus est propter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram.

25 Dub. Cur cũ per passionem fuerimus liberati a pœna & a culpa, videtur q. resurrectio sua nihil nobis profuit. Respõ qui supra quod per passionem operatus est salutem nostram quantum ad remotionem malorum, sed per resurrectionem quantum ad inchoationem & exemplar bonorum.

26 Dubitatur. Quia non videtur quod surrexerit tertia die. Vide dominica in quinquagesima. dub. 14.

27 Dubit. Quis dicatur dies naturalis & quis artificialis? Resp. quod dies naturalis comprehendit diem & noctem. id est 24 horas dies artificialis comprehẽdit solum illud tempus quo sol illuminat terram.

28 Dubitat. Propter quid steterit mortuus vna die artificiali & duabus noctibus? Resp. qui supra. ar. 2. quòd Christus una sua morte quæ fuit lux propter iustitiam, scilicet corporalẽ, duas nostras mortes destruxit, scilicet corporis & animæ quæ sunt tenebrosæ, ppter peccatum, & ideo vna die integra & duabus noctibus mansit in morte. vt dicit August. in 4. de Trinitate.

29 Dub. Quomodo Christus dicitur primitiæ resurgentium,

resurgentium, cum tamen ante eum multi resurrexerint? Respond. qui sup. ar. 3. quod ipse primus resurrexit ad vitam. i. immortalem. Alij autem ante ipsum resurrexerunt ad hanc nostram vitam mortalem, quia iterum mortui sunt.

30 Dub. Videtur quod Christus non surrexit propria virtute, quia dicitur quod Deus suscitauit eum a mortuis? Resp. qui sup. ar. 4. quod si anima & corpus Christi post mortem considerentur ratione naturæ creatæ sic non poterant ex se uniri, & ita resurgere, sed si considerentur ratione diuinitatis, quę ab eis non fuit separata, sed semper eis unita, sic ratione diuinitatis unite corpus assumpsit animam, & ita dicitur quod Deus suscitauit eum.

31 Dub. Quia uidetur quod discipuli debuissent uidere Christum resurgere, sicut uiderunt Lazarum resurgẽtem? Ref. qui sup. q. 55. ar. 2. quod ipsa resurrectio Christi non debuit immediate ab hominibus uideri, quia non rediit ad uitam communiter ab omnibus notã sicut Lazarus cum fuit resuscitatus, sed ad uitam quandam immortalem quę est Deo conformis, sed sufficit quod fuit eis annuntiata per Angelos.

32 Dub. Cur non statim resurrexit post mortem, uel cur non distulit usquo ad finem mundi? Resp. qui sup. q. 53. art. 2. quòd oportet nos credere & humanitatem & diuinitatem Christi, & propter humanitatem uolut statim resurgere post mortem ut uerificaretur eum uere esse mortuum, & propter diuinitatem astruendam uoluit differre usq; ad finem mundi, ne quis crederet eum fuisse purum hominem.

33 Dub. Quia uidetur quòd eius resurrectio non debuerit prius mulieribus manifestari, quia mulieres non possunt esse testes cum nõ possint docere? Resp. qui sup. q. 55. art. 2. quòd licet mulieri non permitteatur publicæ docere permittitur, tamen ei peculiarim domesticæ aliquos admonitione instruere.

34 Dub. Cur prius eis quàm Apostolis manifestata est? Ref. qui sup. q. quia arctius Christũ amauerunt intantum ut ab eius sepulchro discipulis etiam recedentibus non recederent primo meruerunt uidere Christum in gloria resurgentem.

35 Dub. Quid significabatur per hoc q. mulieres annuntiauerunt Apostolis Christum resurrexisse? Ref. qui sup. quia iustum erat. ut sicut mulier nuntium mortis ad hominem detulit primo etiam uitam resurgentis, & gloriam hominibus nuntiaret.

35 Dub. Cur Angelus specialiter nominat Petrum & non alios? Ref. Ly. post Greg. in Hom. quòd si hunc Angelus non nominatim exprimeret qui magistrum negauerat uenire inter discipulos non auderet.

37 Dub. Cur Angelus non præcepit quòd annuntiarent semper uirgini resurrectionem Christi. Ref. S. Vin. in Serm. Paschæ quoniam Christus statim post resurrectionem suam ei apparuerat, ut dicit Sedulius, & in huius signũ Papa in die Paschæ celebrat in sancta Maria maiore, & ibi illo die est statio, & etiam quia debuit matrem cum tam teneritime diligentem & mestam ante alias consolari.

38 Dub. Quia ut dicitur Actuum 2. impossibile erat Christum detineri ab inferno & morte, ergo uidetur quod statim post mortem debuisset resurgere? Resp. San. Thom. ubi sup. q. 53. ar. 2. q. detentio coactionem quandam importat, sed Christus non fuit detentus aliqua necessitate mortis, sed propria uoluntate sicut inter mortuos liber, & tantum steterit quãtum iudicauit fore necessarium.

Allegorice & aliis sensibus ut in Sabbato sancto.

FERIA SECVNDA PASHAE.

Duo ex discipulis Iesu ibant. Luc. 24.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 33. die 27. Martij in dominica.

HISTORICE.

Duobus Christi discipulis in Emaus castellum euntibus ad inuicem quæcunq; gesta fuisent erga Christum conterentibus eis incognitus ab ipsis appropinquans de quibus tristitiam patientes loquerentur scisitatus est, cui cum eorum alter Cleophas nomine spopondisset ipsum inter peregrinos solum fore, qui hæc ignoraret quæ his Hierosolymis acta fuissent diebus. Rogante uero domino quænam illa essent. Narrant quæ erga Iesum gesta fuerant, & quemadmodum sperabant ipsi q. Israel redempturus foret. Iamque eius necis tertiam aduenisse diem ipsos quoque perterritos exstitisse quoniam ex suis quędam mulieres ad eius fuerunt sepulchrum, & ibidem Angelos uidisse quosdam asseuerunt, quia eum uita frui dixerunt, sed

Universidad de Deusto
Biblioteca

& ex ipsis vt explorarent quosdam illuc accessisse qui mulieres ipsas vera dixisse affirmarunt, sed corpus eius minime reperisse, quos eum dominus ob stultitiam, & cordis tarditatem in prophetarum dictis credendo arguisset clarissime demõstrauit necessarium fuisse ipsum pati & resurgere, & ad suam sic peruenire gloriam, quæcunq; quæ Moyses exteriq; prophete præsciuissent de eo eis interpretatus est, cumq; ad quod ibant castello propinqui facti fuissent eo longius progredi se velle fingente. verbis vt secum maneret coegerunt, Recumbentibus itaq; eis dum ex more pani benedictionem intulisset, & fractum obtulisset, statim eorum apertis oculis ab eis est agnitus, sed subito euanuit. Conque rebantur vero eorum dicentes corda arsisse dum scripturas enuclearet in via. Eademque Hierusalem regressi hora vndecim exteroſq; congregatos offenderunt dominum veraciter surrexisse, & Simoni apparuisse dicentes, quibus & ipsi quæ viderant gesta narrarunt, & quemadmodum panem, frangendo ab eis agnitus extitisset.

NVnc ad dubitationum solutionem accedendum est.

1 Dub. quis fuit ille discipulus hic innominatus? Resp. quod licet Ly. dicat eum fuisse Lucam. Tamen Sanctus Vincen. asserit Lucam non fuisse Christi discipulum, sed apostolum, & precipue Pauli, dicendum est ergo secundum Magistrum Histori. schola. quod Ambrosius super Lucam dicit eum, vocatum fuisse Almeon. Et ut dicit. Landulphus de vita Christi fuit filius Russi.

2 Dub. Cur ibant in Emaus? Resp. Albertus super Lucam, quia Cleophas erat de illo castro, & quia expectauerant tertiam diem ut dominum resurrexisse viderent ipsa die recesserunt, videntes quod non resurrexerat.

3 Dubit. Quæ dies fuit illa? Respond. quòd dominicæ.

4 Dub. Quæ villa erat Emaus? Resp. Beda. quod illa est Nicopolis insignis ciuitas Palestinæ, quę post expugnationem Iudææ sub Marco Antonio restaurata cum statu mutauit, & nomen.

5 Dubitatur. Quid est stadium. Vide feria sexta. dominicæ quartæ quadragesimæ. dub 4.

6 Dubitatur. Quæ sunt illa quæ acciderant? Respond. quòd passio & mors Christi, & visiones mulierum.

7 Dub. Quia uidetur quòd dicerent fabulam quia dicit fabularentur? Resp. Ly. quòd fabulari dicitur a for faris quod est loqui, & fabularentur, id est loquerentur.

8 Dub. Cur dominus fuit cum eis? Resp. Beda. quòd ut fidem, resurrectionis mentibus eorum incendat.

9 Dub. Vnde veniebat tunc dominus? Resp. S. Tho. 3. par. q. 55. ar. 3. quòd incognitum est unde veniebat, quia & incognitum erat in quibus locis intermedio tempore apparitionum discipulis factarum, corporaliter esset cum hoc scriptura non tradat, & in omni loco sit dominatio eius.

10 Du. Cur noluit ab eis cognosci? Resp. Theophilus super Lucam ut scilicet totam suam intentionem reuelent, & vulnus detegentes recipiant medicinam.

11 Dub. Cur apparuit eis in alia effigie? Respon. S. Tho. 3. par. ubi supra. ar. 4. quod sicut dicit Gregor. in homel. talem exhibuit eis in corpore qualis erat apud illos in mente, quoniam dubitabant cum dicebant sperabamus.

12 Dub. Quomodo tenebãtur ne eum agnoscerent? Respon. August. de consensu Euangelista. quod aliquid aciei erat oculis eorum quòd ita manere permissum est, usque ad fractionem panis.

13 Dub. Cur interrogat quod sciebat? Resp. Ly. quod ut ex eorum responsione incredulitas eorum conuenientius arguatur.

14 Dubit. Cur dicunt eum solum peregrinum cum plures alij essent peregrini in Hierusalem? Respon. Lyra quod solus non fuit exclusionem aliorum peregrinorum, cum multi essent sed exclusionem cognitionis ab isto sic apparente. q. d. mirum est, quòd inter alios peregrinos, tu solus ignores quæ gesta sunt in Hierusalem, & quæ nota sunt aliis.

15 Dubi. Cur uocant eum peregrinum? Respondit Beda quia, nullum non cognoscebant.

16 Dub. Cur non dicunt Iesum fuisse filium dei? Resp. qui supra, quod quia non erant perfecte credentes uel soliciti ne venirent in manibus Iudæorum illud confidentes.

17 Dubita. Cur primo dicunt potens in opere, & post in sermone? Resp. Theophi. ubi supra, quod nullus doctrinę sermo approbatur nisi

nisi prius is qui docet se ostendat auctorem.

18 Dub. Cur dicunt coram deo & omni populo? Resp. qui supra, quia primo complacendũ est deo, deinde curandum est, vt viuamus sine scandalo plurimorum Christi.

19 Dub. Cur non respondent ad hoc quod dicit quòd erant tristes? Resp. Greg. quòd satis declarant causam tristitiæ cum narrant passionem.

20 Dub. Quomodo principes tradiderunt eũ cum Iudas potius eum eis tradiderit? Respon. Lyra, quòd procurarunt eius captionem, & persuaserunt populis, ut peterent eius crucifixionem.

21 Dub. Quid est tristitia &c. Vide dominica palmarum: dub. 359.

22 Dub. Cur dicunt sperabamus? Resp. Greg. quod est uox desperantium sperabamus inquit non speramus.

23 Dub. Quomodo sperabant quòd redimeret Israel? Resp. Theophi. scilicet a seruitute Romanorum, & q̃ esset futurus rex terrenus.

24 Du. Cur dicunt, & nunc tertia dies &c. Ref. qui supra, q̃ ex hoc non uidentur omnino incredduli quia memorantur uerborum domini.

25 Dubitatur. De quo terruerunt eos mulieres? Respond. Lyra, quòd de ablatione corporis Christi.

26 Dub. Quæ fuerunt illi qui inerunt ad monumentum? Respond. quod Petrus & Io. ut habetur Ioan. 20.

27 Dub. Quomodo uerum dicunt q̃ ita inuenerunt sicut mulieres dixerunt cum non uiderint angelos? Ref. Lyr. quod hoc dicunt quantum ad monumentum quod inuenerunt uacuum & linteamina remansisse.

28 Du. Cur Christus uocat eos stultos, eũ ipse dixerit Mat. vj. c. qui dixerit fratri suo fatue reus erit gehẽne ignis? Rñ. Sanctus Vincẽ. q̃ non uocat eos stultos pro stultitia, sed pro celate intellectus.

29 Dub. Quid sit stultitia & fatuitas &c. uide dñica. 6. post trinitatem. dubio. 11. & sequẽti.

30 Dub. Cur dicit eos tardos corde ad credendum? Respond. Lyr. quod propter tarditatem affectus.

31 Dub. Cur dicit prophetæ? Resp. Theophi. quoniam prophetę tam locuti sunt de passione sicut de resurrectione. Et ideo dicit esse credendum in omnibus tam gloriosis quàm ingloriis quibus omnibus ipsi discipuli non credebant.

32 Dubi. Quæ interpretabatur eis dominus? Resp. Sanctus Vinc. in sermone quod figuras omnes passionis Christi sicut de ligno vitæ quod figurabat crucem Christi. Item de Eua formata ex latere Adæ figurante ecclesiã formatam de latere Christi. Item de archa Noe per quam saluatus est mundus, figurante crucem qui saluat homines a diabolo. Item de oblatione Isaac qui euasit, & aries immolatus fuit, qui significabat Christum pati quantum ad humanitatem, sed diuinitas illæsa remansit. Item de serpente æneo posito super lignum per transuersum, ad modum crucis quem respicientes sanabãtur significante eum Christi quam aspicientes sanantur a peccatis, & morsu diaboli, quas & multas alias consimiles figuras eis interpretabatur. Item scripturas in quibus prænunciabatur passio, & resurrectio Christi similiter eis aperiebat.

33 Dub. Quia uidetur quod fingere non conueniebat Christo. Resp. S. Thom. 3 par. q. 55. ar. 4. quod fictio quæ nihil significat est mendacium, & talis non conueniebat Christo, sed si fictio referatur ad aliquam significationem tunc non est mendacium, sed aliqua figura ueritatis, & sic dominus finxit se longius ire, quia composuit motum suum quod est uolentis longius ire ad aliquid, figuratiue significandum.

34 Dubitatur. Quid uolebat dominus per istam fictionem figuratiue intelligi? Respond. Gregor. in homel. quòd ab eorum fide longe erat.

35 Dub. Quia uidetur q̃ injuriam irrogarunt domino cogentes eum? Respond. Lyra. quod non intulerant uim sed rogauerunt obsixe uerbis, quod notatur cum dicitur, & coegerunt eum dicentes &c.

36 Dubit. Quomodo inclinabatur dies? Resp. gl. quòd uergebat ad occasum.

37 Dub. In quam domum intrauit cum illis? Resp. Sanctus Vinc. in sermo quod Albertus super Lucam dicit, quòd Cleophas in propria domo parauit domino cœnam.

38 Dub. An comederit cum eis? Respon. q̃ ut colligitur ex textu non comedit, quia statim porrecto panem euanuit.

39 Du. An ambulauerit oculis clausis, q̃ dicitur q̃ aperti sunt oculi eorum? Ref. S. Th. 3. par. q. 55. ar. 4. q̃ non erant clausi, sed inerat eis aliquid quod non sinebat eos uidere sicut solet efficere caligo uel alicuius humor.

40 Dub. Quomodo euanuit cum corpus non posſit euanescere? Resp. qui supra. q. 54. art. 1. quod non euanuit, ita quod corrumperetur aut quod resolueretur in aliqua inuisibilia, sed quia sua voluntate desiit ab eis videri, uel eo præsente uel etiam eo absente velociter per dotem agilitatis, quoniam dispositio corporis glorioſi est vt sit spirituale. id est subiectum spiritui, & qui habet corpus glorioſum habet in potestate sua quando vult videri, & quando vult non videri.

41 Dubita. Quomodo ardebat cor eorum in via? Resp. Theophi. vbi supra, quod vel igne verborum domini quibus intendebant tanquam veris, vel quia eo differente scripturas percellebatur intrinsecus cor eorum, q illæ qui differebat dominus esset.

42 Du. Quomodo eadem hora fuerunt in Hierusalem cum distaret 60. stadiis? Resp. qui supra, quod surrexerunt eadem hora sed pernenerunt cum tempore sicut oportebat transeuntes. 60. stadia.

43 Dub. Quomodo potuerunt regredi in Hierusalem cum hora esset iam tarda? Resp. Lyr. quod hoc fecerunt ex fidei feruore vt illa annuntiarent apostolis.

44 Dubi. Qui erant illi vndecim congregati? Resp. Aug. de consensu Euangelistarum, quod erant vndecim apostoli.

45 Dubit. Quando dominus apparuit Petro? Resp. Ly. quod creditur ei apparuisse quando cucurrit ad monumentum.

46 Dub. Quotiens apparuit discipulis post resurrectionem? Resp. Quod in euangelio non omnes eius apparitiones sunt scripte, vt dicit S. Tho. 3. par. q. 55. ar. 3. Nam primo apparuit semper Virgini, licet non habeatur in euangelio. Secundo Magdalene, ut habetur Io. 20. Tertio mulieribus redeuntibus de monumento Matth. 28. Quarto Petro, sed non habetur vbi aut quando. Quinto discipulis euntibus in Emaus hodie. Sexto discipulis in vnum congregatis. Luc. 24. & Ioan. 20. Septimo quando vidit eum Thomas Io. 20. Octauo ad mare Tyberiadis in captura piscium. Nono in monte galileæ. Matt. 28. Decimo recumbentibus vndecim apostolis. Marci. 16. Vndecimo ipso die in aere dum ascenderet in cœlum uisus est etiam pluſquam quingentis fratribus simul, & Iacobo, vt dicitur. 1. Chorin. 15. & crebra erat eius cum eis conuersatio priusquam ascendisset in cœlum, & hoc ad ipsorum consolationem.

47 Dub. Cur totiens apparuit primis die? Resp. qui supra, quod quia per plura indicia erant admonendi, ut a principio fidem resurrectionis reciperent, sed ea recepta non inigebat tam frequentibus apparitionibus instrui.

48 Dub. Cur non semper steterit cum eis usque ad ascensionem? Resp. qui supra, quod vt videretur ad talem uitam, resurrexisse qualem prius non habuerat.

49 Dub. Numquid conuenientius stetisset cum eis quàm alibi? Resp. qui supra quòd non propter hoc non conuersabatur cum eis, quia reputaret se alibi conuenientius esse, sed quia hoc discipulis instruendis conuenientius iudicabat si non continue conuersaretur cũ eis.

50 Dubit. Cur primo apparuit Petro quàm aliis discipulis? Resp. Chry. quod ne desperaret propter negationem.

51 Dub. Cum Marcus habeatur quòd dicta fœminarum visa sint apostolis deliramenta quomodo hic dicitur quòd apostoli dicebant vere eum surrexisse? Resp. Magister Historischolastl. quod primo ad dictum mulierum non crediderunt, sed post cum Petrus retulit se eum vidisse fidem dederunt.

52 Dub. Cur potius in fractione panis cognouerunt eum quàm per alia signa? Respond. S. Thom. 3. sen. distin. 21. q. 2. ar. 4. q. 1. quod discipuli non cognouerint Christum in loquela fuit ex interiori dispositione, quoniam non credebant eum resurrexisse, sed in fractione panis per specialem modum frangendi cognouerunt eum. Nam ut dicitur fractio sua erat similis incisioni cultelli.

ALLEGORICE.

[Quod duo discipuli uadunt in Emaus] significat utrumque populum Iudaicum, & gentilem ad fidem conuersum, ire in Emaus interpretatum mater dulcedinis, quia per fidem gustatur dulcedo dei [quòd distat stadiis. 60.] Figurat quòd oportet nos imbui decem præceptis legis, & quatuor euangeliis, & ita quater quatuor sunt. 40. Et quia dilectio dei, & proximi est plenitudo legis iõ addimus bis decẽ qui est numerus perfectus & itineramus. 60. stadiis [quod loquendo de Christo Christus eis appropinquauit] signat omnes de deo loquentes deum habere presentem [quod oculi eorum tenebantur ne eũ cognoscerent] demonstrat in præsenti uita nequaquàm deum posse uideri sicuti est.

[Quod

[Quod eos primo interrogat] signat gratiam dei omne nostrum, bonum præuenire [quod uocant eum peregrinum] demonstrat quod in omnibus fuit uere peregrinus. Et primo quantum ad habitum habuit carnem pro selauina, animam plenam gratiarum pro scarsella, coronam spineam pro pileo, & crucem pro baculo quantum ad uias fuit peregrinus descendendo de cœlo in hanc vallem, ascendendo in crucem, descendendo ad inferos, ascendendo ad cœlos nec errauit itinerando, quia tenuit viam ferratam pedibus clauis perforatis, habuit crucem demonstrantem iter, & coronam pro ramis connexis, & acerbum lapidum quibus pluries Iudæi uoluerũt eum lapidare, quibus omnibus uiæ offenduntur. Fuit peregrinus quantum ad hospitia quæ intrauit. Primo de mane ad prandendum in utero virginali. In meridie ad bibendum & quiescendum in cruce. In sero ad cenandum, & dormiendum in sepulchro, & anima in limbo ad faciendum cœnam sanctis patribus. Fuit peregrinus quo ad pericula, quia a socio proditus scilicet Iuda, ab hospitibus scilicet Iudæis interfectus, a latronibus scilicet militibus spoliatus, fuit peregrinus quo ad signa quæ reportauit, scilicet cicatrices [quod discipulos arguit] signat deum quos diligit redarguere & ad viam ueritatis reducere [quod finxit se longius ire] signat quod deus aliquando derelinquit iustos in tentationibus ut amplius coronentur, [quod coegerunt eum, & cognouerunt] significat hospitalitatem summæ deo placere & Christum in pauperibus recipi, & cognosci [quod orant dicentes mane nobiscum domine] signat quod uolentes Iesum habere loquantur uerba spiritualia, & ita corda eorum ardebunt in præsenti vita [quod eadem hora regressi sunt, & narrauerunt apostolis gesta] signat doctores debere propter salutem aliorum prædicare [quod cognouerunt eum in fractione panis] signat Christum maxime cognosci & perfici in sacramento eucharistiæ.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut semper memoriam passionis Christi mente reuoluamus, & non habere oculos clausos sed apertos, & uigilantes quia nescimus horam quando ueniet, & si quæ dubia habemus recurramus ad sacram scripturam, & quod peregrinos uerecundiores nedum imitemur, sed & eos gratioſe cogamus, quia in ipsis recipimus Christum. Instruimur etiam ut semper ante confessionem benedicamus cibum & potum, & gratias referamus bonorum omnium largitori, & quod salutem proximorum, iuxta possibilitatem perquiramus.

ANAGOGICE.

Eleuamur in contemplationem Emaus id-est cœlestis gloriæ quæ est mater totius dulcedinis, ad quam in ipsa die resurrectionis generalis corpore, aliumpto perueniemus post peregrinationem præsentis uitæ, ubi omni dubietate remota uidebimus deum sicuti est inclinatis diebus præsentis sæculi, ubi oculi nostri erunt uidentes præceptorem nostrum, & diuino amore ardebimus, ubi & in cœlesti mensa panem angelorum manducabimus, & inueniemus congregatos sanctos apostolos, & eos qui cum ipsis erunt turbam uidelicet magnam, stantes ante thronum Dei.

FERIA TERTIA PASCHAE.

Stetit Iesus in medio. Luc. 24. capitul. & Ioan. 20. capitul.

Historia huius euangelij, facta est anno Christi. trigesimotertio die. 27. Martij. in dominica.

HISTORICE.

In medio discipulorum, consistens dominus ut pace frucrentur, nec ullo conturberentur timore cum ipse adesset imperauit, his autem conturbatis quoniam spiritum cernere se arbitrarentur, ait minime turbari oportere, sed ut manibus plantisque perspectis eum qui crucifixus fuerat ipsum esse agnoscerent, palparentque spiritum carnibus, & ossibus carere, quæ ipse possideret, cumque incredulos ac exlætitia admirantes aspiceret iussit ut si quæ esui apta haberent offerrent, ex parte itaque piscis assi ac fauo mellis dum comedisset, quæ superfuerunt reddidit, retulitque hæc prædixisse eis, necesse scilicet fore quæcunque impleri quæ sacris in scripturis de eo enunciata fuissent scripturarumque claram eis interpretationem tribuit quatenus, cũctas intelligerẽ, inquiens ita scriptum fore, & impleri oportere & eius in nomine in oẽs prædicari gentes

ter scelerum pœnitentiam & oblationem.

VTile erit occurrentia dubia resoluere?

1 Dub. Cur Euangelista non dixit uenit sed fletit? Resp. Ly. quia subito inter eos apparuit & ianuis clausis intrauit.

2 Dub. Vbi erant tunc Apostoli? Resp. Landulphus de uita Christi. quod in cenaculo ubi fecerant cœnam sito in monte Syon.

3 Dub. Qua hora eis apparuit? Resp. quod de sero, ut habetur Io. 2.

4 Dub. Cum fecisset annunciare per Angelum quod uiderent eum in Galilæa, quomodo nunc apparet eis in Hierusalem? Resp. Eusebius quod prius latentibus in Hierusalem semel, aut bis uisus est ad eorum consolationem. in Galilæa uero non in conclaui aut semel aut bis, sed cum multa potestate ostensionem sui fecit præbens se eis uiuentem post passionem in signis multis, ut Lucas testatur in actibus.

5 Dub. Cur dicit eis pax nobis? Resp. Theophil. quod ut ostenderet se esse eundem eo. & magistrum qui hoc uerbo iudebat, quo etiã eos munuit eum ad prædicandum misit.

6 Dub. Quid est pax? Resp. S. Tho. 2. 2. q 29. art. 1. quod est tranquillitas ordinis maxime in uoluntate, ut dicit Aug. 19. de ciuitate Dei, quæ consistit in hoc quod motus omnes appetitus in uno homine conquiescunt.

7 Dub. Quæ differentia est inter pacem & concordiam? Resp. qui sup. quod pax includit concordiam, & aliquid addit quia aliquis potest esse concors cum alio non spontanea uoluntate, sed quasi coactus timore alicuius mali sibi imminentis, & talis concordia non est uera pax, quia non seruatur ordo utriusque concordantis.

8 Dub. Cur omnia pacem appetunt? Resp. qui sup. ar. 1. quoniam omne appetens appetit tranquille, & sine impedimento peruenire ad id quod appetit, & in hoc consistit ratio pacis.

9 Dub. Cum multi appetant bellum, quomodo appetunt pacem? Resp. qui sup. quod omnes bellantes non quærunt nisi pacem, quam se habere non estimant, nisi eorum uoluntas quieretur.

10 Dub. An pax sit uirtus? Resp. qui sup. ar. 3. quod pax est effectus charitatis, nec est alia uirtus ab effectu uirtutis charitatis.

11 Dub. An cum pace possit stare dissensio? Respon. qui sup. quod dissensio quæ prouenit ex diuersitate opinionum. Vel de minimis non repugnat charitati, nec per consequens paci quæ habetur in hac uita, sed bene dissensio de magnis, & in bonis cõferentibus ad uitã.

12 Dub. An pax reipublicæ sit bona? Resp. qui sup. q. 123. ar. 5. quod secundum se est bona, licet mali etiam utantur ea ad lasciuiam.

13 Dubit. Si pax est bona, cur dominus dicit Matthæi 10. Non ueni mittere pacem &c. Respon. qui sup. q. 29. ar. 2. quod est quædam pax uera, & ista est bona, & hanc dominus commendat. Alia est pax apparens, de qua dicitur in Ps. 27. Qui loquuntur pacem cum proximo suo, mala autem in cordibus eorum. & est simulata, & est pax malorum in qua conueniunt aliqui ad mala faciendum, & hanc dominus prohibet, nec uenit eam mittere, sed potius auferre.

14 Dub. Quam excellentiam habet in se pax bona? Respõ. Græcus. q. pax est res & nomen dulce, quam & Deo esse accepimus iuxta illud pax Dei, & eius esse Deum. iuxta illud Deus pacis, ipsam esse Deum, iuxta illud ipse est pax nostra. Pax bonum commendatum ab omnibus, obseruatum autem a paucis.

15 Dub. Cur a paucis obseruatur pax? Resp. qui sup. quod forsitan causa est ambitio dominij, aut facultatum, aut liuor aut odium, aut contemptus, aut aliquid huiusmodi.

16 Dub. Quia uidetur oratio imperfecta dum dicit pax nobis? Resp. quod hic est eclipsis, quia subintelligitur sit.

17 Dub. Cur dicit ego sum? Resp. Lyr. q. d. ego sum non res fantastica, aut illusio diabolica.

18 Dub. Cur dicit nolite timere? Resp. qui supra. quod uerisimile est quod uiso eo statim timuerunt, & ut abiicerent timorem dixit eis, nolite timere.

19 Dub. Quem spiritum putabant uidere? Respon. Beda. quod illum quem emisit in passione, quoniam non credebant eum resurrexisse.

20 Dub. Cur conturbati dicantur, cum Petrus iam eum uidisset? Resp. Ambr. super Lucam. quod quia uectibulis obseratis improuisus cum corpore se infunderat.

21 Dub. Cur dicit & cogitationes ascendunt? Respond. Theophil. quod in hoc ostendit se Deum esse qui mentis cognoscit archana.

22 Dub. Quas cogitationes habebant. Respon. Beda. quod falsas & pernicioſas contra resurrectionem Christi, nec propter ipsas reducebantur ad ipsam credendum.

23 Dub. Cur dicit cogitationes ascendere? Respon. Beda. quod ea quæ Deus infundit dicuntur descendere, sed ea quæ contra Deum sunt dicuntur ascendere.

24 Dub. Cum Ioan. 20. dicatur gauisi sunt discipuli, & hic Lucas dicat eos conturbatos uidetur contrarietas? Respond. Amb. super Lucam dicens, quod primo conturbati sunt, sed postmodum dum crediderunt gauisi sunt. Ioãnes autem compendio utitur, & Lucas historico usus est circuitu.

25 Dubitatur. Cur nulti ut uideant & palpent? Resp. Beda, quod ut dubietatis eorum uulnus sanaret.

26 Dub. Cur potius manus & pedes, quàm alias partes corporis? Respond. qui supr. quia per ipsas cicatrices firmius docebantur cognoscere esse idem corpus numero, quod in cruce fuerat.

27 Dub. An post resurrectionem Christus habuerit uerum corpus? Resp. San. Tho. 3. par. q. 54. artic. 1. q. sic. quia si fuisset fantasticum corpus non fuisset uera resurrectio, sed apparens.

28 Dub. An corpus Christi resurrexerit integrum? Resp. qui sup. ar. 3. quod sic. & quicquid ad naturam humani corporis pertinet totum fuit in corpore Christi resurgentis, fuit ergo eiusdem naturæ, sed alterius gloriæ, quia impassibile resurrexit.

29 Dub. Quia uidetur quod non habuerit carnem & sanguinem cum dicatur 2. Corin. 15. Caro & sanguis regnum Dei non possidebũt? Resp. qui supr. quod caro & sanguis non accipiuntur ibi pro natura carnis & sanguinis, sed pro culpa carnis & sanguinis, uel pro corruptione carnis & sanguinis.

30 Dub. Quia si habuit sanguinem ergo uidetur quod etiam alios humores habuerit, & ipsi causant corruptionem, ergo uidetur quod corpus Christi sit corruptibile? Resp. qui sup. quod sicut Augus. dicit ad Consentium quod uellet diuina potentia de ista natura corporũ quibusdam manentibus auferre quas uoluerit qualitates, ut abesset labes. s. corruptionis, adsit effigies, adsit morio, absit fœtor, adsit nescendi potestas, absit esuriendi necessitas.

31 Dub. An totus sanguis effusus in passione fuerit reassumptus in resurrectione? Respond. qui supra. quod sic cum totus pertineat ad ueritatem humanæ naturæ. dominus Ioan. Car. de Turrecremata sic probat. si totus sanguis non fuit reassumptus, sed aliqua pars remanserit in terris, quæritur quid erit de eo in fine sæculi. Non est dicendum quod corrumpatur, nec etiam quod tunc a Christo assumatur, quia resurrectio eius non iterabitur, ergo totus fuit reassumptus in resurrectione. Hoc idem probat Sanctus Thomas quodlibe. 5. tum quia in perfectissima ætate passus est in qua maxime ea quæ in homine inueniuntur ad ueritatem humanæ naturæ pertinere uidentur. tamen ex merito passionis, quia si sanctorum martyrum ille partes, in quibus pro Christo passionem sustinuerunt quædam priuilegiatum fulgorem habebunt, ut dicit Aug. in 2. de ciuita. Dei. multo perfectius sanguis Christi quem propter salutem humani generis effudit ad gloriosam resurrectionem totus separatus est.

32 Dub. Quomodo reperitur sanguis Christi qui seruatur in quibusdam Ecclesijs? Respon. San. Tho. 3. parte. ubi supra. & Ioan. de Poliaco quodlibe. 4. quod miraculose dicitur fluxisse de quadam imagine Christi percussa, & etiam de quadam hostia consecrata percussa a quodam Iudæo sicut accidit in uico Parisijs & debet adorari eadem adoratione qua alius sanguis Christi adoratur cum representet passionem Christi.

33 Dub. Quia uidetur quod diuinitas fuerit separata a sanguine, quia non possumus dicere quod in illo triduo Christus effusus fuerit super terram, super quã effusus est sanguis. Si cur dicimus quod Christus fuit in sepulchro, quia corpus ibi erat, & in inferno, quia anima ibi fuit, a quibus non fuit separata diuinitas, & ita fuit a sanguine separata? Respon. do. Io. Card. de Turrecremata super euangelijs, quod illa ratio est Francisci de Maronis qui in quodam sermone distinguit 4. separationes, & dicit quod secunda separatio fuit humanitatis a diuinitate, prout humanitas dicit aliquod refulgens ex unione animæ & corporis, & propter hoc dicit Christum clamasse, Deus meus ut quid dereliquisti me. Et quarta separatio fuit sanguinis a diuinitate, quæ tamen non uidetur benedicta, quia differentia est inter cessationem unionis & separationem unitorum. Cessat enim unio aliquotum per decisionem alicuius extremorum, sed separatio non est nisi eorum quæ manent post-

Universidad de Deusto
Biblioteca

postquam soluta est eorum unio. Vnde formæ naturales aliæ ab anima rationali quando fit corruptio compositi non dicuntur separari a materia, sed sola anima rationalis dicitur separari, quia remanet soluta vnione eius a corpore. Et ideo cum in morte Christi humanitas prout dicit aliqs resultãs ex vnione animæ & corporis, non maneat dissoluta vnione animæ & corporis, sed desinat esse, nõ est proprie dicenda separari a diuinitate. Præterea quod dicit Christũ clamasse deus meus vt quid dereliquisti me: propter talem separationem non dicit verum, quoniam Augustinus, Magister sententiarum, sanctus Thomas, Alexander de Ales, & Nicolaus de Lyra, oés exponunt de subtractione protectionis. dicitur enim derelictus Christus, quia expositus manibus impiorum, non autem dictum est ratione separationis factæ, & quædã glo. dicit subtraxit protectionem sed nõ soluit vnionẽ. Quomã hæc verba adhuc viuens in cruce dixit. Præter ea motiua sua non astringunt quod fuerit facta separatio sanguinis a diuinitate. Tum quia ipse Christus ait per prophetam ps. 21. Ego autem sicut aqua effusus sum quod glo. quæ est Augustini exponit de Christo. sicut ergo ratione corporis dicitur quod iacuit in sepulchro, ita eo modo ratione sanguinis effusi de corpore poterat dici effusus super terram. Non astringit quoque aliud eius motiuum, quod omne quod prædicatur de eo q̃ est vnitum uerbo prædicetur de verbo, quia non oportet quod prædicetur omnibus modis. Vnde licet anima semper manserit vnita verbo, non dicitur quòd uerbum sit anima, aut quod sit forma corporis, aut quod fuit separatum a corpore sicut erat anima, aut quod esset corpus & separatum ab anima, & ita licet sanguis esset vnitus diuinitati nõ sequitur quod diuinitas esset sanguis, aut q̃ fuisset effusa super terram, sed bene sequitur q̃ erat habens sanguinem effusum super terram, quod autem sanguis Christi qui in passione fuit effusus semper manserit diuinitati vnitus. Probatur primo ex illo Matt. 26. c. Hoc est corpus meum quod pro uobis tradetur. Et hic est sanguis qui pro nobis effundetur. Ex quibus verbis Christi eadẽ videtur esse vnitas inter sanguinem effusum & sanguinem uiuum quæ fuit inter corpus viuum & corpus mortuum, sed corpus Christi mortuum & uiuũ fuit unũ & idem vnitate suppositi. ergo sanguis effusus est sanguis uiuus Christi fuit unus unitate suppositi, quod non esset si sanguis effusus in passione fuisset a diuinitate separatus, consequentia est bona & antecedens pro vtraque parte alias dabitur q̃ sanguis effusus esset alius suppositaliter quam sanguis uiuus Christi, quod non videtur conuenienter dictum. Item sanguis Christi effusus in passione fuit precium sufficiens ad redemptionem humanæ naturæ, ergo non fuit a diuinitate separatus, consequentia est bona antecedens patet ex illo 2. Chorint. 6. empti estis precio magno, quia sufficienti, sed sufficiens precium redemptionis non potuit esse aliqua virtute creata. Vnde necesse est q̃ uirtute diuina, vnde ex hac ratione sumitur hæc necessitas incarnationis. Vnde San. Tho. super illud empti estis precio magno dicit, dicitur autem precium redemptionis magnũ quia non est corruptibile, sed æternum habes virtutem cum sit sanguis dei æterni. Item sanguis Christi effusus fuit incorruptibilis patet, tum ex illo psal. 29. Quæ utilitas in sanguine meo cum descendo in corruptionem. tamẽ ex illo. 1. Petri. 1. non corruptibilibus auro & argento redempti estis, sed precioso sanguine, sed ista incorruptio non inerat ei ex naturali virtute. Ergo necesse erat quod ineset virtute diuinitatis sibi vnite. Item sanguis Christi q̃ datur nobis sumendus sub sacramento est idẽ sanguis qui effusus est à corpore Christi in remissionem peccatorum. Sed iste est vnitus diuinitati, ergo & ille. Item cum sanguis Christi operatus sit remissionem peccatorum ablutionem culparum & apertionem regni cœlestis necesse est dicere q̃ fuit diuinitati vnitus quia actio & operatio arguit virtutẽ inoperãte, tales operationes sunt supernaturales ergo diuinæ. Vnde Sanctus Tho. super illud ad hebræos. 9. Christus assistens pontifex & infra per proprium sanguinem dicit. Per istum sanguinem redempti sumus & hoc in perpetuũ, quia virtus eius est infinita. Idem tenet Damascenus dicens. Anathema sit qui dicit uerbum dei deposuisse quod semel assumpsit. Itẽ deus nihil agit frustra, quia nec natura quia omnia disponit cum ratione, sed nulla ratio sufficiẽs potest assignari quòd sanguis effusus in remissionem peccatorum delinquatur a diuinitate neque aliqua utilitas sit in eo. ideo &c.

34 Dub. Quia uidetur q̃ spiritus carnẽ & ossa habeant

habeat, quia anima informans corpus ipsum corpus habet, quod corpus carnem & ossa habet. ergo &c. Ref. quod spiritus neque anima habent carnem & ossa quæ sint suæ naturæ, cũ anima & spiritus sint naturæ incorporeæ, & hoc modo Christus probauit se non esse spiritum, cum non haberet carnem & ossa.

35 Dub. An apparuerit dominus discipulis nudus vel uestitus? Ref. quòd eũtibus in Emaus apparuit vestitus sicut peregrinus. Item Magdalenæ in forma hortolani qui non incedunt nudi, & ita verisimiliter apparuit cæteris apostolis indutus.

36 Dubitatur. Quibus vestibus erat indutus? Respond. quod sicut apparebat eis in forma qua volebat, ita & in habitu quo volebat.

37 Dub. Si non credebant quomodo poterant mirari i præ gaudio? Resp. quòd non erant incredeli ex toto, sed mirabantur de narratis, & visis, & gaudebant.

38 Dubitatur. Cur voluit mãducare cum eis? Respon. San. Tho. 3. sen. dist. 21. q. 2. ar. 4. q. 4. q̃ per comestionem ostendit veram naturam humanam remansisse ex illis operibus vitæ quæ infirma sunt, scilicet p comestionem quæ comestio non fuit necessitatis sicut est in animali vita, sed magis fuit potestatis id est, naturalis potentiæ ostensiua.

39 Dubitatur. An fuerit ibi vera comestio? Respon qui supra. q̃ sic quantum ad diuisionem cibi & quantum ad traiectionem in ventrem, non autem quantum ad conuersionem in humores vel in substantiam comedentis.

40 Dubitatur. Quid actum fuit de illo cibo? Respond. qui supra. quod vt Augst. dicit in spiritualem naturam conuersus est. id est, in vaporem resolutus sicut aqua per radios solis.

41 Dubita. Quia per talem comestionem non videtur probata humana natura, quia etiam angeli leguntur comedisse, qui tamẽ non erãt homines? Resp. qui supra quod in angelis non est comestio ad ostendendum potentiam naturalem nutritiuam quam non habent, sicut Christus eam habuit & ideo non est simile & licet ista comestio vel vnum argumentorum quibus usus est per se non sufficerent, tamen omnia simul certitudinem faciebant, & ideo etiam argumenta multiplicata sunt.

42 Dub. Quia argumenta tolluntur vbi fides quæritur, vt dicit Ambro. & Grego. in homel. fides non habet meritum cui humana ratio præbet experimentum? Respon. qui supra. artic. 3. quod intentio Ambr. est dicere quòd fides non assentit alicui propter argumenta, sed propter veritatem primam. Nõ autem quin possint induci argumenta ad miniculantia fidei sicut primo apostoli inducti fuerunt ad credendum per miracula & per auctoritatem, & per visibiles apparitiones.

43 Dub. Quid probauit dominus per istas apparitiones? Resp. qui supra quòd identitatem resurgentis & conditionẽ resurrectionis quã probauit quantum ad veritatem vitæ loquendo cum eis, & veritatem corporis se palpandum præbendo, & quantũ ad gloriam ianuis clausis intrando. Identitatem resurgẽtis probauit quantum ad naturam comedendo cum eis & personam se visibilem præbendo in eadem effigie quam soliti erant videre, & quantum ad actidentia per hoc quòd cicatrices ostendit.

44 Dub. Cur nõ ita probauit alios articulos fidei sicut istum? Respon. qui supra. quòd quidã articuli sunt de diuinitate tantum, & nõ possunt probari ad sensum, sed per miracula vel per auctoritates quemadmodum probati fuerunt. Quædam sunt de humanitate diuinitati vnita. Et isti etiam ad sensum omnes probati sunt, sed quia passio & ascensio in seipsa visa est non autem resurrectio. Ideo signa resurrectionis visibiliter ostendi oportuit, ex quibus conferẽdo ad veritatem resurrectionis perueniretur & propter hoc ista probatio dicam est argumentatiua. Non autem probatio passionis vel ascensionis.

45 Dub. Quia non videtur uera probatio resurrectionis per hoc quòd se palpandum præbuit. quia angeli & dæmones possunt assumere corpora solida? Resp. qui supra. ar. 4. q. 2. q̃ licet possint assumere corpora solida. non tamen habentia omnes operationes vitæ, quia opus artis non potest esse simule operationi naturæ, & ex longa mora percipereture deceptio.

46 Dubitatur. Quia si argumenta illa sufficienter probabant resurrectionem, videtur quòd diminuerent meritum fidei? Respon. qui supra. q. 2. arti. 3. quòd fides non est directe de eo quod probatur sicut de obiecto, sed de diuinate quæ probari non potest homini in via. Vnde Thomas vidit hominem & Deum credidit.

47 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

47 Dub. Cum cicatrices uideantur importare quandam corruptionem, ut quid remanent in corporibus gloriosis? Resp. qui sup. ar. 4. q. 3. q. 1. dicit Aug. 20. de ciuitate Dei. quod remanent ad decorem quasi insignia uictoriæ, non quod aliqua corruptio uel defectus in eis sit.

48 Dub. An sancti quibus in truncata fuerunt membra relurgent sine illis membris? Resp. qui sup. quod non oportet quod sine illis resurgant, sed quod in loco incisionis aliquod ueritgnum ad decorem gloriæ remaneat.

49 Dub. Quæ differentia est inter mel & fauum mellis? Resp. Beda quod idem sunt, sed mel quando est extractum a cera fauus mellis dicitur interim quod est in cera.

50 Dub. Vt quid dedit eis reliquias? Resp. quod ut magis certificarentur eum comedisse cum in reliquiis uiderent consumptionem sibi editi qui deficiebat.

51 Dub. Cur dicit cum adhuc essem uobiscū cum etiam nunc sic loquendo esset cum eis? Respon. Beda. id est cum adhuc essem in carne mortali, quia licet in eadem carne resuscitatus esset, non tamen cum eis in illa mortalitate erat.

52 Dub. Cur dicit necesse erat impleri scripta de eo? Resp. Aug. de consensu Euangelistarū. quòd ad confutandum delamenta eorū, qui dicunt eum magicis artibus tanta fecisse, & Apostolos conuertisse, quia antequam nasceretur non erat magus. Et tamen talia de ipso prophetata fuerunt antequam nasceretur.

53 Dub. Vt quid aperuit eis sensum? Resp. Lyr. ut illuminarentur ad percipiendum ea quæ erant diuinitatis.

54 Dub. Cum Dauid fuerit propheta, cur distinguis psalmos a prophetis? Resp. quòd quia liber psalmorum est distinctus alib. 12. prophetarum.

55 Dub. Cur primo uult quòd prædicent pœnitentiam & post remissionem peccatorum? Resp. quòd cum peccata non remittantur sine contritione quam importat pœnitentia. Ideo primo pœnitentia debet suscipi, ut post remittantur peccata.

56 Dub. Cur dicit in nomine suo & non Dei, uel trinitatis? Resp. Theophi. quòd hoc nomē Christus continet in se patrem, quasi unctorem spiritum .s. quasi unctionem, & filium quasi unctum .s. secundum humanam naturā.

57 Dub. Quomodo poterant prædicare omnibus gentibus cum decem tribus sint inclusæ, ultra montes Caspios? Respon. quod circa finem mundi egredientur, & eis tunc prædicabitur.

ALLEGORICE.

[Quod Christus stat in medio discipulorum] signat eum stare in medio congregatorū omnium in nomine eius [piscis assus quem comedit] significat quod naturam nostrā in hoc mari huius uitæ natantem assans ea igne propriæ deitatis, & exsiccans eius humiditatem quam a profundis undis contraxerat escam fecit diuinam, & eam quæ prius erat abhominabilis præparauit Deo cibum suauem quod significat fauus mellis. [Quod autem reliquias eis dedit] signat quod ipse humanum genus redemit, sed reliquias Iudæorum & gentium sancti Apostoli conuertere sua prædicatione debebant.

TROPOLOGICE.

Si uolumus Christum habere in medio nostrum, oportet quod simus uniti & congregati in nomine eius, & dabit nobis pacem. Item quod manducemus piscem assum. i. Christum passum in sancto sacramento cum fauo mellis. i. cum dulcedine suauitatis. & quod solum manducemus partem, quia non potest totaliter consumi. Item quòd quæramus intelligere scripturas, ut saluemur & sciamus quid credere & quid agere debeamus.

ANAGOGICE.

Contemplemur cœlestem gloriam post cōmunem omnium resurrectionem, in qua Christus erit in medio beatorum, ubi erit uerissima pax, & uidebunt cicatrices suæ uictoriæ coruscantes & splendidius Sole lucentes, & uidebimus ac palpabimus eum sicut est & reficiemur escis dulcioribus melle & fauo, gratiasq; agemus quod per pœnitentiam consecuti fuerimus remissionem peccatorum, ubi omnes gentes eum laudabunt in sæcula sæculorum. Amen.

FERIA IIII. PASCHAE.

Manifestauit se iterum Io. 12.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 33. die 5 Aprilis. s. in die Martis.

HISTORICE.

Cum Petrus, Thomas, Nathanael, Zebedei filij. Alijque duo ex domini discipulis inaniter piscando totam consumpsissent noctē mane facto nequaquam ab eis agnitus in littore dominus

dominus affuit rogauitq; an aliquid esculi haberent quibus negantibus iussit in dexteram puppis rethia iactari, quoniam pisces inuenirent qui iussa perficientes, centumquinquaginta tres, & quidem magnos comprehenderunt pisces, adeo ut rethe trahere nequirent quod nequaquam ex tanta multitudine scissum fuit, Petrus itaque cum quia dominus esset a Ioanne percepisset tunica indutus mare transuadauit reliquis nauigio in terram descendentibus, cum solum ducentis a terra cubitis abessent, ut autem de captis piscibus afferrent ei dominus imperauit, utique pranderent. Eorum tamen nullus qui suam foret in terrogare ausus fuit proprium agnoscentis dominum. Hi uero piscem assum una cum pane eis distribuit. Tertio iam resurrectione peracta se eis demonstrante.

DVbia explanda occurrunt.

Dub. Primo cur dicitur manifestauit se? Resp. Chry. quod quia non uideretur, nisi condescenderet.

2 Dub. Cur resurrectio Christi non fuit ita nota omnibus, sicut passio eius quæ fuit omnibus manifesta? Resp. S. Tho. 3. par. q. 55. art. 1. quòd quia passio eius peracta est in corpore adhuc habente naturam passibilem quæ communi lege nota est omnibus. Et ideo immediate omni populo manifestari potuit, sed resurrectio eius facta est per gloriam patris, & resurrexit gloriosa resurrectione. Ideo non omni populo immediate manifestanda fuit, sed quibusdam quorum testimonio delata fuit in aliorum notitiam.

3 Dub. Cur bis dicit Euangelista manifestauit? Resp. Beda. quod more solito Euangelista prius retulit causam, deinde quemadmodum res gesta est enarrat.

4 Dub. Quis fuit iste Symon? Resp. Lyr. quòd fuit Petrus & non ille Apostolus qui uocatus fuit Symon.

5 Dub. Qui fuerunt illi duo discipuli innominati? Resp. S. Vin. in Ser. quòd creduntur fuisse Andreas frater Petri, & Philippus qui erat frater Nathanaelis.

6 Dub. Cur iuerunt piscatum? Resp. Aug. quòd propter penuriam ut emerent sibi cibos.

7 Dub. Cur dominus permisit eos penuriam pati? Resp. qui sup. quod ut cogerentur ire piscatum, & per miraculum factum eum agnoscerent.

8 Dub. Cur Petrus qui omnia reliquerat propter Christum redijt ad piscandum? Resp. Gregor. in Home. quòd negotium quod ante conuersionem sine peccato exstitit hoc repetere post conuersionem culpa non fuit, & sic ad piscationem post conuersionem Petrus redijt. Matthæus uero ad Teloneri lucra non resedit.

9 Dub. An piscationes & uenationes possint licite fieri? Resp. S. Tho. 1. par. q. 96. ar. 1. quòd omnia animalia sunt homini naturaliter subiecta, & quemadmodum plante utuntur terra ad sui nutrimentum. Animalia uero plantis, ita homo utitur plantis & animalibus, & propter hoc dicitur in 1. Politicorum. quòd uenatio siluestrium animalium est iusta & naturalis, quia per eam homo uendicat sibi quæ est naturaliter suum, & ita etiam piscatio licita est.

10 Dub. An liceat ubique uenari & piscari? Resp. quòd ut habetur instituta de rerum diuisione, ferarum, bestiarum, & omnium animalium siue in mari, aere, siue in terra existant quæ non sunt in bono alterius dominiū acquiritur per occupationem, siue quis ea capiat in suo uel in alieno. Dominus autem fundi potest prohibere ingredientem uenandi, uel aucupandi gratia. & qui prohibitus fuerit tenetur iniuriarum. dum autem sunt in bono alicuius & custodiam eius effugerint. & in libertatem naturalem uenerint, nec sunt in animo redeundi. rursus occupantis erunt. Vnde si quis habet pisces in piscina & custodia sua sub pœna furti nemo rapere debet. Si autem piscinam contingit destrui & rupta custodia pisces in aliud flumen in libertatem naturalem uenerint capientes erunt.

11 Dub. Cur alij discipuli secuti sunt Petrum? Resp. Chry. quia Petrus erat caput eorum.

12 Dub. In quam nauim ascenderunt? Resp. Lyr. quod in alienam cum suam reliquissent eis accommodatam uel locatam, sed alio modo licito adepram.

13 Dub. Cur piscabantur de nocte? Resp. Chryso. quia adhuc formidolosi erant.

14 Dub. Cur nihil ceperunt illa nocte? Resp. Gregor. quòd ut captio sequens miraculosa appareret.

15 Dub. Cur non iuerunt piscatum inter mortem & resurrectionem Christi? Resp. Aug. quòd quia putarentur eos illa quæ animos eorum occupauerat desperatione fecisse, uel dic q. erat

erat infra octauam paschæ quæ tota erat solemnis & non erat licitum operari maxime, quia non fuit dies intermedia nisi sabbatum.

26 Dub. Cur non uenit ad eos dominus noctę? Resp. quia terruisset eos, & non ita clare manifestasset resurrectionem suam.

27 Dub. Cur non ambulauit super aquas? Ref. Ly. quòd ad ostendendum quod amplius non erat cum illis in fluctibus uitæ corruptibilis.

28 Dub. In qua forma eis apparuit? Ref. S. Vincen. in Ser. quòd in specie mercatoris uolentis emere pisces.

29 Dub. Cur potius uoluit apparere in forma peregrini, hortolani, & mercatoris, quàm in alijs? Resp. S. Vin. in Ser. Quod ideo quia fuit peregrinus, ut patet feria secunda paschę in allegoria, fuit hortolanus in sua prædicatione malas herbas. i. uitia eradicando, & bonas. i. uirtutes plantando. Item & mercator in sua passione, quia emit totum genus humanum precio sanguinis sui.

30 Dub. Cur interrogat an pulmentarium haberent? Resp. Chry. quòd quasi ab eis aliquid emere uellet.

31 Dub. Quid est pulmentarium? Resp. quòd quilibet cibus præter panem.

32 Dub. Cur discipuli nihil aliud sibi dixerũt nisi non? Resp. Ly. quia credebant eum mercatorem esse qui uellet emere pisces.

33 Dub. Cur iussit ut mitterent rethe in dextram nauis? Resp. Chrys. quòd per hoc ostendit eis signum quo eum cognoscerent.

34 Dub. Quomodo potuerunt capere tot pisces? Resp. Ly. quod uirtute diuina.

35 Dub. Quomodo non uolebant trahere, q̃ tamen post traxerunt? Respon. quòd non uolebant illud trahere super nauim præ ponderе pisciũ.

36 Dub. Quomodo Ioannes inter alios prius cognouit Christum? Ref. S. Vin. in Serm. quia habebat excellentiam uirginitatis. Ideo habebat oculos clariores. nam beati mundo corde, quoniam ipsi Deum uidebunt. Matt. 5. cap.

37 Dub. Quomodo Ioannes cognouit dominum? Resp. qui sup. quòd admiratus quis esset homo ille qui tantum sciebat de arte piscatoria. Curiosius inspexit illum & cognouit eum esse dominum.

38 Dub. Cur Ioannes se nominando dicit sem per discipulus ille quem diligebat Iesus? Ref. Aug. quòd hæc erat consuetudo eorum qui nobis sacras literas ministrarunt, & ut dicit Ly. hoc patet de Paulo 2. Corin. 12. cum dicit scio hominem in Christo &c. & 2. Reg. 23. c. de Dauid. dixit uir cui constitutum est de Christo.

39 Dub. Cur potius Ioannes dixit Petro quã aliis discipulis quod ille erat dominus? Resp. Ly. quia ipsi inter se erant magis familiares, & præ cæteris Christum plus diligebant.

40 Dub. Quomodo Petrus stabat nudus? Resp. Beda & Ly. quod dicitur nudus respectu aliorum uestimentorum quibus uti solebat, quod more piscatorum studio piscandi nudus incesserat.

41 Dub. Cur præcinxit se tunica? Resp. Ly. ut cum maiori reuerentia accederet ad Christũ.

42 Dub. Quæ tunica erat illa? Resp. Theophi. quod præcinxit se lineo amictu quem fenees & tyrij piscatores circumuoluunt sibi cum nudi sint etiam cæteris indumentis apponunt.

43 Dub. An Petrus ambulauerit super aquas, uel natauerit ueniendo ad Christum? Resp. Beda. quod natando uenit, uel pedibus propriis, quia erat prope terram. Lyra tamen dicit quod ambulauit super aquas domini memor quem diligebat, & pristinæ ambulationis super aquas, quando ad dominum uenit, quia etiam non natando potuisset uenire, qa tunica succinxit se quod non fecisset si natare uoluisset, nec etiam peditando uenit per profundum aquæ, quia distabant cubitis ducentis, quia non uidetur quod in tanto spacio maris aqua esset, ita parua quod homo posset ibi peditare, & maxime quia aqua illa erat tanta quod in ea nauis poterat currere in qua erãt septem homines ad minus, quia tot sunt hic numerati. & 153. pisces magni & rethia, & alia nauis instrumenta, sed uerisimilior uidetur opinio Bedæ, quod non ambulauerit super aquas, & quod uenit peditando, nec rationes Lyræ astringunt, quia ut patet ex textu Euangelij non posuerunt in naui illos pisces, nec rethia erant in naui, sed uenientes ad terram trahebant, & super naui erant sex homines, quia Petrus uenit per aquam, præterea in minori aqua una nauis piscatoria, etiam onusta nataret, ubi altitudo aquæ non equaret altitudinem unius hominis, ut satis ad oculum patere potest, nam illud uocabatur mare more Hebraico, quomodo omnis congregatio aquarum dicitur mare. erat enim lacus siue stagnum. Et præterea cum primo ambulauit super mare sibi imperauit Christus dicens ueni, & tamen cœpit mergi fuitq; adiutus a Christo quare non uidetur uerisimile, quod nunc sine expresso consensu Christi præsumpsisset ambulare super aquas tentando Deum absque necessitate.

44 Dub. Cur Petrus uoluit potius mittere se in mare quàm uenire nauigando cum cæteris Resp. Beda. q̃ eo ardore quo & multa alia fecerat.

45 Dub. Cur alij discipuli non miserunt se in mare? Ref. Ly. quia non erant ita feruidi sicut Petrus.

46 Dub. An traxerunt rethe piscium postquã fuerunt in terra? Ref. Glo. quòd hic interpositio est, ut sit ordo literæ. Alij discipuli nauigando uenerunt trahentes rethæ piscium, nõ enim longe erant a terra.

47 Dub. Cur dicitur quasi cubitis ducentis? Respon. Ly. quòd in hoc assignatur ratio, quare cito uenerunt post Petrum.

48 Dub. Quis attulerat panem & piscem, ac prunas? Resp. Chry. quòd illa Christus creauit de nouo ostendens signa suæ resurrectionis.

49 Dub. An panis esset suppositus prunis? Respon. Aug. quòd non est intelligendum panẽ esse suppositum prunis, sed ibi paratum pro refectione.

50 Dub. Cur dominus ita familiariter loquitur discipulis? Resp. Ly. quòd ad confirmandã ueritatem resurrectionis.

51 Dub. Cur iubet afferri ex piscibus quos ceperant? Resp. Chry. ut ostenderet non esse fantasma quod factum est.

52 Dub. Cur Euangelista exprimit tot nomina piscatorum numerum & magnitudinẽ piscium & rethæ non fuisse scissum? Respõ. Ly. quòd ad maiorem expressionem rei gestæ, & ad declarationem miraculi.

53 Dub. An Christus comederit cum eis quãdo inuitauit eos ad prandium? Resp qui supr. post Chry. quòd sic ut dicit Lucas. Licet hic non dicatur.

54 Dub. Cur comedit cum eis. Ref. qui supra. quòd ad declarationem suæ resurrectionis.

55 Dub. Cur nemo audebat eum interrogare quis esset? Ref. Aug. super Ioan. quod ex tanta euidentia ueritatis nemo audebat dubitare, quod ipse esset, quia si quisquam dubitaret utique interrogaret eum.

56 Dub. Cum Iesus esset ibi, cur dicitur & uenit? Resp. quòd uenit ad mensam.

57 Dub. Cur dabat eis panem cum ipsi ex se capere scirent? Ref. Ly. quòd eo modo diuidebat eis panem & piscem ficut ante passionem ad declarandum suam resurrectionem.

58 Du. Quia cum iam die resurrectionis quinquies manifestatus fuerit, cur dicitur hic tertio? Resp. Aug. ubi supra. quòd illud tertio nõ ad ipsas demonstrationes, sed ad dies referre debemus. i. Primo ipsa die qua resurrexit. Secundo post dies octo quando Thomas erat cũ eis. Et nunc tertio, & deinde quotiens uoluit quousque ascendit ad cœlum.

ALLEGORICE.

Christus in captura piscium commendauit Ecclesiæ sacramentum qualis erat futura in ultima resurrectione mortuorum, [quòd septem discipuli fuerunt in illa piscatione] signat finem temporis, quia uniuersum septem diebus uoluitur tempus, [quod nox erat, & nihil ceperunt] significat quod ante Christi p̃sentiam qui est sol prophetæ nihil ceperunt, quia & si unam nationem Israel corrigere conarentur. Illa tamen frequenter in idololatriam labebatur, [quod discipuli in mare laborabant] signat quod adhuc fluctibus mortalis uitæ inherent. [Christus stat in littore] q̃ iam corruptionem carnis excesserat [mane] significat initium immortalis uitæ post resurrectionem [in dextera capiuntur pisces] cum iustos a dextris statuet [pisces in litore effusi] iustos in fine sæculi apparere designat [quod trahebantur, nec apparebant usquequo rethę ad littus peruenirent] signat sanctos quos nunc habet ecclesia latere donec uniuersale iudicium fiat [quod ducentis cubitis distabant] significat centum ex Israel & centum ex gentibus cum centũ sit numerus perfectus esse saluandos oẽs. s. ex utroq; populo electos [piscis assus] Christus est. [Petrus] cui commissa est ecclesia [rethæ ad littus trahit] i. habilitatem æternæ patriæ ipse & sui successores fidelibus ostendunt, [magni pisces] signant sanctos futuros magnos in regno cœlorum 153. Primo quidem. 10. significant propter decalogũ, & pp gratiam addiram. 7. quia. 7. sunt dona spiritus sancti, & sic efficiunt. 17. qui numerus ab uno usque ad ipsum cõputatis omnibus eorũ ad 153. peruenit, quo oẽs ad p̃mia pertinẽtes designant. [rethæ scissum nõ est] qm in ę terna uita nulla erunt scismata. [Ioan. prius noscens Christum] designat puritatem cito Deũ inuenire. [q̃ Petrus citi' ueniebat ad Xp̃m]

Universidad de Deusto
Biblioteca

signat obedientes prius quam virgines ad deũ venire. [quod Christus parat eis prandium] signat eum nobis præparatũ æternum conuiuium. [Alij pisces pisci alio addunt] esi martyrum passiones, Christi passioni communicant, [quod nullus eum audeat interrogare scientes quia dominus est] signat quod in illa æterna patria omnia erunt, ita clare cognita quod non erit opus aliquem, propter ignorantiam interrogare. [& dat panem & piscem] designat quod in illo æterno conuiuio Christus & diuinitatem, & humanitatem fruendam concedet.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex hoc sacro Euangelio, vt per piscationem, vel aliam artem licitam in fudore vultus nostri victum quæramus pane nostro, quodque noctæ surgamus & vigilemus in orationibus, & mittamus in dexteram bona opera exercentes, nec recusemus trahere iugũ Christi, quoniam per obedientiam & pœnitentiã suauiter cum trahemus, nec scindemus rethe vt deficiamus domino cooperante, nec præsumamus interrogare. i. dubitare de articulis fidei, qui sunt clarissimi cum imitantur veritati diuinæ.

ANAGOGICE.

Vltimum æternumq; conuiuium ex sacro Euangelio ad contemplandum ducimur, vt per procellas huius mundi, ac noctis tenebras in quibus nil clare cognoscere possumus ad illam gloriam ineffibilem in qua Deum facti est in euehimur perueniamus vbi satiabimur pane cœlesti, & recumbemus cum Christo, ac omnibus electis quos obedientia ad regnum perduxit æternum.

FERIA QVINTA PASCHAE.

Maria stabat ad monumentum. Ioan. 20.

Historia huius Euangelij facta est in die resurrectionis domini.

HISTORICE.

Flentem Mariam duo quos intra monumẽtum prospexit Angeli ad caput & pedes loci depositionis Iesu sicus ab ea causam inquirebant quæ eum eius dominum ablatum diceret se lugere, conuersa a Iesu incognito rogata fuit quo ille protendebant lachrymæ, quæ Iesum hortolanum arbitrata precabatur, vt si Iesum asportasset locum patefaceret in quo iacerat quatenus ab ea reperiri & reportari posset, cumq; eam dominus suo compellasset nomine illa agnoscens dominum vt magistrum salutauit. Volenti vero eius oculari pedes prohibuit, nondum ad suum ascendisse genitorem dicens, sed vt Apostolis nuntiaret iussit se ad suum eorumq; patrem scandere uelle.

DVbia soluenda hæc sunt.

1 Dub. Primo quæ fuit ista Maria? Respon. Greg. in home. quòd Magdalena.

2 Dub. Vbi stabat foris? Ref. Augus. de consensu Euang. quòd foris domunculam sepulchri, sed tamen intra clausuram horti in quo erat sepulchrum.

3 Dub. Cur flebat? Respon. Ly. quia credebat corpus domini fuisse ablatum.

4 Dub. Cur semel Angelus ostendisset sibi locum in quo positus fuerat Christus, cur denuo prospexit in monumentum? Resp. Greg. quia uolebat adhuc uidere si aliquod eius uestigium posset percipere.

5 Dub. Cur se inclinauit? Ref. quia ostium monumenti erat paruum.

6 Dub. Cur duo Angeli apparuerunt? Ref Ly. quòd propter reuerentiam loci consecrati ex tactu corporis dominici, & etiam vt solennius denuntiarent resurrectionem domini.

7 Dub. Cur in albis erant? Resp. quòd ad designandum dominicæ resurrectionis gaudium.

8 Dub. Cur interrogant, cur plorat? Ref. Chry. quòd lachrymas prohibebant & futurum quodammodo gaudium nuntiabant.

9 Dub. Cur ipsa respondit, tulerunt dominum meum? Resp. Aug. quòd putat eos interrogasse nescientes. Ideo causas prodit lachrymarum.

10 Dub. Quomodo erat dominus suus, cum solum ibi fuisset corpus exanime? Resp qui supra. quòd dominum uocat a toto partem significans, sicut Christus dicitur sepultus cum sola eius sepulta sit caro.

11 Dub. Quia cum Angelus primo sibi dixisset, surrexit, non est hic, cur hæc verba dicit? Ref qui sup. quod ad verba ipsius Angeli dũ fieret prospexit in monumentum.

12 Dub. Cur non expectato responso conuersa est retrorsum? Ref. Chry. dicens mihi videtur quod hæc ea dicente Christus posset apparuit, & Angeli considerantes dominicam & figura & inspectione, & motu confestim ostenderunt, quoniam dominum uiderunt, & hoc

& hoc est q mulier ẽ cõuerti retrorsum fecit.

13 Dub. cur non statim cognouit dñm? Resp. qui supra. q non ei apparuit ut dñator, sicut angelis ne eã ex prima unione stupefaceret.

14 Dubit. Cur dominus interrogat, cur lugeat cum hoc sciret? Respon Greg. in homel. quod vt augeatur desiderium quatenus cum nominaret quem quæreret in amorem eius ardentius estuaret.

15 Dub. Cur potius estimabat eum hortolanũ quàm alium? Ref. Ly. q sciebat milites fugisse, & ideo neminem credebat aduenisse nisi illum cui incumbebat cura horti.

16 Dub. Cur non nominat Iesum, sed dicit si tu sustulisti eum? Ref. Greg. vbi sup. q viri amoris hoc agere solet in animo. vt quem ipse tem per cogitat nullum alium credat ignorare.

17 Dub. Cur eum nolebat tollere? Ref. Theophil. super euang. q timens ne Iudæi corpori fecirent exanimi.

18 Dub. Cur vocat eam Mariam? Resp Lyr. q vt eam magis intentam faciat & Greg. in Home. q. d. dñs recognosce a quo cognoscaris.

19 Dub. Cur dicitur adhuc conuersa? Respon. Chryso. dicens mihi uidetur quod dicente ea, vbi posuisti eum conuersa est ad Angelos, vt interrogaret cur stupefacti essent. Deinde Christus uocans eã conuertit eã ad seipsum.

20 Dub. Quid significat rabboni? Resp. quòd secundum interpretationes nominum Hebræorum, idem est quod magister meus. Rabbi autem dicitur magister simpliciter.

21 Dub. Quid agere uolebat Maria, quia sibi dixit Christus noli me tangere? Resp. Greg. in Home. q ex verbis Christi innuitur, quod voluit amplecti eius uestigia quæ recognouit.

22 Dub. Cum ante passionem permitteret se tangere, cur nunc non vult tangi? Resp. S. Tho. 3. par. q. 80. ar. 4. quòd ante passionem gerebat similitudinem carnis peccati. ideo patiebatur a peccatoribus se tangi, sed ipsa similitudine remota per gloriam resurrectionis se tangi prohibuit a muliere quæ defectum fidei circa ipsum patiebatur.

23 Dub. Cur dicit nondũ ascendi &c? Ref. qui sup. q vt Aug. exponit nondum ascendi ad patrem meum. i. in corde tuo.

24 Dub. Si ascendisset ad patrem quomodo poterat post tangi? Ref. qui sup. q. 55. art. 6. nõ sic intelligitur quod post ascensionem tangat, sed q. d. vt dicit Chry. non estimes me iam terrenam vitam agere, quòd. n. in terris me videres, hoc est quia nondum ascendi ad patrem meum, sed in promptu est quod ascendam.

25 Dub. Cur præcipit Apostolis q palpẽt, & mulieri phibet? Ref. q sup. qa hæc carnaliter adhuc in eũ credebat quẽ sicut mortuũ flebat.

26 Dub. Cur alias cũ alijs mulieribus ab ea p mittit se tangi quando accesserunt & tenuerunt pedes eius? Resp. qui sup. q de hoc quæstionem non facit, vt dicit Seuerianus. si quidẽ illud de figura est. hoc de excessu, illud de diuina gratia, hoc de humana natura.

27 Dub. Quos hic dominus vocat suos fratres? Ref. Ly. quòd Apostolos.

28 Dub. Cur eos vocat fratres. Resp. qui sup. q propter similitudinem naturæ humanæ & specialitatem amicitiæ ad ipsos.

29 Dub. Cur dicit quod ascendit cum tunc nõ ascenderit. Resp. qui sup. & Chry. q. d. in ꝓptu est vt ascendam.

30 Dub. Videtur quòd Apostoli ita erant filij Dei sicut Christus, quia dicit patrem meum, & patrem vestrum. Ref. Aug. q aliter meum, & aliter vestrum, meum per naturam, vestrũ per gratiam adoptionis.

31 Dub. Cur dicit Deum meum cum ipse esset Deus. Ref. Ly. q hoc dicit inquantũ homo.

ALLEGORICE.

[Maria foris monumentum plorans] significat ecclesiam gentium foris veram fidẽ existentem. [quæ flebat]. i. anhelabat videre. i. recipere fidem Christi. [& inclinando prospexit in monumentum]. i. se subijciendo Christo agnouit quod quærebat. [duo Angeli ad pedes & caput] signant fidem annunciandum a principibus usq; ad finẽ seculi. [quod lachrymas prohibent] significat sacra eloquia ne eã solari. [q Maria conuersa est retrorsum] significat dubitantem in fide tergum in faciem dñi mittere. [quod Iesum uidit & non agnouit] ipsam & amasse & dubitasse significat. [quod hortolanum credidit] significat quod Christus ei vere hortolanus extitit qui in eius pectore q amoris vim semina virtutũ virentia plãtauit, [quod dñm post vocationẽ agnouit] significat quòd paulatim venit ad cognitionẽ cœlestiũ. [quod prohibetur tangere donec ascenderit.] figurat ecclesiam de gentibus quæ in Christũ non credidit donec ad cœlos ascendit. [quòd Apostolus nuntiari præcipitur] designat secreta Dei per internuncios nobis manifestari.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt mortuo in nobis peccatũ

Universidad de Deusto
Biblioteca

Christo cum lachrymis quæramus eum diligenter, & quod nobis vera nuntiantibus credamus, & vt inclinemus nos eius iugo demissa omni superbia, vtque doctores aliis reuelent quæ Deo inspirante didicerunt.

ANAGOGICE.

Contemplemur summam diuinitatem cui Angeli astant, & prohibent a sanctis lachrymas quas Deus abstergit ab oculis sanctorū, vt cum voce iucunditatis & letitiæ perpetuo eum laudent.

FERIA VI. POST PASCHA.

Vndecim discipuli abierunt, Mat. 28.

Hæc historia facta est anno Christi 33.

HISTORICE.

Iesus in Galilæa ab vndecim Apostolis in monte constituto cernitur ab eisque adoratus fuit quanquam adhuc quidam dubitarent retulit vero omnem cœli & terræ sibi collatā fuisse potestatem, imperauitq; vt cunctas instruerent gentes eas in triniratis personarum nomine baptizantes mandata seruare, promisitq; secum eis mansurum diebus singulis vsque ad sæculi finem.

ALlegorico sensu premittendasunt dubia.

1 Dub. Igitur qui fuerunt isti vndecim discipuli? Resp. Lyra. quòd fuerunt vndecim Apostoli, quia Iudas mortuus fuerat.

2 Dub. Cur iuerunt in Galilæam? Ref. qui sup. quia Christus eis præceperat.

3 Dub. Quis fuit ille mons? Ref. qui sup. quòd mons Thabor.

4 Dub. An solum ibidem fuerint vndecim Apostoli? Ref. quòd probabiliter creditur quod illa fuit manifestatio de qua scribit Apostol. 1. Chor. 15. deinde visus est plusquam quingētis fratribus simul. Hic tamen non exprimuntur nisi vndecim Apostoli, quoniam ipsi erāt principales Christi Apostoli.

5 Dub. Quia Actuum 1. dicitur quòd discipuli erant centum viginti, ergo non quingenti? Respon. S. Tho. 1. Chorin. 15. quòd hoc non obstat, quia licet illi qui erant in Hierusalem essent centum viginti. Tamen in Galilæa erant multi discipuli, & tunc forte omnes congregati sunt simul.

6 Dub. Qua adoratione adorauerunt eum? Respon. Ly. quòd adoratione latriæ.

7 Dub. Qui fuerunt illi qui dubitauerant? Ref. Remigius super Mate. quòd illi de quibus refert Lucas qui existimabant se spiritum videre. Et etiam patet de Thoma, vt dicit Lyra.

8 Dub. Cur dicit omnem potestatem sibi fuisse datam? Ref. qui sup quòd vt omnem dubietatem auferret a cordibus eorum.

9 Dub. Nunquid semper habet omnem potestatem? Ref. Ly. quòd sic, inquantum Deus ab æterno. Inquantum vero homo ab instāti suæ conceptionis eam habuit auctoritatiue, sed executiue post resurrectionem suam.

10 Dub. Cur præcepit vt doceant omnes gentes cum alias eis præceperit ne in viam gentium abirent? Resp. qui sup. quia ante resurrectionem non erat diuulganda fides Christi, nisi Iudæis quia modicum tempus erat ab initio suæ prædicationis vsque ad suā passionē.

11 Dub. An aliquis sit baptizatus si addatur aliquid, vel minuatur de forma per eum data? Ref. S. Tho. 3. par. q. 60. ar. 8. quòd si diminuitur aliquid de substantia & sensu verborū & forte substantialis in omnibus sacramentis non perficitur sacramentum, sed si non sit de substantia formæ non tollit sacramenti perfectionem sicut in forma eucharistiæ. si non dicitur enim, licet peccet omittens contemptu, vel negligentia, nihilominus sacramentū perficitur. Similiter si aliquid additur quòd corrumpat debitum sensum. Verbi gratia, dicendo. Ego te baptizo in nomine patris maioris, & filij minoris, sicut Arriani baptizabant nō perficitur sacramentum, nec ille est baptizatus. Sed si additur aliquid quod non corrumpat debitum sensum erit vere baptizatus. Verbi gratia dicendo, ego te baptizo in nomine patris omnipotentis, & filij eius vnigeniti, & Spiritussancti paracliti, & similiter si aliquis dicat ego te baptizo in nomine patris, & filij, & Spiritussancti. & beata semper virgo se adiuuet, vel aliquis sanctus, erit verū baptismū.

12 Dub. Si quis in vltimo dicat & addat semper virginis Mariæ. s. in nomine eius? Ref. qui sup. q non erit baptisma si intelligatur in nomine eius sicut in nomine trinitatis baptizari. Si autem intelligatur q illud additum nihil operetur in baptismo; sed vt interessio semper virginis profit baptizato ad gratiam baptismalem conseruandam non tollitur perfectio sacramenti.

13 Dub. An ego sit de formæ substantia? Ref. qui sup. q. 60. ar. 5. q nō, sed ponit ad maiorē expressionem intentionis.

14 Dub. An baptizo sit de substantia formæ? Resp. qui supra. quod sic, quoniam si quis ter mergeret puerum in aqua dicēdo in nomine patris, & filij & spiritussancti, non dicēdo ego te baptizo non esset baptizatus.

15 Dubita. An illa forma data a Christo qua vtitur ecclesia sit conueniens? Respon. qui supra. q sic, quia ibi exprimitur causa principalis, scilicet patris & filij & spiritussācti, instrumentalis quando dicitur ego, actus, cum dicitur baptizo, & persona recipiēs cū dicitur te.

16 Dub. An forma græcorum qua dicunt, baptizetur seruus Christi. in nomine patris & filij & spiritussancti sit conueniens? Resp. qui supra quod sic, quia exprimitur actus exercitus per ministrum cum inuocatione trinitatis.

17 Dub. Cur græci vtuntur tali forma? Respō. qui supra. quod ad euitandum antiquorum errorem qui virtutē baptismi baptizātibus tribuebāt dicētes. ego sū Pauli, ego sum cephę.

18 Dub. An plures possint simul vnum baptizare? Respō. qui supra. q non quia mutaretur forma dicendo nos.

19 Dubita. An si essent duo & vnus esset mutus qui nō posset proferre verba, & alius caret manibus qui proferret uerba possent vnum baptizare? Resp. qui supra, quod non, quia dicens verba non baptizaret.

20 Dub. An plures possint ab vno baptizari? Respō. qui supra. q sic si necessitas exigit plures simul baprizari, quia nullus eorum recipit nisi baptismum vnum.

21 Dub. Quam formam seruabit vnus baptizans plures? Resp. qui supra. quod dicet ego baptizo vos.

22 Dub. Quia videtur q etiā hic mutetur forma dicendo nos, sicut quando Plebes baptizant unū dicentes. Nos? Resp. qui supra, q nō est mutatio formæ, qa nos nihil aliud est quā te & te, sed non est sic dicendo nos, quia non est idem quod ego. & ego, sed ego & tu. & sic tam mutaretur forma.

23 Dub. An unus possit seipsum baptizare dicēdo, ego me baptizo? Resp. qui supra q nō, quia non seruatur debita forma, & ꝓpter hoc Christus voluit baptizari a Ioanne.

24 Dubita. Cur non fit mentio in baptismo de passione Christi cum ab ea habet efficaciam? Respon. qui supra. quod passio Christi, & si sit principalis causa respectu ministri, est tamen causa instrumentalis respectu sanctæ trinitatis, & ideo potius commemoratur trinitas quam passio Christi.

25 Dubitatur. Cur dicitur in nomine, & nominibus cum sint tres personæ? Respon. qui supra, quod & si sint tria nomina personalia trium personarum. Est tamen vnum nomen essentiale, & virtus diuina quæ operatur in baptismo ad essentiam pertinet. Et ideo dicitur in nomine, & non in nominibus.

26 Dub. An baptizans in nomine genitoris & geniti, & doni. vel consimilium verborum daret verum baptismum? Respō. qui supra, quòd non quia debent assumi illa nomina quibus communes consueuerunt nominari personæ in illa lingua, quia in alijs nominibus nō perficitur sacramentum.

27 Dub. Cur apostoli baptizabant in nomine Christi & non trinitatis? Resp. qui supra. ar. 6. ex speciali reuelatione Christi id agebant, vt nomen Christi q erat odiosum iudæis & gētilibus honorabile redderetur. Et vt dicit Ambro. in nomine Christi tota trinitas intelligitur, qa si Christū dicas & patrē a quo vnctus est, & ipsum q unctus est filiū spiritussanctū in quo vnctus est designasti. Et ideo seruabat ad minus integritate intelligibili forma quam Christus tradidit in euangelio.

28 Dub. Quid est baptismus? Resp. qui supra. ar. 1. quod vt dicit Magister sententiarū est ablutio corporis exterior facta sub formæ præscripta verborum.

29 Du. Quia uidetur quod aqua sit baptismus quia Augu. dicit super Ioan. q accedit verbū ad elementū & fit sacramentū? Ref. qui supra, quòd nō sit sacramentū in ipso elemento, sed in homine cui adhibetur elemētum per usum ablutionis, quod significatur cum dicitur ego te baptizo.

30 Dub. Quia videtur quòd ablutio non sit baptismus, quia ipsa transit & baptismus permanet? Resp. qui supra, q duo sunt in baptismo, s. id q est res tantum, s. iustificatio interior, q manet sed amissibiliter, & id quod est sacramentum tantum, s. ablutio, & hæc pertransit & id quod est res & sacramentum. s. character quæ permanet indelebiliter.

31 Du. Quid est character & de eius materia. vide dominica palmarum. dub. 266.

32 Dub Qñ institutus fuit baptismus? Ref. qui supra. ar. 2. quòd qñ Christus fuit baptizatus, quia tunc accepit virtutem procedendi in suum effectum necessitas vtendi hoc sacramē

to indicta fuit hominibus post passionem & resurrectionem, quia tunc alia sacramenta figurata cessauerunt, & eis succedit baptismus. & alia sacramenta nouæ legis.

33 Dubitatur. Quæ est propria materia baptismi? Resp. qui supra. art. 3. quod aqua & est conueniens ratione suæ communitatis & abundantiæ propter necessitatem huius sacramenti, potest enim de facili ubique haberi.

34 Dubitatur. Quia videtur quod ignis sit eius materia, quia Ioannes Baptista dicit Luc. 3. c. Ille uos baptizabit in spiritu, scilicet & igne? Respon. qui supra, quòd per ignem, ut Hieronymus dicit, intelligitur spiritussanctus qui super discipulos in igneis linguis apparuit vt dicitur Actuum. 2.

35 Dub. videtur quod sanguis etiam sit materia baptismi, quia ex latere Christi in cruce etiam exiuit sanguis sicut aqua? Resp. qui supra quòd aqua exiuit ad abluendum & sanguis ad remedium. Et ideo competit sacramento eucharistiæ, aqua ante sacramẽto baptismi, qui tamen habet vim abluendi ex virtute sanguinis Christi.

36 Dubitatur, quia videtur quòd sola aqua iordanis sit materia baptismi. quia in iordane baptizatus fuit Christus? Respon. qui supra, quod virtus Christi derivata est ad omnem aquam, non propter continuitatem loci, sed propter similitudinem speciei.

37 Dub. Si omnis aqua est materia baptismi cur exorcizatur & benedicitur? Respon. qui supra, quòd hoc nõ fit propter necessitatem, sed propter quandam solemnitatem per quã excitatur deuotio fidelium, & impeditur astutia dæmonis ne impediat baptismi effectum.

38 Dub. An in aquis alchimicis & herbarum distillatarum possit fieri baptismus? Resp. qui supra. quòd non nec etiam in vino limphato.

39 Dub. An in aqua maris possit fieri? Respõ. qui supra, arti. 4. quod sic, quia non soluitur species aquæ.

40 Dub. An in aqua decoactione carnium, piscium & huiusmodi possit fieri baptismus? Respon. qui supra, q̃ sic nisi esset facta tanta resolutio corporum lixatorum quòd liquor plus habeat de aliena substantia quàm de aqua, q̃ ex spissitudine attendi potest. tamen si ex tali liquore exprimatur aqua subtilis poterit fieri baptismus.

41 Dub. An in lixiuio & aquis sulphureis? Respõ. qui supra, q̃ sic, quia non mutatur species aquę, licet transeat per aliqua corpora.

42 Dub. An in aquis pluuialibus possit fieri? Resp. qui supra. quod sic, cum sit vera aqua.

43 Du. An immersio sit de necessitate baptismi? Res. qui supra. ar. 7. q̃ nõ: quia quis potest baptizari p modũ aspersionis vel effusionis.

44 Dub. Quia uidetur q̃ non sit vnum baptisma, sed plura. s. p immersionem, effusionem, & aspersionẽ? Resp. qui supra. q̃ ea quę sunt q̃ accidens nõ variant substantiam rei. ablutio enim per se requiritur ad baptismũ, sed q̃ fiat hoc uel illo modo accidit baptismo, & ideo talis diuersitas non tollit vnitatem baptismi.

45 Dub. Quia cum per baptismũ consepeliamur Christo vt q̃ solum per immersionẽ debeat fieri baptismus? Res. qui supra q̃ qualiter cunq; homo abluatur aqua, corpus vel aliqua pars hominis supponitur aquæ sicut corpus Christi sub terra fuit positum.

46 Dubitatur. Quia ex quo non est necessaria, immersio videtur, quòd in qualibet parte hominis possit dari baptismus? Respõ. qui supra. quòd cum principalis pars corporis præcipue quantum ad exteriora membra sit caput in quo vigẽt omnes sensus oportet quòd si totum corpus non potest perfundi quòd caput perfundatur.

47 Dubit. Cur in veteri lege dabatur circuncisio in membro generationis contra originale peccatum, & nunc non datur baptismus in illo membro? Respon. qui supra. quod in veteri lege. Ideo sic fuit institutum, quia adhuc ille per quem originale erat amouendum nasciturus erat de semine Abrahę, cuius fidem circũcisio significabat. Sed quia nunc liberatur anima a macula & reatu peccati quod incurrit: ideo debet præcipue lauari illa pars corporis in qua manifestant opera animæ q̃ est caput.

48 Dub. An semper requiratur terna immersio uel sufficiat una? Res. qui supra. quòd prout Grego. scribit Leãdro episcopo, trina immersio designat trinitatem personarum & una singularitatem diuinitatis, & ita vtroque modo potest fieri baptismus.

49 Dubita. Quia si sufficit vna immersio videtur quod ter immergens ter baptizaret? Res. qui supra. ar. 8. quòd si baptizãs intendit vnũ baptismum dare trina immersione, efficitur unum baptisma. si uero intenderent ad unam quamq; immersionem vnum baptisma dare ad singulas immersiones repentes verba formæ peccaret tanquã pluries baptizãs eundẽ.

50 Dub. An baptismus possit iterari? Respon. qui supra ar. 9. quod non, tum quia imprimit characterem indelebilem, tum etiam quia datur principaliter in remedium, originalis peccati, quod peccatum non iteratur.

51 Dub. Quid fiendum de aliquo quando dubitatur an sit baptizatus? Res. qui supra, quòd sicut habetur extra de baptismo, & eius effectu. c. de quibus si dubiũ est an baptizati fuerit baptizentur his uerbis præmissis. Si baptizatus es, ego non te baptizo. si nondum baptizatus es, ego te baptizo. quia non uidetur iterari, quod nescitur esse factum.

52 Du. Cum eucharistia iteretur, cur non iteratur baptismus? Rñ. qui supra, quia eucharistia datur per modũ cibi quo cõtinue indiget homo, sed baptismus per regenerationem, & homo non nascitur nisi semel.

53 Dubit. Cur adhibetur oleum sanctum, & chrisma in baptismo? Resp. qui supra. art. 10. ad quandam solennitatem.

54 Dubit. Cur baptizandus ungitur in tribus locis, & post baptismum datur sibi vestis candida? Resp. qui supra q̃ ungitur oleo sancto in pectore, & in scapulis quasi athleta dei sicut pugiles inungi consueuerunt, ut dicit Ambro. in libro de sacramentis. Post baptismũ uero ut Rabanus dicit signatur in cerebro a presbytero cum sacro chrismate, ut Christi regni particeps fiat, & a Christo Christianus possit uocari, uestis candida datur ad signandum puritatem uitę quam debet post baptismum obseruare.

55 Dub. Cum baptismus sit efficax sine prædictis solennitatibus uidetur, quod sint superflue? Rñ. qui supra, q̃ & si non sint de necessitate sacramenti nõ tamen sunt superflue quia sunt ad bene esse sacramenti.

56 Dub. An sine baptismo quis possit saluari? Rñ. qui supra, ar. 11. q̃ sic sine baptismo aquę scilicet patiendo mortem pro Christo qui dicitur baptismus sanguinis item quando alicuius cor mouetur per spiritum sanctum ad credendum & diligendum deum, & pœnitendum, & dicitur baptismus pœnitentiæ.

57 Dub. Quia sic uidetur q̃ essent tria baptismata & non unum? Rñ. qui supra, q̃ alia duo baptismata, ineluduntur in baptismo aquæ qui efficaciam habet ex passione Christi, & spiritu sancto. Ideo per hoc non tollitur unitas baptismatis.

58 Dub. An baptismus sanguinis & pœnitentiæ sint sacramenta? Rñ. qui supra q̃ non.

59 Du. Quod istorum baptismatum est excellentius? Rñ. qui supra. ar. 12. q̃ baptismus sanguinis in quo imitatur Christus per opus, & maiorem hanc dilectionem, nemo habet ut animam suam ponat quis pro amicis suis, ut dicitur Ioan. 15. cap.

60 Dub. Quia cum baptismus aquę imprimat characterem uidetur q̃ sit excellentior aliis? Resp. qui supra non dicimus q̃ baptismus sanguinis habeat præeminentiam secundum rationem sacramenti, sed quantum ad sacramenti effectum.

61 Dub. Quis est excellentior baptismus sanguinis uel fluminis? Resp. qui supra, q̃ sanguinis, quia si esset sine charitate non haberet rationem baptismi & sic includit baptismum fluminis, & non econtra.

62 Dub. Ad cuius officiũ pertinet baptizare? Rñ. qui supra. q. 67. ar. 1. q̃ ad sacerdotis officium nisi in casu necessitatis in quo nedum diaconus, sed & laicus potest baptizare.

63 Dub. Quia uidetur q̃ solum Episcopi deberent baptizare, quia ipsi consecrant basilicas, altaria, & chrisma, quibus omnibus maius est sacramentum baptismi, ergo ipsi soli deberent baptizare? Respon. qui supra. ar. 2. quod sacramẽtũ baptismi est potissimũ necessarie, sed quantum ad perfectionẽ sunt quædã alia potiora quę episcopix reseruantur.

64 Dub. An laicus possit baptizare. Rñ. qui supra. ar. 3. quòd sic in casu necessitatis.

65 Du. An mulier possit baptizare? Rñ. qui supra. art. 4 quod sic in necessitatis articulo.

66 Dub. An quilibet indifferenter in casu necessitatis possit baptizare? Rñ qui supra, quod non, quia mulier non debet baptizare ubi adsit copia uiri, nec laicus præsente clerico, nec clericus etiam diaconus præsente sacerdote.

67 Dub. An sacerdos præsente Episcopo possit baptizare? Rñ. qui supra, quod sic eo quod baptizare pertinet ad officium sacerdotis.

68 Du. an nõ baptizatus possit baptizare? Rñ. qui supra. q̃ sic & Indæus & paganus in articulo necessitatis seruata tamen forma ecclesię, & intendens facere quod facit ecclesia.

69 Du. An requiratur aliquis qui leuet baptizatũ de sacro fonte? Rñ qui sup. ar. 7. quod sic quasi in suam institutionem & tutelam.

70 Du. Cũ malefactores & nõ instructi admittãtur ad leuãdũ de sacro fonte, vt q̃ leuãs nõ teneatur instruere baptizatũ? Rñ. qui sup. ar. 8. q̃

quia pueri baptizati nutriũtur inter catholicos leuãtes pñt satis excusari nisi necessitas immineret eos instruẽdi, & admittuntur qui cũque etiã non instructi ad leuãdum de sacro fonte, quia ea quæ pertinent ad Christianam fidem, & vitam publice omnibus nota sunt.

71 Du. An omnes ad baptismũ teneãtur? Rñ. qui supra. q. 68. ar. 1. quod sic quia nullus pót saluari nisi efficiatur membrum Christi, sed hoc fit per baptismum, ideo &c.

72 Dub. Quomodo ergo sancti patres uete. testa. salui facti sunt sine baptismo? Rñ. qui supra, quod nõ saluabãtur nisi fierent membra Christi & licet sacramentũ baptismi nõ habe rent, fides tamen cuius baptismus sacramentum est semper necessaria fuit, & in Christum uenturum per eam incorporabantur.

73 Dubi An baptizatus mundatus a peccato originali transfundat ipsum peccatum originale in filios? Rñ. qui supra, quod sic, quia talis renouatur per baptismũ sm spiritũ, corpr tamen remanet subiectum vetuliati peccati, quia homo non generat generatione carnali sm spiritum, sed secundũ carnem. Et ideo filij baptizatorũ cũ peccato originali nascuntur.

74 Dub. An si aliquis sanctificaretur in utero matris indigeret baptizari? Rñ. qui supra, q sic, ut per susceptionem characteris alijs membris Christus conformetur.

75 Dub. An aliquis possit saluari sine baptismo? Resp. qui supra. ar. 2. q baptismus potest aliquibus deficere re, scilicet quia nõ baptizantur voto quia curant baptizari, & tales nullo modo saluãtur. Aut deficit re quidẽ nõ autem voto, sicut cum aliquis baptizari desiderat sed præuenitur morte antequ baptismũ suscipiat, & talis salutem consequi potest.

76 Dub. An baptismus sit differendus? Respõ. qui supra. ar. 3. q non in pueris propter periculum mortis, sed bene in adultis ut instruantur in fide, & ob reuerentiam baptismi, & propter deuotionem, uidelicet ut baptizentur in festis solennibus, scilicet paschæ uel Penthecostes nisi casus mortis immineret. Sunt tamen aliqui qui possent esse sufficienter instructi in fide & in talibus posset statim conferri.

77 Dub. An peccatores sint baptizandi? Respon. qui supra. art. 4. quod aut pœnituerant de peccato commisso & tales sunt baptizandi aut sunt obstinati in peccato, & non debent baptizari.

78 Dub. An peccatoribus baptizatis sint opẽ ra satisfactoria iniungenda? Resp. qui supr. ar. 5. q non quia mors Christi est sufficiens satisfactio pro quibuscunque peccatis.

79 Dubit. Cur ergo eis imponitur ut satisfaciant proximo quem læserunt? Resp. qui supra. arti. 6. q oportet restituere male ablata proximo, quia retinendo ea inuito domino non cessarent a peccato.

80 Du. An peccatores accedẽtes ad baptismũ teneantur sua peccata confiteri? Resp. qui supra, quòd non quia talis confessio est penosa propter uerecundiam confitentis, sed nulla pœna exterior est imponenda baptizato, si qui tamen ex deuotione uellent confiteri esset eorum confessio audienda non imponeretur eis aliqua satisfactio, sed ut spiritualiter informarentur.

81 Dub. An ex parte baptizati requiratur intentio suscipiendi sacramentum? Resp. qui supra. art. 7. quod sic in adultis.

82 Dub. An requiratur ex parte baptizati fides? Rñ. qui supra. art. 8. q non quantum ad characterem imprimendum, quia sacramentum non perficitur per iustitiam hominis dãtis uel suscipientis baptismum, sed per uirtutem dei, sed bene requiritur ad consequendũ gratiam fides recta in baptizato.

83 Dub. Cur pueri baptizantur? Resp. qui supra. ar. 9. quod ut renascantur in Christo, & regnent in uita æterna cum eo, quæ non potest haberi sine baptismo.

84 Du. Quomodo pueri possunt suscipere sacramentum cum non habeant usum liberi arbitrij? Resp. qui supra q per actum ecclesiæ salutem accipiunt ut dicit August.

85 Dub. Quomodo pueri filij parentum infidelium possunt saluari baptizati, quia non in fide propria nec etiam in fide parentum infidelium? Rñ. qui supra, q fides unius imo totius ecclesiæ paruulo prodest per operationem spiritussancti, qui unit ecclesiam & bona unius alteri communicat.

86 Dub. An pueri iudæorum uel aliorum infidelium sint baptizandi inuitis parentibus? Resp. qui supr. ar. 10. quòd sic si habent usum rationis quia etiam inuitis parẽtibus possunt matrimonium contrahere. Si uero nondũ habent usum liberi arbitrij, non sunt inuitis parentibus baptizandi, quia hoc esset contra iusticiam naturalem, sicut etiam, si aliquis, habens usum rationis, baptizaretur inuitus.

Vnde dicitur in decretis. distin. 45. ex concilio Toletano. De Iudæis præcepit sancta synodus neminẽ deinceps ad credendum uim inferri, non.n. tales inuiti saluandi sunt sed uolentes ut integra sit forma iustitiæ esse etiam periculosum, quia de facili ad infidelitatem redirent.

87 Dub. An pueri in maternis uteris existentes possint baptizari? Respon. qui sup. ar. 11. q non, quia corpus talis infantis in utero existentis non potest ablui aqua.

88 Dub. Quia baptizata matre baptizatur, quicquid est intra ipsam existens, & sic puer intus existens uidetur baptizatus? Resp. qui supra. quòd puer non est aliquid matris nisi per quandam colligationem & non per continuationem & unionem naturalis partis.

89 Dub. Si puer non egreditur de utero est ne aperienda mater ut baptizetur infans? Resp. qui sup. quod non, quia non sunt facienda mala ut ueniant bona. Si tamen mater mortua fuerit uiuente puero in utero debet aperiri, ut puer baptizetur.

90 Dub. Quid fiendum est si una pars pueri egrediatur ex utero, an illa debeat baptizari? Resp. qui sup. quòd si caput egreditur, & immineat periculum mortis debet baptizari, nec amplius post perfectam natiuitatem debet baptizari. Si uero pes uel manus egrediatur, similiter uidetur idem esse faciendum quæcunque alia pars egrediatur periculo imminente, sed quia in nulla exteriori parte integritas uitæ, ita consistit sicut in capite uidetur quibusdam, quòd propter dubium, quæcunque alia parte corporis abluta puer post perfectam natiuitatem sic baptizandus sub hac forma, si tu non es baptizatus ego te baptizo.

91 Dub. An amentes & furiosi debeant baptizari? Resp. qui sup. ar. 12. quod aliqui sunt amentes a natiuitate, nec habent aliqua lucida interualla, & tales debent baptizari sicut pueri in fide Ecclesiæ, aliqui sunt amentes, uel a natiuitate uel a casu, & habent aliqua lucida interualla, & tales quando utuntur rationes, & petunt baptismum debent baptizari, alias non. Alij sunt qui prius fuerunt sanæ mentis, & post in amentiam incurrerunt, & si tales constat dum erant sanæ mentis petiisse baptismum debent baptizari. Quidam uero sunt qui, & si non omnino sanæ mentis sunt tantum ratione utuntur quòd possunt de sua salute cogitare & intelligere sacramenti uirtutem, & tales uolentes debent baptizari, sed non inuiti.

92 Dub. Quia cum totaliter amentes sint sicut bruta animalia quæ non baptizantur. uidetur quòd ipsi etiam non debeant baptizari? Resp. qui sup. q tales carent usu rationis propter aliquod impedimentum organi corporalis, & non propter defectum animæ rationalis sicut bruta animalia quæ eam non habent, & ideo non baptizantur. Et ideo non est similis ratio in utrisque.

93 Dub. An dormientes debeant baptizari? Resp. qui sup. q non nisi periculum mortis immineat, & tunc si prius in eis apparuerit uoluntas baptizandi debent baptizari.

94 Dub. An per baptismum tollantur omnia peccata? Resp. qui sup. q. 69. art. 1. q sic. iuxta id, quod dicitur Ezechi. 36. effundam super uos aquam mundam & mundabimini ab omnibus inquinamentis uestris.

95 Dub. Quia cum diuersorum morborum diuersæ sint medicinæ, & peccatum actuale sit alius morbus ab originali. uidetur q baptismus qui tollit peccatum originale non tollat peccatum actuale? Resp. qui supr. q hæc ratio procedit de particularibus medicinis, sed nõ de uniuersali quæ est omnium peccatorum, scilicet de baptismo uirtute passionis Christi.

96 Dub. An per baptismum liberetur homo ab omni reatu peccati? Resp. qui sup. art. 2. q sic uirtute passionis Christi, acsi ipse sufficienter satisfecisset pro omnibus peccatis suis.

97 Dub. Cum mors sit pœna peccati, cur non ita tollitur mors per baptismum sicut tollitur peccatum? Resp. qui sup. art. 3. q baptismus habet uirtutem referendi mortem & pœnalitates præsentis uitæ. non tamen eas aufert in præsenti uita, sed eius uirtute auferentur a iustis in resurrectione.

98 Dub. An per baptismum conferantur homini gratia & uirtutes? Resp. qui supr. ar. 4. q in baptismo datur gratia Spiritussancti, & copia uirtutum secundum illud Io. 3. de plenitudine eius omnes accepimus.

99 Dub. An pueri in baptismo similiter consequantur gratiam & uirtutes? Resp. qui supr. ar. 6. quòd sic quantum ad habitum, sed non habent potentiam operandi ex impedimento corporali.

100 Dub. Quomodo baptismus dicitur aperire ianuam paradisi? Respond. qui supra. art. 7.

quòd

quòd quia remouet impedimentum, quo quis impeditur regnum cœleste introire.

101 Dubitatur. An baptismus habeat equalem effectum in omnibus baptizatis? Resp. qui supra.ar.8.quòd duplex est effectus baptismi, unus per se, scilicet regenerare homines ad spiritualem uitam, & hunc effectum æqualiter facit in omnibus, qui æqualiter se habent ad baptismum, & ita omnes pueri æqualiter suscipiunt hunc effectum. Adulti uero qui in fide propria baptizantur, non æqualem effectum suscipiunt, sed qui cum maiori deuotione accedunt plus de gratia nouitatis accipiunt. Effectus est alius per accidens, scilicet secundum quem in homine extinguitur concupiscentia ulterius peccandi, & iste non æqualiter suscipitur ab omnibus baptizatis, etiam si cum æquali deuotione accedant, sed huiusmodi effectus dispensantur miraculosè, secundum ordinem prouidentiæ diuinæ.

102 Dubitatur. An quando quis ficte accedit ad baptismum impediat effectum baptismi? Respond. qui supra.artic.9.quòd aliquis dicitur fictus, quia non credit, aut contemnit sacramentum, aut quia in hoc sacramento non seruat ritum Ecclesiæ, uel quia indeuote accedit. Si ergo aliquis dicitur ficte accedere ad baptismum per hoc, quòd uoluntas eius contradicit, uel baptismo, uel eius effectui & isto modo fictio impedit effectum baptismi, quia ad hoc quod aliquis iustificetur per baptismum requiritur q̃ uoluntas homini complectatur baptismum.

103 Dubitatur. An recedente fictione baptismus suum consequatur effectum? Respon. qui supra.artic.10.quod sic, quoniam accipit characterem quasi formam, & consequitur proprium effectum qui est gratia remittens omnia peccata, & quando impeditur per fictionem, oportet quod remota ea per pœnitentiam baptismus statim consequatur suum effectum.

104 Dubitatur. Cur dominus uult ut primo doceant, & post baptizent? Resp. Hiero. q̃ non potest fieri, ut corpus baptismi recipiat sacramentum nisi ante anima fidei susceperit ueritatem.

105 Dubitatur. Quia uidetur Christum præcepisse impossibile, uidelicet quòd docerent omnes gentes, cum quasi infinite sint & aliquæ in insulis ignotis commorentur? Resp. quòd Christus non præcepit quòd singulariter unumquemque hominem docerent, sed ut per totum orbem prædicarent Euangelium, ut dicitur Marc.ultimo cap. Et ita hoc non erat impossibile, quia tam per se quàm per eorum nuncios & successores hoc fuit adimpletum.

106 Dubitatur. Cur præcipit ut post baptismum doceant baptizatos seruare mandata sua? Respond. Rabanus quia fides sine operibus mortua est, quia baptismus nil eis prodesset nisi mandata Christi seruarent.

107 Dubitatur. Cur dicit, ecce ego uobiscum sum? Respond. Chry. in Homel. quòd q.d. ne dicatis difficile esse iniunctum negotium, ego sum uobiscum qui omnia facio leuia.

108 Dub. Quomodo est cum Apostolis (qui iam mortui sunt) usque ad consummationem sæculi? Res. qui sup. quod non loquitur solum præsentibus, sed fidelibus cunctis futuris usque in finem sæculi.

109 Dubitatur. Cur commemorat consummationem sæculi? Respond. qui supra. quasi dicat tristitia quam sustinetis simul cum præsenti uita consummabitur, & totum sæculum in consummationem deueniet, bona autem quibus potiemini sunt in æternum permansura.

110 Dub. Cum ascenderit in cœlum quomodo est cum fidelibus usque ad consummationem sæculi? Resp. Beda in Home. quòd iuit ad patrem per humanitatem. Manet autem cum discipulis per diuinitatem.

111 Dub. Quia uidetur q̃ non manebit cum eis post consummationem sæculi? Respond. qui supra. quòd hic finitum pro infinito ponitur, nam qui in præsenti sæculo manet cum electis eos protegendo, ipse post finem cum eis manebat eos remunerando.

ALLEGORICE.

(Quod dominus undecim discipulis apparuit in montem) significat q̃ corpus quod de communi generis humani terra nascendo susceperat, resurgendo iam super terrena omnia subleuauerat, ita quod merito adorari debebat, & non dubitari cum sibi data esset omnis potestas & saluandi (quòd fieri docuit per baptismum) & puniendi eos qui eius mandata non seruarent in fine sæculi.

TROPOLOGICE.

Docemur ut obedientes simus si uolumus uidere Christum utque abiiciamus omnem dubitationem quæ erga fidem occurrere potest, & fidem quam ore profitemur bonis operibus confirmemus.

ANAGOGICE.

In montem oculos contemplando dirigere debemus in quem solum innocentes manibus & mundo corde ascendunt ubi intuebitur Christus & adorabitur ab angelis, & ab hominibus qui fidem sanctæ trinitatis acceperunt & dei mandata seruarunt.

SABBATHO POST PASCHA.

Vna sabbati Maria Magdalena. Ioan. 20.

Hæc historia facta est in die resurrectionis domini.

HISTORICE.

Tenebris adhuc existentib⁹ Magdalena mane una sabbati Christi petiit monumentum, cumq̃ lapidem uidisset amotum celeriter Petrum Ioannemq̃ conueniens dominum a sepulchro ablatum, sed quo in loco positum se nescire narrauit, his ambo ab ea intellectis celeri ad monumentum cursu uenerunt Ioanne præcurrente, sed nequaquàm ingrediente. Posterius autem Petrus aduenies ingressus fuit, uiditq̃ seorsum sudarium ac linteamina, quę & post ingressus Ioan. uidit, & fidem præbuit. Necdum enim sacras nouerant scripturas eum oportere a mortuis resurgere affirmantes.

1 DVbia soluenda hæc sunt.

Dubitatur. Igitur, an Magdalena tunc sola uenerit ad monumentum? Respon. Augustinus de consensu euangel quòd non, sed cum mulieribus aliis, ut alij testantur Euang.

2 Dubit. Cur ergo Ioannes eam solam nominat? Resp. qui supra, quod quia plurimum dilectione feruentior fuit cæteris mulieribus.

3 Dub. Cur Magdalena ad discipulos nuntiare cucurrit? Resp. gl. quòd ut aut secum quæreret, aut secum deleret.

4 Dub. Cur hoc uolebat? Resp. Chrys. quòd quia nondum de resurrectione nouerat aliquid manifestum, sed putabat translationem corporis esse factam.

5 Dub. An adhuc uiderat angelum Magdalena? Respon. quod non.

6 Du. An & aliis quàm Petro & Ioanni nuntiauerit? Resp. quod sic ut colligitur ex dictis Gregorij in homel. quod illi præ cæteris cucurrerunt qui præ cæteris amauerunt.

7 Dub. Quia cum Christus non fuisset ablatus sed surrexisset, cur dicit tulerunt? Resp. quod hoc dixit, ita esse credens.

8 Dubitatur. An adhuc ibi essent milites seu custodes? Respond. Theophilus quòd non, quia facto terremotu recesserũt ut annuntiarent Iudæis.

9 Dub. Cur currebant? Resp Ly. quod ex desiderio uidendi.

10 Dub. Cur Ioannes præcucurrit? Resp. qui supra, quia iunior & agilior erat.

11 Dub. Cum iam Euangelista dixisset uenerunt ad monumentum, cur post replicat quod ille discipulus uenit primus ad monumentũ? Respon. Aug. quod primo posuit quod uenerunt. Deinde regreditur ad dicendum modum quo uenerunt.

12 Dubitat. Quæ erant illa linteamina? Resp. quod illa in quibus inuolutum fuerat corpus Iesu.

13 Dubitatur. Cur Ioannes non intrauit in monumentum? Resp. Ly. quod propter reuerentiam Petri, qui erat senior ipso & principalior inter apostolos.

14 Dub. Cur Petrus intrauit? Resp. Chrysost. quod ex feruore.

15 Dubitatur. Cur sudarium erat separatim inuolutum? Respon. Chrys. quod erat resurrectionis signum, quia si quis furatus fuisset corpus non plicasset sudarium.

16 Dub. Quomodo Ioannes credidit eum surrexisse, cum post dicatur quod æstimabant se spiritum uidere? Resp. Augustinus quod credidit id, quod mulier dixerat, sed non credidit eum resurrexisse.

17 Dubitatur. Cum dominus prædixisset se resurrecturum nunquid sciebant eum debere resurgere? Respond. qui supra quod quando hoc audiebant a domino non intelligebant ex consuetudine audiendi parabolas ab eo, & aliquid aliud per hoc significare credebant.

Dubia alia quære in Sabbatho sancto, & diebus sequentibus.

ALLEGORICE.

[Per Ioannem iuniorem] synagoga. [per seniorem uero Petrum] ecclesia gentium designatur. [Currebant autem simul] quia ab ortus sui tempore usque ad occasum pari & communi uia, & si non pari, & communi sensu

sensu gentilitas cum synagoga decurrit, [uenit ad monumentum prius] synagoga [sed mane intrauit] quia legis quidem mandata percepit, prophetas de incarnatione ac passione dominica audiuit, sed credere immortuum noluit. [Venit autem Symon Petrus & introiuit in monumentum] quia secuta posterior ecclesia gentium Christum Iesum, & cognouit carne mortuum & uiuentem credidit deum. [Sudarium autem domini cum linteaminibus non inuenitur] quia caput Christi deus & diuinitatis incomprehensibilia sacramenta ab infirmitatis nostræ cognitione disiuncta sunt, eiusq; potentia creaturæ transcendit naturam [non solum autem separatim sed inuolutum inueniri dicitur] quia linteo quo inuoluitur, nec initium nec finis aspicitur, celsitudo autem diuinitatis nec incepit etiam nec desinit, bene autem additur [in uno loco] quia in fissura mentium deus non est, & illis eius gratiam habere merentur qui se ab inuicem per sectarum scandala non diuidunt [postquam autem, intrauit Petrus ingressus est & Ioannes] quia in fine mundi ad redemptoris fidem etiam Iudæa colligitur.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex euangelica lectione ut in tenebris dominum quæramus & de his quæ contra deum fiunt proximos instruamus & corrigamus, quodque cursu celeri inuestigemus, quę ad nostram spectent salutem, atque ut seniores, & digniores præsumptione submota 1
ueneremur, & his quæ per scripturas innotescunt fidem indubiam adhibeamus.

ANAGOGICE.

A tenebris præsentis uitæ eleuari oportet ut in contemplationem claritatis æternæ ueniamus sublatoque lapide offuscationis aperta intelligere ualeamus dominica sacramenta ingredi cœlestem Hierusalem munitam lapidibus preciosis, & angelorum custodia, & omnia scripturarum, archana penetrare mereamur.

DOMINICA IN OCTAVAE Paschæ.

Cum sero esset. Ioan. 20. Luc. 24.

Historia huius euangelij pro prima parte facta est ipsa die resurrectionis domini. Et pro secunda die octaua resurrectionis, scilicet tertia die Aprilis in dominica.

HISTORICE.

Resurrectionis dominicæ de sero clausis ianuis ad discipulos ob Iudæorum timorem inclusos dominus uenit in medioque consistens salutem pacem offerendo dedit. Cicatrices autem cum demonstrasset gaudio affecti sunt rursusque pacis munera conferens se eos quemadmodum a genitore missus foret mittere, ut spiritum acciperent sanctum insufflando iussit quo & crimina relaxare & retinere ualerent. Didimo autem Thomæ tunc absenti cum redisset, & a cæteris res fuisset gesta narrata se minime inquit creditурum nisi prius ipsa domini, uulnera palpasset. Octo igitur decursis diebus Thomæ cum aliis existenti obseratis foribus dominus aduenit & pace oblata Thomam ut infidelitate deposita deinceps fidelis esset admonuit locaque uulnerum palpanda præbuit. Statimque Thomas dominum ac deum suum ueneratus est. Dominus uero illos fore beatos dixit qui non cernentes, crederent cum ipse inuitus credidisset quàm plura, & innumera pœnæ eorum discipulis signa operatus est Iesus quę nequaquam hoc in libro exarata sunt, sed hoc admodum pauca descripta fuisse commorat euangelista, ut dei Iesus filius esse credatur utque eius in nomine credentes uitam consequamur æternam.

NVnc dubia soluenda sunt proponenda.

Dubitatur. Cur Euangelista dicit sero factum? Respon. Lyr. quia de die apostoli erant dispersi, sed de nocte conueniebant ad locum unum. 1

Dubi. Vt quid claudebant fores? Resp. textus, quòd propter metum Iudęorum. 2

Dub. cur dominus ingressus est ianuis clausis? Resp. Theophilus, ut ostenderet quia eodem modo resurrexit adiacente lapide super monumentum. 3

Dubi. Cur expectauit dominus in sero apparere? Resp. Theophilus quia præstolabatur ut omnes conuenirent. 4

Dub. Quomodo potuit ingredi ianuis clausis? Respond. August. super Ioan. quòd molli corporis ubi diuinitas erat ostia clausa non obstiterunt, ille quippe non eis apertis ingredi potuit quo nascente uirginitas matris inuiolata permansit. 5

Dubitatur. Cur ostendit eis manus & latus? 6

tus? Respon. Lyr. vt per cicatrices remanentes ostenderet identitatem materialem corporis prius passi.

7 Dub. Cur non ostendit eis pedes? Respon. quod etiam eos ipsis ostendit ut habetur. Luc. vltimo.

8 Dub. Cur gauisi fuerunt discipuli? Rñ. Ly. quòd propter tristitiam amotam de morte Christi, & de metu Iudæorum.

9 Dub. Cur replicauit pax uobis? Rñ. Beda. quia gemina est uirtus charitatis.

10 Dub. Quomodo misit eos sicut ipsum misit pater. Resp. Greg. in homel. exponendo dicens, id est ea charitate uos diligo cum inter scandalum persecutorum misto qua me charitate pater diligit quem uenire ad tolerandas passiones fecit.

11 Dubi. An ille flatus fuerit spiritussanctus? Rñ. Aug. 9. de trinitate, quod non, sed demõstratio per congruam significationem nõ tantum a patre, sed etiam a filio procedere spiritumsanctum.

12 Dub. Ex quo nunc dedit spiritum sanctum, cur post iterum misit in festo Penthecostes? Resp. Gregorius in homel. quod in terra datur spiritus, ut diligatur proximus, ex cœlo datur spiritus, ut diligatur deus. Sicut ergo una est charitas & duo præcepta, ita unus est spiritus & duo data.

13 Dub. Cum solus deus dimittat peccata quo modo dicit quorum dimiseritis &c. Rñ. Chryso. quòd deus principaliter peccata dimittit. Sed sacerdos suam linguam, & manum tribuit id est ministerialiter.

14 Du. Quomodo retinent peccata cum quis conteritur. Rñ. Ly. q; retinent peccata quãdo iudicio ecclesiæ diuino iudicio cõformatur.

15 Du. Cur Thomas dicitur didimus. Vide seria. 3. domini. æ 4. quadragesimæ. dub. 19.

16 Dubi. Cur dicitur unus de duodecim cum Iudas iam defecisset? Rñ. Ly. q; quia fuit unus de duodecim in principio electis a Christo.

17 Dub. Quo tunc iuerat Thomas? Rñ. Beda, q; datur intelligi quoddã fuisse interuallum, q; a b horam Thomas egressus sit & Iesus ueniens in medio eorum stetit.

18 Dubitat. An a casu factum est, vt Thomas tunc abesset? Resp. Gregorius in homel. quod non, sed egit miro modo diuina clementia ut discipulus dubitans dum in magistro suo uulnera palparet carnis in nobis uulnera sanaret infidelitatis.

19 Dubitat. Cur statim alij discipuli dixerunt Thomę, uidimus dominum? Respon. Ly. quoniam boni rumores cito nuntiantur.

20 Dubit. Cur Thomas dixit, nisi uidero &c. Resp. Chryso. quoniam aliis grossior existens eam quæ est per sensum grossissimum scilicet tactum quærebat fidem ideo addidit, & mittam manum &c.

21 Dub. Cur tunc statim Christus non apparuit certificando ipsum? Rñ. qui supra, q; ideo distulit ut interim a discipulis admonitus accendatur ad maius desiderium, & fidelior fieret in futurum.

22 Du. Quia uidetur quod sicut deus non potest facere, quod unum corpus sit in duobus locis ita non possit facere q; duo corpora sunt in eodem loco? Resp. dominus Cardi. de turre crema. quod diuina uirtute hoc potest fieri, sed alias non, quod sic pater. Nam duo corpora prohibentur esse in eodem loco ex dimensionibus, quia materia corporalis secundum dimensiones diuiditur. Dimensiones autem diuiduntur secundum situm. Deus autem qui est omnium causa potest conseruare effectus in esse sine causis proximis. Vnde sicut conseruat in sacramento altaris accidentia sine subiecto, ita potest conseruare diuisionem materiæ corporalis, & dimensionum in ea absque diuersitate situs, potest ergo fieri, quòd corpori remaneat esse dimensionatum ab alio corpore, quãmuis eius materia non sit dimensionata in situ ab alterius corporis materia, non ualet autem similitudo inducta de uno corpore quod sit in duobus locis, quia implicaret contradictionem, quia de ratione loci est quod sit locati terminus. Terminus autem est extra quem nihil est rei unde nihil locati potest esse in loco exteriori, quod si ponatur, esse in duobus locis: sequitur quod sit extra suum locum, & sic sequitur, quod sit locatum, & non locatum. Hoc autem non contingit si duo corpora sint in eodem loco, ut dictum est & ideo, non est simile.

23 Dub. Cur stetit in medio? Resp. Lyr. quod ut posset ab omnibus uideri.

24 Dub. Cur dixit, Thomæ infer digitum &c. Resp. Chrys. quod ut ostenderet quoniam cũ Thomas loquebatur ad condiscipulos aderat & in hoc fidem diuinitatem demonstrans.

25 Dubitatur. Cur dicit Thomæ, uide manus meas? Respond. Lyra. quod Thomas

volebat

nolebat certificari duplici sensu. Scilicet visu, in aspectu manuum, & tacta ad lateris tactu.

26 Dub. An Thomas vere tetigerit cicatrices? Respō. S. Tho. 3. par. q. 54. arti. 4. Et ita etiam Albertus, & Alexander q. sic, & ita etiam tenet Leo Papa.

27 Dub. Quia cum Thomas crediderit ex solo visu prout dominus ei dixit, quia vidisti credidisti &c. videtur q. non tetigerit? Resp. do. Cardi. de Turrecrem. quod vere tetigit & licet sibi sufficeret vidisse & per visum credidisse, & quemadmodum credidit tamen propter nos tetigit vt omnē a nobis excluderet dubitationem, quia testis erat futurus resurrectionis. Vnde Leo Papa dicit sufficiebat ad fidem propriam vidisse quod videbat, sed nobis operatus est vt tangeret quod videbat, & ita non valet consequentia, quod & si credidit cum vidit, ergo post non tetigit.

28 Dub. Cur voluit quod Thomas cum tangeret qui Magdalenam volentem tangere prohibuit? Respō. San. Tho. in 3. sen. distin. 21. q. 2. arti. 4. q. 3. quod gloriosa Maria Magdalena non eligebatur vt testis resurrectionis in populis sicut Thomas, quia non decet mulierem docere in ecclesia. 1. Cho. 14. Sic ideo nō est permissa tangere.

29 Dub. Cur dominus dixit Thomæ noli esse incredulus Resp. Lyra, quia dixerat discipulis se nisi tangeret, non creditурum Christi resurrectionem.

30 Dubita. Cur cum ad visum credidisset statim non dixit, dominus meus & deus meus, sed solum postquam tetigit? Respon. quod ex præcepto Christi dum iam vidisset & crederet tetigit eum, & ita post tactum demonstrauit fidem quam habuerat cum vidisset.

31 Du. Cur dixit dominus meus & deus meus? Resp. Theoph. quod in hoc optimum se Theologum ostendit, nam duplicem naturam vnicamq; hypostasim Christi distinxit. quia dicēdo, dominus meus humanam, & deus meus diuinam, confessus est naturam, & vnum & eundem deum & dominum.

32 Dub. Quia videtur dictum Thomæ imperfectum dum dicit, dominus meus &c? Resp. quod hic est eclipsis: quia deficit verbum principale, sed debet sic intelligi, tu es, vel credo quod tu es deus meus.

33 Dub. Quia videtur quod Thomas non crediderit, quia per palpationem sciuit, & cognouit, & non per fidem credidit? Respon. Gregorius in homel. quod hominem vidit, & deum credidit. Et S. Tho. 3. par. q. 55. ar. 5. dicit q vidit vulnera, & deum credidit.

34 Dub. Quia Lucæ 10. dicitur, Beati qui vident quæ vos videtis & hic, Beati qui non vident ergo videtur contradictio? Resp. Lyra, q primum intelligitur de visione Christi in præsentia mortali, quæ fuit multum desiderata a sanctis patribus vetere testa. Hic vero cōmendat promptionem aliorum qui non viderunt ad credendum.

35 Dub. Si beati sunt qui non viderunt & crediderunt: cur ergo dicitur Act. 1. quod in multis argumentis præbuit seipsum, vivum &c? Resp. S. Tho. vbi supra, quod hoc non accipitur argumentum secundum quod est ratio rei dubie faciens fidem, quia tale euacuaret meritum fidei: sed secundū quod est aliquod sensibile signum quod inducitur ad alicuius veritatis manifestationem. Vnde in græco loco argumenti ponitur teemyrijs quod est signū euidens ab probandum, quod non totaliter fidem euacuat, nec meritum eius: sicut patet de Thoma, qui vidit vulnera & credidit deum: sed ille dicitur esse perfectionis fidei qui non requirit huiusmodi signa ad credendum. & talis dicitur esse beatus per comparationem ad alios qui non credunt nec talia signa videant.

36 Dub. Quia videtur quod nos non erimus de numero beatorum, quia Christus dixit beati qui non viderunt: quia non eramus ante Christum? Resp. Aug. quod dominus vsus est verbis preteriti temporis, quia quod erat futurū in sua nouerat prædestinatione iam factum.

37 Dub. Cur dicit Euangelista, Multa quidem & alia signa &c. quæ non sunt scripta in libro hoc? Resp. Lyr. quod ne aliquis forte crederet ea non esse uera quæ scripta sunt ab aliis euāgelistis & a Ioanne dimissa.

38 Dub. An alij euangelistæ scripserint omnia signa quæ fecit Iesus? Ref. Chey. quod nō.

39 Dub. Cur non omnia signa Christi scripserunt Euangelistæ? Resp. qui supra. quod solum scripserunt eaque erant sufficientia attrahere ad fidem audientes.

40 Dub. Cur dicit in conspectu discipulorum suorum? Respon. qui supra, quod sibi uidetur dicere ea quæ post resurrectionem sunt signa. Et ideo dicit in conspectu discipulorū suorū cum quibus solis post resurrectione conuersatus est.

41 Dub. Cur Christus non scripsit ipse doctri-

nam

nam suam per seipsum & non per euangelistas & alios apostolos? Resp. San. Tho. 4. par. q. 42. arc. 4. quod propter dignitatem Christi: quia cum sit excellentissimus doctor ei competebat vt eam in cordibus auditorum imprimeret, vnde etiam apud gentiles Pythagoras & Socrates qui fuerunt excellentissimi doctores nihil scribere voluerunt. Secūdo propter excellentiam doctrinæ quæ literis comprehēdi non potest secundum illud Ioan. vlti. c. Sūt & alia multa quæ fecit Iesus quę si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros, quos sicut dicit Aug. non spacio locorum credendum est mundum capere non posse sed capacitate legentium comprehendi non posse. Si autem Christus scripto doctrinam suam mandasset nihil altius de eius doctrina homines æstimarent quam quod scriptura contineret. Tertio vt ordine quodam ab ipsa doctrina ad omnes perueniret, dū ipse discipulos suos immediate docuerit qui post modū alios verbo & scripto docuerunt. Si autem ipsemet scripsisset, eius doctrina immediate ad oēs peruenisset.

42 Dub. Cum lex vetus fuerit data in scripto cur etiam lex Christi nō fuit data in scripto? Resp. qui supra. quod quia lex dabatur in sensibilibus figuris. Et ideo etiam conuenienter sensibilibus figuris scripta fuit, sed lex Christi quæ est lex spiritus vitæ scribi debuit nō atramento sed spiritu dei viui, non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis, vt Apostolus dicit. 2. Chor. 3.

43 Dub. de quo libro intelligitur cum dicitur in libro hoc? Respon. quod de libro euangelij Ioan. euangelistæ.

44 Dub. Quibus dicit vt credati? Resp. Chry. quod in humanam naturam loquitur cōiter.

45 Dub. Cur dicit quod Iesus est filius dei? Respon. Lyra. quia intentio eius principalis fuit declarare diuinitatē Christi & æternam eius generationē a patre, & ideo ista scripsit vt homines duceret ad fic credendum.

46 Dub. Cur Ioannes non scripsit omnia quæ scripserunt alij euangelistæ? Respon. quia fuit ultimus in scribendo & uiderat quæ alij scripserāt, ideo nō replicauit, sed videtur ea cōsimiliter eū dicit multa alia signa fecit Iesus &c. Respon. Lyra. quod æternam.

47 Dub. Quam vitam habebunt credentes? Respon. Lyra. quod æternam.

48 Dub. Cur dicit in nomine eius? Respon. Lyra. ideſt per fidem nominis eius. quia vt dicitur Actuum 4. non est aliud nomen sub cœlo in quo oporteat nos saluos fieri. vide ser. 4. Aduentus dub. 34.

49 Dub. Quia videtur quod omnes credentes in Christum etiam mali habebūt vitam æternam? Respon. Lyra. quod credentes, scilicet fide formata charitate.

50 Dub. An duo corpora gloriosa, vel unū gloriosum & aliud non possint simul esse in eodē loco? Resp. S. Tho. 4. sen. dist. 44. q. 2. ar. 2 q. 2. quod sic virtute diuina tamen nunquam erunt simul, quia in eis seruabitur debitus ordo qui distinctionem requirit.

51 Dub. Quid est dos, pat dotes ponuntur in beatis? Ref. qui supra d. 49. q. 4. ar. 1. quod dos est perfectus ornatus animæ & corporis uirtute sufficiens in æterna beatitudine iugiter perseuerans.

52 Dub. Cur appellatur dos? Respō. qui supra quod ad similitudinem dotis corporalis per quam spōsa ornatur & prouidetur uiro, unde possit sufficienter sponsa & liberos nutrire, & tamen inamissibiliter dos sponsæ conseruatur, ut ad eam matrimonio separato reuertat, & sic etiam in matrimonio spirituali ipsi ornatus qui sponsæ spirituali dantur. s. ecclesiæ in membris suis sunt quidem ipsius sponsi in quantum ad eius gloriam & honorem cedunt sed sponsæ inquantum per eos ornatur.

53 Dub. Quia uidē quod in matrimonio spirituali non sint aliqua onera & ita nō erit ibi dos quæ subleuat onera? Resp. qui supra. quod ibi est id quod competit dotibus per se, scilicet solatium matrimonij quod per dotes efficitur, per accidens autem illud quod per eas remouetur. scilicet onus matrimonij quod p dotes leuiatur sicut gratiæ per se conueniunt facere iustum, sed per accidens quod de impio faciat iustum quamuis ergo matrimonio spirituali non sint aliqua onera, est tamen ibi summa iucunditas ad quam perficiendā dotes spō se conferuntur. ut sic licet delectabiliter per eas sponso coniungatur.

54 Dub. A quibus dantur iste dotes? Resp. qui supra. quod potius a patre sponsæ quæ est tota trinitas quam a patre sponsi. scilicet Christi qui est sola persona patris sed tamen hæc collatio licet ab omnibus psonis fiat singulis personis potest appropriari per aliquem modum personæ quidem patris ut danti, quia in ipso est auctoritas & etiam paternis respectu creaturæ appropriatur, ut sit idem pater spon

si, &

ñ, & sponse filio uero appropriatur inquantū propter ipsum & per ipsum dantur, sed spiritui sancto inquantum in ipso, & secundum ipsum dantur, amor etiam est omnis dilectionis ratio.

55 Dub. An dantur in hac vita? Resp. qui supra, quod non, quia nec dotes consueuerunt assignari, sponse quando desponsatur, sed quando in domum sponsi traducitur ut præsentialiter sponsum habeat, quandiu autem in hac uita sumus peregrinamur a domino. 2. Chor. 5.

56 Dub. Quia cum dotes matrimonij corporalis subiiciantur fortunæ, an etiam dotes sanctorum subiiciantur fortunæ? Rñ. qui supra, quod quia dotes corporalis matrimonij constituunt in decore exteriori, ideo subiiciuntur fortunæ, sed decor interior requiritur in spirituali matrimonio, ut in Psalm. 44. Omnis gloria eius filiæ regis ab intus &c. Et ideo non oportet, quod huiusmodi dotes assignentur in matrimonio spirituali sicut assignantur in corporali.

57 Dub. Quia in hac uita deus dat multa bona, & gratias sanctis, ergo uidetur, quod in hac uita dantur dotes? Resp. qui supra, quod talia dona non dicuntur dotes, sed illa quæ conferuntur eis quando transferuntur in gloriam in qua sponso, præsentialiter perfruuntur.

58 Dub. An dos sit beatitudo? Respon. qui supra. ar. 3. quod non, sed realiter differunt, quia beatitudo dicitur ipsa operatio perfecta qua anima beata deo coniungitur, sed dotes dicuntur habitus uel dispositiones, uel quæcunque aliæ qualitates quę ordinantur ad huiusmodi perfectam operationem.

59 Du. An dotes sint partes beatitudinis? Rñ. qui supra, quod ordinantur ad beatitudinem magis, quam sint in beatitudine ut partes eius.

60 Dub. Quia cum dotes sint perfectio animę videtur, quod beatitudo etiam possit dici dos? Resp. qui supra, quod proprie loquendo beatitudo non est ornatus animæ sicut sunt dotes, sed est aliquid quod ex ornatu animæ prouenit ut sit operatio quædam, ornatus uero dicitur aliquis decor ipsius beati.

61 Dubitatur. Quæ dicuntur dotes animæ? Respondet qui supra, articulo quinto. quæst. prima. quod ab omnibus communiter ponuntur tres diuersimode tamen. Quidam enim dicunt quòd sunt uisio, dilectio, & fruitio. Quidam quòd sunt uisio, comprehensio & fruitio. Quidam uero quòd sunt uisio, delectatio & comprehensio.

62 Dubita. Quę opinio istarum est melior? Respondet qui supra, quod omnes hę assignationes reducuntur in idem, quia ex parte visionis ad hoc quòd visio sit delectabilis requiritur, quod ipsum uisibile sit conueniens, & quod sit coniunctum, & sic requiritur habitus qui visionem eliciat, & sic est una dos quæ dicitur ab omnibus uisio, sed ex parte uisibilis requiruntur duo, scilicet cōuenientia quę est per effectum, & quantum ad hoc ponitur dos a quibusdam dilectio, & a quibusdam fruitio secundum quod fruitio ad effectum pertinet, illud enim quod summe desiderimus conuenientissimum esse maximos? Requiritur, etiam ex parte uisibilis coniunctio, & sic ponitur a quibusdam comprehensio quem nihil aliud est quàm in præsentia eum habere, & in seipso tenere, sed secundum alios fruitio, prout fruitio est non spei sicut est in via, sed iam rei sicut est in patria.

63 Dubitatur. Quibus uirtutibus correspondent istæ dotes? Respond. qui supra, quòd tribus uirtutibus theologicis, scilicet uisio fidei, spei uero comprehensio uel fruitio secundum unam acceptionem, charitati autem dilectio, uel fruitio secundum aliam assignationem. Fruitio enim perfecta qualis in patria habetur includit in se dilectionem, & comprehensionem. Et ideo a quibusdam accipitur pro uno a quibusdam uero pro alio.

64 Dubit. An similiter corporis glorioſi debeant poni aliquę dotes? Resp. qui supra. q. 2. quòd sic quia sicut dispositiones quæ sunt in anima beata ad perfectam operationem qua deo coniungitur dicuntur animæ dotes, ita dispositiones quæ sunt in corpore glorioso ex quibus corpus efficitur, perfecte animæ subiectum dicuntur corporis dotes.

65 Dub. Quæ ponuntur dotes corporis glorioſi? Resp. qui supra. q. 3. quod subtilitas, agilitas, claritas, & impassibilitas.

66 Dubitatur. Propter quid istæ dotes assignantur corpori? Respondet qui supra, quod quia anima est forma corporis, & motor, & ad hæc ordinantur dotes corporis ut perfecte animæ subiiciatur, & sicut formæ & motori, a forma autem in materia tria causantur, scilicet esse substantiale uires formæ, secundarię

undariæ, accidentiales, & amborum conseruatio & sic inquantum corpus glorioſum subditur animæ quantum ad esse substantiale q habet ab ea, sic est dos subtilitatis quia ex hoc dicitur subtile quod perfecte ab anima informatur, inquantum vero subdit ei secundum accidentales formas quæ sunt in corpore ab anima sic est dos claritatis, inquantum autem ab anima conseruatur sic est dos impassibilitatis, quoniam ex vi animæ seruatur immune ab omni læsione, sed inquantum perfecte subditur animæ ut motori sic est dos agilitatis, quoniam dicitur agile secundum hoc quod ad omnes animæ actus est expeditum & paratum.

67 Dubita. An corpora glorioſa possint penetrare cœlos absque eorum diuisione? Resp. qui supra. di 44. q. 2. ar. 2. q. 2. quòd sic nō ex vi subtilitatis, sed ex diuina virtute quæ eis ad nutum in omnibus subueniet.

68 Dubitatur. An corpora sanctorum sustinebunt aliquem laborem in motum? Respon. qui supra. ar. 3 q. 1. quod non propter habilitatem eorum ex redundantia gloriæ ab animabus in ipsa corpora.

69 Dubitatur. Quia uidetur quod non erunt perfecte beata ipsa corpora si moueantur, quia motus dicit defectum cum nullus moueatur ad id quod iam habet? Respond. qui supra. q. 2. quòd necesse est dicere corpora sanctorum aliquando moueri, quia & ipsum corpus Christi motum est ascendendo ad cœlum & ipso mouebuntur quę de terra resurgent ad cœlum empireum ascendent. nam nō possent manifestare virtutem motiuam in seipsis experimento nisi moueantur nec mouebuntur propter indigentiam simpliciter. videlicet quod indigeant moueri adeo quod sine motu non possint conteruari in esse vel in sua perfectione, quia ad hæc omnia sufficiet eis sua beatitudo, sed secundum quid mouebuntur propter indigentiam. scilicet quia siue motu non poterunt aliquem finem intentum habere, vel non ita bene uel tali modo huiusmodi autem indigentias nihil prohibet in corporibus gloriosis esse.

70 Dubitatur. An talia corpora mouebuntur in instanti? Resp. qui supra. q. 3. quòd mouebuntur in tempore, sed imperceptibili propter breuitatem, nec voluntas unquam in eis erit inordinata. Vnde nunquam volent corpus suum esse alicubi in aliquo instanti in quo non possit ibi esse, & sic quodcunque instans uoluntas determinabit in illo corpus erit in loco quem uoluntas determinat.

71 Dubitatur. Quia glo. 1. ad The. 4. dicit quòd deferuntur ab angelis ergo non ex se mouebuntur? Respond. qui supra. q. 1. quod dicuntur deferri ab angelis corpora glorioſa non quasi eis indigeant sed ad reuerentiam designandam quæ eis & ab angelis & ab omnibus creaturis deferretur.

72 Dub. quia si corpora glorioſa haberent dotem claritatis, ita haberent in pedibus sicut in oculis, sicut agilitatem, impassibilitatem, & subtilitatem, habent æqualiter per totum corpus? Resp. qui supra. ar. 4. q. 1. quod sicut claritas gloriæ redundat ab anima in corpus secundum suum modum, & est ibi alio modo quam sit in anima, ita in qualibet parte corporis redundabit secundum suum modum. vnde non est inconueniens quòd diuersæ partes habeant diuersimode claritatem secundum quod sunt diuersimode dispositæ ex sua natura ad ipsam nec est simile de alijs dotibus coporis respectu quarum partes corporis non inueniuntur habere diuersam dispositionem.

ALLEGORICE.

Vide fer. 3. paschæ propria parte. Quo ad secundam [quòd Thomas non erat cum eis] significat singulares non velle communicare cum fratribus [quod non credidit narratibus] signat pertinaces nolle rationibus acquiescere [quod Christus palpandum se præbuit] denotat benignitatem dei qui uult omnes homines saluos fieri & neminem perire. [quòd Thomas videt hominem & credit deum] designat quòd inuisibilia dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex præsenti euangelio vt non segregemus nos a consortio iustorum, sed semper cum eis immoremur vt Iesum mereamur inuenire qui in medio sanctorum consistit nec simus incredeli cum aliquid nobis fidei proponitur quatenus mereamur si credamus quod non uidimus credentes semper Iesum filium esse dei, quo mediante vitam habeamus æternam.

Universidad de Deusto
Biblioteca

ANAGOGICE.

Eleuamur in contemplationem Thomæ didimi qui interpretatur abyssus, & qui penetrauit profundum, humanitatis Christi per quam, peruenit ad diuinitatem, ut nos etiam ex signis, & scripturis nobis a deo exhibitis, id quod nunc credimus per fidem tandem in ueritate uti est cernamus, & tunc nobis clara erunt omnia, quæ fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum cum quibus imperpetuum uita pertruemur æterna.

DOMINICA PRIMA POST octauam Paschæ.

Ego sum pastor bonus, Ioan. 10.

Hæc verba dicit dominus, anno ætatis suæ. 32. die. 27. Septembris in sabbato.

HISTORICE.

Discipulis suis dominus ait bonum se fore pastorem qui suam pro ouibus vitam ponit, & nequaquam mercede conductum se existere cuius mercenarij, non interest an a lupo rapiendæ dispergantur oues, sed fuga sibi consulere, aitque alias se habere oues alterius, ouilis quas adducet, quoniam & eas agnoscit, & ab eis agnitus existit, ut pastor unus unumque ouile omnium fiat.

HAEc sunt dubia non præterenda.

1 Dubitatur. Cur dominus hic introducit parabolam de pastore? Respond. Lyra. quoniam cum supra dixisset, qui non intrat per ostium in ouile ouium &c Ideo hic subiungit, quòd ipse est bonus pastor, cum per ostium ingressus fuerit.

2 Dubitatur. Quia dixit se ostium, & nunc dicit se pastorem quomodo potest esse ostium, & pastor? Respond. Augusti. quòd sicut ipse per seipsum nouit patrem, nos autem per illum, sic intrat in ouile per seipsum, nos autem per ipsum, ipse est ostium per quod intramus, & est pastor qui suum gregem gubernat.

3 Dubitatur. An prælati ecclesiæ sint pastores? Respond. qui supra, quod Christus est uerus pastor unus, & solus, sed prælati sunt membra eius.

4 Dubitatur. An prælati etiam sint ostium? Respond. qui supra, quòd non, quia Christus hoc sibi proprium tenuit.

5 Dubitatur. Cur dicit quod est bonus? Respondet qui supra, quia sunt, & pastores mali.

6 Dubitatur. Quomodo bonus pastor dat animam suam? Respond. Lyra. id est vitam corporalem.

7 Dubitatur. An uita hominis debeat exponi pro ouibus, & aliis animalibus brutis? Respond. Lyra, quòd hic non intelligitur de ouibus naturalibus, quia licet pastor pro eis debeat aliquem laborem sustinere, sed non debet morti se exponere, sed intelligitur de pastore animarum.

8 Dubitatur. An pastor animarum debeat pro eis uitam corporalem exponere? Respond. Chrysosto. in homel. quod sic, si necessitas affuerit.

9 Dubitatur. Quomodo cognoscitur bonus pastor? Respond. Iaco. de Voragine. in sermone, quod per tria signa, quia pro ouibus animam suam ponit, quia cognoscit oues suas, & quia eas ad ouile deducit.

10 Dubitatur. Quomodo cognoscuntur oues Christi. Resp. qui supra, quod per tria signa, quia pastorem recognoscunt, & uocem eius audiunt, & ipsum sequuntur.

11 Dubi. Quis dicitur mercenarius? Respondit Lyra. quod ille qui conducitur propter mercedem.

12 Dubitatur. Per quæ signa discernitur mercenarius a uero pastore? Respond. Iacobus de Vorag. in sermone quod per tria. Primo, quia nullam curam gerit de ouibus, quod notatur cum dicitur dimittit oues. Secundo, quia fugit. Tertio, quia tantum mercedem, & lucrum quærit.

13 Dubit. Si non sunt eius oues proprie, quo modo ergo sunt eius? Resp. Lyra. quod solum usurpatiue.

14 Dubitatur, Quid agit lupus? Respond. Iacobus de Voragine ubi supra, quod officium eius est rapere, dispergere, & mactare.

15 Dubit. Quid significatur, per lupum? Resp. Lyra, quod tyrannus qui inducit homines ad peccandum uel hæreticus falsa doctrina eos corrumpens.

16 Dubitatur. Nunquid pastor etiam accipit mercedem? Respond. Sanctus. Thom. tertia. senten. distinct. 29. articul. quarto, quod mercenarius oculum habet, ad mercedem principaliter, & tanquàm ad finem, ideo non dicitur pastor inquantum opus spirituale propter mercedem temporalem exercet, sed illud quod redditur bono pastori, non proprie dicitur merces, sed præmium.

17 Dubitatur. Cur uidens lupum fugit? Respond. Albertus de animalibus, quod dicunt de lupo quod si hominem uidens præuenerit intuitu oculorum uocem aufert, & si præuenitur ab homine vocem amittit, & si homo soluerit amictum uocem recuperat, ideo lupum uidens fugit.

18 Dubitatur. Quomodo dicitur fugere mercenarius? Resp. Lyra. quia debitum auxilium subtrahit ouibus.

19 Dubitatur. Cum uterque scilicet pastor, & mercenarius curam gregis habeat quomodo cognoscitur vnus ab altero? Respondit Gregor. in homel. d. utrum pastor sit uel mercenarius cognosci ueraciter non potest si occasio necessitatis deest. Tranquillitatis enim tempore plerunque ad gregis custodiam sicut uerus pastor, sic etiam mercenarius stat, sed lupus veniens indicat quo quisque animo super gregis custodiam stabat.

20 Dubitatur. Si lupus rapit oues quomodo dispergit? Respond. Lyra. quod rapit ad malum pertrahendo & disperget ab unitate ecclesiæ separando.

21 Dubitat. Quomodo non pertinet ad mercenarium de ouibus, cum eas sub cura sua habeat? Respond. qui supra, quod non pertinet ad eum id est, non habet affectum ordinarum ad eas.

22 Dubitatur. Cur replicat ego sum pastor bonus? Respond. Chryso. quoniam superius dominus duos malos præmisit. Vnum qui furatur, mactat & perdit. Alterum qui non prohibet, & se ab utroque distinxit concludendo. Ego sum pastor bonus.

23 Dubitatur. An prælatio malorum sit a deo? Respond. Sanctus Thom. 2. sent., distinction 44. quæst. prima. arti. primo. quod id quod est bonum in prælatione est a deo, sed id quod est malum, quo ad principium quando simoniatice acquiritur uel propter insufficientiam non est a deo, sed quo ad medium, scilicet quo ad modum qui consistit in ordine quodã vnius tanquàm regentis, & alterius tãquã subiacentis qui est bonus est a deo quo ad finem qui est vsus malus nõ est a deo.

24 Dubit. An liceat appetere prælaturam & doctoratum, uide fer. 3. dominicæ 2. quadragesimæ. dubio. 30.

25 Dubit. An liceat prælationem iniunctam omnino recusare? Respond. qui supra. 2. 2. quæst. 185. articu. secundo. quòd non, quia repugnat charitati proximorum quorum utilitati se aliquis debet exponere pro loco, & tempore. Item & repugnat humilitati per quam aliquis superiorum mandatis se subiicit.

26 Dubitat. An liceat iurare uel uouere non suscipere prælaturam? Respond. qui supra, quòd si quis uouet uel iurat, quod non accepiabit etiam per obedientiam superioris illicite uouet uel iurat, sed si quis intendit se obligare, quòd quantum est de se prælaturam non suscipiet nisi imminente necessitate, licitum est votum.

27 Dubitatur. Ad quid tenentur prælati? Respon. qui supra, super j. ad Thimo. 1. quòd ex necessitate præcepti tenentur ad ea quæ sunt proprij officij.

28 Dubit. Ad quid sunt utiles prælati? Resp. qui supra, quod ad cohibendam nequitiam hominum. Nam tripliciter se debent habere ad mala. Primo ut ex corde odio habeant. Secundo vt prohibeant ne fiant. Tertio ut facta puniant.

29 Dubitatur. An prælatus in mortali peccato existens peccet mortaliter corrigendo? Respon. qui supra. 4. senten. dist. 19. q. secunda. art. 2. q. 2. quod dupliciter aliquis corripere potest. Vno modo ex officio sicut prælati corripiunt, & sic illæ quæ est in simili peccato vel maiori non potest alium corripere, siue illud peccatum sit notorium siue occultum, quia indigne utens officio suo peccat, sed illæ qui est in peccato mortali etiam in occulto indigne utitur officio suo, vnde peccat corripiendo, & alia quæ ad suum efficium spectant faciendo. Alio modo aliquis corripit ex zelo charitatis non ut ecclesiæ ministeer, & tunc non peccat, nisi ratione scandali, quod non consurgit nisi de peccato notorio.

30 Dubitatur. An semper recurrendum sit ad prælatos pro dispensatione ieiuniorum, & huiusmodi? Respond. qui supra 2. 2. quæst. 147. artic. 4. quòd sic nisi esset consuetudo in contrarium, quia ex ipso, quòd prælati dissimulant uidentur annuere.

31 Dubitatur. An prædicare sit proprium officium prælati? Respond. qui supra. quæstio. 187. articul. quarto. quòd sic ex officio, sed ex commissione etiam potest competere religiosis.

32 Dubitatur. An prælatus possit accipere stipendia a subditis? Resp. qui supra. 2. Corin. 11. quod sic si prædicat, & visitatrimo etiam legatus Papæ quando uisitat partem legationis potest stipendia accipere.

33 Dubitatur. Cur dicit, & cognosco oues meas? Respondet. Lyra. quia solicite visitat eas, & sic cognoscit in particulari conditiones earum.

34 Dubitatur. Quomodo oues cognoscunt pastorem? Respondet. Lyra, quod quia ueri fideles recognoscunt beneficia Christi.

35 Dubitatur. Quomodo Christus agnoscit patrem sicut pater eum, quia pater agnoscit Christum ut filium. Et Christus non cognoscit patrem ut filium? Respondet. Chrysto. quòd Lyra, sicut non respicit relationem sed personam. q. d. sicut persona patris agnoscit personam filij, ita persona filij, agnoscit personam patris.

36 Dubitatur. Cum una sit cognitio patris, & filij, cur dicit sicut &c. Respondet. Lyra. quòd ly. sicut non est nota æqualitatis sed similitudinis, quia patris, & filij est una notitia considerando filij deitatem, secundum vero humanitatem uidet patrem clare, & continue.

37 Dubitatur. Quomodo posuit animam pro ouibus suis? Resp. qui supra, quia anima Christi pro fidelibus fuit separata a corpore, & oblata deo patri.

38 Dubit. Cum multi ante Christum mortui sint, & post Christum continue plures conuersi sunt, & indies conuertuntur videtur, quòd non pro ouibus omnibus posuerit animam suam? Respon. quòd non solum mortuus fuit pro fidelibus qui tunc temporis erant sed pro mortuis & omnibus futuris usque ad finem sæculi.

39 Dubitatur. Cum non fuerit missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel quomodo habet alias oues. Vide fer. quinta. post primam dominicam quadragesimæ dub. 16. secundum Ro. cur.

40 Dubitatur. Quando eas adduxit ad ouile suum? Respondet. qui supra, quòd per prædicationem apostolorum Christo principaliter operante in eorum prædicatione, ut dicitur Marci ulti. ca.

41 Dub. An erat coactus eas adducere, qui dicit oportet? Respon. Chrys. quòd ly oportet non necessitatis est demonstrationem, sed eius quod omnino fiet.

42 Dubit. Quomodo aliæ oues audierunt uocem eius? Resp. Ly. quia ludæis repellentibus fidem Christi gentiles cum gaudio eam receperunt, ut habetur Actuum. 13.

43 Dub. Qualiter fuit factum unum ouile? Respon. Greg. in homel. & Iudæi cum, & gentilem populum in sua fide coniungendo.

44 Dubitatur. Quomodo est unus pastor cum tot pastores, scilicet summi pontifices post Christum fuerunt? Respon. Ly quòd Christus est uerus & unus pastor, alij autem sunt uicarij huius pastoris.

ALLEGORICE ET TROPOLOgice expositum est.

ANAGOGICE.

In cœlesti gloria agnoscemus clare [uerum pastorem] qui nos cum baculo crucis [ad suum ouile perduxit] & animam suam pro nobis posuit, & agnoscet nos approbando & non cognoscemus, eum glorificando [& eius vocem audiemus] cum dicet venite benedicti patris mei percapite regnum [& fiet unum ouile & unus pastor] quia ipse deus erit omnis in omnibus, & ipse deus cum omnibus electis erit eorum deus, & ipsi populus eius erunt.

DOMINICA II. POST OCTAuam Paschæ.

Modicum & iam non uidebitis me Ioann. 16.

Hæc uerba dicit, dominus anno ætatis suæ. 33. die. 24. Martij scilicet die Iouis in cœna domini.

HISTORICE.

Discipulis dominus eum prænuntiasset modicum temporis affuturũ quo eum nequaquam iam intuerentur, & rursus post pusillum eum cernerent, quoniam ad genitorem accedebat, quid illa sibi uellent domini uerba inter se scisciatati sunt minime eorum percipientes sensum, quod dominus perpendes eis sæculum gauisurum fore, & ipsos lachrymis profundendos, prædixit. verum eorum in

in gaudium uerbi debere tristiam, mulieris parturientis exemplo quæ dum pariat tristatur, sed edito fœtu ex gaudio pressuræ oblini scitur, cum in lucem perduxerit hominem, eos etiam præsentiarum quidem tristitia affligi, sed cum rursus eos viderit lætos efficiet, nec eorũ ab aliquo tunc aufferri posse iocũditate.

Hæc sunt quæ occurunt dubia.

1 Dub. Cur dominus prædicta verba protulit? Respon. Chrys. quòd vt assuefaciat eos per tristium auditionem bene ferre suam separationem.

2 Dubitatur. Quid significant dicta verba? Resp. Beda, quod modicum & iam non videbitis me, significat quod illa nocte fuit tentus a iudeis & in manu crucifixus & sepultus, ab humanis est seclusus obtutibus, & iterum modicum & videbitis me: quoniam & redibit, & in pauco erit separatio, & continua cum eis coexistentia.

3 Dub. Cur dicit, quia vado ad patrem? Res. qui supra, vt ostendat quod non perit, sed mors eius translatio sit.

4 Dubit. Cur discipuli de istis verbis quæruntinter se? Resp. Augu in home. quia hæc verba domini, ita discipulis erãt obscura antequam id quod dixit esset impletum, vt cogerentur inter se de hoc quærere.

5 Dubitatur. Quomodo non intelligebant? Resp. Chrys. quoniam videbatur duo contraria ponere non existentia contraria. Si enim videbimus te aiunt quomodo vadis, si vero vadis, qualiter te videbimus.

6 Dubit. Cum alia verba quæ ante ista dixerat intellexerint: cur non, & ista intelligunt? Respon. August. vbi supra, & quia dixerat ad patrem vado aperte illis visus est loqui, ideo intellexerunt.

7 Dub. An Christus cognouerit, vt deus vel vt homo & volebant eum interrogare? Resp. Lyra, & & inquantum Deus cuius est proprium cognoscere secreta cordium: & inquantum homo inquantum eius anima omnia videbat in verbo.

8 Dubitat. Quia videtur quòd Christus non responderet ad propositum? Respond. Lyra, quod primo dixit de hoc quæritis inter vos, vt ostenderet se scire mentis eorum intentionem præueniendo eorum interrogationem, quòd autem dicit plorabitis &c. Respon. ad illud quod dixerat modicum quod est tempus passionis, vsque ad resurrectionem in quo fleuerunt propter eius absentiam.

9 Dubitatur. Qualiter mundus gauisus est? Resp. qui supra. quoniam in illo triduo iudæi mundialiter viuentes gauisi sunt credentes extinxisse totam sectam Christi.

10 Dub. Cur dolebant de passione Christi apostoli quæ erat, ita vtilis & necessaria? Respon. dominus Cardinalis de Turrecrem. super hoc euangelio quòd dolebant de ea vt erat quædam afflictio patientis Christi quasi eidem compatientes, sed eam volebant vt ordinabatur ad fructum redemptionis humanæ.

11 Dub. Quæ differentia est inter flere & plorare? Respõ. Vocabulistæ quod flere est vbertim lachrymas fundere quasi fluere, sed plorare est cum voce flere. Plangere est cum lachrymis pectus, aut faciem tundere. Lugere est cum aliquibus dictis miserabilibus & habitus mutatione flere, mœrere est cum silentio dolere. Vnde & mœrere dicitur quasi mente carere, & lugere, quasi luce egere.

12 Dubit. Quæ differentia est inter gaudere, lætari, & exultare. Resp. Catholicon. q lætari est lætitiam vnito demonstrare, gaudere est mente lætari, sed exultare est verborum & membrorum hilaratio.

13 Dub. Quomodo tristitia apostolorum versa fuit in gaudium? Respon Lyra, quia gauisi sunt discipuli viso domino.

14 Dubitatur. Cur ponit similitudinem de muliere pariente? Respon. Augu. quod ista similitudo non est difficilis domino eam exponente.

15 Dubit. Vtrum dolor parturientium sit magnus? Respon. quòd sic. nam dicit Aristo. o. animalium. quod mulieribus tempore partus accidit fortissimus dolor.

16 Dub. An æqualiter omnes parturientes doleant? Res. quòd non, sed vna magis quam alia secundum dispositionem meatuum & fœtus.

17 Dub. Vnde habuit originem dolor mulierum? Res. & ex maledictione dei dicentis Eue, in dolore paries. Genc. 3.

18 Dub. Cur non dedit dominus talem pœnã parturientibus? Resp. vt de cætero non superbiant.

19 Dub. An noceat animæ mulierum morientium in partu? Resp. quod non, si sunt contritæ imo prodest si patienter sufferunt.

20 Dub. An noceat animę mulieris si pariat abortum? Res. Alber. magnus sup Lucã & nõ nisi

Universidad de Deusto
Biblioteca

dederit causam ut aborsum faceret, scilicet non se bene custodiendo mulier, equitando, chorizando, & similia faciendo. nam se debet custodire, maxime quando nouiter concepit, quia materia ualde mobilis est, & facilter læditur. Item quando est vicina partui.

21 Dubitatur. Cum dolor in partu mulierum sit naturalis, ut dicit Alber. in 9. de animalibus c. 8. quomodo dicitur, quòd prouenit ex maledictione dei? Respon. Sanctus. Thom. 1. 2. quæst. 164. arti. secundo. quòd licet naturaliter hic dolor proueniat, tamen si non peccassent diuino beneficio immunis fuisset a tali dolore, & quia deus subtraxit hoc beneficiũ propter peccatum. Ideo dicitur, quòd hic dolor fuit datus in punitionem sui peccati.

22 Dubitatur. Quando uidit post dominus discipulos? Respond. Lyr. quod post resurrectionem suam.

23 Dubitatur. Quomodo non fuit eis ablatum eorum gaudium? Respon. qut supra, quia vita Christi quæ fuit materia huius gaudij immortalis, non erat amplius, auferenda per mortem, & istud gaudium fuit inchoatum post resurrectionem Christi, sed postea consummatum in gloria cœlesti.

ALLEGORICE.

Mulier est ecclesia seu apostolorum collegium in quo pro tunc erat tota ecclesia fidelium, tristitia partus, est dolor de passione Christi, natiuitas hominis est resurrectio Christi, quia Christus de nouo processit ad vitam, immortalem, quantum ad corpus, quod prius fuit mortale, & sic natus est homo non infans, aut puer in mundum, id est, in uitam immortalem, quam ipse inchoauit.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut compati discamus si congregare volumus.

ANAGOGICE.

Ex doloribus præsentis vitæ in patriam deducimur lætissimam in qua presurarum præsentium obliuiscemur.

DOMINICA TERTIA POST octauam Paschæ.

Vado ad eum qui me misit. Ioann. 16. capitul.

Hæc uerba dixit, dominus in cœna domini.

HISTORICE.

Ad eum qui se miserat ire dominus discipulis dixit eorum pro nero neminem fore qui eum quo iret interrogaret, sed ex his tristes effectos fuisse uerbis, uerum expedire eis ut uadat, quoniam paraclitum eis mittet, qui seculum peccati iustitiæ, & iudicij arguet, & peccati quidem quoniam in eum minime crediderint. Iustitiæ uero cum ad genitorem accedat nequaquam, amplius ab eis conspiciendus. Iudicij autem quoniam princeps huius sæculi iudicij, iam sortitus est sententiam, plura quoque eis se debere dixit, sed ea ipsos nunc ferre non ualere. Verum ille veritatis spiritus cum aduenerit omnem docebit eos ueritatem, quam non a se, sed auditu referet, futura etiam prænunciabit? dominum claritare dignum demonstrabit, cum ex suis capiat ut eis nota faciat.

HAEc sunt quæ occurrunt dubia.

1 Dubitatur. Cur dixit uado in præsenti, cum post per multos dies steterit cum eis? Respondet Lyra, quòd q.d. impleui officium prædicationis meæ, & illa nocte met fuit captus.

2 Dubitatur. Cur discipuli non interrogant eum quomodo iret? Rũ. Chry. quoniam eis dixerat, quòd qui interficeret eos arbitretur se obsequium præstare deo, ita ceciderunt ut nihil eis loquerentur.

3 Dubitatur. Cur aliàs interrogauerunt, eum quo iret. Ioan. 13. & 14. capitul. Thomas, quomodo possumus uiam scire? Respondit Lyra, quia tunc solum loquebatur eis, de suo recessu, sed nunc quia dicit, de tribulationibus, remanserunt stupefacti.

4 Dubi. Cur ex responsione domini contristati sunt? Respond. qui supra, quòd non propter hoc quòd dicit nemo interrogat me quò uadis contristati sunt, sed propter tribulationes, quas dixit eis uenturas.

5 Dubitatur. Quomodo tristitia impleuit corda eorum? Respondet Augustinus, quia nondum, interius habebant, consolationem, quam per spiritumsanctum, fuerant habituri, nec in eis remanebat locus consolationis.

6 Dubit. Cum haberent plura corda cur dicit cor uestrum in singulari? Resp. quòd quia habebant unum cor in domino.

7 Dub.

7 Dubitatur. An expediret apostolis subtractio corporalis præsentiæ Christi? Respond. dominus cardinalis de turre crema, quòd sic, quia corporalis delectatio discipulorum in Christo secundum carnem impedebat eleuationem mentis eorum in desiderium diuinitatis, quia ut dicit Beda expedit ut forma serui eorum, subtrahatur aspectibus quatenus amor diuinitatis apertius eorum infigeretur mentibus.

8 Dubitatur. Cum Christus esset deus, & posset dare spiritumsanctum, cur dicit, quod si non abiret quod spiritussanctus non ueniret? Respond. qui supra quod licet potuisset dare. Tamen noluit primo propter eorum dispositionem, quia quodammodo carnali amore afficiebantur ad Christi humanitatem, & non spirituali ad eius diuinitatem. Secundo quia cum esset cum eis satis adiutorium suffiziens erat eis. Tertio, quia Christus inquantum homo non dabat spiritum sanctum, & stando cum apostolis uidebatur quasi unus homo.

9 Dubitatur. Quis dicitur paraclitus? Resp. quod idem est quod consolator, & quia spiritussanctus consolatur nos in omnibus angustiis. Ideo dicitur paraclitus.

10 Dubitatur. Cur uocat se paraclitum? cum dicit alium paraclitum Ioan. 14 Respon. quoniam paraclitus græce dicitur aduocatus latinè, & quia Christus, est aduocatus noster apud patrem. Ideo etiam dicitur paraclitus.

11 Dubitatur. Nunquid Christus non arguit mundum de peccato? Respond. dominus. Cardinalis de turre crematæ, quòd Christus arguit uisibiliter, sed spiritussanctus penetrans corda discipulorum per eos inuisibiliter arguit mundum de peccato.

12 Dubit. De quo peccato arguit Spiritussanctus mundum? Resp. qui supra, quod de peccato infidelitatis, quod patet cum dicitur, quia non crediderunt in me.

13 Dubitatur. Cur dicit in me? Respondet qui supra, quia credere in eum est habere fidem charitate formatam.

14 Dubitatur. Quomodo arguit de iustitia? Respond. qui supra scilicet, quod Christus resurrexit & ascendit, & in hoc declaratur iustitia dei propter condemnationem, suorum persecutorum, qui eum iniuste, persequebantur.

15 Dubitatur. Quomodo arguit de iudicio? Respond. qui supra, quoniam quia diabolus princeps malorum iam condemnatus est eodem iudicio demonstratur omnes sibi adhærentes fore condemnabiles.

16 Dubitatur. Quę sunt illa quæ Christus habebat adhuc apostolis dicere? Re pond. didimus, quod ea, quę pro nomine eius sufferre poterant, scilicet maiora quæ tunc non poterant nisi in capite nostro, primus magisterium & forma crucis præiret.

17 Dub. Cur non poterant tunc portare apostoli? Resp. Lyr. quod propter imperfectionẽ ipsorum apostolorum.

18 Dubit. Quia non uidetur quòd docuerit eos spiritussanctus omnem ueritatem, quia non conclusiones logicæ, uel arithmeticæ, aut aliarũ scientiarũ? Rñ. qui supra, q. docuit eos omnem ueritatem necessariã ad salutem.

19 Dub. An spiritussanctus indigeat pedagogo cum non loquatur a semetipso? Rñ. Chry. quòd ut audientes spiritum sanctum docere omnem ueritatem, non æstiment cum filio maiorem ideo hoc dicit.

20 Dub. A quibus audit quæ loquitur? Rñ Augu. q. eius audire est scire & eius scire est eius esse, quia ergo est illi essentia ab illo a quo procedit etiam ab eodem est illi audientia.

21 Dub. Cum dicatur Actuũ. j. non est uestrũ nosse tempora &c. quomodo spiritus sanctus annuntiabit futura? Rñ Ly. q. non omnia futura annuntiauit sed aliqua. Sicut Ioanni, ea quę scripsit in Apocalipsi. Et paulo tribulationes futuræ in hierosolymis reuelatæ fuerunt. Act. 20.

22 Dub. Cum sint plures sancti quibus nihil reuelatur quomodo spiritussanctus annuntiat futura? Resp. Beda. quòd uentura annuntiabit, id est gaudia, cœlestis patriæ uobis ad memoriam reducet.

23 Dub. Quomodo spiritussanctus clarificauit Christum? Resp. Lyra. q. spiritussanctus datus apostolis fuit magnum signum ad confirmandum Christi doctrinam.

24 Dubitatur. Cum pater clarificauerit, Christum ut dicitur Ioan. 12. cap. quomodo spiritussanctus eum clarificauit? Respondet qui supra, quod pater clarificauit Christum in miraculis in uita, & iterum postea in morte per signa diuinitatis, offensa resuscitando & ascendendo in cœlum, sed spiritussanctus eum clarificauit per apostolos qui eius diuinitatem toti mundo annuntiauit.

25 Dubitatur. Quid deficiebat spiritui sancto. qui debebat accipere de Christo? Resp. Didimus. quod non accepit quod ante non habuit, 1
quia procedit a patre & filio a quibus accepit eandem naturam.

26 Dub. An filius accipiens naturam a patre, & spiritussanctus ab vtroq; sint minores? Respon. Augustin. quod non, quia omnia quæ sunt patris, sunt & filij & spiritussancti, & quæ sunt 2
patris & filij, sunt etiam spiritussancti.

27 Dub. An filius sit diuisibilis, quia dicit de meo accipiet. Respon. Lyra. quod non est intelligendum quod patrem essentiæ filij recipiat, sed si aliquid capiatur totū capitur, quia indiuisibilis est, sed spiritussanctus procedēs a filio totam eius essentiam accipit totum ipsum manifestat.

28 Dubita. Quæ annuntiauit spiritussanctus discipulis? Resp. Greg. in Home. quod mentes carnalium in amorem diuinitatis conuertit, & ita annuntiauit diuinitatem Christi. 4

Sensibus spiritualibus non exponitur ratione dicta in prologo. 5

DOMINICA IIII. POST OCTAuam Paschæ.

Amen amen dico vobis si quid petieritis patrem. Ioan. 16. cap. 6

Hæc uerba locutus fuit Iesus anno ætatis suę 33. die. 24. Martij. in die Iouis, videlicet in cœna domini.

HISTORICÆ.

Discipulos hortatus fuit dominus quòd suo a genitore in suo nomine si aliqua postulauerint in dubio obtinebunt imperauitque vt audacter peterent quatenus eorum plenum fiat gaudium. Hæcq; proueb rialiter allatum fuisse, sed tempus allatorum fore quo clare de patris diuinitate differetur, tuncque ipsos eius in nomine postularent nec oportere eum pro ipsis apud genitorem præces effundere, qui eos amore prosequitur, eo quod & filium ipsi dilexerint eiusque dictis fidem dederint, atque se a deo exijsse & in mundum venisse. Relicturumque orbem vt ad genitorem accedat statimq; referunt apostoli ipsum nunc patenter loqui, nec proueb ijs vti, veraciterq; comprehendere ipsum cuncta scire, nec ab aliquo indigere interrogari, & ex hoc q a deo exierit perfecte credere.

ANte spirituales sensus soluendi sunt dubia.

Dubitatur. Cur dicit quod si in eius nomine petierint? Respondet Chrisostomus. q.d. non existimetis quia quod de reliquo non ero vobiscū vos derelictus esse. Nomē enim meum maiorem dabit vobis securitatem.

Dubitatur. Cur discipuli non petierunt usque tunc aliquid in nomine Christi? Resp. Lyra. quia adhuc ignorabant q omnia eorum petitio esset exaudibilis in nomine Christi.

Dub. Quia non videtur quòd omnes petentes accipiant, quia Paulus ter petijt vt discederet ab eo angelus Sathanæ, nec impetrauit, & multi alij petentes non exaudiuntur. Videfer. 5. post cinetes. dub. 5 3.

Dub. An possimus temporalia petere? Resp. dominus Cardinalis de Tur. Crema. q sic, non propter se, sed quia sine ipsis vitam ducere non possumus.

Dubit. Quia videtur quòd discipuli petierant iam in nomine Christi, quia dicunt Luc. 11. Domine in nomine tuo etiam dæmonia subijciuntur nobis? Resp. qui supra in nomine tuo, i. in virtute tua potestate a te nobis concessa.

Dub. Quia videtur quòd gaudium nostrum non possit impleri quia semper in beatis potest esse maius gaudium cum semper possint plus apprehendere deum qui est infinitus? Respon. qui supra. quòd plenitudo gaudij potest intelligi dupliciter. Vno modo ex parte rei de gaudetur, ut tantum de ea gaudeatur, quantum dignum est de ea gaudere, & sic solum dei gaudium est plenum de se ipso, quia est infinitum. Gaudiū vero cuiuslibet creaturæ finitū. Alio modo ex parte gaudentis, & sic cum gaudium compararetur ad desiderium sicut quies ad motum, & tunc quies sit plena quando nihil restat de motu, ita gaudium tunc est plenum quando nihil desiderandum restat. & sic in futura beatitudine in qua nihil desiderādū restabit erit gaudiū plenū ex parte gaudētis.

Dub. An in patria cœlesti unus habebat maius gaudium q alius. Vide dnica in 60. du. 12.

Dub. Quia videtur q nunc non in proueb ijs loquatur? Resp. Lyra. quod ly, hæc, non refert ad ea q nūc dicit, sed ad ea q ante eis dixerat parabolice & obscurè loquēdo sicut patet ex decursu euangelij.

Dubitatur. Quando locutus post fuit sine proueb ijs

proueb ijs? Resp. Lyr. quod post resurrectionem. quia tunc clarius docuit apostolos de regno dei.

10 Dub. Quando palam annuntiauit eis de patre? Resp. Chrysost. quod 40. diebus apparens eis, & loquens de regno dei.

11 Dub. Quo die petierūt in nomine Christi? Resp. Lyr. q post resurrectionem inceperant apostoli suas petitiones in nomine Christi formare, & nunc ecclēsia perseuerat in omni oratione in nomine Christi ipsam cōcludēdo.

12 Dub. Cur non vult rogare patrem pro eis? Resp. Lyr. quasi diceret non dico quod sit vobis tunc necesse habere me intercessorem medium in petitionibus vestris sicut modo, quia propter familiaritatem patris ad nos ipsumet uestras petitiones ad deum formabitis.

13 Dub. Cum nos deū amemus quia ipse prior dilexit nos, quomodo pater amat apostolos, quia ipsi amauerunt Christum? Respon. Aug. quod amat nos pater, q a nos amamus filium cum a patre & filio acceperimus, ut & patrē amemus & filium.

14 Dub. Quomodo exiuit a patre qui semper est cum patre? Resp. Lyr. quod non exiuit per loci mutationem, sed per æternam generationem & personalem distinctionem.

15 Dub. Quomodo reliquit mundum? Resp. Lyra, quod per corporalē præsentiam sed nō per diuinitatis absentiam cum ubique sit.

16 Dub. Quomodo vadit ad patrem qui semper est cum patre? Resp. qui supra. quod faciendo naturā mortalē paternæ gloriæ cōsortem.

17 Dub. Quid est proueb ium? Resp Catholicon quod dicitur a pro & uerbum. idest proueb iū uel similitudo, aut parabola vbi aliud dicitur & aliud intelligitur quasi vnum uerbum pro alio positum.

18 Dub. Nunquid ante sciuerunt quòd sciret omnia? Resp. Lyra. quòd nunc per miracula & ex eius doctrina plenius eius deitatem cognouerunt.

19 Dub. Cur sibi dicunt nunc scimus, quia scis omnia? Resp. Chryso. eos redarguendo dicēs. Vides qualiter imperfecte se habebant qui post tot & tanta demonstrata dicunt nunc scimus & hoc dicūt tanquam ei quandam gratiam tribuentes.

20 Dub. An anima Christi in uerbo cognoscat omnia? Resp. San. Tho. 1. par. q. 11. art. 2. quòd Ly. omnia, potest dupliciter accipi. Vno modo proprie ut distribuit pro omnibus quę quocunq; modo sunt, vel erunt, vel fuerunt, vel facta, uel dicta, uel cognita a quocunque secundum quodcunque tempus, & sic dicendum est, quod anima Christi in uerbo cognoscit omnia, & etiam hominum cogitatis quorum est iudex. Alio modo ly, omnia, potest accipi magis large vt extenditur non solum ad omnia quæ sunt actu secundum quodcunque tempus, sed etiam ad omnia quæcunq; sunt in potentia nunquā redacta ad actum. Horum autē quædam sunt in sola potentia diuina, & huiusmodi non ea cognoscit in verbo alia Christi. Hoc enim esset comprehēdere omnia quæ deus potest facere, & per consequens diuinam essentiam, virtus enim quælibet cognoscitur per cognitionem omnium quæ potest. Quædam vero sunt non solum in potentia diuina, sed etiam in potentia creaturæ, & huiusmodi omnia scit anima Christi in uerbo.

21 Dub. Cur non oportet eum interrogare si scit omnia vt doceat interrogantes? Respon. Chryso. quia præueniebat eos respondendo antequam interrogarent.

22 Dubi. Cum debuissent dicere non est opus quod tu interroges, cur dicunt ut quis te interroget, & tamen utrunque legitur factum, s. & ipsum fuisse interrogatum & alios interrogasse? Resp. August. super Ioan. quod hoc non erat, sed illis potius opus erat quos interrogat, uel a quibus interrogabatur. neq; enim aliquos ille interrogabat vt ab eis aliquid disceret, sed eos potius vt doceret priusquam etiam quam interrogaretur interrogationum nomerat voluntatem.

23 Dubit. Cur dicunt in hoc credamus quia a deo exiisti. Respon. Hilarius. 6. de trinitate. quod per id credunt quod a deo exit, quia ea quæ sunt dei agit.

24 Dub. Cur dixerit exiui a patre etiam veni in mundum, cur solum dicunt se credere quod exiit a deo? Resp. qui supra. quod quādo dixit illa verba nihil admirationis habuerunt quod frequenter audierant ideo non addunt a patre uenisti in hunc mundum. sciebant enim a deo missum.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA. II. IN ROGATIONIBVS.

Quis vestrum habebit amicum. Luc. 2. c. Matthæ. 7. c.

Hæc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 31.die 15.Iulij. diei Iouis.

HISTORICE.

Similitudinem dominus ponit discipulos hortando vt peterent inquiens vt ad amicum in lecto iacentem accedens in portu ne si tres petierit panes & non amicitię gratia illos cõ tribuat, importunitate tamen victus quotquot voluerit accipiet. Imperauit autẽ dominus vt peterent, quærerent & pulsarent, quoniam recipient, inuenient, & fores patentes offendent, neque.n.qui a patre panem, piscẽ aut ouum petit lapidem, serpentem, vel scorpionem est reportaturus, si .n. mali bona eis data suis elargiuntur natis, quanto amplius cunctorum genitor petentibus bonum largietur spiritum.

1 TVte conspicienda & soluenda veniunt dubia.

Dub. Cur dominus hanc similitudinem adducit? Resp. Cirillus, quod vt ostendat pusillanimitatem in orationibus esse damnosam. Vtilissimum autem fore patientiam in eis habere.

2 Dub. Quomodo exponitur hæc parabola. Require in sensibus spiritualibus.

3 Dub. Cur dicit, & ego dico vobis? Respon. qui sup. quòd hoc habet vim iuramenti.

4 Dub. Cur dicit petite, quærite, & pulsate, cũ vnum sufficeret? Resp. Chrys. quod per petitionem orationem ostendit, per inquisitionem vero studium, & per pulsationem solicitudinem demonstrat.

5 Dub. Cur addit omnis qui petit accipit? Respon. Amb. super Lucam, quòd qui promittit aliquid spem debet afferre promissi, vt monitis obedientia deferatur promissis fides.

6 Dub. Cum Deus cognoscat quibus indigemus quid oporter petere? Resp. Basilius. quod nouit Deus quibus indigemus, & omnia spiritualia vberius dat nobis & antequam postulemus, sed opera virtutis & regnum cælorum, prius optare. Optantem vero quærere, & inquirentem per fidem & patientiam non discedere donec impetrauerit.

7 Dub. Cum Mat. 6. dominus dicat quod solũ debeamus petere regnum Dei, & eius iustitiã quia alia adicient nobis, cur vult vt petamus & quæramus ea? Ref. Ly. quòd in hoc ostenditur quod homo debet principaliter solicitare de spiritualibus & secundo de temporalibus quæ adicientur ei suppositã solicitudine debito modo habita.

8 Dub. Cur opponit panem lapidi &c? Resp. Cirillus. quòd si petierimus iuxta pernicioſa desideria nequaquam impetrabimus, ad qđ ostendendum vtitur patenti exemplo ex his quæ apud nos sunt. Si enim filius tous petit panem grataner propinas quia cibum petit opportunum. quando sensus penuria lapidẽ patcit. vt comedat non affers ei, sed potius prohibes eum a nociuo desiderio, vt sit sensus. Quis autem ex vobis patrem petit panem, panem. s. pater dat nunquid lapidem dabit illi si. si petierit, eadem quoque ratio est in serpente & pisce, & similiter in ouo & scorpione.

9 Dub. Cur vocat Apostolos malos? Ref. quòd supernæ bonitatis respectu mali esse dicuntur, quia nihil per semetipsum bonum, nisi deitas sola. vel quia proni sunt ad malum.

10 Du. Cur dicitur quòd dant bona data filiis suis? Resp. Aug. de sermone domini in monte. q cum simus mali nouimus id dare quod petimus quanto magis sperandum est datur nobis Deum bona petentibus.

11 Dub. Quia Mat. 7 dicitur dabit bona petentibus se. hic vero dicitur dabit spiritum bonũ, & sic videtur contraria dicere? Ref. Remig. q hoc non debet videri contrarium, quia cuncta bona quæ homo a Deo accipit, per gratiam Spiritussancti dantur.

12 Dub. Cur Mat. 2. c. dixit dominum dixisse dabit bona, & non dicit quæ petierint? Resp. Chry. super Mat. q non omnia petentibus dominus præstat, sed bona tantummodo. Et Glo. dicit quod omnia dilectis in bonum cooperantur.

13 Dub. Quia ad sensum videmus q non omnis petens accipit, nec quærens inuenit, nec semper ei qui pulsat aperitur? Resp. quòd semper intelligitur, quando petimus inquirimus & pulsamus de & super his, quæ pertinent ad salutem.

ALLEGORICE.

[Amicus ad quem venitur media nocta] Deus est, ad quem itur media nocte cantando diuinas laudes [amicus qui venit de uia], scilicet mala [venit ad te] tanquam ad Christianũ, qui debes diligere proximum sicut teipsum, [& petit reficj] per rationem, & interrogat q forte tu per simplicitatem fidei nescie bas, & sic [non habes vnde reficias] esurientem, & compellet is quęrere ab amico. i. Deo [tres panes]. i. intelligentiam mysterij trinitatis, & hoc

hoc in dominicis libris, quia fortasse quod ille interrogauit in libro positum, sed obscurũ est Paulum aut Petrum, aut aliquem per prophetam interrogari non sineris. [iam, n. sunt in cubili cum domino suo]. i. requiescunt in cœlo cum Deo, & sæculi huius ignorantia valida est, & sic est nox media & vrget amicus esuriens cum simplex fides non sufficit. [Vadas ergo ad ipsum dominum] cum quo familia requiescit [& pulses] orando [& ille dicendo, noli mihi molestus esse &c.] Differe dare, vt amplius desideres dilatum ne vilescat cito datum [quod ostium clausum est] ideo dicitur vt aperiri desideres [pueri] sui sunt qui per arma iustitiæ impassibilitatem vendicauerunt [Cubile] autem requiem intelligimus beatorum [quod dicit, non possum surgere & dare tibi] est ad difficultatem impetrandi referendum, quod vero subditur [& ille si perseuerauerit pulsãs dico vobis & si nõ dabit illi &c.] comparatio est a minori, si enim amicus homo surgit de lecto & dat non amicitia sed tedio compulsus quanto magis Deus dat, qui sine tedio largissime donat quod petitur [per panem quæ petitur] intelligitur charitas propter maiorem appetitum tam necessarium, vt sine illa cætera nihil sint sicut sine pane mensa inops, cui contraria est cordis duricia quã lapidi comparauit [pisces] autem intelligitur fides inuisibilium uel propter aquam baptismi, vel quia de inuisibilibus locis capitur, cui contrarium posuit serpentem propter venena fallaciæ, quæ etiam primo male suadendo præseminauit [In ouo] intelligitur spes. Ouum enim nondum est fœtus perfectus sed voluendo speratur cui contrarium posuit scorpionem cuius aculeus venenatus retro timendus est, sicut contrarium spei est retrospicere cum spes futurorum in illa quæ ante sunt non se extendat.

TROPOLOGICE.

Instruimur ex sacro Euangelio vt orationi insistamus & perseueranter petentes necessaria ad salutem & ex consequenti ea fine quibus vita ista pertransiri non potest, nec petamus iuxta desideria carnalia offendentes ad lapidem pedem. i. affectionem nostram, & serpens antiquus contra nos venena diffundat, & tanquam scorpio aculeo suæ caude [qua tertiam partem stellarum ad infernos traxit] nos pungat & cum damnatis inuoluat, sed pane sacro. i. corpore Christi, & pisce asso. i. sua passione, ac ouo recenti. i. sua gratia postulemus refici, & spiritu recto innouari.

ANAGOGICE.

Eleuamur vt contemplentur supernam gloriam ad quam [media nocte] occurrentes spõso accedamus [ad amicum nostrum] Deum q prior dilexit nos. qui nos reficiet [tribus panibus] in contemplatione sanctissimæ trinitatis, & letabimur cum sanctis [pueris per innocentiam] in cubilibus eorum requiescentibus ubi [ostium erit clausum] contra omnes aduersitates, & propter improbitatem nostram [cũ violenti regnum capiant cœlorum [quicquid desiderabimus obtinebimus satiabimurq; cũ eius apparuerit gloria Angelorum pane & pisce asso humanitatis Christi ac ouo pleno cę lestis gaudij obstinatis lapideis hominibus cum serpente aliquo & scorpione venenoso in baratrum detrusis.

IN VIGILIA ASCENSIONIS.

Sublenatis Iesus in cælum oculis dixit. Ioan. 17 cap.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33.die 24.Martij. in die Iouis. scilicet in cœna domini.

HISTORICE.

Genitorem alloquens dominus in cœlum oculis erectis horam, ait aduenisse vt suum clarum faciat natum, quatenus quoq; ipse patrem clarificet, vt potentia eidem omnem super carnem elargita, commissis sibi vitam cõferat sempiternam, quæ in solius Dei & Christi ab eo missi agnitione consistit, se quoque apud terrigenas patrem clarificasse, & quę ab eo in mandatis acceperat perfeciſſe, ac eius eis nomen manifestum reddidisse, quos sibi tradidisset, utque ea, qua ante sæculi fabricam fruebatur. penes se uelit, claritati nitere, cum uerbis sibi ab eo datis eos imbuerit, & agnouerint crediderintq; cum a patre suisse missum pro quibus, & orat cum relinquantur in sæculo suaq; cuncta patris esse uersãsq; vice omnis parentis sua fore, seque ad genitorem dixit profecturum.

1 VTile uidetur dubia perscrutari.

Dub. Cur dominus in cœlum leuauit oculos. Resp. Chry. super Ioan. q uinos faceret in orationibus sursum aspicere non oculis carnis solum, sed & mentis.

2 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Dub. Cum esset deus cur orauit. Vide se. 6. post cineres. dub. 57. & ante & post de materia orationis.

3 Dub. Cur non orauit secrete? Resp. S. Tho. 3. par. q. 21. art. 3. quod vt Aug. dicit in hom. poterat dominus si hoc opus esset in forma serui orare silētio, sed ita se patri exhibere voluit peccatorem vt meminisset nostrum se esse doctorem.

4 Dub. An Christus subderetur horæ vt moreretur in ea? Resp. Augu. ubi supra dicens, nō credatur hæc hora fato vrgente venisse, sed deo potius ordinante. Absit enim vt sydera mori cogerent sydera conditorem, sed dicens: uenit hora. Ostendit omne tempus & quod & quando faceret uel fieri fineret ab illo esse depositum qui tempori subditus non est.

5 Dub. Cur petit se clarificari cum sit eiusdē claritatis cum patre? Resp. Sanct. Tho. 4. contra gentiles, ca. 3. quod petit quòd sua gloria quam ab æterno a patre recepit vt deus in eo iam homine facto esse declaretur.

6 Dubit. Quomodo filius poterat clarificare patrem cuius claritas semper fuit & erit? Respon. Augu. quod cum tantum in iudæa notus esset deus, & per euangeliū Christum innotuerit gentibus patrem clarificasse filius dicitur.

7 Dub. Quid intelligit per omnem carnem? Resp qui supra. quod omnem hominem dicit a patre totum intelligens, & hic est figura synechdoche.

8 Dub. Cum Christus semper habuerit potestatem omnis carnis quomodo nunc sibi data fuit? Resp. qui supra. quod hoc secūdum hominem intelligendum est.

9 Dubi. Cur dicit omnis carnis? Resp. Chrys. ubi supra. quod ut ostendat quod non ad iudæos solum sed ad totum orbem terrarum exextenditur.

10 Dubitatur. Quia non omnis caro credidit Resp. Qui supra, quod si qui non crediderunt non eius qui dicebat est criminatio, sed eorū qui non susceperunt.

11 Dubitatur. Quam potestatem dedit omnis carnis? Respond. qui supra. q caro factus ipse uitæ æternitatem erat caducis, corporeis & mortalibus redditurus.

12 Dubit. Quia non dat vitam æternam omni carni? Resp. qui supra. quod quantum in se est vellet omnes homines saluos fieri.

13 Dub. Quomodo cognitio dei est vita æterna? Resp. San. Tho. 3. contra gentiles. ca. 61. q per visionē dei intellectus creatus vitæ æternæ fit particeps.

14 Dubitatur. Quia videtur quod pater solus sit uerus deus, cum dicit vt cognoscant te solū verum deum? Resp. qui supra. 4 contra gen. c. 8. quod ut Augu. dicit. 6. de trinitate patrem solum deum dicimus ex testimonio domini, & filium solum deum uerum & spiritum sanctum solum uerum deum, & simul patrem & filium & spiritum sanctum simul ipsam trinitatem nō tres ueros deos, sed vnum uerum deū.

15 Dubita. Cur dicit & quem misisti Iesum Christum? Resp. Aug. super Ioan. q. d. vt te & quem misisti Iesum Christum cognoscant solum uerum deum.

16 Dub. Cur dicit super terram? Resp. Christo. quia in cœlo glorificatus fuerat & in natura gloriam habens & ab angelis adoratus.

17 Dubita. cum nondum pallus tulisset cur dicit opus consummaui? Respon. Augu. quod eō summasse se dicit quod se consummaturū certissime nouit.

18 Dub. Cur dicit quod dedisti mihi? Respon. Augu. quod per hoc cōmendatur euidens gratia. Quid enim habet quod non accepit etiā in vnigenito humana natura.

19 Dub. Quid petit clarificari claritate quam habuit &c. cum semper eam habuit? Respon. Lyra. quod hoc petit vt natura assumpta fiat dictæ claritatis particeps.

20 Dub. Quod nomen patris manifestauit? Respon. San. Tho. 3. 2. q. 2. ar. 8. q ante Christi aduentum fides trinitatis erat occulta in fide maiorum, sed per Christum & apostolos manifestata est mundo.

21 Dubit. quibus hominibus manifestauit? Respon. Chry. quod apostolis.

22 Dub. Quos dedit sibi pater de mundo? Respon. qui supra quod apostolos.

23 Dub. Cur dicuntur de mundo? Respon. quia mundani erant & mundialiter viuebāt, sed ex dono patris secuti sunt Christum.

24 Dubitatur. Cur supra dixerit venit hora cū iam non in prouerbijs loquar vobiscum &c. & quæ hora nondum uenerat, quomodo manifestauit? Resp. qui supra. quòd intelligendum est pro tempore futuro præteritum positum.

25 Dubit. Quia dicit tui erant & mihi eos dedisti, an pater aliquid aliquando habuit sine filio? Resp. Aug. quod non, sed habuit aliquid ante dei filium q nondū habuit ipse idē hominis filius qui nōdū erat homo factus ex matre.

26 Dub. Quem sermonem seruauerunt? Resp. Beda. quòd sermonem patris semetipsum appellat, acsi diceret me memoriæ commendauerunt ut nunquam obliuiscantur.

27 Dub. An Iudas datus fuerit sibi? Resp. quòd sic, prout ex littera patet.

28 Dub. Cur ergo non custodiuit eum? Resp. Lyra. quòd non perijt ex defectu custodis Christi, sed ex malitia sua.

29 Dub. Quomodo sciuerunt quod pater misit Christum? Respon. qui sup. quod per doctrinam & miracula Christi.

30 Dub. Quando habuit uerba quæ dicebat eis? Resp. Aug. quòd inquantum Deus cum fuit gemitus, inquatum hō ea tēporaliter accepit.

31 Dub. Quomodo acceperunt? Resp. qui supra. quòd tunc uerbū accipitur qñ mente percipit.

32 Dub. Cum cognitio sit scientia, & fides differant quomodo crediderunt & cognouerunt? Resp. qui sup. q non per speciem, seu per scientiam, sed per fidem cognouerunt, & ita crediderunt.

33 Dub. Qñ fuerunt sibi dati Apostoli? Resp. q quando fuerunt ab eo uocati.

34 Dub. Quid petit rogando pro eis? Resp. q ut patet infra in eodem capitulo, ut persueuerent, cum dicit, ut serues eos a malo.

35 Dub. Quid intelligit per mundum? Resp. Aug. q hoīes mūdialiter & terrenæ niuētes.

36 Dub. Cur non orat etiam pro malis? Resp. Ly. q mali imponunt sibi impedimentum ne sint participes orationis ipsius.

37 Dub. Si pater illos dedit filio quomodo ad hunc erant patris? Resp. Aug. q propter hoc pater non amisit eos quos dedit.

38 Dub. Cur totiens replicat. quos dedisti mihi? Resp. Chry. quòd ut discant quoniam patri hoc placet. & quoniam non ut alienus uenies eos seduxit, sed ut proprios accepit.

39 Dub. Quomodo omnia patris sunt filij, & econuerso? Resp. q hoc potest intelligi duplici ter, uel secundum diuinitatem, & sic exponit Aug. q cum filius sit equalis patri omnia patris sunt filij, & econuerso, uel ſm humanitatem. & sic exponit Ly. dicens, quod pp inseparabilem vnionem humanitatis & diuinitatis in Christo sit idiomatum communicatio attribuendo ea quæ sunt hominis ipsi Deo.

40 Dub. Quomodo Christus clarificatus fuit eis? Resp. Chrys. q. d. quoniam glorificant me tibi credentes & mihi.

41 Dub. Cur dicit quod non erat in mundo cū esset & eis loqueretur? Resp. Aug. quod in mundo dicit se iam non esse præsentia corporali, nam & nos quotidie dicimus non esse amplius hic quando in primo est aliquis moriturus.

42 Dub. Cum supra dixerit quod non rogat pro mundo, & nunc dicit quod hi in mundo sunt. Resp. Ly. hi sunt in mundo remanentes. s. in tribulationibus mundanis.

43 Dub. Quomodo uadit ad patrem qui semper est cum patre. Resp. quòd hoc intelligitur, secundum humanitatem quam ad dextram patris collocauit.

ALLEGORICE.

Quia pluries Christus humiliatus fuit, iō etiam pluries petit se clarificari, & quemadmodum clarificatus fuit. Humiliatus fuit suspensus in cruce, clarificatus Sole obscurato. Humiliatus in terra passus, clarificatus quando morte est humiliatus descendendo ad inferos clarificatus dando gloriam sanctis patribus & plures ex eis resuscitando. Humiliatus patiendo sub Romanis, clarificatus Centurione & aliis confitentibus eum filium Dei humiliatur coram Iudæis qui ex omni Iudæa uenerant ad festum, clarificatus coram eis dum reuertebantur percutientes pectora sua, humiliatus crucifixus in medio latronum, clarificatus a latrone dicente, memento mei domine dum ueneris in regnum tuum. Humiliatus in corpore sustinendo flagella, sputa &c. clarificatus cum resurrexit impassibilis & gloriosus. Humiliatus in discipulis fugientibus, clarificatus in eis uidentibus & gaudijs. Humiliatus ab Angelo eum confortante clarificatus super omnibus Angelis quando ascendit super omnes choros eorum. Humiliatus sub omnibus gentibus quæ sub cælo erant quę ad uenerant in Hierusalem, clarificatus in eis, quia ab omnibus adoratur. Humiliatus ab hominibus iudicatus clarificatus erit in die iudicij cum omnes iudicabit.

TROPOLOGICE.

Instruimur humiliari in omnibus, & orare pro nobis & proximis, ut conseruemur in bono, & liberemur a malis, & si aliqua gratia a Deo nobis collata fuerit eam in proximos transferamus ut omnia communia sint.

ANAGOGICE.

Contemplari debemus claritatem Christi clarificati a patre quantum ad humanitatem quæ a dexteris Dei collocata est & tanquā uer sol iustitię totū illuminat paradisū cui data

Universidad de Deusto
Biblioteca

est omnis potestas in cœlo & in terra, vt omnes ei gentes manifestatur cœlestium, terrestrium, & infernorum, qui omnes sibi datos & commissos ad æternam perducit vitam in qua cum ipso regnabunt in sæcula sæculorum.

IN DIE ASCENSIONIS.

Recumbentibus undecim discipulis. Mar. 6.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 33. die 5. Iunij. in die Iouis.

HISTORICE.

Vndecim discipulis simul edentibus dominus apparens eos incredulitatis arguit iussitque ut orbem discurrerent uniuersum, omnique denuntiarent euangelium creaturæ quarum quæ crederent, & baptismi susciperent sacramentum fierent salue. Ceteræ uero ignibus deputarentur æternis, cõcomitãter ad credentes hæc signa prædixit quod eius. s. in nomine dæmonibus imperarent, cunctis loquerentur idiomatibus serpentium nociua uenena &c. quæque hausta extinguerent, ac ægrotos sanitati restituerent, talique sotus eleuatur a terra cœlos transcendit, ubi & ad patris dextram in throno sedet regio. iussa autem exequentes Apostoli ubicunque terrarũ euangelium disseminarunt cooperante domino & eorum magnis subsequentibus signis approbante sermones.

SIngulariter omnibus respondendum est dubijs.

1 Dubit. In quo loco apparuit hodie Christus Apostolis? Resp. Magist. histo. scho. q. in Hierusalem & in cenaculo in quo comederant Pascha.

2 Dub. Quo die fuit facta hæc apparitio? Ref. Ly. quòd in die Ascensionis ut patet ex textu quoniam dicit nouissime autem recumbentibus &c. & post subditur. dominus quidem Iesus postquam locutus est eis assumptus est in cœlum.

3 Dub. An adhuc essent Apostoli increduli, quia increpauit eos de incredulitate &c. Ref. qui sup. quòd increpauit incredulitatem eorum non quæ tunc erat in eis, sed quæ fuerat ante sicut patet de Thoma & alijs qui noluerunt credere mulieribus.

4 Dub. Cur recedendo eorum increpauit incredulitatem? Ref Greg. in Hom. q. ut uerba quæ recedens diceret in corde audientium arctius impressa remanerent.

5 Dub. An nutritus & natus in syluis adquem nullus uenit, nec docuit euangelium excusetur a peccato? Ref. S. Tho. ad Roma. 10. lect. 3. q. secundum sententiam domini quę habetur Io. 15. illi qui loquentem dominum per se uel per eius discipulos non audierunt excusationem habent de peccato infidelitatis. non tamen beneficium Dei consequentur, ut. s. iusti ficentur ab alijs peccatis, uel quæ nascendo contraxerunt, uel male uiuendo addiderunt, & pro eis merito damnantur, si qui tamen eorum fecissent q. in se est dominus eis secundum suam misericordiam prouidisset mittẽdo eis prædicatorem fidei, sicut Petrum Cornelio. Act. 10. cap. Et Paulum Macedonibus. Act. 16. sed tamen hoc quod aliqui faciunt q. in se est, a Deo mouente corda ipsorum ad bonum est.

6 Dub. Cum nullus hominum uiderit eum resurgentem, cur dicit his qui uiderant eum resurrexisse? Ref. quòd illud uerbum resurrexisse non denotat actum resurgentis, sed personam quæ resurrexerat, resurrexisse. i. postquã resurrexerat uiderant Deum.

7 Dub. Cur incredulitatem & duritiam cordis increpat? Resp. Hiero. quòd exprobrat incredulitatem ut credulitas succedat & duritiã cordis lapidei, ut succedat cor carneum & charitate plenum.

8 Dub. An tempore Apostolorum prędicatũ fuerit euangelium in uniuerso orbe? Resp. S. Tho ubi sup. q. ad omnes gentes etiam usq; ad fines mundi peruenit prædicatio apostolorũ, & seu aliqua fama de prędicatione eorũ. Matthæus. n. prædicauit in Aethiopia. Thomas in India, Petrus & Paulus in Occidente, non tamen fuit impletum tempore Apostolorum quòd in omnibus gentibus Ecclesia edificaretur, quod tamen est implendum ante finem mundi. non tamen peruenit prædicatio Apostolica ad singulos homines, licet peruenerit ad omnes gentes.

9 Dub. An Apostoli prædicauerint per totum uniuersum orbem? Resp. Aug. quòd Apostoli per se, & per eos ad hoc missos ac eorum successores prædicauerunt ubique.

10 Dub. Quomodo prædicabant Euangelium quod nondum erat scriptum. Resp. Hiero. super epistola ad Gal. q. Euangelium non est in scriptura, sed in sensu, non in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

11 Dub. Quomodo poterant prædicare euãgelium omni creaturæ cum non omnis creatura intelligat? Resp. Greg. in Hom. quòd omnis creaturæ prædicatur Euangelium cum sit homini prædicatur, quia omnis creaturæ aliquid homo habet enim commune se esse, cum lapidibus, uiuere cum arboribus, sentire cum animalibus, & intelligere cum Angelis.

12 Dub. Quia non habuerunt linguas nouas, quia dicit linguis loquentur nouis, quia non fuerunt eis mutatæ linguæ? Resp. q. lingua est nomen equiuocum ad linguam carneam, & ad linguagium, siue idioma.

13 Dub. Quia si uerum esset quod qui credidit & baptizatus fuerit &c. Iudas esset saluus, quia credidit & baptizatus fuit cum alijs apostolis? Ref. S. Vin. in ser. q. qui crediderit non intelligitur de præterito, sed de futuro, ut sit sensus qui crediderit & baptizatus fuerit in hora mortis, saluus erit, sed Iudas licet ante crediderit, non tamen usque in horam mortis perseuerauit, ideo non fuit saluus.

14 Dub. Cum paruuli qui moriuntur baptizati non credant, uidetur quòd non soluentur? Resp. Beda. quod paruuli per alios credunt, sicut ex alijs ea quæ illis in baptismo peccata remittuntur pertraxerunt.

15 Dub. Quæ differentia est inter signa, portenta & miracula & uirtutes? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 178. ar. 1. quod in miraculis potest attendi illud quod fit, quod quidem est aliquid excedens facultatem naturæ, & talia dicuntur uirtutes. Aliud propter quod miracula fiunt ad manifestandum. s. aliquid supernaturale, & sic dicuntur signa, sed propter excellentiam dicuntur portenta uel prodigia, quasi procul aliquid ostendentes.

16 Dub. Quomodo loquebantur nouis linguis cum omnes sint antiquæ, quia fuerunt diuise in turri Babel. ut patet Gen. 11. Resp. q. non nouæ erant Apostolis respectu suæ linguæ, quæ iuerat eis a pueritia.

17 Dub. Cum homines non possint expellere peccatum quod a diabolo causatur quomodo expellent dæmones causantes? Ref. S. Tho. in 4. sen. dis. 5. q. 1. ar. 3. q. 1. quod hominibus data est potestas expellendi dæmones quantum ad effectum nocumenti corporalis quem inferre solent faciunt, nõ autem quantum ad effectum spiritualis nocumenti quod est peccatum expellere & a seruitute dæmonis liberare.

18 Dub. Quando locuti fuerunt linguis nouis? Ref. quod in festis Pentecost. ut habetur Act. 2. & etiam post.

19 Dub. Quando serpentes tulerunt? Ref. Ly. q. Paulus percussus a serpente nihil nocumẽti habuit, ut patet Actuum 28. & etiam de multis alijs patet, & maxime in legenda sanctæ Marthæ.

20 Dub. Quando biberunt uenenum quod eis non nocuit? Ref. Ly. quòd hoc patuit in beato Ioanne Euangelista. ut habetur in eius legenda.

21 Dub. Quia uidetur quòd homo bibens uenenum Deum tentat? Respon. quòd non bibebant ad tentandum Deum, sed propter fidem dilatandam, sicut S. Io. propter Aristodemum quem sic ad fidem conuertit.

22 Dub. Quando imposuerunt manus super infirmos, & eos sic curabant? Respon. quòd de hoc habetur clare in actibus Apostolorum & legendis sanctorum.

23 Du. Nunquid infirmi poterant sanari, absq; manuum impositione? Ref. San. Tho. 3. par. q. 84. ar. 4. quòd illa manus impositio ordinabatur ad miracula perficienda ut. s. per tactum hominis sanctificati etiam infirmitas corporalis tollatur.

24 Dub. Quia uidetur quod uerba domini nõ impleantur, quia multi sunt baptizati, & credunt qui talia signa non faciunt? Resp. Greg. in hom. quod hæc signa in exordio Ecclesiæ necessaria fuerunt, quia ut fides cresceret credentium miraculis fuit nutrienda, quia & nos cum arbusta plantamus tandiu eis aquam infundimus quousque ea in terra conualuisse uidemus, ut si semel radicem fixerint irrigando cessamus.

25 Dub. An statim dictis his uerbis Christus assumptus fuerit in cœlum? Resp. Aug. de consensu Euangel. quod sic admittis tamen illis uerbis quæ cõmemorantur in Actibus Apostolorum. c. 1.

26 Dub. Quia uidetur quod non erat necessarium Christum ascendere in cœlum, quia quãtum ad deitatem ibi erat, & quãtum ad humanitatem erat summæ glorificatus, absque Ascensione in cœlum? Ref. S. Tho. 3. par. q. 57. ar. 1. quod conueniens fuit Christum ascendere in cœlum non secundum diuinam naturam cum ibi esset, nec quin foret perfectæ beatus sm humanam naturã, sed ut locus proportionaretur locato, qm̃ terra est locus generationis

nis & corruptionis, & ipse post resurrectionē inchouauit uitā immortalē & incorruptibilē, & quia locus cœli est locus incorruptionis. potius conueniens fuit quod ascenderet in cęlū quā quod remaneret in terris, & de hac decentia loci cœlestis gaudium quoddā habuit, non de nouo quando ascendit in cœlum, sed nouo modo gauisus est de hoc sicut de re impleta.

27 Do. Quia vī ꝙ maior vtilitas nobis fuisset si remansisset nobiscum vsq; ad finē mundi? Resp. qui sup. ꝙ quantū ad præsentiā diuinitatis eius semper est nobiscū vsq; ad finē sæculi ut ipse promisit Mat. 28. & eius absentiā corporalis est magis utilis nobis propter fidei argumentum, quia fides est de non uisis, & ipse dicit beati qui non uiderunt & crediderūt, & ita sic magis meruerūt. Item quia dedit nobis spē illuc perueniendi. Tertio ut dirigamus affectum charitatis ad diuinitatem.

28 Dub. Cur tantum distulit ascendere si locus cœlestis erat sibi magis condecens? Resp. qui sup. ꝙ stetit per 40 dies ut ueritas resurrectionis comprobaretur. vt sup. 3. Act. 1. & ut Glo. dicit, quia per 40. horas mortuus fuerat 40. diebus se uiuere confirmat.

29 Dub. An ascēderit in cœlum fm ꝙ hō, vel fm ꝙ Deus? Resp. qui sup. ar. 1. ꝙ Ly. fm, si dicat conditionem ascendentis, tunc nō ascēdit fm ꝙ Deus, quia nihil est deitate altius quo possit ascendere, & etiam quia Deus est immobilis, & non cōperit sibi ascensus qui est cum motu, sed isto modo ascendit fm ꝙ hō, si vero Ly. fm, designes causam ascensionis, cū Christus ex uirtute diuinitatis in cœlum ascenderit dicendum est quod ascendit in cœlum secūdum quod Deus, & non secundū quod homo.

30 Dub. Quia non videtur ꝙ propria uirtute ascenderit, quia dī assumptus & eleuatus in cęlū? Resp. qui sup. ar. 3. ꝙ in Christo est uirtus diuina. & fm hanc propria uirtute ascendit in cęlū, est & uirtus in eo, fm humanā naturā, & hæc est duplex. Vna quæ procedit ex principiis naturæ humanæ, & tali uirtute non ascendit in cęlum. Alia ex redundantia animæ glorificatæ, ex cuius redundantia glorificatur corpus, cuius erit tanta obedientia ad animam beatā ꝙ ubi uolet esse spiritus ibi erit protinus & corpus, ut dicit Aug. 22. de ciui. Dei. Et tali uirtute Christus ascendit in cęlū, quia ex voluntate animæ uolentis Christus ascendit in cęlum. Et licet dicatur eleuatus & assumptus hoc nō obstat, quia sicut dī propria uirtute surrexisse, & th est suscitatus a patre eo, ꝙ eadē est uirtus patris & filij. Ita etiam ex propria uirtute ascendit in cęlum, & tamen a patre est eleuatus & assumptus.

31 Dub. An ascēderit super omnes cęlos? Resp. qui sup. ar. 4. ꝙ sicut patet Ps. 8. ubi dē eleuata est magnificentia tua super oēs cęlos De?.

32 Dub. Cum supra cęlos non sit aliquis locus vt probatur. 1. de cęlo & mundo. vī ꝙ corpus Christi non sit super oēs cęlos? Resp. qui sup. quòd intantū corpora indigent loco inquantum indigent contineri a corpore cęlesti, sed corpora gloriosa, & maxime corpus Christi non indigent tali continentia, quia nihil recipiunt a corporibus cęlestibus. Vñ nihil prohibet corpus Christi extra totā continentiā cęlorum esse, & non est in loco continentiæ, nec tamen oportet quod extra cęlum sit uacuum, quia non est in loco, nec est ibi aliqua potentia susceptiua alicuius corporis, potentia perueniendi illuc est in Christo.

33 Dub. Quia cum nubes non possit eleuari super cęlos quo susceptus est? Resp. qui sup. quòd nubes illa non præbuit adminiculū ascendenti per modum uehiculi, sed apparuit in signū diuinitatis secundum quod gloria Dei Israel apparebat super tabernaculum in nubæ.

34 Dub. An ascēderit super oēs Angelos? Resp. qui sup. ar. 5. quòd sic prout dicitur ad Ephes. 1. constituit illum super omnem principatum & potestatem, & supra omne nomen quod nominatur siue in hoc sæculo, siue in futuro.

35 Dub. Quia cum corporea natura fm suam conditionem sit infra spirituale, quo corpus Christi assumptum fuit super oēm spūalem creaturam? Resp. qui sup. quòd considerādo dignitatē unionis qua est Deo cōiunctū psona liter excellit dignitatē omniū spūaliū substantiarū & illa ratione debetur sibi locus altior ultra omnem creaturam etiam spiritualem.

36 Dub. Cum pater sit maior Christo quantū ad humanitatem uidetur quod pater deberet sedere a dextris, & Christus a sinistris, quia dexter locus est dignior sinistro? Resp. qui sup. q. 58. ar. 1. quòd ista sessio non est intelligēda corporaliter, sed fm quietem. Et isto modo conuenit Christo sedere ad dextram, inquantum manet incorruptibilis æternaliter in beatitudine patris quæ est eius dextera. Et etiam intelligitur secundum iudiciariam potestatem, quam habet a patre in conregnando & iudicando.

37 Dub. Quia Stephanus vidit Iesum stantem Act. 7. ergo non sedet? Resp. qui supra. ꝙ sedere iudicantis est, stare uero pugnantis uel adiuuantis. Stephanus ergo in labore certaminis, ut dicit Grego. in homel. stantem vidit quem auditorem habuit, sed post ascensionem Marcus sedere describit quia post ascensionis suæ gloriam iudex in fine videbitur.

38 Dub. An Christus secundū quòd homo, vel secundum quòd deus sedeat ad dexteram patris? Resp. qui supra. art. 2. & 3 quod cum hæc præpositio ad quendam, ad dexteram, accessum designet in quo designatur conuenientia cum quadam festinatione. Istud potest esse tripliciter. uno modo ut sit conuenientia in natura & distinctio in persona, & sic Christus ut deus sedet ad dextram patris, quia habet eandem naturam cum patre. Alio modo secundum gratiam unionis quæ importat econuerso distinctionem naturæ & unitatem personæ & secūdum hoc Christus secundum quod homo est filius dei, & per consequens sedens ad dextram patris. ita tñ ꝙ ly. secundum ꝙ non designet conditionem naturæ sed unitatem suppositi. Tertio modo secundum gratiam habitualem quæ abundātior est in Christo præ oībus alijs creaturis, intantum ꝙ ipsa natura humana in Christo est beatior cæteris creaturis habēs regiam & iudiciariam potestatem. & sic secundū quòd homo sedet ad dexterā patris idest, in bonis paternis potioribus præ cæteris creaturis. idest in maiori beatitudine & habens iudiciariam potestatem.

39 Dub. An alius a Christo possit sedere ad dexteram patris? Resp. qui supra, ar. 3. quod hoc est propriū Christo. nec potest competere alicui alteri nec angelo nec homini sic sedere ad dexteram patris nisi soli Christo, quia sic sedere est habere beatitudinem cum quadam dominatiua potestate & quasi propriam & naturalem.

40 Dub. Et quomodo cooperatus est? Respon. Lyra quòd eos dirigendo & protegendo.

41 Dub. Quia uidetur quòd signa deberēt præcedere ut homines per ea traherentur ad fidem & non sequi, quia non uidentur necessaria postquam crediderint? Respon. ꝙ præcedebant & sequebantur respectu diuersorum. Nā his per quos credebant talia operabantur signa, & sic incredeli ad credulitatem attrahebātur, & post conuersionem fideles talia signa etiam operabantur demonstrantia illos uere credere & per quæ signa etiam alios attrahebant.

ALLEGORICE.

4 Reg. 1. & 2. c. præfigurauit hanc ascensionem Helias thesbites, qui postquam arguerat Ocoziam regem Israel de incredulitate & infidelitate sua assumptus fuit in cœlum & quæ prædixerat de morte Ocoziæ euenerunt.

TROPOLOGICE.

Ex præsenti instruimur euangelio ut admonentes non & redarguentes de culpis nostris libenter audiamus, & quæ præcipiūtur implea mus & procuremus salutem & nostrā & proximorum, quia dominus cooperabitur nobis, & confirmabit opera nostra.

¶ Anagogice non exponitur quia terminus ad quem ipsius ascēsionis est gloria cœlestis.

DOMINICA INFRA OCTAuam Ascensionis.

Cum uenerit paraclitus. Ioan. 15.

Hæc uerba locutus fuit dominus anno ætatis suæ. 33. die. 24. Martij die Iouis in cœna domini.

HISTORICE.

Paraclitum a patre procedentem se ad apostolos missurum dominus promisit, qui de eo testimonium prohiberet, testificarent quoque ipsi qui secum assuissent a principio, ait quoq; uerba quæ eis fuerat locutus, ideo affatum ut non scandalum peterentur. Eos uero extra synagogas effugari, & se sperent a deo mercede donari qui eos cede mactabunt, quoniā genitorem nesciunt sed hæc prædicere se dicit ut cum talibus cruciabuntur pressuris forent memores ab eo fuisse pronunciata.

HAcc soluenda sunt dubia.

Dubitatur. Cur Christus præmissa uerba dicit discipulis? Respond. Chrysostō. super Ioan. ꝙ quia discipuli ex verbis Christi quibus prænuntiabat eis tribulationes superuenturas potuissent dicere, si te qui tanta miracula & opera fecisti non audierunt sed male tractauerunt quid erit de nobis quomodo audient nos & non persequentur, dominus ad eorum consolationem promittit, quòd mittet eis paraclitum qui inspirabit in cordibus eorum & proteget eos.

Universidad de Deusto
Biblioteca

2 Dub. Quomodo Apostoli fuerint ab initio cum Christo cum eos uocauerit post baptismum? Resp. Ly. quòd non est intelligendum, quod fuerint cum Christo ab initio natiuitatis, sed ab initio prædicationis.

3 Dub. Quis est spiritus ueritatis? Ref. Chrys. quòd est Spiritussanctus.

4 Dub. Cur uocat eum spiritum ueritatis? Respon. qui sup. quòd ut ostendat quod erit fide dignus.

5 Dub. Cum quælibet persona trinitatis sit spiritus & sanctus, uidetur quod Spiritussanctus non sit nomen proprium alicuius trium personarum? Resp. S. Tho. 1. par. q. 36. ar. 1. q cum tertia persona in diuinis non habeat proprium nomen accommodatum est ei ex usu scripturæ hoc nomen Spiritussanctus, & uocatur proprie eo nomine quo pater & filius uocantur communiter, cum pater sit spiritus & sanctus, & filius sit spiritus & sanctus.

6 Dub. An solus filius mittet Spiritumsanctum? Resp. quòd pater etiam ut ipse innuit, cum dicit a patre.

7 Dub. Cur dicit mittam uobis a patre nunquid sufficiebat dicere mittam vobis? Resp. Theophi. quòd ne censeretur reniti contra patrem velut ab alia potestate transmittens spiritum, addidit a patre quasi acceptante patre pariter destinante.

8 Dub. Quia uidetur quod Spiritussanctus sit minor patre & filio, a quibus mittitur? Resp. S. Tho. 4. contra Gentiles, cap. 24. quòd talis missio non importat minorationem in Spiritusancto, sed processionem ostendit quæ non ab eo diuinitatem excludit.

9 Dub. Cur Spiritussanctus non dicitur genitus sicut filius? Resp. S. Tho. 1. par. q. 27. ar. 4. quòd processio amoris in diuinis non debet dici generatio. Et ideo Spiritussanctus qui procedit per modum amoris non potest dici genitus.

10 Dub. An Spiritussanctus dicatur nepos patris, quoniam procedit a filio, sicut in humanis filius filij Petri dicitur nepos Petri? Resp. San. Thom. 10. q. de po. ar. 4 quòd in humana origine dicitur nepos qui eodem modo procedit a filio quo filius a patre processit, sed Spiritussanctus in diuinis procedit, ẽm rationem uoluntatis, quia procedit per modũ amoris. Filius autem procedit secundum rationem intellectus, & ideo Spiritussanctus non potest dici nepos patris in diuinis.

11 Dub. Qui sunt effectus Spiritussancti ad creaturas? Resp. qui sup. 4. contra Gentiles. 20, 21. & 22. c. quod aliqui attribuuntur eidem respectu totius creaturæ. Et primo quod est principium creationis rerum. Ps. 103. Emitte spiritum tuum & creabuntur. Item quod ex materia creata informi species diuersas produxit Gen. 1. c. Spiritus domini ferebatur super aquas, per aquas intelligit Aug. materiam primam super quam spiritus domini ferri dicitur, non quasi ipse moueatur, sed quia est motionis principium. Item gubernatio rerum Ps. 142. Spiritus tuus bonus deducet me in terram rectam, & quia alios gubernare est actus domini proprius, ideo ei attribuitur dominium. 2. Chor. in. 3. spiritus autem dominus est. Et in symbolo Credo in spiritumsanctum dominum. Item sibi attribuitur uita. Io. 6. spiritus est qui uiuificat. Aliqui autem effectus attribuuntur sibi respecto rationalis creaturæ, quantum ad ea quæ Deus nobis largitur, & sic attribuitur quod nobis dari dicitur, ut amemus Deum Ro. 5. charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritumsanctum qui datus est nobis. Item facit nos manere in Deo & Deum in nobis primæ. Io. 4. in hoc in telligimus quod in Deo manemus, & ipse in nobis, quoniam de spiritu suo dedit nobis. Item per spiritum nobis reuelantur diuina mysteria. 1. Chor. 2. nobis reuelauit deus per Spiritumsanctum. Item per ipsum loquitur diuina mysteria. Mat. 11. Non enim uos estis qui loquimini sed spiritus patris uestri qui loquitur in uobis. Item per ipsum omnia dona Dei nobis donantur. 1. Chor. 12. Alij datur per spiritum sermo sapientiæ alij autem &c. Item per ipsum configuramur, & ad bene operandum habiles reddimur, & ad beatitudinem nobis uia paratur quæ tria nobis Apostolus insinuauit. 2. Chorin. 1. dicens. Vnxit nos Deus & signauit nos & dedit pignus spiritus in cordibus nostris. signatio. n. ad similitudinẽ configurationis pertinere uidetur. Vnctio & ad habilitatem hominis ad perfectas operationes, pignus uero ad spem quæ ordinamur ad cœlestem hæreditatem quæ est beatitudo perfecta. Item adoptio filiorum Dei Ro. 8. accepisti spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus abba pater, & per ipsum nobis a Deo remittuntur peccata. Ioan. 10. accipite Spiritumsanctum quorum remiseritis peccata &c. Item per ipsum dicimur purgari & renouari siue lauari, secundum illud Psal. 133. Emitte spiritum tuum & creabuntur, & renouabis faciem terræ. Aliqui etiam effectus attribuuntur ei secundum quod mouet creaturam in Deum. Primo per ipsum Dei contemplatores instruimur. 2. Chor. 3. Nos autẽ omnes reuelata facie gloriam Dei speculantes in eandem imaginem transformamur a claritate in claritatem tanquam a domini spiritu. Item per ipsum gaudium de Deo & consolationem habemus contra omnes mundi aduersitates & impugnationes. Vnde & in Psal. 50. Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Item per ipsum agimur ut præcepta Dei impleamus. Rom. 8. qui spiritu Dei aguntur ibi filij Dei sunt. Et agimur per ipsum libere & non coacte. 2. Chorin. 3. Vbi spiritus domini ibi libertas. & facit nos mortificare carnem. Ro. 8. si spiritu facta carnis mortificaueritis uiuetis.

12 Dub. Quomodo Spiritussanctus perhibuit testimonium de Christo? Respon. do. Card. de Turrecremata. super hoc euangelio. quòd tripliciter. Primo instruendo discipulos & fiduciam eis præbendo ad testificandum. Secundo sua dona communicando. Tertio emolliendo audientium corda.

13 Dub. Quia non uidetur quòd perhibuerit sufficiens testimonium. quia ex post non propter hoc cessauerunt dubitationes & errores, imo creuerunt maxime circa passionem & resurrectionem Christi? Resp. qui sup. quòd fuit sufficiens quo ad bene dispositos, nec ualet quod obiicitur, quia hoc non fuit insufficientia testimonij, sed ex malitia hominum.

14 Dub. A quo Christus habuit testimonium suæ diuinitatis? Resp. qui sup. Quod primo a patre in baptismo & transfiguratione. qui ait, hic est filius meus dilectus. Secundo a Spiritusancto ut dictum est dub. 12. Tertio ab operibus miraculorum quæ nemo alius fecit. Quarto a Moyse. Deut. 18. Prophetã de gente tua & de fratribus tuis, sicut me suscitabit tibi dominus deus tuus. Quinto omnes prophetæ uete. testam. Sexto Ioannes Baptista dicens Ecce agnus Dei. Septimo turba clamantium in die palmarum dicens. Benedictus qui uenit in nomine domini. Octauo Apostoli. Act. 4. Virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri. Adde quòd etiam omnes Sibyllæ, ut patet ex earum scriptis de Christo.

15 Dub. Quomodo poterant scandalizari discipuli? Resp. Lyra. quòd quando quæ sequuntur in Euangelio euenisient eis cadendo per impatientiam.

16 Dub. Quomodo interficientes Apostolos arbitrabantur se obsequium præstare Deo? Resp. Aug. super Ioan. quòd Iudæi metuentes ne templum quod erat apud eos, & omnia uete. legis sacramenta deserantur sic interficient uos ut Deo arbitrentur se præstare obsequium zelum dei habentes, sed non secundũ scientiam credentes, & omnes qui conuertentur ad Christum desererent deum Israel.

17 Dub. An gentiles interficientes martyres arbitrarentur se obsequium præstare deo? Respon. qui sup. q non deo uero, sed dijs suis.

18 Dub. Cur dicit hora in singulari cum non omnes Apostoli una hora interfecti fuerunt? Resp. q hic accipitur hora indeterminate nõ pro una sola hora, sed pro tempore per lyne docheni, ut sit sensus tempus futurum est in quo quotiensc unque quis uos interficiet arbitretur &c.

19 Dub. Cur dominus præuntiat istis discipulis? Ref. Chrys. ut non dicerent quoniam non præuidit futura. & hoc significat cum dicit reminiscamini, quia ego dixi uobis.

20 Dub. Quia cum Mat. 24 c. prædixerit eis talia. ergo ab initio eis prænuntiauit, & non solum nunc? Resp. qui sup. quòd prædixit quidem quoniam flagella paterentur. Non autem quod mors eorum reputaretur, ut dei cultura.

Sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN VIGILIA PENTHECOSTES.

Si diligitis me. Io. 14. c.

Hæc locutus fuit dominus in die cœnæ domini.

HISTORICE.

Vt sua custodirent mandata dominus discipulis imperauit, si tamen eum diligerent, rogaturum se spopondit genitorem, ut alium eis mittat paraclitum perpetuo cum eis mansurum, ignotum sæculo quem nec capere potest agnoscetur tamen ab eis, nec eos desere orphanos promisit ad eos, quoque uenire, nec cum a sæculo uideri post temporis modicum quanquam ipsi cum uideant, sed tunc

eos uere æqualitatem eius cum patre prospe
cturos, eius uero seruãs præcepta. Ille quidem
cum diligit, & a genitore talis diligetur, & ip-
se se cognitum faciet.

ADenucleationem dubiorum ue-
niendum est.

1 Dubitatur. Cur dominus dixit
prædicta uerba? Resp. Chryso. su
per Ioan. quòd quia dominus su
pra dixerat si quid petieritis in nomine meo
&c. ut non estiment omnem simpliciter peti-
tionem ualere induxit. si diligitis me &c. qua-
si dicat tunc faciam quod petitis.

2 Dub. Cur uocat alium paraclitum cum sint
eiusdem naturæ? Respon. Didimus de spiritu-
sancto quod non dicit alium iuxta naturæ dif-
ferentiam sed iuxta operationis diuersitatem
quia Christus tanquam pontifex deprecatur
pro peccatis nostris. Spiritussanctus paracli-
tus dicitur secundum aliam significationem ab
eo quod consolatur in tribulatione positos
& tristitia.

3 Dubitatur. Cur dicit ut maneat uobiscum
in æternum? Resp. Chryso. ubi supra quoniam
nec post mortem recedit.

4 Dub. Quomodo mundus eũ non potest acci
pere? Resp. qui supra, quòd nec paraclitum au
dientes rursus incarnationem aliam suspicen-
tur & oculis putent eum uidere subiungit quẽ
mundus non potest accipere.

5 Dub. Quid intelligit hic per mundum? Re-
spon. Aug. quòd mundi dilectores.

6 Dub. Quomodo apostoli cognoscent eum?
Resp. Lyra. quòd per spiritualem reuelationẽ
& per sensibile signum quia spiritussanctus su
per apostolos in igneis linguis apparuit.

7 Dub. Cur dicit & in uobis erit? Resp. Chry
sosto. q. d. non ita apud uos manebit, sicut ego
sed in uestris habitabit animabus.

8 Dubitatur. Cur dixit eis nũ relinquam uos
orphanos? Resp. August. quid ne quisquam pu
taret quod ipse post spiritumsanctum datum
non esset futurus cum eis.

9 Dubitatur. Quis dicatur orphanus? Respõ.
August. quod orphani pusilli siue pupilli idem
sunt, sed orphanus est nomen græcum. Lyra
uero dicit quod orphanus dicitur priuatus pa
tre carnali.

10 Dub. Cur dicit uenio ad nos? Resp. August.
quod ipsi maxime quærebant suam præsentiã
ideo dicit ueniam ad uos.

11 Dub. Quando uenit ad eos? Resp. Ly. q. post
resurrectionem per dies. 40. apparẽs eius &c.

12 Dub. Cur dicit adhuc modicum & mundus
iam non me uidet? Respõ. qui supra, quia mo
dicum tempus erat usque ad suam mortẽ post
quam non uidit eum mundus.

13 Dub. Cur dicit ego uiuo? Respon. Theophi.
q. d. licet moriar ex infirmitate carnis tamen
resurgam uirtute deitatis quæ semper uiuit.

14 Dub. Cur dicit & uos uiuetis? Respõ. Lyra.
quod assecurãdo eos qa timebãt mori cũ ipso.

15 Dub. Quia mundus uiuit cum homines mũ
dani uiuant? Respon. quod licet uiuant carne,
non tamen uiuunt deo.

16 Dub. Cur dicit uiuetis in futuro? Resp. Aug.
quod quia mox eis erat futura resurrectio.

17 Dub. in quo die cognouerunt &c. Respond.
Chrys. quod cum uiderunt eum resurrexisse,
& esse cum eis tunc certissimam fidem di-
dicerunt.

18 Dubita. Quomodo est in patre? Resp. Lyra,
quod per essentiæ unitatem.

19 Dubita. Quomodo ipsi sunt in eo & econ-
uerso? Respond. qui supra, quod per mutuam
dilectionem sicut amans est in amato.

20 Dub. Cur dicit qui habet mandata mea &
seruat ea? Resp. Aiunus quod ut omnibus nõ
tantum apostolis hanc beatitudinem promi-
sisse uideatur.

21 Dubitatur. Quomodo habentur & seruan
tur eius mandata? Resp. Augu. quod qui habet
in memoria & seruat in uita, qui habet in ser-
monibus & seruat in operibus, qui habet
audiendo & seruat faciendo, qui habet fa-
ciendo, & seruat perseuerando.

22 Dub. Cur dicit ille est qui diligit me? Re-
spon. Theoph. q. d. uos putatis quod ex affe-
ctione quadam tristamini de morte mea, sed
ego signum dilectionis reputo mandata mea
seruari.

23 Dubitatur. Cur adit diliget ur a patre meo?
Respon. quod ut ostendat qualem prærogati-
uam obtineat qui diligit eum.

24 Dubitatur. Cur dicit diligam in futuro? Re
spon. Aug. quod hoc non dicit tanquam nunc
non diligat, sed hoc exponit per hoc quod se
quitur & manifestabo ei ipsum.

25 Dubitatur. Nunquid & mundo manifesta-
tus est qui eum non diligebat? Respon. qui su-
pra ad Paulinum de uidendo deo dicens, sic
autem promisit ostensurum seipsum dilecto-
ribus suis cum patre deum unum non quomo
do in hoc sæculo uisus est in corpore a malis.

Alijs

Alijs sensibus mysticis non exponitur ra-
tione dicta in prologo.

IN DIE PENTHECOSTES.

*Si quis diligit me sermonem meum seruabit.
Ioan. 4. cap.*

Hæc uerba dixit dominus anno ætatis suę.
33 dic 24. Martij. die Iouis in cœna domini.

HISTORICE.

Suis dominus aiebat discipulis eum se di-
ligere, qui suum custodiret uerbum talisq; a
suo diligeretur genitore, & eos ad talem ue-
nire, & cum eo manere, sed nequaquam eũ
se amare, qui eius non seruaret sermonem,
qui non suus sed patris mittentis esset, quæ
pœnes eos commorãs uerba dixisset, sed qui
in eius a patre mitteretur nomine Spiritus-
sanctus cuncta eos doceret, ac per eum locu-
ta eis suggereret, atque eis pacem relinque
re ac contribuere non eo quo sæculum tri-
buit modo prohibuit uero eos turbari, aut for
midini subiacere cum iret, & ad eos rediret
eos quoque lætari debere, si tamen cum dili-
gerent cum ad suum se maiorem genitorem
accedat, se uero hæc eis prædicere ut cum a-
derint certiorem adhibeant fidem, nec dein
ceps plura eis se affaturum. Principem quo-
que eius aduenisse sæculi, & in eo nihil habe
re, sed se iussa a genitore data peregisse, ut
quod eum diligit mundus agnoscat.

DVbia soluenda sunt hæc.

1 Dub. Cur dixit dominus prædi
ca? Resp. Aug. quòd respondet Iu
dæ non illi, cuius cognomen est
Scariothis, sed cuius epistola in-
ter scripturas canonicas legitur qui a domino
quæsierat cur Apostolis erat se manifestatu-
rus & non mundo. q. d. ego manifestabo me
his qui me diligunt, & non his qui me non di
ligunt.

2 Dub. Cur diligens Deum eius sermones ser
uabis? Resp. Greg. in Hom. quia probatio dile-
ctionis exhibitio est operis.

3 Dub. Cur dicit & pater meus diliget eum?
Resp. Lyr. quia per hoc ostendit se esse unum
cum patre in essentia.

4 Dub. Quomodo pater & filius qui ubique
sunt ueniunt ad nos? Resp. Augu. super Ioan.
q. ueniunt ad nos, dum uenimus ad eos, ue-
niunt subueniendo, uenimus obediendo, ue-
niunt illuminando, uenimus iuuendo.

5 Dub. Cur dicit & mansionem faciemus? Res.
Greg. in Home. quoniam in quorundam cor
da uenit & mansionem non facit, sicut in his
qui tentationis tempore recedunt.

6 Dub. An Spiritussanctus faciat etiam ipse
mansionem? Resp. Aug. quòd sic, quia supra
dixit apud uos manebit, & iterum ut maneat
uobiscum in æternum.

7 Dub. Cur ergo præsens non facit mentionẽ
de eo quod manebit? Res. qui sup. quòd si pro
pter insinuationem trinitatis personæ singu-
lis nominatis dicuntur quædam, non tamen
aliis separatis intelliguntur propter eiusdem
trinitatis substantiam.

8 Dub. Quia reperiuntur aliqui qui aliqua mã
data Dei seruant, & tamen non diligunt deũ?
Resp. q. si quis offenderit in uno mandato fa
ctus est omnium reus. Et ideo talis non perfe
cte diligit Deum, quia omnia eius mandata
seruaret.

9 Dub. Cur aliquando dicit sermonem in sin-
gulari, & aliquando sermones in plurali? Res.
Aug. ubi sup. q. ibi suos dicit, dixit pluraliter
sermones, ubi autem sermonem. i. uerbum
suum non esse dixit sed patris seipsum intelli
gere uoluit. non enim suum sed patris esse uer
bum, quoniam nec sua imago, sed patris, nec
suus filius, sed patris.

10 Dub. Quia uidetur contradictio in uerbis
Christi dum dicit sermonem meum, & post
sermonem quem audistis non est meus? Resp.
Ly. q. Christus non mouebatur ad loquendũ
ex conceptione animæ, nisi ẽm quod anima
mouebatur a diuinitate. Et ideo uerba Chri-
sti erant magis ipsius patris qui est unum cum
filio in deitate quàm essent ipsius Christi in-
quantum homo.

11 Dub. Cur non dicit ego diligam eum, sed
pater meus diliget? Resp. qui sup. quia in hu-
manitate proferebat uerba illa ad denotan-
dum, quod magis erant deitatis in qua pater
est unum cum filio quàm humanitatis quæ il
la proferebat.

12 Dub. Quia supra dixit & mansionem apud
eum faciemus, & nunc cur dicit apud uos ma
nẽs? Res. Aug. q. mãsio ꝫ promisit futurã ẽ spũa
lis atq; intrinsecus mẽtib⁹ reddit. Hæc aũt cor
poralis forinsecus oculis, atq; auribꝰ adhibet.

13 Dub. Quia filius quia missus est uisibiliter
dicitur minor patre, ergo Spiritussanctus, qui
missus fuit hodie uisibiliter in igne etiam de
beret dici minor patre? Respon. San. Thom. 1.

par.q.43 ar.7.quod non ualet similitudo,quia filius creaturam visibilem in qua apparuit in unitatem personę assumpsit sic, vt quę de illa creatura dicitur de filio dici possit, & sic ratione naturæ assumptę filius dicitur minor patre sed spiritussanctus non assumpsit creaturam visibilé in qua apparuerit in unitatem personæ, vt quod illi conuenit de illo prædicetur vnde non potest dici minor patre propter visibilem creaturam.

14 Dub.Quia cum vete.testamenti status correspondeat patri,& noui testamenti status correspondeat filio. uidetur quod adhuc remaneat status alterius testamenti qui correspondeat spiritui sancto. Et sic in die Penthecostes non videtur q̃ sit data plenitudo spiritussancti Resp.dominus Cardina.de turre crema. super euangelijs quod lex noua succedit ve. testamento tanquam perfectum imperfecto,sed non est alius status expectãdus perfectior itaq nouæ legis, cum noua lex vltimam perfectionem possibilem in via contineat. Ideo non est expectandus alius status correspondens spiritui sancto magis quam status nouæ legis potissime quia lex noua est amoris. Amor autem appropriatur spiritui sancto sicut etiam filio. Ro. 8. lex spiritus vitæ in Christo Iesu &c. eodem modo lex vetus non solum correspõdet patri, sed etiam filio inquantum fuit ibidem prænũtiatus & præfiguratus propter quod dicit Ioã. 5.si crederetis Moysi crederetis forsitan & mihi, de me enim ille scripsit.

15 Dub. Cum columba & ignis sint creaturæ totius trinitatis, cur potius per eas representatur spiritussanctus quam pater & filius? Resp. San.Tho.1.par.q.43.ar.7.quod licet sint creaturæ totius trinitatis, tamen facte sunt ad demonstrandum specialiter hanc & illam personam,sicut enim diuersis nominibus significantur pater,& filius,& spiritussanctus: ita etiam & diuersis rebus significari potuerũt, quamuis inter eos nulla sit separatio aut diuersitas.

16 Dubit.Quomodo intelligitur quem mittet pater in nomine meo? Resp.Didimus.quod filius qui venit in nomine patris portat eius nomen per hoc quod vnigenitus dei filius approbatur,quia ergo spiritussanctus in nomine filij mittitur a patre ostenditur, quia unitate sic iunctus ad filiũ. vnde & filij dictus est spiritus per adoptionem suam filios faciens eos qui se recipere voluissent.

17 Dub.Quomodo suggeret omnia? Respond. dominus Car.de.tur.crema.ta suggerent,id est reducet ad memoriam omnia quęcũq; a Christo audierant quorum multa oblita erant, nec poterant memoriæ commendare. Quomodo enim euangelista Ioannes post sexaginta annos potuisset omnium verborum Christi quæ scripsit in euangelio memoriam habere, nisi spiritussanctus ei suggessisset.

18 Dub. Cũ Christus iam apostolos docuisset quomodo spiritussanctus eos docuit omnia? Resp.quòd docebit omnia.i. facit intelligere omnia quæ dico uobis. nam tunc erant rudes & in timore positi propter auditum passionis Christi,ideo male attendebant ad uerba Christi. Et ideo spiritussanctus post supplenit istũ defectum.

19 Dub.Nunquid & pater docet sicut filius & spiritussanctus? Resp.Augu.quod omnis trinitas docet, sed nisi etiam sigillatim commendaretur eam nullo modo humana capere utcunque posset infirmitas.

20 Dub.Cur dicit pacem relinquo vobis? Resp. Chryf.super Ioan quòd quia turbabantur audiẽtes odia & prælia sibi imminere post eius recessum,ideo consolatur eos dicens, pacem relinquo vobis.

21 Dub. Quæ differentia est inter relinquere pacem & eam dare? Resp.Aug.quod relinquit pacem in hoc sæculo vt hostem vincamus & inuicem diligamus sed pacem suam dabit in futuro sæculo quando sine hoste regnabimus vbi nunquam dissentire possumus.

22 Dubitatur.Cur cum dicit do addit meam? Resp. qui supra. quod sua pax est quam habet sed ista quam nobis relinquit in hoc sæculo. nostra potius est dicenda quã ipsius illi quippe nihil repugnat in seipso, quia nullũ habet omnino peccatum. Nos autem talem pacem nunc habemus in qua adhuc dicamus dimitte nobis debita nostra.Itẽ in nobis est pax,quia credimus quod inuicem diligamus,sed nec ipsa plena est,quia cogitationes cordis nostri in uicem non videmus.

23 Dub.Cur dicit non quomodo mundus dat ego do vobis? Resp.qui supra. quod homines qui diligunt mundum dãt propterea sibi pacẽ vt sine molestia perfruantur.

24 Dub. Cur dicit non turbetur cor uestrum? Resp.Chryso vbi supra. quod quia dixerat pacem relinquo uobis quod erat verbũ recedentis hoc poterat eos conturbare. ideo dicit non conturbetur.

25 Dub.

25 Dub. Cur addidit neque formidet? Resp. Lyra, q̃ non turbetur, dicit: ut turbarentur de morte sua, sed neq; formidet subiunxit assecurando eos,quia timebant mori cum eo.

26 Dub. Quomodo ibat & veniebat ad eos? Resp.Aug.quòd ibat per id quod homo erat, & remanebat per id quod deus erat.

27 Dub. An Christus dubitauerit an discipuli diligerent eum, quia dixit: si diligeretis me? Respon. Lyra,quod ibi accipitur si pro, quia scilicet quia diligitis me.

28 Dub. Cur ex hoc dicunt gaudere,quod vadit ad patrem? Resp. Ly.q.d quia per mortẽ uado ad patrẽ me exaltantem & glorificantẽ.

29 Dub. Quomodo pater maior filio est cum sint equales? Resp. Augu. quod sunt equales secundum diuinitatem,sed filius est minor patre secundum humanitatem assumptam: imo maior etiã seipso, quia maior est forma dei quæ amissa non est,quam formam serui quæ accepta est.

30 Dub Cur dicit ut cum factum fuerit credatis cum fides sit de non uisis? Resp.qui supra. quod ex rebus quæ videntur agitur in nobis, ut ea credamus quæ non videntur: cum igitur factum fuerit quod cum post mortem uisuri erant uiuentem & ad patrem ascendentem, & hoc fuerant credituri,quòd ipse esset Christus filius dei qui hoc potuit facere & prædicere antequam faceret.

31 Dub. An videtur quod tunc non credebãt eum filium dei? Resp.qui supra,quod tunc credebant nec post fuerant credituri fide noua, sed aucta, aut certe cum mortuus esset defecta cum resurrexisset refecta.

32 Dub. Cur dicit iam non multa loquar uobiscum? Resp.Beda,quia instabat tempus ut ad mortem traderetur.

33 Dub. Quomodo diabolus est princeps mũdi, id est, malorum cum eos non creauerit? Resp.Lyra,quod non per creationem,sed per seductionem.

34 Dubit. Ad quem uenit princeps mundi.i. diabolus? Resp.qui supra,quod ad Christum.

35 Dub. Ad quid uenit ad eum? Resp.qui supra.quod ad eum tentandum in deserto, & ad contra eum concitandum principes iudęorũ.

36 Dubitatur. Quid est illud quicquid quod non habet diabolus in Christo? Respon.id est peccatum nullum, quia neque cum peccato deus uenerat, neque eius carnem de peccati propagine semper uirgo pepererat.

37 Dubit. Cur dicit, sed ut cognoscat mundus &c? Resp.Aug.quòd respondet tali quæstioni tacite, cur morieris si nullũ habes peccatum cui debetur mors? Resp.ut omnes cognoscant quod mortem sustineo ex dilectione quam habeo ad patrem ideo sicut mandatum dedit,id est inspirauit mihi pater,ut pro salute hominum morerer sic facio.

ALLEGORICE.

Ista missio spiritussancti præfigurata fuit & prænunciata. Sap̃ 7.c. Spiritus domini replcuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet uocis. Item Iohelis 2. Effundam de spiritu meo super omnem carnem &c. Item Ezechielis 36.c. Spiritum meum ponam in medio uestri. Item præfigurata fuit. Exod. 16. quando dominus descendit igne super montem Sinay. unde uersus. Pectora sanctorum replet almum pneuma uirorum. Lex est diuina Moysi data uertice signa, Celica flamma uenit & plebis pectora lauit.

Alijs sensibus mysticis, non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA II. PENTHECOSTES.

Sic deus dilexit mundum. Ioan.3.cap.

Hæc uerba locutus est dominus anno ætatis suæ 32. die 2. Maij.in sabbato.

HISTORICE.

Nicodemo dominus ait ita deum dilexisse mundum ut suum genitum exhiberet: qua tenus in eum credentes nequaquam damnentur,sed uita perfruantur æterna, nec ut seculum iudicet misit, sed ut afferat salutem, nec ei fidem adhibens iudicium subijt, sed incredulus ab infidelitatem. Iudicium autẽ id esse differuit,quoniam ampliori dilectionis uinculo tenebras seculares homines quam lucẽ amplexi sunt: cum cuncta inique agerent, nec lumine sua uellent demonstrari opera quatenus pœnã luerẽt. Recta uero qui peragunt lucem prosequuntur,ut eorum innotescant gesta quæ cooperante altissimo perfecta sunt.

HAec sunt quæ occurrunt dubia.

Dubitatur. Cui dixerũ prædicta uerba? Resp.quod Nicodemo ut patet immediate ante istud euangelium.

2 Dub.Cur hæc sibi dixit? Resp.Chryf.super Ioan. quod quia dixerat prius sicut exaltauit

Moyses serpentẽ in deserto, ita exaltari oportebat filium hominis, ne auditor tristis ab his fieret uerbis humanum quid de eo suspicans & mortem eius æstimans non esse existentiam. Hoc ad rectitudinem reducit filium dei dicens eum qui datur ad mortem & mortem eius esse causam uitæ æternæ.

3 Dub. Quomodo dedit deus filium qui semper secum est? Rñ. Theophilus, q̃ quia unus erat secundum hypostasim dei filius, & homo qui passionem sustinuit, filius dari dicitur in mortem qui patiebatur non natura propria, sed carne propria.

4 Dub. Cur dicit filium? Rñ. Chrys. quod est ostensiuum magni amoris, quia nõ angelum, non archangelum, sed filium dedit.

5 Dubit. Cur dicit suum? Resp. Hilarius 7. de trinitate, quia non filium adoptiuum dedit, sed filium suum.

6 Dub. Cur dicit unigenitum? Resp. Chrys. quoniam si plures habuisset filios & dedisset unum, hoc esset maximum, nunc vero filium unicum dedit, ideo dicit unigenitum.

7 Dub. Cur subiungit ut omnis qui credit in eum &c. Resp. Theophilus quod maxima ex hoc utilitas consecuta est, quia uetus retinaculum his qui seruabant illud dierum longitudinem promittebat, euangelium uero æternam & insolubilem uitam.

8 Dub. Cum filius dei deberet iudicare mundum, cur dicit quod non misit eum in mundũ ut iudicet mundum? Rñ. Ly. quod intelligitur non iudicare mundum in suo primo aduẽtu, quia potius uenit iudicari quam iudicare, sed hoc intelligitur quod iudicabit mundum in secundo aduentu.

9 Dub. Quia in primo aduentu exercuit iudicium arguendo Iudæos? Resp. Lyra. quod hic accipitur iudicare pro condemnare, & non pro arguere.

10 Dub. Quomodo iam iudicatus est qui non credit in eum cum in primo aduentu neminem iudicauerit? Resp. qui supra, iam iudicatus est, id est habet in se causam manifestam suæ condemnationis, sicut ille dicitur mortuus qui iam habet in se causam manifestam mortis.

11 Dub. Cur additur, quia non credit in nomine unigeniti filij dei? Rñ. Alcuinus quoniam in hoc solo nomine est salus.

12 Dub. Cur non dicit in nomine patris & filij & spiritussancti? Rñ. S. Tho. super. 1. Chor. 2. quod ut Amb. dicit in nomine Christi tota trinitas intelligitur, quia Christus est unctus pater ungens, & spiritussanctus quo ungitur.

13 Du. quod est illud quod dicitur hoc est aũt iudicio? Rñ. Ly. in dicio .i. cã condẽnationis.

14 Dub. Quid uocat lucem & quid tenebras? Resp. Beda. quod se appellat lucem & peccata uocat tenebras.

15 Du. qui fuerunt diligentes magis tenebras quam lucem? Respon. quod pharisæi, scribæ, & principes sacerdotum.

16 Dub. Cum male agentes optent habere lucem, ut possint uidere quid agant, scilicet furari & huiusmodi uidetur q̃ eam non odiant? Resp. Alcuinus, q̃ non odiunt illa occasione sed inquantum in lucem detegitur peccatũ.

17 Dubi. Quis aliquando eorum peccata ueniunt ad lucem quando condemnatur per iustitiam? Respon. Lyr. quod non ueniunt ad lucem sponte sed coacte.

18 Dubi. Quid intelligit cum dicit ut non arguantur? Resp. qui supra, id est ut non puniantur per iustitiam.

19 Dub. Quid est facere ueritatem? Resp. qui supra, quod facere secundum uoluntatem diuinam quæ est uirtus.

20 Dub. Quomodo bona opera sunt in deo? Resp. Lyr. in deo id est in uirtute dei.

Q. enibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA. III. PENTHECOSTES.

Amen amen dico uobis qui non intrat per ostium Ioan. 10. cap.

Hęc uerba dixit dominus anno ætatis suæ 32. die. 26. Septembris in sabbato.

HISTORICE.

Discipulis dominus furem, illum latronemque fore aiebat, qui alias quam per ostium stabulum ingrederetur ouium, sed eum esse pastorem qui ingrederetur ianuam eui, & aperiret portarius eiusque uocem agnoscerent oues, sequerenturque eum, fugientes alienum cuius nec uocem perspiciunt. Non agnouerant autem hoc, pronerbium discipuli itaque, se ostium esse eis dixit, eos uero qui præ se uenerunt, fures fuisse atque latrones, quos nec audierunt, oues per se uti per ostium, quisquis ingrederetur saluum fore ait, latissimaque ingrediens egredienſve

egredienſve pascua reperturum, qui uero fur est is ut interimat uenit, se uero uenisse ut abundantius uita fruantur.

1 Hæc sunt quæ occurrunt dubia. Dub. Cur dominus dixit præ dicta uerba? Resp. Chrys. quod quia dominus de cecitate Iudęorum disputauerat post illuminationem ceci nati ne forte dicerent quod non ex cecitate, sed quia erroneus esset ab eo fugerent, ostendit se non esse erroneum, sed uerum pastorem signa ponens latronis & pasteris.

2 Dub. Quis est quem dicit non intrare per ostium? Resp. Chry. super Ioan. quod per hoc eos qui ante eum fuerunt occulte insinuat, & eos qui post eum futuri sint Antichristum & pseudochristos.

3 Dub. Quid intelligit per ostium? Resp. qui supra. q̃ scripturas quæ Dei cognitionẽ aperiũt.

4 Dub. Cur dicit qui ascendit aliunde, & non qui intrat aliunde? Resp. qui sup. quod propter similitudinem furis maceriam transcendere uolentis, & periculose omnia agentis.

5 Dub. Quis ascendit aliunde? Resp. qui sup. q̃ Pharisæi qui docebant mandata & doctrinas hominum.

6 Dub. Quia infra dicit se ostium quomodo potest esse pastor & ostium? Resp. qui sup. quod quia nos adducit patri ostium se dicit, quia uero procurat dicit se pastorem.

7 Dub. Quid est ouile? Resp. quòd causa ouium, locus in quo stabulantur oues.

8 Dub. Quæ differentia est inter furem & latronem? Resp. q̃ ut dicit Catholicon fur nadit de nocte, & perfodit domos. Latro autem est qui latet in sylois, & expoliat transeuntes.

9 Dub. Cur dominus uocat tales fures & latrones? Respon. Aug. in Home. q̃ fures sunt, quia quod alienum est suum dicunt, & sunt latrones, quia quod furantur occidunt.

10 Dub. An omnis intrans per ostium sit pastor? Resp. q̃ non, nisi habeat alias conditiones s. quod ei ostiarius aperiat, & quod oues eius uocem audiãt, & quod eas uocet nominatim.

11 Dub. Cur ostiarius aperit pastori? Resp. Lyr. quia scit eum beniuolum ouibus.

12 Dub. Quis est iste ostiarius? Resp. Theophil. q̃ est Spiritussanctus per quem scripturæ referate nobis indicant Christum.

13 Dub. Quia oues etiam audiunt uocem latronis qui non est pastor? Resp. Ly. q̃ audiunt quidem, sed non cognoscunt, & hic audiunt ponitur pro cognoscunt.

14 Dub. Quomodo potest nominatim in tanta multitudine uocare? Resp. Ly. quòd ideo uocare dicitur eas nominatim, quia distincte eas cognoscit quod non facit alienus.

15 Dub. Quia pastor sequitur oues cum uirga & non præcedit? Resp. Lyr. quòd pastores in terra illa præcedunt gregem sibilando.

16 Dub. Quia aliquãdo aliqua ouis errat, & tunc illa non sequitur pastorem. Resp. q̃ hoc non est ex defectu pastoris, sed quis errantis.

17 Dub. Quid intellegit hic per alienum? Resp. Ly. quòd pseudo Apostolos & Antichristum, & etiam Machometum.

18 Dubit. Nunquid intelligebant Apostoli, quid est ostium, pastor, oues &c. Resp. Ly. quòd bene intelligebant hæc, sed non quid significaret p illas res cum sensus esset parabolicus.

19 Dub. Cum Moyses & prophetæ uenerint ante eum, an ipsi fuerint fures & latrones? Respon. Lyr. quod non intelligitur de prophetis & aliis sanctis qui ab eo missi fuerunt, & qui per alium facit per se facere uidetur, sed de his qui uenerunt capite proprio. Sicut dicitur Actuum v. de Theuda & Iuda Galilæo.

20 Dub. Quia ut Iosephus dicit Theudas decepit multos qui se cum sunt cum, & etiam Iudas Galilæus tẽpore quo Christus natus fuit etiam habebat multos sequaces, ergo oues alienos sequebantur & audiebant? Resp. Lyra. quòd non audierunt eos oues, id est fideles in unitate Ecclesiæ permanentes, quia ipsi perierunt, & sequaces eorum, ut dicitur Act. quinto cap.

21 Dub. Cur replicat quòd est ostium? Resp. qui sup. q̃ ad probandum quod est ostiũ per officium ostij quod est saluare ea quæ sunt intra domũ, & q̃ ipsũ sit ingressus & egressus.

22 Dub. Quomodo ergo malti intrantes per Christum qui est ostium finaliter damnantur sicut Iudas &c. Ref. Aug. quod in redienes nõ fictus sed uerus, & perseuerans saluabitur.

23 Dub. Quomodo ingredietur & egredietur? Resp. qui sup. quòd ingredietur intus bona cogitando, & egredietur illa opera complendo.

24 Dub. Quæ sunt illa pascua? Ref. Theo. quòd delectatio futura & requies, in quam dominus nos introducit.

25 Dub. Cur dicit pascua in plurali? Ref. Lyr. q̃ beatificiuntur interius in aspectu diuinitatis Xpi & exteri in aspectu suę humanitatis.

26 Dub.

26 Dub. Quomodo fur mactat & perdit? Resp. Alcuinus, quòd mactat mala doctrina retrahẽdo a fide, & perdit in æterna damnatione.

27 Dub. Quid est mactare? Respon. Catholicõ, quod est immolare, trucidare, & interficere.

28 Dubit. Cur dicit ut vitam habeant & abũdantius habeant? Resp. Ly. post Sanctam Thomam super. 1. ad Ephe. lect. 2. vitam habeant, scilicet gratiæ in hoc mundo & abundantius habeant, scilicet gloriæ in patria.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA IIII. PENTHECOSTES.

Nemo potest ad me uenire, Ioan. 6. cap.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 32. die. 14. Aprilis. in die Martis.

HISTORICE.

Iudæis dominus aiebat nullum ad se venire valere, nisi ab eius qui eum miserat genitore traheretur quem & ipse venientem in vltimo resurgere faceret die, cum prophetarum canant oracula omnes futurum esse ut instruãtur a deo, quemcũque vero ad se uenire dixit, qui doctus a patre fuerit & si a quoquam mini me intueri possit. eius genitor nisi a se qui eũ clarissime intuetur, omnes quoque vitam habere perpetuam qui in eum crederent & se ẽt esse panem vitæ, eorum vero progenitores in deserto edisse mãna & tamen morti obnoxios fuisse, sed eum qui hunc a cœlis proueniente man ducauerit panem nequaquam a letho superari posse, sed in æternum vita fruetur ait etiam panem qui caro sua est se daturum pro sæculi vita.

Occurrunt dubia soluenda.

1 Dubitat. Cur dominus dixit prædicta verba? Resp. quod cum dominus ante hoc euangelium dixisset iudæis quod erat panis viuus qui de cœlo descenderat, murmurabant quoniam dicebant eum esse filium Ioseph & patrem ac matrem agnoscebãt, dicit ergo eis. Nolite murmurare, nemo potest ad me venire nisi pater meus qui misit me traxerit eum.

2 Dub. Cur nolebat quod murmurarent? Resp. Lyra, quod patres eorum in deserto murmurãtes grauissima pœna mortui fuerunt.

3 Dub. Cur non palam & in faciem dicebant sibi & non murmurare? Resp. Chry. quòd adhuc eum venerabantur quia recens erat signũ de quinque panibus & propterea non manifeste contradicebant.

4 Dub. Quid est murmurario? Resp. San. Vincen. in sermone. quòd est secreta locutio quæ fit contra aliquem ex indignatione uel ex admiratione.

5 Dubitatur. An murmuratio sit peccatum? Resp. qui supra. quòd sic, si fit ex indignatione vel contra deum, vel contra superiores, vel cõtra proximum quando est contra dilectionem dei & proximi, sed quãdo est ex admiratione, sicut de aliquo cito exaltato ad honores vel diuitias dicẽdo. O deus quomodo iste iam cito ascendit ad tantam dignitatem, vel ad tantas diuitias non est peccatum.

6 Dub. Cur non respondit eorum murmurationi dicendo, quod nõ erat filius Ioseph, sed semper virginis conceptus ex spiritusancto? Respon. Chrysost. quia non poterat illum mirabilem partum audire. si uero eum qui est secundum carnem non poterant manifeste audire multo magis nec superiorem ineffabilem.

7 Dubita. Quomodo responsio Christi erat ad propositum? Resp. quòd iudæi non volentes intelligere mysterium conceptionis Christi, non poterant venire ad eum per fidem. Et ideo dicit nemo venit ad me, vt credat me esse filium dei nisi tractus, id est inspiratus a patre meo.

8 Dub. Nunquid absque tractu patris aliquis possit uenire ad Christum? Resp. Lyr. quòd nõ quia nihil potest ascendere supra naturam suã nisi ab alio trahatur. Et ideo cum non possumus cõiungi Christo nisi per fidem charitatem formatam quod est maximum donũ dei, ideo oportet quòd trahamur per patrem.

9 Dub. Quia si nemo potest habere fidem nisi tractus a patre ergo iniuste damnantur infideles? Resp. San. Tho. 3. contra gentiles. c. 159. quòd rationabiliter & non iniuste imputatur homini si ad deum non conuertatur quanuis hoc sine gratia dei facere non possit. Vnde cõsiderandum est quòd licet aliquis per motum liberi arbitrij diuinam gratiam promereri nõ possit, potest tamen seipsum impedire ne eam recipiat. Dicitur enim Iob. 21. ca. recede a nobis scientiam viarum tuarũ nolumus. & Iob. 24. ipsi fuerunt rebelles lumini, & cum sit in potestate liberi arbitrij impedire diuinæ gratiæ acceptionem vel non impedire non imme rito in culpam imputatur ei qui impedimẽtũ præstat gratiæ receptioni. Deus enim quantum in

tum in se est, paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem ueritatis venire vt dicit 1. Thimo. 2. sed illi soli gratia priuantur quę in seipsis gratiæ impedimentum præstant sicut sole mundum illuminante in culpam imputatur ei qui oculos claudit si ex hoc, aliquod malum sequatur, licet videre non possit nisi lumine solis præueniatur.

10 Dubitatur. Cur non omnes trahuntur a patre? Resp. Aug. in homel. dicens quem trahat & quem non trahat, quare illum trahat, & non illum, noli velle iudicare si non vis errare, semel accipe & intellige, si non traheris ora ut traharis.

11 Dubitatur. Quid est trahi ad Christum? Respond. qui supra, quòd est delectari beatitudine, veritate, iustitia, sempiterna vita, quòd totum Christus est.

12 Dubitatur. An non & pater suscitabit in nouissimo die? Respon. Chrysosto. quòd sic sed hoc dicit Christus ostendens paritatem virtutis.

13 Dubitatur. In quibus prophetis habetur, quòd erunt omnes docibiles dei? Respond. quod Esa. 54. dicitur ponam, omnes filios tuos doctos a domino, & Hiere. 3. dabo uobis pastores iuxta cor meum, & pascent uos scientia & doctrina.

14 Dubitatur. Cur dominus non allegauit scripturam prout iacet? Respond Lyra. quòd non in verbis attendendum est, sed in sensu verborum.

15 Dubitatur. Cur multi non credunt si omnes erunt docibiles? Respond. Chrysosto. quod omnes qui uolent erunt docibiles, & credentes.

16 Dubi. Quid debemus audire a patre? Respon. Lyra. quòd prædictas inspirationes eas percipiendo.

17 Dubitatur. Quomodo audiens addiscit? Respond. qui supra, quod ipsas inspirationes sequendo.

18 Dubitatur. Quomodo possumus audire patrem loquentem? Respond. Aug. de præsti. sanctorum, quod non audimus eum carnis aure sed corde.

19 Dub. Nunquid filius & spiritussanctus docent? Resp. qui supra, quòd sic, quia inseparabilia sunt opera trinitatis.

20 Dubi. Cur ergo potius attribuitur patri q̃ doceat quam filio aut spiritusancto? Respon. qui supra, quia de ipso procedit, & filius, & spiritussanctus.

21 Dubitatur. Cur dicit quòd patrem non uidit quisquam &c. Respond. Augusti. super Ioan. ne Iudæi dicerent nunquam vidimus patrem, & quomodo possumus discere ab eo, ideo a me ipso audite quia eum noui, & ab ipso sum, & sum verbum eius.

22 Dub. Quia si quisquam non uidit patrem nisi filius ergo spiritussanctus non vidit eum? Respon. Lyra. quòd propter hoc non excluditur spiritussanctus quorum est una simplex visio, dictio enim exclusiua addita vni persone respectu termini essentialis non excludit aliam partem.

23 Dubitat. Cum Moyses, & paulus viderint patrem, cur dicit quisquam? Respond. qui supra, quod ipsi viderunt, in quodam, raptu sed illa visio non erat filius visioni Christi, qui ab instanti conceptionis suę vidit diuinam essentiam per modum habitus permanentis.

24 Dub. Quia non omnis qui credit in Christum habet uitam ęternam, maxime in hoc mundo? Respond. qui supra, quòd & si non habeat eam actualiter, habet tamen eam virtualiter.

25 Dubitatur. Quomodo Christus dicitur panis vitæ? Respon. qui supra, quia dat uitam & eam conseruat.

26 Dubitatur. Cur dicit patres vestri manducarunt manna in deserto? Respon. quia Iudæi dixerant Christo, quòd ipsi manducauerant manna. q.d. ipsi manducauerũt manna, tu dedisti nobis panes ordeaceos, ipsi manducauerunt per quadraginta annos. Tu nos pauisti semel tantum, ideo Christus concedit eis vera esse quæ dicebant, tamen licet manducauerint manna, & tot annis mortui sunt nihilominus, sed panis spiritualis de quo loquitur similiter sicut manna descendit de cœlo, & habet ampliorem uirtutem, quia conseruat a morte quod ille non faciebat.

27 Dubitatur. Quia multi manducant corpus Christi qui tamen, moriuntur non solum morte corporali, sed etiam æterna? Respond. Augustin. quòd qui indigne sumunt, vt dicit Apostolus iudicium sibi manducant, & bibunt. Et ideo qui manducant digne, & perseuerat non morietur in æternum.

28 Dubitatur. An panem sacrum quem dant & ministrant sacerdotes etiam sit pro mundi

dijuita? Resp. quòd sic, quia sacerdos non consecrat nisi in persona Christi.

29 Dub. Cur dicit pro mundi vita? Respond. Lyra. quia alia sacramenta solum proficiunt recipienti, sed eucharistia non solum sacerdoti sumenti sed etiam toti ecclesiæ.

30 Dubitatur. Cur dicitur caro & panis? Respond. qui supra, quòd dicitur panis inquantum est sacramentum, quod est species panis, & dicitur caro inquantum est res contenta, & significata, scilicet uerum corpus Christi.

31 Dubitatur. Cur cum dixerit, hic est panis de cœlo descendens. post replicauit, ego sum panis uiuus &c. Respond. quòd ad maiorem expressionem, & ut scirent quis erat ille panis qui erat ipse.

ALIIS SENSIBVS MYSTICIS non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA V. PENTHECOSTES.

Conuocatis Iesus duodecim discipulis. Luc. 9.

Historia huius euangelij facta, est anno Christi 31. die. 14. in die Iouis.

HISTORICE.

Duodecim quos dominus elegerat apostolos potestatem virtutemque contulit dæmones ab obsessis eiiciendi corporibus, & languentibus subueniendi in mandatis eis dando ne quicquam euntes secum deferrent, non virgam, peram, panem, pecuniamque, aut duas possiderent tunicas, in eamque quam ingressi fuissent domum manerent, nec egrederentur, pedum quoque puluerem in eos qui nequaquam eos exciperent dum vrbem exirent excuterent ad testimonium illis, qui quidem imperata exequentes castella circũeuntes euangelizabant, vbique infirmosque curabant.

NEcessaria quædam soluenda sunt dubia.

1 Dubitatur. Cur dominus talem potestatem dedit apostolis? Respon. Lyr. quod ad confirmandum doctrinam, quam eis dederat ut prædicarent.

2 Dubitatur. Cur tantum duodecim elegit apostolos? Respon. Remigius propter perfectionem ipsorum quæ designatur ex numero duodenario qui consurgit ex duobus denariis qui senarius habet perfectionem eo quia ex suis partibus quæ sunt. 1. 2. 3. in seipsum formatur.

3 Dubitatur. Cum multi alij discipuli missi fuissent ad prædicandum a Christo, ut patet Luc. 10. c. Cur facit hic mentionem solum de duodecim? Resp. qui supra, quia isti duodecim erant principaliores, & quia etiam maior potestas erat eis a Christo collata.

4 Dubitatur. Cur inter duodecim elegit Iudam qui eum prodidit? Respond. Augusti. 18. de ciuit. dei quòd habuit inter eos vnum, quo malo utens bene & suæ passionis impleret dispositum & ecclesiæ suæ tolerandorum malorum præberet exemplum.

5 Dubitatur. Quid significat apostolus? Respon. græce, ilsan hebraice, & missus dicitur latine.

6 Dubit. An apostolus sit dignitas? Respon. S. Thom. 1. Corin. 1. quòd sic, & est prima dignitas in ecclesia.

7 Dubit. An apostoli sint digniores quolibet alio sancto? Resp. qui supra ad Roma. 8. lect. 5. quòd sunt omnibus aliis sanctis quacunque prærogatiua præfulgeant siue uirginitatis, siue doctrine, siue martyrij præferendi tanquam abundantius, spiritum sanctum habentes.

8 Dubitatur. An post acceptum spiritum sanctum apostoli peccauerint? Respond. qui supra, ad Gal. 2. lect. 3. quòd non mortaliter, & hoc donum habuerunt per potentiam diuinam quæ eos confirmauerat, ut dicitur psa. 74. Ego confirmaui columnas eius peccauerunt tamen uenialiter ex fragilitate humana. 1. Ioan. j. si dixerimus, quia peccatum non habemus ipsi nos seducimus &c.

9 Dubitatur. Quia uidetur, quòd aliquis sanctus potuerit tantum mereri sicut unus apostolus ergo fuit ita dignus? Respond. qui supra ad Ephe. prima. lect. quarta. quòd bene argueretur si gratia pro meritis daretur, quia si ita esset iam non esset gratia. Roman. 11. quia sicut apostolos ad singularem dignitatem uocauit, ita & singularis gratiæ priuilegio dotauit, temerarium est ergo aliquem sanctum apostolis comparare.

10 Dubitatur. An fuerint maiores Ioanne baptista? Respond. qui supra, super Matthæus, quòd sic non merito, sed officio noui testamenti.

11 Dub. An apostoli fuerint cõsecrati sacerdotes? Resp. qui supra. in 4. sen. di. 24. q. 2. ar. 3. q. quantum ad principalem actum eis dedit potestatem sacerdotalem in cœna quando dixit hoc facite in meam commemorationem, & quantum ad actum secundarium qui est ligare & absoluere post resurrectionem.

12 Dubita. Cur dedit eis potestatem super omnia dæmonia? Resp. Cirillus. quòd ut sic ederet eleuatum supercilium diaboli qui dicebat ali quando non est qui contradicere valeat.

13 Dubitatur. Quam potestatem dedit eis super omnia dæmonia? Resp. quòd ut ejicerent spiritus immundos ab obsessis corporibus.

14 Dubitatur. Cum non omnia dæmonia vexent homines, cur dicit super omnia? Resp. q intelligitur super omnia homines vexantia.

15 Dub. Cur dat auctoritatem curandi languores? Resp. Eusebius. quòd ut venetur genus humanum vtranque dat eis potestatem, scilicet dæmones expellendi & languores curandi.

16 Dubita. Quomodo apostoli qui erant creaturæ poterant facere miracula? Respon. Chrysosto. quòd hoc aderat eis non natura sed participatione spiritus sancti.

17 Dub. An apostoli potuissent alijs talem virtutem faciendi miracula contribuere? Respõ. qui supra. quòd hoc erat prorsus alienũ ab eorum virtute, sed dominus tãquam naturaliter deus existens impartitur huiusmodi gratiam quibus vult non inuocans in eos alienam virtutem sed infundẽs ex promptuarijs proprijs.

18 Dub. Quid intelligitur hic pro regno dei? Resp. Ly. quòd ipse Christus. Vide dominica. 2. post octauam epiphaniæ. du. 49. dicitur etiã regnum dei lex Moysi. Matt. 21. auferetur a vobis regnum dei & dabitur genti facienti fructus eius, quia uerus intellectus veteris testamenti est ablatus a iudæis fuit peccatis exigentibus & datus est Christianis.

19 Dub. An similiter Moyses & Prophetæ prædicauerint regnum dei? Resp. Chry. quòd non quia apostolis nõ fuit commissum aliquid sensibile dicere, sicut Moysi & prophetis qui terram & bona terrena promittebant hi vero regnum cœlorum & quæcunq; continẽtur in eo.

20 Dub. Cur præcipit eis non portare uirgam neque peram? Resp. Ambrosius in Homel. q in hoc ostendit qualis debeat esse qui euangelizat regnum dei, vt neque uirgam &c. i. subsidij secularis, adminicula non requirat fideique totus inhærens putet quominus ista requirat magis sibi posse suppetere.

21 Dub. Quid significatur per virgam, peram, & duas tunicas? Resp. Theophilus quòd quidã sic intelligunt, videlicet quòd non thesaurizẽt quòd significatur per perã quę congregat multa, neque sint iracundi & tribulati spiritus q significat virga vel baculus, neque sint ficti & duplici corde quod significat tunica duplex.

22 Dubitatur. Cur non vult quòd portent panem neque pecuniam ad emendum eum quæ tamen sunt necessaria itinerantibus? Resp. Augusti. de consensu euangelistarum quod dominus discipulos hæc ferre noluit non quod ne cessaria non fuit sustentationi huius vitæ, sed quia sic eos mittebat ut eis hæc deberi monstraret ab illis quibus euangelium credẽtibus annuntiarent tanquam stipendia militibus, vt sic securi non possiderent, neque portarẽt huic vitæ necessaria nec magna nec minima.

23 Dub. Quomodo deberent manere in quacunque domum intrassent quia foreassis in aliqua habitassent gentes inhoneste vitæ? Resp. Ly. quod Matth. 10. Christus de hoc præmonuit eos dicens, in quãcunque autem ciuitatẽ aut castellũ intraueritis, interrogate quis in ea dignus sit, idest fidelis & bonæ famæ & ibi manete.

24 Dub. Cur vult quòd maneant in vna domo? Resp. Cirilus, vt nec hospitem grauent eum. s. dimittendo, nec ipsi gulositatis & leuitatis suspitionem incurrant.

25 Dub. Cur non vult quòd exeant illam domum? Resp. Ambrosius, quod alienum a prædicatore regni cœlestis asserit cursitare per domos, & inuiolabilis hospitij iura mutare.

26 Dub. Quia hic dicitur & inde ne exeatis. & Matth. 10. dicitur donec inde exeatis, & sic videtur contradictio? Rel. Lyra, quod non est intelligẽdum quòd per hoc quod hic dicitur velit excludere causas honestas exeundi ut ad docendum vel huiusmodi, cum propter hoc intrauerint ciuitatem, sed per hoc vult excludere discursus curiosos & inutiles qui non debẽt esse in prædicatore, sed magis cessante necessitate debet vacare contemplationi, vt ibi hauriat, quod postea populo in prædicatione effundat.

27 Dub Cur vult quod excutiant puluerem de pedibus &c. Respon. Beda quòd ad ostendendum quod non venerant prædicare propter reporale lucrum, q etiã puluerẽ q adhesisset pedibus eorum de loco ipsorum nõ portarẽt.

28 Dub. cur dicit euangelizantes & curantes? Rn. Eusebius quod quasi doctores erant euangelizantes, sed quasi medici prætitantes remedia, & verba miraculis comprobantes.

29 Dubitatur. Quomodo iuerunt curantes vbique quia solum misit eos ad Iudæos? Respon. quod per ly vbique non intelligitur, q. fuerint ubique, sed quòd nullibi fuerunt quin ibi euangelizauerint, & curauerint infirmos si ibi erant.

ALIIS SENSIBVS MYSTICIS non exponitur ratione dicta in prologo.

FERIA SEXTA PENTHECO.

Factum est in una dierum. Lucæ. 5. Matth. 9. Mar. 2. c.

Hæc historia facta est anno ætatis Christi. 31. die 21. Aug. die scilicet Iouis.

HISTORICE.

Domino quadam sedente die cum pharisæis ac doctoribus legis qui conuenerant vndique vt eum audirent docentem miraculis doctrinam approbantem, non ualentes quidem paralyticum quem ob consequendam sanitatem domino deferebant eius ob hominum multitudinem præsentare, conspectui ex tecto demittentes coram eo statuerunt, quorum Iesus fide visa paralytico crimina remisit. Cum uero pharisæorum, & scribarum quidam hunc blasphemare cogitarent cum soli competat altissimo errata remittere. Ipse eorum agnitis cogitationibus, cur talia animo reuoluerent rogauit, quæsiuitque quid leuioris foret facultatis proferre, tibi donantur peccata, an surge & in pace perge, vtque eum scelera abolere posse agnoscerent, paralytico vt eum in quo iacebat lectum assumeret domumque propriam sospes abiret imperauit, qui illico iussa exequens sanitate adepta deũ glorioſum extollebat, quo omnes assistentes miraculo uiso, stupore simul ac timore repleti omnipotentem prædicabant deum, mirabilia magna ea se asserentes uidisse die.

OBijciendum est contra dicta quæ dam, & hæc sunt soluenda.

1 Dub Vbi factum fuit hoc miraculum? Resp. quòd ve habetur. Marci. 2. in capharnaum.

2 Dubit. Cum Christus non haberet vbi caput reclinaret in qua domo docebat. Resp. Lyra. quod licet non haberet propriam domum non tamen negatur quin habuerit sicut hospes domũ accommodatã pro tempore ad manendum, & in tali docebat in capharnaũ.

3 Dub. Quid docebat. Resp. quòd semper docebat de pertinentibus ad regnum dei.

4 Dubi. Cur sedens docebat. Resp. quia erat doctor doctorum qui doctores docendo sedent super cathedram magistralem.

5 Dubi. Cur etiam ipsi pharisæi & scribe sedebant. Respon. quoniam anima sedendo, & quiescendo sit prudens.

6 Dubitatur. Ad quid conuenerant pharisei & scribe? Respon. Cirillus, quòd vt viderent prodigia quæ faciebat.

7 Dub. Vnde procedebat illa virtus ad sanandum. Respon. qui supra, quòd propria uirtute operabatur sicut deus & dominus.

8 Dubit. Cum doceret cur portarunt paralyticum? Resp. Cirillus, quia necessarium erat vbi tanta scribarum, & pharisæorum turba conuenerat aliquid fieri ex his quæ virtuti attestarentur ipsius coram eis qui eum paruipendebant.

9 Dubi. An esset altum tectum per quod demiserunt paralyticum. Resp. Chry. q. aliquis dicet demissum fuisse locum a quo per regulas deposuerunt paralyticum.

10 Dubi. Quid uit paralysis? Resp. quòd idem est quod resolutio membrorum, & est morbus quo membra dissoluuntur.

11 Dubitatur. Quot homines portabant paralyticum? Respon. quòd ut dicitur Marci. 2. quatuor.

12 Dub. Cur statuerunt eum ante Iesum? Respon. quod ut curaret eum.

13 Dubitatur. Quomodo potest uideri fides? Respond. quòd uidit Iesus id est cognouit, & licet fides non possit uideri cognoscitur tamen per signa exteriora, & deus eam uidet qui intuetur cor.

14 Dubitatur. An paralyticus haberet fidem? Respond. Chrysost. quod sic, & magnam quia aliter non permisisset se submitti per tectum non credens.

15 Dubitatur. Cur remisit delicta paralytico? Respond. Beda. quòd hominem dominus à paralysi curaturum. Primo peccatorum vinculæ dissoluit ut ostenderet eum obnexus culparum arctuum resolutione damnari, nec nisi his relaxatis membrorum posse recuperatione sanari.

16 Dub. Cur dicit homo dimittuntur tibi peccata? Resp. Aug. de quæstio. Euangelista, quod ex hoc ipso, quod homo erat non posset dicere non peccaui, sicut etiam ut ille qui homini dimittebat intelligeretur deus.

17 Dubi. Cur cogitabant pharisei ipsum blasphemare? Resp. quia credebant eum purum hominem & dimittere peccata soli deo competit attribuere autem creaturæ, quod creaturis est, est una species blasphemiæ.

18 Dub. Quia remittere peccatum non videtur auferre, quia adhuc remanet remissum? Resp. quòd remittere idem est quòd abolere & delere, cum sit quoddam uinculum quo homo tenetur astrictus, quo soluto non amplius imputatur peccatori.

19 Dub. Cur pharisæi non palam proferebant quæ cogitabant? Respon. Chryso. quod metu multitudinis non audebant.

20 Dubit. Cur statim imponunt blasphemat? Respon. Cirilus q. in hoc mortis præcipitant sententiam, quia lege cauetur quod qui blasphemaret in deum morte puniretur.

21 Dubitatur. Cum sacerdotes dimittant peccata quomodo solus deus dicitur dimittere? Respond. Beda. quia deus eis dimittendi tribuit potestatem.

22 Dubi. An eorum cogitatio sit contra Christum? Resp. Ambro. super Lucam, q. non imo est pro eo quia si ipse dimittit peccata, & ipsi confitentur solum, deum dimittere peccata ergo Christus est deus.

23 Dub. Cur non dicit in prima persona remitto tibi peccata? Rñ. q. ideo quia nolebat propriam exprimere potestatem, quam tamen post cognitibus aliis expressit.

24 Dubi. Cur eis dicit quid cogitatis &c. Rñ. Cirillus. q. d. O pharisæi quæ dicitis quis potest dimittere peccata nisi solus deus. Respõ deo quis potest secreta cordis scrutari nisi solus deus qui per prophetam dicit ego dominus scrutans corda & probans renes.

25 Dub. Cur dicit quid est facilius &c? Resp. quòd dominus non intendit de facilitate prolationis verborum sed de effectu significati. q. d. quid est facilius dimittere peccata uel sanare paralyticum.

26 Dub. quod horum est facilius? Rñ. Chrys. quòd consolidare corpus facilius est, quanto namque nobilior est anima corpore tanto est excellentior absolutio crimimum.

27 Dubit. Cur ergo sanauit eum? Resp. qui supra, quia pharisæi illud non credebant eo quod lateat. Voluit dicere quod minus est apertius tamen quatenus quod est magis occultum per hoc demonstretur.

28 Dubi. Quomodo poterant cognoscere per sanationem paralytici, quod haberet potestatem dimittendi peccata? Resp. quia per sanitatem illico restitutam quæ solum poterat cõferri uirtute diuina poterant cognoscere ipsum esse deum, & per consequens quòd habebat potestatem dimittendi peccata.

29 Dub. Cur dicit in terra? Resp. Theophilus quòd in terra dimittit peccata, quia dum sumus in terra possumus peccata nostra delere, postquàm autem a terra tollimur non ualebimus confiteri clauditur enim ianua.

30 Dubitatur. Cur imperatiue dicit surge? Respond. Lyra. quod tanquam deus imperando miracula facit, cum alij sancti ea faciant implorando.

31 Dub. Cur præcipit tollere grabatum? Respon. Chrys. super Matth. q. ut demonstret ipsam sanationem per lecti portationem, & sic non reputaretur fantasma, quod factum fuerat, & vt quod fuit testimonium infirmitatis esset probatio sanitatis, vt dicit Ioannes Episcopus.

32 Dub. Cur mittit eum in domum suam? Rñ. Chrys. q. d. ego volebam per tuam passionem curare illos qui sani videntur, infirmantur autem in anima, sed quia nolunt. Vade tuam correcturus familiam.

33 Dubitatur. An statim dictis verbis a Christo curatus fuerit? Respondet. Ambros. vbi supra, quod nec mora vlla sanitas interueniit vt patet in tex.

34 Dubitat. Quomodo magnificabat deum? Respond. Lyra, quod magnificabat Christum tanquam verum deum.

35 Dubit. Quid est stupor? Resp. Catholicon. quod est casus memoriam, & rationem auferens & linguam impediens.

36 Dubitatur. Quomodo stupor apprehendit eos? Respon. quoniam miraculum factum excedebat limites naturæ.

37 Dubitatur. Si stupebant, cur non perquirebant intelligere veritatem? Respon. Sanctus Thom. 12. q. 41. art. 4. quod differentia est inter admirari, & stupere nam admirans refugit in præsenti dare iudicium de eo quod miratur timens defectum, sed in futurum inquirit. Stupens autem timet & in præsenti iudicare

ea re & in futuro inquirere, vnde admiratio est principium philosophandi, sed stupor est philosophice considerationis impedimentū.

38 Dubitatur. Quid est timor? Resp. qui supra. 3. sen. dist. 34. q. 1. arti. 3. q. 1. quod timor est defectum, idest appetitus secundum sistolem mouens, idest secundum contractionem quia in timore contrahūtur calor & spiritus ab exterioribus ad interiora.

39 Dub. Quot sunt species timoris? Resp. qui supra. 12 q. 41. ar. 4. quòd sunt sex. s. segnities, erubescentia, verecundia, admiratio, stupor, & agonia. nam timor est de futuro malo quod excedit facultatem timentis vt sibi resisti non possit, & potest considerari uel in operatione eius uel in exterioribus rebus in operatione potest dupliciter malum timeri. Primo quidē labor grauans naturam, & sic causatur segnities. scilicet cum aliquis refugit operari propter timorem excedentis laboris. Secundo in operatione potest contineri turpitudo ledens opinionem, & si sit in committendo est erubescentia si autem sit de turpi iam facto est verecundia. Malum in exterioribus rebus consistens tripliciter potest excedere hominis facultatem ad resistendum. Primo ratione suæ magnitudinis, sicut cum quis cogitat aliquid malum cuius exitū considerare non sufficit. & sic est admiratio. Secundo ratione dissuetudinis, quia. s. aliquod malum inconsuetum nostræ considerationi se offert, & sic est stupor q causatur ex insolita imaginatione. Tertio modo ratione improuisionis, quia prouideri non potest sicut futura infortunia timentur, & talis timor dicitur agonia.

40 Dub. Quæ est causa timoris? Respon. qui supra. q. 44. ar. 2. quòd duplex est causa timoris. Vna per modum materialis dispositionis ex parte eius qui timet. Alia per modum causæ efficientis ex parte eius qui timetur. Primo modo defectus est causa timoris per se loquēdo, quia ex defectu virtutis contingit quòd qs de facili non potest expellere imminēs malū, sed quo ad secundum modum virtus & robur per se loquēdo est causa timoris. ex hoc enim quod aliquid apprehenditur vt nociuum & virtuosum contingit quòd eius effectus repelli non potest.

41 Dub. Qui sunt effectus timoris? Respon. qui supra. ar. 3. quòd ut dicit Tullius in 4. de tusc. quæ. quòd timorem sequitur tremor, & pallor & dentium strepitus.

42 Dub. Quid est obiectum timoris? Resp. qui supra. q. 42. ar. 1. quod est malum.

43 Dub. Cur nullus timet mortem cum sit malum? Resp. qui supra. arti. 2. quia ut dicit Philo so. rethoricorum quæ valde longe sunt non timentur. Scitū enim omnes homines quod morientur, sed quia non prope est nihil curant.

44 Dub. Quare udentes sibi mortem imminere non timent? Respon. qui supra, quia timor est de futuro malo, & ipsi propter necessitatē moriendi estimant tanquam præsens, ideo nō timent si tamen haberent aliqui spem euasionis tunc timerent.

45 Dub. An timor possit timeri? Resp. qui supra. ar. 4 quod sic. inquantum prouenit a causa extrinseca, ne scilicet in imineat alicui necessitas timendi propter incongruentiam alicuius excellentis mali, sicut latro timet ne eum timere oporteat si iudex caperet eum & faceret suspendere, sed inquantum prouenit a causa intrinseca subiacet uoluntati inquātum appetitus inferior obedit rationi. Vnde homo potest timorem repellere & secūdum hoc timor non potest timeri.

46 Dub. An timor possit esse de malo culpæ? Resp. qui supra. q. 42. ar. 3. quod cum malū culpæ subiaceat uolūtati quod potest uitari. Ideo tale malum non timetur, licet homo timeat se duci ab aliquo per quem inclinetur ad malum culpæ.

47 Dub. Cur homo timeat separari a deo quòd non potest esse nisi per peccatum. ergo uidetur quod homo timeat malum culpæ? Resp. qui supra. quod separatio a deo est quædam pœna consequens peccatum, & cum omnis pœna sit ab exteriori causa, sic potest timeri.

48 Dub. Quia cum uerecundia sit de turpi actu facto quod est malum culpæ timetur? Resp. qui supra. quod uerecundia non est timor de actu ipso peccati, sed de turpitudine vel ignominia quæ sequit ipsum, quæ est a causa extrinseca.

49 Dub. Cur deus timet qui est bonus & obiectum timoris sit malum? Resp. qui supra. art. 1. quòd non timetur eo quod sit malus, sed quia sua uirtute potest infligere malum.

50 Dubita. Quæ differentia est inter timorem mundanum & diuinum? Respon. qui supra. in 3. sen. dist. 34. q. 2. ar. 1. q. 2. q timor mūdanus est ille qui respicit pœnā propter quam uitandam aliquando committitur peccatum, & talis timor respicit pœnas tēporales, sed timor diuinus est qui respicit culpam, uel pœnam culpæ,

culpæ, vel culpam & pœnam simul.

51 Dub. An timor mundanus possit esse bonus? Resp. qui sup. 2. 2. q. 19. art. 3. quòd cum timor mundanus procedat ab amore mundano tanquam a mala radice semper est malus.

52 Dub. An timere principes sit timor mundanus vel humanus? Resp. qui sup. quòd ipsos timere inquantum habent potestatem a Deo, & ea bene vtuntur est potius timor diuinus, quàm humanus, sed eos timere inquantum Deo contrariantur est timor mundanus.

53 Dub. An homo timens sui corporis detrimentum & rerum temporalium peccet? Resp. qui sup. quòd talia fugere est naturale, sed qđ homo timore tali velit recedere a iustitia & peccare mortaliter, vt illa non patiatur est contra rationem naturalem, & talis timor est mundanus & malus.

54 Dub. An timor excuset a peccato? Resp. q. 125 ar. 4. quod non excusat a toto. s. quin illud sit mortale si sit contra præcepta Dei. & ita habetur 32. q. 5. c. ita ne. & extra q metus causa. c. sacris.

55 Dub. Quæ differentia est inter timorem filialem, initialem, seruilem, & mundanum? Respon. S. Tho. vbi sup. q. 19. ar. 2. quòd quando homo a Deo recedit propter mala quæ timet talia dicitur timor mundanus, sed si aliquis inhereat Deo propter timorem pœnæ, erit timor seruilis. Si autem propter timorem culpæ erit timor filialis, nam filiorum est timere offensam patris. Si autem propter vtrunque est timor initialis, q est medius inter vtrūq;.

56 Dub. An timor sit virtus theologica? Resp. qui sup. ar. 9. quòd non, quia obiectum timoris est malum quod quis refugit & non deus. Obiectum autē virtutis theologicæ est deus.

57 Dub. An aliquo modo in Deo sit timor? Respon. qui sup. ar. 2. quòd non, quia non habet superiorem cui subijciatur.

58 Dub. An in sanctis in patria erit timor? Respō. qui sup. quòd sic timor finalis iuxta illud Psal. 18. Timor domini sanctus permanet in sæculum sæculi, & non erit pœnalis. sed admirationis.

59 Dub. An in Christo fuerit timor? Resp. qui sup. 3. par. q 7. ar. 6. quòd sic vt habetur Esa. 2. replebit eum spiritus timoris domini, & erit secundum quod respicit diuinam eminentiā, prout anima Christi ex reuerentia moueba-tur in Deum spiritusancto acta.

60 Dub. An in damnatis erit timor? Resp. qui supra. 12. q. 67. ar. 4. quòd non, quia erunt sine spe euasionis, posset tamen in eis esse timor pœnæ propter suæ cessionem pœnarum, quia sic remanet ibi ratio futuri quod est obiectum spei.

61 Dub. Quis horum est timor Spiritussancti? Resp. qui sup. 2. 2. q. 9. ar. 9. quòd timor filialis siue castus quod idem est. Et tenet quasi primum locum ascendendo, & vltimum in descendendo.

62 Dub. An illi qui dicebant vidimus mirabilia hodie crediderit Christum fore Deum? Respon. Chryf. super Mat. quòd non, quia obstabat eis caro, nec tamen parum erat estimare eum precipuum esse mortalium & a Deo processisse, vt dicitur Mat. 6. c. dicentes, qui dedit potestatem talem hominibus.

ANAGOGICE ET TROPOLOGICE.

[Quod dominus sedens docet] significat doctores Ecclesiæ sedentes & docentes per prædicationem [quod virtus domini &c.] significat quod prædicatur in vanum, nisi spiritus domini intus inflammet [Paraclitus Christum quærens] significat animam dissolutam operationibus Christum quærere [quod impeditur a turba] signat quod cogitationibus multis homo impeditur [quod aperiunt rectū vt ante Christum ponant] figurat quod apertis sactarum mysterijs scripturarum ad notitiam Christi peruenitur [portantes paraclitū] doctores significant [quod in lecto deponit] significat Christum debere cognosci ab homine in illa carne adhuc constituto [quod Christus dimittit peccata] designat in curatione animæ peccata debere extirpari [de grabato surgere] est animam a carnalibus desiderijs abstrahere [grabatum tollere] est ipsam carnem per continentiæ frena correptam spe cœlestium præmiorum a delitijs segregare terrenis [domum ire] est ad internam sui custodiā ne iterum peccet redire [quod dicunt vidimus mirabilia hodie] designat mundatos a peccatis nunquam ita bene vidisse. i. intellexisse quæ agenda sunt.

ANAGOGICE.

Contemplemur Christum dominum sedentem & Angelos docentem, qui electis omnia dimittit peccata vt eius efficiantur supernæ ciuitatis, & in futura resurrectione animas nostras cum lectis suis. i. corporibus assumptis in domū cœlestē introducet vbi semper

magnificabunt deum omipotentem stupentes de tam ineffabili gloria, & erunt omnes repleti timore reuerentiali. dicentes, quòd viderũt mirabilia in die æternitatis.

SABBATO POST PENTHEC. 3

Surgens Iesus de synagoga.

Quære feria. 5. tertiæ dñicæ quadragesimę.

DOMINICA DE TRINITATE. 4

Cum uenerit paraclitus.

Quære in dñica infra octauam Ascẽsionis. 5

DOMINICA DE TRINITATE secundum ordinem prædicatorum. 6

Erat hõ ex Phariseis Nicodemus nomine. Io. 3.

Historia huius euãgelij facta est anno ętatis Christi. 31. die 16. Aprilis. f. in die Mercurij.

HISTORICE.

Pharisæus quidam Iudæorum princeps Nicodemus nomine ad dominum nocte quadam uenit eumq; magistrum compellans ex perpetratis ab eo signis a Deo uenisse confessus est, cui dominus ait nullum dei regnum intueri posse nisi iterum nascatur, at Nicodemus admirans scisitabatur quonam pacto senex homo nasci possit, & in genetricis uterum rursus ingredi necesse sit ut inde oriatur. dominus aũt ex aqua & spiritu sancto renasci se intelligere dixit nec alio in regnum posse modo Dei penetrare. nam ex carne caro exit, spiritum uero ex spiritu procedere dixit, nec ex dictis mirari eum debere, quoniam spiritus ubi libet spirat, eiusq; audiunt uocem ignorantes ortum & finem, similemq; eum fore qui ex spiritu natus esset. Quærente autem Pharisæo quonã hæc modo possent fieri? Respõdet dominus ipsum in lege doctum esse & horum non habere notitiam. se autem & loqui & attestari quod uidisset & agnosceret, nec tamen eius fidem dictis eo dare uelle. Si ergo de terrenis differens fibi non creditur quomodo cęlestia pertractãti assentient. Subintulit uero neminem cœlum conscendere posse nisi is qui & e cœlo aduenit & cœlum inhabitat. Filium uero hominis exaltati oportere, sicut a Moyse serpens exaltatus fuit, ut quilibet eius inhærens dictis non intereat, sed uita fruatur æterna.

NOnnulla declaranda sunt dubia. 1
Dubitatur. An iste esset dominus omnium Iudæorum quia dicitur princeps Iudæorum? Resp. gl. quod princeps iudæorum, id est unus de principibus Iudæorum.

Dubitatur. Cum uenit nocte? Respon. Lyra. quia nõ audebat uenire palam ne a synagoga expelleretur. 2

Dubitatur. Quia dicitur Ioan. 7. quod nullus ex principibus credidit in Christum? Respond. quod illud delictum fuit phariſæorum qui nesciebant Nicodemum secretæ credere.

Dubitatur. Cur exprimitur nomen Nicodemi? Resp. Lyra. q; ad ostendendũ famã ipsius. 4

Dubitat. Cur dicitur princeps Iudæorum? Respond. Beda quod ad ostendendum officiũ dignitatis ejus. 5

Dubitatur. Cur uocauit Nicodemum doctum cum stultra mundi elegerit Deus? Respõ. Lyra. quod licet primos a se uocatos uoluerit esse simplices, ne doctrina fidei sapientiæ humanæ ascriberetur, ita etiam a principio uocauit aliquos literatos ne ipsa cõtemptui haberetur quasi a solis simplicibus recepta. 6

Dubitatur. Cur non uocat eum Deum, sed magistrum? Respon. Aymo. quia licet crederet a deo missum non tamen agnoscebat. 7

Dubitatur. Cur Nicodemus nihil requirit a Christo, sed solum proficetur a deo uenisse? Respon. Lyra, quod minus dixit & plus significauit, quia per illa uerba ostendit se desidera re informari ab eo. 8

Dubitat. Quid uult dominus intelligi per nasci denuo? Respond. Augustinus. super Ioan. 1. ex Deo spirituali scilicet regeneratione per baptismum. 9

Dubitatur. Cur Christus dixit sibi nisi quis natus fuerit denuo &c? Respond. Chrysostomus. super Ioan. quod. q. d. si tu non natus fueris de super & dogmatum susceperis certitudinem alicubi extra erras, & lõge es a regno cœlorũ. 10

Dubitatur. Quid est uidere regnum dei? Respond. Augustinus. idest diuinitatem Christi. 11

Dubitatur. Quare patres uetere testamenti fuerunt saluati sine baptismo? Respond. Lyra. quod saluati sunt in fide Christi uenturi, & sic habuerunt rem baptismi, & etiam habuerunt in figura in aliquo correspondente per quod tollebatur peccatum originale. 12

Dubitatur. An ex tunc baptismus esset de præcepto? Respon. Magister Hugo quod non, nec hic dominus sententialiter promulgauit baptismi necessitatem ex tunc sed facturus quod erat reuelauit amico. 13

Dubitatur. Quid significant uerba quæ respondit Nicodemus? Respond. Lyra. quod arguit contra Christum ut intelligat modum regenerationis & arguit dupliciter. Primo ex ætate, quia ille qui nascitur est puer a senectute non potest aliquis redire ad pueritiam, ergo talis regeneratio est impossibilis, & hoc est quod dicit. quomodo potest homo nasci cũ sit senex. nam erat assuetus sensui literali, & ideo arguit de generatione carnali. Secundo arguit ex quantitate nascentis quæ est parua ut possit includi in utero matris, & uidetur impossibile quod ille renascatur qui iam est perfecte quãtitatis, & hoc est quod dicit numquid potest in uẽtrem matris &c. q. d. non, quia quãtitas non permittit. 14

Dubit. Quomodo respondet dñs ad prædicta argumenta? Respond. qui supra, quod dicẽs nisi quis renatus &c. respondet quod nõ, intelligit de generatione carnali de qua intelligebat Nicodemus sed de spirituali, quia argumẽta Nicodemi non concludunt quæ procedunt de generatione carnali. 15

Dub. Cur Nicodemus posuit potius exemplum de sene. quam de uiro? Respõ. Beda quoniam ipse erat senex. 16

Dubitatur. Cur Christus dicit regenerationem debere fieri ex aqua & spiritusancto? Respon. Augustinus. quod in huiusmodi generatione aqua uisibilis ad emundationem corporis intelligitur. Spiritus uero inuisibiliter concurrens ad emundationem inuisibilis animæ mittitur. 17

Dubitatur. Quomodo homo nasci ex aqua spiritualiter? Resp. Chrysost. dicens. Ego quoque interrogo te, quomodo natus est Adam ex terra, sicut enim in principio subijciebatur elemẽtum terræ totum uero opus plasmantis erat, ita & nunc subijcitur elementum aqua totum uero est spiritus gratiæ. 18

Dubitatur. Cur est necessaria aqua his qui spiritumsanctum suscipiunt? Resp. Chry. quod quia in ea diuina perficiuntur symbola sepultura & mortificatio, resurrectio & uita, sicut enim in aliquo sepulchro in aqua nobis submergentibus capita uetus homo sepelitur & submersus deorsum occultatur, deinde nouus rursus ascendit hoc etiã fit ut dicas, quoniam uirtus patris, & filij, & spiritussancti omnia cõplent. Et quod Christus tres dies ad resurgendum expectauit quod igitur est matrix fetui hoc est fideli aqua, in aqua enim plasmatur & figuratur, sed quòd in matrice plasmatur tempore indiget, quod uero in aqua non ita, sed in uno momento omnia fiunt, talis enim est natura corporum ut tempore assumant perfectionem, in spiritualibus uero non est ita, quoniam a principio perfecta constituuntur quæ fiunt. Ex quo enim ascendit a Iordane dominus non adhuc reptilia animalium uiuentium sed animas spirituales & rationales aqua reddit. 19

Dubitatur. Cur dominus post dicit quod nascitur ex carne caro est &c? Respond. Aymo. quia Nicodemus non poterat capere talia ac tanta secreta mysteria. Ideo dominus de carnali natiuitate similitudinem dedit, quod sicut caro carnem procreat, ita quoque spiritum spiritus parit. 20

Dubitatur. Cur dominus dixit Nicodemo non mireris? Respond. Chrys. quod quia uiderat eum turbatum ex hoc quod dixerat quod natum est ex spiritu spiritus est, & spiritus ubi uult spirat. Ideo dicit ei non mireris. 21

Dubitatur. Quomodo intelligitur spiritus ubi uult spirat &c? Resp. Chrysos. quod intelligit de uento qui spirat. idest flat, & uocem. idest sonum eius audis, & nescis unde uenit. idest ex quo loco determinato, aut quo uadat idest ad quem locum determinatum, & uoluntas capitur hic pro inclinatione naturali & sic est omnis qui natus est ex spiritu, quia in tali generatione est aliquid occultum & aliquid patens ad sensum. Augustinus autem intelligit de spiritusancto qui loquitur in prophetis quorum uoces sensui percipiuntur. sed principiũ sacrarum scripturarum qui est spiritussanctus & finis qui est cœlestis beatitudo nobis occultantur & sola fide tenentur, quæ expositio secundum Lyram uidetur rationabilior, quia Nicodemus erat doctus in sacra scriptura. Et ideo uidetur quod magis dominus ei exemplum dederit de talibus quod de uento materiali, & sic litera est plana, quia spiritussanctus non ex necessitate sed ex mera liberalitate inspirat homines. 22

Dubitatur. Cur solum loquitur de carne & non de ossibus & sanguine? Respond. Lyra, glossando. quod natum est ex carne, id est secũdum uirtutem carnalis generationis, caro est. idest constituitur in uita carnali tãtum in qua sunt nedum caro & ossa, sed & sanguis & nerui. 23

Dubitatur. Cur interrogat Nicodemus quomodo possunt hæc fieri? Respon. Aymo. quod quia mysterium diuinæ maiestatis capere non 24

valet.

valet. Et ideo rationem quærens factum non abnegans, non voto reprehensionis sed affectu discentis dominum interrogat.

25 Dub. Cur vocat eum magistrum? Resp. Lyra. quia erat doctor in lege.

26 Dub. Cur Christus insultat ei dicendo, q hæc ignorat? Resp. Aug. quia ꝺ debebat nasci de spiritu oportebat quod esset humilis. Ille autem magisterio inflatus erat, & alicuius momenti sibi esse videbatur, quia doctor erat Iudæorum, deponit ergo dominus eius superbiam vt posset nasci de spiritu.

27 Dub. Quomodo debebat hæc scire Nicodemus? Resp. Chry. quia in lege Moysi figuratiue continebatur baptismus, & fuerat etiam prænuntiatus per prophetas. Vide fer. 6. Palmæ. de baptismo quasi per totum.

28 Dub. Cur dicit quod scimus loquimur? Respon. qui sup. quod in hoc arguebat tarditatē Nicodemi, qui cito debuisset credere Christo scienti, & cuius doctrinam confessus fuerat a Deo esse.

29 Dub. Cum in principio loqueretur in singulari, cur nunc in plurali dicit quod scimus &c? Resp. Aymo. quod vt ostendat quod pater est in filio & filius in patre, & Spiritus sanctus ab vtroque indiuisibilis procedat.

30 Dub. Quid testatur Christus? Resp. Alcuinus. i. quod vidimus apud patrem in abscondito hoc testamur in mundo.

31 Dub. Cur dicit in testimonium nostrū non accipitis cum ipse credideri? Resp. Theophi. quòd non de Nicodemo hoc dicit, sed de genere Iudæorum qui vsque in finem in perfidia permanserunt.

32 Dub. Cur Christus nihil terrenum dixerit Nicodemo quomodo dicit si terrena dixi vobis? Resp. Chry. quòd exponit de vento vt dictum fuit dub. 22. Aug. de suscitatione templi de quo dixerat Ioan. 2. Beda vero de generatione spirituali quæ efficitur in terra sub elemento aquæ.

33 Dub. Quid intelligit per cœlestia? Resp. Ly. quòd emanationem personarum in diuinis quæ est valde ardua, & de difficili valde intelligibilis.

34 Dub. Cur dicit non creditis & non potius dixit non intelligitis? Resp. Chry. quòd cum quis aliqua per intellectum suscipere non valet amentiæ vel ignorantiæ imputatur, cum autem hoc non suscipiat aliquis quod solum fide oportet suscipere non amentiæ, sed infidelitatis est accusatio.

35 Dub. Cum sancti ascendant in cœlum & nō descenderint, quomodo verum dicit, nemo ascendit in cœlum &c? Resp. Aug. quòd nemo potest ascendere in cœlum nisi efficiatur membrum Christi qui descendit de cœlo, & na etiā ipsi in Christo descenderunt de cœlo, quia ipse nō aliud deputat corpus tuum. i. Ecclesiam suam quam seipsum.

36 Dub. Cur ponit exemplū de serpente exaltato? Resp. Beda. quod illud dicit demonstrans in figuram suæ passionis & humanæ saluationis iuste factum.

37 Dub. Quomodo figurat exaltatio serpentis mortem Christi? Resp. Ly. quod serpens in deserto exaltatus habuit quidem similitudinem veneni inquantum dicebatur serpens, venenum autem non habuit quia æneus, sic Christus habuit similitudinem peccati ex carne, in qua passus est & fuit tamen omnino sine peccato.

38 Dub. Quomodo exaltatus fuit Christus? Resp. Theophi. quia fuit suspensus in altū, & quia per mortem fuit etiam exaltatus, quia datum est ei nomen quod est super oē nomē.

39 Dub. Cur non dicit oportet pendere filiū hominis? Resp. Chry. quod hoc honestius videbatur dictum, vnde & propter audientem, & propter figuram hoc posuit vt dicas, quoniam cognata sunt vetera nouis.

40 Dub. Cur ita obumbrate locutus fuit? Resp. Chry. quod ne ex eius verbis fieret tristis auditor.

41 Dub. Cur dicit vt omnis qui credit in eum non pereat. Resp. Chry. qui sup quod in hoc ostendit fructum passionis manifeste.

42 Dub. Cur dicit, sed habeat vitam æternā? Resp. Aug. q ad ostendendum quod res figurata per serpentem est excellentior ipsa figura, quia qui mordebantur a serpentibus respicientes serpentem æneum sanabantur a morte ad vitam temporalem, hij autem qui conformantur passioni Christi habent vitam æternam.

43 Dub. An naturali ratione cognosci possit pluralitas personarum in diuinis? Resp. S. Tho. 1. par. 132. q impossibile est per rationem nāturalem ad cognitionem trinitatis diuinarū personarum deuenire, sed bene probari pōt per auctoritates his q auctoritates suscipiūt apud alios vero sufficit defendere non esse impossibile quod prædicat fides.

44 Dub.

44 Dub. Quia cum tres personæ diuinæ sint tres habentes deitatem, cur nō dicuntur tres Dij? Resp. qui sup. q. 39. ar. 3. quod licet Deus significet habentem deitatem, tamen est alius modus significandi. nam dicitur Deus substantiue, sed habens deitatem dicitur adiectiue. Vnde licet sint tres habentes deitatem, non tamen sequitur quod sint tres Dij.

ALLEGORICE.

[Nicodemus princeps Iudæorum veniens ad Iesum nocte] significat Iudæos obnubilatos tenebris ignorantiæ qui venient ad fidem Christi tempore Enoch & Helyæ, quia cum intrauerit plenitudo gentium, tunc omnis Israel saluus erit, & illuminabuntur omnes renascentur ex aqua & Spiritusancto, & finaliter habebunt vitam æternam.

TROPOLOGICE.

Docentur dubij in fide vt veniant ad Iesum i. eius ministros nocte. i. sub silentio, & perquirant ea quæ ad eorum salutem pertinent, vt possint introire in regnum Dei.

ANAGOGICE.

Terrena derelinquentes cœlestia contemplari licet, & sic nocte. i. clausis oculis corporalibus per mortem anima soluta ad cœlum tendet ad magistrum nostrum & omnium Christum Iesum qui suis mellifluis verbis nos cō solabitur eius diuinitatem nobis manifestando vt ipsa fruamur in sęcula sæculorum amē.

IN FESTO CORPORIS Christi.

Caro mea uere est cibus. Io. 6.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 32. die 14. Aprilis. in die Martis.

HISTORICE.

Dominus Iudæis ait suam carnem vere cibum fore, & suum potum esse sanguinem. eūq; in se manere qui sumeret ea &c quemadmodum autem a patre viuens missus foret, ita & se propter genitorem viuere, hunc q; de cęlo descendisse panem quem edens vita fruetur æterna, nequaquam vt qui manna manducauerunt & morte affecti fuerunt.

1 HAec sunt quę occurrunt dubia. Dub. Igitur vbi erat Iesus quā do hæc verba dixit? Resp. quòd in Capharnaum & in synagoga, vt habetur ante istud Euang.

2 Dub. Cur caro Christi dicitur cibus & sanguis potus? Resp. Ly. post Chry. quia reficiunt animam quæ est immortalis.

3 Dub. Cur dominus dicit prædicta verba? Resp. Chry. quod vt ostendat quod hic est verus cibus qui saluat animas.

4 Dub. Quomodo manducans eius carnem in eo manet & econtra? Resp. Lyr. in me manet. i. vnitur mihi & ego illi &c.

5 Dub. Cur dicitur viuens pater? Resp. Lyra. quia est vita per essentiam.

6 Dub. Quo cum misit pater? Resp. quod misit. i. incarnari constituit.

7 Dub. Quomodo ipse viuit propter patrem? Resp. qui sup. quòd inquantum Deus viuit propter patrem inquantum procedit ab eo, accipit tamen eandem vitam quam habet pater, sed inquantum homo viuit propter patrem inquantum vnitur supposito præcedenti a patre quam vnionem concomitatur plenitudo gratiæ quæ est spiritualis vita.

8 Dub. Quomodo viuit propter eum qui mā ducat eum? Resp. qui sup. quòd inquantum per sacramentum Eucharistiæ aliquis vnitur deo viuit spiritualiter.

9 Dub. Quæ vnio est manducantis ad ipsum? Respond. qui sup. quòd est vnio per fidem & dilectionem, & non realis in vnitate suppositi.

10 Dub. Cum infideles viuant & viuent post resurrectionem, & tamen non manducant, ergo videtur quod absque manducatione quis potest viuere? Resp. Chry. quòd intelligitur de vita gloriosa mercedem habente qua non viuunt, neque viuent infideles.

11 Dub. Cur non dicit sicut ego manduco patrem & viuo propter patrem? Resp. Aug. quòd filius participatione patris non fit melior sicut participatione filij per vnitatem corporis eius & sanguinis quod illa manducatio & potatio significat nos efficimur meliores.

12 Dub. An comedendo hunc panem comedamus purum Deum vel purum hominem, aut vtrunque? Respon. Theophilus, quòd non purum Deum, quia impalpabilis & incorporeus est, neque etiam puri hominis carnem comedimus quæ nil posset proficere, sed quia Deus carnem sibi vnitit caro eius viuificata existit, non quod in Dei naturam transierit, sed secundum quandam igniti ferri consuetudinem quod & ferrum manet, & ignis actum ostendit sic & caro domini viuificatiua est tanquam caro verbi Dei.

13 Dub. An Christiani manducantes digne hoc sacramentum saluabuntur? Resp. S. Tho. in 4. sen. dis. 46. q. 2. ar. 3. q. 2. quòd digne manducans quantum est ex uirtute sacramenti ad uitam æternam perducitur quamuis aliquis se possit tali fructu priuare per peccata etiam postquam digne sumpserit.

14 Dubia alia circa materiam huius sacramẽti. Require in die palmarum dubio 88. usque ad dubium 336.

DOMIN. I. POST PENTHEC.

Estote misericordes. Luc. 6. c.

Hæc uerba dicit dominus anno ætatis suæ 32. die 13. Iulij. in die Iouis.

HISTORICE.

Discipulos dominus hortatus est vt genitoris sui exemplo misericordes efficerentur, ut que iudicarent aut condemnarent neminem ne talia, & ipsi paterentur, dimitterent uero & contribuerent ut similia consequerentur, amplamq; mẽsuram in eorum fore sinum reponendam, & qua ipsi usi forent mensura, eõ similis eis remetienda debere, eçcorũ eis quo que similitudinem induxit quorum neuter alteri ducatum præstare ualet alioquin in præceps ambo ruunt ait etiam nullum discipulũ magistrum excedere, sed tunc cum perfectum exitere si suum equaret præceptorem, insuper monuit, vt quis primo prospiciat vt ex suo oculo trabem eruat, ut post recte prospectans ex fratris oculo festucam educat.

DEterminanda sunt occurrentia dubia.

1 Dub. Vbi & quibus dominus dixit hæc verba? Resp. quòd vt habetur ante istud Euangelium, erat in loco campestri post descensum montis vbi aderant eius discipuli & multitudo copiosa plebis.

2 Dub. Quid est misericordia? Resp. S. Tho. 1. par. q. 21. ar. 3. quòd est aliene miserie in nostro corde compassio qua utique si possemus subuenire compellimur.

3 Dub. An misericordia sit uirtus? Resp. qui sup. 2. 2. q. 30. art. 3. q. si dolor de aliena miseria nominat motum appetitus sensitiui misericordia passio est & non uirtus, si uero nominat motum appetitum intellectui secundum rationem regulatam sic est uirtus moralis.

4 Dub. An misericordia sit maxima uirtutum? Resp. qui sup. art. 4. quòd misericordia secundum se est maxima uirtutum, sed per comparationem ad habentem eam, si talis non habet superiorem sicut Deus eius misericordia est maxima, vnde & misericordia ponitur proprium Deo. Si uero eam habens superiorem habeat misericordia non est maxima uirtutum, sed illa per quam coniungitur superiori. & sic in nobis qui Deum habemus superiorem charitas per quam coniungimur Deo est excellentior misericordia.

5 Dub. Quæ sunt illa quæ magis mouent homines ad misericordiam? Resp. qui sup. ar. 1. q. mala corruptiua & contristatiua. Secundo mala quorum fortuna est causa, puta q. aliquod malum eueniat unde sperabatur bonũ. Tertio mala quæ indigne patiuntur.

6 Dub. Qui hominum sunt magis misericordes? Resp. qui sup. ar. 2. quòd amici & propinqui, senes, sapientes, ac timidi, quoniam confiderant se talia posse pati.

7 Dub. Qui hominum sunt magis immisericordes? Resp qui sup. q. illi qui nihil mali putant se posse pati, similiter irati & qui volunt contumeliam inferre, quia interim quod sunt in hac dispositione non miserentur. Prou. 27. ira non habet misericordiam, neque erumpens furor similiter superbi qui contemnunt alios & reputant eos digne pati.

8 Dub. An in Deo sit misericordia. vide se. 6. quatnor temporum aduentus. dub. 35.

9 Dub. An in omnibus operibus Dei sit misericordia & iustitia? Resp. qui supra. 1. par. q. 21. ar. 4. quòd sic, quia quicquid facit Deus in rebus creatis secundum conuenientem ordinem facit in quo consistit ratio iustitiæ opus autem diuinæ iustitiæ semper præsupponit opus misericordiæ & in eo fundatur. creaturæ. n. nõ debetur aliquid nisi propter aliquid in ea præexistens, uel præconsideratam, & rursus si aliud creaturæ debetur hoc erit propter aliquid prius, & cum non sit procedere in infinitum oportet ad aliquid deuenire, q ex sola bonitate diuinæ uoluntatis dependeat quæ est vltimus finis, & sic in quolibet opere domini apparet misericordia quantũ ad primam radicem eius cuius virtus saluatur in omnibus consequentibus, & etiam vehementius in eis operatur sicut causa primaria vehementius fluit quam causa secunda.

10 Dub. Quomodo omnipotentis Dei parcendo & miserendo manifestatur? Resp qui sup. quæst. 25. art. 3. quia libere peccata dimittit. Item quia parcendo hominibus & miserando eos perducit ad participationem infiniti boni quod est vltimus effectus diuinæ uirtutis. & etiam quia effectus diuinæ misericordiæ est fundamentum omnium diuinorum operum.

11 Dub. Quando punit iniquos quomodo miseretur? Resp. qui sup. q. 21. art. 4. quòd etiam ibi apparet misericordia non quidem totaliter relaxatus, sed aliqualiter alleuians dum punit citra condignum.

12 Dub. An sit aliquod signum misericordiæ Dei? Resp. qui sup. ad Heb. 3. lect. 2. quòd magnum signum est quãdo temporaliter punit.

13 Dub. An Deus agat misericordius cũ vno, quàm cum alio? Resp. qui sup. in 4. sen. dis. 46. q. 1. ar. 2. q. 4. q. misericordia respicit absolute diuinum effectum non concernendo aliquam proportionem vel equalitatem in ipso unde secundum maiorem misericordiæ effectum dicitur misericordius agere cum uno quàm cum alio, si hoc referatur ad actionem secundum quod determinatur ad effectum, non autem si referatur ad eam secundum, q exit ab agente, quia ipse una & inuariabili misericordia cum omnibus misericorditer agit.

14 Dub. An misericordia Dei sit infinita? Resp. qui sup. ad Ephe. 2. lect. 2. q. sic, quia non coarctatur angustiis diuitiarum neque timore nocumenti restringitur, & neque lege superioris.

15 Dub. An sperandum sit de misericordia dei? Resp. qui sup. super Ps. 50. q. sic. Primo, quia proprium dei est misereri. Secundo quia omnibus sperantibus in eum semper misertus est.

16 Dub. An deus miserendo agat contra iustitiam? Resp. qui sup. 1. par. q. 21. ar. 3. quòd nõ, sed aliquid supra iustitiam operatur.

17 Dub. Quod est maius opus dei uel creare iustum uel misericorditer iustificare impiũ? Resp. qui sup. 3. par. q. 43. ar. 4. quòd & si utrunque sit æqualis potentiæ, tamen iustificare impium est maioris misericordiæ.

18 Dub. Cum pater sit infinitę misericordiæ, quomodo possimus esse misericordes, sicut ipse est? Resp. Ly quòd non oportet quod curat similitudo quantum ad omnia, sed solum quod quemadmodum deus reuelat miserias nostras non expectando aliquid a nobis, sed propter suam bonitatem sic homo debet mo ueri ad reuelandum miseriam proximi propter amorem bonitatis diuinæ.

19 Dub. Quære prohibet iudicare cum Deut. 16. dicatur iudices & magistros constitues in omnibus portis tuis vt iudicent populum iusto iudicio? Resp. S. Tho. 1. par. q. 60. art. 2. q dominus prohibet ibi iudicium temerarium quod est de intentione cordis, vel aliis incertis.

20 Dub. An semper sit licitum iudicare? Resp. qui sup. 2. 2. q. 60. ar. 2. quòd iudicium inquantum est licitum inquantum est iustitiæ actus, & ad hoc quòd sit actus iustitiæ tria requirũtur. Primo vt procedat ex inclusione iustitię. Secundo quod procedat ex auctoritate præsidentis. Tertio quod proferatur secundum rectam rationem prudentię.

21 Dub. Quia videtur quod nulli homini liceat alium iudicare? Resp. qui sup. quòd licet dicatur ad Rom. 14. Tu quis es qui iudicas alienũ seruum suum domino stat & cadit, nihilominus, quia iudex constituitur ut minister dei secundum hoc licet iudicare. Vnde dicitur Deut. 1. quòd iustum est iudicare, & post subdit, quia dei est iudicium.

22 Dub. An peccatores possint alios iudicare? Resp. qui supra. quòd illi qui sunt in grauibus peccatis non debent iudicare eos qui sunt in eisdem peccatis, uel minoribus. vt dicitur Chry. super Mat. & præcipue hoc est intelligendum quando illa peccata sunt publica, q ex hoc generatur scandalum in cordibus aliorum, si autem sunt occulta & necessitas iudicãdi immineat propter officium potest cum humanitate & timore uel arguere uel iudicare.

23 Dub. An iudicium ex suspitione procedẽs semper sit peccatum? Resp. qui sup. ar. 3. quòd gradus suspitionis est triplex. Primus vt homo ex leuibus iudicijs dubitare præsumat de bonitate alicuius, & hoc est venniale peccatũ, quia pertinet ad tentationem humanam, sine qua vita ista non ducitur. Secundus gradus est cum aliquis pro certo malitiam alterius estimat ex leuibus indicijs, & hoc si sit de aliquo graui est peccatum mortale inquantum non est sine contemptu proximi. Vnde Glo. super illud. 1. ad Chor. 4. Nolite ante tempus iudicare dicit. & si suspitiones uitare non possumus, quia homines sumus. Iudicia tamen diffinitiuas firmasq; sententias cõtinere debemus. Tertius gradus est cum aliquis iudex ex suspitione procedit ad aliquẽ condẽnan-

dum, & hoc directe ad iniustitiam pertinet, vnde est peccatum mortale.

24 Dub. An dubia semper sint in meliorem partem interpretanda? Resp. qui sup. art. 4. q. hic, quia ex hoc ipso quod aliquis habet malã opinionem de alio absque sufficienti causã in iuriatur ei, & contemnit ipsum. nullus autem debet alium contemnere nel nocumentũ aliquod inferre absque causa cogente, & ideo vbi non apparent manifesta indicia de malo alicuius debemus eum, vt bonum habere in meliorẽ partem interpretando q. dubiũ est.

25 Dub. An acceptio personarum sit licita in iudicio? Resp. qui sup. q. 63. ar. 4. q. homo in iudicio debet pauperi iubuenire quantum fieri potest, tamen sine læsione iustitiæ alioquin non habet locum illud quod dicitur Exod 23. c. pauperis quoque non misereberis in iudicio, & ita per acceptionem personarum iudicium corrumpitur, quia talis acceptio personarum inequalitatem quandam habet inquantum attribuitur alicui personæ præter proportionem suam in qua consistit æqualitas iustitiæ, ad quam iudex inequalitatem oppositam reducere debet.

26 Dub. An inferior possit iudicare superiorem? Resp. qui sup. in 4. sen. dis. 47. q. 1. ar. 2. q. 2. quòd non auctoritate propria, sed bene auctoritate superioris sicut patet in iudicibus delegatis.

27 Dub. An iudex possit innocentem condemnare si conuincitur per testes? Resp. qui sup. 2. 2. q. 64. ar. 4. quòd iudex sciens aliquem innocẽtem esse qui falsis testibus conuincitur debet diligentius examinare testes vt inueniat occasionem liberãdi innoxium, sicut Daniel fecit. Si autem hoc non potest, debet eum superiori relinquere iudicandum, si autem etiam hoc non potest, non peccat, secundum allegata sententiam ferens, quia ipse non occidit innocentem, sed illi qui asserunt nocentem.

28 Dub. An carnifex debeat exequi sententiam iniustam iudicis interficiendo innocentem? Resp. qui sup. q. si sententia contineat intolerabilem errorem nõ debet obedire. alias excusarentur carnifices qui martyres occiderunt. Si vero non contineat manifestam iniustitiam non peccat præceptum exequendo, quia ipse non habet discutere superioris sententiam, nec ipse occidit innocentem. sed iudex cui ministerium adhibet.

29 Dub. An iudices tolerantes meretrices vel alia consimilia mala publica peccent? Resp. qui sup. q. 10. ar. 11. quòd non imo recte talia tolerant ne aliqua bona impediantur, vel etiã ne aliqua mala peiora incurrantur, sicut Augus. dicit in libro de ordine, auser meretrices de rebꝰ humanis turbaueris omnia libidinis.

30 Dub. An iudices tolerantes Iudæos ritus suos seruare peccent? Respon. qui sup. q. non, quia licet ipsi Iudæi peccent suos ritus obseruando in quibus olim præfigurabatur veritas fidei quam tenemus, tamen hoc bonum prouenit quod testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, & quasi in figura nobis reputatur quod credimus, & ideo in suis ritibus tolerantur.

31 Dub. An iudices tolerantes ritus machometistarum & aliorum infidelium peccent? Resp. qui sup. q. sic, quia tales ritus cum nihil veritatis habeant, nec aliquid vtilitatis afferant nullo modo sunt tolerandi nisi forte ad aliquod malum vitandum. s. scandalum vel dissidium quod ex hoc posset prouenire, vel impedimentum salutis eorum qui paulatim sic tolerati conuertuntur ad fidem, propter hoc. n. etiam hæreticorum & paganorum ritus aliquando Ecclesia toleranit, quando erat magna infidelium multitudo.

32 Dub. An aliquis possit se submittere iudicio alicuius qui non sit eius superior? Resp. qui sup. q. 97. ar. 1. quòd sic, sicut Christus iudicio se subdidit spontanea voluntate, & etiam arbitris patet.

33 Dub. Cur in arbitramentis apponitur pœna? Resp. qui sup. quia arbitri qui sunt superiores non habent de se plenã potestatem coercẽdi.

34 Dub. Quia videtur q. ex actibus alicuius quis possit iudicari. quia Mat. 7. dicitur. a fructibus eorum cognoscetis eos? Resp. Beda. in Hom. quòd hoc de manifestis dictum est quæ non possunt bono animo fieri sicut stupra, vel blasphemiæ, vel furta, vel ebrietates & si quæ sunt talia, de quibus nobis iudicare permittit.

35 Dub. Cur dicit non iudicabimini cũ oporteat nos omnes iudicari ante tribunal Christi? Resp. Lyr. quòd hoc dictum intelligitur de iudicio quo quis ex aliquibus signis malis iudicat de proximo, quia qui taliter iudicat taliter iudicabitur.

36 Dub. Cur dicit nolite condemnare &c? Respon. Greg. Nisenus. quòd hoc vocat iudicium asperiorem damnationem, non. n. iudicium cum venia prohibet.

37 Dub.

37 Dub. Quid vult vt dimittamus? Resp. Beda quod iniurias.

38 Dubita. Quid vult quod demus? Resp. qui supra quod beneficia.

39 Dub. Cur ista vult? Resp. qui supra: quia huius sententia cuncta quæ de conuersando cum inimicis manducaueras comprehendit hic. Nam immediate ante istud euangelium dixerat, diligite inimicos vestros.

40 Dub. cur dicit mensuram bonam &c. Resp. Cirilus, quòd in hoc ostendit q. ampliori manu recompensationẽ accipiemus a Deo qui largissime donat diligentibus eum.

41 Dub. cur ponit hoc adiectiua. s. bonam confertam &c. Resp. Ly. q. dicit bonam quantum ad bona fortunæ quæ aliquando conferuntur propter opera pietatis, confertam quantum ad bona naturæ sicut sanitas, & huiusmodi, coagitatam quantũ ad bona gratiæ, & superefluentem quantum ad bona gloriæ.

42 Dub cur dicit dabunt? Resp. Aug. de cõsensu Euang. quæ per illorũ merita quibus vt caricé aquæ frigidæ in nomine discipuli dederunt mercedem cœlestẽ accipere merebũtur.

43 Dub. Quis est sinus noster? Resp. Iaco. de Vorag. q. sinus animæ est intellectus qui implebitur gloria visionis aperte.

44 Dub. Quia supra dicit mensuram superefluentem, & nunc dicit eadem mensura remetietur vobis? Resp. Theophilus, q. non dicit in tanta mensura remetietur vobis, sed in eadem, qui enim benefecit, benefiet ei quod est, remetiri eadem mensura, sed superefluentem dicit, quod millies benefiet ei.

45 Dubitatur. Quia si aliquis non habet quomodo dabit? Resp. Cyrillus quod si talis non faciat non delinquit, in eo enim quod habet acceptatur non in eo quo caret.

46 Dubitatur. Quia si aliquis modicum habet & det modicum non videtur q. tantum remetiatur sibi sicut multum danti? Resp. Lyra, q. magnitudo non attenditur semper secundum maioritatem exterioris operis, sed interioris affectus.

47 Dubit. Ad quid inducit similitudinem de cæcis? Resp. Lyra, quod quantum ad virtutes perficientes intellectum quæ sunt sapientia de diuinis & scientia de humanis inquantum ordinantur in deum. & istæ virtutes potissime requirũtur in prælatis & rectoribus aliorum cuiusmodi erant futuri apostoli: & alij eorum successores.

48 Dub. Quomodo intelligitur hæc similitudo? Resp. Lyra, nunquid potest cæcus. i. carens scientia, & sapientia cæcum ducere. i. ignorantem dirigere. q. d. non.

49 Dub. In quam foueam cadunt? Resp. qui supra. i. in transgressionem & peccatum. vnde Greg. in pastorali cum pastor per abrupta graditur, consequens est vt grex ad præcipitium sequatur.

50 Dub. Quia videtur q. multi discipuli superauerint magistros? Resp. Cyrillus, quòd verum est in scientia, sed intelligitur q. si equatur magistro discipulus, aut superet eum non efficiat super magistrũ, sed si stat in mensura docentiũ & magistrum imitetur. Et ideo dicit perfectus autem omnis erit si sit sicut magister eius.

51 Dubit. Quia sunt multi magistri qui mala docent, quomodo eorum discipuli erunt perfecti si eum sicut magistri? Resp. Ly. quòd discipulus si assimilatur magistro bono erit perfectus secundum veritatem, si autem malo erit perfectus secundum quandam translationem. Dicit enim philosophus 5. metb. si autẽ transferentes & ad mala dicimus calumniatorem perfectum, & latronẽ perfectum: quoniam & bonos dicimus ipsos & latronem bonum & calumniatorem bonum.

52 Dubit. Cur dicit, quid autem vides festucam &c. Resp. Theophilus, q. inducit aliam parabolam de eodem.

53 Dub. Quid intelligitur per festucam & trabem? Resp. S. Vincen. q. festuca est peccatum veniale, & trabs mortale. q. d. qua fronte is qui est in peccato mortali debet corripere peccatum veniale fratris.

54 Dub. quia dominus non dicit corrigis, sed vides? Resp. quòd hic videre capitur pro corrigere, vel redarguere, vt sit sensus vides festucam i. arguendo demonstras te videre.

55 Dubit. Cur potius dicit in oculo quam in alio membro corporis? Resp. quia oculo infecto totus homo infectus videtur.

56 Dubitatur. Cur sic arguentem vocat dominus hypocritam? Respõ. Theophilus, quia ex hoc aliorum peccata indicant ut iusti videantur.

57 Dub. Cur dicit ejice primum &c. Respon. Lyra, quia hic est ordo charitatis, vt a seipso incipiat corrigere errata, & demum corrigat errata fratris.

58 Dubitatur. quomodo possumus ejicere trabem, id est peccatum mortale cum solas

deus

deus dimittat peccata? Respond. quòd homo debet facere quod in se est, quia semper deus præsto est gratiam infundendo.

59 Dubitatur. Quid est quod non videmus trabem in oculo nostro & tamen videmus festucam in oculo fratris? Resp. Greg. tertio moralium cap. 23. dicens sunt nonnulli qui nihil quidem virtutis agere studeant, sed tamen cum alios peccare conspiciunt iustos se in eorum comparatione suspicantur. Neque enim corda hominum vna vel similis culpa transfigit. Hunc itaque superbia illaqueat illum forsitan ira supplantat. Hunc autem auaritia cruciat, illum vero luxuria inflammat. Et plerunque contingit vt is quem superbia deprimit alium respiciat, qualiter ira succedat, & quia non citius ira instigat meliorem se iracundo iam deputat, atque apud semetipsum quasi de iustitia extollitur, quia pensare vitium negligit quo grauius tenetur, plerunque contingit vt is, quem auaritia sauciat, alium in luxuriæ voragine mersum cernat, & quia se alienum a pollutione carnali respicit quibus ipse sordibus spiritualis vitij intrinsecus polluitur non attendit dumque in alio pensat malum quod ipse non habet, in se negligit considerare quod habet, sicque fit vt dum ad aliena diiudicanda mens ducitur proprij iudicij lumine priuetur. Et eo durius contra, aliena superbiat, quo sua negligentius ignorat.

60 Dubitatur. Cur dicit & tunc perspicies ut educas &c. Respon. quòd interim, quòd macula est in oculo non potest prospicere, ideo primo debet eijcere, & tunc prospiciet &c. Vnde versus. Alterius oculo qui vult reprehendere labem, de proprio potius eruat ipse trabem.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

DOMINICA III. POST PENthecosten secundum ordinem prædicatorum sit de sancta trinitate sicut supra. Homo erat ex pharisæis Nicodemus nomine.

DOMINICA SECVNDA POST Penthecosten.

Homo quidam fecit cœnam magnam. Luc. 14.

Hanc parabolam, locutus fuit dominus anno ætatis suæ. 32. die. 3. Octobris in die sabbati.

HISTORICE.

Parabolam quandam dominus, sub hac protulit forma ait enim hominem quendam magnam præparasse cœnam ad eamque vocasse non paucos quos, & conuiuio parato euocari iussit, cum uero excusatos ut eos haberet nuntio, imposuissent suo denuntiandum domino, quoniam eorum vnus vt villam ab eo emptam prospiceret accedere necesse habebat, alter tria boum iuga ut probaret differre non poterat, & tertius ab vxorem nouiter ductam conuiuio interesse nequiret. Iratus his auditis dominus seruo imperauit ut quoscunque in plateis ac ciuitatis vicis etiam miserabiles ad cœnam introduceret, quòd cum opere impleret seruus adhucque vacaret locus. Rursus in mandatis seruo dedit ut quotquot inueniret ingredi compelleret quatenus eius impleretur domus inquiens inuitatorũ neminem suã gustaturum fore cœnã.

HAec sunt quæ occurrunt dubia.

1 Dubit. Vbi & quibus hanc parabolam dominus dicit? Respondet, quòd ut habetur ante hoc euangelium eam dixit in domo cuiusdam principis phariseorum in conuiuio sabbato præsentibus discipulis suis aliisque pluribus.

2 Dubit. Cur dominus usus fuit hac parabola? Respon. Lyra. quòd hic dominus arguit Iudæos de ingratitudine, quia ipsi præ ceteris generibus fuerunt inuitati ad beatitudinem cœlestem per prophetas per Christum & per apostolos, & tamen renuerunt uenire per fidem, & ideo uocati sunt gentiles ut habetur Act. 13. & hoc innuit parabola.

3 Dubitatur. Quis est iste homo? Respond. Cirillus, quòd deus pater.

4 Dubitat. Cur aliquando deus dicitur Leo, pardus, homo &c. Respon. Chryso. quòd quotiens punitiuam suam uirtutem indicare vult deus. Vrsa, pardus, leo, & huiusmodi nuncupatur, quando vero misericordiam exprimere vult dicitur homo.

5 Dubitatur. Cur potius dicitur cœna quàm prandium? Respon. Cirillus, quòd pater cœlestis dedit pro nobis in mortem filium suum qui dedit nobis proprium corpus suum comedere. Vnde & in uespere agnus immolabatur iuxta legem mosaycam. Merito igitur cœna

cœna dictum, est paratum in Christo conuiuium.

6 Dub. Quos uocauit? Respon. quòd vt habetur primæ Thom. 2. uocauit totum genus humanum quoniam ipse vult omnes homines saluos fieri.

7 Dubit. Quem seruum misit? Resp. Greg. in homel. quòd ordinem prædicatorum.

8 Dub. Cum multi prædicauerint quomodo dicit seruum in singulari? Respond. quod hic est figura synecdoche, quando dicit seruum, scilicet seruos.

9 Dubit. Quare non veniunt omnes vocati? Respon. qui supra, quòd licet vocauerit multos pauci tamen veniunt, quia nonnunquam qui eidem per fidem subiecti, sunt æterno eius conuiuio male uiuendo contradicunt.

10 Dubit. Quomodo & quando parata fuerit omnia? Respond. August. de uerbis domini, quòd Christo immolato parata fuerunt omnia. Vnde & ipse dixit consummata sunt scilicet omnia quæ scripta erant de eo, & eius passione.

11 Dubitatur. Quomodo se excusauerint? Respon. Lyra. quòd se excusare est per mala opera se retrahere.

12 Dub. Quia si omnes se traxerunt ergo nullus est saluatus? Resp. qui supra, quòd accipitur hic omnes pro maiori parte quia pauci saluantur respective, & est figura synecdoche.

13 Dub. Cur dicit cœperunt se excusare nunquid se excusarunt? Resp. quod qui mala operantur si postea penitent, incipiunt quidem se excusare male agendo, sed non se excusant perseueranter male operando.

14 Dub. Quid significat villa empta? Respon. August. de uerbis domini, quod dominatio per eam denotatur.

15 Dub. Quis fuit primus se excusans? Resp. qui supra, quòd primus homo quæ dominari voluit, & dominum habere noluit.

16 Dub. Quam necessitatem habet videre villam? Resp. quòd superbi nolentes deo subiici, necesse habent, id est violantur a spiritibus inflatis extra extra obedientiam dei, & videre illam, id est delectari in superbia sua.

17 Dub. Cur non poterat in crastinum expectare videre villam? Resp. quòd superbia ita detinet hominem vt nil boni possit agere, quia superbia, vt Augu. dicit in regula etiam bonis operibus insidiatur vt pereant.

18 Dub. Quia non videntur superbi dum rogant seruum vt habeat eos excusatos? Resp. Greg. in homel. quòd humilitatis verba permiscent dum dicunt rogo, & tamen venire contemnunt humilitas sonat in voce, superbia in actione.

19 Dubit. Quæ sunt illa iuga quinque boum? Respond. Augu. de verbis domini, quòd sunt quinque sensus carnis huius qui sic numerantur. In oculis visus est. In auribus auditus. In naribus odoratus. in faucibus gustus. In omnibus membris tactus. Sed quia iuga sunt in tribus prioribus sensibus facilius apparet, duo sunt oculi, duæ aures gemine nares. Ecce tria iuga in faucibus, id est sensus gustandi geminatio quædam inuenitur, quia nihil gustando sapit nisi lingua & palato tangatur, voluntas carnis quæ ad tactum pertinet occulte geminatur est & forinsecus & intrinsecus.

20 Dubit. Cur isti sensus iuga dicuntur? Resp. qui supra, quia per sensus istos carnis terrena requiruntur, boues enim terram versant homines autem remoti a fide terrenis dediti nolunt credere aliquid nisi ad quod sensu corporis peruenium quinque partito.

21 Dubi. Cur dicit eo probare illa? Resp. qui supra dicens ut noueritis autem istorum quinque sensuum non delectationem quæ mulcet & ingerit voluptatem & curiositatem quandam notatam fuisse non ait eo pascere illa, sed probare.

22 Dubi. Cur adducit hic matrimonium cum sit sacramentum ecclesiæ & res iusta? Respon. Gregor. in homel. quòd quamuis bonum sit coniugium atque ad propagandum sobolem diuina prouidentia constitutum, nonnulli tamen per hoc non fecunditatem prolis, sed delideria expetunt voluptatis, & idcirco per rem iustam significati potest non incongrue res iniusta.

23 Dubitatur. Cur iste tertius non se excusauit sicut duo primi, sed solum dixit non possum venire? Respon Basilius, quòd quia intellectus humanus vergens ad mundanas illecebras debilis est ad agendum.

24 Dubitat. Cur de solo actu visus facit mentionem cum quinque sensus per quinque iuga bonm intelligat? Respon. August. vbi supra quòd per solos oculos aperte commemorati sunt quinq; sensus quorum est in quinq; sensibus principatus. Propterea cum proprie ad solos oculos pertineat visus, ipsum videre pro omnes quinque sensus solemus appellare.

25 Dub.

25 Dubita. Cur tantum quinque iuga boum emit? Respond. quia tantum sunt quinque sensus corporis.

26 Dubit. Cur non potest venire qui vxorem duxit? Resp. qui supra quia carnem amplexatur carnis voluptatibus iucundatur.

27 Dubi. Cur solum de istis tribus vitiis facit mentionem? Respon. qui supra, quod quia secundum quod dicitur. 1. Ioan. 2. c. omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut oculorum, aut superbia vitæ, & ita ad ista tria reducuntur omnia excludentia a beatitudine cœlesti.

28 Dubit. Cum deus non indigeat nuntio cur fit mentio de nuntio misso? Resp. qui supra. 5. super Gen. ad literam, quod non propter se indiget, sed propter nos, & propter ipsos, quia illo modo deo parere & assistere habent ut cum de inferioribus consulant eiusque supernis iussibus obtemperent.

29 Du. Cur iratus fuit paterfamilias? Rñ. Ciri lus qa Iudęis vocationē renuētibus indignatus est quasi eis, dignis indignatione, & ira.

30 Dubitatur. Quomodo iratus est cum ira non cadat in deum? Respond. Basilius, quod talis operatio quæ nobis ab ira fit dei ira & indignatio dicitur.

31 Dubitatur. Cur mittit ad plateas? Respon. Ambro. quod vt de latioribus vitiis ad angustam venirent viam.

32 Dubitatur. Cur inuitantur pauperes &c. Respond. qui supra, quod vt ostendatur quod nullum debilitas corporis excludit a regno rariusque delinquat cui desit illecebra peccandi vel quod infirmitas peccatorum per misericordiam dei remittatur.

33 Dubitatur. Cur non vocauit nobiles, & potentes? Respon. Lyr. quod principes, sacerdotes & scribe Iudæorum propter sua peccata fuerunt dimissi.

34 Dub. Quid intelligit per pauperes debiles &c. Respon. Gre. in homel. quòd pauperes dicuntur qui positi in paupertate superbiunt, debiles qui iudicio suo apud semetipsos infirmi sunt, cæci qui nullius ingenij lumen habent, claudi qui rectos gressus in operatione non habent.

35 Dubitatur. An infideles sint compellendi ad fidem? Respond. Sanctus. Thom. 2. 2. q. 10. articul. 8. quod infidelium quidam sunt quæ nunquam receperunt fidem sicut Iudæi, & gentiles, & tales non sunt compellendi vt credant, quia credere voluntatis est, sed bene vt fidem non impediant. Alij sunt quæ fidem quandoque susceperunt, & eam profitentur sicut hæretici & apostatæ & tales sunt etiam corporaliter compellendi vt impleant q̄ promiserunt & teneant quod semel susceperūt.

36 Dubitatur. Quia videtur quod Christus coegit paulum ad credendum quando circumfulsit eum lux de cœlo? Respon. dominus Cardina. de tur. cre. super hoc euangelio. quod non coegit eum vt inuitus crederet, sed ne fidem Christi & ecclesiam persequeretur, & ipse viso miraculo voluntarie se obtulit dicens, domine quid me vis facere, & ita ingressus ciuitatem doctus fuit a spiritu sancto.

37 Dubi. Quomodo factum est vt imperauit, quia vt dicit Grego. in homel. multi conuersi sunt ad fidem ex Iudæis qui tamen locum supernis ciuibus non impleuerunt.

38 Dub. Quomodo adhuc locus est? Respon. qui supra, quod iam intrauerat frequentia Iudęorum, sed adhuc locus vacat in regno dei vbi suscipi debeat numerositas gentium.

39 Dubitatur. Qui compellendi sunt ex sepibus? Resp. Augu. de verbis domini, quod veniunt ex sepibus hæretici nam sepes qui construunt diuisiones querunt abstrahantur a sepibus, cuellantur a spinis.

40 Dub. Quia non videtur licitum vt cogantur sed quòd voluntarie veniant? Resp. qui supra non hoc dominus imperauit cogite inquit intrare foris inueniatur necessitas nascitur inde voluntas.

41 Dubi. Cur vult quòd domus eius impleatur? Resp quòd quia beatitudo est status perfectissimus, ideo non vult quod aliquid ibi deficiat, & quòd omnis locus impleatur.

42 Dubitatur. Quia videtur, quòd nullus Iudæus saluatus sit cum dicit nemo virorum illorum gustabit cœnam meam? Respond. Lyr. quod non est intelligendum quod nullus Iudæus sit saluatus, sed quod pauci comparatiue ad gentes saluati sunt sicut communi modo loquendi dicitur nemo est in ecclesia, vel in foro quando sunt ibi pauci.

43 Dub. Cur dicit gustabit? Respon. quòd si solum quis gustaret de æterna beatitudine semper esset beatus.

44 Dubitat. Quomodo cœna erat sua, si eam aliis parauerat? Respond. quòd erat sua essentialiter quia parata ab eo, sed aliorum participatiue.

Aliis

Aliis sensibus mysticis expositum est in responsione ad dubia.

DOMINICA II. POST PENthecosten secundū ordinem prædicatorū.

Euangelium homo quidam erat diues. Requiescat fer. 5. dominicæ. 2. quadragesimæ.

DOMINICA TERTIA POST Penthecosten.

Erant appropinquantes ad Iesum Lucæ. 15.

Historia huius euangelij facta, est anno Christi 32. die. 17. Augusti in die Iouis.

HISTORICE.

Murmurantibus pharisæis scribisque aduersus dominum quoniam ad se publice peccantes dum accederent reciperet ac cum eis cibum sumeret. Hac pro responsione parabola vsus est, quis inquit vestrum centum possidens oues si vnam amiserit, nonne relictis aliis perditam quousque inueniat requirit, quā habita humeris imponens lętanter domum deportat conuocatisque amicis vt ei congratulentur, hortatur. Quæ etiam matrona non gaudeat cum vna ex drachmis decem amissam diligenterque perquisiam domo euersa reperie, victualque, vt secum lętentur exorat, ita etiam exultare, cœlestes ait spiritus vno peccatore conuerso quām ex iustis. 99. pœnitentia minime indigentibus.

QVę occurrunt dubia hæc sunt.

1 Dubitatur. Qui dicuntur publicani? Respond. glos. quod hi qui publica exigunt vectigalia vel conducunt, & qui lucra sęculi per negocia sectantur.

2 Dubitatur. An exigere vectigalia liceat? Respond. Sanctus. Thom. in 4. senten. distin. 16. quæstio. 4. articul. 2. quæstio. 3. quod officium publicanorum qui vectigalia publica exigunt ex propinquo habet peccatum annexum quamuis sine peccato quandoque exerceri possit, & hoc quando sit auctoritate principis, & causa communis vtilitatis, scilicet ad defensionem terræ, & non immoderata recipiantur theolonea, id est tributa.

3 Dubitatur. An licitum sit pedagia exigere? Respond. qui supra de regimine principum libr. secundo. cap. 12. quod iura principibus permittunt, pedagia vt strate in sua communitate sint libere vt transeuntibus secure sint unde, & eis seruantibus prædicta officiales principum ipsa merito possunt exigere, & proficiscentes debite, obligantur persoluere.

4 Dub. Quis potest imponere & exigere pedagia? Respon. quòd in cap. super quibusdam de verbo. signi. in gloss. princeps, vel rex potest, aut ille cui a Lateranensi concilio fuit concessum, vel qui ex longa consuetudine de qua non extat memoria in contrarium hoc habet.

5 Dub. An tales habentes potestatem imponendi pedagia possint ea imponere sine iusta causa? Resp. Ray. quod non imo sic imponentes committunt rapinam.

6 Dubit. Quæ dicitur iusta causa ipsa imponendi? Resp. quod sunt publice necessitates sicut pontes, publice domus, defensio strate, & huiusmodi, ut habetur. 24. quæstio. tertia. si quis romipetas cap. innouamus, de treuga, & pace, & in cap. peruenit, & cap. cum apostolus, de censu. & l. vectigalia. ff. de publi. & ibi per docto.

7 Dub. De quibus debent solui pedagia? Rñ. quod ut habetur in l. omnium. C. de vect. debent solui solum de his quæ deferuntur causa negotiationis uel mercimonij.

8 Dub. An de rebus emptis ad usum suæ uitæ uel familię debeat solui pedagium? Resp. Host. & Bern. in c. super quibusdam de verb. signifi. quod non.

9 Dub. Quæ pœna est eorum qui exigunt pedagium de rebus pro usu uitæ portatis? Rñ. q̄ ut habetur in l. uniuersi. C. de vecti. est pœna decapitationis, & etiam de his quæ deferuntur gratia ruris colendi, uel ad se defendendum.

10 Dubitatur. A quibus possunt exigi pedagia? Resp quod ab omnibus exceptis ecclesiasticis personis, nisi forte ipsi deferrent causa negotiationis, ut habetur in cap. quamquam de censib. 6.

11 Dub. Quæ pœna est exigentium pedagiū ab ecclesiasticis personis? Rñ. q̄ ut habetur immediate supra si est persona particularis est pœna excommunicationis, si collegium uel uniuersitas ciuitatis, uel castri, vel ville est pœna interdicti.

12 Dubi. An fraudantes pedagium teneantur de restitutionem? Rñ. dominus Pan. in c. innouamus de treuga, & pace q̄ sic si habet pedagium conditiones supra positas quia peccant fraudando & restituere tenentur alias non.

13 Dub.

23 Dub. An christiani teneantur soluere pedagium infidelibus? Resp. Host. quod non nisi per hoc quod per eos sustineantur in transitu nel etiam si haberent ex pacto, & infideles christianis seruarent fidem in suis pactis: ut habetur. 22. q. 4. innocens. & 23. q. 1. nolli. & Archi. in c. si quis romperas. 24. q. 3.

24 Dub. Vt quid publicani & peccatores approinquabant ad Iesum? Resp. Lyra, q ex p propositio emendationis uitæ: & uolentes ei obedire.

25 Dub. Cur pharisæi murmurabant? Resp. qui supra, quod quasi notantes Christum de mala uita, quia talibus se amicabilem præbebat.

26 Dub. Cur dominus introducit has parabolas de ouibus & dragmis? Resp. qui supra, quod ad ostendendum quod peccatores redeuntes sunt dulciter recipiendi.

27 Dubit. Quis est homo qui habet centum oues? Resp. Greg. in homel. quod est omnipotens deus qui sanctorum angelorum & hominum naturam possedit.

28 Dub. Cur dicit centum? Resp. Cyrillus, quoniam centenarius numerus est perfectus ex decem decadibus constitutus.

29 Dub. Quæ sunt ouis deperdita? Resp. qui supra, quod est genus humanum quod terrã colit, & Greg. in home. dicit uita ouis tunc perit quando peccando homo pascua uitæ reliquit.

30 Dub. Quæ fuerunt 99. oues quas reliquit in deserto? Resp. Greg. in home. quod fuerunt angelorum chori quos reliquit in cælo.

31 Dub. Cur ponit angelorum numerũ diminutum? Resp. qui supra, quia rationalis creaturæ numerus angelorum, uidelicet, & hominũ per eunte homine erat imminutus.

32 Dub. Vt quid quærit perditam ouem? Resp. qui supra. quod ut perfecta summa ouium integraretur in cælo, homo perditus quærebatur in terra.

33 Dub. Cur cœlum dicitur hic desertum? Respon. quia erat desertum a dæmonibus.

34 Dub. Quia uidetur quod 99. oues reliquerit in periculo propter unam quærendam? Respõ. Cyrillus, quod erant in toto circumsepte illa potentissima dextera dei. Et ideo oportuit magis misereri percuntis ne imperfecta uideretur relidua multitudo, una enim reducta sortitur centenarius propriam speciem.

35 Dub. Quando portauit ouem in humeris? Resp. Greg. in home. quod qñ naturam humanam assumpsit nostra peccata portando.

36 Dub. Quando inuenta oue domum redijt? Resp. qui supra. quod quando reparato homine ad regnum cœleste redijt.

37 Dub. Qui sunt eius amici & uicini? Resp. qui supra, q angelorum chori: amici enim eius sunt, quia uoluntatem eius in sua stabilitate custodiunt, & uicini eius sunt quia claritate uisionis illius sua assiduitate perfruunt.

38 Dub. Cum primo dixerit angelos oues cur nunc amicos & uicinos dicit? Resp. Theophi. quod ideo dicuntur oues: quia omnis natura creata respectu dei bestialis est. In eo uero q rationalis est amici & uicini dicuntur.

39 Dubitatur. Cur dicit congratulamini mihi & nõ oui inuente? Resp. Greg. in homel. quia eius gaudium est uita nostra.

30 Dub. Cur angeli lætantur de pœnitẽtibus? Resp. Ambro. quod angeli quoniam sunt rationabiles non immerito hominum redemptione lætantur.

31 Dubitatur. Cur magis gaudent de peccatore conuerso quam de iustis? Respon. Greg. in homel. quod iusti quia securi sibi sunt quod nulla commiserunt mala grauiora plerunq; pigri remanent exercenda bona præcipua, peccatores autem quia se erasse a deo considerant damna præcedentia lucris sequentibus recompensant maius ergo gaudium fit in cœlo, quia & dux in prælio plus eum militem diligit qui post fugam reuersus hostem fortiter præmit quam eum qui nunquam terga præbuit et nunquam aliquid fortiter fecit.

32 Dubitatur. An aliqua pœnitentia peccatorum præponi possit omnibus iustis? Respond. qui supra. quod sunt plerique iusti in quorum uita tantum est gaudium ve eis quẽli bet peccatorum pœnitentia præponi nullatenus possit.

33 Dub. Quid est dragma? Resp. Cirillus. quòd est nummus impressam habens regiã figurã.

34 Dub. quæ est hæc mulier? Respon. Greg. in homel. quod si significatur per pastorem ipse & per mulierem. Ipse enim deus ipsa & Dei sapientia.

35 Dub. Quæ sunt iste decem dragmę? Respõ. qui supra. quod nouem sunt chori angelorum, sed ut compleretur electorum numerus, Homo decimus est creatus.

36 Dubit. Quomodo perdita fuit dragma? Respõ. qui supra quod quando homo qui ad imaginem dei conditus fuerat peccando a similitudine sui conditoris recessit.

37 Dub. Quomodo accendit lucernã? Resp. qui supra, quod dei sapientia dum apparuit in humanitate mulier accendit lucernam lucerna quippe lumen in testa est. Lumen vero in testa est diuinitas in carne.

38 Dubit. Quomodo accensa lucerna euertit domum? Respon. qui supra q prauæ mentes si non prius præ timore euertuntur ab illuuiis vitiis non mundatur.

39 Dubit. Cur quærit diligenter donec inueniat? Resp. qui supra quia scilicet cum pertur batur conscientia hominis reparatur in homine similitudo conditoris.

40 Dub. Quas amicas & vicinas vocat? Resp. Greg. nazanzenus, quod cœlestes virtutes sunt participes gaudij quas ministras dispensationes facit.

41 Dubi. Quomodo cœlestes virtutes dicuntur amice & vicine. Resp. Theophilus, quod amice sunt vt exequentes voluntatem ipsius vicine vero vt incorporee.

42 Dubitatur. Cum angeli non tristentur de damnatis videtur, quòd etiam non gaudeant de salutari? Respond. dominus Cardinalis de turre crema. super hoc euangelio, quod illa ratio non valet, quia non est simile de gaudio & tristitia, quia beatitudo admittit gaudium, sed non tristitiam quia vbi est tristitia & dolor non est perfecta beatitudo.

43 Dubitatur. Cum primo dixerit gaudium erit in cœlo, cur nunc solum de angelis dicit, quòd gaudium erit angelis dei? Respond. quod ad idem refertur, quia tunc cum Christus hęc proferebat in cœlis non erant nisi angeli cum deo.

44 Dub. Quæ est causa gaudij angelorum in pœnitentia peccatoris? Respond. Sanctus. Bonauentura super Luc. quòd gaudent propter septem. Primo quia destruitur culpa. Secundo, quia recuperatur iustitia. Tertio, quia confutatur dæmonum superbia. Quarto, quia efficax efficitur angelorum custodia. Quinto, quia reparatur ecclesia. Sexto, quia placatur ira diuina. Septimo, quia restauratur Hierusalem superna.

¶ Allegoricè expositum est.

TROPOLOGICE.

Instruimur ne murmuremus, sed omnia quę videmus capiamus in bonam partem nescientes diuina iudicia. Item vt succurramus proximo pereunti & alter alterius onera portemus. Item si per peccatum perdiderimus [dragmam] id est animam [accendamus lucernam] id est oremus vt deus inspiret suam gratiam, [& euertamus domum] quia eam latentem sub fimo peccati reperiemus, & diligenter agamus vt resurgat, [& ipsa inuenta conuocemus amicas vicinas] id est virtutes quærentes habere, & ita agendo angelos lętos reddemus.

¶ Anagogice expositum est.

DOMINICA QVARTA POST Pentecosten.

Cum turbe irrueren in Iesum. Luc. 5. Matth. 4. Marci. 1. ca.

Historia huius euangelij facta fuit anno Christi. 31. die. 24. Aprilis in die Mercurij.

HISTORICE.

Dominus in vnam nauium duarum ob irruentes turba conscendit, rethia si quidem tunc piscatores quarum erant lauabant, deducta igitur, & terra Symonis nauis quam ascenderat ex ea in stagno genelareth turbas docebat, ut autem loquendi finem fecit Symoni vt in altum nauim deduceret retiaque laxaret imperauit, qui obtemperans [& si tota frustra laborasset nocte] tantam piscium conclusit multitudinem vt dissolueretur rethe. vocatisque qui alia erant in naui vt quasi porrigerent adiutrices piscibus ambas implerent nauiculas adeo vt pœnæ tanto submergerentur pondere. Piscatoribus autem stupore percussis. Symon genua Iesu amplexus, vt a se abscederet, quoniam peccator esset rogabat. Hortatus vero à domino vt timorem deponeret, quoniam homines ex tunc capturus foret, ipse ac zebedei filij omnibus relictis dominum secuti sunt.

Quæ occurrunt dubia hæc sunt.

1 Dubitat. Quia videtur quod si turbe irruebant, in Iesum quod opprimerentur eum? Resp. quod irruebant id est cum impetu ibant vt audirent verbum dei.

2 Dubit. Cur ibat secus stagnum genesareth? Resp. quod vt patet Luc. 4. prædicando in synagogis galilee, ex villa ad villam eundo quandoque transibat secus dictum stagnum.

3 Dub. Quomodo die naues erant secus stagnum, cum essent in aqua? Resp. quod erant in ripa, quod patet ex textu, quia piscatores descenderant & lauabant retia.

Universidad de Deusto
Biblioteca

4 Dubitatur. Cur dominus ascendit in nauim vt doceret? Respond. Chrysosto. quòd dominus volens diligenter congregare spectaculum vt nemo remaneret post tergum, sed omnes facie ad faciem, cernerent ascendit in nauim.

5 Dubitatur. Cur potius in nauim Symonis quàm in aliam ascendit? Respon. quod figura te hoc fecit, quoniam Petrus post Christum principatum tenere debebat.

6 Dubitatur. Cur lauabant retia? Respond. quia volebant recedere.

7 Dub. Cur rogauit Symonem vt a terra reduceret? Respon. Theophilus, quod hoc fecit in magna mansuetudine dominus.

8 Dubitatur. An Petrus nauim a terra reduxerit? Respon. qui supra, quod licet hoc euangelista non dicat tamen Petrus in omnibus obediens fuit.

9 Dub. De quibus docebat turbas? Respond. quòd de pertinentibus ad regnum dei.

10 Dubit. Cur prædicabat super aquam? Respon. Grego. nazanzenus, quod vt ex profundis extrahat piscem hominem scilicet natantem in mobilibus rebus, & a maris huius vitæ procellis.

11 Dub. Cur cessauit loqui? Resp. Cirillus quia sufficienter populum docuerat & ita cessauit loqui: id est populum instruere.

12 Dubitatur. Cur cum omnibus dicat laxare rethe, soli Petro dicit duc in altum? Respon. dominus Cardi. de tur. cre. super hoc euangelio, quòd vt dicit glo. Hier. & Ambro. in cap. non turbatur. 24. q. 1. duc in altum, id est in profundum disputationum per quod datur intelligi maiores causas Petro esse commissas, & successoribus suis.

13 Dub. Quia dist. 21. c. in nouo testamento dicitur cæteri apostoli cum Petro pari cõsortio honorem & potestatem receperunt, ergo videtur quod etiam maiores causæ commisse fuerint aliis apostolis, & eorum successoribus? Resp. qui supra quòd illud c. loquitur de auctoritate, & potestate ordinis quam pariter apostoli receperunt.

14 Dubit. Cur dominus uult quòd laxent retia in capturam? Resp. quòd dominus condescendens hominibus sicut magos per iudus vocauit, ita & piscatores per piscatoriã artẽ.

15 Dubitatur. Quid significat laxare retia in capturam? Respon. quod per prædicationem traliere homines ad fidem.

16 Dubitatur. Ad quem principaliter pertinet prædicare? Respon. qui supra quod ad solum papam alij autem prælati habent a Papa quòd prædicent, quemadmodum prelaturam ab ipso habent, ita & ea quæ prælaturam consequuntur.

17 Dubit. Quia cum dominus omnibus apostolis præceperit, quòd euangelium prædicarent omni creaturæ Marci. 16. videtur quòd apostoli, & eorum successores habent officium prædicandi ex se? Resp. qui supra quod illa missio apostolorum ad prædicandum intelligitur ordine tamen ad Petrum.

18 Dubit. Cur vult quòd Petrus ducat in altum? Respond. Lyra. id est ad locum aquæ magis profundum qui est conuenientior ad piscandum.

19 Dubitatur. An Petrus dixerit per totam noctem &c. diffidendo capere pisces? Respond. Theophilus, quòd non, quia dixit in verbo tuo laxabo rethe.

20 Dubitatur. Cur fecit dominus capere tantam multitudinem piscium? Respond. qui supra, quoniam quia turbam de nauicula dominus instruxerat non sine mercede nauicule dominum derelinquere voluit dupliciter beneficians ipsum. Primo dedit ei multitudinẽ piscium. Et deinde discipulum ipsum fecit.

21 Dubi. An pisces fugerint rupto rethe? Rñ. Ly. quòd hic fuit duplex miraculum propter multitudinem captam, & quòd illa multitudo tenebatur in rethe rupto.

22 Dubitatur. Cur non vocauerunt socios, sed solum annuerunt? Respond. Theophilus, quòd ex stupore propter capturam piscium loqui non poterant.

23 Dubi. Cur piscabantur de nocte? Rñ. quòd vt in mane possent vendere pisces.

24 Dubitatur. Quomodo impleuerunt ambas nauiculas cum ipsi intus essent? Respon. quòd posuerunt in eis quantum fas erat vsque ad submersionem exclusiue.

25 Dub. Cur Petrus procedit &c. Resp. Lyra. quòd propter prædicta miracula facta.

26 Dubitatur. Cur Petrus vult Iesum abscedere? Respon. Cirillus, quòd reducens ad conscientiam patrata delicta tremuit. Et ideo ob reuerentiam personæ reputat se indignum eius præsentia.

27 Dub. An Andreas fuerit cum eis ad piscandum? Rñ. Aug. de consensu euangelistã, q. sic vt Matthæus & Marcus narrant.

28 Dub.

28 Dubit. Cur Lucas non nominat eum? Rñ. qui supra, quia iã ab aliis fuerat nominatus.

29 Dub. Cur dixit petro noli timere? Rñ. Ly. quòd hoc dicit petrum consolando.

30 Dub. quomodo intelligitur ex hoc eris homines capiens? Rñ. Ly. ex hoc id est de cætero eris homines capiens personam doctrina trahendo ad vitam beatam.

31 Du. qui fuerint illi quæ sequuti sunt Christum? Rñ. q. vt dicũt Matthæus & Marcus fuerunt Petrus Andreas, Iacobus & Ioannes.

32 Dub. Quæ omnia reliquerunt illi qui sequuti sunt Christum? Respon. q. naues, & retia & omnia deseruientia piscationi.

33 Du. Quomodo ad vnam vocem isti sequuti sunt Christum? Rñ. Ly. quod sicut verbũ in quantum vox mouebat aurem, ita inquãtũ instrumentum diuinitatis mouebat mentem.

34 Dub. Quia Matthæus & Marcus dicunt, q. Christus dixit Andreæ & Petro. Venite post me faciam vos fieri piscatores hominum. Et hic Lucas dixit q. soli Petro dixit ex hoc homines eris capiens? Rñ. Aug. de consen. Euãg. quòd potuit vtique prius hoc Petro dici cum de capta piscium ingenti multitudine miraretur, & post ambobus quod illi duo comme morauerunt.

35 Dub. An ista vocatio discipulorum fuerit illa de qua loquuntur Matthæus, & Marcus? Resp. San. Thom. super Matthæum, quòd non quia primo fuerunt vocati ad familiaritatem Christi secundo ad sequendum eum.

ALLEGORICE.

[Duæ naues] circuncisionem & præputium significant, quia in vtroq; populo nouit dominus qui sunt eius [piscatores] sunt ecclesiæ doctores qui nos per rethe fidei comprehẽdunt, sed hæc [retia modo laxantur in capturam, modo lotã plicantur] quia non omne tempus est habile doctrinæ, sed nõ exercenda lingua doctoris, nunc sumet cura gerenda. [Nauis Symonis] est ecclesia primitiua. Bene vna dicta, quia multitudinis, credentium erat cor vnum & anima vna. [de qua docebat turbas] quia de auctoritate ecclesiæ docet gentes. [Quod autem dominus ascendens in nauim rogat eum a terra reducere pusillum] significat temperate vtendum verbo ad turbas, vt nec terrena eis præcipiantur nec a terrenis in profunda sacramentorum recedatur [ducere in altum] quid est tam altum quàm scire dei filium, quæ sunt autem apostolorum quæ laxari iubentur retia nisi verborum completiones, & quasi quidam orationis sinus qui eos quos cœperint non amittant. Et bene apostolica instrumenta piscandi retia sunt, quę non captos perimunt, sed reseruant, & fluctuantes de infimis ad superna transducunt. Dicit autem præceptor per totam noctem laborantes nihil cepimus, quia non hoc humanæ facundiæ opus, sed superne vocationis est munus qui autem ante nihil ceperant magnam in verbo domini concludunt piscium multitudinem. Hoc autem fuit figura futuri, non enim incassum laborabunt euangelistæ doctrinæ rethe tendentes, sed gregem gẽtium aggregabunt, [quòd autem retia rumpebantur piscium copia, & nauicule implete sunt, ita vt pœnæ mergerentur [significat hominẽ carnalium multitudinem tantam futuram in ecclesia, ut etiam disruptione pacis per hæreses & scismata scindantur [Rumpitur autem rethe, sed non labitur piscis] quia suos dominus inter persequentium scandala seruat. [Alia autem nauis] est Iudæa ex qua Ioannes & Iacobus eliguntur. Hi autem de synagoga [ad nauim Petri] id est ad ecclesiam conuenerunt [vt implerent ambas nauiculas]. Omnes enim in nomine Iesu genu flectunt, siue Iudęus, siue græcus, [innuunt autem sociis ut auxiliarentur eis] multi enim sequuntur apostolorum labores, & prius illi qui euangeliorum ediderunt scripturas. Et post alij præsides & populorum pastores, & in doctrina periti. Harum autem impletio nauium in fines sæculi crescit [sed q. implete mergun tur] hoc est in submersione præmuntur, non enim sunt submerse sed periclitatæ. Apostolus exponit in nouissimis diebus erunt tempora periculosa, & erunt homines seipsos amantes &c. [Nam mergi naues] est hominem in sæculo ex quo electi per fidem fuerũt morum prauitate relabi. Ex persona vero ecclesiæ carnalibus hominibus plene. [Petrus dicit, exi a me, quia homo peccator sum] tanquàm ecclesia turbis carnalium impleta & eorum moribus pœnæ submersa. Regnum spirituali in quibus maxime persona Christi eminet a se quodammodo expellit, non enim hoc uoce linguæ dicunt homines hominis ministris dei ut eos a se repellant, & voce morum, & actuum suadent a se recedi ne per bonos mergantur, & eo vehemẽtius quo deserunt & honorem vt honorificentiam eo

rum significauerit. [Petrus cadens ad pedes domini] Iuniores autem in eo, quòd dicit [Exi a me] Dominus autem confortat timorem carnalium ne quis uel de sua conscientia culpæ tremens vel de aliorum innocentia suspens sanctitatis iter formidet aggredi. [Dominus autem dum non recessit ab eis] significat in bonis, & spiritualibus iuris, non esse oportere hanc uoluntatem ut turbarum peccatis cõmoti quo quasi securius tranquilliusque uiuant munus ecclesiasticum deserant, [q autem subductis a terra nauibus relictis omnibus sequuti sunt eum] potest significare finem temporis, quo ab huius mundi salo qui Christo inhesérũt penitus recelluri sunt.

TROPOLOGICE.

Docuerunt ut simus soliciti audire uerbum dei & opere implere. Item quòd subducamus nos a terra, id est a terrenis desideriis, nec statim elongemur, sed paulatim ne statim in altum ascendentes corruamus. Item quòd non interrumpam uerbum dei contristantes prædicatores sed reuerenter expectemus usque quo cessent loqui, nec uadamus piscatum in nocte tenebrarum ignorantiæ, quia nihil capiemus. Item q ducamus mẽtem in altum ad acquisitionem donorum cœlestium, & in tremus rethe fidei, nec eleuemur in magnitudine superbiæ ne frangamur rethe, nec simus lubrici de culpa in culpam sicut anguille, quia non retinebimur ad rethe, nec simus nimis parui timentes ex parvo corde, aggredi ardua, quia prosiliemus ex rethe, sed cum apostolis relinquentes omnia talia procidamus ad pedes Iesu ipsum sequentes.

ANAGOGICE.

Contemplari docet illam cœlestem patriam in qua per rethe predicationis apostolice, & duabus nauibus Iudæorum atque gentilium copiosa electorum multitudo refulget quam prænidens Ioannes in Apocalipsi dicit ipsam a nullo hominum posse numerari, & tunc excussa nocte, labilis uitæ in qua nihil permanens cernimus in altum diuinitatis oculos mentis ducentes laxabimus uites intellectus nostri ad cognitionem ipsius in quam nostra beatitudo consistet ad quam procedentes ad pedes Iesu per sacrum baptisma, & eius fidem perueniemus si tamen compatiamur, ut simul glorieмur.

DOMINICA EADEM SECVNdum ordinem prædicatorum.

Erant appropinquantes.

DOMINICA QVINTA POST Penthecosten.

Amen amen dico uobis, nisi abundauerit. Matth. 5. c.

Hæc uerba locutus est dominus anno ætatis suæ. 31. die. 15. Iunij. in die Iouis.

HISTORICE.

Discipulis dominus aiebat q nequaquam cœlorum regna ingredcrentur nisi iustitiam scribe & pharisei abundantius quam colerẽt. Nam apud antiquos iudicio rei homicide habebantur. Dixit autem omnem qui suo fratri irascebatur fratri consilio reum fore, & iudicio qui racha eum appellauerit, qui uero fatuita tem eidem conuitiatus fuerit ignis pœnam meretur. Ad altare uero munera qui cupit offerre, reminiscens fratrem offendisse aliquem offerat fratri reconcilietur, tunc enim accepta deo securius offeret munera.

SAtis sciendũ est dubiis, quę occurrunt.

1 Dub. Cum in textu euangelij non dicatur amen, cur ecclesia in principio huius euangelij illud interserit? Rñ. q mediate ante hoc euangelium dominus, loquens dixit amen, quippe dico uobis, & non interrumpit sermonem sed prosecutus fuit ut in hoc euangelio continetur. Ideo ecclesia in principio huius euangelij posuit autem quod ante dixerat.

2 Dubi. Cur dominus dixerit semel amẽ cur ecclesia hic reduplicat? Rñ. quod dominus dixit amẽ quippe q quidẽ q̃ppe, æquatur huic dictioni amen, ideo ecclesia reduplicat amẽ.

3 Dub. Cur nõ facit mẽtionem de aliis uirtutibus nisi de iustitia? Respon. Chrys. super Matth. quòd iustitiam dicit hic uniuersalem uirtutem. Plato etiam dicit iustitiam esse artem & disciplinam viuendi.

4 Dub. quomodo debet iustitia nostra abundare plusquã scribarũ. &c. Rñ. dñs Cardinalis de turre cremata. sup hoc euãgelio, q lex uetus in illo p̃cepto nõ occides ut interpretabãtur pharisei prohibebat solũ actũ exteriorẽ homicidij, sed nõ propositũ occidẽdi. Christus autẽ interpretatus fuit nõ solum quo ad actũ exteriorẽ, sed et quo ad animã occidendi & ita lex noua est perfectior q̃ uetus, licet sit una lex quoad moralia quãtũ ad substãtiam præceptorũ tamẽ aliter interpretabãt a Christo q̃ a phariseis. Vnde eã obseruare sicut ipsi interpretabantur q̃ sufficiebat ad salutẽ animæ, sed oportet iuxta interpretationẽ Christi obseruare qui uult intrare regnũ cœlorũ.

5 Dub. Cur in ueteri testamento non nominatur regnum cœlorum? Rñ. Aug. q ori Christi nominandum seruabatur, quem regem ad regẽdum seruos suos vetus testm̃ figurabat.

6 Dub. Cur nominat antiquos? Rñ. Chrys. in homel. q per hoc ostendit multum tempus esse ex quo hoc mandatum acceperunt.

7 Dub. Cur dicit ego aũt dico vobis? Rñ qui supra, q in hoc ostenditur potestas Christi legislatoris. Nullus. n. antiquorũ ita locutus est sed sic hæc dicit dominus, quia illi ut serui ea quæ sunt dñi annuntiabant & conseruis præ dicabant hic autẽ ut filius ea quæ sunt patris quæ etiã sua sunt, & seruis suis legẽ ponebat.

8 Dub. an prohibeamur occidere bruta animalia? Rñ. Aug. primo de ciuita. dei, quod non quia iustissima ordinatione creatoris uita & mors eorum nostris usibus subditur.

9 Dub. An liceat seipsum occidere? Respon. qui supra. quod non: quia qui seipsum occidit non aliud quam hominem occidit.

10 Dub. Cur ergo Sanson occidit seipsum? Respõ. qui supra, quòd latenter spiritus hoc iusserat qui per illum miracula faciebat.

11 Dubit. An filij Israel occidentes hostes in bello contra fecerunt huic præcepto. Non occides? Rñ. qui supra, q non, quia auctore deo bella gesserunt ac personam gerentes publicæ potestatis iustissime rationis imperio sceleratos morti punierunt.

12 Dub. An Abraham occidere uolens filium fecerit contra hoc præceptum? Respon. qui supra, quòd non, sed potius laudatus est nomine pietatis, quod uoluit filium ex dei mandato obedienter occidere.

13 Dubi. Cum sancti irascantur peccatoribus an peccent contra præceptum domini? Resp. Chrys. super Matth. quod qui sine causa irascitur reus erit. Non autem qui cum causa, nam si ira non fuerit nec doctrina proficit, nec iudicia stant, nec crimina compescũtur, nec etiã fratri irascitur qui peccato fratris irascitur.

14 Dub. Quid significat racha? Rñ. Hier. q hebræum est quem nos possumus vulgata iniuria: absque cerebro nuncupare.

15 Dub. Quia hoc non uidetur magnum peccatum dicere fratri racha? Rñ Chrysso. in homel. q dominus & quæ paruissima sunt euellit & cum honore nobis inuicem uti iubet.

16 Dub. Quis est frater noster? Resp. Hieron. quod frater noster nullus est, nisi qui eundem nobiscum habet patrem.

17 Du. Cur dñs prohibet irasci, dicere racha, & dicere fatue? Rñ. dñs Cardinalis de turre cremata sup hoc euangelio, q propter triplicem gradum ire. Primus est in corde quod notatur cũ dicitur qui irascitur fratri suo. Secundus in ore per uerbũ confusam contumeliosum, quod notatur per racha, quod est interiectio irascentis. Tertius est qñ procedituur ad contumeliã determinatã qui notatur per dicere fatue. Primus est minoris culpæ q̃ secundus, & secundus q̃ tertius. Et ideo pœna minor determinatur cum dicitur deus erit consilio, quia minus est quod iudices deberent congregari ad determinationem alicuius pœnæ quam quòd iam sit adiudicatus quòd ponitur in secũdo cum dicitur reus erit iudicio, & hoc est minus q̃ q aliquis sit iam extreme pœnæ determinatus, quod ponitur in tertio gradu, cum dicitur reus erit gehennæ ignis.

18 Du. cur dñs ergo vocauit stultos discipulos euntes in Emaus vide fer. 2. paschæ. dub. 28.

19 Dubi. Quid est ira. Vide fer. 2. dominicæ. 3. quadragesimæ, dub. 48.

20 Du. q sunt filiæ iræ & alia de ira. Vide vbi supra immediate, & in dubiis aliis sequẽtib.

21 Dub. Quid est fatuitas? Rñ. S. Tho. 2. 2. q. 46. ar. 1. q fatuus est qui caret sensu iudicãdi.

22 Dub. Quid est stultitia? Rñ. qui supra, quòd stultus est qui propter stuporẽ non mouetur.

23 Dub. Quæ differentia est inter fatuitatem & stultitiam? Rñ. qui sup. q stultitia importat hebetudinem cordis & obtusionẽ sensuũ, fatuitas aũt importat totalem spiritualis sensus priuationem. Et ideo conuenienter stultitia opponitur sapientiæ, sicut contrarium. Fatuitas autem sicut pura negatio.

24 Dub. An stultitia sit peccatũ? Rñ. qui supra. art. 2. q vel est ex dispositione naturali, sicut patet in amentibus, & sic non est peccatum. Alio modo inquantum homo immergit sensuum suum rebus terrenis ex quo redditur eius sensus ineptus ad percipiendum diuina, & talis stultitia est peccatum.

25 Dub. Quia cũ nullũ peccatũ sit, nisi sit volũtariũ, & stultitia nõ sit uolũtaria uidetur, q nõ sit peccatũ? Rñ. qui supra, q quãmuis stultitiam nullus uelit. Vult cñ ea quæ consequitur esse stultum, scilicet abstrahere sensum suum a spiritualibus & immergere terrenis.

26 Dub. cui precepto opponitur stultitia? Rñ. qui supra, q opponitur præceptis quæ dantur de contẽplatione veritatis de quibus dicitur Deute. 4. audietes vniuersi præcepta hæc dicant an populus sapiens & intelligens.

27 Dub. Vnde nascitur stultitia? Rñ qui supra. ar. 3. q maxime nascitur illa stultitia quæ est peccatum ex luxuria. vnde Prouer. 7. dicitur statim eam sequitur scilicet meretricem ignorans q ad uincula stultus trahatur, etiam procedit aliquando ex impedimento corporali causato ex ira & sua acuitate.

28 Du. Cur dicit si offers munus tuũ ad altare &c. Rñ. q si irasci nõ est fas multo minus tenere aliqd ut in odium indignatio cõuertatur.

29 Dub. Cur dicitur si habes aliquid aduersus fratrẽ tuũ cũ potius dicere deberet ecõuerso? Rñ. Hiero. q ideo ut durior tibi reconciliatio nis imponatur necessitas.

30 Dub. Cur debemus petere ueniam ab illo qui nos lesit? Rñ. Chryso. super Matth. quòd si ille te læserit & tu prius rogaueris magnam habebis mercedem.

31 Dub. an sit necessarium petere ueniã ab illo qui nos læsit? Rñ. Augu. q non sed tantum dimittere, sicut tibi a domino dimitti cupis quod ipse commiseris.

32 Dub. Quid est habere aliquid aduersus fratrẽ, uel fratrẽ habere aliquid aduersus nos? R. qui supra q ipse habet aliquid aduersus nos si nos eum in aliquo lesimus, nam nos aduersus eum habemus si ille nos leserit.

33 Du. Cur præcipit ut relinquas munus tuũ &c. Rñ. Chrys. ubi supra quia non vult dñs a discordantibus accipere sacrificium.

34 Dub. Quia uidetur q dominus deberet acceptare munera quæ in honore suo offeruntur. Rñ. qui supra q deus ex misericordia plus diligit hominu utilitates ẽ suos honores, qa plus diligit cõcordiã fidelium ẽ munera. Nemo enim inter inimicos põt esse fidelis amicus amborum. Ideo & deus non uult esse amicus fidelium quamdiu inter se fuerint inimici.

35 Dub. An quis cõtemnẽs solũ in animo fratrẽ reneatur sibi reconciliari? Rñ. qui supra, q qualis præcessit offensio talis debet sequi reconciliatio, si cogitatu essendisti cogitatu reconciliare, si verbis verbis si operibus operib? reconciliare. Omne enim peccatũ quomodo cõmittitur eo modo de ipso pœnitentia agitur.

36 Dub. Si fratrem meum est ultra mare debeo ad eum accedere ut petam ueniã? Rñ. Augu. q tunc pergendum est ad recõciliationem non pedibus corporis sed motibus animi.

37 Dubi. Quid si petimus ueniã & frater non vult dimittere? Rñ. quòd iam reconciliatus es quo ad deum & offerre poteris munus tuum.

38 Dubi. Quia offendendo proximum etiam offendimus deum ergo non prius debemus reconciliari fratri quam deo? Rñ. S. Vincentius in sermone hodierno, quòd rationabiliter prius debemus reconciliari fratri, quàm deo quia dispositio in materia præcepit formam substantialem forma autem principalis animæ est deuotio erga deum, sed dispositio præcedens istam, formam est concordia membrorum id est proximorum, quia omnes sumus membra Christi. Et ideo Christus dixit uade prius reconciliari fratri tuo.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

EADEM DOMINICA SECUNdum ordinem prædicatorum.

Estote misericordes &c.

DOMINICA SEXTA POST Penthecosten.

Cum turba multa esset cum Iesu. Marci. 8. Matt. 15 ca.

Historia huius euangelij facta fuit anno Christi. 32. die. 6. Ianuarij.

HISTORICA.

Misereri ait dominus turbæ multę quæ eum triduo secuta fuerat nec quo esurici subueniret, habere timens ne recedens inedia deperiret? Respondentibus uero discipulis uix tantam in solitudine multitudinem panibus satiari posse rogauit si quos haberent panes oblatiq̃ septem panibus, cum gratiarum actione eis fractis ac non multis piscibus, turbæ per discipulos iussit apponi. qui famem eis comestis abiecerunt numero quatuor milia. Fragmentorum uero quæ superfuerant septem impleuerunt sportas, sicq̃ turbam in pace dimisit.

AD dubiorum solutionem est recedendum.

1 Dub. An illud miraculum sit idẽ cum illo de quinq; panibus? Rñ. q nõ, qa illud fuit de quinq; panibus, & illud de quatuor in illo satiati fuerunt

fuerunt quinque millia hominum. Hic uero quatuor.

2 Dub. Quantum temporis fuit inter utrumque miraculum? Respond. quòd illud quinque panum fuit factum die. 15. April. & illud secũ dum Orige. fuit factum in sequenti mense Ianuarij. die. 6. eiusdem mensis.

3 Dub. Cur non continue faciebat huiusmodi miraculum? Reso: Hieronymus q ne turbe propter cibum ipsum sequerentur.

4 Dub. Cur ergo nunc fecit? Resp. Theophilus. quia uidebat turbis periculum imminere.

5 Dub. Cur tãta turba morabatur cum domino? Resp. quòd ut habetur Matt. 15. quòd aceesserunt ad eum turbæ multæ habentes secum infirmos diuersorum languorum ut curarentur a domino quos & curauit.

6 Dub. An steterunt triduo absque comestione? Resp. Lyra. quòd non, sed cibos quos secũ deculerant prima & secunda die consumpserant, & tertia die deficientibus cibarijs fecit miraculum.

7 Dubit. Cur primo miseretur & post satiat? Respõ. Beda in homel. q ex hoc consideratur in Christo distincta operatio humanitatis scilicet in miserendo & diuinitatis in satiando tantam multitudinem. 7. panibus & piscibus paucis.

8 Dub. In quo loco fecit hoc miraculum? Respon. q ut habetur Matt. 15. cap. fecit in monte quodam secus mare Galilex.

9 Dubit. Nunquid sine comestione potuisset præseruare ne deficerent in uia? Resp. q sic, sed illud miraculum fuit magis clarum & post uulgatum.

10 Dub. Vnde uenerant a longe? Resp. q a domibus eorum quæ erant a longe.

11 Dubit. Cur tantum steterunt cum Christo? Resp. Lyra. quòd ex deuotione audiendi doctrinam eius & ad uidendum eius miracula.

12 Dub. In quo loco dormiebant? Resp. qui supra. quod sub diuo.

13 Dub. Cur discipuli uisso alio miraculo quia que panum adhuc dubitabant dicentes: quis poterit hos saturare panibus &c? Resp. Theophi. quòd adhuc non intelligebant nec uirtuti eius propter priora miracula credebant.

14 Dub. Cum non redarguit eos dñs de incredulitate? Respon. qui supra, ut instruat nos q non debemus ignorantibus & non intelligẽtibus grauiter irasci, sed eorũ ignorãtiæ cõpati.

15 Dub. Cur hic cum sint plures panes & pauciores homines comedentes, solum impleuerunt. 7. sportas reliquiarum. & in alio miraculo quinque panum impleuerunt duodecim cophinos? Resp. Chryso. quòd hoc fuit, aut quia sportæ sunt maiores quam cophini, aut ut diuersitate rememorentur & illius & istius miraculi & propter hoc tunc fecit cophinos reliquiarum æquales discipulis, nunc autem sportas æquales panibus.

16 Dubita. An isti panes fuerint ordacei sicut alij quinq;? Resp. glos. q nõ sed potius tritici.

17 Dub. Quomodo intelligitur dictum discipulorum dicentium quis poterit istos in solitudine saturare panibus? Respond. Lyra. quòd locus est desertus & ualle multum distant. Et ideo non possumus per humanam prouidentiam talia habere.

18 Dub. Cur discipuli nõ dicũt sicut alias, sed hæc quid sunt inter tantos? Respõ. Chryso. q iam paulatim profecerãt, licet non totum apprehendatur ab eis.

19 Alia dubia circa hoc euangelium quære dominica. 4. quarta quadragesimæ & etiam sensus mysticos, eo addito, quod hic septẽ panes designant septem dona spiritussancti, qui non sunt ordacei sicut illi, quia lex illa data est secundum & numeris, idest carnalibus, sed sunt tritici, qui ex adipe frumenti satiat nos Christus in lege gratiæ [septem sporte] septem ecclesiæ sunt. hic quatuor millia. idest quatuor uirtutibus perfecti & uelut fortiora plura comedentes pauciora relique unt, quia quinq; millia erant quinque sensibus seruientes, & propter hoc non potuerunt comedere spiritualem sensum literæ. utraque refectio in mõte celebrata est, quia utriusque testamenti scriptura altitudinem Christi prædicat quòd turbam saturatã dimittit significat saturatos cœlesti gratia consilenter pergere posse.

EADEM DOMINICA SECUNdum ordinem prædicatorum.

Cum turbæ irruerent in Iesum.

DOMINICA VII. POST PENTH.

Attendite a falsis prophetis. Matthæi. 7.

Hæc uerba locutus fuit dominus anno ætatis suæ. 33. die. 14. Iulij in die Iouis.

HISTORICA.

Vt a falsis præcauerent prophetis discipulos dominus admonuit, quoniam ouium tecti uestibus lupum gerunt, qui & agnosci ab eo-

Universidad de Deusto
Biblioteca

rum possunt fructibus, non enim vuas ex spinis vindemiant, neque ficus ex tribulis carpunt quemadmodum & bona quidem arbor bonos non autem corruptos producit fructus, econtrario autem mala malos non bonos generat, quæ etiam cuelletur ac igni comburetur. Non enim omnis deum magnificus regna petet cœlorum, sed patris mandatis obtemperans hic cœlesti damnabitur gloria.

OPræpretium & quæ occurrunt dubia soluere.

1 Dubitatur. Cur dominus prædicta verba dixit? Respondet Ly. quòd supra dominus demonstrauerat legem euangelicam esse obseruandam, & quia ad eam seruandam facit exhortatio multi consortij. Ideo dicit attendite &c.

2 Dubitatur. Quia post Ioannem baptistam non fuerunt prophetæ vt dicitur Matth. 11. c. ergo non oportet præcauere a falsis prophetis? Respond. Chryso. super Matth. quòd dictum Matthæi intelligitur, quòd post Ioannem nulla fuit prophetia de Christo venturo, sed bene post fuerunt et sunt prophetæ nõ quidem qui prophetarent de Christo, sed qui interpretarentur ea quæ ab aliis de Christo fuerunt prophetata, id est doctores ecclesiarum, nec enim potest quis propheticos interpretari sensus, nisi per spiritum prophetiæ. Et ideo dominus prænidens futuros esse falsos doctores hæresium ideo admonet vt ab eis caueamus.

3 Dubi. Cur dicit attendite & non aspicite. Respon. Chryso. vbi supra, quia non veniunt manifeste sed absconditi sub nomine Christiano, vbi enim res certa est aspicitur, vbi autem incerta attenditur, id est caute consideratur.

4 Dub. Cur dicit qui veniunt ad vos in vestimentis ouium? Respond. qui supra, quòd ne aliquis doctor hæreticus dicat non dicit nos falsos prophetas, sed gentilium & Iudæorum doctores, nam omes Christiani dicuntur. Vestimentum autem ouile est species Christianitatis & simulate religionis nulla autem res sic exterminat bonum sicut simulatio, nam malum sub specie boni celatum duus non cognoscitur non cauetur.

5 Dubitatur. Cur dicit intrinsecus autem sunt lupi rapaces? Respon. qui supra quod ne hæreticus dicat quod de veris doctoribus loquitur qui tamen peccatores sunt, quoniam catholici doctores & si fuerint peccatores secundum carnis dicuntur non tamen lupi rapaces, quia non habent propositum perdere Christianos sicut hæretici.

6 Dub. quomodo intelligitur a fructibus &c. Resp. Lyr. id est ab operibus.

7 Dubitat. quomodo possunt cognosci cum multa bona simulate faciant? Respon. Augustin. de sermone domini in monte, quod ex operibus cognosci potest, utrum exteriorem cultum ambitione aliqua faciant, cum enim ceperint aliquibus tentationibus, ea ipsa vel subtrahi, vel rogari quæ illo velamine vel consecuti sunt vel consequi cupiebant, tunc necesse est vt appareat verum lupus in ouina pelle sic an oris in sua.

8 Dubitatur. Cur dominus ponit exemplum de spinis & vuis, & ficubus ac tribulis? Resp. Chryso. quod spine & tribuli sunt hæretici, quia sicut spina vel tribulus ex quacunque parte habet aculeos sic, & seruos diaboli ex quacunque parte consideraueris iniquitatis pleni sunt. Vua autem & ficus qui multa grana intus continent inclusa sunt signa charitatis quæ multos fideles tenet coniunctos.

9 Dubicatur. Cur dicit sic omnis arbor bona &c. Resp. qui supra, quod id quod particulariter sub similitudine ficus, & vitis spine & tribuli dixerat nunc ostendit uniuersaliter esse verum in omnibus arboribus.

10 Dubitatur. quia ex hoc videretur quod arbor bona esset a deo cuius natura est bona & a diabolo mala? Respond. Augusti. de sermo. domini in monte, quod cauendus est hic error Manicheorum, quia istæ duæ arbores adiuuant eos in eorum errore, quia de hominibus domini dicere planum est si quis præcedentia, & sequentia legerit, naturæ autem omnes bonæ sunt.

11 Dubit. quia aliquando arbores bonæ scilicet nucum, & huiusmodi producunt fructus corruptos? Respond. quod licet sint de genere bonarum arborum fructum bonum producentium, tamen possunt tunc dici male quia intrinsecus in radice vel medulla aliquid corruptionis habent.

12 Dubit. quia ex dicto Christi videtur, quod bonus homo non possit effici malus, nec malus bonus? Respond. Augusti. de sermo. domini in monte, quod bonus interim quod bonus est non potest operari mala, nec sic malus

lus bona, sed si mal', vult operari bona prius fiat bonus, & ita intelligitur dictum Christi.

13 Dubitatur. Quia non omnes arbores non facientes fructum bonum exciduntur, sicut sunt aliquæ quæ nullum fructum faciunt? Respond. quod ille arbores, dicuntur facere fructum bonum quæ sunt homini vtiles, & tales præseruantur ad trabes vel postes faciendum, sed intelligitur de illis quæ nullum omnino fructum vtilem faciunt quæ solum sunt bonæ ad comburendum.

14 Dubitatur. Quia sic omnis arbor esset vtilis quia saltem ad faciendum ignem? Respond. quod talis vtilitas non procedit ex virtute arboris, sed ignis ipsam comburentis. Sicut etiam deus ex malo scit elicere bonum.

15 Dubitatur. Cur dicit excidetur &c. Resp. Chrys. in homel. eo quia punire non differat falsos prophetas. Ideo terret eos secundum pœnam quæ est a deo.

16 Dubitatur. Quomodo ergo intelliguntur prædicta verba. Resp. Lyra. excidetur scilicet in morte, quando in vita præsenti separabitur & in ignem mittetur, scilicet gehenne.

17 Dubitatur. An excidi & comburi sint duæ pœnæ? Respon. Chryso. vbi supra, quod sunt duæ. qui enim comburitur & a regno excidetur omnino.

18 Dubitatur. Quæ est maior pœna excidi a regno cœlorum uel comburi? Respond. qui supra, quod si quis decem mille ponat gehenna, nihil tale dicit quale est a beata gloria illa excidere & odio haberi a Christo.

19 Dubitatur. Cur replicat dicens igitur ex fructibus &c. Respon. glo. quòd ex præmissa similitudine concludit, quod tam dixerat quasi manifestum.

20 Dubitatur. Cur cum tanta instantia dominus uult, quod cauemus a falsis prophetis? Resp. dominus Cardi. de turre crema. quod quia occulte ueniunt, ut amplius noceant. Item propter periculum, quia intrinsecus sunt lupi rapaces per corruptam voluntatem & in tantum nocendi & seducendi. Item sunt cauendi ne inuoluamur pœnis damnationis eorum quæ sunt plures in iure.

21 Dubitatur. Cur dicit non omnis qui dicit mihi domine domine &c. Respon. Lyr. quòd ostendit confessionem fidei catholice, quod notatur dicendo, domine domine non vale re sine operibus.

22 Dubitatur. Quomodo ergo apostolus. 1. Corin. 12. dicit. nemo potest dicere dominus Iesus nisi in spiritu sancto? Respondet Chryso. super Matth. quòd posuit apostolus hoc uerbum dicere vt significet uoluntatem atque, intellectum dicentis qui mentem suam sono vocis enuntiat, sed dominus generaliter hic posuit uerbum dicendi, videtur enim etiam ille dicere qui nec vult nec intelligit quod dicat.

23 Dubit. Cur dicit sed qui facit uoluntatem patris mei? Resp. Aug. de sermone domini in monte, quod ideo dicit ut non putemus ad illos fructus pertinere de quibus supra dixerat, si quis domino nostro dicat, domine domine, & ex eo nobis arbor bona videatur, sed illi sunt fructus, facere voluntatem dei.

24 Dubitatur. Cur non dicit sed qui facit uoluntatem meam? Respond. Grego. in homel. quoniam interim conueniens erat [illegible] suscipi ad imbecillitatem eorum, [illegible] hoc illud insinuauit, occulte non enim est alia uoluntas filij quam quæ est patris.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Nisi abundauerit &c.

DOMINICA OCTAVA POST Penthecosten.

Homo quidam habebat filiam. Luc. 16.

Historia huius euangelij locutus fuit dominus anno ætatis suę. 32. die 27. Septembris in dominica.

HISTORICE.

Quendam diuitem dixit dominus villicũ habuisse diffamatum quòd cuncta domini bona dissipasset, a quo cum administrationis rationem exigeret nec pati amplius vellet eum ulle præesse, villicus attendens se nequaquam si a villicatione, destitueretur unam commode transigere posse animaduertens, quòd minime fodere posset, & erubescentia angeretur mendicare ut in futurum sibi prouideret opportune, singulis sui domini debitoribus partem eorum quæ debebant remisit a domino laudatus, quod fuisset vsus prudentia extitit, cum huius sectatores seculi diligentiori utantur astutia quàm dei electi ipsi famulando, vtque ipsi sibi apostoli ex iniquitatis

quitatis mammona amicos diligerent concluit ut in æterna post eorum decessum recipi vellent tabernacula.

A Liquorum interferam solutiones dubiorum.

8 Dubitatur. Cur hanc introducit parabolam? Respond. Lyra, quod vt per hoc intelligatur q̃ sicut dispensator faciés curialitatem de bonis domini sui receptus dicitur in domibus illorũ quibus fecit, sic diuites huius mundi si de bonis sibi traditis, ad dispensationem dent pauperibus recipientur in domo ipsorum quæ est in cœlo.

2 Dubitatur. Quid significant nomina posita in hac parabola. Require in allegoria.

3 Dubita. Quis uocatur villicus? Resp. Hieron. in homel. quod est ville gubernator, vnde & a villa nomen accepit, sed hic ut dicit glos. accipitur pro yconomo qui est dispẽsator omnium quæ possidet dominus. scilicet pecuniæ frugum &c.

4 Dubit. Quis est iste dines? Resp. Lyra. quod est deus pro nobis homo natus, quia ut dicitur. 21. propositione de causis. Primum est dines per seipsum & non est malus dines.

5 Dubitatur. Quis est iste villicus? Resp. glos. quòd est ille cui deus aliquas pecunias ad erogandum pauperibus commisit, qui se cogitat talem villicationem cum uita ista finienda magis de acquirendis amicis quam de congregandis diuitijs pertractat.

6 Dub. An iuxta istam parabolam debeamus fraudulentia uti? Respon gl. quòd non, sed econtrario similitudines iste dãtur, ut intelligamus si laudari potuit a domino cui fraudem faciebat, quantomagis placet deo, qui secundum eius præceptum opera illa facit.

7 Dub. An similitudines dictæ per Christum debeant in omnibus imitari? Respon. Lyra q̃ similitudo non semper currit quatuor pedibus, imo si teneret in omnibus iam non esset similitudo sed magis idemptitas.

8 Dub. A quibus fuit iste dispensator diffamatus? Resp. Lyra. quòd ex euidentia facti inique scilicet dispensationis, quia nihil latet deum.

9 Dub. Quomodo dissipauerat bona domini? Resp. Lyra. quòd ministri ecclesiæ quibus tradita sunt bona temporalia. vt ea exponant in usibus pijs dissipant ea quando consumunt in illicitis & superfluis.

10 Dub. An alio modo dissipentur bona nobis adeo data? Respon. Iaco. de uora. q̃ homo dissipat corpus viuẽdo luxuriose & animam malas cogitationes nutriendo.

11 Dub. Cur dicitur quasi? Resp. quia nondum ex toto dissipauerat.

12 Dub. Cur uocauit eum dominus? Respond. quòd quia antequam quis de infamia damnetur debet uocari & audiri.

13 Dub. de quibus exigitur ut reddatur ratio? Respon. Lyra. quòd de omnibus nobis traditis deus exiget rationem usque ad minimum quadrantem.

14 Dub. Quomodo non poterit amplius uillicare? Respon. qui supra, quia omnia ab ipso auferuntur in morte.

15 Dub. Cur uillicus solum dicit intra se? Resp. Land. de uita Christi quia nullum tunc habebat amicum.

16 Dub. Quomodo non ualet fodere? Respõ. glo. quoniam proprio labore & pœnitentia non potest satisfacere de peccatis & ire ad vitam æternam.

17 Dub. Cur erubescit mendicare? Resp. Lyra. quòd uerecundum est huius mundi diuitibus petere a pauperibus & religiosis suffragia spiritualia & non rependere eis in bonis temporalibus.

18 Dub. Cur timet uillicus? Resp. Chrys. quia non consueuerat affectare labores.

19 Dub. In quibus domibus recipietur post uillicationem? Resp. qui supra. q̃ in domibus pauperum quod est regnum cœlorum. ut dicitur Matth. 5. c. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.

20 Dubit. An bene cogitauerit uillicus dicens scio quid faciam &c. Resp. Chrys. quod sic, qa quotiens quis exitum suum percipiens leuat beneficio sarcinam peccatorum uel relaxãdo debita debitori, uel tribuens inopibus copiã eaque sunt dñi largiens multos amicos conciliat præbituros sibi cora iudice testimonium ueritatis nõ vocibus sed bonorũ operũ collatione, quin etiam paraturos per testimonium refrigerij mansionem.

21 Dub. Cur dicit debitoribus dñi sui & non debitoribus suis? Resp. qui supra qm̃ nihil est nostrum sed omnia sunt ditionis Dei.

22 Dub. Cur dicit omnibus debitoribus? Resp. Ly. q̃ omnes sunt debitores dei etiam religiosi & pauperes quantumcunque sint iusti.

23 Dub. Quis fuit primus cui dixit, quantum debes dño meo? Respõ. q̃ ille qui peccauit in deum

deum & in proximum qui maiori indiget misericordia, quod notatur per oleum.

24 Dub. Quis fuit secũdus? Resp. q̃ ille qui peccauit in proximum, quod notatur per triticũ.

25 Dub. Cur plus dimisit de oleo quam de tritico? Resp. San. Vincen. in sermo. hodierno. q̃ ad innuẽdum quod maior est eleemosina de bonis spiritualibus quæ significantur per oleũ quam de temporalibus quæ significantur per triticum.

26 Dub. Cur de oleo dimidietarẽ, & de tritico quintam partem dimisit? Resp. q̃ quisquis indigentiã pauperis uel ex dimidia uel ex quinta alleuiat parte misericordiæ suæ mercede donandus est.

27 Dub. Quid est cadus? Resp. glo Bede. q̃ cadus græce dicitur amphora latinæ continens vnas tres. Vrna autem est mensura quam quidam quartarium uocant.

28 Dub. Quid est chorus? Resp. qui supra. quòd chorus modijs. 30. impleatur.

29 Dubit. Cum non credatur literis debitoris cur uult ut scribat? Resp. q̃ scribe. i. scribere fac per publicam personam quemadmodum non teneris nisi ad tantum.

30 Dubit. Cur dominus laudauit uillicum de fraude? Resp gl. q̃ non laudauit eum de fraude sed de prudentia.

31 Dub. Quomo prudenter egit cum prudentia sit virtus & ipse commiserit fraudem? Respon. Orig. q̃ prudenter egit. idest astute, quia prudentia est equiuocum ad uirtutem quæ est prudentia & ad astutiam, quoniam in Gene. secundũ 70. interpretes, serpẽs prudẽtissimus erat. trãslatio nostra habet, callidissimus erat.

32 Dub. Cur dicitur uillicus iniquitatis? Resp. quoniam iniquitatẽ contra dñm operatus est.

33 Dub. Qui sunt filij lucis, & qui filij seculi? Resp. Beda. q̃ cuius unusquisq; agit opera eius cognominatur & filius sicut filij regni & filij perditionis.

34 Dub. Quomodo, filij huius seculi sunt prudentiores filijs lucis, quia illi damnãtur & isti saluãtur? Resp. Orig. quod dicũtur prudẽtiores nõ absolute & simpliciter, sed in genere suo.

35 Dub. Quæ ratio est q̃ filij seculi sunt prudentiores filijs lucis? Respon. Lyra q̃ non ratio est corruptio naturæ propter quam homo promptior est ad malum quam ad bonum. Secũda ratio est, quia bona temporalia sunt sensibilia & spiritualia non quia sensibilia sunt nota per sensum & experientiam sed spiritualia solum per fidem. Et ideo magis mouẽt sensibilia quam spiritualia.

36 Dub. Cur dicit & ego dico uobis? Resp. qui supra. quòd ponit parabole applicationem.

37 Dub. Quid significat Mamona? Resp. qui supra. q̃ est nomen dæmonis tenentis de diuitijs male acquirendis, & potest declinari mamona mãmone, vel mãmon mãmonis.

38 Dub. Cur debemus nobis facere amicos de dæmone qui est inimicus noster. Resp. qui supra. quod nomen dæmonis ad diuitias significandas derivatur, & hic ponitur pro diuitijs & non pro dæmone. ideo facite uobis amicos de diuitijs.

39 Dub. Cur diuitiæ dicuntur iniquitatis? Respon. San. Tho. 2. 2. q. 22. art. 7. q̃ omnes diuitiæ dicuntur iniquitatis. i. inæqualitatis, quia non æqualiter sunt omnibus distributæ uno egente & alio superabundante.

40 Dub. Quia uidetur rapere aliena esse licitũ & dare pauperibus? Resp. qui supra. q̃ ut Au. dicit in lib. de uerbis dñi. quidam male intelligendo rapiũt res alienas, & inde aliquid pauperibus largiuntur & putant se facere quòd præceptum est, intellectus iste corrigẽdus est sed omnes diuitiæ iniquitatis dicuntur, quia non sunt diuitiæ iniquæ nisi in iniquis qui in eis spem constituunt.

41 Dub. quia vt q̃ diuitiæ sint bonæ. qa Esaiæ. 33. di diuitiæ salutis sapiẽtia & scientia. Timor dñi ipse est thesaurus tuus. Resp. qui supra. sup prima ad Thimo. 6. lect. 4. q̃ duplices sunt diuitiæ. s. spirituales q̃ sunt vere diuitiæ. Quædã corporales & hæ nõ sunt ueræ diuitiæ, qa nõ sufficiunt & tales dicunt diuitiæ huius sæculi.

42 Dub. In quibus rebus consistũt diuitiæ corporales? Resp. qui supra. 12. q. 2. ar. 1. q̃ vt Philosophus dicit in. 1. politicorum. q̃ sunt duplices, scilicet naturales quibus huiusmodi subueniũt ad defectus naturales tollẽdo sicut cibus potus uestimenta, habitacula. & alia huiusmodi. Aliæ artificiales quibus sine se non iuuatur homo, vt denarii & huiusmodi, sed ars humana eas adinuenit propter facilitatem commutationis, ut sint quasi mensura rerum uenalium.

43 Dub. Quotuplex est usus diuitiarũ? Resp. qui supra primæ. Timo. 6. q̃ duplex est unus. s. dare qui est principalis, & alius tenere ut custodiant nõ quidem tm̃ ad utilitatẽ suam sed ad quoddam cõe, scilicet habere eas sicut cões.

44 Dubitatur. An debeant diuitiæ diligi uel contemni? Resp. qui supra. 2. 2. q. 126. arti. 1.

quòd

quòd debent contemni inquantum nos impediunt ab amore & timore Dei, non autem inquantum instrumentaliter nos iuuant ad ea quæ sunt diuini timoris & amoris.

45 Dub. Cur Deus dat aliquibus superabundantiam diuitiarum? Resp. qui sup. q. 117. ar. 1. quòd sicut Amb. & Basilius dicunt quod vt meritum bonæ dispensationis acquirant. pauca autem vni sufficiunt. Et ideo laudabiliter liberalis plura in alios expendit quam in seipsum.

46 Dub. An diuites possint saluari? Resp. qui sup. q. 186. ar. 3. quòd vt Grego. dicit difficile est charitatem inter diuitias conservare. Vnde & dominus Mat. 19. dicit. quòd diues difficile intrabit in regnum cœlorum. Et ratio est quia diuitiæ afferunt sol citudinem quæ suffocat verbum. Item amorem ad eas qui continue augetur. Item inanem gloriam quæ ex eis nascitur, tamen diuites bene vtentes diuitijs possunt saluari.

47 Dub. Cur dicit vt recipiant vos in æterna tabernacula, & non in suis mansionibus? Resp. Chry. quòd ipse non suscipiunt nos, quia addidit de mammona iniquitatis ostendens, q̃ non simpliciter eorum amicitia nobis patrocinabitur, nisi euacuemus iuste diuitias congestas iniuste.

48 Dub. Quomodo intelligitur cum defecerit is? Resp. s. per mortem corporalem.

49 Dub. Cur dicit æterna tabernacula? Resp. qui supr. quòd in hoc ostenditur quod ars artium peritissima est eleemosyna quæ non nobis domos fabricat luteas, sed vitam perempem impendit.

ALLEGORICE.

[Diues] est Deus omnipotens [habet villicum] s. Adam [qui diffamatus est apud eum] ex peccati euidentia [quod dissipasset bona] sibi collata a Deo per peccatum inobedientiæ [dominus autem vocauit eum] dicens. Adam vbi es [& vocauit vt redderet rationem] de peccato commisso [nec voluit quod amplius villicaret] sed expulit eum a paradiso terrestri dono immortalitatis eum expoliãdo [qui non valens fodere] vt eam recuperaret [& erubescens mendicare] eam a Deo repetendo quem offenderat [dixit scio quid faciam] vt sibi remitteretur peccatum per pœnitentiam quam & post fecit [& laudatus fuit a domino quod prudenter egisset] & tandem per Christum amicum eius susceptus fuit in æterna tabernacula.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Cum turbæ multæ essent cum Iesu.

DOMINICA NONA POST Penthecosten.

Cum appropinquaret Iesus Hierusalem videns ciuitatem, Luc. 9. c. Mat. 21. Mar. 11. Ioan. 12. c.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 33. die 20. Martij. in dominica palmarum.

HISTORICE.

Pias lachrymas dominus Hierosolymis appropinquans effudit inquiens ipsam quoque inclytam vrbem si futura sibi nota forent infortuita, nequaquam a fletibus temperaturã, quoniam circundanda vallo foret, angustijs præmenda vndique, & ad terram a Deo prosternenda, vt ne vnus quidem super alio lapide lapis relinquendus esset. Hæcq; debere pati quoniam visitationis suæ tempus agnoscere recusasset, eam vero ingressus e templo negotia exercentes effugauit suam asserens domũ fore dedicatam orationi, quam peruertentes latronum speluncam effecissent, docens itaq; in templo dictum versabatur.

Dvbia quæ occurrunt hæc sunt.

1 Dub. Ex quo loco ciuitatem vidit? Resp. Lucæ. 19. c. quod ad descensum montis oliuarum.

2 Dub. Cur fleuit? Resp. Greg. in Homel. quòd propter ruinam perfidæ ciuitatis.

3 Dub. Nunquid compati poterat absque fletu? Resp. Cyrillus quòd sic, sed hoc nobis non potuisset absque lachrymis, effusæ siquidem lachrymæ sunt signa tristitiæ.

4 Dub. Quotiens fleuit dominus? Resp. Iacob. de Vorag. in Ser. hodierno. q̃ fleuit primo ex infantali necessitate. vnde Ecclesia. Vagit infans inter arta &c. Secundo ex nimia compassione vt hic. Tertio ex immenso amore, sicut super Lazarum mortuum. Quarto ex viscerosa pietate casus Iudæ, quia vt dicit August. in Serm. dominus noster delictum Iudæ lachrymauit. Quinto, ex intimo dolore in cruce. vt dicitur ad Hebræos. 5. Sexto, in sanatione surdi & muti, quando suspexit in cœlum naturæ misertus humanæ.

7 Dub. Cum mala ventura Hierusalem iuste forent pro suis culpis infligenda, cur dominus fleuit? Resp. quòd Christus inquantum homo & si iuste Hierusalem passura esset ex affectione tamen ad humanam speciem compassus fuit, etiam inimicis inimici compatiuntur ali quando in affectione positis. Nam & Marcus marcellus dum incenderet Syracusas lachrymatus est compatiens afflictę ciuitati.

6 Dub. Cur illa dies dicitur sua. s. Hierusalem? Resp. Greg. in Hom. quòd cum carnis se voluptatibus daret in die sua quæ ad pacem ei esse poterant habebat. Et ideo sua dicebatur. s. ad implendum voluptates suas.

7 Dub. Cur dicit ad pacem ibi? Resp. Gre. quia in suis voluptatibus nullo aduersante gaudebat.

8 Dub. Cur dicit quod erant ab oculis Hierusalem abscondita? Respond. qui sup. si absq̃ dicta non essent lęta in præsentibus prosperis non fuissent.

9 Dub. Cur dominus loquebatur ciuitati quæ constat ex muris? Respon. quòd hoc est figura prosopopeia. Non loquebatur ciuitati. i. hominibus ciuitatis.

10 Dub. Cur loquebatur hominibus ciuitatis qui non audiebant cum nõ essent præsentes? Resp. quòd erant ibi multę turbæ precedentes & sequentes, vt patet ante istud Euang.

11 Dub. Quando impletum fuit quod dominus prædixit? Resp. quod tempore Titi & Vespasiani.

12 Dub. Qui fuerunt illi inimici qui circundederunt eam? Resp. quod Romani, vt dicit Greg. in Homel.

13 Dub. Quid est circundare vallo? Resp. Ly. i. cum exercitu valde forti, seu vt dicit Catholicon. vallum est concathenatura quædam de vallis superaggerem.

14 Dub. Cur replebit & circundabunt te? Resp. quod ad denotandum vehementiam obsidionis circunquaque.

15 Dub. Quomodo fuerunt angustati vndijq;? Resp. quia extra erat gladius & intus fames, vt narrat Iosephus de bello iudaico intantum vt quædam mulieres præ fame proprios comederent filios.

16 Dub. Quomodo Hierusalem fuit prostrata ad terram? Resp. quia eius muri diruti sunt, & ad terram deiecti.

17 Dubit. Quomodo etiam eius filij fuerunt prostrati? Resp. secundum Iosephum quod filij eius. s. ciues quamplures interierunt gladio & fame, reliqui omnes venundati sunt.

18 Dub. Cur dicitur quod non relinquent lapidem super lapidem, cum adhuc Hierusalem stet? Resp. Greg. in Homel. q̃ verba Christi testatur. ipsa eiusdem ciuitatis emendatio, quia dum nunc in eo loco constructa est, vbi extra portam dominus fuerat crucifixus, prior illa vt dicitur Hierusalem funditus est euersa.

19 Dub. De qua visitatione intelligit dominus? Resp. Theophilus. visitationis cuæ. i. mei aduentus.

20 Dub. An si cognouisset visitationem Christi cuiusque ipsa infortunia? Respon. qui sup. si cognouisset. i. in Christum credidisset fuisset pacata Romanis, & ex omnibus exempta periculis.

21 Dub. Cum multi Iudæorum crediderint Christum? Resp. q̃ vt habetur in historia scholastica, omnes Christiani qui erant in Hierusalem imminente destructione eius transierunt in regnum regis. Agrippæ [admoniti per Angelum] qui erat confederatus Romanis, & ita euaserunt omnes.

22 Dub. An Iudæi potuerunt cognoscere tempus aduentus Christi? Resp. quòd sic sapientiores & in lege docti. Vide dominica infra octauam Epiphaniæ. dub. 34. & se. 6. dominicæ 2. 40. dub. 10.

Alia dubia require fer. 3 primæ dominicæ quadragesimæ. dub. 10. & seq. & se. 2. dominicæ 4 quadragesimæ. dub. 5. & seq. quid autem doceret. Vide se. 3. dominicæ 4 quadragesimæ. dub. 4. An autem quotidie doceret. Vide dominica in ramis palmarum. dub. 429.

ALLEGORICE.

Redemptor noster plangere non cessat cum quosdam ex bona vita ad mores reprobos peruenisse considerat, qui si damnationem suam quæ imminet agnouissent, semet ipsos cum lachrymis electorum plangerent, suam autẽ diem hic habet anima perversa quæ transitorio gaudet in tempore, cui ea quæ absunt ad pacem sunt, dum ex rebus temporalibus lętatur & prouidere futura refugit quæ præsentem lętitiam perturbant, & maligni spiritus talem animam exeuntem a corpore obsident quam in carnis amore positam deceptorijs delectationibus fouent, quam vallo circundant, quia ante mentis eius oculos reductis iniqui-

iniquitatibus quas perpetrauit hāc ad societatem suæ damnationis coartant, vt in ipsa extremitate vitæ deprehēsa quibus hostibus circūclusa sit videat, & tñ euadendi aditum inuenire nō possit. Vndiq; n. animam coangustat, qñ ei non solum operis verū etiam in locutionis atq; cogitationis iniquitates replicātur; quæ prius se per multa dilatauit in scelere in extremum de omnibus angustetur in retributione, tunc autem anima per condictionem reatus sui ad terram consternitur cum caro quam uitam suam credidit redire ad puluerem vrgetur: tunc in morte filij eius cadunt cum cogitationes illicite quæ modo ex illa p deunt in extrema vitæ vltione dissipantur, quę etiam cogitationes per lapides significati valent. peruersa enim mens cum peruersa cogitatione peruersionem adijcit quasi lapidē super lapidem ponit, sed cum ad vltione suā anima ducitur omnis cogitationum constructio dissipatur: hanc deus assidue visitat præcepto: aliquando flagello, aliquando autem miraculo, vt vera quæ nesciebat audiat, & ea contemnens a dolore compuncta redeat, aut beneficijs deuicta malum quod fecit erubescat, quia visitationis suæ tempus non cognoscit in extremo vitæ traditur suis inimicis.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt prudentiam amplectendo fleamus mala præterita, & caueamus a futuris timentes pœnas quæ nobis propter peccata imminent ne circundemur in tempore mortis ab inimicis nostris & ad tartara deducamur propter ingratitudinem ex negligentia cognitionis visitationis gratiæ dei.

ANAGOGICE.

Contemplemur quoniam beati qui lugent quia consolabuntur, nam euntes ibunt & flebunt mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos: meritorum & introducentur in templo a Christo Iesu domino nostro ciuitatis superne Hierusalem in sæcula sæculorum. Amē.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem Prædicatorum.

Attendite a falsis prophetis.

DOMINICA X. POST PENTHEC.

Dicebat Iesus ad quosdam qui in se confidebant, tanquam iusti. Luc. 18. c.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33. die 19. Martij in die Mercurij.

HISTORICE.

Ex iustitia quibusdam in se confidentibus cæteros; contemnentibus hanc dominus visus fuit parabola, duos videlicet in templum ascēdisse homines orandi gratia, pharisæus e duobus vnus erat, publicanus alter: orabat si quidem erectus primus deo gratias agens quòd immunis a vitijs hominum raptorum iniustorum adulterantium foret, quibus publicanus obnoxius habeoatur: quodq; qualiber biduo ieiunaret hebdomadatim integreq; omniū suorū persolueret decimas. Procul autem publicanus existens oculis in terram defixis violenter suum tundebat pectus pugnis dominum supplicter orans: vt suis fieret propitius peccatis. Concludens ex his dominus publicanū iustitiæ reddinum fuisse altero nequam prosistente, quoniam se extollens quicunq; deprimetur, humilia vero sentiēs sublimis euadet.

Satisfaciendū est dubijs quæ occurrūt.

1 Dubit. Cur dominus hanc parabolā induxit? Resp. Augu. de verbis domini, vt ostendat fidem non esse superbotū, sed humilium.

2 Dub. quia uidetur quòd iustitia cum sit uirtus debeat ab homine appeti? Resp. Theoph. q̄ quāuis iustitia hominem approximet deo: si tamen ex hoc assumat superbiam ad infimum deijcit.

3 Dub. quod peccatum est de se confidere? Respon. S. Thom. 2. 2. q. 21. art. 1. quòd est peccatum præsumptionis.

4 Dub. quot modis peccat homo per præsumptionem? Resp. qui supra. quod duobus. Vno videlicet modo, quando quis confidens propria uirtute tendit in aliquod bonum quod suam facultatem excedit, de qua dicitur Iudit 6. de se præsumentes humilias, & opponitur magnanimitati. Alio modo quando tendit in aliquod bonum ut possibile per uirtutem & misericordiam diuinam, quod possibile nō est sicut cum aliquis sperat se ueniam obtinere sine pœnitentia, uel gloriam sine meritis & talis præsumptio est species peccati in spiritum sanctum, quia per eam tollitur, uel contemnitur adiutorium spiritussancti per quod homo reuocatur a peccato.

5 Dub. quod est grauius peccatum præsumere de se, uel de uirtute diuina? Resp. qui supra quòd peccatum quod est contra deum secundum suum genus est grauius cæteris peccatis: vnde

vnde præsumptio qua quis innititur inordinate deo grauius peccatum est quam qua quis innititur propriæ uirtuti.

6 Dub. Quod est grauius peccatum præsumptio vel desperatio? Resp. qui supra. ar. 2 quod cum utrunq; sit peccatum præsumptio est minus peccatum quam desperatio quoniam magis proprium est deo misereri & parcere quā punire propter eius infinitam bonitatem qa misereri & parcere secundum se deo conuenit. Punire autem ei conuenit secundum nostra peccata.

7 Dubita. Quod peccatum est in se confidere & cęteros aspernari? Respon. qui supra. q. 112. arti. 1. quòd est iactantia.

8 Dubitatur. Quid est iactantia? Respond. qui supra. quòd importare uidetur quòd homo se extollat. Illa enim quæ vult homo longe iactare in altum eleuat tunc, autem proprie ali quis se extollit quando, de se supra se dicit aliquid.

9 Dubitatur. An iactantia semper sit cum mēdacio? Respond. qui supra quòd aliquando potest esse sine mendacio. quando, scilicet aliquis loquitur de se non quidem supra id quod in se est, sed supra id quod de eo homines opinantur. Sicut dicitur Hester. 1. quòd Assuerus fecit grande conuiuium ut ostenderet &c. atque iactantiam potentiæ suæ. Alio modo aliquis loquitur de se super id quod in se est secundum rei ueritatem. & isto modo semper est cum mendacio & opponitur ueritati per modum excessus.

10 Dubitatur. Quæ magis proprie dicitur iactantia ex his duobus modis? Resp. qui supra, q̄ quāuis utroque modo iactantia dici possit, tamen magis proprie dicitur quando aliquis effert se supra id quod in ipso est quam supra id quod est in opinione aliorum.

11 Dubitatur. An iactantia semper sit peccatum mortale? Respond. qui supra. arti. 2. quòd iactantia prout est cū mendacio aliquando est peccatum mortale sicut quando quis iactatur de se & proferat aliquid quod est contra gloriā Dei Ezechielis. 28. elevatum est cor tuum & dixisti deus ego sum uel etiam contra charitatem proximi, sicut cum aliquis iactando se prorumpit in contumelias aliorum sicut agebat iste Pharisæus, quando uero se iactat de his quæ non sunt contra deum, neque contra proximum est peccatum ueniale, potest etiam considerari iactantia quantum ad suam causam. scilicet superbiam aut appetitum lucri uel inanis gloriæ, & si procedat ex superbia vel inani gloria quæ sit peccatum mortale, erit etiam iactantia peccatum mortale alioquin erit ueniale. Quando autem procedit ex appetitu lucri, quia potest pertinere ad damnum & deceptionē proximi & sic si proximus damnificatur sicut quando aliquis iactat se esse magnum medicum uel sapientem, uel diuinum & huiusmodi est peccatum mortale. Vnde dicit philosophus. 4. Ethi. quod turpior est qui se iactat causa lucri, quam causa glorię uel honoris si autem nō damnificatur primus erit peccatum ueniale.

12 Dubitat. An hoc fuerit in ueritate factum? Respond. quòd ut colligitur ex Ambro. super Luc. potius uidetur fuisse quædam narratio quam parabola, & fortassis ut dicit Landulphus de uita Christi, Pharisæus qui orauerat erat ibi præsens, quia tunc dominus Pharisæis loquebatur.

13 Dubitatur. Cur dicit ascenderunt? Respon. Lyra quia templum erat in alto ficum, scilicet in monte moria. 2. Paralipo. 3.

14 Dubitatur. Qui fuerunt isti duo homines? Respon. quòd nullibi legi.

15 Dubitatur. cur dicitur orarent? Respon. Augusti. in regula. quòd ad orandum factum est templum unde & oratorij nomen habet.

16 Dubitatur. Cur dominus dicit unum pharisæum? Respon. Lyra. quia Pharisæi in actibus exterioribus uidebantur isti.

17 Dubitatur. Cur pharisæus orans stabat? Respon. Ly. q̄ ut alijs uideretur orare.

18 Dubitatur. Cur dicitur apud se orabat? Respon. Basilius quia non apud deum quia ad seipsum redibat per peccatum superbiæ.

19 Dubitatur. Quia Pharisæus uidetur bene orasse agendo gratias deo. Respon. Aug. de uerbis domini. q̄ non reprehēditur quia deo gratias agebat, sed quia nihil sibi addi cupiebat.

20 Dubitatur. Quis modus orandi fuit huius Pharisæi? Respond. Theophilus. quod primo dixit quæ ei aberant non sum sicut cæteri hominum, deinde subiungit quæ habebat ieiuno bis in Sabbato.

21 Dubitatur. Cur dicit sicut cæteri homines? Respon. Augu. ubi supra diceret saltem, sicut multi homines, quid est cæteri homines nisi omnes præter ipsum? Ego inquit iustus sum cæteri peccatores.

22 Dubitatur. qui dicuntur raptores? Respon

3 Vin. in Ser. hodierno quòd domini temporales angariando populum, fures alienа rapientes, vsurarij vocando vsuras censum vel intereſſe, mercatores fraudatores.

23 Dub. Qui dicuntur iniuſti? Reſp. qui ſup. q. dantes iniuſtas ſententias, innocentes condemnantes, falſi procuratores dilatantes litigia. Item detinentes mercedem vel ſalarium aliorum.

24 Dub. Cur dicit de publicano? Reſp. Chryſ. quod nō ſatiauerat contemptum eius tota humana natura, ſed & publicanum aggreſſus eſt moderatius autem peccaſſet ſi publicanū excepiſſet. Nunc autem vno verbo & abſentes inuadit & vulnera præſentis laceſſit.

25 Dub. Quomodo quis poſſet bis ieiunare in vno die? Reſp. Theophi. q. hic ſabbatum capitur pro hebdomada.

26 Dub. Quibus diebus ieiunabatur? Reſpon. Theophilus quod Phariſæi ieiunabant. 2. & 5. fe. f. diebus Lunæ & Iouis.

27 Dub. Cur ſe iactat de ieiunio? Reſ. qui ſup. quia expedit non ſolum declinare a malo, ſed etiam agere bonum ideo talia dicebant.

28 Dub. Cur dicit decimas do omnium quæ poſſideo? Reſp. Theophi. quòd Phariſæus tria mala cæteris imponebat. ſ. rapinam, adulterium, & iniuſtitiam contra rapinam dicebat ſe dare ſolutionem decimarum, contra adulterium carnis macerationem, quia ieiunabat, contra iniuſtitiam habebat publicanum in aſpernationem dicēs, velut hic publicanus &c.

29 Dub. An Phariſæus aliquo iſtorum trium peccatorum laborabat? Reſp. Iac. de Vorag. in ſermone hodierno quod erat raptor, quia gloriam quæ eſt propria Dei ſibi vſurpabat, & erat adulter quia Deum qui erat ſponſus animæ relinquebat, & cum mundo amicitiam fecerat, & etiam erat iniuſtus quamuis. n. ſibijpſi redderet quod debebat eo quod ieiunabat, & Deo decimas dando, proximo tamen ius q. debebat non reddebat, quia ipſum temere iudicabat.

30 Dub. An Chriſtiani teneantur decimas dare? Reſp. S. Tho. 2. 2. q. 87. ar. 1. quòd ſic, vt habetur 16. q. 1. & eſt dictum Auguſt. qui dicit quod decimę requiruntur ex debito, & qui eas dare noluerint, res alienas inuadunt.

31 Dub. Cum Chriſtus nec Apoſtoli aliquid dixerint de ſolutione decimarum videtur q. non ſint ſoluendæ? Reſp qui ſup. quod præceptum de ſolutione decimarum datum fuit a Chriſto in Euangelio quantum ad id quod eſt morale. Matth. dicente. dignus eſt operarius mercede ſua, & ab Apoſtolo primæ. Chor. 9. quis militat ſuis ſtipendijs vnquam, & poſt, qui altari deſeruiūt cū altari participant &c.

32 Du. Cur ante legem non fuit aliquod præceptum de decimis? Reſpon. qui ſup. quòd illo tempore non erant determinati miniſtri diuini cultus, ſed dicitur quod primogeniti erāt ſacerdotes qui duplicem portionem accipiebant. Et ideo etiam non erat aliqua pars determinata miniſtri diuini cultus exhibenda, ſed vnuſquiſque quando occurrebat propria ſpōte dabat quod ſibi videbatur. Et ita Abraham dedit decimas Melchiſedech. Gene. 13. & Iacob vouit decimas ſe datūm. Gene. 28. c.

33 Dubit. Quia in veteri lege tenebantur ad tres decimas. Ad vnam pro Leuitis. Num. 18. c. Item ad aliam quam ſacrificabant domino. comedentes coram eo. Deut. 14. cap. Item ad aliam de triennio in triennium pro pauperibus vt ibidem habetur. ſed ad ſecundam & tertiam non tenentur Chriſtiani. ergo nec ad primam? Reſp. qui ſup. quòd ſecundæ decimæ quæ reſeruabantur ad ſacrificia offerenda nō habent locum in noua lege ceſſantibus legalibus victimis. Tertiæ vero decimæ quas cum pauperibus comedere debebant in noua lege augentur per hoc quod dominus non ſolum decimam partem, ſed omnia ſuperflua pauperibus iubet exhiberi, ſecundum illud Luc. 11. c. quod ſupereſt date eleemoſynam. ipſe etiam decimę quæ miniſtris Eccleſiæ dantur per eos debent in vſus pauperum diſpenſari.

34 Dub. Cur in multis terris non ſoluuntur decimæ ſi ſunt de præcepto? Reſp. qui ſup. quòd laudabiliter miniſtri Eccleſiæ decimas non requirunt vbi ſine ſcandalo requiri non poſſent propter diſſuetudinem. vel propter aliquam aliam cauſam, nec tamen ſunt in ſtatu damnationis qui non ſoluunt in locis illis in quibus Eccleſia non petit niſi forte, propter obſtinationem animi habentes voluntatem non ſoluendi. etiam ſi ab eis peterentur.

35 Dub. De quibus decimæ ſunt ſoluendæ? Reſpon. qui ſup. ar. 2. quòd de omnibus poſſeſſis ab homine decimæ ſoluendæ ſunt.

36 Dub. An debeant dari nunc decimæ perſonales qui in vete. lege non erant de præcepto? Reſp. qui ſup. quòd in veteri lege habebat qualibet tribus tot poſſeſſiones quot miniſtris Dei poterant ſufficienter prouidere, nec interdicebat Leuitis quin poſſint de alijs operibus honeſtis lucrari, ſed populus Chriſtianus vbique diffuſus eſt, & multi non habent poſſeſſiones & viuunt de aliquibus negotijs, & nihil conferrent ad ſubſidium miniſtrorum Dei, ſi de eorum negotijs decimas non ſoluerent, miniſtris etiam nouę legis interdicitur arctius ne ingerant ſe negotijs ſęcularibus. 2. ad Thim. 2. Et ita decimæ perſonales a Chriſtianis ſunt ſoluendæ. vnde 16. q. 1. c. decimæ. & eſt Aug. qui dicit quod decimæ de militia, de negotio, & artificio reddende ſunt.

37 Dub. An de male acquiſitis ſint ſoluende decimæ? Reſpon. qui ſup. quòd male acquiſita ſunt in duplici differentia videlicet. Primo ſi ipſa acquiſitio iniuſta ſit, videlicet ſi interuenit rapina, furtum vel vſura & huiuſmodi. & de his non debet dari decima, ſed acquiſitum tali modo debet reſtitui. De fructibus tamen agri empti ex vſura debent dari decimæ. Alio modo aliqua acquiruntur turpiter, ſicut patet de meretricio hiſtrionatu, & huiuſmodi, & de eis debent dari decimæ ſicut de alijs perſonalibus decimis, tamen Eccleſia non debet eas recipere quandiu ſunt in peccato, ne videatur eorum peccatis communicare, ſed poſtquam pœnituerint poſſunt ab eis de his recipi decimæ.

38 Dub. An de herbis & alijs huiuſmodi minutis debeant ſolui decimæ? Reſp. qui ſupra. quòd non niſi forte, propter conſuetudinem patriæ.

39 Dub. De quibus determinabatur in veteri lege decimas debere dari? Reſp. qui ſupra. q. Leuit. vlt. c. non mandantur ſolui decimæ niſi de frugibus & pomis arborum & animalibus quæ tranſeunt ſub virga paſtoris.

40 Dub. Quomodo aliquis perdidit per furtū res aliquas vel per rapinam aut vſuram tenetur de illis perditis decimas dare? Reſp. qui ſup. quòd non vſquequo recuperauit niſi forte propter culpam, vel negligentiam ſuam damnum incurriſſet, quia Eccleſia in his non debet damnificari.

41 Dub. Si res vendita fuerit non ſoluta decima quis ſoluet decimam? Reſp. qui ſupr. quod Eccleſia repetet tam ab emptore quàm venditore decimam, quia venditor fraudauit Eccleſiam, & emptor habet pœnes ſe rem Eccleſiæ debitam. vno tamen ſoluente alius non tenetur.

42 Dub. An teneatur homo obligatus dominis detrahere cenſus & tributa, & poſt ſoluere decimas? Reſp. qui ſup. q. decimæ non cadunt ſub tributo. Et ideo tenetur homo dare decimas de fructibus excreſcentibus antequam detrahebantur tributa vel cenſus, & ex integris fructibus.

43 Dub. An prius debeant detrahi mercedes mercentium & operariorum & de reſiduo dare decimas? Reſp. qui ſup. q. non, ſed debent ſolui de fructibus terræ integris. Nam dicitur Gen. 28. cunctorum quæ dederis mihi decimas offeram tibi.

44 Dub. Quibus debent ſolui decimæ? Reſp. qui ſup. ar. 3. q. ſolis clericis.

45 Dub. Quia in veteri lege dabantur decimę Leuitis qui nullas habebant poſſeſſiones, ſed nunc eccleſia habet poſſeſſiones ergo decimę nunc non debent dari clericis? Reſp. qui ſup. q. in veteri lege quædam decimæ deputabantur ſubuentioni pauperum vt dictum eſt, ſed in noua lege decimæ dantur clericis non ſolum propter ſui ſuſtentationem, ſed etiam vt ex eis ſubueniant pauperibus, ſed adhuc neceſſariæ ſunt poſſeſſiones Eccleſiæ, & oblationes & primitiæ ſimul cum decimis.

46 Dub. Quibus clericis debentur decimę? Reſpon. qui ſup. quòd decimę perſonales debentur eccleſiæ in cuius parochia homo habitat, decimæ vero prædiales rationabiliter magis videntur pertinere ad eccleſiam in cuius terminis prædia ſita ſunt, tamen iura determinant quod in hoc obſeruetur conſuetudo diu obtenta.

47 Dub. Quæ dicuntur decimæ prædiales, & quæ perſonales? Reſp quod vt colligi poteſt in c. ad Apoſtolice. & in c. paſtoralis. de decimis. & in c. fin. de parochijs. decima prædialis eſt de his quæ proueniunt ex prædiis. ſ. frugibus, pomis, nucibus, & de huiuſmodi fructibus tam terræ quàm arborum. Perſonales vero ſunt de his quæ proueniunt ex negotiatione, artificio, ſcientia, militia, venatione, & huiuſmodi induſtrijs perſonarum. Quædam vero decimæ partim ſunt prædiales, & partim perſonales, ſicut quæ proueniunt de animalibus, & eorum fetibus quæ prædiales dicuntur a prædiis vnde viuunt, & perſonales propter cuſtodiam & eorum curam.

48 Dub. Quando vno tempore agni paſcuntur in vna parochia, & alio tempore in alia quibus debebuntur decimæ. Reſpon. S. Tho. vbi ſupra. quòd proportionaliter vtique Eccleſiæ

sic decimę debebuntur.

49 Dub. Quid si ouile fuerit in vna parochia, & oues pascantur in alia? Resp. qui sup. quòd magis debentur illi Ecclesiæ in cuius territorio grex pascitur.

50 Dub. Quia multi laici colligunt decimas, ergo non solum clericis debentur? Resp. qui sup. quòd in decimis accipiendis duo sunt .s. ius eas accipiendi, & hoc solum competit clericis quia est spirituale, aliud autem est res illa quæ datur pro decima, & hæc est corporalis vnde possunt in vsum quorumlibet cedere, & sicut res nomine decimæ acceptas potest Ecclesia alicui laico tradere, ita potest ei concedere vt dandas decimas ipsi percipiant, iure accipiendi ministris Ecclesiæ reseruato.

51 Dub. Propter quid concedit Ecclesia hoc laicis? Resp. qui sup. quòd aliquando quibusdã militibus concedit in feudum vt possit ex eis protegi, aliquando autem ad subuentionem pauperum.

52 Dub. An clerici teneantur decimas soluere? Resp. qui sup. ar. 4. quòd habentes ecclesiasticas possessiones & ministrantes populo spiritualia, & inquantum tales decimas soluere non tenentur. de aljs prædijs emptis vel aliter eis prouenientibus tenentur dare decimas sicut & alij.

53 Du. An ecclesia parochialis habens prædia in territorio alterius ecclesiæ parochialis teneatur illi soluere decimas? Respon. qui supr. quod non.

54 Dub. An religiosi qui non habent curam animarum nec dispensant populo spiritualia debeant soluere decimas de suis prædijs? Resp. qui sup. quòd sic, de iure communi, habent tamen aliquam immunitatem secundum diuersas confessiones eis a sede Apostolica factas.

55 Dub. An clerici teneantur dare decimas summo pontifici? Respon. qui supra. quòd sic, si exigit.

56 Dub. An pauperes teneantur ad decimas persoluendas? Resp. qui sup. quòd decimę debent cedere in subuentionem pauperum per dispensationem clericorum. Et ideo pauperes debent soluere decimas, & non eas retinere ad sustentationem suam.

57 Dub. An papa possit dispensare ne aliquis teneatur soluere decimas? Resp. quòd sic ratione necessitatis vel vtilitatis, vt etiam habetur in c. a nobis. de decimis.

58 Dub. An retrahentes homines a solutione decimarum incurrant aliquam pœnam? Resp. quòd vt habetur in cle. cupientes. de pe. omnes religiosi qui aliqua proferre præsumunt in sermonibus suis, vel alibi ista intentione vt a decimarum debitarum ecclesijs solutione retrahant audientes excommunicantur.

59 Dub. An religiosi prædicantes & confessiones audientes teneantur facere conscientiam non soluentibus decimas? Resp. quòd vt habetur in supradicta clem. cupientes. quod si fuerint requisiti a clericis quibus debentur decimæ, vel eorum nomine prędicantes tenentur pòpulum informare de decimis soluendis, & eis præcipitur sub interminatione maledictionis æternæ quod in prima dominica 4. & vltima quadragesimæ. & in festis Ascensionis, Pẽthecostes, natiuitatis Ioãnis Baptistæ, Assumptionis, & Natiuitatis semper virginis Marię prædicando populis eos sic informent, quòd si scienter postposuerint, similiter audientes confessiones si fuerint simul modo requisiti, & non fecerint conscientiã eis qui eis cõfitentur sunt suspensi ab officio prædicationis donec eis talem conscientiam faciant si de hoc commoditatem habuerint. & hoc non faciendo & prædicando contra dictum interdictum sunt excommunicati ipso facto.

60 Dub. Quem fructum consequuntur soluentes fideliter decimas? Resp. quod vt habetur in c. decimæ. & in c. reuertimini. 16. q. 1. merentur abundantiam fructuum, sanitatem, euitant multa mala, vt habetur in c. maiores. 16. q. 7. Item bonitatem principatus quia hoc tollit fiscus quod non accipit Christus.

61 Dub. An quod Pharisæus dicebat esset oratio? Resp. Augu. de verbis domini dicens. q si quæras in verbis eius nihil inuenies quod Deum rogauerit, ascendit quidem orare, noluit Deum rogare, sed se laudare, & roganti insultare.

62 Dub. Cur publicanus a longe stabat? Resp. Ly. quòd propter timorem Dei quasi non esset dignus appropinquare.

63 Dub. Cur etiam publicanus stabat cum videretur pharisæus stare? Resp. Theophi. q quamuis staret, distabat tamen a pharisæo, tam verbis quàm habitu, necnon & corde contrito.

64 Dub. Cur volebat oculos ad cęlum leuare? Resp. qui sup. quod quasi censens indignos visionis supernæ eos, qui maluerunt bona terrena spectare, & quærere.

65 Dub.

65 Dub. An esset longe a deo? Rñ. Aug. de verbis domini, q licet de longinquo staret deo tamen appropinquabat quia excelsus dominus & humilia respicit.

66 Dub. cur percutiebat pectus suum? Rñ. qui supra, quod pœnas de seipso exigebat.

67 Dubit. Cur dicit deus propicius esto mihi peccatori? Rñ. Chrysosto. q audiuit, quia non sum uelut hic publicanus, nec indignatus est, sed compunctos, detexit ille vulnus, quærit hic medicinam.

68 Dubi. Cur dicit dominus eum descendisse iustificatum in domum suam? Resp. Augu. vbi supra, quia cum audieris superbum accusatorem & audieris humilem reum. Ideo nunc audiendus est iudex dominus ergo tanquam iudex profert sententiam dicens. Amen dico uobis &c.

69 Dub. vnde descendit publicanus? Rñ. quòd de templo in quod ascenderat.

70 Dubit. Quis est ille de quo dicit dominus hic? Resp. quòd publicanus.

71 Dubit. Quomodo fuit iustificatus publicanus? Resp. dominus Cardina. de tur. crema. super hoc euangelio, q per humilem uerecundiam, quia non audebat appropinquare, nec oculos leuare. Item per dolorosam contritionem peccatorum quam ostendit in percussione pectoris.

72 Dub. quomodo intelligitur ab illo? Rñ. Lyra. id est præ illo, qui remansit in fecibus suis.

ALLEGORICE.

Geminos aurigas, & duas bigas in stadio positas sermo præsens proponit, in altera quidem iustitiã cũ superbia, in altera pctõ & humilitatẽ, & vides bigã peccati superare iustitiã nõ propriis uiribus, sed humilitatis cõiunctæ. Illã vero deuictã non fragilitate iusticiæ sed mole & timore superbiæ. nã sicut humilitas per sui eminentiam peccati pondus superat & facilem attingit deum, sic superbia ob sui molem de facili iustitiam deprimit.

TROPOLOGICE.

Instemeris ex hoc sermone q si plura facta strenue geras putas autem te posse præsumere, tota caruilli oratione. Si uero mille feras in conscientia facies reatuum, & hoc solum de te credas, q es infimus omnium multam obtinebis ante deum fiduciam.

ANAGOGICE.

Contẽplemur ex hoc sermone q si nosmet ipsos cognouerimus, & humiliari fuerimus iustificabimur a domino & introducemur in domum nostram non manu facta in cęlis vbi gratias nostro referemus redemptori.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Homo quidam erat diues qui habebat uillicũ.

DOMINICA VNDECIMA post Pentheco sten.

Exiens Iesus de finibus tyri. Marci. 7.

Historia huius euangelij, facta est anno Christi. 3 t. die. 20. Nouembris in die Iouis.

HISTORICE.

Dominus cum iuxta galilææ mare perambularet, ut cuidam surdo ac muto auditũ ac loquelã redderet exoratus fuit qui seorsum a turba hominẽ deducens & lachrymatus cœlũ prospectans, digitis auribus illius immissis ac eilde madentibus sputo muti tacta lingua, ut uincula dirũperentur imperauit statimque organa libertati restituta fuere, & q̃q̃ eis mã dasset ut nemini miraculũ panderent illi amplius diuulgabant factũ admirãtesq; hũc aiebant cuncta recte perfeciſſe, qui & surdis auditum & loquelam mutis præstitisset.

QVæ occurunt dubia hæc sunt.

1 Dub. quid est tyrus? Rñ. quod est insignis ciuitas Syrię, quæ vt Eusebius dicit tertio Gedeonis anno condita fuit, & prius erat insula distans a terra, septuaginta millibus passuum, sed industria Alexandri magni terræ coniuncta est. Et vt dicit Chryso. in ea habitabant Chananæi.

2 Dub. Quid est Sydon? Rñ. Chrys. quod est urbs chananeorũ ædificata, ut dicitur in cronicis a Sydone primogenito Chanaam.

3 Dub. quę est decapolis? Rñ. Beda q. est regio decẽ urbium trãs iordanẽ ad orientem cõtra galileam, & dicitur a deca quod est decem, & polis quod est ciuitas quasi. 10. ciuitates.

4 Dub. An Christus ingressus fuerit fines decapoleos? Rñ. Bed. q non, sed solum usque ad mare uenisse dicitur.

5 Dub. Quis & vnde erat iste surdus & mutus? Rñ. quod euang. de hoc nihil dicunt.

6 Du. an fuerit surdus & mutus a natiuitate? Rñ. Theoph. q nõ, sed hoc ei accidit a demone prædictas potentias impediente.

7 Dubitatur. Cur eum adduxerunt ad Iesum curandum? Respondet Lyra, quia

erat infirmitas incurabilis humano remedio.

8 Dubita. Cur non redarguit pro eo rogantes sicut redarguit regulum? Respō. quia regulus petebat præsentiam corporalem non credens quod absens posset sanare filium. sed isti habebant fidem quod poterat sanare.

9 Dubita. Cur declinauit a turba? Resp. Chrysosto. instituens nos uanam gloriam ejicere & tumorem.

10 Dub. Cur retigit eum. Require dominica. 2. post octauam Epiph. du. 14.

11 Dub. Cur usus fuit sputo quod est superfluitas? Respond. Theo. quòd licet sit superfluitas in nobis, in domino tñ omnia diuina fuerūt.

12 Dub. Cur suspexit in cœlum? Resp. Beda, vtinde cunctis infirmantibus medelam doceret esse quærendam.

13 Dubita. Cur ingemuit? Resp. Chrysos. quod nostram causam suspiciens in seipso & naturę misertus humanæ uidens miseriam in quam humanum genus inciderat.

14 Dub. Quod idioma est effeta? Respon. quod est dictio hebraica & est imperatiuum passiui uerbi.

15 Dubitatur. Cur ad aures dicit effeta? Resp. Beda quòd ad aures proprie pertinet. Aures enim ad audiendum aperiende. Lingua vero vt loqui posset a retinaculis erat suæ tarditatis soluenda.

16 Dub. Cur respexit in cœlum & post imperauit? Resp. qui supra, in cœlū, ut homo respexit deum deprecaturus, sed mox vno sermone quasi potens diuina maiestate curauit.

17 Dub. Quæ bona verba loquebatur, quia dicit recte? Resp. q̄ ly recte, nō refertur ad bonitatē verborū, sed ad loquelā q̄ expedita erat.

18 Dub. Cur iussit Iesus ne miraculum diuulgarent? Resp. Chrysos. q̄ vt erudiret nos prohibere eos qui volunt nos propter nos laudare, sed si ad dei gloriam refertur non debemus prohibere, sed magis iniungere vt hoc fiat sicut illud Matth. v. Vade in domum tuam ad tuos, & nuntia eis quanta dominus tibi fecerit. Vel etiam præcipit miraculum occultari ne ante tempus accenderet iudæos ad homicidium per inuidiam perpetrandum.

19 Dubitatur. An illi homines publicando miraculum contra Christi prohibitionem peccauerint? Resp. do. Card. de turre crem. super hoc euangelio, quod non peccauerunt, quia dominus non intendebat eos per virtutē præcepti obligare ad non publicandum.

20 Dub. Quia aut Christus voluit illud fieri q̄ præcepit aut non si noluit, sequitur q̄ fecerunt contra voluntatem eius, & sic peccauerunt. Aut voluit quod publicarent, & sic videtur Christus esse mendax, vel duplex in verbo quod est impossibile? Resp. qui supra. q̄ in Christo ponitur duplex voluntas, s. diuina & humana. Diuina est duplex. vna signi alterā beneplaciti voluntas beneplaciti est qua aliquid vult simpliciter & absolute, & sic Christus voluit miraculum publicari, quia contra voluntatem beneplaciti nihil fit. Alia voluntas dicitur signi, quia deus dicitur ea aliquid velle metaphorice. vt etiam dicit S. Thom. 1. sent. dist. 45. arti. 4. id est se habet ad modum volentis & contra istam bene fit aliquid. Alia fuit voluntas humana in Christo, & secundū istam Christus quodammodo voluit q̄ publicaretur, & quodammodo non voluit quidē ad diuinam gloriam, sed noluit vt ostenderet humanam laudem fugiendam sicut enim sunt aliqua partim voluntaria, & partim inuoluntaria, vt dicitur 3. Ethi. de eo qui proiecit merces in mari vult & non vult diuersis respectibus, quia non vult absolute, vult tamen in tali casu positus ideo &c.

21 Dub. Cum vnum solum curauerit, cur dicunt in plurali, surdos fecit audire, & mutos loqui? Resp. q̄ vt habetur Matth. 15. c. Multos curauit surdos, mutos & ex alijs diuersis infirmitatibus.

22 Dubit. Cur illi quantum plus præcipiebat tanto magis clamabant &c. Resp. Augustī. de consensu euangelistarum, q̄ per hoc pigris volebat ostendere quanto gaudiosius quanto feruentius eum prædicare debeant, quibus iubet, vt prædicent quando illi qui prohibebantur tacere non poterant.

ALLEGORICE.

[Surdum & mutum] fuit genus humanum suffocatum a diabolo, vt nec audiret monita salutis, nec diuinas laudes promeret. [Iesus autem exiens de finibus Tyri] .i. angustie, quia se nostra angustauit in carne, [& Sydonis] .i. venationis vt ipsum venaretur de manibus diaboli [venit per medios fines decapoleos] .i. interpretatus est modum quo decem præcepta decalogi debent seruari [ad mare] volubile huius sæculi, [adducunt autem ei surdum & mutum] sancti patres. i. ad memoriam reducunt genus humanū, [& apprehēdit eum] .i. incarnatus est de eo [& a turba seorsum] q̄ non secundum cōmunem propagationem cōceptus est, sed mystico spiramine, [& digitos misit in aures eius] .i. dona spiritussancti in corda hominum qui docuit omnia & cum saliua. i. sapientia diuinitatis [tetigit linguam eius] vt omnium gentium linguis loqueretur. [& suspiciens in cœlum] dum ascendit & apostolos aspicientes reliquit [& ingemiscens] .i. interpellando pro peccatoribus apud patrem, [dicit effeta quod est adaperire. i. corda nostra in mandatis dei [& soluit vinculum linguæ nostræ] ad laudandum deum & ad confitendum peccata nostra. [& loquitur recte] in psalmis, hymnis, & cāticis spiritualibus. [Ipse accipit autem ne cui dicamus] per iactantiam & per inanem gloriam ne meritum perdamus [quanto autem amplius præcipit] illi ut diuinam laudem annūtient] tanto magis prædicāt, quòd omnia benefecit] carnem assumēdo & humanum genus surdum & mutum redimendo.

TROPOLOGICE.

Instruit peccator a dæmone possessus surdus non audiendo legem, mutus non audiēdo confiteri reatum ut exeat de angustia peccati & venetur misericordiam dei, ut obseruet decem mandata decalogi, ut ueniat ad salutem per contritionem, & oret sanctos ut pro eo intercedant. & Iesus imponat illis manum suæ potentiæ emendo a potestate iniqui tyranni, sed primo declinet a turba impiorum, & tūc meretur dona spiritussancti recipere, & aperientur aures eius ut audiat præcepta dei & soluetur vinculum linguæ ut putam & integram confessionem de peccatis facere possit, & deo gratias agere qui in cœlis est de sualiberatione, ingemiscat quòd tā diu immoratus sit in luto peccati, & tunc loquetur recte quia eius exaudientur orationes de his quæ petet propter salutem & post prædicet virtutem altissimi qui omnia bene fecit impium iustificando & gratiam amissam restituendo.

ANAGOGICE.

Eleuari oportet in contemplationem summæ bonitatis diuinæ quæ propter nos homines unigenitum dei filium carnem sumere & mortem pati uoluit, & hominem perditum qui surditatem incurrerat cum antiquo serpentis verbis aures aperuit, & mutus effectus est a laude sui creatoris ex quo cum ipso serpente colloquium habere incepit repertret & a fecibus mundaret, mundatumq̄ ad cœlestem patriam ex angustijs præsentis uitæ uenandam per medios choros angelorū deduceret, ubi cum ipsis angelicis spiritibus laudat & audit laudantes deū excelsum in sæcula sæculorū.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Cum appropinquaret Iesus Hierusalem uidens ciuitatem flenit.

DOMINICA DVODECIMA post Penthecosten.

Beati oculi qui uident quæ uos uidetis. Luce. 10.

Hæc uerba dixit dominus anno ætatis suæ 31. die. 2. Decembris in die Martis.

HISTORICE.

Felices fore oculos dominus discipulis qui ea quæ ipsi intuebantur prospicerent, ait plures reges ac propheras hoc in vacuum concupiuisse, rogante autem eum quodam legis doctore quonam pacto æternam possideret vitā ei dominus respondens quemadmodum ad lege cauetur perciperet interrogauit qui deū super omnia diligendum fore dixit, proximū uero ut seipsum. Affirmata eius sententia ut sic operaretur dominus imperauit quatenus ea frueretur uita, ut autem doctor se iustum iactaret a dño quis eius foret proximus perquisiuit. Cœlū autem dñs prospectās ac eius quæstioni respondens usus fuit similitudine. Hominem enim quendam ab Hierosolymis in Hiericho descendisse refert ab iniquis q̄ expoliatum & cessum latronibus ut demidiā vix sibi uitam reliquerēt. Hunc quamquam intuiti fuissent sacerdos ac leuita iter agentes pretereuntes progrediens samarites quidam misericordia eo usq̄ mota medicamina vulneribus exhibuit, & in stabulum super suū impositum iumentum deduxit. Præcabatur autem luce sequenti stabulario vt eius interē deret curæ, ære ob hoc sibi relicto, se cuncta redditurum si plura eius exponeretur cura promittēs his ita deductis, quē horū trium proximū uulneratorum fuisse arbitraretur ut ex fenerētia præstaret requisit. respōdit illū se arbitrari q̄ misericors illi fuerat imperauit autem dominus ut similiter ageret ipse.

DVbia soluenda hæc sunt.

1 Dubitatur. Cur dixit dominus discipulis beati oculi &c? Resp. Theophil. quoniam supra dixerat nemo nouit quid sit pater, nisi filius

nisi filius, & cui voluerit filius reuelare, per hæc verba uerificat discipulos quibus pater per eum reuelabatur, dicens beati oculi &c.

2 Dub. Cum Ioan. vltimo dicatur beati qui non uiderunt: videtur hic contradictio. Vide dominica in octa. paschæ. dub. 34.

3 Dubit. quia Ioan. 8. dicitur Abraham vidit diem meum, & gauisus est. Ergo pari modo alij prophetæ uiderunt & etiam reges, quomodo ergo nunc dominus dicit & non viderunt? Resp. dominus Cardi. de turre crema. q duplex est visio scilicet interior spiritualis, & hac Abraham, & alij reges & prophetæ uiderunt Christum & de hac non intelligit hic dominus. Alia est uisio exterior quę est pure corporalis, & hac uisione non uiderunt Christum Abraham & alij, & de hac intelligit hic dominus. Apostoli autem viderunt Christum & uisione interiori & exteriori.

4 Dub. Quia si fuerunt beati uidentes Christum ergo viderunt deum per essentiam quia in hoc consistit uera beatitudo? Rñ. qui supra q non intelligitur hic de beatitudine patriæ quæ est status omnium bonorum aggregatione perfectus, sed de beatitudine vię.

5 Dub. Cum in oculis non consistat beatitudo, cur dicit beati oculi &c. Rñ. q hic accipitur pars pro toto per figuram synecdoche, scilicet beati illi quorum oculi vident &c.

6 Dub. cur dicit multi reges & prophetæ, & non omnes? Rñ. Orige. q visione futuri Christi licet optauerint omnes prophetæ, non tamen omnes consecuti sunt imo pauci, inter quos dicitur de Abrahã q vidit & gauisus est.

7 Dub. Cur non dicit, voluerũt videre me sed quæ vos videtis? Rñ. Chryso. q ex hoc dicto plures existimat prophetas carnisse Christi notitia, sed si optauerunt videre quæ viderũt apostoli nouerunt illum venturum ad homines, & dispensaturum quæ dispensauit. Nullum enim habet horum appetitum, quæ mente non concepit, nouerant ergo filium dei. Vnde non simpliciter, dicit noluerunt videre me, sed qui nos uidetis, nec audire me, sed quæ nos auditis, uiderant enim ipsum non tamen iam incarnatum, nec sic cum hominibus conuersantem, nec tanta maiestate eis loquentem.

8 Dubit. Cum Lucas dicat hic reges & prophetas, cur Matthæus prophetas & iustos dicit. 13. c. Respon. Bedæ quoniam iusti sunt magni reges, quia tentationum suarum motibus non consentiendo, succumbere sed regendo præesse uoluerunt.

9 Dubi. Quis & vnde fuit iste legis peritus? Rñ. nullum euangelistarum hoc dixisse, credendum tamen est fuisse ex Hierosolymis.

10 Dub. Si erat peritus, cur interrogat? Resp. quod ut habetur in textu interrogabat tentando.

11 Dub. Cur surrexit? Resp. quod ut audiretur & uideretur ab aliis.

12 Dubi. Quomodo tentabat Christum? Rñ. Cyrillus quod uolens eum seducere ut aliquid contra Moysen loqueretur.

13 Dub. Cur uocat eum magistrum? Respond. Chryso. super Matt. quòd hypocritarum prima simulatione, quia laudant quos perdere volunt.

14 Dub. Cur interrogat de uita æterna, cum in lege nihil dicatur de ea? Resp. Bed. quòd quia dominus dixerat gaudete & exultate, quia nomina uestra scripta sunt in cœlis. Et etiam ut dicit Cyrillus solitus erat dominus loqui de vita eterna.

15 Dub. Cur dominus interrogat in lege quid scriptum est &c. Rñ. gl. ut ex suis responsionibus iustificaretur uel damnaretur.

16 Dub. Quomodo intelligitur, quomodo legis? Rñ. Ambro. super Luc. quia erat ex his qui sibi legisperiti uidentur qui uerba legis tenent uim legis ignorant, itaque dicit quomodo legis, id est quomodo intelligis.

17 Dubi. Cur legisperitus potius respondens de præcepto dilectionis dei & proximi quàm de aliquo alio præcepto? Resp. Lyra. quia est maximum præceptum prout dominus dixit Matth. 22.

18 Dub. Quomodo tentauit Christum cum dixerit est dominus non est longe a regno dei vt dicitur Marci. 12. c. Resp. Augst. de consensu Euangelistæ. quod fieri potuit, ut quamuis tentans accesserit, domini tamen responsione correctus sit.

19 Dub. Quia si deus ex toto corde debet diligi nihil debet agi contra eum, & sic peccando venialiter cum agat contra deum facit contra hoc præceptum, & sic ueniale peccatum esset mortale q est inconueniens? Respon. S. Tho. 2. 2. q. 43. art. 4. quod dilectioni dei habituali quæ requiruntur in via non contrariatur peccatum ueniale, quia non tollit habitum charitatis cum non tendat in oppositum obiectũ, sed solum impedit charitatis usum.

20 Dub. Cum diligere sit actus animæ, cur dẽ hic ex toto corde? Resp. qui supra art. 5. q hic non accipitur cor pro membro corporali, sed pro voluntate quæ hic significatur per cor.

21 Dubit. Quomodo intelliguntur particulæ ex toto corde, & tota anima, & mente, & fortitudine ac viribus? Resp. qui supra. quod præcipitur nobis ut tota nostra intentio feratur in deum q est ex toto corde: & q appetitus noster reguletur secundum deum quod est ex tota anima, & quod exterior actus noster obediat deo, quod est ex tota fortitudine, vel virtute vel viribus deum diligere, & ita prædicta omnia reducuntur ad ea quæ habentur Deutero. 6. Marci c. 12. & Matth. 22. c.

22 Dub. Quia videtur quod illud præceptum non possit impleri in hac vita, quia Augu. dicit in libro de perfectione iustitiæ, q in plenitudine charitatis patriæ præceptum illud implebitur. Diliges dominum deum tuũ &c. quia hic ex tota anima nõ diligitur deus cum adhuc aliquid carnalis concupiscentiæ pro continendo frenetur? Resp. qui supra. arti. 6. q aliquod præceptum dupliciter impletur. Vno modo perfecte, quando scilicet peruenitur ad finem quem intendit præcipiens, & quia finis quem intendit deus in hoc præcepto est vt veniamur sibi quod non potest perfecte fieri in hac uita. Ideo non potest hic perfecte impleri. Alio modo imperfecte quando, scilicet, & si non pertingat ad finem præcipientis, non tamen receditur ab ordine ad finem, & sic in uia tanto unus alio perfectius implet, quanto magis accedit per quandam similitudinem ad patriæ perfectionem.

23 Dubit. Cum charitas extendatur ad homines omnes, cur præcipitur q solum diligatur proximus? Respon. qui supra. artic. 7. quod in hoc quod proximus hic nominatur tangitur ratio diligendi, quia omnes homines sunt nobis proximi, & secundum naturalem dei imaginem & secundum capacitatem gloriæ. nec refert utrum dicatur proximus vel frater, ut habetur prima. Ioan. 4. c. uel amicus, ut habetur Leuitici. 19. quia per omnia hæc eadem affinitas designatur.

24 Dubi. Quia cum homo naturaliter diligat seipsum videtur, q non possit diligere proximum sicut seipsum? Resp. qui supra, quod in hoc modus diligendi tangitur, sed non est intelligendum quantum ad hoc, quod aliquis proximum sibi æqualiter diligat sed similiter sibi & hoc tripliciter. Primo ut diligat ex parte finis, scilicet propter deum, sicut seipsum propter deum debet diligere vt sit dilectio proximi sancta. Secundo ex parte regulæ dilectionis, ut scilicet aliquis non condescendat proximo in aliquo malo, sed solum in bonis, sicut & suæ voluntati satisfacere debet homo solum in bonis vt sit dilectio proximi iusta. Tertio ex parte rationis dilectionis, ut scilicet non diligat aliquis proximum propter propriam vtilitatem vel delectationem, sed ea ratione, quòd velit proximo bonum sicut vult bonum sibi ipsi vt sit dilectio proximi uera, quoniam qui diligit proximum propter suam utilitatem uel delectationem, non diligit proximum, sed seipsum.

25 Dub. De qua uita intelligit dominus cum dicit hoc fac & viues? Resp. Origenes, quod de vita æterna.

26 Dubitatur. Quomodo volebat ille iustificare seipsum? Rñ. Ly. quod vel secundum veritatem, & ita primo tentauit Christum, & post conuersus est & iustificatus. Alio modo secundum apparentiam tantum, quia nondum erat contritus sed persistebat in opinione tentandi Christum.

27 Dub. Cur interrogat quis est meus proximus? Resp. Cyrillus quod quia laudatus a domino quod recte respondit in superbiam prorumpit nullum sibi proximum putans esse, quasi nullus esset ei in iustitia comparando.

28 Dubitatur. Cur Christus non statim respõdit quis erat eius proximus, sed induxit illam similitudinem? Respond. Theophi. quod dominus non actibus & dignitatibus, sed natura determinat proximum. q. d. non putes, quòd quàmuis iustus sis nullus sit tibi proximus omnes, namque qui eandem naturam communicant proximi tui sunt sis igitur, & tu eorum proximus non loco sed affectu, & ad hoc Samaritanum in exemplum adducit.

29 Dubi. Cur dicit homo quidam cum sufficeret dicere quidam? Resp. Grego. in homel. quod in hoc est humani generis appellatio, & ideo non dixit quidam, sed quidam homo quia sermo fit de tota humanitate.

30 Dubitatur. An in uerita re hoc fuerit gestum? Respond. Lyra, quod aliqui dicunt quòd sic, alij uero dicunt, quòd fuit vna parabola, nam inter Hierusalem, & hiericho est quædam solitudo ubi frequenter homines transeuntes a latronibus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

expoliabantur & occidebãtur,& in ea captus fuit Sedechias fugiens ab exercitu Nabucho donosor,vt habetur Hiere.vlti.c.

31 Dubitatur. An nerè descenderetur ex Hierusalem in Hiericò? Respon. Basilius quòd sic quia si quis loca prospexit Hierico tenet loca æqualia Palestinæ. Hierusalem uero in cacumine sita est occupans apicem montis.

32 Dubitatur.Cur Iesus suspexit? Resp. quòd quasi de rebus magnis locuturus,& ut omnes magis attenderent ad eius verba.

33 Dubitatur.Cur dicit quòd incidit in latrones?Resp. Chrys. quòd vt ostendat quam primum huiusmodi hominis miserandus est casus qui inermis atque destitutus in latrones inciderit, quinque inprouidus incautusque eam uiam elegerit qua nadere prędonum manus nequiret. Non enim posset inermis armatos,improuisus pessimos incautus nociuos effugere quippe cum malitia semper armata sit dolis crudelitate septa munita fallacia, & ad nocendi sæuitiam præparata.

34 Dubitatur. An primo uulnerauerint eum vel expoliauerint?Resp. Basilius quò expoliauerunt plagis prius impositis,quoniam præcedunt uulnera nuditatem.

35 Dubitat.Cuius patriæ fuit iste uulneratus? Respon. Aug. quòd intelligitur fuisse Israelita, quia transeuntes sacerdos & leuita utique genere proximi iacentem contempserunt.

36 Dub. Quomodo vinum & oleũ applicãtur ad medendum uulneribus?Resp.Greg. 20.mo ral.quod per uinum unguntur putrida, & per oleum sananda foouentur.

37 Dub.Cur dominus interrogat legis peritũ, quis horum trium fuit proximus?Resp.quòd ut ex responsione sua legis peritus doceretur de quo interrogauerat dicens, quis est meus proximus.

38 Dubitatur.Cur dicit qui fecit misericordiã in illum?Respon.Lyra. quod ut ostenderet q̃ propinquitas generis nõ facit proximum,sed opus misericordiæ impensum.

39 Dubitatur.Cur dominus imperauit ut & faceret similiter?Resp. Ambro. quia nihil est tã ſecundum naturã quã iuuare consortẽ naturę.

ALLEGORICE.

[Homo quidam] ideſt Adam[descẽdebat] cum semper natura humana ad inferiora tendat [ab Hierusalem] ciuitate scilicet pacis. a cuius beatitudine lapsus est[in Hierico] ideſt in defectum nostræ mortalitatis[& incidit in latrones]scilicet dæmones eis credendo contra præceptum diuinum edẽdo de pomo[qui expoliauerunt eum]immortalitate[& plagis impositis]ideſt peccatis humanæ naturæ integritatem uiolantibus [reliquerunt semiuiũ] mortuo propter peccatum corpore. ideſt moriendi necessitatem incurrente[sacerdos aũt] ideſt Aaron[& leuita]Moyses[uiso eo prætierunt]quia nullum humano generi remediũ adhibere potuerunt,ut mundaretur a peccato[Samaritanus autem]dominus noster Iesus Christus inter faciens per carnem assumptam [uenit secus eum] scilicet in similitudinẽ carnis peccati[misericordia motus est] quæ sem per apud eum eſt, & quia in eo nullũ meritum inuenit quo curari dignus esset[& appropinquans ei]mortalitatem assumendo [alligauit uulnera] colubens peccata [fudit oleum] misericordiæ,& humanitatis[cum uino]diuinitatis, [& imposuit super iumentum]peccata hominum super se portando [duxit in stabulum] ideſt in ecclesiam in qua reficiuntur cæci, [& curam illius egit] reconciliando eũ per peccatorum confessionem [Altera uero die]scilicet resurrectionis uolendo redire unde uenerat[protulit duos denarios] .s.duo testamenta,siue duo præcepta charitatis[& dedit stabulario] ideſt Apostolo Paulo & collegio Apostolorum committẽs[ut curam eius] scilicet generis humani [haberent] prædicando euangelium omni creaturæ [& quodcunq; superogasset]quia Paulus præceptum de uirginibus non habuit,sed supererogauit consilium dans super erogauerunt etiam multum sancti apostoli & doctores ecclesiæ uetus & nouum testamentum exponendo,quibus dominus cum redierit ut iudicet mundum reddet mercedem cõdignam scilicet centuplum una cum uita æterna.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut quãdo aliqua ignoramus nõ tentandi gratia, sed addiscendi & doctoribus perquiramus. quod que compatiamur afflictis infirmis & uulneratis quibuscunque etiam inimicis beneficiendo propter deum quoniã quod uni ex minimis Christi fecerimus propter deum ipsi Christo faciemus.

ANAGOGICE.

Tota causa incarnationis & passionis Christi in hoc euangelio contemplari potest, qui quidem propter nos passus est ut nobis ianuã cęlestis regni aperiret descendendo a Hierusalem

salem superna in Hierico.i.calamitate huius miseri mundi. portando nos in humeris ad gloriam æternam.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant,&c.

DOMIMICA TERTIADECIma post Penthecosten.

Cum iret Iesus in Hierusalem.Lucæ. 17.

Historia huius euangelij facta est anno Christi.33.die.14. Martij in die Lune.

HISTORICE.

Quoddam domino ingrediente castellum samariam inter,& galilæam. Viri quidam lepra respersi numero decem:alta vt eorum miseretur eum interpellarunt voce: cum ad eius iussum,vt sacerdotibus demonstrarẽtur pergerent pristinæ restituti sunt sanitati. e quibus vnus genere samaritanus mũdatũ se agnoscẽs excelsum Deũ magnificans Iesu pedibus prouolutus gratias pro recuperata agebat sanitate:quod cernens dominus admiratus aiebat. Decem quidem curatos fuisse vnum vero, & alienigenam repertum qui solus optimo deo gloriam exhiberet. huic itaq; imperauit dominus ut eleuaretur,& in pace abiret:quoniã eum sua saluti reddiderit fines.

1 OPeræ pretium est ponere dubia & soluere.

Du. vnde veniebat dominus? Resp.q̃ vt habetur Luc.13.c.ex castellis, & villis in quibus docuerat vel prædicauerat.

2 Dub. Ad quid ibat in Hierusalem? Resp.q̃ ad passionem vt omnes dicunt euangeliste.

3 Dub.Quomodo transibat per mediam samariam & galileam? Resp. Titus q̃ transibat per medios confines vtriusque patrie.

4 Dub.In quod castellum ingressus est?Rñ.d. Landulphus de uita Christi, quod erat in samaria,non ponitur autem ab aliquo nomen.

5 Dub.cuius gentis erant isti leprosi?respõ. Theophilus quod nouem erant iudęi,& vnus Samaritanus.

6 Dub.cur non accesserunt in castro?respon. Cyrillus:quando ab urbibus,& uillis excludebantur:ritu legis Moysi.

7 Dub.quid est lepra?Respon.Constan.q̃ lepra est passio frigida,& sicca nascens ex cholera nigra intensa, & putrefacta apparens in superficie corporis.

8 Dub.Cur steterunt a longe?Rñ.Lyr.quod & propter Christi reuerentiã & etiam quia non debebant appropinquare sanis ne eos inficerent.

9 Du. Cur leuauerunt vocem?Rñ.qui supra, quod ex magno desiderio sanitatis.

10 Dubit. Cur vocauit Iesum præceptorem? Respond.Theophilus, quod non rogant eum ut mortalem, sed vocant præceptorem, id est dũm quo pœnæ videntur hũc opinari Deum.

11 Dub.cur dicunt miserere nostri? Respond. Titus q̃ propter experientiam virtutis eius neq; argentum petentes, neq; aurum, sed vt aspectum corporis sanum obtineant.

12 Dub.cur ipse non sanauit eos?Resp.Theophilus,quod iubere eis, vt irent ad sacerdotes nihil aliud innuebat nisi quod debebant curari.

13 Dubi. A quo curati sunt?Resp. Cyrillus,q̃ a Christo concedente eis salutem.

14 Dub. Cur mittit eos ad sacerdotes ? Resp. Theophilus, quia ipsi sacerdotes experiebantur si mundati forent.

15 Dub.Quomodo illæ samaritanus debebat se ostendere sacerdotibus? Respond. quòd ex obedientia Christi voluit humiliari coram sacerdotibus Iudæis.

16 Dub. An per cerimonias legis leprosi possint mundari? Rñ. S.Thom. 11.q.102 art.5.q̃ non, sed emundatus ostendebatur per sacerdotes contingebat tamen quandoq; vt diuino miraculo per ritum legis corporalis mundaretur lepra quando sacerdos decipiebatur in iudicio.

17 Dubi. Quem ritũ seruabant sacerdotes in purificatione leprosi Rñ. qui supra,q̃ in prima purificatione offerebat leprosus duos passeres viuos & lignũ cedrinũ, & vermiculũ, & ysopũ. Hoc modo vt filio coctineo ligaretur passer & ysopus simul cum lino cedrino , ita scilicet.q̃ lignũ cedrinũ esset quasi manubriũ aspersorium,ysopus vero & passer erant id q̃ de aspersorio tingebatur in sanguine alterius passeris immolati in aquis viuis. In octauo autem die admittebatur ad culẽ diuinum & restituebatur consortio hominum primo tamen rasis pilis corporis & vestimẽtis & post modum sacrificium offerebatur pro delicto eius.De sanguine aũt sacrificij tangebatur extremũ auricule eius qui erat mundandus, &

pollices manus dextre & pedis, adhibebantur etiam huic ritui tres liquores, scilicet sanguis, oleum & aqua viua.

18 Dubi. Cur huiusmodi ritus obseruabatur? Rñ. qui supra, quod contra putredinem lepre offerebatur cedrus quæ est arbor imputribilis, contra fœtorem yłopus quæ est herba odorifera, contra insensibilitatem passer viuus, contra turpitudinem coloris vermiculus qui habet viuum colorem. Passer vero vsus aduolare dimittebatur in agrum, quia leprosus restituebatur pristine liberati tradebantur pili, & vestimenta, quia lepra pilos corrodit & vestimenta coinquinat & fœtida reddit, offerebatur sacrificium pro delicto quia lepra plerunque inducitur pro peccato, tangebantur de sanguine extremum auricule, & pollices, quia in istis partibus primum lepra dignoscitur & sentitur sanguis adhibebatur cõtra sanguinis corruptionem oleum ad designandum sanationem morbi, aqua viua ad emundandum spurcitiam.

19 Dub. Cur nunc ecclesia non obseruat prædictos ritus? Rñ. qui supra. ar. 3. q. cessauerunt cerimonialia, quia erant figura venturi quo præsente figuralia cessarunt & hoc in passione Christi.

20 Dub. Qui erat ratio figuralis huiusmodi ritus? Resp. qui supra. ar. 1. q. per duos passeres significabatur diuinitas & humanitas Christi quorum vnus, scilicet humanitas immolatur. Alius autem, scilicet diuinitas viuus permanet. Vnde & aduolabat, quia passione astringi non poterat. Hic autem passer vinus simul cum cedro & cocco vel vermiculo, & ysopo, id est fide, spe, & charitate mittitur in aquam ad aspergendum, quia in fide dei & hominis baptizamur. Lauat per aquam baptismi vel lachrymarum vestimenta tua, id est opera, & omnes pilos, id est cogitationes, tangitur extremum auricule sanguine & oleo, vt eius auditũ munitat contra corumpentia verba. Pollices tanguntur, vt sit eius actio sancta.

21 Dubi. An leprosus promoueri possit ad sacerdotium? Rñ. S. Tho. in 4. sent. dist. 9. ar. 4. q. 3. quòd non.

22 Dub. cur non mundati sunt anteqũ peruenirent ad sacerdotes? Rñ. q propter eorum obedientiam & fidem, & ne sacerdotes ex superbia eos despicerent, & vt dei imperio attribueretur & non virtuti sacerdotum.

23 Dubi. An Samaritanus accesserit ad sacerdotes? Resp. Lyra q statim vt se sanatum sensit regressus est ad Christum.

24 Dub. Quid clamabat? Respon. Theophilus quòd voces emittebat benignas.

25 Dub. Cur appropinquauit Iesu? Rñ. Titus, q suscepta purgatio dedit eis appropinquandi fiduciam.

26 Dub. quid præfigurabat illa missio leprosorum ad sacerdotes? Rñ. S. Th. 4. sen. dist. 17. q. 3. ar. 1. q. 5. q præfigurabat cõfessionem sacramentalem quæ debet fieri sacerdotibus noue legis, quæ etiam prefigurata fuit in hoc quòd Ioanni Baptistæ confitebantur peccata, & etiam in resuscitatione Lazari, vt dicit ipse vbi supra. art. 3. q. 1.

27 Dub. Quid est confessio sacramentalis. Rñ. qui supra, quòd sic diffinitur ab Augustino: confessio est per quam morbus latens spe venie aperitur.

28 Dub. Quotuplex est confessio peccatorum? Resp. qui supra 3. ar. q. 68. art. 6. quòd duplex vna scilicet quæ fit deo: & est interior, alia exterior quæ fit sacerdoti.

29 Dub. An confessio sit virtus vel sacramentum? Rñ. qui supra in 4. dist. 17. q. 3. art. 2. q. 2. quòd est actus virtutis secundum q ex libero arbitrio gratia informata procedit & est sacramentum vel pars sacramenti secundum quod est medicina in remedium peccati ordinata.

30 Dub. An in veteri lege fieret confessio peccatorum? Resp. qui supra dist. 22. q. 2. art. 3. q. 2. quòd sic in generali, quia confitebatur quis peccatum suum oblationem in lege faciens pro peccato statutam.

31 Dub. An confessio sacramentalis sit de iure naturali? Resp. qui supra. 17. q. 3. art. 1. q. 2. q non, sed de iure diuino.

32 Dubi. An confessio sit de necessitate salutis? Resp. qui supra. ar. 1. q. 1. quòd est de necessitate salutis eius qui in peccatum actuale mortale cecidit.

33 Dub. An omnes teneantur ad confessionẽ? Resp. qui supr. q. 3. q ex institutione ecclesiæ omnes tenentur non autem ex vi sacramenti, nisi ille qui mortale commisit.

34 Dubit. An habens sola venialia teneatur confiteri? Rñ. qui supra. q. 16. q. 2. ar. 2. q. 3. q non neque necessitate absoluta, neque necessitate quæ est ex suppositione finis, scilicet remissionis eorum, quia etiam sine confessione vel actu, vel proposito existente possent remitti, tamen perfectionis est ea confiteri.

35 Dub.

35 Dub. Cum teneatur ex præcepto ecclesiæ quilibet in anno semel cõfiteri & aliquis nõ habeat nisi venialia ergo tenetur illa confiteri? Rñ. qui supra q in hoc casu dicũt aliqui q homo tenetur confiteri uenialia. Alij vero dicunt q sufficit se præsentari sacerdoti, vt se immunem a peccato mortali ostendat vt ad communionem admitti possit.

36 Dub. An Papa possit dispensare q aliquis non confiteatur? Rñ. qui supra dist. 17. q. 4. ar. 2. q. 5. q non, ne vnquam confiteatur, sed bene, q possit diutius confessionem differre ꝙ ab ecclesia institutum sit.

37 Dubi. An statim teneatur homo confiteri post peccatum? Rñ. qui supra. q. 4. q ad confessionem actualiter faciendam obligatur aliquis dupliciter. Vno modo per accidens, id est, quando ad aliquid tenetur quod non potest facere nisi confessus. tunc enim confiteri tenetur sicut si debeat eucharistiam percipere. Alio modo per se & tunc non tenetur nisi in tempore determinato ab ecclesia nisi in articulo mortis, ueruntamen periculosum est differre.

38 Dub. An homo debeat confiteri peccatum quod non commisit? Rñ. qui sup. dist. 21. q. 2. ar. 4. q non, quia ad hoc q cõfessio sit idonea requiritur, q os cordi concordet, vt solum hoc os accuset quod conscientia tenet.

39 Dubi. An in confessione homo debeat exprimere personam cum qua peccauit? Rñ. qui supra. dist. 16. q. 4. ar. 2. q. 5. q homo in confessione debet famam alterius custodire quantũ potest, sed suam conscientiam magis purgare; debet si autem non potest circunstantiam quæ ducit in aliud genus peccati confiteri sine expressione illius personæ, scilicet fratris vel sororis debet eam exprimere, alias dimittatue peccatum alterius prodat.

40 Dub. Qui circũstantiæ sunt confitẽdæ? Rñ. qui supra, q ille quæ ad aliã speciẽ mortalis pcti trahunt. Aliæ aũt de necessitate non sunt confitendæ. tñ eas confiteri perfectionis est.

41 Dub. Quæ peccata debet homo confiteri? Rñ. qui supr. dist. 17. ar. 4. q. 2. q omnia peccata quæ in memoria habet, & si non fecit non est confessio, sed confessionis simulatio.

42 Dubitatur. Quid si quis ignorat aliquod esse peccatum mortale quod tamen est mortale? Respon. qui supra dist. 11. q. 2. ar. 2. quòd ignorantia iuris non excusat quia ipsa peccatum est, sed ignorancia facti excusat, ut si cognouit alienam quam credidit esse suam.

43 Dubit. Quia si quis habet aliqua peccata quæ reseruantur superiori non uidetur, q ea teneatur confiteri sacerdoti non potenti cum absoluere? Resp. qui supra. distin. 17. q. 3. ar. 4. q. 2. q nihilominus tenetur omnia confiteri sacerdoti vt quantitatem totius culpæ cognoscat, & de illis de quibus non potest absolue re ad superiorem remittat.

44 Dub. An laico possit quis confiteri? Rñ. qui supra. ar. 3. q. 2. q ex officio solus sacerdos est cui facienda est confessio, sed in necessitate etiam laicus vicem sacerdotis supplet ut ei confessio fieri possit. Non obstat quòd laicus non est index eius qui confitetur absolute, quia ratione necessitatis accipit iudicium super eum secundum quòd confitens ex desiderio sacerdotis se ei subdit.

45 Dubit. An confessus laico teneatur eadem peccata sacerdoti confiteri si copiam habere potest? Respon. qui supra, quod a deo veniam consecutus sit, eo quod propositum confitendi secundum mandatum dei quod concepit sicut potuit impleuit, non tamen adhuc ecclesiæ reconciliatus est vt ad sacramenta ecclesiæ admitti debeat nisi prius a sacerdote absoluatur, si copiam habere potuerit.

46 Dubitatur. Quid si sacerdos est laicus quomodo fiet? Respon. qui supra. distinct. 16. q. 1. art. 2. q. 5. debet petere licentiam confitendi alteri sacerdoti, & si non dederit ad superiorem recurrere.

47 Dubi. Quid si confitens timet sibi periculum immjnere, si confiteatur proprio sacerdoti quid agat? Respond. qui supra. di. 17. q. 3. ar. 3. q. 5. quòd in casibus istis videlicet si esset hæreticus sacerdos vel solicitator ad malum vel fragilis ad peccatum quod sibi quis confitetur si & pronus, uel si reuelator confessionis probabiliter existimatur uel si peccatum contra ipsum sit de quo quis confiteri debet. Debet recurrere ad superiorem uel ab eo petere licentiam alteri confitendi, quòd si eam non possit habere idem est iudicium q de illo qui non habet copiam sacerdotis, unde magis debet eligere laico confiteri, nec in hoc transgreditur aliquis præceptum ecclesiæ, quia præcepta iuris positiui non se extendunt ultra intentionem præcipientis quę est finis præcepti, scilicet charitas ẽm Apostoli.

48 Dubitatur. Quæ conditiones requiruntur ut confessio sit idonea? Respond. qui supra,

ar.

ar.4.q 4.quod.16.quæ his verbis continentur. Sit simplex, humilis, confessio pura, fidelis atque frequens, nuda, discreta, libens, verecunda, integra secreta lachrymabilis, accelerata, fortis, & accusans. & sic parate parata, Quarum conditionum, quædam sunt de bene esse confessionis, s. quòd sit frequens, & qđ sit accelerata. Aliæ autem sunt de eius necessitate. Et primo sit simplex vt non habeat multiplicationem verborum. Secundo humilis, vt homo in abiectionem sui confiteatur se miserum peccatorem. Tertio pura vt recta sit intentio. Quarto fidelis ne in ea falsa narrentur. Quinto nuda, vt non inuoluatur obscuritate verborum. Sexto discreta, vt maiora peccata cum maiori pondere confiteantur. Septimo libens, quia actus virtutum debent esse voluntarij. Octauo verecunda, vt si non se iactet de peccatis. Nono integra, vt non subtrahatur aliquid de his qui manifestanda sunt. Decimo secreta quantum ad conditionem fori in quo de occultis conscientię agitur. Vndecimo lachrymabilis, vt doleat peccato commisso. Duodecimo fortis, vt propter verecundiam non dimittat confiteri. Tredecimo accusans. s. ex parte confitentis. Quartodecimo parere parata per comparationem ad sacerdotem.

49 Dub. An in absentia sacerdotis possit quis per scripturam confiteri? Respon. qui sup. q. 3. quòd non oportet quod per scriptum fiat cũ in absentia sacerdotis possit fieri laico, quia plus pertinet ad necessitatem confessionis actus quàm ille cui fit confessio.

50 Dub. Quemadmodum debet tenere sacerdos confessor in interrogando? Respon. qui supra. dis. 19. in literæ expositione quòd debet perscrutari conscientiam peccatoris in confessione quasi medicus vulnus, & iudex causam quia frequenter quę pre confusione confitens taceret interrogatus reuelat, sed tamen in interrogationibus faciendis tria sunt attendenda. Primo vt quelibet peccator interrogetur de peccatis qua consueuerunt in hominibus illius conditionis abundare. Non enim oportet quod a milite queratur de peccato clericorum aut religiosorum, aut econuerso. Secundo vt non fiat explicita interrogatio de peccatis nisi de illis quę omnibus manifesta sunt, de aliis autem a diuentionibus peccatorum, ita debet a longinquo fieri interrogatio, vt si commisit dicat, & si non commisit non addiscat. Tertio vt de peccatis præcipue carnalibus non descendat nimis ad particularia circunstantias, quia huiusmodi delectabilia quantomagis in speciali considerantur magnam concupiscentiam nata sunt mouere. vt dicitur in 3. Ethi. Et ideo potest contingere vt confessor talia quęrens & sibi & confitenti noceat, & sic quandoque deficiant in suo scrutinio iniquitates scrutantes.

51 Dub. Quia cum per contritionem peccatũ dimittatur non videtur quod post sit necessarium confiteri? Resp. qui sup. dist. 19. q. 1. ar. 1. q. 2. quòd licet peccatum dimittatur ante actualem confessionem nũquam tamen dimittitur ante confessionem in proposito existentem.

52 Dub. Cum per confessionem mortale peccatum mereatur veniam, videtur quod peccatum mortale fiat veniale, & sic econtra? Resp. qui sup. dist. 17. q. 3. ar. 5. q. 1. quòd mortale dicitur fieri veniale non quod culpa in culpam conuertatur, sed quia per confessionem hoc euenit de culpa preterita homo veniam consequatur.

53 Dub. Quando quis accedit ad confessionẽ sine cõtritione fit absolutus si absoluatur? Respon. qui sup. ar. 4. q. 1. quòd non, tunc sed post recedẽte fictione percipere incipiet fructum absolutionis.

54 Dub. An oporteat quod talis reiteret confessionem iam factam recedente fictione? Respond. qui sup. quòd non, sed solum tenetur postmodum fictionem suam confiteri.

55 Dubit. An quando quis obliuiscitur vnius peccati mortalis in confessione teneatur totam reiterare confessionem? Resp. qui supr. q. 2. quòd sufficit quod hoc peccatum confitens dicat explicite, & alia in generali dicendo, quod cum alia multa confiteretur huius oblitus fuit,

56 Dub. In quibus casibus tenetur quis confessionem reiterare? Resp. Petrus de Palude. in 4. sen. dis. 17. quòd in quatuor. Primus sacerdos non potuit absoluere. Secundus si nesciuit discernere inter peccatum mortale & veniale. Tertius si confessio non fuit integra vt quia scienter tacuit peccatum mortale. Quartus si contempsit vel neglexit satisfacere, & oblitus est satisfactionem iniunctam, nam si sciret & vellet eam implere non oporteret confessionem reiterare.

57 Dubit. An rector Ecclesię debeat credere subdito

subdito suo sibi dicti se confessum alteri habenti potestatem absoluendi? Resp. San. Tho. in 4. sen. di. 17. q. 3. ar. 3. q. 5. quòd in foro confessionis creditur homini & pro se & contra se, nõ autem in foro exterioris iudicij. Et ideo subdito debet credere dicenti se alteri absolucre valenti confessum fuisse.

58 Dub. An confessio debeat esse secreta? Respon. San. Tho. ubi supra. dist. 21. q. 1. art. 1. q. cum deus peccatum illius qui se sibi subijcit per pœnitentiam tegat etiam sacerdos qui tenet locum dei debet tegere & hoc est de necessitate sacramenti & tanquam violator sacramenti peccat qui reuelat.

59 Dubitatur. An si superior præcipiat confessori q. dicat si scit aliquid de peccato de quo alio modo nescit nisi per confessionem sub excommunicationis pœna latæ sententiæ, an teneatur obedire? Respon. qui supra, quòd non, quia debet æstimare quod intentio præcipientis sit si sciat ut homo.

60 Dub. Quid si præcipit sub eisdem pœna q. si scit per confessionem reuelet? Resp. qui supra. quòd non debet propalare, nec incurrit excommunicationem, quia non est subiectus superiori suo nisi ut homo. Hoc autem nescit vt homo, sed ut deus.

61 Dubit. An si deferatur sibi iuramentum vt dicat si scit? Respon. qui supra, quod absq; lesione conscientiæ potest iurare se nescire qđ scit tantum vt Deus.

62 Dub. an prælatus habens in cõfessione peccatũ subditi quod nullo alio modo scit possit absque punitione dimittere? Resp. qui supra quod absque lesione conscientie potest impunitũ peccatum relinquere quod scit tantum vt Deus vel sine aliquo remedio, quia non tenetur adhibere remedium nisi eo modo quo ad ipsum defertur, quia nihil agendum est per quod aliqua suspitio habeat possit de confessionis reuelatione.

63 Dub. an laicus cui fit in casu necessitatis cõfessio similiter teneatur ad confessionem celãdam? Resp. qui supra, quod sic quia etiam aliquo mõ participat de acta sigilli cõfessionis.

64 Dub. An si quis confitetur hæresim debeat etiam cælari? Respon. qui supra, quod sic, potest tamen dicere prælato quòd diligentius inuigilet super gregem suum, ita tamẽ quòd nõ dicat aliquid per quod uerbo vel nutu confitentem prodat.

65 Dub. An si aliquis in confessione sciat aliquod impedimẽtum in matrimonio inter aliquos contrahendo, possit illud reuelare? Resp. qui supra, quod non si nesciat aliunde, quia nescit illud ut homo, sed ut deus.

66 Dub. An sacerdos cognoscendo carnaliter illam quam audiuit in confessione grauiter peccet? Resp. qui supra. dist. 42. q. 1. ar. 2. quod per pœnitentiam contrahitur quoddam fœdus inter sacerdotem & mulierem confitentem simile cognationi spirituali, ut tantum peccet eam sic cognoscens acsi esset sua spiritualis filia. Et hoc ideo quia maxima familiaritas est inter sacerdotẽ & cõfitentẽ. & ex hoc ista prohibitio est inducta vt tollat peccãdi occasio.

67 Dub. An filius sacerdotis possit contrahere cum ea quam sacerdos audiuit in confessione? Resp. qui supra. quòd sic, quia propter loquendo per sacramentum pœnitentiæ nõ cõtrahitur spiritualis cognatio. Alias autem filius sacerdotis nõ inueniret in tota una parochia mulierem cum qua contraheret.

68 Dubit. An cuilibet sacerdoti indifferenter possit quis confiteri? Resp. qui supra. di. 17 q. 3. ar. 4. q. 4. quòd nõ nisi in ar. necessitatis, sed tantum illi qui habet iurisdictionem ordinariam uel delegatam in eum.

69 Dub. A quo fuit instituta confessio sacramentalis? Resp. qui supra. ar. 1. q. 5 quòd a deo institutionem habuit quamuis expressa institutio ipsius non legatur.

70 Dub. Quando fuit instituta confessio sacramentalis? Respõ. qui supra. ar. 3. q. 1. quòd quãdo apostolis potestatem remittendi peccata dedit. ut patet Ioan. 20. Sed Iacobus apostolus eam promulgauit uel sacerdotibus confessionem esse faciendam monuit.

71 Dubita. Quia uidetur q. iste leprosus non fuerit perfecte curatus qua cecidit ad pedes Iesu? Respon quòd non cecidit ex infirmitate sed voluntarie se prostrauit.

72 Dubitatur. Cur sic se prostrauit? Respond. Titus vt ex uerbis & gestibus suum recognosceret saluatorem.

73 Dub. Cur dicitur quòd erat Samaritanus? Respond. Theophi. ut quisque possit concipere quòd nihil impedit quemquã placere deo, & si de genere prophano professerit dummodo bonum gerat propositum. Nullus etiã natus ex sanctis superbiat. notẽ enim qui Israeli te erant ingrati fuerunt.

74 Dub. Cur alij nouem non redierunt ad referendas gratias? Resp. Lyr. q. decepti fuerũt a sacer-

a sacerdotibus quibus se præsentauerant, qui Christo detrahebant, & sic informati ab eis suam sanationem attribuerunt obseruantię legis & non virtuti Christi, licet a principio fideliter & deuote petiuissent ab eo sanari.

75 Dub. Cur quærit vbi sunt nouem cum hoc sciret? Resp. quòd non ex ignorantia quærit, sed ex primo quòd erat notum omnibus inducit secundum vt redarguat ingratitudinem illorum nouem.

76 Dub. A quo dictum fuit non est inuentus qui rediret & c? Resp. quòd vel a Christo tamẽ tante de eorum ingratitudine, vel ab Euangelista in confusionem mundatorum.

77 Dub. Cur dominus leproso imperauit, vt surgeret? Resp. quòd iacebat prostratus.

78 Dub. Quia si fides in sua cum sanauit, ergo non Christus? Resp. quòd fides meruit vt sanaretur. Sed Christus effectiue eũ sanauit.

79 Dub. Cur volebat vt iret? Resp. quòd proficiendo de virtute in virtutem.

ALLEGORICE.

[Leprosi] intelligi possunt qui scientiam vere fidei non habentes varias doctrinas profitentur erroris. Hi hæretici sunt & tam vitandi sunt Ecclesiæ vt si fieri potest longius remoti magno clamore Christum interpellent, [q̃ præceptorem eum vocant] significat quod bonus præceptor abstergere debet falsam doctrinam quæ lepra est [quod nullum alium sanatum dominus misit ad sacerdotes nisi leprosos] designat quod sacerdotium Iudæorum figura fuit sacerdotij Ecclesiæ, quia cætera vitia dominus per seipsum sanat interius, doctrina vero vel imbuendi per sacramenta, vel cathechizandi per sermonem potestas Ecclesiæ tributa est, [qui dum irent mundati sunt] quia gentiles ad quos venerat Petrus nondũ accepto baptismatis sacramento per quam spiritualiter ad sacerdotes peruenitur infusione Spiritussancti mundari declarantur [quod nouem mundati non egerunt gratias] significat illos qui cum cognouissent Deum non tanquam Deum magnificauerunt. Sit ideo nouẽ sunt. i. perfecti, quia indigent vno, vt quadam vnitatis forma coagulentur vt decem sint [samaritanus ad dominum redit] designat gentiles deuotæ uenturos ad Christum Iudæis in eorum errore permanentibus [quod cecidit in facie] designat quod gentilis populis ex malis quæ se perpetrasse meminit erubescit, q̃ surgere & ire præcipitur [demõstrat quod qui infirmitatem suam cognoscens humiliter facet, per diuini verbi consolationem ad fortia opera proficere iubetur [quod deus gentilem populum salvum fecit] arguit quod infidelitas Iudæorum eos damnabit.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt dum varijs peccatorum generibus deprimimur extra castra. i. malas societates ad dominum pro misericordia recurramus ad præceptorem, & licet mundemur in mente nihilominus accedamus ad sacerdotes, & confiteamur delicta nostra, ac demum gratias prostrati ex humilitate Deo agamus, vt fides nostra charitate formata. nos saluari faciat.

ANAGOGICE.

Contemplemur diuinam gloriam, in qua omnes beati gratias reddunt Christo qui eos sua passione sanauit a lepra peccatorum & in illam introduxit in quo nihil coinquinatum ingredi potest ingratis exclusis, quorum iusti pœnas videntes quas ipsi Dei pietate euaserunt cadentes in facies suas in conspectu throni Dei sue sine laudant dicentes: benedictus Deus.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Exiens Iesus de finibus Tyri &c.

DOMINICA XIIII. POST Penthecosten.

Nemo potest duobus dominis seruire. Matt. 6.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 31. die 15. Iulij. in die Iouis.

HISTORICE.

Neminem discipulis dominus fore ait qui duobus posset dominis famulari, quoniã vel vni debita præbebit obsequia, alteri vero minime aut econtra. Ideoque vt Deo ipsi simulque mammone obtemperent impossibile fore, inhibuit autem ne victus indumentorumque superflua augerentur solicitudine cum eleis anima, corpus vero præualeant vestib⁹, neque inferioris eos exittere dignitatis cœli volatilibus quæ sibi nequaquam prouidẽtes pascũtur a Deo. Eorum vero neminem reperiri qui suæ addere personæ vnum posset cubitum, amictus quoque cogitatum vt deponerent suasit illorum comparatione minime ad hoc intendentibus cum nec gloriosus Salomon eis potuerit vestium candore æquiparari. Si deus igitur sua uoluerit prouidentia hæc uelocius recessentia ita cooperit cur nõ sic ipsi talia eis ab eo potius exhiberi confidant, superfluam igitur ut abijcerent horum solicitudinem præmonuit nẽ cibus talibus insudantibus similes fierent, cum cœlestis eorum genitor hæc eis necessaria fore non ignoret, præcepit uero vt in primis dei perquirerent consequi regnum atque iustitiam, quoniam eis cuncta vitæ exhiberẽtur opportuna.

NOn postponam quædam soluere dubia.

1 Dubitatur, vt quid dominus dixit prædicta uerba? Respondet Lyra. quod volens discipulos ad dei seruitium inducere. docuit illa esse fugienda quæ ad hoc eis impedimentum præstarent. q.d. illud est fugiendum per quod impeditur homo a seruitijs dei, sed per temporalia bona inordinate thesaurizata impeditur homo a seruitijs dei, quod probatur, quia nemo potest duobus dominis seruire. scilicet deo & diuitijs.

2 Dubitatur. Quia videtur quòd vnus possit duobus dominis seruire, quia multi subijciũtur vni magno domino, sicut duci Subaudie & ei seruiunt, & etiã subijciuntur vasallis dicti ducis, qui sunt etiam eorum domi. ergo possunt duobus dominis seruire? Respõdet Chrysostomus in homel. quòd duos dicit dominos qui contraria iniungunt. concordia enim multos vnum facit. & ut dicit Lyra. non intelligit subalternatim positis.

3 Dub. An possit odio haberi ab aliquibus? Respond. San. Tho. 2. 2. q. 34. ar. 1. quòd quantum ad suam essentiam, quia est ipsa sua bonitas & de ratione boni est vt ametur. quantum vero ad effectus qui nullo modo possunt esse contrarij uoluntati humanæ sicut sunt uiuere intelligere esse & huiusmodi, etiã non potest odio haberi, sed bene quo ad eius effectus qui repugnant uoluntati humanæ deprauatæ per peccatum prout est peccatorum prohibitor & pœnarum inflictor ab aliquibus odio habetur.

4 Dubit. An sit grauius peccatum odire deum? Resp. qui supra. art. 2. quòd inter alia peccata odium dei est grauius cum homo deum odiẽdo ex uoluntate per se auertatur a deo.

5 Dubitatur, Quid est odium? Respon. qui supra 12. q. 29. arti. 1. quòd est dissonantia quædam appetitus ad id quod apprehenditur ut

repugnans & nocium.

6 Dubitatur. Quod est obiectum odij? Respon. qui supra quod est malum.

7 Dubitatur. An semper odium mali sit bonum? Respond. qui supra. quòd contingit aliquando nec odiũ mali, nec amorem boni esse bonum. quia sicut apprehenditur aliquid vt bonum quod non est uere bonum. ita aliquid apprehenditur vt malum quod non est uere malum.

8 Dubitatur. Vnde causatur odium? Respon. qui supra. ar. 2. quod ex amore, quoniam eiusdem rationis est quod ametur aliquid & odiatur eius contrarium. & sic amor vnius rei est causa quòd eius contrarium odiatur.

9 Dub. Quia cum amor & odium sint contraria non uidetur quòd vnum possit causari ab alio? Resp. qui supra. quòd sunt contraria quãdo accipiuntur circa idem, quia eadem res respectu eiusdem non potest simul amari & odiri, sed sic non capiuntur in proposito.

10 Dubita. Quod est fortius amor uel odium? Respon. qui supra. ar. 3. quod amor est fortior odio, tum quia bonũ est fortius malo & amor habet rationem boni, odium uero mali. tum etiam quia odium procedit ex amore tanquã ex causa, videtur tamen aliquãdo fortius amore quia est magis sensibile.

11 Dubitatur. An unquam odium vincat amorem? Respon. qui supra quod non nisi propter maiorem amorem cui odium correspondet, sicut homo magis diligit se quam amicum, & propter hoc quod diligit se habet odio etiam amicum si sibi contrarietur.

12 Dub. An aliquis possit odire se ipsum? Resp. qui supra. ar. 4. quòd per se loquẽdo nemo potest seipsum odire. Vnde & ad Ephe. 5. dicitur nemo vnquam carnem suam odio habuit. Per accidens autem contigit quod aliquis odiat seipsum, quia qui diligit iniquitatem non solum odit animam suam, sed etiam seipsum.

13 Dubita. Quia illi qui se interimunt videntur se odire? Resp. qui supra quòd tales illud quod est malum apprehendunt sub ratione boni inquantum est terminatiuum alicuius miseriæ vel doloris, & ita per accidens odiunt seipsos.

14 Dubit. An aliquis possit odire ueritatem? Resp. qui supra. ar. 5. quòd non in uniuersali, prout ens & uerum conuertũtur & in quibus omnia cõueniunt cũ cõuenientia sit causa amoris in particulari ajit vno mõ aliqs veritatem

odit

Universidad de Deusto
Biblioteca

odiū quando non vellet esse verum quod est verum. Alio modo inquantum veritas impedit eum a persecutione amati, sicut aliqui nolent cognoscere veritatem fidei vt liberius peccarent. Tertio modo, quando aliquis vult facere in peccato, odit quod aliquis veritatē circa peccatum sibi cognoscat ne redarguat.

15 Dub. An odium proximi sit grauius quocūque alio peccato quod committitur in proximum? Resp. qui supra. 2. 1. q. 24. ar. 4 quod sic quantum ad deordinationem voluntatis, quæ est radix peccati, quia exteriores actus contra proximum non essent peccata nisi voluntas esset deordinata, puta cum aliquis ignoranter vel zelo iustitiæ interficit hominem, quantum vero ad nocumentum quod proximo infertur exteriora peccata sunt grauiora odio interiori.

16 Dub. Cur dicit vnum diligit & post sustinebit. Item vnum odio habebit & post tenebit? Resp. Glos. quòd duo tangere videtur scripturam in genera. Quidam. n. seruiunt liberaliter ex amore. Quidam vero seruiliter ex timore si ergo aliquis ex amore seruiat vni cōtrariorum dominorum necesse est vt alterum odio habeat si vero ex timore seruiat, necesse est vt dum vnum sustinet alterum cōtēnat.

17 Dub. Cur non possumus seruire Deo & mamonæ? Resp. Glos. quod res terrena vel Deus si in cor hominis dominetur ad contraria ex vtroque trahitur homo. Nam Deus trahit ad superiora sibi seruientem, res vero terrena ad inferiora.

18 Dub. Cur dicit ne soliciti sitis animæ vestræ quid manducetis cum anima non manducet? Resp. Aug. quòd anima in hoc loco pro animali vita potest intelligi.

19 Dub. Quid est peccare ex contemptu? Resp. S. Th. 2. 2. q. 186. ar. 9. quod quando quis non vult subijci legi vel regulæ.

20 Dub. An semper faciens contra legem peccet ex contemptu. Respon. qui sup. quod non, videlicet quando quis propter aliquam particularem causam, puta concupiscentiam vel iram agit contra legem etiam si frequenter ex eadem causa, vel alia simili peccatum iteret, frequentia tamen peccati dispositionem inducit ad contemptum.

21 Dub. Qui grauius peccat ille qui ex contēptu, vel ille qui propter aliam causam? Resp. qui sup. in 4. sen. dist. 9. ar. 3. q. 3 quod illa peccata quæ in actuali contemptu constituunt sunt grauiora illis in quibus non est contemptus, nisi ex consequenti, & quasi interpretatus, sicut accidit in fruitione creaturæ per quā aliquis delectationi intendit, ex cuius intentione a præceptis Dei discedit, & sic per consequens precipientem contemnit.

22 Dub. Quomodo attenditur grauitas peccatorum in contemptu? Resp. qui sup. quod contemptus ex duplici parte mensurari potest. vno modo ex parte contemnentis, & sic non potest fieri comparatio vnius generis peccati ad aliud genus. sed vnius particularis peccati ad aliud quia contingit in vno veniali peccato ex genere esse maiorem cōtemptum actualem, quām in vno grauissimo peccato mortali ex genere. Alio modo ex parte eius quod cōtemnitur, & sic est talis ordo peccatorum q illud in quo ipse Deus ex seipso etiam contēnitur est peccatum grauissimum, sicut est peccatum infidelitatis & blasphemiæ, & post illud peccatum in quo contemnitur Deus in sacramento, & inter alia præcipue in sacramento eucharistiæ in quo essentialiter Christus Deus & homo continetur, non tamen contēptus est circa Christum, vt est Deus & homo, sed prout est in sacramento, & post peccatum illud in quo contemnitur Deus in membris suis, & post peccatum in quo contemnitur Deus in præceptis suis quod est commune omni peccato mortali.

23 Dub. An contemptus qui est in peccato veniali semper sit peccatum mortale? Resp. qui sup. in 2. sen. d. 24. q 3. ar. 5. quòd deliberatus consensus in veniale non semper procedit ex tali contemptu ut mortale peccatum fiat quando enim hoc modo in veniale consentitur, vt si esset contra legem Dei nullo modo fieret manet intra limites venialis peccati, & si aduertatur esse veniale peccatum, si autem hoc modo in ipsum consentiatur, vt etiam si prohibitum esset precepto nihilominus fieret talis consensus in veniale ex genere cuius mortalis esset.

24 Dub. Quid est solicitudo? Resp. qui supr. 2. 2. q. 5 ar. 6. quòd solicitudo importat studium quoddam adhibitum ad aliquid consequendum.

25 Dub. Quis dicitur solicitus? Resp. qui sup. q. 48. ar. 9. quòd dicitur quasi solers intus vel solers totus in quantum. s. aliquis ex quadam solertia animi velox est ad prosequendum ea quæ sunt agenda.

26 Dub. Ad quam virtutem pertinet solicitudo? Resp. qui sup. quòd pertinet ad prudentiā cuius precipuus actus est circa agenda precipere de consiliatis & iudicatis.

27 Dub. Quæ dicitur solicitudo bona vel mala? Resp. qui sup. 1. ad Chor. sect. 7. quòd solicitudo prælationis est bona, prædicationis, discretionis, passionis, deuotionis, circūspectionis, actionis, & prouisionis, sed solicitudo circa mulierem, circa ventrem, & circa bursam est mala.

28 Dub. An homo solicite quærendo quod sibi deest peccet? Resp. qui sup 3. contra Gentes. c. 135. quòd dominus precipit nos non debere esse solicitos de eo quod non pertinet ad nos. s. de euentibus nostrarum actionum autē prohibuit nos esse solicitos de eo quod ad nos pertinet. s. de nostro opere. Non ergo contra præceptum domini agit qui de his quę ab ipso agenda sunt solicitudinem habet, sed ille qui solicitus est de his quæ possunt emergere etiam si ipse proprias actiones exequatur. ita quod debitas actiones prætermittat ad obuiandum huiusmodi euentibus contra quos debemus in Dei prouidentia sperare per quā etiam aues & herbæ sustentantur.

29 Dub. An solicitudo rerum temporalium sit illicita? Resp. S. Thom. 2. 2. q. 55. ar. 5. quòd sic tripliciter. Primo si temporalia tanquam finem quæramus. Secundo propter superfluū studium quod apponitur ad temporalia procuranda propter quod homo a spiritualibus quibus principaliter inseruire debet retrahitur. Tertio ex parte timoris superflui, quando s. aliquis timet ne faciendo quod debet necessaria sibi deficiant.

30 Dub. An aliquis debeat esse solicitus futurorum? Resp. qui sup. ar. 7. quòd vnicuique tempori competit propria solicitudo sicut tempori æstatis solicitudo metendi, & autumni vindemiæ. Si quis ergo tempore æstatis de vindemia iam esset solicitus superflue præoccuparet futuri temporis solicitudinem & hæc prohibetur a domino, & similiter si quis temporalia in quibus dicitur præteritum & futurum tanquam fines quæreret, vel si superflua quæreret vltra præsentis vitæ necessitatem, vel si tempus solicitudinis præoccuparet peccaret.

31 Dub. Cur quando dicit, contemnet, non dicit, odit? Respon. Aug. de Sermone domini in monte, quia nullus vera conscientia Deū potest odisse, contemnit autem i. non timet eū cum quasi de eius bonitate securus est.

32 Dub. Cur natura non prouidit homini de necessarijs victus, vestitus & defensionis sicut alijs animalibus? Resp. Lyr. quòd quia in alijs animalibus non est nisi natura sensitiua quæ est ad vnum determinata, & oportuit vt eis a natura sufficienter prouideret, sed homo habet intellectum per quem potest cogitare diuersas artes & modos faciendi sibi vestes & arma, & habet manus ad operandum talia. Et ideo oportet hominē de talibus solicitare moderate, tamē secundum regulam rationis.

33 Dub. Quia videtur quod dominus hortetur nos ad negligentiam per similitudinem auium quæ non serunt, neque metunt? Resp. Aug. de operibus monachorum, quòd intelligitur quod si per aliquam infirmitatem vel occupationem nō possumus operari ille nos pascet sicut aues quæ nihil operantur, cum autē possumus non debemus tentare Deum, quia hæc quæ possumus eius munere possumus.

34 Dub. Cum volatilia sibi cibum quærant quomodo pater cœlestis pascit ea? Resp. Ly. quòd ea pascit cum solicitudine suæ naturæ, quia si semper starent in vno loco postquam sunt adulta non pascerentur, nisi vbi natura deficeret sicut pascit pullos coruorum quos parentes quandiu alibi sunt non pascunt, & natura supplet in alio, quia rore cœli eos pascit.

35 Dub. Nunquid tota trinitas pascit? Resp. quòd sic, quoniam & non Deum trinum & vnum oramus dicendo eidem pater noster qui es in cœlis.

36 Dub. Quomodo intelligitur pluris estis illis? Resp. Aug. de sermone domini in monte i. carius vos valetis, quia rationale animal sicut est homo sublimius ordinatur in rerum natura quām irrationalia sicut aues.

37 Du. Quia venditur carius vnus æquus imo vna gemma quām vnus seruus vel ancilla? Respon. Aug. 11. de ciui. Dei, quòd hoc non fit ratione considerantis, sed necessitate indigentis seu voluptate cupientis.

38 Dub. An hoc possit exponi de Angelis. s. quod sint volatilia cęli, & qui pascuntur diuina prouidentia? Resp. Hier. q. non, quia si ita esset quomodo sequeretur quod dicitur ad homines nonne vos magis pluris estis illis.

39 Dub. Quomodo magis pluris sunt homines animalibus irrationabilibus? Resp. Lyr. i.

sunt maioris ponderis & dignitatis apud deū quia animalia facta sunt propter hominem, homo autem est nobilior his quæ sunt ad finē.

40 Dub. Cur dicit, quis autem vestrum cogitans potest adijcere &c? Resp. Ly. quòd ad removendum solicitudinem vestimenti ex eo, quod est intra hominem. s. magnitudo corporum quam Deus dat homini sine sua solicitudine, quod patet, quia quicunque aliquis de hoc solicitet non potest addere ad staturā suam cubitum vnum cum ergo vestimentum competat maius vel minus homini secundū quantitatem corporalem, & quantitas ipsa detur sibi sine solicitudine sua per consequens, & vestimentum conueniens absque solicitudine superflua.

41 Dub. Cur primo dicit de cibo, & post de vestimentis? Resp. Chry. in Home. quod prius tractauit de grauiori. s. de cibo. post transit ad id quod leuius est. s. de vestimento, neque enim ita necessarium est indumentum, sicut cibus.

42 Dub. Cur potius ponit exemplum quo ad vestimentum de liliis agri, & non potius de pauone, vel aliis animalibus pulchre vestitis? Resp. Chry. in Homel. quod dominus vult ex duobus monstrare superabundantiam. s. a munificentia pulchritudinis, & ab vtilitate participantium tali decore.

43 Dub. Cur dicit non laborant, neque nent? Resp. Chry. super Matt. quòd dicendo non laborat confortat viros, dicēdo vero neq; nent i. filant confortat mulieres.

44 Dub. Quid est quod non laborant &c? Resp. Ly. quòd non laborant ad ornandum se, neq; filant ad faciendum sibi vestimentum.

45 Dub. Quia ex hoc videtur quod viri nō deberent laborare neque mulieres filare? Resp. Chryso in Home. quod hæc dicens, non opus prohibuit, sed solicitudinem, sicut & supra cū de seminatione loqueretur.

46 Dub. An verum sit quod Salomon non fuerit tali colore vestitus? Respon. Hier. dicēs, nera quod sericum, quæ regnum purpura quę pictura potest floribus comparari, quid ita rubet vt rosa? quid ita candet vt lilium. Violet vero purpuram nullo superari murice oculorū magis quam sermonum iudicio est. Et Chry. in Home. inquit quantum enim veritatis ad mendacium tantum vestimentorum & florū differentia est.

47 Dub. Cur dicit in omni gloria sua? Resp. quia Salomon est superatus a florum decore non semel tantum neque bis, sed per totum tempus sui regni qui nec in vno die, ita decoratus est vt flores.

48 Dub. Cur inducit exemplum de Salomone? Resp. qui sup. q. d. Si ergo Salomon a floribus superatus est qui omnibus regibus suis præclarior quanto tu vestimentis poteris vincere florum decorem.

49 Dub. Quia videtur quod Salomon conueniebat cum liliis cum etiam ipse non laboraret cum esset rex? Resp. qui sup. super Matt. q. & si non laborabat, tamen iubebat, vbi autem iussio illic & ministrantium offensa, & iubentis ita frequenter inuenitur. Hæc autem quādo nescium sic ornantur.

50 Dub. Cum plures alij reges fuerunt Salomone potentiores sicut Nabuchodonosor, Cirus, Darius, Alexander &c, cur non posuit exemplum de eis? Resp. quod loquebatur Iudæis. & ideo posuit exemplum de excellentiori rege ipsorum.

51 Dub. Cur nunc appellat fœnum quod ante appellauerat lilia? Resp. Chry. in Home. quòd vt eorum vilitatem ostendat.

52 Dub. Quomodo intelligitur si autem fenū agri &c? Resp. Chry. super Mat. q. d. si floribus terrenis sic occurrit Deus qui nati sunt, vt tam tummodo videantur & pereant, homines negliget quos sic creauit, vt non pro tempore videantur, sed vt perpetuo sint.

53 Dub. Cum aliquando flores permaneant pluribus diebus, quomodo dicit cras &c? Resp. Hiero. quod cras in scripturis futurum tēpus intelligitur dicente Iacob. Exaudiat me cras iustitia mea. Gen. 30. c.

54 Dub. Cur non dicit hodie sunt & cras non erunt? Respon. Chry. in Home. quod apponit aliam vilitatem, quia est multo deficientius, quod in clibanum mittitur.

55 Dub. Quomodo fœnum dicitur mitti in clibanum? Resp. Lyr. i. in furno, quia in aliquibus terris loco lignorum vtuntur stipulis & consimilibus ad calefaciendum furnum. Vel hic accipitur clibanus pro seruo in quo congregatur fœnum desiccatum, quia ad modum furni seu monticuli deriuatur, vnde clibanus a cliuo dicitur.

56 Dub. Cur dicit quanto magis vos? Respon. Chry. in Home. q. hic occulte insinuatur humani generis honor, asi dicat vos quibus animam dedit corpus plasmauit, prophetas misit & vnigenitum filium tradidit.

57 Dub.

57 Dubita. Cur vocat eos modice fidei? Resp. Glo. quia modica fides est quæ nec de minimis certa est.

58 Dub. An fides possit esse maior in vno quā in alio. Vide feria. 5. post. 1. dominicam quadragesimæ. dub. 30.

59 Dubit. Cur dominus replicat dicens nolite ergo soliciti &c? Resp. Rabanus vt ostendat hāc rem esse per necessariam, & ut arctius eam in cordibus nostris inculcaret.

60 Dubitatur. Cur dicit quid manducetis aut quid bibatis &c? Resp. qui supra. quòd hic videntur argui qui sumpto victu vel vestimento cōi lautiora sibi vel austeriora his cum quibus vitā ducunt alimēta vel indumenta requirūt.

61 Dub. Quomodo gentes aliter ista inquirūt quam Christiani? Resp. Chryso. in homel. qa gentes in rebus humanis fortunam esse credunt non prouidentia neque iudicio dei suas vitas gubernari existimant, sed in certo ducu euētu. Et ideo merito timet & desperāt quasi qui neminem habent gubernantem. Qui autem credit se dei iudicio gubernari escam quidem suam in manu dei committit.

62 Dubit. Cur non dicit deus, sed pater? Resp. qui supra. quòd vt eos in maiorē spem inducat. Si enim pater est non poterit despicere filios cum nec omnes patres hoc sustineant.

63 Dub. Quomodo deus potest scientia sua cō prehēdere omnia & prouidere omnibus quę sunt & erunt cum sint infinita, & infinitorum nō potest fieri disciplina, vt dicit Porphirius? Respon. Augu. 12. de ciuitate dei. Dei intelligentiæ nō est numerus, & omnis infinitas quo dammodo ineffabili deo finita est, quia eius scientiæ incomprehensibilis non est.

64 Dub. Quid est iustitia regni dei? Respō. qui supra super Matth. quòd est via pietatis per quam itur ad regnum.

65 Dub. Quæ sunt illa quæ adijcientur nobis? Resp. Augu. quòd temporalia.

66 Dubitatur cur dicit primum? Resp. qui supra. quod per hoc significat quia hoc posterius quærendam est scilicet bonum tēporale.

67 Dub. Quia cum peruenerimus ad regnum dei non indigebimus tēporalibus, ergo prius sunt quærenda temporalia? Respon. qui supra quòd bona temporalia sunt quærenda posterius nō tempore sed dignitate quærere enim primum regnū & iustitiam eius, est illud præponere ceteris rebus.

68 Dubit. Cur dicit adijcientur & non dabuntur? Resp. Chry. in homel. quòd vt discas, quia præsentia nihil sunt ad magnitudinē futurorū.

ALLEGORICE.

Per [volatilia] sancti viri designātur, qui ex aqua sacri baptismatis renascuntur, & deuotioni terrenā despiciūt & cœlestia petunt quibus [pluria] dicuntur esse apostoli, quia principes sunt omnium sanctorum & etiam sancti [per lilia] intelliguntur nihil absq; labore legalium cerimonarum sola fide deo placuerūt de quibus dicitur. Dilectus meus mihi pascitur inter lilia. Sācta etiam ecclesia [per liliū] intelligitur propter candorem fidei, & odorē bonæ conseruationis de qua dicitur, sicut liliū inter spinas, sic amica mea inter filias [per fœnum] designantur infideles, de quibus dicitur aruit fœnum & cecidit flos [per clibanū] æterna damnatio.

Tropologice non exponitur.

ANAGOGICE.

Ex consideratione liliorum cæterarumq; creaturarum quas dei prouidētia nutrit & pascit ac vestit deducimur in contemplationem cœlestium delectationum quas sancti interius pascendo diuinitatem & exterius Christi diuinitatē inuenīūt dulciora super mel & fauum quibus saturabātur & inuentur stola immortalitatis quæ Salomonis omniumq; e temporalium regum ornatum & gloriam superabit.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Beati oculi qui vident quæ nos videtis.

DOMINICA QVINTADECIma post Penthecosten euangelium.

Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naym. Require feria. 5 dominicæ. 4. quadragesimæ.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Dum iret in Hierusalem &c.

DOMINICA SEXTADECIMA post Penthecosten.

Cum introisset Iesus in domo cuiusdam principis Phariseorum Lucæ. 14. cap.

Historia huius euāgelij facta est anno Christi. 32. die. 3. Octobris in die sabbati.

HISTORICE.

In vnius ex iudæorū principibus domo sabbato discūbente dño anteq; eius conspectum hydropici quidam morbo grauatus cōsisteret, obseruaretq; a circunstantibus, rogauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

dominus an curare sabbato ægrotos liceret, obmutescentibus autem eis, pristine infirmū restituit sanitati, eumq; dimisit. interrogauit autem eos si eorum cuiuspiam in puteum iumentum cecidisset: an sabbati die non statim extraxisset, huic vllo modo satisfacere nequierunt rationi, quibusdam uero inuitatis loca honorabiliora quærentibus quandam oppositæ parabolam: persuadens ut nouissimā semper amplecterentur sedem ne si primam ade prisorent digniore superueniēte in infimam deiicerentur a nouissima uero ad digniorem non nisi glorioſe euocarētur, eū omnis deprimāt superbiens, & humilior sublimis euadat.

HAec quæ occurrunt dubia sunt solueuda.

1 Dub. Cur dominus ingredieba tur domos cum obseruantium? Respon. Cyrillus, q̄ hoc faciebat ut ut p̄desset præsentibus per uerba & miracula.

2 Dubitat. Quis inuitauit Iesum ut illuc accederet? Respō. q̄ ut habetur in hoc cap. ille princeps inuitauerat eum.

3 Dubit. Quomodo uocabatur, & unde erat ille princeps? Resp. Nullibi hoc reperi.

4 Dubit. Cur inuitauit Iesum? Respon. Lyra, q̄ malitioſe.

5 Dub. Nūquid ille princeps dedit sibi aliud ad comedendum quam panem? Resp. S. Vinc. in sermone huius dominicæ, q̄ in sacra scriptura panis accipitur pro omni prouisione & esca. 4. Reg. 6. pone panem & comedant. & post sequitur, appositaq; eis ciborum magna præparatio.

6 Dub. In quibus obseruabant dominum? Respon. Ly. attendentes si inter epistolas aliquid faceret vel diceret, q̄bus possent eū accusare.

7 Dubitatur. Qui erant illi qui obseruabant eum? Respon. quòd Pharisæi & legis periti.

8 Dub. Quid est hydropisis? Resp. Beda in homel. quòd est morbus ab aquoso humore vocabulum trahens, quia ydor græce aqua dicitur latinæ & est humor succutaneus de vitio vesice natus cum inflatione turgente & anhelitu fœtido proprimque hydropici est quanto magis abundat humore inordinato tanto amplius sitire, & hūc morbum Iustini veterū vocant vt dicit Henricus in homelia.

9 Dub. Cur ille hydropicus illuc aduenerat? Respon. 1. quod ut sanitatem reciperet.

10 Dubitatur. Cur non rogauit Iesum vt eum sanaret? Resp qui supra quod metu Pharisæorum remedia nō postulabat propter sabbatū.

11 Dub. Cur ergo stabat ante illum? Resp. qui supr. q̄ vt ex aspectu misertus eius sanaret eū.

12 Dub. Cum nullus Christū interrogauerit? cur respondit? Resp. Lyra. quòd respondit ad cogitationes eorum.

13 Dubitatur. Quid cogitabant? Respō. qui supra quod curatio in die sabbati erat illicita,

14 Dub. Cur cū de hoc eos interrogauerit non responderunt? Resp. Beda in Homel. quoniam si dixissent hoc licere, cur ergo obseruabant eum si respondissent quòd nō, quare ergo sabbato pecora curant, & ideo tacuerunt, & ideo tacuerunt, quia contra se dictum quicquid responderint viderent.

15 Dub. Cum Christus sederet in mensa quo modo apprehendit hydropicum? Resp. San. Vin. in sermone hodierno, quod surrexit a mēsa & apprehendit ac sanauit & demum reuersus est ad sedendum.

16 Dubitatur. Cur dominus non interrogauit hydropicum si uolebat sanari? Respon. quod satis dominus cognoscebat quid volebat. Et ideo sanauit eum.

17 Dubitat. Cur dicit cuius vestrum bos aut asinus &c? Resp. Lyra. quod ut ostendat factū esse licitū per exemplū animalis bruti cuius periculo licitum erat succurrere in Sabbato,

18 Dubita. Cur non poterant respondere? Respon. qui supra quoniam tanquam confusi eum dentiratione.

19 Dub. Cur redarguit inuitatos? Respond. qui supra, quòd in hoc confutat eos de superbia & ambitione indebita honorum.

20 Dubitatur. Qui dicuntur primi accubitus? Respon. qui supra quod primæ sedes in conuiuijs solennibus.

21 Dubita. Cur dicit parabolam? Respond. qui supra, quia per primum locum non solum intelligebat honorabilem sessionem in conuiuijs, sed etiam quamlibet electionē vel postulationē vel promotionē ad aliquam dignitatē, q̄a parabola est alterius rei significatiua.

22 Dub. Quid est ambitio? Resp. San. Tho. 2. 2. q. 13. ar. 1. quòd importat inordinatum appetitum honoris seu cupiditatem.

23 Dub. An ambitio sit semper peccatum? Respon. qui supra quod sic.

24 Duo. Quot modis pōt esse inordinatus appetitus? Resp. q̄ sup. q̄ tribus modis. Primo q̄s q̄s appetit testimoniū de excellentia q̄ nō hēt q̄ est appetere honorē supra suā ꝓportionē.

Alio modo per hoc quod honorem sibi cupit non referendo in Deum. Tertio modo per hoc quod appetitus eius in ipso honore quiescit non referens eum ad vtilitatem aliorum.

25 Dub. An appetitus dignitatum dicatur ambitio vel præsumptio? Resp. qui sup. ar. 2. q̄ si quis appetat dignitatem propter honorē pertinet ad ambitionem, sed si appeteret dignitatem non ratione honoris, sed propter debitū dignitatis vsum suam facultatem excedentē, non esset ambitiosus, sed magis p̄sumptuosus.

26 Dub. Quia cum honor sit præmium virtutis, uidetur quod possit appeti a virtuoso absque peccato? Resp qui sup. ar. 1. quod honor nō est præmiū virtutis quo ad ipsum virtuosum vt. s. hoc pro præmio experere debeat, se. 1. p̄ præmio experit beatitudinē quæ est finis virtutis, sed honor dicitur præmium virtutis ex parte aliorum qui non habent aliquod maius quod virtuoso retribuant quàm honorem.

27 Dub. An sedere in primo loco sit peccatū? Resp. Chrys. quòd dominus non vituperat eos qui in primo loco discumbunt, sed qui amant primos discubitus ad voluntatem referens nō ad factum.

28 Dub. Quia etiam eligentes vltimum locū videntur peccare ex hypocrisi? Resp. Basilius dicens occupare vltimum locum in conuiuiis iuxta mandatum dominicum conueniens est, sed rursus in hunc contentioſe irruere reprobum tanquam interemptorium ordinis & cauſatiuum tumultus.

29 Dub. Quia non videtur quod quis cum rubore cedat locum alteri quem cognoscit se digniorem? Resp. quòd non potest esse quia aliquis rubor accidat ei qui præsumptuoſe elegit primum locum, cum postea oporteat corā tota multitudine cedere.

30 Dub. Quia videtur quòd ille qui habebat primam locum, cedendo alteri quod tenebit secundum & non nouissimum? Resp. quòd cum omnes ordinatim post primum sedeant. Confusio magna esset quod omnes surgerent a cō uiuio, sed abeunte primo alij stant in ordine suo, & ipse post omnes ad sedendum vadit.

31 Dub. Quia videtur quod Christus doceat quærere gloriam vanam cum dicit, tunc erit tibi gloria &c? Resp. Ly. q̄ hæc est vna parabola vt dictum est superius, & intelligitur q̄ qui nouissimum locum tenebit quantum ad humilitatem exaltabitur a deo ad gloriā cœlestē.

32 Dub. Quomodo intelligitur omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat &c? Resp. Beda in Homel. quòd qui se de meritis eleuat humiliabitur a Deo, & qui se de beneficijs humiliat exaltabitur ab eo.

ALLEGORICE.

[Hydropicum] recte comparamus diuiti auaro. sicut. n. ille quanto magis abundat humore inordinato, tanto amplius sitit sic & ille quanto est copiosior in diuitijs quibus non bene vtitur tanto ardentius talia concupiscit [& recte hydropicus ante pharisæum curat] quia per alterius egritudinem corporis in altero exprimitur languor mentis. [Bene autē in exemplo bouem & asinum nominat] vt vel sapientes & hebetes vel vtrunque populum significet. s. iudęum, iugo legis, & gentilē nulla ratione domitum. omnes. n. a puero cōcupiscentiæ demersos dominus abstrahit quotidie quoque dominus nos ad nuptias suas inuitat, cum intrat superbos despicit, & humilibus sępe sui spiritus tanta munera præstans vt discumbentium .i. fidelium cetus eos admirando glorificet.

TROPOLOGICE.

Instruimur sic nos habere ne ab obseruatoribus aliquid in nobis deprehendi possit, q̄ eos iuste scandalizet, & nec omittere opera virtutum & misericordiæ etiam si tales ex his scandalum sumant, aduersarioſq; vincere rationibus & non clamoribus ac iemper, & in omnibus humilitatem amplecti, vt per eam ad altiora cœlestis vitæ peruenire valeamus.

ANAGOGICE.

Erigimur vt contemplemur domum principis mundi in quam Christus introiuit, & electos secum duxit, sabbato. i. festo perpetuo manducare panem Angelorum & saturari ab vberibus æternæ felicitatis in quo nullus aliū obseruabit, sed omnes suis præmijs contentabuntur, in nuptijs agni vnusquisque iuxta merita locum obtinebit digniorem, ad quem electi per viam humilitatis peruenerunt.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prędicatorum.

Nemo potest duobus dominis seruire.

FERIA QVARTA QVATVOR temporum Septembris.

Respondens unum de turba dixit ad Iesum. Magister attuli filium meum ad te habentem spiritum mutum. Marci 9. Mat. 17. Luc. 9.

Historia huius euangelij facta est anno ętatis Christi 32. die 6. Augusti. in die Iouis.

HISTORICE.

Quid inter se agitarent domino discipulos perscrutanti de turba quidam respondit se ad eum suum attulisse natum spiritu vexatum in mundo a quo crudelissime alliditur, suosq; discipulos frustra inuocasse, cum nequaquā expellere eum valuerint, graue autem sibi esse ait dominus incredule conuersari generationi, & ipsam finere. verum eius oblatus iussi vexatus, adeo fuit a dæmone allisus, vt spumans in terra volutaretur, a genitore itaque percepto quod a puerilibus sic afficeretur annis quodque etiam in ignem quatenus vita privaretur pluries iniecisset, oraret etiam per dominum vt si remedij quicquā præstare posset eorum misertus id efficeret, retulit Iesus credenti cuncta fore possibilia. Videretq; an fidem bis præstaret. qui cum fletibus se affirmaret credere supplicaret etiam vt suæ dominus incredulitati succurreret hæc cernens dominus & dæmonem expulit & hominem discerptum quasi vita functum incolumen eleuauit immundo comminatus spiritui, ne vltra ius hominem ingrederetur. cum vero a domino causam discipuli perquisiuissent, cur & ipsi hoc nequiuissent peragere, nullum huius generis dæmonium respondit eiici nisi orationibus & ieiuniis valere.

Licet nunc dissoluere dubia quæ occurruntur.

1 Dub. Cur respondit iste de turba domino non eum interroganti? Respon. quòd vt patet ex textu immediate ante hoc euangelium dominus videns magnam turbam & scribas conquerentes cum discipulis suis interrogauit quid inter eos conquererent, & tunc iste de turba respondit, quod ideo conquerebant, quia a vexato dæmonem nequiuerant expellere eius discipuli.

2 Dub. Quis fuit iste de turba, & quis eius filius? Resp. quòd nullibi reperi.

3 Dub. Cur non præsentauit primo filium Iesu sed discipulis eius? Resp. quòd vt habetur ex textu ante hoc euangelium Christus ascenderat in montem in quo transfiguratus fuit, & interim venit iste cum filio & non reperto Iesu illum obtulit Apostolis qui remanserant Iesum expectantes deorsum, vt eum sanarent.

4 Dub. Quomodo ille spiritus dicebatur mutus? Resp. q; hoiem possessum mutū reddebat,

5 Dub. An semper obsideretur ille filius a dæmone? Resp. quod sic, sed non semper vexabatur nisi in loquela, vt ex textu deducitur.

6 Dub. Quid est allidere? Resp. q; idem quod nocere, quia componitur ex ad & ledo, vel vt dicit Ly. allidit. i. in terram proiicit.

7 Dub. Quid est spumare? Resp. q; spuma dicitur a spuo, vt dicit Catholicon. & ita spumabat. i. saliuam emittebat.

8 Dub. Cur stridebat dentibus? Resp. q; propter vehementem dolorem illatum a spiritu.

9 Dub. Quomodo arescebat? Respondet. i. desiccabatur.

10 Dub. Cur dominus respondet ò generatio incredula &c. Resp. Chry. q; cum iste in medio turbarum discipulos incusaret dominus corā plebe multo magis hoc ei imputat non solū in personam eius accusationem intendēs, sed in personam omnium Iudæorum.

11 Dub. Cur dominus loquitur omnibus cum iste solus respondisset. Resp. qui sup. q; probabile est multos præsentium scandalizatos ea quæ non conueniebant de discipulis cogitasse. Ideo dominus turbæ loquitur.

12 Dub. Cur dicit quandiu patiar vos &c? Respon. qui sup. q; in hoc ostendit, & ad mortē se desiderari, & graue & esse cū illis cōuersari.

13 Dub. Cum dns videretur iratus, cur sanauit eum iubens ad se afferri. Resp. Beda in hom. q; non erat iratus homini, sed vitio.

14 Dub. Cur permisit dominus in præsentia sua grauius vexari obsessum. Respon. Chry. q; propter patrem pueri, vt cum vexantem dæmonem videret ad fidem futuro miraculo traheretur.

15 Dub. Cur diabolus tunc vexabat eum fortius. Resp. Ly. quia videns se cito eiiciendum faciebat penas quod poterat.

16 Dub. Cur dominus interrogat de tempore vexationis cum illud sciret. Resp. Ly. q; non ex ignorantia interrogat, sed vt ex responsione patris appareret omnibus diuturnitas passionis & difficultas curationis, vt ex his miraculum esset euidens.

17 Dub. Cur ab infantia permisit Deus eum vexari. Respon. Beda. quod propter peccatum originale.

18 Dub. Cur potius mittebat in ignem & aquam quàm alibi. Resp. q; etiam allidebat eū in terram, sed pr hoc dixit ostendens q; quærebat diabolus eū occidere, & in igne est maius periculum propter combustionem, & in

in aqua propter submersionem, ideo potius de his dixit.

19 Dub. Cur diabolus non interfecit eum? Respond. quia non fuit a deo permissus.

20 Dub. Cur dicit sed si quid potes? Resp. glo. q; manifestat se de eius potentia dubitare.

21 Dubi. Cur dicit pater misertus nostri cum solus filius vexaretur? Rñ. gl. q; propter miseriā filij patientis & patris qui cōpatiebatur.

22 Dub. an assentire his quę sunt fidei sit a nobis vel a deo? Rñ. S. Tho. 1. 2. q. 6. ar. 1. q; est a deo interius mouente per gratiam.

23 Dub. Quomodo omnia possibilia sunt credenti? Rñ. Hier. q; ea quę in nomine Iesu. i. salutis postulātur omnia possibilia sunt credēti.

24 Dub. Quomodo credere est causa impetrationis beneficij? Rñ. Lyr. quia fides credentis meretur de congruo, vt ei detur beneficium per potentiam dei.

25 Dub. Cur dominus huic dicit si potest credere &c. Et leproso dixit, volo mundare? Rñ. Beda. q; quilibet accepit congruum suæ petitionis respōsum quia istæ ait si quid potes adiuua nos, & dominus si potes inquit credere. Leprosus vero fideliter, clamabat domine si vis potes me mundare, & secundum suam fidem dominus respondit, volo mundare.

26 Dub. quid intelligebat Iesus dicens. Si potes credere &c. Rñ. Chryſ. q; dicit tale est, tāte est virtutis apud me superabundantis, vt non solū hoc possim. sed & alios hoc faciam operari, quare si credideris vt oportet, & hunc ipse curare poteris, & alios multos.

27 Dub. Cur dominus ista sibi dicebat? Resp. qui supra, vt eum ad fidem reduceret.

28 Dub. quia videtur contradictio in eius verbis dum dicit credo & post adiuua incredulitatem meam? Rñ. Ly. q; hic non erat omnino incredulus, quia dicit credo. Sed dixit incredulitatem suam fidei suæ imperfectionem, quam petebat a Christus suppleri & perfici.

29 Dubit. Cur lachrymatus est dicens credo &c. Respon. Hiero. quòd fides cum lachrymis optata vota capit.

30 Dub. cur Iesus uocat sursum spiritum cum supra patet dixerit quòd erat solum mutus? Rñ. Ly. q; erat spiritus surdus & mutus nō formaliter sed effectiue, quia in puero obsesso auditum impediebat & loquelam.

31 Du. cur dns dixit ei, ego præcipio tibi? Rñ. Chry. quòd hoc attribuitur diuinæ potestati.

32 Dub. Cur præcipit ne amplius ingrediatur in eum? Rñ. qui supra, quòd in hoc ostendit quia ad reintrandum promptus erat, quia ille nondum erat in fide perfectus.

33 Dubi. Cur permisit dominus coram se eum discerpere ita acriter? Rñ. Ly. vt per hoc magis declaretur Christi uirtus, quia ad tactum Christi surrexit perfecte curatus.

34 Dubit. Cur discipuli interrogarunt dominum, cur ipsi non potuerant demonium eiicere? Resp. Chrysost. quia timebant ne forte collatam sibi gratiam amisissent, cum iam ab aliis dæmonia eiecissent.

35 Dub. Cur expectauerunt eum interrogare vsque quo ingressus fuit domum? Resp. Lyra. quod secreto accesserunt timentes ne culpa eorum hoc accidisset.

36 Dubi. Cum Matth. 17. c. dicatur quod propter incredulitatem apostorum ipsi apostoli non potuerant eiicere dæmonem. Cur hic dicit, quòd non potest eiici nisi in ieiunio & oratione? Resp. Ly. quòd utraque causa tenendum est eos non potuisse expellere ambabus simul in discipulis concurrentibus.

37 Dub. Nunquid apostoli erant increduli? Rñ. qui supra, q; postq; incurrerūt motum turbationis & inuidie contra alios apostolos cō sequēter incurrerunt quendam torporem in fide, quia vnum peccatum attrahit aliud ex quo secundum est quod non potuerunt dæmoniacum curare.

38 Dubi. Cur non nisi per orationem & ieiunium poterat expelli? Rñ. qui supra, quòd in expulsione illius dęmonis requirebatur subiectio carnis ad spiritum quæ fit per ieiunium & magna eleuatio spiritus in deum quæ fit per orationem.

39 Dub. quod genus dęmoniorum erat illud? Rñ. Theophilus, q; lunaticorum uel intelligit simpliciter omne genus dęmoniorum.

40 Dubit. Quis debet ieiunare in expulsione dęmonū? Resp. Theophi. quod oportet ieiunare eum qui curari debet & illum qui curat, sic enim uera oratio perficitur cum coniungitur orationi ieiunium, quando non granatur qui orat sed sobrius est.

41 Dub. Cur Christus non ieiunauit neq; orauit in hac expulsione? Resp. q; absq; his poterat eiicere cum esset deus, & inquantum homo habebat carnem subiectam spiritui, & mentem eleuatam in deum.

ALLEGORICE.

[Istæ vexatus] est populus gētilis [qui sur-

dus fuit & mutus Joan audiendo Dei monita nec ipsum laudando [allisus] a dæmone pertrahendo in peccatum spumans in voluptatibus carnalibus. [stridens dentibus] contra Christianos [arescens] nullam humiditatem charitatis habens [qui non potuit liberari] a nuntiis Dei missis ante aduentum Christi, qui ab infantia obsessus fuit, quia in idololatria nutritus [& in ignem ac aquam multis] cum quidam ignem, quidam vero aquam adorarent, [quod dominus communiatur spiritui, & non vexato [significat quod vitia redargui debent, & homo amari & reformari debet [quomnia dicit dominus possibilia credenti] significat multos gentilium multa post conuersionem & magna ex fide operatos fuisse, dæmonq; sibi videns exitium imminere quicquid mali potuit contra Christi fideles perpetrare fecit, & tunc factus est sicut mortuus, quoniam dicitur eis mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo, & eleuatus a domino ab immunditia idolorum, & a cæteris vitiis quibus tenebatur afflictus salutis est restitutus.

TROPOLOGICE.

Docemur in aduersitatibus recurrere ad dominum, & patienter eas sufferre & quatenus expediat transire per ignem & aquam instruimur etiam vt abiecta incredulitate fideles simus, & si ignorantes simus in pertinentibus ad salutem interrogare maiores vt nos doceant viam domini, vtique contra inimicũ humanę salutis armemur ieiunio & oratione.

ANAGOGICE.

Contemplari consentaneum est dexteram Christi, quæ nos a manibus inimici eleuat, & ad æterna gaudia perducit inspirando, vt opera virtutum amplectamur quibus mediantibus ad ipsa gaudia peruenire valeamus.

FERIA SEXTA QVATVOR temporum Septembris.

Rogabat Iesum quidam pharisæus. Vide fe. 5. de passione.

SABBATO QVATVOR TEMporum Septembris.

Arborem fici habebat quidam. Luc. 13.

Hæc verba locutus est dominus anno ætatis suæ 32. die 1. Aprilis. die mercurij.

HISTORICE.

Ficulneam quandam sua in vinea dominus vineę cultori mandauit vt succideret, eũ iam annis tribus in ea fructum nihil reperisset, rogatu autem vinitatoris, vt per annum adhuc vnum eam permitteret quatenus si in ea fructus excresceret conseruaretur alias abscinderetur annuit dominus. Hanc dominus cum dixisset parabolam quãdoq; a decem & octo annis mulierem inclinatam quæ nec respicere cœlum potest ob infirmitatem vocatam ad se sanitati restituisset illaq; altissimum glorificaret, indignatus fuit Archisynagogus, turbamq; admonebat vt sex pro infirmitatibus curandis diebus libere accederent, & non sabbato in quo nihil ex lege agere licebat. Dominus autem eos hypocritas compellans & ait cur hanc Abrahæ filiam tot annis egritudine detentam non licuit sabbato liberari, cum iumenta ipsi sabbato a præsepio soluunt vt eorum auferant sitim. His aduersarij dictis rubore perfusi sunt, omni gaudente populo de eius gloriosis operibus.

INsistendum est dubiorum declarationi.

1 Dub. Cur dominus introduxit hanc parabolam? Resp. Lyr. q. vt induceret Iudæos ad pœnitentiam ratione sumpta ex similitudine arboris quæ præscinditur, nisi faciat fructum, & ita ipsi a vita præscindendi forent, nisi fructum pœnitentiæ facerent.

2 Dub. Quæ est interpretatio parabolę? Resp. Lyr. q. literaliter sic potest exponi [arborem ficũ] .i. gentem Iudaicam. [Habebat quidam] .i. ipse Deus [plantatam in vinea sua] .i. Iudæa. [Dixit autem ad cultorem vineæ] .i. ad Angelum custodem & præpositum illi genti. [Ecce anni tres sunt] .i. tria tempora .s. legis prophetarum & prædicationis Christi in quibus Deus quærens fructum bonorum operum in Iudæis non inuenit nisi in paucis valde, qui quasi nihil computantur respectu tante multitudinis vt patet prædicta tempora considerãti. [Succide ergo illam] quia merebantur occidi & de terra illa eiici, & Angelus custos dixit [domine dimitte illam] quia Angeli custodes rogant dominum pro custoditis, & ita dilata est per quadraginta annos post passionẽ Christi, [vsque dum fodiam circa illam] comminando terrorem diuinorum iudiciorum [et mittam stercora ostendendo eis fœditatem & abhominationem peccatorum suorum per quæ solent homines pœnitere de peccatis suis [& si quidem fecerit fructum] quia mul-

tit de Iudæis in illis quadraginta annis pœnituerunt & conuersi sunt ad fidem fructum bonorum operum facientes, vt patet Act. 2. & in pluribus aliis locis. Sinautem in futurum succides eum, quia impœnitentes in sua perfidia perseuerantes fuerunt occisi & captiuati per Titum & Vespasianum.

3 Dub. Cur Deus intelligitur per quidam? Resp. qui sup. quòd perfectio dei & proprietas non potest a nobis exprimi aliquo determinato nomine secundum quod dicitur sexta propositione de causis causa prima superior est omni narratione, ideo dicitur quidam indeterminate.

4 Dub. Quis Angelus erat custos gentis Iudaicæ? Resp. qui sup. quòd Michael vt habetur Daniel 10. c.

5 Dub. Quomodo occupat terram ficulnea? Resp. quia in illo loco in quo erat, terra nullum fructum producebat quem produxisset si non fuisset ibi ficulnea.

6 Dub. Cur potius synagoga assimilatur ficulneæ quam alteri arbori? Resp. Ambr. quoniã hæc sola arbor ab initio germinat poma pro floribus & poma deciduit vt poma succedant manent tamen aliqua priorum parata nec decidunt. Ecenim primum synagogæ populus velut inutilis decidit fructus vt de pinguedine religionis antiquæ nouus ecclesiæ populus emergeret primi tamen ex Israel grossi maturescentes exemplo pulcherrimorum gratia fructuum cæteris præliterunt, quibus dicitur sedebitis super duodecim thronos.

7 Dub. Cur dominus quærit fructum sciens nullum esse? Resp. qui sup. quòd quærebat, nõ quia fructum ficulneæ deesse nesciret, sed vt ostenderet in figura quia fructum synagogæ iam habere deberet.

8 Dub. Cur potius docebat in synagoga quã alibi? Resp. Chry. quia in nullo dubitabat nec aliquid contra legem Moysi statuens.

9 Dub. Cur potius in sabbato docebat quam aliis diebus? Resp. qui sup. quia tunc Iudæi legi vacabant.

10 Dub. Quis spiritus erat huius mulieris? Respon. Cyrillus, quòd ideo dicit spiritum quia mulier hæc patiebatur atrocitate diaboli.

11 Dub. Cur tot annis eam deus permisit affligi? Respon. qui sup. quod aut propter propria eius crimina, aut propter transgressionem Adæ, ob qua humana corpora infirmitatem & mortem incurrerunt.

12 Dub. Cur talem potestatem dat deus dæmoni? Respond. qui supra. vt homines mole aduersitatis depressi veluti ad meliora transsire.

13 Dubitatur. Cur Euangelista ita omnia figuratim narrat de hac muliere? Respond. Lyr. q. vt miraculum sequens maius & euidentius ostendatur.

14 Dub. Cur fecit eam venire ad se? Resp. quòd vt omnes intuerentur eam, & miraculum manifestius ostenderetur.

15 Dub. Cur dicit sibi dimissa es ab infirmitate tua? Resp. Cyrillus. quod hæc vox fuit aptissima deo plena maiestate superna fugat enim morbum imperatorio motu.

16 Dub. Cur statim erecta est? Resp. Lyr. quia licet per naturam possint aliquæ infirmitates curari, non tamen in instanti.

17 Dub. Cur indignabatur archisynagogus? Resp. Cyrillus quod ingrate synagogæ præsul postquam vidit fœminam humi repentem solo tacta erectam, & diuina referentem magnalia ardens domini gloria irretitur inuidia, arguitq; miraculum, quasi videretur solicitari pro sabbato.

18 Dub. Quis dicitur archisynagogus? Respõ. quòd dicitur ab archos quod est princeps & synagoga quasi princeps, vel qui præest synagogæ.

19 Dub. Si erat de præcepto vt sex dies operarentur, quia dicit oportet? Resp. q. ly oportet, expanitur. i. licet.

20 Dub. Cur dicit hypocrite in plurali cum soli archisynagogo loqueretur? Resp quod huic loquendo omnibus aliis archisynagogis in eius persona loquebatur qui omnes erant hypocrite, quia alia gerebant in corde & alia superficialiter ostendebant hominibus.

21 Dub. Cur archisynagogus non compatiebatur illi mulieri? Respõ. qui sup. quòd maiebat mulierem tanquam quadrupedia cernere terram, quam hominum staturam recipere dum modo Christus non magnificaretur.

22 Dub. An Christus semper confunderet aduersarios rationibus? Resp. Ly. quod aliquando confundebat eos exemplis sicut hic. aliquando miraculis. sicut Luc. 5. dicens. Vt autẽ sciatis quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata ait paralytico, surge, aliquando scripturis sicut Mat. 22. nunquã legistis quia ex ore infantium & lactentium perfecisti laudem. aliquando rationibus certis, li-

cur Mar.2.c.Cuius est imago hæc & superscri
ptio,aliquando testimonijs,vt Io.5.c.Vos mi
sistis ad Ioan. & testimonium perhibuit veri-
tati.

3 Dub. Cur cum dicit paralytico surge tolle
grabatum non conuincit eos exemplo sicut
nunc?Resp.Chryso.q nunc conuincit eos per
dignitatem patris dicens pater meus vsque-
modo operatur &c.

24 Dub.Cur eius aduersarij erubescebant?Re
spon.Cyrillus.q eo,quia non erat eis quid re
sponderent,sed ipsi sibiipsis erant irrefragabi
lis reprehensio.

25 Dub. Cur populus gaudebat?Resp.Cyril-
lus.q gaudebat quasi commoda ex miraculis
consequens.

26 Dub. Quomodo omnis populus gaudebat
si aliqui erant aduersarii eius?Resp.qui sup.q
hic accipitur omnis populus pro maiori par
te populi per figuram synecdochæ.

ALLEGORICE.

Vide dub.2.Item.

[Quod dominus docebat sabbatis in syna-
goga]significat doctores in festis prædicantes
[mulier curua]est humana natura ad peccatū
corruens. quæ quia fructum obedientiæ ferre
noluit statum rectitudinis amisit.[quod 18.an
nis infirma fuit] quia senarius numerus in tri
gonum ductus 38.facit,homo qui sexto die fa
ctus est perfecta opera habere noluit,sed an-
te legem sub lege, atque in exordio inchoatis
gratiæ infirmus extitit 18.annis mulier cur-
ua fuit.q ergo signauit triennium in ficulnea
hoc.18.anni in illa muliere.[Ivrsum aspicere
non poterat] quia sursum corda sine causa au
diebat [Vocauit eam dominus & exeuit]quia
illuminauit & audiuit. [opus autem sabbati]
signum futuri est quod vnusquisq; perfunctus
lege & gratia per misericordiam Dei corpo-
re fragilitatis molestijs eruetur [quod bos &
asinus ad adaquandum ducuntur]significat q
Iudaicus & gentilis populus situm corporis,
æstus q; mundi huius dominici fontis vbertā-
te deponet,& sic per euocationem duorum
populorum ecclesiam saluam futuram. [Filia
autem Abrahæ]est anima quæcunque fidelis.
Idem ergo mystice est bouem vel asinum so
lutum a præsepio ad potum duci,quod est
filiam Abrahæ a vinculo nostre inclinationis
erigi.

TROPOLOGICE.

Instruimur fructum boni operis semper p
ducere. Item ne proximum subite feriamus,
sed sustineamus vt videre possimus si valeret
adhuc fructum facere,sed arguendo & com-
monendo eum adhuc prouocemus, vtque in
ecclesijs libenter diebus festis vacemus prædi
cationes audiendo inuidiam quoque vitemus
& indignationem. [Item sex diebus operari]
i.in sudore vultus nostri vescamur pane no-
stro,vt in sabbato celestis gloriæ requiescere
valeamus[soluamus quoque bouem & asinū
i.carnem & sensualitatem[a præsepio].i.a ter
renis voluptatibus [& ducamus ad adaquan-
dum]ad fontem gratiæ, quæ filias facit veræ
Abrahæ animas, & soluit a ligaminibus Sa-
thanæ, & sic dæmones inimici nostri erube-
scent,& omnes Angeli lætabuntur, qui gau-
dent super peccatoribus pœnitentiam agen-
tibus.

ANAGOGICE.

Contemplemur diuinam bonitatem quę si
cum.i humanam naturam plantauit.i.plasma
uit in vinea sua vt æteram cōsequeretur bea
titudinem & inebriaretur ab vbertate vuarū
i.delectationum,qui & pro nobis passus est,
ne ipsa nostra natura succideretur, sed fodit
in ea ipse torcular sanguinem fundendo, &
stercora posuit.i. iniquitates nostras portauit,
sanans nos ab infirmitatibus nostris quibus
in limbo detenti nequibamus sursum respice
re, erigens nos sua valida manu & ad celestē
gloriam perducens vbi ille qui dignatus est in
ter bouem & asinum nasci sedet a dextris dei
in excelsis,adaquando beatos aqua egredien
te de templo a latere dextro,gaudentibus om
nibus cęlestibus ciuibus, in his quę gloriosæ
& triumphanter egit, erubescentibus omni-
bus dæmonibus infernalibus suis aduersarijs
& omni populo sanctorum cum glorificāte.

DOMINICA DECIMASEPTI-
ma post Penthecosten.

*Accesserunt ad Iesum scribæ & pharisæi & in
terrogauit eum vnus legis doctor. Mat.22.*

Historia huius euangelij facta est anno do
mini 33.die 22.Martij.in die Martis.

HISTORICE.

Saduceis a domino superatis pharisæi id in
telligentes aduersus dñum conuenerunt, &
vni ex eis in lege docto interrogāti quodnam
legis præceptum erat magnum, cū respondis
set

set quod maximum foret diligere deum to-
to conatu & huic secundum simile existere q
proximus diligatur. & in his duobus legē vni
uersam comprehendi ac pendere. Cunctos au
tē interrogauit dominus quid de Christo sen
tirent,& cuius esse filium autumarent,qui cū
Dauid eum filium dixissent rogauit dominus
quonam igitur pacto suum Dauid diceret do
minum ex psa.109.Huic autem satis obiectio
ni facere eorum nemo sciuit,nec ex illa hora
ipsorum quispiam eum præsumpsit vlterius
interrogare.

NVnc ad solutionem dubiorum
accedendum est.

1 Du.Quomodo Christus impo-
suit silentium saduceis? Respō.
quod ut habetur ante hoc euan
gelium, cum saducei interrogasient dominū
cuius in resurrectione mulier quę habuerat se
ptem viros eorum esset. dominus demonstra
uit, quod in resurrectione non nubent neque
nubentur, & sic eos confudit.

2 Dub.Cum quibus conuenerunt Pharisæi?
Resp.Hierony.quòd cum saduceis.

3 Dub.Quomodo potuerunt cum eis conue-
nire cum essent contrariatum opinionum?Re
spond.Hiero.q hoc non obstante conuenerūt
simul in persecutione Christi.

4 Dubita.Cur tot uenerunt ad eum?Respon.
Chrisost.in Homel. ut multitudine vincerent
quem ratione superare non poterant.

5 Dubitatur.Cur solum vnus interrogat?Re
spond.qui supra.quòd vt si vicisset qui loque-
batur omnes fuissent visi victores.Si autem vi
ctus fuisset solus videretur confusus.

6 Dubitatur. Cur quærit de magno manda-
to?Respon.Hierony.quod ut cum omnia quę
deus mandauit magna sint,quicquid respon-
deat habeat occasionem calumniandi.

7 Dubitatur. An legisperitus conuenienter
interrogauerit dominum de magno mādato?
Respon. Chrysost. super Matth. q non, quia
ille debet interrogare de matore iustitia q iā
minorē impleuit,sed pharisæus interrogabat
de magno mādato q nec minimū obseruabat.

8 Dub.Cur præceptum de dilectione dei di-
citur maximum?Resp quod ideo quia omnes
virtutes in se continet.

9 Dub. An inter mādata legis aliqua sint ma
iora aliis Ref.Orig quòd sic ex sententia dñi
etiā usq; ad minima unum est inferius altero.

10 Dub. Cur dicit primū cum in lege sint alia
priora?Ref.qui supra.quòd dr primū non pro
ordine scripturæ, sed pro dignitate virtutis.

11 Dubit.Cum dicatur & secundum simile est
huic, videtur quòd sit maximum mandatum
diligere proximum?Resp.Magister histo. sch.
quod dicitur simile quia est de re simili deo,
quòd homo est imago dei non igitur est æqua
le primo,sed simile quantum ad rem,quia est
de re similis,& quantum ad actum quia est de
acto dilectionis.

12 Dubita. Quia cum charitas sit una virtus,
videtur quod non debuerint dari duo præce-
pta de charitate?Resp.San.Tho.2.2.q.44.ar.
2.quòd licet charitas sit vna virtus,habet ta-
men duos actus quorū vnus ordinatur ad aliū
sicut ad finem,& cum præcepta dentur de actī
bus virtutū oportuit eē duo præcepta charitatis.

13 Dubitatur. Quia cum quatuor diligere de-
beamus, scilicet deum.nos proximum & cor
pus proprium. videtur quod quatuor præce-
pta debuerint dari de charitate? Respō.qui su
pra.quod sufficit duo præcepta,vt patet ex tex
tu euangelij, & licet quatuor sint ex charitate
diligendam, tamen vt dicit Augu.in 1.de do-
ctrina christiana.de dilectione sui corporis
proprij nulla præcepta danda erāt, quia quā-
tuncunque homo excitat a charitate remanet
illi dilectio sui & corporis proprij.

14 Du.Quomodo lex pendet?Ref.Au.de quę-
stio.Euā. pēdet.idest illi refert vbi habet fidē.

15 Dub. Quomodo vniuersa lex ad hæc duo p
cepta refertur?Respon.Rabanus.quod ad hæc
duo præcepta pertinet totus decalogus. Præ
cepta quidem primæ tabulę ad dilectionem
dei. Præcepta secundæ ad dilectionē proximi.

16 Dub.Qāo prophetæ pendent?Resp. Orig.
q qui ofa impleuit ōia scripta sunt de electio-
ne dei & proximi. digens est magnas gratias
a deo percipere ut intelligat omnem legem
& prophetas.

17 Dub. Cur interrogauit eos dñs de Christo
cuius filius esset?Resp.Chry.q ut ipsa interro
gatio ostēderet eis quis esset,scilicet quod es-
set deus & homo.

18 Du.Cur rūderūt q esset filius Dauid? Ref.
qui supra. qa ipsi existimabant Christum de-
bere esse purum hominem.

19 Dub.Cur potius dixerunt Dauid q̄ abrahæ
uel aliorū?Resp.qa dauid fuit primus Rex ex
quo Christus descēdere debebat & cui fuerat
facta promissio q de uentris sui fructu pone-
ret super sedem suam.

20 Dub.

20 Dub. Cur adhuc dicit. Quomodo ergo Dauid vocat eum dominū &c. Resp. q vt ex hoc cognosceret eos Christum non solum hominem esse, sed etiam deum.

21 Dub. quo dicitur filius & dominus Dauid? Resp. Hiero. q est filius secundum carnem, & dominus secundum diuinitatem.

22 Dub. Cur Dauid dicitur vocare dominum in spiritu? Respō. qui supra, q eum sic vocat, non propria voluntate, sed spiritu sancto.

23 Dubita. Cur dicit donec ponam inimicos tuos? Resp. Chryso. in hom. quod vt timeant & saltem ita eos inducat.

24 Dub. Quando ponet inimicos suos &c. Respō. Ly. q. in iudicio quando omnia subiicientur perfectè homini Christo, sicut scabellum subijcitur pedibus.

25 Dub. Quis est iste dominus qui dixit domino, &c. Resp. glo. dominus. i. pater dixit domino meo. i. filio, quod dicere est generale. Sede a dextris meis: vt sit equalis in diuinitate secundum quod deus vel in potioribus bonis secundum quod homo.

26 Dubit. Quia videtur q postquam inimici Christi fuerint subiecti q post non sedebit a dextris dei? Ref. Remi. q donec ponitur, p infinito, vt sit sensus sedebit semp, & inimici cui in sempiternum subijcientur pedibus tuis.

27 Dubit. Nunquid filius potest inimicos sibi subijcere? Ref. glo. quod a patre inimici subijciantur filio: nō infirmitatem filij, sed vnitatē naturæ significat. nā & filius subijcit inimicos patri, quia patrem clarificat super terrā.

28 Dub. Quid vult concludere dominus cum dicit. Si ergo Dauid sic vocat eum &c. Resp. Lyra. q. d. cum secundum naturam humanam sit filius Dauid, & per consequens eo inferior oportet ponere in eo aliam naturam per quā sit dñs eius & eo superior: & hæc est diuina.

29 Dub. An hæc ratio etiam nunc valeat contra iudæos: Resp. Hiero. quod vsque hodie, p ficit cōtra eos, quia ipsi qui confitentur christum esse uenturum hominem simplicem & sanctum virum asserunt de genere dauid.

30 Dub. An effecti fuerint muti? quia dicit q non poterant respondere? Respō. Lyra, quod non poterant negare scripturam.

31 Dubit. Cur non ausi fuerunt eum amplius interrogare? Ref. Chry. s. quòd siluerunt extūc non volentes, sed nō habendo aliquid dicere.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem Prædicatorum.

Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naym.

DOMINICA XVIII. POST Penthecosten.

Ascendēs Iesus in nauiculā trāsfretauit. Matt. 9.

Historia huius euangelij ac dubia & eius sensus habētur feria. 6. post Penthecosten sal uis aliquibus quæ hic inferentur.

DVbia hæc sunt.

1 Dubitatur. Cur dominus ascēdit in nauiculā cū potuisset ambulare supra mare? Resp. Chryso. in hom. quod nō semper miracula volebat facere ne incarnationis noceat rōni.

2 Dubitatur, quæ est ciuitas Christi? Respon. qui supra, quod Capharnaum, quia cum continue habuit habitantem.

3 Dubita. An hic Paralyticus sit ille de quo habetur Ioan. 5. c. Respon. qui supra. quod nō quia ille in natatorijs iacebat. Hic autem in Capharnaum, & ille famulis carebat. Hic autem habebat eos qui sui eum tam habebant qui & portantes eum attulerunt.

4 Dubitatur. Cur vocat eum filium? Respon. Hierony. quoniam dimittuntur ei peccata.

ALLEGORICE.

A iudæa repudiatus dominus in ciuitatem suā reuertitur. Dei enim ciuitas, fideliū plebs est, in hanc ergo introijit per nauim. idest per ecclesiam non autem Christus indiget naui, sed nauis Christo, quia sine cœlesti gubernatore nauis ecclesiæ per mundanum pelagus ad cœlestem portum non valet peruenire.

TROPOLOGICE.

Instruitur vt per nauim pœnitentiæ transfretemus si nolumus peruenire ad ciuitatem cœlestē in qua ascripti sumus & ciues decreti.

ANAGOGICE.

Contemplemur quod cum erimus in ciuitate futura depositis onere carnis, securi erimus a periculis maris per quod transfreauimus, ut ad eam ueniremus ubi cum Christo conregnabimus si tamen compatimur.

EADEM DOMINCA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Cum intraret Iesus in domum cuiusdam.

DOMINICA XIX. POST PENT.

Simile est regnum cælorum homini regi qui fecit

cit nuptias filio suo. Matthæi. 22. ca.

Historia huius euāgelij facta est anno Christi. 33. die 12. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Iudæis dominus parabolice loquēs asebat cœlorum regnum cuidā regi qui suo nuptias parauerat nato simile fore qui cum bina inuitatos nice asciri iussisset, quoniam in promptu pro conuiuio cuncta forent, nō acquieſcētes pro suis quidam negotijs perrexerunt. seruos uero ad eos missos reliqui comprehensos trucidarunt, qui & iniquissimi sui sceleris pœnas dederūt ab exercitibus irati regis deleti, eorumque igni datis ciuitatibus, in mandatis itaque suis dedit seruis [indignos inuitatos asserens suis inuitatis esse conuiuijs] ut quoscunque eis dum pergerent ad exitus uiarum occurrentes ad nuptias uocarent qui illico iussa perficientes, nuptias bonorum & malorum numerositate repleuerunt, ut uero conuiuas intueretur ingressus rex, quendam nuptiali carentem amictu offendit, quem acriter redarguēs & obtumescentem, ut uinctis pedibus ac manibus in exteriores proijceretur tenebras in quibus & lachrymis persunderetur & stridere dentibus imperauit, quoniam ex pluribus uocatis pauci inuenirentur electi.

AD dubiorum solutionem est accedendum.

1 Dubita. Quibus dominus dixit hanc parabolam? Respon. q ut habet Matthæi. 21. quod principibus sacerdotum & pharisæis ac senioribus populi.

2 Dubita. ubi erat? Respon. quod ut supra habetur erat in templo. Et dixit eam sequēti die cum redijsset ex Bethania quæ ementes & uēdentes ejecerat de templo.

3 Dubitatur. Cur usus fuit hac parabola? Respondet Lyra. quia refutabant diuinam ueritatem, quia ipsis uocatis ad fidem Christi, & ipsi eam repellentes iustæ a deo reprobati sunt. & gentiles loco eorum merito sunt uocati.

4 Dubita. An hæc parabola sit eadem cum illa quæ habetur. Luc 14. c? Respon. Augustī. de consensu euangelistarum quod non.

5 Dub. Quæ est interpretatio huius parabolæ? Respon Lyr. [quòd simile est regnum cœlorum] id est status ecclesiæ militantis [homini regi] id est deo patri [qui fecit nuptias filio suo] primo naturam humanam copulauit naturæ diuinæ in utero uirginali [& misit seruos suos] id est prophetas [uocare inuitatos] id est Iudæos [& nolebant uenire] quia nolebāt uere bis prophetarum obedire. [iterum misit alios seruos] scilicet Ioannem baptistam & discipulos Christi [dicere inuitatis ecce prandium meum paraui] id est sacramenta ecclesiæ quibus reficitur anima [thauri mei] id est præcepta moralia [& alulia] id est consilia superaddita. [Illi autem neglexerunt] quia iudæi præ dicationem Christi & apostolorum contēpserunt [& abierunt alius in villam suam] occupādo se corporaliter circa terrena. [Alius uero in negotiationem suam] mentaliter circa talia se occupante. [Reliqui uero seruos eius occiderunt] scilicet Ioānem Baptistam, Iacobū fratrem Ioannis, Stephanum & alios discipulos Christi, & etiam Prophetas ver. test. [Rex autem] scilicet deus [iratus est] quia merito a deo pro talibus sunt puniti [& missis exercitibus suis] scilicet Romanorum sub principibus Tito & Vespasiano. 42. anno post Christi passionē [perdidit homicidas illos] quia ut dicit Iosephus ex iudæis decies centum millia trucidati & captiuati sunt [& ciuitatem illorum succendit] quia tunc Hierusalem succensa est & templum in ea [tunc ait seruis suis] id est discipulis & fidelibus suis [nuptiæ quidem parate sunt] id est mysteria Christi impleta sunt, [sed qui inuitati erāt] scilicet iudæi nō fuerūt digni pp suā incredulitatē [ite ergo ad exitus viarum] id est ad dispersionem gentiū, [& quicunque inueneritis uocate ad nuptias] quia nullus nolens fidem catholicam recipere repellendus est, & egressi serui eius in uias congregauerunt omnes quos inuenerunt bonos & malos [& implete sunt nuptiæ discumbentium] quia fides catholica diffusa est per uniuersum mundum [Intrauit autem rex] id est deus ut uideret discumbentes] specialiter in morte cuiuslibet. Generaliter uero in futuro iudicio [& uidit ibi hominem non uestitum veste nuptiali] id est non habentem charitatem [& dixit ei Amice] per naturam [quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem] id est charitatem [at ille obmutuit] quia nullius potest respondere deo arguente, & conuincente propria conscientia. [Tunc dixit rex ministris] id est executoribus diuinæ iustitiæ [ligatis manibus, & pedibus] quia post mortem peccator non potest operari [mittite eum in tenebras exteriores] id est corporales, scilicet, in infernum

num [ibi erit fletus [scilicet pœna mentis [& stridor dentum] scilicet corporalis [Multi autem sunt vocati] scilicet ad fidem catholicam [pauci vero electi] scilicet ad gloriam.

6 Dubitatur. Cur dicitur homini regi? Respondet Origen. ut hominibus, quasi homo locatur.

7 Dubitatur. Quo tempore Iudæi fuerunt vocati? Respond. Chrysost. super Matth. quod a tempore abrahæ cui Christi incarnatio promittebatur.

8 Dubitatur. Cur in secunda vocatione dicitur. Ecce prandium meum paraui? Respond. Grego. in hom. quòd quia noluerunt venire in prima inuitatione, ideo hoc additur in secunda, quia omnipotens deus cum verba eius audire nolumus adiungit exempla.

9 Dubitat. Quid sunt altilia? Resp. qui supra, quod ab eo quòd est alere altilia uel quasi alta vocamus hoc est saginata.

10 Dubitatur. Quomodo parata erant omnia? Respon. Chrysost. super Matth. quòd omnia quæ, pertinent ad misterium dominicæ passionis & nostro redemptionis.

11 Dubitat. Cur dicit imperatiue, venite ad nuptias? Respon. quòd deus uellet omnes homines saluos fieri.

12 Dubitatur. Quæ dicuntur nuptiæ? Respon. S. Th. in 4 sent. dist. 27. q. 1. ar. 1. q. 2. quod dicuntur a nubendo quia in solennitate earum qua perficitur matrimonium capita nubentium olim uelabantur.

13 Dubitatur. Quid operatur benedictio nuptialis facta per sacerdotes? Respond. qui supra. distinct. 26. q. 2. art. 1. quòd est quoddam sacramentale talis benedictio, sed non est forma matrimonij.

14 Dubitatur. An in secundo matrimonio debeat benedictio nuptialis celebrari? Respon. qui supra. dist. 42. q. 3. art. 2. quod non si sint secundæ ex parte utriusque coniugum, uel ex parte mulieris tantum. Si tamen uirgo contrahit cum illo qui habuit aliam uxorem nihilominus nuptiæ benedicuntur, quia & si Christus unam sponsam habet tamen habet plures personas desponsatas in una ecclesia, & ita habet aliquam significationem ad matrimonium Christi & ecclesiæ.

15 Dubitatur. Cur interdicuntur nuptiæ certis temporibus anni? Respond. qui supra. dist. 32. artic. 5. q. 4. quia in nuptiis consueuerunt signa multa letitiæ dissolute ostendi. Et ideo prohibitum est certis temporibus quibus homines debent se deuote præparare ad communionem quæ secundum canones tolebat fieri primo in natiuitate domini, & ideo prohibentur ab aduentu usque ad epiphaniam. Item in festo Paschæ ideo prohibetur a septuagesima usque ad octauas paschæ. Item in die penthecostes, & ideo prohiberetur a rogationibus usque ad octauas penthecostes.

16 Dubit. An liceat aliquid accipere pro benedictione nuptiali? Resp. qui supra. dist. 25. q. 3. art. 2. q. 1. quòd non sed exigens pecuniã secundum canones committit simoniam pro tali benedictione.

17 Dubitatur. An pro matrimonio contrahendo liceat aliquid accipere? Respond. qui supra, quod ex ea parte qua est in officium nature nihil prohibet pro matrimonio precium accipere uel conditionem de re temporali interponere, sicut nec in aliis officiis ciuilibus & corporalibus.

18 Dubitatur. Cur nuptie habent diuersa nomina? Respond. qui supra, distinct. 27. quæst. prima. artic. 1. q. 2. quod in matrimonio est tria considerare. Primo essentiam eius quæ est coniunctio, & sic dicitur coniuglum'. Secundo causam eius quæ est desponsatio, & secundum hoc uocantur nuptie. Tertio effectũ quæ est proles, & sic dicitur matrimonium.

19 Dubitatur. Cur uocatur matrimonium? Respon. qui supra, quòd ut Augustin. dicit contra faustum, ob hoc ut mulier nõ debet ad aliud nubere nisi ut sit mater, uel dicitur quasi matris munium. i. officium, quia fœminis maxime incumbit officium educande prolis, uel quasi matrem muniens, quia iam habet quo defendatur & muniatur. s. uirum uel quasi matrem monens ne uirum relinquat alteri adhærens, uel quasi materia unius, quia in eo fit cõiunctio ad unam prolem materialiter inducendam, ut dicatur matrimonium a monos & materia, uel ut Isidorus dicit a matre & nato, quia per matrimonium efficitur aliqua mater nati.

20 Dub. Cur nõ ita dicitur patrimonium sicut matrimonium? Rñ. qui supra q̃ quia mater est magis officiosa circa prolem, quàm pater licet pater sit dignior. Vel ideo, quia mulier ad hoc principaliter facta est ut sit hominũ adiutorium prolis, nã autẽ uir, ppter hoc factus est.

21 Dub. An uir & uxor possint dici affines cũ ex matrimonio causetur affinitas? Respõ. qui supra.

supra. dist. 40. 1. q. 1. arg. 1. q. 1. coniunctio viri & mulieris est potior quàm coniunctio ad cõsanguineos viri, non tamen debet dici affinitas, sed matrimonium quod est vnitas quædam, sicut homo sibiipsi est idem non consanguineus, & licet affinitas causetur ex matrimonio: tamen non oportet q̃ dicatur affinitas matrimonium, sed q̃ habeat aliquid dignius, scilicet vnitatem.

22 Dubit. Quia videtur quod inter virum & vxorem sint duo matrimonia, quia sunt maritus & uxor? Resp. qui supra. dist. 27. q. 1. art. 1. q. 1. quod matrimonium ex parte causæ habet vnitatem in vtroque extremorum, & ad eandem generationem numero ordinantur: & sic est vna relatio, & dicitur matrimonium, sed ex parte subiecti habet diuersitatem secundum numerum, ut sit multiplex relatio, & sic significatur his nominibus vxor & maritus.

23 Dubitatur. An matrimonium sit naturale? Respon. qui supra. dist. 26. q. 1. arti. q̃ aliquid dicitur naturale dupliciter. Vno modo sicue causatum ex necessitate, vt moueri sursum est naturale igni, & sic matrimonium nõ est naturale. Alio modo dicitur naturale illud ad quod natura inclinat, sed mediante libero arbitrio completur, & hoc modo matrimonium est naturale.

24 Dubitatur. An matrimonium sit sacramentum ecclesiæ? Resp. qui supra. dist. 26. q. 2. art. 1. q̃ sic, quia cum sacramentum importet aliquod remedium sanctitatis exhibitum homini contra peccatum per sensibilia signa, & ista inueniantur in matrimonio, ideo est sacramentum.

25 Dubitatur. Quomodo talia inueniuntur in matrimonio? Respond. qui supra. dist. 2. q. 1. art. 2. quòd matrimonium ordinatur ne culpa perpetretur similiter purgat a causa culpæ quæ est concupiscentia, quia eam reprimit & ordinat datur etiam in remedium totius ecclesiæ, scilicet quantum ad multiplicationem materialem fidelium, adaptatur quoq; virtuti temperantiæ.

26 Dubitatur. An matrimonium sit primum inter sacramenta? Resp. qui supra in expositione literæ. quod est primum in via generationis: tamen in via sanctitatis & perfectionis est posterius.

27 Dubitatur. An consensus mutus sit matrimonium? Resp. qui supra. distin. 27. q. 1. ar. 1. quod non, sed matrimonium est quædam vnio ordinatorum ad inuicem quam consensus facit.

28 Dubitatur. An ad matrimonium semper requiratur expressus consensus per verba de præsenti? Respond. qui supra eodem. arti. q. 2. quod sic.

29 Dubitatur. Quid operantur verba in matrimonio? Respon qui supra. quia sine verbis non possent inuicem voluntatem suam demonstrare.

30 Dubitatur. Quid si unus vel ambo essent multi? Resp. qui supra. quòd possunt exprimere consensum nutibus, & tales nutus pro verbis computantur.

31 Dub. Quid si per alios verba dicantur? Respon. qui supra. quod si non contradicant sponte tanæ videntur consentire.

32 Dubitatur. An per verba de futuro contrahatur matrimonium? Respon. qui supra. q. 3. quod non: quia talis non significat se facere matrimonium: sed promittit se facturum. Ideo talia verba non faciunt matrimonium, sed dispositionem eius quæ sponsalia nominantur.

33 Dubit. An carnalis copula post consensum per verba de futuro faciat matrimonium? Respon. qui supra. dist. 28 quæst. 1. art. 2. quod quantum ad forum conscientie non, si consensus interior desit, sed bene quantum ad iudicium ecclesiæ quæ iudicat de his quæ foris sunt, nisi forte aliqua signa expressa doli vel fraudis apparerent.

34 Dub. An semper verba exprimentia consensum de præsenti faciant matrimonium? Resp. qui sup. quod non quo ad forum conscietiæ si consensus intrinsecus desit, sed bene quo ad forum Ecclesiæ.

35 Dub. Quid si quis contrahit cum vno per verba de præsenti sine consensu mentali, & cum alia similiter, sed cum consensu mentali quæ erit eius vxor. Resp. qui sup. dis. 28. q. 1. ar. 2. q. 4. quod secunda quantum ad forum conscientiæ, sed quo ad ecclesiam iudicabitur prima.

36 Dub. Quia sic videtur quod ecclesia decipiatur in iudicando Resp. qui supr. quod non decipitur in iustitia, quamuis decipiatur in facto.

37 Dub. Quid debet agere talis si cogatur per ecclesiam stare cum prima. Resp. qui sup. quia potius debet sustinere excommunicationem vel debet in alias regiones remotas fugere.

38 Dubi. An matrimonium clandestinum inter solos duos contractum per verba de præsenti cum consensu teneat? Respon. qui supra distin. 28. q. 1. artic. 3. quod sic vbicunque fiat siue in publico siue in occulto.

39 Dub. Cur prohibetur matrimonium clandestinum ab ecclesia? Respon. qui supra, quòd propter pericula quæ inde euenire solent, scilicet vt plurimum fraus ex altera parte, & frequenter dum pœnitent transeunt ad alia cõiugia, & plura alia mala eueniunt, & præter hoc speciem turpitudinis habet.

40 Dubitatur. An consensus per verba de futuro cum iuramento faciat matrimonium? Respon. qui supra. art. 1. quod non, quia quod futurum promittitur nondum fit etiam si iuramentum adueniat.

41 Dub. An parentes contrahentes sponsalia pro filiis cum iuramento possint eos compellere ad contrahendum? Resp. qui supra. dist. 29. artic. 4. quod non, sed bene inducere bona fide ut contrahant.

42 Dubit. An coactus iurare aliquam ducere in vxorem teneatur eam capere? Respon. qui supra in 3. sent. dist. 39. ar. 3. q. 2. quod secundum Augu. qui respondet cuidam ex consilio beati Amb. tenetur eam ducere.

43 Dubi. An parentes possint cogere filios ad matrimonium? Respond. qui supra in 4. sent. distin. 25. ar. 4. quod non cum in matrimonio sit quædam seruitus perpetua, sed bene potest eum inducere ex rationali causa, & tunc sicut se habet filius ad causam illam ita se habet ad præceptum patris, vt si illa causa cogat de necessitate vel de honestate, & præceptum similiter cogat, alias non.

44 Dub. An filia posset contrahere matrimonium absque consensu patris? Resp. qui supra distin. 28. artic. 4. quod sic cum non sit ancilla patris, sicut etiam posset ingredi religionem inuito, patre.

45 Dubit. An matrimonium factum per interuntios teneat? Respond. qui supra. dist. 29. in expositione literæ, quod sic si constituit procuratorem ad consentiendum, nec reuocauerit eum antequàm consenserit.

46 Dubi. Quando fuit constitutum matrimonium? Resp. qui supra dist. 26. q. 2. art. 2. quod inquantum ordinatur ad procreationem prolis institutum fuit ante peccatum. Secundum autem, quòd remedium præbet contra vulnus peccati institutum fuit post peccatum tempore legis naturæ, secundum autem determinationem, personarum institutionem habuit in lege Moysi, sed secundum quòd repræsentat mysterium coniunctionis Christi, & ecclesiæ institutionem habuit in noua lege, & secundum hoc est sacramentum nouæ legis, quantum vero ad vtilitates quæ consequuntur, sicut est amicitia, & mutuum obsequium sibi a coniugibus impensum habet institutionem in lege ciuili, quantum ergo ad primam institutionem competit ei quod sit officium naturæ, quantum ad vltimam quod sit officium ciuilitatis, quantum autem ad intermediat institutiones competit ei ratio sacramenti.

47 Dub. An statim post contractum matrimonium teneantur sibi inuicem coniuges reddere debitum? Respon. qui supra. dist. 28. q. 1. ar. 3. q. 2. quod non, sed datur eis tempus duorum mensium.

48 Dubitatur. Propter quid datur eis dictum tempus? Respon. qui supra, quod propter tria. Primo, vt interim possint deliberare de transeundo ad religionem. Secundo, vt præparentur quæ sunt necessaria ad solennitatem nuptiarum. Tertio, ne vilem habeat maritus data tam, quam non suspirauit dilatam.

49 Dubit. An actus marrimonij semper excusetur a peccato? Respond. qui supra. distin. 31. q. 2. arti. 2. quòd non, sed solum quando conueniunt causa prolis procreandæ, & debiti reddendi alias, autem semper est ibi peccatum ad minus veniale.

50 Dub. An actus matrimonij cum prægnante semper sit peccatum mortale? Resp. qui supra in expositione literę, quòd non nisi quando probabiliter timetur de periculo aborsus.

51 Dubitatur. An actus matrimonij contra naturam semper sit peccatum mortale? Respon. qui supra, quòd vsus contra naturam potest esse dupliciter, quando scilicet debitum vas prætermittitur, & sic semper est peccatum mortale. Alio modo quando debitus modus a natura institutus quantum ad situm prætermittitur, & sic non semper est peccatum mortale, vt quidam dicunt sed potest esse signum mortalis concupiscentiæ, quandoque etiam sine peccato esse potest, quando dispositio corporis alium modum non patitur alias tanto est grauius, quanto magis a naturali modo recedit.

52 Dubitatur. An actus matrimonij ad conceruandam seruandam vel acquirẽdam sanitatem sit peccatum? Respond. qui supra. q. 2. artic. secundo. quòd sic, quia intentio elicitur mala si ex alio quo sanitas intendatur, quòd non est ad hoc de se ordinatum.

53 Dubitatur. An coniuges per verba de futuro peccent se inuicem admittentes ad carnalem copulam? Respond. qui supra distinctio. 28. articul. secundo. quod si se inuicem admittunt credentes velle matrimonium consummare excusantur a peccato, nisi signa fraudis expressa appareant, & ille qui committit fraudem peccat fornicando, & quod plus est fraude quam facit.

54 Dubitatur. An in sacramento matrimonij imprimatur character? Respond. qui supra. distinct. 31. q. 1. art. 3. quòd non licet ratione potestatis, quam in se inuicem coniuges accipiunt conueniat cum sacramentis in quibus character imprimitur, & ex hoc habet inseparabilitatem, sed differt ab eis inquantum potestas illa est ad actus corporales.

55 Dubitatur. An in matrimonio conferatur aliqua gratia? Resp. qui supra. distinct. 26. q. 2. ar. 3 quòd sic si consideretur sub statu gratię id est post aduentum Christi scilicet ad concupiscentiam remouendam.

56 Dubitatur. An si quis coactus contrahat matrimonium altero consentiente, & post coactus consentiat libere sit verum matrimonium? Respond. qui supra. distinct. 29. artic. 3. q. 2. quod ex consensu libero illius qui prius coactus est non sit matrimonium nisi inquantum consensus præcedens in altero, adhuc manet in suo rigore. Vnde si dissentiret non fieret matrimonium.

57 Dubitatur. Cur plura impedimenta assignantur in matrimonio quàm in aliis sacramentis? Respond. qui supra distinct. 34. artic. 1. quod propter tres rationes. Primo, quia consistit in duobus. Et ideo pluribus modis potest impediri, quàm alia in sacramentis quæ vni personæ competunt singulariter. Secundo, quia habet causam in nobis aliquo modo. Sed alia quędam sacramẽta solum in deo. Vnde & pœnitentiæ quæ habet causam in nobis aliquo modo. Magister sententiarum dist. 26. quędam impedimenta assignauit, vt hypocrisum ludos & huiusmodi. Tertio, quia de aliis sacramẽtis est præceptum vel consilium sicut de bonis perfectioribus sed de matrimonio est indulgentia sicut de bono minus perfecto, & ideo vt detur occasio proficiendi in melius plura impedimenta assignantur matrimonio quam aliis sacramentis.

58 Dubitatur. An quicquid impedit matrimonium in uno impediat & in alio. Respon. qui supra. distin. 29. ar. 3. q. 2. quod cum matrimonium sit quidam relatio, & non possit innasci relatio in vno extremorum, siue hoc quod fiat in alio, ideo quicquid impedit matrimonium in vno, impedit etiam in altero, quia non potest esse quòd aliquis sit maritus non uxoris nec econtra.

59 Dubitatur. An omnia impedimenta matrimonij contrahendi dirimant contractum? Respon. qui supra. dist. 34. artic. 1. quòd prohibitio ecclesiæ, & tempus feriarum impediunt contrahendum, sed non dimirunt cõtractum. Vnde versus. Ecclesiæ veritum nec non tempus feriarum. Impediunt fieri permittunt facta teneri. Quia ista non sunt de essentia matrimonij sed solum de solennitate. Impedimenta vero quæ sunt contra essentiam matrimonij faciunt, quòd non sit verum matrimonium, quia etiam dirimunt contractum, & continentur in his versibus. Error conditio, votum cognatio, crimen. Cultus disparitas, uis ordo, ligamen honestas. Si fis affinis, si forte coire nequibus. Hæc luciandа vetant, connubia facta retractant.

60 Dubit. Quia non videtur, quòd omnis error impediat matrimonium, quia inter Iacob & Liam fuit verum matrimonium, & tamen fuit ibi error? Resp. qui supra. dist. 30. ar. 1. quòd illud matrimonium vt dicit Magister sententiarum non fuit perfectum ex ipso cõcubitu qui ex errore contigit, sed ex consensu qui post matrimonium accessit.

61 Dubitatur. Quomodo error nobilitatis impediat matrimonium? Respondet qui supra. artic. secundo q. quando, error nobilitatis vel dignitatis redundat in errorem personæ tunc impedit matrimonium Nam si mulier directe intendit consentire in filium regis, quicunque sit ille, tunc si alius præsentetur ei quam filius regis est error personæ, & sic impeditur matrimonium.

62 Dubi. Quis error impedit matrimonium? Respond. qui supra, quod cum duo includat matrimonium scilicet personas quę coniunguntur & mutuam potestatem in inuicẽ. Primum tollitur per errorem personæ. Secundũ per erroré cõditionis, quia seruus non potest

potestatem

potestatem sui corporis tradere alteri sine cõsensu sui domini. Et ideo hi duo errores impediunt matrimonium.

63 Dub. An furiosus possit contrahere matrimonium? Respon. qui sup. dist. 34. ar. 4. q furia aut præcedit matrimonium aut sequitur, si sequitur non dirimit. Si autem præcedit aut habet lucida intervalla, & tunc licet non habetum quod contrahat, quia nescit prolem educare. Tamen si contrahit matrimonium erit. si autem non habet, aut si contrahat quando non habet non est matrimonium, quia deficit consensus.

64 Dub. An omnis conditio impediat matrimonium si non seruetur? Resp. qui sup. dist. 27. q. 2. ar. 1. & dist. 29. q. 1. art. 3. q. 3. quod aut est apposita verbis de præsenti, & non est contra ea bonis matrimonij siue sit honesta siue inhonesta stat matrimonium stante conditione, & ea non stante non stat, sed si sit contraria bonis matrimonij, non efficit matrimonium. Si autem sit conditio de futuro, aut est necessaria sicut solem oriri cras, & tunc est matrimonium, quia talia futura iam sunt præsentia in suis causis. Aut est contingens vt datio pecuniæ vel acceptio parentum, non facit matrimonium nisi conditio impleatur. Aut conditio est apposita verbis de futuro. s. quando cõtrahuntur sponsalia, & tunc aut talis conditio est honesta, vt cum dicitur accipiam te si parẽtibus placeat, & tunc stante conditione stat promissio & non stante non stat. Aut est inhonesta, & hoc dupliciter, quia aut est contraria bonis matrimonij, vt si dicam accipiam te si venena sterilitatis procures, & tunc non contrahuntur sponsalia, aut non est contraria bonis matrimonij, vt si dicam accipiam te si furtis meis consentias, & tunc stat promissio, sed tollenda est conditio.

65 Dub. Quia cum matrimonia debeant esse libera non deberent fieri sub conditione maxime accipiendæ pecuniæ? Resp. S. Tho. quod conditio apposita matrimonio non tollit matrimonij libertatem, quia si est inhonesta debet abiici. si autem honesta, aut est de bonis simpliciter vt si dicatur accipiam te si placet parentibus meis, & hæc conditio non tollit libertatem sponsalium, sed auget ei honestatẽ. Aut est de virtibus vt si dicam contraham te cum si dabis mihi centum, & tunc hoc non ponitur quasi ad vendendum bonum matrimonij, sed intelligitur vt promissio dotis. Vnde matrimonium libertatem non perdit, quandoque autem apponitur conditio pecuniæ p modum pœnę, & tunc quia matrimonia debent esse libera, talis conditio non stat, nec potest exigi pœna illa ab eo qui non vult matrimonium complere.

66 Dub. An votum simplex impediat matrimonium & quomodo? Resp. qui sup. dist. 38. q. 1. ar. 3. q 2. q impedit contrahendum, sed nõ dirimit contractum.

67 Dub. An sponsalia post votum simplex teneant? Resp. qui sup. q non, sed sunt dirimẽda.

68 Dub. Cur potius dirimuntur sponsalia quã matrimonium? Resp. qui sup. quia per hoc aliqua res definit esse in potestate alicuius per quod transit in dominium alterius. Promissio autem alicuius rei non transfert eam in dominium eius cui promittitur, & ideo non ex hoc ipso quod aliquis rem promittit aliquam desinit res illa esse in potestate sua, cum ergo in voto simplici non fiat nisi simplex proprij corporis promissio ad continentiam Deo seruandam post votum simplex adhuc remanet homo dominus corporis sui. Et ideo potest ipsum dare alteri. s. vxori, in qua datione matrimonij sacramentum consistit quod indissolubile est, & propter hoc votum simplex quamuis impediat contrahendum, quia peccat matrimonium contrahens post votum simplex continentiæ, tamen quia verus contractus est non potest matrimonium per hoc dirimi, & quia simili modo obligat votum simplex sicut sponsalia. Ideo propter votum simplex sunt sponsalia dirimenda.

69 Dub. An contrahens post votum simplex possit exigere & reddere debitum? Resp. qui supra. quod libet. 3. q. 7 art. 1. quod si contrahens in facie sanctæ matris ecclesiæ non accipit ab ecclesia auctoritatem vt carnali copula vtat, si tamen dispensatur auctoritate Apostolica non peccat neque exigendo, neque reddendo debitum. Tamen non potest cognoscere vxorem carnaliter vt dicit idem S. Tho. in 4. dist. 38. q. 1. ar. 3. q. 2. sed postquam iam matrimonium consummatum est, est sibi factum illiciti non reddere debitum vxori exigẽti, nec potest tamen petere debitum sine peccato. Licet quidam dicant quod potest petere & reddere ne nimis oneroſum reddatur matrimonium vxori semper exigenti, sed si recte inspiciatur hoc est exigere interpretatiue quod potest homo facere.

70 Dub.

70 Dub. An alter coniugum post contractum matrimonium possit vouere religionem? Resp. qui supra. dist. 39. q. 1. ar. 4. q non, si matrimonium est cõsummatum siue consensu alterius sed bene ante copulam carnalem.

71 Dubitatur. An uno intrante religionẽ ante copulam alter possit cui vult nubere? Respõ. qui supra di. 27. q. 1. ar. 3. q. 3. q sic, postquam alter fuerit professus in religione, sed nõ ante.

72 Dub. An si ante copulã carnalem ambo vouent continẽtiam dissoluatur matrimonium? Resp. q in tali casu neuter ipsorũ abrenũtiat. Et ideo adhuc manet vinculum matrimonij.

73 Dubita. Cur qñ unus solus vouet soluitur matrimonium? Resp. qui supra. qñ ille quantũ est in abrenuntiat vinculo coniugali, & ideo alter absoluitur a vinculo illo.

74 Dub. An si alter post copulam carnalẽ professitur religionem teneat professio? Resp. qui supra. in expositione literæ, q aut fecit hoc altero consentiente expresse & sic valebit professio, nec poterit alter eum reuocare. Aut cõtradicente & sic, non erit vera professio, sed alter poterit reuocare a religione aut altero nõ contradicente, sed altero in sæculo remanente & non contradicente quis profiteatur, quãuis fuerit verum votum tñ suspenditur ad tẽpus viuente vxore inquantum fuit in præiudicium eius. Vnde post mortẽ tenetur ad religionem redire, nec potest aliam ducere.

75 Dub. An in tali casu possit & debeat ille sic professus habitum religionis deferre? Resp. qui supra quod nõ, nec etiam tonsuram, tum propter vituperium vxoris, tum etiã propter scãdalum vitandum.

76 Dub. An lata sentẽtia super diuortio p ecclesiam deceptam per falsos testes si alter cõiugum profitetur religionem, & compertum fuerit post ecclesiam fuisse deceptam & ecclesiæ constet an talis sic professus possit reuocari per alterum? Resp. qui supra. dist. 35. ar. 5. & dist. 41. in expositione literæ. q debet restitui non obstante voto professionis, & tenetur debitum reddere, sed non exigere.

77 Dubitatur. An post consummatum matrimonium vouens sine consensu alterius continentiam teneatur ad eam conseruandã? Resp. qui supra distin. 32. ar. 4. quod talis sic vouens sine cõsensu alterius peccat nec debet seruare votũ, sed agere pœnitẽtiã de malo voto facto.

78 Dubitatur. An alter coniugum nolens dare assensum alteri volenti vouere continentiam peccat? Resp. qui supra. q non, quia nõ dissentit ut bonum eius impediat sed ne sibi præiudicium generetur.

79 Dubitatur. quomodo consanguinitas impedit matrimonium? Resp. quod vt habetur Gene. 2. propter hoc relinquet homo patrem & matrem suam & adhærebit vxori suę, & ita in lege naturæ prohibebatur solum matrimoniũ filij cum matre, & filiæ cum patre. In lege vero Moysi prohibentur. Leui. 16. frater soror, & filia filij & cõsanguinei & affines in primo & secundo gradu in linea inequali in statutis ecclesiæ prohibentur consanguinei & affines vsque ad quartum gradum inclusiue, & hodie solum in primo genere licet olim impediret in secũdo & tertio genere, vt cap. Nõ debet. de cõsanguini. & affini. & si vnus esset in quinto vel sexto gradu, & alius in primo vel secundo non impediretur matrimonium.

80 Dubitatur. quæ crimina impediunt matrimonium? Respond. San. Tho super. 4. sen. dist. 35. in expositione quod crimina impedientia matrimonium sunt in duplici differẽtia. Quædam enim impediunt contrahendum sed non dirimunt contractum, & sunt sex. scilicet incestus vxoricidium, rapina alienæ sponsæ, suscipiens filium de sacro fonte insidiando matrimonio, interficiens presbyterum, & agens pœnitentiam solemnem. Quędam uero impediunt contrahendum & dirimunt contractũ, & sunt ista. scilicet quando aliquis concubuit cum aliqua coniugata & ex hoc machinatur in mortem viri cum effectu. Item quãdo quis præstat fidem adultere quòd ducet eam in vxorem ex hoc est intelligendum quando tam adulter quam adultera sciebat impedimentum alias matrimonium non dirimeretur postquam contractum esset. Tertium quã contrahit cum ea de facto, & etiam intelligitur in casu secundo & tertio, quod nisi fuerit ibi pollutio carnalis non propter hoc dirimitur matrimonium sequens post mortem viri de nouo contractum.

81 Dub. An contrahens cum hæretica vel excõmunicata teneat matrimonium? Respõ. qui supra. distin. 39. ar. 1. quod sic, licet peccet sic contrahens.

82 Dub. An non baptizatus contrahens cum baptizata teneat matrimonium? Respond. qui supra. quod nõ, quia ibi est disparitas cultus.

83 Dubita. An inter fideles sit verum matrimoniũ? Resp. qui supra. ar. 2. q sic licet imperfe-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum materiale respectu matrimonij fideliū.

84 Dub. An teneat matrimonium infidelium contractum in gradibus prohibitis? Resp. qui sup. ar. 3. quod si contrahant in gradibus prohibitis lege diuina. Leuit. 18. & conuertantur ad fidem non possunt intali matrimonio cōmanere, si vero contrahant in gradibus prohibitis ex statuto ecclesiæ & conuertantur ambo vel vnus & sit spes de alio quod conuerteretur poterunt in eodem remanere.

85 Dub. Quando alter infidelium baptizatur altero in infidelitate permanente possit nubere alicui catholico? Resp. qui sup. art. 5. quòd si infidelis vult cohabitare sine cōtumelia creatoris, & absque quod ad infidelitatem inducat non poterit alteri nubere, si autem noluerit sic cohabitare, fidelis poterit alteri per matrimonium copulari.

86 Dub. An infideles disparis cultus inter se possint contrahere matrimonium ad inuicē? Respon. qui sup. ar. 2. quòd sic nisi forte inter eos sit prohibitio ex iure positiuo eorum.

87 Dub. Cum in veteri lege non prohiberetur matrimonium contrahi nisi cum chananæis, cur ecclesia indifferenter prohibet contrahi cum quolibet infideli? Resp. qui sup. ar. 1. q. in veteri lege prohibebatur solum cum chananæis ne perducerent Iudæos ad idololatriam inter quos habitabant, nunc autem cum ecclesia sit per totum orbem diffusa eadem ratio est prohibitionis ad omnes infideles sicut nūc cum chananæis.

88 Dub. An altero coniugum infidelium conuerso ad fidem, alter licite possit commorari cum infideli qui non vult conuerti? Resp. qui sup. ar. 3. quod non.

89 Dub. Si infidelis habens plures vxores, & conuertatur ad fidem cum qua earum stabit? Resp. qui sup. quòd cum prima cum qua contraxit aliis abiectis.

90 Dub. An infidelis conuersus ad fidem altero infideli existente possit ingredi religionē? Resp. qui sup. ar. 5. q. sic, nisi sit spes conuersionis alterius quo casu non posset.

91 Dub. Quid si alter conuersus alios volente conuerti, nec de hoc existens spes quod conuertatur professus fuerit in aliqua religione, & post eius professionem alter conuertatur si poterit professum reuocare? Resp. qui sup. q. si requisierit eam ante ingressum monasterij; seu professionem vt conuerteretur, & ipsa noluerit non poterit eam reuocare, sed sibi imputabitur in pœnam quod priuetur viro suo propter tardam conuersionem.

92 Dub. Quomodo seruitus impedit matrimonium? Resp. qui sup. dist. 30. q. 1. ar. 2. quia in contractu matrimonij obligatur vnus coniugum alteri ad debitum reddendum. Et ideo si ille qui se obligat est impotens ad soluendū ignorantia huius impotentiæ in eo cui fit obligatio tollit contractum, & sic seruitus ignorantia impedit matrimonium. Non autem seruitus scita.

93 Dubit. An seruus contrahens cum ancilla quam credit liberam contrahat verum matrimonium? Resp. qui sup. quòd sic, quia non potest aliquis requirere majorem obligationē ex parte alterius quàm ipse possit facere.

94 Du. An seruus possit contrahere matrimonium nesciente domino? Resp. qui sup. dist. 26. ar. 2. quòd sic.

95 Dub. An seruus possit contrahere matrimonium domino contradicente? Resp. qui supra. quòd sic, quia quemadmodum non subditur domino quin libere possit comedere & dormire & alia facere qui ad necessitatē corporis pertinent sine quibus natura conseruari non potest, ita non subditur ei quantum ad hoc quod non libere possit matrimonium cōtrahere etiam domino contradicente.

96 Dub. Cui magis tenetur obedire seruus q contraluit matrimonium, domino imperanti aliquid vel vxori debitum petenti? Resp. qui sup. quòd si seruus volente domino matrimonium contraxit, tunc prætermittere debet seruitium domini imperantis, & reddere debitum vxori, quia per hoc quod dominus concessit quod seruus matrimonium contraheret intelligitur ei concessisse omnia quę matrimonium requirit. Si autem contraxit ignorante, vel contradicente domino, non tenetur reddere debitum, sed potius domino obedire si utrunque simul esse non possit, sed tamen in his multa particularia considerari debent, sicut etiam in omnibus humanis actibus. S. periculum castitatis imminens vxori, & impedimentum quod ex readditione debiti seruitio imperato generatur. Et alia huiusmodi quibus omnibus rite pensatis iudicari poterit, cui magis seruus obedire teneatur domino, vel vxori.

97 Dub. An dominus possit vendere seruum postquam matrimonium contraxit? Resp. qui sup. q. sic, dummodo non vendat eum infidelibus,

bus, neque ad longinquas partes taliter quod sic uendens non faciat onera matrimonij grauiora cum vxor forsitis non posset eum sequi, & timeretur ne ad infidelitatem traheretur præcipue cum non desit facultas vbicunq; seruum suum uendendi iusto precio?

95 Dub. Quid est uis uel uiolentia? Resp. qui sup. dist. 29. q. 1. ar. 1. quòd est duplex violētia. Vna quæ facit necessitatem absolutam, & talē dicitur a philosopho uiolentum simpliciter, ut cum quis alium corporaliter impellit ad metum. Alia est quæ facit conditionatam necessitatem, & hanc uocat Philosophus uiolentum mistum sicut cum quis proiicit merces in mari ne periclitetur, & iniusto violēto quamuis hoc quod fit non fit per se uoluntarium, tamen consideratis circunstantiis, hic & nunc uoluntarium est, & quia actus in particularibus sunt. Ideo simpliciter uoluntarium est, sed secundum quid inuoluntarium. Vnde hæc uiolentia uel coactio potest esse in cōsensu qui est actus uoluntatis, non autem prima uiolentia, & quia hæc coactio sic ex hoc, qd timetur aliquod periculum imminens. Ideo ista uis idem est quod metus qui uoluntatē cogit quodāmodo, sed primæ uis cadit ēt in corporalibus actibus, & quia legislator non considerat solum interiores actus, sed magis exteriores, ideo per uim intelligit coactionē simpliciter, pp quod uim contra metū diuidit, sed nūc agitur de consensu interiori in quem non cadit coactio seu uis qui a metu distinguitur. Et ideo quantū ad propositū pertinet idē est coactio quod metus. Est autem metus secundum iurisperitos instantis uel futuri periculi causa mentis trepidatio.

99 Dub. Quis metus impedit matrimonium? Resp. qui sup. ar. 2 quòd ille qui cadit in constantem uirum.

100 Dub. Quis dicitur constans uir? Resp. qui sup. q. ille iudicatur uir tuosus qui est mensura in omnibus operibus humanis ut dicit Philoso. 2. Ethi.

101 Dub. An consentiens per metum contrahat uerum matrimonium? Resp. qui sup. q. quidam dicunt quod si adsit consensus quauis coactus interius est matrimonium quantū ad deū, sed non quantū ad statutum ecclesiæ quæ præsupponit ibi non fuisse consensum interiorē pp metum, sed hoc nihil est, quia ecclesia nō debet præsumere de aliquo peccatū quousq; probetur. Peccauit aūt si dixit se cōsentire & nō cōsensit. vñ ecclesia p̄sumit eū cōsensisse, sed iudicat illū consensum extortū nō esse sufficientem ad faciendum matrimonium.

102 Dub. Quia uidetur quod coactio metus non cadat in constantē uirū, qui non trepidat in periculis, & metus sit quædā trepidatio mētis ratione periculi imminentis? Resp. qui supra. q. cadere metū in aliquē est aliquē metu cogi. Cogitur aūt metu quando aliquid facit quod alias nō uellet ad euitandū aliquid qđ timet, & Abrahā & Isaac quamuis constāces fuerint in eisdē eccidit metus, qa rōne metus dixerūt uxores suas esse sibi sorores. Cōstans aūt sicut de forti dicit philosophus intrepidē nō q. oīno nō timeat, sed qa nō timet q nō oporteat, uel ubi, uel quando non oportet.

103 Dub. Quomodo cognoscitur constans ab inconstanti & pertinace? Resp. qui sup. q. quātum ad duo. Primo quantū ad qualitatē periculi q timetur, quia constans sequitur rōnem rectā p quā scit aliquid pro quo sit faciendū, uel dimittendū semper aūt minus malū, uel maius bonum eligendū est. Et ideo constans ad minus malum sustinendū cogitur metu maioris mali, nō aūt cogit ad maius malū ut uitet minus malū, sed inconstans cogit ad maius malū pp metū minoris mali, sicut ad peccatum pp metū corporalis pœnæ pertinax aūt econtrario non pōt cogi ēt ad minus malū sustinēdū uel faciendū ut euiter maius malū. Vñ constans est medius inter inconstantē & pertinacē. Secundo differūt quo ad extimationē periculi imminentis, quia constans non nisi ex forti extimatione, & probabili cogitur, sed inconstans ex Leui. Prouer. 27. fugit impius nemine persequente.

104 Dub. Propter quæ dāna metus cadit in constantē uirū? Resp. qui supr. q. peccata sunt maxima malorū. Et ideo ad hæc nullo mō pōt constans cogi, imo magis debet mori quā talia sustinere, sed quædā dāna corporalia sunt minora quibusdā aliis quæ sunt inter precipua quæ ad psonā pertinēt, sicut mors uerbera, dehonestatio per stuprū, & seruitus. Et ideo ex illis constans cogitur ad alia dāna corporalia sustinēda, & hæc cōtingit in hoc uersu. Stupri siue status uel beris, aut; necis, nec differt utrū hæc pertineant ad personā propriā uel uxoris uel filiorū & aliorum huiusmodi.

105 Dub. An metus infamiæ cadat in constantē uirū? Resp. qui supr. q. infamia quamuis sit magnū dānū, tamen ei de facili occurri potest

& ideo non reputatur cadens in constantem virum metus infamiæ secundum iura.

106 Dub. Quis ordo impedit matrimonium? Resp. qui sup. dist. 37. q. 1. ar. 1. q. ordo sacerdo (subdiaconatus & superiores, in minoribus vero ordinibus constituti non prohibētur ex vi ordinis matrimonium contrahere.

107 Dub. Quia cum quilibet ordo sit sacramē tum, & per consequens sacer uidetur q quilibet impediat matrimonium? Resp. qui sup. dist. 24. q. 1. ar. 1. q. 3. q ordo dicitur sacer duplici ter. Vno modo secundum se & sic quilibet ordo est sacer, cum sit sacramentum quoddam, alio modo quia uersatur circa rem sacram .s. consecratam, & sic sunt tātum tres ordines sacri .s. Sacerdotium. Diaconatus qui uersantur circa corpus & sanguinem Christi consecrata, & Subdiaconatus qui habet actum circa vasa consecrata. Et ideo eis etiam continentia indicitur, vt sancti & mūdi sint qui sancta tractāt.

108 Dub. An in Græcis sacer ordo impediat matrimonium? Resp. qui sup. dist. 37. q. 1. ar. 1. q sic solum ex ui ordinis non aūt ex uoto cōtinentiæ sicut apud Latinos quæ est annexa secundum Latinos cuilibet ordini sacro.

109 Dub. An Græci possint suscipere ordines sacros post matrimonium contractum? Resp. qui sup. quòd sic.

110 Dub. An possint eos suscipere sine consensu uxoris? Resp. qui sup. quòd non, quia ad minus tempore ministerij sui fraudarent debiti redditione, quo fraudari non pūt fm ordinem iuris si uxoribus contradicentibus, aut ignorantibus uiri sacros ordines susciperent.

111 Dub. An Græci coniugati in sacris constituti possint uti matrimonio prius contracto? Resp. qui sup. quòd sic.

112 Dub. An uxores sacerdotum Græcorum possint uiris defunctis aliis nubere? Resp. qui sup. ar. 2. q non, si sint ordinati cum consensu ipsārum. Si autem ordinati essent sine earum consensu non uidentur ad hoc teneri.

113 Dub. An existens in minoribus ordinibus post contractum matrimonium possit executionem & vsum ipsorum habere? Resp. quisupra. ar. 1. quòd non, secundum statutum occidentalis ecclesiæ .s. Latinæ.

114 Dub. An latini existentes in matrimonio possint suscipere ordines sacros? Resp. qui sup. ar. 2. q sic, q3 characterem ordinis suscipiunt.

115 Dub. An habeat post executionē ipsorū? Resp. qui sup. q non, si suscepit ordines ignorante uel reclamante uxore. Si aūt ea consentiente, uel ipsa defuncta recipit ordinem, & executionem.

116 Dub. An ordinatus in matrimonio existēs possit petere & reddere debitum? Resp. qui sup. q nō petere potest, sed bene tenetur reddere. Si ordinatus est sine consensu uxoris, alias non tenetur reddere.

117 Dub. An uxor sic ordinati ipsa non cōsentiente teneatur ei debitum reddere si ipse exigit? Resp. qui sup. quòd non, si non uult.

118 Dub. An uxor consentiens uiro ut suscipiat sacros ordines teneatur religionem ingredi? Resp. qui sup. quòd non niū sibi timeat de periculo castitatis, tamen tenetur continentiam perpetuam uouere.

119 Dub. Quomodo ligamen impediat matrimonium? Resp. qui sup. dist. 34 ar. 1. q quando unus est alligatus uni matrimonialiter nō pōt cōtrahere matrimoniū cū alia uiuēte prima.

120 Dub. An alligatus solū per sponsalia possit cum alia contrahere matrimonium? Resp. qui sup. dist. 27. q. 2. art. 3. quòd non debet, & sic contrahens peccat tamen matrimonium contractum tenet.

121 Dub. An si quis contractus sponsalibus quærat an possit cum alia contrahere de facto & matrimonium sic contractum teneat quid est sibi respondendum? Resp. quod est sibi dicendum quod non potest sine peccato, & qđ est in impedimentum, & ulterius non debet respondere an matrimonium sic contractū teneat ne det sibi occasionem peccandi. Similiter de eo qui quærit post uotum simplex, an possit contrahere, & an contrahendo teneat matrimonium eodem modo est respondendū nec respōdere utrū teneat, ut dicit Hostiēsis.

122 Dub. An contrahens sponsalia per uerba de futuro debeat cogi ab ecclesia ad matrimoniū contrahendū? Resp. S. Tho. in 4. dist. 27. q. 2. ar. 1. q in foro contentioso non cōpellit, quia matrimonia coacta consueuerunt malos exitus habere nisi forte interueneritquia tunc cogendus est, ut quidam dicūt quāuis aliis non uideatur propter causam prædictam precipue si de uxoricidio timeretur.

123 Dub. Quo tempore possunt contrahi spōsalia? Respon. qui sup. dist. 27. q. 2. ar. 2. q in septennio ut iura uolunt.

124 Dub. Cur ēt nō ē idē tēpus determinatū ad matrimoniū contrahendū utriusq; q3 fœmina i 12. pōt cōtrahere. & uir i 14. Resp. q supra. q in sponsalibus requiritur solum vsus discretionis: & ideo vnum tempus utriusq; determinatur, sed in matrimonio etiam requiritur dispositio ex parte corporis vt sit tēpus generationi aptum, quod in puella est in 12. anno. & in masculo in fine secundi septennij, vt philoso. dicit in 11. de animalibus.

125 Dub. An ante primum septennium possint contrahi sponsalia? Resp. qui supra, quòd sic, & a quibusdam terminatur tempus sex mensium, sed melius est quod determinetur secundam conditionem contrahentium, quia in quibusdam magis accelerat rationis vsus quām in alijs.

126 Dub. An sponsalia possint dirimi? Resp. qui supra. ar. 3. q sic multipliciter per sententiam ecclesiæ .s. si alter non comparet vel fiat infirmus longa infirmitate, vel fornicator, vel deficiat ætate, uel mutuo se absoluant.

127 Dub. An possint de facto dirimi sine sententia? Resp. qui supra, quod sic, quia ipso iure dirimuntur, si alter ingrediatur religionem, vel contrahat cum alia matrimonium.

128 Dub. An cū infideli possint contrahi sponsalia? Respon. qui supra. dist. 39. art. 1. q sic si promittat conuerti ad fidem aliter non.

129 Dub. Cur cum sponsalia possint contrahi cum infideli matrimoniū non potest cū eis cōtrahi? Resp. qui supra. quia eadem est habitudo præsentis ad præsens, & futuri ad futurum, & quia in matrimonio requiritur de præsenti vnitas cultus. ita in sponsalibus sufficit condicio apposita de futura vnitate cultus.

130 Dub. An mulier credens virum defunctū possit matrimonium contrahere cū alio? Resp. q vt habetur de spō. c. in præsentia. & de secundis nupt. in c. dūs. q sic. si habeat certum nuntium de viri morte, & sufficit vnus testis.

131 Dubit. An Papa possit dispensare vt post matrimonium contractum alter coniugū possit cum alio contrahere? Resp. q vt not. in c. ex publico. de conuer. coniug. & vt tenet Host. & recitat dominus Panor. in d.c. ex publico. q si matrimonium non est consummatum Papa potest dispensare de potestate absoluta de consensu vtriusque sponsi sine aliqua causa, sed de potestate ordinaria non potest dispensare sine causa. Sed si matrimonium est consummatum inter fideles, sic Papa non potest dispensare.

132 Dub. Quæ dicitur publice honestatis iustitia? Resp. S. Tho. vbi supra. dist. 42. q. 1. ar. 1. q. 4. q est propinquitas ex sponsalibus proueniens robur trahens ab ecclesiæ institutione propter eius honestatem, ex quo patet ratio nominis, & causa: quia .s. talis propinquitas ab ecclesia instituta est propter honestatē.

133 Dub. An publice honestatis iustitia sit affinitas? Resp. qui supra, quod sicut sponsalia non habent perfectam rationem matrimonij, sed sunt quædam præparatio ad matrimonium. Ita ex sponsalibus non causatur affinitas sicut ex matrimonio, sed aliquid affinitati simile, q dicitur publice honestatis iustitia quæ impedit matrimonium sicut affinitas & consanguinitas, & secundum eosdem gradus.

134 Dub. Quomodo causant istud impedimēntum sponsalia? Resp. qui supra. quod vt habetur in c. ex sponsalibus de spon. lib. 6. q quinque requiruntur. Primo q sponsalia sint contracta a maioribus septennio & non sub conditione & q sint certa, & q non defecerit consensus, & q non sint contracta post matrimonium vel sponsalia prius facta.

135 Dub. Cum sponsalia aliquando dirimantur quomodo possunt causare perpetuum impedimentum in matrimonio? Respon. S. Tho. vbi supra. quod sponsalia non ratione sui, sed ratione eius ad quod ordinantur causant hoc genus affinitatis. quod dicitur publice honestatis iustitia. Et sicut matrimonium est perpetuum vinculum, ita & prædictus affinitatis modus.

136 Dub. Quid est affinitas? Resp. qui supra. q. 1. & 4. q est vinculum causatum ex matrimonio vel carnali copula consanguineorum.

137 Dubitat. An ex matrimonio sine copula carnali causetur ista affinitas? Respond. qui supra quòd sic.

138 Dubit. An ex omni copula carnali extra matrimonium causetur affinitas? Resp. qui supra. q sic si commixtio seminum sequatur vt de quantuncunque aliquis claustra pudoris inuadat vel frangat nisi commixtio seminum sequatur non contrahitur affinitas.

139 Dub. An concubitus contra naturam causet affinitatem? Respon. qui supra. q. 3. q non, quia nō habet commixtionem seminum quę possit esse causa generationis.

140 Dub. An altero coniugum mortuo remaneat affinitas? Resp. qui supra. q. 2. q sic.

141 Dub. Cum in lege diuina frater defuncti duceret vxorem eius: cur nunc impeditur? Respon. qui sup. q. 3. quod poterat ea ducere qñ

frate moriebatur sine prole, sed non aliter, & hoc vt susciteret semen fratri suo. q tunc requirebatur vt cultus religionis per propagationem multiplicaretur, quod nunc non habet locum.

142 Dub. Quid est cognatio spiritualis? Resp. qui supra. di. 42. art. 1. quod est vinculum contractum ex statuto ecclesiæ per susceptionem sacramentorum dirimens matrimonium iam contractum.

143 Dub. Quotuplex ex cognatio spiritualis? Resp. qui supra. ar. 3. q. 3. quod est triplex. Vna quæ dicitur spiritualis paternitas quæ est inter patrem & filium spiritualem. Alia compaternitas quæ est inter patrem spiritualem & carnalem eiusdem. Tertia spiritualis fraternitas quæ est inter filium spirituale & filios carnales eiusdem patris.

144 Dubit. An omnes ille tres species impediant matrimonium? Resp. qui supra quod sic, & dirimunt contractum.

145 Dub. In quibus sacramentis contrahitur cognatio spiritualis? Resp. qui supra. ar. 2. quod per baptismum & confirmationem.

146 Dub. An etiam contrahatur per cathecismum? Resp. qui supra. quod cathecismus non est sacramentum sed sacramentale. Quidã tamen dicunt quod impedit contrahendum, sed sed non dirimit contractum.

147 Dub. Per quos contrahitur cognatio spiritualis? Resp. qui supra. ar. 3. q. 1. quod per baptizantem vel confirmantem, & tenentem vel tenentes.

148 Dub. An non baptizatus posset tenere ad baptismum? Resp. qui supra. q. 2. ar. 3. q. 1. quod non cum non sit membrum ecclesiæ licet possit baptizare. quia est creatura de cuius typum gerit.

149 Dub. An infidelis baptizans contrahat cognationem spiritualem? Resp. qui supra. q. nõ.

150 Dub. An inter leuantes aliquem de sacro fonte contrahatur cognatio spiritualis? Resp. qui supra. 2. quod non, quia possit simul contrahere. Vnde uersus. Vnus semper erit compatrum spiritualis. Alter carnalis nec fallit regula talis.

151 Dub. An cognatio spiritualis transeat a viro in vxorem? Resp. qui supra. quod aliquis potest fieri compater dupliciter. Vno modo per actum alterius qui baptizat vel leuat filium, & sic non transit cognatio spiritualis a viro in vxorem nisi forte ille sit filius uxoris, quia tunc vxor directe contrahit cognationem spiritualem sicut vir. Alio modo per actum proprium, sicut cum leuat filium alterius de sacro fonte. & sic cognatio spiritualiter transit ad uxorem carnaliter cognitam, non autem si nondum est cognita, & hoc est per modum cuiusdam affinitatis. Vnde pari ratione videtur trãsire ad mulierem carnaliter cogniram quãuis nõ sit uxor. Vnde uersus. Quis mihi vel cuius mea natum fonte leuauit. Hæc mea commater fieri mea non valet vxor. Si qua meæ natum non ex me fonte leuauit. Hanc potest fata meæ, non inde vetabor habere.

152 Dub. An talis cognatio transeat de viro fidelis ad uxorem non baptizatam? Resp. qui supra quod non, quia non est capax.

153 Dub. An vir & uxor possint aliquẽ simul de sacro fonte leuare? Resp. qui supra quòd sic.

154 Dub. An cognatio spiritualis transeat a filio in patrem? Resp. qui supra. q. 3. quòd filius est aliquid patris & non econuerso vt dicitur in 8. Ethi. Et ideo talis cognatio transit a patre in filium sed non econuerso.

155 Dub. An spiritualis cognatio trãseat a fratre in fratrem? Resp. qui supra quòd non, quia frater non est aliquid fratris.

156 Dub. Quomodo cognatio spiritualis impedit matrimonium? Resp. qui supra. q. 1. ar. 1. quod est distinguẽdum, quia aut præcessit matrimonium, & tunc impedit contrahendum & dirimit contractum. Aut sequitur, & tũc nõ dirimit vinculum matrimonij.

157 Dub. An cognatio spiritualis sequens matrimonium impediat actum eius? Resp. qui supra. quod est distinguẽdum aut inducitur causa necessitatis, sicut cum pater baptizat filium in articulo mortis, & tunc non impedit. Aut extra causam necessitatis ex ignorantia tamẽ & tunc si ille ex cuius actu inducitur adhibuit debitã diligentiam etiam non impedit. Aut ex industria extra causam necessitatis, & tunc ille ex cuius actu inducitur impeditur ne possit petere debitum, licet teneatur reddere.

158 Dubitatur. Quę impotentia coeũdi impedit matrimonium? Respon. qui supra dist. 34. articu 2. quòd illa quæ est perpetua, non autem si sic ad tempus cui possit subueniri.

159 Dubitatur. Si separabuntur propter talẽ impotentiam an possint post nubere? Respon. qui supra. quod ille qui habet talem impotentiam perpetuo maneat absque spe coniugij, & alter nubat in domino.

160 Dub.

160 Dub. Quomodo cognoscitur an sit impedimentum ad tempus vel perpetuum? Resp. qui supra. quòd ecclesia tempus determinatũ adhibuit in quo huius rei posset esse experimentũ. scilicet triennium ita quod si post triẽnium in quo fideliter ex utraque parte dederunt operam carnali copulæ implendæ inueniatur matrimonium non esse cõsummatum iudicio ecclesiæ dissoluitur.

161 Dubita. An in hoc tempore ecclesia possit errare? Resp. qui supra, arti. 2. quod sic qm fortassis in triennio nõ põt perfecte cognosci.

162 Dub. Quid si ecclesia erravit in dissoluendo matrimonium, & post reperiatur nõ fuisse perpetuum impedimentum? Resp. qui supra quòd ecclesia reintegrabit illud matrimonium dissolutum.

163 Dubit. Quid si iam contraxerat cum alia? Resp. qui supra. quòd ecclesia dirimet secundum & reintegrabit primum.

164 Dub. An sterilitas in muliere dirimat matrimonium? Resp. qui supra in expositione literæ quòd non, quia matrimonium habet in tentum suum inquãtum est in remedium per carnalem copulam.

165 Dubit. Quem modum tenebit ecclesia si sic impedimentum perpetuum in eos separando? Resp. qui supra. quod si uterque confitetur impotentiam coeundi. Tunc si est euidens impedimentum sicut in eunuchis possunt statim separari. Si autem non est euidens præcipiendum est eis vt adhuc cohabitent bona fide carnali copulæ operam dantesque si vsque ad triennium fieri nequit. Tunc iurabit vterq; quòd bona fide operam dantes carnaliter coniugi non potuerant. Et ut diuortium non de facili celebretur. requiritur quod septem de propinquis qui melius de hoc possunt per signa probabilia scire ueritatem iurent quòd credant eos uerum dixisse.

166 Dubitatur. Quid si vnus confitetur impotentiam & alter negat cuius dicto standum erit? Respon qui supra. quod si uir asserat copulam carnalem præcessisse, & mulier neget, stãdum erit iuramento viri, nisi velit probare cõtrarium per aspectum corporis sui. Si autem vir neget carnalem copulam præcessisse nõ est standum iuramẽto viri quamuis sit caput mulieris si mulier affirmet, quia sic daretur facultas multis viris dimittendi uxores suas.

167 Du. Quid si vir iurat falsum. scilicet quòd præcessit copula carnalis quid aget mulier si non possit probare contrarium? Resp. qui supra quod potest sibi prouidere de scorsum iacendo ne ex impetione viri ad libidinem prouocetur, & periculum incontinentiæ immineat.

168 Dubita. An omnis frigiditas in viro impediat matrimonium? Resp. qui supra. ar. 2. q. non, sed solum illa quæ impedit perpetuo carnalem copulam.

169 Dub. An caliditas superflua impediat matrimoniũ sicut frigiditas? Resp. qui supra. quod uix ex superflua caliditate potest esse perpetuum impedimentum si tũ impediret per triennium, vt dictum est supra eadem ratio esset & sic iudicaretur.

170 Dub. Cur ecclesia permittit nubere senes qui naturaliter sunt frigidi? Respõ. qui supra, quod cõceditur eis matrimonium secundum quod est in remedium per carnalẽ copulã cũ habeant caliditatem sufficientem ad eam quãuis non ad generandum, & sic non cõpetit eis secundum quod est in officium naturæ.

171 Dub. Cur nõ impediuntur mulieres a matrimonio cum sint semper frigidiores viris? Resp. quod frigiditas quæ facit virum impotentem qui est agens non faceret mulierem impotentem quæ est patiens cum non requiratur tanta caliditas in patiẽte sicut in agente.

172 Dub. An in muliere possit esse impedimẽtũ perpetuũ ad matrimoniũ? Resp. qui supra. q. sic scilicet ex arctatione. & tunc idem est iudicium, ut supra de frigiditate uiri.

173 Dub. An in aliquo uiro possit esse perpetuũ impedimẽtũ respectu unius mulieris & nõ respectu alterius? Resp. q supra, q. non.

174 Dub. Quid si uir potest habere copulam carnalem cum corrupta, & nõ cum virgine qd fiendum erit? Respon. qui supra, q. tunc medicinaliter aliquo instrumento posset claustra pudoris frangere & ei coniungi nec hoc esset contra matrimonium, quia non fieret ad delectationem, sed ad medicamentum.

175 Dub. An si aliquis contracto matrimonio castratur dirimetur ne matrimonium? Resp. qui supra quodlibet. 11. arti. 10. quod talis castratio & omne aliud impedimentum copule carnalis perpetuum vel sequitur matrimoniũ iam consummatum, & sic non dirimetur, vel matrimonium nondum consummatum, & sic dissoluetur.

176 Dub. An uirtute dęmonis per aliqd male ficiũ possit impediri actus matrimonij? Resp. qui supra. ar. 3. quòd sic.

177 Dub. Quomodo maleficium causans impotentiam coeundi impedit matrimonium? Resp. qui supra. di. 34. ar. 3. quod si illa impotētia est perpetua dirimit matrimonium, si autem non sit perpetua non dirimit.

178 Dub. Quomodo poterit hoc cognosci? Respond. qui supra. quòd eo modo quo supra de frigiditate dictum est.

179 Dub. Quia per maleficiū vnus potest esse impotens ad vnam & nō ad aliam, quomodo ergo separato matrimonio manebunt? Resp. qui supra, qđ si iudicio ecclesiæ matrimoniū dirimitur datur licentia, vtrique quòd alterā copulam quærat.

180 Dub. Quia aliquādo vnus homo habebit maiorem caliditatem vel sufficientem ad vnā pulchram quam ad vnā turpem cum qua non poterit habere carnalem copulā quid erit tūc fiendum? Resp. qui supra. quod ista causa est accidentalis & extrinseca. Et ideo idem est iudicium sicut de maleficio.

181 Dub. Quando maleficiati separantur per ecclesiam & post repetuntur potentes ad copulam carnalem an debeant redire ad primū matrimonium? Resp. qui supra in expositione literæ. quod si maleficium sit generale respectu cuiuslibet personæ faciens impotētiam coeūdi, tunc si alteri nupserit ostenditur impedimētum non fuisse perpetuum, & debet redire ad prius coniugium, si autem fuerit personale id est respectu specialis personæ cum vtrique detur licentia alteri nubendi non potest reddita potentia coeundi ad pristinum matrimonium reddire quia nullum fuit & secundum fuit verum matrimonium.

182 Dub. An lepra superueniens matrimonio consummatum dirimat illud? Resp. qui supra. dist. 36. articu. 1. quod non.

183 Dub. An si vnus coniugum post mortem resuscitetur sit adhuc inter eos verū matrimonium? Resp. qui supra. dist. 29. ar. 4. q̄ mortuo vxor soluta est a lege viri.

184 Dubit. Cur resuscitatus non redit ad uxorē suam sicut redit ad dotis possessiones suas? Resp. qui supra di. 38 in expositione literæ quòd possessiones redduntur simpliciter domino possidēti. Vnde etiā moriens testari potest, sed uxor nō subditur viri dominio quasi ancilla, sed est quædam societas inter virum & vxorem quæ morte alterius terminatur. Vnde vir moriens nō pōt in testamēto vxorem suam alteri relinquere quare non est eadem ratio de possessionibus & uxoribus.

185 Dub. An secundum & tertium matrimonium sint vera matrimonia? Resp. qui supra di. 42. q. 3. art. 1. quod secundum matrimoniū est sacramentum sicut primum.

186 Dub. Cur solum facit mentionem de villa & negociatione? Resp. Chrys. in homel. qđ cum labore manuū nostrarū aliquid facimus villam colere uidetur cum autem non labore manuum nostrarum alia fuera sequitur eorum hoc negotiatio appellatur.

187 Du. Cum nedum seruos, sed etiam ipsum dñm occiderint, cur dñs nō facit mētionē nisi de seruis occisis? Resp. qui supra. super Matthēū quòd ideo dominus de sua morte tacet. quia in priori parabola iam mētionem fecerat, sed sed facit mentionē de discipulis suis, quos occiderunt, vt dictum est, dubio. 5.

188 Dub. Cum supra dixerit homini regi. nūc solum dixit rex autem &c? Respon. Hier. quod quando inuitabat ad nuptias & agebat opera clementie, hominis nomē appositum est. nūc autem quando ad vltionem uenit homo silet & rex tantum dicitur.

189 Dub. Qui sunt exercitus dei? Resp. Chry. super Matthæum, quod Romani qui nō venissent Hierusalem eos domitos excitasset.

190 Dubit. Quomodo ciuitas homicidarū fuit succensa? Resp ō. Origenes. quod quia illorum non solum animæ, sed caro quoque in qua habitauerunt æterna gehennæ flamma cruciantur.

191 Dubitatur. Cur dixit in exitus viarum? Respond. Remigius quod exitus viarum sunt errores gentium.

192 Dubitatur. Cur congregauerunt bonos & malos? Respon. Greg. in home. quia in hac ecclesia nec mali sine bonis, nec boni sine malis esse possunt.

193 Dubitatur. Quia vocarę malos ad nuptias videtur eos in malitia confirmare? Resp. Origenes. quod vocantur mali, nō ut mali permaneant, sed vt deponant vestimenta contraria nuptijs & induant nuptilia indumenta.

194 Dubitatur. Quia videtur quòd deus non vbique sit. quia dicitur intrauit autem &c? Respond. Chrysostō. super Matth. quod ibi deus vult per iudicium aspicere vbi dicit̄ præsens, ubi autem non vult absens uidetur.

195 Dubitatur. Quis erat non uestitus veste nuptiali? Respond. Origē. quod quidam qui non mutauerat mores.

196 Dub. Cum multi sint in hac ecclesia mali cur solū dicit de vno? Resp. qui supra qđ unius sunt generis omnes qui seruāt malitiam post fidem quam habuerunt ante fidem.

197 Dub. Cur uocat eum amicum & post eum arguit? Resp. Hie. quod quasi sit amicus per fidem, & arguit impudentię quod veste sordida munditias polluerit nuptiarum.

198 Dub. Cur obmutuit? Resp. qui supra. quoniam in tempore, illo non erit impudentia, nec negandi facultas cum omnes angeli & mūdus ipse testes sint peccatorum.

199 Dub. Cur dicitur ligatis manibus &c? Respon. Gre. in homel. qui tunc ligat pœna quos modo a bonis operibus ligauit culpa.

200 Dubitatur. Quę dicuntur tenebre interiores & exteriores? Respon. qui supra quod interiores dicimus cecitatem cordis, exteriores vero æternam noctem damnationis.

201 Dubitatur. Cur dicit ibi erit fletus & stridor dētium? Resp. Hierony. quod in fletu oculorum & stridore dentium per metaphoram membrorum corporalium magnitudo ostenditur tormentorum.

202 Dubitatur. An damnatis erit verus fletus. Vide dominica. 2. post octauam epiphaniæ. dub. 54.

203 Dubitatur. Cur solum facit mentionē de oculis & dentibus? Respon. Greg. in homel. ut illic dentes strideant q̄ de edacitate gaudebāt illi oculi defleant qui hic per illicitas concupiscentias versabantur, quatenus singula mēbra supplicio subiaceant, quæ hic singulis quibusque vitijs subiecta seruiebant, & ita per oculos & dentes omnia alia intelligit membra.

205 Dub. Cur concludit quòd multi sunt vocati sed pauci electi? Respond. Hierony. quia in conuiuio nuptiali non initium, sed finis quæritur.

206 Dub. Cur multos vocat si pauci eliguntur Resp. Hilarius, quia in inuitate sine exceptione publice bonitatis humanitas est inuitatis vero vocatis de iudicio meritorum probitatis electio. Et vt dicit Grego. in homel. nonnulli bona nec incipiunt nonnulli vero in bonis quæ inceperunt minime perfiliunt.

Allegorice expositum est.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt cum inuitatur a domino gloriam largiente, ne obstinati simus nolentes accedere, nec propter temporalia negligamus æterna præmia nobis præparata, & cum vocamur a prædicatoribus nuntijs dei non excusemus eos ne forte irascatur dominus & pereamus in æternum, induī etiā docemur charitatem quæ est forma fidei & sine qua fides mortua est, quia sine ea proijciemur in tenebras æternæ dānationis, quæramusq; fieri de numero paucorum electorum, vt viuamus in æternum.

ANAGOGICE.

Ad cœnam agni prouidi, & eius cœlestes nuptias contēplandas eleuamur in quibus [Thauri] ideſt duces populi dei [& altilia]. i. sancti martyres pro Christo occisi sunt & præparati nobis in escam vt eorum desiderio illuc peruenire satagamus. Vbi sunt omnes sancti a deo vocati & electi expulsis dæmonibus, ac impijs eis adhęrentibus in tenebris obscurissimis detrusis a quibus iusti liberati altissimū deū cū cœlestibus spiritib. laudant in æternū.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prędicatorum.

Pharisæi audientes quòd Iesus silentium. Vide dominica. 17.

DOMINICA VIGESIMA POST Penthecosten.

Erat quidam regulus Ioan. 4. cap.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 31. die 17. Octobris in die Lunæ.

HISTORICE.

Regulo cuidam cuius filium febris inuaserat adeo vt iam vitę appropinquaret termino Iesu pro filio preces porrigenti ex iudæa in Galilęam aduenienti, & ut pristinæ aduenienti restitueret sanitati enixe roganti? Respondit dominus incredulos existere ipsos nisi ex nisis arceantur signis æque prodigijs, cunque persisteret regulus vt antequam eius natus vltimum efflaret vitę spiritū descēderet & curaret, iussit dominus vt retro abiret, quoniam superabatur vita eius filius, ipsi itaque pergenti [Nam domini verbis indubiam dederat fidē] obuiant ex serui eius afferuerunt natum uiuere. Roganti uero eo qua conualuisset ora: cum respondissent quod septima ante acti diei hora febris abscessisset, expertus fuit verba domini sanitatem concomitasse ob quod &, in Iesum Christe & eius uniuersa credidit domus.

QVæ occurrunt dubia sunt hæc.

1 Dub. Quis erat regulus? Resp. Ly. quòd officialis imperatoris deputatus ad custodiendam galileā & manebat in Capharnaum quæ erat metropolis galileæ, quia nullus tunc erat rex in regno Iudæorum, ablata regia dignitate per Romanos.

2 Dub. A quo audierat regulus Iesum aduenire? Respō quòd potuit audire, quia vt dicitur pauloante istud euangelium Galilæi excæperant Iesum cum omnia vidissent quæ fecerat Hierosolymis in die festo.

3 Dub. Vbi reperit Iesum regulus? Resp. Ly. q̄ in chana Galileæ in qua vt habetur pauloante istud euangelium conuerterat a quam in vinum, vt habetur Io. 2.

4 Dub. Vnde credebat regulus quod Iesus posset sanare eius filium? Resp. Theophil. quòd interfuerat miraculo facto in nuptiis & etiam audierat, vt dicit Ly. miracula multa eum fecisse.

5 Dub. Cur rogat vt descendat? Resp. Greg. in Home quia non credebat eum posse subuenire filio nisi præsentialiter.

6 Dub. Ex quo loco debebat descendere? Resp. Ly. quòd ex chana in Capharnaum quæ erat in valle sita respectu chanæ.

7 Dub. Quomodo filius incipiebat mori? Respond. quia erat in extremis vitæ & propinquus morti.

8 Dub. Cur Christus redarguit regulum? Resp. Greg. in Home. quia non credebat Iesum posse dare salutem filio nisi præsens fuisset corpore, & sic non credebat eum Deum esse.

9 Dub. Quia videtur quòd fuerit fidelis, quia nisi crederet eum posse sanare filium de hoc non requireret eum? Resp. do. Card. de Turre cremata. quòd in regulo erat etiam alius defectus fidei, quia secundum Chrysostomum dubitabat an Christus posset filium sanare, quia si perfecte credidisset non expectasset aduentum domini in Galilæam, sed potius misisset in Iudæam, sed modo quasi desperans de salute filij nolens negligere quicquam quod circa hoc facere posset, adiit eum more parentum qui desperantes de salute filiorum etiam imperitos medicos consulunt.

10 Dub. Cur dicit priusquam moriatur? Resp. Chry. quòd etiam in hoc defectu fidei patiebatur, quasi non posset filium post mortem suscitare.

11 Dub. Cur noluit ire ad regulum vocantem & ad Centurionem non vocantem accedere volebat. Vide dominica 2. post octauam Epiphaniæ. dub 3 5.

12 Dub. Cur dicit filius tuus viuit quasi ante non viueret. Resp. Ly. viuit. i. perfecte sanitati restitutus est de tanuis mortis. quia incipiebat mori.

13 Dub. Quomodo credidit sermoni Iesu cū post interrogauerit seruos, qua hora melius habuisset. Resp. Chry. quòd non credidit integre neque saue.

14 Dub. Cur tot serui venerunt obuiam regulo, cum vnus sufficisset. Respon. Orig. quòd in hoc ostenditur eius dignitas & officiū ex hoc quod seruientes illi occurrunt.

15 Dub. Cur venerunt ad eum serui? Ref. Chry so. quod non venerunt vt annuntiarent solum salutem filij, sed quasi estimantes de reliquo superfluam esse Christi præsentiam quem credebant accedere.

16 Dub. Cur regulus interroganit de hora. Respon. qui sup. quasi volens scire vtrum casu, vel ex præcepto Christi hoc factum esset. Et ideo non integre credidit.

17 Dub. Quæ fuit illa hora septima. Ref. quod erat hora 7. dici artificialis qui dies incipit ab ortu solis & finit ad occasum solis.

18 Dub. Cur illa hora septima illius diei reliquit eum febris. Resp. Chry. quod in hoc apparuit manifestum miraculum, quia repente, & simul liberatus est vt appareat non esse ex naturæ consequentia quod fiebat, sed actione Christi.

19 Dub. Quam febrem patiebatur? Ref. quod vt colligitur ex dictis reguli & suorum erat cōtinua quæ ducebat ad mortem.

20 Dub. Quomodo cognouit pater &c. Resp. Augustinus q̄ comparauit horam nuntiantiū horæ prænuntiantis: & ex hoc concluditur q̄ non perfecte ante credebat.

21 Dub. Cum supra dixerit euangelista quòd credidit homo sermoni Iesu, quomodo nunc replicat, & credidit ipse? Resp. Beda, q̄ per hoc datur intelligi in fide gradus esse sicut in alijs virtutibus quibus est initium incrementum atque perfectis. Huius ergo fides initium habuit cum filij salutem petijt incrementum dum credidit sermoni domini dicentis: vade filius tuus viuit. Deinde perfectionem obtinuit nuntiantibus seruis.

22 Dub. Cur credidit ipse & eius domus tota? Resp.

Resp. Ly. quòd ideo factum est istud miraculum vt ille Gentilis, cum tota sua familia crederet.

23 Dub. Quomodo domus ex lapidibus & lignis constans credidit? Resp. quòd hic ponitur continens pro contento, id est pro hominibus habitantibus in domo per figuram methonomiam.

24 Dub. An iste regulus fuit ille Centurio cuius sanauit seruum de quo habetur Mat. 8. Et an sit idem miraculum? Resp. Ly. post S. Tho. quòd ex quatuor patet quod non fuit idē miraculum. Primo ex infirmo qui hic dicitur filius & ibi seruus. Secundo ex infirmitate quę hic dicitur febris, & ibi paralysis. Tertio ex modo rogandi quia regulus petit vt vadat ad filium & centurio dicit se indignum vt accedat ad seruum. Quarto ex loco quia Christus fuit rogatus a centurione in Capharnaum. & hic a regulo in chana Galileæ.

25 Dub. Quomodo credidit tota familia reguli quæ non audiuit verba domini? Resp. quod ad narrationem reguli, qui retulit verba domini & horam, crediderunt omnes de domo.

ALLEGORICE.

Rex regum magnus est Christus, arbitramur autem regulum fore Abraham egrotum vero filium eius israeliticum populum debili tatum erga culrum diuinum. Et ideo incaluit ignitis spiculis inimici vt proinde febrire cē seatur. Abraham igitur obsecrat adiuuari a saluatore populum infirmum. Illud autem nisi signa & prodigia videritis dictum illi refertur ad multitudinem filiorum suorum. Habebat autem hic regulus non solum filium, sed etiam seruos per quos significantur gentiles. Nec a casu hora septima deserit filium febris, quia per septiformem spiritum est omnis remissio peccatorum, septenarius enim in tria & quatuor diuisus significat sanctam trinitatē in quatuor anni temporibus, in quatuor mundi partibus, in quatuor elementis. Credidit autem ipse iam sicut prius regulus credidit, credet autem eius domus in fine mundi, cum plenitudo gentium intrauerit, quia tunc omnis Israel saluus erit. Et si fuerit numerus filiorum Israel velut arena maris reliquiæ salue fient.

TROPOLOGICE.

Instruimur exemplo huius reguli vt in necessitatibus recurramus ad dominum accedētes non passibus corporis, sed affectibus mentis, & cum rogare etiam pro proximis nostris & cum recta fide & credulitate impetrandi, ne si incredulitate sumus grauamur sicut regulus & vt febris peccati relinquat nos in septima hora, oportet vt prima hora habeamus cognitionem peccati. Secunda cordis contritionē. Tertia oris confessionem. Quarta morū emēdationem. Quinta ablatorum & debitorum restitutionem. Sexta iniuriarum remissionē. Et tunc in septima dimittet nos in eucharistiæ perceptionem, & pro qualibet horarum illarum habebimus vnam hebdomadam in quadragesima antequam veniamus ad sacrum pascha in quo communicantes viuimus cum Christo. Cuius tunc domus. i. ecclesia impletur fidelibus credentibus.

ANAGOGICE.

Ad contemplandum eleuamur ea quæ nūc fide tenemus, quæ quandoq; clare videbimus & tunc nulla occurret dubitatio, & ibi exclusa febre omnique languoris genere viuemus perenniter in verbo domini qui vitam nobis largietur æternam.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem Prædicatorum.

Ascendens Iesus in nauiculam &c.

DOMINICA XXI. POST Penthecosten.

Simile est regnum cœlorum homini regi qui voluit rationem ponere. Mat. 18.

Hanc similitudinem dicit dominus anno ætatis suæ 32. die 26. Augusti. in die Iouis.

HISTORICE.

Cœlorum regnum parabolicæ loquens dominus simile esse dixit cuidam homini regi qui suorum seruorum rationes discutere voluit. Oblato itaque vno qui decem millibus regi tenebatur talentis, nec vnde satisfaret suis in facultatibus haberet. Dominus vt venundaretur ipse suaq; omnia quatenus vniuersum persolueret debitum iussit. Oranti autem seruo procidentiq; vt patienter tantisper dominus præstolaretur & vniuersum sibi redderet debitum, assoasit rex. Quinetiam misericordia motus totum sibi dimisit debitum, cum vero ex suis ille quendam offendisset cō seruis centum sibi debenti nummos, vt illos statim redderet angarizbat, cum vero miser ille suam imploraret clementiam quatenus sui misereri paululum expectando vellet in breui

cuncta

Universidad de Deusto
Biblioteca

cuncta se persoluturum promittens audire recusauit. quinimo duris eum mancipauit carceribus suffocando donec debitum persolueret vniuersum. Talia vero alij cernentes conseruj egreferentes domino nota fecerunt quem quod quam habuerat misericordiam in aliū vri noluisset arguens tradidit tortoribus, vt debitum exigeret vniuersum. Talia asserens dominus nobis suum genitorem acturum nisi ex corde in nos peccantibus fratribus libere condonemus.

1 DVbia soluenda sunt hæc.
Dub. Igitur, cur dominus introduxit hanc parabolam? Resp. Ly. quòd quia ante illud Euangelium dixerat Petro quotiens peccauerit in te frater tuus dimitte ei quod nedum vsque septies, sed etiam vsque septuagesies septies. Ideo vt quod verbis dixerat per exemplum probaret hanc introduxit parabolam.

2 Dub. Quæ est interpretatio parabolæ? Resp. Ly. quòd [regnum cœlorum]. i. status ecclesię militantis [simile est homini regi]. i. Christo [qui voluit rationem ponere cum seruis suis] i. rationem exigendi de factis humanis, [& oblatus est ei vnus qui debebat 10. millia talẽta]. i. erat obligatus ad magnam pœnam propter multa peccata, [cum autem non haberet vnde redderet] quia peccator non habet, vnde satisfaciat Deo pro peccato [iussit eum venundari, & omnia quæ habebat] quia omnia sua propter peccatū sunt pœnæ æternæ obligata [procidens autem seruus]. i. peccator p pœnitentiam [rogabat dicens patientiam habe in me & omnia reddam tibi] opera meritoria faciendo. [Misertus autem dominus dimisit eum & debitum dimisit illi] quia dominus paratus est misereri pœnitentibus vere. [Egressus autem seruus ille]. s. per recidiuum peccati [inuenit vnum de conseruis suis]. i. de hominibus qui sunt serui Dei cum ipso [qui debebat ei centum denarios]. i. modicum eũ offenderat. [& tenens suffocabat eum]. i. strangulabat [dicens redde quod debes] in quo ostenditur austeritas in repetendo vindictam a proximo, [& procidens conseruus] per pœnitentiam [rogabat eum dicens patientiam habe in me & omnia reddam tibi]. q. d. paratus sum secundum possibilitatem meam satisfacere. [Ille autem noluit] ex magna crudelitate. [Videntes autem conserui eius quæ fiebant]. i. tantam crudelitatem hominum contra proximos [contristati sunt & venerunt & narrauerunt domino suo] quia in oratione petunt a domino talia vindicari non timore vindictæ, sed ad declarationem iustitiæ, [tunc vocauit eum dominus eius]. s. in morte, [& ait illi] serue nequam nonne omne debitum dimisi tibi [quoniam rogasti me]. i. offensam magnam in me commissam [nonne ergo oportuit & te misereri conserui tui] pœnam remittendo [& iratus dominus tradidit eum tortoribus]. i. dæmonibus qui in hoc sunt executores diuinæ iustitiæ [quoadusque redderet vniuersum debitum]. i. æternaliter, quia in inferno semper est redditio, absque quietatione, cum pœna semper remaneat æterna a patre finis.

3 Dub. Qui sunt serui huius regis? Resp. Remigius. quòd omnes homines quos ad laudandum se creauit.

4 Dub. Quomodo ponit rationem cum eis? Resp. qui sup. quòd tunc rationem ponit quãdo vitam & mores & actus singulorum discutit, & vnicuique secundum quod gessit tribuit.

5 Dub. Quis debebat decem millia talenta? Resp. Aug. de verbis domini, quòd quia lex in decem præceptis commendatur ille debebat decem millia talentorum. per quod significantur omnia peccata quę secundum legem fiunt.

6 Dub. Quid est talentum? Resp. Magister hĩsto. scho. quòd est pondus, & minus talentum erat quinquaginta librarum. Medium septuaginta quod erat ciuium. Maximum centum viginti librarum quod erat sanctuarij, licet alij dicant medium fuisse librarum 72.

7 Dub. De qua re erat talentum? Resp. quòd auri, argenti, eris, ferri, & plumbi, vt dicit Catholicon.

8 Dub. Quot genera ponderum erant apud antiquos? Resp. Tortelius. quòd apud Romanos hæc pondera habebantur in vsu. Primum dicebatur siliqua, a grano silique quam nos fabam Græcam dicimus quod erat minimum pondus. Secundum erat obolus qui secundũ Græcos dicebatur scrypulus qui continebat sex siliquas. Tertium erat dragma quæ continebat tres scrypulos. i. decem octo siliquas. Quartum erat nummus argenteus qui apud Romanos dicebatur denarius. Hic constabat ex dragma & tertia parte dragmæ. i. quatuor scrypulis, seu obolis. i. 24. siliquis. Quintum erat

erat vncia hæc constabat ex sex denarijs siue octo dragmis. id est. 24. scrypulis siue obolis. i. 144. siliquis. Sextum erat libra, quæ apud Italos, & apud Græcos minã quam nos. nam dicimus, vt dicit Beda quæ constabat ex duodecim vncijs, hoc est denarijs. 72. seu dragmis nonaginta sex seu scrypulis & obolis. 288. seu siliquis. 1728. aliud pondus erat dipõdius a duobus põderibus compositum. Et & ut dicit Beda ex duobus assibus id est duabus libris, nam ut dicit glo. super Luc. 12. quod in numeris est vnum hoc in põderibus est assis, quod. 12. hoc est dispondius. Aliud pondus uocabatur sextertiũ q constabat ex duabus libris cũ dimidia.

9 Dubita. An homo debens aliquid alicui teneatur statim restituere? Resp. San. Th. 2. 2. q. 62. ar. 8. quod sic, vel petere dilationem ab eo qui habet vsum rei concedere, alias peccaret faciendo illi iniuriam rẽ suã inuito detinẽdo.

10 Dub. An illi qui acceperũt rem aliquam teneantur eam restituere? Resp. qui supra. art. 7. q sic in aliquibus casibus qui his verbis cõprehenduntur. Iussio, cõsilium, consensus, palpo recursus. Participans mutus non obstans non manifestans.

11 Sciendum tñ q quinq; præmissorum semper obligant ad restitutionem. Primo iussio, quia ille qui iubet est principaliter mouens. Vnde ipse principaliter tenetur ad restituendum. Secundo consensus, in eo sine quo rapina fieri non potest. Tertio recursus qñ aliquis est receptator latronũ & eis patrocinium præstat. Quarto participatio. quando. scilicet aliquis participat in crimine latrocinij & in præda. Quinto tenetur ille qui nõ obstat cum obstare teneatur sicut principes qui tenentur custodire iustitiam in terra sua, si per eorum defectum latrones increscunt tenentur ad restitutionem. In alijs autem casibus enumeratis non semper obligatur aliquis ad restituendũ, non enim super consilium vel adulatio vel aliquid huiusmodi est efficax causa rapinæ, vnde tunc solum tenetur cõsiliator, aut palpo id est adulator ad restitutionem quando probabiliter æstimari potest quod ex huiusmodi causis fuerit iniusta acceptio subsecuta.

12 Dubitatur. An accipiens aliquam rem semper teneatur eam restituere? Resp. qui supra arti. 6. quòd sic tam in furto accepto pro quo etiam tenetur recompẽsare damnum datum, quam etiam in mutuo accepto q tenetur reddere etiam si sibi ablatum fuerit, & etiam in deposito quòd tenetur restituere etiã si amisisset cum tamen sua magna culpa, quia si sine culpa amisisset non teneretur restituere.

13 Dubitatur. Quia non videtur vniuersaliter verum quod res accepta debeat restitui quia si furiosus qui deposuit gladium illum repetat vt aliquem offendat, nõ debet sibi restitui? Respon. qui supra ar. 5. q in tali casu nõ debet restitui ei cum sit sibi nocua & omnia quę possidentur: possidentur sub ratione vtilis, non tamen debet ille qui retinet eam sibi appropriare, sed vel reseruare vt congruo tẽpore restituat, vel et alibi tradere tutius cõseruandã.]

14 Dubitatur. An quis teneatur plus restituere quam acceperit. Resp. qui supra. arti. 4. qđ quandoque damnificat aliquem videtur ei auferre id in quo eum damnificat, & ita homo tenetur ad restitutionẽ eius in quo aliquem dãnificauit. Vt ideo si quis accipiendo rem aliquam inferat damnum domino illius rei non solum quo ad ipsam rem, sed etiã quo ad aliquod aliud tenetur ei & rem restituere quam accepit & damnum quod intulit.

15 Dubita. Quomodo recompensabitur damnum illatum? Respon. qui supra. quod vel damnificatur aliquis auferendo rem quam habet actu & talem damnum est semper restituendũ secundum recompẽsationem æqualis puta si quis diruit domum alicuius tenetur ei ad tantum quantum valet. Alio modo damnificatur quis impediendo ne adipiscatur illud q erat in via habendi, & tale damnum non oportet recompensare ex equo, quia minus est habere aliquid virtute quam habere actu. Et ideo tenetur aliquam recompensationem facere secundum cõditionem personarum & negotiorum nam qui semen sparsit in agro nondũ habet messem in actu, sed solum in virtute & similiter ille qui habet pecuniam, nondum habet lucrum in actu, sed solũ in uirtute & utrũque potest multipliciter impediri.

16 Dubitatur. Quia iudices plus auferunt a suis, vel alij rapientibus res alienas quam acceperint ergo uidetur q debeant plus restituere quam acceperint? Resp. qui supra. art. 3. quòd in capiendo rem alienam potest esse iniustitiæ culpa, quæ culpa punitur per pœnam cuius inflictio pertinet ad iudicem. Et ideo an tequam sit condemnatus per iudicem non tenetur restituere plusquam accepit, sed postquã condemnatus est tenetur pœnam soluere.

17 Dubitatur. Cum impossibile sit aliquando restituere

Universidad de Deusto
Biblioteca

restituere ablatum.s.vnam manum precisam quomodo fieret restitutio: Resp. qui sup ar. 2. q. quando non potest recompensari equivalens sufficit quod recompensetur quod possibile est, & ita in tali casu debet ei recompensari, vel in pecunia, vel in aliquo honore consideratа conditione vtriusque personæ secundū arbitrium boni viri.

18 Dub. Quid si quis furatus fuerit aliquid, & reneatur restituere, nec possit nisi crimen detegatur quomodo fiet: Resp. qui supr. art. 6. q. per sacerdotem cui confitebitur potest restitutionem facere fieri.

19 Dub. Quid si quis sit omnino impotens ad restituendum statim quid faciet? Resp. qui sup. art. 8. quòd cum quis non potest statim restituere ipsum impotentia absoluit eum ab instanti restitutione facienda sicut etiam totaliter a restitutione absoluitur si omnino sit impotens debet tamen remissionem vel dilationē petere ab eo cui debet, aut per se, aut per alium.

20 Dub. Quid est quod dominus iubet vxorē & filios vendi cum ipsi nihil debeant: Respon. Aug. de quæstio. Euang. quòd per hoc significatur transgressorem decalogi pro cupiditate tanquam vxore & prauis operibus, tanquam filiis pœnas soluere debuisse, quod est precium eius precium enim venditi est supplicium damnati.

21 Dub. Quia videtur hunc regem fuisse crudelem qui debitorem vxorem & filios iussit vendi? Resp Chry. quòd hoc non iussit ex crudelitate, sed ex mestabili affectione, vt patet dubio sequenti.

22 Dub. Cur non omnia fuerunt post vendita? Respon. qui sup. quòd solum dominus volebat debitorem terrere per has minas vt supplicet & non vendatur quod & factum est, vt patet in textu.

23 Dub. Cur procedit &c? Resp. Remigius. q. his verbis humiliatio, & saluatio peccatoris demonstratur.

24 Dub. Cur dicit patientiam habe in me? Resp. qui sup. quòd in hoc exprimitur vox peccatoris poscentis tempus viuendi, & spatium corrigendi.

25 Dub. Cur dominus non liberaliter remisit debitum a principio? Resp. Chry. quòd dominus volebat, & a principio dare, sed nolebat suum solum esse donum, sed & supplicationis illius vt non incoronatus ascendat. Ideo autē antequam rationem poneret debitum non dimisit, quia docere voluit a quantis debitis eū liberat vt saltem ita ad conseruos mansuetior fieret.

26 Dubit. Cum solum seruus petat dilationē cur dimittit ei & debitum? Resp. qui sup. quòd fuit ex superabundantia diuini amoris.

27 Dubit. Cur dicitur quod egressus inuenit vnum de conseruis &c? Resp. qui sup. q. quantum ad ea quæ præmissa sunt acceptabilis fuit seruus etenim confessus est, & promisit se reddere debitum & procidens rogauit, & debiti magnitudinem cognouit, sed ita quæ postea fecit indigna fuere prioribus.

28 Dub. Cur non suffocabat conseruum antequam egrederetur? Resp. Orig. quòd non suffocasset seruum si non exisset a rege.

29 Dub. Quid significat decem millia talenta & centum denarij? Resp. Aug. de verbis domini: quòd vterque numerus ab eodem numero. s. decem sumitur, qui est numerus legis. nā & centum centies fiunt decem millia, & decies deni sunt centum, & illa decem millia talentorum & illi decies deni denarij & a legitimo numero non recedunt, in quorum vtroque inuenies peccata vterque ergo est debitor. vterque venie deprecator. Omnis. n. homo & debitor est Dei, & debitorem habet fratrem suum.

30 Dub. Cur vnus est debitor decem millium talentorum, & alius solum centum denariorum? Resp. Chryso. quòd tanta est differentia peccatorum quæ committuntur in hominem & quæ committuntur in deum quanta est differentia decem millium talentorum & centum denariorum magis autem & multo plus quam patet ex differentia personarum, & a paucitate peccantium. Homine. n. vidente delictimus peccare. Deo autem vidente secundum vnumquenque diem non obstitimus, sed agimus informidabiliter omnia & loquimur.

31 Dub. Quomodo suffocabat conseruum? Respon. Remig. quòd acriter instebat vt vindictam ab eo exigeret.

32 Dub. Cur noluit dare dilationem? Respon. Chry. quòd quia beneficium acceptum a domino in malitiam abuti voluit.

33 Dub. Quo abiit? Resp. qui sup. abiit. i. magis ira exarsit ut ab eo vindictam exigeret quod patet, quia misit eum in carcerem.

34 Dub. Qui sunt conserui? Resp. qui supra. q. Angeli vel prædicatores sanctæ Ecclesiæ. siue quicunque fideles.

35 Dub. Cur tales contristantur? Respond. qui supr. quòd de eius perditione conserui nolentis misereri.

36 Dub. Quomodo ueniunt ad dominum qui ubique est: Respon. qui sup. quòd ueniunt non corpore, sed corde.

37 Dub. Quid est narrare domino facta: Resp. qui supr. quòd est dolores & contristationes cordis in suo affectu demonstrare.

38 Dub. Cur dominus uocat nunc seruum nequam & non in principio? Resp. Chrys. quòd tunc misertus est ei, nec conuitiatus, sed post quia contra conseruum agens ingratus est effectus.

39 Dub. Cur tunc non respondit ei seruus? Respon. Remig. quod in hoc demonstratur quod in die iudicij, & statim post hanc unicam omne argumentum excusationis cessabit.

40 Dub. Cur nunc dicit iratum dominum, & non ante quando iussit eum uenundari: Resp. Chry. quòd illud non erat ire, sed magis amoris ad correctionem, nunc autem hæc sententia est supplicij & pœnæ.

41 Dub. Cur repetit debitum quod dimisit? Resp. quòd propter ingratitudinem, quia uidentur peccata dimissa redire.

42 Dub. Cur oportebat misereri conserui? Respond. quia si sibi maius dimissum fuerat; ipse minus debebat dimittere.

43 Dub. Cum pater omne iudicium dederit filio, cur non dicit de se quod sic faciet eis si nō dimiserint &c? Resp. quia discipuli adhuc nō habebant perfectam cognitionem quod pater & filius unum essent.

44 Dub. Cur dicit de cordibus uestris? Resp. Hieron. ut omnem simulationem ficte pacis auerteret.

ALLEGORICE.

Seruus debitor decem millium talentorū est populus Iudaicus decalogo legis astrictus cui dominus debita dimisit quando in angustia constitutus illum deprecabatur, sed liberatus alios sibi quos estimabat debitores. s. prophetas & Apostolos crudeliter trucidarunt. Vnde iratus dominus tradidit eos in manibus Romanorum & dispersit per mundum, & post tradet in manibus malignorum spirituum, qui æternis cruciatibus eos punient.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem predicatorum.

Simile est regnum cœlorum homini regi qui fecit nuptias.

DOMINICA XXII. POST Penthecosten.

Abeuntes pharisæi consilium inierunt. Matt. 22.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 33. die 22. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Inito consilio contra dominum pharisæi ut loquenti insidiarentur conati sunt. Herodianos igitur cum discipulis eorum mittunt qui adulantes quod ueritatis gratia nullis condescenderet se scire profitebantur, quæsierūt itaque an Cæsari soluendus foret census. Dominus autem eorum perfidia agnita, eos hypocritas appellans, ut census demonstrarent nummum imperauit, quo oblato cuius imago & superscriptio nummi esset scisciatus est, cū autem quod Cæsaris foret respondissent, ut Cæsari quæ sua forent, deoque quod ipsi deberent redderent iussit.

Visa Euangelij historia soluenda sunt dubia.

Dub. Quo abierunt pharisæi? Respond. Chry. in Homel. quòd ad Herodianos, & cum eis consiliari sunt.

2 Dub. Cur uolebant eum capere in sermone Resp. Lyr. quia non poterant eum capere in aliquo malo opere, & quia facilius capitur homo in uerbis quam in factis.

3 Dub. Cur consiliati sunt? Resp. qui sup. quòd ut ex collocutione communi melius perpenderent qualiter possent eum decipere.

4 Dub. Quid post egissent si cum cepissent in sermone? Resp. Chry. vbi sup. quòd si respondisset non esse dandum tributum, fuisset in periculo mortis tanquam contradicens Cæsari, & si dixisset esse dandum dixissent eum docere contra legem Dei.

5 Dub. Cur pharisæi non interrogauerunt ipsi sed miserunt discipulos? Resp. Gloss. quòd eorum discipuli ut estimabant erant Christo in cogniti. Et ideo coram eis audacius loquerentur & laxaret linguam ad dicendum unde posset capi, & etiam quia per se non præsumebant facere timentes turbam.

6 Dub. Qui dicebantur herodiani? Resp. Lyr. quòd

Universidad de Deusto
Biblioteca

quod erãt milites herodis qui in diebus illis erant in Hierusalem & dicit hanc quæstionẽ factam fuisse fer. 4 scilicet in die Mercurij. Licet alij contrarium teneant scilicet q̃ fuit facta in die Martis. & Hiero. dicit appellatos herodianos illusorie Iudæos qui adherebant Herodi vt tributum solueretur.

7 Dub. Cur discipuli Pharisæorum dixerunt Iesu Magister scimus quia verax es &c. Resp. quòd quia sic instructi fuerunt a Pharisæis.

8 Dub. Cur dicuntur scimus, q̃a verax es &c. Resp. Gio. quia contingit aliquem ueritatem non docere. Primo ex parte ipsius docẽtis q̃a veritatem non nouit, vel non amat. & ideo cõtra hoc dicunt [Scimus quia verax es]. Secundo ex parte de cuius timore postposito quidã veritatem de eo quod nouerunt non pure annuntiant, & contra hoc dicunt [& viam dei in veritate doces] Tertio ex parte proximi ex cuius amore vel timore aliquis veritatem tacet, & ad hoc excludendum dicunt [& non est tibi cura de aliquo]. s. homine, & ideo subdunt [non enim respicis personã hominũ.

9 Dubitatur. de quibus hominibus intelligebant? Respond. Chryso. in homel. quòd de Herode & Cæsare occulte insinuabant.

10 Dub. Quid pertinebat ad Herodem de tributis dandis Cæsari? Resp. Hie. quòd Cæsar Augustus Herodem filium Antipatris alienigenã & proselitum regem cõstituerat, vt etiam tributis præesset & Romano pareret imperio.

11 Dub. Cur vocauit eum magistrum? Respõ. Chryso. super Matth. vt quasi honoratus & laudatus mysterium sui cordis, simpliciter eis aperiat tãquam uolens eos habere discipulos.

12 Dubitatur. Cur potius proposuerunt quæstionem de tributo quam de aliqua alia? Resp. Chryso. in Homel. quia sciebant q̃ hãc discordiam quidam meditati occisi fuerant. Et maxime quidam iudas Galilæus vt habetur Actũ 5. & ex. 20. lib antiquitatũ Iosephi. Ideo ipsũ volebant per hos sermones in talem suspitionem mittere.

13 Dub. An esset controuersia inter Iudæos de soluendo huiusmodi tributo? Respõ. Hiero. q̃ fuit facta in populo magna seditio a tempore Cæsaris Augusti. q̃ facta fuit descriptio stipendiaria totius orbis aliquibus dicentibus p̃ securitate & quiete qua Romani pro omnibus militarent deberent eis tributa persolui. Pharisæis vero q̃ sibi applaudebãt in iustitia ecõtrario nitentibus non debere populum dei q̃ decimas solueret & primitias daret &c. quæ in lege scripta sunt humanis legib⁹ subiacere.

14 Dub. Quid est census? Resp. Sanctus Tho. super Matth. 17. c. quòd est illud quod soluebatur de capite in signũ subiectionis sicut tributum soluebatur de agris & vineis.

15 Dub. Quæ differentia est inter tributum & vectigal? Resp. San. Tho. super epistola ad Ro. 13. lec. 1. quòd tributum est quod principi tributur p̃ regimine generali. Vectigal vero est quòd redditur principi in aliquibus certis locis de mercimonijs quæ deferuntur p̃ reparatione & custodia vel vectigal dicitur quod datur principi quando per patriam deuehitur, sicut sunt procurationes & alia huiusmodi.

16 Dub. Quam nequitiam cognouit Iesus? Respond. quod eam quam blandis uerbis tegebant vt decipierent.

17 Dub. Cur aspere eis respõdit cum eum laudarent? Resp. Chryso. super Matt. quòd non secundum sermones eorũ pacificos blandere respondit, sed secundum conscientiam eorũ crudelem aspera dixit, quia deus voluntatibus respondet, non verbis.

18 Dub. Cur respondet mẽti & non verbis? Respõ. Hie. q̃ prima respõdentis virtus est interrogantium mentes cognoscere.

19 Dub. Cur vocat eos hypocritas? Resp. qui supra. quia aliud erant & aliud simulabant.

20 Dub. Quomodo tentabant eum? Resp. Ly. quia non quærebant veritatem addiscere, sed eum verbis capere.

21 Du. Cum in omnibus veritatẽ dicerent, q̃a verax erat & uitam dei in ueritate doceret & non erat ei cura de aliquo, cur redarguit eos? Resp. dns Car. de tur. cre. super hoc euãgelio. q̃ nõ reprehendit eos quin vera dicerent, sed quia per verba illa aliud prætendebant, scilicet eum in verbis capere.

22 Dub. Quia ipsi oliẽdebãt p̃prias personas ergo non simulabant se esse alios, & per consequens non erant hypocritæ? Resp. qui supra. q̃ illi simulabant personas volentium addiscere veritatem cum tñ ipsi essent personæ non quæ quærerent veritatem, sed quæ vellent decipere & verbis capere hominem.

23 Dub. Quia hypocrisis non est de suo genere peccatũ mortale ergo non debebat eos arguere? Resp. qui supra. q̃ illa hypocrisis q̃ est perniciosa & cedit in nocumentum proximi sicut erat ista contra personã Christi erat peccatum mortale. Ideo eos redarguit publice.

24 Dub.

24 Du. Cur voluit vt ostenderent nummisma. Resp. Hiero. quia sapientia semper sapienter egit, vt suis potissimum tentatores sermonibus confutentur.

25 Dub. Quid est nummisma. Resp. quod idem est quod nummus, & dicitur nummi percussura figura & imago quæ in nummis fit.

26 Dub. Qui superscriptio erat in nummo. Respon. Ly. quod erant literæ circunscriptæ exprimentes nomen Cæsaris, & imago etiam erat Cæsaris.

27 Dub. Quia Cæsar iam fuerat occisus ante aduentum Christi. Resp. Hiero. q̃ ille erat Tiberius Imperator sub quo passus est dominus sed omnes reges Romanorum dicebantur Cęsares a primo Caio Cæsare qui Imperium arripuerat.

28 Dub. Cum sciret cuius erat illa imago, cur de hoc interrogat. Resp. qui supra. q̃ non ex ignorantia, sed ex dispensatione hoc quærit, q̃a vtiq; poterat scire Iesus cuius imago esset.

29 Dub. Quę sunt Cæsaris quę dominus iubet Cæsari reddi. Resp. Ly. q̃ erat tributum, quod iurauerant soluere a tempore Pompeij qui Iudæam tributariam fecerat Romanis.

30 Dub. Quæ erant Dei, & quę debebant sibi reddi. Resp. Hiero. q̃ decimæ, primitiæ, oblationes, & victimæ.

31 Dub. Cum populus Dei esset soli Deo subditus, non videtur quod deberent recognoscere Cæsarem tanquam dominum. Resp. Lyr. q̃ non est inconueniens quod homo sit subditus homini in temporalibus, & Deo immediate in spiritualibus, & ita reddere debitum omnibus est bonum & iustum.

ALLEGORICE.

Herefiarchas significant [pharisæi, & eorũ discipuli] qui sub verbis blandis & veracibus in principio quæruntperuertere simplices Christianos, quia nulla est adeo falsa doctrina quæ non aliqua vera intermisceat, sed eis exemplo Christi obstamus eorum nequitia cognita, cum mentem quæ Dei est domino offerimus relinquentes iniquitatem eis & domino ipsorum diabolo.

TROPOLOGICE

Instruimur ex hoc Euangelio vt simus simplices sicut columbæ, & prudentes sicut serpentes, nec omnibus verbis adulatoris aures accommodemus, nec cito ad talia respondeamus, sed mentẽ dicentis inuestigemus ne capiamur in sermone.

ANAGOGICE.

Animam ad imaginem & similitudinem Dei formatam & baptismatis charactere eiscunscriptam Deo cuius est reddere edocemur quatenus depositio onere carnis suã deo tẽplemur creatorẽ & eo in sempiternũ fruãr.

EADEM DOMINICA SECUNdum ordinem prędicatorum.

Erat quidam regulus cuius filius infirmabatur.

DOMINICA XXIII. POST Penthecosten.

Loquente Iesu ad turbas. Ecce princeps unus. Mat. 9. Marci 5. Luc. 8. c.

Historia huius euangelij facti est anno Christi 31. die 10. Nouemb. in die Martis.

HISTORICE.

Ad turbas domino sermonẽ faciente. Princeps quidam vt eius nate nupertime defuncte ad vitæ aures reuocaret animam cum supplex præcabatur, qui acquiescens cũ subsequeretur emorroissa quædam mulier, quæ duodecim in infirmitate annos cõsumpserat, ex fimbriarum Christi tactu salutem se posse consequi sperans eas retrorsum tetigit ad quã conuersus dominus vt consideret iussit sua eam fide saluti reddente, illicoq; pristine restituta fuit sanitati. Tumultuante vero in principis domo turbam tibicinesq; ob filiæ mortẽ cum offendisset, vt recederent iussit, cũ nequaquã mortis nexibus puella astricta foret, sed sopore depressa. Eis autem irridentibus expulsis filiæ apprehensa manu vt surgeret imperauit, quæ statim reddita vitæ surrexit, patratt vero fama miraculi, omnem illam per regionem dispersa est.

SVnt autem nunc soluenda dubia.

1 Dubit. Primo quid loquebatur dns turbis. Resp. Magister hist. scho. q̃ redarguebat pharisæos de signo quæsito ab eis, dicens: q̃ aliud non daret eis signũ, nisi signum Ionæ prophetæ, & excusabat etiã discipulos de ieiunio quod interim quod haberent sponsum non poterant lugere.

2 Dub. Quomodo vocabatur ille princeps. Respond. q̃ vt dicunt: Marcus 5. c. & Luc. 8. vocabatur Iayrus, & vt dicit Ly. vocabatur Iay. sed nomina Hebræa translata in Latinum assumunt hanc syllabam us vt Iacob Iacobus.

3 Dub. Quomodo erat princeps. Respond. quod vt dicunt suprascripti erat princeps

Universidad de Deusto
Biblioteca

synagogæ & erat archisynagogus.

4 Dubitatur. Quomodo adorabat Iesum? Respond. Lyra. quod faciendo sibi reuerentiam debitam.

5 Dub. Cuius ætatis erat filia principis? Resp. Marcus & Lucas vbi supra. q̃ erat duodenis.

6 Dub. An alias haberet filias princeps? Respon. Luc. 8. quòd erat vnica. & Chryso. in homel. dicit eam fuisse vnigenitam.

7 Dub. Quia Matheus dicit filiam mortuam & alij dicunt, scilicet Marcus & Lucas q̃ erat in extremis & moriebatur? Resp. Lyra. quod nulla subest falsitas. qa Matthæus omissis alijs recitat dicta principis ab illa hora qua serui dixerunt ei quod mortua erat.

8 Dub. Cur petijt vt veniret & imponeret ei manum? Resp. Chrys. in homel. quod ex eius grossitie credens quòd non posset eam suscitare, nisi per impositionem manus.

9 Dub. Cur non redarguit hũc dominus sicut redarguit regulum Ioan. 4. Respon. San. Vinc. in sermone hodierno, quia ille princeps habebat magnam fidem, quia credidit filiam posse suscitari. Item & ardentem deuotionem adorando Christum quæ non habebat regulus.

10 Dub. Cur Iesus secutus est eum? Resp. Remigi quòd ex admiranda mansuetudine. & vt dicit Lyra. propter principis fidei meritum.

11 Dub. An dominus iaceret quia dicit surgẽs Iesus? Respõ. quòd sedebat docens. loquendo ad turbas, quia doctoris est sedere.

12 Dubita. Cur hæc mulier sanguinem fluens non venit ad Iesum in domo? Respond. Hier. quia ixta legem vt bibus excludebantur consimiles.

13 Dub. Cur venit ad dominum cum ambularet? Respon. qui supra quòd vt dum pergit ad aliam alia curaretur.

14 Dub. Cur ponit euangelista quòd patiebat̃ duodecim annis? Ref. Ly. q̃ vt ostenderet infirmitatis prolixitatẽ & curationis difficultatẽ.

15 Dub. Cur eundo dominus sanauit mulierem hanc? Resp. qui supra vt per hoc miraculum archisynagogus certificaretur hæc videns de suscitatione filiæ suæ.

16 Dub. Cur hæc mulier non accessit manifeste, sed retro? Resp. Chryso. quod verecundabatur propter passionem immundam se æstimans, cteuim apud legem multa immunditia æstimabatur esse hæc passio propter hoc latet & occultatur.

17 Dubitatur. Cur non tetigit nisi fimbriam? Resp. Remigius quòd ex humilitate laudanda quia non ad faciem domini accessit sed retro, & indignam se iudicauit pedes domini tangere & non plenitudinem vestimenti tetigit sed tantum fimbriam.

18 Dubita. Cur Christus portabat fimbrias? Resp. Lyr. quòd induebatur modo iudæorum quibus præcipitur Numeri 15. vt portent fimbrias. Vide fer. 3. dominicæ 2. quadragesimæ dub. 17. & 18.

19 Dub. Cur dicebat si tetigero &c. Resp. Græcus quòd huius mulieris infirmitas corpus medici vero vt substantiam consumpserant. Ipsa vero vt intelligit, cœlestem ad esse medicum totam intentionem suam in eo collocauit.

20 Dub. An fimbriæ haberent aliquam virtutem sanandi? Resp. Lyra. quòd non vt fimbriæ erãt sed per hoc declaratur virtus illius cuius erant fimbriæ.

21 Dubit. Cur ergo illa mulier habebat spem in illis fimbrijs? Resp. qui supra. quòd non in fimbrijs habebat spem sed in illo cuius erant fimbriæ qui potens erat ad sanandum & per tactum fimbriarum & sine tali tactu.

22 Dub. Cur dicit sibi dominus confide? Resp. Chrys. quia formidolosa erat.

23 Dub. Cur vocat eam filiam? Ref. qui supra. quia fides eam filiam fecerat.

24 Dub. Cur non dixit fides tua te saluam faciet? Respon. Hiero. q.d. in eo quod credidisti iam salua facta es.

25 Dubita. An crederet hæc mulier Christum ignorare q̃ eum tangebat? Respon. Chrys. in homel. quod estimabat Christum latere. quia nondũ de Christo perfectã opinionẽ habebat.

26 Dub. Cur Christus hoc quod erat occultum voluit manifestare? Resp. qui supra. q̃ propter quatuor. Primo soluit timorem mulieris ne conscientia pungatur quasi donum furata. Secundo emẽdat de hoc q̃ æstimat se latere. Tertio vt omnibus eius fidẽ ostendat vt eam emulentur. Quarto vt ostenderet se nosse omnia, & etiam vt Archisynagogus confideret.

27 Dub. Quia hora sanata fuit? Respond. glo. quòd statim vt tetigit fimbriam.

28 Dubitat. Cur non accessit cito dominus ad domum principis? Respon. Chryso. in homel. quòd. vt permittat mori puellam, & sic manifesta fiat resurrectionis demonstratio.

29 Dub. Quid ibi agebant tibicines? Respond. Amb. super Lucam quòd more veteri ad excitandos luctus in mortuis ferebanẽ adhiberi.

30 Dub. Cur tibicines magis excitẽtur lætitiã quomodo poterant excitare fletum? Respon. Lyra quòd diuerse melodie excitant diuersas passiones in homine. Quædam audaciam, vt patet imbellicis tubis quædam deuotionem, sicut patet in ecclesiasticis canticis. Aliæ lætitiam, vt pater in instrumentis musicis. Et quædam fletum, vt hic.

31 Dub. Quomodo curba tumultuabat? Resp. Lyra. ideſt lachrymabatur & eiulabat & dicebat tumultuare, q̃ causabat confusum sonũ.

32 Dub. Si Christus omnes discipulos secum duxit vbi iacebat filia defuncta? Resp. Marcus & Lucas quod solum duxit Petrum, Iacobum & Ioannem.

33 Dub. Cur non omnes cõduxit? Resp. Theophilus, quia nolebat ad ostentationem aliquid operari.

34 Dubita. Cur præcepit turbe vt recederet? Respond. Chryso. quia non erant digni vt viderent mysterium resurgentis, quoniam resuscitantem deridebant.

35 Dubitatur. Cur dominus dicit puellam nõ esse mortuam? Respond. Rabanus. q̃ quia deo erat viua tam in anima quam in corpore.

36 Dubitatur. Cur eum deridebant? Respond. Lyra. quia credebãt, quòd loqueretur ex ignorantia, cum ipsi scirent eam esse mortuam.

37 Dub. Cur non redarguit deridentes se? Respond. Chrys. in homel. quòd vt ipsa derisio & ribie, & alia vniuersa demonstratio fiant mortis, quia enim multoties postquam facta sunt miracula non credunt homines, antea eos cõuincit proprijs rationibus.

38 Dubita. Cur dimisit in resuscitatione tres discipulos & parentes puellæ? Respon. qui supra, q̃ ut eos testes postmodum haberet diuinæ virtutis. Patrem autem & matrem puellæ tanquã præ omnibus magis necessarios & nequs diceret fallax esse resurrectionis iudicium.

39 Dub. Quid est derisio? Resp. San. Tho. 2. 2. q. 75. arti. 1. quod vt dicit glo. super psal. 2. Ibi q̃ habitat in cœlis irridebit eos. irrisio sit ore, ideſt, verbo & cachinis, & ad hoc turpia dicit derisor, vt aliquis apud seipsum perdat conscientie gloriam per quandam confusionem & erubescentiam.

40 Dub. Quę differentia est inter derisionem, contumeliam, detractionem, & iusurrationẽ? Resp. qui supra. q̃ conuitium est ad deprimẽdũ honorẽ, detractio qua diminuitur fama, susurratio ad talendum amicitiam, & irrisio fit vt irrisus erubescat.

41 Dub. Quomodo fit subsannatio? Resp. ō. qui supra, quod secundum glo. supra allegatam fit naso rugato.

42 Dub. Quę differentia est inter contumeliã: conuitium, & improperium? Resp. qui supra. q. 72. art. 1. quod defectus culpæ est ille qui representatur per verba contumeliosa, & defectus generaliter culpę & pœnæ representatur per conuitium, quia conuitium consueuit dici non solum animæ, sed etiam corporis. Vnde si aliquis iniuriando dicit alicui qd est cæcus conuitium dicit, sed non contumeliam improperiũ vero dicit aliquis qñ alteri ad memoriam reducit iniuriose quod cõtulit ei auxilium necessitatem patienti.

43 Dubita. An contumelia consistat vnquam in factis? Resp. qui supra quod sic inquantum facta habent vim verborum in significando.

44 Dub. An contumelia, vel conuitium sit peccatum mortale? Respon. qui supra. art. 2. quod si aliquis profert verba contumeliosa vel conuitiosa, ut auferat honorem proximi peccat mortaliter. Aliquando tamen aliquis dicit causa correctionis illud quòd potest esse conuitium vel contumelia. & sic aliquando potest esse peccatum veniale. Aliquando absque omni peccato, in quo tamẽ necessaria est discretio vt moderate quis talibus verbis vtatur, quoniam propter incautelam posset esse ita graue conuitium prolatũ quod auferret honorem eius contra quem proferret, & sic posset peccare mortaliter etiam si non intenderet de honorationem alterius, sicut ẽt si aliquis incaute alium ex ludo percutiẽs grauiter ledat culpa non caret.

45 Du. An patienter sufferre debeamus contumelias nobis illatas? Resp. qui supra. arti. 3. q̃ tenemur habere animam paratum ad contumelias tolerandas si expediens fuerit quando quę tamen oportet contumeliam illatam repellamus, vt audaciam inferẽtis deprimamus & de cætero talia non attemptet, Sed tamen moderate item ne impediatur bonum multorum qui audientes nos contumelias pati cogitent nos esse malos, & a nostris prædicationibus auertantur. & ita in primis moribus remanentes bene viuere contemnant.

46 Dub. Vnde nascitur contumelia? Resp. qui supra. ar. 4. q̃ ex ira, quia magis habet propinquitatem ad finem ire qui est vindicta, nulla n. iuindicta est irato magis in prõptu q̃ inferre con-

re contumeliam alteri. Et ideo contumelia maxime nascitur ex ira.

47 Dubit. Quid est detractio? Resp. qui sup. q. 73 art. 1. quòd est denigratio alicuius fame per occulta verba.

48 Dubitatur. Quæ differentia est inter contumeliam & detractionem? Respon. qui supra, quòd contumelia est quando aliquis manifeste contra aliquem loquitur, sed detractor loquitur occulte. Item quo ad finem, quia contumeliosus derogat honori, & detractor famæ.

49 Dub. Quomodo detractor per verba occulta derogat famæ quæ est publica notitia cum laude? Resp. qui supra. q. verba detractoris dicuntur occulta quantum ad eum de quo dicuntur: quia eo absente & ignorante dicuntur sed contumeliosus in faciem contra hominem loquitur.

50 Dub. An dicens vni soli malum de aliquo corrumpat eius famam? Resp. qui sup. quod sic non in toto, sed in parte.

51 Dub. Quia ille dicitur detrahere qui aliqd subtrahit vel diminuit, sed aliquando quis nihil diminuet de veritate dicendo vera alterius, & tamen denigrabitur fama? Resp. qui supra. & detractor non dicitur quod diminuat de veritate, sed quia diminuit de fama.

52 Dubit. Quot modis quis potest diminuere famam alterius? Resp. qui supra. q. quandoq; diminuit de fama alterius directe, quãdo falsum imponit alteri. Secundo, quando peccatũ adauget suis verbis. Tertio, quando occultum revelat. Quarto quando id quod est bonum dicit mala intentione factum indirecte vero negando bonum alterius, vel malitiosè reticendo, vel minuendo.

53 Dub. An detractio sit semper peccatũ mortale? Resp. qui supra ar. 2. quod per se loquendo est peccatum mortale cum secundum suã rationem ordinetur ad denigrandam famam alterius quæ est pretiosior inter res temporales. Aliquando autem contingit quod aliquis dicit aliqua verba per quæ diminuitur alterius fama nõ hoc intendens sed aliquid aliud & hoc non est detrahere per se, & formaliter loquendo, sed solum materialiter & quasi per accidens. & si hoc fiat propter aliquod bonum necessarium debitis circunstantijs observatis non est peccatum, nec potest dici detractio si autem proferat ex animi leuitate, vel propter causam aliquam non necessariam nõ est peccatum mortale nisi forte notabiliter famam alicuius lædat, & præcipue in his quæ pertinent ad honestatem, quia hoc ex ipso genere verborum habet rationem peccati mortalis.

54 Dub. An detractor teneatur ad restitutionem famæ? Resp. qui supra, q. sic sicut ad restitutionem cuiuslibet rei subtractæ.

55 Dub. An semper revelans peccatum occultum alicuius detrahat ei? Resp. qui supra. qđ non, si revelat ex charitate, vt corrigatur nec talis peccat, sed meretur, similiter si accusaret propter bonum iustitiæ publicæ, seruato semper ordine fraternæ correctionis.

56 Dubit. An detractio sit graue peccatum? Resp. qui supra. art. 3. quod post homicidium quod tollit vitam, proximi iam actu existentem, & post adulterium quod est contra debitum ordinem generationis humanæ per quã est introitus ad vitam detractio secundum suũ genus est grauius quàm furtum posset tamen esse alius ordo propter circunstantias aggrauantes, vel diminuentes per accidens: tamen gratuitas peccati attenditur ex parte peccantis qui grauius peccat si ex deliberatione peccet quam si peccat ex infirmitate, vel in cautela, & secundum hoc peccata locutionis habent aliquam leuitatem inquantum de facili ex lapsu linguæ prouenium absq; magna præmeditatione.

57 Dubitatur. Quia enim in epistola clementis detractores dicantur homicidæ. Videtur q. sit ira graue sicut homicidium peccatum detractionis? Resp. qui supra, quòd detractor dicitur occasio aliter homicida inquantum per sua verba dat alteri occasionem, vt proximum odiat vel contemnat, & qui odit fratrem suum homicida est. 1. Ioannis 3.

58 Dubitatur. An odientes detractores peccent? Respon qui supra. art. 4. quod si quis inducit alium ad detrahendum, vel saltem placet ei detractio propter odium eius cui detrahitur non minus peccat quam detrahens, imo quandoque magis. Si autem non placet ei: sed ex timore, vel negligentia, vel etiam verecundia quadam omittat repellere detrahentem, peccat quidem, sed multo minus quam detrahens & plerunq; venialiter. Quandoq; etiam mortaliter si sibi ex officio incumbit detrahentem corrigere, vel propter aliquod periculum quod audiens nouit consequens, vel propter radicem qua timet

mor humanus quandoque potest esse peccatum mortale.

59 Dubitatur. Si aliquis veritatem dicat detrahendo quomodo potest eum audiẽs redarguere? Resp. qui supra q. non debet arguere de falsitate, sed de hoc quod peccat fratri detrahendo vel saltem ostendere quòd ei detractio displiceat, per tristitiã faciei, quia vt dicitur Prouer. 25. ventus aquilo dissipat pluuias, & facies tristis linguam detrahentem.

60 Dubitatur. Quæ differentia est inter detractionem & susurrationem? Resp. qui supra. q. 74. ar. 1. q. detractor & susurro conueniunt in hoc quod vterq; occulte malum de proximo dicit propter quam similitudinem interdum unum ponitur pro alio. Vnde Eccl. 5. non appellaris susurro dicit glo. idest detractor. Differunt tamen in fine, quia detractor intendit denigrare famam proximi, sed susurro intendit amicitiam separare.

61 Dubitatur. Quis dicitur criminator? Resp. qui supra. quod ille qui publice crimina alijs imponit, vel accusando, vel conuitiando.

62 Dubitatur. Quis dicitur bilinguis? Resp. qui supra. quòd proprie dicitur susurro qui nititur ex vtraque parte amicitiam rumpere. Et ideo duabus linguis vtitur ad duos vni dicens malum de alio.

63 Dubitatur. Quod est maius peccatum detractio vel susurratio? Respond. qui supra. arti. 2. quòd susurratio, quia amicus est melior quã homo, & amari quam honorari. vt dicitur in 8. Ethi.

64 Dubitatur. An resuscitando puellam immittere ei aliam animam? Resp. Chrys. quòd non aliam super induxit, sed eam quæ exierat reduxit velut e somno erigens.

65 Dub. Quomodo vocabatur hæc puella? Respond. quod vt habetur Marci. 5. & vt exponit Lyra. vocabatur Tabita.

66 Dub. Cur euãgelista dicit q. exit fama hæc in vniuersam terram illam? Resp. glo. quòd hoc ad magnitudinem & nouitatem miraculi pertinet & ad manifestam veritatem ipsius ne fictum putaretur.

67 Dubitatur. Quod signum vitæ ostendit illa puella? Resp. quod surrexit vt dictum est supra Et vt dicũt. Marcus & Lucas & exponit Chry. iussit illi dare manducare ne putaretur fantasma esse quod factum fuerat.

ALLEGORICE.

[Archisynagogus) significat Moysen [filia eius] est synagoga velut duodecimo ætatis anno. i. tempore pubertatis postquam spirituale sobolem deo generare debebat erroris lãguore consternata est ad hanc principis filiam dũ properat dei verbum vt saluos faceret filios Israel. Sancta ecclesia ex gentibus congregata quæ interior lapsu criminum deperibat paratam ad ijs fide percepit sanitatem. Notandum autem quod dũ archisynagogi filia sit duodenis & mulier hæc ab annis. 12. sanguine fluxit, eo tempore quo hæc nata est illa cepit infirmari. Vna enim pœne seculi ætate & synagoga ex Patriarchis cepit nasci & gentium extrema ratarum natio idolatriæ sanie fædari. [Nam fluxus sanguinis] bifariã potest intelligi. hoc est super idolatriæ pollutione & super his quæ carnis delectatione gerũtur, & sicut quandiu synagoga vigoit, laborauit ecclesia, sed eorũ delicto salus gẽtibus facta est. Accedit autem & tangit dñm ecclesia cum per fidem appropinquat credidit tetigit [dixit si tetigero tantum fimbriam &c.] quia his tribus fide verbo & opere, omnis salus acquiritur. [Accedit autem retro] siue iuxta hoc quod ipse ait. si quis mihi ministrat me sequatur, siue qua representem dominum in carne non videns peractis iam sacramentis incarnationis illius ad agnitionis eius gratiã peruenit. [Vnde & fimbriã vestimenti tangit] quia cum Christum in carne gentilis populus nõ vidisset verba incarnationis recepit. [Vestimentum enim Christi] dicitur mysterium incarnationis eius quo diuinitas inducta est [fimbrie vestimẽti] verba sũe de incarnatione eius dependentia] nõ aũt vestem sed fimbriam tangit] quia nõ vidit in carne dñm, sed suscepit per apostolos incarnationis verbum. [Non autem in vrbe sed in itinere pergente dño sanatur.] Vnde apostoli, quia indignos vos iudicatis vitæ æterna, ecce conuertamur ad gẽtes. Gẽtilitas aũt ex hora dñici aduentus cepit habere salutẽ. [Dñs aũt domum principis. s. synagogam ingreditur] quæ vsq; hodie [iacet in domo principis mortua] & qui videntur magistri [tibicines sunt] carmẽ lugubre canentes [turba quoque] indoctorum non est credentium sed tumultuantium, cum autem introierit plenitudo gentium tunc omnis Israel saluus fit. Vt autem rarus ex lege credentium numerus posset intelligi [turba omnis expulsa est] quam vtique saluari dominus optasset, sed irridendo dicta gestaque eius resurrectionis non fuit digna consortia. [Te-

nuit autem manum eius & surrexit puella] quia nisi mundate prius fuerint manus Iudeorum qua sanguine plene sunt synagoga eorum mortua non resurget. [Exeunte autem fama in uniuersam terram illam] electionis salus, domum Christi atque opera prædicantur.

TROPOLOGICE.

Instruimur ut in necessitatibus ad Christū accedamus, & eius auxilium quæramus etiam in itinere, & ubique eum inuocare quoniam prope est omnibus inuocantibus eum. Et si per 12. annos, i. per magnum tempus grauemur fluxu sanguinis, i. multitudine continuatorum peccatorum propter quæ ante eum uenire uereundimur. [retro] .i. in secreto. s. per secretam confessionem [tangamus fimbriam uestimenti eius] .i. gullemus quoniam compatitur nobis ex humanitate indura, & habeamus interiorem fidem, & spem posse saluari. Et ipse statim iubebit nos confidere, & sic ex illa hora compunctionis salui erimus. Et non iaceamus in domo mortui ut puella, sed dormiamus, quia licet per peccatum moriamur, tamen per pœnitentiam excitari possumus, nec adhiereamus tibicinibus .i. adulatoribus qui fouent mortuam, & eiciamus turbam .i. expellamus multitudinem sæcularium curarum, quæ interim quod intus manent puella .i. anima non resurget.

ANAGOGICE.

Dei unigenitum contemplemur qui in mūdum humiliter ueniens se a quibuscunque orari patitur, & in actis huius mundi nostram salutem operatur, & nos a uetustis peccatis liberans iubet confidere, quod in illa æterna gloria cum ipso regnare poterimus. Porrigēs nobis peccatis mortuis suæ misericordiæ manum, & nos trahet ex huius mundi miseriis ad gloriam dei patris, vbi nullus erit egritudinis metus, sed omnia sana & iucunda, & huius beatitudinis nostre fama in die iudicij a toto cognoscetur mundo.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prædicatorum.

Simile est regnum cælorum homini regi qui uoluit rationem &c.

DOMINICA XXIIII. POST Penthecosten.

Cum uideritis abominationem. Matth. 24. Luc. 21. cap.

Hæc uerba dicit dominus anno ætatis suæ 33. die 12. Martij. in die Martis.

HISTORICE.

Futurorum dominus uaticinator egregius discipulos ut eam quæ a Daniele prædicta fuerat sancto in templo desolationis abominationem, quando cernerent legentes tunc intellectu caperent quod eo. s. adueniente tempore ciuitatum incole ad montes confugerēt qui uero in agris aut rectis a casu degerent, ne quaquam etiam obrerum indigētiam opportunarum proprios repetere auderent lares. Prægnantibus uero atque nātis ubera præbētibus angustias imminere prædixit ut quam nequaquam eorū sabbato fieret fuga aut hyeme orare debere præmonuit, quoniam tunc talia eis aduersa qualia nec ante præterisse, nec post futura fore euenirent, & nisi electorum intuitu illud abbreuiatum fuisset tempus omnis minime caro salutem nacta fuisset. oā falsi tunc aderunt prophetæ signis consecātes uariis quibus electos ipsos si tamen possibile foret erroribus implicarent quibus ut nullam Christum demonstrantibus fidem daret iussit, quoniam ad fulguris instar dum in oriēte exurgit ab occiduo conspicitur filij hominis aduentus prospectabitur. Vbi uero iaceret cadauer ibi coadunandas dixit aquilas in ecclesiasticis; statim luminaribus adesse signa, vt eorum etiam commoueantur uirtutes & domini in cœlo signum demonstrandum fore, terræ uero generationes cunctas lachrymari, cum tam excellentem hominis filii celsitudinem in nubibus aduenientem, & suos a quatuor sæculi extremitatibus electos tube uoce suorum ministerio exercituum cum uocaturos cernerent, sici similitudine eos ut in ramis dei regnum fore agnoscerent edocens. Cuius cum folia ac tenellus ramus apparent estas non longe abest, ita nec omnium finis rerum procul cum præmissa euenerint fore. illā uero minime præterire debere generationē quoadusque completentur omnia, & cælum quidem ac terram sed non uerba pertransiri debere sua promisit.

QVærenda nunc & soluenda sunt dubia.

1 Dub. Quando cur & ubi dominus prædixit prædicta uerba? Respon. q. ut habetur ante hoc euangelium sedebat in monte oliueti, die Martis eius passionem præcedente, & hæc dixit discipulis secreto eum interrogantibus quando destructio templi quam eis prædixerat futura esset.

2 Dub. Quæ fuit illa abominatio? Resp. Hier. quòd fuit statua cæsaris a Pilato posita in templo, quia abominatio secundum ueterem scripturam idolum nuncupatur.

3 Dub. Cur dicitur desolationis? Resp. Ly. quia in templo desolato posita fuit.

4 Dub. Vbi habetur a Daniele de ista abominatione? Resp. Hiero. quod 9 capitule sic habetur. & in dimidio hebdomadis auferetur sacrificium & libamina & in templo desolationum abominatio erit usque ad consummationem temporis, & consummatio dabitur super solitudinem.

5 Dub. Cur dicit videritis? Resp. Chry. in Homel. vt discant quoniam viuentibus quibusdā eorum hæc erunt.

6 Dub. Cur dicit, tunc qui legit intelligat? Respon. Ly. i. v. qui legit prophetiam Danielis intelligat eam de hoc facto.

7 Dub. Qui debent fugere ad montes &c? Respond. Reinig. quòd imminente desolatione Hierusalem omnes Christiani qui in Iudæa erant diuino miraculo moniti, ut habetur in ecclesiastica historia transierunt Iordanem & iuerunt in Pellam ciuitatem, & ibi steterunt sub tutela Agrippę regis qui subditus erat sub Romano Imperio.

8 Dub. Cur dicit si qui in tecto &c? Resp. Chry. in Home. quòd ut ostendat ineuitabilia mala futura esse in Iudæis, quoniā eligibilius erat nudo corpore saluari, quàm reuerti domum protollendo uestimento, quoniam si illi qui in ciuitate sunt fugiunt, multomagis qui foris sunt non oportet ad ciuitatem refugere.

9 Dub. Cur potius dicit ue prægnantibus &c. quàm aliis? Resp. qui sup. quòd ea quæ a natura sunt qualiter aliquis fugiet qualiter. n. prægnans fiet leuis ad fugam, aut lactans poterit eum, quem peperit deserere, & ut Origē. dicit, quoniam non erit tunc tempus miserendi, neque super prægnantes, neque super lactantes, neque super infantes eorum.

10 Dub. Cur dicit orate autem ne fuga uestra fiat hyeme uel sabbato? Resp. Hie. super Mat thæum, quia. s. de altero duritia frigoris prohibet ad solitudines & in montibus desertisque latitare. In altero autem transgressio legis est si fugere noluerint aut mora imminens si remanserint.

11 Dub. Quomodo faciunt contra legem fugiendo in sabbato? Resp. Lyr. Quoniam iter sabbati dicitur mille passus, nec plus licebat ambulare qui a talis ambulatio magis erat ad recreationem quam ad laborem, nec erat contra sabbati quietem.

12 Dub. Quæ fuit illa tribulatio magna &c? Resp. Iosephus qui Iudaicam scripsit historiā talia mala dicit illi populo tempore Titi & Vespasiani accidisse, ut nix credibilia essent, quæ etiam prædixit Lucas 21. c. Vnde nō immerito dictum est talem tribulationem, nec fuisse a naturæ initio, nec futuram.

13 Dub. Nunquid persecutio Antichristi erit maior? Resp. Aug. ad Hesichium, quod si & tempore Antichristi talis, aut maior forsitan erit intelligēdum est de illo populo dictum quod eis amplius talis futura nō erit. s. n. Antichristum illi primitus & precipue recepturi sunt, factaus est tunc ille populus tribulationem potius quam passurus.

14 Dub. Quomodo breuiati sunt dies illi? Respon. Hiero. quòd non mensura, sed numero breuiati sunt.

15 Dub. De qua carne intelligit cum dicit omnis caro? Resp. Ly. quod hic caro accipitur pro homine. Sicut Gen. 7. non permanebit spiritus meus in homine in æternū quia caro est.

16 Dub. Quomodo intelligitur quod non fieret salua omnis caro? Resp. qui sup. quòd nullus homo fieret saluus si esset longum prædicte tribulationis tempus negatio. n. posita huic signo uniuersali omnis, facit ipsum equipollere signo uniuersali negatiuo, quia omnis non ualet nullus.

17 Dub. Quomodo propter electos breuiati sunt dies illi? Resp. Aug. ad Hesichium quod tempore euersionis Hierusalem fuerunt aliqui electi qui ex circuncisione crediderāt propter quos breuiata sunt mala.

18 Dub. Si breuiati sunt dies numero, ergo prophetia Danie! non fuit completa de hebdomadibus? Resp. qui sup. quòd Lucas apertissime testatur ipsam tunc fuisse completam, quando euersa est Hierusalem.

19 Dub. Cur Ioannes Euangelista non scripsit de hac euersione? Resp. Chry. in Homē. quòd fuit ex dispensatione Spiritussancti ut non uideretur ex ipsa eorum quæ facta sunt historia scribere, etenim post captionem Hierusalem uixit multo tempore. Sed alij Euangelistæ qui ante mortui sunt & nihil horum uiderunt

ipſi ſcribunt vt vndique fulgeat prænuntiationis veritas.

20 Dubit. Quando erit tempus de quo dicit tunc ſi aliquis vobis dixerit &c? Reſpond. qui ſupra. quòd dominus conuertit hic ſermonem ad tempus aduentus ſui ad iudicium & ita intelligitur illud tunc.

21 Dubita. Quia dicit tunc ſcilicet in tempore euerſionis Hieruſalē ſi quis vobis dixerit &c. & tñ tunc non venit ad iudicium? Reſp. qui ſupra. q̄ ſicut enim ſupra dixit euangeliſta. c. 3. in diebus illis venit Ioannes baptiſta. nō tempus quod immediate eſt conſequens oſtendit cum. 30. anni in medio eſſent, ita & hic cū dicit, tunc totum mediū tempus ptermiſit quòd futurum erat a captione Hieruſalem uſque ad initia conſummationis mundi.

22 Dub. Cur non debebat credere. dicentibus hic eſt Chriſtus &c? Reſp. Lyra. quia multi diſcipuli antichriſti venient ad ſeducendum populum dicendo, q̄ ipſe ſit vere Chriſtus in lege promiſſus & in prophetis. Et ideo dicit q̄ eis non credant, quia non ſolū habebunt verba ad decipiendum', ſed etiam ſigna quod eſt difficilius ad euadendum.

23 Dub. Qui erunt pſeudochriſti &c? Reſpō. ſupra. quòd pſeudochriſti erit falſus Chriſtus. ſcilicet Antichriſtus, & pſeudoprophetę ideſt in falſi prophetæ erunt miniſtri eius.

24 Dub. An ſit poſſibile quòd electi in errorē inducantur? Reſp. Greg. 31. moral. dicens quia electorum cor & trepida cogitatione concutitur, & tamen eorum conſtantia non mouetur vna ſententia dās utrūq; complexus eſt. quaſi enim iam errare eſt in cogitatione titubare, ſed ſi fieri poteſt ſubiungitur, quia fieri nō poteſt vt in errorem electi capiantur.

25 Dub. Cur dicit, ecce prædixit vobis? Reſp. qui ſupra in homel. quoniam iacula præuiſa minus feriunt. Dominus enim noſter perituri mundi præcurrentia mala denuntiat, vt eo minus perturbent venientia quo fuerunt pſcita.

26 Dub. Cur non debent exire ſi dixerint. Ecce in deſerto eſt? Reſp. Lyr. quòd dicent Chriſtum tanquam religioſum in loco deſerto exiſtere, ut homines errore depraueni.

27 Dub. Cur dicēt eū eſſe in penetralibus? Reſpō qui ſup. vt homines dominātes Antichriſti poteſtate concludant.

28 Dub. Quę dicuntur penetralia? Reſp. Lyra. quod ſunt loca occulta, & uocabuliſtæ dicunt ea eſſe ſecreta loca interiora, ſicut ſecretam cameram. Et etiam in tēplo ubi dabanē oracula.

29 Dub. quæ ſimilitudo eſt fulguris ad aduentum Chriſti? Reſp. Chry. in homel. quòd ſicut fulgur non indiget annuntiante aut præcone, ſed in monumento temporis monſtratur ſecūdum vniuerſum orbem terrarum etiam his q̄ in thalamis ſedent. Ita & aduentus Chriſti ſimul apparebit vbique ꝓpter gloriæ fulgorē.

30 Dub. Cur dicit vbicunque fuerit corpus ibi congregabuntur & aquilæ? Reſp. qui ſupra. q̄ in hoc dixit ſecundum ſignum ſui aduentus.

31 Dub. Quomodo hoc intelligitur? Reſp. Ly. quod corpus. ideſt Chriſtus in humanitate qa veniet ad iudicandum in forma humana aquilæ illuc congregabuntur. ideſt ſancti occurrētes Chriſto venienti ad iudicium.

32 Dubita. Cur ſancti nominatur aquilæ? Re. Hilarius q̄ ꝓpter volatū ſpiritualis corporis.

33 Dibitatur. Si aquilæ congregantur vbi ſunt corpora? Reſp. Hier. quòd ad corpus. ideſt Ioathon. quòd latinæ conueniuntius cadauer dicitur congregantur ad eſcam.

34 Dub. Cur potius dicit de aquilis quam de vulturibus? Reſp. origenes. quòd in hoc voluit oſtendere magnificos & regales omnes qui in paſſione domini crediderunt. Et etiā vt dicit Hieron'. quoniam quibus iuuentus renouata eſt vt aquilæ & qui aſſumūt pœnas vt ad Chriſti veniant paſſionem recte aquilis cōparanē.

35 Dubita. de qua tribulatione intelligit cū dicit. Statim autē poſt tribulationem. Reſp. Chryſoſtomus in homel. q̄ de ea quæ erit dierum Antichriſti, quæ erit magna tot exiſtentibus deceptoribus.

36 Dub cur dicit ſtatim? Reſp. q̄ ſupra. qm̄ illa tribulatio nō extendetur per temporis longitudinem, quia Chriſtus confeſtim aderit.

37 Dubita. quomodo ſignum filij hominis apparebit in cœlo? Reſp. Lyra. id eſt in aere quō aliquando vocatur cœlum in ſcriptura.

38 Dub. Ad quid apparebit illud ſignum? Reſ. Chryſ. in homel. quod ut verecundiam iudęorum confutet.

39 Dubita. Quomodo plangent omnes tribus terræ cum ſancti tunc non fleant? Reſp. Lyra. ideſt aliqui de omnibus tribubus & nationibus in quibus erunt aliqui mali quibus aduentus iudicis erit triſtabilis.

40 Dubitatur. Cur plangent? Reſpond. Chryſoſt. in homel. quia viſa cruce conſiderabunt quòd mortuo eo nihil profecerunt. & quoniā crucifixerunt cum quem adorari oportebat.

41 Dub.

41 Dub. Cur dicit tribus terræ? Reſ. Hier. quoniam hi plangent qui municipatum non habent in cœlis, ſed ſcripti ſunt in terra.

42 Dub. Ad quid mittet Angelos ſuos? Reſp. Lyra. quod ad colligendum cineres mortuorum quia eorum miniſterio colligentur.

43 Dub. Quæ turba erit illa? Reſp. Ly. quòd ſicut in datione legis auditus eſt ſonitus terribilis, ut habetur Exod. 16. ita audietur tunc ſonitus conſimilis uirtute Angelorum factus in elementis.

44 Dub. Quæ erit illa uox magna? Reſp. qui ſup. quòd erit uox Chriſti uocantis mortuos ad iudicium.

45 Dub. An ſolum electos congregabunt ad iudicium? Reſp. qui ſup. quòd licet omnes adducantur ad iudicium tamen electi ſpecialiter adducentur miniſterio Angelorum ſanctorum, quia erunt conciues eorum.

46 Dub. Qui erunt illi quatuor uenti? Ref. Remig a quatuor uentis. i. a quatuor climatibus mundi. ſ. Oriente, Occidente, Aquilone, & auſtro. Vnde oriuntur quatuor principales uenti, ut dicit Lyra.

47 Dub. Vnde oriuntur uenti? Reſp. S. Tho. ſuper Ioan. quòd in generali ſcitur quia auſter fiat a meridie in aquilonem, & boreas econuerſo, in ſpeciali uero ſciri non poteſt.

48 Dub. Quibus horis diei magis flant uenti? Reſp. qui ſupr. ſuper Iob. quod uenti orientales flant mane deinde meridionales, ſed uerſus ueſpere uenti occidentales.

49 Dub. Qui uenti cauſant pluuias, frigus & tempeſtates? Reſp. qui ſup. quòd uenti meridionales cauſant pluuias & tempeſtates. Septentrionales autem cauſant frigus.

50 Dub. Cur dicit a ſummis cœlorum &c? Reſpon. Remig. quòd ne forte aliquis putaret, quod ſolummodo a quatuor partibus mundi, & non a mediterraneis regionibus & locis.

51 Dub. Qui ſunt ſummi cœlorum & termini eorum? Reſp. Ly. quòd iſte eſt modus loquendi ſecundum apparentiam, quia ſecundum ueritatem equaliter diſtant cœli a terra, undi q: eſt ergo ſenſus a ſummis cœlorum. i. ab omni 1
loco qui ſub cęlo eſt.

52 Dub. Cur dicit quod eſt in ianuis? Ref. quia ille qui eſt in ianuis cito erit in ciuitate, uel in domo, ita erit aduentus Chriſti.

53 Du. Quam parabolam docet ficus? Ref. Ly. diſcite parabolam. i. ſimilitudinē quam poſt dixit.

54 Dubia alia circa hoc Euang. require dominica 1. aduentus, & etiam expoſitiones ſenſuum myſticorum.

EADEM DOMINICA SECVNdum ordinem prędicatorum.

Abeuntes phariſei &c.

DOMINICA XXV. POST Pent. ſ. ſecundum ordinem Prād.

Loquente Ieſu ad turbas &c.

DOMINICA XXVI. POST Pent. ſecundum ordinem Præd.

Cum ſublenaſſet oculos Ieſus. Vide dominica. 4 quadrageſimæ.

IN DEDICATIO. ECCLESIAE.

Ingreſſus Ieſus perambulabat hiericō. Luc. 19. cap.

Hiſtoria huius euangelij facta eſt anno Chriſti 33. die 17. Martij. in die Iouis.

HISTORICE.

Domino per Hiericō iter agente publicanorum princeps. Zachæus nomine diuitiis abundans cum ſummo Ieſum optaret uidere deſiderio, nec præ turba plurima ualeret in ſycomorum arborem aſcendit, qm̄ cæterorū altitudinē minime equabat, ut inde proſpiceret trāſeuntem, quem cum intuitus dominus tuiſſet, ut feſtinanter deſcenderet iuſſit, qm̄ ad eius diuertere intēdebat domū, qui magna pfuſus lętitia ſtatim imperata pfecit eumque cū diſcipulis in ſuā recepit domū. Murmurātibus cōtra dūm aſtātibus q̄ publicani habitaculū peteret, Aiebat autem dño Zachæus, ſe cunctorū qnę poſſideret bonorū dimidiū pauperibus uelle elargiri. & ſi qua fraude acquiſiuiſſet bona ſe quadruplum reſtituere decreuiſſe. Dominus autē illi ipſa die domui ſalutem aduenire reſpōdit eo quòd ex ſtirpe ipſe Zachæus foret Abrahæ. Filiumque aduenire hominis & ut quod perierat requireret, & indigentibus ſalutem afferret.

PRoponenda ſunt dubia, & ſoluēda.

Dub. Igitur, quo ibat Ieſus quando trāſibat per Hiericō? Reſp. quòd ut habetur ante illud euangelium ibat in Hieruſalem.

Du. Cur ponitur hic nomen proprium Zachæi? Reſp. Lyra. qm̄ dignus erat nomen propter conuerſionis facilitatem, & conuerſi perfectionem. 2

Du. Qui dicunt publicani & de uectigalibus 3

ac

Universidad de Deusto
Biblioteca

ne pedagiis. Vide dominica 3. post Penthec. a primo dubio, vsque ad 12.

4 Dub. Quomodo erat diues? Resp. Amb. super Lucam. quia ei erat census ex fraude.

5 Dub. Cur cupiebat videre Iesum? Ref. Titus, quia iam pullulauerat in eo semen salutis.

6 Dub. Cur volebat videre quis esset? Resp. qui supra, utpote qui nunquam eum viderat.

7 Dub. Quæ dicitur arbor sychomorum? Respon. Beda, q. est arbor moro folijs similis, sed altitudine præstans. Vnde a latinis celsa nuncupatur, & sicus fatua dicitur.

8 Dub. Cur dominus suspexit? Ref. Ly. quod vt approbaret deuotionem illius.

9 Dub. Cur Euangelista dixit, & vidit eum? Resp. Cyrillus, quod vidit hominis animam promptissime nitentem ad sanctę viuendum, & eum ad pietatem conuertit.

10 Dub. Cur vult dominus vt Zacheus festinãs descendat? Ref. vt adimpleret desiderium eius volentis eum videre.

11 Dub. Cur dominus non inuitatus dixit q. oportebat eum manere in domo Zachei. Ref. Amb. vbi supra. quoniam dominus sciebat hospitis sui vberem esse mercedem, sed tamen & si non vocem inuitantis audierat affectum.

12 Dub. De qua domo intelligit dominus? Re. Ly. q. de materiali propter refectionem Christi & discipulorum, & etiam de doctrina spirituali conscientiæ in qua voluit Christus manere per gratiæ infusionem.

13 Dub. Cur dicit oportet eum nullus constringeret eum ad ibi manendum? Resp. quod est sensus contentor volo & eligo tecum manere, & etiam oportet respectu finis: vt. s. salutem tuæ domui tribuam.

14 Dub. Cur gaudebat? Resp. quia complebatur eius affectio videndi dominum.

15 Dub. An licite alij murmurarent videntes videntes Iesum conuersari cum malis? Resp. q. non, quia non conuersabatur cum eis, vt malus fieret, vel vt eos confirmaret in malo, sed vt sanaret eos sicut medicus visitat infirmum vt eum sanet, ut dicit Lyra.

16 Dub. Qui erant murmurantes? Resp. qui supra, q. pharisæi, & alij malignantes.

17 Dub. Cum Paulus dicatur. 1. Cor. 5. Si quis frater fuerit rapax, aut auarus, cum huiusmodi, nec cibum esse sumendum. Ergo Christus non debebat comedere cum Zacheo auaro? Resp. Chryso. q. tunc vitare præcepit Paulus fratres cum persistant in malo. Hic vero Zacheus erat mutatus.

18 Dub. Cur Christus non redarguit murmurantes? Resp. qui supra. quod medicus nisi patiatur saniem ægrotorum non liberat a morbo, & tamen in fine euangelij respondet eorum murmurationi.

19 Dub. Cur stabat Zacheus? Resp. Lyra, quòd ad obediendum domino promptus.

20 Dubit. Cur Zacheus dat dimidium bonorũ suorum pauperibus &c. Resp. Chryso. q. sol iustitiæ nequitiæ fugauit caliginem, nondum .n. voce didicerat & obedit intus illustratus.

21 Dub. Cur Zacheus dicit: Ecce? Resp. Theophi. quia statim paratus erat. Ideo non dicit dabo & restituam, sed do, & restituo.

22 Dub. Cur dat medietatem pauperibus, & reddit quadruplum? Resp. Theophi. q. si velimus subtilius indagare, nihil sibi de proprijs restabat facultatibus, data enim medietate bonorum pauperibus: ex residuo reddebat Iesu in quadruplo.

23 Dub. Quomodo poterat reddere quadruplum defraudatis, & post adhuc dare medietatem pauperibus? Resp. Chryso. q. opes Zachei non solum erant iniuste, sed etiam ex patrimonio fuerunt congregate.

24 Dub. Nunquid sufficiebat reddere quantũ defraudauerat? Ref. qui supra. quod non, quia sciebat legem sic iubentem. Exo. 22.

25 Dubit. Cum ibi in aliquibus lex præcipiat reddere duplum, & in aliquibus quadruplum, & etiam in aliquibus quintuplum, cur ipse solum dicit se reddere quadruplum? Resp. Lyra. quod per hoc quod hic exprimitur restitutio media intelligunturalię duæ extreme.

26 Dub. Cum nullus iudex eum condemnare ret ad soluendum q. dicit lex cur ipse soluit? Resp. Chryso. quod non expectauit Zacheus legis censuram ipse sibi iudex effectus.

27 Du. Quæ salus poterat esse domui Zachei? Resp. Theophi. q. in hoc ipsum Zacheum significat assecutum fuisse salutem per domum habitatorem significans, quia dñs non vocasset filium Abrahæ inanimatam fabricam.

28 Dubit. Cum fuisset malus cur dicit ipsum esse filium Abrahæ? Resp. Beda, quod vt non solum eos qui iuste vixerant, sed & eos qui ab iniustitia respiscunt ad filios promissionis pertinere declaret.

29 Dub. Cur dicitur filius Abrahæ, quia omnes Iudæi erant filij Abrahæ? Ref. Beda, quod non dicitur filius Abrahæ, quia de eius stirpe natus

natus sit, sed quia eius fidem imitatus est.

30 Dub. Cur dicit sit filius Abrahæ non dicit erat filius Abrahæ? Resp. Theophil. q. prius quando erat publicanorum princeps nullam similitudinem habens ad Abraham iustũ nõ erat Abrahæ filius.

31 Dub. An Zachæus fuerit Iudæus uel Gentilis? Resp Lyr. quod erat Iudæus, quia illa res de reddendo quadruplum non erat data Gentilibus sed Iudæis.

32 Dub. Quia supra dub. 19. ex auctoritate Bedæ dicitur quod non erat de stirpe Abrahæ, & sic uidetur quod non fuit Iudæus? Resp. qui sup. quòd Bedæ dictum, & etiam est quoddã dictum Ambrosij dicentis esse filium per fidem, quæ dicta sunt intelligenda, quod licet fuerit ex stirpe Abrahæ, tamen magis per fidem fuerit filius, quam per carnis propagationem.

33 Dub. Cur dicit uenit.n. filius hominis & cę Resp. Theophil. quòd ut compescat murmurantes. Et ut dicit Chry. q.d. quid me crimina mini si rectifico peccatores, tam.n. procul est a me odium peccatorum, quòd eorum causa aduenerim, nam medicus ueni non iudex, ob hoc conuiua fio languentium patiorq; fetorẽ ut præstem remedia.

34 Dub. Quid est illud quod perierat? Respon. quod primum genus humanum domum parti cularis peccatores, qui contra legẽ agebãt.

35 Dub. Cur ergo non saluauit omnes peccatores? Resp. quia ipsi noluerunt saluari, nec fuit culpa medici, si egrotus perierit cum non uult præcepta custodire medici.

ALLEGORICE.

[Zachæus] qui interpretatur iustificatus credentem ex gentibus populum significat, qui per occupationem temporalium depressus erat [qui intrantem in Hiericо saluatorem uidere uoluit] dum fidem quam mundo attulit participare quæsiuit [turba] est imperite cõfusio multitudinis, quæ uerticem nequiuit uidere sapientiæ, ergo Zachæus quamdiu in turba est non uidit Christum, sed plebeiam trãsgressus insciti am meruit quem desiderabat aspicere, terrena. s. relinquendo, & arborem crucis ascendendo. [quia inde dominus erat transiturus] quia sic uenerat per Iudæos ut trãsiret ad gentes quas suspiciens uidit, quia per gratiam elegit [quod autem descendens de sicomoro, & sic in domo mansionem parare iubetur] significat gentes idololatriam quæ est ficus fatus, derelicturos & domos mentium Christo paraturos esse. [ac festinanter] & gaudenter postquam ueritatem agnouit scriptum recepturos, quanquam Iudæi murmurarent, contra gentes quasi contra idololatras. [Zachæus autem] i. populus Gentilis trans in fide. [Dimidium [Imperium. s. Occidentale [dedit pauperibus]. s. Ecclesiæ Christi, quæ tunc pauper erat rebus. [ac quadruplum reddit] s. animam, corpus, bona, & religionem Christo dedicans per quem salutem consecutus est quia per fidem filij uteri Abrahæ facti sunt, quos Christus per se, & Apostolos ac prædicatores uenit quærere, & saluos facere.

TROPOLOGICE.

Admonemur, ne quamuis grauemur sceleribus immanissimis in desperationis laqueũ incurramus, sed [Zachæi] exemplo iustificemur ascendentes in arborem pœnitentiæ, quæ fatua estimatur ab impiis, & tamen dominus per eam transiens in arborem crucis nobis exemplum reliquit vt capiamus crucem nostram & eum sequamur, quia in domo nostra spirituali manebit. & nos gaudio replebit, nec curemus de murmurantibus contra nos allerentibus non fatuos esse quibus uita nostra pœnitentię dedit insania putatur, quinimo peccata nostra abundantissimis eleemosynis redimamus, & cuilibet debita persoluamus in quadruplum, & tunc salus in nobis erit a Deo, ut imitatores Abrahæ dici mereamur eo quod a nostra exierimus cognatione. s. ab antiqua nequitia, & inter Christi non patiemur uacuum & inane qui uenit quærere, & saluum facere quod perierat.

ANAGOGICE.

Relicta terrena substantia ascendamus in arborẽ contemplationis ut uideamus Iesum quis sit, quia implicati communi errore turbæ uacantis circa temporalia pusilli erimus, nec poterimus plane Deum contemplari, sed ascendamus quo Christus ascendit, & eum ui debimus, & ab eo aspiciemur, & festinanter descendet in mentem nostram, & gaudebimus reiectis murmurationibus terrenæ uiuẽtium, & tunc dimidium bonorum nostrorum i animam Dei imagine insignitam suo subiiciemus creatori, qui pauperem uitam elegit in hoc mundo cum esset dominus omnium, reddemusq; quadruplum de talentis nobis datis. i gratiam Dei non inuacuum recipientes operabimur de uirtute in uirtutem & laudabi-

Universidad de Deusto
Biblioteca

dabimur a domino, quod in paucis fideles fuerimus, & sic super magna nos constituet salutem æternam contribuendo, eo quod sic. 1 verissimus Abrahæ filij, qui cum erraremus nos quæsitos æterno patri humeris suis baiulans in ligno crucis saluos reddidit in illa æ- 2 terna tabernacula in quibus cum patre & spiritu sancto viuit in sæcula sæculorum amen.

IN VIGILIA SANCTI ANdreæ Apostoli.

Stabat Ioannes & ex discipulis eius duo. Ioan. 1. cap.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 33. die 8. Ianuarij. die. S. Louis.

HISTORICA.

Ioannes quadam cum duobus ex suis staret discipulis Iesum intuitus die ambulante 5 hunc agnum esse Dei ait, quo prædicti audito discipuli dominum insequentes vbi habitaret 6 scisciatati sunt, & eius conspecto diuerticulo ea cum hora esset quasi decima die pœnes eum commorati sunt. Andreas autem ex his discipulis unus suum ad dominum adduxit germanum Symonem eique quod hic Christus esset affirmauit, quem prospiciens Iesus cephas, ut 7 deinceps cognominaretur imperauit. in crastinum igitur Galilæam tendens Philippum ex Bethsayda dictorum fratrum ciuitate vocauit dominus, qui statim Iesum a Nazareth Nathanaeli prædicauit, hunc q; esse quem Moyses exteriq; uates prænunciassent, quærente itaque Nathanaele an quicquam ex Nazareth boni euenire posset, respondit Philippus 8 ut ipse ueniens contemplaretur, quem ut uenientem aspexit dominus hunc Israelitam uerum in q uo nullus lateret dolus esse testatus est, rogatus autem a Nathanaele quemadmodum sui noticiam haberet? Respondit dominus, eum sub ficu intuitum antequam Philippus ei loqueretur fuisse, ilico autem his perceptis hunc Dei filium ac Israel regem Natha- 9 nael confessus est, cui dominus quod ex eius dicto. S. quod cum sub ficu uiderat fidem esset amplexus dixit, se his in futurum maiora uisurum quod eo los etiam apertos Angelosq; ascendentes, & super hominis filium descendentes prospecturi forent.

Recto tramite ad dubia soluenda accedamus.

Dub. Vbi stabat Ioannes? Respon. Chry. quòd circa flumen Iordanis.

Dub. Quis fuit ille alius discipulus? Resp. q Chry. & Lyr. opinantur quod fuerit Ioannes Euangelista qui hæc scripsit.

Dub. Cur Ioannes uoluit potius expectando Christum ibi ei testimonium perhibere quàm eundo hinc inde eum prædicare? Resp. Chry. super Ioan. quod hæc maioris edificationis fuit, quia. n. paruam immisit scintillam repente flamma in altum eleuata est. Aliter autem & si circuiens hoc dixisset, uideretur ex studio quodam humano fieri quæ fiebant, & suspitione plenum esset eius præconium.

Dub. Cur Ioannes ita respiciebat Christum ambulantem? Resp. Theophil. quòd quasi oculis innuens gratiam & admirationem quam habebat in Christo.

Dub. Per quæ loca ambulabat Iesus? Resp. Ly. quòd prope locum ubi stabat Ioannes.

Dub. In quo loco morabatur Iesus? Resp. qui sup. quòd post baptismum moræus est ad tempus prope locum Ioannes, & factus est Ioanni familiaris, ut sic frequenter Ioannes diceret testimonium de eo in sua præsentia, quatenus ab aliis cognosceretur.

Dub. Cur Ioannes non fecit suis discipulis magnum sermonem de Christo? Resp. Chrys. ubi sup. quoniam unum solum in studio habebat adducere eos & coniungere Christo, sciebat enim quod de reliquo non indigerent eo testante.

Dub. An Ioannes solum dixerit illis discipulis de Christo. Ecce agnus Dei. Respon. qui sup. quòd non singulariter discipulis loquitur sed ei publice cum omnibus loquitur.

Dub. Cur Ioannes non rogauit eos ut sequerentur Christum? Resp. qui sup. quòd non facit eis sermonem deprecatiuum, sed admiratur solum præsentem, & demonstrat eis præparationem propter quam uenit, & modum præparationis. Agnus enim utrunque insinuat.

Dub. Cur dicitur agnus Dei? Resp. qui sup. quòd propter excellentiam, & ut Augu. dicit singulariter hic est agnus Dei, quia singulariter huius agni sanguine solum homines redimi potuerunt, hic agnus quem lupi timent, qui leonem occisus occidit.

11 Dub.

11 Dub. Cur potius nunc isti discipuli secuti sunt Christum quam quando Ioannes dixit, qui post me venit ante me factus est, & cuius non sum dignus soluere corrigiam calciamenti eius? Respon. Chry. vbi sup. quòd multi non ita adducuntur cum aliquid excelsum de Deo dicitur sicut cum benignum & amicum hominem audiunt, & aliquid ad salutem hominum pertinens.

12 Dub. Cur alij discipuli Ioannis non secuti sunt Christum, sicut isti duo? Resp. qui supr. q qui meliores erant eum secuti sunt.

13 Dub. Quia videntur ingrati relinquere ex magistrum proprium? Resp. qui sup. quod nõ contemnentes, sed ab eo persuasi promittens quod Christus baptizaret in spiritu secuti fuerunt Christum.

14 Dub. Cur Christus interrogat eos quid quę rerent? Resp. qui sup. quòd non interrogat vt addiscat, sed vt per interrogationem magis eos familiares faciat & ampliorem fiduciam Dei, & ostendit eos auditione dignos.

15 Dub. Cur vocant Iesum magistrum? Resp. qui sup. quòd quasi ad discipulatum se impellentes & causas ostendentes propter quid sequebantur.

16 Dub. Cur quærunt vbi habitat? Resp. Alcuinus quòd nolebant transitoriæ vti eius magisterio, sed sic inquirunt, vt & tunc in secreto verbis illius imbui, & exinde possent sæpius eum visitare, & plenius instrui.

17 Dub. Cur Christus dicit eis venite & videte? Resp. qui sup. q. d. habitaculum meum explicari non potest sermone, sed opere demonstratur. Venite ergo credendo, & operando, & videre intelligendo.

18 Dub. Cur non dixit eis, cur quæritis mansionem meam? Resp. Chry. vbi supra. q quia familiariter sicut cum amicis loqui eis volebat.

19 Dub. Cum Mat. 8. dicatur. Filius hominis non habet vbi caput reclinet, quomodo vult ostendere eis domum suam? Resp. qui sup. q & si non habuerit proprium domicilium non tamen negatur quin haberet sicut hospes domum accommodatam ad manendum.

20 Dub. Cur dicit Euang. q hora erat quasi decima? Resp. Theophi. vt erudiret quod doctrinã propter tempus non est prætermittenda.

21 Dub. Cur manserunt die illo apud eum? Respon Ly. vt audirent verba vitę ab eo.

22 Dub. Cur Euangelista non ponit nomen alterius discipuli? Resp. Chrys. vbi sup. quòd etiam si dixisset nulla vtilitas eueniret, neq; enim 72. discipulorum nomina Euangelista posuit.

23 Dub. Quid didicerunt a Christo illa die? Resp. qui sup. q ab eo edocti fuerunt, q ipse erat saluator mundi.

24 Dub. Quis dicitur Messias? Ref. Aug. super Ioan. q Messias Hebraicæ Christus Græce & Latinæ vnctus dicitur.

25 Dub. Quando Christus fuit vnctus? Resp. Lyr. q ipse fuit rex & sacerdos vnctus in humana natura plenitudine gratiæ, sicut reges & sacerdotes in veteri testamento vngebantur corporali vnctione. Et ideo dicitur in Ps. 44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo letitiæ, præ participibus tuis.

26 Dubi. Cur Andreas duxit Petrum ad Iesum? Respond. Chryso. quod vt omnia ab illo discat.

27 Dub. Cur ipse Andreas non instruit Petrũ? Resp. Ly. quia non confidebat de se quod posset eum sufficienter instruere.

28 Dub. Qualiter Iesus intuitus est Petrum? Resp. Beda. q non solum exterius, sed etiam interius videns eius deuotionem.

29 Dubitat. Cur dicit Iesus Petro. Tu es Symon &c. Resp. Lyr. q.d. tu es vere obediens, quia nomen tuum est proprietati tuæ consonum.

30 Dub. Cum Mat. 6 dicatur Bariona. Quomodo hic dicitur filius Iohanna? Resp. Lyr. quod idem est nomen Iohanna & Iona qui erat pater Petri, sed aliqualiter diuersificatum sicut in Latino Nicolaus & Colinus.

31 Dub. Quid interpretatur Cephas? Ref. Beda. q Syriace Cephas dicitur, & idem est græce & Latinæ Petrus, & in vtraque lingua nomen a petra deriatur.

32 Dub. Cur voluit vt Symon diceretur Petrus. Resp. qui sup. q propter firmitatem fidei, quia illi Petre adhæsit, de qua Apostolus ait. Petra autem erat Christus.

33 Dub. Cur mutauit sibi nomen. Resp. Chry. vt ostendat q ipse est qui vetus testm dedit, & nomina transmutauit qui Abram Abrahã vocauit, & Sarai Saram, & Iacob Israel.

34 Dubit. Cur Deus non imponit nomina a principio Nationitatis, sed post imposita mutat. Respond. qui sup. quod & multis quidem & a Nationitate nomina imposuit, vt Isaac & Sanson. Alij aũt post eam quæ a progenitoribus

bus est nuncupationem, ut Petro & filiis Zebedæi.

35 Dub. Que est ratio sic in diuersis ætatibus imponendi nomina? Resp. qui sup. quòd quibus a prima ætate debebat uirtus claresceré, ex tunc nomina susceperunt. Quibus autem postea debebat augeri postea nuncupatio posita est.

36 Dub. An nomina diuinitus imposita habeant aliquod priuilegium? Resp. S. Thom. 3. par. q. 37. art. 2. quòd semper talia nomina significant aliquod gratuitum donum eis diuinitus datum sicut Gen. 17. dictum est appelleberis Abraham quia patrem multarum gentium te constituet Matth. 16. dictum est Petro tu es Petrus & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam.

37 Dub. An nomina quæ imponuntur singulis hominibus imponantur a casu uel a causa? Resp. qui sup. quòd talia nomina semper imponuntur ab aliqua proprietate eius cui nomen imponitur. Vel a tempore sicut in festis sanctorum natis imponuntur nomina illorum sanctorum, uel a cognatione, quando nato imponitur nomen patris uel alicuius de cognatione, vel ab euentu, sicut Ioseph vocauit primogenitum suum Manassem dicens obliuisci me fecit Deus omnium laborum meorum. Gen. 41. vel ab aliqua qualitate nati, sicut Genes. 15. impositum est nomen Esau quod interpretatur rubeus qui primò egressus est de utero, quia erat rufus.

38 Dub. Quando imponuntur nomina hominibus? Resp. qui supr. quòd apud Christianos in baptismo.

39 Dub. Quando fuit impositum Symoni hoc nomen Petrus? Resp. Aug. de consensu Euangelistarum quod nunc, quando sibi dicitur tu vocaberis cephas.

40 Dub. Cur in crastinum Iesus voluit ire in Galilæam? Respō. Alcuinus quòd vt deferret Ioanni Baptistæ ne uideretur magisterium eius diminuere, quia sibi manssisset omnes cucurrissent ad eum & dimisissent Ioannem qui adhuc statum habebat.

41 Dub. Vbi dominus inuenit Philippum? Respon. quòd in Galilæa.

42 Dub. Quomodo sic inuenit eum? Resp. Ly. quòd non a casu, sed ex diuina prædoratione vt ad fidem vocaret & illuminaret.

43 Dub. Cur uocat Philippum & non Andreā neque Petrum? Resp. Chrys. super Ioan. quia erat sibi magis notus.

44 Dub. An statim Philippus secutus fuerit dominum? Resp. qui sup. quòd sic.

45 Dub. Cur ad vnam vocem statim secutus fuit Christum? Resp. Ly. quia vox Christi habebat vim mouendi & auditum & animum.

46 Dub. Quia videtur quod Andreas & Petrus essent nobiles cū dominarentur ciuitati Bethsayda dicitur esse Andreæ & Petri non dominarentur, sed quia in ea & nati & nutriti fuerant.

47 Dub. Cuius conditionis erat Nathanael? Resp. Ly. quòd erat frater Philippi, & doctus in lege.

48 Dub. An Philippus eum inuenerit casu? Resp. qui sup. quòd non, sed perquisiuit eum diligenter & uolens eum habere fratrem in fide sicut habebat in carne.

49 Dubit. Vnde sciebat Philippus quod iste erat quem scripserant Moyses & prophetæ? Respond. Lyra. quòd de hoc instructus fuerat a Christo.

50 Dub. Cur dicit inuenimus in plurali? Resp. quia edoctus fuerat a Petro & Andrea, & ita ipsi tres inuenerant.

51 Dub. Cur vocat Iesum filium Ioseph? Respond. Chrysost. quia eius filius estimabatur.

52 Dub. Cum Christus natus sit in Bethleem, cur dicit a Nazareth? Resp. Theophi. quia nutritus fuerat in Nazareth, vt erat omnibus manifestum.

53 Dub. Quia videtur quod Nathanael dubitauerit cum dicit a Nazareth potest aliquid boni esse? Resp. Aug. quod suum dictum intelligitur affirmatiue & non dubitatiue, quia scrutatus fuerat illud Esa. 11. cap. Egredietur virga de radice iesse, & Nazareus de radice eius ascender.

54 Dub. Cur Philippus duxit eum ad Christum? Respon. Chryso. vt audiret doctrinam Christi.

55 Dub. Cur Nathanael venit ad Christum? Resp. qui sup. ex magno desiderio quod habebat circa Christi pœnitentiam.

56 Dub. Cur dicit Euangelista quod vidit Iesus Nathanael? Resp. Lyr. quòd non solum ab extra, sed vidit etiam cor eius interius.

57 Dub. Cur dominus dicit quod erat vere Israelita in quo dolus non erat? Resp. Ly. quia sine intentione doli & falsitatis veniebat.

58 Dub. Quia ex hoc uidetur quòd non esset peccator si in ipso non erat dolus? Resp. Aug. quòd

quòd dolus est cum aliud agitur & aliud fingitur, quòd non erat in Nathanaele qui non fingebat.

59 Dub. Cur non oportuit, vt hoc Christus sibi diceret? Resp. Ly. vt sic manifestando intentionem Nathanaelis ostenderet se esse verum messiam.

60 Dub. Cur quærit Nathanael vnde eum agnoscebat? Respon. qui sup. quia viderat quod Christus conditionem suæ mentis expressérat, ideo motus fuit ad quærendum, unde eū sciebat.

61 Dub. Cur dominus dixit sibi cum esses sub ficu &c? Resp. qui supr. quod in hoc dedit sibi secundum signum quod sit messias per reuelationem occulti præteriti, quia erant Philippus & ipse in tanta distantia quod oculo corporali non potuissent uideri a Christo, nec etiam alius eos vidit, qui potuerit referre Christo.

62 Dubit. Quia fortassis Philippus potuisset Christo reuelare? Resp. Chry. quod antequam Philippus aduenisset hoc sibi dixit.

63 Dub. Cur dixit Nathanael tu es filius dei? Resp. Aug. de verbis domini. quod recordatus fuit Nathanael se fuisse sub ficu, vbi non erat Christus præsentia corporali, & sic agnouit in illo diuinitatem & eam confessus est.

64 Dub. Cur addidit tu es rex Israel? Respon. Chry. quoniam secundum legem expectabatur messias rex, & ideo sic dixit.

65 Dub. Cur dominus non dixit beatum Nathanaelem qui confessus fuit diuinitatem, sicut post dixit beatum Petrum qui eandem cōfessus fuit? Resp. qui sup. quia Nathanael confessus fuit hominem nudum, quia dixit tu es rex Israel. Deus enim non solius Israel rex est, & ideo dominus vt adduceret eum ad fidem diuinitatis dixit ei maiora his videbis, sed Petrus confessus est eum filium Dei, vt Deum verum, Et ideo nihil addidit quasi eius perfecta existente fide, sed quod in eius confessione ædificaret ecclesiam.

66 Dub. Cur dicit sibi videbis his maiora? Respon. qui sup. quod in hoc dedit tertium signū siue diuinitatis de Angelis sibi obsequium exhibituris tanquam superiori cum supranaturam Angelicam non sit nisi natura diuina.

67 Dub. Cur nunc dicit in plurali dico vobis? Resp. Ly. quia nunc loquebatur Philippo & Nathanaeli.

68 Dub. Quando viderunt Angelos &c? Resp. qui sup. quod potest dici quod in Ascensione Christi, quando duo viri astiterunt iuxta illos Actuum 1.

69 Dubit. An sufficienter Christus induxerit Nathanaelem ad credendum? Resp. Chrysost. quod sic quia futurum a præterito probauit.

ALLEGORICE.

[Ioannes & discipuli eius stant] quia lex vetus, & eius sequaces non proficiunt post Christum [& respiciens] i. prænuntians [Christum ambulantem] per incarnationem [dicit. Ecce agnus Dei]. Esa. 54. tanquam agnus ad occisionem ducetur [& audierūt eum] omnes electi ab ipso Christo [& sequuti sunt Iesum] relictis omnibus [conuersus Iesus] quia in diuinitate non poterat videri [interrogat vt doceat] vbi habitat in cœlesti regno [vt maneant secum die illa] qua resurgent usque in æternū [hora erat quasi decima]. s. mundi, quia hora nona incepit a Moyse & durauit usq; ad Christum. [Erat autem Andreas & cætera quæ sequuntur] significant quæcunque egit Iesus Apostolos vocando, prædicando, disputando, arguendo vsque ad Ascensionem quando visi fuerunt Angeli dicentes, hic Iesus veniet quē admodum vidistis eum euntem.

TROPOLOGICE.

Monemur vt statim cum vocamur a domino per gratiam ipsum, vt sequamur, & alios quātum possumus ad eius fidem attrahamus.

ANAGOGICE.

Contemplemur stabilitatem cœlestis patriæ, & intueamur Iesum ante nos ambulantem, vt nobis demonstret pergere ad cœnam illius agni Dei immaculati, qui nos suo sanguine redemit, vbi intuebimur his temporalibus maiora vbi millia millium ministrant Angelorum, & decies centena millia assistunt omnipotenti Deo.

IN FESTO SANCTI Andreæ Apostoli,

Ambulans Iesus iuxta mare Galilææ. Mat. 4.

Historia huius Euangelij facta fuit anno Christi 31. die 10. Iulij. in die dominica.

HISTORICE.

A domino Iesus secus Galilææ mare iter faciente Petrus eiusq; germanus Andreas conspecti: sunt dum piscarentur cum eius essent artis professores. Vocatiq; ad hominum pi-

scatio-

fectionem rethibus relictis domini statim prælegerunt sequelam eumq; Iacobum ac Ioannem, cum eorum genitore Zebedæo paululum procedens suorum scissuram retium reficientes prospexisset eosq; vocasset, illico rethibus ac parente post habitis dominum secuti sunt.

NVnc ad dubiorum solutionem accedendum est.

1 Dub. Cur Christus vocat Apostolos antequam prædicet, vel aliqua miracula faciat? Respond. Chry. vt nihil eos lateat, nec verborum Christi, nec operum.

2 Dub. Cur ambulat iuxta mare Galileæ? Resp. Glos. quòd decenter per piscatoria vadit loca piscatores piscaturus.

3 Dub. Cur vocauit eos dum mitterent rethe in mare? Resp. Chry. in Hom. quòd vt demõstraret quod omnibus occupationibus sequelam suam præponere oportet.

4 Dub. Cur elegit piscatores? Resp. qui sup. super Matthæum, quia futuræ dignitatis gratiam artificij opere prophetabant, nam sicut qui retia iactat in aqua nescit quos pisces comprehensurus est, sic & doctor quando diuini sermonis retia super populum iactat nescit, qui sunt accessuri ad Deum, sed quoscunque deus acceptauerit illi adherent eius doctrinæ.

5 Dub. Quo vult quod vadant post eum? Resp. Glos. quòd eum sequantur non tam pedibus quàm affectu.

6 Dub. Quia non videntur magna reliquisse qui pœnæ nihil habuerunt? Resp. Greg. in hom. quòd in hoc affectum potius debemus pẽsare quàm sensum, quia satis reliquerunt qui sibi nihil retinuerunt, & qui cum re possessa etiam concupiscentias renuntiarunt.

7 Dub. Quibus reliquerunt retia? Resp. quòd vt ex textu colligi potest ea reliquerunt suis, quia filij Zebedæi reliquerunt retia cum patre qui ea debuit accipere.

8 Dub. Quomodo debebant piscari homines? Resp. Chry. super Matthæi. 1. docere cum rethæ verbi Dei homines de mundo tempestuoso comprehendentes.

9 Dub. Cur vocauit binos & binos? Resp Iac. de Vorag. in Ser. quòd propter eorum plenã consolationem, quia si fuissent dimissi non fuissent plene consolati. Secundo propter commendãdam vitam socialem ad quam 4. requirunt. s. aquitio proprie infirmitatis, & notatur per Petrum qui interpretatur agnoscens. Item confirmitas voluntaris mutuæ, per Andream. i. virilem, quia ad domandam propriã voluntatem requiritur magnæ virtus. Item supplantatio ire per Iacobum qui dicitur supplantator. Item 4. præsentia diuinæ gratiæ sine qua nulla societas bona esse potest, per Ioannem qui interpretatur gratia. Tertio vocauit binos propter fidei firmitatem, quia in statu naturæ fides fuit fundata solum super vna columna. s. Abel, & ita debiliter tempore legis Moysi in duabus. s. Moyse, & Aaron, & fuit aliqualiter portio, sed in statu Euangelij fuit fortissima fundata super quatuor columnis i. istis quatuor Apostolis.

10 Dub. Cur non vocauit Zebedæum ad Apostolatum? Resp. quoniam erat antiquus nec laborem ferre potuisset.

11 Dub. Cur ergo docebant eum filij si erat impotens ad opera? Resp. Chry. super Mat. q̃ non vt illi eos adiuuaret in opere, sed vt isti illum consolarentur sua præsentia.

12 Dub. Cur reficiebant retia? Resp. qui supra, quòd vetera reficiebant qui noua, vnde emerent non habebant.

13 Dub. Qui reliquerunt Zebedæum patrem senem & inopem? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 101. ar. 1. quòd quia aliter estimabant vitam ipsum posse transire eis Christum sequentibus.

14 Dub. Quia Luc. 5. dicitur soli Petro ex hoc iam homines eris capiens, & hic Matth. dicit quod ambobus dictum est faciam vos fieri piscatores hominum? Resp. Augus. de consensu Euang. quòd primo potest esse dictum Petro soli, & post ambobus.

15 Du. Quia hic dominus seorsum vocat istos quatuor. & Lucas vbi sup. dicit simul vocatos? Resp. qui sup. quòd primo factum est quod Lucas insinuat, & iterum post ad capturam piscium remeasse, & post vocati sunt seorsum vt Matthæus & Marcus narrant.

ALLEGORICE.

[Ambulat Iesus iuxta mare] quando per incarnationem non carnem peccati sed similitudinem ex virgine suscepit. [Vidit duos fratres]. s. Iudaicum & Gentilem populum, qui ab vno patre Noe descenderunt, & ab vno Deo creati sunt quos vidit quando eos misericorditer vocauit [Petrum] idest Iudaicum qui Deum agnouit [& Andream] idest Gẽtilem, qui viriliter fidem quam accepit de Christo

Christo retinuit, & in ea permansit. [Venite post me] derelinquentes mundum deceptorem, & sequimini creatorem [faciam vos fieri piscatores hominũ] quia de vtroque populo facti sunt prædicatores] at illi relictis nauibus] idest carnalibus desiderijs quæ deserunt homines per mare huius mundi [& rethibus] idest mundi cupiditatibus quæ illaqueant homines [sequuti sunt eum] verbis & doctrinæ Christi fidem adhibendo. [Et procedens inde continuo pergens pro salute hominum. [vidit alios duos fratres] significantes eosdem populos [Iacobum] scilicet Iudaicum per cognitionem Dei diabolum supplantantem, [& Ioannem, idest Gentilem sola Dei gratia saluatum [relinquentes Zebedæum] scilicet fugitiuum, idest mundum qui fugit. [Et illi reficiunt retia] pœnitentiam agentes de peccatis præteritis per eos commissis vocati tunc a domino. [Alij autem mittentes retia in mare] significant vocatos in prima ætate quando incipiunt mittere animum ad carnales concupiscentias [duæ naues] duas ecclesias ex circuncisione, & ex præputio significant [quatuor vocant] numerum quatuor Euangelistarum designantes.

TROPOLOGICE.

[Ambulare] debemus de virtute in virtutẽ [iuxta mare] & non intra, vt sic transeamus per bona temporalia ne amittamus æterna, & cum vocamur a domino [sumus quatuor] id. est amplectamur quatuor virtutes cardinales. Prudentiam, [per Petrum], significatam propter diuinam agnitionem iustitiam [per Andream] propter operum virilitatem. Fortitudinem [per Iacobum] supplantantem diabolum. Et temperantiam [per Ioannem] propter diuinæ gratiæ effectum. [relinquamus retia, naues, patrem] & cuncta nos impedientia a consecutione regni Christi [& refarciamus quæ pec peccata diruta sunt, vt digni simus coniungi Christo & comites itineris eius fieri.

ANAGOGICE.

Contemplemur amenissimum portum paradisi ad quem Christus nos erutos de procellis huius miseri maris fluctuantis deduxit mediantibus piscatoribus sanctis, scilicet Apostolis ac doctoribus, vbi relictis caducis & diruptis mundi honoribus diuitiis & vanitatibus perpetua vestiemur gloria & honore immarcessibili coronabimur, ac diuitiis sapientiæ & scientiæ Dei abundabimus in sæcula sæculorum amen.

IN FESTO SANCTI SIXTI Episcopi & confessoris.

Sicut fuit in diebus Noe. Mat. 24.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33. die 22. Martij. in die Martis.

HISTORICE.

Inopinatam dominus suum aduentũ quem admodum Noe tempore actum extirit futurum prædixit, nam delitiis nuptiarum ac epulis intendentes homines vsque ad ipsum quo archam Noe ingressus est diem diluuio exterminati sunt cuncti Nam ex existentibus in agro duobus, ac in mola & lecto. Assumetur vnus reliquo deserto, hortatusq; fuit vt patrisfa. exemplo, qui furem si superuenturum agnosceret insomnem deduceret noctem, ipsi quoque vigilis intenderent horam sui aduentus pẽnitus ignotam habentes, vix fidelem asserens seruum reperiri vt familiæ cibum debitis tribuat temporibus si constituatur a domino, felicem vero talem fore qui fideliter familiæ præesset, nam a domino super cunctis quæ possidet bonis constituetur.

VIsa historia nunc dubia sunt soluenda.

1 Dub. Cur dominus inducit exẽplum Noe? Resp. Chry. in Hom. vt discas quod non ignorantiæ suæ est quod de die & hora iudicij tacet. Ideo hoc signum inducit q̃ erit sicut tempore Noe.

2 Dub. Quomodo erit sicut in diebus Noe? Respon. qui sup. hoc est quod repente & inopinate veniet pluribus lasciuientibus sicut nunc accidit comedentibus & bibentibus.

3 Dub. Quia videtur quod matrimonia non deberent damnari? Respõ. Rabanus quod immoderatus licitorum vsus arguitur solus hic.

4 Dub. Si gens contra gentem & terremotus & pœnitentiæ erunt vt supra dominus dixit, quomodo poterunt comedere & nuptiis vacare lætanter? Resp. Hiero. super Matt. q̃ post dictas præsturas breuis subsecutura est pax quæ quieta omnia repromittit vt fides credentis comprobetur.

5 Dub. Quia Helyas & Enoch prædicaturi venient, ergo non inopinatus erit aduentus ad iudicium? Resp. Chry. in Hom. q̃ tunc erjam

Universidad de Deusto
Biblioteca

mali non credent eorum prædicationibus, sicut nec tunc credebant mali non prædicanti.

6 Dub. Cur ergo dominus ista prædicit si non tunc credent? Resp. qui supra quòd quia futura apud multos non credunt ex præteritis credibilia facit quæ prædixit.

7 Dub. Qui erunt in agro, in mola, & lecto? Resp. Lyra quòd per existentes in agro intelliguntur prælati qui debent laborare in agro dominica, per molentes intelliguntur actiui, & per quiescentes in lecto contemplatiui.

8 Dub. Quomodo vnus assumetur, & alius relinquetur? Resp. qui supra. quod istorum triũ statuum in persecutionibus Antichristi aliqui perstabunt in fide & aliqui cadent, & similiter in iudicio aliqui assumẽtur ad gloriam, & alij relinquentur in pœnis.

9 Dub. Cur solum de istis tribus statibus facit mentionem? Resp. Remigius, quia nõ sunt plures ordines in ecclesia, nisi prædicatorum. coniugatorum & continentium.

10 Dubitatur. Cur dicit vigilate? Respon. quia vult eos semper in solicitudine esse vt dicit Chrysostomus.

11 Dub. Quia si semper oportet vigilare non quam dormire liceret? Resp. Græcus quod nõ accipitur hic vigilare pro non dormire, sed ille vigilãt qui ad aspectum steri luminis oculos apertos tenet qui seruat operãdo quod credit qui a se torporis & negligentie tenebras repellit.

12 Dub. An possumus scire annum in quo fiet iudicium? Resp. San. Tho. 4. sen. dist. 47. art. 1. q. 3. quòd vt dicit August. Ad Esichium. quod nullo modo hora dies mensis annus decades aut centenarius sciri possunt.

13 Dubitatur. Cum iam defuncti sint illi quibus dicebat vt vigilarent videtur quòd nos nõ debeamus amplius vigilare? Respon. August. vbi supra quòd ad omnes qui erunt vsque ad finem mundi dicit vigilate.

14 Dubitatur. Cur induxit exemplum de patrefami. Respon. Lyra. q. si ille est solicitus de custodiendo domum & nos debemus esse solliciti ne perdamus vitam æternam.

15 Dub. Cur dominus voluit ultimam horam esse ignotam? Respond. Greg. vt semper possit esse suspecta, vt dum illam præuidere minime possumus ad illam sine intermissione properemus.

16 Dub. Cur interrogat quis putas est fidelis seruus &c. Resp. Chry. in homel. quod hoc nõ est ignorantis inuenietur enim & pater interrogando loquens. Adam vbi es.

17 Dubitatur. Quia ex verbis domini videtur impossibile talem seruum reperiri? Resp. Remigius. quod non dicit impossibilitatem, sed difficultatem.

18 Dubitatur. De quo seruo intelligit dominus? Respond. Hilarius quòd de episcopis & populi principibus.

19 Dubitatur. In quo debet esse fidelis? Resp. Chryf. in homel. vt nihil quod domini sui est sibi ꝓprium faciat, nihil eriam de rebus eius vanæ & inaniter consumat.

20 Dubitatur. Cur vult vt sit prudens? Respon. qui supra. vt cognoscat quemadmodum oportet dispensare quæ data sunt.

21 Dubitatur. Cur debet esse seruus? Respon. glo. vt oues Christi non ꝓpter lucrum, sed pro amore Christi pascat.

22 Dubitatur. Cur dicit quem constituit? Respond. glo. vt scilicet sit vocatus a deo & non se ingerat.

23 Dubitatur. Ad quam virtutem pertinet seruire deo? Resp. San. Tho. in 3. sen. di. 9. q. 1. art. 1. q. 2. quòd aliud est seruire deo & aliud exhibere aliquid in recognitione seruitutis. Primum commune est omnis virtutis. Secundũ autem proprium est latrie.

24 Dubitatur. Quæ est familia? Respond. quòd sunt fides catholici.

25 Dubitatur. Quem cibum debet eis dare? Respond. Lyra. cibum idest auxilium.

26 Dub. In quo tempore debet dari? Respon. Lyra in tempore necessitatis.

27 Dubitatur. Quomodo est beatus ille seruus? Respond. quia dominus dabit sibi beatitudinem.

28 Dubitatur. Quomodo intelligitur sic facientem? Respond. Lyra. in actibus charitatis se exercentem.

29 Dubitatur. Super quæ bona constituet eũ? Respond. Orige. vt participet & conregnet cum Christo cui omnia sua bona tradidit pater vel sit in beatitudine, quę ut dicit Boetius. 3. de consola. est status omnium bonorũ aggregatione perfectus.

ALIIS SENSIBVS MYSTICIS non imponitur ratione dicta in prologo.

IN FESTO SANCTI THOMAE Apostoli.

Thomas autem unus qui dicitur didimus. Require in octava Paschæ.

IN FESTO

IN FESTO SANCTI STEPHANI Prothomartyris.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas. Matth. 3.

Historia huius euãgelij facta est & hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ. 33. die. 22. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Pharisæos dominus scribasque redarguens 6 aiebat ad eos se mittere prophetas, ac legisperitos ex quibus nonnullos varijs desiderent tormentis, reliquos aut verberibus cederent, aut alijs persequerentur vijs quatenus vindictam omnis super humum effusi sanguinis iusti a primo Abel vsque ad Barachiæ natũ Zachariam, scilicet templum inter. & altare interemptũ nõ euaderent, quę in veritate aduersa oia illam apprehenderent generationẽ, sub inferẽs pluries se Hierusalẽ interimẽtis ad te missos, fouere filios adunando eo quo Gallina modo suos sub alas congregat pullos voluisse nec ipsis repugnantibus valuisse ipsorum domos inhabitabiles desertasque habendas ex tuncq; eum minime intuituros fore, quousq; benedictum eum q. in nomine aduenirent dominj appellarent.

RElíquum est, ut soluantur dubia.

1 Dub. Quis dicitur sapiens? Respon. quod ille qui habe cognitionem dei.

2 Dub. Quos dominus misit ad iudæos prophetas sapiẽtes & scribas? Ref. Hilarius. quod apostolos qui de futurorum reuelatione Prophetæ fuerunt de Christi agnitione sapientes, & de legis intelligentia scribe.

3 Dubitatur. Qui fuerunt occisi &c? Respon. Hierony. in homel. q. Stephanus fuit lapidatus, Paulus occisus, Petrus crucifixus, flagellati in actibus apostolorum discipuli, & persecuti sunt eos de ciuitate in ciuitatem expellentes a iudæa, vt ad gentium populos transmigrarent.

4 Dubita. An dominus crudeliter egerit mittendo discipulos ut interficerentur? Respond. dominus Card. de tur. crema. super hoc euangelio. quod non, quia non ea intentione misit ut interimerentur, sed ut iudæos & reliquos instrueerent. Dedit tamen eis bonam voluntatem, ut si contingeret eos morti tradi patienter mortem susciperent.

5 Dub. Quia ex quo Christus misit eos & scivit occidendos. videtur quod iudæi non peccauerunt eos interficiendo, conformando uoluntatem eorum voluntati diuinæ? Respõ. qui supra. quod non valet istud motiuum. quia nõ conformauerunt eorum uoluntatem uoluntati dei, quia talis conformitas non stat simpliciter in uolendo quod deus uult, sed eo modo quo deus vult, s. ex charitate & ipsi interfecerunt & nequitia.

6 Dub. Quomodo omnis sanguis effusus cum sit corruptus potest uenire super Iudæos? Respond. Rabanus. idest omnis debita ultio pro effuso sanguine iustorum.

7 Dubita. Quia omnis sanguis hominum est eiusdem naturæ ergo omnis est iustus? Respõ. quòd sanguis iustus dicitur nõ ratione sui, sed hominis iusti a quo effusus est.

8 Dubit. An quis innocens sicut aliqui erant inter iudæos poterat puniri pro peccato aliorũ, require se. 4. dñice. 4. quadragesimę. du. 11.

9 Dubita. Quis fuit ille Abel interfectus? Respon. Hiero. in homel. quòd fuit Abel filius Adæ interfectus a Cayn fratre suo.

10 Dub. Cur dicitur iustus? Respon. quia debitum reddebat deo, & accepta a deo eius narrantur munera, vt dicit qui supra.

11 Dubitatur, quis fuit ille Zacharias? Respon. qui supra quòd ille qui fuit occisus a Ioas rege iudæ inter templum & altare. i. in atrio tẽpli, vt habetur. 2. Paralipo. 24.

12 Dubitatur. Quia ille Zacharias non fuit filius Barachiæ sed Ioiade sacerdotis, vt habetur vbi supra? Respond. qui supra quod Barachias interpretatur benedicens deum, & sic sacerdotis Ioiade iustitia hebræo nomine demonstratur, & in euangelio quo vtuntur uarei ponitur Zacharias filius Ioiade.

13 Dubita. Cum post Zachariam multus sanguis iustorum effusus sit, cur dominus solum dicit vsque ad sanguinem Zachariæ? Respon. Remigius. quòd dominus hos duos commemorat. quoniam per hos omnes sancti martyres designantur, scilicet laicalis ordinis per Abel occisum in agro. & sacerdotalis per Zachariam occisum in templo.

14 Dubit. Cum Esayas, Hieremias, & plures alij sancti fuerint interfecti, cur dominus eos non nominat? Resp. Chrysost. in homel. quod Abel occisus fuit ex inuidia. & ita iudæi Christum & eius discipulos ex inuidia erant occisuri. Zachariam autem dñs nominauit, quia duplex præsumptio fuit in eius occisione, nõ enim solum in sanctum hominem facta est,

sed & in loco sancto.

15 Dub. Cum non sit una generatio eorum q occiderunt Cayn & Zachariã ac apostolos cur vna generatio dicitur? Respon. Hierony. quod quia isti similia Cayn & Ioas contra apostolos gesserunt de vna generatione esse referuntur.

16 Dub. Cur omnia mala per priores perpetrata debent puniri in hac generatione? Respond. Chrysosto. super Matth. quod sicut omnia bona quæ in singulis generationibus a cõstitutione mundi omnes sancti merebantur illis nouissimis sunt donata qui receperũt Christum, sic omnia mala quæ in singulis generationibus a constitutione mundi pati meruerunt omnes iniqui semper nouissimos iudęos venerunt qui Christum repulerunt.

17 Dubitat. Quomodo intelligitur quod hæc omnia mala venerunt super generationẽ istã? Respond. qui supra, quod omnis gens vel ciuitas non statim cũ peccauerit punit eam deus, sed expectat per multas generationes, quãdo autem placuerit deo perdere ciuitatem illam aut gentem. videtur omnium generationum peccata reddere illis, quoniam quæ omnes merebantur hæc sola passa est, sic & generatio iudæorum pro patribus suis videtur punita, vere autem non pro illis, sed pro se condemnati sunt.

18 Dub. Cum dominus alloquatur ciuitatem dicendo Hierusalem Hierusalem, quæ ciuitas nullum interficit, scilicet muri nec habet filios. ergo non videtur bene dictum? Respon. Hiero. q dominus alloquitur populum quia illud dicitur ciuitas facere quod populus facit & est figura methonomia quando continens ponitur pro contento.

19 Dubitatur. Cur replicat Hierusalem? Resp. Chrysosto. in homel. quòd hæc duplicatio miserentis est. & valde diligentis.

20 Dubitatur. Quia cum tunc non occideret, cur dicit quæ occidis? Respõ. qui supra: super Matth. quòd dominus præuidens ruinam ciuitatis illius & plagam quæ a Romanis superuentura erat, recordabatur quidem sanguinis sanctorum suorũ qui effusus erat ab illis postmodum effundendus, ideo dicit quæ occidis.

21 Dubitatur. Cur non dicit quæ occidisti? Respond. qui supra, quòd quasi hoc proprium & naturalem consuetudinem habens vt occidas & lapides sanctos.

22 Dubitatur. An aliquos alios iudæi sanctos occiderant? Respond. Lyra. quòd sic, quia dicitur. 4. Reg. 21. quòd tempore Manasse effusus est sanguis innoxius in Hierusalem donec repleretur usque ad os.

23 Dubit. Cur dicit quotiens volui congregare? Respon. Chryso. in homel. q. d. neque prædictis occisionibus me a tua beniuolẽtia auertisti, sed voluit te mihi adiungere non semel aut bis, sed multotiens.

24 Dubitatur. Qui sunt filij Hierusalem? Respond. Origenes, quòd ciuium præcedentium successores.

25 Dubitatur. Cur ponit exemplum de gallina? Resp. August. de q. Euange. quia hoc genus animantis magnum affectum in filios habet, ita vt eorum infirmitate affecta infirmetur & ipsa, & quod difficile in cæteris animantibus inueniens alis suis filios protegens contra miluum pugnat.

26 Dubitatur. Quomodo noluerunt, congregari ad Christum? Respon. Lyra. quia primo prophetas a deo missos. postea Ioannem Baptistam. Et ultimo dominũ nostrum Iesum Christum contempserunt.

27 Dubitatur. Quia videtur Christus impotẽs si voluit colligere & non potuit? Respond. Augustin. in Enchiridion di. An non potius illa quidem filios suos ab ipso colligi noluit, sed ea quoque nolente filios eius, colligit ipse quos vult.

28 Dubitatur. Quæ fuit domus eorum desert a? Respond. Lyra. idest ipsum templum destructũ per Romanos nec reædificabitur amplius: quia secundum quod dicitur Daniel. 9. vsque ad finem mundi perseuerabit desolatio.

29 Dubitatur. A quo tempore non erant eum visuri, quia dicit ammodo? Respon. qui supra quod a tempore suæ passionis tũc imminẽtis.

30 Dubitatur. Quando dicent benedictus qui uenit in nomine domini? Respond. Chryso. in homel. quod in eius secundo aduentu, quia omnes tunc eum adorabunt.

31 Dubitatur. Nunquid in primo aduentu nõ uenit in nomine domini? Respond. quòd sic sed noluerunt hoc conferri quod tamen confitebuntur in secundo aduentu.

32 Dubitatur. Quia iam dixerant sibi in die palmarum. Benedictus qui venit in nomine domini. ergo & ei? Respond. quòd vt habetur Matth. 21. turbe hoc sibi dixerunt & non scribe & Pharisæi quibus modo loquebatur.

33 Dubitatur. Cur dicit templum domũ eorũ cum

eorum sit domus Dei? Resp. Theophi. q. d. quandiu virtus erat in vobis templum erat meum, sed postquam fecistis illud spelunca latronũ non est de cætero domus mea, sed vestra.

34 Dub. Nunquid etiam posset intelligi domus ipsorum tota gens Iudæorum? Resp. qui sup. q. sic, iuxta illud Psal. 134. Domus Iacob benedicite domino.

ALLEGORICE.

Esayas 1. c. & Hieremias interius hanc destructionem Hierusalem amplissime prophetauit.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt prædicatores nos admonentes, & de peccatis arguentes non contemnamus, nec eis mala inferamus, vtque semper sub alis protectionis Dei confugiamus, & eũ laudemus benedicentes in sæcula.

ANAGOGICE.

Contemplari licet quam gloriosæ post illam benignam vocem. Venite benedicti patris mei percipite regnum &c. Introducentur omnes electi in paradisum exultationis in quo cum beatis spiritibus Angelicis deum sine fine laudabunt qui est benedictus in sæcula sæculorum amen.

IN FESTO SANCTI IOANNIS Apostoli & Euangelistæ.

Dixit Iesus Petro sequere me. Ioan. 1.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33. die 5. Aprilis in die Martis.

HISTORICE.

Petro cum dominus vt se sequeretur impetrasset discipulumq; a domino dilectũ Petrus conuersus intuitus fuisset rogauit dominum quid de eo iuberet fiendum. Dominus vero cum sic eum persistere velle diceret quousq; adueniret ipse, & nequaquam huius rei ad se pertinere solicitudinem, sed obsequi solum, & imperata perficere debere, inter coapostolos statim sermo diuulgatus est illum minime mori debere discipulum, cum tamen dominus nil quam supra scriptum eit affirmasset. Is vero qui hæc scripsit vera fore attestatur, qui & discipulus ille est. Cuius verum agnoscimus fore testimonium.

ILlorum solutiones dubiorum, quæ ad textum Euangelij magis faciunt, annectendæ sunt.

1 Dub. Cur soli Petro dicit sequere me? Resp. Aug. super Ioan. quoniam ipse non solum mortem, sed & mortem crucis sicut Christus expertus est.

2 Dub. Cur dicit Petrus hic autem quid? Respon. Ly. post Chry. q in verbis Christi poterat intelligi, quod poterat prælationem habere, & etiam quod eandem pateretur mortem sicut Christus. Et ideo Petrus diligens Ioannem illud dicit. q. d. bonum esset quod ille adiungeretur mihi socius.

3 Dub. Quis erat ille discipulus quem diligebat Iesus? Resp. Beda, q est Ioannes Euangelista cuius hodie solennia celebramus.

4 Dub. An solum Ioannem dominus dilexerit? Resp. Beda. in Home. q diligebat eum Iesus non exceptis cæteris singulariter solum, sed præ cæteris quos diligebat familiarius vnum quem specialis prærogatiua castitatis ampliori dilectione fecerat dignum, omnes quippe se diligere probat quibus ante passionem loquitur, sicut dilexit me pater & ego dilexi vos.

5 Dubitatur. Quia videtur quod magis dilexerit Petrum quam Ioannem, quia ei commisit curam totius mundi? Resp. S. Thom. 1. par. q. 20. ar. 4. hæc dubitatio multipliciter solutur de Petro & Ioanne. Dicunt enim quidam quod Petrus plus dilexit Christum in membris, & sic etiam a Christo fuit plus dilectus. Vnde ei ecclesiam mandauit. Ioannes vero plus dilexit Christum in membris, & sic etiam plus ab eo fuit dilectus. Vnde ei commendauit matrem, alias solutiones pro nunc prætermittam.

6 Dub. Quomodo intelligitur, sic eum volo manere donec veniam? Resp. Glo. 1. Nolo eũ per martyrium consummare, sed expectare eum in placidam absolutionem carnis suæ, quando ego veniens recipiam eum in æterna beatitudine.

7 Dub. Cur repetit tu me sequere? Resp. Augus. vbi supra. tanquam hoc ideo ille non sequeretur, quoniam manere voluit donec veniat.

8 Dubitatur. Cur dominus dixit Petro quid ad te? Resp. Ly. quia ad Petrum non pertinebat scire quid Deus ordinabat de Ioanne in futurum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 Dub. Cur addidit Euangelista quæ & recubuit in cœna super pectus eius & cæt. Ref. Chry. q non sine causa, sed vt ostenderet quantam Petrus habebat fiduciam post negationem, q enim in cœna non audebat interrogare, sed Ioanni interrogationem commisit, & præpositura fratrum credita est, & non solum non committit alteri interrogare quæ ad ipsum pertinent, sed de reliquo ipse pro aliis magistrum interrogat.

10 Dub. Inter quos exiit ille sermo? Resp. Ly. quod inter Apostolos qui erant vniti charitate fraterna.

11 Dub. Quomodo crediderunt ita cito cum dominus hoc non dixisset? Respon. Aug. super Ioannem dicens, quis facile aliud esse credat quam quod fratres crediderunt, qui tunc erat.

12 Dubit. An sanctus Ioannes vere mortuus fuerit? Resp. Alber. & San. Tho. 4. sen. dist. 43. ar 3. q. 1. & dominus Card. de Turrecremata super hoc Euangelio, quod mortuus est, sed non per martyrium, & statim post mortem resurrexit, & cum corpore & anima translatus est ad locum beatorum, vt pie credendum est.

13 Dub. Cur dicit & scripsit hæc? Resp. Chry. quod ipse solus hoc dicit, quia posterior ad scribendum venit Christo monente.

14 Dub. Cur dicit, & scimus quia verum est testimonium eius? Resp. Chry. quod hoc sciebat, quia omnibus aderat & neque cum cruci figeretur defuit, & mater commissa est quæ sunt signa amoris, & quod cum certitudine scirat omnia.

¶ Allegorice non exponitur Tropologice.

Instruimur vt vocati a Deo per internam inspirationem statim sequamur, nec debemus murmurare si aliqua patimur quæ frater non patitur. Item quod dicta dubia non statim interpretari debemus, nisi in meliorem partem, & cum expediens est testimonium ferre de his quæ scimus.

ANAGOGICE.

Quam digna sit Christi sequela contemplari possumus, qui ad immarcessibilem æternæ gloriæ coronam perducit se sequentes per tribulationes huius mundi.

IN FESTO SANCTORVM Innocentium.

Angelus domini apparuit in somnis Ioseph. Mat. 2

Historia huius Euangelij facta est anno Christi pro vsualidie 4. Februarij in sabbato.

HISTORICE.

Dormienti Ioseph Angelus vt filium cum matre in Aegyptum transferret imperauit, nec vsque ad nouum inde egrederetur mandatum quatenus irati manus effugeret Herodis puerum perdere anhelantis, qui iussa perficiens nocte Aegyptum petiit, vbi & moram traxit quousque Herodes vita functus est. Et Aegypto siquidem suum Deus vocauerat natum vt prædixerat vates. A magis itaque Herodes delusum se cernens quoscunque præcipiti impulsus ira infantes in Bethleem eiusq; finibus inuentos biennes occidi mandauit iuxta tempus a regibus perquisitum Hieremiæque tunc vaticinium finem cœpit. Vocem. i. in Rama auditu perceptam fuisse Rachelis, a se genitos fletibus lamentantis, nec recepisse solamen cum non essent.

HAec quæ occurruntur dubia sunt dilucidanda.

1 Dub. Quis fuit ille Angelus Resp. Origen. quod probabiliter creditur fuisse Gabriel Angelus.

2 Dub. Cur potius apparuit Ioseph quã semper virgini Mariæ? Resp. qui sup. quia Ioseph curam gerebat & pueri & matris.

3 Dub. Cur imperat vt surgat? Resp. quia iacebat dormiens.

4 Dub. Cur primo vult quod accipiat puerũ quam matrem? Resp. Chry. super Matth. quia non propter matrem puer natus est, sed propter puerum mater præparata est.

5 Dub. Cur Angelus non nominat semper virginem coniugem Ioseph, sicut alias? Resp. Hilarius quod cum despensatam non inde significabat coniugem nuncupauit, sed post partum mater tantum Iesu ostenditur.

6 Dub. Cur Christus voluit fugere? Respon. Chry. vbi sup. quod propter ostensionem humanæ naturæ.

7 Dub. Cur fugit in Aegyptum? Resp. qui supra. quod vt decem plagas Aegypti vna medicina sanaret, vt populus qui ante persecutor fuerat populi primogeniti custos fieret filij vnigeniti.

8 Dub. Qui fuerunt in ista fuga? Resp. q Iesus semper virgo Maria & Ioseph.

9 Dub. An aliqua eis contigerunt in via? Ref. Iacob de Vorag. q tria inter cætera contigerunt. Primo in via Christus adoratus fuit, vt dicitur

dicitur historia tripartita a quadam procera arbore vsque ad terram inclinata. Secundo parentes suos in via pauit quadam palma se inclinante, vt eius fructus caperent, & de sua radice fontem producente. Tertio parentes eosdem a latronibus defendit. Vide dominica palmarum, dub. 677.

10 Dub. Cur Herodes volebat perdere Iesũ? Resp. Aug. in Sermo. de epi quia infelix tyrannus putabat saluatoris aduentu regali se solio detrudendum, ideo uolebat eum perdere. i. occidere.

11 Dub. Cur non occidit Iesum tunc quando audiuit a Magis & illusus fuit ab eis? Resp. Iacob. de Vorag. in Sermo. quod triplici de causa distulit. Primo, quia vt dicit Gloss. putauit magos falsa Stellæ apparitione delusos. Secũdo ut sic dissimulando puer in medium deduceretur. Tertio, quia fuit Romam citatus a Cæsare, & sic fere per annum impeditus fuit.

12 Dub. Cur de nocte fugit? Respon. Lyr. quod propter timorem Herodis, & ut magis occulte recederet.

13 Dubit. Cur fic de nocte iuit cum Angelus hoc sibi non dixerit? Resp. qui supr. quia non debebat omittere, quod facere poterat per uiam humanam.

14 Dub. Cur dicit accepit puerum & non filium? Resp qui sup quia non erat pater pueri, sed tantum nutritius.

15 Dub. Quis propheta dicit, ex Aegypto uocaui filium meum? Resp. q Oze. c. 2.

16 Du. Cur Euangelista induxit testimonium prophetæ? Respon. Remig. quod quia scribebat Iudæis mos erat ei omnia quæ dicebat confirmare.

17 Dubit. An hæc prophetia intelligatur de Christo? Resp. quod ad literam intelligitur de populo Israeli educto de Aegypto, sed perse finis intelligitur de Christo qui est filius Dei naturalis. Alij autem sunt filij Dei per adoptionem.

18 Dub. Cur magis tunc perpendit Herodes quod illusus esset quam ante? Respond. qui supra. quod propter famam crescentem pueri Iesu.

19 Dub. Quo tempore occisi fuerunt pueri? Respond. Gloss. quod post annum & quatuor dies.

20 Dub. An Innocentes fuerint martyres? Respond. S. Tho. 2. 2. q. 124. ar. 1. quod sic ut dicit Aug. in Sermo. de epi. quia licet non habe rent ætatem qua impassurum Christum crederent habebant tamen carnem in qua pro Christo passuro passionem sustinerent. Et etiã Ecclesia facit de eis officium sicut de martyribus, ut patet in oratione.

21 Dub. Quomodo eos occidit Herodes? Ref. quia eos occidi mandauit.

22 Dub. Cur in Bethleem & in omnibus finibus eius? Resp. S. Vin. in Sermo. quia dubitabat quod forte delitus esset in locis circunuicinis uel in ipsa ciuitate.

23 Dub. Cur occidit tot pueros cum solum Christum quæreret? Resp Lyr. quia Christus erat sibi incognitus, ideo uoluit omnes occidi, ut simul Christus occideretur.

24 Dub. An hæc mors pro Christo profuerit innocentibus? Resp. Aug. in sermo. de Innocen dicens. Ecce prophanus hostis beatis nũ quam paruulis tantum prodesse potuisset obsequio quanto quantum profuit odio nam quantum cõtra eos iniquitas abundauit tantum gratia benedictionis effulsit.

25 Dub. An parentes innocentium aliquid demeruerint ut in ipsis punirentur? Resp. S. Vincen. in sermo. hodier. quod sic, quia noluerũt recipere hospitio semper virginem Mariam grauidam, nec eius sponsum Ioseph, nec etiã post natiuitatem Christi nisi tot miraculis, ne Herodi displicerent. Ideo Deus prouocauit contra eos Herodem quem timentes offendere displicuerunt.

26 Dub. Quomodo intelligitur a bimatu & infra? Resp. q a pueris unius diei usque ad pueros duorum annorum.

27 Dub. Cum Christus solum compleuisset unum annum cur interfecerit pueros biennes? Resp. Aug. ubi sup. quia timebat ne puer cui sydera famulabantur speciem suam super ętatem uel infra transformaret.

28 Dub. Quod tempus exquisierat a magis? Resp. quod tempus quando stella eis apparuerat.

29 Dub. Vbi dicitur in Hieremia uox in Rama &c? Resp. quod c. 31.

30 Dub. Cur euangelista induxit propheriam Resp. Chryso in Home. ne quis crederet illa facta fuisse Deo ignorante, seu non ualente prouidere.

31 Dub. Quomodo iacet illa prophetia Resp. quod sic habetur in Hieremia uox in excelso audita est lamentationis, luctus & fletus, Rachel plorantis filios suos, & nolentis conso-

tari super eis quia non sunt.

32 Dub. Cur Euangelista non sic trãstulit? Respond. Hiero. super Hieremiam, quod ex hoc perspicuum est euangelistas & apostolos non interpretationem alicuius secutos, sed tanquã hebræos quod legebant hebraice suis sermonibus expressisse.

33 Dub. Quid est rama? Resp. Hier. super Mat. quod est æquinoctium ad quẽdam locum iuxta gabaa, & etiam interpretatur excelsum. & ita capitur hic vt sit sensus, vox in excelso audita est, ideo longe lateque dispersa.

34 Dub. Cur hæc vox magis quam aliæ audiebatur in excelso? Resp. Chry. super Matt. qa sun illud Eccle. 35. vox pauperis nubes penetrat.

35 Dub. Cur dicit ploratus & vlulatus? Resp. qui supra in homel. quod per ploratum fletũ parvulorum ostẽdit, per vlulatum vero matrũ significat lamentum.

36 Dubit. Cur dicit vlulatus multus? Resp. qui supra, quia in parvulis mors faciebat finẽ doloris, ideo solum dicit ploratus, & quia in matribus semper per memoriã reparatur. Ideo dicit vlulatus multus.

37 Dub. Vt quid dicitur Rachel plorare filios, cum ipsa non fuerit mater Iuda in cuius terra erat Bethleem, sed Lya eius soror? Resp. Hie. quod ipsa Rachel sepulta fuit iuxta Bethleẽ. vt habetur Gen. 35. Et ideo ratione sepulturæ dicta est mater ipsius Bethleem & habitantiũ in ea. Et ideo dicit hic plorare metaphorice.

38 Dub. Cur Iacob pater non dicitur plorare sicut Rachel? Respond. Iaco. de vorag. in serm. hodierno, quia matres cum magis compassibiles quam patres consueuerunt plus dolere de morte filiorum quam patres, & patres magis gaudere de eorum profectu quam matres etiam magis diligant matres filios quam patres cum magis laborent circa eos & sint magis certe ideo quando perdunt magis dolent.

39 Du. Cur inducitur Rachel morrua in vlulatu? Respond Remi. quod ad exaggerandum luctus magnitudinem.

40 Dubitatur. Quomodo intelligitur. Noluit consolari quia non sunt? Resp. Hilarius super Matth. quod non erant hi qui mortui putabãtur, in æternitatis enim profectũ & martyrij gloriam efferebantur. Consolatio autem rei amissæ erat præstanda, non auctæ.

ALLEGORICE.

[Quod dominus a parentibus est sublatus in Aegyptum] significat electos sepius malorum improbitate suis effugandos ex sedibus vel etiam exilio damnandos. [Quod noste vadit] angustiam persecutionis significat. [Quod die reuertitur] refrigerium ostendit [per Ioseph] designatur ordo prædicatorum [per semper virginẽ Mariam] sacra scriptura, [per puerum] notitiam saluatoris [per persecutionem Herodis] plecucio quam passa est ecclesia in Hierosolymis [p fugam Ioseph in Aegyptũ] transitus prędicatorum ad gentes infideles [p tempus quo fuit in Aegypto] parium temporis ab ascensione domini vsq; ad tempus Antichristi [per obitum Herodis] extinctio iniuidiæ in cordibus. [In morte pueroru] omniũ Christi martyrum est mors designata. [Quod paruuli occisi sunt] significat per humilitatis meritum ad Martyrij perueniendum gloriam [Quod in Bethleẽ & in omnibus finibus eius occisi sunt] ostendit in Iudæa vbi ecclesiæ incepit origo & vbique per orbem persecutionem seuituraã [Quod bimi occisi sunt] doctrina & operatione perfectos indicat [Quod verb infra] simplices. [Quod illi quidã occisi sunt & Christus euasit] insinuat corpora martyrũ ab impijs posse perimi, sed Christũ ab eis nõ posse auferri, [Rachel] ecclesiã significat quæ fuit diu sterilis nunc autem est fecũda. Huius prolatus ex alijs non ideirco quia peremptos dolebat audiuit, sed quia ab his perimebant quos filios retinere voluisset, nec vult consolari in præsenti, quia non sunt sed omnem spẽ & consolationem ad æternã transmittit vitã.

TROPOLOGICE.

Instruimur persecutiones de ciuitate in ciuitatem declinare, item quod eundo redeundo & stando semper virginem Mariam, id est amaritudinem pœnitentiæ. Puerũ Iesum id est puritatem conscientiæ. Ioseph, id est augmentum virtutis & gratię semper quæramus habere nobiscum, & de nocte vadamus declinantes turbam malignantium. Item semper firmi maneamus vsque ad obitum ne Herodes. i. diabolus non perdat item quod non timeamus mortem corporalem per quã perducimur ad vitam æternam. Item quod exitemus iram ne incurramus enormia scelera. Itẽ quod cõpatiamur afflictis & eos consolemur.

ANAGOGICE.

Contẽplari licet quemadmodũ passiones huius tẽporis nõ sunt cõdigne futuræ gloriæ, quidoquidẽ ipsi pueri innocentes qui vix propter tenellam ætatem mortis dolorem sensetunt

runt tã digna prẽmia a Christo receperũt qm̃ ipsum sequuntur & cantant canticũ supra mõtem Syon coram agno immaculato cum suaui citharedorum modulamine depulsis fletibus atque ululatibus vniuersis & absterfis lachrymis iubilant sine fine deum laudantes.

IN FESTO SANCTI THOMAE Archiepiscopi.

Ego sum pastor bonus. Quære dominica. 1. post octauam Paschæ.

IN FESTO SANCTI BASIANI.

Cum ires Iesus in Hierusalem. Require dominica 13. post Pentecosten.

IN PVRIFICATIONE SEMPER virginis Mariæ.

Postquam impleti sunt dies purgationis. Lu. 2.

Historia huius euangelij facta est anno Christi. 1. die 2. Februarij in die Iouis.

HISTORICE.

Purgationis semper virginis Mariæ imple to tempore ritu Mosaice legis natum Iesum vt domino iuxta eius offerrent legem in Hierusalem ad templum detulerunt vtique hostia redimerent eadem permittente lege: pari turum, aut duobus columbarum pullis. Symeon autem quidam nomine timore domini & iustitia prædictus his in Hierusalem dtrege bat temporibus spiritusancto plenus plebis consolationem optans cui a spiritusancto reuelatum exiterat, neq; quam se mortem gustaturum donec Christum domini natum cerneret, ea siquidem hora spiritu ductus in templum ascendit, qui cum Iesu parentes eum in templum introducentes, vt erga eum legis ficerent mandata ostendisset puerum suis amplectens lacertis deum excelsum benedixit; dicens: Iam domine tuo in me adimpleto promisso me tuũ seruum in pace obdormire sinas cum meis tuum intuitus salutare factum oculis quem in cunctarum præparasti salutem gẽtium caruncq; verum lumen ac audiui perpetuam gloriam israelitici populi.

1 HAec sunt, quæ occurrunt dubia.

Dubit. Quis modos tenebatur in ista purgatione? Resp. q vchabetur Leui. 12. mulier si suscepto 5 semine masculum peperisset, immunda erat. 7. diebus & die 8. circundebatur infantulus: & ipsa 33. diebus manebat in sanguine purificationis suæ. Si aũt fœminam peperisset immunda erat duabus hebdomadibus & 66. diebus manebat in sanguine purificationis suæ, q bus expletis offerebat agnũ anniculum in holocaustum, & pullum columbæ siue turturem pro peccato &c. si autẽ pauper esset nec posset offerre agnũ offerebat par tur turum, aut duos pullos columbarum vnum in holocaustum alterum pro peccato.

2 Dub. Cũ dicat q erit immunda 7. dieb. cut post stat adhuc. 33. diebus? Resp. Lyra, q illis primis 7. diebus sic iudicabat immunda put habetur Leui. 15. q nõ poterat cõicare cũ aliquo in lecto vel cibo, & q quicũq tangebat eam mundam efficiebatur: & eodem modo di hic de septẽ dieb. post partũ, & tñ nõ erat pfecte purificata, quia dicitur. Ipsa tñ 33. dieb. manebit in sanguine purificationis suæ. i. in sanguine suo aliquantulũ purificato, non tñ pfecte, ideo in illis. 33. diebus poterit cõicare cũ alijs in cibo: nõ tñ in lecto, nec illud quod tãgebat fiebat ppter hoc immundum, nõ tñ poterat ingredi sanctuarium donec implerentur dies Purgationis suæ. i. 40. primi videlicet 7. maioris immunditiæ & 33. minoris.

3 Dub. Cur sic mulieres reputabant immundę? Resp. S. Th. 12. q. 102. ar. 5. q. pp reuerentiã eorũ quæ ad diuinũ cultũ ptinent, tũ quia homines pciosas res cõtingere nõ solet cũ fuerint immundi, & vt ex raro accessu ad sacra ea magis venerarent, nam in hoibus reputabãt immunditia q corruptionẽ aliquã iam habebat, vel erat corruptioni expositũ. vt cadauer hois mortui & leprosi, & mulieres patientes sanguinis fluxũ, siue p infirmitatẽ siue etiam p naturã vel tẽporibus menstruis, vel etiã tẽpore conceptionis, & eadẽ rõne viri reputãbantur immundi fluxũ seminis patiẽte, vel per infirmitatẽ, vel per pollutionem nocturnam, vel etiam per coitum nam omnis humiditas in prædictis modis ab homine egrediẽs quãdam immundam infectionem habet, & ideo arcebantur a visitatione templi.

4 Dub. Cur in partu semine duplicabatur tẽpus immunditiæ? Resp. Iacob. de Vora. in sermo. hodierno, quia mulier duo peccata commisit, quia & superbiuit, & vetitum pomũ comedit. Ideo duplicata est ei pœna extra vterũ.

Dubitatur. An semper virgo indiguerit tali purgatione? Resp. Lyra, q non, quia non cõcepit suscepto semine, vt ex textu supra in primo dubio posito requiritur si deberet immundadici, sed ipsa cõcepit ex spiritusancto.

6 Dub.

6 Dubita. Cur voluit purificari si non indigebat? Resp. San. Tho. 3. par. q. 37. arti. 4. q. sicut plenitudo gratiæ a Christo derivatur in matrem, ita decuit vt mater humilitati filij conformaretur, & ita licet nullam haberet immũditiam, voluit tamẽ purgationis obseruantiã implere non propter indigentiam, sed propter legis præceptum. Et ideo signanter euangelista dicit quòd impleti sunt dies purgationis secundum legem.

7 Dub Vt quid debebat sisti domino? Resp. qui supra. ar. 3. q. de prole nata duplex præceptum in lege traditur. Vnum quidem generale quo ad omnes vt scilicet completis diebus purificationis matris offerretur sacrificiũ pro filio siue pro filia & hoc ad expiationem peccati in quo proles erat cõcepta & nata. Aliud autem præceptũ erat speciale in lege de primogenitis tam in hominibus quam in iumentis quos deus sibi deputauerat, pro eo quòd ad liberationem populi Israel percusserat primogenita Aegyptiab homine vsq; ad eus primogenitum filiorum Israel reseruatis, & hoc mandatum ponitur Exo. 13 Et hæc duo euangelista circa eum fuisse obseruata ostendit primo quidem id quod pertinet ad primogenitos, cum dicit, tulerũt illum in Hierusalem vt sisterent eum domino, sicut scriptum est in lege domini, quia omne masculinum ad aperiens vuluam sanctum domino vocabitur. Secundo id qd pertinet communiter ad omnes cum dicit, vt darent hostiam secundum quod dictum erat in lege domini.

8 Dubitatur. Quæ differentia est inter legem domini & Moysi? Resp. quod est una & eadem lex sed dicit domini, quia ab eo data. & Moysi quia ab eo promulgata.

9 Dub. Vnde tulerunt Iesum? Resp. quod de Bathlee in qua semper virgo eum genuerat.

10 Dubitatur. Cur sistebant eum domino cum esset deus & homo? Resp. Athanasius. quod forte causa nostri hæc scripta sunt vt discamus nosipsos deo præsentare.

11 Dub. Quomodo animalia possunt dici sancta domino? Resp. Lyra. quod vno modo dicitur sanctum quod applicatur diuinis, & sic tribus leui dicitur sancta. Alio modo q est obligatum deo, & quia omnia primogenita tã hominum quam iumentorum erãt obligata deo ideo sancta dicebantur.

12 Dub. Quantũ redimebant primogeniti hominum? Resp. q primogeniti Iudeorũ nõ redimebant, quia semper seruiebãt domino. Aliorum vero hominum primogeniti redimebantur quinq; siclis, & q liber siclus habebat obolos viginti. Numeri. 18.

13 Dub. An primogenita aliorum animaliũ ẽt redimeret? Resp. Ly. q primogenita animaliũ mundorũ. i. bouis, ouis, & capre, & huiusmodi non redimebantur. sed immolabãtur dño. Primogenita vero animalium immũdorum quædam interficiebãtur sicut primogenitus canis & huiusmodi quædam vero redimebãtur. sed non quidem pecunia, sed pro eis ouis offerebatur sicut primogenitus Asini.

14 Dub. Cur dr ad aperiens vuluã cũ Christus non aperuerit vuluam quia exiuit saluis clausuris pudoris? Resi. San. Tho. 3. par. q. 37. art. 3. q hoc quod dicitur adaperiens vuluam designat q nihil antea inde intrauerat vel exierat Et vt dicit Grego. Nisenus illud legis præceptũ in solo incarnato deo singulariter & ab alijs differẽtes impleri vt, ipse nãq; solus inesfabiliter conceptus ac incomprehensibiliter æditus virginalem vterum aperuit non antea connubio reseratum seruãs & post partum in inuiolabiliter signaculum custoditis.

15 Dubitaur. Quomodo omne adaperiẽs vuluam sanctum sit cum multi primogeniti sceleratissimi fuerint? Resi. quod nõ dicebat sanctũ adaperiens vuluam ob sanctitatem vitæ, sed quia erat dño obligatu. vt dictum est dub. 11.

16 Dub. Cur parentes Iesu nõ dederunt agnũ pro hostia? Resp. Beda, quia erant pauperes.

17 Dub. Quæ animalia offerebantur in sacrificijs? Resp. S. Tho. 1 2. q. 102. ar. 3. q de tribus generibus animalium quadrupedum. s de genere ouiũ bouũ & caprarũ & de auibus turtur & colũba, & ẽt passer in emũdatione leprosi.

18 Dub Cur non offerebantur alia nobiliora his animalibus? Resp. qui supra quia hæc animalia maxime sunt per quæ sustentatur humana vita & cum hoc nõdissima sunt. Alia vero vel sunt syluestria & non sunt cõmuniter vsui hominum deputata, vel si sunt domestica qd est purũ deo attribuendum huiusmodi autem aues specialiter offerebantur, quia habentur in copia in terra promissionis.

19 Dub. Cur nũquam immolabant pisces? Respond. qui supra q quia viuunt in aqua magis sunt alieni ab hoie q cetera animalia q viuũt in aere sicut homo. & iterum pisces ex aqua extracti statim moriuntur. Vnde non poterãt in templo offerri sicut alia animalia.

20 Dub. cur potius offerebantur turtures quã earum pulli, & econtrario de columbis? Resp. qui supra. quòd vt dicit Rabi Moyses. Omne q est optimum, Deo est attribuendum, & turtures maiores sunt meliores quam pulli in columbis autem est econuerso.

21 Dub. quæ differentia est inter hostiã, sacrificium, holocaustum, libamẽ? Resp. qui supra. quod holocaustum totum comburebatur in honorem Dei & nihil ex eo comedebatur & tenebat primum locum inter sacrificia. Secundum locum tenebat hostia pro peccato, quæ diuidebatur & vna pars eius comburebatur. Alia vero cedebat in vsum sacerdotum, & qui comedebatur tantum a sacerdotibus, & in atrio, & ipsa die sacrificij, nisi esset pro peccato totius populi vel specialiter pro peccato sacerdotis, tunc enim totum cõburebatur. Tertium gradum tenebãt hostiæ pacifice pro gratiarum actione vel pro salute vel p prosperitate offerentium ex debito beneficij, vel accipiendi vel accepti, & ista diuidebatur in tres partes. Vna pars incendebatur ad honorem dei. Alia pars cedebat in vsum sacerdotum. Tertia vero in usum offerẽtium & comedebatur ipso die, sed vbique in Hierusalem. Quartum vero locum tenebant hostiæ pacificæ ex voto quarum carnes poterant etiam in crastino comedi. Sanguis autem & adeps nũquam veniebat in vsum sacerdotum neq; in usum offerentium sed sanguis offerebatur ad crepitudinem altaris in honorem dei. adeps vero aburebatur in igne liberamen vero dicebatur, vt dicit magister hist. scho. quia oblatio erat de animalibus & dicebatur sacrificiũ aut de sicca materia, vt de similia pane & thure & proprie dicebatur oblatio, aut de liquidis, vt de vino & oleo quod proprie libamen: vel libatio dicebatur.

22 Dubitatur. An pro Christo oblatum fuerit par turturum, vel duo pulli columbarum? Respond. Landulphus de vita Christi. quòd credendum est, quod fuerint oblati duo pulli columbarum qui vendebantur in templo & facilius inueniebantur.

23 Dub. Cur euãgelista dicit quod erat in Hierusalem homo &c? Resp. Lyra. quod Hierusalem erat locus solennis & sacer, & erat ibi cultus diuinus, & studium legis & prophetarũ: & hoc ad ostendendum conditionem viri. q. d. q erat deuotus dei cultor doctus.

24 Dubitatur. Cur eum nominat? Resp. qui supra, quòd ad denotandum eius famã quæ clara erat & ab omnibus bonis noscebatur.

25 Dub. Cur dicitur iustus? Resp. Amb. super Lucã qa nõ suam, sed populi gratiã requebat.

26 Dub. Cur dicitur timoratus? Respon. Lyra. quia recte se habebat quo ad deum.

27 Dub. Quo timore erat timoratus? Resp. Beda q timore dñi sancto qui manet in sæcula.

28 Dub. Cur dicit simul iustum & timoratum Resp. Beda. quia difficulter iustitia sine timore custoditur.

29 Dub. Cur dicitur expectãs redemptionem Israel? Respõ. Lyra. quòd in hoc ostendit eius fidei rectitudinem.

30 Dub. Quam consolationem Israel expectabat? Resp. Greg. Nisenus quod non vtique mũdanam felicitatem sed veram translationẽ ad veritatis decorẽ p separationẽ legis vmbræ.

31 Dub. Cum in quolibet iusto sit spiritussanctus cur de eo specialiter dicitur & spiritussanctus erat in eo? Resi. Lyra, quod erat in eo quãtum ad gratiæ plenitudinem, quia non solum habuit gratiam iustificantem prout cõtinet habetur a iustis, sed etiam quantum ad illuminationes & consolationes diuinas spirituales.

32 Dub. An fuerit summus sacerdos? Respon. Lyra. quòd erat inter sacerdotes famosus, sanctus tamẽ Vin. in serm. hodier. dicit quod nul libi legitur quod fuerit sacerdos.

33 Dub. Quando accepit responsum a spiritusancto? Resp. Lyra quod in deuotis orationibus suis, quia cum esset communis opinio qd imminebat aduentus Christi Symeon de hoc feruentius orabat deum, & sic habuit responsum quod ante videret Christum natum quã vitam præsentem finiret.

34 Dubitatur. Quid est videre mortem? Resp. Beda, quod est eam experiri.

35 Dub. Quis erat Christus domini? Respõ. q messias in lege ꝓmissus q erat unctus a dño.

36 Dub. An Symeon timeret mori? Resi. Amb. quòd cupiebat ipse corporeæ vinculis fragilitatis absolui, sed expectabat videre ꝓmissũ.

37 Dub. Cur cum tanto desiderio hoc expectabat? Respon. qui supra, quoniam sciebat quia beati oculi qui viderent.

38 Dub. In quo spiritu venit in templum? Respon. Lyra. quòd per reuelationem spiritusancti, vt videret Christũ sicut ei fuerat ꝓmissũ.

39 Dubit. Cur Christus in terris non habuerit patrẽ, cur dicit parentes eius? Resp. San. Tho. 3. par. q. 28. arti. 1. quod Ioseph etiam appellabatur

Universidad de Deusto
Biblioteca

sabatur pater Christi, non quod vere ei pater fuerit, sed quod ad famam semper virginis conseruandam sit, ab hominibus estimatus pater.

40 Dub. Quid sunt vlne. Respon. Beda. q. sunt brachia & manus, vel cubitus vt dicitur.

41 Du. Cur accepit eum Symeon in brachiis. Respō. qui sup. q. significat iusticiam operum quæ ex lege erat per manus & brachia figuratorum humili quidem, sed salutari fidei Euangelicæ gratiæ imitandum.

42 Dub. Cur benedixit deum. Resp. Ly. quod quasi gratias agens de tanto beneficio.

43 Dub. Cur dicebat Symeon. Nunc dimittis domine &c. Ref. Theophi. q. loquebatur puerō quem tenebat in brachiis.

44 Dub. Cur vocat eum dominum. Resp. qui sup. q. in hoc confitetur quod ipse mortis est, & vitæ dominus.

45 Dub. Quid intelligit per dimittis in pace. Resp. Amb. q. dissolutionem corporis intelligit, vt incipiat esse cum Christo.

46 Dub. Cur dicit in præsenti, dimittis. Resp. Ly. i. de cætero dimittes me de hac vita transire in cordis quiete.

47 Dub. Cur dicit se seruum pueri. Resp. quia iam confessus fuerat eum dominum, & per consequens si puer erat eius dominus, ipse erat seruus suus.

48 Dub. Cur dicit in pace. Resp. Greg. Nisen. quia postquam Christus culpa hostilem destruxit nos quoq; patri reconciliauit facta est tranquillitas sanctorum in pace.

49 Dub. Cur dicit quia viderunt oculi mei. Respon. ut supra quia viderat id quod sibi fuerat promissum.

50 Dub. De quibus oculis intelligit. Resp. qui supr. q. de oculis tam animæ quam corporis hi quidem visibiliter deum suscipientes, illi vero non solum quæ visa sunt attendentes, imo illuminati fulgore spiritus domini verbum in carne cognoscentes.

51 Dub. quod est illud salutare. Respon. qui supra. quod est ipse Iesus quo nomine salus declaratur.

52 Dubit. Quomodo istud salutare quod est Christus fuit paratum ante faciem omnium populorum. Resp. Greg. q. iste venerandus senex quando id quod sperabat obtinuit, exclamat se vidisse salutem omnium populorum, adeo enim infantis ineffabile iubar illustrauit eum, vt processu temporis secutura, mox sibi fierent nota.

53 Dub. Cur dicit ante faciem. Resp. Theophilus. q. hoc signanter dicit, vt. s. eius incarnatio omnibus appareret.

54 Dub. Cur dicitur lumen ad reuelationem gentium. Respond. Athanasius q. gentes ante Christi aduentum in vltimis tenebris erant cōstitute, cognitione diuina priuate, sed Christus adueniens, vt dicit Cirillus factus est lux tenebrosis, & erraticis quos diabolica manus oppressit.

55 Dub. Quomodo intelligitur ad reuelationem Respon. quia reuelatus est gentibus per Apostolos.

56 Dub. Cur non dicit etiam ad reuelationem Israel. Resp. Athanasius. q. Israel licet tenuiter lege illuminabatur.

57 Dub. Cur dicit gloriam Israel. Ref. qui sup. q. Christus fuit Israel gloria, quia secundum carnem ex eis processit, quamuis cunctis, vt dans præesset per sæcula benedictos.

58 Dub. Cur vocat Israel plebem suam Resp. Greg. Nisenus, quia ex eis est secundum carnem natus.

59 Dub. Cur primo dicit lumen ad reuelationem, quam gloriam Israel. Ref. Beda q. ideo reuelatio gentium præfertur gloriæ Israelis, quia cum plenitudo gentium introierit, tunc omnis Israel saluus erit.

ALLEGORICE.

[Quod post circuncisionem Christus domino sistitur] significat neminem nisi circuncisum vitiis dominicis, dignum esse conspectibus [solus vere sanctus ex vtero virginali egredi dicitur] eo quod solus sanctus ecclesiæ virginis ad generandos populos aperiret genitale secretum [offert autem hostias] qui per singulas hostias honoratur cum patre. Nimirum loquacissima turtur in auibus, at columba est animal mansuetum. Talis autem factus est erga nos saluator mansuetudinem perfecte colens, & turtur orbem allexit replens ortū suū propriis melodiis. [Occidebatur ergo turtur & columba] vt ipse per figuras nobis pandatur passurus in carne pro vita mundi. [quod Symeon in brachiis accepit] insinuat hoc sæculum quasi senio iam defessum ad infantiam, & innocentiam Christianæ conuersationis reditum. [Quod benedixit deum] significat populum Gentilem post agnitionem veritatis Christi deum in hymnis laudatorum. [Quod vilo salutare dei cupit dissolui] signat contem

plati-

platiuos qui per contemplationem Deum agnoscentes cupiunt dissolui, vt eum videant sicuti est.

TROPOLOGICE.

Admonemur offerre Deo sacrificium cordis nostri postquam fuerit vitiis purgatum, & offerre turturem. i. castitatem, & columbam. i. simplicitatem, & binas ex vtrisque. i. ex dupli ei nostra natura corporali & spirituali Deo famulari expectantes semper redemptionem nostram tanquam in vltimo senio constituti, vtque frequentemus templum in spiritu si Christum amplecti volumus, & sacra communione recepta benedicamus domino, vt nos in pace custodiat, & lumen suum super nos signet & contra aduersarios protegat ad laudem & gloriam suam.

ANAGOGICE.

Eleuamur ad contemplandum semper virginem Mariam purgato corpore & immortalitate recepta quæ post dies deo altissimo placitos venit ad templum cœlestis patriæ, quā Christus, secundum legem Moysi parentem honorando super omnes choros Angelorum ad celestia regna exaltauit offerens ipsa turturem suæ præclarissime castitatis & columbam suæ ineffabilis humilitatis, vbi & adest Symeon iustus amplectens regem regum, qui simul cum omnibus sanctis semper virginis Mariæ filium benedicunt & laudant in sæcula sæculorum.

IN CATHEDRA S. PETRI.

Venit Iesus in partes Cesareæ Philippi. Matthæi 16.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 32. die 29. Iulij. in die Mercurij.

HISTORICE.

In Philippi Cesarea discipulos dominus quid de filio opinarentur hominis scisciratus est, cui cum retulissent diuersos de eo sentire diuersa, quoniam eum Ioannem Baptistam quidam affirmarent Heliam vero alij nonnulli vero Hieremiam, aut ex prophetis quempiā quid de se ipsi sentirent interrogauit. Petro itaque affirmante ipsum fore Christum Dei viui natum. Beatum eum fore dixit cum non hoc humana protulisset sapientia, sed diuino doctus oraculo. Atque eum Petrum fore, & hanc super petram suam velle edificare ecclesiam quam aduersus inferorum value nequaquam præualerent quodque claues sibi largiret cælorū regni, & quicquid super humum ligasset aut soluisset in cælis id qdq; ratū heri.

DVbia quæ occurrunt sunt hæc.

1 Dub. Igitur cur dominus venit in partes Cesareæ? Resp. Chry. super Matt. q. vt discipulos longe a Iudæis abduceret, vt ab omni timore eruti libere dicant quæ habebant in mente de Christo.

2 Dub. Cur dicit Cesaream Philippi? Respō. qui sup. quod quia est alia Cesarea quæ dicitur Stratonis, & non in illa, sed in ista dominus discipulos interrogauit.

3 Dub. Cur denominatur Cæsarea a Philippo? Resp. qui sup. quòd iste Philippus qui fuit frater Herodis Tetrarchæ in honore Tiberij Cæsaris Cæsaream Philippi quæ nunc palneas dicitur appellauit.

4 Dub. Quæ gentes inhabitabant hanc ciuitatem? Resp. Ly. q. Gentiles.

5 Dub. Cum dominus sciret mentes discipulorum, cur eos interrogat? Resp. Ly. quòd non ignorans interrogat, sed vt eorum fideli confessione conuenientius solidarentur in fide.

6 Dub. Quid vult intelligi dum dicit quem dicunt homines esse filium hominis? Resp. Hilarius quòd per hoc significauit præter id qđ in se videbatur esse aliud sentiendum erat. n. hominis filios, sed occultum erat de quo quęrebatur.

7 Dub. Quia sic videretur quod solum confiteri debemus quod est filius Dei? Resp. qui supra. quòd hæc confessionis tenenda est ratio, vt sicut Dei filium ita filium hominis meminerimus, quia alterum fine altero nihil spei tribuit ad salutem.

8 Dub. Cur dicit quem dicunt homines? Respon. Hiero. quia qui de filio hominis loquūtur homines sunt qui vero diuinitatem eius intelligunt non homines sed dij appellantur.

9 Dubitatur. Cur non interrogat quid dicunt scribæ & pharisæi? Resp. Chry. quod pharisęorum de Christo opinio erat plena multa malitia.

10 Dub. Cur non dicit quem me homines dicunt esse? Resp. Hiero. quòd ne iactanter de se quærere videretur.

11 Du. Cur dicit filiū hoīs? Ref. qui sup. q. vbicunque scribitur filius hominis in Hebræo habetur filius Adam. Et ita potest intelligi de Christo q. sit filius hominis. i. Adæ, vel etiam

filius

filius hominis. ideſt ſemper virginis quæ erat homo.

12 Dub. Vnde procedebant tot diuerſe opinio nes de Chriſto? Reſp. Orig. & Herodes & ſui ſequaces opinabantur ipſum eſſe Ioannem Baptiſtam vt habetur Mat. 14. & ratione ibi dicta, qui dicebant eum Heliam eſtimabant. aut quod ſecundum natiuitatem ſuſcepit Helias, aut ex eo tempore in corpore viuens in tempore apparuit illo, vel propter zelum vt dicit Ly. Qui vero Hieremiam dicebant, ſ6 quia dominus eum in gentibus prophetã conſtituit ſic dicebant, & etiam propter patientiam in aduerſis, vt dicit Ly. & ſimili ratione illi qui dicebant eum eſſe vnum ex prophetis. Et Luc. 9. dicitur quod propheta vnus de prioribus ſurrexit.

13 Dub. Cur diſcipulis dicit clare quem me eſſe dicitis? Reſp. Chryſ. & familiarius cum eis de ſe quærit.

14 Dub. Cur quærit opinionem diſcipulorum quam ſciebat? Reſp. Rabanus quod vt confeſſionem recte fidei digna mercede remuneret.

15 Dub. Cur ſolus Petrus reſpondit? Reſpon. Chry. quòd ipſe pro omnibus reſpondit tanquam os Apoſtolorum & caput.

16 Dub. An Petrus bene reſpondit? Reſp. Hilarius & ſic, quia complexus eſt omnia qui & naturam, & nomen expreſſit in quo ſummo virtutum eſt.

17 Dub. Cur dicit tu es Chriſtus? Reſpon. Ly. quòd Chriſtus interpretatur vnctus, & ſic confitetur eius humanitatem in qua vnctus eſt oleo gratiæ præ aliis.

18 Dub. Cur dicit filius Dei? Reſp. qui ſupra, quia filius naturalis & non adoptiuus, & ita eiuſdem naturæ cum patre, & ſic confitetur veritatem diuinæ naturæ & humanitatem in eodem ſuppoſito.

19 Dub. Cur dicit viui? Reſp. Hieron. quòd ad differentiam eorum qui putantur dij & mortui ſunt. ſ. Saturni, Iouis, & Veneris, ac Herculis &c.

20 Du. An perfectam fidem aſtruxerit Petrus ſic dicendo? Reſp. Hilarius. quòd hæc eſt vera & inuiolabilis fides ex Deo, cum Chriſtus ſit ex æternitate patris, & eum aſſumpſiſſe corpus & hominem factum eſſe perfecta confeſſio eſt.

21 Dub. An confeſſio fidei ſit de neceſſitate ſalutis? Reſp. S. Tho. 2. 2. q. 3. ar. 2. & non ſemper, nec in quolibet loco, ſed in aliquo loco & tempore quando. ſ. per dimiſſionem huius confeſſionis ſubtraheretur honor debitus deo & etiam vtilitas proximis impendenda puta ſi aliquis interrogatus de fide taceret, & ex hoc crederetur, vel quod non haberet fidem vel quod fides non eſſet vera, vel alij per eius taciturnitatem auerterentur a fide in huiſmodi enim caſibus confeſſio fidei eſt de neceſſitate ſalutis.

22 Dub. Cur dominus appellauit Petrum b[e]atum? Reſ. Hilarius quòd vt dignum confeſſio Petri præmium conſequeretur, quia Dei filium in homine vidiſſet.

23 Dub. Quid ſignificat bariona. Reſp. Lyr. & Hebraicæ bar dicitur filius Latinæ, & iona columba quaſi filius columbæ, vel filius Ioannis vt dominus eum interrogans. Ioan. 21. dixit ei Symon Ioannis.

24 Dub. Ad quid dixit ei Ieſus tu es filius Ionæ. Reſp. Chry. quòd vanum eſſet hoc dicere niſi vt oſtendat, quoniam ita naturaliter eſt Chriſtus filius dei ſicut Petrus filius Ionę eiuſdem ſubſtantiæ cum eo qui genuit.

25 Dub. Quomodo intelligitur quod caro & ſanguis non reuelauit tibi. Reſp. Hiero. quòd ei non per doctrinam philoſophorum, ſed per Dei gratiam Chriſtus filius Dei reuelatus ſit.

26 Dub. An ſolus pater reuelauit hoc petro. Reſp. Ly. quòd tota trinitas reuelauit.

27 Dub. Super quam petram vult Chriſtus ædificare eccleſiam. Reſp. Aug. in libro retractationum. quòd ſuper illam petram quam confeſſus eſt Petrus, quia non eſt dictum Petro tu es petra, ſed tu es Petrus. Petra autem erat Chriſtus quam confeſſus eſt Symeon.

28 Dub. Quæ eſt iſta eccleſia? Reſp. quòd eſt congregatio Chriſtianorum fidelium.

29 Du. Cur impoſuit Symoni nomen Petrus? Reſp Hieron. quòd quia credebat in petram Chriſtum ei Petri largitum eſt nomen.

30 Dub. Cur dicit quod porte inferi non præualebunt &c. Ref. Hilarius. quòd ad oſtendendum firmitatem Eccleſiæ.

31 Dub. Quomodo non præualebunt aduerſus eam? Reſp Gloſſ. i. non ſeparabunt eam a charitate dei & fide.

32 Dub. Ad quid refertur illud relatiuum, eã? Reſp. Chry. quòd non exprimitur an referat petram vel eccleſiam ſuper eam fundatam, ſed tamen manifeſtum eſt, quod nec aduerſus

ſus petram, nec aduerſus Eccleſiam porte prę ualent inferorum.

33 Dub. Cur vult ſibi dare claues regni cœlorum? Reſp. qui ſup. q. d. ſicut pater tibi dedit me cognoſcere, ita & ego aliquid tibi dabo. ſ. claues regni cœlorum.

34 Dub. Cur etiam alijs non dedit ipſas claues? Reſpõ. Rabanus. quòd ſoli Petro dedit vt conſtaret omnibus, quia abſque ea confeſſione & fide regnum cœlorum nullus poſſet intrare.

35 Dub. Quando poſt dedit ipſas claues Petro? Reſp. dominus Cardinalis de Turrecremata. quòd quando dominus dixit ei, paſce oues meas. Ioan. 21.

36 Dub. Quid ſunt claues regni cœlorum. Reſpon. Rabanus. quòd potentia qua ligat & ſoluat, & diſcretio quæ dignos, vel indignos diſcernat.

37 Dub. An non ſacerdos poſſit abſoluere a peccatis? Reſp. S. Tho. 4. ſen. diſt. 5. q. 2. ar. 1. q. 2. quòd non, ſed ſolum ordinem habens.

38 Dub. An Papa poſſit alicui non ſacerdoti delegare quod abſoluat in foro pœnitentiæ? Reſp. qui ſup. diſt. 7. q. 3. ar. 1. q. 3. & non.

39 Dub. An omnis ſacerdos in foro pœnitentiæ poſſit abſoluere? Reſpõ. qui ſup. diſt. 17. q. 3. art. 3. q. 4. quòd non, niſi qui habet iuriſdictionem.

40 Dub. An omnis ſacerdos habens iuriſditionem poſſit ab omni peccato abſoluere in foro pœnitentiæ? Reſp. qui ſup. diſt. 19. q. 1. art. 3. q. 2. quòd ſic, niſi ſuperior ſibi reſeruauerit aliqua, in quibus iudicium inferiori non committat.

41 Du. In quibus caſibus non poteſt ſacerdos abſoluere? Reſp. qui ſup. quòd in quinque. Primus eſt quando ſolemnis eſt imponenda pœnitentia. Secundus de excommunicatis. Tertius quando inuenit irregularitatem contractam. Quartus de incendiarijs. Quintus quando eſt conſuetudo in aliquo epiſcopatu, quod enormia crimina ad terrorem epiſcopo reſeruantur, quia conſuetudo dat, vel aufert in talibus poteſtatem.

42 Dub. An ſacerdotes hæretici vel ſciſmatici poſſint abſoluere? Reſp. qui ſup. 2. 2. q. 39 art. 3. quòd non, quia non habent iuriſditionem, cum ſint diuiſi a ſuperioribus a quibus talem habent iuriſditionem.

43 Dub. An ſacerdos exiſtens in peccato mortali poſſit abſoluere? Reſp. qui ſup. & ſic, dummodo habeat iuriſditionem.

44 Dub. An aliqui caſus reſeruantur Summo pontifici, & qui? Reſp. qui ſup. in 4. ſen. diſtin. 18. q. 2. ar. 5. q. 1. & ſic, & ſunt ſex. Primus de percutientibus clericos vel religioſos. Secundus de incendiarijs eccleſiæ poſtquam ſunt denuntiati. Tertius de effractoribus eccleſiæ ſi ſunt denuntiati. Quartus de communicantibus in diuinis cum excommunicatis nominatim a papa ſcienter. Quintus de falſificantibus literas apoſtolicæ ſedis. Sextus de illis qui excommunicatis in crimine communicant.

45 Dub. An aliquis inferior papa vnquam poſſit in prædictis caſibus abſoluere? Reſp. qui ſupr. quòd ſic in articulo mortis in quo quilibet a quacunque excommunicatione & peccato abſolui poteſt, a quocunque ſacerdote.

46 Dub. An percutientes clericos ſemper ſint mittendi ad papam. Reſp. qui ſupr. quod octo excipiuntur qui non mittuntur ad papam. Primo exiſtens in arti. mortis. Secundo ſi ſit oſtiarius alicuius potentis, & non ex odio vel proposito percuſſit. Tertio ſi percutiens ſit mulier. Quarto ſi ſit ſeruus & dominus lederetur de eius abſentia. Quinto ſi regularis regularem percutiat niſi ſit enormis exceſſus. Sexto ſi ſit pauper. Septimo ſi ſit impubes, vel ſenex, vel valitudinarius. Octauo ſi habeat inimicitias capitales.

47 Dub. An ſemper ſit excommunicatus percutiens clericum? Ref. qui ſup. quòd non in ſeptem caſibus. Primus, ſi cauſa diſciplinæ, vt prælatus vel magiſter. Secundus ſi iocoſa leuitate. Tertius ſi inuenit eum turpiter agentẽ cum ſorore, vxore, matre, vel filia. Quartus ſi ſtatim vim repellat. Quintus ſi ignoret ipſum eſſe clericum. Sextus ſi inuenit eum in apoſtaſia poſt trinam admonitionem. Septimus ſi transfert ſe clericus ad actum pœnitus contrarium vt fiat miles vel ad bigamiam tranſeat.

48 Dub. An indifferenter quilibet ſacerdos habens iuriſditionem poſſit quemlibet abſoluere? Ref. qui ſup. ar. 3. q. 1. quòd nullus poteſt ſeipſum vel ſuperiorem vel æqualem abſoluere de mortali niſi ex commiſſione ſibi facta de venialibus autem poteſt.

49 Dub. An ſacerdos poſſit abſoluere eam cũ qua peccauit? Reſp. qui ſup. diſt. 19. q. 1. art. 3. q. 2. quòd ſic ſi habeat in eam iuriſditionem, tamen in tali caſu non deberet eius audire con-

confessionem, sed remittere ad alium, nec ēt illa deberet ei confiteri, sed petere licentiam ad alium eundi, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia.

50 Dubit. An sacerdos pro libito voluntatis suæ possit imponere absolutis pœnas satisfactorias? Respō. qui sup. dis. 18. q. 1. ar. 3. q. 4. q̄ quia pœnæ satisfactoriæ in canone determinate non competunt omnibus variande sunt, secundum arbitrium sacerdotis diuino instinctu regulatum, nec totam pœnam semper quæ vni peccato debetur iniungit ne infirmus aliquis ex magnitudine penæ desperet, & a pœnitentia totaliter recedat.

51 Dub. Quia absoluet ab excommunicatione lata a iudice? Respond. qui supra. q. 2. art. 5. q. 1. quòd ille qui tulit sententiam, vel eius superior.

52 Dub. An in absolutionibus requiratur cautio iuramenti? Resp. qui sup. quòd sic in absolutione ab excommunicatione, non autem in absolutione a peccato.

53 Du. An excommunicatus possit absolui ab aliis peccatis antequam absoluatur ab excōmunicatione? Resp. qui sup. q̄ non.

54 Dub. An excommunicatus duplici excommunicatione possit absolui ab vna altera remanente? Resp. qui sup. q. 3. q̄ sic cum excommunicationes non habeant connexionem.

55 Dub. Quomodo excommunicatus pluribus excommunicationibus si absoluatur sciet se absolutum ab omnibus? Resp. qui sup. quòd vel est excommunicatus pluribus excommunicationibus ab vno iudice, & tunc quando ab eo absolnitur intelligitur absolui ab omnibus nisi contrarium exprimatur. Vel in casu in quo ipse petit absolutionem solum ab vna excommunicatione, vel est excommunicatus a pluribus iudicibus, & tunc si ab vno absolui tur non est absolutus ab aliis excommunicationibus aliorum iudicum, nisi alij confirmauerint, vel omnes vni demandent absolutionem.

56 Dub. An aliquis inuitus possit absolui ab excommunicatione? Respond. qui supra. q. 2. quòd sic sicut etiam inuitus potest excōicari.

57 Dub. An in absolutione requiratur aliqua determinata forma verborum? Resp qui supr. in opusculo de forma absolutionis. c. 2. q̄ non in absolutione ab excommunicatione, quia non refert quibuscunque verbis vtatur ad exprimendam suam intentionem, sed in absolutione a peccatis qui est sacramentalis verba habent efficaciam ex institutione diuina. Vnde tenenda sunt verba determinata consōnātia diuinæ institutioni. Institutioni autem dicentis quodcunque solueris &c. ista verba conueniunt. Ego te absoluo.

58 Dub. An aliquis possit absolui ab vno peccato aliis non absolutis? Resp. qui sup. quodlibeto. 2. ar. 6. q̄ non.

59 Dub. An sacerdos absoluens ab omnibus peccatis absoluet etiam ab omni pœna peccatorum? Resp. qui sup. quòd non, quia licet quis non possit ab vna culpa absolui quin absoluatur ab omnibus, pœna tamen potest & totaliter dimitti sicut in spirituali gratia indulgentiæ, & particulariter sicut in absolutione sacramentali.

60 Dub. An de necessitate requiratur manus impositio in absoluendo? Resp. qui sup. in opusculo de forma absolutionis. c. 4. q̄ non, quia non dixit, dominus Petro cuicunque manus imposueris, sed quæcunque solueris.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dictæ in prologo.

IN ANNVNCIATIONE DOminica missus est Gabriel Angelus.

Vide fe. 4. quatuor temporum aduentus.

IN FESTO SANCTI PETRI martyris ordinis prædicatorum.

Si quis vult post me venire. Luc. 9. c.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 32. die 29. Iulij. in die Mercurij.

HISTORICE.

Eos qui sequi vellent dominus necessariū fore dicebat vt seipsos abnegarent, vtque per singulos dies suam tollerent crucem, hecq; eū imitarentur quoniam qui animam saluare suā optaret ad perditionem deduceret, & qui eā perderet salutem et afferret, quid enim inquiebat prodesse potest homini si vniuersum lucratus fuerit orbem, & in perditionem vadat, & sibi detrimentum acquirat, quodque qui eum suosq; erubescere sermones, dum in sua patris ac sanctorum maiestate venerit Angelorum, hunc quoque erubescet.

POst Euangelij historiam soluentur hęc dubia.

1 Dub. Quia videtur quod saluator in libertate hominis dimittit si vult eum sequi vel non? Respō. Chrysost. quòd

quod nullum inuitum aut coactum vult habere famulum, sed spontaneos & gratias agentes ei p famulatu. Et ideo neminē cogēdo trahit.

2 Dub. Quomodo est possibile sequi Christū qui est in cœlis? Resp. Basilius. quòd non corporalem obsecutionem, sed debita conuersationis pro posse imitationem insinuat.

3 Dub. Quomodo homo debet abnegare seipsum qui tenetur se diligere? Resp. dns Card. de Turrecremata. super hoc euangelio. q̄ hoc intelligitur secundum exteriorem siue sensibilem naturā non obtemperando in his quæ repugnant rationi, nec hoc est contrarium ei quod est diligere seipsum quia hoc intelligitur secundum naturam rationalem, vt scilicet homo velit sibi bona quæ pertinent ad perfectionem rationis.

4 Dub. Quomodo debemus continue tollere crucem nostram? Resp. dns Card. de Turre cre. super hoc euangelio ideo sumus parati animo pati crucem, siue mori morte acerbissima & turpissima propter Christum.

5 Dub. Quia dicitur Matt. 11. Iugum meum suaue est ergo non debemus pati mortem q̄ est vltimum terribilium? Resp. qui supra. qā lex Christi dicitur iugum suaue & onus leue diligentibus, vt dicit Aug. nam amor omnia leuia facit, & amāti nihil est difficile, nec hoc repugnat ei quod homo sit paratus sustinere mortem propter Christū si fuerit expediens.

6 Dub. Cur hæc duo annectit simul, abneget semetipsum & tollat crucem suam? Respon. Græcus q̄ recte hoc facit. quia qui sequi vult dnm primo debet abnegare seipsum, & sic tollere crucem, vt eius voluntas sit prompta ad omnem miseriam sustinendam.

7 Dub. Cur dicit quotidie? Respon. vt scilicet semper sit paratus animo pati p̄pter Christū.

8 Dub. Quomodo volens animam saluam facere perdet eam? Resp. dns Car. de Turrecre. hic. quòd perdere animam potest habere duplicem significationem. Vno modo idem est quòd amittere, & in isto sensu cum dicit perdet eam subintelligendum est in alia vita. q. d. Qui voluerit animam suam saluam facere id est delitijs & voluptatibus occupare in hac vita, quia hoc est vitam suam saluare secundū opinionem carnalium, & talis perdet eam in alia vita, quia obligat eam ad pœnam inferni. Alio modo perdere idem est q̄ destruere, & tunc eū dicitur perdet eam subintelligitur in hac vita, & est sensus, q̄ voluerit animam suā saluam facere quantū ad meritum vitæ æternæ, ipse perdet eam idest, destruet corpus laboribus & passionibus exponendo ex quibus sequit̄ separatio animæ a corpore, & hoc est animam perdere secundum æstimationem falsam carnalium, licet sit saluare eam, secundū veritatem & secundum hunc vltimum sensum sequitur qui autem perdiderit animam suam propter me, i. propter deum mortē sustinēdo ipse inueniet eā in beatitudine deo fruendo.

9 Dub. Quomodo intelligitur quid proficit homini si lucretur vniuersum mundum &c. respondet Chry. q̄ d. cum aliquis aspiciens præsentem dulcedinem aut utilitatem renuit quidem pati. Eligit autem splendide viuere si sit opulētus q̄ inde sibi commodum erit cū perdiderit animam, trāsit enim huius mundi figura, & amena velut vmbra discedunt, nō enim proderunt thesauri impietatis, eripit autem a morte iusticia.

10 Dub. Quid est erubescere Christum & eius sermones? Resp. Theo. q̄ ille erubescit Christum qui dicit nunquid credam crucifixo, sed & sermones eius erubescit qui euāgelij rudi tatem contemnit. Et vt dicit Lyr. ille erubescit, qui non audet confiteri Christum & veritatem euangelij.

11 Dubit. Quomodo dominus erubescet eos? Resp. quod simile est acsi aliquis patrefamilias habens seruum prauum erubescit eum nominare.

12 Dub. Quæ est maiestas angelorum? Respō. quòd honor & dignitas quam habebunt honorantes Christum.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN FESTO SANCTAE CATHErinæ de Senis.

Simile est regnū cœlorū grano sinapis. Mat. 13.

Hanc parabolam dixit dominus anno ætatis suę. 33. prima die Aprilis in Sabbato.

HISTORICE.

Cœlorum regnum parabolice loquens dominus sinapis grano assimilari aiebat quòd minimo quidem omnium oritur semine sed incrementū accipiēs olera excellit vniuersa ac cœli volatilibus arbor effectum suis in ramis habitaculū præstat, & etiam fermento illud simile, eē dixit q̄ celatū satis in tribus farinę a muliere totū fermētatū extitit. His dns ad tur

Universidad de Deusto
Biblioteca

bas vtebatur parabolis, nec sine eis aliquid loquebatur, vt vatis impleretur eulogium, in parabolis os loquetur meum abdita eructabo a sæculi restitutione.

HAec sunt quæ occurruntur super dictis euangelijs dubia.

1 Dub. Cur dominus vtitur istis parabolis? Resp. Chry. quia dominus dixerat de semine quod tres partes pereunt & saluatur vna, & in ipsa rursus; saluatur multa efficitur iactura propter zizaniam quæ superseminatur, ne dicerent qui ergo erunt & quanti fideles, consequenter hunc timorē auferet per hanc parabolam sinapis.

2 Dub. Quid intelligit hic per regnum cœlorum? Resp. Hiero. q. prædicationem euang.

3 Dub. Quomodo prædicatio euangelij sit similis grano sinapis? Resp. qui sup. quia sicut granum sinapis est minimū omnibus seminibus, & post crescit in arborem, ita prædicatio euangelij minima est omnibus disciplinis, quantū ad splendorem eloquentiæ & compositionē sermonum, & tamen vbique terrarum expansa est euangelij prædicatio.

4 Dub. Quam virtutem habet granum sinapis? Resp. Aug. de qnæst. euang. q. venena expellendi. Et ideo ad feruorem fidei pertinet.

5 Dub. Quis homo accepit granum sinapis? Resp. Hieron. quòd est saluator qui in animis credentium seminat.

6 Dub. Vbi seminatur? Resp. qui sup. q. in animo nostro in quo fouetur honore fidei.

7 Dub. Quid significat quod in arborem crescit & volucres cęli habitant in ramis eius? Resp. qui supr. quoniam prædicatio euangelica parua quæ videbatur in principio, vt in animam credentis, vel in totum mundum sata fuerit non exurgit in olera, sed crescit in arborem. ita vt volucres cęli, quos vel animas credentium, vel fortitudines Dei seruitio manci paras sentire debemus veniant & habitent in ramis.

8 Dub. Quid significant isti rami? Resp. qui sup. q. sunt diuersitates dogmatum in quibus supradictarum volucrum vnaquæque quiescit.

9 Dub. Ad quid introduxit aliam parabolam de fermento? Resp. Chry. quoniam sicut fermētum multam farinam transmutat in suam virtutem, ita & Apostoli totum mundum.

10 Dub. Quid intelligit hic per mulierem? Respon. Aug. de quæst. euang quòd sapientiam.

11 Dub. Cur dicit quod abscondit in farina? Resp. Chry. quòd sicut fermentum fossoditur quidem, sed non destruitur, sed paulatim ad suum habitum omnia transmutat sic in prædicatione Apostolorum continget, quia licet habeant multas vexationes non timebunt, sed omnes superabunt.

12 Dub. Cur solum dicit in tribus? Resp. qui sup. quòd ponit hunc numerum determinatum pro multitudine indeterminata.

13 Dub. Quid sunt sata? Resp. Hiero. q. est genus mensuræ iuxta morem prouinciæ palestinæ vnum & dimidium modium accipiens.

14 Dub. Quid significant illa tria sata? Resp. Augus. in quæst. euang. q. intelliguntur illa tria. in homine ex toto corde, ex tota anima, & ex tota mente, vel tria illa fructifera centesimū sexagesimum & tricesimum.

15 Dub. Quomodo intelligitur donec fermentatum est totum? Resp. Rabanus. q. ita charitas in nostra mente recondita, conlique crescere debet vt totam mentem in sui perfectionem commuter, quod hic inchoatur in futuro vero perficitur.

16 Dub. Cur Euang. inducit prophetam in testem? Resp. Chry. ne aliquis opinaretur quod Christus noua induceret, & ideo inducit prophetam hunc prædicentem doctrinæ modū.

17 Dub. Quis propheta est, & vbi dicit? Resp. q. est Dauid. Ps. 77.

18 Dub. Quomodo intelligitur dictum prophetæ? Resp. Hiero. & Glos. q. d. qui prius locutus sum per prophetas, modo in propria p sona aperiam os meum in parabolis & eructabo de thesauro mei secreti & emittam mysteria quæ abscōdita erant a cōstitutione mūdi.

19 Dub. Quia videtur quod multotiens locutus fuerit sine parabolis? Resp. de consen. euā ge. q. hoc dicitur non quia nihil proprie locutus e, sed qa fere nullū sermonē explicauit, vbi non per parabolam aliquid significauit.

ALLEGORICE.

[Grano sinapis] seipsum dominus comparauit agri seminis, & omnium seminum minimo cuius virtus prefatis accendimur. Ipse q. pe est [granum sinapis] qui in horto sepulturę plantatus arbor magna surrexit, granum quip pe fuit cum moreretur arbor cum resurgeret granum per humiliatem carnis arbor per potentiam maiestatis. Granum igitur hoc postq in agro seminatum fuit. i. vbi a populo cōprehensus & traditus morti, tanquā in agro fuit sationē

sationē quadam corporis consepultus, vltra mensuram omnium olerum excreuit, & vniuersam propheratum gloriam excedit. Oleris enim vitę tanquam egroto Israel data est prædicatio prophetarum, sed iam in ramis arboris cęli volucres inhabitant. Apostolos s. ex Christi virtute protensos, & mundum inumbrantes in ramis intelligimus, in quo gentes spe vitę aduolabunt, & aurarum turbine. i. diaboli spiritu flatuq; vexate tanquam in ramis arboris conquiescent. [Fermento] eriam se dominus comparauit, fermentum n. de farina est, quod virtutem acceptam a certo sui generis reddit, hoc autem fermentum acceptū mulier [synagoga. s. per iudicium mortis abscondit in farinæ mensuris tribus]. i. legis prophetarum, & euangelistarum æqualitate coopertum, omnia vnum fecit, vt quod lex constituit. Prophetæ nunciauerunt ad ipsum euāgeliorum profectionibus expleatur.

TROPOLOGICE

Instruimur vt assumamus pennas virtutum sicut columbæ, & ascendamus ramos passionis Christi, & ibi securi quiescemus & nos p humilitatem paruos nos existimantes vt granum sinapis quatenus ex charitate crescamus & exaltemur a domino, & abscondamus fermentum credulitatis nostrę in satis tribus farinæ. i. credulitatis patris & filij & Spiritus sancti, & cum in vnum fuerit fermentata, non nos ad tres Deos, sed ad vnius diuinitatis perducat notitiam.

ANAGOGICE.

Contemplemur quàm magna præmia præparauit Deus humilibus & contemptibilibus mundi vt beatæ Catherinæ Senensi despecte mulierculæ, quæ in tantam altitudinem ascendit, vt Christo regi regum desponsari mereretur, quæ & transcendit quamplures diuina in lege peritos edocta ab ore Christi, vbi nunc cum eo triumphat in cęlis, ex minimo grano sinapis ad tantam proceritatem accrescens, vt inter angelicos spiritus quorum vitam in terris degens imitata est virginitatem suam Christo domino dedicans, & malignorū spirituum certamina uincens prophetiæ etiā dono clarens stabilitata sit, quam oro vt pro me misero peccatore apud sponsum suum orare dignetur, vt illuminet mentem meam expulsis tenebris scelecum quatenus eius exemplo carnem meam affligendo fructuosam, & altissimo Deo gratam peragere valeam pœnitentiam. Amen.

IN FESTO APOSTOLORVM Philippi & Iacobi.

Non turbetur cor uestrum. Ioan. 14.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33 die Iouis. in cœna domini.

HISTORICE.

De suo admodum tristatos recessu discipulos, dūs ne corde turbarentur consolatus est, & quemadmodū in deū in ipsum quoq; credere deberent māsiones ēt in eius genitoris domo quamplures esse notūq; eis fecisse si minus quid foret, & se ire vt habitaculū eis præpararet. Rursus quoque se ad eos venturū, vt secū ducens vna simul maneant cosq; viam quæ iret nosse. Quærenti aūt Thomæ vre docereret viā rndit veritatem viam ad vitā se fore quo fine nemo patrē agnoscere ad ipsumq; perare posset, & eos iā patrē intuitos fuisse & aminodo eū cognituros. Vt vero eis genitorē demonstraret rogāti Philippo satisq; hoc eis esse ait se tanto cū eis cōuersatū fuisse tpe, & nec dū ab eis agnitū, qñ ipsum conspicies, & patrē videt, cū ipse in pre, & in ipso genitor foret, qui in ipso manens operat, ex operibusq; his fide eos adhibere debere, in cum vero credens nedum æqualia, sed & multo maiora operatur. Ipse vero ad patrē it, seq; cūcta q ei in nōie postularēt operaturū pollicitus fuit.

IVxta morem dissoluentur aliqua dubia.

1 Dub. Igitur quia de causa conturbati erant discipuli? Resp. Ly. quomodo prædixerat eis Iudæ proditionem. Petri negationem & suam mortem.

2 Dub. Cur dicit cor vestrum, ac si alia in ipsis minime turbata essent? Resp. S. Tho. in lib. de memo. & reminiscentia. lec. 8. q. humilitas abundans circa cerebrū, & circa cor facit turbari. i. commoueri. principium igitur turbationis est a corde, vnde aliquid dicitur turbari quando commouetur.

3 Dub. Cur dicit creditis in Deū & in me credite? Ref. Aug. q. in hoc exprimit suā deitatē. q. d. consequens est si in Deum creditis, vt in me credere debeatis, quod non esset consequens si Christus non esset Deus.

4 Dub. Cur dicit in domo patris mei mansiones multæ sunt? Resp. Chry. q. quia dūs supra dixerat Petro quo ego vado nō potes me se-

Universidad de Deusto
Biblioteca

qui modo sequeris autem postea. ne æstimarent soli. Petro hanc promissionem esse datã dixit in domo patris mei mãsiones multę sũt.

5 Dub. Quæ sunt istæ diuersæ mansiones? Respond. S. Tho. 4. sen. di. 49 q. 1. ar. 4. q. 3. q vt Aug. exponit sunt variæ dignitates præmiorũ.

6 Dub. Quomodo beatitudinis gradus possint dici mansiones? Respond. qui supra quod assecutio finis appetitiui motus dicitur mãsio vel collocatio in fine. Et ideo diuersimode cõsequẽdi finẽ vltimũ diuersæ mãsiones dicunt.

7 Dub. Cur dicit domo in singulari & mansiones in plurali? Resp. qui supra quod unitas domus respõdet vnitati beatitudinis quę est ex parte obiecti & pluralitas mansionum respõdet differentiæ quæ in beatitudine inuenitur ex parte beatorum.

8 Dub. Quomodo intelligitur si quominus dixissem vobis? Resp. Lyra. q.d. in cœlesti beatitudine si esset aliquid minus, vel defectuosum dicerem vobis.

9 Dub. Si mansiones multæ ibi sunt quomodo uadit parare eius locum? Respõ. Aug. super Ioannem. quòd parat mansiones Mãsionibus parando mansores, quia iam mansiones sunt in prædestinatione, sed nõdũ erat in operatione.

10 Dub. Quando veniet ad accipiendum eos ad seipsum? Respõ. Alcuinus, quando veniet iudicare viuos & mortuos.

11 Dub. Quia sic videtur q. sancti non habebunt vitam æternam vsque ad diem iudicij. Resp. Lyra. quod uerum est quo ad beatitudinem animæ & corporis nisi in priuilegiatis. semper uirgine Maria & sancto Ioanne euangelista. vt pie creditur vt dicit. scilicet. S. Tho. qui sunt beati in anima & corpore, sed quo ad beatitudinem animæ solũ quotidie Christus accipiat animas sanctorum decedentium ducens ad beatitudinem.

12 Dub. Quomodo ipse parat nobis locum cũ nos præparamus per bonas operationes? Respon. quod ipse dicitur præparare, quia infundit nobis gratiam vt bene operemur.

13 Dub. Cur discipuli tunc essent vbi Christus erat cur dicit vt ibi ego sum & vos sitis? Resp. Lyr. quòd intelligit de æterna beatitudine ad quam debebat eos ducere.

14 Dub. Cur dicit vbi sum, & non vbi ero? Respon. qui supra. quod iam ipse erat beatus in. quantũ deus, & inquãtũ homo quo ad animã.

15 Dubitatur, Quo debebat ire? Respond. qui supra. quod post mortem per resurrectionem corporis glorioſi ibat ad patrem exaltando humanitatem ad dexteram patris.

16 Dub. Quæ est via eundi ad patrem? Resp. q supra. q mors fuit via Christi eundi ad patrẽ, & ipse Christus est via p q nos imus ad patrẽ.

17 Dub. Quomodo apostoli sciebant hanc viã Resp. qui supra. quia ipse eos de hoc instruxerat. licet ipsi non intellexissent ad plenum.

18 Dubit. Quia dñs dicit discipulos scire quo iret. & uiam scire. & Tho. vtrunque negat? Respond. qui supra. quod non est inconueniens, quoniam dominus dicebat eas scire in generali & in quodam confuso cum cognitio humanam procedat de imperfecto ad perfectũ. & Thomas negat se scire in particulari & determinatæ ac perfecte.

19 Du. Cur Thomas interrogat &c. Ref. Chry. super Ioan. q ex multa dilectione & timore.

20 Dub. Cur Thomas loquitur in plurali? Respon. quòd loquebatur tam pro se quam pro alijs apostolis.

21 Dub. Quomodo Tho. sciebat. quòd alij hoc nescirent? Ref. quia semper præsens fuerat in institutione Christi, vel etiam tunc confessus est dicebant se nescire.

22 Dub. Quomodo Christus est via, veritas, & vita? Respon. Aug. de verbis domini. q.d. quo vis ire ego sum via, quo uis ire ego sum vita, Christus enim erat via per humanitatem, veritas rõne visionis, & vita ratione fruitionis.

23 Dub. An philosophi hoc sciuerint? Resp qui supra quòd ueritatem & vitam omnis homo capit, sed viam non omnis inuenit, ambula p hominem & perueniens ad deũ. Melius est. n. in via claudicare, q̃ pter viã fortiter ambulare.

24 Dub. Cur dicit nemo venit ad patrem nisi per me? Respond Lyra. quod ad ostendendum quòd ipse sit via ratione humanitatis.

25 Dub. quomodo p eum vadimus ad patrẽ? Resp. qui supra. quod per in eum credendo & opere imitando.

26 Dub. Cum Ioan. 6. dixerit nemo venit ad me nisi pater meus traxerit eũ, cur hic dicit q nemo vadit ad patrẽ nisi per eũ? Resp. qui supra q hic exequat seipsum ei qui genuit. Et ideo hoc dicit vt ostendat eius diuinitatẽ qua est unus cum patre.

27 Dub. Cur dicit si cognouissetis me & patrẽ meũ utique cognouissetis? Resp. Lyr. quia pater & filius sunt vnum in deitate.

28 Dubit. qñ inceperant perfecte cognoscere patrem? Resp. qui supra. quod quando aperuit illis

illis sensum vt intelligerent scripturas.

29 Dub. Quando viderunt patrem? Resp. Lyr. q viderunt suppositum filij in quo est natura diuina qnæ est idem quod pater, & sic in filio quodammodo viderunt patrem, vel viderunt quando audierunt, sicut dicitur Exod. 20. populus videbat voces. i. audiebat.

30 Dub. Quando audierunt patrem? Resp. qui sup. quando respondit Christo & clarificaui, & iterum clarificabo.

31 Dub. Quia dicit vidistis eum, & postea modo cognoscetis eum? Respon. Hilarius in 7. de trini. quod tempus visionis separauit a tempore cognitionis. Nam quem cognoscendum ait eundem iam dixit & visum & naturæ iamtridem in se conspecte scientiam ex tempore nunc huius reuelationis acciperent.

32 Dub. Quis induxit Philippum ad interrogandum? Resp. Hilarius. 7. de trini. di. q nouitas dictorum eum commouit, homo cernitur Dei se filium fatetur cognito se cognoscendũ patrem dicit. Patrem visum esse ait, prorupit igitur apostolica familiaritas ad dominum interrogandum.

33 Dub. Cur dicit ostende nobis patrem? Ref. Ly. quia volebat oculis corporalibus patrem videre, qui tamen non potest videri.

34 Dub. Cur dominus respondet tanto tempore vobiscum sum &c? Respõ Ly. q.d. dominum magna fuisse felicitas est quod tandiu doctrinam meam audistis & adhuc parum me cognoscitis secundum deitatem.

35 Dub. Cur dicit Philippus, & sufficit vobis? Ref. Aug. 1. de trini. q illa lætitia qua nos adimplebit cum vultu suo nihil amplius requiretur quod bene intellexerat Philippus.

36 Dub. Cur arguit Philippum? Resp. Hilarius vbi sup. q ideo arguit quia cognoscebat ignoranter, cum. n. ea quæ gereret propria deo essent calcare vndas, iubere ventis, peccata dimittere, mortuis vitam reddere, huic quæstele omnis orta conquestio est, quod in homine assumpto Dei non intellecta natura est.

37 Dub. Quomodo qui videt Christum videt & patrem? Resp. Aug. quoniam a patris similitudine in nullo prorsus discrepat filius.

38 Dub. Quanto tempore cum eis stetit? Ref. q a tempore quo eos vocauerat vsque tunc.

39 Dub. An vna persona diuina possit cognosci alia non cognita? Resp. do Card. de Turrecrem. q vna cognitio est qua Deus cognoscitur per effectus quæ perficitur lumine naturalis rationis, & sic Deus potest cognosci, non intellecta distinctione personarum. Alia est qua homo dicitur cognoscere aliqua quæ sunt supra intellectum humanum per reuelationẽ & tali cognitione fidei si sit perfecta non potest quis videre vnam personam alia non visa. Tertia cognitio Dei est visio intuitiua qua beati vident Deum, & tali cognitione impossibile est videri in diuinis vna persona alia non visa.

40 Dub. Cur dicit Philippo, non credis &c? Resp. Ly. q.d. illud debes credere & sufficit tibi ad salutem.

41 Dub. Quomodo pater est in filio & filius in patre? Ref. S. Tho. 4. contra Gentiles. c. 9 quia essentia patris est in filio, & essentia filij in patre, & non est nisi vna essentia. Ideo pater est in filio & filius in patre.

42 Dub. Cur nunc loquens Philippo loquitur pluraliter? Resp. Ly. quia nunc non solum loquitur ad Philippum, sed ad omnes.

43 Dub. Quomodo facit opera? Resp. qui sup. quòd pater & filius sunt vnum in virtute operatiua ex qua fiebant miraculosa opera.

44 Dub. Cur replicat non creditis quia ego in patre &c? Resp. Aug. quia primo solus Philippus arguebatur. Hic vero loquitur ad omnes.

45 Dub. Quomodo propter opera ipsa credere debebant? Resp. Chry. q.d. vidistis signa cũ auctoritate, & omnia quæ deitatis erant propria & quæ solus pater operatur peccata soluta mortem recedentem & huiusmodi.

46 Dub. Quomodo credentes in Christo fecerunt opera quæ ipse fecit? Respon. Ly. quia in virtute Christi faciebant opera, quæ fecit Christus, & maiora.

47 Dub. Quæ maiora opera fecerunt? Ref. qui supr. q primo Apostoli conuerterunt multas gentes. Christus solum paucos ex Iudæis. Secundo quia Apostoli prædicabãt in omnibus linguis Christus autem solum in Iudaica, similiter maiora miracula fecerunt, quia & si Christus infirmos sanabat ad tactum fimbriarum, vt patet Marci 6. Sed maius fuit quod ad tactum vmbræ Petri sanabantur. Act. 5. c.

48 Dub. Quia non fecerunt Apostoli opera quæ fecit Christus, quia iam erant facta? Ref. q non fecerunt illa in numero, sed in specie vel genere. i. similia opera.

49 Dub. Cur dicit quia ad patrem vado? Resp. Chrysosto. q.d. vestrum erit deinceps facere

miracula, ego enim vado.'

50 Dub. Cur dicit & quodcunque petieritis patrem in nomine meo hoc faciam? Resp. Ly. quia Apostoli illa quæ fecerunt non fecerunt nisi per virtutem Christi, quod patet, quia talia faciebant deprecando, & Christus faciebat miracula imperando.

51 Dub. Cur dicit in nomine meo? Resp. Chry. quia Apostoli dicebant in nomine Iesu Christi surge & ambula.

Allegorice & Tropologice non exponitur ratione dicta in prologo.

ANAGOGICE.

Ducimur in contemplatione illarum mansionum cœlestium, in quibus cum Christo manebimus qui fuit via vt ad illam perueniremus & qui erit vita animarum nostrarum, & fruemur diuinitate & sufficiet nobis, quia satiabimur cum apparuerit gloria eius, & quicquid nunc petimus in nomine Iesu. f. pertinēs ad salutem nostram, tunc amplissime consequemur.

IN INVENTIONE SANCTAE Crucis.

Erat homo ex pharisæis. Quære dominica de trinitate.

IN FESTO SANCTAE MONICÆ matris S. Augustini.

Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naym. Quære fe. 6. post dominicam quadragesimæ.

INFESTO S. IOANNIS ANTE portam Latinam.

Accessit ad Iesum mater filiorum Zebedæi. Quære fe. 4. post secundam dominicam quadragesimæ.

SECVNDVM ORDINEM Prædicatorum.

Dixit Iesus Petro sequere me. Quære in eius festo.

IN FESTO SANCTORVM Gervasij & Prothasij secundum ordinem Prædicat.

Cum egrederetur Iesus de templo. Mar. 13.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 33. die 20. Martij. dominica palmarū. 6

HISTORICE.

Egrediente templo dominum ex discipulis 7 eius quidam vt quales structure templi forent aspiceret rogauit, ait autem omnes has edificationes euerti debere a Deo, vt lapidi lapis non inhereat. Cumque in oliuarum monte 8 sederet interrogantibus Petro, Iacobo, Ioāne ac Andrea, quonam tempore hæc futura forent, vtque aliquod consummationis eorū signum daret, vt caverent ne se seduci permitterent respondit, cum plerique sub eius venturi essent nomine plurimos seducentes quodque cum prælia audirent nequaquam afficerētur timore, quoniam talia fieri necesse foret, & si non statim adesset finis. Gens. n. contra gentem. Regnum ēt aliud vexabit regnū occupabuntque loca fames & terremotus quæ dolorū initia erunt, admonuit vero vt semetipsos prospicerent, qm in conciliis synagogis ac coram regibus, & principatibus ducerentur multa passuri aduersa ob ipsius testimonium in cunctas tamen ante diuulgandum euangelium fore gentes, non necesse quoque esse, vt quemadmodum tunc loquerentur præmeditari, sed vt a Spiritusancto qui in eis loqueretur instruerentur effarentur, nam & parentes liberos, ac fratres germanos, natuque progenitores ad necem dabunt. quodque ob eius ab omnibus odirentur nomen, sed is salutem solus consequeret, q in finē vsq; fortis perseueret.

Væ occurrunt dubia sunt hæc.

1 Dub. Itaque quando dominus ingressus fuerat templum? Res. q in die palmarum cum ingressus fuit Hierosolymam statim accessit ad templum.

2 Dub. Quis fuit ille discipulus qui structuras templi demonstrauit? Respō. Euangelista non posuit, quia nec eum scire magnum afferret commodum.

3 Dub. Cur ostendit domino illas structuras? Res. Theophil. q qa multa circa destructionē Hierusalem dominus prædixerat mirabantur discipuli, q tā magna & pulchra edificia destrui deberent, iō oñdebat ei decorē templi.

4 Dub. Cur dominus sedebat in monte Oliueti? Res. Beda. q vt ēt ipso corporis situ contra templum sedens verbis quæ loquit cōgruat.

5 Du. Cur seperatim isti discipuli interrogāt? Rei. Chry. q de magnis erant interrogaturi.

6 Dub. Cur isti & non alij discipuli Christum de futuris interrogant? Resp. qui sup. quia liberius & securius Christo loquebantur.

7 Dub. Cur Christus nō rūdet interrogationi eorū? Res. Theophi. q aliquā eis ad interrogata rūdeat mētē eorū cōfirmat vt nō seducant.

8 Dub. Cur quærebant scire tempus huius destructionis? Res. Ly. quia iacula præuisa minus feriunt, ideo quærunt vt possent sibi prouidere si casus accideret.

9 Dub. De quibus bellis dicit? Resp. Beda. tempore dominicæ passionis in populo Iudæorū, qui latronem seditiosum elegerunt. & Christum saluatorem abiecerunt nec hostium, nec seditiones ciuium cessauerunt.

10 Dub. Cur admonet vt non timeant? Resp. qui sup. q vt non ob timorem Hierusalem & Iudæam deserant, qua videlicet non statim finis, sed vsque in 4. differendum sit annum.

11 Dub. Quæ gens contra gentem insurrexit? Resp. Theophi. quòd Romani contra Iudæos. Et vt dicit Lyr gens Iudæorum contra gentē Samaritanorum sępius ante destructionem ciuitatis insurrexerit.

12 Dub. Cur oportebat illa fieri? Resp. quia sic erat diffinitum a Deo in pœnam Iudæorum.

13 Dub. Per quæ loca fuerunt terremotus & fames? Res. Beda. quia per loca & ciuitates Iudæorum, vt etiam Deus videretur prælari cōtra eos, & vt narrat Iosephus tanta fuit fames in Hierosolymis, vt mater comederet filium proprium.

14 Dub. Quæ opiniones bellorum erant? Res. Lyr. q ante destructionem ciuitatis multa signa apparuerunt, & inter alia quoddam Sydus stetit super ciuitatem per annum, simile gladio, & erant diuersæ de hoc opiniones, q-busdam dicentibus quod eueniret eis auxiliū contra inimicos. Aliis vero dicentibus hoc significare eorum destructionem.

15 Dub. Cur prædicit quod traderentur in cō filijs &c? Resp. Theophil. quòd conuenienter hanc narrationem præposuit de his quæ circa Apostolos erant futura, vt in propriis tribulationibus aliquam consolationem haberent ex communibus tribulationibus & passionibus.

16 Dub. Quomodo illa erant initia dolorum? Resp. Ly. quia illi dolores & afflictiones ille, quæ tunc inceperant fuerunt consummata in captura Hierusalem per Romanos.

17 Dub. In quibus concilijs fuerunt traditi? Respon. q Iudæorum, vt habetur Act. 5. quando ibant Apostoli gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.

18 Dub. Quando vapularunt in synagogis? Respon. quòd vt habetur vbi supra fuerunt cæsi in synagoga.

19 Dub. Ante quos reges & præsides steterūt Res. q vt habetur Act. 12. ante Herodem qui occidit Iacobum, & posuit in carcere Petrū, & Paulus stetit ante præsidem Syriæ. Act. 24. & post ductus Romam coram Nerone.

20 Dub. Cur dicit in testimonium illis? Resp. Theophi. i. in præiudicium eorum, vt. f. essent inexcusabiles quod. f. Apostolis laborantibus illi non potuerunt veritati coniungi.

21 Dub. An ante destructionem Hierusalem prædicatum fuerit euangelium in toto orbe? Resp. Beda. q hoc fuisse completum ecclesiastice testantur historiæ.

22 Dub. Cur non debent præcogitare quid locuturi sunt? Respon. qui sup. quia cum propter Christum ducimur ad iudices voluntatem tm nostram pro Christo debemus offerre cęterū ipse Christus quantū in nobis habitat loqt, & Spiritussancti in respōdendo gratia loquitur.

23 Dub. Quomodo spiritussanctus loquitur q non habet os? Resp. loquitur. i. eos quos inhabitat loqui facit.

24 Dub. Cur hoc eis prædixit cum ipsi de hoc eum non interrogarent? Resp. G o. q propter dicta dubitare potuissent quod ex defectu proprie scientiæ ac facundiæ ad respondendū insufficientes essent coram regibus &c. Ideo in hoc consolatur eos.

25 Dub. Quomodo parentes filios & reliqui alios tradent in mortem cum hoc sit magna crudelitas? Respō. Beda. q nullus inter eos est fidus affectus quorum diuersa est fides.

26 Dub. An hoc vnquam contigerit vt pater filium &c. in mortem traderet? Resp. qui sup. q hoc in persecutionibus crebro visum est, patet etiam hoc perscrutanti historias & passiones sanctorum.

27 Dub. Quomodo erunt odio omnibus cum non fuerint cogniti ab omnibus? Resp. Ly. omnibus gentibus. i. aliquibus omnium gentium & est synecdochæ.

28 Dub. Cur dicit propter nomen meum? Res. Theophi. quia quod habeantur odio propter Christum, est causa sufficiens persecutiones sustinendi, quia non martyrem facit pœna, sed causa.

29 Dub. Quia nullus potest sustinere vsque in finem mundi cum non tantum viuat? Ref. Ly. q intelligitur qui perseuerauerit fide formata vsque in finem vite hic saluus erit.

ALLEGORICE.

Recedente Iesu de templo omnis legis

ædificia ista destructa sunt, vt nihil a iudæis impleri possit & capite inclinato omnia inter se membra compugnat, sedet autem contra templum designās q̄ quietus manēs in sanctis superborū detestat amentia. Mons vero Oliueti fructiferam designat sancta ecclesiæ celsitudinem, q̄ dñs respōdet de aduentu suo signat q̄ non cessat venire per ecclesiam in quā vsq; ad finem veniret. In suis enim veniens agnoscitur dum eius quotidie membra noscuntur. Potest vero regnum super regnum & pestilentia eorum quorum sermo subrepit vt cancer & fames audiendi verbi dei, & commotio vniuersæ terræ, & a vera fide separatio in hæreticis magis intelligi qui contra se inuicem dimicantes ecclesiæ victoriam faciunt. Fratres aūt & parētes tradunt seipsos in mortem dū mala vita & malo exemplo alios ad peccādū inducunt sed perseuerantes nec ex ipsorum exemplo præuaricantes saluantur.

TROPOLOGICE.

Docemur vt non confidamus in palatijs & diuitijs, qa omnia diruentur quodq; non permittamus nos seduci ab aliquo, nec timeamus bella & aduersitates, quia solum possunt contra corpus, sed non contra animam, & q̄ amore Christi omnia perferamus tormenta, nec curemus odium hominum cōtra nos propter nomē Christi. & q̄ perseuerantiā habeamus si volumus saluari.

ANAGOGICE.

Contemplemur structuras altissimas cœlestis Hierusalem, videlicet excelsa merita sanctorum in quibus non erit lapis super lapidē nec unus confunder alium nec aliquis dolebit de gaudio proximi sui. Et nunc Iesus sedebit in Monte oliuarum, idest in summo cœlo, vnde conspicitur tota cœlestis patria, vbi nullus metus erit præsentium & vbi quilibet præmia recipiet pro meritis, in quam patriā solum introibūt qui perseuerauerint vsq; in finē.

IN VIGILIA SANCTI IOANnis Baptistæ.

Fuit in diebus Herodis regis Luc. 1.

Gesta fuerunt ista vt dicit Beda die 24. Septembris imminente æquinoctio.

HISTORICE.

Sacerdos quidā zacharias noīe vicis abie, vxor eius Elisabeth ex Aarō progenie Herodis iudex regis ceporibus fuerūt & iusti quidē ante dñm carebāt vero filiis Elisabeth sterili existēte amboq; iam generandi cursum præterierant. cū vero sacerdos Zacharias templum dñi ingressus incensum domino ponere populi multitudine foris expectante, dominī angelus illi apparuit ad dextrum incensi altaris cornu, cūque timore correptus fuisset Zacharias, vt timorem deponeret angelus imperauit sibique exaudicam fuisse orationē denūciauit quodque Elisabeth eius vxor sibi filium pareret, quem Ioānem vocaret gaudium etiā tam sibi quam cæteris in eius ortu magnum futurum ipsum etiam exaltarum excelsum coram dño, nec vinū poraturum aut sicera & spiritu repleturū sancto ex genitricis vtero. Ad deum plures ex Isael filijs conuertet, & ante eum in spiritu ac virtute Heliæ incedet, vt patrum corda in natos conuertat, & ad iustorū, semitas infideles altissimo pfectā plebē parare.

HAec sunt dubia soluenda.

1 Dub. An Zacharias fuerit sūmus sacerdos? Resp. Amb. & Beda q̄ sic. Lyr. autem dicit q̄ fuit de minoribus, videlicet de. 24. ordinatis per Dauid ut habetur, 1. paralippo. 24. cap.

2 Dub. Cur Zacharias & eius vxor ab euangelista nominantur proprijs nominibus? Respon. Ly. q̄ propter eorum bonam vitā famā.

3 Dubit. Quomodo intelligitur q̄ Zacharias erat de vice abya? Resp. Lyra. q̄ de 24 generationibus ex q̄bus Dauid volens ampliare cultum dei ordinauerat. 24. sacerdotes q̄ successiue seruirent per hebdomdas in templo dñi. Octava sors cecidit super Abyam, vt dicitur 1. Paralippo. 24. de quo Abya descendit iste Zacharias.

4 Dub. Cur dī q̄ vxor illius erat de filialibus Aaron? Resp. Theophi. q̄ sacerdotes nō permittebantur de alia tribu vxorem ducere, vt habetur. Leuit. 21.

5 Dub. Quomodo erant ambo iusti cum non sit homo qui non peccet? Resp. q̄ & si peccabant venialiter non propter hoc desinebāt esse iusti, cum septies in die cadat iustus.

9 Dub. Cur dicit ante deum? Respō. Ambro. super Luc. quia aliqui vidētur iusti populo ex simulata sanctitate qui tamen non sunt iusti ante deum.

7 Dub. Cur ex sacerdote Ioannes ortus est? Resp. Beda q̄ ut eo potētius mutationē faceret docij præconizaret quo ipsum ad sacerdotale genus

le genus pertinere clarescceret.

8 Dub. Cur natus est ex iustis parentibus? Respon qui supra. q̄ vt confidentius iustitiæ p̄ceptā populis daret quo hæc ipse nō quasi nouitia didicisse, sed velut hæreditario iure a p̄genitoribus accepta seruaret.

9 Dub. Quid intelligitur cum dī in omnibus mādatis, & iustificationibus dñi sine querela? Resp. Ly. q̄ mendacium dicit quantum ad obseruationem moralium præceptorum. Iustificationibus quantum ad obseruantiā cerimonialium, & sine querela quantum ad obseruā tiā iudicialium quia pacifice quantum ad proximos se habebant.

10 Dub. Cur dicit q̄ non habebant filium? Respon. Lyra. q̄ duplex causa assignatur, vna ex parte mulieris quia erat sterilis, alia ex parte amborum quia senes erant & præterierat tēpus generandi.

11 Dub. Quia videtur qđ Elisabeth esset maledicta fm legem vt hī Exo. 23. & Deu. 7.? Respon. Lyr. & San. Tho. in. 4. sen. dist. 33. in expositione literæ. q̄ hæc maledictio non erat culpæ sed pœnæ, non tm quantum ad defectū naturæ quam habet virginitas in prolis defectum, sed etiam quantum ad infamiam quia opprobrio habebatur.

12 Dub. Quomodo p̄cesserāt in diebus suis? Resp. Theo. q̄ p̄cesserant non solū secundum corpus, sed secundum spiritum ascensione sin corde ponentes.

13 Dubit. An nunc Zacharias forte fuerit electus, vt sacerdotio fungeretur? Resp. Beda, q̄ non, sed prisca forte cum ex ordine sui pontificatus inuicem succederet.

14 Dubit. Cum Deus sit vbique, cur dicit ante Deum? Resp. q̄ & si deus sit vbique tamen specialiter dicitur esse in templo, quia ibi volebat adorari, tanquam in loco deuotiori.

15 Dub. An liceret extra templum dño sacrificare? Resp. q̄ non, vt habetur Exo. 20. vbi dicitur altare de terra facietis mihi. & offeretis super eo holocausta & pacifica vestra oues vestras & boues, in omni loco in quo memoria fuerit nominis mei. vbi dicit Lyr. quòd iste locus sacrificij non poterat esse nisi vnus ad vitandum periculum idololatriæ ad quam populus iudæorum erat pronus ad quam declinassent de facili si vbiq; potuissent sacrificare.

16 Dub. Antequam templum fundaretur vbi sacrificabant? Resp. Ly. q̄ post ingressum filiorum Israel in terram promissionis locus, sacrificij, primo fuit in Sylo, vbi fuit tabernaculū positū & altare holocaustorum, & destructa Sylo trāslatum fuit in Nobe, & destructa Nobe p̄ salutem cranslatum est in Gabaon: postea in Hierusalem vbi est fundatum templum.

17 Dubit. quia vt habetur 2 Reg. 24 Dauid sacrificauit in monte Moria. & 3. Reg. 18. Helias sacrificauit in monte Carmeli? Resp. qui supra, quod hoc fuit ex causa speciali & diuina reuelatione, quia Dauid ibi sacrificauit ex iussu Gaad prophetæ propter apparitionem angeli & Helias ad conuincendum prophetas Baal.

18 Dub. Quomodo dicitur angelus apparuisse Zachariæ? Resp. Ambr. vbi supra. q̄ ideo dicitur sibi apparuisse, quia eum repente conspexit. De angelis enim & de deo scriptura diuina tenere consueuit, vt q̄ non potest præuideri apparere dicatur.

19 Dub. Cur non apparuit in somnis sicut Ioseph? Resp. Chryso. q̄ eo, quia nimis arduum annunciabatur, vnde manifestiori & mirabiliori visione egebant.

20 Dubit. Cur dicit altaris incensi? Resp. Basilius, quoniam alterum erat deputatum altare ad holocausta.

21 Dub. Cur Angelus stabat? Resp. quia nuntij cū nuntiant aliquā solent stare & non sedere.

22 Dub. Cur potius stabat a dextris quām a sinistris? Resp. Amb. vbi supra, quia diuinæ insigne misericordiæ deferebat dñs enim a dextris est mihi ne commoueat.

23 Dub. Cur potius sibi apparuit angelus in templo quām extra? Resp. qui supra, quia veri sacerdotis annunciabatur iam aduentus, & celeste sacrificium parabatur in quo angeli ministrarent, non enim dubites assistere angelū quando Christus immolatur.

24 Du. Cur Zacharias turbatus fuit in visione angeli? Resp. Chrys. quia non pōt homo quātuncunq; iustus absq; timore cernere angelū.

25 Dub. Quomodo irruit timor super Zachariam? Resp. Chryso. q̄ sicut auriga perterrito loraque dimittente corruunt equi præcipites totaq; quadriga peruertitur: sic accidere consueuit animæ quotiens ab aliquo stupore deprimitur.

26 Dub. Cur Angelus primo dixit q̄ non timeat? Resp. Orige. q̄ noua facies humanis sensibus præbens turbat mentem animūq; consternit. vnde angelus sciēs hanc humanam esse naturā primum perturbationi medetur.

27 Dub.

27 Dub. An animæ separate a corpore possint apparere omnibus sicut apparent angeli? Respond. San. Tho. in 4. sen. dist. 45. q. 1. art. 1. q. 3. quod non secundum cursum naturalem, sed bene secundum dispositionem diuinæ prouidetiæ, & sic animæ separatæ aliquando a suis receptaculis egresse conspectibus hominum præsentantur. Sicut Aug. in libro de cura pro mortuis agenda narrat de Felice martyre qui ciuibus volauis visibiliter apparuit cum a barbaris oppugnarentur. in libro quoque dialogorum multa narrantur de huiusmodi apparitionibus animarum.

28 Dub. An semper quando volunt animæ separatæ possint apparere viuentibus? Resp. qui supra. q. sic animæ sanctorum, non autem damnatorum, nisi aliquando permittantur a deo.

29 Dub. An semper quando apparet aliqua talis anima ibi præsentialiter sit? Resp. qui sup. q. non, vt Aug. per multa exempla probat in libro de cura pro mortuis agenda.

30 Dub. An Angeli vt appareant hominibus assumant corpora? Resp. S. Tho. 1. par. q. 51. art. 1. q. cum nō habeant corpora naturaliter sibi vnita relinquitur q. interdū corpora assumant, quia in specie propria non possent ab hominibus videri.

31 Dub. De qua materia assumunt corpora angeli? Resp. S. Thom. in q. de potentia dei. q. 6. art. 7. q. ex quolibet elemento potest angelus corpus assumere, vel etiam ex pluribus elementis commixtis, sed magis competit quòd ex aere corpus assumat.

32 Dub. Cur magis conueniens est aer quàm alia elementa ad corpora formandum? Resp. qui supra: quia potest inspissari faciliter, & sic figuram recipere & retinere. Et per alicuius lucidi corporis oppositionem diuersimode colorari sicut in nubibus patet.

33 Dub. Quia videtur q. sit quædam fictio cū angelus non assumat verum corpus humanū? Resp. qui supra. q. non est ibi fictio, quia formas humanas non obijciunt oculis angeli vt homines esse credantur, sed vt per humanas proprietates angelorum virtutes cognoscantur, sicut nec etiam metaphorice locutiones sunt falsæ in quibus ex aliorum similitudinibus res aliæ signantur.

34 Dub. Quomodo cognoscuntur boni angeli a malis? Resp. S. Tho. 3. par. q. 70. ar. 3. q. vt legitur in vita beati Antonij non difficilis est beatorum spirituum malorumq; discretio si enim post timorem aduenerit gaudium a domino venisse sciamus auxilium, quia securitas animæ præsentis maiestatis iudicium est. Si autem incussa formido permanserit hostis est qui videtur.

35 Dubit. Quæ oratio fuit Zachariæ quæ fuit exaudita? Resp. Aug. de qō. euangelij q. intelligendū est q. orauerit, p populo & eius salute.

36 Dub. Cur ergo dicit sibi angelus & Elisabeth vxor tua pariet tibi filium? Resp. qui supra. quoniam populi salus & peccatorum abolitio ac redemptio per Christum futura erat, ad hoc nuntiatur Zachariæ nasciturus filius, quia præcursor Christi destinabatur quasi ipso dicente, vt dicit Theophi. Vade erit mihi hoc manifestum q. populo peccata sunt dimissa. ait angelus ex hoc q. Elisabeth pariet credes q. populo peccata sunt dimissa.

37 Dub. Cur non potuit etiam rogare vt daretur sibi filius? Resp. Aug. vbi supra. q. nō est verisimile, vt cum pro peccatis populi vel salute vel redemptione sacrificiū ille offerret, quod potuerit publicis votis relictis homo se nex vxorem habens pro accipiendis filijs orare. præsertim quia nemo orat accipere q. accepturum se desperat vsqueadeo autem ille iam se habiturum filios desperabat, vt hoc angelo promittenti non crederet.

38 Dub. Cur præcipit angelus q. vocetur Ioānes? Resp. Reda. quoniam Ioannes interpretatur in quo est gratia, vel domini gratia, quo nomine declaratur primo parētibus eius gratiam quibus decrepitis nasceretur filius esse donatam. deinde ipsi Ioanni qui magnus coram domino esset futurus, postremo etiam filijs Israel quos ad dominum erat cōuersurus.

39 Dub. Cur debēt in eius natiuitate gaudere? Resp. Orig. q. quando nascitur iustus in mundo ministri natiuitatis eius lætantur. quando vero ille nascitur ꝯ quasi ad pœnas & ergastula releuatur minister consternatur & cōcidit.

40 Dub. Cur alij quàm parentes debent gaudere? Resp. Alcuinus, q. sanctis non solum parentum gratia, sed salus est plurimorum.

41 Dub. Qui fuerunt illi qui in natiuitate eius fuerunt gauisi vltra parentes? Resp. Lyr. q. vt dicitur in textu, vicini & cognati, & nunc dies natiuitatis eius, non solum festinatur ab omnibus christianis, sed etiam a sarracenis & aliquibus alijs.

42 Dub. An Ioannes fuerit magnus corpore? Resp. Amb. vbi supra. q. in hoc non corporis, sed animæ magnitudinem declarauit.

43 Dub. Quæ est ista magnitudo animę? Resp. qui supra, quòd magnitudo virtutis dicit esse magnitudo animæ.

44 Dubitatur. Cur dicitur coram domino? Respond. Theophilus. quòd multi magni dicuntur, sed coram hominibus non coram deo sicut hypocrite, ita etiam & parentes Ioanni iusti coram domino dicti sunt.

45 Dubitatur. Quid egit Ioannes vt diceretur magnus? Respon. Ambrosius ubi supra, quòd Ioannes non fines alicuius propagauit imperij, non triumphos belli certaminis reportauit, sed quod est amplius prædicans in deserto, delitias hominum corporisque lasciuiam magna animi virtute depressit.

46 Dubitatur. Quid est sicera? Respond. Beda. quòd interpretatur ebrietas, quo vocabulo Hebræi omne quod inebriati potest poculū, siue de pomis, siue de frugibus seu de qualibet alia materia confectum significant.

47 Dubitatur. Cur debebat abstinere a vino & sicera? Respond. Beda. quia erat nazareus. ideſt consecratus domino per totam vitā suā. Et ideo ab omni inebriatione abstinuit iuxta ritum nazareorum. Nume. 6.

48 Dubitatur. An Ioannes repletus fuerit spiritusancto ab utero suæ matris? Respon. quòd sic non quòd vterus eum impleuerit, sed in vtero adhuc existēs repletus fuit spiritu sancto.

49 Dubitatur. Cur sic fuit repletus spiritu sancto? Respond. Lyra. quia purgauit eum ab originali peccato & profuit ei quantum ad operationem boni meritorij.

50 Dub. Cur ergo post fuit baptizatus si purgatus fuerat a peccato originali? Respond. dominus Cardinalis. de tur. crema. quod etiam sacrificati in vtero indigent baptizari propter characterem quo configurentur Christo.

51 Dubitatur. Quomodo conuertit filios Israel ad deum? Respō. quòd baptizando & Christo testimonium perhibendo.

52 Dubitatur. Quis est dominus deus Israel? Respon. Beda. quòd ex dictis patet Christum esse dominum deum Israel.

53 Dubita. Quomodo Ioannes Christum præcessit? Respond. Quoniam prænuntius Christi natus est & prænuntius mortuus est.

54 Dubitatur. Quomodo Ioannes venit in spiritu & virtute Heliæ? Respond. Ambro. vbi supra. quoniam Helias habuit virtutem vt ad fidem animos populorum a perfidia retorqueret, virtutem abstinentiæ atque patientiæ, & spiritum prophetandi. In deserto Helyas, in deserto Ioannes. ille Achab regis gratiam nō quæsiuit. hic spreuit Herodis, ille Iordanē diuisit hic ad lauacrū salutare cōuertit ille prioris, hic sequētis dominici præcursor aduētus.

55 Dubitatur. Cur dicitur in spiritu & virtute? Respon. qui supra, quia nunquam sine virtute spiritus, vel sine spiritu virtus est.

56 Dubitatur. Quomodo patrum corda conuertit in filios? Respond. Beda. quòd spiritualem antiquorum sanctorum scientiam populis prædicando infundens.

57 Dubitatur. Cum increduli semper sint in pertinatia quomodo eos conuertit? Respon. Lyra. quòd conuertit illos qui fuerant increduli vt essent fideles.

58 Dubitatur. In quo consistit prudentia iustorum? Respond. qui supra. quòd in operibus fidei charitate formatæ & deuotionis.

59 Dubita. Quomodo paratur domino plebs perfecta? Respond. qui supra. quòd per euangelij susceptionem.

ALLEGORICE.

[Quod parentes Ioannis iusti erant tempore Herodis] significat quòd sub malis principibus multi iusti possunt reperiri, [quod filiū non habent significat quòd peccatores iustis credere volunt, nec velle effici filij spirituales iustorum [quòd Zacharias ingreditur templū ad ponendum incensum] signat iustos orationibus suis peccatoribus veniam impetrare. & correctionem [quod alij foris stant] significat eos qui sunt extra gratiam [quòd angelus apparuit & annuntiat placita] significat deū multum inclinari ad orationes sanctorum & ipsis placari, & peccatores quos vocare venerat in filios suscipere & eis suam gratiam infundere, [quòd multi lætantur] significat q. gaudiū est in cœlo super vno peccatore pœnitentiam agente, & tales magni efficiuntur, vt patet de paulo, Magdalena & pluribus alijs, qui replētur spiritusancto ex vtero matris ecclesiæ, & alios conuertunt ad dominū. & sic parant deo plebem perfectā imperfectione remouendo.

TROPOLOGICE.

Docemur vt etiam sub tyrannis iustitiam sectemur, & obseruemus mandata domini & in necessitatibus & tribulationibus recurramus ad dominum, orando tam pro nobis quā pro proximis, nec flemus cum multitudine extra templum, sed ingrediamur deo gratias referendo

ferendo & incensum orationum offerendo, & infundet nobis gratiam, & efficiemur magni charitate & replebimur Spiritusancto caste viuentes, & bonis exemplis ac verbis alios cõuertem⁹, vt plebs deo deseruiens perfecta sit.

ANAGOGICE.

Eripimur vt contemplemur quemadmodũ Christus nos fecit Deo regnum & sacerdotes & patri sanguine suo in cœlum offerens nos reconciliauit, & cum nascimur ad cęlestẽ gloriam omnes cœlestes spiritus gaudent & exultant, & efficimur magni cum eo regnantes, peccatoribus foris existentibus.

IN DIE SANCTI IOANNIS Baptistæ.

Elisabeth impletum est tempus pariendi. Lu. 1.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi primo vsuali die 24. Iunij, in die Veneris.

HISTORICE.

Natum cum Elisabeth peperisset eidem a contribulibus ac vicinis ob magnificam ergaeam domini misericordiam exhibitam cõgratulatum fuit, octauo igitur cum conuenissent die ob infantis circuncisionem eum Zachariã sui genitoris nomine compellabant, obstetit autem genitrix iubens vt Ioannes vocaretur. Illis autem nullum tali illa in cognatione nomine vocari asserentibus, ad genitorem iudicium delatum est cui innuentes vt sententiam ederet pugillarem popposcit & accepit, scripsitq; vt Ioannes vocaretur, quod cunctos in admiratonem deduxit. Statim autem eidem loquele vsu reddito excelsum benedicebat Deum. Vicinos vero omnes timor inuasit, factique fama circunquaque diuulgata est, magnumque aliquid in puero futurum audientes præsagiebant, dsu quoq; dexterã eũ protegebat. Spiritu autẽ sancto Zacharias genitor repletus hæc prophetiæ prompsit benedictũ videlicet dum Deu Israel tore, quoniã suũ populũ Israel redemptionẽ visitando operatus fuisset cornu q; in ius seruũ David domo salutis erexisset, quemadmodũ per suos prænũtiauerat vates cũ decorũ inimicis atq; odientibus eis ut adiuuisset salutem, vt eorũ misereretur patribus, sanctique reminisceretur testis sui, prout iureiurãdo magno patri Abrahæ firmauerat se, videlicet eis exhibiturũ, vt absq; emulorum formidine ab eis eruti excelsũ ipsorũ creatori sanctæ iustæq; omni deseruirent tempore. Natum aũt prospectans talibus cum affatus est verbis. O infans excelsi vates dicetris Dei eiusque, vt itinera præpares ipsius ante faciem incedes & pro plebis erratorum abolitione salutis scientiam populis contribues potentissimo Deo eiusq; copiosa opitulante miseratione, quia & nos ex alto progrediens inuisere dignatus est, vt suum in tenebris sedẽtibus lumen infunderet, & a mortis vmbra erueret, vtque nostre in pacis viam dirigantur plante.

1 POterimus nunc aliqua perscrutari dubia.

Dub. Igitur curdicitur impletum est tempus pariendi? Resp. Amb. super Lucam quòd hoc verbum plenitudinis non inuenitur positum nisi in generatione iustorum.

2 Dub. Quod est illud tempus pariendi? Resp. Ly. q tempus nouem mensium.

3 Dub. Quid oportebat facere mentionem de plenitudine temporis pariendi? Resp. qui sup. quia quicquid accidit in generatione iustorum dignum est notari.

4 Dub. Qui dicebantur vicini & cognati eius? Resp. qui sup. vicini, i. cohabitantes, cognati vero q e rãt ex eius cõsanguinitate & affinitate.

5 Dub. Quam misericordiam magnificauit dominus cum Elisabeth? Resp. qui sup. q auferendo sterilitatem & eius opprobrium, & talem filium sic mirabiliter annuntiatum & supernaturaliter conceptum dando.

6 Dub. Quomodo congratulabantur ei? Resp. Chry. quòd hi qui eius cognouerant sterilitatem testes diuinæ gratiæ efficiebantur, sed & nemo viso infante cum silentio discedebat, sed Deum qui illum ex insperato concesserat collaudabat. Gaudentes omnes de ortu infantis.

7 Dub Quæ fuit illa dies octaua? Resp. Ly. q fuit octaua a natiuitate præcursoris.

8 Dub. Cur vocabant eum nomine patris sui Zachariam? Resp. qui sup. quia sic erat antiquitus satis communiter obseruatum, & adhuc obseruatur maxime in magnis dominis quod primogenitus nominatur nomine patris.

9 Dub. Cur nolebat mater eius quod vocaretur Zacharias? Resp. Amb. di. aduertendũ matri non nomen alicuius displicuisse de genere, sed id sancto infusum spiritu quod ab angelo ante Zachariæ fuerat prænuntiatum.

10 Dub.

10 Dub. Quomodo potuit scire Elisabeth q deberet vocari Ioannes cum hoc non dixerit sibi Zacharias qui effectus fuerat mutus? Resp. Amb. vbi sup. q Spiritussanctus ei reuelauit.

11 Dub. De qua cognatione intelligit? Resp. Lyra. quod hic accipitur cognatio. i. propinquitas generis, quia de cognatione Elisabeth, nec sui viri nullus sic vocatus fuerat.

12 Dub. An de cognatione Iudaica aliquis ante vocatus fuerit Ioannes? Resp. q sic, vt patet. 1. Machab. 2. de Ioanne fratre Iudæ Machabæi, & de Ioanne eupolemi.

13 Dub. Cur innuebant Zachariæ & non eum interrogabant quomodo vellet eum vocari? Resp. Amb. vbi sup. quòd incredulitas ei aflatum eripuerat & auditum.

14 Dub. Quid est pugillaris? Respõ. secundum Vocabulistas, vt dicit etiam Catholicon. quòd est penna, cornu, vel tabella manualis.

15 Dub. Cur potius scripsit nomen quã per aliud signum declarauit? Resp. Amb. quod hic quod manu non poterat, literis est locutus.

16 Dub. Cur non scripsit volo quod vocetur Ioannes? Resp. qui sup. q. d. non et nos nomen imponimus, qui iam a Deo nomen accepit.

17 Dub De quo mirati sunt vniuersi? Respon. Theophil. quia cum muliere circa hoc nomẽ pueri pater mutus concordauit.

18 Dub. Cum quotidie Zacharias aperiret os comedendo & bibendo, quomodo tunc dicitur fuisse apertum? Resp. quòd licet ante aperiret non tamen ad loquendum sicut vt hic.

19 Dub. An lingua eius fuerit scissa? Resp. qui supr. quòd dicitur aperta, i. liberata a vinculo quod loquelam impedierat.

20 Dub. Cur dubi ti pœna Zacharias affectus fuit, f. surditate & taciturnitate? Rel. Theophil. quòd tanquam inobediens surditatem incurrit, & tanquam contradictor taciturnitatem.

21 Dub Cur non liberatus statim fuit nato infante? Resp. Lyr. quod per confessionem fidei in scripto quam verbo facere non poterat liberari meruit.

22 Dub. Quid loquebatur Zacharias benedicens Deum? Ref. S. Vin. in Ser. hodier. quòd id q sequitur. f. benedictus dominus deus Israel.

23 Dub. De quo factus est timor ita magnus? Resp. timor magnus. i. admiratio magna.

24 Dub. Cur magis in montana diuulgabantur hæc quam in plano? Resp. quia domus Zachariæ erat in montanis.

25 Dub. Cur sic diuulgabantur? Resp. Ly. quia facta insolita, & mirabilia libentius narrantur.

26 Dub. A quibus diuulgabantur? Resp. quòd a vicinis & cognatis.

27 Dub. Cur ponebant in corde suo? Ref. Lyr. quoniam talia mirabilia magis commendantur memoriæ.

28 Dubita. Quid volunt intelligi dum dicunt quis putas puer iste erit? Respon. Ly. q. d. visis tot signis valde magnus erit.

29 Dub. Quid est manus domini? Ref. qui sup. quòd est virtus dei operatiua miraculorum.

30 Dub. Quomodo ista virtus erat cum Ioanne? Ref. qui sup. quia in eius annunciatione cõceptione & natiuitate ostensa fuit.

31 Dub Cur Zacharias incredulus debuit repleri Spiritusancto? Respõ. Amb. quòd bonus deus & facilis indulgere peccatis, non solum ablata restituit, sed etiam insperata concedit.

32 Dub. Quomodo potuit repleri Spiritussancto? Resp. Chry. quod repletus est operatione Spiritussancti.

33 Dub. Quam gratiam habuit a Spiritusancto. Resp. qui sup. quòd nec quocunque modo gratiam nactus est Spiritussancti, sed ad plenum.

34 Dub. Quid prophetauit Zacharias. Resp. Orig. quod vnam prophetiam prænuntiat de Christo, & alteram de Ioan. vt patet in textu.

35 Dub. Cur dicitur deus Israel cum sit deus omnium. Resp. Lyr. quòd est dominus omnis per generalem gubernationem, seu per creationem Israel per specialem cultum & deuotionem.

36 Dub. Cur dicit visitauit cum adhuc Christus non esset natus. Ref. Bed. quòd Zacharias prophetico more quod in proximo faciendũ erat cognouerat iam quasi factum.

37 Dub. Cui plebi fecit istam visitationem. Resp. Chry. quòd populo suo Israel materiali siue populo Israel spirituali. f. populo fideli.

38 Dub. Quando fecit redemptionem. Resp. Ly. quòd in sua passione.

39 Dub. Cur oportebat vt visitaret. Ref. Beda. quia erat longa infirmitate tabescens.

40 Dub. Quid intelligitur per cornu. Respõ. Chry. quòd cornu nominat potestatem gloriam & famam metaphoricæ a bratis animalibus illud accipiens quibus loco muniminis, & gloriæ cornua deus dedit.

41 Dubit. Quid est cornu salutis. Respond

Beda

Beda quòd regnum Christi, quia cornu excedit carnem, in cuius figuram Dauid & Salomon cornu olei sunt in regni gloriã cõsecrati.

41 Dubitatur. Cur dicit erexit? Respon. Theophi. quia uidebatur deus dormire, sed in nouissimis incarnatus temporibus excitatus est & contriuit dæmones qui nos oderant.

43 Dub Cur dicit nobis? Respon quoniam p̃ pter nos homines incarnatus est.

44 Dubitatur. Cur dicit in domo Dauid? Respon. Orige. quia de semine Dauid secundum carnem natus est.

45 Dubitat. Cur Dauid dicitur puer domini? Respon. quia semper voluntatem domini q̃ fuit adimplere.

46 Dubita. Qui prophetæ de hoc locuti sunt? Respond. quòd vt habetur Actuum. 10. omnes prophetæ huic testimonium perhibent.

47 Dubitatur. Cur dicit quod locutus est per os prophetarum? Respond. Græcus quod per hoc innuit deum per os esse locutum.

48 Dubita. Quomodo intelligitur qui a sæculo sunt? Respon. Beda. quia tota veteris testamenti scriptura propheticæ de Christo processit, & ipse pater Adã & cæteri patrũ factis suis eius dispensationi testimoniũ reddunt.

49 Dubit. Cur dicit salutem &c. Respond. qui supra. quòd explanat quod supra dixit cornu, ideſt erexit nobis salutem ex inimicis nostris.

50 Dubitatur. Qui sunt inimici nostri &c. Respond. Orige. quòd de spiritualibus inimicis intelligit.

51 Dubita. Quomodo oderunt nos? Respond. quia quærunt nobis viam salutis præcludere & in iram dei adducere.

52 Dubitatur. Cur dicit ad faciendam misericordiam? Respond. Lyra. quia non propter nostram iustitiam mysterium incarnationis impleuit, sed propter suam misericordiam.

53 Dubitatur. Cum quibus patribus nostris fecit misericordiam? Respond. Orige. quòd in eius aduentu & Abraham Isaac & Iacob, & alij functi sunt misericordia.

54 Dubitatur. Quod est testamẽtum suum sanctum? Respond. Theophi. quod est pactum de quo dicitur benedicens benedicã tibi, & multiplicabo te.

55 Dubit. Quomodo fuit multiplicatus Abraham? Respond. qui supra, q̃ in omnibus gentibus per imitationem fidei eius adoptatis in filios, qui benedicunt deum in fide Abrahæ.

56 Dubitatur. Cur dicitur deus memorari? Respond. Lyra. quòd ad modum recordantis se habuit quando pactum impleuit.

57 Dubitatur. Vt qui deus iurauit? Respon. Beda filius. q̃ non iurat vt homo, sed uerbum eius loco iuramenti nobis ad veritatem exprimitur immutabili sententia quòd est promissum approbans.

58 Dubitatur. Quomodo deus dedit se nobis cum solum filium dederit ad incarnandum? Respond. Lyra. q̃ dando filium qui est eiusdem substantiæ cum ipso pater etiam seipsum dedit nobis, cum ipse in filio manẽs faciat opera. Ioannis. 14.

59 Dubitatur. Quid est iusiurandum? Respon. quòd vt habetur in. l. ius autem. ff. de iusti. & iu. q̃ conueniẽtius dici posset factum iuramẽtum, vel factum iuratum, eo q̃ super facto iuratur. vel iusiurandum eo quod super iure q̃ iurã i competit iuratur. Vel vt dicit Azo fortè ius ponitur pro religione. q. d. iusiurandum id est religio firmand., vnde iusiurandum idẽ est quòd iuramentum factum.

60 Dubitatur. Quomodo sine timore liberãmur de inimicis &c. Respond. Orige. q̃ crebro de hostium manu aliqui liberantur, sed non absque timore. cum enim metus & discrimen ante præcesserint, & sic de inimicorũ manu quis eruatur liberatus est quidem sed non sine timore. Ideo dicit q̃ Christi aduentus sine timore nos a manibus hostium eripi fecit. Non enim eorum insidias sensimus, sed repẽte ab eis nos segregans duxit ad sortis proprie mansionem.

61 Dubitatur. Quia dicitur in psal. 2. Seruite domino in timore, & hic dicitur sine timore? Respond. Lyra. q̃ hic intelligitur de timore seruili in psalmo autem de timore filiali.

62 Dubitatur. Quid est sanctitas? Resp. Chrys. quod est apta circa deum æquitas.

63 Dubitatur. Quid est iustitia? Respond. qui supra. quod aliquis reuerenter exequatur diuina, & quo ad homines laudabiliter cõuersetur.

64 Dubitatur. Cur dicit coram ipso? Respond. qui supra. q̃ ad differentiam hypocritarum q̃ coram hominibus & non coram deo quærunt apparere & placere.

65 Dubitatur. Cur dicit omnibus diebus? Resp. qui supra. quod ista seruitus non debet fieri semel aut ad tempus, sed singulis diebus & quandiu vixerit.

66 Dubitatur. Cur Zacharias ad filium sua verba conuertit? Respond. Ambr vbi supra quod pulchre hoc facit, ut quoque bene factum esse domini designaret ne cum publica nuntiaret, sua quasi ingratus tacuisse videretur.

67 Dubita. Quia videtur quod frustra loquere tur filio qui nõ poterat intelligere vel audire? Resp. qui supra. q̃ perfecto potuit vocem patri natus audire, qui Mariæ salutationem antequam nasceretur audiuit.

68 Dubitatur. Cur altissimi Ioannes debebat esse propheta? Respon. Beda. q̃ Christi quem Ioannes præire debebat.

69 Dubitatur. Cur dicitur q̃ ante faciem præire deberet? Respond. Chry. q̃ alij prophetæ eminus Christi mysterium prædicauerũt. Hic vero ꝑprius ꝑdicauit vt eũ cæteris indicaret.

70 Dubitatur. Cur potius dicitur ante faciem quam ante deum? Respond. Lyra. q̃ ideo dicit ante faciem. ideſt ante filium dei qui est similitudo patris vel eius facies per faciem eius designatur notitia secundum Greg. super Ezechielem. ea autem quæ ad notitiam pertinent in diuinis filio appropriantur.

71 Dubitatur. Quomodo Ioãnes parauit vias Christi? Respon. qui supra. quod per prædicationem Christum annuntiãdo, & per baptismum assuefaciendo. quia sic homines disponebant ad facilius recipiendũ baptismũ Christi.

72 Dubitatur. Quam scientiam dedit plebi Ioãnes? Respond. qui supra. quod tunc scientiam dedit quando prædicauit salutem fiendam per Christum.

73 Dubitatur. Cur dicit in remissionem peccatorum? Respond. Theophi. quia non aliter cognitus esset deus nisi plebi peccata dimisisset Dei enim est peccata dimittere.

74 Dubitatur. Cur dicit per viscera &c? Resp. Lyr. quia per intimam & occultam misericordiam dei facta sunt hæc.

75 Dubitatur. Ad quid refertur illud relatiũ in quibus? Respond. Chryso. in quibus scilicet misericordiæ operibus.

76 Dubita. Cum nos semper videat quia vbique est quomodo tunc visitauit nos? Respon. qui supra. q̃ tũc visitauit nos assumpta carne.

77 Dubita. Quomodo intelligitur oriens ex alto? Respon. Lyra. ideſt ex sinu patris orietus in mundo.

78 Dub. Quibus illuminauit quia dicit illumiãre his &c? Respond. qui supra. patribus in limbo existẽtibus ad quos descẽdit Christus.

79 Dubita. Quid intelligit per tenebras? Resp. Chrysosto. q̃ errorem & ad fidem distantiam.

80 Dubitatur. Quæ est vmbra mortis? Respõ. Grego. 4. moralium quod est obliuio mentis: sicut enim mors hoc qd interficit agit vt non sit in memoria. Vnde iudæorum populus qui ei oblitus fuerat dicit in vmbra mortis sedere.

81 Dubitatur. Cur dicit sedent? Resp. Chrys. quia non ambulabãt in tenebris sed sedebãt.

82 Dub. Quæ est via pacis? Respon. Theophi. quod est via iustitiæ.

83 Dubitatur. Quomodo in ea diriguntur pedes? Respond. qui supra. ideſt affectus animarum nostrarum.

84 Dubitatur. Quia Malachie. 3. dicitur. Ego mitto angelum meũ & Esaiæ. 40. Ego vox clamantis in deserto, & hoc de præcursore domini. ego non debebat vocari Ioannes, sed angelus vel vox? Respon. dominus Cardina. de turrecrema. in hoc euãgelio, quod conuenienter sibi impositum fuit hoc nomen Ioannes de mãdato angeli nec est mirum q̃ vnus & idem propter diuersas virtutes in eo existẽtes recipiat nomina diuersa.

ALLEGORICE.

[Ioannis celebrata natiuitas] gratiam noui testamenti inchoatam demonstrat, [cui vicini & cognati nomen patris quam Ioannes imponere malebant] quia iudæi qui legis obseruatione quasi affinitate iuncti erant magis iustitiam quæ ex lege est sectari quam fidei gratiam suscipere cupiebant. [sed Ioannis] hoc est gratiæ dei uocabulum [mater uerbis pater literis nuntiante satagũt] quia & lex ipsa psalmique & prophetæ apertis sententiarum vocibus gratiam Christi prædicant, & sacerdotium illud vetus figurans cerimoniarum ac sacrificiorum vmbris eidem testimonium perhibet. [puchræque Zacharias octauo die prolix edite loquitur.] quia per domini resurrectionem qui octaua die hoc est post septimũ sabbati facta est occulta legalis sacerdotij archana patuerunt. Tempore igitur dominicæ resurrectionis prædicata gratia Christi salubris timor non solum iudæorum quia erant vicini, uel situ loci, uel scientia legis, sed etiam exteriorum gentium corda concussit. [nec tãtum montana iudeæ] sed omnia mundani regni mundaneque sapientiæ culmina Christi fama transcendit.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt congratulemur proximis si ei aliqua domini gratia confertur quodq; gratias agamus de beneficijs receptis a deo timeamusque

Universidad de Deusto
Biblioteca

meamusque eum timore filiali, & benedicamus in secula sæculorum.

ANAGOGICE.

Erigimur vt domini altissimi antiqua mirabilia contemplemur, quæ nos ducunt ad agnitionem cœlestis beatitudinis, quia qui dat stercorilibus conceptum, ipse erigit pauperem de stercore peccatorum vt sedeat cum principibus & potestatibus in cœlestibus, & linguas mutorum aperit ad collaudandum eum in æterna gloria, qui & timetur timore domini, qui permanet in æternum, vbi omnes sancti eum benedicunt cum exercitibus cœlestibus dicentes. Sanctus, sanctus, sanctus dominus deus sabaoth.

IN VIGILIA APOSTOLORUM Petri & Pauli.

Dixit Iesus Petro. Simon Ioannes diligis me. Ioan. 21. cap.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 32. die 5. Aprilis. in die Martis.

HISTORICE.

Bina cum dominus Petrum interrogasset vice, an se cæteris plus diligeret & respondisset quod ipso sciente eum diligeret, iniunxisset ei: dominus vt suos pasceret agnos. Tertio rursus dominus a Petro an se amaret quæsiuit quo Petrus contristatus, eum omnia scire respondit profectoq; agnoscere se ab eo diligi imperauit autem dominus vt suas pasceret oues, inquiens quod dum iuniori frueretur ætate se cingulo ad libitum constringebat pergens quacunque voluisset, sed senio dum gratiabitur ab alio ligandus foret & ducendus quo nolet, his qua deum clarificaturus esset nece demonstrans.

OPortet nunc dubia soluere quæ occurrunt super dictis euang.

Dub. Vbi dominus prædicta verba dixit Petro? Resp. quòd ad mare Tyberiadis vbi se post resurrectionem discipulis manifestauerat.

2 Dub. Cur dominus interrogat Petrum an se diligat? Respō. Ly. quia volebat ei beneficium speciale conferre.

3 Dub. Quòd erat illud beneficium? Resp. Theophil. quòd volebat ei commissionem ouium mundi commendare.

4 Dub. Cur interrogat quod sciebat? Respon. quòd vt ex responsione sua dominus ei committeret quod intendebat.

5 Dub. Cur vocat eum Simonem & non Petrum? Resp. qui sup. quòd conuenientius Simonem qui interpretatur obediens vocauit, quia tunc obedire debebat domino tale sibi officium imponenti.

6 Dub. Cur inquirit an plus cæteris eum diligat? Resp. Lyr. quia ille qui eligitur ad prælationem debet deum diligere præ cæteris, qa iuxta Gregorium tantum debet excedere actiones populi vita præsulis quantum distat a grege vita pastor.

7 Dub. De quo debet fieri electio ad præsulatum. Resp. S. Tho. super 1. ad Thi. 4. & ad Hebræ. 5. quòd de eo quem deus inspirauerit.

8 Dub. An melius sit recusare quam accepare prælaturam. Resp. qui sup. quodlibet. 5. art. 22. quòd tutius est recusare dummodo non imponatur necessitas a superiori.

9 Dub. An consentiens in electionem de se facta peccet. Resp. qui sup. quòd si cōsentit propter aliquid temporale puta honorem & diuitias vel aliquid huiusmodi peccat, quia intentio est mala. si autem consentit propter profectum ecclesiæ sic habet bonam intentionem & non peccat.

10 Dub. An melior semper sit eligendus ad prælaturam. Respon. qui sup. 2. 2. q. 185. ar. 3. quòd non meliorem simpliciter tenetur quis eligere, sed meliorem quo ad regimen ecclesiæ, qui. s. possit ecclesiam & instruere, defendere & pacifice gubernare.

11 Dub. Quid debet in se habere bonitatis ille qui eligitur. Resp. qui sup. quòd sufficit sibi quod nihil in se inueniat per quod illicitum reddatur assumere prælationis officium, quia nec Petrus interrogatus an amplius cæteris deum diligeret respondit quod sic, sed solum quod eum diligebat.

12 Dub. An prælati sint assumendi de sua ecclesia vel de aliena. Resp. qui sup q. 63. art. 2. quòd ille qui de gremio ecclesiæ assumitur vt in pluribus consueuit esse vtilior quantum ad bonum commune, quia magis diligit ecclesiam in qua est nutritus.

13 Dub. Cur dicit Petro pasce agnos meos. Resp. Aug. in Ser. Paschæ quòd confitenti Petro amorem suum agnos commendauit tanquam non esset vbi offenderet Petrus amorē suum in Christum nisi esset pastor fidelis sub principe omnium pastorum.

14 Dub.

14 Dubitatur: Cur potius Petro q̄ alijs hoc imposuit? Respon. Chrysostomus quia Petrus erat eximius apostolorum & os discipulorum & vertex collegij.

15 Dub. Cur ter Petrum Dominus interrogat si eum diligeret? Respon. Aug. q. vt redderetur trine negationi trina confessio: ne minus amori lingua seruiat quàm timori & plus vocis elicuisse videatur mors imminens quàm vita præsens.

16 Dub. Cur Petrus non respondit Christo an eum plus diligeret quàm cæteri? Rnd. Aug. super Ioannem. q. Petrus de se sciebat: non n. quantum ab alio quolibet diligeretur scire poterat: quia cor alterius videre non poterat.

17 Dub. Cur cum dominus interrogat diligis me: Petrus respondit amo te? respon. Augu. quòd per hoc demonstratur vnum atque idē esse dilectionem & amorem.

18 Dubi. Cur his dicit: pasce agnos meos, & tertio dicit pasce oues meas? Respō. Ly. quia in fidelibus Christianis tres sunt gradus. secūdum incipientium: proficientium: & perfectorum. illi qui sunt in duobus primis gradibus dicunt agni: & illi qui sunt in tertio, oues nominantur.

19 Dubitatur: Cur contristatus est Petrus de tertia interrogatione? Respon. Chrys. q. rursus formidans priora ne forte estimans se diligere si non diligat corripiatur sicut & prius correptus est multum se estimans fortem, scilicet quando dixit paratus sum tecum & in carcerem, & in mortem ire.

20 Dubitatur. Quid intelligit Petrus dum dicit domine tu omnia scis? respondet qui supra ideſt ineffabilia cordis præterita, præsentia, & futura.

21 Dubitatur, quid vult dominus dicere Petro quando dicit, amen amen dico tibi &c. respō. Lyra. quòd prædicit sibi suum martyrium.

22 Dub. Cur prænuntiat sibi suum martyriū? Respon. Lyra. quòd prælati ecclesiæ tantam debent charitatem habere vt parati sint se morti exponere pro grege.

23 Dub. Quomodo Petrus cingebat se & ambulabat vbi volebat? respon. qui supra ideſt ab aliquibus superfluis se restringebat, tamē hoc pro voluntate sua ab alio non compulsus propter hoc dicit & ambulabas vbi volebas.

24 Dubitatur, cum vbi significet in loco & nō ad locum, cur dicitur vbi? Respon. quòd scriptura sacra non subdit regulis grammaticalibus, & potest dici quod hic ponitur loco huius aduerbij, quo.

25 Dub. Cuius ætatis tunc erat Petrus? Respon Chryso. quòd nec iuuenis nec senex, sed vir perfectus.

26 Dub. Quomodo potest extendit manus suas? Respon. Augustī. quod quando fuit crucifixus extendit eas, quia promptus fuit ad martyrium.

27 Dubitatur. Quis eum cinxit? Resp. quòd tortores.

28 Dub. Quomodo cinxerunt. Respond. Lyra. quia fuit ligatus in cruce, cum chordis & nō clauis affixus, & vocetur hic cinctura.

29 Dub. Quomodo duxit Petrum quo non volebat si fuit promptus ad martyrium? Resp. qui supra quòd secundum appetitum sensitiuum refugiebat mortem.

30 Dubitatur. Cuius sunt illa verba hoc autem dixit significans qua morte &c? Respon. qui supra. quòd sunt verba euangelistæ exponentes verba Christi de martyrio Petri.

31 Dub. Quomodo poterat exponere euangelista. quòd Petrus tali morte deberet mori? Respond. qui supra. quòd istud euangelium scripsit post mortem Petri, quia Petrus passus est sub Nerone, & ipse scripsit euangelium post mortem Domitiani.

32 Dubi. Cur dicit motte clarificaturus &c? Respon. quia pati pro Christo gloria est patientis & honor.

33 Dubit. Quomodo in morte clarificauit Deum? Respon. qui supra quis martyrium Petri ordinatum fuit ad Dei gloriam.

34 Dubitatur. Cur tali motte Petrus mortuus est? Respondet Augustinus. quod hunc inuenit exitum ille negator & amator vt pro eius nomine perfecta dilectione moreretur cum quo se moriturum peruersa festinatione promiserat.

35 Dubitatur, Quid est pascere oues vel agnos Christi? Respond. Alcuinus. quòd est credentes in Christo ne deficiat confortare. terrena subsidia si necesse est subditis prouidere, & exempla virtutum cum verbo prædicationis impendere aduersarijs obsistere, & errantes subditos corrigere.

ALLEGORICE.

[Quod Petrus vocatur Simon Ioannis] & Simon obediens, & Ioannes gratiam inter-

Universidad de Deusto
Biblioteca

preteretur merito sic vocatur, id est obedies gratiæ dei, [q præcipit pascere agnos & oues.] significat vt curam gregis sibi cõmissi habeat 1 [quòd prænuntiatur sibi mors] designat prælationem non esse ad pompam, sed pœnam.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt proximo necessitatem patienti succurramus, & quando expedit etiam pro 2 Christo vitam exponamus.

ANAGOGICE.

Contemplari consentaneum est charitatẽ qua cum deo post vitam fruemur quæ omnes superat delectationes mundi huius, nec cunctæ aduersitates quas patimur sunt condigne 3 ad ipsam perpetuam gloriam quæ reuelabitur in nobis.

IN DIE APOST. PETRI ET PAVLI.

Venit Iesus in partes Cesareæ Philippi. Quære in cathedra sancti Petri.

IN OCTAVA APOSTOLOrum Petri & Pauli.

Iussit Iesus discipulos suos ascendere in nauicu Ian. Matth. 14.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi, 32. die. 13. Aprilis in dominica.

HISTORICE.

Cum ex domini iussu vecti naui discipuli eum præcessissent, ipse quendam solus conscendit montẽ quatenus remotis arbitris oraret. quo cum post vesperã persisteret puppis in maris medio fluctibus iactabatur aderat nãque ventorum magnitudo contraria. Cum vero mare calcans ad eos quarta dominus aduenisset noctis viglia fantasma, id est arbitrãtes vehementer conturbati sunt ac exclamauerũt quibus dominus vt fiduciam haberent imperauit, quoniam ipse quem nescirent ad eos veniebat, timoremque deponerent, at Petrus si tu es, inquit, vt ficco ad te super vndas transeam pede præcipe quo iubente dum versus eum Petrus incederet in timorem valido vrgente vento resolutus est. Mergi uero incipiens magna dominum vt ei auxilio foret compellauit voce eius igitur apprehensa manu naui incolumen reddidit eum quod fidei pusille esset obiurgans. Domino itaque nauim ingresso omnis protinus contrarius absscessit ventus, quod qui in nauicula erãt cum cernerent eum omnipotentis dei vti uerum adorauere filium.

HVnc ad dubiorum dilucidationem est accedendum.

Dubitatur. Cum in textu dicatur compulit cur ecclesia in euãgelio dicit, iussit? Resp. Chryso. exponẽdo compulit. idest iussit & fortassis ab eo hoc accepit ecclesia.

Dubitatur. Cur sic iussit? Respon. Lyra, quia cum vellet se dominũ maris demonstrare voluit vt discipuli præcederent quatenus post conuenientius veniret ad eos super aquas sicut & fecit.

Dub. Cur potius euangelista dixit compulit quam iussit. Respon. Hiero. super Matthẽũ quod vt ostenderet eos inuitos ad dño recessisse dum amore præceptoris nec ad punctum quidem temporis ab eo vellent separari.

Dubitatur. Quo volebat vt apostoli transfretarent? Resp. Lyra, q ultra mare Galileæ.

Dub. Cur volebat dimittere turbas? Resp. Lyra, quia volebant eum facere regem, vt habetur Ioannis. 6.

Dubitatur. Quando post dimisit turbas? Respon. quod non diu post recessum apostolorũ, quia videntes turbæ quod ipse fugerat in mõtem, & discipuli recesserant abscesserunt.

Dubitatur. Cur dominus solum ascendit in montem orare? Respond. Chryso. quòd vt doceret solitudinem esse bonam cum nos deum interpellare oportet.

Dub. Cur in monte de nocte orat? Respon. qui supra. quòd in hoc erudit nos tranquillitatem quærere & a tempore & a loco.

Dubitatur. Cur Petrus petit vt dominus eum ambulare faceret super aquas? Resp. Lyra, q ob desiderium societatis Christi oblitus fuit aquæ periculum.

Dubita. Cur Petrus non iuit super aquas absque dicere Christo? Respond. August. de verbis domini: quia agnouit Petrus quid sibi esset a se quid ab illo cuius voluntate se credidit, posse quòd nulla humana infirmitas posset.

Dubit. Cur Petrus dixit Iesu iube? Resp. Chryso. quoniam credidit q non solum Christus potest ambulare super aquas, sed q potest & alios inducere.

Dub. Cur non dixit Petrus, iube me ambulare super aquas: sed addidit ad te? Resp. qui supra. q nõ quæ fiuit propter ostentationem, sed propter amorem.

Dubitatur. Cur Christus acquieuit Petro? Resp.

Resp. qui supra. quod vt ostenderet q nedum ipse dominatur mari, sed etiam admirabilius in mari signum discipulos induxit.

Dubitatur. Cur statim non incepit mergi cum ingressus est mare? Respond. San. Tho. in 4. sen. dist. 49. q. 1. articu. 7. quia tunc habebat dotem agilitatis quæ eum deseruit cum incepit mergi.

Dubitatur. Cur Petrus timuit ventum qui non timuerat mare? Respond. Chrysost. quoniam natura humana est talis vt multotiens in magnis se recte habens in minoribus reprehendatur.

Dubitatur. Cur timuit? Respond. qui supra quòd in hoc monstratur differentia magistri & discipuli.

Dubita. Cur Christus permisit vt mergeretur? Respond. Lyra. quòd vt cognosceret Petrus propriam fragilitatem.

Dub. Quæ fuit causa quòd Petrus mergeretur? Respond. qui supra quod modica credulitas Petri.

Dub. Cur dominus non statim saluauit Petrum a periculo? Respond. Hierony. quod vt eius augeretur fides. & vt intelligat se non facilitate postulationis sed potentia domini conseruatum.

Dubitatur. Cur Petrus clamauit vt eum dominus saluum faceret? Respon. Augustinus de uerbis domini. quòd Petrus præsumpsit de domino, titubauit vt homo, sed rediuit ad dñm.

Dubitatur. Cur dominus non permisit eũ totaliter mergi? Respõ. qui supra. quòd dominus non despexit titubantem, quem audietat inuocantem.

Dubita. Nunquid Christus potuisset saluare Petrum absque apprehensione cum manu? Respõ. quòd sic, sed voluit ostendere manum & cætera membra sui corporis instrumenta esse diuinitatis.

Dubitatur. Cur arguit dominus Petrum q esset modice fidei? Resp. Chryso. quod vt demonstraret, quoniam non venti immissio, sed illius modica credulitas periculum operabatur in quo manifestat quod neque ventus nocere potuisset si fides firma fuisset.

Dubitatur. Cur cum fuit in nauicula fecit cessare ventum? Respon. Lyra, quòd vt ostenderet etiam se esse dominum aeris.

Dub. Qui erant illi in nauicula qui adorauerant eum? Respon. Rabanus. quod erant nautæ siue apostoli. Hieronymus autem dicit qđ nautæ atque rectores nauis.

Dubitatur. Cur nunc dicunt vere filius dei es, & non alia vice quando imperauit ventis & facta fuit tranquillitas? Respon. Chrysost. quod paulatim ad id quod est excelsus eos docebat, supra increpauit mare, nunc autem magis virtutem suam demõstrat super mare ambulando, & alij hoc idem facere iubendo & periclitantem saluando: Ideo nunc id dicunt, non autem supra.

Dubit. Qua adoratione adorauerunt eum? Respond. Lyra quod adoratione latriæ quę soli deo debetur.

ALLEGORICE.

Require dominica. 4. post octauã Epiphaniæ usque ad dictum Petri [quod autem Petrus ex omni consistentium in naui numero respondere audet & iuberi sibi vt supra aquas ad dominum veniat prædicatur] passionis tẽpore voluntatis suæ designat affectum dum veritatis domini inhærens ad cõtemnendũ mortem conatus est, sed infirmitatem futuræ tentationis timiditas eius ostendit. Per meritum enim mortis vsque ad negandi necessitatem coactus est. [clamor autem eius pœnitẽtiæ suæ gemitus est] respexit dominus ad pœnitentiã conuerte manum extendit & indulgentiã tribuit & sic discipulus salutem inuenit, quia nõ est volentis neque currẽtis sed miserentis dei [quod autem trepidanti Petro virtutem veniendi ad se dominus non inducit, sed manum apprehendam sustinuit]. Hæc est ratio. solum enim passurus per omnibus omnium peccata soluebat nec sociũ admittit quicquid vniuersitati præstatur ab uno [q ascendente domino in nauiculam ventus cessauit] significat q in quocunq; corde dominus per gratiam adest, mox uniuersa bella quiescunt [quod dicunt vere filius dei es] signat in secundo aduentu cõfessionem uniuersorum tunc absolutam & publicam fore.

TROPOLOGICE.

Instruimur mandaris superiorum obedire & in omnibus necessitatibus ad deum orando cõfugere, nec corde deficere, sed spem amplecti quæ nec hominem in morte relinquit, qũ etiam non præsumamus adire aliquid quod sit supra nos nec timeamus ventum ualidum tentationum, sed firmissimus in fide ne mergamur in infidelitate, quoniam cessabit ventus tentationum quodque visis tot mirabilibus Christi ipsum verum agnoscamus deum

Universidad de Deusto
Biblioteca

eidem dicentes vere filius dei es.

ANAGOGICE.

Cœlum cõtemplemur empireum & ad ipsum tanquam montem oculos leuemus intellectus & inueniemus ibidem Christum solũ sanctũ, solum dominum, solum altissimum, q̃ gabernat nauim ecclesiæ triumphantis quam tutam reddidit a vento valido superbiæ diabolicæ & in ea ecclesia tunc prospiciemus clare nõ esse fantasmata, qd̃ nunc de illa gloria credimus, & tunc cum beato Petro apostolorum principe ac cæteris, in ipsa naui ecclesiæ triumphantis existentibus dominum nostrũ Iesum Christum adorabimus dicentes veræ dei filius es.

IN FESTO SANCTORVM CYriaci Largi & Smaragdi.

Rumet in mundum miserunt. Require in ascẽsione. Sabato ante palm. pro q. Sumite.

IN VIGILIA ASSVMPTIONIS semper virginis Mariæ.

Loquente Iesu ad turbas. Quare dominica. 3. quadragesimæ in fine euangely.

IN FESTO ASSVMPTIONIS semper virginis Mariæ.

Intrauit Iesus in quoddam castellum. Luc. 10.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi. 31. die. 2. Decembris in die Martis.

HISTORICE.

Quoddam dominus ingressus castellum a Martha quadã muliere hospitio susceptus est cuius cum germana Maria domini secus pedes sedens eius melliflua audiret verba, conquesta Martha est q̃ nulla eius soror in ministrãdo iuuamina præberet. Dominumq; vt eidem q̃ eam adiuuaret imperaret interpellauit. Respõdens autem dominus eam plurimũ dixit esse solicitam & circa diuersa perturbari, sed unum profecto necessarium fore. Mariã autem optimam elegisse partem quæ ab ea nunquam duelli posset.

1 ENucleanda dubia sunt hæc.

Dub. Cur hodie dicitur hoc euangelium cum non videatur facere ad propositum hodierne festiuitatis? Respond. San Vinc. in sermone hodierno q̃ literaliter non est ad propositũ huius festiuitatis, sed bene allegorice, quære in allegoria.

2 Dubitatur. Vnde veniebat & quo ibat dominus quando intrauit illud castellum? Resp. Magister hist. scho. quod ex Galilæa veniebat in iudæam.

3 Dubita. Quomodo vocabatur illud castellum? Respond. Origenes quòd prout dicit Ioãnes erat Bethania.

4 Dub. Quomodo Martha excepit Iesum in domum suam cum Bethania esset Lazari, Marthæ & Magdalenæ? Resp. q̃ Martha gubernabat partem fratris & sororis, vt dicitur in legenda Magdalenæ.

5 Dubita. Cur euangelista non facit mentionem de Lazaro sicut de Maria qui erat frater Marthæ? Resp. quod quia euangelista intendit narrare verba Marthæ contra Mariam & responsionem domini nec aliquid hic dicitur q̃ Lazarus fecerit vel dixerit.

6 Dubitatur. Cur potius intrauit dominus domum Marthæ quam alicuius alterius? Resp. Lyra. quia propter eius deuotionem & propter beneficia eis collata quoniam Martham liberauerat a profluuio sanguinis, & a Maria ejecerat septem dæmonia.

7 Dub. Cur Maria sedebat? Resp. quia quærebat edoceri ex verbis Christi. Sedendo autem & quiescendo anima fit prudens.

8 Dubita. Cur non ministrabat domino Maria? Respõ. Augustin. de verbis domini quòd pasci magis elegit a domino.

9 Dub. Cur sedebat ad pedes dñi? Resp. Chry. q̃ propter reuerentiã quam habebat ad dñm.

10 Dub. An dominus solum dixerit vnum verbum Mariæ, quia dicit audiebat verbũ illius? Resp. Lyra. q̃ accipitur singulare pro plurali.

11 Dub. Quę verba audiebat Maria a domino? Respõ. Bahius quod dominus loquebatur de his quæ pertinent ad pietatem & virtutem.

12 Dubit. Quid significat satagebat? Resp. Catholicon q̃ satago componitur a sat vel satis & ago, & ita satagebat. id est satis agebat circa frequens ministerium.

13 Dubitatur. Quid est ministerium? Respon. qui supra. q̃ est seruitiũ vel officium ministri.

14 Dubita. Cur Martha hoc non faciebat fieri per ancillas? Respond. quod & ipsa & ancillæ præparabant ipsa præcipiente & ordinante.

15 Dubita. Quo steterit? Resp. Lyra. q̃ quia fessa erat in labore præparationis, ideo steterit.

16 Dub. Cur ipsamet non vocauit sororem vt eam adiuuaret? Resp. q̃ propter reuerentiam Christi nõ fuit causa ipsam vocare, quia eum audiebat.

17 Du-

17 Dub. Cur Maria non respondit Marthæ de se conquerenti? Respõ. Augustin. vbi supra, quia si pararet respondendi sermonem remitteret audiendi intentionem.

18 Dub. Cur intermisit verba quę dicebat Mariæ vt responderet Marthæ? Respõ. qui supra. quia in uerbo non laborabat, cum ipse esset verbum.

19 Dub. Quid cogitabat Maria audita querela sororis antequam dominus respõderet? Respond. qui supra. q̃ timebat ne diceret dominus surge & adiuua sororem tuã, quia noluisset perdere illa dulcissima verba Christi.

20 Dub. Cur dominus eam excusauit? Respõ. Ly. q̃ vt ostenderet Marthæ q̃ sessio sororis nõ erat otiosa, sed melioribus actibus applicata.

21 Dub. Cur dominus replicauit eius nomen? Resp. Augu. vbi supra, q̃ repetitio nominis indicium est dilectionis, aut forte mouendę intentionis ut audiat attentius.

22 Dub. Cur Martha turbabatur præparando domino? Resp. qui supra. quod non turbabatur eo q̃ præpararet domino, sed quia homo vult occurrere pluribus quando ministrat, & aliquãdo non potest, quęritur quod deest, paratur q̃ adest. distenditur animus, multa sunt, diuersa sunt quia carnalia sunt, quia temporalia sunt.

23 Dub. Cur dominus reprehendit ministerii Marthæ? Respõ. Theophi. quòd dominus non prohibet hospitalitatem, sed plurimorum turbationem, scilicet abstractionem.

24 Dub. Cur non redarguit dominus Marthã antequam conquereretur de sorore? Resp. qui supra. quòd dominus nihil dixerat Marthæ nisi postquam illum sororem ab auditu studebat euellere.

25 Dub. Quid est illud vnum quod est necessarium? Respon. Augustin. vbi supra. quòd est ipse deus qui est unus & præ omnibus quærendus vel unum, id est unitas mentis ad deum. Vnde 1. Chorin. 7. q adhæret deo unus spiritus est.

26 Dub. Nunquid hospitalitas non est bona, quia dicit quòd Maria optimam partẽ elegit? Respon. qui supra. q. d. non tu malam, sed illa meliorem.

27 Dub. Cur melior est pars Marię quam Marthæ? Resp. qui supra. quia ab ea non auferetur quia dulcedo veritatis in hac vita augetur in illa perficietur, nunquam auferetur.

28 Dub. Nunquid pars Marthæ auferetur? Resp. qui supra. quod sic quia in illa patria non inueniet peregrinum quem suscipiat hospitio,

29 Dub. An possit inueniri aliud tertium genus vitæ præter contemplatiuam vitam quæ consistit in contemplatione veritatis & actiuam quæ consistit in exterioribus operibus misericordiæ? Respõ. sanctus Tho. 2. 2. q. 179. ar. 1. & 2. & loquẽdo de vita humana quæ attenditur secundum intellectum. vita humana sufficienter diuiditur per actiuam & contemplatiuam, nec est aliquod tertium genus vitæ. Et licet Augustinus ponat tertium inter actiuum & contemplatiuum, tamen media conficiuntur ex extremis, & ideo virtute continentur in eis, sicut tepidum in calido & frigido, & pallidum in albo & nigro, & similiter sub actiuo & contemplatiuo comprehenditur id quod est ex utraque compositum, & tamen sicut in quolibet mixto prædominatur aliquid simplicium, ita etiam in medio genere vitæ super abundat quandoque quidem cõtemplatiuum, quãdoque vero actiuum. Vnde etiam ut dicit Greg. 6. mor. Iacob duæ vitæ significantur per istas duas mulieres quæ dominum hospitio receperunt. Contemplatiua quidem per Mariam. Actiua uero per Martham. Non autem esset hæc congrua significatio si essent plures quam duæ vitæ.

30 Dub. Cur contemplatio & actio dicuntur vitæ? Resp. qui supra. q̃ a vita vniuscuiusq; ostẽditur ex operatione sibi maxime propria ad quã maxime inclinatur sicut plantarũ vita in hoc quod nutriuntur & generantur, animalium in hoc q̃ sentiunt quod mouentur. Humanum uero in hoc quod intelligunt & secundũ rationẽ agunt, & quia quidem homines præcipue intendunt contemplationi veritatis. & quidam principaliter exterioribus actionibus. Ideo conuenienter contemplatio dicitur vita contemplatiua, & actio vita actiua.

31 Dub. Quid est vita actiua? Resp. Beda in homel. q̃ est panem esurienti tribuere, verbo sapientiæ nescienti docere, errantem corrigere ad humilitatis viam superbientem proximũ reuocare, infirmantis curã gerere, quæ singulis quibusq; expediat dispensare, & cõmissis nobis qualiter subsistere valeant prouidere.

32 Dub. quid est vita contemplatiua? Resp. qui supra, q̃ est charitatem quidem dei & proximi mẽte retinere, sed ab exteriori actione quiescere, solius desiderio conditoris inhærere, vt nil iã agere libeat, sed calcatis curis cuncta ad videndã faciem sui creatoris alas mentis tendat, ita vt iã nouerit carnis corruptionis pondus

cum merore portare, totisque desiderijs appetere illis hymnidicis angelorum choris interesse, admisceri ciuibus cœlestibus, de æterna in conspectu dei incorruptione gaudere.

33 Dub. Quæ uirtutes pertinent ad uitam actiuam & quæ ad contemplatiuam? Respō. San. Tho 2. 2. q. 180. & 181. quòd virtutes morales essentialiter quidem pertinent ad vitā actiuam, vt dicit Philippus in 10. Eth. dispositiue vero ad contemplatiuā Doctrina vero ex parte sermonis audibilis semper pertinet ad actiuam, quātum vero ad naturā doctrinæ si quis interitus cōcipit aliquam veritatem vt per eā in exteriori actione dirigatur pertinet ad actiuam. Ad contemplatiuam aūt quando homo interius concipit aliquam veritatem intelligibilem in cuius consideratione & amore delectatur.

34 Dub. Quia videtur q̄ vita contemplatiua etiam versetur circa plura, quia ad eam pertinent oratio, lectio, meditatio, & etiam auditus? Respon. qui supra. q. 180. ar. 3. quod contemplatiua habet multos actus per quos uenit ad actum finalem contemplationis, sed vltimus actus est ipsa contemplatio veritatis, ad quam homo pertingit dupliciter. Vno modo per ea quæ ab alio accipit, & si accipiat a deo necessaria est oratio. Sapien. 7. Inuocaui & venit in me spiritus sapiētie. Si autē accipit ab homine necessarius est auditus secūdum quod accipit ex voce loquētis & lectio secundum quod accipit ex eo qd per scripturam est traditū Alio modo necessarium est quòd adhibeat proprium studium, & sic requiritur meditatio.

35 Dub. Quæ est potior actiua vel contemplatiua? Resp. qui supra. q. 181. art. 1. quod vita cōtemplatiua simpliciter melior est quam actiua. vt probat Philosophus in 10. Ethi. secundum qui tamen & in casu est magis eligenda vita actiua, propter necessitatem præsentis vitæ, sicut etiam Philosophus dicit in 3. Thopicorum, quòd philosophari est melius quā ditari, sed ditari melius necessitatem patienti.

36 Dub. quæ earum est maioris meriti? Resp. qui supra. ar. 2. quòd est uita cōtemplatiua ex suo genere quæ directe & immediate ptinet ad dilectionem dei. Vita vero actiua directius ordinatur ad dilectionem proximi, quia sacit circa frequens ministerium. potest tamen contingere quòd aliquis in operibus vitæ cōtemplatiue, puta si propter abundantiam diuini amoris interdum sustineat a dulcedine diuinæ contemplationis ad tempus separati sicut Apostolus dicebat ad Roma. 9. optabam ipse ego anathema esse a Christo pro fratribus meis quod exponens Chrysostomus in libro de cōpunctione dicit, ita totam mentem eius demerserat amor Christi vt etiā hoc qd ei præ ceteris omnibus amabilius erat esse cū Christo rursus idipsum, quia ita vt placeret Christo contemneret.

37 Dub. An vita actiua impediat contemplatiuam? Resp. qui supra. art. 3. quòd vita actiua potest considerari quantum ad duo, Vno modo quātum ad ipsum exercitium exteriorum actionum, & sic manifestum est quòd vita actiua impedit contemplatiuam inquantum possibile est q̄ aliquis occupetur circa exteriores actiones & diuinæ cōtemplationi vacet. Alio modo quantum ad hoc q̄ interiores animæ passiones componit, & sic adiuuat ad contemplationem quæ impeditur per inordinationem interiorum passionum.

38 Dub. Quę est prior earum? Resp. qui supra, ar. 4. quod secundum naturam vita contemplatiua est prior inquantum prioribus & melioribus insistit. Vnde & actiuam vitam mouet & dirigit, sed quo ad nos & via generationis vita actiua est prior, quia disponit ad contemplatiuam. Dispositio autem in vita generationis præcedit formam quæ simpliciter secundum suam naturam est prior.

39 Dub. Cum auferatur vita actiua videtur q̄ non debeant exerceri opere charitatis in proximum ex quo meritum aufertur & deperditur? Resp. qui supra. q. 181. quod non intelligitur q̄ meritum vitæ actiue deperdatur, sed q̄ vita actiua non durat post hanc vitam, quia in futura vita beatorum cessabit occupatio exteriorum actuum, & si qui actus exteriores sint referentur ad finem contemplationis, & ita vita actiua aufertur, non autem meritum vitæ actiuæ præterire.

ALLEGORICE.

[Intranit Iesus] per corporis assumptionē [in quoddam castellum] huius mundi [& mulier quædam Martha nomine] quæ interpretatur domina, [excepit eum in domum suam] veteri. s. virginalis. Nam nulla est domina cœli & terræ nisi regina angelorum, [& huic erat soror nomine Maria] quia ipsa semper virgo fuit Martha quo ad opera misericordiæ corporalis q̄ exhabuit filio suo Christo pascēdo esurientem, sitientem potando lacte, nudum sua carne vestiendo. Hospitem in aula sua virginea recipiendo infirmum & in carcere crucis positum visitādo fuit etiam Maria quo ad cōtemplatiuam vitam quam audiebat ab ore filij [& turbata fuit erga plurima] in eius passione, compatiendo sibi, & ex alia parte vidēs humanum genus aliter redimi non posse, & ita ista passio erat illud [vnum necessarium] & tandem ipsa semper virgo [optimam partē elegit]. s. virginitatem inter matrimonium, & castitatem vidualē [quę non auferetur ab ea.]

TROPOLOGICE.

Instruimur opera pietatis exercere, & prædicatores reuerenter audire, nec contra contemplatiuos murmurare, & ne turbemur circa plurima aduersa occurrentia, sed semper in omnibus ad vnum tendamus finem nobis necessarium, & sic optimam partem eligemus, si tamen perseuerauerimus vsque in finem vitæ nostræ in dilectione dei permanebimus.

ANAGOGICE.

Contemplari licet castellum cœlestis Hierusalem in quod intranit Iesus humanam naturam in ipso collocando ad quod, & hodie semper virginem Mariam introduxit eam in anima & corpore exaltando super choros angelorum, & hæc est illa præclara hodierna festiuitas omnium sanctorum festiuitatibus incomparabilis in qua gloriosa & felix optimā partem habuit quæ nō auferetur ab ea in eternum, & eius plurime turbationes in morte filij in maximas exultationes conuersæ sunt. Cuius precibus vt salutem consequi valeam me committo.

IN DECOLLATIONE SANcti Ioannis Baptistæ.

Misit Herodes rex & tenuit Ioannem. Marci 6. cap.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 32. die 13. Aprilis. in dominica.

HISTORICE.

Ioannem ob Herodiadem eidem insidias molientem, quoniam Herodem arguebat Ioannes eam cum sui germani Philippi vxor esset minime in concubinam tenere licere vinculis alligauit Herodes, cum vero celebri in conuiuio ab Herode ob sui natalis diem primoribus præparato Herodiadis nata pulchræ saltasset cunctisq; placuisset. Iurauit Herodes quod quicquid ab eo postularet ilico obtineret etiam si sui peteret dimidium regni, quæ a genitrice præmonita protinus vt sibi in disco Ioannis caput præberetur edixit. Tristis autem rex ob iuramenti religionem, & ne tristitia absorberetur puella, ilico Ioannis caput abscindit, & in disco puellæ iussit afferri quæ illud detulit Herodiadi. Hæc Ioannis discipuli cum audissent cadauer sepulturæ mandarunt.

DVbia explananda sunt hæc.

1 Dub. Cur ecclesia dicit Herodem regem in euangelio, cū hoc non sit de textu? Respō. quòd ante istud euangelium dicitur, audiuit Herodes rex &c. Et ideo in principio huius euangelij habens relationem ad illud dicitur. Ipse enim Herodes, & sic subintelligitur rex.

2 Dub. Quis fuit iste Herodes? Resp. Magister histor. scho. quod fuit Herodes antipas filius Herodis ascalonite illius qui iusserat innocentes interfici.

3 Dub. Cur vocatur rex, cum diuisum fuisset regnum in tetrarchias? Respō. Chry. quòd ex patriæ consuetudine, quia a regendi officio rex dicitur.

4 Dubit. Cur vltra carceres adiecit vincula Ioanni? Resp. quòd Herodiade id suadente, & timore ne euaderet.

5 Dub. Quomodo Herodes duxerat Herodiadem? Respon. Beda & Hiero. quòd Philippus frater huius Herodis sub quo passus est Christus duxerat in vxorem ipsam Herodiadem filiam Arethæ regis Arabum, sed postea exortis quibusdam simultatibus inter socerum & generum, socerum tulisse filiam & eam in odium prioris mariti Herodi inimici eius nuptiis copulasse.

6 Dub. An Herodias procurauerit quod Ioannes incarceraretur? Resp. S. Vin. in Ser. hodierno. quòd sic.

7 Dub. Cur non statim interfecit eum Herodes? Resp. qui sup. quòd timore populi solum incarcerauit & alligauit, vt si populus nihil conquereretur deliberarent ipse & Herodias interficere eum sicut & fecerunt.

8 Dubitatur. An liceret Ioanni publice redarguere Herodem, propter vxorem fratris sui? Respon. Ly. quòd sic, quia peccatum erat publicum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

9 Dub. Quia auctoritate Ioannes arguebat Herodem? Resp. Hiero. quod eadem auctoritate qua Helyas in cuius spiritu & virtute venerat corripuit Achab. & Hiezabel. 3. Reg. no no cap.

10 Dub. Quia in lege præcipiebatur vt si frater moreretur absque liberis frater superstes acciperet vxorem fratris sui, & sic videtur quod Herodes accipiendo vxorem fratris sui non peccauit? Resp. quod lex hoc præcipiebat, ut frater suscitaret semen fratris defuncti. Sed Philippus fratri Herodis adhuc viuebat, & ipso uiuente erat illicitum eius vxorem accipere.

11 Dub. Cum Herodes haberet Ioannem in reuerentia & multa eo audito faceret, cur interfecit eum? Resp. Theophi. quod eum habebat in reuerentia antequam incarceraretur, sed post ex rabie concupiscentiæ immemor factus est tantæ reuerentiæ, vt suæ fornicationi prouideret.

12 Dub. Quomodo Herodes metuebat Ioannem? Resp Glo. s. eum reuerendo.

13 Dubitatur. Quomodo sciebat eum iustum & sanctum? Respon. Glo. quòd sciebat iustum qui ad homines, & sanctum quo ad Deum, cum nihil ageret Ioannes contra debitum iustitiæ, & maxima deuotione teneretur erga Deum.

14 Dub. Quomodo custodiebat eum? Resp. Gl. q ne interficeretur ab Herodiade, scilicet in principio.

15 Dub. Cur audito Ioanne multa faciebat Herodes? Resp. quia turbabat eum spiritu Dei loqui.

16 Dub. Quæ faciebat Herodes audito Ioanne? Resp. q gratias aliquas delinquentibus vel aliis ad petitionem Ioannis.

17 Dub. Cur libenter eum audiebat? Respon. Glos. quia reputabat vtilia quæ ab eo dicebantur.

18 Dub. Cur dicitur quod accidit dies opportunus? Resp. Ly. q ex hoc potest comprehendi Herodem & Herodiadem deliberasse, ut per talem modum Ioannes occideretur.

19 Dub. Cur faciebat cœnam in die Natalis sui? Resp. Ly. q talis erat consuetudo apud antiquos ut principes & in die natiuitatis & natalis imperij sui cœnam facerent.

20 Dub. Si omnes principes antiqui sic faciebant? Resp. Beda & Hiero. q soli mortalium, Herodes & Pharao leguntur diem natalis sui gaudijs festiuis celebrasse.

21 Dub. Cur principibus &c. fecit cœnam? Respond. S. Vincen. vbi supra. quia ibi existentibus facilius poterat decollare Ioannem absque seditione populi cum isti essent principales in populo.

22 Dub. Cur potius principibus Galileæ quã aliarum prouinciarum? Resp. quod ut habetur Lucæ tertio. ipse erat Tetrarcha Galileę.

23 Dub. Ex quo patre nata erat filia Herodiadis? Resp. Theophi. ex Philippo fratre Herodis, cuius Herodias fuerat primo vxor.

24 Dub. Cur potius arguit Ioannes Herodem quàm Herodiadem? Ref. Chrysostomus. quia hic principalior erat, & forsan legem Iudęorum tenebat.

25 Dubitatur. In quem locum intrauit filia Herodiadis? Resp. quòd in locum in quo fiebat cœna.

26 Dubitatur. Quomodo saltauit cum non deceat mulieres saltare? Resp. Ly. q saltauit, ideſt tripudiauit. s. prout fit in chorcis cum sonis.

27 Dub An liceat choreas ducere? Resp. q vt colligitur de conse. dist. 1. c. qui die. 46. dist. cap. clericum. de conse. dist. 5. c. nullus presbyterorum. insti. de iust. & iu. c. iuris præcepta. 1. q. 1. & 23. q. 1. c. nulli. & c. militare. de immunitate eccle. lib. 6. c. decer. non licet choreas ducere diebus festis tempore diuinorum officiorum, nec pro maiori parte diei, nec ecclesiasticis personis, nec quando inhoneste fiunt, nec cum intentione libidinis, nec in loco sacro, nec continue eas ducere, nec licet his qui sunt instabiles, & qui cito & faciliter ruunt in libidinem, alias non est peccatum mortale choreas ducere.

28 Dub. An inspectio chorearum sit illicita? Resp. in hoc attenditur intentio prospicientis, quia si ratione libidinis ducentis in peccatum mortale prospiciat peccabit mortaliter. si autem solum ratione recreationis peccabit venialiter.

29 Dub. Cur filia Herodiadis saltauit? Resp. Ly. q hoc fecit ex dispositione matris & ipsius Herodis.

30 Dub. Quomodo puella saltando placuit Herodi &c? Resp. q ille actus saltationis propter quem delectatus fuit Herodes, & simul discumbentes placuit.

31 Dub. Cur Herodes iurauit puellæ dare quicquid peteret? Resp. S. Vin. in Sermone hodier. quia sic comenerat cum Herodiade, ut interficeretur Ioannes.

32 Dub. Cur dicit licet dimidium regni mei? Resp. q forte ne alij audientes post petitionem filiæ crederent Herodem consciũm fuisse petitionis per filiam fiende.

33 Dub. Ad quid fuit inuentum iuramentum? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 89. ar. 1. q ut Apostolus dicit ad Heb. 6. iuramentũ ad confirmationem ordinatur, iurare igitur est Deum in testem assumere, qui nec mentiri potest, nec eum aliquid latet, & Deum in testem assumere dicitur iurare, quia quasi pro iure introductũ est, ut quod sub inuocatione diuini testimonij dicitur pro uero habeatur.

34 Dub. Quotuplex est iuramentum? Resp. qui sup. q duplex. s. assertorium, & est quando diuinum testimonium inducitur ad asserendum præsentia uel præterita, aliud est iuramentũ promissorium, & est quando inducitur diuinum testimonium ad confirmandum aliquid futurum.

35 Dub. Quotuplex est modus iurandi? Resp. qui sup. q duplex. Vnus. s. per simplicem Dei attestationem dicendo, per Deum, uel mihi Deus testis sit, vel coram Deo loquor. Aliud per execrationem dicendo ita Deus me adiuuet, vel si non sit verum quod loquor de⁹ me faciat mala morte interimi & huiusmodi.

36 Dub. An iurare sit licitum? Resp. qui supra. ar. 3. q secundum se est licitum & honestum, quia est introductũ ex fide qua homines credunt Deum habere infallibilem veritatem & vniuersalem omnium cognitionem & prouisionem, & etiam ex eius fine, quia introducitur ad iustificandum homines & ad finiendũ controuersias, vt dicitur Heb. 6.

37 Dub. Cur ergo dominus prohibuit iurare. Mat. 5. Resp. qui sup. q vt Aug. dicit in libro cõtra mendacium nec. i. iurando ad facilitatem iurandi perueniatur, & ex facilitate ad consuetudinem, & a consuetudine in periurium decidatur.

38 Dub. An nunquam iurare sit illicitum? Resp. qui sup. q sic iuramento male vtendo. i. quando sine necessitate & cautela debita iuratur, quoniam paruam reuerentiam habet ad Deũ qui eum ex leui causa in testem inducit, quod etiam non præsumeret de aliquo uiro honesto, & ut dictum est imminet periculum periurij, quia de facili homo in verbo delinquit, secundum illud Iacobi 3. si quis in verbo non offendit hic perfectus est vir, & Ecclesia. 23. iu rationi non assuescat os tuum multi enim ea sus in illa.

39 Dub. Quæ requiruntur vt quis iuramento bene vtatur? Resp. qui sup. ar. 3. q tria. s. iudicium discretionis ex parte iurantis, vt discrete iuret. Secundo veritas ex parte eius quod iuramento firmatur. Tertio iustitia vt non sit illicitum quod iuratur. Iudicio itaque caret iuramentum incautum, veritate iuramentum mendax, & iustitia iuramentum iniquum: siue illicitum.

40 Dub. An iuramentum sit propter se appetendum? Resp qui sup. ar. 5. q non, sed numeratur inter ea quæ sunt huic vitæ necessaria, quibus indebite vtitur quicunque eis vtitur vltra terminos necessitatis.

41 Dub. Quia videtur quod facere aliquid cũ iuramento sit laudabilius quàm facere sine iuramento sicut etiam facere aliquid cum voto quam sine? Resp. qui sup. q alia est ratio de voto & de iuramẽto, quia per votum aliquid in Dei reuerentiam ordinamus, sed iuramento econuerso reuerentia diuini nominis assumitur ad proximi confirmationem.

42 Dub. An liceat iurare per creaturas? Resp. qui sup. ar. 6 q iuramentum factum per simplicem contestationem innititur diuinæ virtuti sicut fides quæ est principaliter de Deo, & per se qui est ipsa veritas. Secundario autem de creaturis in quibus veritas fidei relucet, & similiter iuramentum principaliter refertur ad ipsum Deum cuius testimonium inuocatur. Secundario autem assumitur ad iuramentum aliqua creatura non secundum se, sed quã tum in ea diuina veritas manifestatur sicut iuramus per euangelium. i. per Deum cuius veritas in euang. manifestatur, & per sanctos qui hanc veritatem crediderunt & obseruauerũt. In iuramento aũt per execrationẽ inducitur creatura aliqui vt in qua diuinũ iudiciũ exerceatur, & sic solet ho iurare per caput suum, aut per filiũ suũ, aut per aliquã aliã rẽ quã dilegit, & sic Apostolus iurauit. 2. Cho. 1. Ego testem Deum inuoco in animam meam.

43 Dub. An semper iuramentum sit obligatorium? Resp. qui sup. ar. 7. q quicunq; iurat aliquid se facturum obligatur ad id faciendũ ad hoc, q veritas impleatur. Si tamen adsit iudicium discretionis, s. q talis res quæ debet fieri, & quam iurauit facere sit in potestate eius, qui iurat nisi forte q erat ei possibile quando iu-

rauit

Universidad de Deusto
Biblioteca

rauit redditur ei impossibile per aliquem euẽ tum puta cum aliquis iurat se pecuniam solu turum quæ ei postmodum vi, vel furto subtra hitur. tunc enim videtur excusatus esse a faciẽ do quod iurauit, licet teneatur facere quod in se est, si etiam iuramento adsit iustitia, quia iuramentum non est seruandum in eo casu quo est peccatum, vel boni impeditiuum, secundum enim Aug. vtrunque eorum vergit in deteriorem exitum.

44 Dub. Quomodo iuramentum potest vergere in deteriorem exitum? Resp. qui sup. quod hoc potest contingere dupliciter. Vno modo a principio ipso, quia est secundum se malum sicut cum quis iurat se patraturum adulteriũ, siue quia est maioris boni impeditiuum cum quis iurat se non intraturum religionem, vel quod non fiet clericus, aut quod non accipiet prælationem in casu quo expedit eum accipere, vel si quid aliud est huiusmodi, huiusmodi enim iuramenta a principio sunt illicita. Alio modo propter aliquid quod de nouo emerserit quod fuit impremeditatum, sicut patet in hoc iuramento Herodis qui iurauit puelle saltanti se daturum quod peteret. Hoc iuramentum poterat esse a principio licitum, intellecta debita conditione .s. si peteret quod dare deberet, sed impletio iuramenti fuit illicita.

45 Dub. An obseruando iuramenta quæ possunt vergere in deteriorem exitum sit peccatum? Resp. qui sup. quod est differentia in istis iuramentis quia si quis iurat se facturum aliquod peccatum, & peccat iurando, & iuramẽtum seruando, si quis autem iurat se non factu rum aliquod melius bonum quod tamen facere non tenetur, peccat quidem iurando inquã tum ponit obicem Spiritui sancto qui est bonipropositi inspirator, non tamen peccat iuran entum seruando, sed multo melius facit si non seruat, quando vero vergit in deteriorem exitum propter aliquid quod de nouo emergit peccat obseruando sicut Amb. dicit in 1. de off. est contra officium nonnunquam ꝓmissum soluere iuramentum. sicut Herodes qui necem Ioannis præstitit ne promissum negaret.

46 Dub. An coactus iurans aliquis se facturum obligetur ad illud faciendum? Resp. qui sup. q. in tali iuramento vna obligatio est qua obligatur homini cui aliquid promittit, & talis obligatio tollitur per coactionem, quia ille qui vim intulit hoc meretur vt ei promissum non seruetur. Alia est obligatio qua quis deo obligatur ut impleat quod per nomen eius ꝓmisit & talis obligatio non tollitur in foro cõscientiæ, quia magis debet dampnum temporale sustinere quam iuramentum violare, & potest tamen repetere in iudicio quod soluit vel prælato denuntiare non obstante quod contrarium iurauit, quia tale iuramentum uergeret in deteriorem exitum esset enim contra iustitiam publicam.

47 Dub. An papa possit absoluere ab huiusmodi iuramentis coactis? Resp. qui sup. quòd Romani pontifices vt habetur extra de iureiurãdo. c. verum. ab huiusmodi iuramentis homines absoluerunt, non quasi decernentes huiusmodi iuramenta non esse obligatoria, sed quasi huiusmodi obligationes ex iusta causa relaxantes.

48 Dub. Quomodo obligatur iurans aliquid agere, videlicet an secundum intentionem iurantis, vel eius cui iuratur? Resp. qui sup. quòd quando non est eadem intentio iurantis, & eius cui iuratur, si hoc prouenit ex dolo iurantis debet iuramentum seruari secundum sanũ intellectum eius cui iuramentum præstatur, quia vt dicit Isidorus quacunque arte verborum quis iuret, deus tamen qui conscientiæ testis est ita accipit, sicut ille cui iuratur intelligit, & quod hoc intelligatur de doloso iuramento, patet per id quod subditur, dupliciter reus fit qui & nomen dei inanum assumit, & proximum dolo capit. Si autem iurans dolũ non adhibet obligatur secundum intentionẽ iurantis. Vnde Greg. 37. Mora dicit. Humanæ aures talia verba nostra iudicant, qualia foris sonant. Diuina vero iudicia talia foris audiũt qualia ex intimis proferuntur.

49 Dub. Quæ est maior obligatio iuramenti vel vóti? Resp. qui sup. ar. 8. quod votum ex sui ratione magis est obligatorium quam iuramentum.

50 Dub. An aliquis possit dispensare in iuramento? Resp. qui sup. ar. 9. quod sic, sed talis dispensatio non se extendit ad hoc quod contra iuramentum fiat, hoc enim est impossibile cum obseruatio iuramenti cadat sub præcepto diuino quod est indispensabile, sed ad hoc se extendit dispẽsatio iuramenti, vt quod sub iuramento cadebat, sub iuramento non cadat quasi non existens debita materia iuramenti. Materia autem iuramenti assertorij quod est de præterito vel præsenti in quandam necessitatem

sitatem iam transit & immutabilis facta est. Et ideo dispensatio non refertur ad ipsum actum iuramenti, quia directe esset contra præceptum diuinum, sed materia iuramenti promissorij est aliquid futurum quod variari potest, ita .s. quod in aliquo euentu potest esse illicitum & nociuum, per consequens non esset debita materia iuramenti. Et ideo dispensari potest in iuramento promissorio, quia talis dispensatio respicit materiam iuramenti, & non contrariatur præcepto diuino de iuramenti obseruatione.

51 Dub. An semper requiratur dispensatio in iuramentis quæ aliquis non vult seruare? Respon. qui sup. quòd quando id quod cadit sub iuramento promissorio est peccatum sicut cũ quis iurat se facturum homicidium tale non indiget dispensatione, sed tenetur iurans tale iuramentum non seruare. Aliquando vero id quod cadit sub iuramento est maioris boni impedimentum, sicut cum quis iurat se non intraturum religionem, & hoc licitum est seruare & non seruare, nec etiam indiget dispensatione. Quandoque autem sub tali iuramento promittitur aliquid quod est manifeste licitum & vtile, & in tali iuramento non videtur habere locum dispensatio vel commutatio, nisi aliquid melius occurrat ad communem vtilitatem faciendi. Quandoque vero aliquid sub iuramẽto promittitur, de quo dubium est vtrum sit licitum vel illicitum proficuum vel nociuum aut simpliciter, aut in aliquo casu, & in hoc potest fieri dispensatio.

52 Dub. Quis in talibus iuramentis poterit dispensare? Resp. qui supra, quod in vltimo casu supra immediate posito quilibet episcopus potest dispensare, sed quando in iuramento ꝓmittitur aliquid manifeste licitum vel vtile, tunc in hoc solus papa dispensabit qui habet curam vniuersalis ecclesiæ, vel absolute relaxabit, sicut vnicuique pertinet irritare iuramentum quod a sibi subditis factum est circa ea quæ eius potestati subduntur. Sicut pater potest irritare iuramentum puelle. Et vir vxoris ut dicitur nu. 30.

53 Dub. An is cui promittitur aliquid per iuramentum possit illud remittere, & absoluere a iuramento? Respõ. qui sup. quòd vel id quod alteri promittitur sub iuramento pertinet ad ipsius vtilitatem sicut promissio pecuniarum dandarum uel in huiusmodi, & potest remittere & absoluere, vel pertinet ad honorẽ Dei vel ad utilitatem aliorum puta, si aliquis iuramento promittat alicui se intraturum religionem vel aliquod opus pietatis facturum, & tunc ille cui iuratur non potest absoluere promittentem, quia promissio nõ est facta ei principaliter, sed deo nisi forte sit interposita cõditio ratione cuius possit, .s. si illi videbitur cui promittitur vel aliquid aliud.

54 Dub. Quæ personæ repelluntur a iuramento? Resp. qui sup. art. 10. quòd pueri repelluntur a iuramento ante annos pubertatis qui nõ coguntur iurare, quia non habent perfectum vsum rationis, & sic non possunt præstare deo debitam reuerentiam iuramento. Item & periuri, quia ex retroactis præsumitur quod debitam reuerentiam iuramento non exhibebũt. Personis etiam magnæ dignitatis non conuenit iurare propter quod dicitur 2. q. 4. capit. si quis presbyter, quod sacerdotes ex leui causa iurare non debent, tamen pro aliqua necessitate, uel magna utilitate licitum est eis iurare.

55 Dub. An iurans quod non communicabit alicui aliquod experimentum sibi communicatum, an teneatur seruare iuramentum? Resp. qui sup. quodlibet. 12. ar. .quòd tale iuramentum est illicitum, nec seruandum, quia est contra id quod est de genere bonorum, tamen in casu seruare tenetur. Puta si ille vel alius sufficiens medicus præsens esset, & paratus esset curare, & vti illo experimento in salutem corporalem aliorum.

56 Dub. quando iuramentum dicitur esse periurium? Resp. qui sup. 2. 2. q 88. art. 1. vt quod dicit Hiero. omne iuramentum in quo deest ueritas, uel iudicium aut iustitia dicitur periurium, non tamen eodem ordine. Sed primo & principaliter periurium est quãdo deest ueritas. Secundario quando deest iustitia, quocũque enim modo quis iurat illicitum ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est ad hoc quod contrarium faciat. Tertio modo qñ deest iudicium, quia cum indiscrete iurat ex hoc ipso periculosæ committit falsitatem incurrendi.

57 Dub. An omne periurium sit peccatum? Resp. qui sup. ar. 2. quòd sic, quia est contra reuerentiam dei, & est peccatum religioni contrarium cuius est deo reuerentiam exhibere.

58 Dub. An periurium sit peccatum mortale? Resp. qui sup. ar. 3. quòd periurium ex sui ratione est peccatum mortale.

59 Dub.

Universidad de Deusto
Biblioteca

59 Dub. An periurium iocosum sit peccatum mortale? Respō. qui sup. q̄ sic, & sic iocose iurans non euitat diuinam irreuerentiam, sed quantum ad aliquid magis auget.

60 Dub. An iurans falsum ex lapsu lingue peccet mortaliter? Resp. qui sup. quòd sic iurans aut aduertit se iurare, & falsum esse quod iurat, & sic non excusatur a peccato mortali. Si autem hoc non aduertat non videtur habere intentionem iurandi, & ideo a crimine periurij excusatur.

61 Dub. An exigens iuramentum ab eo quem scit periurare debere peccet mortaliter? Resp. qui sup. ar. 4 q̄ in hoc est distinguendum, quia aut exigit ratione officij, tanquam persona publica ad petitionem alterius, secundum q̄ exigit ordo iuris, & sic non peccat siue sciat, eum deierare debere siue non aut exigit tanquam priuata persona, & tunc distinguendum est, aut nescit eum iuraturum falsum, & sic nō peccat mortaliter. Tamen est quædam humana tentatio, quia si procedit ex quadam infirmitate qua homo dubitat verum esse dicturū, si autem scit eum fecisse contrarium eius, q̄ iurat & cogit eum iurare homicida est. Ille n. de suo periurio se interimit, sed iste manum interficientis impressit.

62 Dubit. Cur puella non petiit statim facta promissione, absque consulere matrem? Resp. q̄ credendum est eam præmonitam fuisse a matre vt nihil peteret se inscia.

63 Dub. An mater esset in conuiuio cū aliis? Resp. S. Vin. q̄ non, sed alibi comedebat.

64 Dub. Cur mater non consuluit vt saltem expectaret perere vsquequo conuiuium esset finitum? Resp. Theophil. quòd quia timebat ne Herodes resipisceret, & etiam vt haberet fautorem conuiuarum qui hoc persuaderent Herodi.

65 Dub. Cur non consuluit q̄ peteret totum corpus? Resp. quia solum quærebat eius mortem, & alterius capite habebat intentum finem.

66 Dub. Cur non consuluit ut peteret interfici Ioannem Baptistam? Respō. q̄ implicite illud petebat, sed honestioribus verbis.

67 Dub. An vere contristatus fuerit Herodes? Resp. Magist. histo. scho. quòd non, sed simulabat se contristatum.

68 Dub. Cur dicit propter simul discumbentes? Resp. sneda, quia volebat omnes sceleris sui esse consortes.

69 Dub. Quomodo fuisset contristata puella si non dedisset sibi caput Ioannis? Resp. quia videretur fuisse delusa cum sibi promissa non fuissent adimpleta.

70 Dub. Quid est speculator? Resp. Theophi. q̄ est carnifex qui constituitur ad homines interficiendum.

71 Dub. Cur Herodes non dedit puellæ Ioannem viuum? Respond. q̄ non quietasset puellam, quæ solum caput petierat vt moreretur.

72 Dub. Cur non præcepit amputari caput, sed solum afferri? Resp. quia non poterat afferri caput nisi prius amputaretur.

73 Dub. Cur voluit vt decollaretur in carcere? Respō. quia timebat ne forte seditio oriretur, vt non permitteretur occidi, vel ne si vidisset eum compassus ei fuisset, & pepercisset eidem mortem.

74 Du An Ioannes moriens pro veritate fuerit martyr? Respond. S. Tho. 2. 2. quæst. 124. ar. 5. q̄ eius martyrium celebratur per ecclesiam, vt patet in solemnitate hodierna, & in oratione dicitur sancti Ioannis Baptistæ, & martyris tui. Item in hymno suæ natiuitatis cantatur sic Præpotens martyr, & ita dicendum est quod vere fuit martyr.

75 Dub. Quid est discus? Resp. Magister histo. scho. q̄ discus dicitur vas rotundum desuper valde extensum. Vnde & dapifer discoferus dicitur aliquando mensa superior, aliquādo mappa quæ mensale dicitur appellantur discus. Vnde & animalia dicuntur apparuisse Petro in disco, quod alibi liber actuum Apostolorum vocat linteum.

76 Dub. An Herodes, Herodias & puella cōmiserint graue scelus in morte Ioannis? Resp. Remigius dicens, legimus in Romana histor. Flaminum ducem Romanorum, quod accubāti iuxta meretriculæ quæ nunquam vidisse se diceret hominem decollatum, accensus sit vt reus quidam capitalis criminis in conuiuio truncaretur, a censoribus pulsum curia quod epulas sanguine commiscuerit & mortem quāuis noxij hominis in alterius delitias præsentit, vt libido & homicidium pariter miscerentur, quanto sceleratior. Herodes & Herodias, ac puella quæ saltauit pretium petiit caput prophetæ, vt haberent in potestate lingua quæ illicitas nuptias arguebat.

77 Dubitatur. Quid actum extitit de capite Ioannis? Respond. Lyra. quod primo allatum est

est in præsentia Herodis. Postea in Hierusalem. Et post in aquitaneam apud Eugolisticum nunc autem dicitur esse Ambianis. Me vero existente Romæ temporibus Sixti quarti & Innocentij sui successoris dicebatur esse & ostendebatur in monasterio sancti Siluestri quod fuit constructum in illo loco in quo S. Siluester ligauit draconem, & ibi habitant moniales.

78 Dub. Quid actum est de corpore eius? Respond. quod primo discipuli eius sepelierunt ipsum, vt dicit Magister histo. scholin Sebastæ vrbe Palestinæ, cuius ossa postmodum tēpore Iuliani apostate dispersa sunt & cremata, & etiam cinis dispersus, qui tamen post collectus nunc requiescit in ciuitate Ianuensi cum maximo honore & reuerentia, & contra procellas maris processionaliter defertur deuoto illo populo comitante contra mare, & statim eius fluctus quiescunt dicitur tamen quod digitus quo Christum demonstrauit nō potuit comburi, quem post beata Thecla vltra alpes detulit, & dicitur esse in ecclesia

79 Mauritaniæ, alias beati Mauritij.

Dubitatur. Quid fecit Herodias de capite Ioannis, quando puella illud sibi dedit? Respondet sanctus Vincentius, quòd caute illud in pariete palatij infodit timens ne si se-

80 peliretur cum corpore resurgeret Ioannes.

Dubitatur. An Ioannes aliquid mali gesserit, vt ita ignominiosa morte, & propter saltum vnius puellæ interficeretur? Respondet Gregorius tertio libro moralium dicens. Sed quando ille vel in cibo peccauit qui locustas solummodo & mel syluestre comedit, quando conuersatione sua offendere potuit, qui de eremo non recessit.

81 Dubitatur. Cur Deus sic eum viliter mori permisit cuius vita tam sancta fuit? Resp. qui supra. quoniam ideirco sic permittit in infimis, quia videt quomodo remuneret in summis, & vsque foras ad despecta deiicit, quia intus vsque ad incomprehensibilia perducit.

82 Dubitatur. An Herodes, Herodias & puella de hoc scelere fuerint puniti? Resp. Magister histo. scho allegans Iosephum, quod Herodes tradentibus Iudæis ab exercitu Arethe regis victus fuit, & vt dicit sanctus Vincentius in Sermone hodierno, ab Imperatore postmodum missus fuit in exilium & ibidem miserabiliter vitam finiuit. Herodias autem cum semel caput Ioannis teneret, & ei gaudens plurimum insultaret sicut consueuerat dicens. He Ioannes vos voluistis me separare ab Herodi, sed ego abstuli vobis vitam & caput a corpore, diuino nutu caput in eius faciem insufflauit, & illa misera protinus expirauit. Puella vero cum super glaciem tripudiaret glacie resoluta statim submersa fuit, & in toserno sepulta.

83 Dubitatur. Qui fuerunt illi discipuli qui sepelierunt corpus? Respond. Hieronymus, quòd ipsius Ioannis & saluatoris discipulos intelligere possimus, nam discipuli Ioannis postmodum effecti sunt discipuli Christi. Nomina vero eorum non describuntur.

ALLEGORICE.

[Herodes] populus est Iudæorum [qui habet vxorem] scilicet inanem gloriam, cuius filia saltat] mouetur etiam nunc circa Iudæos scilicet falsus intellectus scripturarum [decapitauerunt, siquidem Ioannem eos redarguentem] ideſt verbum propheticum, & sine capite Christo, habent eum [caput datur puellæ] ideſt Christus prauæ voluntati Iudæorum, & eidem insultant si filius Dei es descende de cruce [corpus Ioannis sepelitur] ideſt litera humata tegitur [caput in disco collocatur] ideſt spiritus in altari honoratur & sumitur.

TROPOLOGICE.

Instruimur vt fraterna correctione arguamus publica peccata, nec ob hoc mortem timeamus. Item vt adulteria & incestus non committamus, nec alicui insidiemur, & q̄ viros sanctos honoremus, nec extra necessitatem iuremus, in turpique iuramento decretum mutemus, nec ficti simus homicidia que declinemus, nec de morte cuiusquam gaudemus, sed cadauera sepulturæ mandemus.

ANAGOGICE.

Contemplemur qua refulget gloria sanctissimus Baptista Ioannes propheta, & plus quam propheta qui viā domino præparauit. Quo nemo maior inter natos mulierum surrexit, qui tanta passus est, & propter mul. ercu-

las

Universidad de Deusto
Biblioteca

fas in comiuio interfectus martyrio virginitate ac doctrina præclarus, vox verbi, qui nũc trina redimitus corona, quem digito mortalé demonstrauit, clara inuetur visione immortalem regem. s. sanctorum dico Christum Iesum dominum nostrum decoratus beatitudinis stola, & in æternum cum Christo regnaturus, qui eum cuius præcursor extitit pro me miserabili exorare dignetur peccatore.

IN NATIVITATE SEMPER virginis Mariæ.

Liber generationis Iesu Christi filii Dauid. Matthæi 1. cap.

Quibus temporibus nati fuerint in hac genealogia descripti, pro maiori parte vetus testamentum demonstrat maxime vsque ad transmigrationem Babylonis.

Historice aliter non exponitur.

DVbia sunt hæc.

1 Dub. Cur Matthæus describit Christi generationem secundum carnem, & Ioannes secundum diuinitatem? Resp. Chry. quia Matthæus Iudæis euangelium scripsit, quibus superfluum erat exponere diuinitatis naturam quam cognoscebant, sed necessarium erat eis misterium incarnationis exponere, sed Ioannes Gentilibus euangelium scripsit qui non agnoscebant si Deus filium haber, ideo necessarium fuit illis primum ostendere, quia est filius dei deus. Deinde quia carnem suscepit.

2 Dub. Cur hoc euangelium uocatur liber generationis Iesu Christi, cum eius generatio paruam huius libri contineat particulam? Respon. Rabanus. quòd consuetudo Hebræorum est ut uoluminibus ex eorum principiis imponant nomina ut est liber Geneſis.

3 Dub. Quia hic non uidetur esse perfectus sensus cum nullum sit verbum principale? Respon. Glo. quòd planior sensus, & hic est liber generationis, sed hic est mos in multis ut uisio Esaiæ prophetæ subaudi. hæc est.

4 Dub. Cum hic multe enarrantur generationes. cur dicit in singulari. Liber generationis? Resp. Glos. quia propter Christi generationem cætere hic inducuntur.

5 Dub. Cur dicit Iesu Christi? Resp. Remig. quia nouerat scriptum esse. Liber generationis Adæ, & hac exorsus est, ut opponeret librum libro. Adam nouum Adæ ueteri, quia omnia per istum sunt restaurata, quæ per illum fuerant corrupta.

6 Dub. Quomodo potest Euangelista Christi enarrare generationem, cum Esa. 53. c. dicatur generationem eius quis enarrabit? Respõ. Hiero. quòd Esaias de generatione diuinitatis loquitur, sed Matthæus de humanitatis generatione. Et S. Tho. 3. par. q. 31. art. 3. dicit q Matthæus non explicat modum incarnationis, quia hoc etiam est ineffabile, sed enumerat patres ex quibus Christus secundum carnem processit.

7 Dub. Cur dicit Iesu? Resp. Ly. quòd Iesus est nomen personæ.

8 Dub. Cur dicit Christi? Resp. qui sup. quia est nomen naturæ, significat enim duplicem naturam in uno suppposito, scilicet diuinam & humanam.

9 Dub. Cur Christus potius dicitur esse filius Dauid & Abrahæ quam Noe, Isaac, & Adæ? Resp. S. Tho. 3. par. q. 31. ar. 2. quòd ad hos repromissio de Christo facta est specialiter. Dictum est. n. Abrahæ. Gen. 22. Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quòd Apostolus de Christo exponit ad Gala. 3. Et ad Dauid dictum est. De fructu ventris tui ponam super sedem tuam. Ps. 131. Vnde & Iudæi ut regem honorifice suscipientes dicebant. Osanna filio Dauid. Mat. 12.

10 Dub. Cur præponitur hic Dauid Abrahæ, cum Abraham fuerit ante Dauid? Resp. Hiero. in hom. quòd est ordo præposterus, sed necessario commutatus, si enim primum posuisset Abraham, & postea Dauid rursus ei repetendus fuerat Abraham ut generationis series texeretur.

11 Dub. Cur potius incipit ab Abraham quã ab Adam? Respon. Aug super Luc. quòd prior Abraham meruit fidei testimonium, quia credidit Deo, & reputatum est ei ad iustitiam.

12 Dub. Cur nõ dicit, Abrahã genuit Hysmael & Isaac: Isaac genuit Esau & Iacob. Sicut dicit, Iacob autem genuit Iudã, & fratres eius? Resp. Glo. quia Hysmael & Esau non permãserunt in cultu unius dei. Fratres uero Iudæ in populo sunt computati, & fuerunt patres populi Israelitici, ut dicit Ly. & ab eis 12. tribus Israel nominantur.

13 Dub. Cur non nominat fratres Iudæ, sicut eius filios. s. Phares & Zaram? Resp. S. Tho. 3. par. q. 32. ar. 4. quoniam multi fratres Iudæ ex ancillis nati fuerunt. Phares autem & Zaram simul

simul nominantur, ut dicit Amb. super Luc. quia per eos gemina describitur gratia populorum. Vna secundum legem quæ significatur per Zaram. Et altera secundum fidem quæ significatur per Phares.

14 Dub. Cur potius ergo nominat Iudam ex nomine quam fratres? Respon. quia ex eo processit Christus, & non ex fratribus, vt dicit Gloss.

15 Dub. Cur tantum quatuor nominantur mulieres. s. Thamar, Ruth, Raab, & uxor Vriæ? Resp. Hieron. super Matt. quòd in genealogia saluatoris nulla sanctarum assumitur mulierum, sed quas scriptura reprehendit ut qui propter peccatores uenerat de peccatricibus nascens omnium peccata deleret. Vnde ponitur Thamar quæ reprehenditur de socerino concubitu, & Raab quæ fuit meretrix, & Ruth quæ fuit alienigena, & uxor Vriæ quæ fuit adultera.

16 Dub. Cur non nominauit Bersabeæ proprio nomine? Resp. S. Tho. 3. par. q. 31. ar. 3. q propter peccatum ipsius, quæ fuit adulterij & homicidij conscia, tum etiam ut nominato uiro peccatum Dauid ad memoriam reuocet.

17 Dub. Cur Lucas in genealogia non facit mentionem de istis mulieribus? Resp. S. Tho. 4. par. q. 31. ar. 3. quia Lucas Christum designare intendit ut peccatorum expiatorem. Ideo talium mulierum mentionem non facit.

18 Dub. Quæ fuit ista Raab? Resp. Chry. super Matth. quod dicitur fuisse Raab meretrix de Hierico quæ suscepit exploratores filiorum Israel, quam Salomon qui erat nobilis inter filios Israel de tribu Iuda, & filius principis, quia uidit eam sic fidelem quasi magnam aliquam constitutam meruit accipere in uxorẽ.

19 Dub. Cur Booz acceperit in uxorem Ruth quæ erat Moabitidis. Resp. qui sup. quia Ruth Deos patrum suorum repulit, & Deum unum elegit, & Booz pro merito fidei suæ illã accepit uxorem ut ex coniugio tali sanctificato genus nasceretur regale.

20 Dub. Cur solus Dauid nominatur rex? Respond. Remig. quòd ut ostendatur ipsum primum fuisse regem in tribu Iuda.

21 Dub. Cur dicit genuit Dauid regem cum non fuerit genitus rex, sed post factus? Resp. q Ly. regem, non refertur ad illud uerbum genuit, sed solum ad Dauid ut sit sensus. Iesse genuit Dauid qui postmodum fuit rex.

22 Dub. Cum pater Dauid uocaretur Isai ut haberur 1. Reg. 16. cur dicitur filius Iesse? Respon. Glo. quod pater Dauid Binomius fuit, quia uocatus est Isai & Iesse.

23 Dub. Cur ergo Euangelista potius nominat Iesse quàm Isai? Resp. Glo. quia Isa. 11. non uocat eum Isai, sed Iesse dicens. Egredietur uirga de radice Iesse, ut ostenderet illam prophetiam completam esse in semper uirgine Maria, & Chry. Ideo etiam Euangelista non uocat eum Isai, sed Iesse.

24 Dub. Quia Luc. 3. dicitur quòd Christus descendit a Dauid per Nathan filium Dauid. Et hic Mat. dicit, quòd descendit per Salomonẽ, & sic uidetur contrarietas? Respon. Ly. quòd ideo Lucas describit Christum descendere p Nathan, quia licet omnes sapientes Hebræorum concorditer tenerent Christum debere descendere de Dauid, tamen aliqui eorum opinabantur quod descenderet ab eo per Nathan propter excellentiam suæ sanctitatis & propheticæ. Alij vero per Salomonem propter dignitatem regiam & suæ excellentiam sapientiæ, secundum ueritatem autem descendit per utrumque. Aliter tamen per Salomonem descendit secundum lineam naturalis generationis, per Natham uero secundum lineã legalis generationis, quia Nathan fuit filius Dauid adoptiuus. Et Ioseph qui ponitur immediate post Christum ascendendo fuit filius adoptiuus Hely seu legalis, nam Nathan & Mathat descenderunt a Dauid, sed Mathat p Natham filium Dauid adoptiuum, Matham autem per Salomonem, & isti duo Mathat & Natham habuerunt unam uxorem successiue quæ dicta est Iescha, & ista a Natham concepit Iacob, & a Mathat Hely, ita quod Hely & Iacob fuerũt fratres Vterini, sed a duobus fratribus a Dauid diuersimode descendentibus. Hely autem uxore habita mortua est sine semine. Et ideo Iacob frater accepit uxorem fratris sui ut ei susciraret semen, & genuit Ioseph. ita quod Ioseph fuit filius naturalis ipsius Iacob, & sic accepit eum hic Mat. fuit autem filius Hely legalis, & sic accepit eum in genealogia Lucas.

25 Dub. Quia 4. Reg. 8. dicitur quòd Ioram genuit Ochoziam, & hic Mat. dicit quòd Ioram genuit Oziam, ergo uidetur quod non bene describat genealogiam saluatoris? Resp. S. Tho. 3. par. q. 31. ar. 3. quòd sicut dicit Hiero super Mat. Ioram rex generi se immiscuerat impiissime Hiezabel, ideirco usq; ad quar-

tam

Universidad de Deusto
Biblioteca

eam generationem eius memoria tollitur ne in sanctæ natiuitatis ordine poneretur.

26 Dub. Quia aliquid alij reges etiam fuerant peccatores, sed tamen propter hoc non præcluduntur a genealogia? Resp. qui sup. q illorum non fuit continua impietas. Nam vt dicitur in lib. quæstionum no. & vete. testamenti. Salomon merito patris sui remissus in regno est? Roboam merito Achab filij fuit. Horum autem trium continuauit impietas. s. filij & nepotum.

27 Dub. Quia 3. Reg. 13. c. Ioachim fuit rex, & tamen non ponitur hic a Matt. Ref. Chry. super Mat. q ideo sublatus est de numero regum, quia non populus Dei constituerat eum in regem, sed Pharao per potentiam.

28 Dub. Quia cum Ieconias & fratres eius nati fuerint ante transmigrationem Babylonis cur Euang. dicit eos natos in ipsa transmigratione? Respō. Ly. quòd quia tunc imminebat captiuitas Babylonis, ideo dicuntur geniti in transmigratione Babylonis.

29 Dub. Cur nominantur in hac genealogia fratres Ieconiæ, cum fratres aliorum regum non nominentur? Resp. S. Tho vbi supra. quia omnes fratres Ieconiæ regnauerunt diuersis temporibus quod in aliis regibus non acciderat, vel quia eorum similis fuit, & iniquitas & miseria.

30 Dub. Quia 1. Paralipo. 3. dicitur quod Ieconias genuit Salathiel & Phaadia, & Phaadia genuit Zorobabel? Resp. Glo. quòd multa in Paralipomenon vitio scriptorum sunt depranata.

31 Dub. Quia cum de Abiud vsque ad Ioseph nihil in scriptura sacra reperiatur, quomodo Euangelista potuit texere genealogiæ seriem vsque ad Christum? Respō. Ly. posti Glo. quòd fuerunt aliqui studiosi apud Iudæos qui genealogias a Dauid descendentes diligentissime scripserunt propter Christum quem expectabant a Dauid descendere, & ibi Matthæus potuit reperire, vel dicendum quod Matthæus habuit per reuelationem.

32 Dub. Cum Christus non fuerit filius Ioseph, cur genealogia terminatur in ipso Ioseph, dum dicitur, Iacob autem genuit Ioseph virum Mariæ? Resp. Hiero. quòd non est consuetudinis scripturarum vt mulierum in generationibus ordo taxatur, deinde ex vna tribu fuisse Ioseph & Mariam. Vnde ex lege eam accipere cogebatur vt propinquam.

33 Dub. Quia non dicitur hic quod Maria fuerit de cognatione Dauid? Respon. Aug. contra Faustum dicens. Nos ergo credimus etiam Mariam fuisse in cognatione Dauid, quia ipsa scripturis credimus quæ vtrunque dicunt. Et Christum ex semine Dauid secundum carnem & eius matrem Mariam, non cum viro concumbendo, sed virginem.

ALLEGORICE.

[Quod ab Abraham per intermedios peruenitur ad generationem Christi] significat quod a virtute fidei quæ est fundamentum & mater omnium virtutum, sicut Abraham qui credidit Deo, & fuit pater multarum gentium, peruenitur ad salutem qui est Iesus qui interpretatur saluator.

TROPOLOGICE.

Instruimur, vt si volumus Iesum concipere, simus iusti sicut Abrahā, & quatenus deum offendamus pœniteamus sicut Dauid & cæteri qui peccauerunt ex hac genealogia, nec diffidamus si simus pauperes viles & abiecti, q̄a non est personarum acceptor Deus, sed in genealogia ponuntur patriarchæ duces reges, & priuatæ personæ ac pauperes.

ANAGOGICE.

Contemplemur virgam Iesse semper virginem Mariam, & florē huius radicis Iesum Christum. De quibus cantat ecclesia. Stirps Iesse virgam produxit, virgaq; florem, & super hunc florem requieuit spiritus almus. Virgo Dei genitrix virga est, flos filius eius quēadmodum in illa cœlesti gloria in qua triumphos bellici certaminis aduersus principem mundi huius reportarunt gaudent & regnant omnes sancti cum Christo in æternum, & in seculum seculi.

IN EXALTATIONE SANCTAE Crucis.

Nunc iudicium est mundi. Eiicis vt filii lucis quæve sabbata ante palmas.

IN VIGILIA S. MATTHAEI Apostoli & Euangelistæ.

Vidit Iesus publicanum nomine Leui. Luc. 5. c.

Historia huius euangelij facta est anno Christi 31. die. 9. Iulij. in die Lunæ.

HISTORICE.

Publicanum quendam Leui nomine dominus intuens thelonei lucris intentum vt se sequeretur iussit, qui leto iussa perficiens animo omnibusque possidebat renuntians eum imitatus est, opulento autem ei a leui exhibito cōuiuio dum cum plurima publicanorum turba cæterorumq; discumberet Phariseorum quidam ac scribarum ob eius scisitabantur discipulis, cur talibus cum personis ederent? Ref. autem dominus nequaquam sanos indigere, medico, sed morbo grauati, seque minime iustos vt vocaret aduenisse, sed delinquentes vt pœniterent.

1 NVnc ad dubia dilucidanda est accedendum.
Dub. Vnde exiuit Iesus? Resp. q̄ ex textu Euangelij immediate ante istud Euangel. habetur q̄ exiit de domo in qua sanauerat paralyticum demissum per tectum.

2 Dub. Cur Lucas vocat Matthæum Leui? Respon. Beda. q̄ Lucas & Marcus propter honorem Euangelistæ nomen Racent vulgatum.

3 Dub. Cur Matthæus in Euangelio suo nominat se Matth. Mat. 9. Resp. qui sup. q̄ quia scripsit est iustus accusator sui est in principio sermonis Matthæum se & publicanum nominat vt ostendat legentibus nullum debere cōtersum de salute diffidere, cum ipse de publicano in apostolum de Theloneario in Euangelistam sit repente mutatus.

4 Dub. De qua ciuitate vocauit Matthæum? Resp. Ly. q̄ de Capharnaum.

5 Dub. Quid est sedere ad Theloneum? Resp. Glo. q̄ in domo vbi vectigalia congregantur.

6 Dub. Cur sedebat? Resp. Landulphus de vita Christi, sedebat. i. pertinaci animo lucris inhiabat.

7 Dub. Quo volebat dominus vt eum sequeretur? Ref. Amb. super Lucam, q̄ sequi iubet nō corporis gressu, sed mentis affectu.

8 Dub. Cur non vocauit dominus Mat. quando vocauit Petrum & socios? Resp. Chry. quoniam durius adhuc dispositus erat.

9 Dub. Quomodo post mollificatus fuit? Resp. qui sup. q̄ a fama Christi audierat & miracula.

10 Dub. Cur non dicitur de omnibus Apostolis quando fuerunt vocati Resp. Chry. in Homel. q̄ solum de piscatoribus & theloneario fit mentio, quia nec Thelonei officio est aliquid deterius, neque piscatione vilius.

11 Dub. Quia non videtur verisimile q̄ Matt. ita cito ad vnam vocem secutus fuerit dñm? Ref. Hier. q̄ manifestas diuinitatis occulti quæ etiam in facie refulgebat humana videntes ad se trahere poterat in primo aspectu quocunque volebat.

12 Dub. Si Mat. reliquit omnia quō post fecit conuiuium? Ref. S. Vin. in Sermo. hodierno, q̄ postquam omnia restituit, emāsit sibi domus, & aliqua moneta de bono iusto, & de his fecit Christo magnum conuiuium.

13 Dub. Quid est conuiuium? Resp. Catholic. q̄ est lauta conuiuio & magna.

14 Dub. An Mat. fuerit nunc solum vocatus a domino? Resp. Aug. de concor. euang. q̄ Lucas commemorat duodecim electos quos & Apostolos nominauit fuisse in monte, & sic Matthæus fuit inter illos.

15 Dub. Ad quid venit turba illa publicanorū ad conuiuium? Ref. Chry. in hom. q̄ Mat. quia erat eiusdem artis eos conuocauit.

16 Dub. Cur murmurabant scribæ & pharisei? Ref. Chry. quia inuidebant Christo & volebāt ab eo discipulos separare.

17 Dub. An Christus benefaceret manducando cum publicanis? Ref. qui sup. q̄ sic, q̄a Christus quodlibet genus remedij exhibebat pp vtilitatem sequentem more medici, qui nisi tangeret sanies non liberaret a morbo.

18 Dub. Quia Lucas dicit q̄ murmurabant q̄ discipuli Christi manducabant cum publicanis, & Mat. & Marcus dñt q̄ murmurabant q̄ Christus manducabat cum illis? Resp. Aug. de consensu euang. quia quod discipuli cū publicanis & peccatoribus manducabant prout dicit Mat. & Marcus, Magistro magis obiiciebatur quem sectando imitabantur. Vna ergo sententia est tanto melius insinuata, quibusdam verbis manente veritate variata.

19 Dub. Cum pharisæi non loquerentur Christo, sed discipuli, cur Christus respondit? Ref. S. Vin. in Ser. quòd quia magis sibi obiiciebatur quàm discipulis.

20 Dub. Quia vt quod sani etiam egeant medico pp conseruationem sanitatis? Ref. quòd & si pp conseruationē egeant, non tñ sic egent vt infirmi qui vexantur ab infirmitate.

21 Dub. An pharisæi essent iusti quia non venerat eos vocare. Resp. Chry. quòd ironicè dicit illos iustos sicut quando dicitur. Ecce Adā factus est quasi vnus ex nobis.

22 Dub. Quid intelligit hic p medicū. Ref. Raba. quod ipsum medicū dicit q̄ miro medicandi genere pp iniquitates nostras vulneratus est, vt vulnus pctorum nostrorum sanaret.

23 Dub. Quid intelligit per sanos. Ref. q̄ sup.

Universidad de Deusto
Biblioteca

q̃ eos qui suam volentes statuere iusticiam vere Dei iustitiæ subiecti non sunt.

24 Dub. Quos vocat male habentes? Resp. qui sup. quod eos qui suæ fragilitatis conscientia deuicti, nec per legem videntes se iustificari pœnitendo se submittunt gratiæ Dei.

25 Dub. Qui sunt illi tam iusti qui non indigent Christo medico? Resp. Greg. Nisenus q̃ sunt Angeli.

26 Dub. An conuersio Matthæi fuerit miraculosa? Resp. Glo. q̃ sic.

27 Dub. Quã re non celebratur ab ecclesia sicut conuersio Pauli? Resp. do Card. de Turrecrema. quia Matthæus non seuiebat contra ecclesiam sicut Paulus. Et ideo ecclesia propter maximam lætitiam quam habuit de eius conuersione celebrat eam. Item quia Matthæus vocatus est a Christo antequam cœlos ascenderet, Paulus autem postea.

28 Dub. Nunquid conuersiones aliorum Apostolorum non fuerant miraculosæ? Respõ. qui sup. q̃ non, quoniam ad verbum Ioannis Baptistæ dicentis. Ecce agnus Dei, Andreas & Ioannes secuti sunt Christum, & postea Andreas vocauit Petrum dicens inuenimus messiam, & sic de alijs aliquibus, sed nullum istorum præcessit in vocatione Matthæi, nisi verbum Christi, sequere me.

29 Dub. Cur ista conuersio dicitur miraculosa? Resp. qui sup. q̃ primo ex parte vocantis, quia Christus vocauit eum adhuc a malis nõ desistentem, quia occupatum in theloneo. Secundo ex parte vocati, quia ad vnum verbum secutus est Christum, sine viso miraculo aliquo. Tertio ex parte officij de quo vocatus est quia de Theloneo, sicut Petrus de piscatione, quod Thelonei officium vix, aut nunquam sine peccato exerceri potest, vt dicit Greg.

30 Dub. An Matthæus statim fuerit vocatus de Theloneo ad statum Apostolatus? Resp. S. Tho. quodlibet. 5. ar. 21. quod quæstio ista ex verbis euangelij determinari potest. Si enim loquamur de Apostolatu manifestum est, secundum narrationem Matthei. Marci & Lucæ q̃ post vocationem Matthæi aliquanto spatio temporis interiecto ex discipulis duodecim Apostolos elegit inter quos fuit Matthæus, & sic patet quod a principio statim fuit vocatus ad discipulatum Christi, non autem ad Apostolatum, nisi secundum præordinationẽ Christi qui eum Apostolum fumendum disponebat, & sic debent intelligi verba Hieronymi & Bedæ de hoc loquentium, si autem loquamur de perfectione euangelica, statim a principio vocatus fuit ad statum perfectionis quia hic dicitur quod relictis omnibus statim secutus est eum.

31 Dub. Cur Matthæus & alij Euangelistæ designantur per facies Aquilæ, Hominis, Leonis, & Bouis? Resp. d. Card. de Turrecre. in Ser. huius diei, q̃ facies designantur secundum materiam principalẽ cuiuslibet Euang. quia licet quodlibet Euangelium loquatur de omnibus quasi quæ alia loquuntur, quodlibet tamen respicit vnam determinatam materiam, nã euãgelium Ioannis describit præcipue eius diuinitatem. Et ideo designatur in facie aquilæ q̃ altius cæteris auibus volat. Euang. Lucæ eius sacerdotium, & ideo designatur in facie Bouis qui sacrificabatur. Euange. Marci eius regnum quod designatur in facie Leonis qui est rex aliorum animalium quadrupedum. Euangelium vero Matthei eius humanitatem, quæ designatur in facie hominis.

32 Dub. Quia videtur q̃ Matthæus magis rationabiliter scripserit suum Euangeliũ, quã alij Euangelistæ, quia designatur per faciẽ hominis q̃ est animal rationale. Animal autem a faciebus animalium irrationalium? Resp. qui sup. q̃ non sequitur, quia non illa ratione designatur Matthæus in figura animalis rationalis quod magis rationabiliter quam alij scripserit locutus, sed ratione materiæ de qua principaliter in Euangelio suo loquitur.

33 Dub. Quia videtur quod Deus velit peccatores immorari in peccato, quia vocat eos actualiter in peccato existentes? Resp. Greg. Nisenus. q.d. a Deo peccatores non abominor, quia eorũ tantum gratia veni, non vt maneãt peccatores, sed vt conuertantur & boni fiant.

34 Dub. Cur primo Matthæus non reddidit computum de vectigalibus principibus, & post sequi Christũ? Resp. Remig q̃ humana pericula quæ ei ex principibus accidere poterant parui pendit dum officij sui rationes impetrectas reliquit.

35 Dub. Quia vt q̃ beatus Mat. non fuerit Iudæus cum exigeret vectigalia? Resp. Hiero. q̃ non exigebat vectigalia tanquam a Iudæis imposita, sed a Romanis, seu principibus.

36 Dub. Vbi scriptum est misericordiam volo & non sacrificium? Resp. q̃ Oze 6.

37 Dub. Cur dominus induxit hanc prophetiam? Resp. Chry. in home. q̃ vt ostenderet non solum

solum non esse prohibitum quod incusabant sed & secundum legem maius esse sacrificio.

38 Dub. Cum Deus præceperit fieri sacrificia, cur hic p̃ oppherã dicit q̃ non vult sacrificiũ? Resp. Glo. q̃ non respicit Deus sacrificium sine misericordia, quemadmodum Pharisæi facie bãt in tẽplo vt iusti apparerent corã populo.

39 Dub. Quo vult vt vadant, quia dicit euntes & c? Resp. Rabanus euntes. s. a temeritate stulte vituperationis ad diligẽtiorẽ scripturæ sanctæ meditationẽ, qua maxime cõmendat.

ALLEGORICE.

Per Matthæi & publicanorum vocationem fides gentium exprimitur, quæ prius mundi lucris inhiabant, & nunc cum domino spiritualiter reficiuntur per superbiam phariseorum inuidia Iudæorum de salute gentium.

TROPOLOGICE.

Docemur ne lucra mala sectemur, & statim cum diuina affuerit inspiratio peccata relinquamus, vtq; misericorditer peccatores retrahamus a peccatis. Inuidiam etiam declinemus & adeamus doctores sacros qui sunt medici, vt subueniant languoribus peccatorum nostrorum, & misericordiæ opera sectemur.

ANAGOGICE.

Contemplemur dei misericordiam omnia eius opere excedentẽ qua sanantur oẽs infirmitates nostræ & coronat nos in cœlestibus in quibus semper est inge sacrificium omnipotenti Deo conuiuũ quod sine fine durabit.

IN FESTO S. MATTHAEI Apostoli & Euangelistæ.

Cum transiret Iesus vidit hominem sedentem in Theloneo. Mat. 9. c. Require in vigilia eiusdem, & expone vt ibi.

IN FESTO S. MICHAELIS Archangeli.

Accesserunt discipuli ad Iesum dicentes. Mat. 18. ex p.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 32. die 27. Augusti. in die Iouis.

HISTORICE.

Quærentibus a dño discipulis quisnã maior 6 ri præfulgeret dignitate in cœlesti gloria. Parulũ quendã cũ adduxisset, & in eorũ statuisset medio tñdit nequaq; ã eos profecto regnũ ingressuros cœleste, nisi vt pusilli efficerẽtur. Omnemq; vt hunc se humiliantem parulũ cæteros cœlesti præcellere in patria, cum vero qui talem eius in nomine susciperet puerũ se susciperet, ei autem qui ex similibus vnum scandalizaret pusillis in se credentibus expedire vt eius in collo asinaria suspendatur mola, in pelagiq; se profundum demergatur, ait quoque ob scandala sæculo mala futura fore, quæ tamen euenire necesse fore, hortatus eos quoq; est, vt si cui nostra scandalo fuerit manus, pes: aut oculus abscindere, & extra proiicere festinemus cum tali longe melius sit carere membro, & æternam adipisci vitam quã cum eo ignibus tradi inextinguibilibus. Vnum itaq; ex consimilibus contemni pusillis inhibuit, quoniam sui faciem genitoris in cœlis talium Angeli semper intueantur.

HAec sunt quæ occurrunt dilucidã da dubia.

1 Dub. Cur discipuli accesserunt ad Iesum? Respõ. Hiero. Chry. ac Ly. quia vt dictum fuit in capitulo præcedenti illud Euangelium. s. 17. c. discipuli viderunt idem pro Petro & domino fuisse tributum redditum ex æqualitate precij arbitrati sunt omnibus Apostolis Petrum esse prælatum. Vnde passi sunt aliquod humanum & ideo Euangelista dicit accesserunt discipuli.

2 Dub. Cur ergo non quæruntspecifice cur Petrum præhonorauit eis? Resp. Chry. quia verecundati sunt passionem quam passi sunt conteri, ideo in genere quærunt.

3 Dub. De quo regno cœlorum intelligunt? Respond. Ly. q̃ de ecclesia militante quis in ea maior sit per meritum, & de ecclesia triumphante per præmium.

4 Dub. Cum nullus ante Christum ingrederetur paradisum, cur quærunt quis sit in eo maior? Resp q̃ intelligitur per prædestinationẽ diuinam & de futuro.

9 Dub. Cum omnes beati sint felices & nihil eis desit, cur quærunt de maiori vel minori? Resp. quando dominus dixerat. Mat. 14. quod bonum semen fert fructum tricesimum, aut sexagesimum, & aliud centesimum. Ideo non videntes esse æqualitatem in præmiis interrogant quis maior vel minor futurus sit.

6 Dub. Cum alias dominus dixerit eis quod qui fecerit & docuerit mandata magnus erit in regno cœlorum, cur de hoc interrogant? Respond. Origenes. quod scirebant quis esset magnus, & quis minimus, sed ex multis magnis, quis esset maior hoc eis non erat manifestum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

7 Dub. Cur dominus non respondit eis, sed statuit paruulum in medio eorum? Respō. Lyra. quia in moralibus magis mouent facta quam verba.

8 Dub. Quem paruulum statuit in medio eorum? Resp. Ly. q̄ beatum Marcialem, qui postea a beato Petro missus in Gallias prædicauit Lemouicensibus.

9 Dub. Cur statuit in medio? Resp. qui sup. q̄ vt ab omnibus videretur.

10 Dub. Quomodo Apostoli poterant effici paruuli? Resp. Hier. q̄ non præcipit eis vt ætatem habeant paruulorum, sed innocentium.

11 Dub. A quibus volebat eos conuerti? Resp. Ly. q̄ ab elatione superbiæ & ab ambitione maioritatis, & etiam vt dicit Glo. ab indignatione in qua tunc erant.

12 Dub. Quomodo ille paruulus poterat se humiliare qui non erat capax discretionis? Respon. Glo. q̄ dominus intelligebat quod effi cerentur humiles per virtutem, sicut erat ille paruulus per ætatem.

13 Dub. An sit per humilitas sit virtus? Resp. S. Tho. super epist. ad Philip. vlt. c. q̄ quando quę dicit virtutem quandam vt in hoc Euangelio, quandoq; vero delectionem. Psal. 104. Humiliauerunt in compedibus pedes eius.

14 Dub. Quia videtur q̄ humilitas non sit virtus cum opponatur magnanimitati quæ est virtus? Resp. qui sup. 2. 2. q. 161. ar. 1. q̄ non opponitur magnanimitati, quia conueniunt in hoc quod vtraque est secundum rationem rectam, quia humilitas reprimit appetitum ne tendat in excelsa, præter rectam rationem, & magnanimitas animam ad magna impellit secundum rationem rectam.

15 Dub. In quo consistit humilitas? Resp. qui supra. art. 2. q̄ humilitas præcipue videtur importare subiectionem hominis ad Deum.

16 Dub. Cur Aristoteles nullam fecit mentionem de virtute humilitatis sicut de aliis virtutibus? Resp. qui sup. ar. 1. quia intendebat agere de virtutibus secūdum quod ordinabantur ad vitam ciuilem. Non autem prout sunt principaliter respectu Dei.

17 Dub. Quot sunt humilitatis gradus? Resp. qui sup. ar. 6. quod per comparationem ad gradus hominum qui sunt maiores, vel minores vel æquales. Habet tres gradus prout dicit Glo super Matt. 5. Primus est subdere se maiori, & non præferre se æquali qui est sufficiens. Secundus est subdere se æquali, nec præferre se minori, & hic dicitur abundans. Tertius subesse minori in quo est omnis iustitia.

18 Dub. An in Christo fuerit humilitas? Resp. qui sup. ar. 1. quòd non competit sibi humilitas secundum naturam diuinam, sed bene secundum naturam assumptam.

19 Dub. An cuilibet homini possit conuenire humilitas? Resp. qui sup. q̄ sic respectu Dei, quia hominis perfectio respectu Dei inuenitur deficiens.

20 Dub. An humilitas sit maxima virtutum? Resp. qui sup. ar 5. q̄ post virtutes intellectuales quæ respiciunt ipsam rationem & post iustitiam præsertim legalem potior cæteris est humilitas.

21 Dub. Cur dicit qui suscepit vnum paruulum talem me suscipit? Ref. Chrys. dicens: acsi diceret non solum si tales efficiamini mercedem accipietis, sed si alios tales propter me honorabitis & honoris qui est ad illos retributionem vobis determino regnum.

22 Dubit. Cur dicit qui autem scandalizauerit &c? Resp qui sup. q̄ pœnam inducit. vt faciant hunc sermonem susceptibilem acsi diceret, sicut si hos honorant propter me mercedem habent, ita & qui hos dehonorant vltionem sustinebunt vindictam.

23 Dub. Quomodo suscipiens vnum talem propter Christum, ipsum Christum suscipit? Resp. Ly. quia vbi vnum propter alterum ibi vnum tantum. Et ideo qui recipit proximum propter Christum, dicitur Christum recipere.

23 Dub. Quomodo debet suscipi? Resp. Ly. q̄ ad hospitium, & ei omnia corpori necessaria ministrando propter Christum.

24 Dub. Cur potius pœnam de mola asinaria quàm de alia pœna ponit? Respō. Hiero. quod hic loquitur secundum ritum prouinciæ quo maiorum criminum ista apud veteres Iudeos pœna fuerit in profundum ligato mergere.

25 Dub. Cur dicit expedit ei? Resp. qui supra. quia multo melius est pro culpa breuem recipere pœnam, quàm æternis seruari cruciatibus.

26 Dub. Quid significat væ? Respond. Catholicon. quòd est aduerbium execrantis vel ingredicentis.

27 Dub. Cum mundus sit insensibilis quis dolor ei potest esse? Respon. Orig. q̄ hoc non de elementis mundi intelligendum est, sed hic homines qui sunt in mundo dicuntur mūdus.

28 Dub.

28 Dubitatur. Quomodo intelligitur vę mundo a scandalis? Resp. id est propter scandala.

29 Dub. Si necesse est quòd scandala veniant ergo non peccant illi propter quos veniunt? Resp. Lyra. quòd ista non est necessitas absoluta, sed tantum ex suppositione, quia si homines volunt viuere mundanę, & in omnibus voluntatem suam adimplere necessario sequitur ad hoc scandalum aliorum.

30 Dubita. Cur dicit væ homini illi? Respond. Hiero. acsi dicat væ homini illi qui vitio suo facit vt per se fiat quod necesse est ut quod in mundo fiat.

31 Dubitatur. Quæ cōminatio est dicendo væ homini illi? Respō. Lyra quòd pœnæ æternæ.

32 Dub. De quo scandalo intelligit hic? Resp. qui supra. quod de actuo.

33 Dub. An dicta de manu & pede sint intelligenda ad literam? Respon. qui supra. q̄ sic nō tamen quod scint abscindendi ferro sed ratione a tali exercitio cohibenda.

34 Dubit. An ut euitetur peccatum sit licitum aliquod membrum abscindi? Resp. qui supra. quod non quia cum omnia membra sint data a deo nō est in potestate alicuius hominis priuati illa abscindere, sicut nec se occidere nisi forte si unum membrum corruptum corrumperet totum corpus.

35 Dubitatur. Nunquid per alia membra potest generari scandalum? Respond. qui supra. quod sic.

36 Dubitatur. Cur ergo non fecit mentionem de istis? Respond. qui supra. quod omnia alia membra reducūtur ad ista tria. Nam per oculum intelliguntur quatuor sensus scilicet. Visus, Auditus, Odoratus, & Gustus, per manū omnis tactus corporeus, & per pedem omnis gressus & affectio in aliquod peccatū ruēdi.

37 Dub. An per manus & pedes possint alia intelligi? Respon. Chryso. quod sic de amicis quos in ordine necessariorum membrorū habemus, nihil enim est ita nociuum sicut conuersatio mala. Et ideo quia scandalizat venit abscindenda.

38 Dubitatur. Quia non videtur congrue dici bonum est quam duos &c. Respond. Lyra. qđ hic ponitur bonū pro melius. Sicut psal. 117. Bonum est confidere in domino idest melius quam confidere in principibus.

39 Dubita. Quomodo ad vitam beatam ingreditur aliquis debilis vel claudus cum ibi nullus sit defectus? Respond. Lyra. quod ille dicitur claudus qui prohibet pedem suum a malo & qui retinet malum ab illicito tactu dicitur debilis, & talis claudicatio & debilitas nō dicunt defectum sed potius sunt laudabiles.

40 Dubitatur. Quid intelligit hic dominus p pusillos? Respond. Orige. quod eos qui nuper in Christo sunt nati aut tales permanēt sine profectu quasi nuper nati.

41 Dubitat. Cum dominus supra præceperit omnes propinquitates & amicitias amputandas, vt patuit dub. 38. cur hic dicit, videte ne contemnatis vnum ex his pusillis? Respon. Hierony. quòd illam seueritatē sententię hoc præcepto temperauit, acsi diceret quantū in vobis est nolite contemnere, sed post uestram salutem etiam illorum quærite sanitatem. Si autem perseuerantes in peccatis videritis melius est vos saluos fieri quā perire cū multis.

42 Dub. Cur non præcepit quod non contemnant perfectos sicut pusillos? Respond. Orige. quia perfectus non scandalizatur neq; perit.

43 Dubita. Cur dicit quia angeli eorum &c? Respō. Glo. quòd a deo dati sunt q̄ angeli sunt eis ad custodiam deputati. Et ideo non contemnendi.

44 Dubitatur. Qui sunt angeli eorum? Respō. quod illi qui eis ad custodiam deputant.

45 Dubitatur. De quibus ordinibus mittuntur angeli ad custodiam hominum? Respond. Grego. in homel. quod vt Dionysius dicit ex minoribus angelorum agminibus quia superiora illa agmina usum exterioris ministerij nequaquam habent.

46 Dubitatur. Quomodo angeli homines custodientes videtur faciem patris in cœlis? Respond. Greg. 11. moral. quod non sic a diuina visione foras exeunt vt in æternæ contemplationis gaudijs priuentur.

47 Dubitatur. Cum deus sit incorporeus quæ dicitur eius facies? Respond. Augustī. de uerbis domini quod facies dei manifestatio intelligenda est.

ALLEGORICE.

Cum mole opus labor sit cęcitatis, q̄a claustris iumentorum oculis aguntur in gyrum, & gentes frequenter sub nomine asini cognominantur quæ ignorantia exercitationis continentur. Iudæis autem scientiæ inest in lege præstitū est, qui si Christi apostolos scandalizauerint rectius alligata collo mola asinaria demersi in mare fuissent, i. labore grauiori depressi ignorantia sæculi demonstrarent, quia illis

tolerabilius fuerat nescisse Christum quam p phetarum dominum non recepisse. Sacerdotes autē oculi rationabiliter possunt dici, quoniam speculatores habentur. Diaconi autem 2
exteriq; ,manus quia per eos opera spiritualia gerentur. Populus autem sunt pedes corporis ecclesiæ, quibus omnibus parcere nō oportet si scandalum ecclesiæ facti fuerint.

TROPOLOGICE.

Instruimur elationem & indignationē declinare & humilitatem amplecti nec solum a malo abstinere, sed etiam ab omni spem mali. vt neminem scandalizemus, nec quenquam etiā abiectū contenere eū æquali custodia an 3
gelica muniantur, sicut diuites ac nobiles.

ANAGOGICE.

In contemplationem eleuamur quomodo 4
euasimus a mola asinaria inferni & turbulento eius mari, cum erimus in illa eterna & amena patria, calcatis & abscisis curis huius sæculi videbimus cū angelis qui nos custodierunt faciem cœlestis patris quæ est Christus Iesus qui nos a tantis pericalis liberauit, & tot præmiorū generibus dotauit quem laudabimus, 5
benedicemus, & superexaltabimus in sęcula: Veluti pueri absque omni macula.

IN COMMVNI APOSTOL.

Hoc est præceptum meum, Ioan. 15.

Hæc uerba dixit dominus anno ætatis suæ 6
33. die. 24. Martij in die Iouis in cœna domini.

HISTORICE.

Discipulis dominus suum hoc esse, dicebat ad eos mandatum vt inuicem quemadmodū ipse nos dilexerat amarent, nec aliquā maiorem hac posse reperiri dilectionē vt quis saā 7
ponat pro amicis vitam, eosque suos esse amicos si tamen quæ eis in mandatis dederat ea operarentur nec eos seruos se velle vocare dixit cum ignorent serui quæ eorum agant domini, sed eos appellauit amicos cum eis nota quæcunque suo a genitore pręcepisset fecerit nec ipsi eum elegerint sed eos potius ipse elegerit posueritq; vt euntes afferrent fructum permanētem vt quicquid eis in nomine a patre postularent obtinerent.

DVbia sunt hæc.

1 Dubitatur. Itaque cum multa pręcepta Christus dederit, cur solum hic facit mentionem de prę cepto dilectionis? Respon. Greg. in homel. quia omne mandatum sola dilectio est omnia præcepta. vnum sunt, quia quicquid præcipitur in sola charitate solidatur.

Dubita. Cum dilectio dei sit excellentior dilectione proximi cur solum hic dicit de dilectione proximi? Respon. Lyra. quòd licet dilectio dei includatur in dilectione proximi tāquam principalior, quia proximus non est diligendus nisi propter deū, tamen saluator hic intendens apostolos inducere ad ad fidelium ædificationem & cōsolationem & tribulationem sustentandam ad quam necessaria est charitas solum de dilectione proximi loquitur.

Dub. Cur dicit sicut dilexi vos? Resp. Aug. quòd vt discernatur hæc dilectio ab ea qua se diligunt homines.

Dub. Quomodo possumus tantum diligere proximum sicut Christus dilexit nos? Respō. Lyra. q̄ non sic intelligitur quod tantum debeamus diligere proximum sicut Christus dilexit nos, sed dat modum diligēdi. idest vt efficaciter gratuite & recte diligamus, sicut ipse dilexit nos.

Dub. Quia videtur maior charitas mori p inimico quā p amico? Resp. Gre. q̄ mori pro inimicis dominus venerat & tamen posturū se animam pro amicis dicebat vt nobis ostenderet, quia cum diligendo lucrum facere de inimicis possumus etiam ipsi amici sunt qui persequuntur.

Dubi. Cur facientes iuxta præceptum dicuntur amici præcipientes? Respon. qui supra 27. moral. quod amicus quasi animæ custos dicitur. Vnde non immerito qui voluntatem custodire in præceptis illius dicitur eius amicus vocatur.

Dub. Cum amicitia non sit nisi inter æquales quomodo possumus esse amici dei? Respō. San. Tho. in 3 sen. di. 28. art. 3. quòd amicitia non requirit æqualitatem æquiparantiæ, sed proportionis, vt. f. unus amicorum operetur ad alterum secundum suam proportionem, vt dicitur in 8. Ethi. tamen magna inæqualitas amicitiam soluit quando scilicet non communicant in eadem vita.

8 Dubitatur. Cum apostoli sint serui Christi qui est dominus eorum, cur non vult eos dicere seruos? Respond. Augustī. quòd quemadmodum est timor filialis qui permanet in sæculum, ita est seruitus filialis quæ semper permanet & de hac non intelligitur hic dominus sed bene Matth. 25. & Luc. 19. ergæ seruę bonæ & fidelis. Alius est timor seruilis & seruitus violenta, & de hac intelligit hic scilicet q̄ apostoli non sunt serui uiolēti, sed filiales, nec timore seruili subiecti.

9 Dubitatur. An domini reuelent secreta sua seruis? Respon. qui supra. quòd sic seruis bonis non autem malis.

10 Dubitatur. Quia uidetur quòd apostoli habuerint tantam scientiam sicut Christus, quia omnia eis tota fecit quæ habuit a patre? Resp. Lyr. q̄ non est intelligendum de omnibus absolute, sed de omnibus pertinentibus ad eorum salutem.

11 Dub. Cur Christus elegit apostolos? Resp. Aug. quòd vt boni per gratias eligētis essent.

12 Dubita. Quia nisi apostoli elegissent Christum non secuti fuissent eum? Resp. quod primo electi fuerunt a Christo antequam eum sequerentur.

13 Dub. Cur ante mundi cōstitutionem deus sciuerit qui sui futuri erāt quomodo Christus dicit nunc eos elegisse? Resp. Lyra post Aug. quod dupliciter est electio fidelium. vna æterna quæ est idē quod prædestinatio & hac electi fuerunt ante constitutionē mundi. Alia est temporalis & est affectus primæ vt dicitur ad Ro. 8. quos prędestinauit hos & vocauit & sic apostoli electi fuerūt a Christo tēpore gratię.

14 Dub. vbi posuit apostolos? Resp. Lyra. posuit idest vos diposui.

15 Dub. quomodo vult vt uadant? Resp. qui supra. q̄ per totum mundum prædicando.

16 Dub. Quem fructum debent afferre? Resp. qui supra. q̄ conuersionem gentium ad Christum vt percipiant vitam æternam.

17 Dubita. Quomodo eorum fructus permanebit? Resp. qui supra. quòd fides ecclesiæ manebis usque ad finem mundi.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI APOSTOLO.

Ego sum uitis uera. Ioannis. 15. ca.

Hæc uerba dicta fuerunt in cœna domini.

HISTORICE.

Vitem se fore veram dominus discipulis dixit, & eius genitorem agricolam qui & omnē inutilem abscindet palmitem. Fructiferam autem purgabit, vt vberiores afferat fructus ipsosq; mundos fore ex eis quæ ad ipsos locutus fuerat uerbis. Hortatus uero fuit vt ipse in eos & in eo ipsi manerent, vt fructum tanquam palmites in vitæ manentes proferrent, quoniam nihil in ipso non manētes boni operentur, sed foras eiecti cremarentur, sed in eo immanentes quicquid peterent procul dubio perciperent.

AD solutionem dubiorum est accedendum.

1 Dub. Cur Christus dicit prædicta verba? Respond. Lyr. quod vt consolaretur discipulos contra tribulationes superuenturas.

2 Dubitatur. Quomodo dominus est vitis vera? Resp. August. quod dicitur vitis per similitudinem & non per proprietatē. Vide in missa maiori nativitatis domini dub. 43.

3 Dubit Cur dat dominus similitudinem de vitæ & palmite? Resp. Augu. q̄ hoc dicit secūdum qđ est caput ecclesiæ nosq; mębra eius, vnius quippe naturæ sunt vitis & palmites.

4 Dubitatur. Cur etiam non dicit patrem esse vitem? Resp Hilarius 9. de trinitate, quòd ut a corpore huius humilitatis assumptione formā paternæ maiestatis alienā esse ostēdat.

5 Dubita. Cur vocat patrem agricolā? Resp. qui supra. vt eum ostendat curiosum esse huius vitis.

6 Dub. Cur nos colamus deum quomodo ipse colit nos? Resp. Aug quod deū colimus adorando non orando, sed ille colit nos meliores nō redēdo & mala semina a nobis extirpādo.

7 Dubita. Quia Christus non indigebat, agri cultura cū nulla mala semina in eo essent? Respond. Chryso. quòd Christus de vitæ nihil dicit, sed de palmitibus cum dicit omnem palmitem in me non ferentem fructum.

8 Dubitatur. Quid intelligit hic per fructū palmitis? Respon. qui supra quod vitam: quia sine operibus non potest aliquis esse in eo.

9 Dubitatur. Quomodo palmes potest manere in Christo, & non ferre fructum? Respond. Lyra. quoniam aliqui manent in Christo per solam fidem & non per charitatem.

10 Dubitatur. Quid est opus purgare palmites si ferunt fructum? Resp. Lyra quod in vite materiali aliqui palmites etiam fructuosi rescinduntur ne humor nimis dispergatur, & sic virtus unica fortificatur. & magis fructificat.

11 Dubitatur. Quomodo dominus purgat sibi uerę adhærentes? Respond. qui supra. quòd per mundi tribulationes iucunditatem vitæ præsentis a fidelibus rescindendo, vt retrahan

tur ab amore mundialium.

12 Dub. Cur dicit vos iam mundi estis &c. Respond. qui sup. quia Apostoli per doctrinam Christi iam erant segregati ab erroribus Iudaicæ superstitionis.

13 Dub. Quia si propter Sermonem Christi mundati fuerunt apostoli, videtur quòd Christus fuit agricola? Resp. Aug. quòd Christus secundum hoc est vitis, secundum quod ait pater maior me est secundum vero illud q̃ ait, ego & pater vnum sumus. Ipse ẽt est agricola.

14 Dub. Cur non dicit mundi estis propter baptismum quo abluti estis? Resp. qui supra. quia in aqua verbum mundat detrahe verbũ, & quid est aqua nisi aqua accedit verbum ad elementum & fit sacramentum.

15 Dub. Quia si Apostoli manent in Christo & Christus in eis tantum prosunt ipsi Christo sicut Christus eis. Resp. qui supr. quòd sicut palmites nihil viti conferunt, sed ab ea accipiunt, vnde viuant, ita discipulis prodest manere in Christo, non autem Christo.

16 Dub. Quomodo manent in Christo. Resp. Ly. quòd per fidem charitate formatam.

17 Dub. Cur palmes non potest facere fructũ nisi manserit in vite. Resp. qui sup. quia oportet quod sit particeps humoris & pinguedinis ipsius stipitis.

18 Dub. Quomodo discipuli non possunt facere fructum nisi manserint in Christo. Respõ. qui sup. quia non possunt mereri nisi per participationem gratiæ.

19 Dub. Quia dictum est in Euangelio præcedenti posui vos vt eatis, & hic dicit manete in me, & sic videtur contrarietas quod vadant, & maneant. Resp. quòd in illo Euangelio intelligit quod vadant corporaliter per totũ mundum, & in isto quod maneant mentaliter in Christo.

20 Dub. Quomodo qui manet in Christo, & in quo manet Christus fert fructum multum. Resp. Alcuinus dicens. Qui manet in me credendo, obediendo, perseuerando, & ego in eo illuminando, subuemendo, & perseuerantiam donando hic, & non alius fert fructũ multũ.

21 Dub. Cur dicit, quia sine me nihil potestis facere. Ref. Aug. ne quisquam putaret falcem parum aliquem fructum posse a semetipso aliquem facere.

22 Dubita. An Christus qui inquantum homo est vitis, inquantum homo det gratiam palmitibus. i. Apostolis fructificandi. Respon. qui sup. quòd licet inquantum homo sit vitis. Tamen istam gratiam palmitibus non præberet nisi etiam esset deus.

23 Dub. Cum ille qui non manet in Christo iam sit foras, quomodo dicit quod mittitur foras. Resp. Ly. quòd quia videtur per fidem talis adhuc manere in Christo, tamen in morte separabitur numero a fidelibus, sicut erat separatus merito.

24 Dub. Quomodo arescit si iam erat aridum. Resp. qui sup. quòd quandiu talis viuit habet aliquam vnionem propter Christianitatis nomen, sed in morte totum amittit.

25 Dub. Qui sunt illi qui colligent. Ref. Alcuinus, quòd Angeli executores diuinæ iustitiæ.

26 Dub. In quem ignem mittent. Resp. Ly. in ignem æternum.

27 Dub. Quantum ardebit. Ref. qui sup. quòd sine fine in perpetuitate pœnæ.

28 Dub. Quia multa manent verba Christi in memoriam, & tamen non obtinent omnia quæ petunt. Ref. Aug. quòd oportet quòd maneant in memoria, & inueniatur in vita.

29 Dub. An in Christo manendo possunt petere aliquid contra salutem. Ref. qui sup. quòd non, quia si illud peterent iam non manerent in Christo.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI APOSTOLORVM.

Hæc mando vobis Ioannis 15.

Hæc verba dixit dominus in die Iouis. in cœna domini.

HISTORICE.

Suis mandauit discipulis dñs vt inuicẽ dilectionis vinculo connecterẽtur inquiens, qđ si odio haberentur a mũdo, agnoscerent, & ipsum mundũ odisse. Simon mundũ imitarẽtur nõ oderẽtur ab eo, sed quia ei relicto adhesissent cælo, ideo odiũ sustinerent mundi, vtq; suorum memorarentur verborũ nequaquã. s. seruũ suo præferri dño, sed quæ ab eis ipse fuisset passus eos quoq; pati oportere, & ob eius nomẽ cũ qui eum miserit ignorent excusari, si quidem si eis nota non fecisse possent. Quomodo autem culpa nunc vacent edocere nequibũr, cũ talia in eos operatus fuerit quæ ab alijs minime gesta forent, eumq; ac eius genitorem odio habere, vt legis impleatur varicinium, quia odio eum gratis persequuti sunt.

M. do

Modo declarationi dubiorum insistendum est.

1 Dub. Cur dominus totiens dilectionem fraternam cõmodat? Resp. Aug. super Ioannem quod tanquam sola præcipienda sit, sine qua non possunt prodesse cætera bona.

2 Dub. An mundus odierit Apostolos? Resp. Ly. q̃ sic, & hic accipitur si pro quia, dum dicitur si mundus vos odit.

3 Dub. Quid intelligitur hic pro mundo? Ref. q̃ homines mundialiter viuentes.

4 Dub. Cur vult vt sciant quod mundus eum prius odio habuit? Resp. Ly. q̃ ad consolationem eorum, vt si ipsum qui eorum erat caput persecuti sunt, etiã ipsi aduersitates tolerarẽt.

5 Dub. Quomodo mundus diligit suos cũ latrones & maleficos puniat? Respon. Ly. quod malum non potest esse purum quin habeat aliquid debono aliter seipsum destrueret secundum Philosophum 4. Ethi. Et ideo licet mundus sit malus, quo ad aliqua tamen potest habere aliquid boni. s. iustitiam & huiusmodi.

6 Dub. Cum superbi, auari, & huiusmodi se inuicem persequantur, quomodo mundus quod suum est diligit? Resp. Ly. q̃ tales odiunt sibi similes inquantum per eos impediuntur a cõsecutione boni amati & sic vnus superbus odit alterum superbum inquantum subripit sibi singularem excellentiam quam cupit, & auarus odit auarum inquantum arripit sibi lucrum quod desiderat.

7 Dub. Quando dixit eis illum sermonem, videlicet non est seruus maior domino suo? Respon q̃ Io. 14. immediate post lotionẽ pedũ.

8 Dub. Quia aliquando serui efficiuntur maioris dignitatis quàm fuerint eorum dñi? Ref. q̃ licet hoc aliquando eueniat tamen interim, q̃ sunt serui non præferuntur dominis suis.

9 Dub. An eum persecuti sint? Resp. Ly. quòd sic, & ibi si ponitur pro quia.

10 Dub. Quomodo accipitur ibi si, cum dicit. Si sermonem meum seruauerunt? Ref. qui supra. q̃ pro quia pro his, qui deuote verba Xpi susceperunt. Nichodemus, Lazarus & eius sorores & alij huiusmodi. Et pro non, pro scribis & pharisæis qui illud contempserunt.

11 Dub. Quia non videtur bona consequentia cum dicit si me persecuti sunt, & vos persequentur? Resp. Ly. q̃ hoc non dicit per modũ cõsequentiæ, sed ad eorum consolationem, vt æquanimiter ferrent si eos persequerentur.

12 Dub. Cur dicit propter nomẽ meum? Respon. qui sup. q̃ propter confessionem nominis Christi eius prædicationem Apostolos & cæteros persecuti sunt.

13 Dub. Quia ante Christi aduentum nõ erãt sine peccato, cur ergo dicit si non venissem &c. Resp. Aug. vbi sup. q̃ intelligit de peccato infidelitatis. s. quia non crediderunt in Christũ.

14 Dub. Cum alij quibus non est Christus locutus non habeant excusationem de peccato, cur dicit & locutus eis non fuissem? Resp. qui sup. q̃ tales non habent excusationem de omni peccato eorum, sed solum de hoc peccato, quod in Christum non crediderunt.

15 Dub. Cur peccatum infidelitatis dicitur hic peccatum in genere? Resp. Lyr. quòd propter eius grauitatem.

16 Dub. Quomodo odiens filium odit & patrẽ Resp. Alcuinus. quia vna est dilectio patris & filij, sicut est vna natura, & ita qui odit vnum odit & alium.

17 Dub. Quomodo possunt odire quem nesciunt? Ref. Aug. q̃ non erat eis notaliter ignotus, quoniam a natura nobis intimatur Deus, & isto modo cognoscebant eum.

18 Dub. Quia potuissent diligere Deum & odisse Christum credentes hominem purum? Resp. qui sup. dicens. quomodo diligerent patrem veritatis qui odiunt veritatem.

19 Dub. Quomodo Iudæi odiebant veritatẽ? Resp. qui sup. quia nolebant sua facta damnari, & hoc habet veritas.

20 Dub. Quæ fecit Iudæis quæ nemo alius fecit? Ref. Ly. q̃ nullus antiquorum aliquẽ cæcũ a natiuitate sanauit, quia a sæculo non est auditum quod quis aperuerit oculos cæci nati.

21 Dub. Quid viderunt Iudæi? Resp. qui sup. q̃ opera quæ fecit Christus.

22 Dub. Quomodo oderunt & ipsum & patrem suum? Ref. qui sup. quia ex odio ad Christum ipsius opera tanquam maligna attribuebant Beelzebub principi dæmoniorum, vt habetur Matth. 12.

23 Dub. Si odiunt, vt impleatur sermo &c. ergo non videntur malefacere? Resp. qui sup. q̃ Ly. vt teneatur consecutiue, quia ex odio eorum secuta est impletio illius sermonis.

24 Dub. Vbi scriptus est ille sermo? Resp q̃ Psal. 34.

25 Dub. Quid est odire gratis? Ref. Aug. vbi supra. q̃ gratis odit qui nullum ex odio commodum quærit vel incommodum fugit.

Alijs

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI APOSTOLORVM.

Designauit Dominus & alios. 72. Luc. 10. cap.
Historia huius euangelij facta est anno Christi. 31.

HISTORICE.

Septuaginta duobus a domino designatis discipulis eisque binis præ se ea per loca quibus ipse venturus erat mittendis aiebat ad eos messem quidem amplam fore, sed operarios admodum paucos, iussitque vt messis dominum oratum facerent vt suam laboratores in messem trãsmitteret, Præcepit vero vt irẽt quoniam eos agnos veluti in medio mitteret luporum mandauit etiam ne sacculum perã aut calciamenta deferrent, nec alicui itinerãtes salutem darent, & in quancunque fuissent ingressum domum. Eidem primum optarent pacem, quæ super filium requiesceret pacis quatenus adesset, sin vero ad eos regrederetur quodque tali in domo morarentur victũ ab immanentibus sumpturi cum ex condigno suo operanti merces debeatur.

1 HAEc sunt quæ occurrunt dubia. Dub. Igitur quomodo vocabantur isti. 72. discipuli? Respon. Eusebius in primo libro ecclesiastice historiæ cap. 14. dicens. Septuaginta duorum discipulorũ vocabula nusquam reperimus scripta. Dicetur tamen vnus ex ipsis esse Barnabas. Item & Clemens in 4. disputationum mentionem facit de cephe de quo meminit Paulus quod restitit ei in factẽ cum venisset Anthiochiam & dixit eum esse vnũ ex 72. discipulis cognomine Petri Apostoli sed & Mathiam vnum ex ipsis esse dixit qui pro Iuda Apostolorum numero subrogatus est, & eum qui cum ipso est statutus ad sortem Thadeũ quoque vnum ex ipsis fuisse tradunt hæc Eusebius.

2 Dubitatur. an discipuli Christi fuerunt solum. 72 Respon qui supra dicens q̃ obseruatis his quæ Paulus. 1. Cor. 15. indicat plures reperiuntur discipuli Christi. q̃. 72. q̃ Christus videlicet apparuit plusq̃ quingẽtis fratribus.

3 Dub Cur tantum. 72. discipulos designauit? Resp. Lyra. quia post ascensionem Christi prædicaturi erant gentibus. 72. linguarũ.

4 Dubitatur. Cum per duodecim Apostolos sufficienter esset prædicandum Euangelium cur elegit istos. 72. Respond. dominus Cardi. de Tur. crema. super hoc Euangelio q̃ soli Apostoli non erant sufficientes pro tanta messem, & glo. intelligitur de Apostolis nõ exclusis discipulis.

5 Dubitatur. Cur misit eos binos? Respond. Greg. in homil. quod quia duo sunt præcepta charitatis, & minus quàm inter duos charitas haberi non potest, & qui charitatem erga alterum non habet prædicationis officium suscipere nullarenus debet.

6 Dub. Cur illos mittit ante faciem suam? Respon. qui supra, quia prædicatores suos dominus sequitur, nã prædicatio præuenit. Et tunc ad mentis nostræ habitaculũ dominus venit.

7 Dub. Cur dicit in omnẽ ciuitatem & locũ? Resp. Lyra. quia indifferẽter Christus & apostoli prædicabant in ciuitatibus & locis magnis & paruis.

8 Dub. Cur mittit eos ad messem & non ad colendos primo agros? Respõ. Chry. q̃ vocat Euangelium messem. q. d. parata sunt omnia. Hoc negotium messis ideſt agros vobis exhibeo præparatos.

9 Dub. Quomodo possunt esse operarij paucis cũ sint prælati & sacerdotes? Respõ. Greg. in homel. quia si sunt qui bona audiãt desunt qui dicant: ecce mundus sacerdotibus plenus sed tamen in messe Dei rarus valde reperitur operator, quia officium quidem sacerdotale suscipimus, sed opus officij non implemus.

10 Dub. Cur vult vt rogent dominum messis &c. Respon. Chryso. quòd vt ostenderet magnum donum esse operarios mittit in messem diuinam.

11 Dub. Nunquid operarij possunt ire absque hoc quod mittantur? Resp. quod non vt apostolus dicit ad Roma. 10. quomodo prædicabunt nisi mittantur.

12 Dub. Quis est dominus messis? Respon q̃ Christus. Et ideo ipse post mittit dicens ite.

14 Dub. Cur dicit eis ego mitto vos? Resp. qui supra. quia inter omnia pericula eorum solatium erat virtus mittentis.

14 Dub. Cur dicit sicut agnos? Respon. Lyra. i. simplices & innocentes, per arma vos non defendentes.

15 Du. Qui sunt lupi? Respon. Beda. quòd scribæ & Pharisæi.

16 Dub. Cur potius dixit agnos quàm hedos Resp. Isidorus abbas. qui agni sunt simplices & innocentes. Hedi autem debacchantes.

17 Dub. Cur vocat scribas & pharisæos lupos? Respon. Ambro. quia volebant deuorare discipulos Christi.

18 Dub. Quid est sacculus? Respõ. Greg. in homel. q̃ est bursa in qua portantur pecuniæ.

19 Dub. Cũ Marci. 6. cap. dicatur q̃ essent calciati sandalijs, cur hic dicit quòd non portent calciamenta? Respõ. Lyra. q̃ sandalia nõ proprie computantur inter calciamenta.

20 Dub. Quomodo facta sunt sandalia? Respõ. qui supra. quòd sunt aperta superius & clausa inferius.

21 Dub. Quomodo intelligitur & neminem per viam salutaueritis? Respon. Lyra. i. neminem saluum dixeritis esse in hac vita in qua quilibet est incertus de salute sua nisi sup hoc certificatus fuerit reuelatione diuina.

22 Dub. Cur iubet ingredientibus domum pacem optare? Respon. Amb. vt. s. pacis perferamus nuntium ipse primus ingressus pacis benedictione celebremur.

23 Dub. Cum domus non audiat, cur vult vt optent domui? Respon. Titus. q̃ non domui, sed habitantibus in domo vult dici per figurã methonomie, vt omnes alloquantur maiores pariter & minores.

24 Dub. Quomodo intelligitur & si ibi fuerit filius pacis? Resp. Greg. i. si in ea fuerit quisquam prædestinatus ad vitam sup cũ requiescet aut si nullus audire verbum voluerit ipse prædicator sine fructu non erit quia ad eum pax reuertetur dum ei a domino pro labore sui operis merces recompensatur.

25 Dub. In qua domo debent manere? Respõ. qui supra q̃ in ea in qua recipitur pax dicẽs. si pax vestra recipitur dignũ est vt ab eis terrena stipendia consequamur quibus patrie cẽlestis premia offerimus.

26 Dub. Quomodo possunt scire an ibi sit pacis filius vel non? Resp. Titus dicens. non vestris constituti iudices eorum qui sunt digni vel indigni, edatis & bibatis quæ vobis offerantur ab eis dimittite autem mihi eorum qui vos recipiunt examen.

27 Du. Cur vult q̃ edant & bibant? Respond. quòd qui peram & sacculum portari prohibuit sumptas & alimenta ex eadem prædicatione concedit.

28 Dub. Cur dicit quæ apud illos sunt? respon. Lyra quòd nihil interrogantes de his quæ apponuntur propter conscientiam. vt Paulus. 1. Corin. 10. dicit.

29 Dubita. Si illi de domo dicerent quis nobis satisfaciet? Respond. Chryt. quod ad hoc illos primo intrantes facit eis pacis donum offerre cui nihil est æquale, vt sciant se maiora quam dent suscipere.

30 Dubitatur. Quia videtur modica merces prædicatoris solum edere & bibere? Respon. Grego. quòd vna nostro operi duæ mercedes debentur vna in via quæ nos in labore sustentat. Alia in patria quæ nos resurrectione remunerat.

31 Dubitatur: Quia videtur finis prædicationis edere & bibere Respon. qui supra qũ verus quisq; prædicator non ideo prædicare dẽt vt edat & bibat. Sed ideo edit & bibit vt prædicare valeat.

32 Dub. Cur in Aegypto populos iubetur calciatus comedere agnum & hic econtrario q̃ calciamenta non deferant? Respõ. Amb. quòd qa in Aegypto positus dẽt adhuc cauere morsus serpẽtis cũ multa venena sint in Aegypto. Qui autem minister est veritatis venena non trepidat.

ALLEGORICE.

Septuaginta duo discipuli figurã ꝓsbyterorũ gerũt, bini mittuntur quia frater a fratre aditus quasi ciuitas vallata, ante faciem mittunt vt ꝓparent vias dñi. [Messis multa] via virtutũ est, operarij pauci quia pauci ingrediunt p eã, mittunt iusti sicut agni inter lupos, quia angustiant & deridẽt a malis qui aũt verbũ sapientiæ hẽt & hoc erogare proximo negligit quasi pecuniã in sacculo ligatã trã. p perã onera sæculi, p calciamenta mortuorũ operũ exẽpla significant. Qui ergo ꝓdicationis officiũ suscipit dignũ nõ est vt opus secularium negotiorũ portet, ne dũ hoc eius colla deprimit ad ꝓdicãda cœlestia nõ assurgat, nec dẽt stultorum exẽpla cõspicere, nec sua opera quasi ex mortuis pellibus credat munire, ne. s. qa alios talia fecisse cõsperat se etiã facere licenter putet.

¶ Tropologice expositum est.

ANAGOGICE.

Messem celestis patriæ. s. duodecim Apostolos, triginta duos discipulos cẽtũ quadraginta quattuor millia signatos: mille millia, & decies centena millia, turbã magnã quã nemo dinũ erare ꝓt. Cõtẽplari licet q̃ oẽs agnoscũt dñm messis agnum sine macula, quem sequentes a morsibus luporum tuti sunt non indigentes sæculo; neq; pera certi de salute sua; qui in

in domo pacis habitant edentes & bibentes in mẽsa domini, & gloriolo suorum operum fructu reficiuntur laudãtes nomen domini in sæcula sæculorum. Amen.

IN COMMVNI APOSTOLORVM.

Ecce ego mitto vos sicut oues. Matt. 10. c.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 31.

HISTORICE.

Discipulis dominus iebat eos veluti oues inter lupos mittere. Iussit autem vt prudentiã simplicitatemq; colerent veluti hac serpẽtes. Illa vero columbæ fruuntur, seque cautos ab hominibus reddere.

Nvnc ad explanationem dubiorum est accedendum.

1 Dub. Cur dominus prædixit discipulis superuenturã eis mala? Respond. Chryf. in homel. q vt discerent pscientiæ eius virtutem, & vt nullus suspicaretur, quoniam propter imbecillitatem magistri hæc eis superuenirent mala, & vt ipsi subientes non obstupescerent, dũ inopinabiliter & præter spem euenirent, & etiam vt hoc audientes non turbẽtur in tempore crucis.

2 Dub. Cùm Luc. 10. dicat agnos cur hic dicit oues? Resp. q oues nocat apostolos, & agnos discipulos, quia sunt filij apostolorum, sicut agni ouium.

3 Dub. Cur vult vt habeant prudentiã serpẽtis? Resp. Hier. ut euitent insidias.

4 Dubitat. An prudentia sit in serpentibus? Respon. qui supra, quòd hic accipitur prudentia pro astutia.

5 Dub. In quo cõsistit astutia serpentis? Resp. qui supra. q toto corpore occultat caput, ut illud in quo uita est protegat.

6 Dub. Cur vult ut sint simplices sicut columbæ? Respond. qui supra, vt non faciant malum.

7 Dub. in quo consistit simplicitas colũbæ? Resp. Chryf. in homel. q in hoc quod non est vindicatiua, & caret felle.

8 Dub. Cur vult q prudentiam & simplicitatẽ simul habeant? Resp. Remig. quia simplicitas sine prudentia facile decipi põt, & prudentia periculosa est, nisi simplicitate tẽperetur. Et vt dicit Ly. astutia vulpina, & rudiditas bouina vituperabiles sunt.

9 Dub. cur vult q caueant ab hominibus? Respon. Lyr. quia aliquando cauendæ sunt insidiæ malignorum.

Cætera vero dubia quære in euangelio sanctorum Gerualii & Prothasij, & dic ut ibi.

IN COMMVNI APOSTOLORVM.

Dixit Simon Petrus ad Iesum. Ecce nos reliquimus omnia. Matt. 19.

Historia huius euãgelij facta est anno Christi 32. die 27. Septemb. in dominica.

HISTORICE.

Roganti Petro quod premium eo quod omnia propter Christum reliquissent, & eum secuti fuissent essent pro meritis recepturi? Respondit dominus sessuros eos super duodecim sedes, vt duodecim tribus iudicent Israel fore, cum in throno ipse suæ maiestatis sedebit. Omnes uero qui eius ob nomen proprios lares agros parentes ceteros q; necessarios reliquerint centuplo donari, & æterna uita frui.

1 Instandum nunc est solutioni dubiorum. Dub. Cur sic Petrus interrogat? Resp. Origenes, quòd audiuerat Petrus verbũ Christi dicentis, si uis perfectus esse vade & vende omnia quæ habes. Deinde consideraut adolescentem cũ tristitia abeuntem, & difficultatem diuitum ingrediendi regnum celorum. Ideo qui non facilem rem cõ summauerat fiducialiter quæsiuit.

2 Dub. Quia cũ Petrus modica reliquerit nõ videtur q debeat quærere de premio? Respõ. Orig. q Petrus magis cõfidens de affectu suo quã de ipsa quantitate rerum relictarum fiducialiter interrogauit.

3 Dubi. Cur Petrus addidit & secuti sumus te? Resp. Chryf. in homel. quia sic interrogat diligenter, sicut Christus inquisiuit. Etenim Christus à diuite duo expetit dari pauperibus & sequi se.

4 Dubitatur. Cur Christus tacet q Petrus reliquerit omnia, & solum respondet ad hoc q eum secuti fuerant? Respond. Hieron quia & Socrates philosophus, & multi alii diuitias contempserunt.

5 Dubitatur. Cum non sint sufficientes omnes passiones huius temporis ad præmiũ æternum, cui Petrus sic interrogat? Respond. q Petrus non quæsit de condigno, sed de congruo.

6 Dub. Quando erit illa regeneratio? Respõ. Lyra.

Lyra. q in resurrectione vniuersali.

7 Dub. cur illa resurrectio dicitur regeneratio? Respon qui supra. quia terminatur adesse secundario acceptum.

8 Dub. An Iudas sedebit super vnam illarũ sedium, quia erat presens, qñ Christus loquebatur? Resp. Chryf. in homel. q dominus nõ promisit eis simpliciter, sed adiunxit qui secuti estis me, vt & hunc Iudam excludat, & eos qui postea futuri erant attrahuret.

9 Dub. An Paulus sedebit cum aliis apostolis? Resp. Aug. 20. de ciui. Dei. q sicut ipse dicit ad Collo. 1. nescitis quoniam angelos iudicabimus.

10 Dub. cum non sint nisi duodecim sedes vbi sedebunt alii iudicantes? Resp. qui supra. q duodenario numero vniuersa quædam significata est iudicantium multitudo.

11 Dub. quia etiam uiris ninuitis promisit dominus q iudicarẽt generationem, illam ergo non est magnũ quod promittit apostolis? Resp. Chryf. in homel. q de illis simpliciter dicit, q surgent & condemnabunt generationẽ istam. De apostolis aũt dicitur cum sederit filius hominis sedebitis & vos, & ita cõregnabunt ex communicabunt in gloria illa.

12 Dub. Nunquid iudicabunt alios quã duodecim tribus Israel? Resp. Aug. ubi supra. q in hoc numero duodenario oẽs iudicandi cõtinẽtur.

13 Dub. quia cũ Ioannis 5. dicatur q pater oẽ iudicium dedit filio, quo apostoli & alii iudicabunt? Respon. S. Thom. in 4. sen. dist. 47. q. 1. ar. 2. q. 1. q. iudicare multipliciter dicitur. Vno modo causaliter, vt dicatur illud iudicare, vnde apparet aliquis iudicandus, & ita aliqui dicuntur iudicare comparatione, sicut patet de Ninuitis. Matth. 12. & sic iudicare communiter bonorum & malorum est. Alio modo interpretatiue dicuntur aliqui iudicare. f. approbando sententiam iudicis, & sic omnes electi iudicabũt. Vnde dicitur Sapient. 3. iudicabũt sancti nationes. Alio modo dicuntur medicare aliqui, quia sunt assessores iudicis, & ita perfecti viri iudicabunt. Alio modo dicitur proprie iudicare, qui fert sentẽtiam in alium, uel propria authoritate, & sic soli Christo competit, vel sententiam ab alio latam in notitiam aliorum deducendo, & sic competit apostolis & aliis perfectis uiris.

14 Dub. An iudiciaria potestas respondeat voluntarie paupertati, quia dicit vos qui reliquistis omnia & secuti estis me, &c. Sedebitis iudicantes, &c? Respõ. qui supra. q. 1. q sic, quia uoluntaria paupertas est eorũ qui oibus quæ mundi sunt contẽptis soli Christo hærẽt. Et ideo non est eis aliquid q eorũ iudiciũ a iustitia deflectat. vti idonei ad iudicandũ reddunt quasi virtutem iustitiæ, præ omnibus diligentes.

15 Dub. An solus filius iudicabit, vel tota trinitas? Resp. Ly. q tota trinitas iudicabit auctoritatiue, sed Christus inquantum homo iudicabit executiue.

16 Dub. Cur solus Christus iudicabit executiue? Resp qui supra. quia iudex debet esse manifestus omnibus iudicandis, sed Deus secundum diuinam naturam non videbit in iudicio ab omnibus, quia tunc omnes essent beati. Et ideo executio iudicii data est Christo homini quæ poterit ab omnibus videri.

17 Dubit. An illud finale iudicium fiet vocaliter vel mentaliter. Resp. S. Tho. ubi supra. q hæc quæstio definiri pro certo non potest, tamen probabilius estimat q totũ illud iudiciũ & quo ad discussionem & quo ad accusationẽ malorum & commendationem bonorum & quæ ad sententiam de uerisque mentaliter, q fiet etenim vocaliter singulorum facta narrarentur inestimabilis magnitudo temporis ad hoc exigere, vt ẽt dicit Aug. 20. de ciu. dei.

18 Dub. An parentes sint deferendi, vt quis ingrediatur religionem? Respon qui supra. 2. 2. q. 189 a. 6. quod parentibus in necessitate existentibus, ita quòd eis commode aliter quam per obsequium filiorum subueniri non possit, non licet filius prætermisso parentum obsequio religionem intrare. Si uero non essent in tali necessitate possunt filii cõtra præceptum parentum religionem intrare, quia quilibet post annos pubertatis ingenus libertatem habeat quantum ad ea quæ pertinẽt ad dispositionem sui status præsertim in his qui sunt diuini obsequii, & magis est obediendũ patri spirituum vt viuamus quã parentibus carnis, ut Apostolus dicit ad Heb. 12.

19 Dub. Quomodo relinquens vnũ a sinũ recipiet centum. Respon. Hier. q seosus talis est, qui carnalia pro saluatore dimittit spiritualia recipiet qui comparatione, & merito sui quasi pauno numero centenarius comparatur. q vt dicit Ly. spũalia ita excedunt bona tẽporalia sicut cẽtenarius numerus vnitatẽ.

20 Dub. Quo relinquens domos, aut agros cẽtuplũ recipiet? Resp. Orig. q illos multiplices intelige in requie paradisi & ciuitate Dei.

Dub.

21 Dubitatur. Quomodo relinquens patrem & fratres centuplum inuenit Resp. qua supra. q etiam in hoc seculo quã fratribus carnalib. multos inueniet fratres secundũ fidẽ, sic & patres spũales & filios etate filiorũ habẽtes.

22 Dubi. quia videtur q non licet dimittere vxorẽ, quia sunt duo in carne vna? Resp. Chry. in homel. q dñs non hoc ait, ut simpliciter nuptiæ diuellantur, sed vt omnibus præferamus Dei pietatem.

23 Dub. quia non videtur q debeamus relinquere fratres, quia ipsos iubemur diligere, & qui odit fratrem suum homicida est? Resp. qui supra. q hic persecutionis tempus occulte insinuare videtur, quia n. multi futuri erãt filios ad impietatem trahentes cum hoc acciderit, neque pro patribus, neque fratribus, neq; pro viris habeantur.

24 Dub. Cur dicit pp nomen meum? Resp. quia nomẽ domini est Iesus. i saluator, intelligitur ergo q relinquat oia impedimenta salutẽ, & sic illa relinquet p p nomẽ Christi, q est uera salus.

25 Dub. quæ est uita æterna, quæ possidebitur ab eis? Resp. q erit vita æterna aiæ, vsque ad diẽ iudicij, & totius coniuncti post in æternũ.

26 Dub. quia non videtur magnum quod habeant vitam æternã, quia etiã damnati viuent in æternum? Resp. Augustin. 13. de ciuita. dei. qđ animæ damnatorũ sunt mortuæ, quia non viuũt ex Deo, quia quãuis homo sentire nõ designat tamen quia sensus ipse, nec voluptate sua uis, nec quiete salubris, sed dolore pœnalis est mors, est potius appellata quã vita. & Sapientiæ 5. dr ex persona damnatorum nos nati cõtinuo desinimus esse, quia non habuerunt esse gratis, quæ est uita animæ in præsenti, & gloriæ quæ est eius vita in futuro.

IN COMMVNI VNIVS MARTYRIS.

Nolite arbitrari, quòd venerim pacem mittere.
Matth. c. 10.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 31.

HISTORICE.

Apostolis aiebat dominus ne ob id veniisse eum arbitrarentur, quatenus in terram pacẽ mitteret, cum potius gladium destinare decreuisse, natos quippe ab eorum genitoribus, & nurum ab eius socru diuidere venisset. Inimicos quidem hominis esse ait eius domesticos, nec quicunque se dignus existeret qui parentes aut liberos se plus diligeret, nec qui non suam baiulans crucem eum sequeretur, & qui suã reperisset animam amitteret. Qui uero eam eius ob amorem perdidisset eam forte reperturus, & eos qui ipsos recepissent se quoque recepturos esse. Prophetam uero, uel iustum eorum in nominibus, si quis hospitaretur præmio ipsorum donaretur. Sitienti vero cuipiam etiam minimo qui in potum aquam licet frigidam obtulisset minime sua fraudaretur mercede.

DVbia, quæ dilucidanda occurrunt sunt hæc.

1 Dub. Cur dominus dixit præ dicta verba? Resp. Chrysost. quod quasi discipulos consolans, ac si diceret, ne turbemini quasi præter spem, his cõtingentibus, propter hoc enim veni, vt pacẽ mittam.

2 Dubitatur. Cur dicit quod venit mittere gladium? Respon. qui supra. quod voluit asperitate verborum eorum excitare auditum, ut non in difficultate rerum deficiant, ne aliquis dicat qđ blãda suasit, sed difficilia occultauit.

3 Dub. Quia dominus videtur sibiipsi cõtrarius cum Luc. 10. iusserit, vt dicerent pax huic domui, &c. & hic dicit q nõ venit mittere pacem? Resp. Chrys. q est quædam pax bona, de qua intelligit Luc. 10. Et quædã mala, quæ est concordia aliquorum in malum, & de illa intelligit hic.

4 Dub. Quæ fuit discordia facta per Christũ? Respon. Hieron. q post prædicationem apostolorum, vnaquæq; domus diuisa est, quoniã habuit fideles & infideles. Et ideo bellum missum est bonum vt turberetur pax mala.

5 Dub. Quia si Christus venit vt essent credentes, & etiam infidelẽs uidetur q nõ sit imputandum fidelibus? Respon. Lyra. q ista fuerunt facta à Christo occasionaliter, quia ad Christi prædicationem, & apostolorum aliqui conuersi sunt ad fidem, & alij in infidelitate permanentes, quantuncumque eis contrarij persecuti sunt illos ad mortem.

6 Dub. Cum dominus præceperit Petro, vt conuerteret gladium in vaginam quomodo ipse mittit gladium? Resp. q ipse non fuit causa occasionis martyrum nisi occasionaliter, vt dictum est dubio præcedenti.

7 Dub. Cum dederit præceptum de honorando parentes quomodo venit separare filiũ cõtra patrem? Resp. Chrys. q non Christus, sed eorum malitia hanc separationem facit secũdum

dum tamen consuetudinẽ scripturæ Christus dicitur hoc facere. Sicut Deus dicitur indurasse cor Pharaonis & execare peccatores.

8 Dub. Cur dicit & inimici hominis domestici eius? Resp. Hiero. q his uerbis prope in Micheæ propheta scribitur. Et ira dominus prophetam adducit.

9 Dubitatur. Per quæ verba, & in quo capitulo Micheas hæc dicit? Resp. q 7. c. scribitur sic vir fratrem suum ad mortem venatur, & infra filius contemniam facit patri, & filia surget aduersus matrem suam. nurus aduersus socrum suam, & inimici hominis domestici eius.

10 Dub. Cur dicit qui amat patrem, &c. Resp. Hieron. q si amor parentum aut filiorum dei amori comparetur & non possit vtrumq; saluari odium in suos pietas in Deum est, non ergo prohibuit amare patrem aut matrem, sed signanter addidit plusquam me.

11 Dub. Cur dicit de cruce accipienda? Respõ. Chrysosto. q cum anima nihil sit familiarius alicui tamen & hanc non simpliciter odio haberi iussit, sed vt eam quis tradat in occasiones sanguinis.

12 Dub. cum nos non moriamur morte crucis, videtur q non simus Deo digni? Resp. qui supra. q intelligitur vt crucifigamus corpus nostrum cum vitiis & concupiscentiis, & sic cum patimur commorimur consepelimur & cõsurgimur Christo.

13 Dub. Cur Deus non liberauit ita martyres à morte gladij, sicut à morte aliorum tormentorum? Resp. q ut homines crudeliores bestiis ostenderet, & q ignis, aqua & aliæ creaturæ subiicerentur sibi, à quibus martyres liberabat. Itẽ vt ostenderet, q diuina voluntate extinguebantur qui potuissent eos liberare à gladio, sicut liberauit à maioribus tormẽtis. Tertio, quia vt ipse qui est caput martyrum passus est per effusionem sanguinis, ita ipse qui sunt eius membra similiter paterentur.

14 Dub. An vnquam liberauit aliquem martyrem a morte gladii? Resp. q sic sicut patet de sancto presbytero, ut dicitur in tertio libro dialogorum, qui cum truncari capite deberet, & iam carnifex alziasset spatam dixit sancte Ioannes suscipe illam, & non potuit mouere manum quousque sanctus orauit pro eo.

15 Dub. Quomodo potest accipi crux non sequẽdo Christum? Resp. Gre. in homel. quoniã sunt nonnulli qui carnis abstinentiã non pro Deo, sed pro inani gloria exhibent, & sunt nonnulli qui compassionem Christo non spiritualiter sed carnaliter impendunt, vt ei non ad virtutem, quasi miserando ad culpas foueant, sed dolorum non sequuntur.

16 Dub. Cur dicit qui uos recipit, me recipit? Resp. Hiero. quia aurum ab apostolis supra tulerat, eos de zona excusserat. Dura euangelistarum conditio, videtur ergo sumptus, unde vsus, unde necessaria. Et ideo austeritatẽ præceptorũ spe tẽperat promissorũ inquiens, qui eos recipit me recipit, ut i suscipiẽdis apostolis ynusquisq; credentium Christum susceptum se arbitretur.

17 Dub. Cur addit, & qui me recipit, recipit eũ qui me misit? Resp. Chr. q pp hoc repromittit honorẽ suscipiẽtibus apostolos, ut Christũ suscipiant, & ẽt patrem. quid aũt huic honori fiet equale, ut quis patrem & filium recipiat.

18 Dub. Cur vult q recipiens prophetã recipiat eum in nomine prophetæ? Resp. qui supra, quod hoc est intelligendum, si non propter vitæ huius eminentiam, neque propter aliud temporalium susceperit, sed quia vel est propheta uel iustus.

19 Dub. Quomodo intelligitur mercedẽ prophetæ accipiet? Resp. qui supra. i. qualem propheta vel iustus est accepturus.

20 Dub. Cur suscipiens prophetam, vel iustũ tantã mercedẽ recipere debet quantam ipse propheta, uel iustus? Resp. qui supra, quoniã ille prophetæ spiritu plenus est, sed tamẽ corporeo eget alimento, & si corpus non reficit, certum est quod vox ipsa subtrahitur. qui igitur prophetæ alimenta tribuit vires illi ad loquendum dedit. Cum propheta ergo mercedem prophetæ accipiet, qui hoc ante dei oculos exhibuit quod audiuit.

21 Dub. cur dicit calicem aquæ? Resp. Hieron. quia poterat aliquis excusari, & dicere paupertate prohibeor, ut hospitalis esse non possim. Ideo hanc excusationem leuissimo exemplo diluit calicem aquæ frigidæ toto animo porrigamus.

22 Dub. Cur addit frigidæ? Resp. qui supra. qđ ideo ne in calida paupertatis & penuriæ lignorum occasio quereretur.

23 Dub. Qui sunt minimi? Resp. Remig. quod hi qui nihil quidem habent in hoc mundo, & iudices erunt cum Christo.

24 Dub. Cur dicit in nomine discipuli? Resp. Lyra,

Lyra, quia si quis reciperet prophetã & iustũ, & daret potum non pp Christũ, sed quia amicus, vel propinquus, aut quia est compatriota non haberet mercedem prædictam.

25 Dub. Cur dans aquam frigidam non perdet mercedem? Resp. qui supra. quoniã in his quæ dantur propter Christũ non tantum pensatur quantitatis doni, quantum quantitas bonę voluntatis, ex qua datur.

IN COMMVNI VNIVS MART.

¶ Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

Si quis mihi post me uenire. Matth. 16.

Vt in sancto Petro Martyre.

HISTORICE.

Quoddã dominus ait ibi esse præsentes, qui nequaquam necis vinculis astringerentur, nisi præmio filii hominis aduẽtum suum in regnũ conspicati fuissent.

1 COngruum est dubia resoluere.

Dub. Qui erant illi qui non gustarent mortem, &c. Resp. Lyr. q̃ Petrus, Iacobus, & Ioann. qui antequam gustarent mortem viderunt filium hominis uenientem in regno suo, id est apparentem eis in forma corporis gloriosa, qualem habebit post resurrectionem cũ adeptus fuerit potestatem regni. Tunc enim dixit discipulis suis Matt. ult. c. Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra.

2 Dub. Cur dominus prædicit eis ista? Resp. Hieron. quia apostoli potuissent scandalizari dicentes occisionem nunc dicis esse futuram, q̃ autem promittis te affuturum in gloria in tempora longa differtur. Præuidens igitur hęc occultorum cognitor, quæ possent obiicere præsentem timorem præsenti compensat premio dicens, sunt de hic stantibus.

3 Dub. Cur non prædicit nomina eorum qui secum ascensuri erant in montem? Resp. Chr. quia reliqui valde concupiscerent sequi exemplum illius gloriæ visuri & grauiter tulissent velut despecti.

¶ Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI VNIVS MARTYRIS.

Nisi granum frumenti. Ioan. 12

Quære in sabbato ante palmas.

IN COMMVNI VNIVS MART.

Nihil opertum quod non reuelletur. Matth. 10.

Hæc verba dixit dominus anno ętatis sũę. 31.

HISTORICE.

Discipulis dominus aiebat nil adeo occultum fore, quin ad lucem quandoque veniat in secretis vero quæ audissent palam nota facerent, nec eos qui corpora neci dare tantummodo possunt timendos fore, cum in animam nihil possint, eũ vero timendum fore qui totũ in gehennam hominem perdere videlicet qu & curã eorum gerit. quemadmodũ duos qui uili constant precio passeres fouet, nec nisi eius alter eorum deficere potest nutu, quin & cũctos eorũ capillos numeratos esse dixit. Cũ pluribus igitur meliores sint passeribus, nequaquã timere opus esse. Omnẽ aũt qui eũ ante homines confiteretur aut negaret, tales suo coram genitore eidem redderet uices.

DVbia sunt hęc.

1 Dub. Cur dixit prædicta verba dominus discipulis? Respõ. Lyra. quia eis prædixerat magnitudinem tribulationis imminentis. Hic eos hortatur ad tolerantiã, ex consideratione diuini iudicij, in quo omnia manifestabuntur, quia omnium bona & mala oibus manifesta erunt. Ideo dicit. Nihil opertum, &c.

2 Dub. An verba Christi de occultis manifestandis habeant ueritatem etiam in hoc seculo? Resp. Hier. q̃ de futuro iotelliguntur tẽpore qũ manifestabit Deus occulta hominum.

3 Dub. an oia occulta etiã sub terra manifestabuntur? Resp. Chr. in homel. quod solũ de actibus hominum intelligenda sunt uerba Chri.

4 Dub. Cum dns non loqueretur in tenebris nec in abscondito cur hic hoc dicit? Resp. Remi. q̃ sensus talis est, q̃ dico vobis in tenebris id est inter iudęos incredulos. Vos dicite in lamine. i. fidelibus prædicatę.

5 Dub. Quid est loqui in aure? Resp. qui supra. quod est loqui secrete.

6 Dub. Quid loquebatur dominus eis secrete? Resp. q̃ interpretatione parabolarum, & prædicendo eis suam passionem.

7 Dub. qũo debebant prædicare super tectis? Resp. Rabanus, q̃ iuxta morẽ prouinciæ Paleſtinæ loquitur, ubi solent in tectis residere, quia non sunt cacuminata, sed equalia, prædicare ergo in tectis est cunctis audientibus palam dicere.

8 Dub.

occidunt corpus? Resp. Chry. in Homel. quòd hic suadet mortem propter dei timorem contemnere.

9 Dub. Quis est potens corpus & animam perdere in Gehennam? Resp. quòd Deus qui est timendus & obediendus.

10 Dub. Cum corpus in cinerem redigatur, quomodo dicitur mitti in gehennam? Resp. Aug. 13. de ciui. Dei, q̃ hoc non antea fiet quã anima corpori fuerit copulata, vt nulla diręptione seperentur.

11 Dub. Quid est gehenna? Resp. Hiero. quòd hoc nomen in ueteribus libris non inuenitur, sed primo a saluatore ponitur & sumitur a gehenna quæ dicitur vallis filiorum Eenon, in radice montis Moria, vbi colebatur Baal, & ibi Iudæi deserta templi victima hostias immolabant, & comminatus est Deus se locum illum impleturum cadaueribus mortuorum, & ita futura supplicia & pœnæ perpetuæ quibus peccatores cruciandi sunt huius loci vocabulo denotantur.

12 Dub. Cur dat exemplum de duobus passeribus? Resp. qui sup. q̃ si parua animalia non decidunt absque Deo auctore, & in omnibus est prouidentia, & quæ in his peritura sunt sine voluntate Dei non pereunt vos qui æternis estis non debetis timere quod absque Dei viuatis prouidentia.

13 Dub. Cur potius exemplum ponit de passeribus quàm de aliis animalibus? Ref. Ly. quia passeres abundant in terra promissionis, & ideo de ipsis fiebat oblatio pauperum qui nõ poterant alia habere. Et ideo illud exemplum erat notissimum.

14 Dub. Quomodo passeres duo veneunt asse? Resp. Lyr. veneunt. i. venduntur duo passeres pro vno asse.

15 Dub. Quid est cadere super terram? Ref. Ly. q̃ non cadet. i. non morietur.

16 Dub. Quomodo non moritur sine patre? Resp. qui sup. i. sine prouidentia Dei patris.

17 Dub. Cur dicit vellri autem capilli? Resp. Hierony. q̃ immensam erga homines in hoc ostendit Dei prouidentiam & ineffabilem signat affectũ quod nihil nostrorũ Deũ lateat.

18 Dub. Cur Deus numerat capillos nostros? Resp. Chrys. q̃ hoc non dicit quod deus pilos numeret, sed vt diligentem cognitionem, & multam circa nos prouidentiam ostendit.

19 Dub. Quia si omnes capilli sunt numerati videretur quod omnes resurgent in iudicio et consit? Resp. Augu. exponens illud, & capillus de capite vestro non peribit dicit non de lõgitudine capillorũ, sed de numero p̃ intelligit.

20 Dub. Cur replicat dicens, nolite ergo timere? Resp. q̃ in hoc manifestius superior expositionis sensus expressus est.

21 Dub. Cur dicit omnis qui confitebitur me &c. Resp. Hila. q̃ hoc concludendo dicit, quia doctrinis talibus confirmatos oportet liberã de Deo confitendi habere constantiam & liberam propalationem veritatis.

22 Dub. Cur dicit coram hominibus? Ref. Remig. ne aliquis putaret se absque otis confessione saluari posse, non solum ait qui me confessus fuerit, sed addidit coram hominibus.

23 Dub. Cur dicit confitebor & ego eum? Respon. Chry. in Home. q̃ vt non turberis si feceris aliquod bonum, & in hoc sæculo non sequatur retributio, quia erit in futuro tempore, & similiter si negaueris negaberis, vt si feceris aliquod malum etiam statim non sequatur vindicta in futuro tamen tpe te expectat.

24 Dub. Quid est Christum aliquem confiteri apud patrem? Respon. Rabanus, quia talis per Christum habebit accessum ad patrem, & filios dicet venite benedicti patris mei.

25 Dub. Quid est negare aliquem apud patrẽ? Resp. Remig. q̃ a conspectu suæ diuinitatis & patris repellere.

26 Dub. Quia nullus deum esse negat? Ref. Rabanus. quod licet nullus etiam paganus negare possit quod deus non sit, potest tamen ab infidelibus negari quod non sit Deus, filius & pater.

27 Du. An semper negatio fidei sit peccatum mortale? Resp. quòd sic, quia cadit sub præcepto negatiuo quod obligat semper, & ad semper.

ALLEGORICE.

Christus caput est. Apostoli capilli dicuntur, quia nomina sanctorum scripta sunt in eę lis. Passeres duo venditi corpus atque anima est, & cui venditur peccatum, vnus passer in terram cadit, quia infideles terrena concupiscunt. Fideles vero ad cęlestia tendentes sunt alter passer cui volatus in cęlum est. Christum confitetur qui eius mandata seruat, negat qui præceptis non obedit.

TROPOLOGICE.

Vt caueamus etiam ab occultissimis peccatis instruimur, qm̃ oia occulta patefiũt, vtque fortes simus in periclis & tribulationib⁹, qm̃

Universidad de Deusto
Biblioteca

præmia virtutibus manent, nec vereamur cõ fiteri fidem nostram, quoniã in cęlis magno donabimur præmio.

ANAGOGICE.

Contemplemur præmia occultatum virtutum nostrarum in finali iudicio coram omnibus esse nobis reddenda. Audiemusq; Christum quem hoc in mundo confessi fuimus cõ 4
fitentem & nos ad patrem vocantem dicẽdo. Venite benedicti patris mei percipite regnũ vt imperpetuum conregnetis.

IN COMMVNI VNIVS MAR.

Si quis venit ad me & non odit patrem suum. Luc. 14.c.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 32. die 17. Septembris. in die dominica.

HISTORICE.

Nullum dominus aiebat suum fieri posse discipulum, qui necessarios omnes vitamq; propriam non odiret, eumq; sua accepta cru ce non sequeretur, quoniam turrim erigere 5
volens, Si non omnes computet sumptus illu dedur si perficere nequiuerit. Rex etiam ad bellum iturus nisi quod cum militibus occurrere possit aduersanti cogitauerit, & quatenus nequiuerit pacem petat insanus reputabitur, eo qui cum quocunque modo Christi discipulus effici voluerit, nisi omnibus quæ possidet renuntiauerit nequaquã voti cõpos erit.

HAec sunt dubia.

1 Dub. Cur dominus dat exemplum de turri ędificanda, & de rege ad bellum iturq? Ref. Ly. quia sicut turris præeminet, & rex in bello vincens maiorem triumphum sortitur, quàm alijs exercitiis vacans, ita status perfectionis ad quem dominus inuitabat excedit omnem statum.

2 Dub. Nunquid alio modo quis possit esse Christi discipulus nisi obseruatis conditionibus a domino dictis? Ref. Ly. q̃ sic, secundum statum communem fidelium obseruando mãdata. Alio modo secundum statum ad perfectionem tendentium cum obseruatione consiliorum, & sic requiruntur conditiones positæ a Christo.

3 Dub. Quis est sensus primæ similitudinis? Resp. Ly. q̃ volens ędificare turrim. i. aggredi pfectionẽ euangelicam, sedens. i. quietus a tumultu passionum, computat sumptus. i. considerat si est promptus ad relinquendam omnia propter Deum, ne posquam posuerit fundamentum quod consistit in obseruantia mãdatorum, & non potuerit perficere, quia non habet promptitudinem supradictam, quod est primũ in statu perfectionis acquirendæ illudatur ab omnibus, quia non perfecit q̃ incepat.

Dub. Quomodo exponitur secunda similitudo? Resp. qui sup. rex. i. aggrediens perfectionis statum debet bene regere operationes suas & cogitationes suas, & habet committere bellum ad rapiendum sibi cœleste regnum si possit cum decem millibus & c. i. cum obseruantia decem mandatorum, sed quia non potest, quia rex cœlestis venit cum viginti millibus ad se exigens duplicem obseruantiã mandatorum. f. & consiliorum. Rogat ea quæ pacis sunt assentiendo regi cœlesti in obseruantia consiliorum quæ incipit ab euangelica paupertate, ideo concluditur quod qui non renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest Christi esse discipulus.

Dub. Quæ differentia est inter relinquere omnia, & renuntiare omnibus? Resp. Beda. q̃ paucorum perfectorum est relinquere omnia hoc est curas mundi postponere. Cunctorum autem fidelium est renunciare omnibus, hoc est sic tenere quæ mundi sunt, vt tamen per ea non teneantur in mundo.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI PLVRIMORUM martyrum.

Cum audieritis prælia. Luc. 21. c.

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suæ 33. die 20. Martij. in dominica palmarum.

HISTORICE.

Quære dominica 24. post Penthecosten, & in festo Gerualij & Prothasij.

DVbia soluenda hæc sunt.

1 Dub. An bellare sit licitum? Respon. S. Tho. 2. 2 q. 40. q̃ sic, dummodo cõcurrant. f. auctoritas principis causa iusta, & intentio bellãdi iusta, quia vt dicit Aug. contra Faustum, nocendi cupiditas, vlciscendi crudelitas implacabilis animus, feritas rebellandi, libido dominandi, & si qua sunt similia, hæc sunt quæ bellis iure culpantur.

2 Dub. An in die festo liceat bellum iustum exercere? Resp. qui sup. ar. 4. q̃ sic, si necessitas exposcat, sed absque necessitate non licet.

3 Dub. An clericis liceat bellare? Ref. qui sup. ar. 2. quòd non in propria persona possunt tamen ex auctoritate superioris interesse bellis non quidem vt ipsi propria manu pugnent, sed vt iuste pugnantibus spiritaliter subueniant suis exhortationibus & absolutionibus & alijs huiusmodi spiritualibus obuentionibus.

4 Dub. An liceat vti insidijs in bello iusto? Respon. qui sup. ar. 3. quòd non verbo, vt. f. aliqd promittatur hosti & non seruetur, vel quod sibi dicatur falsum, quia vt Amb. dicit in libro de officijs, Sunt quædam iura bellorum & fœdera etiam inter ipsos hostes seruanda. Facto autem licet insidijs vti. f. non aperiendo propositum nostrum hosti, quia vt dicit Augu. in lib. 83. quæstionum cum iustum bellum suscipitur vtrum apertè pugnet aliquis an ex insidijs nihil in iustitiam interest & probat auctoritate domini qui mandauit Iosuæ vt insidias poneret habitatoribus ciuitatis Hay vt habetur Iosuæ 6.

5 Dub. An liceat prædari in bello iusto? Resp. qui sup. q. 66. ar. 8. q̃ si illi qui prædantur habeant bellum iustum, licet prædari, & ea quæ capiunt efficiuntur eorum nec tenentur ad restitutionem, nisi propter prædam militarent, quia peccatum esset, vt dicit Augus. de verbis domini. Si vero habeant bellum iniustum illi qui prædantur rapinam committunt & ad restitutionem tenentur.

6 Dub. An mulieres sint exponendæ ad bellum? Resp. qui sup. in 4. lib. de regimine principum. c. 5. & 6. quod non, vt dicit. Aristoteles in 2. Politico. respondendo argumentis Socratis & Platonis.

IN COMMVNI PLVRIMORUM martyrum.

Descendens Iesus de monte. Luc. 6.

Historia huius Euangelij facta est anno Christi 31. die 14. Iulij. in die Lunæ.

HISTORICE.

E monte quodam cum descendisset dominus in campestribus existens suis cum discipulis ac plebis maxima multitudine quæ ex illis aduenerat partibus vt eius hauirent doctrinam & consueta ægritudinum reportarẽt remedia, suos intuens discipulos beatos fore aiebat medicos esurientes & flentes, quoniã cœlorum cõsequerentur regnum satiatiq; habirent ac futuro in tempore riderent. Et ipsos quoque fore beatos cum eius ob nomen odirentur, diuiderentur exprobrarentur, ac iudicio omnibus fierent, nam iussit vt tali lætarentur tempore cum eox in cœlo, quàm plurima præstolaretur merces.

HAec sunt dubia declaranda.

1 Dub. Quid egerat dominus in monte? Resp. q̃ vt habetur Luc. 5. c. quòd pernoctauit in oratione Dei.

2 Dub. An solus in monte fuerit? Ref. qui sup. quòd ibi ex discipulis duodecim elegit Apostolos cum quibus de monte descendit.

3 Dub. In quo loco campestri steterit? Resp. Ly. q̃ in aliqua parte montis planiore, quæ hic dicitur locus campestris.

4 Dub. Quis erat ille mons? Resp. Magister hi stor. schol. quòd non multum interest scire, an sit mons Thabor, seu alius mons in Galilæa.

5 Dub. Cum Euangelista dixerit ab omni Iudæa, cur post dicit & Hierusalem cum Hierusalem sit in Iudæa? Ref. quia Hierusalem erat ciuitas regalis & aliquis potuisset credere, q̃ ab ea nullus veniisset, ideo eum nominauit.

6 Dub. De qua maritima intelligit? Respond. Beda. quòd de ea quæ a mari magno cognominatur.

7 Dubi. Cur primo dicit vt audirent illum, & post vt sanarentur a languoribus suis? Resp. Theophilus. q̃ primo dicit quod pertinet ad animarum medelam, & post ad medelam corporum.

8 Dub. An omnes essent infirmi, quia dicit vt sanarentur &c. Resp 6. Lyra quòd non, sed illud dicitur solum de illis qui erant inter eos infirmi.

9 Dub. Quomodo virtus Christi exibat ab eo Resp. qui sup. quòd exibat sicut effectus exit a causa non quod relinqueret Christum, & transiret ad alios, sed in eo existens sanabat infirmos.

10 Dub. Quomodo sanabat omnes si non omnes erant infirmi? Respon. quia omnes indigebant sanitate corporis vel animæ.

11 Dub. Cur dicit, quod eleuauit oculos? Ref. Amb. q̃ & si in humili stabat tamen eleuauit oculos. Eleuare autem oculos aliud non est, nisi interius lumen aperire.

12 Dub. Cur potius eleuauit oculos in discipulos

Universidad de Deusto
Biblioteca

pulos quàm in alios? Resp. Beda, quòd vt his qui verbum intenta cordis aurę percipiunt latius sąporis intimi lumen aperiat.

13 Dub. Vtrum iste sermo de beatitudinibus sit ibidem cum illo qui a Matthæo scribitur 5.c. Resp. q de hoc sunt duę diuersæ opiniones, quarum quælibet est sustentabilis. Nam dicentes quod est idem sermo dicunt quod ea quæ vnus Euangelista omisit alius suppleuit. Qui vero dicunt, quòd sunt diuersi sermones, dicunt quod non est inconueniens quod Christus suos sermones fecerit de eadem materia in diuersis temporibus qui eodem modo incipiant & terminentur. Magister tamen histo. scho. dicit quod non multum interest, hoc si est idem vel diuersus sermo.

14 Dub. Cum Mat. 5. dicatur. Beati pauperes spiritu, cur hic dicitur pauperes solum? Resp. Cirillus. quòd in Euangelio Matthæi intelligitur pauperes spiritu humiles, hic autem intelligit pauperes. i. diuitias contemnentes.

15 Dubit. An indifferenter omnes pauperes sint beati? Resp Basil. q non omnis quem paupertas præmit beatus est, sed qui Christi præceptum mundanis præcluerit operibus, plures enim pauperes sunt in substantia, auarissimi autem secundum affectum.

16 Dub. An sola paupertas mereatur regnum Dei? Resp. Eusebius. q cum regnum cœlorum in multis gradibus honorum cõsideretur. Primus gradus scandentium est eorum qui diuino instituti colunt paupertatem, tales autem fecit eos qui primo effecti sunt eius discipuli ob hoc in eorum persona dicit, quia vestrum est regnum Dei.

17 Dub. Cur post paupertatem ponit esuriẽ? Respon. Cirl. q eo, quia postquam mandauit paupertatem coleye, ea quæ consequuntur inopiam coronat honoribus. Contingit enim paupertatem colentes necessariorum incurrere defectum, & vix acquirere victum, ideirco non finit discipulos super hoc pusillanimes fieri.

18 Dub. Quomodo intelligitur. Beati qui esuriẽ? Resp ō, qui sup. i beati qui castigatis corpus vestrum & seruituti subiectis qui in famę & siti verbo operam datis, quia cœlestium tunc gaudiorum habebitis vberrate perfrui.

19 Dub. Quomodo saturabuntur? Resp. q vt dicitur. Ps. 16. Satiabor cum apparuerit gloria tua. vide dubio præcedenti.

20 Dubitatur. An omnes flentes sint beati? Respond. qui supra. quòd non, quia flere est commune fidelibus & infidelibus, sed eos qui pœnæ sunt lachrymantes, propter odium mundanorum.

21 Dubitatur. Cur post esuriem ponit fletum? Respond. Cirillus. quòd inopiam consequitur non solum defectus rerum ad delectationes facientium, sed etiam depressus vultus propter mestitiam.

22 Dub. Quod præmium est ridere? Ref. Basilius, quòd non intelligit risum per mandibulas sonum, sed meram & impermixtam cuiusdam tristitiæ alacritatem.

23 Dub. Quid boni potest esse in fletu? Resp. Chry. q magnum quid secundum Deum tristitia est, & impetrat ei pœnitentiam in salutem, vnde Paulus cum non haberet suos defectus flere, pro alienis lugebat.

24 Dubitatur. Quid prodest fletus noster his pro quibus flemus? Respondi quod & si nihil proficimus his pro quibus flemus, tamen proficimus nobis metipsis, nam qui sic aliena deflet non præteribit inflebiliter sua delicta.

25 Dub. Cur dicit beati estis cum vos oderint &c. Resp Beda quòd licet beatus sit qui præmissa propter Christum pati desiderat, multo tamen beatior est qui has virtutes inter aduersa seruare non trepidat. Ideo tales appellat beatos.

26 Dubitatur. Quid nobis nocet odium hominum? Respond. quòd in se non nocet, sed cum homines ex odio prorumpunt in facta aduersus nos.

27 Dub. Quomodo separant? Respon. Beda. q quando a synagoga expellunt.

28 Dub. Quomodo exprobrant? Resp. qui sup. q quia exprobrant nomen crucifixi.

29 Dub. Quod nomen eorum eiiciunt tanquã malum? Resp qui sup. q in hoc nomen Christianorum significat quo a ludæis Gentilibus que sæpissime quantum ad ipsos memoriæ abrasum & ab hominibus est abiectum.

30 Dub. Cur dicit propter filium hominis? Respon. qui sup. quia nulla existebat causa odii, nisi propter filium hominis, quoniam. f. credentes nomen Christi suum cognomen facere voluerunt.

31 Dub. Cur dicit gaudete &c. Ref. q quia dicebant eos ab hominibus infectãdos. Ideo ẽt docet in hoc vltra homines esse beandos.

32 Dub. Cur nõ dicit quãta sit merces? Ref.

Damascenus, quia illa quæ mensurari vel numerari possunt terminate ingeruntur, q autẽ ex quadam excellentia omnem transcendit mensuram & numerum indeterminate dicitur magnum & multum, puta, quia multam diuinus esse Dei misericordiam.

33 Dub. Cum Lucas non ponat nisi 4. beatitudines, cur Mat. 5. dicuntur esse octo? Ref. San. Tho. 1, 2. q. 69. ar. 3. q Lucas narrat sermonẽ factum ad turbas. Et ideo ponit beatitudines secundum capacitatem turbarum quæ solam voluptuosam & temporalem ac terrenam beatitudinem nouerũt. Vnde dominus per 4 beatitudines quatuor excludit quæ ad prædictam beatitudinem pertinere videntur. f. abundantiam exteriorum bonorum, cum dicitur. Beati pauperes & bonum ciborum & potuum cũ dicit. Beati qui esuritis. Item cordis iucunditatem cum dicit beati qui nunc fletis. Item exteriorum hominum fauorem dicens. Beati eritis cum vos oderint homines.

34 Dub. quot sunt beatitudines? Resp. qui sup. q sunt octo, licet octaua videatur quædam cõfirmatio & manifestatio omniũ præcedentiũ.

35 Dub. quæ sunt iste octo beatitudines? Ref. qui sup. q prima est paupertas spiritus. Secũda mansuetudo seu mititas. Tertia luctus. Quarta esuries iustitiæ. quinta misericordia, seu exhibitio misericordiæ. Sexta munditia cordis. Septima pax. Octaua persecutionem passi propter Christum.

36 Dub. quia in sacra scriptura ponuntur aliæ beatitudines, quia Ps. 1. dicitur. Beatus vir q non abiit in consilio impiorum, & Prouer. 3. Beatus vir qui inuenit sapientiam & Iob 5. beatus vir qui corripitur a domino? Resp. qui sup. q necesse est omnes beatitudines quę ponuntur in sacra scriptura ad istas reduci, vel quantum ad merita, vel quantum ad præmia, quia necesse est quod omnes pertineant aliquo modo ad vitam actiuam vel ad contemplatiuam. Vndecum dicitur. Beatus vir qui nõ abiit in consilio impiorum pertinet ad munditiam cordis, quod autem dicitur. Beatus vir qui inuenit sapientiam pertinet ad præmium sapientiæ beatitudinis. Et quod dicitur beatus vir qui corripitur a domino pertinet ad beatitudinem luctus, & idem patet de omnibus aliis quæ possunt induci.

37 Dub. An præmia correspondentia prædictis beatitudinibus pertineant ad hanc vitam vel ad aliam? Resp. qui sup. art. 2. q inchoãtur in hac vita, & perficiuntur in alia.

38 Dub. Cur præmium primæ beatitudinis ponitur & octauæ? Resp. qui sup. in 3. sen. dis. 34. q. 1. ar. 3. quòd quia ista iustitia est manifestatiua omnium præcedentium, ideo speciale sibi præmium non redditur, sed redditur ad caput. f. ad præmium positum in prima beatitudine, vt per hoc ostendatur quod omnium beatitudinum ei præmia debentur.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI PLVRIMORUM martyrum.

Videns Iesus turbas. Mat. 5. c

Historia huius euangelij facta est anno Christi 31. die 14 Iulij. in die Lunæ.

HISTORICE.

Turbas dominus prospectans conscendit montem aperto itaque sedens orẽ suos admonebat discipulos dicens spiritu pauperes beatos fore, ac mites flentesq; ac iustitiæ sitientes misericordes quoque corde etiam mundi, ac pacis amatores, ac propter iustitiæ virtutem paterentur, quomodo regnum pro præmio eę lorum, terreq; possessio consolatio, saturitas misericordia, Dei visio, filiatio eius eis daretur, vtque gauderent, lætarentur etiam cum ex eis copiosum accepturi forent præmium.

HOrum ponentur solutiones dubiorum.

1 Dubit. Cur dominus visis tot turbis ascendit in montem? Ref. Aug. de consensu Euang. q vt cui taret multas turbas, & vt solis discipulis loqueretur.

2 Dub. Cur dicit Euangelista quòd aperuit os suum? Resp. Remig. quòd vt demonstraret magna esse quæ dicebantur.

3 Dub. Cur post paupertatem loquitur de mitibus? Resp. Amb. quia non prodest carere secularibus nisi quis fuerit mitis.

4 Dub. qui dicuntur mites? Respon. Aug. q illi qui cedunt improbitatibus & non resistunt in malo, sed vincunt in bono malum.

5 Dub. quæ differentia est inter mitem & mansuetum. Ref. S. Th. super Ps. 24. quòd mitis dicitur qui semper fuit sine ira, sed mansuetus qui de feritate reducitur ad hoc.

6 Dubitat. quam terram possidebunt mites.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Rñ. Amb. q̃ illã de qua dicitur in Psalm. 141. Portio mea domine sit in terra viuentium.

7 Dub. Cur promittit mitibus quod possidebunt terã? Resp. Chry. in homel. q̃ dominus spiritualibus sensibilia immiscuit, quoniã experimatur qui mitis est omnia sua perdere, ideo dominus contrarium promittit.

8 Dub. De quibus est lugendum? respond. Hilarius q̃ lugere debemus peccata vetera & non contumelias vel damna.

9 Dubita. Cur post fletum ponitur esuries iustitiæ? Respon. Ambr. super Luc. q̃ sicut eger cum in graui morbo est non esurit ita peccator ante quam desicat peccata est eger & non esurit. Cum autem defleuerit iam nõ est eger & incipit esurire.

10 Dub. quid est esurire iustitiã? Respon. Hier. vt nunquam nos satis iustos, sed semper esurire iustitiæ opera intelligamur.

11 Dub. quid est sitire iustitiam? respon. Chry. super Matth. nũ, quod scientiam eius acquirere cupiens dicitur eum sitire.

12 Dub. Cur ponitur pro præmio qñ saturabuntur? Respõ. qui supra. qñ maiora erũt præmia Dei q̃ sanctorum desideria.

13 Dub. Cur post iustitiam tractat de misericordia? Respon. Glo. quia iustitia sine misericordia crudelitas est, & misericordia sine iustitia dissolutio, nec vna ab altera separari debet.

14 Dub. quis dicitur misericors? respon. Remigius. quòd qui alterius miseriam quasi suam re putat.

15 Dub. Cur solũ pmittit misericordiã p̃ præmio misericordibus? Respõ. Chry. in hom. q̃ videtur esse æqualis retributio, sed etiã multo maior, non enim est æqualis humana misericordia & diuina.

16 Du. An nõ misericordes misericordiam cõsequent? Rñ. Hilarius quòd deus suã misericordiam est solis misericordibus præstiturus.

17 Dã. Cur post misericordiam ponit munditiã cordis? Respõ. Chryso. in homel. quia multi misericordiam impendunt qui tamẽ impudice viuũt. Et ió vult quòd sint mundo corde.

18 Dubitatur. qui dicuntur mũdi corde? Rñ. q̃ supra. quòd hi q̃ i vniuersalem virtutem possident vt nullius sibi malitiæ conscii sint.

19 Dub. quia non vt maior remuneratio videre deum q̃ consequi eum misericordiam? Resp. glo. quòd est maior remuneratio Sicut qui in curia regis non solum prandent, sed & faciẽ regis uident.

20 Dub. Cur post munditiam ponit de pacificis? Respon. Amb. super Luc. quoniam cum interiora omnia sunt vacua ab omni labe peccati, nec dissensiones contentionesq; ex affectu prodeũt, tũc pax incipit vt alijs seratur.

21 Dub. Qui dicuntur pacifici? Respond. Hier. q̃ hi qui primum in corde suo, deinde & inter fratres dissidentes faciunt pacem.

22 Dubi. An alio modo possimus vocari filij Dei quam per pacem? Respõ. Hilarius q̃ non aliter transire in nũcupationem familiæ Dei possumus nisi fraternę inuicem charitatis pace viuamus.

23 Dub. Quam ampliorem dignitatẽ habent pacifici ab alijs? respon. Glo. q̃ maximum sicut q filius regis dr̃ in domo regis sũmus est.

24 Dub. Cur post pacẽ ponit persecutio? Rñ. Chry. in homel. ne aliquis æstimaret q̃ semp pacem sibi quærere sit bonum.

25 Dub. Qui persecutionem dicuntur pati p̃ter iustitiã? Respon. qui supra qui pro omnibus virtutibus animam ponunt.

26 Dub. Cur dicit pp iustitiam? respon. Hier. qñ multi propter sua peccata persecutionẽ patiuntur & non sunt iusti.

27 Dub. Cur non ponit a quibus pſecutionẽ deberent pati. rñ. Chry. sup Matth. q̃ nõ posuit scriptura pſonas pſequentiũ, sed solã causam persecutionis vt non aspicias quisnã persequitur, sed propter quid.

28 Dub. Cur nõ ponit cuilibet beatitudini p̃ præmio regnũ cœlorum? Respõ. Chrys. in homel. quòd cum dicit consolabuntur misericordiam consequentur &c. huiusmodi per hæc vniuersa nihil aliud quam regnum cœlorum occulte insinuat: vt nihil sensibile expectes.

29 Dub. Cur iste beatitudines ponuntur in numero septenario? Rñ. Aug. qñ his septem gradibus congruit operatio spiritussancti septiformis quã Esaias describit, sed ille a summo: Hic homo de imis ad similitudinem Dei ascensurus. In his prius est timor, qui congruit humilibus de quibus dicitur beati pauperes spiritu, idest non alta sapientes, sed timentes. Secunda est pietas quæ conuenit mitibus, qui enim piæ quærit honorat. non reprehendit non resistit quod est mitem fieri. Tertia est scientia, quæ conuenit lugentibus, qui didicerunt quibus malis nunc vincti sunt: quæ quasi bona petierunt. Quarta quę est fortitudo congruit esurientibus & sitientibus, quia desiderantes gaudium de veris bonis laborant a terrenis cupientes auerti. Quinta consilium conuenit misericordibus, quia vicium remediũ est tantis malis erui dimittere alijs & dare. Sexta est intellectus & conuenit mundis corde, qui purgato oculo possunt videre q̃ oculus non vidit. Septima est sapientia quæ cõuenit pacificis in quibus nullus motus est rebellis, sed obtemperant spiritui.

30 Dub. Quę differentia est inter maledicere, & malum dicere? Respond. qui supra q̃ aliter est maledictum iactatum cum contumelia coram illo qui maledicitur. aliter cum absentis fama lædit̃.

31 Dub. Quid est persequi? Resp. qui supra. q̃ est vim inferre, vel insidijs appetere.

32 Dub. Cur dicit mentientes propter me? Respon. Chrys. super Matth. quia vt blasphematus sit beatus duo conuenire debent, vt & mẽdaciter blasphemetur, & propter deum. Alio quin si vnum desuerit non est beatitudinis merces.

33 Dubitatur. An debeamus quærere vt male dicant nobis quatenus tantam mercedem habeamus? Respon. Greg. super Ezechiel. quod non debemus linguas detrahẽtiũ excitare ne ipsi pereant excitatæ, tamen per suam malitiam debemus æquanimiter tolerare, vt nobis meritum crescat.

34 Du. Cur dicit gaudete & post exultate? tñ. glo. quasi diceret: gaudete mente, & exultate corpore.

35 Dubitatur. De quibus cęlis intelligit cum dicit merces vestra est in cœlis? Resp. Augustinus dicens, nõ hic puto dici cœlos superiores partes huius visibilis mũdi. Nõ enim merces nostra in rebus visibilibus collocanda est sed in cœlis dictum puto in spiritualibus firmamentis, vbi habitat sempiterna iustitia.

36 Dubitatur Quia videtur quòd non debeamus tolerare maledicentes, quia Eccles. 41. dicitur cura habere de bono nomine? Resp. Gregorius super Ezechielem, quod aliquando detractores debemus compescere, ne dum de nobis mala disseminant, eos qui audire nos ad omnia poterant corda innocentium corrumpant.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI PLVRIMORVM Martyrum.

Attendite a fermento phariseorum Luc. 12. ca p.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 32. die. 15. Iulij in die Iouis.

Historicæ vt in communi vnius martyris. Nihil opertum.

Sta dubia occurrunt exponenda.

1 Dubitatur. cur dominus dixit prędicta verba? Resp. Cyrillus qui Iudæi cauillatores erant ob hoc Christus ab eis sibi cauere admonebat discipulos.

2 Dubitatur. Cur aliquando laudatur fermẽtum & aliquando vituperatur? Respon. Gregorius Nazanzenus, quod fermentum laudatur quando est tanq̃ efficiens panẽ vitalem. Quã do vero vituperatur est significans vetustam & acidam malitiam.

3 Dubita. Cur vocat dominus fermentũ hypocrisim? Respon. Beda, quia sicut modicum fermentum totam farinæ massam corrumpit, sic simulatio animum tota virtutum sinceritate & veritate fraudabit.

IN COMMVNI PLVRIMORVM Martyrum.

Sedente Iesu super montem oliuarum Matt. 24. c.

Historia huius Euang. facta est anno Christi 33. die 22. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Vide in festo sanctorum Gerualij & Prothasij & in communi plurimorum martyrum. Cum audieritis prælia.

HEAc sunt dubia.

1 Dubit. Cum signa quę dominus hic prænũtiat iam venerunt quia est qđ nõ venerũt adhuc hi qui seducere debent? respon. q̃ hæc fuerunt signa plagarũ diuinitus illatarũ.

2 Dub. Quid volunt scire discipuli cum quærunt quando hæc erunt &c? Respondet Hiero. q̃ tria scilicet. Quo tempore Hierusalem destruenda sit. Secundo quo tempore Christus venturus est. Tertio quo tempore consummatio sæculi sit futura.

IN COMMVNI PLVRIMORVM Martyrum.

Væ vobis qui ædificatis. Luc. 11. cap.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hæc verba dicit dominus anno ætatis suę. 31. die. 1. decembris in die Iouis.

HISTORICE.

Legisperitis cæterisque Iudæorum principibus inuectiuam dominus ingerit q̃ prophetarum edificarent monumenta, quos tamẽ eorum neci tradidissent genitores, eos illorum operibus afferens præbere consensum, quia quos illi trucidarunt, illis hi sepulchra fabricarent ideoq; eis sapientia comminata est q̃ ꝓphetas apostolosq; ad eos missos tecto adij cerent: vt omnium eorum sanguis effusus a sæculi principio ab Abel vsque ad eum quem Zacharias effudit altare inter & edem, ab eorum requireretur manibus, in eos & inuctus est dominus quòd sapientiæ quidem tulissent clauem, nec tamẽ introijssent, quin & ingredi alios prohibuissent volentes. His autem commoti aduersus eum instantes eius voluerunt opprimere verba insidijs eum cupientes circũuenire, vt ex suis aliqua valerẽt decerpere verba argutione digna vt eum accusarent.

1 DVbia hæc sunt.

Dub. Cur dominus dixit prædicta verba? Respoo. Cyrillus q̃ eum supra reprobauerit ontro sum legis peritorum officinam nunc induxit communem inuectiuam in eum ctos principes Iudæorum dicens, Væ vobis.

2 Dub. Cur redarguit eos dominus de sepulchris ædificandis cum sepultura sit opus misericordiæ? Respon. Ambrosius quia edificando sepulchra prophetarum patrum iuorum facta damnabant. Emulando autem paterna scelera in seipsos sententiam retorquebant. non. n. edificatio, sed emulatio loco criminis estimat.

3 Dub. Quomodo edificando testificabãtur, &c. respond. Beda quòd simulabant quidem se ob fauorem vulgi captandum patrum iuorum horrere perfidiam, memorias prophetarum qui ab eis occisi sunt magnifice ornando, sed ipso opere testificantur quãtũ paterne nequitie consentiant iniurijs agendo dominũ a prophetis pronuntiatum.

4 Dub. Quæ est sapientia Dei? Respõ. Ambr. quòd est Christus.

5 Dubita. Vbi habetur quod dixerit hoc Christus. Respon. Ambro. quod Mat. 23. cum dicit. Ecce ego mitto ad vos prophetas sapientes, & scribas &c.

6 Dub. Quæ est clauis scientiæ? Rñ. Cyrillus, quod est ipsa lex, vel auctoritas docendi vt dicit Lyra.

7 Dub. Quomodo ipsi obstulerunt clauẽ sapiẽtiæ? Rñ. Cyrillus quod decebat legisperitos quasi indagantes legẽ Moysi & dicta prophetarum referare quodammodo populo Iudæorum tantas notitie Christi quæ clauis sapientie dicitur.

8 Dub. Quomodo ipsi introierunt? Rñ. qui supra. quia non declarabant populo quæ in lege pertinebant ad Christum, nec ipsi in eum credere voluerunt.

9 Dub. Quomodo alios intrare ꝓhibuerunt? Respon. qui supra, quia derogabant diuinis miraculis & contra eius dogmata clamabant quid eum auditis, non permittemus homines credere in Christum a lege promissum.

10 Dub. Cur pharisei inceperunt grauiter instistere? Respon. Beda. quod vt attestantur vera perfidie & simulationis ac impietatis sue crimina.

11 Dub. Quid est insistere? Rñ. Cyrillus quòd hic sumit ꝓ instare vel mordere vel lædere.

12 Dub. Cur hoc faciebãt? Rñ. Lyra. vt eũ turbarent & obstupefacerent, quia conturbati minus præsident.

13 Dub. Quid est os opprimere? Rñ. Theoph. id est prouocare eum ad dicendũ aliquid vñ posset damnari & quòd nunc dicit opprimere post dicit capere vel rapere aliq̃d ex ore eius nã interrogabant eũ nũc de lege vt arguãt eũ quasi blasphemũ obloquẽtem de Moyse, Nũc vero de Cæsare vt accusent eum tanquam infidiosum & hostẽ maiestatis Cæsareæ. quo ad modũ post accusarũt eum coram Pilato.

Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI PLVRIMORVM / Martyrum.

Qui vos audierit me audit. Luc. 10. c.

Hęc verba dixit dominus anno ætatis suæ. 31.

HISTORICE.

Discipulis quos prædicatũ dñs mittebat aiebat quòd eos qui audirent aut spernerent se eumq; qui ipsum mandasset audiri & sperni. Septuaginta duobus itaque reuersis gaudenterque narrantibus quemadmodum eius in nomine subijcerentur demonia. Respondit ad fulguris instar cœlo cadentem Sathanam se intuitum fuisse, Eis vero dedisse potestatem cuncta super venenata animalia ac omnem hostis virtutem calcandi nec quicquam eis posse

posse nocere. Monuit vero vt nequaquam de spirituum subiectione lętarentur, sed potius, q̃ eorum in cœlis scripta forent nomina.

Occurrunt hæc dubia.

1 Dub. Cur dominus dixit prædicta verba? Respon. Beda. quod ne quis crederet quod tantummodo ciuitates vel personæ quæ dominum in carne videntes spernebant pœnas paterentur & non alij qui hodie quoq; euãgelij verba despiciãt, ideo discipulis ait. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit me spernit.

2 Dub. Quomodo audientes discipulos audiebant Christum? Respon qđ quia doctrinã habitam a Christo prędicabant.

3 Dub. Quomodo spernentes discipulos spernunt Christum? Respon. quoniam spernentes missos spernunt & mittentem.

4 Dub. Cum astantes ad prædicationem discipulorum omnes audirent qui non erãt surdi, quitamen omnes non credebant, ergo pariter omnes tales audiebant Christum? Respon. quòd illi audiebant quidem si non erant surdi. Sed hic non accipitur audire ita communiter, sed pro audire eũ obseruatione credulitatem. Esa. 1. dicitur si audieritis me bona terre comedetis.

5 Dub. Quomodo spernentes Christũ spernebant patrẽ? rñ. Beda. q̃ in discipulo magister auditur & in filio pater honoratur.

6 Dub. Vbi reuersi sunt. 72. discipuli? Rñ. q̃ de prædicatione ad quam eos miserat, vt habetur ante hoc euangelium.

7 Dub. De quo gaudebant discipuli? Rñ. Cyrillus, qui magis videbantur gaudere quod facti sunt miraculorum autores quam quod facti erant prędicationis ministri.

8 Dub. Quomodo demones eis subiiciebantur? Respon. quia ad imperium eorum exigebant ab obsessis corporibus.

9 Dub. Cur dicunt in nomine tuo? Resp. quia ad inuocationem nominis Christi exibant.

10 Dub. Cur dominus dicit videbam Sathanã &c? Respõ. Greg. 24. moral. qđ mire dñs vt in discipulorum cordibus elationẽ ꝓmeret iudicium ruine retulit quod ipse a magistro elationis accepit, vt discipulos auctore superbiæ discerent quid de elationis vitio formidarent.

11 Dub. Quid est Sathanas? Respon. Basilius, quòd sathanas hebraice latine dicitur aduersarius quia aduersatur bono sed diabolus dicitur eo quod cooperatur nobis in malo & accusator sit, natura eius est incorporea, locus aereus.

12 Dub. Cur dicit videbam & non video? Respond. quia vidit quando corruit.

13 Dub. Quid est fulgur? Respon. q̃ est ꝓprie lux emissa quando per tonitruum franguntur nubes & tonat.

14 Du Cur diabolus dicitur sicut fulgur? Respon. Titus, quia natura fulgidus erat vt fulgur, sed factus est tenebrolus propter affectum.

15 Dub. Quam potestatẽ dedit eis dominus? Respon. Titus, quod hoc potest intelligi ad literam, quia nec vipera nocuit Paulo, nec venenum Ioanni, nec draco Marth. & sic de aliis Vel spiritualiter quia conculcarunt & conculcare fecerunt serpentem antiquum ab adorantibus Christum qui serpens alias per vniuersum orbem colebatur & tamen nihil nocebat apostolis quantum ad eorum salutem.

16 Du. Cur post serpentes ponit scorpiones? Rñ. Beda quia serpẽtes dente & aperte feriũt Scorpiones autem cauda & clanculo.

17 Dub. Cur dicit & super omnem virtutẽ inimici? Resp. Chry. q̃ ne putaremus hoc solum dici de bestiis.

18 Dub. Cur dicit. verumtamen in hoc nolite gaudere? Respõ. Titus, quia lętitia eorum inanem gloriã sapiebat. Gaudebant. n. quòd quasi sublimes effecti terribiles & hominibus & demonibus erant.

19 Dub. Cur non debent gaudere de subiectione spirituũ? Rñd. Beda. quia spiritus ejicere si cut & virtutes alias facere interdum non est eius meriti qui operatur, sed inuocatio nominis Christi hoc agit ad condemnationem eorum qui inuocant vel ad vtilitatem eorũ qui vident & audiunt.

20 Dubitatur. Cum psal. 88. scribatur. In nomine tuo exultabunt tota die, cur non vult q̃ lętentur? Respond. Cyrillus, quia ad eius maius gaudium erigit cum dicit gaudete, & exultate.

21 Dub. Quomodo scripta sunt nomina sanctorum in cœlis? Rñ. q̃ non incausto, sed memoria dei & gratia scribuntur.

22 Dub. Cur dñ q̃ scripta sunt in cœlis? Rñ. Bilius qñ quidem sunt qui non scribuntur in cęlis, sed secundum Hieremiam in terra

¶ Aliis sensibus mystici non exponitur ratione dicta in prologo.

IN

IN COMMVNI PLVRIMORVM Martyrum.

Respondens Iesus dixit, Confiteor tibi pater. Matt. 11. cap.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 31. die 15. Decemb. in die Veneris.

HISTORICE.

Pharisæis respondens dominus aiebat se genitori cæli terræq; dño confiteri qñ hæc sapientibus prudétibusq; occultasset & paruulis nota fecisset sicut placitũ ei fuerat cũctaq; sibi eodẽ a patre restatus est tradita fuisse cũ soli pater natusq; agnoscant, vel si cui reuelatũ a filio fuerit. Cunctos vero qui laboribus fessi essent inuitabat quatenus ab eo reficerẽtur. Iubebat etiam vt suum ferrent iugũ, & vt mites humilesq; redderentur ab eo discere satagerent quatenus eorum requies daretur animabus: suaueq; suũ existere iugũ & leue onus.

DVbijs, quæ occurrunt, satisfaciendum est.

1 Dubit. Quibus respondit dñs? Respõ. Chrysqd pharisæis quibus exprobauerit q eum non recipiebant quem tamen gentilitas prona suscipere debebat.

2 Dub. Cur confiteatur cũ nullũ fecerit peccatum? Respon Beda. q cõfessio non semper pœnitentiam sed gratiarum actionem significat vt confiteor tibi, idest ad gloriam tuam declaro, vt dicit Lyra.

3 Dub. Cur dicit dominum cæli & terræ? rñ. Athanasius, q vt confucet errorem manicheorum dicentium vnum creatorem inuisibilium & alium visibilium, scilicet diabolum.

4 Dub. Quæ abscondit pater a sapientibus? Respõ. Amb. q mysteria fidei Christi.

5 Dub. Quibus sapientibus abscondit? Rñ. q supra. q a phariseis & scribis & a prudentibus doctis ab eis.

6 Dub. Quæ dita est inter sapientem & prudentẽ? Rñ. Theophi. q sapiens est qui docet. Prudens autem qui docetur.

7 Dub. Quibus paruulis reuelauit? Resp. qui supra. quod suis discipulis piscatoribus & rudibus malitia paruulis.

8 Dub. Cur abscõdit a sapiẽtibus qui ea melius intellexissent? rñ. qui supra. q non abscondit ea a sapientibus, sed ab his qui putant se esse sapientes & non sunt.

9 Du. Cur potius dixit reuelata fuisse paruulis, q̃ insipientibus? Rñ. Beda. q paruulos. i. humiles, oppositi sapientibus vt probaret se eum morem damnasse non acumen.

10 Du. Cur Christus gratias agit quod hęc mysteria fuerint abscõdita a phariſæis? Rñ. Chry. q non gratias agit de hoc: sed quia quod sapiẽtes non nouerant hi nouerunt.

11 Du. vt q pharisæi non recipientes Christũ nõ peccauerũt & ex quo abscondit eis mysteria eius: Rñ. qui supra. q deus non agit malũ: sed ipsi qui causam tribuerunt.

12 Dub. Cur abscondita fuerunt ab eis? Rñd. qui supra. quoniam iuxta Paulum quærentes proprium iustitiam statuere: iustitiæ Dei non sunt subiecti.

13 Dub. Cur dicit ita quia sic placitum fuit ante te? Rñ Greg. 25. moral. q in hoc vult ostendere quòd iniustum esse non potest quod placuit iusto.

14 Du. Cur hęc verba dixit discipulis suis? Rñ. Chry. q vt studio floreꝝ eos faceret, quoniam pharisæi exciderant propter proprium tumorem, vt discipuli timerent & manerent paruuli, quia hoc fecit eos reuelatione potiri.

15 Dub. Cur dicit omnia tradita sunt mihi a patre meo? Rñ. qui supra. qa dixerat cõfiteor, &c. vt non æstimes, quoniam ita gratias agit patri sicut si ipse sit hac virtute priuatus. ió dicit, omnia tradita sunt mihi a patre meo.

16 Dub. Cum ipse sit dñs omniũ quæ sunt illa quæ sibi tradita sunt? Respond. Hiero. quod non cœlum, & terrã, & elementa intelligenda sunt quæ ipse fecit & condidit: sed hi qui per filium accessum habent ad patrem.

17 Dubitatur. Nonquid spiritussanctus agnoscit filium? Rñ. sanctus. Tho. 4. contra gentiles cap. 25. q licet dicatur nemo nouit filium ni si pater, non tamen a cognitione filij vel ipse filius, vel spiritussanctus excluditur, quia dictio exclusiua quando induinis adiungitur nominibus personalibus respectu termini essentialis non excludit id quod idem est natura, quia solum excludit quod alienitatem importat, sed notitia absolute sumpta essentialiter accipitur. Et ideo communis est tribus, & ideo a notitia filij non excluditur spiritussanctus, sed magis includitur.

18 Dubitatur. Cur ergo dominus dicit nemo nouit filium &c. Respond. Chry. q in hoc later ter dominus ostendit eiusdem se esse substantiæ cum patre.

19 Dub. Quia vt qđ Deus pater sit homo, qa dicitur nemo cognoscit filium nisi pater? Resp. Lyr. quod ista dictio nemo capitur proprie, & sic nemo. i. nullus homo, & sic nõ capitur hic. Alio modo communiter, & sic nemo. i. nullũ suppositum naturæ intellectualis, & sic accipitur hic.

20 Dub. An hi quibus reuelat filius possint cognoscere patrem eadẽ cognitione qua eũ cognoscit ipse filius? Resp. Lyr. q non, quia non cognoscunt eum notitia comprehensionis, sicut filius.

21 Dub. Cur vocat laboratores vt reficiantur? Resp. Chrys. quia per ea quæ erant in desiderium sui discipulos constituerat ostendẽs ineffabilem virtutem suam, sed nunc eos uocat ad se dicens. Venite &c.

22 Dub. Qui sunt laboratores quos uocat? Resp. quod legis difficultatibus laborantes, & peccatis seculi oneratos.

23 Du. An sint grauia onera peccati? Resp. q vt habetur Zachariæ 5. c. peccata sunt grauia sicut plumbũ, & psal. 127 Iniquitates meę sicut onus graue grauate sunt super me.

24 Dub. Cur vocat oneratos peccatis? Resp. q non vt repetat noxas, sed vt soluat peccata.

25 Dub. An Deus indigeat talibus; quia vocat quia indigeat eorum gloria, sed quia vult eorum salutem.

26 Dub. Quo intelligitur, & ego reficiam vos? Resp. Raba. i. non solum exonerabo, sed interna refectione saturabo, vel dicit Chry. in omni quiete constituam.

27 Du. Cũ essent præsentes quos vocabat, quo volebat q venirent? Resp Remig venite non pedibus, sed moribus, non corpore sed fide. Ite enim est spiritualis accessus, quo quisque Deo appropinquat.

28 Dub. Quid est iugum Christi? Resp. Raban. quod est euangelium Christi, quod iudęos & gentes in vnitate fidei coniungit & sociat.

29 Dub. Cur vult vt tollamus eũ super nos? Respon. qui supra. i. q in honore habeamus, ne forte subtus ponentes. i. illud prauę contemnentes luculentis pedibus vitiorum conculcemus.

30 Dubit. Cur vult vt discant humilitatem & mansuetudiné? Resp. Aug. de verbis domini, quoniam si magnus esse vis a minimo incipere cogitas magnam fabricam constituere celsitudinis, de fundamento prius cogita humilitatis.

31 Dub. Cur dicit & inuenietis requiem animabus vestris? Resp. Chryf. q hoc maximum præmium, quia non alteri efficieris vtilis solũ sed teipsum requiescere facis, quia in futuro perpetua gaudebis requie.

32 Dub. Cur repellat de iugo dicens, q suaue est? Resp. Chryf. q ne formidaretur, quia dixerat onus & iugum. Ideo subdit iugum suaue, & onus leue.

33 Dub. quo iugum est suaue, cum ipsa dicat Matt. 7. arcta est via quæ ducit ad vitam? Resp. Aug. de uerbis domini. q omnia seua & immania prorsus facilia & prope nulla efficit amor.

34 Dub. Quomodo onus Christi sit leue? Respon. Hilar. quid ipso onere leuius? probatum fieri, scelere abstinere, bonum velle, malum nolle, amare omnes, odisse nullum, æterna cõsequi, præsentibus non capi, nolle inferre alteri quod sibi perpeti sit molestum.

¶ Aliis sensibus mysticis non exponitur, ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Nolite timere pusillus grex. Luc. 12. c.

Ista verba dixit dominus anno ætatis suæ 22. die 15. Iulii in die Iouis.

HISTORICE.

Discipulos dominus ueluti gregem pusillum hortabatur, vt timorem abiicerent cum eorum placuisset genitori eis contribuere regnum. Iussitq; ut eam uenderent pro conferẽdis eleemosinis quæ possiderent, utq; sibi sine culos nequaquam uetustatem timentes operarentur thesaurum, videlicet in celestib. minime defic entem, & nequaquam a furibus suscipiendum, aut demoliẽdum a tinea, quoniã vbi eorum consisteret thesaurus. ibi & ipsorum fixa persisterent corda.

1 DVbitari super præmissis posset. Primo cur dominus dixit prædicta uerba? Respondet Glos. quod cum supra ex cordibus discipulorum temporalium curam remouisset consequenter hic excludit ab eis timorem ex quo superflua cura procedit.

Dub. Cur uocat dñs discipulos pusillũ gregem? Rñ. Beda. quod ad comparationem maioris numeri reproborum.

3 Dub. Cur dicit quia complacuit, &c. Resp. Cyrillus vt non timeant, quia eum qui tam præciosa largitur qualiter pigebit erga eos clemen-

Universidad de Deusto
Biblioteca

elementiam exercere.

4 Dubi. Cum omnia reliquissent quid quod vendant? Respond. Beda, ut qui omnibus pro domino spretis, nihilominus pro labore manuum operantur, vnde & victum transigere & eleemosinam dare queant.

5 Dub. Quid intelligit per sacculos quos vult ut faciant? Resp. Lyr. sacculos. i. præparatoria bonorum operum.

6 Dub. Quomodo non ueterascunt? Respon. qui supra. quia eorum præmia sunt sempiterna.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Sint lumbi uestri præcincti. Luc. 12.

Hæc uerba dixit dominus vt in euangelio præcedenti.

HISTORICE.

Dominus discipulis vt eorum præcincti existerent lumbi præcepit. quodque ardentes manibus tenerent lucernas, ut his qui suum a nuptiis reuertentem prestolantur dominū similes essent quatenus cum pulsans affuerit ei dem indilate ianuam patentem reddant, quoniam si secunda aut tertia veniens uigilia eos sic uigilantes inueniat, ut discumbant efficiet eisq; ministerium exhibebit ac beatos faciet, vnumque ut mente retinerent monuit, patrē videlicet familias uigilaturum, si qua ingredere tur fur prænosceret horam, nec proprios perfodi sustineret lares, ipsi quoque sic semper parati permanerent, quoniam qua non præmeditantur hora aduētus filii aderit hominis.

VIdēdæ restāt dubiorū solutiones.

1 Dub. Cur dominus dixit prædicta uerba? Respon. Theophilus. quod ut discipulos ad sibi ministrandum inducat.

2 Dub. Quid sunt lumbi? Respond. q. lūbi spine dorsi adherent, in quibus est pruritus libidinis, & dicuntur lumbi carnis, sunt etiam, ut dicit Lyr. lumbi mentis. f. uoluntas & intellectus, ex quibus procedunt cogitationes male.

3 Dub. Quomodo sunt præcingendi? Respō. qui supra. i. coarctandi, & a malis cogitationibus, & a malis operibus.

4 Dub quid est habere lucernas ardentes? Respon. Theoph. i. habere lucem rationis ostendentes agenda & fugienda.

5 Dub. Cur primo vult vt lūbi præcingantur, & deinde lucernæ ardeāt? Resp. qui supra. quia primo quidem est operatio, deinde speculatio quæ est illustratio mentis.

6 Dub. Cur dicit, & lucernæ in plurali? Resp. qui supra, vt. f. duas lucernas habeamus ardentes. f. conceptum mentis iugiter in anima micantem quo nos illustremur, & doctrinā qua ceteros illuminamus.

7 Dub. Cū discipuli essent homines, cur vult vt sint similes hominibus? Respon. q. nō uult q. simpliciter sint similes hominibus, sed hominibus expectantibus, &c.

8 Dub. Qui sunt homines expectantes dominum, &c. Resp. Lyr. q. antiqui patres qui expectabant hominem in carne uenturum.

9 Dub. Quē debent discipuli expectare? Resp. qui supra, q. Christum venturum ad iudiciū.

10 Dub. Ad quas nuptias iuit dūs? Resp. Grego. in homel. quod ad cælum ascendēs supernam sibi multitudinem angelorum nouus homo copulauit.

11 Dub. Quando reuertitur a nuptiis? Respō. Theoph. q. uel in consummatione totius mūdi, uel etiam singulis horis, in consummatione vniuscuiusque ætatis.

12 Dub. Quando pulsatur? Resp. Greg. in homel. quod tunc cū iam per egritudines molestam esse mortem vicinam designat.

13 Dub. Quando ei aperitur? Resp. qui supra, q. quando eum quis cum amore suscipit.

14 Dub. Quis non vult sibi aperire? Resp. qui supra, quod ille qui exire de corpore trepidat, & eum quem contempsisse meminit uidere iudicem formidat.

15 Dub. Cur dicit q. præcingit se? Resp. Cyrillus. q. ut ex hoc percipiamus, q. similia nobis retribuet. dum succinctus præcinget.

16 Dub. Quomodo se præcinget? Respond. Orig. q. iuxta circa lumbos suos secundum Esaiam.

17 Dub. quid est eū præcingere? Resp. Gre. quod est ad retributionem se preparare.

18 Dub. Quid est facere eos discumbere? Resp. Theoph. f. omnino requiescere.

19 Dub. Quomodo transit? Resp. Greg. in homel. q. transire dicitur cum de iudicio ad regnum redit.

20 Dubitatur. Quid intelligit per secundam & tertiam uigiliam? Resp. qui supra. q. prima uigilia est pueritia. secunda adolescētia vel iuuentus, tertia virilis. quarta senectus.

21 Dubi. Cur non facit mentionem de prima uigilia sicut de secunda & tertia? Resp. Cyrillus, quia pueritia non punitur a Deo, sed uenia ri meretur. Secunda vero & tertia ætas debet obedientiam Deo & unam honestam ducere ad uoluntatem ipsius.

22 Dub. Cur non facit mentionem de quarta uigilia? Respon. quia continetur sub terra.

23 Dubitatur. cur ponit exemplum de patrefamilias? Respond. Greg. in homel. quōd ad excitandum nostræ mentis, defidiam etiam exteriora damna per similitudinem ad mediū deducuntur.

24 Dub. Quid significatur per furem? Respon. Theo. q. aduentus domini comparatur huic furi tāquam ex inopinato proueniens, ita q. illud exemplum non respicit furem absolute, sed horam quam eligit fur aliis incognitam.

25 Dubitā. Cur dominus uoluit horam mortis occultam esse? Resp. Greg. in homel. quōd vt dum illam præuidere non possumus ad illā sine intermissione præparemur. Vnde versus.

Lumbi præcincti tibi sint ardentesq; lucerna.
Non aliter poteris ad regna uenire superna.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Vigilate quia nescitis qua hora. &c.

Vide in festo sancti Syri.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Videte uigilate & orate. Mar. 13.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 33. die 12. Martij. in die Martis.

HISTORICE.

Vt uigilarent uiderent & orarent discipulos dñs admonebat, qm tēpus iudicii ignotū est. Hoīs exemplo qui proprios relinquens lares peregre proficiscens, seruis quidē suis, ut operibus pēssent iussit. Ostiario vero vt nocte vigil existeret. Discipulis igitur mandauit vt vigilarent, eā horā ignorarēt eius aduētus. serotina, videlicet an esset medi silentij, gallicā tus aut manē, ne ex insperato aduenies eos sopore inueniat resolutos, & nedum ipsis, sed hoc omnibus imperabat.

DVbia occurrunt hæc.

1 Dub. Quid vult dñs quod discipuli videant. Respond. q. d. videte oculis mentis, præcogitatæ vt semper sitis parati.

2 Dub. Cur uult vt oremus uigilantes? Resp. Theoph. quoniā multi uigilant, & noctes insomnes ducunt in prauitates.

3 Dub. quid significat parabola inducta? Resp. Bed. quōd ille peregre profectus est Christus, qui relinquit domum suam, ecclesiam corporaliter cum ad patrem victor ascendit, dedit autem seruis suis potestatem, &c. quia fidelibus suis concessa spiritus sancti gratia facultatem tribuit bonis operibus inseruiendi. Ianitori quoque præcipit vt uigilaret, quia ordini pastorum commisse sibi ecclesiæ curam iubet impendere, non solum aūt rectores, sed si deles oēs uigilare præcipimur ianuas cordiū custodientes ne antiqui hostis mala suggestio subintret, ne nos dominus dormientes inueniat. Vnde ex hac similitudine concludit. Vigilate quia nescitis.

4 Dub. Cur dicit sero, media nocte, &c. Resp. Theoph. q. sero finis existit, cū quis moritur in senectute media nocte in medio iunctutis. Gallicantu cū ratio completur in nobis, cum enim incipit puer secundū rationem viuere, tunc gallus in eo uoc feratur excitans a somno sensualitatis. Mane aūt pueritis est ætas, oportet enim omnes istos finem præscire, nam & puero cauendum est ne imbaptizatus pertranseat.

5 Dubitat. Cur dicit quod autem uobis dico omnibus dico. Vigilate? Respond. Lyra. post Aug. quōd non solum hæc dicebat tunc audiē tibus, sed omnibus qui erunt usque ad nouissimum eius aduentum.

¶ Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Vos estis sal terræ. Matt. 5.c.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 31. die. 14. Iulij in die Iouis.

HISTORICE.

Discipulis dominus aiebat ipsos terræ sal existere, quo euanescente nihil condiri ex eo valet, sed extra proiectum ab omnibus calcatur eos etiā sæculi lumen esse dixit, nullāq; in montibus sitam ciuitatem celari posse. Lucernam uero accēsam nequaquam sub modio occultant, sed ut cunctis luceat candelabro superponunt. Hortatus etiam fuit vt eorum claresceret

resceret lux penes homines quatenus eorum cernerent opera, & eorum glorificent genitorem, nec eum arbitrentur, vt legem aut prophetas solueret, sed quatenus adimpleret aduenisse. adeo vt iota aut apex unus pertäseat minime quousque compleantur uniuersa. Illũ autem in cœlorum regno ex minimis fore, q̃ ex his unum soluerit præceptis, aliosq; ad hoc induxerit. Eum uero qui operæ impleuerit ceterosque sic instruxerit eodem in regno magnum nominari.

DVbii is facti faciendum est.

1 Dub. Cur dominus dixit præ dicta verba? Respon. Chrysost. in home. quod quia excelsa præcepta discipulis dederat. d. beatos fore pauperes spiritu, &c. ne diceret qualiter poterimus ea seruare eos laudibus mitigat dicens. Vos estis sal terræ.

2 Dub. Cur dicit eos sal? Resp. Hila. q̃ sal, incorruptionem dat & saporẽ, in quibus aspergitur, sic apostoli per virtutem doctrinæ sapore virtutum inducunt, & æternitati corpora saliendo seruant.

3 Dubitatur. Cuius terræ sunt sal apostoli? Ref. Remig. q̃ hominum terrenorũ qui amando terram, terra vocantur.

4 Dub. An aliorum sint sal? Ref. Hie. q̃ per tales vniuersum hominum conditur genus.

5 Dubitatur. Cur dicit q̃ si sal euanuerit, &c. Respõ. qui supra. q. d. si doctor errauerit, quo alio doctore emendabitur.

6 Dubitatur. Quomodo uiri sancti infatuati mittuntur foras? Resp. glos. q̃ quia tales nulli usui apti sunt. Et ideo mittuntur foras ab officio docendi.

7 Dub. Quo calcantur ab hominibus? Respõ. Hilarius, quod de ecclesiæ prõptuariis eiecti pedibus incedentium conteruntur.

8 Dub. An omnes patientes ab hominibus calcentur ab eis? Ref. Aug. in home. quòd nõ, sed qui persecutionem timendo infatuatur. calcari enim non potest nisi inferior, inferior autem non est qui quamuis corpore multa in terra sustineat, corde tamen in cœlo fixus est.

9 Dubitatur. Cur prius uocat apostolos sal, & post lux? Ref. Chrys. super Matth. q̃ sicut doctores propter bonam conuersationem sunt sal qui populus conditur. Ita propter verbum doctrinæ sunt lux qua ignorantes illuminanẽ, prius autem est bene uiuere quam bene docere, & ideo postquam apostolos dixerat sal cõsequenter uocat eos lucem.

10 Dubita. Quo sunt lux mundi? Ref. Aug. i. hominum qui sunt in mundo.

11 Dubita. Quia videtur quod ante apostolos non esset lux in mundo? Ref. Hil. q̃ quia mundus extra cognitionẽ Dei positus erat obscurus tenebatur ignorantiæ tenebris.

12 Dubitatur. Quia cum essent & pauci & parui quomodo poterant lucere in toto mundo? Respõ. qui sup. quod de paruis eorũ corpusculis quocũq; incedebant lux tenebris ministrabatur.

13 Dub. Cur dicit non potest ciuitas abscõdi? Resp. Hier. q̃ ne apostoli absconderentur ob metum, sed tota libertate se proderent, docet eos fiduciam prædicandi.

14 Dubi. Cur non pôt talis ciuitas abscondi. Ref. Chrys. super Mat. quod non posset etiam si uellet, quia mons qui eam portat facit eam omnibus manifestam.

15 Dubitatur. Quid significatur per ciuitatem & montem? Ref. qui sup. quòd ciuitas ecclesia sanctorũ est. ciues sunt omnes fideles, ciuitas ista posita est super montem Christũ, de quo Daniel. 2. dicitur lapis abscisus sine manibus factus est mons magnus.

16 Dubita. Quid est modius. Resp. Aug. quod est quædam mensura.

17 Dub. Cur dat exemplũ de lucerna quæ accenditur? Resp. Chryst. in homel. q̃ vt eos inducat ad liberã prædicationẽ. q. d. Ego quidẽ lucernã accendi, uestri aũt erit studij eã manere ardentẽ non solũ propter uos, sed pp alios, qui illuminabuntur, & propter gloriam Dei.

18 Du. quid significat lucerna & eã accendẽs? Ref. Chrys. super Matt. quod lucerna est uerbũ diuinum, de quo dictũ est lucerna pedibus meis verbum tuũ, accendens eam sunt pater, filius & spiritussanctus.

19 Dub. an abscondere sub modio aliquid significet. Ref. Aug. q̃ ille sub modio lucernam ponit, qui lucem doctrinæ bonæ cõmodis tẽporalibus obscurat & tegit.

20 Dub. Quid significat ponere lucernã super candelabrũ? Resp. qui supra. q̃ qui corpus suũ ministerio verbi subiicit, vt superior sit prædicatio veritatis, & inferior seruitus corporis ille super candelabrum lucernam ponit.

21 Dub. cũ domus aliqñ habeat plures partes, quarũ una distinguit ab alia p parietes interpositos, qño lucerna põ ubiq; lucere? Ref. q̃ intelligit qd̃ oibus lucet ubi nõ est obstaculũ.

22 Dub.

21 Dub. Qũo lucet omnibus si inter eos aliquis est cæcus? Rñd. q̃ lucerna ꝙtum est de se luce. non est aũt ex defectu lucernæ q̃ nõ luceat cæco, sed cæcitatis q̃ etiam cæco luceat, quia lumine suo ipsum alijs demonstrat.

23 Dub. Quid significatur per domum? Resp. Aug. q̃ domus est ipse mundus propter id qd̃ superius ait. Vos estis lux mundi.

24 Dub. Cur dicit sic luceat lux vestra. Rñ. Hilar. quòd vt tali lumine moneat fulgere Apostolos vt ex admiratione corporis eorum deo laus impartiatur.

25 Dub. Cur dicit, vt videant opera vestra bona? Respon. Chrys. super Matth. q.d. sic illuminate docentes, vt non tantum uestra audiant verba, sed vt opera videant.

26 Dub. Cur addit, & glorificent patrem vestrum? Rñ. Aug. q̃ ne finem videretur constituisse in laudibus hominum, quas quærunt hypocritæ, qui quærunt placere solum hominibus, sed non referre in laudem dei.

27 Du. Cur dicit Nolite putare quòd veni soluere legem? Rñ. Chry. super Mat. q̃ pp duas causas. Primum vt discipulos his verbis ad suum prouocaret exemplum, vt sicut Noe omnẽ legem adimpleat sic & illi fluderent adimplere, deniq; futurum erat vt calumniarentur eũ Iudæi quasi legem soluentem priusquam incurrat calumniam calumniæ satisfaciat.

28 Dub. Cur dicit, sed adimplere? Rñ. Aug. qa vel vt addat aliquid quod minus habet vel vt faciat quod habet.

29 Du. An adimpleuerit ẽm vtrunq; sensum? Rñ. Chry. in homel. quòd sic cõplendo oia q̃ p pphetas dicta sunt & legẽ nihil transgrediendo legaliũ. Item iustificando p fidem q̃ lex per literam facere non valebat.

30 Dub. Cur ergo Iudæi dicebant eum contra legem facere? Rñ. Aug. quia non intelligebãt quæ agebat vt impleret legem arbitrabantur contra legem facere.

31 Dub. Quia vt quòd dominus destruxerit vetus testamentum, quia dedit nouũ, & ita non adimpleuit, sed destruxit legem? Respõ. Aug. contra Faustum. quod in veteri testamento figuræ erant futurorum quas rebus per Christum peractis auferri oportebat, vt in eo Christo lex & prophetæ implerent in quibus scriptum est daturũ deum nouum testamentum.

32 Dub. Quia si Christus non soluisset legẽ ad huc illa sacramenta vetere legis permanerent? Respõ. qui supra. quòd possumus dicere quòd si Christus legem & pphetas non soluisset ad huc promitteretur nascituros passuros resurrecturos quòd illa sacramenta quodammodo personabant, sed annuntiatur quòd natus sit, passus sit, & resurrexit, quòd hæc facta quæ a Christianis aguntur is personant. patet ergo quanto errore delirent qui putant signis sacramentisque mutatis et res ipsas esse diuersas quas ritus ppheticus prænũtiauit, puillas & euangelicus demonstrat repletas.

33 Dub. Cur dicit amẽ quippe dico vobis & cet. Rñ. Chry. super Matth. quoniam omnia quæ ab initio mundi vsque ad finem erat futura mystice erant prophetata in lege vete. ne videat aliquod eorũ q̃ fiunt deus nõ cognouisse.

34 Dub. Cur dominus usus fuit tali sermone? Rñ. Remigius. quòd duabus de causis, vel pp diuitiam illorum qui tardi erant ad credendũ vel propter credentes vt profundius attenderent ea quæ sequuntur.

35 Dub. Quid intelligitur per Iota vnũ & vnũ apicem? Rñ. Aug. quod nihil aliud q̃ vehemẽs expressio perfectionis quando per literas singulas demonstrata est inter quas iota minor est cæteris, quia vno ductu fit. Apex aũt est ipsius aliqua in summo particula, quibus verbis ostendit in lege ad effectum & minima quæque perduci.

36 Dub. Cur potius dixit Iota græcum q̃ ioth hebræorum? Rñ. Rabanus, quia iota in numero decem significat & decalogum legis enumerat cuius quidem apex & perfectio est euangelium.

37 Du. Quid est soluere mãdata? Ref. gl. quòd est nõ agere quod recte quis intelligit vel nõ intelligere quæ deprauatur, aut minuere integritatem superadditionis Christi.

38 Du. Quia cũ tunc dominus adhuc nullũ mãdatũ dedisset, cur dicit de mandatis istis. Rñ. Chry. super Mat. 1. de mandatis istis quæ nũc dicturus sum, quia immediate post hoc dedit mandata vt non irascerentur fratri cum dixit auditis quia dictum est antiquis non occides. Ego autem dixi vobis &c.

39 Du. Cur vocat mandata sua minima. Rñ. q̃ supra, quia mãdata Moysi in actu facilia sunt scilicet non occides, non adulterabis. ipsa. n. criminis magnitudo voluntatem faciendi repercutit. Et ideo in remuneratione modica, sunt in peccato autem magna. Mandata autẽ Christi id est non irascaris non concupiscas in actu difficilia sunt. Et ideo in remuneratione

magna,

Universidad de Deusto
Biblioteca

magna, in peccato autem minima.

40 Dub. Quomodo qui soluerit vnum de mandatis minimis minimus erit in regno cælorū? respon. Grego. in homel. q̄ per regnum cælorum ecclesia intelligenda est in qua doctor qui soluit mandatum minimus vocatur, quia cuius vita despicitur. Restat vt eius prædicatio contemnatur.

41 Dub. Quo intelligit & docuerit sic hoīes? Respon. Aug. sic. i. secundum quod soluit.

42 Dub. Quomodo intelligimus qui autem fecerit & docuerit? Rñ. Hier. q̄ non prodest docere iustitiā quam minima culpa destruit beatitudo perfecta sit quæ sermone docueris opere complere.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Homo quidam peregre proficiscens Matth. 25. c.

Hęc verba dixit dominus anno ętatis suæ. 33. die. 22. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Peregrinari constituens homo quidam pecuniarum summam suis partitus famulis, & vni quidem talenta quinque alteri duo, & tertio vnum dedit, prout singulorum industriam agnoscebat sicque abijt. Hi vero qui v. & qui receperant talenta dupla lucra effecerunt, qui autem vnum habuerat, illud homo operuit. cum vero longo peracto tempore rediisset hærus & exacta a primis duobus pecunię relicte ratione, quod in modico fideles extitissēt plurimum commendauit, vtque sui participes gaudij forent vltro concessit.

1 DVbitati pōr super dictis euāgelij. Dub. Cur induxit dominus hac parabolam? Rñ. Glo. quod contra illos qui nō solum pecunijs, sed nec verbo nec alio modo prodesse proximis volunt, sed omnia occultant.

2 Dub. Quis est iste homo qui peregrinatur? Respon. Greg. in homel. quòd est redemptor noster qui in carne quam assumpserat abijt in cœlum.

3 Dub. Quomodo peregrinator qui vbique est? Respond. Origē quod peregrinatur quasi homo & non quasi filius dei.

4 Dub. Qui sunt serui quibus tradidit talenta Respon. Hiero. quod apostoli & prælati ecclesiæ. quibus tradidit doctrinam euangeliorum.

5 Dubitatur. Quid significant. v. ij. & vnum talenta? Respond. Chry. q̄ diuersas gratias quæ vnicuique tradite sunt.

6 Dub. Cur plus dedit vni quam alteri? Respō. Origē. quia alia fuit virtus cuiusque nec alter alterius capere potest mensuram.

7 Dubit. Quia videtur quòd parum fuit dare, vni solum vnum talentum? Respon. qui supra, quod datum nō fuit contemptibile, quia multum est & vnum talentum talis domini.

8 Dub. Cur tantum tribus seruis dat? Respon. qui supra, quia tria tantum sunt genera fructū facientia vide dubio sequenti.

9 Du. Quid significant. v. ij & vnum? respond. Grego. in homel. quòd quinque talentis dona quinque sensuum id est exteriorum scientia exprimitur duobus vero intellectus & operatio designatur, vnius autem talēti nomine intellectus tantum designatur.

10 Dub. Quo profectus est qui omnem implet locum? Resp. glo. quòd profectus est non locum mutans, sed liberam eis operandi potestatem relinquens.

11 Du. Quomodo qui quinq; accepit lucratus est alia quinque? Respond. Hierony. q̄ quia acceptis terrenis sensibus cęlestium sibi notitiā duplicauit ex creaturis intelligens creatorem ex corporalibus incorporalia ex brevibus sempiterna.

12 Du. Cur non lucratus fuit plusquam quinque? Respon. Origē. quia nemo facile additamētum accipit virtutis alterius nisi cui quam habet & quanta ipse scit tanta alterum docet & non amplius.

13 Dub. Quæ differentia est inter peregrinum & aduenam? Respon. sanctus Tho. ad Heb. 11. lec. 4. quod peregrinus dicitur qui est in via tendi ad aliam locum, sed aduena est qui habitati terra alicna licet non intendat vlterius ire.

14 Dubitatur. Quomodo qui duo talenta accepit lucratus est alia duo. Respon. Grego. quòd illi qui dum intelligendo & operando aliis p̄dicant quasi duplicatum de negocio lucrum, reportant, quia dum vtrique sexui prædicatio impenditur q̄ quasi accepta talenta geminatur.

15 Dub. Quid significat ille qui quinque talenta accepit? Respō. Hilarius. quod populum iudęorum, qui omne sacramētum quòd in quinque talentis. i. in lege cognouerat idipsum fide euangelij prædicauit.

16 Dub. Quid significat ille qui duo talenta accepit

accepit? Rñ. qui supra. quòd populum gentium, qui fide atque confessione & filii iustificatus & patris dominum nostrum Iesum Christum deum atque hominem ex spiritu & carne cōfessus est. Hæc ergo sunt duo talenta.

17 Dub. Quid est abscondere talentum in terra? rñ. Greg. in homel. quòd acceptum ingenium in terrenis actibus implicare.

18 Dub. Quid significat ille qui vnū talentum acceperat? Rñ. Hilarius q̄ populū in lege psistentem q pp inuidiam soluēdarū gentium in terra acceptum talentum abscondit.

19 Dub. Cur dicit post multum temporis dominus reuersus est? Rādet Hier. quòd grande tempus est inter ascensionem saluatoris & secundum eius aduentum.

20 Dub. Quomodo posuit rationem cum eis? Rñ. Lyra. quia in iudicio distincte exiget rationem de bonis ab eo collatis.

21 Dub. Cur dominus venit ad seruos & non potius fecit eos venire ad se? rñ. Origē. quòd serui non vadunt ad eum vt iudicētur, sed dominus venit ad eos cū tēpus fuerit impleturn nam rei fugiunt iudicium & dominus venit & vbicunque inuenit iudicat.

22 Dub. Cur remunerat duos seruos post multum tēporis? respon. Orig. q̄n non facile inuenitur vt apti ad negotiandum animarū salutem cito transeat de hac vita, sicut est manifestum ex eo q̄d apostoli tenuerūt ex quibus dī ad Petrum, cum senueris extendes manū tuam. de Paulo autem dictum est ad Phylæmonem, nunc autem vt Paulus senex.

23 Dub. Cur dominus fiat p̄ multum tempo ris ad exigendū rōnē. Respo. Chry. in homel. q̄ ideo vt discas longanimitatem.

24 Dub. Cur accessit primo qui quinq; talenta acceperat? Respon. Orig. quod fiducia fecit eum hoc audere.

25 Du. Quia vī quòd iste seruus iactet se lucro? Resp. quòd reddens rationem interrogatus confitet lucrū nec de hoc se iactat.

26 Dub. Quid significat Euge? Respon. Rabanus. quòd est interiecto letantis.

27 Dub. Cur dicitur seruus bonus? Respond. Chrys. in home. quòd loquitur de bono quod est ad proximum.

28 Du. Cur dē fidelis? Rñ. qui supra. quia nihil eorū quæ sunt domini sibi appropriauit.

29 Dub. Cur dicit fidelē super pauca cū quinque talenta sint valde magna? resp. Hier. quia oīa q̄ in præsenti habent licet magna & plurima videantur, tamen comparatione futurorum parua & pauca sunt.

30 Dub. Quomodo & quādo constituitur super multa? Respon. Greg. quòd tunc fidelis seruus super multa constituitur quando deuicta omnis corruptionis molestia de æternis gaudijs in illa cœlesti sede gloriatur.

31 Du. Quo ingreditur in gaudiū domini sui? respon. qui supra, qd quādo in illa æterna patria assumptus atq; Angelorū ętibus admixtus, sic interim gaudet de munere, vt non sit quod exterius doleat iam de corruptione.

32 Dub. Quod p̄miū est ingredi in gaudiū dōmini sui? respō. Chry. in homel. quòd per hoc verbum omnem beatitudinem ostendit.

33 Dub. An illud gaudiū erit etiam nostrum? respon. Aug. primo de trinita. quod erit plenum gaudium nostrum.

34 Dub. Cur datur eadē remuneratio illi qui solum lucratus fuit duo talēta, sicut qui quinque? respō. Hier. quòd non consideratur lucri magnitudo, sed studij voluntas.

35 Dub. Quia de vtroq; istorū dicitur quòd accessit ad eū quid significat accedere ad eū? Respon. Origenes quod significatur transitus de hoc mundo ad illum.

¶ Alijs sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Homo quidam nobilis abijt in regionem longinquam, Luc. 19. c.

Hęc verba dicit dominus anno ętatis suæ 23. die. 17. Martii in die Iouis.

HISTORICE.

In lōginquam nobilis quidam accessit patriā pro obtinendo regno dimissis suis seruis ponderibus pecuniæ quæ vnæ dicuntur vt in eis negotiarentur. Oderintes autem eum ciues legatione missa nequaquam eis vt de cætero dominaretur indixerūt: eo itaque reuerso accersitis seruis vt rationem redderent imperauit. Quorum primus decem ei mnas acquisiuisse confessus est quem lætanter excipiens, vt decem præesset ciuitatibus concessit. Similiter & secundo quod quinque mnas lucratus fuisset quinque tradidit eidem dominiū ciuitatū. A tertio vero ablata mna eo quia eā in sudario habuisse celatā dixisset ob domini timorem qui auferet raperet non sua. Eo primo increpatio ei qui decē haberet mnas tra

di iussit. Alijs autem q̃ satis ille haberet qui decem habebat asserentibus, respondit quod plura possidenti cõgrue alia darentur vt abũdãtius possideret is vero qui nulla possideret etiam id qd tenere videretur spoliaretur.

1 DVbitatur multipliciter.

Dub. Cur dominus hãc parabolam introduxit? Resp. Euse. q̃n credebant discipuli quod tũc cũ ascendisset hierosolymã accipeperet regnum propter diuina miracula quæ fecerat, & ipse ostendit ex hac parabola quod non prius reciperet regnum a patre quam ex hominibus iret ad patrem.

2 Dub. Quid significat hæc parabola? Respõ. Cyrillus, q̃ describit mysteria Christi a primo vsque ad vltimum.

3 Dub. Quis est iste homo? Resp. qui supra. q̃ homo factus est deus.

4 Dub. Quomodo est nobilis? Ref. Basilius, qd nõ solum ſm deitatem dominus nobilis est, sed etiam ſm genus humanum ex semine David secundum carnem exortus.

5 Du. An natura humana sit nobilior ĩ Christo q̃ in alijs hominibus? Ref. sanctus Tho. in 2. sen dist. 16 art. 4. quòd ex vnione deitatis, & non ex principijs essentialibus habet naturã mentis humanæ quam Christus assumpsit q̃ sit nobilior quàm quælibet creatura, quia dei filius, vt Damascenus dicit, assumpsit humanam naturam in athomo, ideſt in indiuiduo, & non in specie.

6 Dub. Quid est nobilitas? Respon. Ioannes bocatius de casibus virorum illustriũ. d. Arbitror quippe nil aliud nobilitatem esse q̃ quod dam splendidum decus in recte prospiciẽtiũ oculos rerum facetia & morum affabilitate refulgens consurgens ex alicuius habituata animi voluntate, & opere pro viribus executioni mandata, spernendi vitia imitandeq̃ virtutibus, quod non aliter posteris hæreditario vel legatario seu quolibet alio iure linqui potest q̃ scientia aut ingeniũ relinquatur hæc non vt rentur stolide plurimi regias in habitat domos, aut splendore vestium delectatur, nec ob preteritorum famosas imagines lares successorum incolit, sola quidem mentis puritate lxtatur in quocunque vel vbicunq; est, virtutes quidem colere, virtuose agere, vitia omnino dimare, repellere, fugere necesse est, volentibus nobilitatem certissimam non vmbrat lem possidere.

7 Du. Quid est nobilitas ſm iura? Ref. q̃ ſm Bar. in tractatu quẽ composuit circa. l. si vt ponis. C. de dignitate. libr. 12. Nobilitas est qualitas illata per principatum tenentem, qua quis vltra honestos plebeios acceptus ostenditur.

8 Dub. Quæ differentiæ est inter nobilitatẽ & ingenuitatẽ? Ref. q̃ nobilis est de quo in precedenti dub. sed ingenuus dr̃ cui ex natiuitate competit libertas, qui scilicet non est factus liber, sed natus, vt habetur inſti. de ingenuis in princi.

9 Dub. An aliquo modo nobilitas proueniat ex progenitoribus? Resp. Arist. 2. Reth. q̃ nobilitas est honorabilitas progenitorum & attenditur secundum virtutem generis, & Boetius de conso. lib. 4. dicit qd est quædam laus veniens de meritis parentum.

10 Dub. Quæ differentia est inter nobilem & generosum? Ref. qd nobilis est ille qui ex bono prodijt genere. Generosus autẽ qui a sua natura non degeneravit.

11 Dub. In quâ regionẽ longinquã abiit? Ref. Augu. de quæſt. euan. q̃ regio longinqua ecclesia gentium est vsque in fines terræ.

12 Du. Cur abiit? Resp. qui supra. quod vt plenitudo gẽtium intraret.

13 Dub. Cur reuertitur? Respon. qui supra. vt Israel saluus fiat.

14 Dub. A quo debebat accipere regnũ? Resp. Eusebius, quòd à patre sibi illud tradente secundum illud daniel. 7. c. Ecce filius hominis veniebat in nubibus, & datum est ei regnũ.

15 Dub. Cur non vocat se regem sicut hoiem & nobilem? Ref. Eus. q̃ primo vocat se hominem pp natiuitatẽ in carne deinde nobilem rõne dicta dub. 4. & 5. nondũ aũt appellat se regem, quia nondum in prima apparitione regia fungebatur maiestate.

16 Dub. Cur tñ decẽ seruis dedit mnas? Ref. Cyril. quòd consueuit sacra scriptura in signũ perfectionis vti numero denario, quẽ siquis numerando excedere velit ab vnitate iterum inchoabit quasi denario perducto ad metã. Et ideo in dispẽsatione talentorũ eũ qui metã attigit diuini officii decẽ aĩt mnas recepisse.

17 Dub. Quid est regnum? Ref. sanctus Tho. in. 4. sen dist. 49. q. 1. art. 2. q. 3. quod nomẽ regni a regẽdo est sumptũ. Regere aũt prouidẽtie actus est. vnde secundum hoc aliquis regnum dicitur habere quod alios sub sua prouidentia habet.

Dub.

18 Dubi. Quomodo regnum deficit a robore suo? Respon. qui supra in. q. 7. d e malo, quòd vel ex defectu præcidentis qui deficit in sapiẽtia, vel ex iustitia, vel ex defectu subditorũ, qui non perfecte obediunt.

19 Dub. Quæ dicitur mna? Respon. Beda qd centum drãgmis appenditur quam Græci, mnam vocant.

20 Du. Cur potius posuit mnam quàm aliud pondus? Respo. qui. supra, quia omnis scriptura sermo, quia vitæ cœlestis perfectionẽ, suggerit quasi numeri cẽtenarii põdere fulgescit.

21 Du. Quid significant. 9. mne, & 10. seruis Ref. Aug. de quæſt. euã. q̃ per decẽ mnas legẽ significat pp decalogũ. Decẽ aũt seruos hos quibus sub illa positis gratia prædicata est, sic enim intelligendum est eis datas mnas ad vsum cum intellexerunt legem remoto velamine ad euangelium pertinere.

22 Dub. Si dedit. 10. mnas, cur post voluit vt redderent rationem? Ref. quod ex textu patet q̃ non dedit simpliciter, sed ad negotiandum nam dicit negotiamini dum venio.

23 Dub. Cur solum debent negotiari vsq; dũ veneriẽ? Resp. Lyra. quia tempus merendi curritur vsque ad diem iudicii.

24 Dub. In quo consistit negotiatio? Rñd. sanctus Tho. 2. 2. q. 77. ar. 4. q̃ in commutatione rerum & in emendo & vendendo.

25 Dub. An negotiatio sit licita? Rñ. qui supra q̃ duplex est cõmutatio rerũ, vna quasi naturalis & necessaria, per quã, ſ. fit cõmutatio rei ad rem uel rerum & denariorum propter necessitatem vitæ, & talis non proprie pertinet ad negotiationes, sed magis ad iconomicos, uel politicos qui habent prouidere, vel domui, vel ciuitati de rebus necessarijs ad vitã, & talis est licita, & laudabilis. Alio modo est commutatio, vel denariorum ad denarios, vel quaruncunque rerũ ad denarios non pp res necessarias vitæ, sed pp lucrum quærẽdum, & hæc ꝓprie vt pertinere ad negotiatores secundum Philosophũ, & ista iuste vituperatur, quia quantum est de se deseruit cupiditati lucri quæ terminum nescit, sed in infinitum tendit, sed si lucrum moderatum sit & ordinetur ad suæ domus sustentationem, vel ad subueniẽdum indigentibus, vel cũ aliquis negotiationi intendit pp publicã vtilitatem ne res necessarie ad vitam patriæ desint & lucrum expetit non quasi finem, sed quasi stipendium laboris erit licita.

26 Dub. Quia cum in negotiatione fiant multe fallacie & mendacia dicantur periuria interueniant videtur q̃ non sit licita? Rñ. qui supra, qd vt Aug. dicit super illud psal. 70. q̃n nõ cognoui literaturam, q̃ hæc vitia hoĩs nõ sunt artis, quia sine his vitijs agi potest, & sic negotiari secundum se non est illicitum.

27 Du. An semper vendere rẽ carius q̃ emerit sit negotiatio? Resp. qui supra. q̃ non, sed solum qui ad hoc emit vt carius vendat.

28 Dub. An qui emit rem aliquam non intentione uẽdẽdi possit eã uẽdere carius q̃ emit? Ref. qui supra, q̃ hoc potest licite facere si in aliquo rem meliorauerit, uel si precũ rei mutatum est secundum diuersitatem loci & temporis, uel pp periculũ cui se exponit transferendo rem de loco ad locum. Et illo modo emptio uel uenditio non est illicita.

29 Du. An clericis liceat negotiari? Resp. qui sup. q̃ non ut dr̃. 2. Thim. 2. tamẽ licet eis vti prima cõmutationis specie quæ ordinatur ad necessitatem uitæ, emendo uel uendendo.

30 Du. An sit licitũ vẽdere rẽ cũ defectu? Ref. qui sup. atr. 3. q̃ triplex põt esse defectus rei. Vnus ſm speciẽ rei, sicut si argẽtũ vendatur ꝓ auro uel uinũ mixtum pro puro. Secũs defectus est ſm quãtitatẽ ponderis uel mensuræ. Tertius est ex parte qualitatis, ut si animal infirmũ uendat ꝓ sano, & si quis scienter vendiderit rẽ cum his defectibus fraudem committit & uenditio est illicita & tenetur ad restitutionem si aũt ignoranter vendat, venditor non peccat quia facit iniustum materialiter, tamen tenetur cum primo sciuerit damnum recompensare tempori.

31 Dub. An emẽs rem utiliori ꝓcio q̃ valeat peccet, Rñ. qui supra q̃ si cõtingat venditorẽ credere suam esse minus preciosã quãtum ad speciem sicut si aliquis uendat aurũ loco aut chalci, & si emptor illud cognoscit iniuste emit, & ad restitutionẽ tenet & eadem ratio est de defectu qualitatis & quantitatis.

32 Du. An uenditor teneat dicere emptori uitiũ rei uẽdite? Rñ. q̃ sup. q̃ sic si ex eius uitio dãnũ, uel periculũ imminear emptori dãnũ si sit minoris ꝓcii q̃ uẽdat & uẽditor nihil inde se subtrahere de ꝓcio periculũ aũt si pp hmõi uitiũ usus rei reddat impeditus uel noxius. Puta si aliquis alicui vendat æquum claudicantem pro ueloci, uel ruinosam domum pro firma, uel cibum corruptum siue uenenosum pro bono. Vnde si huiusmodi, uitia

sint occulta & uenditor non detegat erit illicita & dolosa venditio & tenetur vēditor ad damni recompensationem, si uero vitium sit manifestum. puta si æquus sit monoculus uel cum ulcere rei & si non competat uenditori posse tamen esse conueniens aliis. Et uenditor propter hmōi uitiū subtrahat quātū oportet de precio, nō tenet manifestare uitiū rei, qa forte pp hoc emptor uellet plus subtrahi quā esset subtrahēdum de precio vñ pōt licite uēditor identitatē sue cōsulere utiū rei reticēdo.

33 Dub. Quæ significant hi quibus dat minas? Rñ. Eusebius q suos discipulos qbus minas exhibens singulas parem cunctis dispensationē committens negotiari iussit.

34 Dub. Cur singulis datur mna? Respon. qui supra quia idem est omnium documentum: eademque fides, & unum baptisma.

35 Dub. Qui fuerunt ciues odientes eum? Respō. Cyrillus quōd Iudæi quibus Christus improperauit dicens. Nunc uero uiderunt & oderunt me & patrem meum.

36 Dub. Quando noluerunt eum regnare super se? respon. quōd quando dixerunt Pilato: non habemus regem nisi Cæsarem.

37 Dub. Cur dicunt Iudæi eius ciues? Rñ. Eusebius, qa orti sunt ex eadē gente fm carnem & qñ ritu legis eū eis pariter utebatur.

38 Dub. Quando miserunt legationē post eū? Rñ. Aug. de quæstioni. Euangelista. quod post resurrectionem persequendo Apostolos, & Euangelium respuendo.

39 Dub. Quo accepit regnum cū semper fuerint rex cum patre? Rñ. Chry. quod duo regna dei nouit sacra scriptura. Alterū qdē ex creatione fm quod est rex omnium creationis iure. Alterum ex approbatione. Secundum qd iustis dominatur propria sponte subiectis, & hoc regnum hic dicitur.

40 Dub. Quomodo reddit accepto regno? rñ. Aug. de quæstio. Euang. quia in manifestissima claritate uenturus est qui eis humilis apparuit cum diceret regnum meum non est de hoc mundo.

41 Dub. Cur iussit uocari seruos? Rñ. Lyr. quia oportet eos comparare ante iudicem ad reddendā de omnibus rationem.

42 Dub. Quis fuit primus seruus qui uenit? Respon. Beda. quod ordo doctorū in circūcisione missorū, qui mnā negotiaturus accepit, qui unā fidem prædicare missus est.

43 Du. Quo una mna. 10. mnas acquisiuit? respon. qui supra. quia populum sub lege constitutum sibi mer dicendo sociauit.

44 Du. Quo constituī sup. 10. ciuitates? Resp. Græcus. quōd mercedē ꝓpriorū bonorū accipit. Ideo dicitur. 10. ciuitatibus præesse.

45 Dub. Quis fuit secūdus seruus lucratus est quinq; mnas? Rei. Bed. q est exercitus eorū qui pręputio euāgelizare missi sunt. Cuius mna. i. euāgelica fides. 5. mnas fecit, quia gētes corporis sensibus ante mancipatas ad fidei euāgelicæ gratiam conuertit.

46 Du. Quo constituitur super quinq; ciuitates? Respon. Aug. de quæsti. Euan. qđ q nq; ciuitates quibus præponitur significant multiplicationē, sintelligentiæ i ipsa uirtute, q̄ de uno quolibet libro pullulat, & ad unū reducta quasi ciuitatē facit uiuētiū rationū æternarū.

47 Dub. Quid significat quod isti serui laudantur de lucro? Resp. qui supra, quod significat eos bonā reddere rationem qui bene usi sunt quōd acceperūt ad augendas diuitias dominī per eos qui credunt in eum.

48 Dub. Cur tertius qui nihil lucratus fuerat uenit ad conspectū dñi Resp. Lyra. nōd licet mali formidēt uenire añ cōspectū iudicis tamen oportet eos ibidem præsentari.

49 Dub. Quid significat reponere pecuniā in sudario? Rñ. Beda. quōd est præcepta diuina sub otio lenti corporis abscondere.

50 Dub. Quia si iste timuit dñm & abscondit vī q bene fecerit? Rñ. Lyra. q iste timor non est nisi pusillanimitas bene agendi.

51 Dubit. Quo dominus austerius est qui est summe misericors? Resp. qui supra. quōd licet sit nunc tempus misericordiæ, tamen in iuditio erit tempus rigoris & iustitiæ.

52 Dub. Quo deus tollit quod non posuit & metit quę nō seminauit? Rñ. qui supra. q hoc pōt intelligi dupliciter. Vno mō qa requirit in prælatis nō solū ecclesiæ bona in propria persona, sed etiam in aliena, quia offm eorum est inducere alios ab bonū. Alio mō, qa deus requirit ab homine opera meritoria vitæ æternæ, & tñ in eo non seminauit principium sufficiens huius operis, quia ex puris naturalibus non potest mereri vitā æternā & cōtrarium dicere esset hæresis Pelagiana.

53 Du. Quia sic vī q deus multe agit sic requēdo q nō seminauit? rñ. q supra. q nō iniuste facit, qa si hō faciat q i se ē deus infundit sibi gratiam per quam pōt prædictū opus exercere.

54 Du. Cur dicit de ore tuo te iudico &c. Resp. Beda, quia quod putauerat se per excusationem dixisse in culpam propriam vertitur.

55 Dub. Cur dicitur nequam cum nil mali fecisset? Resp. Beda, q fuit piger ad exercendum negotiū & supbus ad accusandū dñi iudiciū.

56 Dubit. Cur sibi dixit sciebas, q austerus sum &c. Resp qui supra q d. durum me esse nouerās & aliena sectari, quia hæc tibi cogitatio non incessit timorem vt scires me mea diligentius quæsiturum.

57 Dub. Quid est dare pecuniam ad mensam? Resp. Augu. de quæst. euang. quām mensa ad quam danda erat pecunia professionem ipsam religionis accipimus quæ tanquām publice proponitur ad vsum necessarium saluti.

58 Dub. Cum dominus prohibeat vsuram dicens: mutuum date nihil inde sperantes. Luc. 6. Cur vult q ille plus reddat quām acceperat: Resp. Chrys. q in sensibilibus diuitiis debitores solius obseruationis obnoxij sunt quā tum enim recipiunt tantum eos reddere necesse est, & nihil plus ab eis redditur. In diuinis autem eloquiis, non solum ad custodiam obligamur, sed etiā multiplicare monemur.

59 Dub. Cur dicit q veniens cum vsuris exegisset illam? Resp. Beda. q qui verbi pecuniam a doctore percipit credendo necesse est eam cum vsuris soluat operando

60 Dub. Cur vult q tollat vnam ab eo & dent illi qui decem habet? Resp. Augu. de qō euāg. q per hoc significatur, & illum posse amittere munus dei qui habens non hēt. i. cō nō vtitur, & eo augeri qui habens habet. i. bene vtitur.

61 Dub Cur dñs non aufert minas, sed iubet vt alij auferrent? Resp. Chry. quia non est prudentis animi punire, sed alio quodā. s. minister eget ad punientū officium iudicis: nam & deus pœnas irrogat, sed mediantibus angelis.

62 Dub Cur non reddunt rationem, alij serui sed solum isti tres? Resp. Amb. super Lucam, quod de aliis siletur qui quasi prodigi debito res quæ acceperant perdiderunt.

63 Dub. Cur potius voluit q daretur mna habenti decem, quam habēti quique? Resp. quia magis meruerat.

64 Dub. Cur dicūt hēt decem mnas? Resp. q in hoc significatur admiratio videntiū liberalitatē dei in præmiando sanctos vltra condignū.

65 Dub. Cur dicit omni habenti dabitur? Resp. Amb. q vt quod dedit non videatur iniustum.

66 Dub. Quo omni habenti dabitur, & abundabit? Resp. Lyra. quia qui reperietur in gratia dabitur & gloria & abundabit.

67 Dub. Quo ab eo qui non habet pōt aliqd auferri? Resp. quod habet. i. quod videtur hē.

68 Dub. Quid est quod non habet, & quod videtur habere? Resp. Lyra, quia ei qui non inuentus fuerit in morte cum gratia bona naturæ & gratiæ quæ habuit cedunt & ad pœnam.

69 Dub. An liceat accipere vsuram pro pecunia mutuata? Resp. s. Tho. 2. 2. q. 78. art. 1. q non, quia venditur id quod non est. per quod manifeste inæqualitas constituitur quæ iustitiæ contrariatur.

70 Dub. Cur ergo hic dñs dicit, ego cum vsuris veniens &c. Resp. qui sup. q accipitur hic vsura metaphorice pro superexcrescentia bonorum spiritualiū, quā exigit deus volens, vt in bonis acceptis ab eo semper prospiciamus ad nostram vtilitatem non eius.

71 Dub Cur ergo Deut. 23. concedit vt iudæi fœnerarentur alienis. Resp qui sup. quod hoc non fuit eis concessum, quasi licitum, sed permissum ad maius malū, vitandū. ne. i. a fratribus suis iudæis vsuras acciperent propter auaritiam, cui diditi erant: vt habetur Eta. 26.

72 Dub. Cur leges ciuiles permittunt vsuras? Resp. qui sup. quod rex humana eius cōcessit non quasi estimans eas esse secundum iustitiā, sed ne impediterentur vtilitates multorum. Vnde in ipso iure ciuili dicitur, quōd res quę vsu consumitur neq; ratione naturali, neque ciuili recipiuntur vsum fructum & philoso. in Politicorum. quōd vsuraria acquisitio pecuniarum est maxime præter naturam.

73 Dub. An liceat aliqd accipere ꝓ locatione domus? Resp. qui sup. quod sic quia eius vsus non est ipsa rei consumptio sicut pecuniarū.

74 Dub. An liceat aliquid accipe pro vasis aureis, vel argenteis accōmodatis vel pro aliis hmōi Resp. qui sup. quōd sic, quia etiā vsus eorum principalis nō est ipsa eorū consumptio, tñ secundarius vsus eorum posset esse cōmutatio & talē vsum eorum non liceret vēdere.

75 Dub. An ꝓ moneta aurea vel argentea possit aliquid accipi? Resp. qui sup. q non quantum ad principalem vsum vt supra dictum est dub. 69. sed secundarius vsus eius potest esse: vt si quis concederet pecuniā signatā ad ostentationē, vel ad ponendū loco pignoris, & talē vsum pecuniæ homo licite vendere posset.

76 Dub. Quia videtur q mutuās pecuniā possit aliqd accipere, maxime si alius voluntarie dat? Resp. qui sup. q talis simpliciter nō volūta-

rię dat, sed cum quadam necessitate inquantum indiget accipere pecuniā mutuo quā ille qui habet non vult sine usura mutuare.

77 Du. An pro pecunia mutuata liceat aliquā commoditatem expetere Resp. qui supra. ar. 2. quod nihil potest expetere quod possit pecunia mensurari.

78 Du. An mutuans pecuniam de qua ipse aliquid lucraretur possit aliquid licite accipere pro mutuo? Respon. qui sup. quòd mutuū dans potest absque peccato in pactum deducere cum eo qui mutuum accepit recompensationem dāni, per quod subtrahitur sibi aliquod quod debet habere.

79 Dub. An possit petere recompensationem damni in hoc quod de pecunia non lucratur? Resp. qui sup. quod hoc non pōt in pactū deducere, quia non debet vendere id quod nondū habet, & pōt impediri multipliciter inhabēdo.

80 Du. An aliquis possit obligari ex pecunia sibi mutuata gratias agere de bñficio? Resp. qui sup. quod nō pōt ex hoc fieri similis obligatio.

81 Dub. An liceat dare pecuniam alicui mercatori ad lucrum? Resp. qui supra. quòd sic, primo dum societatis cuiusdam, quia non transfert dominium suæ pecuniæ in illum, sed remanet eius, ita quòd cū periculo ipsius mercatur de ea negotiator uel artifex operatur, & ideo sic licite potest partem lucri inde prouenientis expetere tanquam de re sua.

82 Dub. An committit vsuram uendens rem carius quam ualeat propter expectationem temporis, uel eam emēs uilius quam ualeat, quia ante tempus dat precium? Resp. qui supra. quod si quis vel t vendere carius res suas quā sit iustum preciū, ut de pecunia soluenda emptorem expectet, manifeste vsura committitur, quia huiusmodi expectatio precii soluēdi habet rationē mutui, unde quicquid vltra iustum precium pro huiusmodi expectatione exigitur est quasi precium mutui quod pertinet ad rationē vsuræ, similiter ēt si quis emptor uelit rem emere minus quā sit iustū precium eo quòd pecuniam ante soluit quam possit ei reddi est peccatum vsuræ, quia ēt ista anticipatio solutionis pecuniæ habet mutui rationē cuius quoddā precium est quod diminuitur de iusto precio rei emptæ. si uero aliquis de iusto precio velit diminuere vt pecuniam prius habeat non peccat peccato usuræ.

83 Dubi. An aliquis teneatur restituere illud qd lucratus est de pecunia vsuraria? Resp. qui supra. ar. 3. quòd si talia fuerint per vsurā extorta quorū vsus est ipsa eorū consumptio, puta denarii triticū, uinū. aut aliquid hmōi, non tenet hō ad restituendū nisi id qd accepit, qa id qd de tali re est acquisitū nō est fructus huius sed rei. hūanæ industrię, nisi forte p denotationem talis rei alter sit dāmificatus amittēdo aliquid de bonis suis. tūc. n. tenetur ad recōpensationē nocumenti. Ille uero res quarū vsus nō est earū consumptio habent vsumfructū sicut domus & ager & alia hmōi. Et ideo si quis domum alterius, uel agrum per vsurā extorsisset nō solū tenetur restituere domū alterius uel agrum, sed etiam fructus inde perceptos, quia sunt fructus rerum quarum alius est dominus & ideo ei debentur.

84 Dub. An liceat alicui accipere pecunias ab alio sub usura? Resp. qui sup. ar. 4. quòd nullo mō licet inducere aliquē ad mutuandum sub vsuris. Licet tū ab eo qui hoc paratus est facere & usuras exercet mutuū accipere sub usuris propter aliquod bonum, quod est subuēcio suæ necessitatis uel alterius.

85 Dub. uerū liceat concedere pecunias vsurario, uel eas deponere apud eū? Re. qui su. quod si quis cōmittit pecunias vsurario non habēti alias unde vsuras exerceat, vel vt copiosius p vsurā lucraretur daret materiā peccandi, & est particeps culpæ. sed si quis vsurarius suas pecunias cōmittat habenti, unde usuras exerceat, vt tutius fruentur non peccat, sed vtitur homine peccatore ad bonum.

¶ Aliis sensibus mystic. is non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI CONFESSORVM.

Nemo accendit lucernam. Luc. 11. c.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 31. die 14 Iulij. in die Iouis.

HISTORICE.

Dñs discipulis dicebat neminē qui lucernā accenderet eam sub modio vt celaret ponere quinimo vt domū ingredientes ,ppiceret eā cādelabro superponere, inquies corporis lucernā oculū fore, qui uniuersum si simplex fuerit corpus lumine replet si uero nequitię contāgatur tenebrosum reddit corpus ,p piciedū et attēte dixit, ut lumē corporis nequaquā tenebre fiat, qm̄ si simpliciter lucidū fuerit corpus nullā tenebrarum portiunculā admittēs, integerrime uelut fulgoris lucerna luceſcet.

1 Dubitatur

1 Dubitatur super dictis euangelij. Dub. primo qui ingrediuntur domum? Resp. Theophilus quod sapiens quidē iam ingressus est. q vero addiscit adhuc ambulat.

2 Dub. Cur ingredientes debent lumen uidere? Respon. qui supra. q ista dominus dicebat quasi pharisæis detrahentibus, quod in Beelzebub eiecisset dæmonia, ut intellectu uiderent non in beelzebub, sed in Dei uirtute fecisse miracula.

3 Dub. Quid significat ista similitudo lucernæ? Respon. Beda. quod ipse dominus lucernā accendit, quæ testem humanæ naturæ flammā suæ diuinitatis impleuit, quam lucernam nec credentibus abscondere nec modio superponere hoc sub mensura legis includere, uel intra vnius iudeæ gentes terminos voluit cohibere, sed supra candelabrum posuit. i. ecclesiam, quia in nostris frontibus fidem suæ incarnationis affixit, ut qui ecclesiam fideliter ingredi voluerunt lumen veritatis palam queant intueri.

4 Dub. Quomodo lucerna est oculus, &c? Respond. Orige. quod oculum appellat proprie intellectum nostrum. Totam enim animam quamuis non corpoream hic tropologice uocat corpus, illustratur enim ab intellectu ani matota.

5 Dub. Quo oculus est simplex? Resp. qui sup. q intellectus a suo principio in solo simplici tatis studio est nullam continens duplicitatē, & dolum & diuisionem in se.

6 Dub. Quomodo totum corpus erit lucidū si oculus fuerit simplex Respo. Theoph. q sicut corporis oculus si lucidus fuerit corpus lucidum erit. Si uero tenebrosus & corpus similiter tenebrosum sic comparatur intellectus ad animam.

7 Dub. Quo oculus est nequam qui de se nō potest peccare? Resp. q licet de se non peccet, tamen quia homo per ipsum peccat videndo vanitatē, ideo dicitur nequā, & ita intellectus corruptus totum hominem corrumpit.

8 Dub. Quo lumen potest esse tenebre cum opponantur priuatiue? Resp. q nunquam lumen verum est tenebre, sed bene lumē apparens & non existens est tenebre, sicut bonum nunquam est malum. nec potest esse, sed apparens bonum & non existens est malum.

9 Dub. Quomodo intelligitur si corpus tuū totum lucidum fuerit non habens aliquā partem tenebrarum, &c. Resp. Beda. i. si bonum bona intentione patraueris nō habens in tua conscientia aliquam partem tenebrosæ cogitationis, & si contigerit aliquem proximorū tua bona actione noceri, tu tamē pro tuo simplici corde, & hic gratia & in futuro gloria donaberis.

10 Dub. quæ dicitur lucerna fulgoris. Resp. q lucerna accensa quæ reddit splendorē & lumen & fulgorem. Vnde versus.

Igne lucet, micans tria dat, splēdet, calet, urit.
Hæc tria præsul habet, sub ratione trium.
Vita splendorem demōstrat amore calorem.
Et quia peccantes arguit, urit eos.

Aliis tensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI VIRGINVM.

Simile est regnum cœlorum thesauro abscondito in agro. Matth. 13. c.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suæ 32. die. 1. Aprilis, in die Sabbati.

HISTORICE.

Discipulis cęlorum regnum dominus aiebat thesauro in agro absconditō similari, quē quis inueniens occultat gaudensq; cūcta quæ possidet uenundat vt eum emat agrum. Simile quoq; negotiatori fore qui margarita inuēta preciosa omnibus uenditis comparat, assimilari etiam in mari posię sagenę, qua pisces plena educta pisces quidē a piscatoribus boni eliguntur malis extra abiectis, inquiens in sęculi fine sic fieri debere quoniam a consortio electorum per angelos reparabuntur iniusti, & in ignis ardentis fornacem detrudentur maximo cum luctu ac stridore dentium horribili, percunctatus autem dominus an omnia ista intellectu percepissent, & se intellexisse respondentibus concluſit in hoc omnem in regno illo doctum scribam homini patrifamilias similem fore, qui ex suo noua uetera que producit thesauro.

1 Dubitari pōt super dictis euange. Dub. Cur introducit dominus hanc parabolam? Resp. Chryso. quoniam prędicatio euangelij quæ thesaurus & preciosa margarita est, occultata est in mundo, & si nō videris omnia non emes eam, & cum gaudio hoc oportet facere.

2 Dub. Cur dominus regnum cęlorum simile esse

le esse dicit rebus terrenis? Resp. Greg. in homel. q ut ex his quæ animus nouit surgat ad incognita, ut per hoc quod scit notum diligere, discat ignotum amare.

2 Dub. Quid significat ista parabola? Respō. qui sup. q (thesaurus in agro absconditus) est cœleste desiderium (Ager uero in quo absconditus est disciplina studij cœlestis quem cū inuenit homo abscondit). s. vt seruet, quia studiū cœlestis desiderij a malignis spiritibus custodire non sufficit ei qui hoc ab humanis oculis non abscondit, in præsenti enim vita quasi in uia sumus qua ad patriā pergimus. Malignus autem spiritus inter nostrum quasi quidam latrunculi obsident. Depredari ergo desiderant eos qui thesaurum publice portāt in uia. Hoc autem dico non vt proximi nostri opera nostra non uideant, sed vt per hoc quod agimus laudes exterius non quæramus, & ipsum agrū profecto venditis oībus cōparat qui voluptatibus carnis renuntiās cuncta sua terrena desideria per disciplinę cœlestis custodiam calcat.

4 Dub. Cur potius thesaurus est absconditus in agro quam extra? R. spond. Augustin. de quæstio. Euang. q ager significat ecclesiam, & cum vna sit ecclesia catholica extra quam nullus saluatur, ideo extra agrum thesaurus absconditur.

5 Dub. Cur thesaurus est absconditus & nō manifestus? Resp. quoniam vt dns dicit Matt. 7. margaritæ non debent proiici ante porcos, quoniam mysteria fidei infidelibus celātur ne ab eis conculcentur.

6 Dub. Cur inueniens abscondit? Resp. Hier. q hoc non de inuidia facit, sed more seruātis & nolentis perdere abscondit in corde quem priſtinis præstulit facultatibus.

7 Dub. An inueniens aliquam rem possit eā iuste retinere? Resp. S. Tho. 2. 2. q. 66. arti. 5. q in hoc est distinguendū. quia quædā sunt res q nunquā fuerunt in bonis alicuius, sicut lapilli & gemmæ quæ inueniuntur in littore maris & talia occupanti conceduntur, & eadē ratio est de thesauris antiquo tempore sub terra occultatis, quorū non est aliquis possessor nisi q secundum leges ciuiles tenetur inuentor dare medietatem domino agri si in alieno agro inuenerit propter quod dicitur in hoc euangelio q emit agrum vt haberet ius possidēdi totum thesaurum. Quædam uero res inuētæ fuerunt de propinquo in alicuius bonis, & tunc si quis eas accipiat non animo retinendi, sed animo restituendi domino, qui eas pro derelictis non habet non committi furtum, alias autem committitur peccatum furti. Vnde Augu. dicit in quadam homel. & habetur 14. quæstio. 5. si quid inueniſti & non restituisti rapui sti.

8 Dub. Qūo dicitur abscondere thesaurū, cū iam sit absconditus in agro? Resp. q erat absconditus antequā inueniretur, sed inuentor ne ab aliis videatur abscondi inuentum.

9 Dub. Cur introducitur parabola de negotiatore quærente bonas margaritas. Resp. Chr. q euangelica prædicatio non solum lucrum multiplex præbet, sed & præciosa est vt margarita.

10 Dub. Cur prædicatio assimilatur negotiationi? Resp. qui sup. quia oportet prædicatorē vigilantem esse.

11 Dub. Cur solum dicitur inuenire vnā margaritam? Resp. qui sup. quia vna est ueritas, & non partita, & propter hoc una margarita dicitur inuenta.

12 Dub. Cur prædicatio dicitur margaritare? spond. qui supr. q sicut si margaritā habet ipse quidem nouit q dines est, aliis uero non est cognitus multoties eam manu detinens propter eius paruitatem, ita est in prædicatione euangelij. qui enim eam detinent sciunt se diuites esse. Infideles autem hunc thesaurū nescientes diuitias nostras ignorant.

13 Dubi. Quid est margarita. Resp. Isidorus 6. Ethymologiarum 8. Margarita prima candidarum gemmarum quam inde margaritā aiunt vocatam quod in conchulis maris hoc genus lapidis inueniatur, inest enim in carne cochleę calculus natus, sicut in cerebro piscis lapillus gignitur autē de cœlesti rore, quare certo anni tempore cochleæ hauriunt.

14 Dub. Qūo cognoscitur margarita bona & præciosa? Ref. Isaac medicus q ex iis sunt grossiores & parue, sed grossiores sunt meliores paruis & clare meliores obscuris, & equalis superficiei meliores angulosis, & ideo grossiores, clare, & equalis superficiei sunt preciosiores.

15 Dub. Cur dicitur preciosa? Ref. quoniā preciosa est predicatio. Isa. 52. quam speciosi pedes annuntiantis pacem.

16 Dub. Quid est sagena? Resp. Catholicū qđ est rethe. & dicitur a sagon quod est rethe propter raritatem sic dicta.

17 Dub.

17 Dub. Cur introducitur hæc parabola? Ref. Chrysost. q vt non confidamus in prædicatione solum, neque fidem nobis estimemus sufficere ad salutem, hanc parabolam terribilem subdit.

18 Dub. Quomodo interpretatur hæc parabola? Resp. Lyr. q hic per regnum cœlorum significatur status ecclesiæ militantis, in quo non distinguūtur boni a malis, sicut in sagena quā diu est in aqua non distinguuntur boni pisces a malis, sed cum tracta fuerit ad littus, & ita in iudicio discernentur boni a malis & separabuntur mali a bonis & mittētur in infernum, & hoc totum ministerio angelorū, ut si ecclesia purgata offeratur Deo patri sine macula & ruga.

19 Dub. Qūo vna sagena potest ex omni genere piscium maris capere? Resp. q sic intelligitur s. quod indifferenter capit pisces in eā intrantes ex quocunque genere sint siue boni siue mali, quæ possunt in ea retineri.

20 Dub. Quia uidetur q nulli pisces mali sint quia vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona? Resp. q quantum ad eorum naturam omnes pisces boni sunt, sed per respectū ad hominem propter quē omnia creata sunt dicuntur mali quia non conueniunt esui hominum.

21 Dub. Quæ pena est malorum foras mitti? Ref. Chrys. q exponit quantum sit periculosa eum dicit sic erit in fine seculi, &c.

22 Dub. Cur non dixit parabolice de pena dānatorū? Resp. Gr. q. in homel. q ideo aperte dixit tormenta peccantiū ne quis ad ignorantię suæ excusationem recurreret si quid de æterno supplicio obscure diceretur.

23 Dub. Quid significat bonos pisces mitti in vasa? Resp. Raban. q quasi in quietissimo portu boni mittentur in uasa cœlestium mansionum.

24 Dubit. Quomodo separabunt angeli. quia Matth. 25. dicitur q ipse filius hominis separabit? Resp. q separabit ministerio angelorū, & quod per alios facimus per nosipsos facere uidemur.

25 Dubi. Quomodo mittent eos in caminum ignis cum Matth. 25 eis dicatur ite maledicti in ignem æternum? Resp. ut immediate supra quia eos mittet ministerio angelorum.

26 Dub. Cur interrogat an intellexerunt cum hoc non ignoret? Respon. Chrys. q ut ex eorum responsione eos laudet.

27 Dubi. Quos interrogat? Resp. q discipulos postquam turbę recesserant.

28 Dubitatur. Quomodo intellexerunt cum Ioannis 16. dicant ecce nunc palam loqueris & prouerbium nullum dicis? Respon. Chrysostom. quòd ex parabolis a domino dictis sapientiores facti sunt a Deo, q intelligebant quæ dicebantur.

29 Dubitatur. Quomodo intelligitur omnis scriba doctus, &c? Respond. Lyr. (omnis scriba). i. doctor (doctus). i. literatus & a Deo inspiratus (in regno celorum) id est in ecclesia militante. (similis est dominis patrifamilias) quia sicut paterfamil. habet pascere filios pane corporali, sic ille paruulos fideles pane spirituali (qui profert de thesauro suo). i. de scientia in corde abscondita (noua & uetera). i. auctoritates & processus noui & veteris testamenti.

30 Dub. Cur uocat apostolos scribas? Respon. Hilarius q propter scientiam, & ut dicit Hieron. quod scribæ dicuntur quasi notarij saluatoris qui uerba illis & præcepta signabāt in tabulis cordis.

31 Dub. Cur cōparat apostolos patrifamiliar. cum se pluries comparauerit patrifamilias. Respond. Hilarius. q eo quòd doctrinam de spiritusancti thesauro suo nouorum ac veterum sunt adepti.

32 Dub. Cur præponit noua ueteribus, quæ tamen priora nouis sunt? Respon. Aug. 20. de ciui. Dei. quòd non dixit uetera & noua, quod vtique dixisset nisi maluisset meritorum ordinem seruare quam temporum.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN COMMVNI VIRGINVM.

Simile est regnum celorum decem uirginibus. Matth. 25.

Hæc uerba dixit dominus anno ætatis suæ 33. die 22. Martij in die Martis.

HISTORICE.

Discipulis aiebat dominus parabolicæ loquens cœlorum regnum 19 assimilari virginibus sponsis obuiam exeuntibus suis cum lampadibus, ex quibus quidem 5. fatuitate cinctæ pro lāpadibus non secū oleum detulerūt. Ceteræ uero prudentia inmixe vasa oleo plena cum lampadibus apportarunt. Spōsi igitur obmorant dormientibus omnibus clamor no-

cte

Universidad de Deusto
Biblioteca

de media extollitur, adesse. f. sponsum virginibus vt obuiam properent imperatur cumq; vt suas ornarent lampades oleum stulteq virgines non haberent a sapientibus postulari sit quibus ne forte eis deficeret renuentibus earum consilio emere properarunt. Aduenientes igitur interim sponso prudentes, quoniam parate erant virgines vna cum sponso ad nuptias ingresse sunt obseratam autem ianuam cum reliquæ aduenientes virgines offendissent vt ingredi possent postularunt. Negam te vero sponso se eas agnoscere turpiter reiecte fuerunt discipulos itaque dominus hortatus est, vt vigiliis intenderent, cum horam sui aduentus penitus ignorarent.

1 SAtis est faciendum dubiis euangelicis. Dub. Igitur cur introducitur hæc parabola? Resp. Chrys. q punitionem inducit & qui vtilitatem non affert, neq; copiose hæc quibus indeget sibi præparet, habebant enim fatue virgines oleum, sed non copiose.

2 Dub. Cur in textu Euangelij dicitur tunc simile erit regnum celorum &c. Resp. Hilarius, quia de magno die domini. i. iudicio omnis hic sermo est.

3 Dub. Quid intelligitur hic per regnum celorum? Respon. Chrys. quod præsentis temporis ecclesia.

4 Dub. Quæ est interpretatio huius parabolæ? Resp. Greg. in Home. dicens. quod in quinque corporis sensibus vnusquisque subsistit geminatus autem quinarius denarium efficit, & quia ex vtroque sexu fidelium multitudo colligitur, sancta ecclesia 10. virginibus similis denũciatur vbi quia mali cum bonis reprobi cum electis admixti sunt, recte simile virginibus prudentibus & fatuis perhibetur.

5 Dub. Cur potius ponit similitudinem de virginibus quàm de viduis vel coniugatis? Resp. Grego. in Homel. q vt ostendatur quod licet virginitas magnum quid sit tamen si ab operibus misericordiæ sit deserta cum adulteris foras eiicietur.

6 Dub. Cur potius hanc similitudinem ponit sub numero denario quàm sub alio respondet Ly. quia vniuersitatem significat, quia est primus digitus vel primus limes numerorum quia numeri sequentes componuntur ex denario pluries sumpto vel aliqua parte eius, sicut 10. bis decem 30. ter decem, & sic consequenter, similiter vndecim vnum & decem, & sic de aliis propter quod dixerunt aliqui philosophi quod numeri non procedunt in infinitum, sed solum vsque ad decem vt habetur 3. Phy sicorum.

7 Dub. Quid est accipere lampades? Resp. Orige. q relinquentes idola, & venientes ad Christum per dei culturam accipiunt lampades suas. i. organa sua naturalia, & veniunt obuiã saluatori qui semper paratus est venire. vt ingrediatur simul cum dignis ad beatam sponsam ecclesiam.

8 Dub. Qui sunt sponsi? Resp. Hila. q dominus noster est in corpore deus namque spiritus ea ro sponsa est.

9 Dub. Quid est prudentia? Resp. Philo. in 6. Ethi. quòd est recta ratio agibilium, & vt August. dicit in lib. 83. q. est cognitio rerum appetendarum & fugiendarum.

10 Dub. Quis dicitur prudens? Resp. Isidorus in lib. Ethic. q prudens dicitur quasi porro videns perspicax enim est, & incertorum vi. let casus.

11 Dub. Cum Prouer. 10. dicatur quod sapientia est viro prudentia, videtur quod prudentia sit sapientia? Resp. S. Tho. 2. 2 q. 47. art. 2. q prudentia est sapientia in rebus humanis non autem sapientia simpliciter, quia non est circa altissimam causam simpliciter, est enim circa bonum humanum. Homo autem non est optimum eorum quæ sunt. & ideo signanter dicitur quod prudentia est sapientia viro, non autem sapientia simpliciter.

12 Dub. An prudentia sit virtus? Resp. qui sup. ar. 4. q sic, vt dicit Greg. in 2. Moral. vbi eam numerat cum temperantia fortitudine & iustitia, & est virtus moralis.

13 Dub. Quia videtur quod prudentia non sit virtus, quia est immoderata, quoniam Prou. 23. dicitur prudentiæ tuæ impone modum? Respõ. qui sup. q dictum sapientis non est sic intelligendum quod prudentia sit moderanda, sed quia secundum prudentiam est aliquis modus imponendus.

14 Dub. An ad prudentiam pertineat solicitudo? Resp. qui supr. art. 9 quòd sic, quia dicitur primæ Petri 4. estote prudentes & vigilate in orationibus, sed vigilantia est idem soliciti di ni. Ergo solicitudo ad prudentiam pertinet. Et quinque prudentes virgines fuerunt solicite ad accipiendum oleum.

15 Dub. An prudentia sit in peccatoribus? Respon. qui sup. ar. 13. q prudetia dr tripliciter.

Prima

Prima est falsa, & secundum similitudinem dicta, & solum est in peccatoribus. sicut aliquis intendens malum finem disponit congruentia illi fini, & sic potest dici prudens latro Vnde dicitur ad Ro. 8. prudentia carnis mors est. Secunda prudentia est vera, quia inuenit congruas vias ad finem bonum sicut ad negotiandum vel naugandum. Vnde dicitur prudens mercator vel nauta. & ista reperitur tam in bonis quam in malis, & deficit a prudentia quæ est virtus, quia accipit finem illud bonum quod non est finis communis totius humanæ vitæ. Ité quia in principali actu prudẽtiæ deficit, quia licet recte consiliatur & iudicat de his quę pertinent ad totam vitam, nõ tamen efficaciter præcipit. Tertia est prudentia vera & perfecta, quæ ad bonum finem totius vitę recte consiliatur iudicatur & præcipit, & hæc sola dicitur prudentia simpliciter quæ in peccatoribus esse non potest.

16 Dub. An prudentia sit in omnibus habentibus gratiam? Respon. qui supra. ar. 4. q sic, quia omnis habens gratiam est virtuosus, sed sine prudentia nullus potest esse virtuosus dicit enim Greg. in 2. moral. q cæterę virtutes nisi ea quæ appetunt prudenter agant virtutes esse nequaquam possunt, & etiam quia omnes virtutes sunt connexe, & habens gratiam habet charitatem, ergo et habet omnes alias virtutes, & sic etiam prudentiam.

17 Dub. Quid est q prudentes acceperunt oleum & non fatuę? Respon. Hier. quod oleum habent virgines quæ iuxta finem operibus, adornant. non habent oleum quæ videntur simi i quidem fide confiteri, sed virtutum opera negligunt.

18 Dubi. Quia per hanc similitudinem videntur tot saluari quot damnari, quia quinque & quinque, & th Eccl. 1. c. dicitur stultorum infinitus est numerus. & Mat. 20. pauci vero electi? Respon. q similitudo sic intelligitur. q. q damnantur ita acceperunt bona naturalia sicut qui saluantur & ita male vtentes quinq; sensibus corporis qui per quinque famas figurantur, damnantur, & eis bene vtentes significati per. 5. prudentes saluantur.

19 Dub. Quid significatur per vasa olei? Rñd. Hilarius. q humana corpora intra quorum vi scera thesaurus bonæ conscientiæ recondendus est.

20 Dubitatur. quomodo fatuæ venerunt sine oleo? Respond. Origenes quòd acceperunt lãpades in primis quidem accensas, sed tantum oleum non acceperunt vt eis sufficeret vsque ad finem.

21 Dub. Quid significatur mora sponsi? Rñd. Greg. quod ostendit quod non parum tempo ris inter priorem & secundum domini aduentum prætergreditur.

22 Dub. Quid significatur quod dormierunt? Respon. Aug. de verbis domini. q mors quia ex vtroque genere hominum moriuntur hoc interuallo temporis donec sub aduentu domini fiat resurrectio mortuorum.

23 Dub. Quid significat q dicit dormitauerũt sit & dormierunt? Rñ. Greg. q dormire morti est, ante somnum vero dormitare est ante mortẽ langueſcere, quia per pondus ægritudinis peruenitur ad somnum mortis.

24 Dub. Quid significatur per mediam noctẽ? Respon. Aug. quod venit media nocte. id est nullo sciente vel sperante.

25 Dub. Quid significat clamor? respond. q tubas præcedentes iudicium.

26 Dub. Cur iubentur ire obuiam sponso, & non sponsæ? Resp. Hilarius, quoniam erant iam ambo vnum, id est caro, & deus: quia in gloriam spiritualem humilitas carnis transformata est.

27 Dub. Cur iubentur ire obuiam, & non expectare? Resp. q propter honorem iudicis.

28 Dub. Quid est q omnes surrexerunt? Respon. Gregorius, quia & electi & reprobi a somno huæ mortis excitantur.

29 Dub. Quid est quod omnes ornauerunt lãpades suas? Resp. Aug. de verbis dñi. i. aptauerunt rationes reddendas operum suorum.

30 Dub. quid significat q lampades fatuarum extinguuntur? Resp. Orig. quia earum opera cum clara hominibus foris apparuerunt in aduentu iudicis intus obscurantur.

31 Dub. Cur a prudentibus oleum petunt? Resp. Orig. c. d. proximis, quia nos quasi sine opere repelli cõspicitis dicite de nostris operibus quod videritis, foris testimoniũ qrẽtes.

32 Dub. Videtur q prudentes malefecerunt? Resp. Hieron. quod hoc non ex auaritia fecerunt, sed timore.

33 Du. Quid significat q noluerunt dare oleũ? Respon qui supra. q non possunt in die iudicii aliorum virtutes, aliorum vitia sublenare.

34 Dubit. Cur ergo dant consilium vt vadant emere? Resp. Aug. de verbis domini, quod non sunt putãde dedisse consilium, sed crimen earum

rum ex obliquo commemorasse. vendunt. n. adulatores oleum qui siue falsa, siue ignorata laudando, animas in errores mittunt dicitur ergo, ite potius ad uendentes & emite uobis id est uideamus nunc quid uos adiuuent, qui uobis laudes uendere co sueuerunt.

35 Dub. Cur dicunt ne forte non sufficiat nobis & uobis? Resp. qui supra. quia alieno testimonio non iuuatur quisq; apud Deum, cui secreta cordis apparent, & uix quisque sibi sufficit, cui testimonium perhibebit conscientia sua.

36 Dubi. Cur dicitur cum autem irent emere uenit sponsus? Resp. Chrys. q; per hoc ostendit quia & si misericordes efficiamur post mortem nihil lucrabimur ad effugiendum. sicut nec diuiti profuit quòd factus est misericors, & solicitus circa eos qui sibi attinebant.

37 Dub. Qui erant paratæ? Respon. Augu. vbi supra. i. quibus coram Deo conscientia testimonium perhibebat.

38 Dub. Quę sunt nuptiæ? Ref. Hilarius quòd sunt immortalitatis assumptio.

38 Dub. Cur dicitur & intrauerunt? Ref. quia qui saluantur dicuntur ingredi, & qui damnãtur foras dicuntur eiici. Matth. 13. cap. malos foras mittuntur.

40 Dub. Quid est quòd clauditur ianua? Resp. Hier. quia posthabuit diem bonorum operũ & iustitiæ occasio non relinquitur.

41 Dub. Cur fatue inuocant sponsum? Respõ. qui supra d. egregia in domini appellatione confessio, indicium fidei est. Sed quid est uoce inuocare quem operibus neges.

42 Dub. Cur his dicunt dñe? Respõ glo. quòd dolore repulsionis compulsæ appellationem ingeminant dominationis.

43 Dub. An emerint oleum? Respond. Aug. vt supra, quòd nõ, & ideo intelligendæ sunt nullo tam remanẽte de alienis laudibus gaudio in angustiis & magnis affectionib. redire ad imploratione Dei.

44 Dub Cur sponsus noluit eas agnoscere? Respon. Lyra. quia nesciebat eas notitia approbationis.

45 Dub. quia uidetur quòd saltem propter uirtutẽ virginitatis debebant agnosci? Ref. Hier. quòd licet virgines sint uel corporis puritate vel vere fidei confessione, tamen quia oleum non habent ignorantur a sponso.

46 Dub. Quid est quòd veniant nouissimę? Respon. Lyra. i. nimis tarde.

47 Du. Cur dicit uigilate itaque, &c. Ref. Hic. quòd ex hoc intelligitur vniuersa quæ dicta sunt esse præmissa, vt quia ignoramus iudicii diem solicite uobis lumen bonorum operum præparemus.

48 Dub. De quibus die & hora intelligit? Respon. Aug. de uerbis domini. quòd non solum illius futuri temporis quo uenturus est sponsus, sed suæ quisque dormitionis diem & horam nescit. unde versus.

Est olei natura triplex, lucet, cibat, ungit.
Hæc tria mittarum constat habere caput.
Lux cecis. cibus est ieiunis, unctio morbis.
Hic iubar infundit hos cibat hosq; fouet.
Lux est exemplo cibus est dum pascit egenos.
Vnctio dum populis dulcia verba serit.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

DE MORTVIS.

Dixit Martæ ad Iesum. Quare feria 6. ante dominicam de passione

ALIVD DE MORTVIS.

Omne quod dat mihi pater. Io. 6.

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suę 32. die 14. Aprilis, in die Martis.

HISTORICE.

Dñs ad se uenire dicebat quicquid sibi genitor tribuebat, nec talẽ se eiicere foras, quoniã nequaquam ut suã, sed eius qui eũ miserat uoluntatẽ exequeretur de cœlo descẽdisset vt sed ex sibi cõcessis à patre nihil perderet, sed vt illud in nouissimo resuscitet die, & vitam possideat æternam in eam credens resuscitaturque in nouissimo die.

DVbitatur super dictis euangelij. 1
Du. igitur quid est omne illud quod dat pater filio? Resp Lyra. i. facit mihi pater adhærere nõ solũ secundũ præsentẽ iustitiam sed ẽ secundum æternã prædestinationem.

2 Dub. Quo pater dat tales filio? Ref Beda. quòd faciendo eos in filium credere per internam inspirationem.

3 Du. Quo tales accedunt ad Christũ? Resp. Alcuinus quod per fidem, f. formatam ut sibi uniantur.

4 Dub. quo tale non eiiciet foras? Re. Ly. q; omnis prædestinatus tandem saluabitur.

5 Du. An voluntas filii sit alia a uolũtate patris & filii. secundum vero naturã humanam voluntas Christi non poterat discrepare a uoluntate diuina cũ anima esset coniuncta verbo per realem unionem.

6 Dub. Quomodo ergo intelliguntur prædicta verba? Resp. Lyra quod iste est communis modus loquendi apud homines illius qui sequitur uoluntatem alterius.

7 Dub. Quæ est voluntas patris? Ref. qui sup. q; predestinatos saluare, & ita ipse venit ad perficiendum salutem electorum.

8 Dub. Quo intelligitur non perdam ex eo? Ref. qui sup. quoniã & si tales aliquãdo cadãt in peccatum finaliter tamen resurgunt, & sic non perduntur.

9 Dub. Cur talem uult resuscitare in nouissimo die? Ref. qui su. quod ut corpore & anima perfruatur gloria.

10 Dub. Cur his dicit ut resuscitem eum? Ref. Aug. de corre. & gratia vt non ex solis rebus præsentibus iudicent, sed aliam expectent uitam.

11 Du. Quo uidens filii habet vitam æternã, quia Iudas & plures alij uiderunt Christũ qui sunt damnati? Resp. Lyr. q; accipitur hic uisio pro cognitione fidei formatæ.

12 Dub. Quis erit ille nouissimus dies? Resp. q sup. q; dies resurrectionis generalis.

13 Du. quia multi uiderunt filium crediderũt in eum qui sunt damnati? Re. q; ex supradictis sic intelligitur, quod talis perseueret vsq; ad mortem per fidem formatam.

14 Dubit. Quia etiam mali resuscitabuntur in nouissimo die? Resp. q; duplex est resurrectio una bonorum ad gloriã de qua intelligit hic, & alia malorum ad interitum.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

ALIVD DE MORTVIS.

Ego sum panis uiuus. Ioan. 6

Hæc verba dixit dominus anno ętatis suæ 32. die. 14. Aprilis, in die Martis.

HISTORICE.

Se panem uiuum esse dicebat dominus a cœlo missum, ex quo siquis ederet in ęternum uicturus esset. Hancque suam fore carnẽ pro seculi uita. Quo uero pacto suam ad edendũ carnem daret, dum quærerent iudęi? Respondit nisi suam comederent carnem & sanguinem biberent, nequaquam uita frui possent, sed eos solum qui sic mãducarent, quos in nouissimo resuscitaret die.

EVangelica dubia sunt hęc.

1 Dub. Ergo cur dixit dñs prædicta verba? Resp. Ly. quia iudęos reprehendebat dicentes, q; ipse erat filius Ioseph, & quomodo descenderat de cœlo, & nunc reddit causam eius qd dixerat.

2 Dub. Cur se dicit panem uiuum? Resp. qui supra quia præseruata morte, & dat uitam ęternam.

3 Dub. Quare multi manducantes hunc panem post damnantur? Resp. Aug. in home. qd quia non manent in Christo, & in quo nõ manet Christus procul dubio nec manducat eius carnem, nec bibit sanguinem, sed magis tãtæ rei sacramentum ad iudicium sibi manducat & bibit.

4 Dubi. Cur dicit & panis &c. Caro mea est pro mundi uita? Ref. qui sup. quod vt ostendat se esse panem non solum secundum diuinam naturam quæ pascit omnia, sed etiam secundum humanam, quæ est assumpta a verbo dei. Ideo dicit caro mea uere, &c.

5 Dub. An adhuc dedit quia dicit dabo? Respon. Beda. q; dedit quando dedit discipulis in cœna, & quando semetipsum obtulit Deo patri in ara crucis.

6 Du. Quia uidetur q; anima & sanguis Christi non fuerũt pro mundi uita? Resp. q; accipitur caro pro toto homine per synecdochen.

7 Dub. Quia uidetur mundum habere aiam, cum dicit pro mundi uita? Resp. q; hic capitur mundus non pro elementa sed pro hominibus mundi.

8 Dub. Quia uidetur quod sacerdos non debeat dare, quia dicit ego dabo? Resp. Lyra. q; Christus summus sacerdos est auctor huius sacramenti. Sacerdos autem profert verba in persona Christi, & ita ipse Christus dat p mĩ misterium sacerdotis.

9 Dubit. An panis consecratus sit uera caro Christi? Resp. Theophilus quòd sic quia non dixit dominus panis quem ego dabo figuram carnis meæ gerit sed caro mea est.

10 Dub. De quo litigabant iudęi? Resp. Beda. quia putabant q; dominus particulatim carnem suam diuideret & eis ad manducandum daret & ideo litigabant.

11 Dub. quia non uidetur q; respondeat ad ꝓpositũ de eo q; litigabant? Resp. Aug. exponẽdo. q. d. quomodo quidẽ detur & quis sit modus

dus manducandi istum panem ignoratis, ueruntamen nisi manducaueritis, &c.

11 Dub. Cum laici non bibant sanguinem uidetur q̃ non possint saluari? Respon. Ly. quod non est intelligendum quod hoc sacramẽtum sub utraque specie sit fidelibus exhibendum, sed tantum hoc modo a sacerdote sumẽdum, nam sub utraque specie Christi est totus.

¶ Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

ALIVD DE MORTVIS.

Amen amen dico uobis nisi manducaueritis.

Quære in euangelio proxime supra.

ALIVD DE MORTVIS.

Amen amen dico uobis quia uenit hora. Io. 5.c

Hæc verba dixit dominus anno ætatis suę 32. die 26. Septemb. in die Sabbati.

HISTORICE.

Iudęorum turbis aiebat dominus horã uenire & adesse, in qua cũ filij Dei defuncti uocem audirent uiuerent, quoniam quemadmodum genitor in semetipso uitã habet, ita contulit & nato potestatemq; iudicandi ei contulit cum hominis filius sit, nec ex hoc admirarentur, quoniam futura esset hora, quãdo cuncti iacentes in tumulis Dei nati uocem audituri essent, & qui operati fuissent bona in resurrectionem procedere uitæ, qui autem mala resurgerent iudicandi.

REcitanda sunt euangelica dubia, soluenda.

1 Dub. Igitur, Cur dominus dixit prædicta verba? Resp. Ly. quia ante dixerat, sicut. n. pater suscitat mortuos & uiuificat, sic & filius quos vult uiuificat. Ideo dicit ut supra.

2 Dub. Cur dicit & nunc est? Resp. Chry. quod ne forte longum suspiceris tempus.

3 Du. De qua uiuificatione intelligitur? Resp. quod potest de utraq; intelligi spirituali. s. & corporali, quia Lazarus filius uiduæ, & filia Archisynagogi resuscitati sunt.

4 Du. qũo possunt audire vocẽ nisi uiuãt? Resp. quod Deo omnia viuunt & obediunt ad nutũ.

5 Du. qũo pater habet uitã in semetipso? resp. Hila. in lib. de synodis. q̃ cũ deus pr̃ sit uita' p̃ essentiã. ideo dicit habere uitã in semetipso.

6 Dubi. Quia uidetur quod aliquando filius esset sine uita si dedit filio uitam habere? Resp. Aug. 15. de Trinitate dicens. intelligitur autẽ pater, non sine uita existendi iam filio uitam dedisse, sed ita eum sine tempore genuisse, ut tãquam pater filio gignendo dedit cœterna sit uitæ eius qui dedit.

7 Du. Cur dicitur quia filius hominis est? Respon. Lyra. q. d. quia ab omnibus visibilis bonis & malis.

8 Dub. Cur non uult q̃ admirentur? Resp. qui sup. q. d. adhuc maius faciet Christus homo.

9 Dub. Quod est illud maius quod faciet? Respon. qui sup. q̃ est illud quod sequitur, quia venit hora. &c.

10 Dub. Cur non dicit, & nunc est sicut supra Respon. Aug. de uerbis domini, quia ista hora in fine seculi erit.

11 Dubi. An illi qui tunc quando hæc dicebat non erant in monumẽtis audiant uocem eius, Resp. q̃ sic, quia illud uerbum sunt refertur ad illam horam in qua erunt in monumẽtis omnes resuscitandi.

12 Dub. quid operatur uos Christi in resurrectione? Resp. Lyr. quod Christi humanitas est organum diuinitatis, & ideo uox eius operabitur ad resurrectionem generalem futuram per modum instrumenti coniuncti.

13 Dubi. quid intelligitur per resurrectionem uitæ & iudicij? Resp. qui sup. quod resurrectio uitæ est ad uitam gloriosam. iudicii uero ad condemnationem.

14 Dub. Cur dicit qui bona fecerunt? Respon. qui supra quia fides sine operibus bonis non sufficit ad salutem.

15 Dub. quia aliqui reperiuntur non facientes nec bona neque mala quid erit de eis? Resp. quod impossibile est tales reperiri. cum non detur medium inter adimplentes præcepta, & non seruantes, quia qui offenderit in uno factus est omnium reus, qui vero non offenderit recte agit.

Aliis sensibus mysticis non exponitur ratione dicta in prologo.

IN DESPONSATIONE.

Accesserunt ad iesum pharisæi tentantes eum. Matth. 19.c

Historia huius euãgelii facta est anno Christi 32. 1. die Octobris. in die dominica.

HISTORICE.

Dominũ pharisæi tentantes ingrẽtes q; si aliqua ex causa homini licitum foret propriã relinquere uxorem, responsum acceperunt an unquam legissent in principio creatũ hominem masculum & feminam, dixissęque q̃ ex hoc parentes dimitteret homo & coniugi adhæreret suæ; unaq; in carne duo forent, & ita iam nequaquam duo sed una forent caro, minimeq; potestatis humanæ existere, ut a Deo coniunctos separare ualeat.

EVangelica dubia sunt hæc.

1 Dub. Quomodo dicuntur pharisęi Christum tentare? Respon. Hierony. quod quasi cornuto eum teneant sylogismo, & quodcunq; respondeat pateat captioni si dixerit dimittendam uxorem quacunque ex causa & ducendã aliam pudicitiæ prædicator sibi uideatur dicere contraria. Sin autem responderit non omnem ex causa debere dimitti quasi sacrilegij reus tenebitur & aduersus doctrinam Moysi & Dei facere.

8 Dub. Cum dominus de hoc iam disseruisset, Matth. 15. cur iterum quærunt pharisæi? Respon. Chrysostomus in homel. sicut si uideas hominem assidue medicorum amicitias colentem intelligis, quia infirmus est, sic & cum uideas uirum siue mulierem de dimittẽdis uxoribus & uiris interrogantes cognosce, quia uir ille lasciuus est, mulier illa meretrix est, nam in matrimonio castitas delectatur. Libido autem quasi uinculo coniugij alligata torquetur, opinabantur etiam dominũ oblitum esse eorum quæ supra dixerat.

3 Dubit. Cur nullam determinatam causam dicunt, sed quacunque ex causa? Resp. Chrys. super Matthæum. q̃ timuerunt interrogare ex quibus causis nec seipsos infra angustias certarum causarum astringerent, sed interrogauerunt, si ex omnibus causis licet sciẽtes, quia modum nescit ne infra terminos unius coniugij capit libido, sed quanto magis exercetur magis accenditur.

4 Dub. Cur Christus non respondit affirmatiue uel negatiue, sed dicit nũquã legistis, &c. Resp. Hieron. q̃ sic responsionem temperat, ut disciplinam transeat scripturam sanctam adducens in testimonium & naturalẽ legem primamq; dei sententiam secundo opponẽs.

5 Dub. Vbi legitur quòd adduxit? Resp. quòd Genesis. 1. cap.

6 Dubitatur. Cur dicitur masculum & fœminam creauit eos? Respond. Hieronym. ut scilicet ostenderet secunda uitanda coniugia, non enim ait masculum & fœminas qui ex priorum repudio quærebatur, sed masculum & fœminam, ut unius coniugij consortia necterentur.

7 Dubitatur. Cur non de cętero Deus fecit, ut masculus & fœmina ex uno utero nascerentur ut essent magis unum, quemadmodũ volatilia, & quædam animalia producuntur? Respond. Chrysostomus, quia Deus masculum quidem creauit & fœminam propter necessitatem filiorum generandorum. tamen semper fuit castitatis amator, & continentiæ auctor. Ideo illum typum non seruauit in omnibus, ut si quidem nullt homo nubere secundum primam dispositionem creationis humanæ intelligat quid est uir & uxor. Si autem noluerit nubere non habebit necessitatem nubendi propter coniunctionem naturitatis ne forte uideatur per suam continentiam in alterum perdere, qui nolebat esse cõtinens, sicut dominus post coniunctum matrimonium iubet ne alter altero nolente se separet.

8 Dub. An homo debeat plus diligere uxorem quam parentes? Respon. Sanctus Thom. 2. 2. q. 26 articul. 11. quòd in quibusdam magis debet homo assistere parentibus quam uxori, sed quantum ad unionem carnalis copulę & cohabitationis, relictis omnibus parentibus homo adhæret uxori, & sic intelligitur relinquet homo patrem & matrem, &c.

9 Du. Cum caro uiri sit alia carne mulieris quomodo sunt duo in una carne? Resp. Hiero. dicens. primum est nuptiarũ ex duobus unã carnem, s. prolis fieri, uel ut dicit Gloss. in carne una. i. in carnali copula.

10 Dubitatur. quia uerba quæ adduxit dominus fuerunt dicta per Adam, ut patet ex textu Gene. & dominus dixit hic quod q̃ creauit eos dixit ea? Resp. Ly. quod illa uerba fuerunt Dei principaliter tanquam reuelantis, & ipsius Adæ instrumentaliter, & sicut proferentis.

11 Dubi. Cuius sunt illa uerba iam non sunt duo, sed una caro? Resp. Chrys. in homel. quòd fuerunt domini interpretantis legem.

12 Du. qũo duo possunt esse una caro? Resp. qui sup. qđ sicut qui spũaliter se diligunt una aĩa dicuntur dicente scriptura oĩum credentium erat cor unũ & aĩa una, sic uir & uxor qui carnaliter se diligunt una caro esse dicuntur.

13 Dub.

13 Dubi. Cur concludit qu os Deus coniunxit homo non separet. Resp. q̃ respondet principali quæsito, ut Chrysostomus in homel. dicit quo quærebant pharisæi l. dimittere uxorem quæcũque ex causa, & ex hoc demonstrat qđ & præter naturam, & præter legem est uxorẽ dimittere præter naturam quidem quia una caro diuiditur præter legem, quoniam deo copulante & iubente nõ diuidi uxor dimittitur.

ALLEGORICE.

Mysterium hoc apostolus in Christo & ecclesia dicit. Christus enim quasi patrem deseruit cum de cęlis ad terram descendit, & matrem deseruit. i. synagogam propter infidelitatem, & adhæsit uxori suæ sanctæ, s. ecclesię & sunt duo in carne vna. i. Christus & ecclesia in uno corpore.

TROPOLOGICE.

Instruimur neminem doctorem nobis tenere debere ne ex eius responsione remaneamus confusi & coniugati instruuntur ut se inuicem diligant, nec carnem suam quæ una est scindant uel diuidant. Item & religiosi Deo spiritualiter coniugati, ne apostatando retro respiciant cum sint, unus spiritus cum Deo ut non separentur ab eo.

ANAGOGICE.

Eleuemur in contemplationẽ cælestis gloriæ, in qua utriusque sexus homines qui Deo hac in uita militarunt Deo ipso inseparabiliter fruentur, parentum carnalium fortasse dẽ natorum affectu dimisso suam diuinæ voluntati conformantes uoluntatem, qui deus erit omnia in omnibus, & tanta vnitate nectentur vt dicitur Apocalip. 21. c. q̃ tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum eis, & erit eorum Deus, qui mihi ex sua abundantissima gratia concessit vt ad finem huius operis deuenirem ad honorem diuinitatis superexcellentis & utilitatem totius ecclesiæ militantis. Cuius est pater & sponsus immaculatus, q̃ est benedictus in sęcula sęculorũ. Amẽ.

FINIS.

REGISTRVM.

a A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr.

Omnes sunt Quaterniones, præter a ternio.

VENETIIS, *Apud Iacobum Leoncinum.*
M D L XXIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca